Alkitab
Bahasa Tabaru

Edisi 2008

Perjanjian Baru

Matius

1 [1] Koneda 'isilefo ma Yesus Kristus
'awi edete de wi dotumu, 'o Dautino
de 'o Abrahamuno. 'O Abrahamuoka de
sigado 'o Dautuku, manga ronga-ronga
konee:
[2] 'O Abraham 'awi ngowaka 'o Ishak, 'o
Ishak 'awi ngowaka 'o Yakub, 'o Yakub
'awi ngowaka 'o Yehuda de wi riaka
dodoto, 'o Yehuda 'awi ngowaka 'o Peres
de 'o Zerah, manga 'esa ngo Tamar,
'o Peres 'awi ngowaka 'o Hezron, 'o
Hezron 'awi ngowaka 'o Ram, 'o Ram
'awi ngowaka 'o Aminadab, 'o Aminadab
'awi ngowaka 'o Nahason, 'o Nahason
'awi ngowaka 'o Salmon, 'o Salmon 'awi
ngowaka 'o Boas, ma 'esa ngo Rahab, 'o
Boas 'awi ngowaka 'o Obed, ma 'esa ngo
Rut, 'o Obed 'awi ngowaka 'o Isai, 'o Isai
'awi ngowaka ma Koana 'o Dautu.
[3] (1:2)
[4] (1:2)
[5] (1:2)
[6] 'O Dautoka de sigado ma 'orasi 'o
Israeloka yaki'umo 'o Babelika, manga

ronga-ronga 'isilefoku konee: 'O Dautu
'awi ngowaka 'o Salomo gee ma 'esa 'o
Uria ma bao. 'O Salomo 'awi ngowaka 'o
Rehabeam, 'o Rehabeam 'awi ngowaka
'o Abia, 'o Abia 'awi ngowaka 'o Asa, 'o
Asa 'awi ngowaka 'o Yosafat, 'o Yosafat
'awi ngowaka 'o Yoram, 'o Yoram 'awi
ngowaka 'o Uzia, 'o Uzia 'awi ngowaka 'o
Yotam, 'o Yotam 'awi ngowaka 'o Ahas,
de 'o Ahas 'awi ngowaka 'o Hizkia, 'o
Hizkia, 'awi ngowaka 'o Manasye, 'o
Manasye 'awi ngowaka 'o Amon, 'o Amon
'awi ngowaka 'o Yosia, de 'o Yosia 'awi
ngowaka 'o Yekhonya de wi riaka dodoto.
7 (1:6)
8 (1:6)
9 (1:6)
10 (1:6)
11 (1:6)
12 Ma 'orasi 'o Israeloka yaki'umo 'o
Babelika sigado 'o Yesus wosupu 'o
duniano manga ronga-ronga konee:
'O Yekhonya 'awi ngowaka 'o Sealtiel,
'o Sealtiel 'awi ngowaka 'o Zerubabel,
'o Zerubabel 'awi ngowaka 'o Abihud,
'o Abihud 'awi ngowaka 'o Elyakim,
'o Elyakim 'awi ngowaka 'o Azur, 'o
Azur 'awi ngowaka 'o Zadok, 'o Zadok

'awi ngowaka 'o Akhim, 'o Akhim 'awi
ngowaka 'o Eliud, 'o Eliud 'awi ngowaka
'o Eleazar, 'o Eleazar 'awi ngowaka 'o
Matan, 'o Matan 'awi ngowaka 'o Yakub,
'o Yakub 'awi ngowaka 'o Yusuf, 'o Yusuf
ngo Maria ma rokata. Ngo Marianou 'o
Yesus wosupu gee ma Jo'oungu ma Dutu
Wiiri-iriki.
13 (1:12)
14 (1:12)
15 (1:12)
16 (1:12)
17 So 'o Abrahamuoka de sigado ma
Koana 'o Dautuku, 'o lape mogiooko de
soatuku. 'Asa de ma Koana 'o Dautoka de
sigado 'o Israeloka 'o Babelika yaki'umo,
'o lape mogiooko de soatukoli. De ma
'orasi 'o Israeloka yaki'umo 'o Babelika
sigado ma Yesus Kristus wosupu 'o
duniano, 'o lape mogiooko de soatukoli
mita.
18 'O Yesus woboa 'o duniano ma jarita
konee: Ma 'orasi ngo Maria 'o Yesus
ma 'esa de 'o Yusuf 'asa ka 'o demo
'iputusoka ma koyomatoomunuwasi
'ena ngo Maria miroesokau. 'O Yusuf
kowanakowa 'ato muna miroesoka

ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu wi
Ngomasa 'imanarama.
19 So womau watoakou ma
kawomasiriidino sababu 'una ge'ena wi
singina 'isure, so wooluku womisimae-
maeke 'o kawasaka.
20 'O Yusuf watiba-tibangi ma hali ge'ena
de wonanere 'ato ma Jo'oungu ma Dutu
wi mala'ekati 'iboa de 'ingose, "Yusuf
'o Dautu wi ngowaka! 'Uwa nimodongo
moningaamoko ngo Maria; sababu muna
miroesoka ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
wi Ngomasa 'Itebi-tebini 'imanarama.
21 De dua muna 'asa momaku'arene
de mi ngowaka 'o nauru, salingou
wonisironga 'o Yesus, sababu ka 'una
duga 'asa watuusu 'o nyawa 'iodumu
manga sowono."
22 Ge'ena 'iodumu 'idadi la 'isoka kokia
naga gee 'o nabii wimoi wosidemokau
'ato,
23 "'O mosolese mimoi dua 'asa
miroesoka de momaku'arene mi
ngowaka 'o nauru, 'o ngowaka gu'una
'asa wisironga 'o Imanuel." Ngone tanu,
"Ma Jo'oungu ma Dutu naga de de
ngone."

24 Gee womomikie, de wotagi ngo
Maria mi'ese so womingaamokokau
sababu wamoteke 'isoka 'o mala'ekati
wisidemo-demokau gee.
25 Ma 'o Yusuf kowomasiganuwasi
ngo Mariaka sigado momaku'arenoka.
Momaku'arenoka de mi ngowaka 'o
nauru gu'una 'o Yusuf wisironga 'o Yesus.
2 1 'O Yesus wosupu 'o Betlehemuoka,
'o Yudea ma tonaoka, ma 'orasi
ge'ena 'o Herodes wokoana. De yamuruo
naga yoba-barija 'o ngoma 'o diwangoka
yolega ma diai dinaoko 'o wange ma
siwaroko, yaoko 'o Yerusalemuoko.
2 'Ona yokakasano-sano, "Kiaka 'o
ngowaka gee wosupuokau 'o duniano
la wodadi 'o Yahudioka manga Koana?
Ngomi miamakekau to 'una wi no-nako,
'o ngoma dina 'o wange ma siwaroka, so
ngomi mioboa miosuba 'unaka."
3 Ma Koana 'o Herodes wo'isenoka
ma habari ge'ena, de witodokana,
koge'enali mita 'awi kawasa yoodumu 'o
Yerusalemuoka.
4 So ge'enaka de wakisuloko 'o 'imam
ma saeke de 'o Yahudioka manga
'agamaka yodoto-dotoko yomalomuno.
Yomalomuno de wosano, "Kiaka dua

'o Koana wimoi ma Jo'oungu ma Dutu
Wiiri-irikokau wosupu?"
5 'Ona yosango, "'O Betlehem ma
kotaka 'o Yudea ma tonaoka. Sababu
'isoka gee 'o nabii wimoi wosilefokau,
6 'Ngona Betlehem, 'o Yehuda
ma tonaoka! 'Igou-goungu ngona
konotingoonuwa naga 'o Yehuda ma
kota 'ila-laagomo ma sigoronaka.
Sababu ngonano dua 'asa wosupu wimoi
wodadi balusu gee dua wakipareta de
wakipaliara 'awi kawasa 'o Israeloka.'"
7 'O Herodes wo'isenoka koge'ena,
de kawomasibongonino waki'asoko
yoba-barija 'o ngoma yolega ma diai
dinaoko 'o wange ma siwaroko. 'Asa de
wosano, "Kauruosi niamake 'o ngoma
ge'ena 'ibaorino?"
8 Ge'enaka de wakisuloko 'o
Betlehemuka yotagi de wakisibesesongo
'ato, "Niotagi, la nianonu niosidi-diai 'o
ngowaka ge'ena. De nako winimakekau,
niaino niositotara ngoino la ngoi mita
taika towisuba."
9 Ge'enaka de 'ona yotagi de
yamakekauoli ma ngoma gee 'o wange
ma siwarie 'ibao-baorino. 'Ona yomorene
gee yamakeka ma ngoma ge'ena 'itagi

'isira-sira de 'imaogoro ge'ena ma
ngowaka ma dekude daku.
10 (2:9)
11 'Ona yowosama ma woaka ge'ena
de wimake 'o ngowaka gu'una de ma
'esa ngo Maria, ge'enaka de yobukuku
yasuba 'o ngowaka ge'ena, de yapelenga
manga harataa ma ngiioka de yokula
manga su-suba ge'ena la 'o guraci, de
'o manyanyi, de 'o gota ma tigono ma
bounu yaowa-owa posironga 'o mur.
12 Ma Jo'oungu ma Dutu wakisitiari
manga naneroka, la 'uwa yolioli 'o
Herodesika. So 'ona yolio manga
tonakisa yaboa 'o ngekomo 'iregu.
13 Ma 'orasi yoba-barija 'o ngoma
yolega ma diai go'ona yolioka, de 'o
Yusuf wonanere 'ato ma Jo'oungu ma
Dutu wi mala'ekati 'iboa de 'ingose,
"'O Herodes winonu 'o ngowaka gu'una
womau wito'oma. So nomomikie la
wonisiowara 'o ngowaka gu'una de ma
'esa 'o Mesirika. De ge'enakasi doka
notamaa sigado tonisidemoli."
14 Ge'enaka de 'o Yusuf womomiki so
kage'ena ma obiri de 'o ngowaka ge'ena
de ma 'esa wakisiowarokau 'o Mesirika.

15 'Ona yogogere kadoka sigado 'o
Herodes wosongenoka. Koge'ena 'idadi
la 'imatiai moteke ma Jo'oungu ma Dutu
wi demo 'o nabii wimoi wosihabariokau,
"'Ai ngowaka towi'asoko 'o Mesirino."
16 'O Herodes wanako 'ato yoba-barija
'o ngoma 'o diwangoka yolega ma diai
dinaoko 'o wange ma siwaroko go'ona
wisihagakau, de wi do'otasa 'irama.
So wosuloko 'o Betlehemuoka de ma
date-dateoka manga ngowaka 'o nauru
ma 'umuru 'o taunu modidi de 'isikauku
'iodumu yakokito'oma moteke to 'ona
manga demo gee yamakeka 'o ngoma
ge'ena de 'isiino.
17 So ge'ena 'imatiai gee 'isoka ma Nabii
Yeremia wongosekau 'ato,
18 "'O Ramaka yo'isene yoto-tora
de yogaribetongo. Ngo Rahel mi
ngowa-ngowaka makidagari, de miaru
ma mooluku sababu mi ngowaka
koyaki'iwau."
19 Ma 'orasi gee 'o Herodes
wosongenokau, 'ena 'o Yusuf ka 'o
Mesirokasi, de ma Jo'oungu ma Dutu
wi mala'ekati moi 'imasidumutoli wi
naneroka.

20 De 'ingose 'ato, "'O nyawa gee
yomau yato'oma 'o ngowaka ge'ena,
yosongenokau. So nomomiki, na'ese 'o
ngowaka ge'ena de ma 'esa la nioliou 'o
Israelika."
21 'O Yusuf womomiki so wa'ese 'o
ngowaka ge'ena de ngo Maria de
waki'asa yolio 'o Israelika.
22 Ma gee 'o Yusuf wogi'isenoka 'ato 'o
Arkelaus 'o Herodes wi ngowaka gu'una,
ma dea witagaliokau wodadi Koana 'o
Yudeaka, so kawododatoka ge'enaka
waika. So ma Jo'oungu ma Dutu wisisahe
'itiaiokasi wi naneroka, 'asa de wosiika 'o
Galilea ma daeraaka.
23 So ge'enaka waika de wogogere 'o
Nazaret ma kotaka. Koge'ena 'idadi la
'isoka 'o nabii ma sirasi yosidemokau
ma ngale 'o ngowaka ge'ena, "'Una 'asa
wisironga 'o Nazaretioka ma nyawa."

3 1 'O taunu muruo naga deika 'o
Yohanes Wo'osi-'osiki woboano 'o
tonaka 'ika-kakasaka 'iga-gamamuoka
'o Yudea ma daeraaka de wokurue
wodotoko,
2 wongose, "Niotoba 'o sowono niodiai
de niolio ma Jo'oungu ma Dutuka,

sababu ma Jo'oungu ma Dutu wacobou
wopareta!"
3 'O Yohanesou gee ma Nabii Yesaya
wongosekau konee, "'O nyawa moi naga
'o tonaka 'ika-kakasaka wosigaso-gasoko
wongose 'ato, 'Niosikadiai ma Jou 'awi
ngekomo; niosikaboooto ma Jou wi
tapaki la waboa!'"
4 'O Yohanes wi baju ge'ena 'o 'onta
ma gogo yadiaiku, de 'awi bulu ge'ena
'o haewani ma kai, de wi 'inomo, 'o
kakasoso de 'o madu 'o bonganika.
5 Manga gudai 'o Yerusalemuoka de 'o
Yudeaka de mita 'o Yordan ma 'akere ma
date-dateoka gee, yoboa 'o Yohanesino.
6 'Ona yomangakuoka manga sowono
de 'o Yohanes waki'osiki ge'ena 'o Yordan
ma 'akeroka.
7 Manga gudai mita 'o Farisioka de
'o Sadukioka yoboa 'o Yohanesino
la waki'osiki. Ma gee wakimake
yoboa, de kawongosekau, "Ee ngini
'o ngowosana ma ngowa-ngowaka!
Nago'ona nidongoseka 'ato ngini 'idadi
niomasiresene gee dua ma Jo'oungu ma
Dutu wi hukumani 'iboa?

8 Niosidumutu nia gokoieka 'ato ma
gou-goungu niotobakau 'o sowono
niodiai.
9 'Uwa nimangano-nganono 'o
hukumani konidaenuwa sababu niongose
'ato 'o Abraham ge'ena to ngini nia
topora. Niongano-nganono, 'o teto-teto
ne'ena mita ma Jo'oungu ma Dutu
'idadi wadiai ma ngale 'o Abraham wi
ngowa-ngowaka.
10 'O patu naga 'inoakou 'o gota ma
pegoka, ma ngale 'isitodanga 'o gota ma
roese sigado ma ngutu-ngutuuku. 'O
gota gee 'isowoko 'itorou, ge'ena dua
yatodanga de yodugumo 'o 'ukuka.
11 Ngoi tini'osiki de 'o 'akere, ma ngale
ma no-nako niotobakau 'o sowono
niodiai; ma dua wimoi wotu'uruno,
wini'osiki de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini de
'o 'uku, 'una 'ifoloi woamoko de de ngoi.
Ka 'awi tarupa to'asa ma koyadaenuwa.
12 'Una wacobou wosikati-tingaka
'o nyawa ma owa de ma dorou
matero kawopai-pairi wimoi 'awi
tatapa wa'aonou ma ngale 'awi bira
wakokitadoko sigado 'itebini. Ma bira
ge'ena 'asa watoomu 'o rawongoka,

duga ma konga 'iodumu 'asa wositaulu
'o 'ukuka gee koisonge-songenuawau!"
13 Ge'enaka de 'o Yesus 'o Galileaka
de wotagi 'o Yordan ma 'akerika,
ge'enaka waika de 'o Yohanesika waika
womaga'asoko wi'osiki.
14 Ma 'o Yohanes wositaili womanitomo
'o Yesus wi ga-ga'asoko ge'ena,
kawongosekau, "'Aba, yadaene 'ena
ngona noi'osiki, ma ne'ena 'ido'oa so
ngona noboa ngoino?"
15 'O Yesus wosango, "Koge'enau ngaro.
Sababu kone'ena ma ngale padiai
'iodumu gee ma Jo'oungu ma Dutu wi
mau." Ge'enaka de 'o Yohanes 'o Yesus
wi'osiki.
16 Wi'osiki 'iduanga so womabaorie de
'o diwanga 'ipelenga de 'o Yesus wamake
ma Jo'oungu ma Dutu wi Ngomasa 'i'uti
dakuuku 'isoka 'o pombo ngai moi de
widangiku.
17 Ge'enaka de ma Jo'oungu ma Dutu
wi 'ilingi 'ingose konee, "Ne'ena to ngoi
'ai Ngowaka towisiboso-bosono, 'una 'ai
singina wasanangi."
4 1 Ge'ena 'ipasa de 'o Yesus 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini wi'asa 'o

tonaka 'ika-kakasaka 'iga-gamamuoka
la 'o Tokata ma Koana witaili.
2 Ge'enaka dau 'o Yesus wopuasa so 'o
wange nagi soata de 'o obiri nagi soata
kowo'odomuwa so wamao wisawinukou.
3 De 'o Tokata ma Koana yaino de
kaingosekau 'unaka, "Ngona ne'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wi Ngowaka. So bika
nasuloko 'o teto-teto ne'ena 'imadadi 'o
'inomo."
4 'O Yesus wosango, "'O Buku 'Itebi-
tebinoka 'isilefoku, ''O nyawa yo'ahu
duga ka de 'o 'inomuwa, ma mita de ma
Jo'oungu ma Dutu wi demo moi-moi gee
wosidemokau.'"
5 Ge'enaka de 'o Tokata ma Koana
wi'asa 'o Yerusalemuka, 'o kota 'itebi-
tebinika, de kadaku ma Jo'oungu ma
Dutu wi Woa ma dekuokau.
6 De 'o Tokata ma Koana kaingosekau
'o Yesusika, "Ngona ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi Ngowaka, bika nomaotaka
daunguku; sababu naga 'isilefokau
'o Buku 'Itebi-tebinoka konee: 'Ma
Jo'oungu ma Dutu 'asa wasuloko 'awi
mala'ekati nijaga de nilegono la ka 'ani
dou ma 'uwa 'imasitolo 'o tetoka.'"

7 'O Yesus wosango, "Ma naga mita
'o Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku, ''Uwa
wonitaili nanga Jou, ge'ena la ma
Jo'oungu ma Dutu!'"
8 Ge'ena 'ipasa de 'o Tokata ma Koana
'o Yesus wi'asakauoli 'o gigie 'ikuru-
kurutieka de wisidumutu 'o duniaka
ma pareta moi-moi de ma kia sonaa
'isure-sure 'iodumu.
9 De kaingosekau 'o Yesusika, "'Iodumu
ge'ena 'asa tonisidukula, nako noisuba."
10 'O Yesus wosango, "Noma'aiika
ne'enaka. 'O Buku 'Itebi-tebinoka
'isilefoku: 'Winisuba ma Jou, nia
Jo'oungu ma Dutu, de ka 'una duga
winileleani.'"
11 Ge'enaka de 'o Tokata ma Koana 'o
Yesus wimadakau, de 'o mala'ekati 'iboa
wileleani.
12 Gedagee ma habari 'ato 'o Yohanes
wibuiokau, de 'o Yesus womasiditoko 'o
Galileaku.
13 Ge'enaka de woma'aiki 'o Nazaretioka
de wogogere 'o Kapernaumoka 'o Galilea
ma talaga ma dateoka, 'o Zebulon de 'o
Naftali ma daeraaka,
14 moteke ma Nabii Yesaya wongosekau,

15 "'O Zebulon de 'o Naftali ma daeraa
gee 'o talaga ma ngekomoko, 'o Yordan
ma 'akere ma songonaka, 'o Galileaka,
ge'enaka yokudai ka 'o Yahudiokawa.
16 'O nyawa gee yo'ahu naga 'o
darusoka, yamake 'o siwara ma amoko.
'O nyawa gee 'o darusu yakiparetano
yakisi'asa 'o songenika, mita yamakekau
'o darangi!"
17 Ma 'orasi ge'ena 'o Yesus wokurue
wositotara wongose 'ato, "Nimaogoro 'o
sowono niodiai de niolio ma Jo'oungu ma
Dutuka sababu 'una wacobou wopareta
ma ngale wokoana!"
18 Ma 'orasi 'o Yesus wotagi-tagi 'o
Galilea ma talaga ma batingoka, de
wakimake 'o riaka dodoto yamididi
ge'ena la 'o Simon (gee wisironga mita
'o Petrus) de 'o Andreas, 'ona 'o naoko
yomadosoma ma gu-gudaioka.
19 'O Yesus wongose 'onaka, "Nou,
nimoteke ngoi. Ngoi 'asa tinidotoko 'o
nyawa niasoma!"
20 Ge'enaka de ka manga soma yamada
de yomoteokau.
21 Deika 'o Yesus wogila-gilali, de
wakimakeli 'o riaka de 'o dodoto
yamididi, ge'ena la 'o Yakobus de

'o Yohanes 'o Zebedeus wi ngowa-
ngowaka. 'Ona de manga dea yoodumu
'o ngo'otiroka manga soma yosidiai. 'O
Yesus waki'asoko mita,
22 de ka manga ngo'otiri de manga dea
yamada de wimotekokau 'o Yesus.
23 'O Yesus wakilolituku 'o Galilea
ma daeraa, wodotoko 'o lo-lomu ma
woa-woaka. 'Una wositotara 'o Habari
ma Owa, ma ngale ma Jo'oungu ma
Dutu 'asa wonapareta sababu 'una
nanga Koana. De wakisilaha 'o nyawa
yopa-panyake de yobo-bolohi.
24 'O Yesus wi habari 'o Siriaka
yakilolitukou, so ma rai 'o nyawa
manga gudai widolomu de yaki'asano
'o nyawa manga panyake 'i'ini-'inioka
yosa-sangisara, 'o tokata yakiali-aliti
de yakimusu-musuku de yolugu-lugu,
yoodumu 'o Yesus wakisi'aiki.
25 Ma 'orasi ge'ena 'o nyawa manga
gudai 'o Yesus wimoteke. Naga mita 'o
Galileano, de mita 'o Kota Mogiookino,
'o Yerusalemino, 'o Yudeano, de mita 'o
Yordan ma daeraa ma songonano doka.
5 1 Gee 'o Yesus wakimake 'o nyawa
manga gudai yoboano de 'o gigie ma

dekuoka wosaude so wogogeruku, de wi
do-domoteke yoboa.
2 Ge'enaka de wakidotoko wongose
'ato,
3 "Yosanangioka 'o nyawa gee
yomamaoku koyomado-do'oawa de duga
ka ma Jouka yomasiga-gao; 'ona ge'ena
ma Jo'oungu ma Dutu wi kawasa!
4 Yosanangioka 'o nyawa gee manga
singina 'iga-gamamu; 'ona 'asa ma
Jo'oungu ma Dutu wakiaru!
5 Yosanangioka 'o nyawa gee manga
singina 'ima-ma'ai; ma Jo'oungu ma
Dutu 'asa wakidototomo 'awi jaji 'onaka!
6 Yosanangioka 'o nyawa gee yonyafisuu
yodiai ma Jo'oungu ma Dutu wi mau;
'ona 'asa wakikula sigado yakiduga!
7 Yosanangioka nago'ona gee
yosimara'ai 'o nyawaka; 'ona mita 'asa
ma Jo'oungu ma Dutu wakisimara'ai!
8 Yosanangioka 'o nyawa gee manga
singina 'itebi-tebini ma Jo'oungu ma
Dutu wi bionoka; 'ona 'asa ma Jo'oungu
ma Dutu wimake!
9 Yosanangioka 'ona gee 'o nyawa
yosikakatiai; ma Jo'oungu ma Dutu
'asa wakisironga to 'una 'awi ngowa-
ngowaka!

10 Yosanangioka 'ona gee yamake 'o
sangisara 'o nyawano sababu yadiai ma
Jo'oungu ma Dutu wi mau; 'ona ge'ena
ma Jo'oungu ma Dutu wi kawasa!
11 Niosanangioka ngini nako nisiti-
tingoono, nisangisara, de nisigurubungu
ma ngale ngoi.
12 'O nabii ma sirasi gee ngini koni'iwasi
mita yakisangisarakau 'isoka koge'ena.
Salingou kaniomore-morene sababu nia
parasengi ma amoko daku 'o sorogaaka
ma Jou wadua-duangou."
13 "Ngini ne'ena 'isoka 'o gasi 'o dunia
ma nyawaka. Nako 'o gasi koiosawau,
de kaidadiosi yadiai 'iosali? Koi'iwau
ma faedaa, so kaya'umo de 'o nyawa
yadoko-doko.
14 Ngini ne'ena 'o darangi 'o dunia
ma nyawaka. 'O kota daku 'o gigie ma
dekuoka koidadiwa yosidutuluku.
15 Komoiwa 'o silo yatuuika de 'o pa'udi
yositamunuku, ma 'ena ma ngiioka
yositodenguku la 'o nyawa 'iodumu 'o
woa ma dodaka gee yomasimake.
16 Koge'enali mita nia darangi ge'ena
salingou 'isiwara 'o nyawaka, la 'ona
yamake 'okia sonaa niodi-diai yaowa-

owa ge'ena, de wisitedene nia Dea 'o
sorogaaka."
17 "'Uwa niongose 'ato ngoi taino ne'ena
taisanga 'o Musa wi besesongo de 'o
nabii-nabii manga do-dotoko. Ngoi taino
kotaisanguwa so 'ena tosidumutu ma
ngale ma gou-goungu.
18 Niongano-nganono! Nako 'o diwanga
de 'o dunia ka de ma 'enasi, ge'ena
ka ma eta ma koiisanguwa ma
besesongo ge'ena, nako 'iodumu gee ma
besesongoka ge'ena koidadiwasi.
19 Sababu ge'ena nago'ona yaparene
'o do-dotoko ge'ena ngaro ka ma
eta, de yosidotoko 'o nyawaka la 'ona
mita koge'ena, 'ona ge'ena dua 'ifoloi
yotingoono ma Jo'oungu ma Dutu wi
kawasaka. Ma gedagee yamoteke ma
besesongo ge'ena de yosidotoko 'o
nyawaka koge'enali, 'ona ge'ena dua
yoamoko ma Jo'oungu ma Dutu wi
kawasaka.
20 So niongano-nganono! Nako ngini
niomau niodadi ma Jo'oungu ma Dutu wi
kawasa, ge'ena salingou ngini 'ifoloide
niodiai ma Jo'oungu ma Dutu wi mau de
godagee 'o Yahudioka manga 'agamaka
yodoto-dotoko de 'o Farisioka."

21 "Ngini nianakokau nanga edete de
nanga dotumu yakisidotoko konee:
''Uwa nioto'oma; nago'ona yoto'oma dua
yakihukumu.'
22 Ma ne'ena ngoi tinisidemo, nago'ona
bato ngaro kayongamo duga 'o nyawaka,
'ona 'asa yakihukumu. De nago'ona
yodoana 'o nyawaka, 'ona 'asa 'o 'agama
ma balusu yakihukumu. De nago'ona
yositi-tingoono 'o nyawaka, 'ona 'asa
yakihukumu 'o 'uku ma lurusoka.
23 Sababu ge'ena nako nia su-suba
niokula ma Jo'oungu ma Dutuka la
nimamaoku 'ato naga 'o nyawa manga
singina niasiriku,
24 ge'ena salingou nianoakosi nia su-
suba ge'ena 'o su-suba 'idu-dutuuku ma
dateoka, la niotagi niomasilo-loakasi gee
manga singina niasiri-sirika. Ge'enaka
'asa de niolio niosisuba 'ania su-suba
ge'ena ma Jo'oungu ma Dutuka.
25 Nako la moikani nikalaki 'o
hakimika, ge'ena konisitotaruawasi 'ena
nimasikalo-loakau. Nako ko'uwa ge'ena
dua 'o hakimika ni'asa, de dua 'o hakimi
ma balusu wosulokoli 'awi ro-riwoka, de
'ona nisingosama 'o buika.

26 De tinisidemo nginika: Ma raiokau
dua ngini koidadiwasi niosupu nako nia
nagimi koniabootuawasi niafangu."
27 "Ngini nianakokau 'o do-dotoko 'isoka
konee: ''Uwa niosongou.'
28 Ma ne'ena ngoi tinisidemo, nagu'una
'o ngeweka moi waungini la de wi
nyafisuu, 'una ge'ena wosongouokau
de 'o ngeweka gumuna 'awi singina ma
dodaka.
29 Nako nia ako ma songona nisiotaka 'o
dorouku, ge'ena niapeleuru la nia'umoka.
Yaowa nia roese ma kia sonaa ngai
moi nia'umo, la 'uwa sigado 'o 'ukuka
nidugumo.
30 Nako nia giama ma songona nisiotaka
'o dorouku, nia'ogu la nia'umoka. Yaowa
nia giama ma songona koi'iwaka, la 'uwa
sigado ngini 'o 'ukuka nidugumo."
31 "De ma 'ena mita 'o do-dotoko
'isoka konee: 'Nago'ona manga wekata
yaoluku, salingou 'o ngo-ngoluku ma
surati yokula manga wekatika.'
32 Duga ne'ena ngoi tinisidemo nginika:
Nagu'una wi wekata komosongouwa de
mioluku, 'una wodiai muna mosongou
nako la momodokali. De nagu'una

womingaamoko 'o di-dilikutu gumuna,
'una mita wosongou."
33 "Ngini nianakokau nanga edete de
nanga dotumoka manga do-dotoko
konee: ''Uwa niaparene nia sasi, 'okia
naga niosasiokau ma Jo'oungu ma Dutu
wi bionoka, salingou niadiai.'
34 Ma ne'ena ngoi tinisidemo nginika:
Ka ma eta ma 'uwa niosasi, ngaro de 'o
diwanga ma, sababu ge'ena ma Jo'oungu
ma Dutu wi ngii ma ngale wopareta;
35 bolo de 'o dunia, sababu ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wi dou ma ha-hangi;
bolo de 'o Yerusalem, sababu ge'ena ma
Koana ma Amoko wi kota.
36 Mita 'uwa niosasi de nia saeke,
sababu ngini koniadadiwa niodiai nia utu
'i'arese bolo 'itaromo ngaro ka ngai moi
ma.
37 Kaniongose duga, 'Ia', bolo 'Ko'uwa'.
Nako 'ipaili de ge'ena, ge'ena ka 'o
Tokata ma Koanino."
38 "Ngini mita nianakokau 'o do-dotoko
'isoka konee: ''O nyawa manga ako
niatorou to ngini mita yatorou, de 'o
nyawa manga 'ingiri niatotaka to ngini
mita yatotaka.'

39 Ma ne'ena ngoi tinisidemo nginika,
'uwa niakigogola gee 'o nyawa
yoba-badingaka nginika. De nako
nisiti-tingoono nia gotoaka ma ginirakino
yapoka, ge'ena yaowa ma gubalioli
niosidakunu.
40 De nako 'o nyawa nikalaki 'o hakimika
de yomau nia baju ya'ese, ge'ena nia
juba mita niakikulaka.
41 De nako yopa-pareta moi yoboa la
yopakisaa manga gina nia'asa ma gurutu
'o kilo moika, ge'ena salingou nia'asa 'o
kilo modidika.
42 Nako 'o nyawa 'o kianikia
yomaga'asoko nginika, niakikulaka.
Mita nako nia kianikia yomadabau, 'uwa
koniakikulawa."
43 "Ngini nianakokau mita ma ngale 'o
do-dotoko 'isoka konee: 'Niakidora nia
ma-manai, de niakidu'uduku gee nia
saturuu.'
44 Ma ne'ena ngoi tinisidemo: Niakidora
nia saturuu, de niakisilahidoa godagee
niba-badingaka,
45 la ngini 'asa niodadi nia Dea 'o
sorogaaka wi ngowa-ngowaka. Sababu
ma Jo'oungu ma Dutu wi wange ma
ako wosibaoro, ma ngale 'o nyawa

ma owa de mita 'o nyawa ma dorou.
'Una wosiguti 'o besaka, ma ngale 'o
nyawa manga 'ahu yaowa-owa de mita
'ito-torou.
46 Sababu nako niakisibosono duga ka
kiaka naga gee 'ona mita nisibosono
nginika, ge'ena kaimatero de 'o
balasitengi yoga-ga'asoko yadi-diai.
So dua 'okia ma Jo'oungu ma Dutu
winisiparasengi?
47 De nako niakitabea duga ka gee nia
nyawaka, 'okia niofoloide? 'O nyawa gee
kowinakowa ma Jo'oungu ma Dutu mita
yodiai koge'ena!
48 'Ania Dea 'o sorogaaka 'o nyawa
'iodumu wadora ma gou-goungu. Ngini
mita salingou koge'ena."

6 1 "Niosi-singina! Nako 'o 'agama ma
mau-mau niadiai 'uwa niosidumutika.
Sababu nako niosidumutika, nia Dea
daku 'o sorogaaka kowiniparasengiwa.
2 Ge'enau so nako yosusa-susa
niakiriwo, 'uwa niosidumutika 'isoka gee
yoma'uca-'uca. 'Ona yoduaka 'o lo-lomu
ma woa-woaka de 'o tapakioka la bari 'o
nyawa yakisiarene. Niosi-singina! 'Ona
ge'ena yamakekau manga parasengi,
ge'ena la 'o nyawa yakisiarene.

3 Ma nako nia sadakaa niokula, ge'ena
kanimasiriidino la 'o nyawa 'uwa yanako.
4 Madaka la nia sadakaa niokula ge'ena
duga ka ma Jo'oungu ma Dutu wanako.
'Una 'asa winiparasengi gee winimake
kanimasiriidino."
5 "Nako niomalahidoa, ge'ena 'uwa
'isoka gee 'o nyawa yoma'uca-'uca
la salingou ka 'o lo-lomu ma woaka
yaika, bolo 'o ngekomo ma ridabioka
la 'o kawasa yakimake. Niongano-
nganono! Ge'enau to 'ona manga
parasengi yamakekau ge'ena la 'o nyawa
yakisiarene.
6 Duga nako la nimalahidoa, ge'ena
nimasidebenoka nia kamarioka la nia
Dea gee 'o nyawa kowimake-makewa
wamake koge'ena de winiparasengi.
7 Nako niolahidoa ge'ena ma betongo
'uwa kage'ena niogi-gilio 'isoka 'o
nyawa gee ma Jo'oungu ma Dutu
kowinako-nakowa. 'Ona yongose nako
manga lahidoa ma betongo 'ikudai de
'ito-to'ingoka ge'ena dua ma Jo'oungu
ma Dutu wadawongo.
8 'Uwa 'isoka 'ona, sababu nia
Dea wanakokau 'ania paraluu
koniolahidoawasi 'ena.

9 So niolahidoa konee: 'Mia 'Aba
'o sorogaaka! Tanu ngomi 'o nyawa
mioodumu 'ani ronga miositedene.
10 Tanu ngona noparetau 'o duniaka,
de tanu 'ani mau miamoteke ne'enaka
'isoka 'o sorogaaka.
11 Tanu nokula mia 'inomo gee
mioparaluu ne'ena ma wange.
12 'Uwa nosi-singina mia sowono 'isoka
ngomioli komiosi-singinawau 'o nyawa
manga sowono.
13 De 'uwa minisimadaka mitaili, ma
minisipidili 'o dorouoka. [Ngona ge'ena
ma Koana, nopa-pareta, minisitedene
kaisi'ado-'adonika. 'Amin. Koge'enau.]'
14 Sababu nako konimadonoakuwa 'o
nyawa yosowono nginika, nia Dea 'o
sorogaaka mita kowosi-singinawau to
ngini nia sowono.
15 Ma nako ngini nia singinaka
nimadonoaku 'o nyawa manga sowono,
ge'ena dua nia Dea 'o sorogaaka mita
kowinisipidiluwa to ngini nia sowono."
16 "Nako niopuasa, ge'ena 'uwa nia
biono kailamahaninou 'isoka 'o nyawa
gee yoma'uca-'uca la manga biono ma
yangalioka, yakarana 'o nyawa yakinako
'ato 'ona yopuasaka la yakisiarene.

Niongano-nganono! Ge'enau to 'ona
manga parasengi yamakekau.
17 Ma nako ngini niopuasaka, ge'ena
nimamama-marauka de nimausika.
18 La 'o nyawa 'uwa yanako 'ato
niopuasaka, duga ka nia Dea gee
'o nyawa kowimake-makewa 'una
'asa winiparasengi gee wamake
kaniosigi'iunino."
19 "'Uwa nimadolomu 'o harataa 'o
duniaka, dua kayabo-boruoka de
kaimookoka, de yotosi-tosiki yoboa
yatosioka.
20 Duga nimadolomu 'o harataa
'o sorogaaka gee koyabo-boruwau
de koimookuawau, de yotosi-tosiki
koyatosikuawau.
21 Sababu kiaka naga nia harataa, nia
singina mita ge'enaka."
22 "Nanga ako ge'ena kaimatero de
nanga roese ma silo. Nako nia ako
'idoto ge'ena dua nimasimake 'itiai 'okia
sonaa niodi-diaioka. Ma nako nia ako
koidodonuwa ge'ena ngini dua 'isoka 'o
darusoka. So nako nia silo koiletonguwa,
ge'ena dua posironga 'itarusoka."
23 (6:22)

24 "Komoiwa yomanarama manga
balusu yamididioka; sababu dua wimoika
'ifoloi widora de gee wimoikali, bolo
dua wimoika 'ifoloi wisingounu de gee
wimoikali. Koge'enali mita ngini. Ngini
koidadiwa niamanarama to ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi mau, ma de nio'ahu
kanimadolomu 'o duniaka ma haratata.
25 Sababu ge'ena niosi-singina! 'Uwa
niododato ma ngale nia 'ahu, ge'ena
la 'okia dua nia'odomo de nia'okere de
nimasinoa. Ma gou-goungu 'o 'ahu 'ifoloi
'ibaraguna de 'o 'inomo, de nia roese
'ifoloi 'ibaraguna de 'o pakeangi.
26 Nialega 'o namoro 'o diwangika, 'ena
koimadutudukuwa de koimadugutukuwa,
de mita koimada-daotuwa ma rawongino,
ma ma Jo'oungu ma Dutu watowo! De
nginioli? ngini de 'o namoro ge'ena
nginiosi 'ifoloi niobaraguna?
27 Nago'ona nginioka ne'ena yodo-
dodato so manga 'umuru 'iganapu ngaro
ka ma eta ma?
28 'Ido'oa so niododato ma ngale
nia pakeangi? Nialega 'o bunga-
bunga 'igo'oode 'o godoaka,
'ena koimanaramuwa de ma baju
koimaditiaiwa;

29 ma ma Koana 'o Salomo wikorago
koge'ena, ma koma'iwa womapakeangi
ma sure 'isoka 'o bunga-bunga ge'ena.
30 'O 'ubutu 'o godoaka ne'ena ma
wange 'igo'oode de bibinoka yatuuku
yabootokau. Ma ma Jo'oungu ma Dutu
wadiai koge'ena ma sure. De nginioli! Ma
ngini koniongakuwa rekeni!
31 'Uwa niododato de 'uwa niongose 'ato
'okia dua pa'odomo de pa'okere, de 'okia
dua pomasinoa?
32 Koge'ena dau ge'ena, 'o nyawa gee
ma Jo'oungu ma Dutu kowinako-nakowa
kaitaurika yanonu. Momongo 'ania Dea
daku 'o sorogaaka wanakokau ngini
nioparaluu 'iodumu ge'ena.
33 So niosisira-sira to ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi pareta la nia 'ahu wapareta. De
dua nia paraluu 'iodumu 'asa winikula.
34 Sababu ge'ena 'uwa niododato ma
ngale bibinie, sababu bibinie ge'ena de
ma 'enali to 'ena ma susa. Ne'ena ma
wange yaowakau to 'ena ma susa, so
'uwau niadogo."

7 1 "'Uwa niakisisala 'o nyawa, la
ma Jo'oungu ma Dutu mita 'uwa
winisisala.

2 Sababu kokia naga niakisisala 'o
nyawa, ma Jo'oungu ma Dutu mita
winisisala koge'ena. De kokia naga yaika
niakisipake 'o nyawaka, dua koge'enali
yaika mita ma Jo'oungu ma Dutu
winisipake.
3 'Ido'oa so niosidawanono nia 'esa moi
manga ako ma geneo, 'ena to nginioka
'o balaki koniakalesanguwa.
4 Dua kokia ngini 'idadi niongose nia
'esa moika, ''Ino, ta'aiki 'ani ako ma
geneo gee!', 'ena to nginioka 'o basagi?
5 Ee! Tabangeluku! To nginiosi nia akoka
'isira niosisupu 'o basagi, la niomasimake
'itiaiokasi 'asa de to nia 'esa moi manga
ako ma geneo nia'aiki.
6 'Okia sonaa 'itebi-tebini 'uwa niodukula
'o kasoka, 'uwa sigado nidubulutuka
nikaboto, de nia mustika 'uwa niodukula
'o titika, la 'uwa sigado yadoku-doku."
7 "Nimaga'asoko ma Jo'oungu ma
Dutuka la 'asa winikula, nimadononu la
'asa nimadamake, de nimasi'ilingi la 'o
ngorana 'asa winidebelenga.
8 Sababu nago'ona yomaga'asoko 'asa
wakikula, de nago'ona yomadononu 'asa
yomadamake, de nago'ona yomasi'ilingi,
'asa 'o ngorana wakidebelenga.

9 Komoiwa nako manga ngowaka 'o roti
'iga'asoko de ma dea wokula 'o teto,
10 bolo nako 'iga'asoko 'o naoko de ma
dea wokula 'o ngia.
11 Ngaro niotingkai, ma kanianako
niokula yaowa-owa nia ngowaika. De
dua nia Deali daku 'o sorogaaka, 'unasi
'ifoloi 'asa wokula yaowa-owa gee 'o
nyawa yomaga'asoko 'unaka!
12 Niodiai 'o nyawaka gee 'isoka ngini
nioduaka 'o nyawa yodiai nginika,
ge'ena 'o Musa de 'o nabii-nabii manga
do-dotoko ma titi."
13 "Nako nianonu 'o 'ahu 'ika-kakali,
ge'ena niowosama 'o ngorana 'ipe-
pe'etorika, sababu 'o ngorana de 'o
ngekomo 'iamo-amoika ge'ena 'isikaika
'o narakaka, de ge'enaka 'o nyawa
manga gudai yaboa.
14 Ma 'o ngorana de 'o ngekomo gee
'isikaika 'o 'ahu 'ika-kakalika ge'ena
'isusa de 'ipe'etoro, de ka munuka duga
ge'enaka yaboa."
15 "Nimasitiari gee 'o nabii yoelu-eluika,
sababu 'ona nidoboa 'isoka 'o domba,
'ena momongo 'ona ge'ena kaimatero de
'o haewani 'iti-tingkai.

16 Ngini 'asa niakisahe to 'ona manga
'ahuoka. 'O gota 'ido-dodowoko
koma'iwa 'isowokino 'o 'anggur ma
sowoko, de 'o sisika koma'iwa 'isowokino
'o 'ara ma sowoko.
17 'O gota gee 'ibobo-bero ge'ena ma
sowoko mita 'isure; ma gee ma bo-bero
'itorou, ge'ena ma sowoko mita 'itorou.
18 'O gota 'ibobo-bero koi'iwa ma
sowoko 'itorou, de 'o gota gee ma
bo-bero 'itorou, koi'iwa ma sowoko
'isure.
19 'O gota gee kiaka 'isowoko 'itorou,
dua 'asa yatodanga de yositaulu 'o
'ukuka.
20 Koge'enali mita de 'o nabii yoelu-
eluku, dua 'asa niakinako to 'ona manga
'ahuoka."
21 "Ko 'o nyawa 'iodumuwa gee
kaitaurika yongose ngoino, 'Jou! Ngona
to ngoi 'ai Jou!', ge'ena dua yodadi
ma Jo'oungu ma Dutu wi kawasa, ma
duga ka gee yomote-moteke 'ai Dea 'o
sorogaaka wi mau.
22 Dua 'o dunia ma do-dogumoka, 'o
nyawa manga gudai yongose ngoino,
'Jou! Jou! De to ngona ni ronga, ngomi
miosihabariokau ma Jo'oungu ma Dutu

wi besesongo, 'o tokata mioginiiki, de
mita 'o gudai 'o no-nako 'ihera-herangi
miodiai!'
23 Ma ngoi dua 'asa takisiti-tiaika
tongose, 'Ngoi kotininakowa!
Nimagoraika ne'enaka ngini gee
nioti-tingkai.'"
24 "Nago'ona gee yo'isenoka 'ai demo
ne'ena de yodomoteke, 'ona ge'ena
'isoka wimoi wi woa wodiai 'o teto ma
dekuoka.
25 Gee 'ibesaka de yodungu'uisi, de
mita yodarato, ma koirubawa sababu
wosigoko 'o teto ma dekude.
26 Ma 'o nyawa gee yo'isenoka 'ai demo
ne'ena de koyamotekuwa, 'ona ge'ena
'isoka wohaga-haga wi woa wodiai 'o
dowongioka.
27 Gee 'ibesaka de yodungu'uisi de mita
yodarato, de ma woa ge'ena 'iruba so
'ipiakoro 'ibootoka."
28 Ma duanguku 'o Yesus wodotoko
'iduanga, de 'o nyawa yoku-kudai
ge'enaka gee yoherangi ma sala yo'isene
'awi do-dotoko ge'ena.
29 Sababu 'una wodotoko ka de to 'una
ma sirete wi kumati, 'isoka to 'onawa
manga 'agamaka yodoto-dotoko.

8 1 'O Yesus wo'utiku 'o gigieku daku,
de 'o nyawa manga gudai wimoteke.
2 De wimoi wipado-pado mita woboano
de wobukuku 'o Yesus wi bionoka de
wongose, "Ee 'Aba! Nako nomodeke de
noisi'aiki."
3 De 'o Yesus wi'aoka de wongose, "Ngoi
tomodeke. So ne'ena tonisi'aiki." De
kage'ena ma 'orasi de 'o nyawa gu'una
wi panyake 'i'aiokau.
4 Ge'enaka de 'o Yesus widongose,
"Nongano-nganono! 'Uwa nosikademo
ka moika ma, ma nosikaika 'o 'imamika
de noga'asoko nilega la yanako ma
gou-goungu 'ani panyake 'i'aiokau. Deika
nosisuba 'o su-suba gee 'isoka 'o Musa
wosulokokau ma no-nako 'o nyawaka
'ato ma gou-goungu 'ani panyake
'i'aiokau."
5 Ma moi ge'ena 'o Yesus 'o
Kapernaumoka waika, de 'o Romaka
manga kapita woboa de womasiga'asoko
wongose 'ato,
6 "'Aba! 'Ai ro-riwo wimoi woluguku
so ka 'o dangiri ma dekuokau, de
wosangisara ma sala."
7 Ge'enaka de 'o Yesus wongose, "Ngoi
'asa taika towisi'aiki."

8 De ma kapita gu'una kawaporoongie,
"'Etei! 'Aba, koyadaenuwa tonisingosama
'ai woaka, so kanosuloko duga la 'ai
ro-riwo wi lugu ge'ena 'i'aiki.
9 Ge'ena 'isoka ngoioli, ngoi mita
tosigisene 'ai dekude manga pareta,
de ngoioka deuku de ma 'enali mita 'o
tentara salingou yosigisene 'ai pareta.
Nako ma tentara wimoi towisuloko,
'Notagi!' ge'ena 'una mita wotagi, de
nako tongose wimoikali, 'Nongoka
naino!', 'una mita woboa. De nako
tosuloko 'ai gilaongika, 'Neda nadiai!',
ge'ena 'una mita wadiai."
10 'O Yesus wo'isenoka koge'ena, de
woherangi so wakisidemo gee wimote-
motekino ge'enaka, "Tinisidemo nginika,
koma'iwasi tamake 'o ngo-ngaku
kone'ena ma amooka 'o Israeloka.
11 Tinisidemoli, dua manga gudai yoboa
dinaoko 'o wange ma siwaroko de
daiisa 'o wange ma dumunisa, ma ngale
yomarame de 'o Abraham, 'o Ishak, de
'o Yakub, ma Jo'oungu ma Dutu wi Dunia
ma Sungioka.
12 'Ena momongo gee tanu yodadi ma
Jo'oungu ma Dutu wi ngowa-ngowaka,
'ona ge'ena yakisisupu yaki'umo 'o

darusika. Ge'enaka dau dua 'ona yo'ari
de yosangisara."
13 Ge'enaka de 'o Yesus wosuloko ma
kapitaka gee, "Noliou! 'Okia naga gee
nangakuokau dua 'idadi." De kage'ena
ma 'orasi de 'awi ro-riwo gu'una wi lugu
'i'aiokau.
14 Ge'enaka de 'o Yesus wa'adonika 'o
Petrus wi woaka, de womimake 'o Petrus
ma toroa moma'iduoka 'o dangiroka
sababu migogamino.
15 Ge'enaka de 'o Yesus wa'ao mi
giamika, de mi panyake ge'ena 'i'aiokau
so momomikie de mileleani.
16 'Iobirou, de 'o nyawa yakitoka-tokata
manga gudai yaki'asa 'o Yesusino, de
ka 'o betongo moi woginiiki ma tokata
ge'ena, de wosi'aiki manga panyake.
17 Koge'ena 'idadi la 'isoka ma Nabii
Yesaya wosidemokau, "'Una wamoku to
ngone nanga sangisara, de wosi'aiki to
ngone nanga panyake!"
18 Ma moi ge'ena 'o Yesus wakimake 'o
nyawa manga gudaioka wisigilolitino, de
wosuloko wi do-domoteika la yosikaika
doka 'o talaga ma songonaka.
19 Ge'enaka de 'o Yahudioka manga
'agamaka wodoto-dotoko wimoi woboa

de kawongosekau 'o Yesusika, "'Aba
Guru, ngoi tonimoteke kiaka naga bato!"
20 De 'o Yesus wosango, "'O haewani 'o
joro yabi-binasa mita de ma 'arukoka,
de 'o namoro gee kopapi-piarawa mita
de ma 'igutu, ma 'o Nyawa ma Ngowaka
wi ngii womasiruba-ruba koi'iwa."
21 De 'o Yesus wi do-domoteke wimoi
wongose, "'Aba! Tanu tolio 'ai dea
towipo'osuikasi 'isira."
22 Ma 'o Yesus wosango, "Noimoteke!
Madaka la 'o nyawa gee koyamote-
motekuwa ma Jo'oungu ma Dutu
'awi mau yapo'osuku manga nyawa
'isonge-songene."
23 Ge'enaka de 'o Yesus 'o ngo'otiruku
woparene, de wi do-domoteke mita
yomoteke.
24 De kayasorogano 'irato ge'ena
ma talagaka so manga ngo'otiri 'o
moku-moku yapoka, 'ena ma 'orasi
ge'ena 'o Yesus woma'iduoka.
25 So wi do-domoteke yaika witomanga
yongose 'ato, "'Aba! Noriwosi, polutuou
so!"
26 De 'o Yesus wongose 'onaka, "'Ido'oa
so nimodongo? Ngini koningakuwa
rekeni!" Ge'enaka de 'o Yesus

woma'okode de wodorofu 'o rato de
'o talaga ge'ena, de ma talaga ge'ena
'iriidokau.
27 So wi do-domoteke yoherangi de
yongose, "'Una ne'ena ma kia, sigado 'o
rato de 'o talaga ma wisingounu?"
28 Ya'adonika doka ma talaga ma
songonaka 'o Gadara ma daeraaka, de
yamididi yakitokatuku 'o bo'osuku ma
sukonino doka yosupu, yaino 'o Yesusino.
'Ona manga singina kaifoloi 'isauku so
komoiwa moi yomoroini yaboa ge'enano.
29 De yomapoa-poaka, "Ee ngona
ma Jo'oungu ma Dutu wi Ngowaka!
Dua minido'oau ngomino? 'Ato
nomau minisisangisarau ngaro ko ma
'orasuawasi ma?"
30 Ge'enaka 'ena koikurutikawa 'o juku
'o gudaioka ma 'inomo 'imadononu.
31 'O ngomasa ma dorou ge'ena
'imasiga'asoko 'o Yesusika, "Nako dua
nosuloko miosupu, de yaowa nosuloko 'o
titika miosikaika."
32 De 'o Yesus wongose, "Niosupuka!"
De ma ngomasa ma dorou ge'ena
'ikokisupu 'o nyawa yamididioka de
'isikaika 'o juku ma gu-gudaika. De ma

juku ge'ena ma 'ikokiowara de 'iotaka 'o
ba-bawatuku so dau 'o talagaka 'ilutuku.
33 So ma juku yopi-piara go'ona
yoowara 'o kotaka de yosijarita 'okia
naga yamakekau ge'ena, mita gee 'o
nyawa yamididi 'o ngomasa ma dorou
yakido-dongosamuku.
34 So ma kotaka ge'ena
yomasidobootoka yotagi 'o Yesusika. De
ge'enaka yaika de yogegoto la 'o Yesus
wamadakau manga daeraaka.
9 1 'O Yesus wongo'otiri 'o talaga
watoaka wolio doka 'awi soanika.
2 Ge'enaka doka de yamuruo naga
yoboa 'o Yesusino wi'asa wolugu-lugu
wimoi wi kokowaka witigirangisa. Gee
'o Yesus wakimake to 'ona manga
ngo-ngaku ma guatoka, de wongose
wolugu-luguka gee, "'Ai ngowaka,
'uwa ni singina 'i'ogu! Ni so-sowono
ta'ikirokau."
3 'O Yahudioka manga 'agamaka yodoto-
dotoko yamuruo naga ge'enaka gee ka
manga singinaka, "'O nyawa nu'una ma
Jo'oungu ma Dutu wisiti-tingoono."
4 'O Yesus wanako manga singina ma
dodaka so wongose, "'Ido'oa so nia
di-dibangi koge'ena ma dorou?

5 Ka'ena 'ifoloi 'igapangi tongose
wolugu-luguka, ''Ani so-sowono
tosi'aikokau!' bolo, 'Nomomikie de
notagiou!'?
6 Ma ne'ena dua tosidumutu nginika
'ato 'o duniaka ne'ena 'o Nyawa ma
Ngowaka wopareta 'o so-sowono
wa'ikiri." Ge'enaka de wolugu-luguka
wongose, "Noma'okodeu, ni kokowa
nagoraka la noliou!"
7 De wolugu-lugu gu'una woma'oko so
wolio wi woaka.
8 So gee yamake ge'ena 'idadi, de
yakimodongo de ma Jo'oungu ma Dutu
wisiarene sababu wokulakau wi guata
koge'ena ma amoko 'o nyawaka.
9 Gee 'o Yesus womagoraka ge'enaka
dau so wotagika de wimake 'o pajaki
woga-ga'asoko wimoi wi ronga 'o Matius.
'Una wogogerie 'o pajaki yoga-ga'asoko
ma woaka. So 'o Yesus wongose, "Nou,
noimoteke!" De 'o Matius kawoma'oko
de wimotekokau 'o Yesus.
10 Gee 'o Yesus wo'odomo ma gu-
gudaioka 'o Matius wi woaka, de manga
gudai yoboa 'o balasitengi yoga-ga'asoko
de 'o nyawa gee 'o kawasa yakimakeka

'o nyawa ma dorou, yomasido'odomo de
'o Yesus de wi do-domoteke.
11 De 'o Farisioka yakimake de yongose
'o Yesus wi do-domoteika, "'Ido'oa
so nia Guru de 'o balasitengi yoga-
ga'asoko de 'o nyawa ma do-dorou
yomasido'odomo?"
12 De 'o Yesus wo'isene yosano koge'ena
so wongose 'ato, "'O nyawa ma guata
koyoparaluuwa 'o dotere, ma 'ena gee
yopa-panyake.
13 So tagi niatibangi kokia ma ngale 'o
Buku 'Itebi-tebini ma demo ne'ena: 'Ngoi
kotoduakuwa 'o su-suba 'o haewani,
ma 'ena 'o dora.' Sababu ngoi taino
kotaki'asokuwa 'o nyawa ma owa, ma
'ena gee yosowo-sowono."
14 Ge'enaka de 'o Yohanes Wo'osi-'osiki
wi do-domoteke yaino 'o Yesusino
yosano, "'Ido'oa so ngomi de 'o Farisioka
'ijaga miopuasa de 'ani do-domoteke
'ona ko'uwa?"
15 De 'o Yesus wosango, "'O nyawa
yaki'aso-'asokino 'o ngaamoko ma
rameka, nako ma 'orasi wonga-
ngaamoko ge'enakasi, ge'ena dua
manga singina 'isusa? Ma gee dua ma
'orasi kowi'iwau, 'asa de yopuasa.

16 Komoiwa 'o mosa ma siraka de ma
sungi yosipata, sababu ma ba-bata
ge'ena dua 'isikaino 'itingoono de
yatobaka so 'ifoloi 'iracanga.
17 Koge'enali mita 'o 'anggur ma sungi
koidadiwa posinoa ma ngii ma siraku,
sababu dua yosidopotoka de 'ipoaka. So
'o 'anggur ma sungi salingou posinoa ma
ngii ma sungiku, la ma 'anggur de ma
ngii ge'ena koyado'oawa."
18 'O Yesus wobicara ma gu-gudaioka 'o
Yohanes Wo'osi-'osiki wi do-domoteika,
de 'o lo-lomu ma woa ma balusu wimoi
woboa de wobukuku 'o Yesus wi bionoka
'asa de wongose, "'Ai ngowaka mimoi
'asa kamosongenuku, so tanu noboa
moni'aosi la mowangoli!"
19 'O Yesus de wi do-domoteke
yoma'oko so wimoteke 'o nyawa gu'una.
20 Manga do-dagi ma sigoronaka
de mimoi 'ami 'aunu 'ijaga 'itagi ma
do'ingo 'o taunu mogiooko de modidiou,
momasisori 'o Yesus wi dudunino. Muna
matibangi 'ato, "Ngaro ka wi jubaka tatigi
ma dua 'ai panyake 'i'aiki." Ge'enaka
de matigi 'awi baju 'ikuru-kurutuku ma
barenika.
21 (9:20)

22 De ma 'orasi ge'ena 'o Yesus
womadutumu de womimake 'o ngeweka
gumuna de kawongosekau munaka,
"'Ai ngowaka! 'Uwa ni singina 'i'ogu,
sababu noingaku so ni panyake 'i'aiki!"
De kage'ena ma 'orasi de mi panyake
ge'ena 'i'aiokau.
23 'O Yesus woboa 'o lo-lomu ma woa
ma balusu wi woaka, 'ena yosuling de
yogaribetongo ma gu-gudaioka.
24 De 'o Yesus wongose 'onaka,
"Niosupuka nioodumu, sababu 'o
ngowaka numuna komosongenuwa
kamiki'ookoka." Ge'enaka de 'ona
wirisela.
25 'O nyawa yoku-kudai go'ona
yakiginiioka, de 'o Yesus wowosama so
'o ngowaka gumuna mi giamika wa'ao
de momomiki.
26 So ma habari ge'ena 'itagi ma
daeraaka ge'ena yasuluunuku.
27 'O Yesus womagoraka ge'enaka, de
'o ngekomoka de yorau-rau yamididi
wimoteke. 'Ona yomasigaso-gasoko, "Ee
Dautu wi Ngowaka! Minidoranosi!"
28 Gedagee 'o Yesus wowosamika 'o woa
moioka, de yorau-rau yaino 'o Yesusino
de wongose 'onaka, "Niongaku? 'ato

ngoi 'idadi tinisilaha?" De 'ona yosango,
"Miongaku, 'Aba!"
29 Ge'enaka de 'o Yesus wa'ao manga
akoka de wongose, "Sababu niongaku,
'idadi moteke to ngini nia mau."
30 Ge'enaka de yomasimakekau. 'O
Yesus wakisitiari, "'Uwa niosikademo ma
hali ge'ena ka moika ma."
31 Ma gee yotagika de yosikawasa
ge'ena ma daeraa yasuluunuku.
32 Yorau-rau yopasaka, de wimoi
womou-mou 'o tokata widongosamuku
wi'asa 'o Yesusino.
33 'O Yesus woginiioka ma tokata
ge'ena, de 'idadiokau wobicara. So 'o
nyawa yoku-kudai ge'enaka yoherangi
de yongose, "Koma'iwasi miamake
kone'ena 'idadi 'o Israeloka."
34 Ma 'o Farisioka yongose, "'O Tokata
ma Koana wikulaka 'o guata ma ngale
wosikiniiki 'o tokata."
35 Koge'enau 'o Yesus wotagi 'o kota de
'o soana wanga-ngaimoi. 'Una wodotoko
'o lo-lomu ma woa-woaka, de wositotara
'o Habari ma Owa ma ngale ma Jo'oungu
ma Dutu wopareta. 'Una wakisi'aiki 'o
nyawa manga panyake 'i'ini-'inioka, de
yobo-bolohi.

36 Gedagee 'o Yesus wakimakeka 'o
nyawa yoku-kudai go'ona de wakisingina
sababu koyomasinakowau de koyomado-
do'oawau, so 'isoka 'o domba komoiwau
yapiara.
37 Ge'enaka de 'o Yesus wongose 'awi
do-domoteika, "'I'umukukou ma amooka
ma yo'utu-'utuku ka munukaka.
38 Sababu ge'ena nioga'asoko ma
Bairi ma Dutuka la wakisidingoto
yo'utu-'utuku."
10 1 Ma moi ge'ena 'o Yesus 'awi
do-domoteke yamogiooko de
modidi wakitoomu. Ge'enaka de wakikula
'o guata ma ngale yoginiiki 'o ngomasa
ma do-dorou de yosi'aiki 'o panyake de
'o roese ma bolohi 'i'ini-'inioka.
2 'O su-suloko yamogiooko de modidi
go'ona manga ronga-ronga konee: Ma
di-disiraka, 'o Simon gee wisironga mita
'o Petrus, de ma dodoto 'o Andreas,
ge'enaka de 'o Yakobus de ma dodoto
'o Yohanes, ge'ena la 'o Zebedeus wi
ngowa-ngowaka.
3 Ge'enaka de 'o Filipus de 'o
Bartolomeus, 'o Tomas, de 'o Matius
'o balasitengi woga-ga'asoko, de 'o
Yakobus 'o Alfeus wi ngowaka, 'o Tadeus,

4 de 'o Simon 'o Zelot ma nyawa,
de 'o Yudas Iskariot gee 'o Yesus
wiwuku-wukunu.
5 Ge'enaka de 'o su-suloko yamogiooko
de modidi 'o Yesus wakisuloko de
wakisibesesongo koneda: "'Uwa niaika
gee ko 'o Yahudiokawa manga daeraaka
de mita 'o Samaria manga soa-soanika.
6 Ma niosikaika 'o Israelika gee yoliba-
libaka. 'Ona 'isoka 'o domba ma dutu
koi'iwa.
7 Niositotara 'onaka ma ngale ma
Jo'oungu ma Dutu wacobou wopareta.
8 Niakisi'aiki 'o nyawa gee yopa-
panyake; niakisiwango 'o nyawa gee
yosonge-songenuku; niosi'aiki 'o nyawa
yakipado-pado de nioginiiki 'o ngomasa
ma dorou. Ngini niadawongokau ge'ena
'iodumu koniofanguwa. So, niokula mita
ma bo-bangu koi'iwa.
9 'Uwa nio'asa 'o pipi 'o guraci, 'o pipi 'o
saaka, bolo 'o pipi 'o tambaga.
10 Mita 'uwa nio'asa nia tasi, bolo nia
ga-gali nia do-dagioka, bolo nia tarupa
bolo nia papadi. Sababu 'o nyawa
yomanarama ge'ena ma raiokau yakikula
'okia naga yoparaluu.

11 Nako ngini niototarika 'o kotaka bolo
'o soanoka, nianonu 'o nyawa moi gee
yomodeke nimasido-dogumu. Niomanoa
de de 'ona sigado niotagioli.
12 Gee niowosama manga woaka, de
niakitabea.
13 Nako 'o woa ma dutu go'ona
nidawongo, madaka la nia tabea
ge'ena naga 'onaka. Ma nako 'ona
konisidabinowa, niosigilioli nia tabea
ge'ena.
14 Nako naga 'o woaka bolo 'o kotaka
konisidabinowa bolo konisigisenuwa,
niamadaka ma ngii ge'ena de nia dou ma
soata ma kakawo niodabarisuku ge'ena
ma ngale ngini niakiitomokau 'ona.
15 Niosi-singina! 'O dunia ma do-
dogumoka, 'o Sodom de 'o Gomora
ma nyawa dua manga hukumani 'ifoloi
'iku'arene de gee 'o kota ge'ena!"
16 "Niosi-singina ne'ena: Ngoi tinisuloko
'isoka 'o domba 'o haewani 'iti-tingkai
ma 'igutika. Ngini salingou niocawaro
'isoka 'o ngia de nia singina yaowa 'isoka
'o namoro 'o pombo.
17 Nimajaga-jaga sababu ngini dua
nitagoko de ni'asa 'o 'agama ma

balu-balusika. Ngini 'asa nipesana 'o
lo-lomu ma woa-woaka.
18 Ngini dua ni'asa yopa-paretaka de
'o koa-koanika sababu ngini to ngoi 'ai
do-domoteke. De ge'enau ma 'orasi ngini
niokula 'o sakisii ma ngale ngoi 'onaka
de mita 'o nyawa gee ma Jo'oungu ma
Dutu kowinako-nakokawa.
19 Ma nako ngini nisitaari 'o hakimika,
'uwa niododato ma ngale 'okia dua
salingou niongose, bolo niosibicara,
sababu 'okia naga dua gee salingou
niongose, dua nisidemo gee ma 'orasi
ya'adono de.
20 Sababu niobicara ma 'orasi ge'ena,
ge'ena ko nginiwa ma sirete ma 'ena
'ania Dea 'o sorogaaka wi Ngomasa.
21 Dua 'asa 'idadi 'o nyawa manga 'esa
moi ma dutu yakidukula 'o nyawaka
la yakito'oma. De mita dua koge'enali
'idadi naga 'o dea de 'o ngowaka. 'O
ngowa-ngowaka 'asa yomalawani manga
'esa de manga deaka, de yakidukula 'o
nyawaka la yakito'oma.
22 Ngini 'asa 'o nyawa 'iodumu
nidu'uduku sababu ngini to ngoi 'ai do-
domoteke. Ma nago'ona yomatongosono

sigado ma do-dogumika, 'ona 'asa
yakisilaha.
23 Nako ngini nisikisaa naga 'o kota
moioka, ge'ena nioowara 'o kota
'iregukali. De ngoi tinisidemo, dua
koniabootuawasi niodongosama 'o
Israeloka ma kota-kotaka, 'ena 'o Nyawa
ma Ngowaka woboakauoli.
24 'O do-domoteke koyofoloidewa de
'o guru, de 'o ro-riwo koyodaduiewa de
manga balusu.
25 Yaowakau nako 'o do-domoteke moi
yodadiokau 'isoka 'o guru, de 'o ro-riwo
'isoka manga balusu. Nako 'o woa moi
ma balusu wisirongakau 'o Beelzebul, de
dua ma woa ma dodakoli? Dua 'onasi
'ifoloi 'o ronga 'ito-torou yakisironga!"
26 "'Uwa nimodongo 'o nyawaka. Koi'iwa
naga isigi'iunino gee dua koyamakewa,
de koi'iwa naga 'isibongonino gee dua
koisupuwa.
27 'Okia naga gee tinisidemo 'o
sakautuoka, salingou niositotaroli 'o
wangeka. De 'okia naga gee tinisisudu
nia ngauika, niosikawasa kiaka naga
bato!
28 'Uwa niakidomodongo 'ona gee
yato-to'oma nia roese, ma koya'akunuwa

yado'oanikia nia jiwa. Salingou
winidomodongo ma Jo'oungu ma
Dutu gee wokuasa wabinasa nia
roese de mita nia jiwa 'o 'ukuoka gee
koisonge-songenuawau.
29 'O tui-tui 'o ngai modidi 'idadi posi'ija
de 'o pipi ma etaka. Ngaro koge'ena
ma ka 'o ngai moi ma koi'iwa 'iotaka 'o
tonauku nako nia Dea kowomauwa.
30 De ngini nia utu nia saeoka ma
'idoimukou 'iodumu.
31 Sababu ge'ena 'uwa nimodongo!
Ngini 'ifoloi niobaraguna de 'o tui-tui!"
32 "Nago'ona yomangaku 'ato 'ona
ge'ena to ngoi 'ai do-domoteke 'o
kawasa ma bionoka, ngoi mita 'asa
tomangaku 'onaka 'ai Dea 'o sorogaaka
wi bionoka.
33 Ma nago'ona yomadidumu 'o kawasa
ma bionoka 'ato 'ona ko to ngoiwa 'ai
do-domoteke, ngoi mita 'asa koge'enali
'onaka 'ai Dea 'o sorogaaka wi bionoka."
34 "'Uwa niongose 'ato ngoi toboa
'o duniano ne'ena ge'ena dua ngini
nimakasanangi. Ngoi toboa ge'ena dua
'idadi galawani so nimakati-tingaka.
35 Ngoi toboa so ma rai 'o ngowa-
ngowaka 'o nauru koyakisingounuwa

manga deaka, 'o ngowaka 'o ngeweka
koyakidomotekuwa manga 'esaka, de
'o dungunu 'o gooka koyosingounuwa
manga dungunu 'o berekika.
36 Dua 'asa 'idadi 'o saturuu ma amoko
ge'ena la ka 'o woa ma dodaku!
37 'O nyawa gee yosibosono
manga balusika 'ifoloika de ngoino,
koyadaenuwa yodadi to ngoi 'ai do-
domoteke. Koge'enali mita 'o nyawa gee
yosibosono manga ngowaika 'ifoloika de
ngoino.
38 De 'o nyawa gee yooluku yamoku
'o salip de koimotekuwa, koyadaenuwa
yodadi 'ai do-domoteke.
39 Nago'ona gee manga 'ahu yariwo,
dua manga 'ahu 'iisanga, ma nago'ona
manga 'ahu 'iisanga sababu yosingounu
ngoino, 'asa yamake 'o 'ahu."
40 "Nago'ona nidawongo ngini, ge'ena
ma ngale 'idawongo ngoi. De nago'ona
'idawongo ngoi, ge'ena ma ngale
widawongo 'una gee woisulo-suloko.
41 'O nyawa gee yadawongo 'o nabii
sababu yanako 'o nabii, 'asa yamake
'o nabii ma parasengi. De nago'ona
yakidawongo 'o nyawa gee manga
singina 'ibo-booto sababu yanako

manga singina 'iboooto, 'asa yamake to
'ena ma parasengi.
42 Nago'ona yakisi'okere 'o nyawa gee
kokiawa yakidae-daene ngaro ka 'o
'akere ma somoa ma sababu 'ona to ngoi
'ai do-domoteke, niongano-nganono ma
raiokau 'ona 'asa yamake ma parasengi!"

11

1 'O Yesus wakisibesesongo
'iduanga wi do-domoteke
yamogiooko de modidika, de wotagi
wodotoko de wosihabari ma Jo'oungu ma
Dutu wi demo 'o soa-soana gee kage'ena
ma kakadate-dateoka.
2 'O Yohanes Wo'osi-'osiki 'o buioka de
wogi'isene ma Kristus wi manarama,
de wi do-domoteke yamuruo naga
wakisuloko yaika yosano,
3 "'Aba, ngonau ne'ena? gee ma
Jo'oungu ma Dutu wojajiokau 'ato dua
wimoi woboa? Bolo salingou 'o nyawa
'ireguosi miodamaa?"
4 De 'o Yesus wosango 'onaka, "Niolio 'o
Yohanesika de niosidemo 'okia niamake
de nio'isene,
5 ma ngale yopilo-piloko yomasimake,
yolugu-lugu 'idadi yotagi, yakipado-
pado manga panyake 'i'aiki, de
yakito-topongono yomasi'isene,

yosonge-songenuku yomomiki, de
yosusa-susaka 'o Habari ma Owa ma
Jo'oungu ma Dutuno 'isitotara.
6 Yosanangioka 'o nyawa gee manga
singina koikapulawa ngoino so
koiitomuwa!"
7 'O Yohanes wi do-domoteke yolioka,
de 'o Yesus wokurue wobicara 'o nyawa
yoku-kudaika ma ngale 'o Yohanes,
wongose 'ato, "Tosanosi nginika! Ngini
niotagi 'o tonaka 'ika-kakasaka ma ngale
'okia niodo'oa? Winilega 'o nyawa wimoi
'awi singina kairiiduwa 'isoka 'o 'ubutu 'o
dadoko yauwa-uwaka? Ma rai ko'uwa!
8 Bolo niotagi 'okia nialega? Wimoi wi
baju 'isure-sure? 'O nyawa manga baju
'isure-sure ge'ena yogogere 'o kadatoka!
9 So 'okia niodo'oa ngini niotagi?
Winilega 'o nabii wimoi? Ma goungu,
'unasi 'ifoloi woamoko de 'o nabii.
10 Sababu 'o Yohanesikau ma dumutu
'o Buku 'Itebi-tebinoka 'ingose, 'Nu'una
to ngoi 'ai demo wositota-totara, 'una
towisuloko wosirano de de ngona, la ni
ngekomo woniditiai.'
11 Niongano-nganono! 'O duniaka
ne'ena komoiwa moi 'ifoloi yoamoko
de 'o Yohanes Wo'osi-'osiki. Ngaro

koge'ena, ma 'o nyawa gee 'ifoloi
yotingoono ma Jo'oungu ma Dutu
wi pareta ma sigoronaka, 'ona 'ifoloi
yoamoko de 'o Yohanes.
12 Kaikurue 'o Yohanes wosihabari
'awi do-dotoko sigado ne'ena naga
munuka yokiniiki ma ngale yomau 'itaiti
yosigokoli ma Jo'oungu ma Dutu wi
pareta.
13 Sigado 'o Yohanes Wo'osi-'osiki
woboa, 'iodumu 'o Musa wi besesongo de
'o nabii manga do-dotoko 'isidemosirakau
'okia naga gee salingou 'idadi.
14 De nako ngini niomau niongaku, 'o
Yohanes ge'ena la 'o Elia, gee wi bo-boa
'isidemosirakau.
15 Nako de nia ngaukoka, nio'isenika!
16 De 'okia salingou tositero 'o nyawa
ma 'orasi ne'ena? 'Ona 'isoka 'o ngowa-
ngowaka yogogerie 'o pasarioka. 'O bolu
moi yongose 'ireguka,
17 'Ngomi minidababoka 'irame-
rame ma ngini koniosodawa! Ngomi
mionyanyi 'o balisa ma nyanyi ma ngini
koniobalisawa!'
18 'O Yohanes woboano 'ijaga wopuasa.
'Una 'o 'anggur kowa'oke-'okeruwa. De

'o nyawa yongose 'ato, ''Una 'o tokata
widongosamuku.'
19 Ne'ena 'o Nyawa ma Ngowaka
woboano, 'una wo'odomo ma de
wo'okere de yongose, 'Winimake 'o
nyawa gu'una! 'Una witopokana de
witaba'eto. 'Una 'o balasitengi yoga-
ga'asoko de yosowo-sowono manga
manai.' Ngaro koge'ena, ma 'o di-dibangi
'isure-sure ma Jo'oungu ma Dutuno,
'inyata naga 'o nyawa manga gokoieka."
20 Ge'enaka de 'o Yesus wokurue
wakisitobionika 'o kota-kotaka gee
koyotoba-tobawa 'o sowono yodiai,
ngaro ge'enaka 'ifoloi 'ikudai 'o no-nako
'ihera-herangi wodiai ma.
21 "Niotorouoka ngini 'o Korazim ma
nyawa de 'o Betsaida ma nyawa! Sababu
nako 'o no-nako 'ihera-herangi 'isoka
nginioka ne'ena la 'idadiokau 'o Tirusoka
de 'o Sidonioka, tanu 'ona ma do'ingou
yotoba 'o sowono yodiai de yomasinoa 'o
balisa ma pakeangi de manga mumuoka
'o kakawo yodonoaku.
22 Niongano-nganono! 'O dunia ma
do-dogumoka dua, 'o Tirus de 'o Sidon
'ifoloi 'iku'arene manga hukumani de to
ngini ne'ena!

23 De ngini 'o Kapernaumoka! Ngini
dua dakuou sigado 'o diwangoka?
Ko'uwa! So 'ena dua 'o narakaka ni'umo.
Sababu nako 'o Sodomioka la 'idadiokau
'o no-nako 'ihera-herangi gee 'isoka
nginioka, tanu 'o kota ge'ena sigado
ne'ena ka de ma 'enasi!
24 Niongano-nganono! 'O dunia ma
do-dogumoka dua 'o Sodom ma nyawa
'ifoloi 'iku'arene manga hukumani de to
ngini ne'ena!"
25 Ma 'orasi ge'ena 'o Yesus wolahidoa,
"'Aba Jou, gee napareta 'o diwanga de
'o dunia! Ngoi to'alele, sababu 'iodumu
ne'ena ngona konosidumutuwa 'o
nyawaka gee yomamaoku yobarija de
yanako 'o sagala moi-moi, ma ngona
nosidumutu kiaka naga gee 'o nyawa
yakimakeka koyoba-barijawa.
26 Ge'enau 'ani singina yadaene 'Aba."
27 Ge'enaka de 'o Yesus wongose, "'O
sagala moi-moi 'ai Dea woisidukulakau.
De komoiwa moi ngoi 'inako, duga ka
'ai Dea. De komoiwa moi 'ai Dea winako
duga ka 'awi Ngowaka, de nago'ona gee
'o Ngowaka gu'una wakisinako.

28 Nou, niaino ngoino nioodumu gee nioka-kangela de niamao nia gina 'itu-tubuso. Ngoi 'asa tinisisanangi.
29 Niamoteke 'ai pareta de nimadotoko ngoino. Sababu ngoi 'ai singina 'ima'ai, so ngini 'asa niamao niosanangi.
30 Sababu 'ai pareta ge'ena nisisanangi de nia gina tinikula mita 'iku'arene."

12 1 Ma moi ge'ena 'o Yahudioka Pomaoma-omasa ma Wange, de 'o Yesus de wi do-domoteke 'o gandum ma bairino yaboa, de wi do-domoteke 'o gandum yo'utuku de ya'odomo sababu yakisawini.
2 'O Farisioka yakimake de yongose 'o Yesusika, "Nakilega! 'Ani do-domoteke yaparene to ngone nanga 'agama ma besesongo, ma ngale yadiai gee koidadiwa Pomaoma-omasa ma Wangeka."
3 'O Yesus wosango 'onaka, "Koniabacawasi? gedagee 'okia 'o Dautu wodiai ma 'orasi 'una de gee wimote-moteke yakisawini?
4 'Una wowosama ma Jo'oungu ma Dutu wi Woaka, de 'una de wimote-moteke go'ona ya'odomo 'o roti gee 'isisubakau ma Jo'oungu ma Dutuka. 'Ena momongo

moteke to ngone nanga 'agama ma
besesongo, 'ona koidadiwa, salingou ka
'o 'imam-'imam duga.
5 Bolo 'o Musa wi buku koniabacawasi?
Ge'ena la Pomaoma-omasa ma Wange
'isinoi-noimi 'o 'imam-'imam gee
yoleleani ma Jo'oungu ma Dutu wi
Woaka, ngaro yaparene Pomaoma-
omasa ma Wange ma besesongo, ma
koyakisisalawa.
6 Niosigisene niosidi-diai 'okia tosidemo
ne'ena, ne'enaka naga wimoi 'ifoloi
wobaraguna de ma Jo'oungu ma Dutu wi
Woa, ge'ena la ngoi.
7 'O Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku: 'Ko
'o su-suba 'o haewaniwa toduaka, ma
'ena 'o dora.' Nako la ngini niasahe 'ai
demo ge'ena, ma rai 'asa koniakisisalawa
'o nyawa gee manga sala koi'iwa.
8 Sababu 'o Nyawa ma Ngowaka 'una
wapareta Pomaoma-omasa ma Wange."
9 'O Yesus woma'aiki ge'enaka de wotagi
'o lo-lomu ma woaka.
10 Ge'enaka dau wimoi wi giama ma
songona 'isonge-songene. Yamuruo
naga ge'enaka dau 'o Yesus wi sala
yosinonu-nonu, yosano 'o Yesusika,
"Pomaoma-omasa ma Wangeka de

'o nyawa manga panyake posi'aiki,
kaidadi?"
11 'O Yesus wosango, "Nako la
Pomaoma-omasa ma Wangeka de nia
domba moi 'iotauku 'o jurupongoka de
dua kaniosidipidilika?
12 'O nyawa 'ifoloi 'ibaraguna de 'o
domba, so kaidadi podiai yaowa-owa
Pomaoma-omasa ma Wangeka."
13 Ge'enaka de 'o Yesus wongose
'o nyawa wi giama ma songona
'isonge-songenika gu'una, "Ni giama
nabooootika." 'O nyawa gu'una wi giama
wabooooto de koisongenuawau so 'idadi
'isoka ma songonau gee.
14 Ge'enaka de 'o Farisioka yosupu 'o lo-
lomu ma woaka ge'ena de yomasikagaro
'o Yesus wito'oma.
15 'O Yesus wanako 'o Farisioka manga
singina 'itorou 'unaka, so woma'aiki
ge'enaka de manga gudai wimoteke,
de wosi'aiki to 'ona yoodumu manga
panyake.
16 Ma 'una kowakisidabiwa 'ona
yosikawasa 'ato 'una ge'ena nagu'una.
17 Koge'ena 'idadi ma ngale moteke ma
Nabii Yesaya 'awi demo:

18 "Nu'una to ngoi 'ai ro-riwo
towiirikokau. 'Una towisibosono de 'ai
singina wasanangi. Ngoi 'asa towikula
'ai Ngomasa. 'Ai loa 'asa wosihabari 'o
nyawa-nyawaka.
19 'Una 'asa kowori-ributuwa de
kowomapoa-poakuwa; de kowobobetowa
naga 'o tapaki wosimigiranga.
20 'O nyawa manga gina 'itubusokou,
'asa kowaganapuwa; de gee rekeni
koyomado-do'oawau, 'asa kowakido-
dokowa. 'Una 'asa womariwo sigado 'o
loa 'idadi;
21 de 'o nyawa 'iodumu 'asa
yomasinganono 'unaka."
22 Ge'enaka de 'o Yesusika wi'asa 'o
nyawa wimoi worau-rau de womou-mou
sababu 'o tokata widongosamuku. 'O
Yesus wisi'aiki so 'idadi womasimake de
wobicara.
23 'O nyawa 'iodumu yoherangi so
yongose, "Poilia nu'unau 'o Dautu wi
Ngowaka gee 'inasijajiokau?"
24 'O Farisioka yo'isenoka ge'ena de
yongose, "'Una 'idadi woginiiki 'o tokata,
sababu 'o Tokata ma Koana gee ma
ronga Beelzebul ma guata wikulaka."

25 'O Yesus wanako 'o Farisioka manga
di-dibangi so wongose, "Nako 'o negara
moi la 'ikapula-pula de 'o paratei
yamo-moi yomakakudoti, dua 'o negara
ge'ena kaipiakoroka. De 'o kota moi
bolo 'o woa moi la koyomakasanangiwa,
ge'ena dua kayopiakoroka.
26 Koge'enali mita 'o Tokata ma Koana
ma pareta, nako ngai moi 'ikiniiki, ge'ena
dua 'imakati-tingaoka so ma pareta
ge'ena kaipiakoroka.
27 Ngini niongose 'ato ngoi 'o tokata
toginiiki ka de 'o Beelzebul ma guata.
Nako koge'ena de to ngini nia nyawa
'ona kiano yakikula 'o guata 'o tokata
yoginiiki? To nginiou nia nyawa ma sirete
yosidumutu 'ato 'ania di-dibangi ge'ena
koyadaenuwa.
28 Ma ngoi toginiiki 'o tokata ge'ena de
ma Jo'oungu ma Dutu wi Ngomasa ma
guata, so ne'ena ma ngale ma Jo'oungu
ma Dutu wokurue wopareta nginioka.
29 Kokia 'o nyawa 'idadi yowosama
wimoi wokua-kuata wi woaka la wi kia
sonaa ya'ora, nako 'una kowipusukuwa
'isira? Salingou wipusuokasi 'asa de wi
haratаa ya'ora.

30 Nago'ona ko de de ngoiwa, 'ona
ge'ena 'iitomokau ngoi. De nago'ona
koiriwowa, 'ona yatorou 'ai manarama!
31 Sababu ge'ena tinisidemo, nako
'o nyawa 'o sowono yodiai sababu
yosigurubungu, ge'ena kayakisipidilokasi
manga sowonoka. Ma nago'ona yositi-
tingoono 'o Ngomasa 'Itebi-tebini, 'ona
koyakisipidiluawau manga sowonoka.
32 Nako moikani 'o kianikia yongose ma
ngale wiitomo 'o Nyawa ma Ngowaka,
ge'ena kayakisipidilokasi manga
sowonoka. Ma nako yositi-tingoono
'o Ngomasa 'Itebi-tebini, ge'ena
koyakisipidiluawau ma 'orasi ne'ena bolo
ma du'uruoka."
33 "Nako pamake ma sowoko yaowa,
salingou ma roese 'ibo-bero. Nako ma
roese koibo-berowa, ma sowoko mita
koisurewa. 'Ibo-bero bolo ko'uwa 'o gota
'o utu moi, ma nyo-nyata ma sowokoka.
34 Ngini nioti-tingkai, koigapanguwa
niobi-bicara 'o sagala yaowa-owa. 'Okia
naga gee niosisupu nia 'urude, ge'ena
gee nia singina ma dodaka 'isupu.
35 'O nyawa ma owa, yosisupu 'okia
sonaa yaowa-owa sababu manga singina
ma dodaka doka yaowa-owa. Koge'enali

mita, 'o nyawa ma dorou yosisupu 'okia
sonaa 'ito-torou sababu manga singina
ma dodaka doka ka 'o dorou.
36 So niongano-nganono! 'O dunia ma
do-dogumoka dua, 'o nyawa moi-moi
'asa yomadomoku manga demo gee ma
faedaa koi'iwa-'iwa.
37 Sababu nia demo-demo ma sirete
'asa 'isiputusu niosowono bolo ko'uwa."
38 Ge'enaka de 'o 'agamaka yodoto-
dotoko yamuruo naga de 'o Farisioka
yongose, "'Aba Guru, ngomi miomau
miamake nodiai 'o no-nako 'ihera-
herangi."
39 'O Yesus wosango, "'Ena ma
dingkaioka de ma daliseka 'o nyawa-
nyawa ma 'orasi ne'ena. Ngini
nioga'asoko? ngoi todiai 'o no-nako
'ihera-herangi? Dua ka 'o ngai moi ma
kotinikulawa, duga 'isoka to ma Nabii
Yunus 'awi no-nako 'ihera-herangi.
40 'O Yunus wiwange sa'ange de wiobiri
sa'ange 'o naoko 'iamo-amoko ma
pokoroka, koge'enali mita dua 'o Nyawa
ma Ngowaka 'o wange sa'ange de 'o obiri
sa'ange 'o bo'osuku ma dodaka doka.
41 'O dunia ma do-dogumoka 'o Niniwe
ma nyawa 'asa yoma'oko yobicara ma

ngale yakisisisala 'o nyawa-nyawaka gee
yo'ahu ma 'orasi ne'ena naga. Sababu
'o Niniwe ma nyawa 'ona yotobakau
'o sowono yodiai ma 'orasi 'o Yunus
wakidotoko. Ma ne'enaka naga wimoi
'ifoloi woamoko de 'o Yunus, ge'ena la
ngoi, ma niooluku ni'isene.
42 'O dunia ma do-dogumoka dua
'o Syebaku daku ma Koana mimoi
'asa moma'oko mobicara ma ngale
mosisala 'o nyawa-nyawa gee yo'ahu
ma 'orasi ne'ena. Sababu muna momau
mosigisene ma Koana 'o Salomo
woba-barija wi do-dotoko, muna naga
posironga 'o gurutoka de maino. Ma
ne'enaka naga ma 'orasi ne'ena wimoi
'ifoloi woamoko de ma Koana 'o Salomo,
ma kowinisigisenuwa 'unaka."
43 "Nako la 'o tokata 'isupuokau
'o nyawaka, ge'ena 'itagi 'ikiloliti
'imadononu 'o ngii 'idu-dudungu la
'imaoma-omasa, ma koimadamakewa.
44 Sababu ge'ena 'ingose, 'Ngoi dua
tolioli 'o woaka gee tamadakau.'
Ge'enaka yaika, 'ena ma woa ge'ena
ka ma somoaka, 'itebi-tebini de
'isikadiaioka.

45 Ge'enaka 'itagioli de 'isiboano 'o
tokata 'iregu ngai tumudiingi 'ifoloiosi
'itingkai, de 'iwosama 'o nyawa gu'unaka
gee, de 'imanoa ge'enaka. So ma rai
'o nyawa gu'una 'ifoloiosi wisitorou de
gee ma si-siraka. Koge'enali mita dua
'idadi de 'o nyawa yoti-tingkai ma 'orasi
ne'ena."
46 'O Yesus wobicara ma gu-gudaioka
'o nyawa yoku-kudaika, de wi 'esa, de
wi riaka dodoto ma dutu yoboa. 'Ona
yoma'oko-'oko ma dudunoka, de yomau
yomabicara de de 'una.
47 De wimoi ge'enaka dau yoku-
kudaioka gee wosidemo 'o Yesusika,
"'Aba, 'ani 'esa de ni riaka dodoto doka
ma dudunoka. 'Ona yomau yomabicara
de de ngona."
48 'O Yesus wosango, "Nago'ona to ngoi
'ai 'esa de 'ai riaka dodoto?"
49 De wakitumutu 'awi do-domoteika de
wongose, "No'ona to ngoi 'ai 'esa de 'ai
riaka dodoto.
50 'O nyawa gee yamoteke 'ai Dea 'o
sorogaaka wi mau, 'ona ge'ena to ngoi
'ai riaka dodoto, 'ai 'esa de 'ai biranga."
13 1 Kage'ena ma wange mita, 'o
Yesus wamada 'o woa ge'ena

de wotagi 'o talaga ma batingika so
wogogerie ge'enaka.
2 'O nyawa manga gudai wisigilolitino,
so 'una wosikaika 'o ngo'otiroka de
wogogerie ge'enaka, 'ena yoku-kudai
'ona 'o dowongioka.
3 Ge'enaka de 'o Yesus wakidotoko
'i'ini-'inioka de wosi'ade-'ade. Wongose:
"Wopai-pairi wimoi wotagi wi fini
wopiakoro.
4 Gedagee wopiakoro, munuka 'itotaka
'o ngekomuku. Ge'enaka de 'o namoro
'iboa de ya'odomo yabootoka.
5 Munuka 'itotaka 'o tonaka 'ikakatetoku
gee ma tonaka ka ma etaka. Ma fini
ge'ena ma japatioka 'igo'oo, sababu ma
tonaka koikipirinuwa,
6 ma gee 'o wange yodasauku de ma fini
'igo-go'oode ge'ena 'imaai deika 'i'osaka,
so 'isongene sababu 'imasingutuku
koikurutukuwa.
7 De mita ma fini munuka 'itotaka gee
'o sisika ma sigoronaku. Gee ma sisika
'ifero de ma go'oo ge'ena yapilatu sigado
'isongenoka.
8 Ma gedagee 'itotaka 'o tonaka
'irewo-rewoku, ge'ena 'isowoko, munuka

ma giliono 'o ratusu moi, munuka 'o nagi
butanga, de munuka 'o nagi sa'ange."
9 'O Yesus wosijaritaka 'o 'ade-'ade
ge'ena, de wongose, "Nako de nia
ngaukoka nio'isenika."
10 Ge'enaka de 'o Yesus wi do-domoteke
yoboa 'unano de yosano, "'Aba, 'ido'oa so
nako nobi-bicara 'o nyawa 'iku-kudaika
de nopake 'o 'ade-'ade?"
11 'O Yesus wosango, "Sababu ngini
nikulakau 'o co-catu ma ngale niasahe
kokia ma Jo'oungu ma Dutu wi pareta
gee koisupu-supuwasi, ma 'ona
yoku-kudaika ko'uwa.
12 Sababu to nago'ona de ma 'ena,
'ona 'asa yakiganapu 'ifoloiosi 'ikudai, so
'ona 'asa yofoloiku. Duga to nago'ona
koi'iwa, ge'ena naga ka ma etaka ma
dua ya'eseka.
13 Ma ngale ge'ena ngoi topake 'o
'ade-'ade nako tobi-bicara 'o nyawa
yoku-kudaika, sababu 'ona yamake ma
'isoka koyamakewa, 'ona yo'isene ma
'isoka koyo'isenuwa de koyasahewa.
14 De ge'ena 'idadiokau 'isoka ma
Nabii Yesaya wosidemokau: 'Ma
Jo'oungu ma Dutu wongose: 'Ona 'asa
yosigisene kaitaurika ma koyasahewa;

'ona 'asa kaitaurika yodi-diriidi ma
koyosidongoowa.
15 Sababu 'o nyawa no'ona manga
singina 'i'opinokau, manga ngauku
yati'imukokau, de manga ako
yaruutokau. Koge'ena 'idadi la
manga ako 'uwa yosimake, manga
ngauku 'uwa yosi'isene, de manga
di-dibangi 'uwa yasahe la 'uwa yolioli
ngoino, de takisilaha.'"
16 'O Yesus wongose 'awi do-domoteika,
"Duga ngini ne'ena niosanangioka
sababu ngini ma gou-goungu niamake
de nio'isene.
17 Niongano-nganono! Manga gudai
'o nabii de 'o nyawa yoloa-loa yomau
yamake gee 'isoka ngini niamakekau
ma 'orasi ne'ena, ma 'ona koyamakewa.
'Ona yomau yo'isene 'okia naga ngini
nio'isenokau ma 'orasi ne'ena, ma 'ona
koyo'isenuwa."
18 "Niosigisene 'o 'ade-'ade wopai-pairi
wimoi wi fini wopiakoro.
19 'O fini gee 'itotaka 'o ngekomuku,
ge'ena 'isoka 'o nyawa gee yo'isenoka
ma habari ma ngale kokia ma Jo'oungu
ma Dutu wopareta, ma koyasahewa. 'O
Tokata ma Koana 'iboa de ya'oraka 'okia

naga gee yapiakorukou to 'ona manga
singinaka.
20 'O fini gee 'itotaka 'o tonaka
'iteto-tetoku, ge'ena 'isoka 'o nyawa
gee kayo'isenoka 'o habari ge'ena
de yadawongokau de manga singina
'imore-morene,
21 duga 'o habari ge'ena
koimasingutukuwa manga singinaka,
so ka gedagee yosangisara bolo
yakihalebiru sababu 'o habari ge'ena, de
yamadakau.
22 'O fini gee 'itotaka 'o sisika ma
dodaku, ge'ena 'isoka 'o nyawa gee
yo'isenoka 'o habari ge'ena ma yododato
ma ngale manga 'ahu, de ka 'o pipi
yonyafisuu, so 'o Habari ma Owa manga
singina ma dodaka gee yapilatu so
koisowokuwa.
23 De 'o fini gee 'itotaka 'o tonaka
'irewo-rewoku, ge'ena 'o nyawa gee
yo'isenoka 'o habari ge'ena de yasahe.
'Ona yakidosowoko munuka ma gilio
'o ratusu moioka, munuka 'o nagi
butangaka, munuka 'o nagi sa'angeka."
24 'O Yesus wosijaritali 'o 'ade-'ade moi
'o nyawa yoku-kudaika, konee, "Nako
ma Jo'oungu ma Dutu wopareta, ge'ena

'isoka 'o fini yaowa-owa wopai-pairi
wimoi wodatomo wi bairoka.
25 Ma moi ge'ena 'iobiruku, gee 'o
nyawa 'iodumu yoma'iduoka, de wopai-
pairi wi musu woboa 'o ngu'usumu
wopiakoro 'o bira ma dodako, ge'enaka
de wotagiokau.
26 Gedagee ma bira ge'ena 'igo'oo so
'isooboto, de ma ngu'usumu mita 'igo'oo.
27 Ge'enaka de wopai-pairi 'awi ro-riwo
yaino yosidemo ma bairi ma dutuno,
'Bereki, to ngona ni bairoka 'o bira
notuduku, de kokia so doka de ma 'ena
'o ngu'usumu?'
28 De ma bairi ma dutu wongose,
'Ge'ena 'o musu wimoi wobadingaka.'
Ge'enaka de wi ro-riwo go'ona yosanoli,
'Nomodeke, 'Aba? miaika miarapuku 'o
ngu'usumu ge'ena?'
29 Ma bairi ma dutu wongose, ''Uwa.
Sababu done niosidarapuku de ma bira.
30 Niamadaka 'imasidefero sigado
'o togutuku. Dua ngoi 'asa tongose
yo'utu-'utuika, 'o ngu'usumu 'isira
niatoomu, de niapusukino 'asa de
niatuuku. Ge'enaka de nialomu 'o bira,
la niadaoto 'ai rawongoka.'" ma doda

31 'O Yesus wokula 'o 'ade-'ade moioli
'o nyawa yoku-kudaika, konee, "Ma
Jo'oungu ma Dutu wopareta 'isi'ade-'ade
'isoka 'o sawi ma doda 'o nyawa moi
yatuduku manga bairoka.
32 'O fini 'ifoloi 'inye-nyeme ge'ena 'o
sawi ma doda. Duga nako la 'i'oodeu,
ge'ena dua 'ena 'ifoloi 'iamokie de 'o joro
ma di-dingoono 'iregu. 'Ena 'imadiai 'o
gota so 'o namoro 'iboa 'imasi'igutu ma
sago-sagoka."
33 'O Yesus wokula mita 'o 'ade-'ade
ne'ena 'o nyawa yoku-kudaika, wongose
'ato, "Nako ma Jo'oungu ma Dutu
wopareta, ge'ena 'isoka 'o ragi 'o
ngeweka mimoi mosikaruahe de 'o tarigu
ma amokoka so 'idoa."
34 'O Yesus wodotoko 'o nyawa yoku-
kudaika, ge'ena 'iodumu wopake 'o
'ade-'ade.
35 Koge'ena la moteke 'o nabii wimoi
wosidemokau: "Ngoi topake 'o 'ade-'ade
nako tobi-bicara 'onaka; ngoi 'asa
takisidemo 'okia naga koisupu-supuwasi
kaikurue 'o duniasi 'isidadi."
36 Ge'enaka de 'o Yesus womagoraka
ge'ena 'o nyawa yoku-kudaioka, de
wowosama 'o woaka. 'Awi do-domoteke

yoboa de yongose, "Bika 'Aba, nosiwaiti
'o 'ade-'ade gee 'o ngu'usumu 'o bira ma
dodaka."
37 'O Yesus wosango, "'O nyawa gee
wodatomo 'o gisisi yaowa-owa gu'una 'o
Nyawa ma Ngowaka.
38 'O bairi ge'ena 'o dunia ne'ena. 'O
gisisi yaowa-owa ge'ena 'o nyawa gee
yodadi ma Jo'oungu ma Dutu wi kawasa.
'O ngu'usumu ge'ena 'o nyawa gee
yomoteke de 'o Tokata ma Koana.
39 'O saturuu gee 'idatomo 'o ngu'usumu
ge'ena 'o Tokata ma Koana. 'O togutuku
ge'ena la 'o dunia ma do-dogumu, de
yo'utu-'utuku ge'ena 'o mala'ekati.
40 Kokia naga 'o ngu'usumu yatoomu de
yatuuku, koge'enali mita dua 'o dunia
ma do-dogumoka.
41 'O Nyawa ma Ngowaka dua wosuloko
'o mala'ekati yatoomu 'o nyawa gee
yodadi sababu 'o nyawa 'iregu yosowono,
de gee yoti-tingkai 'iodumu.
42 Go'ona yoodumu 'asa yaki'umo 'o
'uku 'iluru-lurusika, ge'enaka 'asa 'ona
yosangisara de yo'ari.
43 De godagee yamote-moteke ma
Jo'oungu ma Dutu wi mau, 'ona ge'ena
dua yoletongo, matero ka 'o wange

ma ako, ma Jo'oungu ma Dutu to 'ona
manga Dea wi dunia ma sungioka. So
nako de nia ngaukoka, nio'isenika!"
44 "Nako ma Jo'oungu ma Dutu
wopareta, ge'ena 'isoka 'o 'ade-'ade
neneda. 'O nyawa wimoi 'o haratae
wamake dau 'o tonaka ma dodaka de
kawosibaitokali. Sababu 'una kaifoloi
womorene so wotagi wawukunu 'awi kia
sonaa 'iodumu, ge'enaka de woliono de
wa'ija ma tonaka ge'ena."
45 "Nako ma Jo'oungu ma Dutu
wopareta, 'isi'ade-'ade 'isoka woko-
korago wimoi 'o mutiara 'ihali-hali
wononu.
46 Gedagee wamakeka ma mutiara
'isure-sure 'o muhi moi, de wotagi
wawukunu 'awi kia sonaa 'iodumu, de
wosi'ija 'o mutiara ngai moi ge'ena."
47 "Nako ma Jo'oungu ma Dutu
wopareta, ge'ena 'isi'ade-'ade 'isoka 'o
soma yawaruku 'o ngootoka, de yadaene
'o naoko 'i'ini-'inioka.
48 Gedagee ma soma ge'ena
'i'omangokau, de yosoma-soma
go'ona yatobaka 'o dowongisa. Ge'enaka
de yogogeruku yosikati-tingaka ma

naoko ge'ena, yaowa-owa gee 'o rataku
yosinoa, de gee ma do-dorou ya'umo.
49 Koge'enali mita dua 'o dunia ma
do-dogumoka, 'o mala'ekati 'asa
yosikati-tingaka 'o nyawa gee yamote-
moteke ma Jo'oungu ma Dutu wi mau,
de gee yoti-tingkai.
50 Ge'enaka de 'o nyawa yoti-tingkai
'asa yaki'umo 'o 'ukuka, ge'enaka dua
'ona yosangisara de yo'ari."
51 'O Yesus wosano, "Niasahekau ge'ena
'iodumu?" 'Ona yosango, "Miasahekau
'Aba!"
52 Ge'enaka de 'o Yesus wongose, "'O
'agamaka yodoto-dotoko gee yodadiokau
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi kawasa,
ge'ena 'isoka 'o woa ma dutu wimoi
de 'awi harataaka. 'Una wosisupu 'awi
harataa ma ngiioka, 'okia sonaa ma sira
de ma sungi."
53 'O Yesus waduanga wosidemo 'o
'ade-'ade 'iodumu ge'ena, de woma'aiki
ge'enaka,
54 de wolio 'awi soanika. Ge'enaka
waika de wodotoko 'o lo-lomu ma woaka,
de 'o nyawa yosigise-gisene ge'enaka
yoherangi ma sala. 'Ona yongose, "Kiano
womadamake 'o cawaro koge'ena? De

kiano womadamake 'o kuasa so wodiai
'o no-nako 'ihera-herangi?
55 'Una ge'ena 'o woa wodi-diai wi
ngowaka. 'Awi 'esa, ngo Maria, de wi
dodo-dodoto ma dutu 'o Yakobus, 'o
Yusuf, 'o Simon de 'o Yudas.
56 De 'awi bira-biranga ma dutu
mita yogogere ne'enaka. Kiano 'una
womadamake 'iodumu ge'ena?"
57 So 'ona wiitomo 'o Yesus. Ge'enaka
de 'o Yesus wongose 'onaka, "'O nabii
moi ge'ena yakihoromati kiaka naga
bato, duga to 'ona manga soanoka bolo
manga woaka ge'ena ko'uwa."
58 Ge'enau so ge'enaka 'o Yesus
koikudaiwa wodiai 'o no-nako 'ihera-
herangi sababu koyongakuwa.

14

1 Ma 'orasi ge'ena 'o Herodes
wokoana 'o Galileaka,
wogi'isenoka 'o Yesus wi habari,
2 de wongose 'awi ro-riwoka, "Ma
raiokau ne'ena ge'ena 'o Yohanes
Wo'osi-'osiki womomikieli! Sababu
ge'ena to 'una wi kuasa de ma 'ena
wodiai 'o no-nako 'ihera-herangi."
3 Sababu ma sira 'o Herodes wosuloko
'o Yohanes witagoko de wipusuku la
wisingosama 'o buika. 'O Herodes wodiai

koge'ena, sababu ma titi ngo Herodias.
Muna ge'ena 'o Herodes wi dodoto ma
dutu 'o Filipus ma wekata.
4 Sababu 'o Yohanes wosidawanono 'o
Herodesika wongose, "Koyadaenuwa
ngona moningaamoko ngo Herodias!"
5 'O Herodes womau wito'oma 'o
Yohanes, duga kawimodongoka 'o nyawa
yoku-kudaika sababu 'ona yanako 'o
Yohanes ge'ena 'o nabii moi.
6 Ma 'orasi 'o Herodes 'awi wange ma
gilio wodiai, de ngo Herodias mi ngowaka
moroge ge'ena 'o nyawa yoboa-boano
manga bionoka. 'O Herodes woduaka ma
sala 'ami roge ge'ena,
7 so wojaji de wosasi munaka, 'okia
naga bato moga'asoko, 'asa womikula.
8 De ngano ma 'esa mosuloko ma
jojaruka gumuna, so mongose, "Ngoi
toga'asoko 'o Yohanes wi saeke nikula 'o
bobilanguoka 'isinoaku ka kone'enasi."
9 'O Herodes wogi'isenoka mi ga-
ga'asoko ge'ena de wi singina 'isusa
ma sala. Duga 'una wosasiokau 'o
nyawa yoboa-boano manga bionoka,
so wopareta la 'o mosolese gumuna mi
ga-ga'asoko ge'ena de ma 'ena.

10 'Una wosuloko 'o nyawa yotagi 'o
buika la ya'ogu 'o Yohanes wi saeke.
11 Ge'enaka de 'o Yohanes wi saeke
ge'ena yosingosama, 'o bobilanguoka
yosinoaku, 'asa de yokula 'o jojaruka
gumuna. Ge'enaka de 'o jojaru gumuna
mokulali ma 'esaka.
12 Ge'enaka de 'o Yohanes wi do-
domoteke yoboa ya'ese 'o Yohanes wi
songene de yapo'osuku. Yapo'osuoka de
yotagi yositotara 'o Yesusika.
13 Ma habari ge'ena 'o Yesus wo'isenoka,
de womagoraka ge'enaka so wongo'otiri
wosikaika womatengo 'o ngii 'irii-riidika.
Ma gedagee 'o nyawa yoku-kudai
wigi'isene de moi-moi manga soana
yamada so wisidu'uru kayolingana.
14 Gee 'o Yesus womasabi de wakimake
'o nyawa yoku-kudai go'ona, de
wakisingina. Ge'enaka de wakisilaha
kiaka gee yopa-panyake.
15 'Iobirou de 'o Yesus wi do-domoteke
yongose 'o Yesusika, "'Iobirou de 'o ngii
ne'ena 'imatingakino, so yaowa, 'Aba,
nakisuloko yokokilio yoku-kudai go'ona,
la 'o 'inomo yomadi'ija 'o soa-soanoka."
16 'O Yesus wongose, "'Uwau yotagi, ka
nginiou niakikula 'o 'inomo."

17 'Awi do-domoteke yosango,
"Ngomioka duga ka 'o roti 'o ngai motoa
de 'o naoko 'o ngai modidioka!"
18 De 'una wongose, "Nia'asano
nongoka."
19 Ge'enaka de wakisuloko yoku-kudai
go'ona 'o 'ubutoka yogogerie, de wa'ese
'o roti ngai motoa de 'o naoko ngai modidi
ge'ena, de 'o diwangie womatagade de
wo'amalaha ma Jo'oungu ma Dutude.
'Asa deika ma roti ge'ena wakakaeta,
deika wokula 'awi do-domoteika la
yosibula-bula 'o nyawa yoku-kudaika
go'ona.
20 'Ona yoodumu yo'odomo sigado
yakipunusoka. Ge'enaka de 'o Yesus
wi do-domoteke yotoomu ma 'inomo
ma baili ge'ena, 'o pa'udi mogiooko de
modidioka.
21 Ma 'orasi ge'ena gee yo'odo-'odomo
manga gudai poilia yacaana motoa,
ge'ena koyakidoimuawasi 'o ngeweka de
'o ngowa-ngowaka.
22 Ge'ena 'iduanga de 'o Yesus wakiyogo
wi do-domoteke 'o ngo'otiruku yoparene
de yosirau 'o talaga ma songonaka,
'ena yoku-kudaika go'ona wakisuloko
yokokiliou.

[23] Gedagee yoku-kudai yotagioka, de
'o Yesus womatengo wosau 'o gigiede
la wolahidoa. 'Iobirukou 'ena 'o Yesus
kage'enakasi womatengoka.
[24] 'Ena 'o ngo'otiri gee 'o Yesus wi
do-domoteke yobare-barene 'o gurutikau
'o moku-moku yapoka-poka sababu 'o
dadoko yatomo.
[25] 'Isori 'ibibini 'o Yesus woboa 'onaka
wotagi-tagi 'o 'akere ma dekuoko.
[26] Gedagee wi do-domoteke wimake
wotagi-tagi 'o 'akere ma dekuoko, de
yakitodokana ma sala. Yakimodongo so
yopoaka 'ato, "Ididi! 'O tokata!"
[27] Ma 'o Yesus wongose 'onaka,
"Nimarii-riidi! 'Uwa nimodongo. Ngoi
ne'ena 'o Yesus."
[28] Ge'enaka de 'o Petrus wongose,
"Jou, ngonau ge'ena? Nako ma goungu
ngonau, nosuloko taika ngonaka
totagi-tagi 'o 'akere ma dekuka."
[29] 'O Yesus wongose, "Nou!" Ge'enaka
de 'o Petrus wo'uti 'o ngo'otiroka de
waika 'o Yesusika.
[30] Ma gee wamao 'o dadoko 'ikuata
ge'ena ma talagaka de wimodongo so
'ikurueu wolutu de womasigasoko, "Jou,
noiriwo!"

31 Ge'enaka de 'o Yesus witagoko de
wongose, "Ngona ne'ena konoingakuwa
rekeni! 'Ido'oa so ni singina 'ikapula?"
32 Ge'enaka de 'o Yesus de 'o Petrus
yoparenokau ge'ena ma ngo'otiruku de
ma dadoko mita 'iriidokau.
33 So wi do-domoteke yosuba 'unaka.
'Ona yongose, "Ma gou-goungu, Jou,
ngona ne'ena ma Jo'oungu ma Dutu wi
Ngowaka!"
34 Ya'adonika ma talaga ma songonaka,
de yo'uti 'o Genesaretioka.
35 De ma nyawa ge'enaka gee wimake
'o Yesus woboa, de yosikawasa ma
daeraa yosinoimika ge'ena ma kota ma
sidateoka. Ge'enaka de yopa-panyake
yakikoki'asa 'o Yesusino.
36 De yoga'asoko la wosidabi wi
baju 'ikuru-kurutuku yatigi, ngaro ka
ma barenika. De gedagee yatigi-tigi
yoodumu manga panyake 'ikoki'aiki.

15 1 Ge'enaka de 'o Farisioka 'o
bolu moi de 'o 'agamaka yodoto-
dotoko yamuruo naga 'o Yerusalemuno,
yaino 'o Yesusino yosano,
2 "'Ido'oa so ni do-domoteke yaparene
to ngone nanga edete de nanga dotumu

manga 'adati? Gee yo'odomo ma 'isira
ko manga giamuwa ya'isoko."
3 'O Yesus wosango, "'Ido'oa so ngini ma
Jo'oungu ma Dutu wi pareta niaparene,
de niosilamo-lamo ka nia edete de nia
dotumu manga 'adati?
4 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu
wongose, 'Niakihoromati nia dea de nia
'esa, de nago'ona yakisibobeto manga
balusika, 'ona salingou yakihukumu
yakiso-songene.'
5 Ma ngini niosidotoko 'ato, 'Koido'oawa
nia balusu koniakikalesanguwa sababu
nia kia sonaa niokulakau ma Jouka.'
6 Koge'enau niodiai ngini niamao
koiparaluuwau niakihoromati nia balusu.
So ma sababu nia edete de nia dotumu
manga 'adati, ngini koniosikiamoiwau
ma Jo'oungu ma Dutu wi demo.
7 Tei, ngini tabangeluku! Yadae-
daene monga 'okia naga 'o Yesaya
wosidemokau ma sirasi ma ngale ngini.
8 'O Yesaya wosidemo konee: 'Ma
Jo'oungu ma Dutu wongose 'ato 'o nyawa
no'ona yosuba ngoino duga ka manga
'uru ma kaioka, ma manga singina 'ena
'imasikurutu ngoioka.

9 Ma faedaa koi'iwa 'ona yosuba ngoino,
sababu 'ona yodotoko 'o nyawa ma
'atorangi, de yongose 'ato to ngoi 'ai
'atorangi.'"
10 Ge'enaka de 'o Yesus waki'asokino
'o nyawa yoku-kudai de wakidongose,
"Niosigisene la niasahe!
11 Gee 'iwosama nanga 'uruoko ge'ena
koinasimediruwa; de gedagee 'okia
naga 'isupu nanga 'urude, ge'enau
'inasimediri."
12 Ge'enaka de 'o Yesus wi do-domoteke
yoboa de yosidemo 'unaka, "'Aba,
nanakokau? 'o Farisioka yomadegese ma
ngale gee yo'isenoka nobi-bicara?"
13 'O Yesus wosango, "'O joro moi-moi
gee ko 'ai Deawa 'o sorogaaka wotuduku,
dua yarapuku.
14 'O Farisioka ge'ena 'uwa
niakisigisenika. 'Ona ge'ena 'o ma-
malingi 'ipilo-piloko, so nako 'o nyawa
yopilo-piloko yakituda 'o nyawa yopilo-
piloko, ge'ena dua yomasidootaka 'o
guruuku."
15 'O Petrus wongose, "'Aba, yaowa
minisisahenosi 'o 'ade-'ade ge'ena!"
16 'O Yesus wosango, "So ge'ena ngini
mita koniasahewasi?

17 Konianakowasi? 'okia naga gee
'iwosama nanga 'uruoko de 'itotara
nanga pokoruku 'asa deika 'isupuoli?
18 Ma gee 'isupu nanga 'urude ge'ena
'o singinano 'ibaoro; de ge'enau
'inasimediri.
19 Sababu 'o singinano 'ibaoro 'o
di-dibangi 'ito-torou, ge'enau 'isidadi
'o do'oma, 'o songou, 'o ga'angara,
'o dosiki, 'o sakisii ma ngeluku de 'o
sikagurubungu.
20 Ma hali ge'enau 'o nyawa yakisimediri,
ma gee yo'odomo de manga giama
koya'isokuwa ge'ena ko'uwa."
21 Ge'enaka de 'o Yesus wamada ma
daeraa ge'ena, de wosikaoko 'o daeraa
gee 'o Tirus de 'o Sidon ma kota ma
dateoko.
22 Ma daeraaka ge'ena, 'o Kanaan ma
nyawa mimoi moboa 'o Yesusino de
mo'aso-'asoko, "Ee! Dautu wi Ngowaka,
noisingina ngoi! 'Ai ngowaka motoroukou
'o tokata mialiti so."
23 'O Yesus ka ma eta ma kowosangowa
munaka. Ge'enaka de 'o Yesus wi do-
domoteke yaika 'o Yesusika yoga'asoko,
"'Aba, nosuloko la 'o ngeweka gumuna
motagikau. Muna kamonamote-moteke

de kamomasigaso-gasoko mi 'ilingi
kadakuoko!"
24 'O Yesus wosango, "Ngoi 'isuloko
takiriwo duga ka 'o Israel ma nyawaka
gee yoliba-liba."
25 'O ngeweka gumuna 'o Yesus
wi bionoka maino motalibukuku de
mongose, "'Aba, noiriwo ngoi!"
26 Duga 'o Yesus wosango,
"Koyadaenuwa 'o ngowa-ngowaka
manga 'inomo de 'o kasoka podukula."
27 'O ngeweka gumuna mosango, "Ma
goungu ge'ena, 'Aba, duga 'o kaso mita
ya'odomo 'o 'inomo 'itota-totauku ma
dutu wi amaka ma timioka."
28 Ge'enaka de 'o Yesus wongose, "'Esa,
'ani ngo-ngaku ma guatoka, so madaka
la 'idadi gee 'okia naga ngona nomau!"
Kage'ena ma 'orasi mita de 'o ngeweka
gumuna mi ngowaka 'isanangiokau.
29 'O Yesus wamada ma ngii ge'ena, de
wotagi wanonu 'o Galilea ma talaga ma
batingino. Ge'enaka de wosau 'o gigiede,
de wogogerieu ge'enaka.
30 'O nyawa manga gudai yoboa 'unano,
yaki'asano yoliga-liga, yopilo-piloko,
yolugu-lugu, yomou-mou, de manga
gudaiosi manga panyake 'iregu. Yopa-

panyake yoodumu go'ona yakinoaku 'o
Yesus wi bionoka, de wakisilaha.
31 'O nyawa yoku-kudai ge'enaka gee
yoherangi ma sala, gedagee yakimake
yomou-mou 'idadi yobicara, yoliga-liga
koyoligawau, yolugu-lugu 'idadi yotagi,
de yopilo-piloko yomasimakekau.
Ge'enaka de 'ona wisiarene 'o Israeloka
manga Jo'oungu ma Dutu.
32 Ge'enaka de 'o Yesus wi do-domoteke
waki'asokino de wongose, "Takisingina
'o nyawa yoku-kudai no'ona. 'O wange
sa'angenou 'ona de de ngoi, de ma 'orasi
ne'ena to 'ona manga 'inomo koi'iwau.
Ngoi tooluku 'ona yolio de manga
pokoro ma doda 'uwa. 'Uwa sigado 'o
ngekomoka naga de kayopusa."
33 Ge'enaka de 'o Yesus wi do-domoteke
yongose 'unaka, "'O ngii 'imatinga-
tingakinoka ne'ena de kiano pamake 'o
'inomo la pakisi'odomo 'o nyawa manga
gudai no'ona?"
34 'O Yesus wosano, "Nia roti ngai
muruoka naga?" 'Ona yosango,
"Ngai tumudiingoka de 'o naoko ma
di-dingoono ngai muruoka naga."
35 Ge'enaka de 'o Yesus wosuloko
yoku-kudai go'ona 'o tonaoka yogogerie.

36 De ma roti ngai tumudiingi de ma
naoko ge'ena wa'ese, de wosi'amalaha
ma Jo'oungu ma Dutude. Ge'enaka
de waeta-eta, deika wokula wi do-
domoteika so yosibula-bula 'o nyawa
yoku-kudaika.
37 Yoodumu go'ona yo'odomo
yakikokipunusoka, de 'o Yesus wi
do-domoteke yatoomu ma 'inomo ma
baili, 'o pa'udi 'ila-laagomo tumudiingi
'i'oma-'omanga.
38 Ma 'orasi ge'ena yo'odomo ka
'o nau-naurosi yacaana soatou,
koyakidoimuawasi 'o nge-ngeweka de 'o
ngowa-ngowaka.
39 Ge'enaka de 'o Yesus wakisuloko
yoku-kudai go'ona yokokilio. 'Una 'o
ngo'otiruku woparene de wosikaika 'o
Magadan ma daeraaka.

16

1 'O Farisioka de 'o Sadukioka
yamuruo naga yaino 'o Yesusino
wibole ma timi-timi. 'Ona yoga'asoko
la wodiai 'o no-nako 'ihera-herangi la
'isinyata 'una ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutuoka de waino.
2 'O Yesus wosango, "Nako 'o wange
'itumunou de 'o diwanga 'itereboko
ge'ena niongose wangede dua 'iogoro.

3 De 'o ngoru-ngorumika, niongose 'ato
'o wange ne'ena dua 'ibesaka sababu 'o
diwanga 'itereboko de 'ilobi. Ngini 'idadi
niosikanako 'ibesaka bolo ko'uwa ka
'o diwangoka niamake, ma 'o no-nako
'ihera-herangi 'idadi-dadi ne'ena naga
ngini konianakowa to 'ena ma ngale.
4 'O nyawa-nyawa ne'ena naga
posironga yotingkaioka ma de
koyosingou-ngounuwa. 'Ona yoga'asoko
'o no-nako 'ihera-herangi todiai, dua ka
moi ma kotinisidumutuwa, tosidumutu
duga 'isoka ma Nabii Yunus 'awi
no-nako 'ihera-herangi." Ka koge'ena
wongoseka de wotagi so wakimadakou
'ona ge'enaka.
5 Ma 'orasi 'o Yesus wi do-domoteke
ya'adonika 'o talaga ma songonaka, 'asa
de yonganonie 'ato 'o roti yamongoruku.
6 'O Yesus wongose, "Niomanako-nako
'o Farisioka de 'o Sadukioka manga
ragika."
7 Yogi'isene 'o Yesus wi demo ge'ena,
de moi-moi yomakadongose, "'Una
koge'ena wongose sababu ngone 'o roti
kopo'asawa."
8 'O Yesus wanako 'okia naga 'ona
yomasikademo, so wongose, "'Ido'oa

so ngini niatibangi ma ngale 'o roti
konio'asawa? Ngini koniongakuwasi
rekeni!
9 Koniasahewasi? Konionganoninowau?
'o roti ngai motoa takide-deeta yacaana
motoa? 'O pa'udi muruo ma baili
niapoluno?
10 De kokiali gee 'o roti ngai tumudiingi
de yacaana soatoka? 'O pa'udi 'ila-
laagomo muruo ma roti ma baili
niatoomuno?
11 'Ido'oa so ngini koniasahewa 'ato ngoi
tobi-bicara nginika ge'ena ma dumutu
ko 'o rotiwa? Nimasitiari 'o Farisioka de
'o Sadukioka manga ragika."
12 Ge'enaka 'asa de yasahe ma ngale 'o
Yesus wakisuloko yomasitiari 'o ragika
gee ko 'o rotiwa ma ragi yosidi-diai, ma
'ena 'o Farisioka de 'o Sadukioka manga
do-dotoko.
13 'O Yesus wotagi 'o Kaisarea Filipi ma
kota ma daeraa ma dateoka. Ge'enaka
'una wakisano wi do-domoteika, "Moteke
'o nyawa manga demo, 'o Nyawa ma
Ngowaka ge'ena nagu'una?"
14 'Awi do-domoteke yosango, "Munuka
yongose 'o Yohanes Wo'osi-'osiki, de
munuka yongose 'o Elia, de munukali

yongose, 'o Yeremia, bolo 'o nabii
wimoi."
15 "Ma moteke ngini ma sirete, ngoi
ne'ena nagu'una?"
16 De 'o Simon Petrus wosango, "'Aba,
ngona ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
wi Ngiriki, ma Lahatala wowango
kaisi'ado-'adonika wi Ngowaka."
17 'O Yesus wongose, "Nosanangioka
Simon, 'o Yunus wi ngowaka. Sababu ko
'o nyawawa nisidemoka ma hali ge'ena,
so 'ena 'ai Dea 'o sorogaaka.
18 Sababu ge'ena tonisidemo, ngona
ge'ena 'o Petrus, 'o teto 'ikua-kuata. De
'o teto ne'ena ma dekude dua 'ai jamati
tosigoko de koidadiwa yaisanga ngaro ka
'o songenou ma pareta ma.
19 Ngoi 'asa tokula ngonaka ma
Jo'oungu ma Dutu wi Dunia ma
Sungi ma ngorana ma kuci. 'Okia
naga konosidabiwa 'o duniaka, dua 'o
sorogaaka mita. De 'okia naga nosidabi
'o duniaka, dua 'o sorogaaka mita."
20 Ge'enaka de 'o Yesus wakisitiari wi
do-domoteika, la 'uwa yosikademo 'ato
'una ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu wi
Ngiriki.

21 'Ikurue ma 'orasi ge'ena, 'o
Yesus kawositarangikau wosidemo
wi do-domoteika, 'ato 'una salingou
wotagi 'o Yerusalemuka de ge'enaka
wamake 'o sangisara ma gudaiku gee
'o Yahudioka ma balu-balusino de 'o
'imam ma saekino, de 'o 'agamaka
yodoto-dotokino. 'Una 'asa wito'oma, ma
'o wange sa'angeka de womomikoli.
22 Ge'enaka de 'o Petrus 'o Yesus
witobakino wi gagaroka de witawanono
wongose, "'Aba, tanu ma Jo'oungu ma
Dutu wonisikurutu ma hali ge'ena! 'Uwa
sigado nidutuku!"
23 'O Yesus womapulutuka 'o Petrusika
de wongose, "Ee, ngona matero ka 'o
Tokata ma Koana gee de! Noma'aikika
ne'enaka! 'Uwa noitatoko; ni di-dibangi
ge'ena ko ma Jo'oungu ma Dutunowa so
ka 'o nyawano!"
24 Ge'enaka de 'o Yesus wobicara wi
do-domoteika, wongose 'ato, "Nago'ona
yomau 'imoteke ngoi, salingou 'uwa
yamoteke ka to 'ona ma sirete manga
mau, de salingou yamoku 'o salip de
tatapu yomoteke de de ngoi.
25 Sababu nago'ona manga 'ahu
yosingina, dua 'asa manga 'ahu 'iisanga.

Ma nago'ona manga 'ahu 'iisanga ma
ngale ngoi, 'asa yomadamake.
26 'Okia ma faedaa, 'o nyawa wimoi
ngaro 'o dunia moi ne'ena ka to 'una,
ma nako wi 'ahu 'iisanga? 'Idadi? 'o 'ahu
positero de 'o kianikia?
27 Koito'ingowau de 'o Nyawa ma
Ngowaka de wi mala'ekati yomasidoboau
de ma Dea wi kuasa. Ma 'orasi ge'ena
dua de wosibalasi 'o nyawa moi-moi
moteke manga di-diai.
28 Niongano-nganono! Ngini
ne'enaka gee, dua naga de ma 'ena
koyosongenuawasi nako koyamakewasi
'o Nyawa ma Ngowaka woboa wodadi
Koana."

17

1 'O wange butanga 'ipasa de
'o Yesus waki'asa 'o Petrus, 'o
Yakobus, de ma dodoto 'o Yohanes, ka
'ona yosau 'o gigie moi 'ikuru-kurutieka.
2 Manga bionoka, de 'o Yesus 'awi
lugo 'ingali. 'Awi biono 'ikinitara 'isoka
'o wange ma ako, de wi baju 'i'arese
daungie 'iletongo.
3 Ge'enaka de 'o do-domoteke yaruange
go'ona yakimake 'o Musa de 'o Elia
yomabi-bicara de 'o Yesus.

4 De 'o Petrus wongose, "Jou, 'ena ma
sureka ngone ne'enaka. Nako noduaka,
de 'asa todiai 'o da-darusu ngai sa'ange.
Moi to ngona, Jou, moi to Musa, de moi
to Elia."
5 'O Petrus kawobicarasi de 'o sauramo
yakisao de ma sauramono doka 'o
'ilingi 'isupu 'ingose, "Nu'una to ngoi 'ai
Ngowaka towisiboso-bosono. 'Una 'ai
singina wasanangi. Niosigisene 'unaka."
6 'O demo ge'ena 'o do-domoteke
yo'isenoka de yakimodongo so
yomapagaruku dau 'o tonaoka.
7 Ma gee 'o Yesus woboa de wakitigi
de wongose, "Niomomikieu; 'uwa
nimodongo!"
8 Ge'enaka de yomalega 'ena
'iregu komoiwau so ka 'o Yesusou
womatengoka.
9 Gedagee yo'uti ma gigieku ge'ena, de
'o Yesus wakisitiari wongose 'ato, "'Uwa
niosikademo ka moika ma 'okia naga
gee niamakekau kangano, ma 'orasi 'o
Nyawa ma Ngowaka kowomomikuawasi
'o songenino."
10 'O Yesus wi do-domoteke yosano,
"'Ido'oa so 'o 'agamaka yodoto-dotoko
yongose 'ato ma Jo'oungu ma Dutu

Wiiri-iriki gu'una kowoboawasi 'ena 'o
Elia salingou woboakau?"
11 'O Yesus wosango, "Ma goungu 'o
Elia woboa de wosikadiai 'okia sonaa
'iodumu.
12 Ma ngoi tinidongose nginika 'o Elia
woboakau duga 'o nyawa kowinakowa;
de widiai moteke ka to 'ona manga
singina ma suka. De koge'enali mita dua
yodiai 'o Nyawa ma Ngowakika."
13 Ge'enaka de 'o do-domoteke yasahe
'o Yesus 'awi bicara ma ngale 'o Elia
ge'ena la 'o Yohanes Wo'osi-'osiki.
14 Ge'enaka de 'o Yesus de 'awi
do-domoteke yaruange yolio 'o nyawa
yoku-kudaino gee, de wimoi waino 'o
Yesus wi bionoka wosuba de wongose,
15 "'Aba, tanu nosingina 'ai ngowaka!
'Una wimusu-musuku widofoloi de
wosangisara ma sala, do'oaka wootaka
'o 'ukuku de mita do'oaka 'o 'akeruku.
16 Ngoi towi'asakau 'ani do-domoteika
ma koya'akunuwa wisilaha."
17 'O Yesus wongose, "'Etei, kaifoloiou
ngini ne'ena! Ngini koniongaku-ngakuwa.
Sigado kokiasi ma do'ingo ngoi de de
ngini, de kokiasi ma do'ingo tosabari
nginika? Nia'asano 'o ngowaka ge'ena."

18 Ge'enaka de 'o Yesus wodorofu
'o tokata gee 'o ngowakoka ge'ena
'isupu, so 'isupu de ma ngowaka ge'ena
'isanangiokau.
19 Ge'enaka de 'o Yesus wi do-domoteke
ka 'ona yoma'uraku yaino 'unano
de yosano, "'Aba, 'ido'oa so ngomi
komia'akunuwa mioginiiki 'o tokata
ge'ena?"
20 'O Yesus wosango, "Sababu nia ngo-
ngaku koikuatuwa. Niongano-nganono!
Ngaro nia ngo-ngaku ma amoko 'isoka 'o
sawi ma dodani, ma nako 'o diko ne'ena
niosuloko, 'Nomato'oraka dokangika!'
ma raiokau dua 'imato'oraka. 'Okia naga
bato niodiai 'iodumu kaidadi.
21 [Duga 'o tokata koge'ena nioginiiki,
ge'ena 'idadi duga kapolahidoa de
popuasa.]"
22 Ma 'orasi 'o Yesus wi do-domoteke
yomatoomuno 'o Galileaka, de 'o Yesus
wosidemo 'onaka, "Koito'ingowau de 'o
Nyawa ma Ngowaka widukula 'o nyawa
manga giama ma soatika.
23 'Una 'asa wito'oma, duga ma wange
sa'angeka 'asa de womomikokali." So
'awi do-domoteke manga singina 'ifoloi
'isusa.

24 Ma 'orasi 'o Yesus de wi do-domoteke
ya'adonino 'o Kapernaumoka, de ma
Jo'oungu ma Dutu wi Woa ma lewo
yoga-ga'asoko yosano 'o Petrusika, "Nia
guru wofangu bolo ko'uwa ma Jo'oungu
ma Dutu wi Woa ma lewo?"
25 'O Petrus wosango, "Ia, wofangu!"
Ge'enaka de 'o Petrus wowosama 'o
woaka, de 'isira ka 'o Yesus wosano,
"Simon, kokia moteke to ngona ni
di-dibangi? Nago'ona salingou yofangu
'o lewo bolo 'o balasitengi 'o duniaka ma
koa-koanika? 'O kawasa bolo 'o nyawa
ma dudunino?"
26 'O Petrus wosango, "'O nyawa
ma dudunino." Ge'enaka de 'o Yesus
wongose, "Nako koge'ena de 'o kawasa
koiparaluuwau yofangu.
27 Duga 'uwa sigado ngone podiai
'ona yomadegese ma ngale, so notagi
nogumaa 'o talagaka. De ma naoko ma
di-disiraka natuono gee, dua ma 'uru
ma dodaka namake 'o pipi ya'adonoka
to ngone 'inamididi nanga balasitengi.
Na'ese ma pipi ge'ena de nofangu nanga
balasitengi ma ngale ma Jo'oungu ma
Dutu wi Woa."

18 1 Ma 'orasi ge'ena 'o Yesus wi
do-domoteke yaino 'unano de
yosano, "Nago'ona dua 'ifoloi yoamoko
naga ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
kawasaka?"
2 'O Yesus wa'eseno 'o ngowaka ma
dingoono moi de wa'okode manga
bionoka.
3 De wongose, "Tinisidemo, duga
kanimangali de nimadiai 'isoka 'o
ngowa-ngowaka, ge'ena 'asa niodadi ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi kawasa.
4 Nago'ona manga singina yositipokoku
yomadiai 'isoka 'o ngowaka ne'ena, 'ona
'ifoloi yoamoko ma Jo'oungu ma Dutu wi
kawasa ma sigoronaka.
5 De nago'ona yadawongo 'o ngowaka
'isoka ne'ena sababu ngoi, ge'ena ma
ngale 'idawongo ngoi."
6 "Nago'ona yodiai sigado 'o ngowaka
ma dingoono moi yongaku-ngaku ne'ena
la koyongakuwau ngoino, ge'ena yaowa
manga tomaroka 'o teto yosidupusuika
de yakitapu 'o ngooto ma lukuku.
7 Tei, 'o dunia ne'ena ma raiokau
'itorouou, sababu 'o sagala moi-moi
gee ma duanguku 'o nyawa yosowono.
Ma raiokau ma hali 'isoka koge'ena

ge'ena dua kaitaurika de ma 'ena, duga
yotorouoka gee nago'ona yodadi sababu!
8 Nako nia giama bolo nia dou nisi'asa
'o sowonika, nia'ogu la nia'umoka. 'Ifoloi
yaowa nio'ahu de ma Jo'oungu ma
Dutu de nia giama bolo nia dou ka ma
songonaka, ma 'uwa sigado nia giama
de nia dou 'itoto-totomo de ni'umo 'o
narakaka.
9 De nako nia ako nisi'asa 'o sowonika,
niapeleuru la nia'umoka. Yaowa nio'ahu
de ma Jo'oungu ma Dutu de nia ako ka
ma songonaka, 'uwa sigado de nia ako
'itoto-totomo ni'umo 'o narakaka."
10 "Niongano-nganono! 'Uwa niakisiti-
tingoono 'o ngowa-ngowaka ma
di-dingoono no'ona ka moioni ma,
sababu to 'ona manga mala'ekati daku
'ai Dea wi bionoka 'o sorogaaka.
11 Sababu 'o Nyawa ma Ngowaka
woboa, ma ngale wakisilaha 'o nyawa
yoliba-liba.
12 Kokia to ngini nia di-dibangi? Nako
wimoi wi domba 'o ratusu moioka de 'o
ngai moi 'iisangoka, dua kokia ma dutu?
Ma raiokau dua wamada ma domba 'o
nagi siwo de siwo ge'ena 'o dikoka daku
de wotagi wanonu gee 'iisa-isangoka.

13 Tinisidemo ne'ena! Nako wamakeli
wi domba ge'ena, dua 'ifoloiosi
wodomorene ngaro de 'o nagi siwo de
siwo gee koiisa-isanguwa ma.
14 Koge'enali mita 'ania Dea 'o
sorogaaka. Wooluku 'o nyawa moi
yongaku-ngaku gee yoliba."
15 "Nako 'ani manai 'o sowono wodiai
ngonaka, ge'ena naika 'unaka de
nosidumutu 'awi sowono ka ngini
nimididioka nimasiriidino. Nako la
wodomoteke 'ani demo-demo, ge'ena
ma ngale niodagakunu winisigilio 'ani
manai gu'una.
16 Ma nako kowodomotekuwa, naki'asa
moioli bolo yamididioli 'unaka. Sababu
'o Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku:
'Salingou yaino ma kurangi yamididi bolo
yaruange yasakisii ma ngale 'isinyata
'una wosowono.'
17 Nako 'una kowosigisenuwa 'o nyawa
go'ona manga demo, niosidemo 'o
jamatika. De nako 'o jamati manga
demo mita kowosigisenuwa, winidiai
'una ge'ena kaimatero de 'o balasitengi
yoga-ga'asoko bolo ma Jo'oungu ma
Dutu kawinako-nakowa.

18 Ngoi tinisidemo, 'okia naga gee
koniosidabiwa 'o duniaka, ge'ena 'o
sorogaaka mita koge'ena. De 'okia
naga niosimoteke 'o duniaka, dua 'o
sorogaaka mita koge'enali.
19 De tinisidemo mita, ngini 'o duniaka
ne'ena nako la yamididi manga singina
ka moi 'o kianikia bato yoparaluu de
yosilahidoa, manga lahidoa ge'ena 'asa
'ai Dea 'o sorogaaka gee wosimoteke.
20 Sababu kiaka yamididi bolo
yaruangeka yomatoomuno ma ngale
ngoi, ngoi naga de de 'ona."
21 Ge'enaka de 'o Petrus waino 'o
Yesusino wosano, "Jou, nako 'ai manai
yosowono ngoino de ma muruo salingou
takisipidilika de kotomadonoakuwa? Ma
tumudiingi?"
22 'O Yesus wosango, "Ko'uwa
komatumudiinguwa, ma 'ena ma nagi
tumudiingi 'isigali ma tumudiingi.
23 Sababu nako ma Jo'oungu ma Dutu
wopareta, ge'ena 'isoka 'o 'ade-'ade
ne'ena: Ma Koana wimoi womau wi
ro-riwo manga nagimi wakokipolu.
24 Ma 'orasi wokurue wodoimi, de wimoi
wi'asano wi nagimi de ma juta.

25 Sababu kowa'akunuawau wafangu,
so ma Koana wosuloko la 'una de
wi wekata de wi ngowaka de wi kia
sonaa 'iodumu yawukunu la wi nagimi
yosifangu. Deika 'ona yodadi yongosi.
26 De 'o ro-riwo gu'una wosuba ma
Koana wi bionoka de womasiga'asoko
wongose, 'Jou, nosabariosi! Ngoi 'asa
takokifangu 'ai nagimi ge'ena!'
27 Ge'enaka de ma Koana gu'una widora
wi ro-riwoka gu'una so wi nagimi 'iodumu
ge'ena kowongano-nganonuwau.
28 Gedagee 'o ro-riwo gu'una
wosupuokau ma Koanoka so wotagika,
de yomakadaene de wimoi ka 'o
ro-riwoli mita gee wonagimoka 'unaka
'o caana muruo naga. Ge'enaka de
wico'okoko wonagi-nagimi wi tomaroko,
de wongose, 'Kone'enasi nofangunou!'
29 De wi manai gu'una wosubaku wi
bionoka de wongose, 'Nosabariosi, 'Esa
moi, 'iodumu ge'ena 'asa tafangu!'
30 Ma 'una wooluku. 'Una wisingosama
wi manai gu'una 'o buika sigado wafangu
wabootoka 'awi nagimi.
31 Gedagee 'o ro-riwo 'iregu yamake
ge'ena de manga singina 'isusa so ma
Koanika yokalaki.

32 De ma Koana wi'asoko 'o ro-riwo
woti-tingkai gu'una de widongose, 'Ee
ngona 'o ro-riwo noti-tingkai! 'Ani nagimi
'iodumu koi'iwau sababu nomasiga'asoko
ngoino.
33 Ko ngonawa? mita salingou nakidora
ni manaika 'isoka ngoioli tonidora
ngonaka?'
34 Ma Koana wi do'otasa 'irama so 'o
ro-riwo woti-tingkai gu'una wisingosama
'o buika sigado wi nagimi 'iodumu
wafanguoka.
35 Koge'enali mita dua 'ai Dea 'o
sorogaaka wodiai nginika moi-moi, nako
ngini koniakisimadawa nia 'esa moi
manga sowono nginika de nia singina
ma gou-goungu."

19

1 'O Yesus wosikokidemoka
'iodumu ge'ena, de woma'aiki
'o Galileaka so wosikaika 'o Yudea
ma daeraaka 'o Yordan ma 'akere ma
songonaka.
2 Manga gudai wimoteke, de ge'enaka
dau manga panyake wosi'aiki.
3 Ge'enaka de 'o Farisioka yamuruo
naga yaino witaili. 'Ona yosano, "Moteke
to ngone nanga 'agama ma besesongo,

kaidadi nanga wekata paoluku de ma
sababu 'o kianikia bato?"
4 'O Yesus wosango, "'O Buku 'Itebi-
tebinoka 'ingose: 'Wosidadi-dadi
wodiaiokau 'o nyawa 'o nauru de 'o
ngeweka.' Koniabacawasi?
5 Ge'enaka de wosidemo, 'Sababu
ge'ena 'o nauru 'asa yamada manga 'esa
de manga dea, de yomarimoi de manga
wekata so yamididi go'ona 'idadi ka moi!'
6 So 'ona koyamati-tingakuwau so ka
moiou. Sababu ge'ena 'okia naga ma
Jo'oungu ma Dutu wosikatoomuokau, 'o
nyawa koidadiwa posikati-tingaka."
7 Ge'enaka de 'o Farisioka yongose,
"Nako koge'ena de 'ido'oa so 'o Musa
wosuloko 'o gangoluku ma surati yokula
nako manga wekata yaoluku?"
8 'O Yesus wosango, "'O Musa wosidabi
nia wekata niaoluku, sababu nia
singina 'i'opini. Ma ma si-siraka 'ena ko
koge'enawa.
9 Tinisidemo: Nago'ona manga wekata
koisongouwa de yaolukou, yaoluoka 'asa
de yongaamokoli de 'o ngeweka 'iregu,
'ona ge'ena yosongou."
10 'O do-domoteke yongose 'unaka,
"Nako 'o giaberekioka naga ma hali

koge'ena ma rupa, de yaowa 'uwau
pongaamoko."
11 'O Yesus wongose, "'O nyawa
koiodumuwa yosimoteke 'o demo
ge'ena, duga ka gee nago'ona ma
Jo'oungu ma Dutu wositatapuokau.
12 Sababu naga mita koidadiwa
yongaamoko, ngano 'ona koge'enau
kayomasidoboanosi. Naga mita
koidadiwa yongaamoko, sababu
yakikabirioka. De naga mita, 'ona
ma sirete yooluku yongaamoko, ma
ngale ma Jo'oungu ma Dutu wileleani.
Nago'ona ya'akunu 'o do-dotoko ne'ena
yasahe, madaka la yamoteke."
13 Naga 'o nyawa 'o ngowa-ngowaka
yaki'asano 'o Yesusoka la 'awi giama
wakidatamiku manga saeoka de
wakisilahidoa. Ma 'o do-domoteke
yakingamo 'o nyawa go'ona.
14 Ma 'o Yesus wongose 'awi do-
domoteika, "Niakimadaka 'o ngowa-
ngowaka go'ona yaino ngoino. 'Uwa
koniakisidabiwa, sababu 'o nyawa gee
yadawongo ma Jo'oungu ma Dutu
'awi pareta 'isoka 'o ngowa-ngowaka,
'ona yodadi ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
kawasa."

15 Ge'enaka de 'o Yesus wi giama
wakidatami manga saeuku de
wakisibarakati. 'Asa deika womagoraka
ge'enaka.
16 Ma moi ge'ena wimoi waino 'o
Yesusino de wongose, "'Aba Guru, 'okia
yaowa-owa tadiai la tamake 'o 'ahu
kaisi'ado-'adonika?"
17 'O Yesus wosango, "'Ido'oa so ngona
nosano ngoino ma ngale 'okia yaowa?
Kawimoi duga yaowa. Duga nako nomau
namake 'o 'ahu kaisi'ado-'adonika,
ge'ena salingou nosingounu ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi besesongo."
18 'O nyawa gu'una wosano 'o Yesusika,
"'O besesongo ka'ena gee?" 'O Yesus
wosango, "'Uwa noto'oma, 'uwa
nosongou, 'uwa notosiki, 'uwa nodadi 'o
sakisii ma ngeluku,
19 nakihoromati 'ani dea de 'ani 'esa,
de nakisibosono 'o nyawa 'iodumu 'isoka
ngona ma sirete nomasibosono."
20 'O dogu'uru gu'una wosango, "'O
besesongo 'iodumu ge'ena tamotekokau.
'Okiasi sonaa salingou?"
21 'O Yesus wongose, "Nako nomau
nomadototomo, notagi 'ani harataa
nakokiwukunu. De ma pipi nakisibula-

bula 'o nyawa yosusa-susaka, de dua
'asa namake 'o haratāa 'o sorogaaka.
Ge'ena 'iduanga, de naino la noimoteke
ngoi!"
22 'O dogu'uru gu'una wo'isenoka 'o
demo ge'ena, de wotagi de wi singina
ma susa sababu wi haratāa 'ikudai.
23 Ge'enaka de 'o Yesus wongose 'awi
do-domoteika, "Ma gou-goungu 'isusa
'o nyawa kaya yodadi ma Jo'oungu ma
Dutu wi kawasa.
24 De moiosi ne'ena tinisidemo nginika:
'O nyawa kaya yowosama ma Jo'oungu
ma Dutu wi Dunia ma Sungika, ge'ena
'ifoloi 'igapangi 'o 'onta 'o ngai moi 'o
daiti ma sukonika 'iwosama."
25 'Awi do-domoteke yo'isenoka 'o Yesus
'awi demo ge'ena, de yakitodokana so
yongose, "Nako koge'ena de nago'ona
dua yamake 'o laha?"
26 'O Yesus wakidiriidi 'awi do-domoteika
de wongose, "Ma hali ne'ena nako ka 'o
nyawa ge'ena koidadiwa, ma nako de
ma Jo'oungu ma Dutu ge'ena 'iodumu
'idadi."
27 Ge'enaka de 'o Petrus wongose,
"Namake ngomi miamadakau mia kia

sonaa sababu minimoteke ngona, so dua
'okia ngomi miamake?"
28 'O Yesus wongose 'onaka, "Tinisidemo
ne'ena: 'O dunia ma sungioka dua 'o
Nyawa ma Ngowaka wogogerie 'o koana
ma go-gogeroka. De ngini, to ngoi
'ai do-domoteke, 'asa niogogerie 'o
koana ma go-gogere 'o ngai mogiooko
de modidioka ma ngale niakipareta
niahakimi 'o Israeloka 'o suku mogiooko
de modidi.
29 De nago'ona gee yamadakau manga
woa, manga riaka dodoto bolo manga
'esa biranga, manga dea de manga
'esa, manga ngowaka bolo manga bairi
sababu ngoi, 'ona 'asa yomadamake
'isigali ma ratusu moi, de 'asa yamake 'o
'ahu kaisi'ado-'adonika.
30 Ma 'o nyawa manga gudai gee ma
'orasi ne'ena yakimakeka 'o nyawa
ma amoko, dua yodadi yotingoono,
de gee ma 'orasi ne'ena yakimakeka
yoti-tingoono, dua 'asa yodadi amoko."
20 1 "Ma Jo'oungu ma Dutu wopareta
'isi'ade-'ade konee: 'O raki ma
dutu ka 'o ngoru-ngorumikasi de wotagi
wononu 'o nyawa la yomanarama 'awi
'anggur ma betuoka.

2 Gedagee womodekoka yomaka'aturu
wofangu 'onaka 'o wange moi 'o pipi
'o saaka 'o ngai moi, de wosuloko
yomanarama.
3 Poilia 'o gagini 'idudungu de ma raki
ma dutu gu'una wotagioli, de wakimake
yamuruo naga 'o pasarioka yosomoaku.
4 De wongose 'onaka, 'Tagi
niomanarama 'ai rakioka; 'asa
tinikula nia sewa 'imakadaenoka.'
5 Ge'enaka de yotagiokau. 'O wange
'ikorona de 'o wange 'imasiniporo,
wotagioli de koge'enali mita wodiai.
6 De 'o wange 'alo, wotagioli de
kawakimakesi yosomoaku, de wosano,
''Ido'oa so ngini kanimago-gogere 'o
wange yamo-moi?'
7 'Ona yosango, 'Sababu komoiwa
misewa miomanarama.' Ge'enaka de ma
raki ma dutu wongose, 'Nako koge'ena,
de tagi niomanarama 'ai rakioka.'
8 'Iobirou, de ma raki ma dutu wongose
yoma-manarama manga balusika, 'Tagi
naki'asoko yoma-manarama de manga
sewa nofangu 'ikurue gee yotu-tu'uruno
yoboa, sigado gee yosira-sirano.'
9 Ge'enaka de yoboa yoma-manarama
gee yokurue 'o wange 'alo. 'Ona

yomadamake manga sewa 'o nyawa moi
'o pipi 'o saaka ngai moi.
10 Ge'enaka de yoboa mita yomanarama
gee ka 'o ngoru-ngorumikasi yokurue.
'Ona yomangano-nganono dua 'ona
'ifoloi 'iamoko yamadamake, 'ena
momongo 'ona mita 'o nyawa moi ka
koge'enali.
11 Gedagee yadawongo manga sewa,
de yokurubungu ma raki ma dutuka,
12 yongose 'ato, 'Yotu-tu'uruno yoboa,
'ona yomanarama ka 'o takoro moi. 'Ena
ngomi 'o wange moi mimasidowoerika,
ma ngona nofangu 'onaka kaimatero de
ngomino!'
13 Ma bairi ma dutu gu'una wosango
yoma-manaramika wimoi, ''Esa moi, ngoi
kokiawa tasowono ngonaka. Ngonau ma
sirete nosimotekokau nomanarama 'o
wange moi 'ani sewa 'o pipi 'o saaka ngai
moi?
14 Nee na'ese to ngona ni sewa la
notagiou. Ngoi tomau takikula 'o nyawa
yotu-tu'uruno gee, kaimatero de to
ngini.
15 Koidadiwa? 'ai kia sonaa 'iodumu
ne'ena ta'aturu moteke ngoi? Bolo
notaleana sababu 'ai singina 'ima'ai?'

16 Koge'enali mita 'o nyawa yotu-tu'uru
'asa 'idadi yosira-sira, de yosira-sira 'asa
'idadi yotu-tu'uru."
17 Ma 'orasi 'o Yesus wosikaie 'o
Yerusalemude, de wi do-dagi ma
sigoronaka de wi do-domoteke
yamogiooko de modidi waki'asokino ka
'onaka, de wakisidemo,
18 "Nio'isenika! Ne'ena posikaie 'o
Yerusalemude, kadaku dua de 'o Nyawa
ma Ngowaka wisisarakani 'o 'imam ma
saekika de 'o 'agamaka yodoto-dotoika.
Ge'enaka de wihukumu wiso-songene.
19 'Asa deika wisisarakani gee ko 'o
Yahudiokawa ma nyawaka. 'Ona 'asa
wisikahaga, wipesana, de wisidele 'o
salipoka. Duga ma wange sa'angeka,
'asa wisimomikoli."
20 Ge'enaka de 'o Zebedeus ma wekata
de mi ngowa-ngowaka yaino 'o Yesusino.
'O Yesus wi bionoka de mobukuku, ma
ngale moga'asoko 'o barangi moi.
21 'O Yesus wosano, "'Okia noparaluu,
'Esa?" De muna mosango, "Ngoi tomau
gee dua, 'Aba, nokoana, de 'ai ngowaka
yamididi no'ona yogogere 'ani gubalioka
de ni giniraoka."

22 'O Yesus wongose, "Ngini
konianakowa 'okia nioga'asoko.
Nia'akunoka? niamoku 'o sangisara ma
dubuso gee dua 'isoka ngoi tamoku?"
23 'O Yesus wongose, "Ma goungu ngini
mita dua nia'okere 'ai sawokoka, ma
gee dua nago'ona yogogere 'ai gubalika
de 'ai ginirakoka, ge'ena ko ngoiwa
tositantuu. 'O ngii ge'ena ma nyawa 'ai
Dea wakisitantuuokau."
24 Gedagee 'o do-domoteke yamogiooko
yo'isenoka ge'ena, de yongamo 'o riaka
dodoto ma dutu yamididika go'ona.
25 Sababu ge'ena 'o Yesus
wakikoki'asokino de wakidongose,
"Ngini nianakokau, gee ma Jo'oungu
ma Dutu kowinako-nakowa yakipa-
pareta, manga kawasa yahalebiru de
'o nyawa yola-laagomo manga kawasa
yokido-doko.
26 Ma ngini koidadiwa koge'ena.
Nago'ona yomau yoamoko nginioka
ne'ena, salingou yole-leleani nginika.
27 De nago'ona nginioka naga yomau
yomadadi ma di-disiraka, salingou
yodadi 'o yongosi,
28 'isoka 'o Nyawa ma Ngowakoli
gu'una. 'Una woboa, ge'ena ma ngale

kowileleaniwa, ma 'ena woleleani de 'awi
'ahu wokula, la watuusu 'o nyawa gudai
manga sowono."
29 Ma moi ge'ena 'o Yesus de wi do-
domoteke yamada 'o Yerikho ma kotaka,
de manga gudai 'o Yesus wimoteke.
30 'O ngekomo ma gagaroka yopilo-
piloko yamididi yogogerie. Gedagee
yo'isenoka 'o Yesus woboa, de yomapoa-
poaka, "Ee Dautu wi Ngowaka! Minidora
ngomi!"
31 'O nyawa yoku-kudai ge'enaka gee
yakigorese la yomaogoro. Ma 'ona
kayodaamoko monga yomapoaka, "'Aba,
'o Dautu wi Ngowaka, minidora ngomi!"
32 Ge'enaka de 'o Yesus womaogoruku
so waki'asokino de wosano, "Niomau
'okia todiai nginika?"
33 'Ona yosango, "'Aba, ngomi miomau
mimasimake!"
34 'O Yesus wakisingina, so wa'ao manga
akoka, de kage'ena de yomasimakekau.
Ge'enaka de yomotekokau de 'o Yesus.

21 1 Ma 'orasi 'o Yerusalem
yodomoorika 'o Betfageka gee 'o
Zaitun ma gigieka, ge'enaka de 'o Yesus
wosuloko wi do-domoteke yamididi
yosira.

2 'O Yesus wakisibesesongo 'onaka,
"Niotagi 'o soanika doka nanga bionika
gee. Ngini 'asa niamake 'o keledai ngai
moi 'isipusuika de ma ngowaoka. Niasose
'o ngai modidi ge'ena, de nia'asano.
3 Nako moikani yosano, niongose 'ato
ma Jou woparaluu. Dua 'asa yosidabi 'o
keledai ge'ena nia'asa."
4 Ma hali ge'ena 'idadi, la 'isoka gee 'o
nabii wimoi wosidemokau konee,
5 "Niosidemo 'o Sion ma nyawaka, 'Nia
Koana naga winidoboa. 'Una wi singina
'ima'ai, de woparenuku 'o keledaioka, 'o
keledai ma ngowaka moi ma gooka.'"
6 Ge'enaka de 'o do-domoteke yamididi
go'ona yaika de yadiai 'isoka gee 'o
Yesus wosibesesongokau 'onaka.
7 'Ona ya'asa 'o keledai ge'ena de ma
ngowaka. Ge'enaka de ma keledai ge'ena
ma poretuku manga baju yosinao, deika
'o Yesus woparene.
8 Kadoka manga gudai manga baju 'o
ngekomoko yosikokinao de manga gudai
mita 'o gota ma sago ma di-dingoono
ya'otono de yosikokibiakoro 'o tapakioko
ma ngale wisiarene.
9 'O nyawa manga gudai gee 'o Yesus
wi bionisa de wisidudunoko, yosigaso-

gasoko, "'Alele 'o Dautu wi Ngowaka!
Tanu ma Jo'oungu ma Dutu wisibarakati
'una gee woboa de ma Jou 'awi kuasa.
Powisiarene ma Jo'oungu ma Dutu gee
'ifoloi wodaduie gu'una!"
10 Gedagee 'o Yesus wowosanga 'o
Yerusalem ma kotaka, de ma kota moi
ge'ena yakikokitodokana de yosano,
"'Etei! Nagu'una ne'ena?"
11 'O nyawa yoku-kudai gee wisiduo-
duono yongose, "'Una 'o Yesus, 'o nabii
moi 'o Nazaretino gee 'o Galileaka."
12 Ge'enaka de 'o Yesus wowosama
ma Jo'oungu ma Dutu wi Woa ma
ginitarika, de wakikokiginiiki gee
yomawuku-wukunu de yo'ija-'ija
ge'enaka dau. De wakokileoto pagara
'o pipi yosita-tagali manga meja, de
'o pombo yomawuku-wukunu manga
go-gogere.
13 Ge'enaka de 'o Yesus wakidongose,
"'O Buku 'Itebi-tebinoka ma Jo'oungu
ma Dutu wongose: 'To ngoi 'ai Woa dua
yosironga 'o lahidoa ma ngii.' Ma ngini
niadiai 'isoka 'o kago'ora ma ngii."
14 Ge'enaka de 'o nyawa yopilo-piloko
de yolugu-lugu yaino ge'ena ma

Jo'oungu ma Dutu wi Woano so 'o Yesus
wakisilaha.
15 Duga 'o 'imam ma saeke de 'o
'agamaka yodoto-dotoko gee yamake
'o no-nako 'ihera-herangi ge'ena, de
yo'isene ma Jo'oungu ma Dutu wi Woaka
'o ngowa-ngowaka yosigaso-gasoko
yongose, "'Alele 'o Dautu wi Ngowaka!"
De 'ona yakitu'uduku so yakingamo.
16 'Ona kayongosekau 'o Yesusika,
"Ngona no'isene? 'okia naga yongose?"
'O Yesus wosango, "Ia, to'isene. 'O Buku
'Itebi-tebinoka 'ingose konee: ''O ngowa-
ngowaka de 'o la'ekati nakisidotokokau
yosiarene ma gou-goungu.' So
koniabacawasi?"
17 Ge'enaka de 'o Yesus wakimadakou
ge'enaka, de wosikaisa 'o Betaniasa so
womatoobiri ge'enaka.
18 Ma bibinoka 'o ngoru-ngorumika de
'o Yesus wolioli 'o Yerusalemuoko, so wi
do-dagi ma sigoronaka de wisawini.
19 Ge'enaka de wamake 'o 'ara 'o utu
moi 'o ngekomo ma gagaroka, de waika
ma timika ma kowamakewa ma sowoko
ka 'o ngai moi ma, duga ka ma soka.
Ge'enaka de 'o Yesus wongose 'o gotaka
ge'ena, "Ne'ena dua konosowokuawau!"

De ma gota ge'ena kayasorogaku
'isongene.
20 Gedagee 'o do-domoteke yamake
koge'ena 'idadi de yoherangi so yosano,
"'Ido'oa so 'o 'ara 'o utu moi ge'ena
kayasorogaku 'isongene?"
21 'O Yesus wongose 'onaka, "Ma
gou-goungu ne'ena, nako nia ngo-ngaku
'ikuata de nia singina koikapulawa,
ge'ena dua nia'akunu niodiai 'okia naga
gee todiaiokau 'o 'ara ma gotaka. De
duga kage'enawa, ma dua ngini ngaro
niongose 'o gigieka ne'ena, 'Nomagoraka
la 'o ngootuku notumunu!', de dua 'asa
'idadi.
22 'Okia naga bato niomaga'asoko de
niolahidoa, ge'ena 'asa niomadamake,
'itilai niongaku."
23 Ge'enaka de 'o Yesus wolioli ma
Jo'oungu ma Dutu wi Woaka, so
wowosamika de wodotoko. Wodotoko ma
gu-gudaioka de 'o 'imam ma saeke de 'o
Yahudioka ma balu-balusu yaino yosano,
"Kiano namake 'o pareta so ngona nodiai
'iodumu ge'ena?"
24 'O Yesus wosango, "Ngoi mita tosano
nginika. De nako ngini niosango, ge'ena

ngoi mita 'asa tosidemo, nago'ona 'o
kuasa 'ikula ngoi todiai 'iodumu ne'ena.
25 'O Yohanes 'o nyawa waki'osiki ge'ena
'o kuasa nago'onano, ma Jo'oungu ma
Dutuno bolo 'o nyawano?" Ge'enaka de
'o 'imam ma saeke de 'o Yahudioka ma
balu-balusu yomatoomu de yokurue
yomasikadibangi, "Nako ngone pongose
'ato de ma Jo'oungu ma Dutu wi kuasa,
dua 'una wongose, 'Nako koge'ena de
'ido'oa so koniongakuwa 'unaka?'
26 Ma nako pongose 'ato 'o nyawano,
pakidomodongo 'o nyawa yoku-kudaika
sababu 'ona yoodumu yanako 'o Yohanes
ge'ena 'o nabii moi."
27 So 'ona yosango, "Ngomi
komianakowa." Ge'enaka de 'o
Yesus wakidongose, "Nako koge'ena de
ngoi mita kotosidemowa de nago'ona
manga kuasa todiai 'iodumu ne'ena."
28 Ge'enaka de 'o Yesus wongose,
"Kokia ne'ena nako moteke to ngini nia
di-dibangi? Naga wimoi 'awi ngowaka 'o
nauru yamididioka. Waika wi ngowaka
'o riaika wongose, 'Ngowaka, tagi
nomanarama 'ai 'anggur ma bairoka
ne'ena ma wange.'

29 'O ngowaka gu'una wosango,
'Tooluku', ma gedagee wi di-dibangi
'ingali de wotagiokau ma 'anggur ma
bairika.
30 Ge'enaka de ma bereki gu'una waika
wi ngowaka 'o dodotika wosidemo 'isoka
koge'enali. 'O ngowaka gu'una wosango,
'Ia, 'Aba,' ma kowotagiwa.
31 'O ngowaka yamididi no'ona,
nago'ona yamoteke ma dea 'awi mau?"
'O 'imam ma saeke de 'o Yahudioka
yakidoto-dotoko yosango, "'O ngowaka
'o riaka." So 'o Yesus wakisidemo,
"Ngoi tinidongose, dua 'o balasitengi
yoga-ga'asoko de 'o nge-ngeweka
yakika-ka'angara 'isira yodadi ma
Jo'oungu ma Dutu wi kawasa, de ngini
ne'ena gee.
32 Sababu 'o Yohanes Wo'osi-'osiki
woboa winisidumutu 'o 'ahu gee moteke
ma Jou wi mau, ma 'awi do-dotoko
koniongakuwa. Ma 'o balasitengi
yoga-ga'asoko de 'o nge-ngeweka
yoca-capurado, 'ona yongaku. De ngini
ngaro niamakekau ge'ena 'iodumu ma
konimangaliwa de niooluku niongaku ma
Jouka."

33 'O Yesus wongose, "Niosigisene
'o 'ade-'ade moioli ne'ena. 'O tonaka
ma dutu wimoi wi 'anggur wotuduku
'o dae moi, de wahisa wosikilolitoka.
Ge'enaka de 'o sukono wodiai ma ngale
ma 'anggur yode-deteo, de mita 'o
woa 'ikuru-kurutie woditiai ma bairi ma
dodaka la ge'enaka yojaga. 'Asa de 'o
'anggur ma betuoka ge'ena wakisewa
yoma-manaramika yojaga, de 'una
wotagiokau 'o daeraa 'ireguka.
34 Gedagee ma 'orasi ya'adono 'o
'anggur ma sowoko yotowi, ma tonaka
ma dutu gu'una wosidingoto wi ro-riwo,
ma ngale ya'ese ma bula.
35 Ma yoma-manarama 'o 'anggur ma
betuoka go'ona, yakitagoko ma tonaka
ma dutu wi ro-riwo go'ona. So wimoi
wipesana, de munuka yakito'oma, de
munukali yakiteto.
36 'O tonaka ma dutu gu'una
wosidingotoli wi ro-riwo 'iregu 'ifoloiosi
yokudai de gee ma di-disiraka. Ma
yakidiai ka koge'enali.
37 Ma du-du'uruoka ge'ena tahani ka wi
ngowakou ma dutu wasuloko. Watibangi
'ato, ''Ai ngowaka ge'ena dua ma raiokau
wisingounu.'

38 Ma gedagee yoma-manarama 'o
'anggur ma betuoka wimake 'o tonaka
ma dutu wi ngowaka gu'una, de
yomakadongose, 'Ee, nu'unau ma warisi
ma dutu, so nou, powito'oma la ngone
pomadamake 'o warisi!'
39 So 'o ngowaka gu'una witagoko, de
wi'asa ma raki ge'ena ma dudunika de
wito'omaka."
40 'O Yesus wosano, "So kokia nako ma
tonaka ma dutu gu'una woliono? 'Una
dua kokia gee yoma-manaramika?"
41 'Ona yosango, "Yotorouoka 'ona.
Sababu ma raiokau 'una 'asa wakisotumu
gee yoti-tingkai go'ona, de ma 'anggur
ma betuoka ge'ena dua 'o nyawa
'iregukali wakisewa, gee ma bula yokula
ma 'orasi ya'adono de."
42 So 'o Yesus wakidongose,
"Koniabacawasi 'o Buku 'Itebi-
tebinoka? ''O teto gee kaya'umokou 'o
woa yodi-diai, 'idadi ma ba-bangini ma
guata. Ne'ena ge'ena ma Jou wodiai;
duru de 'i'ofioka!'
43 So niongano-nganono! Ma Jo'oungu
ma Dutu 'asa winisisupu 'awi pareta ma
sigoronaka, de wakipareta kiaka naga

'o nyawa gee ma Jo'oungu ma Dutu wi
pareta yosidagi.
44 [De nago'ona yoruba 'o tetoku
ge'ena, dua 'asa yopetetoka; de
nago'ona yakitapadu 'o teto ge'ena, dua
yowederoka.]"
45 'O 'imam ma saeke de 'o Farisioka
yo'isenoka 'o Yesus wi 'ade-'ade ge'ena
de 'ona yanako 'ato 'o Yesus wobi-bicara
ma ngale 'ona.
46 So 'ona yosikadike ma 'akali la
witagoko, duga kayododatoka 'o nyawa
yoku-kudaika, sababu 'o nyawa yoku-
kudai 'ona yanako 'o Yesus ge'ena 'o
nabii moi.

22

1 'O Yesus wobi-bicarali 'onaka de
'o 'ade-'ade,
2 wongose, "Nako ma Jo'oungu ma Dutu
wopareta, ge'ena 'isoka 'o 'ade-'ade
ne'ena: Ma Koana wimoi 'o rame wodiai
ma ngale wi ngowaka wongaamoko.
3 Ma Koana gu'una wosuloko wi ro-riwo
yotagi yakitongoono 'o nyawa gee
yaki'aso-'asoko 'o rameno, duga 'ona
yoolukino.
4 Ge'enaka de ma Koana gu'una
wosulokoli wi ro-riwo 'ireguka,
'Niakidongose 'o ga-gasoko yamake-

makekau go'ona: 'O biono 'iduangukou,
'ai sapi ma balusu de ma goo-gooka
yaowa-owa ma 'ikokitoaukou. 'Iodumu
'ikokiduangukou so yainou 'o ngaamoko
ma rameno!'
5 Ma gee 'o ga-gasoko yamake-
make, koyokalesangikawa. Munuka
'ona kayosikaika moi-moi manga
manaramika, munuka manga bairika,
munuka naga manga manarama
'ireguka,
6 de munukali ge'ena yakitagoko ma
Koana wi ro-riwo go'ona, de yakipesana
yakisongenoka.
7 Ma Koana wo'isenoka ma hali ge'ena,
de wi do'otasa 'irama so wosuloko
wi solodado yaika yakito'oma gee
yoto-to'oma go'ona, de manga kota
yatuuku.
8 Ge'ena 'ipasa de ma Koana gu'una
waki'asokino wi ro-riwo de wakidongose,
''O ngaamoko ma biono 'iduangukou,
ma 'o ga-gasoko yamake-make go'ona
koyakisorawa yodoboa.
9 Sababu ge'ena, ma 'orasi ne'ena
niotagi naga 'o tapaika, la niakudaino
'o nyawa niaki'asoko 'o ngaamoka ma
rameno ne'ena.'

10 Ge'enaka de 'o ro-riwo go'ona yotagi
naga 'o tapaika, de yakikokitoomu
nago'ona bato yakimake, 'o nyawa
ma owa bolo ma dorou. Sigado 'o
ngaamoko ma rame ma ngii ge'ena
ya'oma-'omanga.
11 Ge'enaka de ma Koana wowosama
wakikokilega wi woa ma gikiri go'ona,
de wimake wimoi ge'enaka 'awi baju
koyadaenuwa wosiwosanga 'o rameno.
12 De ma Koana gu'una wosano, ''Esa
moi, kokia ngona 'idadi nowosama
ne'enano konomasinoakuwa 'o rame
ma baju?' Ma 'o nyawa gu'una
kaworii-riidika.
13 Ge'enaka de ma Koana wosuloko wi
ro-riwoka, ''O nyawa gu'una wi dou de
wi giama niapusuku, de wini'umo ma
dudunika gee 'o ngii 'imoo-moongika.
Ge'enakau doka dua 'o gari de 'o
sangisara.'"
14 Ge'enaka de 'o Yesus wositogumu wi
'ade-'ade ge'ena, konee, "Manga gudai
waki'asoko, ma ka munuka wakiiriki."
15 Ma moi ge'ena 'o Farisioka
yomatoomu yomasikadibangi ma ngale
kokia 'o Yesusika witaili de manga
sa-sano.

16 So yakisuloko manga do-domoteika
de 'o nyawa gee de 'o Herodes 'o
paratei moi yaika 'o Yesusika. Yaika
de yongose 'ato, "'Aba Guru, ngomi
mianako ngona noloa. Ngona nodotoko
kanositi-tiaika ma Jo'oungu ma Dutu wi
mau 'o nyawaka, komoiwa moi manga
di-dibangi nodomoteke, sababu ngona
konakidomodonguwa nago'ona bato.
17 So bika nosidemo ngomino, moteke
to ngone nanga 'agama ma mau;
kaidadi? 'o balasitengi pofangu 'o
Kaisarika, bolo koidadiwa?"
18 'O Yesus wanako manga singina ma
dorou ge'ena, so wongose, "Ee, ngini
nioelu-eluku! 'Ido'oa so niomau nitaili?
19 Bika niosidumutino nia pipi gee
niosifangu-fangu 'o balasitengi!"
Ge'enaka de 'ona yokula 'o pipi 'o saaka
'o ngai moi.
20 De 'o Yesus wakisano, "Nagu'una 'awi
gambari de wi ronga ne'ena?"
21 'Ona yosango 'ato, "To Kaisar, ma
Koana ma Amoko." Ge'enaka de 'o
Yesus wakidongose, "Nako koge'ena, de
niokula ma koanika 'okia naga gee to
ma Koana, de niokula ma Jo'oungu ma

Dutuka 'okia naga gee to ma Jo'oungu
ma Dutu."
22 Gedagee yo'isenoka 'o Yesus wi demo
ge'ena, de yoherangi. So kage'ena de
yotagiokau so wimadakau 'una ge'enaka.
23 Ma wange ge'ena mita, 'o Sadukioka
yamuruo naga yaino 'o Yesusino, 'ona
ge'ena yanako 'o nyawa yosongenokau
ge'ena dua koyomomikuawau.
24 'Ona yongose 'o Yesusika, "'Aba Guru,
'o Musa wosidotoko konee: Nako wimoi
wosongene 'ena wi ngowaka koi'iwa, 'awi
'esa moi salingou mingaamoko 'o bao-
bao gumuna, la wosonge-songenokau
gee, 'unaka deuku 'awi 'asali 'uwa
'iisanga.
25 Ne'enaka naga ngomioka 'o
'esa moi yatumudiingoka. 'O riaka
wongaamokino, duga wi ngowaka koi'iwa
de wosongenokau. So 'awi bao gumuna
wi dodotuku widamada.
26 Ge'enaka de wi dodotoli gu'una ma
wi ngowaka koi'iwa de wosongenokau.
Deuku wi dodotuku yaruange sigado
yatumudiingi ge'ena ka koge'enali.
27 Ma du'uruku 'o ngeweka gumuna
mita mosongene.

28 So dua gee yosonge-songenoka
yokokimomomikoli, de muna dua
to nagu'una wi wekata? Sababu
yatumudiingi go'ona yoodumu
mingaamokoka?"
29 'O Yesus wosango, "Ngini nioliba
ma sala sababu koniasahewa 'o Buku
'Itebi-tebini de ma Jo'oungu ma Dutu wi
guata.
30 Sababu dua nako 'o nyawa
yosonge-songenoka yomomikie, ge'ena
koyongaamokuawau ma yo'ahu 'isoka 'o
mala'ekati 'o sorogaaka.
31 Koniabacawasi? kokia ma Jo'oungu
ma Dutu wosidemokau ma ngale
'o nyawa yosonge-songenoka
yakisimomomikoli? Ma Jo'oungu ma
Dutu wongose,
32 'Ngoi ne'ena 'o Abraham de 'o Ishak,
de 'o Yakub 'isuba-suba.' 'Una ge'ena
koyosonge-songenuwa manga Jo'oungu
ma Dutu, ma 'ena yowango-wango."
33 'O nyawa yoku-kudai go'ona gee
yo'isenoka 'o Yesus 'awi do-dotoko
koge'ena, de yokokiherangi.
34 Ge'enaka de 'o Farisioka yomatoomu
sababu yo'isene 'ato 'o Yesus wakidomoi-

moi 'o Saduki ma nyawaka so 'ona
kokiawau yongose.
35 Ge'enau so manga 'agamaka
wodoto-dotoko wimoi 'o Yesusika witaili
wosano,
36 "Ee 'Aba Guru, nanga 'agamaka 'o
besesongo ka'ena 'ifoloi 'iamoko?"
37 'O Yesus wosango, "Winisibosono
ma Jo'oungu ma Dutu de nia singina
ma gou-goungu, de nia guata, de nia
di-dibangi 'iodumu.
38 Ge'ena 'o besesongo ma di-disiraka
de ma titi.
39 De 'o besesongo modidi gee
kaimatero de 'o besesongo ma di-
disiraka, ge'ena: Niomasikabosono moi
de moi 'isoka to ngini ma sirete nia roese
niosibosono.
40 'O 'agama ma besesongo gee 'o
Musa wosidoto-dotoko de 'o nabii manga
do-dotoko 'iodumu ge'ena ma titi 'o
besesongo ngai modidino ne'ena."
41 'O Farisioka kayomatoomunosi
ge'enaka de 'o Yesus wosano 'onaka,
42 "Kokia moteke ngini ma ngale 'o
Koana ma Jo'oungu ma Dutu Wiiri-iriki?
'Una wi 'asali kiano?" 'Ona yosango, "'O
Dautino."

43 'O Yesus wongose, "Nako koge'ena
de 'ido'oa so 'o Dautu 'o Ngomasa
'Itebi-tebini widugutiku la 'o Koana ma
Jo'oungu ma Dutu Wiiri-iriki gu'una
wisironga ma Jou? Sababu 'o Dautu
wongose:
44 'Ma Jou wongose 'ai Jouka:
Tonigoraka nodadi Koana la nopareta
de de ngoi, sigado nisa-saturuu takidiai
yo'isene ngonaka.'
45 So nako 'o Dautu ma Jo'oungu ma
Dutu wi Ngirikika wisironga 'ma Jou',
kokia so 'una 'awi 'asali 'o Dautino?"
46 Komoiwau yosango, de ge'enau
ma 'orasi 'ikurue komoiwau yomoroini
yokasano-sano 'unaka.

23 1 Ge'enaka de 'o Yesus wongose
'o nyawa yoku-kudaika de wi
do-domoteika,
2 "'O 'agamaka yodoto-dotoko de 'o
Farisioka 'ona yakisiga-gao ma ngale
yosiwaiti 'o Musa wi besesongo.
3 So 'okia naga yosuloko ge'ena
niamoteke, ma 'uwa niamoteke
'isoka kokia naga 'ona yokadi-diai,
sababu 'ona koyamotekuwa 'isoka gee
yosidoto-dotoko.

4 'Ona yogegoto 'okia sonaa 'isusa-
susa, de yakikula 'o sagala 'atorangi
'itu-tubuso, ma 'ona ka ma eta ma
koyakiriwowa gee 'o nyawa yadiai
koge'ena.
5 'Iodumu yokakadiai ge'ena duga
kayomau la 'o nyawa yamake. 'Ona
yoduaka yomasinoa 'o Buku 'Itebi-tebini
ma bo-bula ma ngii ma bu-busuku
'ila-laagomo, de 'o baju ma renda-renda
yaku-kurutuku.
6 Yoduaka 'o ngii de 'o go-gogere
'isure-sureka nako 'o rameka bolo 'o
lo-lomu ma woaka.
7 'Ona yoduaka 'o nyawa yakisiie-ie 'o
pasarioka de yakisi'asoko, 'Rabi'.
8 Ma ngini 'uwa niomau nisi'asoko,
'Rabi!', sababu to ngini nia Guru duga
kawomatengoka, de ngini nioodumu
ge'ena ka 'o 'esa moi.
9 De 'o duniaka ne'ena ka moika ma
'uwa nio'asoko niakisiie-ie, ''Aba!',
sababu to ngini nia 'Aba ge'ena
kawomatengoka gee daku 'o sorogaaka.
10 De 'uwa ngini niomau nisi'asoko,
'Tuangi ma Amoko' sababu to ngini nia
tuangi ma amoko duga kawomatengoka,
ge'ena la ma Jo'oungu ma Dutu wi

Ngiriki, gee ma Jo'oungu ma Dutu
wojajiokau 'asa woboa.
11 'O nyawa gee 'ifoloi yoamoko de de
ngini salingou yodadi nia yongosi.
12 'O nyawa gee yomadaduie ma
Jo'oungu ma Dutu 'asa wakisidaduuku,
de 'o nyawa gee yomasidaduuku 'asa
wakisidaduie."
13 "Niotorouoka ngini 'o 'agamaka
niodoto-dotoko de 'o Farisioka! Ngini
niomataba'uca-'uca. Ngini niakitatoko 'o
nyawa gee yomau yodadi ma Jo'oungu
ma Dutu wi kawasa. Ngini ma sirete
niooluku niodadi ma Jo'oungu ma Dutu
wi kawasa, de gee 'o nyawa yomau-mau,
ngini koniakisidabiwa.
14 [Niotorouoka ngini 'o 'agamaka
niodoto-dotoko de 'o Farisioka! Ngini
nimataba'uca-'uca. Ngini niakisihaga 'o
bao-bao de manga kia sonaa nia'ese
niabo-bootoka, de nia di-diai 'ito-torou
ge'ena niositamunu de 'o lahidoa
'ikuru-kurutika. Ge'enau so to ngini nia
hukumani dua 'ifoloi 'itubuso!]
15 Niotorouoka ngini 'o 'agamaka
niodoto-dotoko de 'o Farisioka! Ngini
nimataba'uca-'uca. Ngini niokakadagi
'o gurutika ma ngale niomau la moi

yowosama to ngini nia 'agamaka. De
gedagee yowosamokau de ngini niakidiai
'onasi 'ifoloika manga di-diai 'itorou de
to ngini ma!
16 Niotorouoka ngini niomau 'o
nyawa niakituda 'ena momongo ngini
ma konimasimakewa! Sababu ngini
niodotoko 'ato, 'Nako 'o nyawa yosasi de
ma Jo'oungu ma Dutu wi Woa, ge'ena
ngaro koyadiaiwa ma koido'oawa. Duga
nako yosasi de ma Jo'oungu ma Dutu
wi Woaka ma guraci, manga sasi ge'ena
salingou yadiai.'
17 Ngini niohaga-haga de niopilo-piloko!
Ka'ena 'ifoloi 'ibaraguna, 'o guraci bolo
ma Jo'oungu ma Dutu wi Woa gee
yositebini 'o guraci ge'ena?
18 Ngini niodotoko koneda mita: 'Nako
moi yosasi de 'o su-suba yodu-dutuuku
ma ngii, ge'ena ngaro manga sasi
koyadiaiwa ma koido'oawa, ma nako
yosasi de 'o su-suba gee to 'ena ma
ngiioka, ge'ena salingou yadiai.'
19 Ngini posironga de niopilokoka!
Ka'ena 'ifoloi 'ibaraguna? 'O su-suba bolo
'o su-suba yodu-dutuuku ma ngii gee
yositebi-tebini ma su-suba ge'ena?

20 Sababu ge'ena, nako la moi yosasi de
'o su-suba yodu-dutuuku ma ngii, ge'ena
ma ngale yosasi de 'o su-suba gee ma
ngiioka mita.
21 De nako moi yosasi de ma Jo'oungu
ma Dutu wi Woa, ge'ena ma ngale mita
ma Jo'oungu ma Dutuka. Sababu 'una
womanoa ge'enaka.
22 De nako la moi yosasi de 'o sorogaa,
ge'ena ma ngale yosasi de ma Jou wi
go-gogere, de mita ma Jo'oungu ma
Dutuka gee wogogerie ge'enaka.
23 Niotorouoka ngini 'o 'agamaka
niodoto-dotoko de 'o Farisioka! Ngini
nimataba'uca-'uca. 'O rapa-rapa 'isoka
'o sulasi, 'o 'iri-'irisi, de 'o galiasaa
ma niokula ma persen mogiooko ma
Jouka. 'Ena momongo 'okia naga
gee 'ifoloi 'ibaraguna 'o 'agama ma
besesongoka 'isoka 'o loa, 'o sikamara'ai
de 'o singounu, koniamotekuwa. 'Ena
ge'enau 'ifoloi 'ibaraguna niamoteke, de
'iregu-regu mita niamoteke.
24 Ngini ne'ena niosi'asa-'asa niopilo-
piloko! 'O gu'uuru nia 'akeroka ge'ena
niati-tisiokasi, 'ena momongo 'o 'onta
ge'ena kanioasirou.

25 Niotorouoka ngini 'o 'agamaka
niodoto-dotoko de 'o Farisioka! Ngini
nimataba'uca-'uca. Ngini nia 'ahu 'isoka
'o sawoko de nia sude ma dudunino
nia'isoko niatebi-tebini monga, 'ena
momongo ma dodaka kaige-ge'ewere,
ngano 'okia sonaa niamake ge'ena ka de
nia singina ma dorou de nia dopokana.
26 Ee ngini 'o Farisioka konimasido-
dongoowa! 'Isira nia'isoko niatebinikasi
nia sawoko de nia sude ma dodaku, la
ma dudunino mita 'itebini.
27 Niotorouoka ngini 'o 'agamaka
niodoto-dotoko de 'o Farisioka gee
niomataba'uca-'uca! Ngini 'isoka 'o
bo'osuku gee ma dudunino yacetioka,
ma cet 'i'are-'arese so ma dudunika
pamakeka ma sureka 'ena ma dodaka
doka 'o kobongo de 'o boanga.
28 Koge'enali mita ngini! 'O nyawa
nimakeka nioloa, 'ena momongo nia
singina ma dodaka ka 'o ngeluku de 'o
dorou.
29 Niotorouoka ngini 'o 'agamaka
niodoto-dotoko de 'o Farisioka gee
nimataba'uca-'uca! Ngini niodiai 'o
nabii manga bo'osuku de 'o nyawa

yoloa-loa manga tugu ma ngale
niakingano-nganono.
30 De niongose 'ato, 'Nako ngomi
mio'ahu ma 'orasi 'amia edete de mia
dotumosi, tanu ngomi komiomotekuwa
mioto'oma 'o nabii-nabii.'
31 So nginiou ma sirete nimasidemo 'ato
ngini ge'ena 'o nabii-nabii yakito-to'oma
manga waata.
32 Nako koge'ena de tagi niosigila de
niositotomika 'o so-sowono gee nia
edete de nia dotumu yosikuruekau.
33 Ee ngini ne'ena 'o ngowosana ma
ngowa-ngowaka! Kokia ngini 'idadi
nimasimada nia hukumanioka gee 'o
narakaka?
34 Sababu ge'ena, ngoi dua takisidingoto
nginika 'o nabii-nabii de 'o nyawa yoca-
cawaro de yodoto-dotoko; munuka dua
niakito'oma, de munuka niakisidele 'o
salipoka, de munukali niakisikisaa 'o
lo-lomu ma woa-woaka, de niakiginiiki 'o
kota moioka de 'o kota 'ireguka.
35 Ge'enau so, ngini 'asa nihukumu
sababu niakito'oma 'o nyawa gee manga
sala koi'iwa 'ikurue 'o Habelioka, sigado
'o Zakharia 'o Berekhya wi ngowaka
gee winito'oma ma Jo'oungu ma Dutu

ma sirete 'awi Woa de 'o su-suba
yodu-dutuuku ma ngii ma sigoronaka.
36 Ngoi tinisidemo: Ma hali ne'ena
'iodumu dua 'o nyawa-nyawa ma 'orasi
ne'ena naga yamoku."
37 "Sioko Yerusalem ma nyawa! Sioko
Ee! Ngini niakito'omakau 'o nabii-nabii!
Niakiteto niakisongenoka ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi su-suloko! 'Igi-giliou
tomau tiniriwo 'isoka 'o namoro ma 'esa
ma ngowaka yajagano yaporonuku, ma
ngini niooluku!
38 Sababu ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
ko de de nginiwau.
39 Niongano-nganono! Ngini 'asa
konimakewau ngoi. Dua sigado niongose
'ato, ''Alele! Wisibarakati 'una gee woboa
de ma Jou wi kuasa!', 'asa de nimakeli."

24 1 Ge'enaka de 'o Yesus
wosupuokau ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi Woaka, de 'awi do-
domoteke yaika 'unaka de yatumutu
ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Woa
'iodumika.
2 'O Yesus wongose 'onaka,
"Niamakekau? 'iodumu ge'ena?
Tinisidemo, dua ma teto ge'ena ka 'o

ngai moi ma koimakaretenukuwau ma
ngiioka. 'Iodumu dua yakokitotaoka."
3 Ge'enaka de 'o Yesus 'o Zaitun ma
gigieka waika so wogogeruku, de wi
do-domoteke yaika ma ngale yomabi-
bicara ka 'onaka. 'Ona yosano, "Muruoka
ge'ena 'iodumu 'idadi? De kokia ma
no-nako dua gee ngona noboali, de mita
'o dunia ma do-dogumu?"
4 'O Yesus wosango, "Nimasitiari 'uwa
sigado 'o nyawa nisiliba.
5 Sababu dua manga gudai 'ai ronga
ya'asa de yongose, 'Ngoi ne'ena 'o Koana
'o Nyawa Wosilaha-laha ma Jo'oungu ma
Dutu Wiiri-iriki!' 'Ona ge'ena dua yosiliba
'o nyawa gudai.
6 Ngini 'asa nio'isene 'o parangi ma
'ilingi de ma habari, ma 'uwa nimodongo
sababu ge'ena 'iodumu salingou 'idadi,
ma ge'ena ko ma ngalewa 'ato ya'adonou
'o dunia ma do-dogumu.
7 'O suku de 'o suku, 'o negara de 'o
negara 'asa 'imakakudoti. Kiaka naga
bato dua 'idadi 'o baulaco de 'o 'osu.
8 Ge'ena 'iodumu 'asa ka ma gurue, ma
siri 'isoka mimoi momaku'arenou.
9 De ngini 'asa nitagoko de nisisarakani
la nisikisaa de nito'oma. 'O duniaka

yoodumu 'asa nidu'uduku sababu ngini
to ngoi 'ai do-domoteke.
10 Ma 'orasi ge'ena dua 'o nyawa manga
gudai koyongakuwau, de yomakawukunu
de yomakadu'uduku.
11 'O nabii yoelu-eluku 'asa manga
gudai yoboa de yosiliba 'o nyawa manga
gudai.
12 'O dingkai 'asa 'imarajalela sigado
manga gudai koyomakasinginawau.
13 Ma godagee yomatahani sigado
ma do-dogumika, 'ona ge'ena 'asa ma
Jo'oungu ma Dutu wakisilaha.
14 De 'o Habari ma Owa ma ngale ma
Jo'oungu ma Dutu kokia wopareta 'asa
yosihabari 'o dunia yasuluunuku, la 'o
nyawa 'iodumu yo'isene. Ge'ena 'ipasa
'asa de 'o dunia ma do-dogumu."
15 "Ngini 'asa niamake ''O Dorou gee
'Isito-torou', 'isoka ma Nabii Daniel
wosidemokau, gee 'ima'okode ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngii 'Itebi-
tebinoka. (Ngini gee niabaca-baca, bika
niatibangi la tanu ma ngale niasahe.)
16 Ma 'orasi ge'ena gee 'o Yudeaka
salingou yoowara 'o gigieka.
17 'O nyawa gee daku manga woa ma
dekuoka 'uwa yadongosamoli manga

woa ma dodaku ma ngale manga kianikia
yo'ese.
18 Gedagee manga bairoka yaika 'uwa
yogilio manga juba.
19 Ma 'orasi ge'ena yo'iraka 'o nge-
ngeweka gee yotu-tubuso, de 'o
ngowa'esa.
20 Niomalahidoa la 'uwa 'o besa-besaka
bolo Pomaoma-omasa ma Wange de
ngini nioowara!
21 Ma 'orasi ge'ena dua 'o sangisara
'idadi gee koma'iwasi 'idadi ka ma gurue
'o dunia 'idadi sigado ne'ena, de dua
koma'iwau.
22 Nako ma Jo'oungu ma Dutu
kowositipokowa ma 'orasi, ma raiokau
komoiwau yo'ahu-'ahuosi. Ma ngano 'awi
kawasa, so wositipoko ma 'orasi ge'ena.
23 Ma 'orasi ge'ena nako moi yongose
nginika 'ato, 'Ma Jo'oungu ma Dutu wi
Ngiriki nongoka bolo ge'enaka naga',
'uwa niongaku.
24 Sababu dua 'asa yoboa yosilaha-laha
ma ngeluku de 'o nabii-nabii ma
ngeluku. 'Ona 'asa yodiai 'okia sonaa gee
kobiasawa de 'o no-nako 'ihera-herangi
la yosiliba, de poilia ma Jo'oungu ma
Dutu wi kawasa mita.

25 Ngoi tinisidemokau ko ma 'orasuawasi
ma hali ge'ena 'idadi, so niongano-
nganono.
26 Nako 'o nyawa yongose nginika 'ato,
''Una doka 'o tonaka 'ika-kakasaka de
'iga-gamamuoka,' 'uwa niaika. Bolo
nako yongose 'ato, ''Una woma'iunika
nongoka 'o kamaroka,' 'uwa niongaku.
27 Sababu 'o Nyawa ma Ngowaka woboa
'isoka 'o tawi-tawi ma letongo dinaoko de
'isiwara sigado 'o wange ma dumunoko.
28 Kiaka naga 'o haewani ma songene,
ge'enaka 'o wogono 'imatoomu."
29 "Gedagee 'o sangisara 'ipasa,
koito'ingowa de 'o wange ma ako
'itarusu de 'o mede koisiwaruwau. 'O
ngoma 'o diwangoka 'asa 'ikokitotaka,
de 'o ngawa-ngawaka ma kuasa 'asa
'ikawecara.
30 Ge'enaka 'asa deika 'o Nyawa ma
Ngowaka woboa ma no-nako niamake
'o diwangoka. Ma 'orasi ge'ena 'o nyawa
'o jiko 'isinoimi 'o duniaka gee 'asa
yokoki'ari. 'Ona 'asa wimake 'o Nyawa
ma Ngowaka woboa daku 'o kakamoroka
de wi pareta de wi kumati 'iamoko.
31 Gedagee 'o torompet ma 'ilingi
'iamo-amokie yauwaka de 'o Nyawa

ma Ngowaka 'asa wakokisuloko wi
mala'ekati yatoomu 'awi kawasa 'o
'alami ma libuku soata gee 'o dunia ma
do-dogumoka naga de 'isiino."
32 "Nia'ese 'o do-dotoko 'o 'ara ma
gotano. Nako ma sago-sago 'iboboko de
'ito'ori, ngini nianako 'ato 'o ngogoro ma
'orasi 'isoriokau.
33 Koge'enali mita nako ngini niamake
'o susa de 'o sangisara gee tosidemo-
demokau 'iodumu la 'idadi, ge'ena ngini
'asa nianako ma 'orasi ge'ena 'isori ma
foloiokau.
34 Tinisidemo! Ma hali ge'ena 'idadi
dua gee 'o nyawa yo'ahu-'ahu ma 'orasi
ne'ena koyobootuawasi yosongene.
35 'O diwanga de 'o dunia 'asa
'iisanga, ma 'ai demo-demo dua
kaisi'ado-'adonika."
36 "Komoiwa yanako muruoka ma
wange de ma 'orasi. 'O mala'ekati
'o sorogaaka mita koyanakowa, ma
Jo'oungu ma Dutu wi Ngowaka ma
kowanakowa, ka ma Dea duga wanako.
37 Nako dua 'o Nyawa ma Ngowaka
woboa, dua ma lugo 'isoka ma sira ma
'orasi 'o Nuh.

38 Gee 'o ngu'uisi ma amoko koiboawasi,
ge'ena yomangodomo de yomagokere
de yomakangaamoko. Koge'enau
koitoakuwa sigado 'o Nuh 'o kapalika
wowosamoka.
39 'Ona koyanakowa 'okia dua 'idadi, so
gee ma ngu'uisi ma amoko yakikokiolu,
'asa de yanako 'ato 'idadiokau. Koge'ena
mita dua 'idadi gee 'o Nyawa ma
Ngowaka woboa.
40 Ma 'orasi ge'ena nako yamididioka
'o bairoka yomanarama, ge'ena wimoi
wi'asaka, wimoi wimadaku.
41 Nako 'o ngeweka yamididioka 'o bira
yotutuku, ge'ena mimoi mi'asaka, mimoi
mimadaku.
42 So salingou nimajaga-jaga sababu
konianakowa muruoka de nia Jou woboa.
43 Niongano-nganono ne'ena! Nako
'o woa ma dutu wimoi wanakokau 'o
takoro muruo 'iobiruku de yotosi-tosiki
yoboa, 'una dua kowoma'iduwa la 'uwa
yowosama.
44 So ngini mita salingou niomajaga-
jaga. Sababu 'o Nyawa ma Ngowaka dua
woboa ma 'orasi konianakowa."
45 'O Yesus wongoseli, "'O ro-riwo gee
wosingou-ngounu de wobarija, 'unau

manga balusu wigoraka widiai 'o ro-riwo
'iregu manga saeke la wakikula 'o 'inomo
gee ma 'orasuku.
46 Posironga wosanangioka 'o ro-riwo
gu'una nako wi balusu woboa 'ena
wi manarama ge'ena wadiai ma
gu-gudaioka.
47 Tinisidemo, ma gou-goungu 'o
ro-riwo gu'una dua wisijaga 'o haratаa
'iodumu ge'ena.
48 Ma nako 'o ro-riwo gu'una 'awi
singina 'itorou, dua wi singina ma
dodaka 'ato,
49 ''Ai balusu 'o do'ingosi 'asa de wolio',
so wakipesana 'o ro-riwo 'iregu gee, de
yomasido'odomo de yomasido'okere de
'o nyawa yakitaba'eto.
50 Ge'enaka de 'awi balusu dua
wolio gee ma wange de ma 'orasi
kowosidongoowa.
51 So 'o ro-riwo gu'una 'asa wi balusu
witeto-tetorie de wi'umo yomataba'uca-
'uca manga ngiika. 'Ona 'asa yo'ari de
yosangisara ge'enaka doka."
25 1 "Nako ma Jo'oungu ma Dutu
wopareta, 'isi'ade-'ade 'isoka
'o mosolese yamogiooko 'o modoka

yosiduono. Moi-moi manga poci yo'ese
de wisibusuku womo-modoka.
2 Ge'enaka dau yamotoa yohaga-haga,
de yamotoa yoba-barija.
3 'O mosolese yamotoa yohaga-haga
go'ona, manga poci yo'asa, ma manga
goooro yositatu-tatu koya'asawa.
4 'O mosolese yamotoa yoba-barija
go'ona, manga poci yo'asa de mita
manga goooro yositatu-tatu yadua-
duangou.
5 Womo-modoka gu'una 'ilati woboa
so 'o mosolese go'ona yaki-ki'ooko so
yoma'iduokau.
6 'O utu gorona de yo'isene yosigasoko,
'Womo-modoka woboa! Tagi winisoboko!'
7 'O mosolese yamogiooko go'ona
yomomiki de yosiamoko manga poci ma
lurusu.
8 'O mosolese yohaga-haga gee yongose
yoba-barijaka, 'Minikulanosi ma eta nia
goooro sababu mia poci 'isongenou so!'
9 'O mosolese yoba-barija go'ona
yosango, 'Koidadiwa! Sababu dua
kapomasi'adonuwa! Niotagi la nio'ija
yomawuku-wukunika.'
10 So 'o mosolese yohaga-haga go'ona
yotagi yomadi'ija. Gee yopasaka de

womo-modoka gu'una woboa. 'O
mosolese yamotoa gee yomadudu-
duangou go'ona yomasidowosama de
womo-modoka gu'una 'o rame ma
ngiika, de ma ngorana yabenokau.
11 Ge'enaka de 'o mosolese 'iregu
go'ona yoboa de yomasigasoko, ''Abae!
'Abae! 'O ngorana minidebelengakasi!'
12 Ma womo-modoka gu'una wosango,
'Ngoi kotininakowa ngini.'"
13 Ge'enaka de 'o Yesus wosiduanga wi
'ade-'ade ge'ena konee, "Sababu ge'ena
nimajaga-jaga de nimadudu-duanga,
sababu konianakowa 'okia ma wange de
'o takoro muruo 'o Nyawa ma Ngowaka
dua woboa."
14 "Koge'enali mita nako ma Jo'oungu
ma Dutu wopareta ge'ena 'isoka 'o
'ade-'ade ne'ena. Wimoi wotagi 'o daeraa
'ikuru-kurutika. 'Una waki'asoko wi
ro-riwo wakisijaga wi harataa.
15 Wi ro-riwo go'ona wakisijaga moteke
moi-moi manga barija. Wimoi wikula
'o pipi guraci 'o caana motoa, wimoi 'o
caana modidi, de wimoi 'o caana moi, de
wotagiokau.

16 'O ro-riwo gee wa'ese 'o pipi guraci 'o
caana motoa, wotagi womapoti-poti so
wamake 'o caana motoali.
17 Koge'enali mita 'o ro-riwo gee wa'ese
'o pipi guraci 'o caana modidi, 'una
wamakeli 'o caana modidioli.
18 Ma 'o ro-riwo gee wa'ese 'o pipi
guraci 'o caana moi, wotagi 'o guruku
wodiai so wosibaituku dau 'o tonaoka
'awi balusu ma pipi ge'ena.
19 Ge'enaka de 'o do'ingo 'asa de 'o
ro-riwo go'ona manga balusu woboa de
wokurue wakido-doimi.
20 'O ro-riwo gee wa'ese 'o pipi guraci 'o
caana motoa, woboa de wokula 'o caana
mogiooko. Wongose, ''Aba, ngona nokula
ngoino 'o caana motoa, nalega neda ngoi
tamakekau 'o caana motoali.'
21 Manga balusu gu'una wongose,
''Isure! Ngona ge'ena 'o ro-riwo ma
owa de 'idadi toningaku. De sababu
ngona na'akunu 'okia sonaa ma di-
dingoono, dua 'asa tonisijaga 'okia sonaa
'ila-laagomo. Nowosama la nomoteke
nomasa-sanangi de de ngoi!'
22 Ge'enaka de 'o ro-riwo gee wa'ese
'o pipi guraci 'o caana modidi woboa de
wongose, ''Aba, ngona nokula ngoino

'o pipi guraci 'o caana modidi. Nalega
nee ngoi tamake ma giliono 'o caana
modidioli.'
23 Manga balusu gu'una wongose,
''Isure! Ngona ge'ena 'o ro-riwo ma
owa de 'idadi toningaku. Sababu ngona
na'akunu 'o hali ma di-dingoono, so
dua tonisijaga 'o hali 'ila-laagomo.
Nowosamino la nomoteke nomasa-
sanangi de de ngoi!'
24 Ge'enaka de 'o ro-riwo gee 'o
pipi guraci 'o caana moi wa'ese-'ese
woboa de wongose, ''Aba, ngoi tanako
ngona 'o nyawa ma singina 'i'opi-
'opini. Ngona konomadutudukuwa ma
nomau nomadugutuku ma sowoko.
Ngona konopiakoruwa ma nomau
nomadunguunu.
25 Nedau ma ni pipi! 'Imodongo so
ta'iunika tosibaituku dau 'o tonaoka.'
26 Ma pipi ma dutu gu'una wosango,
'Ngona 'o ro-riwo ma dorou de
ma debeturu! Ngona nanakokau
ngoi kotomadutudukuwa ma
tomau tomadugutuku ma sowoko!
De kotopiakoruwa ma tomau
tomadunguunu!

27 Nako koge'ena de salingou ma
pipi ge'ena nokula yomapoti-potika la
yosiputari, la gee ma 'orasi ngoi toliono
de ta'ese ma pipi ge'ena de ma 'utungu.'
28 So wosuloko 'awi ro-riwo 'ireguka,
'Nia'ese ma pipi 'unaka, de niokula gee
kiaka wi pipi guraci 'o caana mogiookoka.
29 Sababu to nago'ona de ma 'ena, dua
'asa 'iganapu 'ifoloiosi 'ikudai, de 'ona
'asa yofoloiku. Ma to nago'ona koi'iwa,
dua gee ma etakasi ma ya'eseka.
30 De 'o ro-riwo gee ma faedaa koi'iwa,
wini'umoka doka ma dudunika 'o
darusika, ge'enaka doka dua 'una wo'ari
de wosangisara.'"
31 "'O dunia ma do-dogumoka 'o Nyawa
ma Ngowaka 'asa wahakimi 'o nyawa
'iodumu.
32 'O nyawa 'iodumu 'asa
wakikokitoomu. Deika wosikati-
tingaka wadiai 'o bolu modidioka 'isoka
'o haewani yoso-sowohi yosikati-tingaka
'o domba de 'o kabingi.
33 'O nyawa gee yamote-moteke ma
Jo'oungu ma Dutu wi mau, yakitoomu wi
giniraoka, de gee koyamote-motekuwa,
wi gubalioka.

34 Ge'enaka de ma Koana gu'una dua
wakidongose gee wi giniraoka, 'Nou,
ngini gee 'ai Dea winisiba-barakati,
niowosama wi pareta ma dodaka gee
'idudu-duangou ka ma gurue 'o duniasi
'idadi.
35 Sababu gee ngoi 'isawini, ngini 'o
'inomo nikula. Gee 'ai kibiti 'idudungu,
ngini nikula 'o 'akere. Gee ngoi 'o nyawa
ma dudunino, ngini nidawongo nia
woaka.
36 Gee ngoi 'ai baju 'isidukuranguku,
ngini nikula. Gee ngoi 'igogama, ngini
nileleani; gee ngoi 'o buioka, ngini
nioboa nilega.'
37 Ge'enaka de 'o nyawa go'ona dua
yongose, 'Jou, kauruo ngomi minimake
ngona nisawini, de ngomi 'o 'inomo
minikula? Bolo ni kibiti 'idudungu de 'o
'akere minikula?
38 Kauruo ngomi minimake ngona 'isoka
'o nyawa ma dudunino, de minidawongo
'amia woaka? Kauruo ngomi minimake
'ani baju nisidukurangi de ngomi
minikula?
39 Kauruo ngomi minimake ngona
nigogama de nobuika, de ngomi miaika
minilega?'

40 Ma Koana gu'una 'asa wosango,
'Tinisidemo ne'ena, gedagee ngini niodiai
koge'ena, ngaro ka 'ai nyawaka moi gee
koyopake-pakewa, ge'ena kaimatero de
niodiaiokau ngoino.'
41 Ge'enaka de ma Koana gu'una dua
'asa wakidongose gee wi gubalioka,
'Nioma'aikika gee 'o gorosau niamake-
make! Niowosama 'o narakaka gee
'idua-duangou ma ngale 'o Tokata ma
Koana de ma mala'ekati.
42 Sababu gee ngoi 'isawini, ngini
konikulawa 'o 'inomo, de gee ngoi 'ai
kibiti 'idudungu, ngini konisi'okeruwa.
43 Gee ngoi 'o nyawa ma dudunino,
konisidabinowa nia woaka. Gee ngoi 'ai
baju 'isidukuranguku, ngini konikulawa.
Gee ngoi 'igogama de 'ibuika, ngini
konilegawa.'
44 Ge'enaka de dua 'ona yongose
'unaka, 'Jou, kauruo ngomi minimake
ngona nisawini, bolo ni kibiti 'idudungu,
bolo 'isoka 'o nyawa ma somoa.
De kauruo ngomi minimake ni baju
nisidukuranguku, bolo nigogama, bolo
nobuika de ngomi kominiriwowa?'
45 Ma Koana gu'una dua 'asa wosango,
wongose 'ato, 'Tinisidemo ne'ena:

Nako ngini koniakiriwowa 'o nyawa gee
kokiawa yakidae-daene, ge'ena ma ngale
koniriwowa ngoi.'
46 So 'o nyawa go'ona dua yakihukumu
kaisi'ado-'adonika. Ma gee yomote-
moteke ma Jo'oungu ma Dutu wi mau,
dua yamake 'o 'ahu kaisi'ado-'adonika."
26 1 'O Yesus wosidotoko 'iduanga
'iodumu ge'ena, de wongose wi
do-domoteika,
2 "Ngini nianako 'o wange modidiosi
de porame ma ngale posinganonie
Wakisisupu ma Wange de 'o Nyawa ma
Ngowaka 'asa wisisarakani la wisidele 'o
salipoka."
3 Ma 'orasi ge'ena 'o 'imam ma
sae-saeke de 'o Yahudioka manga
balu-balusu yomatoomu ma 'Imam ma
Amoko 'o Kayafas wi woaka.
4 'Ona yomaka'aturu la kayomasiriidino
'o Yesus witagoko de wito'oma.
5 Ma yomakadongose 'ato, "'Uwa gee 'o
rame-rame ma 'orasi, sababu dua naga
'o kawasaka 'iruahe."
6 Ma 'orasi 'o Yesus 'o Betaniaka, 'o
Simon gee wipado-pado wi woaka,
7 ge'enaka de mimoi maino 'o Yesusino
mo'asa 'o gooro ma bounu yaowa-owa

de 'ihali-hali 'o botoli ma dingoonuku
moi. Gedagee 'o Yesus wogogeruku
wo'odomo, de 'o ngeweka gumuna 'o
goooro modarisi 'o Yesus wi saeuku.
8 'O do-domoteke yamake ge'ena de
yakitu'uduku. Yongose, "'Ido'oa so ma
halebiru ge'ena 'iodumu?
9 'O goooro ge'ena nako mawukunu,
ge'ena ma 'ija 'ihali, de ma pipi 'idadi
mokula 'o nyawa yosusa-susaka."
10 'O Yesus wanako manga singinaka
ge'ena so wongose, "Minimadaka! Muna
modiai 'okia naga yaowa-owa ngoino.
11 'O nyawa yosusa-susa ge'ena
kaitaurika naga de de ngini, ma ngoi
kaitaurikawa de de ngini.
12 De 'o goooro ma bounu yaowa-owa
moidarisi 'ai roesuku, ge'ena ma ngale
moidudu-duangou 'ipo'osuku.
13 Tinisidemo ne'ena: 'O duniaka
ne'ena gee kiaka naga bato 'o Habari
ma Owa ma Jo'oungu ma Dutuno
'isitotara, 'o ngeweka numuna 'ami
di-diai dua 'asa kayosija-jarita mita, de
kamingano-nganono."
14 Ge'enaka de wimoi gee 'o do-
domoteke yamogiooko de modidino wi

ronga 'o Yudas Iskariot wotagi 'o 'imam
ma sae-saekika.
15 'Una wosano 'onaka, "'Okiau dua
nikula nako 'o Yesus towisisarakani
nginika?" Ge'enaka de 'ona yokula
'unaka 'o pipi 'o saaka 'o nagi sa'ange.
16 Ge'enau 'ikurue 'o Yudas 'o 'orasi
wononu la 'o Yesus wisisarakani.
17 Ma wange ma di-disiraka 'o Roti
Koiragi-ragiwa ma Rameka 'awi do-
domoteke yaino 'o Yesusino yosano,
"'Aba, kiakau ngona nomau ngomi
miosidaoto nanga 'inomo ma ngale
Wakisisupu ma Wange ma ngodomo?"
18 'O Yesus wosango, "Niotagi doka
wimoika 'o kotaka de niongose 'ato
'o 'Aba Guru wongose, 'Ma 'orasi
ya'adonokau ma ngale ngoi. Ngoi tomau
de 'ai do-domoteke mio'odomo 'ani
woaka ma ngale Wakisisupu ma Wange.'"
19 'O Yesus wi do-domoteke yamoteke
'okia naga wongosekau gee. 'Ona yotagi
yosidaoto ma rame ma 'inomo ge'ena.
20 'Iobiruku de 'o Yesus de wi do-
domoteke yamogiooko de modidi
yogogeruku yo'odomo.

21 Yo'odomo ma gu-gudaioka de 'o
Yesus wongose, "'Ena nio'isenika, ne'ena
nginioka naga wimoi dua woiwukunu!"
22 'O do-domoteke yo'isene ge'ena, de
manga singina 'isusa ma sala. Ge'enaka
de moi-moi yomadasano 'o Yesusika,
"Ma raiokau ko ngoiwa 'Aba?"
23 'Una wosango, "Gee 'awi roti
wositubuku 'o sawokuku de de ngoi,
gu'unau dua woisisarakani.
24 Ma goungu 'o Nyawa ma Ngowaka
dua wosongene 'isoka 'isidemokau 'o
Buku 'Itebi-tebinoka, duga wotorouoka
'o nyawa gu'una gee wisisa-sarakani 'o
Nyawa ma Ngowaka. 'Ifoloi yaowa nako
'o nyawa gu'una koma'iwa woboano 'o
duniaka."
25 Ge'enaka de 'o Yudas gee 'o Yesus
wiwuku-wukunu wongose, "Ma rai ko
ngoinowa gee, 'Aba Guru, 'ani dumutu?"
Ge'enaka de 'o Yesus wosango, "Ka to
ngona ni demo ge'ena!"
26 Gedagee yo'odomo, de 'o Yesus
wa'ese 'o roti de wo'amalaha ma
Jo'oungu ma Dutude, deika waeta-eta so
wakikula wi do-domoteika de wongose,
"Nia'ese de nia'odomo; ne'ena to ngoi 'ai
roese."

27 Ge'ena 'iduanga de wa'ese 'o 'anggur
'o sawoko moi, de wo'amalaha ma
Jo'oungu ma Dutude. Ge'enaka de
wokula 'awi do-domoteika de wongose,
"Nioodumu nia'okere 'o sawokoka
ne'ena.
28 Ne'ena ge'ena 'ai 'aunu gee 'ipoa
ma ngale 'o nyawa 'iodumu, la manga
so-sowono ma Jo'oungu ma Dutu
kowosi-singinawau. Ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi jaji wositiai de ne'ena.
29 Tinisidemo ne'ena: Ngoi dua
kota'okeruawau 'o 'anggur kone'ena,
sigado ma 'orasi ngoi ta'okere 'o 'anggur
ma sungi de de ngini 'ai Dea wi dunia ma
sungioka."
30 Ge'enaka de 'ona yosinyanyi 'o nyanyi
moi ma Jo'oungu ma Dutu wisiarene.
Ge'ena 'iduanga deika yotagi 'o Zaitun
ma gigieka.
31 Ge'enaka de 'o Yesus wongose 'awi
do-domoteika, "Ne'ena ma eta 'iobiruku
ngini nioodumu dua 'ania ngo-ngaku
'igiwioka ngano 'okia naga gee 'idadi
ngoino. Sababu 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isilefoku konee: 'Ngoi dua towito'oma
'o so-sowohi gu'una de ma domba 'asa
'ikokiowara 'imakati-tingaoka.'

32 Ma gee dua tomomikieli, de ngini
koniotagiwasi 'o Galileaka 'ena ngoi
tomatisirakau ge'enaka doka."
33 De 'o Petrus wongose 'o Yesusika,
"Ngaro 'iregu-regu 'ona yoodumu
nimada, ma ngoi ma gou-goungu
ko'uwa."
34 'O Yesus wongose 'o Petrusika, "Ma
gou-goungu 'o obiri ne'ena 'o namoro
koisorenuawasi, ngona nomasipongono
ngoino ma sa'angeu."
35 'O Petrus wongose, "Ngaro
tosongene de de ngona, ma dua
kotomasipongonuwa." De 'o do-
domoteke 'iregu mita koge'ena yongose.
36 Ge'ena 'ipasa de 'o Yesus de wi
do-domoteke yotagi 'o ngii moika ma
ronga 'o Getsemani. Kadoka yaika de
'o Yesus wongose wi do-domoteika,
"Niogogerukosi ne'enaka, ngoi totagi
tolahidoasi."
37 Ge'enaka de wakisigaro 'o Petrus de
'o Zebedeus wi ngowa-ngowaka yamididi
wimoteke. 'Una wamao wi singina 'isusa
de wobalisa.
38 'Una wosidemo 'onaka, "Tamao
tobalisa ma sala matero tosongenoka.

Ngini ne'enakasi de niomajaga-jaga de
de ngoi."
39 Ge'enaka de 'o Yesus wotagi
ma etasi 'ikurutika de wotalibukuku
wolahidoa wongose, "'Aba, nako yaowa
de noisikurutu 'o sangisara gee salingou
tamoku, ma 'uwa ka to ngoi 'ai mau
'idadi, la 'ena ka to ngona, 'Aba."
40 Ge'enaka de 'o Yesus wolio 'awi
do-domoteika gee yaruangeka, 'ena 'ona
yonisuoka. 'Una wongose 'o Petrusika,
"Ka 'o takoro moi ma koidadiwa
nimajaga-jaga de de ngoi?
41 Nimajaga-jaga de nimalahidoa
la 'uwa nitaili. Ma goungu ngini nia
singinaka niomau niadiai ma owa, ma
ngini niolamahani."
42 Ma moioli 'o Yesus wotagi wolahidoa
wongose, "'Aba, nako 'o sangisara 'o
sawooka ne'ena salingou tamoku de
koidadiwa 'isiresene, madakau la moteke
to ngona 'ani mau."
43 Ge'ena 'ipasa de 'o Yesus wolioli
'ena wakidaenino wi do-domoteke
kayoma'iduokasi sababu kaifoloi manga
ako 'itubuso.

44 Ma moioli 'o Yesus wakimadaku de
wotagi wolahidoali wosigali ma sa'angeu,
ma betongo ka koge'ena.
45 Ge'ena 'iduanga de wolioli wi do-
domotekino de wongose, "Kanionisukosi?
De kaniomaomasosi? Niamake ma 'orasi
ya'adonokau 'o Nyawa ma Ngowaka
wisisarakani 'o nyawa yosowo-sowono
manga giama ma soatika.
46 Niomomikieu! Potagiou! Woiwuku-
wukunu gu'una woboau."
47 'O Yesus kawobicarasi, de 'o Yudas
gee 'o do-domoteke wimoi yamogiooko
de modidino, woboa de 'o nyawa
yoku-kudai 'o samarangi de 'o palo-palo
yo'asa. 'Ona 'o 'imam ma sae-saeke
de 'o Yahudioka manga balu-balusu
yakisuloko.
48 'O nyawa gee 'o Yesus wisisa-sarakani
wakidongosekau ma no-nako konee, "'O
nyawa gee towiame, ge'ena gu'unau so
winitagoko!"
49 Gee ya'adonika ge'enaka de 'o Yudas
kawogila-gila waika 'o Yesusika de
wongose, "Tabea, 'Aba Guru!" Deika
wiame.

50 'O Yesus wongose, "Ee 'Esa moi!
'Okia nodo'oa ne'enano?" Ge'enaka de
yoku-kudai go'ona wida-dagi witagoko.
51 'O do-domoteke wimoi wi samarangi
wagoraka de wi'oto 'o 'Imam ma Amoko
wi ro-riwoka so wi ngauku ma 'itoaoka.
52 Ge'enaka de 'o Yesus wongose wi
do-domoteika gu'una, "'Ani samarangi
nosigilioku ma sarumuku, sababu
nago'ona 'o wase yosisasaru, 'asa
yosisongene de 'o wase.
53 Bolo ngona nongose ngoi koidadiwa
tomaga'asoko 'ai Dea woiriwo? Nako
toga'asoko ge'ena 'una 'asa kawataitino
wosidingoto 'o mala'ekati 'o solodado
gee 'o bolu mogiooko de modidi 'ifoloi!
54 Ma nako koge'ena, kokia la 'idadi
moteke ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
demo? Sababu 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isidemokau salingou 'idadi 'isoka gee
ma 'orasi ne'ena."
55 Ge'enaka de 'o Yesus wongose yoku-
kudaika gee, "Ngoi ne'ena to'ora-'ora?
so 'o samarangi de 'o palo-palo nidagasa
la nitagoko? 'O wange 'isinoi-noimi
ngoi todotoko ma Jo'oungu ma Dutu wi
Woaka, ma konitagokuwa!

56 Ma ngano salingou koge'enau la
'idadi 'isoka 'o nabii yosilefokau 'o
Buku 'Itebi-tebinoka!" Ge'enaka de
wi do-domoteke yoodumu yoowara
wisidamadaku.
57 'O Yesus witagokino de wi'otaka 'o
Kayafasika ma 'Imam ma Amoko gu'una.
Ge'enaka doka 'o Yahudioka manga
'agamaka yodoto-dotoko de 'o Yahudioka
ma balu-balusu yomalomunou.
58 'O Petrus doka 'o gurutika 'o Yesus
wisidu-du'uru sigado ma 'Imam ma
Amoko wi ginitaroka waino. Ge'enaka
de wowosama ma dodaka so wogogerie
de yojaga-jaga gee, ma ngale womau
wanako 'iodumu ge'ena dua kokia ma
do-dogumuku.
59 'O 'Agamaka ma Hakimi 'ona ge'ena
la 'o 'imam ma sae-saeke de 'o 'agama
ma balu-balusu yoodumu yosikanonu
yomau yodamake 'o sakisii ma ngeluku,
la 'o Yesus wihukumu wiso-songene.
60 Ma ngaro manga gudai yosidemo
manga sakisii, ma ka ma eta ma
koyodamakewa 'awi sowono. Sababu
ge'ena yamididi yoma'okode ma bionoka,
61 de yongose, "'O nyawa nu'una
wongose, 'Ngoi 'idadi taruba ma

Jo'oungu ma Dutu wi Woa, de ka
'o wange sa'ange ma dodaka de
tosigokoli.'"
62 Ge'enaka de ma 'Imam ma Amoko
woma'oko de wongose 'o Yesusika,
"Nooluku nasango manga galaki
ge'ena?"
63 Ma 'o Yesus kaworii-riidika. Ge'enaka
de ma 'Imam ma Amoko wongoseli 'o
Yesusika, "De ma Jo'oungu ma Dutu
wowango-wango, nosidemo ngomino
ngona ne'ena ma Koana Wiiri-iriki ma
Jo'oungu ma Dutu wosijajiokau gu'una?
Ma Jo'oungu ma Dutu wi Ngowaka?"
64 'O Yesus wosango, "'Isoka to ngona
ni demo! Duga tinidongose, dua 'asa
winimake 'o Nyawa ma Ngowaka
wopareta de ma Jo'oungu ma Dutu gee
'awi kuasa 'ifoloi 'iamoko de woboa daku
'o kakamoroka 'o diwangino!"
65 Ge'enaka de ma 'Imam ma Amoko
'awi baju waracanga de wongose, "'Una
ma Jo'oungu ma Dutu wisiti-tingoono!
Ngaro ma sakisii koi'iwau sababu
ngini ma sirete nio'isenokau 'awi
demo-demo gee ma Jo'oungu ma Dutu
wisiti-tingoono.

66 Kokia ne'ena moteke ngini?" 'Ona
yosango, "'Una salingou wihukumu
wiso-songene."
67 Ge'enaka de wi bionoko yakibiti de
wipesana, de munuka wipoka,
68 de kayongosekau, "Ngona ma
Jo'oungu ma Dutu wi Ngiriki. Bika nopasi
nago'ona nipesana?"
69 Ma 'orasi ge'ena 'o Petrus doka ma
dudunoka 'o ginitaroka wogogerie, de
'o ro-riwo mimoi moboa de mongose,
"Ngona mita nomote-moteke de 'o Yesus
'o Galileano?"
70 Ma 'o Petrus womadidumu ge'ena
'o nyawa ma gu-gudai manga bionoka
wongose, "Ngoi kotasahewa 'okia ni
dumutu."
71 Ge'enaka de womato'oraka 'o ginitara
ma ngoranika. 'O ro-riwo mimoioli
mimake 'o Petrus de mongose 'o nyawa-
nyawaka ge'enaka dau gee, "'O nyawa
nu'una mita kangano womote-moteke
de 'o Yesus 'o Nazaretino."
72 Ge'enaka de 'o Petrus
womasipongonoli de wosasi, "Ma
gou-goungu ngoi kotowinakowa 'una."
73 Koito'ingowa de yoma'oko-'okode
ge'enaka yaika 'o Petrusika de yongose,

"Ma raiokau ngona mita de de 'ona. Ma
nyo-nyata ni bicaraka gee."
74 Ge'enaka de 'o Petrus womasibo-
bobeto de wongose, "Ma gou-goungu
ngoi kotowinakowa 'o nyawa gu'una!" Ma
'orasi ge'ena mita 'o namoro 'isorene.
75 De 'o Petrus wonganonino 'o Yesus
wongosekau, "'O namoro koisorenuawasi
'ena ngona nomasipongono ma
sa'angeu." Ge'enaka de 'o Petrus
wosupu ge'ena ma 'Imam ma Amoko wi
ginitaroka 'ena wo'ari kawidomo-domo.

27

1 Kayaika 'ikinitara de 'o 'imam ma
saeke yoodumu de 'o Yahudioka
manga balu-balusu yomatoomu 'o
butusangi yodiai ma ngale 'o Yesus
wito'oma.
2 'Ona wipusuku de wi'asa wisisarakani
'o Pilatusika 'o Romaka manga sangaji.
3 'O Yudas gee 'o Yesus wisisa-sarakani
wolega-lega 'ena 'o hukumani 'iotaokau
'o Yesusuku, de womatoduba so 'o pipi 'o
saaka 'o nagi sa'ange wosigilio 'o 'imam
ma sae-saekika de 'o Yahudioka manga
balu-balusika.
4 'Una wongose, "Ngoi tosowonokau.
Ngoi towiwukunu 'una gee wi sala koi'iwa,
sigado wihukumu wiso-songene!" Ma

'ona yongose, "Ngomi komianakowa
ge'ena! Ge'ena to ngona ni 'urusangi."
5 Ma pipi ge'ena 'o Yudas wa'umo ma
Jou wi Woa ma dodaku, de wotagiokau
womasidele.
6 'O pipi ge'ena 'o 'imam ma saeke
yatoomu de yongose, "'O pipi ne'ena
'o 'aunu ma pipi. Moteke 'o 'agama
ma 'atorangi, 'o pipi ne'ena koidadiwa
'isingosama 'o sadakaa ma ngiiku ma
Jou wi Woaka."
7 Ge'enaka de yomaka'aturokasi 'asa
de ma pipi ge'ena 'o tonaka yosi'ija,
gee yosironga 'o Boso yodi-diai manga
Tonaka. 'O tonaka ge'ena yadiai 'o nyawa
ma dudunino yakido-dobo'osuku.
8 Ge'enau so 'o tonaka ge'ena sigado
ne'ena yosironga, "'O 'Aunu ma Tonaka."
9 De ge'enau, 'idadiokau 'isoka 'okia
naga Nabii Yeremia wosidemokau
'ato: "'Ona ya'ese 'o pipi 'o saaka
'o nagi sa'ange, ge'ena 'o Israeloka
yomodekokau yofangu to 'una wi 'ija.
10 De ma pipi ge'ena yosi'ija 'o boso
yodi-diai manga tonaka, 'isoka gee ma
Jo'oungu ma Dutu wosulokokau ngoino."
11 Ge'enaka de 'o Yesus wotaari 'o
Pilatusika, ma gubernur ge'ena ma

daeraaka gee, de 'o Pilatus wosano,
"Ngona ne'ena 'o Yahudioka manga
Koana?" 'O Yesus wosango, "Ia, 'isoka to
ngona 'ani demo."
12 Ma gedagee 'o 'imam ma sae-saeke
de 'o Yahudioka manga balu-balusu
wikalaki 'ikudai, de 'una kowosangowau.
13 Sababu ge'ena 'o Pilatus wongose,
"Kono'isenuwa nikalaki ge'ena ma
gudai?"
14 Ma 'o Yesus kowosangowa ka ma eta
ma, so ma gubernur gu'una woherangi
ma sala.
15 'O taunu 'isinoi-noimi gee Wakisisupu
ma Wange ma rame yodiai, ma gubernur
'o Pilatus biasa wosisupu 'o bui ma
nyawa moi moteke 'o kawasa yoiriki.
16 Ma 'orasi ge'ena wobui-buika wimoi
gee wikokinako-nakokau sababu 'o
dorou wodi-diai, 'awi ronga 'o Yesus
Barabas.
17 Gedagee 'o kawasa
yomakokitoomuno de 'o Pilatus
kawongosekau, "Ngini niomau nagu'una
towisisupu nginika? 'O Yesus Barabas
bolo 'o Yesus gee wisironga ma Kristus?"

18 'O Pilatus wongose koge'ena sababu
'una wanako 'ona wisisarakani ma ngale
witaleana.
19 Ma 'orasi 'o Pilatus wogogeruku
wosi'adi-'adili ma ngiioka, de ma
wekata mobesesongo konee, "Tanu 'uwa
wonido'oanikia 'o nyawa gee wi sala
koi'iwa. Sababu ma ngale 'una ngoi 'ai
naneroka 'imodongo ma sala kangano
ne'ena."
20 Ma 'o 'imam ma sae-saeke de
'o Yahudioka manga balu-balusu
koyomaogoruwa yosisau-sauku 'o
kawasaka go'ona la yoga'asoko 'o
Pilatusika 'ato 'o Barabas wisisupu de 'o
Yesus wihukumu wiso-songene.
21 Ge'enaka de ma sangaji gu'una
wosanoli 'onaka, "'O nyawa yamididi
no'ona, ka 'una towisisupu nginika?"
'Ona yosango, "'O Barabas."
22 'O Pilatus wongose 'onaka, "Nako
koge'ena, kokia todiai 'o Yesusika gee
wisironga ma Kristus?" 'Ona yoodumu
yosango, "Powisidele 'o salipoka!"
23 'O Pilatus wosano, "Ma ka'ena
wadiai gee 'ito-torou?" Ge'enaka de
'ona yosigasoko 'ifoloiosi 'iamokie,
"Powisidele 'o salipoka!"

24 'O Pilatus wamaoku kowomado-
do'oawau, de yoku-kudai go'ona
wiridutukou, so 'o 'akere wa'ese de
yoku-kudai manga bionoka de wi
giama wa'isoko de wongose, "Ngoi
kotomadomokuwa 'o nyawa nu'una wi
songene. Ge'ena ngini nimadomoku."
25 Yoku-kudai go'ona yoodumu yosango,
"Ia, ngaro ngomi de mia ngowa-ngowaka
'asa miamoku wi songene ma hukumani
ge'ena!"
26 Ge'enaka de 'o Pilatus 'o Barabas
wisisupu 'onaka, de wosuloko 'o Yesus
wipa'asana de wisisarakani 'onaka la
wisidele 'o salipoka.
27 Ge'enaka de 'o Pilatus wi solodado 'o
Yesus wi'asa ma gubernur wi gogerika,
de 'o solodado yoodumu yomatoomu
wisigilolitino.
28 'Ona yaawene 'o Yesus wi baju so
yositagali 'o baju gee ya'ungu-'ungu.
29 'Ona yodiai 'o tuala ngai moi 'o da'ara
'ido-dodowoko, de yosinoa 'o Yesus wi
saeuku. Ge'enaka de 'o papadi ngai
moi wi giama ma ginirakoka yokulaka
de wi bionoka yobukuku de wisisasaru
yongose, "Suba Jou, 'o Yahudioka manga
Koana!"

30 'Ona wikibiti de 'o papadi ge'ena
ya'ese so yosipesana wi mumuuku.
31 Gedagee wisisasaru 'iduanga, de 'o
baju ge'ena yaawene so wisinoali gee to
'una. Ge'enaka de 'una wi'asa 'o kota ma
dudunika ma ngale wisidele 'o salipoka.
32 'O ngekomo ma goronaka, de
yomakamake de 'o Kirene ma nyawa
wimoi wi ronga 'o Simon. 'O solodado
go'ona wigegoto wamoku 'o Yesus wi
salip.
33 Gee ya'adono 'o ngii moi ma ronga
'o Golgota, ma ngale, "'O Saeke ma
Kobongo ma Ngii."
34 Ge'enaka dau de 'o Yesus wisi'okere
'o 'anggur gee 'o haewani ma miringi
yosiganuku. Ma 'o 'anggur ge'ena
watailoka de waolukou.
35 Ge'enaka de 'o solodado go'ona
wisidele 'o salipoka, de wi baju
yomasibula-bula yodu'undi.
36 Ge'ena 'ipasa de 'ona yogogerieu
ge'enaka wilega-lega.
37 'Awi saeke ma dekude 'isilefoka
kokia naga 'una wikalaki gee, ge'ena la,
"Nu'una 'o Yesus, 'o Yahudioka manga
Koana."

38 Yamididi 'o dorou yodi-diai mita
yakisidisidele 'o salipoka de 'o Yesus,
wimoi wi giniraoka, de wimoi wi
gubalioka.
39 'O nyawa gee yotoaka ge'enano
kayomagiwi-giwi wisiti-tingoono 'o
Yesus.
40 Yongose 'ato, "Ngonau ne'ena nomau
ma Jou wi Woa natotaka de nosigokoli
ka 'o wange sa'ange ma dodaka! Nako
ngona ma gou-goungu ma Jo'oungu ma
Dutu wi Ngowaka, bika no'uti 'o salipoka
de ngona ma sirete nomasilaha!"
41 Koge'enali mita 'o 'imam ma
sae-saeke de 'o Yahudioka manga
'agamaka yodoto-dotoko, de mita 'o
Yahudioka manga balu-balusu, 'o Yesus
wisiti-tingoono. 'Ona yongose,
42 "'O nyawa 'iregu wakisilaha, 'ena
momongo 'una ma sirete koidadiwa
womasilaha! Nako 'una 'o Israeloka
manga Koana de yaowa ma 'orasi
ne'ena wo'uti 'o salipioka, 'asa de ngomi
miongaku 'unaka.
43 'Una wongaku ma Jo'oungu ma
Dutuka. So bika dua wisilahaka. Sababu
'una wongose 'ato 'una ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wi Ngowaka."

44 Yo'ora-'ora gee yakisidi-disidele
de 'o Yesus, 'ona mita koge'enali
yositi-tingoono 'o Yesusika.
45 'O wange 'ikoronako, de ma daeraa
ge'ena 'itarusu ka ma moiku ma do'ingo
'o takoro sa'ange.
46 'O takoro sa'ange de 'o Yesus
wopoaka womasigasoko ma Deaka, "'Eli,
'Eli, lama sabatani!" ma ngale, "Jo'oungu
ma Dutu, Jo'oungu ma Dutu, 'ido'oa so
noimadaka?"
47 Yamuruo naga ge'enaka gee yo'isene
wi 'ilingi de kayongosekau, "Ee! 'O Elia
wi'asoko!"
48 Wimoi ge'enaka dau wosijai-jai 'o
spons wa'ese de wositubuku 'o daluku
'icuka-cukaku, ge'enaka de 'o gotaka
wosisagatuku de widotobe 'o Yesus wi
'uru ma kaide la bari wa'okere.
49 Ma munuka yongose, "'Uwasi! Nou,
polega-lega bika dua 'o Elia woboa
wisilaha!"
50 Ge'enaka de 'o Yesus womapoakoli
waamo-amokie de wi ngomasa 'ipidili.
51 Ge'enaka de ma Jo'oungu ma Dutu
ma sirete 'awi Ngii ma da-datoko
'iside-sideluku ma 'iracanga 'itaga

modidioka kadaku de 'isikauku, de 'o
'osu de 'o gigie 'iteto-teto 'ikapelaka.
52 'O bo'osuku 'ikokipelenga, de manga
gudai ma Jo'oungu ma Dutu wi kawasa
yosonge-songenokau wakisimomiki, de
yamada manga bo'osuku.
53 Gedagee 'o Yesus womomioka de
yowosanga 'o Yerusalemuka so manga
gudai yakimake.
54 'O solodado ma balusu de ma
solodado gee 'o Yesus wijaga-jagano
yosawanoka gee yamake 'o 'osu de 'okia
naga gee 'ikokidadi. 'Ona yongose, "Ma
gou-goungu nu'una ge'ena ma Jo'oungu
ma Dutu wi Ngowaka."
55 Ge'enaka mita manga gudai 'o
nge-ngeweka yolega-lega 'o gurutika.
'Ona ge'ena gee 'o Yesus wimote-moteke
de wiriwo-riwo ka 'o Galileakasi de
'isikaino.
56 Ge'ena la ngo Maria Magdalena
de ngo Maria 'o Yakobus de 'o Yusuf
manga 'esa, de mita 'o Zebedeus wi
ngowa-ngowaka manga 'esa.
57 'Iobirou de 'o Arimateano wokaya-
kaya wimoi waino wi ronga 'o Yusuf. 'Una
mita 'o Yesus wimote-moteke.

58 'Una wotagi 'o Pilatusika, woga'asoko
'o Yesus 'awi songene. Ge'enaka de 'o
Pilatus wosuloko 'o Yesus 'awi songene
yosiguti la yokula 'o Yusufika.
59 Ge'enaka de 'o Yusuf wa'ese
'o maieti ge'ena de wosisao de 'o
mosa 'i'are-'arese de 'i'alu-'alusu de
'itebi-tebini.
60 Ge'enaka de 'o maieti ge'ena
wapo'osuku to 'una ma sirete wi
bo'osuku ma sungika, gee wa'aruika
'o teto ma dodaka. Ge'enaka de 'o
teto 'iamo-amoko moi wodolololoika de
wotagiokau.
61 'Ena ngo Maria Magdalenano de ngo
Maria 'iregu, ge'enaka yogogerie ma
bo'osuku yodaarika.
62 Ma bibinoka 'o Yahudioka Pomaoma-
omasa ma Wangeka, 'o 'imam ma
sae-saeke de 'o Farisioka yotagi 'o
Pilatusika,
63 de yongose, "Jou, ngomi
kamiongano-ngananonosi gee wotabaeluku
kawowango-wangosi, 'una wongosekau,
'Dua 'o wange sa'angeka 'asa ngoi
tomomiki 'o songenoka.'
64 Sababu ge'ena nosuloko la 'o
bo'osuku ge'ena yojaga yosidi-diai

sigado 'o wange sa'ange, la 'uwa sigado
'awi do-domoteke yatosiki 'awi maieti
ge'ena de yongose 'o nyawa-nyawaka
'ato, ''Una womomiokau 'o songenino.'
De manga ngeluku ma du-du'uruoka
ne'ena dua 'ifoloiosi 'itorou de gee ma
si-siraka."
65 'O Pilatus wongose, "To ngini nia
jo-jaga de ma 'ena so tagi niakisuloko la
yojaga yosidi-diai!"
66 Ge'enaka de 'ona yotagi 'o bo'osuika
de yano-nakokau 'o tetoka gee ma
bo'osuku ma da-datoko ge'ena de
yojaganou.
28 1 'O Yahudioka Pomaoma-omasa
ma Wange 'ipasa, 'o 'Ahadi ma
Wange kaitaru-tarusikasi, ngo Maria
Magdalena de ngo Maria mimoioli yotagi
yalega 'o bo'osuku ge'ena.
2 De kayasorogano 'o 'osu ma kiamati
sababu ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
mala'ekati 'i'uti 'o sorogaaku yaloloko
'o teto gee ma bo'osuku ma da-datoko
ge'ena, de 'igogerieu ma dekuoka.
3 'O mala'ekati ge'ena ma biono 'isoka
'o tawi-tawi de ma baju ma garese 'isoka
'o kapa.

4 'O solodado gee yojaga-jaga ge'enaka,
yakimodongo kayoti-tirine sigado
yotitooka.
5 'O mala'ekati ge'ena 'ingose 'o
nge-ngewekaka, "'Uwa nimodongo! Ngoi
tanako ngini wininonu 'o Yesus gee
wisidelokau 'o salipoka.
6 'Una kowi'iwau ne'enaka. 'Una
womomiokau 'isoka ma sira
wosidemokau. Nou, nialega 'awi
ngiioka gee winoa-noaku.
7 Ne'ena, niotagiou nimatai-taiti
niosidemo wi do-domoteika, ''Una
womomiokau yosonge-songene manga
sigoronaka, de ne'ena womatisirakau
doka 'o Galileaka, ge'enaka doka 'asa
dua winimake!' Niongano-nganono 'okia
naga gee tinisidemokau."
8 'O nge-ngeweka go'ona ka manga
japatioka yamada ma bo'osuku ge'ena.
Yakimodongo ma yomorene ma sala
kayoowa-owara yosidemo ma hali ge'ena
'o Yesus wi do-domoteika.
9 Koito'ingowa 'ena 'o Yesus woboanou
'o nge-ngewekaka de wongose, "Tabea!"
Ge'enaka de yomasisori 'unaka de
yomasigao wi douno de wisuba.

10 'O Yesus wongose, "'Uwa nimodongo.
Niotagi niosidemo 'ai 'esa moika la yotagi
'o Galileaka. Ge'enaka doka 'asa de 'ona
'imake."
11 Gedagee 'o nge-ngeweka go'ona
yotagi de 'o solodado yamuruo naga gee
'o bo'osuku yojaga-jaga yolio 'o kotaka,
de yosidemo 'o 'imam ma sae-saekika
'okia naga gee 'idadiokau.
12 'O 'imam ma sae-saeke yomaka'aturu
de 'o Yahudioka manga balu-balusu,
ge'enaka de 'o pipi ma amoko yokula 'o
solodado gee 'o bo'osuku yojaga-jagaka.
13 De yongose, "Ngini salingou niongose
'ato, 'iobiruku nima'iduoka de wi
do-domoteke yaino yatosioka 'o maieti
ge'ena.
14 De nako ma gubernur wo'isene
ma hali ge'ena, ngomi 'asa mibaja la
konido'oawa."
15 So 'o solodado gee yojaga-jaga
go'ona 'o pipi ya'ese de yodiai 'isoka
yakisibe-besesongokau gee. Sababu
ge'ena 'o jarita ge'ena kaitagiosi 'o
Yahudioka sigado ne'ena.
16 'O do-domoteke yamogiooko de moi
yotagi 'o gigie moika 'o Galileaka 'isoka
kokia naga gee 'o Yesus wosulokokau.

17 Gedagee 'ona wimake 'o Yesus
ge'enaka doka, de wisuba. Ma 'onaka
naga de ma 'ena koyongakuwasi rekeni.
18 'O Yesus womasisori 'onaka de
wongose, "'O sorogaaka de 'o duniaka
ma kuasa 'iodumu 'isidukulakau ngoino.
19 Sababu ge'ena niotagi 'o sagala
nyawaka 'o dunia niakiloliti, niakidotoko
la yodadi to ngoi 'ai do-domoteke.
Niaki'osiki de 'o 'Aba wi ronga, wi
Ngowaka, de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini.
20 Niakidotoko yamoteke 'okia naga gee
tinisidemokau. De niongano-nganono,
ngoi dua naga de de ngini sigado 'o
dunia ma do-dogumika."

Markus

1 [1] Ne'ena ge'ena 'o Habari ma Owa ma
ngale ma Yesus Kristus, ma Jo'oungu
ma Dutu wi Ngowaka.
[2] Ma Habari ma Owa ge'ena 'ikurue
'isoka ma Nabii Yesaya wosilefokau
konee, "Ma Jo'oungu ma Dutu wongose,
'Nu'una to ngoi 'ai su-suloko; ngoi
towisuloko 'una wosirano 'asa de ngona,
la 'una wosikurue 'ani ngekomo.'
[3] 'O nyawa moi naga 'o tonaka 'ika-
kakasaka wosigaso-gasoko wongose
'ato, 'Niosikadiai ma Jou 'awi ngekomo,
niosikaboooto ma Jou wi tapaki la
waboa!'"
[4] 'Isoka 'isilefokau gee, koge'enali
mita 'o Yohanes woboano 'o tonaka
'ika-kakasaka. 'Una 'o nyawa waki'osiki
de wositotara 'o habari ma Jo'oungu
ma Dutuno. Wongose 'ato, "Salingou
niomaogoro 'o sowono niodiai de
salingou ni'osiki la ma Jo'oungu ma Dutu
kowosi-singinawau 'ania so-sowono."
[5] 'O Yudea ma nyawa de 'o Yerusalem
ma kota moi yobootoka yotagi 'o

Yohanes wi do-dotoko yosigisene. 'Ona
yomangaku manga sowono de waki'osiki
'o Yordan ma 'akeroka.
6 'O Yohanes 'awi baju 'o unta ma
gogo, 'awi bulu 'o haewani ma kai, de
'awi 'inomo 'o kakasoso de 'o madu 'o
bonganika.
7 'Una wosidemo 'o habari ne'ena,
"Dua ngoioka de wimoioli woboa, 'ifoloi
woamoko ngaro de de ngoi ma. Ngoi
ka 'awi tarupa ma gumini tomarukuku
tasose ma koyadaenuwa.
8 Ngoi tinisi'osiki de 'o 'akere, ma
'una dua winisi'osiki de 'o Ngomasa
'Itebi-tebini."
9 Ma 'orasi ge'ena 'o Yesus woboa 'o
Nazaretino 'o Galilea ma daeraano de 'o
Yohanes wi'osiki 'o Yordan ma 'akeroka.
10 'O Yesus waie womabaoro de wamake
'o diwanga 'ipelenga de ma Jo'oungu
ma Dutu wi Ngomasa dakuuku widuguti
'isoka 'o pombo.
11 Ge'enaka de yo'isene ma Jo'oungu
ma Dutu wi 'ilingi, 'ingose 'ato, "Ngona
to ngoi 'ai Ngowaka tonisiboso-bosono,
ngona 'ai singina nasanangi."

12 Kage'ena 'ipasa de ma Jo'oungu ma
Dutu wi Ngomasa ge'ena wi'asakau 'o
tonaka 'ika-kakasaka.
13 'O wange nagi soatino 'una ge'enaka,
'o Tokata ma Koana witaili. 'O haewani
kopapi-piarawa mita ge'enaka. De 'o
mala'ekati wileleani.
14 Gee 'o Yohanes wibuika, 'o Yesus
'una wotagi 'o Galileaka de wositotara 'o
Habari ma Owa ma Jo'oungu ma Dutuno
ge'enaka doka.
15 Wongose 'ato, "Ma Jo'oungu ma Dutu
wacobou wopareta. So niomaogoro 'o
sowono niodiai de niolio ma Jo'oungu
ma Dutuka, de niongaku 'o Habari ma
Owaka gee ma Jo'oungu ma Dutuno!"
16 Gee 'o Yesus waboa 'o Galilea ma
talaga ma batingino, de wakimake
yosoma-soma yamididi ge'ena la 'o
Simon de ma dodoto 'o Andreas 'o naoko
yosoma ma gu-gudaioka ge'ena ma
talagaka.
17 De 'o Yesus kawongosekau 'onaka,
"Nou, nimoteke ngoi! Ngoi 'asa tinidotoko
'o nyawa niasoma."
18 Ge'enaka de ka manga soma yamada
de yomoteokau 'o Yesusika.

19 'O Yesus wogila-gilali de wakimake
'o riaka dodoto yamididioli, ge'ena la
'o Yakobus de 'o Yohanes 'o Zebedeus
wi ngowa-ngowaka. 'Ona 'o ngo'otiri
ma dodaka manga soma yosidiai ma
gu-gudaioka.
20 'O Yesus kawoboa de waki'asokokau,
de 'ona mita ka manga dea wimada 'o
ngo'otiroka de mita gee yoma-manarama
yakisewa-sewa go'ona, de yotagiokau 'o
Yesus wimoteke.
21 'O Yesus de wi do-domoteke 'o
Kapernaum ma soanoka yototarika.
Pomaoma-omasa ma Wangekali de 'o
Yesus wowosama 'o lo-lomu ma woaka
de wodotoko.
22 'O nyawa yosigise-gisene gee
yoherangi wodotoko ma jako. Sababu
'una wodotoko de ma kumatioka 'isoka
'o 'agamakawa yodoto-dotoko.
23 Ma 'orasi ge'ena 'o nyawa wimoi
witoka-tokata gee 'o lo-lomu ma woaka
wowosamika, de woma'orese,
24 "Ee Yesus, 'o Nazaretoka ma
nyawa, minido'oau ngomino? Naino
minitorouou? Ngoi toninako ngona
nagu'una; ngona ge'ena ma Jo'oungu
ma Dutu wi Su-suloko Notebi-tebini!"

25 'O Yesus wodorofu ma tokatika,
"Nomariidi, nosupuoka 'o nyawaka
nu'una!"
26 So ma tokata ge'ena 'o nyawa gu'una
wisikagiwi yakua-kuatino deika 'isupu
'unaka ma de 'ima'orese.
27 'O nyawa yoodumu kayoki-kiliri, so
yomakadongose 'ato, "Tei, 'okia ne'ena?
Ne'ena 'o do-dotoko ma sungi moi! De wi
kumati de wi kuasa wasuloko 'o tokata
'isupu, de widomoteke!"
28 So 'o Yesus wi habari 'isidagi ma
japatioka 'ena 'o Galilea yasuluunukou.
29 'O Yesus woma'aiki 'o lo-lomu ma
woaka ge'ena, de wotagi 'o Simon de 'o
Andreas manga woaka. 'O Yakobus de 'o
Yohanes mita yomasidatagi de de 'una.
30 'O Simon ma toroa 'o dangiroka
moma'iduoka sababu migogamuku.
So gee 'o Yesus de wi do-domoteke
yowosanga ma woaka ge'ena, de 'o
Yesusika yosidemo ma habari ge'ena.
31 So waika 'ami giamika wa'ao de
womiriwo momomiki. So momomikie
'ena mi panyake 'i'aiokau so muna mita
makileleani.

32 'Itarusou de 'o nyawa yopa-panyake
de 'o tokata yakido-dongosamuku
yakikoki'asa 'o Yesusino.
33 'O nyawa rekeni 'iodumu ma kotaka
ge'ena yomalomuno ma woa ge'ena ma
bionino.
34 Ge'enaka de 'o Yesus wosi'aiki to 'ona
manga panyake 'ini-'inioka de woginiiki
'o tokata 'o gudai. 'Una kowosidabiwa 'o
tokata ge'ena 'ibicara sababu 'ena mita
yanako 'o Yesus 'una ge'ena ma kia.
35 Ma wangede de 'o Yesus
kawotarusoka wotagi 'o ngii 'irii-
riidoka 'o kota ma dudunoka, ge'enaka
doka wolahidoa.
36 Ma 'o Simon de wi ma-manai
wisidu'uru winonu.
37 Gee wimakeno de yongoseu, "'O
nyawa 'iodumu nirinonu 'Aba."
38 Ma 'o Yesus kawosangokau, "Nou,
nanga do-dagi posigila 'o kota 'iregu-
reguka ne'enaka naga. Ngoi salingou
todotoko ge'enaka naga mita, sababu
ge'enau 'ai dumutu so taino ne'ena 'o
duniano."
39 Ge'enau so 'o Yesus wodakadagi
'o Galilea wakilolituku de wobobita 'o

lo-lomu ma woa-woaka, de mita 'o
tokata woginiiki.
40 Wimoi wipado-pado waino
'o Yesusino, wotalibukuku de
kawongosekau, "'Abae! Nako nomodeke,
de 'ai panyake ne'ena nosi'aiki!"
41 'O Yesus wi singina 'o nyawa
gu'una so wi'ao de wongose 'ato, "Ngoi
tomodeke, so ni panyake ge'ena 'i'aiki!"
42 Kage'ena ma 'orasi de wi pado ge'ena
'i'aiokau.
43 Ge'enaka de 'o Yesus wosuloko wolio
de wisibesesongo koneda,
44 "Tonidongose, 'uwa nosikademo ka
moika ma, duga 'o 'imamika notagi
la noga'asoko ma 'imam wosiputusu
'ato ni pado 'i'aiokau. Ma ngale ge'ena
'ani sukuru nokula moteke 'o Musa
wosulokokau ma nyo-nyata 'o nyawa-
nyawaka 'ato ma gou-goungu 'ani pado
'i'aiokau."
45 Ma 'o nyawa gu'una wotagika de
wosikajarita kiaka naga bato 'okia
naga 'idadiokau ge'ena, sigado 'o
Yesus koidadiwau wowosama 'o kotaka
kawomasitaiwangekou. 'Una ka 'o
kota ma dudunokau 'o ngii 'irii-riidoka

womanoa. Duga 'o nyawa kiano naga
bato koitoa-toakuwa yaino 'unano.

2

1 Ge'ena 'ipasa 'o wange muruo naga
de 'o Yesus wolio 'o Kapernaumika.
So wigi'isene 'ato naga 'una 'o woaka.
2 Ge'enaka de manga gudai yoboa.
'Ona yomalomuno ge'enaka yapai-paili
monga. 'O ngorana ma yape-pe'etoro
mongau. Ge'enaka de 'o Yesus
wakisitotara 'o habari ma Jo'oungu ma
Dutuno.
3 Wobicara ma gu-gudaioka, de wolugu-
lugu wimoi yaruata wirimokude wi'asa 'o
Yesusino.
4 Ma 'o nyawa kaifoloi yokudai so
koidadiwa wisitotara 'o Yesusino. So 'o
katu ya'aiki daku 'o Yesus wi dekude,
deika wisiguti wolugu-lugu gu'una de wi
kokowaka.
5 Gee 'o Yesus wakimake manga ngo-
ngaku ma guatoka, de kawongosekau
wolugu-luguka gee, "'Ai ngowaka, 'ani
so-sowono ta'ikirokau."
6 'O 'agamaka yodoto-dotoko yamuruo
naga ge'enaka yogoge-gogerie ka manga
singinaka,
7 "'Etei 'una womoroini ma sala
koge'ena wongose! Komoiwa moi 'idadi

'o so-sowono pa'ikiri, duga ka ma
Jo'oungu ma Dutu. So 'una ka ma
Jo'oungu ma Dutu wisiti-tingoono!"
8 Ma 'orasi ge'ena 'o Yesus wanako
to 'ona manga di-dibangi. Ge'enaka
de kawongosekau 'onaka, "'Ido'oa so
nia singina ma dodaka niosano-sano
koge'ena?
9 Ka'ena 'ifoloi 'igapangi tongose
wolugu-luguka, ''Ani so-sowono
tosi'aikokau!' bolo, 'Nomomiki, 'ani
kokowa na'aiki la notagiou!'?
10 Ma ne'ena dua tosidumutu nginika
'ato 'o duniaka ne'ena ngoi 'o Nyawa ma
Ngowaka tokuasa 'o so-sowono ta'ikiri."
Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
wolugu-luguka gee,
11 "Nomomiki! 'Ani kokowa nagoraka la
noliou!"
12 De kawomomikokau de wi kokowa
wagoraka de wosupu 'o nyawa yoodumu
wilega-lega. 'O nyawa ge'enaka gee
yoherangi so ma Jo'oungu ma Dutu
wisiarene yongose 'ato, "Koma'iwasi
pamake 'o no-nako 'ihera-herangi
kone'ena!"

13 'O Yesus wainoli 'o Galilea ma talaga
ma batingino, de 'o nyawa manga gudai
yaino 'unano so wakidotoko.
14 'O Yesus wotagi-tagioko ge'enaka
de wimake 'o pajaki woga-ga'asoko
wimoi wi ronga 'o Lewi, 'o Alfeus wi
ngowaka, wogogerie 'o balasitengi ma
kantoroka. De 'o Yesus wongose 'unaka,
"Nou, noimoteke ngoi." So 'o Lewi ma
kawoma'oko de wimoteke 'o Yesus.
15 'O Yesus wo'odomo ma gu-gudaioka
'o Lewi wi woaka, de 'o balasitengi
yoga-ga'asoko de 'o nyawa gee 'o
kawasa yakimakeka 'o nyawa ma
do-dorou manga gudai yoboa de 'ona
mita yomasido'odomo de 'o Yesus de
wi do-domoteke. Sababu 'onaka manga
gudai 'o Yesus wimoteke.
16 'O 'agamaka yodoto-dotoko 'o
Farisino yakimake 'o Yesus de 'o
balasitengi yoga-ga'asoko de mita 'o
nyawa gee 'o kawasa yakimakeka 'o
nyawa ma do-dorou, de yosano 'o
Yesus wi do-domoteika, "'Ido'oa so nia
guru womasido'odomo de 'o balasitengi
yoga-ga'asoko de 'o nyawa ma do-dorou
go'ona?"

17 'O Yesus wogi'isene manga sa-
sano ge'ena so wosango, wongose
'ato, "'O nyawa gee kayosa-sanangi
koyoparaluuwa 'o dotere; ma 'ena
gee yopa-panyake. Ngoi toboa ge'ena
kotaki'asokuwa 'o nyawa gee yoma-
maoku yaowa-owau, ma 'ena gee 'o
nyawa yosowo-sowono."
18 Ma moi ge'ena 'o Yohanes Wo'osi-
'osiki wi do-domoteke de 'o Farisioka
yopuasaka. De 'o nyawa yaino yosano
'o Yesusino, "'Aba! 'Ido'oa so 'o Yohanes
wimote-moteke de 'o Farisioka yopuasa
de to ngona ni do-domoteke ko'uwa?"
19 'O Yesus wosango de wosi'ade-'ade,
"Nako 'o modoka posi'odomo de nanga
woa ma gikiri naga yopuasaka? nako
womo-modoka ge'enakasi de de 'ona 'o
rame ma dodaka ge'ena? Ma raiokau dua
yo'odomo.
20 Ma gee dua ma 'orasi ya'adono
womo-modoka gu'una wi'esekau, 'asa
de 'ona koyo'odomuwa.
21 Komoiwa 'o mosa ma siraka de ma
sungi yosipata, sababu ma ba-bata
ge'ena dua 'isikaino 'itingoono de
yatobaka so 'ifoloi 'iracanga.

22 De mita komoiwa 'o 'anggur ma sungi
de yodarisi ma ngii ma siraku. Sababu
dua ma ngii ma sira ge'ena 'isidobooteke
so 'ipoaka, ma rai ma 'anggur de ma ngii
ge'ena dua koi'iwau. 'O 'anggur ma sungi
salingou podarisi ma ngii ma sungikoli!"
23 Ma moi ge'ena Pomaomasa ma
Wangeka, 'o Yesus de wi do-domoteke
yaboa 'o gandum ma bairino, de wi
do-domoteke yokurue 'o gandum
yo'utuku.
24 Ge'enaka de 'o Farisioka yongose,
"Ee! 'Ido'oa so 'ani do-domoteke
yaparene to ngone nanga 'agama ma
besesongo? 'Ona yadiai gee koidadiwa
padiai Pomaoma-omasa ma Wangeka."
25 'O Yesus wosango, "Koniabacawasi?
'okia naga 'o Dautu wodiai, gee ma 'orasi
'o Abyatar wodadi 'o 'Imam ma Amoko?
Gee 'o Dautu de wi nyawa-nyawa
yakisawinuku de manga 'inomo koi'iwa,
'una wowosanga ma Jou wi Woaka de
wa'odomo 'o roti gee 'isisuba-subakau
ma Jo'oungu ma Dutuka. De ma roti
ge'ena wakikula mita 'awi nyawa-
nyawaka. 'Ena momongo moteke nanga
'agama ma besesongo, ka 'o 'imam duga
'idadi ya'odomo."

26 (2:25)
27 De 'o Yesus wongoseli 'onaka,
"Pomaoma-omasa ma Wange ma
Jo'oungu ma Dutu wosidadiku ge'ena
ma ngale koinasisangisarawa ma ma
dumutu 'inariwo.
28 So ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka
tapareta Pomaoma-omasa ma Wange
mita."

3 1 Ma moi ge'ena 'o Yesus waikali
'o lo-lomu ma woaka, de ge'enaka
wimake wimoi wi giama ma songona
'isonge-songene.
2 Ge'enaka dau yoboano mita 'o nyawa
gee yosinonu-nonu 'o Yesus wi sowono
la 'idadi wikalaki. So 'ona kawisilega
dua nako la wisouru 'o nyawa gu'una
Pomaoma-omasa ma Wangeka.
3 'O Yesus kawongosekau wi giama
ma songona 'isonge-songenika, "Nou,
nongoka ma bionoka noma'okode."
4 Ge'enaka de 'o Yesus kawosanokau
'onaka, "Moteke to ngone nanga 'agama,
'okia 'idadi padiai Pomaoma-omasa
ma Wangeka? 'O barangi ma owa bolo
ma dorou? 'O nyawa pakisilaha bolo
pakito'oma?" Ma 'ona kayomarii-riidika.

5 'O Yesus witu'uduuku wakilega-lega
gee wisigi-gilolitino ma de wi singina
'i'ogu sababu 'ona kaifoloi manga singina
'i'opini. Ge'enaka de kawongosekau
wi giama 'isonge-songenika, "'Ani
giama nabooootika." 'O nyawa gu'una wi
giama waboooto, de wi giama ge'ena
koisongenuawau.
6 So ma rai 'o Farisioka yamada
ma lo-lomu ma woaka ge'ena, de
yomasikadibangi de yamuruo naga gee
'o Herodes wimote-moteke, la 'o Yesus
wito'oma.
7 'O Yesus de wi do-domoteke yotagi
yomatingaka 'o Galilea ma talagaka. De
'o Galilea ma nyawa manga gudai yotagi
'o Yesus wimoteke. Manga gudai mita
yoboano 'o Yudeano,
8 'o Yerusalemuno, 'o Idumea ma
daeraano, 'o Yordan ma songonasa dina
ma daeraano, de 'o Tirus de 'o Sidon ma
kota ma kakadate-dateoka ma daeraano.
'Ona yoodumu yaino 'o Yesusino, sababu
yo'isene 'okia sonaa wokadiaiokau gee.
9 'O nyawa go'ona kaifoloi yokudaioka,
so ma rai 'o Yesus wosuloko wi do-
domoteke widakalari 'o ngo'otiri, 'uwa
sigado 'o nyawa go'ona wisibe'eto.

10 'O nyawa manga gudai wakisi'aiki,
so ma rai yopa-panyake yoodumu
yomasikasisu yomau yomasisori 'unaka
la 'idadi wi'ao.
11 De 'o nyawa gee 'o tokata yakido-
dongosamuku wimake 'isinoimi
yosubaku wi bionoka de yomapoaka,
"Ngona ne'ena ma Jo'oungu ma Dutu wi
Ngowaka!"
12 Ma 'o Yesus ka ma eta ma
kowosidabiwa 'o tokata ge'ena
'isikademo 'ato 'una ge'ena nagu'una.
13 Ge'enaka de 'o Yesus wosau 'o
gigiede, de waki'asoko 'o nyawa gee
moteke to 'una wi mau. De 'ona mita
yaika 'unaka.
14 Wakiiriki yamogiooko de modidi de
kawongosekau, "Ngoi tiniiriki la nimoteke
ngoi, ma ngale tinisuloko niosidagi 'o
Habari ma Owa ma Jo'oungu ma Dutuno,
15 de ngini 'asa tinikula 'o kuasa de 'o
pareta ma ngale 'o tokata niioginiiki."
16 Yamogiooko de modidi gee yakiiri-iriki
yodadi su-suloko manga ronga-ronga
koneda: 'O Simon, (gee wisironga-ronga
mita 'o Petrus),
17 'o Yakobus de ma dodoto 'o Yohanes,
'o Zebedeus wi ngowa-ngowaka, ('ona

yakisironga 'o Boanerges, ma ngale "'o
duturu ma ngowaka"),
18 mita 'o Andreas, 'o Filipus, 'o
Bartolomeus, 'o Matius, 'o Tomas, 'o
Yakobus 'o Alfeus wi ngowaka, 'o Tadeus,
'o Simon 'o Zelot ma nyawa,
19 de 'o Yudas Iskariot gee woba-
badingaka 'o Yesusika.
20 Ge'enaka de 'o Yesus wolio 'o
woaka. Ma 'o nyawa manga gudai yoboa
yomatoomuoli, sigado 'o Yesus de wi
do-domoteke kayo'odomo ma koidadiwa.
21 'O nyawa kayongosekau, "'Una
witogosangukou!" De gee 'awi 'esa moi
yo'isenoka 'o demo ge'ena, de yaika
wi'ese.
22 'O 'agamaka yodoto-dotoko 'o
Yerusalemino yoboano de kayongosekau,
"'Una 'o Beelzebul widongosamuku!
'Enau wikulaka 'o kuasa ma ngale
woginiiki 'o tokata."
23 So 'o Yesus waki'asokino de
wakidajarita 'o 'ade-'ade ngai muruo
naga. Kawongosekau, "Kokia 'idadi 'o
tokata de 'o tokata 'imakaginiiki.
24 Nako 'o Koana moi 'awi pareta
ma sigoronaka 'o bolu yamo-moi

yomatingaka yomaka'aku'uwa, ge'ena
dua 'awi pareta ge'ena kaipiakoroka.
25 Koge'enali mita nako 'o giabereki moi
la koyomarimoiwa, de manga woa ma
dodaku yomakadu'uduku ge'ena dua
yomakati-tingaoka.
26 So nako 'o tokata de to 'ena ma
balusu 'imakaparangi, ge'ena dua ma
raiokau koito'ingokawa de ma pareta
kaitorouoka.
27 Komoiwa moi 'idadi yowosanga
wimoi wokua-kuata wi woaka de
wi harataa ya'ora, nako 'o nyawa
gu'una kowipusukuawasi. So salingou
wipusuokasi 'asa de ya'ora 'awi harataa
ge'ena.
28 Bika niosigisene! Nako 'o nyawa
yosowono de yobi-bicara yositi-tingoono,
ge'ena manga sowono kai'ikirokasi.
29 Ma nako yositi-tingoono 'o Ngomasa
'Itebi-tebini, ge'ena manga sowono
koi'ikiruawau. Sababu yositi-tingoono 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini, ge'ena 'o sowono
kaisi'ado-'adonika."
30 ('O Yesus koge'ena wongose, sababu
naga 'o nyawa yongose 'ato 'o Yesus 'o
tokata widongosamuku.)

31 Ge'ena 'iduangino de 'o Yesus ma
'esa de wi riaka dodoto yoboa. 'Ona
yota-tamaa ma dudunoka, de yosuloko
'o nyawaka 'o Yesus wi'asoko.
32 Ma 'orasi ge'ena 'o nyawa
manga gudaioka yogogerie 'o Yesus
wisibulululunino. 'Ona yongose 'unaka,
"'Aba, 'ani 'esa de ni riaka dodoto doka
ma dudunoka. 'Ona ninonu ngona 'Aba."
33 'O Yesus kawosangokau, "Nagumuna
to ngoi 'ai 'esa? De nago'ona to ngoi 'ai
riaka dodoto?"
34 Ge'enaka de wakilega-lega 'o nyawa
wisigi-gilolitino gee de kawongosekau,
"No'ona to ngoi 'ai 'esa de 'ai riaka
dodoto!
35 'O nyawa gee ma Jo'oungu ma Dutu
'awi mau yamote-moteke, 'ona ge'ena to
ngoi 'ai riaka dodoto, 'ai 'esa biranga de
'ai 'esa."

4

1 'O Yesus wodotokoli 'o Galilea ma
talaga ma batingoka. 'O nyawa
kayokudaiokali widoomuno, so waika
'o ngo'otiri moioka wogogeruku gee
'imatapu-tapuku 'o 'akeroka, de yoku-
kudai 'ona yoma'okode 'o talaga ma
batingoka.

2 Ge'enaka de 'o Yesus wakisidotoko
'okia sonaa 'o gudai, wopake 'o 'ade-'ade.
Konedau wakidotoko:
3 "Bika niosigisene! Wopai-pairi wimoi
wotagi 'o fini wopiakoro.
4 Gee wopiakoro, de munuka 'itotaka
'o ngekomuku. Ge'enaka de 'o namoro
'iboa so ya'odomo yabootoka.
5 Munuka 'itotaka 'o tonaka 'ikakatetoku
gee ma tonaka ka ma etaka. Ma fini
ge'ena ma japatioka 'igo'oo, sababu ma
tonaka koikipirinuwa,
6 ma gee 'o wange yodasauku de ma fini
'igo-go'oode ge'ena 'imaai deika 'i'osaka,
so 'isongene sababu 'imasingutuku
koikurutukuwa.
7 Mita munuka 'itotaka 'o sisika ma
gu-gudaiku, de ma sisika ge'ena 'ifero
so ma fini ma go'oo ge'ena yapilatu so
kaisowokuwa.
8 Ma naga mita 'itotaka 'o tonaka
'iro-roromoku. Ge'ena 'igo'oo de 'ifero
so 'isowoko munuka 'iliono 'o nagi
sa'angeka, munuka 'o nagi butangaka,
munuka 'o ratusu moika."
9 Wakidajarita 'iduanga 'o 'ade-'ade
ge'ena de kawongosekau, "De nia
ngaukoka so nio'isenika!"

10 Ma 'orasi 'o Yesus kawomatengoka,
de 'o nyawa gee yo'ise-'isenokau 'awi
do-dotoko, de mita 'awi do-domoteke
yamogiooko de modidi yaino 'unano.
'Ona yoga'asoko wosiwaiti 'o 'ade-'ade
ge'ena ma ngale.
11 So 'o Yesus kawongosekau 'onaka,
"Ngini nikulakau 'o co-catu ma ngale
niosikanako kokia ma Jo'oungu ma
Dutu wopareta gee 'o nyawa 'iregu
koyanakowasi. Ma 'o nyawa 'iregu
takidotoko de 'o 'ade-'ade.
12 La 'itiai moteke ma demo konaneda:
'La ngaro 'ona kayodiriidokau ma
koyanakowa 'okia 'idadi; 'ona 'asa
koyomaogoruwa yosigisene ma
koyasahewa, la 'uwa yamake de yasahe
de 'uwa yoboa ma Jo'oungu ma Dutuka
de wakisilaha.'"
13 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
'onaka, "Nako koniasahewa 'o 'ade-'ade
ge'ena, kokia 'idadi niasahe 'o 'ade-'ade
'iregu-regu?
14 Wopai-pairi wimoi ge'ena 'o nyawa
gee yosidagi-dagi ma Jo'oungu ma Dutu
'awi demo.
15 'O fini gee 'itotaka 'o ngekomuku,
ge'ena 'isoka 'o nyawa gee yo'isenokau

ma Jo'oungu ma Dutu 'awi demo. Gee
yo'isenoka de 'o Tokata ma Koana 'iboa
de ya'eseka ma Jo'oungu ma Dutu wi
demo gee manga singinakau.
16 'O fini gee 'itotaka 'o tonaka
'iteto-tetoku, ge'ena 'isoka 'o nyawa
gee yo'isenoka ma demo ge'ena de
yadawongokau kayomore-morene.
17 Ma 'o demo ge'ena koimasingutukuwa
manga singinaka, so kaito'ingokawa. Ka
gee yosangisara bolo yakisikisaa sababu
'o demo ge'ena, de yamadakau.
18 'O fini gee 'itotaka 'o sisika ma
dodaku, ge'ena 'isoka 'o nyawa gee
yo'isenokau 'o demo ge'ena,
19 ma yododato ma ngale manga 'ahu,
de yomau kayokorago, de manga singina
ma dodaka 'okia sonaa 'i'ini-'inioka
yonyafisuu. So yape'etoro 'o demo ma
Jo'oungu ma Dutuno so koisowokuwa.
20 De 'o fini gee 'itotaka 'o tonaka
'iro-roromoku, ge'ena kaimatero de 'o
nyawa gee yo'isenoka 'o demo ge'ena
de yadawongo. 'Ona yakidosowoko
ma giliono munuka 'o nagi sa'angeka,
munuka 'o nagi butangaka de munuka 'o
ratusu moika."

21 Ge'enaka de 'o Yesus wongoseli,
"Komoiwa 'o silo yatuuika de 'o pa'udi
yositamunuku, bolo yanoaku 'o dangiri
ma timioka. Ma raiokau yatamide ma silo
ma ngiioka.
22 Koi'iwa gee 'o nyawa koyanako-
nakowasi dua koisupuwa, de koi'iwa
gee koisidumu-dumutuawasi 'asa
koiwaituwa.
23 Sababu ge'ena, nio'isenika nako de
nia ngaukoka!"
24 Ge'enaka de kawongosekauoli,
"Niatagoko niosidi-diai 'okia naga
nio'isene! 'O du-duga gee kiaka
ngini niapake niakisituga 'o nyawaka
koge'enali mita ma Jo'oungu ma Dutu
winisituga nginika.
25 Sababu to nago'ona de ma 'enau,
ge'ena dua 'ifoloiosi 'ikudai yakikula; ma
gee to nago'ona koi'iwa, ge'ena gee ma
etakasi 'onaka ma 'asa ya'eseka mita."
26 'O Yesus wosidowangoli 'awi bicara,
"Nako ma Jo'oungu ma Dutu wopareta
ma ngale wokoana, ge'ena ma jako
'idadi 'isi'ade-'ade 'isoka 'o nyawa wimoi
'o fini wopiakoro wi bairoka.
27 'O obiri woma'idu de 'o wange
womomiki; 'ena wi fini ge'ena kayaika-

ikaka 'ifero sigado 'iamoko. Ma kokia ma
do-dagi 'awi fini ge'ena 'igo'oo de 'ifero,
'una kowanakowa.
28 'O tonakou ma sirete 'isisupu ma
hasili ge'ena; ma si-siraka ma bosono,
'asa de 'isooboto, 'asa deika 'iti'imono.
29 De nako ma joro ge'ena 'i'umuokau,
ge'ena 'o nyawa gu'una wokurueu
wo'utuku sababu 'o gutuku ma 'orasi
ya'adonokau." ma doda
30 'O Yesus wosanoli, "Nako ma
Jo'oungu ma Dutu wopareta, de 'okia
'idadi posikatero? De 'okia posi'ade-'ade
la posiwaiti?
31 Ma Jo'oungu ma Dutu wopareta
ge'ena 'isoka 'o 'ade-'ade ne'ena: 'O
nyawa wimoi 'o sawi ma doda 'o muhi
moi wa'ese de watuduku. 'O sawi ma
doda ge'ena 'ifoloi 'itingoono de 'o joro
'iregu-iregu ma doda 'o duniaka.
32 Ma nako 'i'oodeu ge'ena 'ena 'ifoloi
'iamokie de 'o joro 'iregu-regu. Ma
sago-sago 'ikudaioka so 'o namoro
yokadi'igutu ge'enaka."
33 'O Yesus 'o nyawa wakidotoko de 'o
'ade-'ade 'o gudai bekoge'ena, de kogee
kayasaheka de koge'ena.

34 'O Yesus nako wakidotoko 'o nyawa
go'ona, ge'ena kaitaurika wopake
'o 'ade-'ade. Ma nako ka 'una de
wi do-domoteke, ge'ena 'iodumu
kawakisiti-tiaika.
35 Kage'ena ma wange maatuku
mita, de 'o Yesus kawongosekau 'awi
do-domoteika, "Nou, ngone posidete 'o
talaga ma songonaka."
36 So 'o Yesus de wi do-domoteke
yokokiparenokau ka 'o ngo'otiri moi,
de 'o nyawa yoku-kudai 'ona ge'ena 'o
talaga ma batingoka yakimadakou. 'O
ngo'otiri 'iregu-regu de ma 'ena mita
ge'enaka. Ge'enaka de 'o Yesus de wi
do-domoteke yosidete.
37 Koito'ingowa de yakidarato de manga
ngo'otiri 'o moku-moku yapoka de 'o
'akere 'iwosama ya'omangou, so tanu
'ilutuou.
38 'Ena 'o Yesus woma'iduoka ge'ena
'o ngo'otiri ma aseroka 'awi saeke
wapanginie. De 'awi do-domoteke
witomanga, kayongosekau, "Ee 'Aba
Guru, konokalesanguawa ngone
pobodito?"
39 'O Yesus womomiki de wodorofu 'o
ratoka, wongose 'ato, "Nomaogoro!" de

'o talagaka wongose 'ato, "Nomariidi!"
So 'o rato ma 'imaogorokau de ma talaga
ma 'isoka 'o gooorou patarisie.
40 Ge'enaka de wakidongose 'awi do-
domoteika, "Tei! 'Ido'oa so nimodongo?
'Ido'oa so koningakuwa?"
41 So 'ona yakimodongo ma de
yoherangi, de yomakadongose, "'Una
ne'ena nagu'una so 'o rato de 'o
moku-moku wisingounu?"

5

1 Ge'enaka de 'o Yesus de wi
do-domoteke yototara 'o Galilea ma
talaga ma songonaka, 'o Gerasa ma
tonaoka.
2 Gee 'o Yesus wo'uti 'o ngo'otiroka, de
wimoi waino 'o Yesusino 'o bo'osuku ma
li'ateno wosupu.
3 'Una 'o tokata widongosamuku so wi
ngii ka 'o bo'osuku ma li'ateka. 'Una
koidadiwau wipusuku ngaro ka de 'o
ranteu ma.
4 'Ijaga wi dou de wi giama yaranteka
ma ka ma noimi kawatoaoka, de 'o
besi gee wi douoka yosipi-pilatuno ma
kawa'oguoka. 'Una kaifoloi wokuata
sigado komoiwa moi wi'akunu.
5 'O wange de 'o obiri kawodagi-dagi
'o bo'osuoka de 'o diko-dikoka naga

kawomasa-sagaga, de 'o teto 'idoto-doto
womasikaluiti wi roesie.
6 'O gurutikasi 'ena wimakekau 'o Yesus
woboa, de woowa-owaroko wosubaku 'o
Yesus wi bionoka.
7 De waamo-amokie womapoaka,
wongose 'ato, "Ee Yesus ma Jo'oungu ma
Dutu gee 'ifoloi wodaduie wi Ngowaka!
Dua noido'oau ngoino? Ma Jo'oungu ma
Dutu wi bionoka, ngoi toga'asoko 'uwa
noisikisaa!"
8 ('O nyawa gu'una koge'ena wongose
sababu 'o Yesus wongose 'unaka, "Ee
tokata, nosupuka 'o nyawaka nu'una!")
9 De 'o Yesus wosano 'enaka, "To ngona
ni ronga 'okia?" De 'ena 'isango, "To ngoi
'ai ronga, ''O Kudai' -- sababu ngomi
ne'ena 'ena miagudaioka!"
10 De 'isigali-gali 'imaga'asoko 'o
Yesusika la 'uwa wakiniiki ge'ena ma
daeraaka.
11 Ge'ena ma daeraa ma dateoka 'o
juku 'o gudaioka 'iti-timiono ma 'inomo
'imadononu 'o gigie ma agaroka.
12 So 'o tokata 'imaga'asoko 'o Yesusika
'ingose 'ato, "Nako yaowa de nosuloko la
ngomi miowosanga 'o juku 'iku-kudaika."

13 De 'o Yesus wosidabi so gee 'isupu 'o
nyawaka gu'una de 'iwosanga 'o jukuka.
So ma rai 'o juku poilia 'o caana modidi
ge'ena 'iowara de daukuku 'o talagaku
'imatebulu so 'ikokilutuoka.
14 'O juku yoso-sowohi go'ona mita
yoowaroka de yosikademo ma hali
ge'ena 'o kotaka de 'o soa-soanika
ge'ena ma daeraa ma date-dateoka, so
'o nyawa-nyawa yokokiboa yalega 'okia
naga 'idadiokau gee.
15 'Ona yaika 'o Yesusika de wimake
'o nyawa gee kangano 'o tokata
wido-dongosamuku wogogerie
ge'enaka, womabajukou de wi singina
mita 'itiaiokau, so 'ona yoodumu
yakimodongo de kayoki-kiliri.
16 'O nyawa gee 'ona ma sirete yamake-
makekau 'okia naga 'idadi 'o nyawaka
gu'una de 'o jukuoka, yosijarita gee
'idadi-dadiokau ge'ena.
17 Ge'enau so 'o daeraa ma dutu go'ona
yotiliwoso 'o Yesusika la wamadakau ma
daeraa ge'ena.
18 Gee 'o Yesus woparenoli 'o
ngo'otiruku, de ko kangano 'o tokata
wido-dongosamuku gee womasibaja 'o
Yesusika 'ato 'una mita womoteke.

19 Ma 'o Yesus kowosidabiwa so
kawisuloko wongose 'ato, "Noliou ni
woaka, naika de nosidemo 'ani 'esa
moika 'okia naga gee ma Jou wodiaiokau
ngonaka de wi singina 'isure ma sala
ngonaka."
20 So 'o nyawa gu'una wolio 'o Kota
Mogiooko ma daeraaka de wosihabari
'ato 'una 'o Yesus wisi'aikokau, de gee
yo'ise-'isene go'ona kayoki-kiliri.
21 'O Yesus wolioli 'o talaga ma
songonaka. De 'o nyawa manga gudai
yaino yomatoomu 'o Yesus wisibulululunino
ge'ena ma talaga ma batingoka.
22 De wimoi woboa wi ronga 'o Yairus.
'Una 'o lo-lomu ma woa ma balusu ge'ena
ma kotaka. Gee wimakeka 'o Yesus de
waino so wi bionoka womatalibukuku,
23 de wobaja 'o Yesusika, wongose
'ato, "'Aba, 'ai ngowaka 'o ngeweka
mopanyake 'itubuso so tanu noboa
moni'aosi la 'ami panyake 'i'aiki! Tooluku
sigado mositorou!"
24 Ge'enaka de kayotagiokau 'o Yairus
wi woaka de 'o nyawa manga gudai
yomoteke kiano naga bato, sigado 'o
Yesus wisikabilatu.

25 Ge'enaka dau mimoi 'o ngeweka ma
panyake midaene de mi 'aunu 'itagi 'o
taunu mogiooko de modidinou.
26 Ma gudaiou momasibau yosou-
sourika, duga sioko! 'ami panyake
ge'ena koi'aikuwa so kaifoloi monga.
'Ena 'ami haratdaa ma 'ibootokau
mosibakau yosou-sourika.
27 'O ngeweka gumuna 'o gudaiou
mokagi-gi'isene ma ngale 'o Yesus. So
ge'ena ma nyawa yoku-kudaioka dau
momasisori 'o Yesus wi dudunino,
28 sababu matibangi 'ato, "Ngaro ka wi
jubaka ma eta tatigi ma dua 'ai panyake
'i'aiki!"
29 Matigioka de mi 'aunu koitagiwau.
De momasimao 'ami panyake ge'ena
'i'aiokau.
30 Ma 'orasi ge'ena mita 'o Yesus wamao
'awi guata 'isupu 'awi roesoka. So
womapulutuoko wokasano 'o nyawa
yoku-kudaika, "Nago'ona 'ai jubaka
yatigi?"
31 De 'awi do-domoteke kayongosekau,
"'Aba, ngona ma sirete namake 'o nyawa
kayotuonou, de nosanosi nago'ona 'ani
jubaka yatigi?"

32 Ma 'o Yesus kowomaogoruwa
womadutumu 'o gubali de 'o giniraka
ma ngale wanonu nago'ona 'awi jubaka
yatigi.
33 'O ngeweka gumuna gee mamaokau
'okia naga 'idadiokau munaka, de
mimodongo motirineka mosubaku 'o
Yesus 'awi bionoka de mosidemo 'iodumu
ge'ena.
34 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
munaka, "Ee biranga, sababu noingaku
so 'ani panyake ma dubuso koge'ena
ma, 'i'aiokau! Notagiou de ni singina 'isa-
sanangi. Ngona nosanangi 'itiaiokau!"
35 'O Yesus kawobicarasi, de 'o Yairus
wi ro-riwo yamuruo naga yoboa
yosibusukino 'o Yairusika yongose 'ato,
"Bereki, ngaro 'uwau wonisikadangono
wodoto-dotoko gu'una sababu 'ani
ngowaka gumuna mosongenokau."
36 Ma 'o Yesus kawokalesangikawa so
wongose 'o Yairusika, "'Uwa ni singina
'i'ogu, kanoingaku bato!"
37 Ge'enaka de 'o Yesus kawogila-gila 'o
Yairus wi woaka, ma 'o nyawa ma somoa
ka moi ma kowakisidabiwa yomoteke,
duga ka 'o Petrus, de 'o riaka dodoto

yamididi ge'ena la 'o Yohanes de 'o
Yakobus.
38 Gee ya'adonika de 'o Yesus wakilega-
lega 'ena manga gudaioka yaika yaino
kasagarika, yogaribetongo de yoto-tora.
39 Ge'enaka de 'o Yesus wowosangika
de kawongosekau 'onaka, "'Ido'oa so
niokoya de nio'ari? 'O ngowaka numuna
komosongenuwa, kamonisuoka!"
40 Ma 'ona yoodumu kawisi'iete 'o
Yesusika. So wakisuloko 'ona yoodumu
yosupuoka de waki'asa 'o ngowaka
gumuna mi 'esa de mi dea de to 'una
'awi do-domoteke yaruange yowosanga
'o ngowaka gumuna 'ami ngiika.
41 De 'o Yesus wa'ao 'ami giamika de
wongose munaka, "Talita kum!" Ngone
tanu, "Ee biranga, nomomiki!"
42 Ge'enaka de 'o mosolese gumuna
momomiki so motagi-tagi. So yoodumu
gee yamake-make 'idadiokau ge'ena
posironga kayoki-kiliri. Muna 'ami
'umuru 'o taunu mogiooko de modidiou.
43 Ma 'o Yesus ka ma eta ma
kowakisidabiwa yosikademo ma hali
ge'ena nago'onaka bato. De 'ami
balusika wongose, "Bika 'o 'inomo
minikula la mo'odomo."

6 [1] Ge'enaka de 'o Yesus de 'awi
do-domoteke yoma'aiki ge'enaka, de
yolio 'o Yesus 'awi soanika.
[2] Pomaoma-omasa ma Wangeka, 'una
wokurue wodotoko 'o lo-lomu ma woaka,
ge'enaka dau 'o nyawa manga gudaioka.
Gee yo'isenoka 'o Yesus 'awi do-dotoko
ge'ena, de yoherangi ma sala. 'Ona
kayongosekau, "'O nyawa nu'una kiano
womadamakeno ne'ena 'iodumu? 'Okia
ma barija kone'ena ma rupa 'unaka
ne'ena? Kokia so 'una 'idadi wodiai 'okia
sonaa 'ihera-herangi?
[3] Cedeke! 'Una ka 'o woa wodi-diai, 'o
ngo Maria mi ngowaka, 'awi dodo-dodoto
ge'ena 'o Yakobus, 'o Yoses, 'o Yudas
de 'o Simon. De 'awi bira-biranga mita
ne'enaka yogogere so pomasisoanuku."
Ge'enau so 'ona kowiduakuwa.
[4] Ge'enaka de 'o Yesus wongose 'onaka,
"'O nabii moi ge'ena yakihoromati kiaka
naga bato, duga nako ka 'o soana ma
dodaku, de ka 'o 'esa moi, bolo ka 'o
riaka dodoto, ge'ena koyakisingounuwa."
[5] So ge'enaka dau 'o no-nako 'ihera-
herangi ka moi ma kowodiaiwa, duga
ka 'o nyawa yopa-panyake yamuruo

naga 'awi giama wakidatami so manga
panyake 'i'aiki.
6 'Una woherangi 'ona koyongakuwa.
(6-6b) Ge'enaka de 'o Yesus wotagi 'o
soana wanoi-noimi wodotoko.
7 'Una waki'asoko 'awi do-domoteke
yamogiooko de modidi, wakisuloko
yotagi yami-mididi, de wakikula 'o kuasa
ma ngale 'o tokata yoginiiki.
8 'Asa de wakisibesesongo 'onaka
konee, "Nia do-dagi ma sigoronaka, 'uwa
nimadahoma bolo 'o pipi ma ngii nio'asa
bolo 'o pipi, duga ka 'o papadi.
9 Nia tarupa niomasinoade, ma nia baju
duga ka nia roesoka."
10 Deika wakisidemoli, "Nako la
nimasido-dogumika 'o woa moioka,
ge'ena ge'enakau nimanoa sigado ma
soana ge'ena niamada.
11 Duga nako 'o ngii moioka niaika la
konidawonguwa, de konisigisenuwa,
ge'ena niamadaka ma ngii ge'ena. 'Asa
de nia dou ma kakawo niodabarisuku
ma ngale niakisingano-nganono 'onaka
'ato dua ma du'uruku 'o kianikia yamake
ge'ena 'onau ma sirete yamoku."
12 Ge'enaka de 'o Yesus 'awi do-
domoteke yamogiooko de modidi go'ona

yotagi. 'Ona yotagi yosihabari 'ato,
'o nyawa 'iodumu salingou yotoba
de yomatoduba la 'uwau 'o sowono
yodiaioli.
13 'O Yesus 'awi do-domoteke go'ona
'o tokata 'o gudai yoginiiki, de yopa-
panyakeka gee 'o zaitun ma goooro
yakisidausu so manga panyake 'i'aiki.
14 'Okia naga 'idadi-dadiokau ge'ena
'iodumu ma Koana 'o Herodes mita
wogi'isenokau, sababu 'o Yesus wi ronga
ge'ena kiaka naga bato yakokinakokau.
Naga munuka yongose bari, "'O Yohanes
Wo'osi-'osiki womomikieu! Ge'enau so
to 'una 'awi kuasa de ma 'ena wodiai 'o
no-nako 'ihera-herangi."
15 Ma 'o nyawa 'iregu-regu yongose
'ato, "'Una ma Nabii Elia." Mita munuka
yongose bari, "'Una 'o nabii moi 'isoka 'o
nabii-nabii ma sirasi."
16 Gee 'o Herodes wo'isenoka ge'ena
de kawongosekau, "Ma raiokau 'una
'o Yohanes Wo'osi-'osiki gee ma sira
tosuloko 'awi saeke ya'oguokau, ne'ena
womomikieli!"
17 Sababu ma goungu 'o Herodes
wosulokokau 'o Yohanes witagoko de
wisingosama 'o buika. 'O Herodes

koge'ena wodiai sababu ngo Herodias
'o Filipus ma wekata womi'esenou. 'O
Filipus ge'ena 'o Herodes wi dodoto ma
dutu.
18 De ma ngale ma hali ge'ena, 'o
Yohanes wosidawanono 'o Herodesika
wongose ato, "Koidadiwa moni'ese 'ani
moli gumuna!"
19 Ge'enau so ngo Herodias mi singinaka
momadonoaku 'o Yohanesika de momau
mito'oma ma koidadiwasi sababu 'o
Herodes wosikangelo.
20 Ngano 'o Herodes wosulokokau
'o Yohanes wijaga yosidi-diai la 'uwa
sigado wosongene 'o buioka, sababu
'una widomodongo 'o Yohanesika.
'Una wanakokau 'o Yohanes ge'ena 'o
nyawa ma owa ma Jo'oungu ma Dutu
wisingou-ngounu. De ma goungu nako 'o
Yohanes wobicara, 'o Herodes woduaka
mita wosigisene ngaro 'awi singina 'isusa
ma.
21 Ma duanguku ngo Herodias 'o
ngekomo momadamake ma 'orasi 'o
Herodes 'awi wange ma gilio ya'adono.
Ma 'orasi ge'ena 'o Herodes 'o rame
wodiai ma ngale 'awi nyawa yola-

laagomo de 'awi kapita de 'o Galileaka
ma balu-balusu mita.
22 Ma rameka ge'ena 'o ngo Herodias
mi ngowaka 'o mosolese mimoi
mowosangika de manga bionoko
moroge-roge, de 'o Herodes de waki'aso-
'asokino manga singina yadaene. So 'o
Herodes kawongosekau munaka, "'O
kianikia noduaka ge'ena kanoga'asoko
bato, 'asa tonikula."
23 Ge'enaka de 'o Herodes wojajiokau
munaka sigado wosasi koneda, "'Okia
naga bato noga'asoko dua 'asa tonikula,
ngaro 'ai pareta de 'ai harataa ma
songona ma katonikula!"
24 So ma mosolese gumuna mosupu
de mosano ma 'esaka, "'Eme ee! Yaowa
'okia toga'asoko?" De ma 'esa mosango,
"'O Yohanes Wo'osi-'osiki wi saeke."
25 Ge'enaka de 'o mosolese gumuna
mosijai-jai mowosamokauoli de
kamongosekau, "Ngoi togaasoko
ka kone'enasi nikulano 'o Yohanes
Wo'osi-'osiki 'awi saeke 'o bobilanguoka
'isileotie!"
26 'O Herodes wo'isenoka 'ami ga-
ga'asoko ge'ena de 'awi singina 'isusa
ma sala, ma koidadiwa wooluku, sababu

'awi nyawa-nyawa manga bionoka
wosasiokau.
27 Ge'enaka de wosuloko 'awi solodado
wimoi wotagi 'o Yohanes wi saeke
wa'ese. So ma rai 'o solodado gu'una
wotagi 'o buika de 'o Yohanes wi saeke
wa'ogu.
28 Ge'enaka de 'o Yohanes wi saeke
ge'ena wa'asa 'o bobilanguoka 'isileotie
de wokula 'o mosolesika gumuna. 'Asa
de munali mokula ma 'esaka.
29 'O Yohanes wi do-domoteke
yogi'isenoka ge'ena, de yaika ya'ese ma
Yohanes wi songene so yapoosuku.
30 'O Yesus wi su-suloko gee
wakisulo-suloko yolionoli, ge'enaka
de yomalomuoli de 'o Yesus. 'Ona
yositotara 'unaka 'okia naga 'iodumu gee
yadiaiokau de yosidotokokau.
31 De 'una kawongosekau 'onaka, "Nou!
'O ngii 'irii-riidika potagi pomatingaikasi
la 'idadi pomaomasosi ma eta." Koge'ena
wongose sababu 'o nyawa manga gudai
yoboa de yolio kayomakatagali, sigado
kayo'odomo ma koidadiwa.
32 So 'ona yotagi yongo'otiri yosikaika
'o ngii 'irii-riidika.

33 Ma 'o kawasa manga gudai
yakimakekau yotagi de yakinako, so
'o soa-soanoka ge'ena ma daeraaka
gee 'o nyawa manga gudai yakiniiki
yoowa-owara yomatisira.
34 Gee 'o Yesus wo'uti 'o ngo'otiroka, de
wakimake 'o nyawa yoku-kudai go'ona.
'Una wakidora sababu 'ona 'isoka 'o
dombau gee komoiwau yasowohi. So
'una wokurue wakisidotoko 'okia sonaa
'o gudai.
35 Ma wange 'i'aloku de 'awi do-
domoteke kayongosekau 'unaka,
"'Iobirou de 'o ngii ne'ena 'itingakino
'irii-riidoka.
36 So yaowa, 'Aba, nakisuloko yoku-
kudai go'ona yoliou la 'idadi 'o 'inomo
yomadi'ija 'o soa-soanika ne'ena ma
date-dateoka."
37 Ma 'o Yesus wosango, "Ka nginiou
niakisi'odomo." De 'awi do-domoteke
go'ona kayongosekau, "'Etei 'ato ngomi
salingou miotagi 'o roti mio'ija ma pipi
'o saaka 'o ratusu modidi ma ngale
miakisi'odomo 'o nyawa-nyawa no'ona?"
38 Ge'enaka de 'o Yesus wosano, "Nia
roti 'o ngai muruoka naga? Bika nialega!"

Yalegaka de yosidemo, "'O ngai motoaka,
de 'o naoko 'o ngai modididioka mita."
39 Ge'enaka de wosuloko go'ona manga
gudai gee 'o jela-jelaka yogogeruku 'o
bolu yamo-moi.
40 So 'o nyawa-nyawa go'ona yogogere
yomasi'atu-'aturu 'o bolu-bolu muruoka
naga. Munuka 'o bolu moi yaratusu
moioka, mununka yanagi motoaka.
41 Ge'enaka de 'o roti de ma naoko
ge'ena wa'eseno, de womatagade 'o
diwangie de wongose 'ato, "'Alele! 'O
'inomo nokulakau ngomino!" Ge'enaka
de ma roti waeta-eta de wi giama,
'asa de wokula 'awi do-domoteika la
yosibula-bula 'o nyawa yoku-kudaika.
De ma naoko 'o ngai modidi mita
yakisibula-bula yoodumika.
42 So ge'enaka dau yo'odomo sigado
yosibunu-bunusu.
43 'Iduangino de ma baili 'o do-
domoteke yapoluno 'ena 'o pa'udi
mogiooko de modidioka.
44 Ge'enaka dau yo'odomo ka 'o
nau-naurosi 'ena yacaana motoakau.
'Ena 'o ngeweka de 'o ngowa-ngowaka
koyakidoimuwasi.

45 Ge'ena 'iduanga de 'o Yesus
wakisuloko 'awi do-domoteika yoparene
'o ngo'otiruku la yosirau doka 'o talaga
ma songonaka 'o Betsaidaka. 'Ena 'o
nyawa yoku-kudai go'ona ma wakisuloko
yoliou.
46 Gee yoku-kudai wakisuloko yolioka
'una wosau daku 'o gigie ma dekude,
ge'enaka de wolahidoa ma Deade.
47 'Iobirukou so 'o Yesus 'awi do-
domoteke 'o talaga ma goronakau yaika
'ena 'o Yesus ka 'o dudungokasi.
48 'Una wakimakeku yokangelakou
yooru sababu 'o dadoko yakitomo.
So 'isorika 'ibibini de wakisidu'uru ma
kawotagi-tagi 'o 'akere ma dekuoko de
kawogila-gila 'isoka wakipasau.
49 Gee 'ona wimake 'una wotagi-tagi 'o
'akere ma dekuoko, de 'ona yongose ka
'o tokata,
50 so 'ona yokoya sababu yakimodongo.
Ngano 'ona yoodumu wimake so
yakitodokana ma sala. Ge'enaka de 'o
Yesus kawongosekau, "Niomarii-riidi! Ka
ngoi, so 'uwa nimodongo!"
51 Ge'enaka de 'una woparenokau to
'ona manga ngo'otirie, de ma dadoko ma

'iriidokau. 'O Yesus 'awi do-domoteke
yoherangi ma sala.
52 'O no-nako 'ihera-herangi 'o roti
ngai motoa 'idadi-dadiokau gee, 'ona
koyasahewasi mita. 'Ona ge'ena manga
singina 'i'opini so 'isusa yasahe.
53 Gee yototarika doka 'o talaga ma
songonaka 'o Genesaret ma dowongioka,
54 de 'asa kayo'uti 'o ngo'otiroka, 'ena 'o
nyawa yanakokau 'ato 'o Yesus woboa.
55 De yoowa-owara yosikademo kiaka
naga bato ge'ena ma daeraaka, so
ma rai yopa-panyake manga gudai de
manga kokowaka yakisida-da'asa 'o
Yesus wisinonu kiaka naga bato waika.
56 Kiaka naga bato 'o liunu de 'o
soana de 'o kota wanga-ngaimoi de
yopa-panyake yakinoaku 'o nyawa
yomalomu-lomu ma ngii ma dateoka. De
yoga'asoko 'iti ka wi baju ma barenika
ngaro ma yatigiosi la manga panyake
'i'aiki. Nago'ona la yatigiokau ge'ena, ma
rai 'i'aiokau.

7

1 'O Farisioka 'o bolu moi de 'o
'agamaka yodoto-dotoko yamuruo
naga 'o Yerusalemino, yaino 'o Yesusino.
2 'Ona yakimake 'o Yesus wi do-
domoteke yamuruo naga manga giama

koya'isokuwa de kayo'odomou. 'Ena
moteke 'o 'agama ma 'atorangi, salingou
'isira nanga giama pa'isokokasi.
3 'O Farisioka de mita 'o Yahudioka
yoodumu, yamoteke ma gou-goungu
manga edete de manga dotumu manga
'adati. 'Ona yooluku yo'odomo nako
manga giama koya'isokuawasi moteke
kokia naga 'isitatapuokau.
4 'O kianikia gee yo'ijano 'o
pasarioka, nako koya'isokuwasi
ge'ena koya'odomuwa. De 'o 'atorangi
'iregu 'o gudaiosi yaga-gaono gee manga
edete de manga dotumoka, 'isoka manga
galasi de manga sawoko yo'isoko ma
'atorangi, de mita manga kia sonaa gee
'o tambaga.
5 Ge'enau so 'o Farisioka de 'o 'agamaka
yodoto-dotoko go'ona yosano 'o
Yesusika, "'Ido'oa so 'ani do-domoteke
'ona manga giama koya'isokuawau de
kayo'odomou? 'Okia ma sababu so
'ona yooluku yamoteke to ngone nanga
dotumu de 'o edete manga 'adati?"
6 De 'una kawakisangokau, "Ngini
nioelu-eluku! Posironga yadaenoka 'o
Yesaya wosidemosirakau ma ngale ngini
ge'ena la: 'Koneda ma Jo'oungu ma Dutu

wongose: 'O nyawa-nyawa no'ona 'isuba
ngoino duga ka manga 'uru ma kaioka,
ma manga singina 'ikurutu ngoioka.
7 Ma faedaa koi'iwa 'ona yosuba ngoino,
sababu 'ona yosidotoko ka 'o nyawa
ma 'atorangi de yadiai 'isoka to ngoi 'ai
'atorangi!'
8 Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi pareta
koniosigisenuwa, so niaga-gao ka 'o
nyawa ma 'atorangi."
9 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau,
"Ma goungu niobarija ma sala niaitomo
ma Jo'oungu ma Dutu wi besesongo,
la niosikuata ka to ngini ma sirete nia
do-dotoko.
10 'O Musa wokulakau 'o besesongo
naneda: 'Niakihoromati nia dea de
nia 'esa de nago'ona yakisibobeto
manga dea de manga 'esaka, salingou
yakihukumu yakiso-songene.'
11 Ma ngini niosidotoko 'ato kaidadi 'o
nyawa manga balusika yongose, ''Okia
naga gee salingou tinikula ma ngale
tinileleani, tosisubakau ma Jo'oungu ma
Dutuka.'
12 So ngini niakisidabi 'o nyawa
koyakikalesanguwa manga balusika.

13 So de to ngini ma sirete nia do-dotoko
gee niosidoto-dotoko 'o nyawaka, ngini
niaisanga ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
demo. De 'o gudaiosi niadiai 'isoka
koge'ena."
14 Ge'enaka de 'o Yesus wakitoomuoli
'o nyawa yoku-kudai go'ona de
wakidongose 'onaka, "Niosigisene la
niasahe!
15 Koi'iwa 'o kianikia moi gee 'iwosanga
'o nyawa manga dodaku de yakisimediri.
Ma 'ena gee 'isupu 'o nyawaka, ge'enau
yakisimediri ma Jo'oungu ma Dutu wi
bionoka.
16 [So ngini de nia ngaukoka so tanu
nio'isenika.]"
17 Gee 'o Yesus wakimada 'o nyawa
yoku-kudai go'ona so wowosanga 'o
woaka de wi do-domoteke yosano, "'O
'ade-'ade ge'ena ma ngale 'okia?"
18 Ge'enaka de wosango kawongosekau
'onaka, "So ngini ma koniasahewasi?
Konianakowa 'ato 'okia naga po'odomo
ge'ena koinasimediruwa?
19 Sababu ge'ena ko 'o singinakuwa,
'ena ka 'o pokoruku so kaisupuokali."
De 'o Yesus 'awi demo-demo ge'ena,

'isinyata 'ato 'o 'inomo 'iodumu kaidadi
pa'odomo.
20 Ge'enaka de 'o Yesus
kawongosekauoli, "Gee 'isupu 'o
nyawa manga singinano, ge'enau
yakisimediri.
21 Sababu 'o singinanou ge'ena 'ibaoro
'o di-dibangi 'ito-torou gee ma duanguku
yomakapapake kaitimaronga, yotosiki de
yoto'oma,
22 yosongou, yosikahaga,
yosigurubungu, de yadiai 'okia
sonaa moi-moi 'ito-torou, yomadengo-
dengoka, yopakisani, yotaleana, yomaie,
de 'isusa yakidotoko.
23 'Iodumu 'ito-torou gee 'ibaoro
'o singinano, de ge'enau 'o nyawa
yakisimediri."
24 Ge'enaka de 'o Yesus woma'aiki
ge'enaka dau, de wosikaoko 'o Tirus
ma kota ma dateoko. 'O woa moioka
womasido-dogumika ma womau 'o
nyawa yoku-kudai 'uwa yanako, 'ena
kayanakoka 'ato naga woboano.
25 So mimoi gee 'ami ngowaka 'o
tokata yodo-dongosamuku migi'isenoka
'o Yesus, de maika 'o Yesusika de
mosubaku 'awi bionoka,

26 de moga'asoko la 'o Yesus woginiiki
'o tokata gee 'ami ngowakoka. 'O
ngeweka gumuna ko 'o Yahudiokawa,
muna molahiri 'o Fenisia ma daeraaka 'o
Siriaka.
27 Ge'enaka de 'o Yesus
kawomicaguluokau, "Madakau ngaro,
la ka 'o ngowa-ngowakosi yo'odomo,
sababu koyadaenuwa 'o ngowaka manga
'inomo de ka 'o kaso positowoka."
28 'O ngeweka gumuna mosango,
"Ma goungu 'Aba, ma 'o kaso 'o
meja ma timioka mita ya'odomo 'o
ngowa-ngowaka manga 'inomo ma
dota-dotaka!"
29 Ge'enaka de 'o Yesus wongose
munaka, "Sababu 'ani sa-sango ge'ena,
kanoliou ngaro, 'o tokata ge'ena
'imagoraokau 'ani ngowakoka!"
30 So 'o ngeweka gumuna molio de
mi woaka maika 'ena 'ami ngowaka
gumuna moma'iduokau 'o dangiroka, de
ma tokata ma 'isupuokau munaka.
31 Ge'enaka de 'o Yesus womagoraka
'o Tirusoka de wosikaie 'o Galilea ma
talagade waboa 'o Sidonie. 'Una watoaka
'o Kota Mogiooko ma daeraade.

32 Ge'enaka dau 'o nyawa wimoi wito-
topongono de womou-mou wi'asano
'o Yesusoka. De yo'ota-'otaka go'ona
yoga'asoko la 'o Yesus wi giama
widatamiosi womou-mouku gu'una.
33 So ma rai 'o nyawa gu'una 'o Yesus
wisitingaika 'o nyawa yoku-kudaioka de
wi ngauku ngai modidi ma sukonoka wi
ra-raga wosisumuka 'asa de wakibiti,
deika 'awi nga-ngaemikali wa'ao.
34 Ge'enaka de 'o Yesus womatagadesi
de woomasa watoomude 'asa deika
kawongosekau 'unaka, "Efata!" ma
ngale, "'Ipelenga!"
35 Kage'ena de womasi'isenokau de
wi demo-demo mita 'i'osakinokau, 'awi
nga-ngaeme 'ipalitangokau so.
36 Ge'enaka de 'o Yesus kowakisidabiwa
'ona yoodumu yosijarita nago'onaka naga
bato. Ma gee de wotawanono monga, de
kayodofoloi monga yosikajarita.
37 De yoodumu yo'ise-'isene
go'ona yoherangi ma sala. Sigado
kayongosekau, "'Etei! 'Okia sonaa
'iodumu wodiai de kaisureli so! Yakito-
topongono ma 'idadi yomasi'isene, de
yomou-mou ma 'idadi yobicara!"

8 1 Ge'ena 'ipasa koito'ingowa de 'o
nyawa 'o bolu moi manga gudai yaino
yomalomunoli 'o Yesusoka. Ma to 'ona
manga 'inomo koi'iwau so 'o Yesus 'awi
do-domoteke waki'asoko de wongose,
2 "Sioko! Ngoi takisingina 'o nyawa
manga gudai ne'ena, sababu 'ona 'o
wange sa'angeu de de ngoi, de ne'ena to
'ona manga 'inomo koi'iwau.
3 Nako ngoi takisuloko 'ona yolio de
manga sawinoka, dua 'o ngekomo ma
soaka naga de kayopusa. 'Ifoloiosi naga
munuka gee ma gurutoka yaino."
4 Ma 'o Yesus 'awi do-domoteke
yosango, "'Aba, 'o ngii ne'ena 'imatinga-
tingakino, de 'o 'inomo kiano pamake la
'o nyawa 'iodumu ne'ena pakisi'odomo
sigado yakipunusu?"
5 De 'o Yesus wosano 'onaka,
"Naga nia roti 'o ngai muruoka?" De
'awi do-domoteke yosango, "Ngai
tumudiingoka."
6 Ge'enaka de 'o Yesus wosuloko 'o
nyawa yoku-kudai go'ona, yoodumu 'o
tonaoka yogogeruku. Yogogeruku de 'o
roti ngai tumudiingi ge'ena wa'ese so
wi 'amalaha wositedene ma Jo'oungu
ma Dutude. Ge'enaka de ma roti ge'ena

waeta-eta de wi giama, deika wokula 'awi
do-domoteika ma ngale yosibula-bula 'o
nyawa-nyawaka. So 'awi do-domoteke
yosibula-bula.
7 To 'ona manga naoko ma di-dingoono
'o ngai muruoka naga mita. 'O
Yesus wosi'amalahakasi ma Jo'oungu ma
Dutude ma naoko ge'ena, deika wosuloko
'awi do-domoteke yosibula-bula.
8 So 'ona yo'odomo yosibunu-bunusu,
poilia yacaana soatoka. Ge'enaka de
'o Yesus wi do-domoteke yatoomuno
ma 'inomo ma baili ge'ena 'o pa'udi
tumudiingokasi. Ge'enaka de 'o nyawa
yoku-kudai go'ona wakisuloko 'ato ngaro
yokokilio.
9 (8:8)
10 De 'una de 'awi do-domoteke ma ka
'o ngo'otiruku yoparene de yotagiokau 'o
Dalmanuta ma tonaika.
11 'O Dalmanuta ma tonaoka yototarika
de 'o Farisioka yamuruo naga yaino 'o
Yesusino de yomakasango sababu yomau
wisiotaka. 'Ona yoga'asoko 'o no-nako
'ila-laagomo wodiai la 'isidumutu 'ato
'una ge'ena ma Jo'oungu ma Dutuno.
12 'O Yesus wotaianoka de wosango,
"Tei! Ngini ma du'urude ne'ena kaitaurika

niosuloko 'o no-nako 'ihera-herangi
tosidumutu. Ma tooluku tinisidumutu!"
13 Ge'enaka de 'o Yesus wakimadakau
'ona de woparenokau 'o ngo'otiruku
so 'una de 'awi do-domoteke
yomasingo'otirokau ge'ena ma
talaga ma songonaka doka.
14 'O Yesus 'awi do-domoteke
yamongoroka 'o roti yo'asa sigado
yakidugaka. To 'ona manga roti 'o
ngo'otiroka duga ka 'o ngai moioka.
15 'O Yesus wongose 'onaka, "Nimasitiari
'o Farisioka de 'o Herodes manga ragika."
16 So ge'enaka de 'o Yesus 'awi do-
domoteke yomasikademo-demo yongose
'ato, "'Una koge'ena wongose sababu to
ngone nanga roti koi'iwa."
17 'O Yesus wanako 'okia 'ona
yatiba-tibangi. Sababu ge'ena 'una
kawongosekau 'onaka, "Tei, 'ido'oa
so ngini niatiba-tibangi ka nia roti
koi'iwa? Ngini mita konianakowasi? De
koniasahewasi? Nia di-dibangi koge'enau
ma be'etoro?
18 To ngini de nia akoka de 'ido'oa
so koniamakewa? De to ngini de nia
ngaukoka de 'ido'oa so konio'isenuwa?

19 Niamongorokau? 'o roti ngai motoa
gee takide-deetaku 'o nyawa yacaana
motoa? De ngini ma sirete niatoomu
ma baili 'o pa'udi muruoka?" De 'ona
yosango, "'O pa'udi mogiooko de
modidioka."
20 "De mita gee 'o roti 'o ngai
tumudiingi taeta-etaku, takisi'odomo
'o nyawa yacaana soatoka. Ge'ena
ngini niatoomuno ma baili 'o pa'udi
muruoka?" De 'ona yosango, "'O pa'udi
tumudiingoka."
21 De wongoseli, "Ngini koniosahewasi
mita?"
22 'O Yesus de 'awi do-domoteke
ya'adonika 'o Betsaidaka, de wopilo-
piloko wimoi 'o nyawa wituda 'o Yesusino,
de yoga'asoko wi'aosi worau-rau gu'una
la wisi'aiki.
23 So 'o Yesus wa'ao worau-rau wi
giamika de wituda ge'ena ma kota ma
dudunika wisisupu. Ge'enaka de 'o Yesus
wakibiti worau-rau gu'una wi akoka, 'asa
de wa'aoka de wosano 'unaka, "Ne'ena
namakekau 'o kianikia?"
24 'O nyawa gu'una womalega 'awi
daarika de kawongosekau, "Ia, takimake

'o nyawa yokakadagi, ma takimakeka
'isoka 'o gota de ma utu-utuoka!"
25 Ge'enaka de 'o Yesus wa'aoli 'o
nyawa gu'una 'awi akoka. Ne'ena ma
moi 'o nyawa gu'una wosigou-goungu
womalega-lega womau womasimake
'itiai. Ge'enaka de koworauwau. So 'o
sagala moi-moi wamake 'iwaitokau.
26 Ge'enaka de 'o Yesus wosuloko
'unaka, "Tagi noliou! Ma 'uwau naboa ma
kotaka ge'ena."
27 'O Yesus de 'awi do-domoteke yotagi
'o soa-soanika 'o Kaisarea Filipi ma
date-dateoka. Naga manga do-dagi ma
sigoronaka de wakisano, "Moteke 'o
nyawa yongose, ngoi ne'ena nagu'una?"
28 'Ona yosango, "Munuka yongose
'ato 'o Yohanes Wo'osi-'osiki; munuka
yongose 'o Elia, 'o nabii ma sirasi; 'asa
de munukali yongose 'o nabii wimoi."
29 Ge'enaka de wosanoli 'onaka, "Ma
nako ngini ma sirete, ngoi ne'ena
nagu'una?" 'O Petrus wosango, "'Aba!
Ngona ge'ena 'o Koana 'o Nyawa
Nosilaha-laha gee ma Jo'oungu ma Dutu
Woniiri-iriki!"

30 Ge'enaka de wakisitiari 'onaka,
"Nako de, ka 'o nyawa moika ma 'uwasi
niosikademo."
31 Ge'enaka de 'o Yesus wokurue
wakidongose 'awi do-domoteika, "Ngoi
'o Nyawa ma Ngowaka dua ma gudai
tosangisara, de dua 'o Yahudioka ma
balu-balusu, 'o 'imam-'imam ma saeke
de 'o 'agamaka yodoto-dotoko 'iitomo.
Dua 'ito'oma, ma 'o wange sa'angeka de
tomomikokali."
32 Ma hali ge'ena wosidemo wositi-tiaika
'awi do-domoteika. So 'o Petrus 'o Yesus
witobakino wi gagaroka de wotawanono
'unaka.
33 Ma 'o Yesus womalega wi do-
domoteika, de wotawanono 'o Petrusika,
"Ee, ngona matero ka 'o Tokata ma
Koana gee de! Noma'aikika ne'enaka!
Sababu 'ani di-dibangi ge'ena ka 'o
nyawa ma di-dibangi; ko to ma Jo'oungu
ma Dutuwa!"
34 Deika 'o Yesus waki'asoko 'o nyawa
yoku-kudai de mita 'awi do-domoteke,
de wakisidemo wongose 'ato, "Nago'ona
yomau 'imoteke ngoi, salingou 'uwa
yamoteke ka to 'ona ma sirete manga

mau, de salingou yamoku 'o salip de
tatapu yomoteke de de ngoi.
35 Sababu 'o nyawa gee yo'ahu ka de 'o
dunia ma sanangi de yooluku yamada,
dua 'ona manga 'ahu 'ika-kakali 'iisanga.
Ma 'o nyawa gee yamada yo'ahu ka de 'o
dunia ma sanangi sababu yomoteke ngoi
de 'o Habari ma Owa ma Jo'oungu ma
Dutuno, 'asa yamake 'o 'ahu 'ika-kakali.
36 'Okia ma faedaa, nako wimoi 'o dunia
de ma doda 'iodumu ne'ena ka to 'una
ma 'awi 'ahu 'ika-kakali 'iisanga?
37 Kaidadi 'o 'ahu ge'ena positagali de 'o
kianikia?
38 Nago'ona yakimaeke yongose 'ato
'ona ge'ena 'ingaku-ngaku ngoi de 'ai
do-dotoika ma 'orasi 'o nyawa 'o dorou
yodi-diai manga sigoronaka ne'ena, ngoi
'o Nyawa ma Ngowaka mita 'asa tongose
'onaka 'ato, 'Ngoi kotininakowa', gee
dua ma 'orasi dua toboa de 'ai Dea 'awi
kuasa 'imoteke 'o mala'ekati 'itebi-tebini
'o gudai."

9 1 'O Yesus wongose, "Niosi-singina!
Naga nginioka ne'ena, dua de ma 'ena
koyosongenuwa nako koyamakewasi
ma Jo'oungu ma Dutu wopareta de wi
kuasa!"

2 'O wange butanga de 'o Yesus waki'asa
'o Petrus de 'o Yakobus de 'awi dodoto
'o Yohanes, yotagi ka 'ona 'o gigie moi
'ikuru-kurutieka. To 'ona manga bionoka
de 'o Yesus 'awi jako 'ingali.
3 'Awi baju 'imadadi 'i'arese daungie
'iletongo. Yoma'uju-'uju 'o duniaka
ne'ena komoiwa moi 'idadi yoma'uju
'isoka koge'ena ma garese.
4 Ge'enaka de 'awi do-domoteke
yaruange go'ona yakimake 'o Yesus de 'o
Elia de 'o Musa yomabi-bicara.
5 So 'o Petrus kawongosekau 'o
Yesusika, "'Aba Guru, 'ena ma
sanangioka ngone ne'enaka. Yaowa 'o
da-darusu 'o ngai sa'ange miodiai; ngai
moi to ngona 'Aba, ngai moi to Musa, de
ngai moioli to Elia."
6 'O Petrus wongose koge'ena ngano
kowosidongoowa 'okia salingou wongose,
sababu 'una de 'awi manai yamididi
posironga yakimodongoka.
7 Ge'enaka de 'o sauramo yakisaoka de
ma sauramono doka yo'isene 'o 'ilingi
'ingose, "Nu'una to ngoi 'ai Ngowaka
towisiboso-bosono. 'Unaka nio'isene!"

8 De yosijai-jai yomakadutumu manga
date-dateika, 'ena yamididi koyaki'iwau
ge'enaka duga ka 'o Yesusou.
9 Gee 'ona yo'uti ge'ena ma gigieku
daku, de 'o Yesus wakidongose 'onaka,
"'Uwa niosikademo ka moika ma
'okia naga gee kangano niamakekau,
nako ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka
kotomomikuawasi 'o songenoka!"
10 'Ona yamoteke 'o besesongo ge'ena,
duga 'ona ma sireteka yomakadongose
'ato 'o Yesus 'awi dumutu 'okia ma ngale
wowangoli wosongenokau de.
11 So ma rai yosano 'o Yesusika, "'Ido'oa
so 'o 'agamaka yodoto-dotoko yongose
'ato salingou 'o Elia wosirano woboa
'asa de ma Jo'oungu ma Dutu Wiiri-iriki
gu'una?"
12 So 'o Yesus wosango, "Ma goungu
'o Elia wosirano woboa, ma ngale
wosikadiai 'o sagala moi-moi. Duga kokia
de gee 'o Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku
ma ngale 'o Nyawa ma Ngowaka 'ato
'una 'asa ma gudai wosangisara de 'o
nyawa wisito-torou?
13 Ma ngoi tinidongose nginika, 'o Elia
woboakau, de 'o nyawa-nyawa wikadiai
moteke to 'ona manga mau. Ge'ena

'imakadaene de gee 'isilefokau 'o Buku
'Itebi-tebinoka ma ngale 'una."
14 Gee 'o Yesus de 'awi do-domoteke
yaruange yomatoomunoli de to 'una 'awi
do-domoteke 'iregu, 'ona yakimake 'o
nyawa manga gudaioka ge'enaka. De
'o 'agamaka yodoto-dotoko yamuruo
naga yomakasango de 'o Yesus 'awi
do-domoteke.
15 'O nyawa yoku-kudai 'o Yesus wimake
de yakitodokana so wido-doowara
widajai-jai.
16 Ge'enaka de 'o Yesus wosano 'awi
do-domoteika, "'Okiali nimakaba-baili de
'o 'agamaka yodoto-dotoko?"
17 De 'o nyawa yoku-kudaioka go'ona
wimoi wosango, "'Aba Guru, 'ai ngowaka
towi'asa ngonano. 'Una womou sababu
'o tokata widongosama.
18 Nako la 'o tokata wikaruahe, ge'ena
'awi roese wosiwako-wako 'o tonauku
de mita 'awi 'uru ma 'i'abo, wi 'ingiri
'iboriti de wi roese 'ipatilangoka. So
ngoi togaasoko 'ani do-domoteika la
yoginiiki 'o tokata ge'ena, duga 'ona
koya'akunuwa!"
19 So 'o Yesus kawongosekau 'onaka,
"Tei ngini ne'ena bolo! Ngini ma gou-

goungu koniongaku-ngakuwa. Sigado
kokiasi ma do'ingo ngoi tomanoa de de
ngini de tosabari nginika? 'O ngowaka
ge'ena nia'asano!"
20 So 'ona mita 'o ngowaka ge'ena
ya'asa 'o Yesusino. Gee 'o tokata
ge'ena 'o Yesus wimake, de 'o ngowaka
ge'ena yadiai ma roese 'ipatilangoka so
wirubaku wilolo-loloko 'o tonaoka wi 'uru
ma 'i'abo.
21 Ge'enaka de 'o Yesus wosano ma
ngowaka ma deaka, "'Ito'ingou 'una
kone'ena?" Ma dea wongose 'ato,
"Kawoti-tingooninosi!
22 Ma tokata ge'ena 'ijaga 'imau
yaso-songenou 'o ngowaka ge'ena, so
ya'umo 'o 'ukuku bolo 'o 'akeruku. Ma
nako 'Aba ngona na'akunu miniriwo,
tanu minidoranosi de miniriwonosi 'Aba!"
23 'O Yesus wosango, "'Okia nongose?
Nako 'Aba na'akunu? 'Iodumu kaidadi,
'itilai 'o nyawa yongaku!"
24 De ma dea kawaporoongie
woma'orese, "Jou, ngoi toningaku, ma
'ai ngo-ngaku ka ma etaka. So noiriwo la
'ifoloiosi tongaku!"
25 Gee 'o Yesus wakimake 'o nyawa
manga gudai 'ikurue yoboa widolomu,

de wodorofu 'o tokatika ge'ena wongose,
"'O dopongono de 'o mou ma tokata,
ngoi tonisuloko nosupu 'o ngowakoka
ne'ena de koidadiwau wonidongosamoli!"
26 'O tokata ge'ena 'ima'orese, ge'enaka
de yadiai 'o ngowaka ma roese ge'ena
'ipatilanga, 'asa de 'isupu 'o ngowaoka
ge'ena. So 'o ngowaka ge'ena 'isoka
'isongenukou, sigado 'o nyawa 'iodumu
yongose 'ato, "'Una wosongenukou!"
27 Ma gee 'o Yesus wa'ao wi giamika de
wimomiki, de 'una mita woma'oko.
28 Gee 'o Yesus 'o woakau, de 'awi
do-domoteke yaika ka 'onaka de yosano,
"'Ido'oa so ngomi koidadiwa miogini iki 'o
tokata ge'ena?"
29 De 'o Yesus wosango, "'O tokata
koge'ena ge'ena ngone poginiiki
kopa'akunuwa ma ngekomo 'okia naga
bato, duga ka de 'o lahidoa."
30 Ge'enaka de 'o Yesus de 'awi
do-domoteke yomagoraka ge'enaka dau
so yogila-gila 'o Galileaka yaboa. Duga
'o Yesus womau wooluku wigi'isene 'una
kiaka waika,
31 sababu wakidotokosi to 'una 'awi
do-domoteke konee, "Ngoi 'o Nyawa
ma Ngowaka 'asa 'idukula yopa-pareta

manga giama ma soatika, de 'asa
'ito'oma, duga 'o wange sa'angeka de
tomomiokau!"
32 'O Yesus 'awi do-domoteke
koyasahewa ge'ena, ma 'ona
koyomoroinuwa yosano 'unaka.
33 'O Yesus de 'awi do-domoteke
ya'adonika 'o Kapernaumoka 'o woa
moioka, de wosano 'awi do-domoteika,
"Kangano 'okia nimakaba-baili 'o
ngekomino?"
34 'Ona koyosangowa sababu manga
do-dagi ma sigoronaka 'ona yomakaba-
baili ma ngale nago'ona 'ifoloi yoamoko
gee 'onaka.
35 So 'o Yesus wogogeruku de
wakitoomuno de wongose 'onaka,
"Nago'ona yomau 'ifoloi yoamoko, 'ona
salingou yomadadi 'ifoloi yotingoono,
yodadi 'o nyawa 'iodumu manga ro-riwo."
36 Ge'enaka de 'o Yesus 'o ngowaka ma
dingoono moi wa'eseno so wa'okode to
'ona manga bionoka deika wakoooku de
wongose 'awi do-domoteika,
37 "'O nyawa gee yosibosono 'o
ngowaka moi 'isoka ne'ena sababu
'imoteke ngoi, ge'ena kaimatero de
'ona mita 'isibosono ngoi. De nago'ona

'isibosono ngoi, 'ona wisibosono mita
'una gee woisulo-suloko."
38 Ge'enaka de 'o Yohanes wongose 'o
Yesusika, "'Aba Guru, ngomi mimake
'o nyawa wimoi 'o tokata woginiiki de
to ngona 'ani ronga 'Aba. So ngomi
komiosidabiwa sababu 'una ko de de
ngonewa."
39 Ma 'o Yesus wongose, "'Uwa
koniosidabiwa, sababu komoiwa 'o
no-nako 'ihera-herangi yodiai de to ngoi
'ai ronga, de kage'enaka de 'isito-torou
ngoino.
40 Sababu 'o nyawa koinadu-
du'udukuwa ge'ena ma ngale 'ona
ngoneno.
41 Niosi-singina! 'O nyawa gee nisi'okere
'o 'akere sababu ngini ma Koana 'o
Nyawa Wosilaha-laha 'awi do-domoteke,
'ona ma raiokau yamake ma parasengi."
42 "Nago'ona yodiai sigado moi yoti-
tingoono no'ona koyongakuwau ngoino,
yaowa nako 'o tapu yosipusuika manga
tomaroka de yaki'umo 'o ngootuku.
43 Nako de ni giama ma songona
'o sowono nodiai, ni giama ge'ena
na'oguka! Yaowa ngona no'ahu de ma
Jo'oungu ma Dutu, de ni giama ka ma

songonaka. 'Uwa sigado de 'ani giama
'itoto-totomo nowosanga 'o narakaka,
ge'ena la 'o 'uku koisonge-songenuawau
kaisi'ado-'adonika.
44 [Ge'enaka doka 'o 'uku koisonge-
songenuwa, de 'o ga'aili mita
kaisongenuwa.]
45 De nako de ni dou ma songona 'o
sowono nodiai, 'ani dou ge'ena na'oguka!
Yaowa ngona no'ahu de ma Jo'oungu
ma Dutu de ni dou ka ma songonaka,
'uwa sigado de 'ani dou 'itoto-totomo de
ni'umo 'o narakaka.
46 [Ge'enaka doka 'o 'uku koisonge-
songenuwa, de 'o ga'aili mita
'isongenuwa.]
47 Nako de ni ako ma songona 'o sowono
nodiai, napeleurika ni ako ge'ena! Yaowa
ngona nowosanga ma Jo'oungu ma Dutu
'awi Dunia ma Sungika ni ako ka ma
songonaka, 'uwa sigado 'ani ako ngai
modidioka de ni'umo 'o narakaka.
48 [Ge'enaka doka 'o 'uku koisonge-
songenuwa de 'o ga'aili mita
'isongenuwa.]
49 'O nyawa moi-moi 'asa yakisitebini
de 'o 'uku, 'isoka 'o su-suba 'o haewani

'isitebini de 'o gasi la ma Jo'oungu ma
Dutu woduaka.
50 'O gasi ge'ena yaowa, ma nako
koiosawau, kaidadiosi padiai 'iosali? So
ngini 'o duniaka ne'ena salingou 'isoka 'o
gasi yaowa-owa, ge'ena la ngini nio'ahu
nimakalega moi de moi."

10

1 Ge'enaka de 'o Yesus woma'aiki
ge'enaka, de wotagi 'o Yudea ma
daeraaka de 'o Yordan ma 'akere ma
songonasa. 'O nyawa manga gudai yaino
'o Yesus widolomuoli. Ge'enaka de 'o
Yesus wodotokoli 'isoka biasau.
2 'O Farisioka yamuruo naga mita
yoboano 'o Yesus wi sala yosinonu-nonu.
'Ona kayongosekau, "Moteke nanga
'agama ma do-dotoko, kaidadi 'o nyawa
manga wekata yaoluku?"
3 'O Yesus wosango, "'O Musa 'okia
wosuloko nginika?"
4 De 'ona yosango, "'O Musa wongose
kaidadi 'o nyawa manga wekata yaoluku,
'itilai 'isira 'o gangoluku ma surati
yolefokasi."
5 'O Yesus wongose 'onaka, "'O Musa
wolefo koge'ena, sababu to ngini 'ania
singina 'i'opini.

6 Duga ka ma gurue gee ma Jo'oungu
ma Dutu 'o nyawa wosidadi, ge'ena 'o
nauru de 'o ngeweka.
7 Ge'enau so 'o nauru 'asa yamada
manga 'esa de manga dea de yomarimoi
de manga wekata.
8 So yamididi go'ona yodadi ka moiou,
koyamididiwau.
9 Ma ngale ge'ena 'okia naga ma
Jo'oungu ma Dutu wosikatoomuokau,
ngone 'o nyawa koidadiwa posikati-
tingaka!"
10 Gee 'o Yesus de wi do-domoteke
yowosangika 'o woaka, de 'awi do-
domoteke yodasano 'o Yesusika ma hali
ge'ena.
11 'O Yesus wongose 'onaka, "Nagu'una
wi wekata waoluoka de womodoka de 'o
ngeweka mimoioli, 'una wosongou 'awi
wekata ma siraka.
12 Koge'enali mita mimoi mi rokata
maoluoka de momodoka de wimoioli,
muna ge'ena mosongou."
13 Ma moi ge'ena, 'o nyawa manga
ngowa-ngowaka yaki'asa 'o Yesusino,
la waki'ao de wakisibarakati. Duga 'awi
do-domoteke yakingamo 'onaka!

14 'O Yesus wakimake wi do-domoteke
yodiai koge'ena, de wakingamo
kawongosekau, "Niakimadaka 'o
ngowaka go'ona yaino ngoino. 'Uwa
koniakisidabiwa, sababu 'o nyawa gee
yadawongo ma Jo'oungu ma Dutu
'awi pareta 'isoka 'o ngowa-ngowaka,
'ona yodadi ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
kawasa.
15 Niosi-singina! 'O nyawa salingou
yoboa ma Jo'oungu ma Dutuka 'isoka 'o
ngowaka moi ne'ena; nako ko'uwa, 'ona
koyodadiwa ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
kawasa."
16 'O Yesus koge'ena wongoseka de
wakikooono de wi giama wakikokidatami,
de wakisibarakati.
17 Gee 'o Yesus 'awi do-dagi
wadowangoli de 'o nyawa wimoi
waino 'o Yesusino wido-doowarino. 'O
nyawa gu'una wotalibukuku wosuba
'o Yesusika, de wosano, "'Aba Guru,
'ani singina 'isure-sure, ngoi salingou
'okia tadiai la tamake 'o 'ahu ma dutu
'ika-kakali?"
18 'O Yesus wosano, "'Ido'oa so nongose
ngoi 'ai singina 'isure? Komoiwa manga

singina 'isure, duga ka ma Jo'oungu ma
Dutu womatengo.
19 Ngona ma sirete ma rai nanakokau
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi besesongo
koneda: ''Uwa noto'oma, 'uwa nosongou,
'uwa notosiki, 'uwa nodadi 'o sakisii ma
ngeluku, 'uwa noforiki, de nakihoromati
'ani 'esa de ni dea.'"
20 De 'una wongosekau, "'Aba Guru, 'o
besesongo 'iodumu ge'ena tamotekokau
katomadogu'urunosi."
21 'O Yesus widi-diriidi ma de wi singina
'o nyawa gu'una so kawongosekau,
"Duga 'o ngai moiosi konadiaiwasi.
Notagi 'ani harataa nakokiwukunu;
de ma pipi 'o nyawa yosusa-susaka
nosibula, de ngona 'asa namake 'o
harataa 'o sorogaaka. Ge'ena 'ipasa 'asa
naino la noimoteke ngoi."
22 Wokaya-kaya gu'una wo'isenoka 'o
Yesus koge'ena wongose, de 'awi singina
'i'ogu, so woma'aiki ge'enaka dau 'ena
'awi singina 'isusaku sababu 'una wokaya
ma sala.
23 So 'o Yesus wakidi-diriidi 'awi
do-domoteika de kawongosekau 'onaka,
"'Ena ma susaka 'o nyawa yokaya-kaya

yodadi ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
'umati!"
24 'O Yesus 'awi do-domoteke yoherangi
yo'isenoka 'o Yesus 'awi demo ge'ena.
Duga wakisidaduroli, wongose 'onaka,
"'Ai ngowa-ngowaka, ma goungu 'isusa
'o nyawa yodadi ma Jo'oungu ma Dutu
'awi 'umati.
25 'Ifoloi 'igapangi 'o 'onta ngai moi
'iwosanga 'o daiti ma sukonika, positero
de 'o nyawa yokaya-kaya moi yowosanga
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi paretaka."
26 'O Yesus 'awi demo ge'ena 'awi
do-domoteke yoherangi, sigado
yomakadongose moi de moi, "Nako
koge'ena, de dua nago'ona 'idadi yamake
'o laha?"
27 'O Yesus wakidi-diriidi de
kawongosekau, "Nako ka 'o nyawa
manga manarama ge'ena koidadiwa, ma
nako de ma Jo'oungu ma Dutu, ge'ena
kaidadi. Sababu 'una ge'ena 'iodumu
kaidadi."
28 Ge'enaka de 'o Petrus kawongosekau,
"Minimake ngomi ne'ena mia kia
sonaa 'iodumu miamadakau ma ngale
minimoteke ngona 'Aba."

29 'O Yesus wongose, "Tinisidemo,
nago'ona manga woa yamada, bolo
manga riaka dodoto, bolo manga 'esa
biranga, bolo manga 'esa de manga dea,
bolo manga ngowa-ngowaka bolo manga
bairi sababu ngoi de 'o Habari ma Owa
ma Jo'oungu ma Dutuno,
30 'ona 'asa yamake 'ifoloi 'ikudai
ma 'orasi ne'ena. Manga woa 'asa
'idadi yamake sigado 'o ratusu moi,
bolo manga riaka dodoto, manga 'esa
biranga, manga 'esa, manga ngowa-
ngowaka, manga bairi de 'o sangisara
mita. De ma 'orasi ma du'uruoka dua
'ona yamake 'o 'ahu 'ika-kakali.
31 Ma 'o nyawa manga gudai gee ma
'orasi ne'ena yakimakeka 'o nyawa
ma amoko, dua yodadi yotingoono,
de gee ma 'orasi ne'ena yakimakeka
yoti-tingoono, dua 'asa yodadi amoko."
32 'O Yesus de 'awi do-domoteke
manga do-dagi ma sigoronaka yosikaie
'o Yerusalemude. 'O Yesus wosira-
sira, de 'awi do-domoteke yoodumu
yamao manga singina 'itubuso. De 'o
nyawa-nyawa gee yotu-tu'uru manga
dudunino mita yamao yakimodongo.
Ge'enaka de 'o Yesus waki'asokoli 'awi

do-domoteke so yomatingaika ka 'onaka
de wakisidemo 'okia naga gee dua 'idadi
'unaka.
33 'O Yesus wongose 'onaka, "Bika
niosigisene! Ngone ne'ena posikaie 'o
Yerusalemude. Dua kadaku paie de ngoi
'o Nyawa ma Ngowaka 'isisarakani 'o
'imam ma sae-saekika de 'o 'agamaka
yodoto-dotoika. Ngoi 'asa 'ihukumu
'iso-songene, ge'enaka de 'idukulali ko 'o
Yahudiwa ma nyawaka.
34 'Ona 'asa 'isisasaru, 'ikibiti, 'isikisaa,
de 'isidele 'o salipoka. Ma 'o wange
sa'angeka de tomomikokau."
35 Ge'enaka de 'o Yakobus de 'o Yohanes
'o Zebedeus wi ngowa-ngowaka yaino 'o
Yesusino de kayongosekau, "'Aba Guru,
tanu 'o kianikia moi nodiaiosi ngomino!"
36 De 'o Yesus wosano, "'Okia niomau
todiai nginika?"
37 'Ona yosango, "Ngomi miomau
miogogere 'ani giniraoka de ni gubalioka
'Aba, dua gee ma 'orasi nokoana de ni
kumati."
38 Ge'enaka de 'o Yesus wongose
'onaka, "Ngini konianakowa 'okia
nioga'asoko. Nia'akunoka? nia'okere gee
dua ngoi ta'okere-'okere? Nia'akunoka?

niamoku 'o susa de 'o sangisara gee dua
ngoi tamoku?"
39 'Ona yosango, "Mia'akunu!" So 'o
Yesus kawongosekauoli 'onaka, "Ma
goungu ngini 'asa nia'okere 'o sawokoka,
gee dua ngoi ta'okere. De 'asa niamoku
'o susa de 'o sangisara 'isoka ngoioli.
40 Duga nago'ona 'asa yogogere 'ai
giniraoka bolo 'ai gubalioka, ge'ena
ko to ngoiwa 'ai kuasa tositatapu. Ma
Jo'oungu ma Dutu wositatapu nago'ona
'asa yogogere ge'enaka."
41 'O do-domoteke yamogiooko go'ona
yogi'isene ge'ena de yongamo 'o Yakobus
de 'o Yohanesika.
42 So 'o Yesus wakitoomuno 'ona
yoodumu de kawongosekau 'onaka,
"Ngini nianakokau yopa-pareta gee
kowinako-nakowa ma Jo'oungu ma
Dutu, manga kawasa yakido-doko
so manga 'ahu 'isangisara. De 'o
nyawa yola-laagomo yakisihaga manga
kawasaka.
43 Ma ngini koidadiwa koge'ena.
Nago'ona yomau yoamoko nginioka
ne'ena, salingou yole-leleani nginika.

44 De nago'ona yomau yodaduie naga
nginioka, salingou yodadi 'o ro-riwo 'o
nyawa 'iodumika.
45 Sababu ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka
mita toboano ma ngale koileleaniwa.
Ngoi taino ma ngale toleleani de tokula
'ai 'ahu ma ngale takituusu 'o nyawa
manga gudai."
46 'Ona ya'adonika 'o Yerikhoka. So
gee 'o Yesus de 'awi do-domoteke
de mita 'o nyawa yoku-kudai go'ona
yamada ma soana ge'ena de worau-rau
wimoi wogogerie 'o ngekomo ma
gagaroka womaga-ga'asoko, 'awi ronga
'o Bartimeus, 'o Timeus 'awi ngowaka.
47 Gee wo'isene 'ato naga ge'enano
wotoaka ge'ena 'o Yesus 'o Nazaretino,
de 'una womasigasoko, "Ee Yesus
'o Dautu 'awi Ngowaka, tanu ngoi
noidoranosi!"
48 De 'o nyawa yoku-kudai wiringamo
kayongosekau, "Nomaogoro!" Ma 'una
kawodaamoko monga womapoaka, "Ee
Dautu wi Ngowaka, sioko noidoranosi!"
49 Ge'enaka de 'o Yesus womaogoro
de kawongosekau, "Tagi wini'asoko."
So 'ona wi'asoko 'o nyawa worau-rau
gu'una. 'Ona kayongosekau, "Nomarii-

riidi, to ngona 'ani duga yaowa sigado 'o
Yesus woni'asoko, so noma'okodeu!"
50 Ge'enaka de worau-rau gu'una 'awi
baju ma kawosiwakoku de wosijai-jai
woma'oko so wotagi 'o Yesusika.
51 'O Yesus wosano 'o nyawa worau-
rauka, "'Okia nomau todiai ngonaka?" De
'una wosango, "'Aba Guru, ngoi tomau
tomasimake!"
52 Kage'ena de 'o Yesus wongose,
"Notagiou, sababu nongaku so ge'enau
nisilaha." Ka ma 'orasi ge'ena de
worau-rau womasimakekau de wotagi 'o
Yesus wimoteke 'o ngekomika.

11 1 Gee 'o Yerusalem yodomoorika,
'o Betfage de 'o Betania ma
soanoka, 'o Zaitun ma diko ma agaroka.
Ge'enaka de 'o Yesus 'awi do-domoteke
yamididi wakisuloko yotagi yosira.
2 'Una kawongosekau, "Niotagi dokaika
'o soana poda-daarika gee, dua gee
niowosanga ma soanika ge'ena de
niamake 'o keledai ma ngowaka moi
'isipusuika, 'o keledai ma ngowaka
ge'ena komoiwasi yapake. Ma keledai
ge'ena niasose la nia'asano ne'enano.
3 De nako 'o nyawa yosano 'ido'oa so 'o
keledai ge'ena nia'ese, ge'ena niongose

'ato ma Jou womau wapake ma dua
koito'ingowa de wosigiliokau."
4 'O Yesus 'awi do-domoteke yamididi
go'ona yotagi, de yamake 'o keledai ma
ngowaka 'isipusuika 'o woa ma daarino
'o ngekomo ma dateoka. So 'ona yasose
ma keledai ma bu-busuku ge'ena.
5 'O nyawa yoma'oko-'okode ge'enaka
yosano 'onaka, "Ee! 'Okia niodo'oa
ge'ena? 'Ido'oa so 'o keledai ma
ngowaka ge'ena niasose?"
6 'Ona yosango 'isoka kokia naga 'o
Yesus wosidemokau 'onaka. So 'o nyawa
yoma'oko-'okode go'ona kayosimadaka
ya'asa 'o keledai ge'ena.
7 Gee ya'adono 'o Yesusika de manga
baju yaawene so yosinao 'o keledai ma
poretuku, ge'enaka de 'o Yesus wodoa
womatamide ma poretoka.
8 'O nyawa manga gudai manga juba
yosinao 'o ngekomoka, de munuka 'o
gota ma sago ma di-dingoono ya'eseno
so yosinao 'o tapaki ma goronako.
9 'O nyawa yoku-kudai gee 'o Yesus
wimote-moteke 'awi bionisa de wi
dudunoko yoodumu yosigaso-gasoko
yongose, "'Alele! Nou, powisiarene ma
Jo'oungu ma Dutu! Tanu ma Jo'oungu

ma Dutu wisibarakati 'una gee woboa de
ma Jou 'awi kuasa.
10 De kaisureli 'awi pareta 'ikua-kuata
'asa 'iboa, to ma Koana 'o Dautu
'awi pareta to ngone nanga edete!
Powisiarene ma Jo'oungu ma Dutu gee
wi kumati ko 'okiawa positero."
11 Koge'enau ma do-dagi sigado 'o
Yesus wa'adono 'o Yerusalemika, deika
wowosanga ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
Woaka. Ge'enaka 'una wolega-lega
moi-moi ma dodaka 'iodumu, duga
'itarusokau rekeni so 'una de 'awi
do-domoteke yamogiooko de modidi
yotagi 'o Betania ma soanika.
12 Ma bibinoka gee 'ona yoma'aiki
'o Betaniaka so manga do-dagi ma
sigoronaka de 'o Yesus wamao wisawini.
13 'O gurutikasi 'ena wamakekau 'o 'ara
'o utu moi ma soka 'irubu-rubu. So waika
walega ma de ma sowoko kanikia. Ma
waika 'ena ka moi ma koi'iwa so ka ma
soka duga. Sababu ma 'orasi ge'ena 'o
'ara ko ma 'orasuwasi 'isowoko.
14 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
'o 'ara ma utuka, "'Ikurue ma 'orasi
ne'ena, dua konosowokuawau so
komoiwau ya'odomo to ngona 'ani

sowoko!" 'Awi do-domoteke yo'isene 'o
demo ge'ena.
15 'Ona ya'adonika 'o Yerusalemuoka,
de 'o Yesus wotagioli ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi Woaka. De wakikokiginiiki gee
yomawuku-wukunu ge'enaka dau. 'O pipi
yosita-tagali manga meja de 'o pombo
yowuku-wukunu manga go-gogere
waleoto pagara.
16 De ka moi ma kowakisidabiwa 'o
kianikia ya'asa ge'ena ma Jou 'awi Woa
ma ginitarino.
17 Ge'enaka de 'o Yesus wakidotoko 'o
nyawa ge'enaka dau. Kawongosekau, "'O
Buku 'Itebi-tebini ma dodaka 'isilefoku:
Ma Jo'oungu ma Dutu wongose koneda:
'To ngoi 'ai Woa ne'ena 'asa yosironga 'o
sagala nyawa manga lahidoa ma ngii.'
Ma ngini niadiai nia go'ora ma ngii!"
18 'O 'imam ma sae-saeke de 'o
'agamaka yodoto-dotoko yo'isene 'o
demo ge'ena so 'o ngekomo yononu
la wito'oma. Ma 'ona kayododatoka
'unaka sababu 'o nyawa yoku-kudai
kayoki-kiliri yoduaka yosigisene to 'una
'awi do-dotoko.

19 'Iobirou de 'o Yesus de 'awi
do-domoteke yoma'aiki ge'ena ma
kotaka.
20 Ma bibinoka 'o ngoru-ngorumika gee
yoboa ge'ena ma 'ara ma gotano, 'ena
ma 'ara ma utu ge'ena 'i'osaukou sigado
ma ngutu-ngutuuku.
21 Ge'enaka de 'o Petrus wonganonie
'okia naga gee 'idadiokau ka'uginika.
So 'o Petrus wongose 'o Yesusika,
"'Aba Guru, bika nalega 'o 'ara ma utu
nosilahi-lahi gee 'isongenukou!"
22 'O Yesus wosango, "Winingaku ma
Jo'oungu ma Dutuka!
23 Ma gou-goungu ngini 'idadi niongose
'o gigieka ne'ena, 'Noma'umo de
notumunu 'o ngootuku!' de dua 'asa
'idadi 'itilai 'uwa nia singina 'itingoono,
de niongaku 'ato gee niongosekau ge'ena
dua 'idadi.
24 Sababu ge'ena tinisidemo: Nako
ngini nimalahidoa bolo 'o kianikia
nimaga'asoko, niongakukau 'ato ma
Jo'oungu ma Dutu winikulakau 'okia
naga gee nioga'asoko, de ngini 'asa
nimadamake.
25 De nako ngini nimalahidoa ma
nia singina koisanangiwa 'o nyawa

'ireguka, ge'ena salingou 'isira koniosi-
singinawau 'o nyawa go'ona manga
so-sowono, la nia Dea 'o sorogaaka
mita kowosi-singinawau to ngini 'ania
sowono.
26 [Nako ngini nia singinaka
nimadonoaku 'o nyawa 'iregu manga
sowono, dua nia Dea 'o sorogaaka mita
kowinisipidiluwa to ngini nia sowono.]"
27 'O Yesus de 'awi do-domoteke yaikali
'o Yerusalemuka. De gee 'o Yesus wotagi
wakiloliti ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
'awi Woa ma dodaka, de 'o 'imam ma
saeke de 'o 'agamaka yodoto-dotoko de
mita 'o Yahudioka manga balu-balusu
yaino 'o Yesusino.
28 De yosano, "Nago'ona nisuloko
nokadiai 'iodumu ne'ena? De nago'ona 'o
pareta nikulaka?"
29 'O Yesus wosango, "Ngoi mita tomau
tosano nginika, so niosango la ngoi mita
'asa tinisidemo 'o pareta de 'o kuasa
nago'onano ngoi todiai moi-moi ne'ena.
30 'O Yohanes 'o nyawa wo'osiki ge'ena
nago'onano 'o pareta wikula, 'o nyawano
bolo ma Jo'oungu ma Dutuno?"
31 Ge'enaka de 'o 'imam ma sae-saeke
de 'o Yahudioka manga balu-balusu

yokurue yomasikadibangi. 'Ona
kayongosekau, "Nako ngone pongose
'ato ma Jo'oungu ma Dutuno, dua
'una wongose 'ato, 'De 'ido'oa so ngini
koniongakuwa 'o Yohanesika?'
32 Ma 'isusa mita nako pongose 'o
nyawano." Sababu 'ona yakimodongo 'o
nyawa yoku-kudaika, ngano 'o nyawa
'iodumu yanako 'o Yohanes ge'ena 'o
nabii moi.
33 So 'ona yosango, "Ngomi
komianakowa." Ge'enaka de 'o
Yesus kawongosekau 'onaka, "Nako
koge'ena, ngoi mita tooluku tinisidemo
'o pareta de 'o kuasa nago'onano ngoi
todiai 'iodumu ne'ena."

12

1 Ge'enaka de 'o Yesus wokurue
wobicara de 'o 'ade-'ade 'o 'imam
ma sae-saekika de 'o 'agamaka yodo-
dotoika de mita 'o Yahudioka manga
balu-balusika go'ona, kawongosekau,
"Naga wimoi wi bairoka 'o 'anggur
wotuduku, de ma batingino 'o hisa
wosikilolitoka. Ge'enaka de 'o sukono
wodiai ma ngale 'o 'anggur 'ide-deteo,
'asa de wosigoko mita ma bairi ma ja-
jaga manga ngii. 'Iduangoka 'iodumu de
'o 'anggur ma bairi ge'ena wosisewakau

yoma-manaramika yamuruo naga,
ge'enaka de 'una wotagiokau 'o daeraa
'ireguka.
2 Ma 'orasi ya'adono 'o 'anggur ma
sowoko ya'utuku, 'o nyawa gu'una
wosidingoto 'awi ro-riwo wimoi 'o bairi
yoma-manaramika, ma ngale wa'ese to
'una 'awi bula.
3 Ma yoma-manarama go'ona witagoko
'o bairi ma dutu wi ro-riwo gu'una,
ge'enaka de wipesana de wisuloko wolio
kawomamurue.
4 Ge'enaka de 'o bairi ma dutu gu'una
wosidingotoli wi ro-riwo wimoioli. Ma
yoma-manarama go'ona wipesanoli 'o
ro-riwo gu'una wi saeika, ge'enaka de
wiginiiki ma de wi doana.
5 'O bairi ma dutu gu'una wosidingotoli
'awi ro-riwo wimoioli, ma 'ona
wito'omaka 'o ro-riwo gu'una. De
koge'enau 'ona yakidiai 'o ro-riwo
'iregu yoku-kudaika mita; naga munuka
yakipesana, de munuka yakito'oma.
6 'O bairi ma dutu gu'una nago'onasi
'idadi wakisidingoto 'awi bairika ma
'orasi ne'ena? Kawomatengokau, ge'ena
la to 'una ma sirete 'awi ngowaka
wisiboso-bosono. So ma du'uruku

'una wosidingoto 'awi ngowaka gu'una
yoma-manaramika. 'Una watibangi 'ato,
''Ai ngowaka ge'ena ma raiokau wi'isene.'
7 Duga yoma-manarama go'ona
yomakadongose moi de moi, yongose
'ato, 'Nu'unau ma warisi ma dutu. Nou
ngone powito'oma, la ngone pamake to
'una 'awi warisi!'
8 So 'o ngowaka gu'una witagoko de
wito'omaka. De 'awi songene ya'umo
ge'ena ma bairi ma dudunika."
9 Ge'enaka de 'o Yesus wosano, "'Okia
dua wodiai 'o bairi ma dutu gu'una? Ma
raiokau dua 'una waino de wakito'omaka
yoma-manarama go'ona. Deika 'o bairi
ge'ena wosisewali yoma-manarama
'ireguka.
10 Ngini ma raiokau niabacakau ma
bo-bula naneda 'o Buku 'Itebi-tebini ma
dodaka: ''O teto gee kaya'umokou 'o
woa yodi-diai, 'idadi ma ba-bangini ma
guata.
11 Ne'ena ge'ena ma Jou wodiai; duru
de 'i'ofioka!'"
12 So 'o Yahudioka manga balu-balusu
gee yo'ise-'isene 'o 'ade-'ade ge'ena,
yomau 'o Yesus witagoko sababu 'ona
yanako 'o 'ade-'ade ge'ena 'o Yesus

wositago-tago 'onaka. Duga 'ona
yakidomodongo 'o nyawa yoku-kudaika,
so 'ona yotagi 'o Yesus kawimadaka.
13 'O Farisioka yamuruo naga de gee
'o Herodes wimote-moteke yamuruo
naga yakisuloko 'o Yesusika wibole ma
timi-timi de 'o sa-sano.
14 'Ona yoboa 'o Yesusika de
kayongosekau, "'Aba Guru, ngomi
mianako ngona 'o nyawa 'iloa-loa moi,
de ngona konosigisenuwa nago'ona
bato manga di-dibangi. Ma ngona 'Aba
nodotoko kanositi-tiaikau ma ngale ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi mau 'o nyawaka,
sababu ngona konosikairi-irikuwa 'o
nyawa. So bika nosidemo ngomino.
Moteke to ngone nanga 'agama ma
besesongo, kaidadi 'o balasitengi
pofangu 'o Kaisarika bolo koidadiwa?
Salingou pofangu 'o pajaki ge'ena bolo
koidadiwa?"
15 'O Yesus wanako to 'ona manga
ngeluku ge'ena. So kawongosekau
'onaka, "'Ido'oa so niomau nitaili? Bika
nisidumutino 'o pipi 'o saaka ngai moi."
16 So 'ona ya'asano 'o pipi 'o saaka ngai
moi. So 'o Yesus wosano 'onaka, "To

nagu'una wi dulada de wi ronga ne'ena?"
De 'ona yosango, "To Kaisar."
17 'O Yesus wongose, "Nako koge'ena,
niokula 'o Kaisarika 'okia naga gee to
Kaisar de ma Jo'oungu ma Dutuka 'okia
naga gee to ma Jo'oungu ma Dutu." 'Ona
yoherangi yo'isene 'awi sa-sango.
18 'O Sadukioka yamuruo naga yaika
'o Yesusika. ('Ona ge'ena yongose 'ato
'o nyawa yosongenokau ge'ena dua
koyomomikuawau.)
19 'Ona kayongosekau, "'Aba Guru,
'o Musa wolefo to ngone nanga
besesongo naneda: 'Nako 'o nauru
wimoi wosongene 'ena wi ngowaka
koi'iwa, ge'ena 'awi dodoto salingou
womingaamoko 'o bao-bao gumuna la 'o
ngowaka yamake de 'o ngowaka ge'ena
wisitesongo ma riaka wosonge-songene
'awi waata.'
20 'Idadiokau naga 'o riaka
dodoto yatumudiingoka. 'O riaka
womodokano 'awi ngowaka koi'iwasi de
wosongenokau.
21 Ge'enaka de ma dodotoli
womimodoka 'o bao-bao gumuna,
ma 'una mita 'awi ngowaka koi'iwasi

de wosongenokau. Koge'ena mita 'idadi
sigado yaruange,
22 de 'isigila sigado yatumudiingi. De
ma do-dogumuku 'o ngeweka gumuna
mita mosongene.
23 Gee ma 'orasi 'o nyawa yosonge-
songenoka yomomiki, to nagu'una
wi wekata 'o ngeweka gumuna?
Sababu yatumudiingi go'ona yoodumu
mingaamokokau!"
24 'O Yesus wosango, "Ngini nia
di-dibangi 'isowono ma sala. Sababu
ngini koniasahewa 'o Buku 'Itebi-tebini
de ma Jo'oungu ma Dutu 'awi kuasa.
25 Sababu nako 'o nyawa yosonge-
songenoka yomomikie, ge'ena
koyongaamokuawau, ma dua 'ona
yo'ahu 'isoka 'o mala'ekati 'o sorogaaka.
26 De mita ma ngale 'o nyawa yosonge-
songenoka yosimomikoli, koniabacawasi
'o Musa 'awi bukuoka gee 'o 'ubutu
'iluru-lurusu? Ge'ena dau ma bo-bulaka
'isilefoku ma Jo'oungu ma Dutu
kawongosekau 'o Musaka, 'Ngoi ne'ena
ma Jo'oungu ma Dutu gee 'o Abraham,
'o Ishak, de 'o Yakub 'isuba-suba.'
27 Ma Jo'oungu ma Dutu gu'una ge'ena
koyosonge-songenuwa manga Jou. 'Una

ge'ena 'o nyawa yo'ahu-'ahu wisuba-
suba. Ngini nia di-dibangi 'isowono ma
sala!"
28 Ge'enaka de 'o 'agamaka wodoto-
dotoko wimoi waino wosigisene 'o
Yesus de 'o Sadukioka yomabi-bicara.
'O 'agamaka wodoto-dotoko gu'una
wolega-lega 'ena 'o Sadukioka manga
bicara 'iodumu 'o Yesus wasangokau ma
sureka, so 'una wosano 'o Yesusika, "'O
besesongo 'iodumu ge'ena ka'ena 'ifoloi
ma dekuoka?"
29 'O Yesus wosango, "'O besesongo ma
di-disiraka de ma dekuoka ge'ena la:
'Ee, Israel ma nyawa! Ma Jo'oungu ma
Dutu gee powisuba-suba, 'una ge'ena
ma Jou womatengo-tengoka.
30 Winidora ma Jo'oungu ma Dutu
gee winisuba-suba de nia singina ma
gou-goungu, de nia 'ahu, de nia 'akali,
de nia guata 'iodumu.'
31 'O besesongo modidi gee ma
dekuokali ge'ena la: 'Niakidora 'o
nyawaka 'isoka ngini ma sirete
nimadora!' Koi'iwau 'o besesongo 'iregu
'ifoloi 'idaduie de 'o besesongo ngai
modidi ge'ena."

32 Ge'enaka de 'o 'agamaka wodoto-
dotoko gu'una kawongosekau 'o
Yesusika, "Posironga yadaenoka 'Aba
Guru! Nongose 'ato ma Jouou gu'una ma
Jo'oungu ma Dutu womatengo-tengoka,
de koi'iwau 'o jo'oungu ma dutu 'iregu.
33 De 'o nyawa salingou widora ma
Jo'oungu ma Dutuka de manga singina
ma gou-goungu, de manga 'akali de
manga guata 'iodumu. De salingou
yakidora 'o nyawaka, 'isoka 'onali ma
sirete yomadora. Ge'ena 'ifoloi yaowa de
gee yosisuba 'o su-suba yatuu-tuuku de
'o su-suba 'iregu-regu gee yosisuba ma
Jo'oungu ma Dutuka."
34 'O Yesus wimake 'o 'agamaka
wodoto-dotoko gu'una 'awi sa-sango
'ena ma sureka, de kawongosekau
'unaka, "Ngona rekeni nowosangoka
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi pareteka."
Ge'ena 'ipasa de komoiwau yomoroini
yosano 'o Yesusika.
35 'O Yesus wodotoko ma gu-gudaioka
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Woa
'isure-sureka de wosano, "Kokia so 'o
'agamaka yodoto-dotoko yongose 'ato
ma Koana Wosilaha-laha ge'ena 'awi
'asali 'o Dautino?

36 'Ena momongo 'o Dautu ma sirete
'o Ngomasa 'Itebi-tebini wikuasano
so kawongosekau, 'Ma Jou wongose
'ai Jouka: Tonigoraka nodadi Koana la
nopareta de de ngoi, sigado nisa-saturuu
takidiai yo'isene ngonaka.'
37 So nako 'o Dautu ma Koana wosilaha-
lahaka wisironga ''Ai Jou', kokia so 'una
'awi 'asali 'o Dautino?" 'O nyawa manga
gudai yoduaka ma sala yosigisene to
'una 'awi do-dotoko.
38 De 'una wodotokoli 'onaka wongose
'ato, "Nimasitiari 'o 'agamaka yodoto-
dotoika. 'Ona yoduaka yotagi-tagi
de manga juba 'ikaku-kakuruku
yomasinoaku de yoduaka yakihoromati
'o pasarioka.
39 'Ona yoduaka yogogere ma bionuku
nako 'o lo-lomu ma woaka bolo 'o
rameka la 'o nyawa yakimake.
40 'Ona yakisihaga 'o bao-baoka,
de yakikaeluku so manga woa ma
ya'oraka. Ma ngale yomadidumu manga
di-diai 'ito-torou ge'ena, 'ona yolahidoa
yato-to'ingoka. To 'ona manga hukumani
dua 'itubuso!"
41 Gee 'o Yesus wogogeruku 'o su-suba
ma ngiiku ma dateoka ma Jo'oungu ma

Dutu 'awi Woa 'isure-sureka, de wolega-
lega 'o nyawa 'o pipi yodonoa ge'ena ma
ngiiku. Manga gudai yokaya-kaya 'o pipi
yodonoa ma amoko.
42 Ge'enaka 'o bao-bao mimoi mosusa-
susa mita moboa. Muna mita maino 'ami
su-suba mo'otaka, sioko mi pipi ge'ena
ka 'o gobangi modidioka so ma ngale ka
ma etaka.
43 So 'o Yesus wi do-domoteke
waki'asokino de kawongosekau 'onaka,
"Niolega-lega ne'ena: 'O bao-bao
mosusa-susa gumuna 'ifoloi 'iamoko
modonoa 'o petiku nako posikatero de
'iregu-regu yoodumu.
44 Sababu 'ona yokula ge'ena manga
harataa 'ifoloiku. Ma 'o bao-bao gumuna
ngaro mosaigalere ma sala, ma gee
munaka 'iodumu mosidukulaka -- 'ena
ge'enau maparaluu ma ngale mi 'ahu."

13

1 Gee 'o Yesus womagoraka
ma Jou 'awi Woaka, de 'awi
do-domoteke wimoi kawongosekau,
"'Aba Guru, bika nakokilega ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi Woa ne'ena, de nalega
nosidi-diai ma teto 'isikaretene, tei de
kaisureli so!"

2 'O Yesus wosango, "Ngona namakekau
ma woa 'isure-sure ge'ena! Ma dua
'o woa ge'ena ma teto ka 'o ngai moi
ma kaimakareteniewau. 'Iodumu 'asa
'iturukaka."
3 Ge'enaka de 'o Yesus wotagi 'o Zaitun
ma gigieka de wogogerie ma dekuoka
gee 'imasidaarino de ma Jo'oungu ma
Dutu wi Woa. De 'o Petrus, 'o Yohanes,
'o Yakobus de 'o Andreas yaika 'unaka
ma ngale yomabi-bicara ka 'ona duga.
4 'Ona kayongosekau 'unaka, "'Aba,
bika minisidemo muruoka de 'iodumu
gee nongose-ngosekau ge'ena 'idadi. De
minisidumutu ma no-nako 'okia nako ma
'orasi ya'adonokau."
5 'O Yesus wosango, "Nimasitiari, 'uwa
sigado 'o nyawa nisihaga.
6 'O nyawa manga gudai dua yoboa
yopake 'ai ronga de yongose, 'Ngoi
ne'ena 'unau!' Ge'enaka de yakisihaga 'o
nyawa manga gudai.
7 So nako la nio'isene 'o nyawa yokoya
de yoto-tora sababu 'o gudoti bolo 'o
gudoti ma habari, 'uwa nimodongo. Ma
hali ge'ena salingou 'idadi, ma ge'ena ko
ma ngalewa 'ato 'o dunia ma do-dogumu
ma 'orasi ya'adonokau.

8 'O suku de 'o suku, 'o negara de 'o
negara 'asa 'imakakudoti. Kiaka naga
bato 'asa 'idadi 'o 'osu de 'o baulaco.
'Iodumu ge'ena 'asa ka ma gurue, 'isoka
'o ngeweka mimoi 'ikurue mosiri ma
ngale momaku'arenou.
9 Ngini salingou nimasitiari sababu
ngini dua nitagoko de ni'asa 'o 'agama
ma balu-balusika. Ngini 'asa nipesana
'o lo-lomu ma woa-woaka. De ngini
'asa nisitaari yopa-paretaka de 'o
koa-koanika sababu ngini to ngoi 'ai
do-domoteke. De ge'enau to ngini nia
'orasi ma ngale ngoi nisisakisii 'onaka.
10 Ma 'o Habari ma Owa ma Jo'oungu
ma Dutuno salingou 'isidagiokasi 'isira 'o
soana 'iodumika.
11 De nako ngini nitagoko de ni'asa 'o
hakimika, 'uwa nimodongo ma ngale
'okia salingou ngini niosango. Nako ma
'orasiou niobicara, kaniosidemo 'okia
naga gee nisidemoka 'o Ngomasa 'Itebi-
tebini ma 'orasi ya'adono de. Sababu
'o demo-demo gee ngini niosibicara
ge'ena ko to nginiwa ma sirete 'ania
demo-demo, so 'ena 'iboa 'o Ngomasa
'Itebi-tebinino.

12 'O nyawa manga dodoto ma dutu 'asa
yakikada'akali la yakito'oma. Koge'enali
mita 'asa 'idadi 'o dea de 'o ngowaoka. 'O
ngowa-ngowaka 'asa yakilawani manga
dea de manga 'esaka, de yakisisarakani
'o nyawaka la yakito'oma.
13 Ngini 'asa 'o nyawa 'iodumu
nidu'uduku sababu ngini to ngoi 'ai do-
domoteke. Duga nago'ona yotongosono
sigado ma do-dogumika, 'ona ge'ena
'asa yakisilaha."
14 "Ngini 'asa niamake ''O Dorou gee
'Isito-torou' 'ima'okode 'o ngii gee
koisidabi-dabiwa 'enaka. ('Isidemo
yobaca-bacaka: Nialega ma diai 'okia ma
ngale!) Ma 'orasi ge'ena 'o nyawa gee 'o
Yudeaka salingou yoowara 'o gigiede.
15 So 'o nyawa daku manga woa ma
dekuoka 'uwa yo'uti dau manga woa ma
dodaku ma ngale manga kianikia ya'ese.
16 'O nyawa gee naga 'o bairoka 'uwa
yolio manga baju ya'ese.
17 Ge'ena ma wange posironga manga
'alu 'itongaka 'o nge-ngeweka gee
yotu-tubusou de gee manga ngowaka
kayasusuosi!
18 Nimalahidoa la ge'ena 'uwa 'idadi ma
'orasi 'o besa-besaka.

19 Ma 'orasi ge'ena 'asa 'idadi 'o
sangisara gee koma'iwasi 'idadi ka ma
'orasi ma Jo'oungu ma Dutu 'o dunia
wosidadi sigado ne'ena, de mita dua
koidadiwau.
20 Nako 'iso ma Jo'oungu ma Dutu
kowositipokowa 'o sangisara ma
'orasi ge'ena, tanu 'o nyawa komoiwa
yakisilaha. Ma ngano 'awi 'umati, so
wositipoko ma 'orasi ge'ena.
21 Ma 'orasi ge'ena nako 'o nyawa
yongose nginika, 'Ee, 'o Koana 'o Nyawa
Wosilaha-laha ma Jo'oungu ma Dutu
Wiiri-iriki, 'una nongoka!' Bolo, ''Una
ge'enaka!' Ge'ena 'uwa niakingaku 'o
nyawa go'ona.
22 Sababu 'o nyawa yosilaha-laha
ma ngeluku de 'o nabii ma ngeluku
'asa yoboa. 'Ona 'asa yodiai 'o hali
'ila-laagomo de 'o no-nako 'ihera-herangi
ma ngale yosiliba nako ya'akunu, ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umati mita.
23 So salingou nimasitiari yaowa,
'iodumu ge'ena tinisidemokau
koidadiwasi 'ena!"
24 "'O sangisara ma 'orasi 'ipasaka, 'o
wange ma ako 'asa 'itarusu, de 'o mede
koisiwaruawau.

25 'O sagala ngoma 'asa 'itotaka daku
'o diwanguku, de 'o ngawa-ngawaka ma
pareta 'asa 'iruahe.
26 Ma 'orasi ge'ena dua ngoi 'o Nyawa
ma Ngowaka 'imake toboa 'o kakamoro
ma dodaka de 'ai kuasa ma amoko de 'ai
kumati.
27 'Una 'asa wasuloko 'awi mala'ekatika
yakitoomu 'o nyawa wakiiri-iriki kiano
naga bato 'o duniaka 'iodumu."
28 "Nia'ese 'o do-dotoko 'o 'ara ma
gotano. Nako ma sago-sago 'iboboko de
'ito'ori, ngini nianako 'ato 'o ngogoro ma
'orasi 'isoriokau.
29 Koge'enali mita nako ngini niamake
'o susa de 'o sangisara gee tosidemo-
demokau 'iodumu la 'idadi, ge'ena ngini
'asa nianako ma 'orasi ge'ena 'isori ma
foloiokau.
30 Tinisidemo! Ma hali ge'ena 'idadi
dua gee 'o nyawa yo'ahu-'ahu ma 'orasi
ne'ena koyobootuawasi yosongene.
31 'O diwanga de 'o dunia 'asa
'iisanga, ma 'ai demo-demo dua
kaisi'ado-'adonika."
32 "Ngaro koge'ena ma, ka moi ma
koyanakowa to ngoi 'ai bo-boa ma
wange bolo ma 'orasi. 'O mala'ekati 'o

sorogaaka mita koyanakowa, de ngoi
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngowaka ma
sirete mita kotanakowa, ka 'ai Dea duga
wanako.
33 So salingou niongano-nganono
de nimasitiari sababu ngini
koniosidongoowa muruoka toboa.
34 Ge'ena 'isi'ade-'ade 'isoka 'o nyawa
wimoi wi woaka wamada de wotagi
'o daeraa 'ikuru-kurutika. 'Una 'awi
ro-riwoka wakisuloko wi woa yojaga,
de wakikula to 'ona moi-moi manga
manarama. Gee 'o ngorana ma ja-jagaka
wobesesongo 'ato wojaga wosidi-diai.
35 So ngini salingou nimajaga-jaga,
sababu ngini konianakokawa muruoka
de 'o woa ma dutu gu'una woboa. Poilia
'o wange maata, bolo 'o utu gorona, bolo
'isori 'ibibini, bolo 'o ngoru-ngorumika.
36 'Uwa sigado 'una woboa
kawomasoobotino 'ena ngini nionisuoka.
37 'Okia naga gee tosidemo nginika,
tosidemo mita 'o nyawa 'iodumika:
Nimajaga-jaga!"

14

1 'O wange modidiosi de 'o
Israeloka Yakisisupu ma Wange
ma Amoko, de 'o Roti Koiragi-ragiwa
ma Rame. 'O 'imam ma saeke de 'o

'agamaka yodoto-dotoko 'o ngekomo
yononu la 'o Yesus witagoko de wito'oma
kayomasibongonino.
2 Duga 'ona yongose 'ato, "Ma 'uwa
podiai 'o rame ma 'orasuku, sababu dua
'iruahe."
3 Ma 'orasi 'o Yesus 'o Betania ma
soanoka 'o Simon wi woaka gee ma
sira wi panyake 'isoka 'o pado, de 'o
ngeweka mimoi maino 'o gooorro ma
bounu 'isure-sure de 'ihali-hali 'o botoli
moi mo'asa. 'O gooorro ge'ena 'o gota ma
ngutuku ma bounu yaowa-owa yadiaiku.
Gee 'o Yesus wogogeruku wo'odomo ma
gu-gudaioka de ma botoli ma tomarino
ma'ogu so ma gooorro ge'ena modarisi 'o
Yesus wi saeuku.
4 'O nyawa yamuruo naga ge'enaka
dau yakito'otasa so yomakadongose moi
de moi, "'Okia ma ngale 'o gooorro ma
bounu 'isure-sure ge'ena ma halebiru?
5 'O gooorro ge'ena nako la mawukunu
ge'ena ma 'ija 'o saaka 'o ratusu
sa'ange 'ipailoka, de ma pipi 'o nyawa
yosusa-susaka makikula." So 'ona
yongamo munaka.

6 Ma 'o Yesus kawongosekau,
"Minimadaka! 'Ido'oa so 'ami singina
niasusa? Muna modiai 'isure-sure ngoino.
7 'O nyawa yosusa-susa naga kaitaurika
de de ngini. So nako niomau, de 'idadi
niakiriwo 'o 'orasi 'isinoimi. Ma ngoi
koisi'ado-'adonikawa de de ngini.
8 'O ngeweka gumuna modiaiokau 'okia
naga gee muna ma'akunu madiai. Muna
moidudu-duangou 'o goooro ma bounu
yaowa-owa ma ngale 'ipo'osuku, ngaro
ma 'orasi koya'adonuawasi ma.
9 Tinisidemo ne'ena, 'o duniaka
ne'ena gee kiaka naga bato 'o Habari
ma Owa ma Jo'oungu ma Dutuno
'isitotara, 'o ngeweka numuna 'ami
di-diai dua 'asa kayosija-jarita mita, de
kamingano-nganono."
10 Ge'enaka de 'o Yudas Iskariot gee
'o Yesus 'awi do-domoteke yamogiooko
de modidino wimoi, wi singina 'itorou
so wotagi 'o 'imam ma sae-saekika la
wosidemo ma ngale 'o Yesus wiwukunu.
11 So 'ona ka manga morenoka de
yojaji 'o pipi yokula 'o Yudasika. So 'o
Yudas mita wokurue wononu 'o 'orasi
yaowa-owa ma ngale wiwukunu 'o Yesus.

12 Ma wange ma di-disiraka 'o Roti
Koiragi-ragiwa ma Rame, ma 'orasi
ge'ena Wakisisupu ma Wange ma domba
yotoaka. 'O Yesus 'awi do-domoteke
yosano 'unaka, "'Aba, kiaka ngona
nomau ngomi miosidaoto 'o 'inomo
ma ngale Wakisisupu ma Wange ma
ngodomo?"
13 Ge'enaka de 'o Yesus wi do-domoteke
yamididi wakisuloko, "Niotagi dokaika
'o soanika, dua nimakadaene de wimoi
'o botoli de ma 'akeroka wo'asa.
Winimoteke 'unaka
14 'o woa kiaka naga gee wodongosama
de niosidemo ma woa ge'ena ma dutuka,
'Ma 'Aba Guru wosano, kiaka ma ngii 'una
de 'awi do-domoteke dua mio'odomo
Wakisisupu ma Wange ma ngodomo?'
15 Ma woa ma dutu 'asa winisidumutu
'o ngii moi 'ingoa-ngoatika 'o lotengoka.
'O ngii ge'ena 'isi'aturu 'idua-duangou,
de ma kia sonaa 'iodumu 'itoto-totomo.
Ge'enakau doka ninasidaoto ngone
poodumu."
16 Ge'enaka de 'o Yesus 'awi do-
domoteke yamididi go'ona yotagi 'o
soanika doka, kadoka de yakokimake
'isoka 'o Yesus wosidemo-demokau.

So 'ona mita yosidaoto Wakisisupu ma
Wange ma ngodomo ge'ena.
17 'Iobiruku de 'o Yesus de 'awi
do-domoteke yamogiooko de modidi
yaika.
18 De gee yogogerie yo'odomo de
'o Yesus wongoseu, "Tinisidemo
ne'ena: Nginioka naga wimoi gee
mimari'odomuku de de ngoi dua 'asa
woiwukunu."
19 'O Yesus 'awi do-domoteke
yogi'isenoka 'o demo ge'ena de manga
singina 'isusa so moi-moi yomadasano
'o Yesusika, "'Aba, 'ani dumutu ko
ngoinowa?"
20 'O Yesus wosango, "'Una ge'ena
naga ngini nimogiooko de modidi nia
sigoronaka, gee wi roti wositubuku 'ai
sawokuku.
21 Ma gou-goungu ngoi 'o Nyawa ma
Ngowaka 'asa tosongene 'isoka kokia
naga 'isilefokau 'o Buku 'Itebi-tebini ma
dodaka. Duga posironga wotorouoka
nagu'una gee woiwuku-wukunu ngoi
'o Nyawa ma Ngowaka ne'ena! 'Ifoloi
yaowa nako 'o nyawa gu'una koma'iwa
wisingowauku!"

22 Gee 'ona yo'odomo ma gu-gudaioka
de 'o Yesus 'o roti wa'ese de wosilahidoa
ma Jo'oungu ma Dutude. Ge'enaka
de ma roti ge'ena wapela-pelaka de
wi giama, deika 'awi do-domoteika
wakisibula de kawongosekau, "Nia'ese
de nia'odomo, ne'ena to ngoi 'ai roese."
23 Ge'ena 'iduanga de wa'ese 'o 'anggur
ma sawoko, de wolahidoa ma Jo'oungu
ma Dutude 'asa de ma sawoko ge'ena
wokula 'awi do-domoteika. Ge'enaka
de 'ona yoodumu ya'okere ma 'anggur
ge'ena.
24 Ya'okeroka de 'o Yesus
kawongosekau, "Ne'ena ge'ena to
ngoi 'ai 'aunu gee 'isitatapu ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi jaji. 'O 'aunu gee 'ipoa
ma ngale 'o nyawa manga gudai manga
sowono yatuusu.
25 Tinisidemo: Ngoi dua kota'okeruawau
'o 'anggur ne'ena, sigado dua ngoi de de
ngini pa'okere 'o 'anggur ma sungi 'ai
Dea 'awi pareta ma sigoronaka."
26 Ge'enaka de 'ona yonyanyi wisiarene
ma Jo'oungu ma Dutuka, so 'iduanga de
yosupu yosikaika 'o Zaitun ma gigieka.
27 Ge'enaka yaika de 'o Yesus wongose
'awi do-domoteika, "Ngini nioodumu

ne'ena dua nia ngo-ngaku 'iruahe so dua
nisidamadaku. Sababu naga 'o Buku
'Itebi-tebini ma dodaka 'isilefoku, 'Ma
Jo'oungu ma Dutu 'asa wapesana 'awi
domba ma so-sowohi, so ma domba
ge'ena 'iowara 'imakati-tingaoka.'
28 Ma gee dua tomomikieli, ngoi 'asa
tomatisirakau de ngini 'o Galileaka."
29 De 'o Petrus kawongosekau, "Ngaro
'ai ma-manai 'ona nidoowara 'Aba, ma
ngoi dua ka ma eta ma ko'uwa."
30 De 'o Yesus wongose 'o Petrusika,
"Nomasisingina! 'O obiri ne'ena 'o
namoro 'isorene ko ma modidiwasi 'ena
nomadidumu ma gilio ma sa'angeu
nongose 'ato konoinakowa!"
31 'O Petrus wosango, "Ngaro ngoi
tosongene de de ngona, ma dua ngoi
kotongosewa 'ato kotoninakowa 'Aba!"
De 'o do-domoteke 'iregu mita koge'ena
yongose.
32 'Ona ya'adonika 'o bairi moioka
ma ronga 'o Getsemani, de 'o Yesus
kawongosekau 'awi do-domoteika,
"Niogogerukosi ne'enaka ngoi totagi
tomalahidoasi."
33 De 'o Yesus wakisigaro 'o Petrus de
'o Yakobus de 'o Yohanes yotagi de de

'una. De 'una wamao wi singina 'isusa de
wi 'alu 'itonga.
34 Ge'enaka de kawongosekau 'onaka,
"'Ai singina 'isusa ma sala, tamao 'isoka
tosongenou. Ngini ne'enaka ne'enakasi
de nimajaga-jaga."
35 'O Yesus womatingaika ma etasi
'ikurutika de 'o tonaoka womabukuku de
womalahidoa. 'Awi lahidoa ma dodaka,
woga'asoko nako 'idadi de 'o sangisara
ma 'orasi ne'ena 'uwa wisidaene.
36 De wongose, "Ee 'Aba, ma ngale
ngona, 'Aba, ko 'okiawa moi koidadiwa.
Noisipidili 'o sangisara ne'ena. Ma 'uwa
namoteke to ngoi 'ai singina ma mau,
ma moteke to ngona 'Aba 'ani singina
ma mau."
37 Ge'enaka de 'o Yesus wainoli 'ena 'ona
yonisuoka de kawongose 'o Petrusika,
"Ee Simon, noma'iduoka? Ka 'o takoro
moi ma konia'akunuawa niomajaga?"
38 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
'onaka, "Nimajaga-jaga de nimalahidoa
la 'uwa nitaili. Ma goungu ngini nia
singinaka niomau niadiai yaowa, ma
ngini niolamahani."
39 'O Yesus ma moioli wotagi
womalahidoa ma betongo ka koge'enali.

40 'Iduanga de waino 'awi do-
domotekino 'ena 'ona kayoma'iduokasi
sababu 'ona kaifoloi yonisuku. So 'ona
koyosimakewa 'okia salingou yongose 'o
Yesusika.
41 Gee 'o Yesus wainoli 'onano
ma sa'angeu, de kawongosekau,
"Kanima'iduosi de kanimaomasosi?
Yaowakau! Ma 'orasi ya'adonokau,
ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka 'idukula 'o
nyawa yosowo-sowono manga giama ma
soatika.
42 Niomomikieu, nou potagiou.
Winimake, 'o nyawa gee woiwuku-
wukunu woboakau!"
43 'O Yesus kawobicarasi, de 'o Yudas
woboa. 'O Yudas ge'ena 'o Yesus 'awi
do-domoteke gee yamogiooko de
modidino wimoi. Manga gudai mita
yomasidoboa de 'o Yudas, yo'asa 'o
samarangi de 'o be-besana. 'Ona yoboa
sababu 'o 'imam ma sae-saeke de 'o
'agamaka yodoto-dotoko de 'o Yahudioka
ma balu-balusu yakisuloko.
44 'O nyawa gee 'o Yesus wisisa-sarakani
wakisidemokau 'ato, "'O nyawa gee
towiame, ge'ena gu'unau, so winitagoko
de wini'asa winijaga niosidi-diai!"

45 'O Yudas woboa de kawogila-gilaka 'o
Yesusika de kawongosekau, "'Aba Guru!"
Deika wiame 'o Yesusika.
46 Ge'enaka de 'o nyawa-nyawa gee
yomasido-doboa de 'o Yudas, 'o Yesus
witagoko de wipusuku.
47 Ma ge'enaka dau wimoi 'awi wase
ma sarumoka watobaka de wo'oto ma
'Imam ma Amoko 'awi ro-riwoka so wi
ngauku ma watoaoka.
48 Ge'enaka de 'o Yesus wongose
'onaka, "Ngoi ne'ena toti-tingkai? so
ngini nioboa nidagasa 'o samarangi de 'o
be-besana la nitagoko?
49 'O wange 'isinoi-noimi ngoi tinidotoko
ma Jo'oungu ma Dutu wi Woaka,
de 'ido'oa so konitagokuwa? Ma
'ena salingou koge'enau 'idadi, la
'imatiai 'isoka gee 'isilefokau 'o Buku
'Itebi-tebinoka."
50 Ge'enaka de 'awi do-domoteke
yoodumu yokokiowara so 'o Yesus
widoowaruku.
51 'O dogu'uru wimoi kawomasalewanino
wotagi 'o Yesus wimoteke. De 'o nyawa
yoku-kudai yaika witagoko,
52 duga wi mosa wapidili so woowara
kawiwatonokau.

53 'O Yesus wi'asa 'o 'Imam ma Amokika.
Ge'enaka dau de 'o 'imam ma saeke de
'o Yahudioka manga balu-balusu de mita
'o 'agamaka yodoto-dotoko yomatoomu.
54 'O Petrus wotu-tu'uru 'o Yesus wi
dudunino 'o gurutika, sigado wowosama
ma 'Imam ma Amoko 'awi woa ma
ginitarika. Ge'enaka dau wogogerie
womaraukika 'o 'uku ma dateoka de gee
'o Yesus wijaga-jaga.
55 'O 'Agamaka ma Hakimi 'ona ge'ena
la 'o 'imam ma sae-saeke de 'o 'agama
ma balu-balusu yoodumu yosikanonu
'o Yesus wi sowono la wihukumu
wiso-songene. Ma ka 'o ngai moi ma
koyodamakewa.
56 Manga gudai yosa-sakisii yaki'asokino
ma ngale yosidemo manga sakisii ma
ngeluku, ma manga demo 'imamo-
moika.
57 Ge'enaka de yamuruo naga
yoma'okode yosidemo manga sakisii ma
ngeluku konee:
58 "Ngomi mio'isene 'o nyawa nu'una
wongose 'ato, 'Ngoi 'asa taruba ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi Woa gee 'o
nyawa yodiaiku. De 'o wange sa'ange ma

dodaka ngoi 'asa tosigokoli moioli gee ko
'o nyawawa yodiai!'"
59 Ma 'o nyawa yosa-sakisii go'ona mita
manga sakisii koimakadaenuwa.
60 So ma 'Imam ma Amoko woma'okode
'ona yoodumu manga bionoka de wosano
'o Yesusika wongose 'ato, "Konosangowa
'iodumu nika-kalaki ge'ena?"
61 Ma 'o Yesus kawomarii-riidika ka ma
eta ma kowasangowa. Ge'enaka de ma
'Imam ma Amoko wosanoli 'unaka, "Ma
goungu? ngona ma Koana 'o Nyawa
Wosilaha-laha, ma Jo'oungu ma Dutu
'awi kuasa ma batingi koi'iwa-'iwa wi
Ngowaka?"
62 'O Yesus wosango, "Ia, ngoiou. Ngini
'asa nimake ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka
topareta de ma Jo'oungu ma Dutu gee
'awi kuasa 'ifoloi 'iamoko de toboa daku
'o diwanguku 'o kakamoro 'isaono!"
63 So ma 'Imam ma Amoko 'awi baju
waracanga de kawongosekau, "Ngaro
'uwau ma sakisii!
64 Ngini ma sirete nio'isene 'awi
demo-demo ma Jo'oungu ma Dutu
wisiti-tingoono. So ne'ena ma butusangi
kokia moteke ngini?" 'Ona yoodumu

yongose 'ato 'o Yesus wosowono, so
salingou powihukumu powiso-songene.
65 Ge'enaka de yamuruo naga 'o Yesus
wikibiti de wi ako yapusuoko 'asa de
wipa'asana, de yosano, "Bika nopasi
nago'ona nipesana?" Yojaga-jaga mita
yopesana 'o Yesusika.
66 'O Petrus ka 'o ginitarokasi de 'o
ngeweka mimoi ma 'Imam ma Amoko
'awi ro-riwo maino ge'enano.
67 'O Petrus womaraukika 'o 'uku
ma datekoka, de 'o ngeweka gumuna
kamodiriidokau 'o Petrus 'awi biono
de kamongosekau, "Ko ngonawa
bika nimasida-da'asa de 'o Yesus 'o
Nazaretino gu'una?"
68 Duga 'o Petrus womadidumu so
wongose munaka, "Ngoi kotanakowa de
kotasahewa 'okia 'ani dumutu." Ge'enaka
de 'o Petrus wosikaika ma 'Imam ma
Amoko 'awi ngorana ma amokika. [Ma
'orasi ge'ena 'o namoro 'isorene.]
69 'O ro-riwo gumuna maika milegali 'o
Petrus de kamongosekauoli 'o nyawa-
nyawaka ge'enaka dau gee, "Nu'una ma
goungu 'onano!"
70 Ma 'o Petrus womadidumoli.
Koito'ingowa de 'o nyawa ge'enaka

dau gee kayongosekauoli 'o Petrusika,
"Koidadiwau nomadidumu ngona ge'ena
'onano, sababu ngona 'o Galileano!"
71 Ge'enaka de 'o Petrus wacobokau
womasibobeto de wosasi wongose 'ato,
"'Ania dumutu 'o nyawa gu'una gee ngoi
kotowinakowa!"
72 Kage'ena ma 'orasi mita de 'o
namoro 'isorene ma ngale ma modidiou.
De 'o Petrus wonganonie 'ato 'o
Yesus wongosekau 'unaka 'ato, "'O
namoro 'isorene ko ma modidiwasi 'ena
nomadidumu ma sa'angeu." So 'o Petrus
wo'ari kawidomo-domo.
15 1 Kayaika 'ibibini de 'o 'Agamaka
ma Hakimi 'iodumu, ge'enaka dau
'o 'imam ma sae-saeke de 'o Yahudioka
ma balu-balusu, de 'o 'agamaka yodoto-
dotoko, yosijai-jai yomaka'aturu. 'Ona 'o
Yesus wipusuku de wi'asa 'o Pilatusika.
2 'O Pilatus wosano 'o Yesusika, "Ma
goungu ngona 'o Yahudioka manga
Koana?" 'O Yesus wosango, "Ia, 'isoka to
ngona 'ani demo."
3 Deika 'o 'imam ma sae-saeke 'o Yesus
wikalaki ka 'o gudai.

4 Ge'enaka de 'o Pilatus wosanoli 'o
Yesusika, "Nooluku nomadasango? Bika
nakimake koge'ena ma gudai nikalaki!"
5 Ma 'O Yesus ka ma eta ma
kowosangowau, so 'o Pilatus woherangi.
6 Wakisisupu ma Wange 'isinoimi 'o
Pilatus biasa wosisupu 'o bui ma nyawa
moi moteke 'o kawasa manga mau.
7 'O buioka yakisingosa-ngosamika 'o
nyawa gee yosiru-ruahe de yoto-to'oma
gee ma 'orasi 'iruahe, ge'enaka dau
wimoi wi ronga 'o Barabas.
8 'O kawasa yomatoomu de yoga'asoko
'o Pilatusika la wosisupu 'o bui ma nyawa
wimoi 'isoka biasau 'una wodiai.
9 'O Pilatus wakisano 'onaka,
"Niomodeke 'o Yahudioka manga Koana
gu'una towisisupu nginika?"
10 Sababu 'o Pilatus wanako 'ato 'o
'imam ma saeke witaleana 'o Yesusika,
sigado wi'otaka 'unano.
11 Ma 'o 'imam ma sae-saeke yosahu 'o
kawasaka la yoga'asoko 'o Pilatusika 'ato
'o Barabas wisisupu 'onaka.
12 So 'o Pilatus kawongosekau 'onaka,
"Nako koge'ena de 'o nyawa gee
winisironga 'o Yahudioka manga Koana
gu'una kokia towidiai?"

13 De 'ona yoodumu yoma'orese,
"Winisidele 'o salipoka!"
14 Duga 'o Pilatus wosanoli 'onaka,
"Kokia 'awi sowono?" Ma 'ifoloisi 'iamokie
yomapoaka, "Winisidele 'o salipoka!"
15 'O Pilatus womau 'o nyawa yoku-
kudai go'ona manga singina 'isanangi,
so 'o Barabas wisisupu 'onaka. De 'awi
solodado wosuloko 'o Yesus wipesana,
'asa de wosarakani wi'asa ma ngale
wisidele 'o salipoka.
16 'O solodado 'o Yesus wi'asa ma Koana
wi kadato ma ginitarika. Ge'enaka de 'o
solodado go'ona yaki'asoko yomalomu.
17 Deika 'o baju ma nikoto ya'ungu-
'ungu 'isoka 'o Koana ma baju wisinoaku,
de 'o gota ma da'ara 'ido-dodowoko
yadiai 'o tuala so 'o Yesus wi saeoka
yosinoaku.
18 Ge'ena 'iduanga de yotabea 'unaka,
kayongosekau, "Suba Jou, 'o Yahudioka
manga Koana!"
19 'Ona wi saeoko yapapadi, deika
wikibiti 'asa de yosuba 'awi bionoka.
20 Wisisasaru 'iduanga de 'awi baju
ya'ungu-'ungu ge'ena ya'aiki de
yositagali to 'una ma sirete 'awi baju.

Ge'enaka de wi'asa wisisupu 'o kota ma
dudunika ma ngale wisidele 'o salipoka.
21 'O ngekomo ma goronaka de wimoi
wipakisaa 'o Yesus 'awi salip wamoku.
'O nyawa gu'una 'imakadaene 'o soanino
'asa kawoboa so wowosangou 'o kotaka.
('Awi ronga 'o Simon, 'awi 'asali 'o
Kireneno. 'Una 'o Aleksander de 'o Rufus
manga dea.)
22 'O Yesus wi'asa 'o ngii moi ma ronga
'o Golgota, ngone tanu, "'O Saeke ma
Kobongo ma Ngii."
23 Ge'enaka yaika de 'o 'anggur gee
'isiganu-ganuku 'o gota ma tigono ma
bounu yaowa-owa posironga 'o mur,
yomau wikula 'o Yesusika ma waoluku.
24 Ge'enaka de wisidele 'o salipoka, de
'awi pakeangi yomasibula-bula yodu'undi
ma ngale nago'ona yamake.
25 'O takoro siwo 'o ngoru-ngorumika
de wisidele 'o salipoka.
26 'Awi salip ma saekie 'idadu 'isilefoka
wi kalaki ma demo, 'ingose, "'O
Yahudioka manga Koana."
27 De 'o Yesus yakisidisidele yamididi
yo'ora-'ora, wimoi wi giniraoka, de wimoi
wi gubalioka.

28 [De koge'ena, 'idadiokau 'isoka
'isilefokau 'o Buku 'Itebi-tebinoka
ge'ena la, "'Una wisido-doimi 'o nyawa
yoti-tingkai mita."]
29 'O nyawa gee yaboa ge'enano ge'ena
kayomagiwi-giwi ma de wisiti-tingoono
'o Yesusika. 'Ona kayongosekau 'unaka,
"Ee ngonau gee nomau ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi Woa naruba deika nosigokoli
ka 'o wange sa'ange ma dodaka.
30 Bika no'uti ge'ena 'o salipoka, de
nomasilaha!"
31 'O 'imam ma sae-saeke de
'o 'agamaka yodoto-dotoko mita
'o Yesusika wisiti-tingoono. 'Ona
yomakadongose moi de moi, "'Una 'idadi
wakisilaha 'o nyawa 'iregu, ma 'una ma
sirete kowa'akunuwa womasilaha!
32 Nako ma gou-goungu 'una 'o
Israeloka manga Koana, ma Koana 'o
Nyawa Wosilaha-laha ma Jo'oungu ma
Dutu Wiiri-iriki, ge'ena 'ifoloi yaowa
kone'ena de wo'uti 'o salipoka la ngomi
mimake de miongaku 'unaka!" De
yamididi gee yakisidisidelika de 'o Yesus
mita wisimae-maeke.

33 'O wange 'ikoronako de 'o Palestina
ma daeraa ge'ena 'itarusu kayasorogaku,
ma do'ingo 'o takoro sa'ange.
34 De 'o takoro sa'ange de 'o Yesus
womapoaka waamo-amokie, "Eloi,
Eloi lama sabakhtani!" Ngone tanu,
"Jo'oungu ma Dutu, Jo'oungu ma Dutu,
'ido'oa so noimadaka?"
35 Yamuruo naga ge'enaka gee yo'isene
womapoaka de kayongosekau, "Bika
niosigisenosi, 'una wo'asoko ma Nabii
Eliaka!"
36 De wimoi 'onaka gee wosijai-jai
'o spons wa'ese so wodawaruokasi
'o daluku ma cuka, ge'enaka de
wosibilatuka 'o gotaka de wodutubo 'o
Yesus wi 'urude. De kawongosekau, "Nou
poda-damaasi polega-legasi, dua 'o Elia
woboa wisiguti bolo ko'uwa ge'ena 'o
salipoka."
37 Ge'enaka de 'o Yesus womapoaka de
wi ngomasa 'ipidili.
38 Ma 'orasi ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu ma sirete 'awi Ngii ma da-datoko
'iracanga 'itaga modidioka kadaku de
'isikauku sigado daukukuka.
39 'O solodado ma balusu gee
woma'okode ge'ena 'o salip ma daarioka,

wamake kokia 'o Yesus wosongene.
De kawongosekau, "Ma goungu 'o
nyawa nu'una ma Jo'oungu ma Dutu wi
Ngowaka!"
40 'O nge-ngeweka yamuruo naga
mita yomatingaika yolega-lega 'iodumu
ge'ena. 'Ona ge'ena ngo Salome, ngo
Maria Magdalena, de ngo Maria 'o
Yakobus ka 'o dogu'uruosi de 'o Yoses
manga 'esa.
41 'Onau ge'ena gee 'o Yesus wiriwo-
riwo de wimote-moteke ma 'orasi 'o
Yesus ka 'o Galileakasi. De manga
gudaiosi 'o nge-ngeweka 'iregu-regu
ge'enaka dau gee yoboanou de 'o Yesus
'o Yerusalemuoka.
42 'Iobirou, de 'o Arimatea ma nyawa
wimoi wi ronga 'o Yusuf woboa. 'Una
ge'ena 'o 'Agamaka ma Hakimi gee
'o nyawa wi'ise-'isene. 'Una mita
womada-damaa ma 'orasi ma Jo'oungu
ma Dutu wopareta ma ngale wokoana.
Ma wange ge'ena, 'o durunga ma wange,
ge'ena la ma bibinie de Pomaoma-omasa
ma Wange. Sababu ge'ena 'o Yusuf
kawomo-moroini waika 'o Pilatusika
woga'asoko 'o Yesus 'awi songene.
43 (15:42)

44 'O Pilatus woherangi wo'isenoka 'ato
'o Yesus wosongenokau de. So wosuloko
'o solodado ma balusu wi'asoko
de wosano, "'O Yesus wosongene
kanganosi?"
45 Gee 'o solodado ma balusu gu'una
wositotaroka 'o Pilatusika so wo'isenoka
de wosidabi 'o Yusuf wa'ese 'o Yesus 'awi
songene.
46 Ge'enaka de 'o Yusuf 'o songene ma
sa-sao 'isure-sure wo'ija, so gee 'o Yesus
wi songene ge'ena wosigutiku, de ma
mosa ge'ena wosisao. Ge'enaka de ma
songene ge'ena wa'asa, so 'o bo'osuku
ma sungi moi 'o tetoka yodosonotoika
ge'enaka wodonoaka, de 'o teto moi
wodololoika ma ngoranoka wositatokino.
47 Ma 'orasi ge'ena ngo Maria Magdalena
de ngo Maria 'o Yoses ma 'esa yolega-
lega kiaka 'o Yesus wipo'osuku.

16 1 Pomaoma-omasa ma Wange
'ipasakau de ngo Maria
Magdalena, ngo Maria 'o Yakobus ma
'esa, de ngo Salome yotagi 'okia sonaa
ma bounu yaowa-owa yo'ija ma ngale
yosidausu 'o Yesus wi songene.

2 Kayaika 'ikinitara 'o wange ma
di-disiraka ma 'Ahadi ge'ena, de 'ona
yotagi 'o bo'osuika.
3 'O ngekomika de yomakadongose
'ato, "Nago'ona dua 'inariwo 'o teto 'o
bo'osuku ma ngoranoka 'isitato-tatokino
yaloloko?" sababu 'o teto ge'ena ko ma
dingoonuwa. Ma ge'enaka yototarika
'ena ma teto ge'ena 'ilolokokau.
4 (16:3)
5 Ge'enaka de yowosanga ma bo'osuku
ma dodaka, de yomalega 'o giniraika 'ena
'o dogu'uru wimoi wi baju 'i'are-'arese
wogogerie, so yakitodokana.
6 'O dogu'uru gu'una kawongosekau,
"'Uwa nimodongo!Ngoi tanako ngini
wininonu 'o Yesus 'o Nazaretino, gee
wisidelokau 'o salipoka. 'Una kowi'iwau
ne'enaka. 'Una womomiokau! Ngaro
nialega gee winoa-noaka.
7 Kone'enasi niotagiou, niositotara 'o
habari ne'ena to 'una wi do-domoteika,
ge'ena la 'o Petrusika mita. Niosidemo
'ato, ''Una wosirakau 'o Galileaka, so
kadoka 'asa deika winimake 'una, 'isoka
gee wosidemokau nginika.'"
8 So 'ona yokokisupu de yoowara,
sababu yakitodokana de yakimodongo.

So koyosikademowa ka moika ma
sababu yakimodongo ma sala. [a]
9 ['O nge-ngeweka go'ona yotagi 'o
Petrus de wi ma-manaika. Ge'enaka de
yosijarita kayositipokono 'iodumu gee 'o
dogu'uru gu'una wakisidemo-demoka.
10 Ge'ena 'ipasa de 'o Yesus ma
sirete wosihabari 'o habari 'itebi-
tebini de 'ika-kakali ma ngale 'o laha
kaisi'ado-'adonika, ma ngekomo 'awi do-
domoteke, dina 'o wange ma siwaroka
de daioko 'o wange ma dumunoko.]
11 Gee yo'isenoka 'ato 'o Yesus
wowangokau de ngo Maria mimakekau,
ma koyongakuwasi.
12 Ge'ena 'iduangino, de 'o Yesus
womasidumutu 'awi do-domoteke
yamididika, ma lugo 'ireguoli. Ge'ena
'idadi ma 'orasi 'o do-domoteke yamididi
go'ona yotagi 'o soana moika.
13 So 'ona yolio de yosidemo manga
ma-manaika, ma 'ona koyongakuwasi.
14 'O Yesus womasidumutu ma du-
du'uruokau ge'ena 'awi do-domoteke
yamogiooko de moika, ma 'orasi 'ona

[a] 'O HABARI MA OWA 'O MARKUS WOLEFO-LEFO MA DU-DU'URUOKA MOTEKE 'ILEFO-LEFOKU MA SIRASI

yo'odomo. 'Una wakitawanono sababu
'ona manga ngo-ngaku koikuatuwa de
kaifoloi yo'opini so ngaro 'o nyawa gee
'ona ma sirete wimakekau 'ato 'o Yesus
wowangokau, ma 'ona koyongakuwa.
15 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
'onaka, "Niotagi 'o dunia niakiloliti,
niositotara 'o Habari ma Owa ma
Jo'oungu ma Dutuno ge'ena 'o nyawa
'iodumika.
16 'O nyawa gee koyongakuwa
'asa yakihukumu. Ma 'o nyawa gee
yongaku-ngaku de yaki'osiki, 'asa
yakisilaha.
17 Ma nyo-nyata 'ato 'ona ge'ena
yongaku, 'ona 'asa 'o tokata yoginiiki de
to ngoi 'ai ronga; 'ona 'asa yobi-bicara
de 'o demo-demo gee 'ona koyanakowa.
18 De ngaro 'o ngia ya'ao bolo 'o
bo-bokusu ya'okere, ma koyoboditowa,
de mita nako yaki'ao 'o nyawa yopa-
panyakeka, ge'ena dua manga panyake
'i'aiki."
19 Ma Jou Yesus wobicara 'iduanga, de
wisidoa 'o sorogaade. Ge'enaka 'una
wopareta de wokuasa de ma Jo'oungu
ma Dutu.

[20] So 'awi do-domoteke yotagi yositotara 'o habari ma Jo'oungu ma Dutuno kiaka naga bato. De ma Jou mita womanarama de de 'ona, de ma nyo-nyata 'ato yositota-totara ge'ena ma goungu, ge'ena la 'o no-nako 'ihera-herangi.

Lukas

1 [1] Tabea 'Aba Teofilus! Manga gudaiou
de manga singina ma gou-goungu
yolefo yosidi-diai 'okia naga gee 'idadi-
dadiokau naga ngoneka, ge'ena la 'o
Yesus 'awi 'ahu de 'awi manarama.
[2] 'Ona yalefo moteke kokia naga
'inasitotarino 'o nyawa gee 'onau
ma sirete yamake-makekau ge'ena
ka ma guruenosi, de 'onau ge'ena
yositota-totara ma Habari ma Owa
ge'ena.
[3] Gee ngoi talega ma diaioka ma
gurueka de 'isikaino, tamaoku yaowa
tonisitotara ngonaka 'Aba, talefo
tosidi-diai.
[4] Ngoi todiai koge'ena, la nanako 'okia
naga gee nisidotokokau ngonaka ge'ena
ma gou-goungu 'itiai.
[5] De koneda ma Habari ma Owa ge'ena
ma gurueka de 'isikaino: Ma 'orasi 'o
Herodes wokoanuku 'o Yudeaka, 'ena
ma 'imam wimoi wi ronga 'o Zakharia.
'Una ge'ena 'o Yahudioka manga 'imam
'o bolu moino gee manga balusu 'o Abia.

Ma Zakharia ma wekata mi ronga ngo
Elisabet, muna mita 'ami 'asali ma 'imam
'o Harunino.
6 'O giabereki go'ona manga 'ahu 'itiai
ma Jo'oungu ma Dutu wi bionoka. 'Ona
yakokimoteke ma Jou 'awi pareta de 'awi
besesongo so koi'iwa yaparene.
7 Ma 'ona manga ngowaka koi'iwa
sababu ngo Elisabet koma'iwa
miroesoka, de 'ona yamididi
yoperekiokau so koyonganonuawau 'ato
de manga ngowakosi.
8 Ma moi ge'ena, 'o 'imam gee manga
balusu 'o Abia manga 'orasi yoleleani ma
Jou 'awi Woaka, 'o Zakharia wadiai 'o
'imam ma manarama ma Jou wi bionoka.
9 Ma ngale yositantuu nago'ona
yowosama ma Jou 'awi Woaka 'o
manyanyi yotuuku ge'ena yodu'undi
'isoka gee biasa 'o 'imam yodi-diai.
Yo'undi de 'o Zakharia widaene.
10 'O Zakharia 'o manyani wotuuku ma
gu-gudaioka, 'ena 'o nyawa yoku-kudai
doka ma dudunoka yomalahidoa.
11 Ma 'orasi ge'ena ma Jou wi mala'ekati
'imasidumutu 'o Zakhariaka. 'O
mala'ekati ge'ena 'ima'okode 'o manyani

yodu-dutuuku ma ngiioka 'ena 'o
ginirakika.
12 Ma Zakharia gee wamakeka 'o
mala'ekati ge'ena, de kowomasinakowau
ma de wimodongo.
13 Ma 'o mala'ekati ge'ena 'ingose 'ato,
"Ee Zakharia, 'uwa nimodongo sababu
ma Jo'oungu ma Dutu wadawongokau
'ani lahidoa. So 'ani wekata ngo Elisabet
dua momaku'arene 'ani ngowaka 'o
nauru moi salingou 'awi ronga 'o
Yohanes.
14 Ngona dua posironga nomorenoka,
de 'o nyawa manga gudai mita dua
kayomore-morene ngano ni ngowaka
ge'ena 'ilahiri.
15 Sababu 'una 'asa wodadi 'o nyawa ma
amoko ma Jou wi bionoka. De 'una dua
kowo'oke-'okeruwa 'o 'anggur bolo 'o
daluku ma gosaka. De kawosidoboanosi
'o Ngomasa 'Itebi-tebini 'awi singina
yaparetano.
16 'O Israeloka manga gudai 'asa
wakituda yolio ma Jo'oungu ma Dutuka,
to 'ona manga Jouka.
17 'Una 'asa wodadi ma Jou 'awi
su-suloko so 'una wosirano ma ngale
wodiai ma Jou 'awi ngekomo. De 'o

guata ma de 'o kuasa so 'una 'isoka ma
sira ma nabii Elia. 'Una 'asa wosikatiai
'o dea de 'o ngowaka, de 'o nyawa gee
koyosingou-ngounuwa ma Jouka, 'asa
wakisi'asa yolio ma Jouka de yamoteke 'o
di-dibangi 'iti-tiai. Koge'ena ma ngekomo
'una 'asa wadiai 'o kawasa widawongo
de wisingounu ma Jou."
18 'O Zakharia wosano ma mala'ekatika
ge'ena, "Kokia ngoi tanako 'ato ge'ena
dua ma goungu 'idadi? Ngoi de 'ai
wekata mioperekiokau."
19 'O mala'ekati ge'ena 'isango, "Ngoi
ne'ena 'o Gabriel, ma Jo'oungu ma
Dutu towile-leleani, de 'unau wosuloko
tositotara 'o Habari ma Owa ne'ena
ngonaka.
20 Tonisidemo ne'ena, 'okia naga
tongosekau gee dua ma 'orasi ya'adono
de 'idadi. Ma konongakuwa, so dua
nomouokau sigado ge'ena 'iodumu
'idadioka."
21 'Ena 'o nyawa yoku-kudai 'ona
koge'ena wida-damaa 'o Zakharia. 'Ona
yatiba-tibangiou 'ido'oa so 'o Zakharia
koge'ena wido'ingoka ma Jou 'awi
Woaka.

22 De wosupu 'ena koidadiwau wobicara
'onaka, so ka wi giamou wosikakatumu-
tumutu koge'ena womoukou so. So 'o
nyawa mita yanako 'ato 'una wamake 'o
no-nako 'ihera-herangi moi ma Jou wi
Woaka.
23 Gee wi manarama wakokiduangokau
ma Jou wi Woaka de ma Zakharia wolio
to 'una wi woaka.
24 Ge'enaka de koito'ingowa 'ena ngo
Elisabet miroesokau, so ka 'o woaka 'o
mede motoano.
25 Muna kamongosekau, "'Alele!
Ne'ena ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
woisimara'ai so 'o ngowaka tamake, so
'o nyawa koisimae-maekuawau."
26 Ma 'orasi ngo Elisabet miroesoka mi
mede butangau, de ma Jo'oungu ma
Dutu wi mala'ekati 'o Gabriel wasuloko
'itagi daukuku 'o soana moiku 'o Galilea
ma daeraaka ma ronga 'o Nazaret.
27 'O mala'ekati ge'ena 'itagi ngo
Mariaka 'o mosolese mimoi 'o nauru
komanakowasi. To muna 'ami baingi wi
ronga 'o Yusuf, 'o demo ma 'iputusokau.
'O Yusuf 'awi 'asali ma Koana 'o Dautino.
28 Ma mala'ekati ge'ena 'iboa munaka
de kaingosekau, "Tabea, ngona gee ma

Jo'oungu ma Dutu wonisiboso-bosono
de posironga wonisibarakatioka! Ma Jou
naga de de ngona!"
29 Ma muna kaifoloi mododato so mi
singina ma dodaka matiba-tibangi 'o
demo ge'ena ma ngale 'ido'oa.
30 Ge'enaka de 'o mala'ekati ge'ena
'ingoseli munaka, "Maria, 'uwa
nimodongo. Sababu ngona ma Jo'oungu
ma Dutu wonisibosono so wonikula 'o
barakati posironga ma amoko.
31 De dua ngona 'asa niroesoka de
nomaku'arene 'ani ngowaka 'o nauru
wimoi, salingou wonisironga 'o Yesus.
32 'Una 'asa wodadi 'o nyawa 'ila-
laagomo de 'asa wisi'asoko ma Jo'oungu
ma Dutu wokuru-kurutie 'awi Ngowaka
ma Dutu. So ma Jo'oungu ma Dutu 'asa
wigoraka 'una wodadi Koana 'isoka ma
Koana 'o Dautu, to 'una wi topora.
33 'Una 'asa wokoana de wakipareta
'o Israeloka kaisi'ado-'adonika, de 'awi
pareta 'asa koitogu-togumuawau."
34 Ge'enaka de ngo Maria
kamongosekau, "'Etei so ngoi ka
'o mosolesosi, de 'o nauru ma
kotomasiganuwasi de kokia so 'o
ngowaka moi 'asa tamake?"

35 De 'o mala'ekati ge'ena 'isango, "'O
Ngomasa 'Itebi-tebini 'asa nidugutiku de
ma Jo'oungu ma Dutu wokuru-kurutie
'awi kuasa niriwo, so dua niroesoka de
nomaku'arene. De 'ani ngowaka wotebi-
tebini gu'una 'asa 'o nyawa wisi'asoko
ma Jo'oungu ma Dutu wokuru-kurutie
'awi Ngowaka ma Dutu.
36 Nongano-nganono ngo Elisabet 'ani
'esa moi gumuna, muna miroesoka mi
mede butangau ngaro moperekiokau
ma, de ngaro 'o nyawa yongose 'ato
muna ma sira mi ngowaka koi'iwa ma.
37 So 'uwa pongose 'ato koidadiwa,
sababu ma Jo'oungu ma Dutu 'okia
sonaa 'iodumu wa'akunu."
38 Ge'enaka de ngo Maria
kamongosekau, "Ngoi ne'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wi ro-riwo; so madaka
la 'idadi ngoioka moteke 'isoka ngona
nongosekau." Ge'enaka de 'o mala'ekati
ge'ena ngo Maria mimadakau.
39 Kage'ena 'iduangino de ngo Maria
motagi 'o kota moika 'o Yudea ma daeraa
'igi-gigieka.
40 Maika 'o Zakharia wi woaka, so gee
mowosama de mitabea ngo Elisabetika.

41 De ngo Elisabet mo'isenoka ngo Maria
mitabea, de 'o ngowaka gee mi dodaka
'imaitiri. So ngo Elisabet 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'ami singina yaparetano,
42 de mosigasokie kamongosekau
ngo Mariaka, "Naga 'o nge-ngeweka
'iodumoka ngona 'ifoloi ma Jo'oungu ma
Dutu wonisibarakati! De wisibarakati 'o
ngowaka gee doka ni dodaka!
43 Posironga tosanangioka sababu 'ai
Jou ma 'esa moboa ngoino, ngaro ngoi
ka 'okiawa 'idaene ma.
44 Sababu ma gou-goungu gee
to'isenoka 'ani tabea, de 'o ngowaka 'ai
dodaka gee 'imaitiri 'imorene.
45 Nosanangioka ngona sababu nongaku
'ato 'okia naga gee ma Jou wongosekau
ngonaka ge'ena dua 'idadi."
46 Deika ngo Maria mongose, "Ngoi
towisiarene ma Jou,
47 de tomorene sababu ma Jo'oungu ma
Dutu 'ai Ro-riwo Wosilaha-laha.
48 'Una kawoisi-singina 'awi ro-riwo
kokiawa 'idae-daene ne'ena. Ne'enau de
'isikaika 'o nyawa 'iodumu 'asa yongose
'ato ngoi tosanangi,
49 ngano ma Jo'oungu ma Dutu gee 'awi
kuasa ma batingi koi'iwa gu'una wodiai

'okia sonaa 'ila-laagomo ngoioka. 'Una
posironga wotebinoka.
50 De 'awi dora kaisi'ado-'adonika 'o
nyawa-nyawaka gee wisingou-ngounu
'unaka.
51 'Una wosidumutu 'awi kuasa naga
'awi manaramoka, de wakisibiakoroka 'o
nyawa gee manga singina 'ikuru-kurutie.
52 'Una 'o koa-koana wakisiogoro
yopareta, de gee kokiawa yakidae-
daenuku wakigoraka yopareta.
53 'O nyawa yakisawi-sawini
wakisidugaka de 'okia sonaa yaowa-owa.
'O nyawa yokaya-kaya wakisuloko yotagi
ko manga kia-kiawa.
54 'Una wakiriwo 'o Israeloka to 'una
'awi kawasa, moteke wojajiokau to
ngone nanga edete de nanga dotumika.
55 Ma Jou kowamongoruwa 'awi jaji;
'una wi singina 'isure 'o Abrahamuka,
de 'awi ngowaka de wi dangonuku
kaisi'ado-'adonika."
56 De ngo Maria poilia 'o mede
sa'angeno momanoa de ngo Elisabet,
'asa de molio.
57 Ngo Elisabet mi 'orasi ya'adono
momaku'arene, de momaku'arene mi
ngowaka 'o nauru wimoi.

58 'Ami woa ma sidateke, mi ma-
manai de mi 'esa moi yo'isenoka 'ato
ma Jou 'awi singina koge'ena ma
sure ngo Elisabetika, de 'ona mita
kayomore-morene de de muna.
59 Gee 'o ngowaka ge'ena ma 'umuru 'o
wange tuangerou, de 'ona yoboa wisuna.
'Ona yomau 'o ngowaka ma dingoono
gu'una wisironga 'o Zakharia moteke ma
dea wi ronga.
60 Duga ma 'esa mongose, "Ko'uwa!
'Una salingou wisironga 'o Yohanes."
61 De 'ona yongose munaka, "'Ani 'esa
moi komoiwa manga ronga koge'ena."
62 Ge'enaka de 'ona yosano 'o
Zakhariaka kayoakotawi 'okia wisironga
'awi ngowaka gu'una.
63 'O Zakharia woga'asoko 'onaka 'o
teto yatuli-tulisi moi de watulisuku,
"'Awi ronga 'o Yohanes." 'Ona yoodumu
yoherangi.
64 Kage'ena ma 'orasi de 'o Zakharia
'idadiokauoli wobicara de wisiarene ma
Jo'oungu ma Dutu.
65 So manga sidateke de manga
ma-manai de manga 'esa moi
yakikokimodongo de wihoromati ma Jou.
De gee 'idadi-dadiokau ge'ena ka manga

'uru ma doe ge'ena 'o Yudea ma daeraa
'igi-gigieka yasuluunuku.
66 'O nyawa yoodumu gee yo'ise-'isene
ge'ena yatiba-tibangi de kayongosekau,
"'O ngowaka nu'una ma rai wodadi 'o
nyawa 'iba-baraguna," sababu ma Jou
de de 'una.
67 'O Zakharia 'o ngowaka ge'ena
ma dea, 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
'awi singina yaparetano wosidemosira
kawongosekau,
68 "Nou, ngone powisiarene 'o Israeloka
nanga Jo'oungu ma Dutu sababu 'una
woboakau ma ngale wonariwo watuusu
wonasipididili 'awi kawasa 'o dorouoka.
69 'Una wonakulakau nanga Ro-riwo
Wonasilaha-laha wokua-kuata, wi 'asali
'o Dautino, to 'una wi gilaongo.
70 Ka ma sirasi ma Jo'oungu ma Dutu
wojajiokau 'awi nabii yotebi-tebinika
71 ma ngale wonasipididili nanga musuoka
de 'o nyawa 'inadu-du'uduku manga
pareta ma sigoronaka.
72 'Una koge'ena wodiai ma ngale
wakisimara'ai nanga edete de nanga
dotumu de ma ngale wagoungu 'awi jaji
'itebi-tebini.

73 'Una wojajiokau sigado wosasi nanga
dea 'o Abrahamuka, ma ngale wonariwo
wonasipididili nanga musuoka la ngone
'uwa 'inamodongo powileleani
74 (1:73)
75 de nanga 'ahu 'itebi-tebini 'awi
bionoka sigado posongenoka.
76 Ee ngona 'ai ngowaka, 'asa nisi'asoko
ma Jo'oungu ma Dutu wokuru-kurutie
'awi nabii. Ngona de ma Jou dua ngona
nosirano ma ngale 'awi ngekomo nodiai,
77 de nakisisahe 'awi kawasaka 'ato
'ona 'asa yakisilaha, ma titi ma Jo'oungu
ma Dutu kowosi-singinawau manga
so-sowono.
78 To ngone nanga Jou 'awi singina
'isure de 'awi dora 'iamoko. Ge'enau so
'una woboa wonariwo wonasilaha. 'Una
waino matero 'o wange 'ipootekie 'o
ngoru-ngorumika.
79 'Una wokula 'awi darangi 'o nyawa
'iodumika gee yo'ahu 'o darusoka de
gee yakimodo-modongo yosongene.
'Una wonasingekomo posikaika
'isa-sanangika."
80 'O Zakharia wi ngowaka gu'una
kawofero monga de kaifoloi monga
wo'ahu de ma Jo'oungu ma Dutu. Gee

woamokokau de womanoa 'o ngii 'irii-
riidoka 'o tonaka 'ika-kakasaka sigado
ma 'orasi ya'adono womasidumutu 'o
Israel ma nyawaka.

2

1 Ma 'orasi ge'ena 'o Agustus, 'o
Romaka manga Koana ma Amoko,
'awi kawasa yoodumu wakisuloko manga
ronga yosilefo la wakidoimi kokia manga
gudaioka.
2 Ma do-doimi ma si-siraka ge'ena
wodiai ma 'orasi 'o Kirenius
wogubernurosi 'o Siriaka.
3 Ma 'orasi ge'ena 'o nyawa 'iodumu
yotagi manga ronga yosilefo moi-moi
manga kotaka.
4 'O Yusuf mita womagoraka 'o Nazaret
ma soanoka, 'o Galilea ma daeraaka
wosikaie 'o Betlehemude 'o Yudea ma
tonakie, ma Koana 'o Dautu woda-
dalahiroka, sababu 'o Yusuf wi 'asali ma
Koana 'o Dautino.
5 'Una de 'awi baingi 'o ngo Maria gee
motu-tubusou, yotagi manga ronga
yosilefo.
6 'O Betlehemuoka ya'adonie de 'o ngo
Maria mi 'orasi ya'adono momaku'arene.
7 Muna momaku'arene 'ami ngowaka 'o
nauru moi 'o riaoka, 'o mosa ma getongo

womisikooromino 'asa de wi'idude 'o
haewani ma do-dowoka, sababu 'o ngii
de ma dangiri ma koyomadamakewau so
ka 'o haewani ma ngiiokau.
8 Ma obiri ge'ena 'o haewani yopi-piara
manga domba yojagano 'o liunoka, 'o
Betlehem ma dateoka.
9 De ma Jou 'awi mala'ekati moi
yakidoboa de ma Jo'oungu ma Dutu
'awi kuasa ma ginitara yakidisiwaruku
'onaka, so yakimodongo ma sala.
10 Ma 'o mala'ekati ge'ena 'ingose
'ato, "'Uwa nimodongo! Ngoi toboa 'o
habari ma owa tinisitotara, de ma habari
ge'ena 'o nyawa 'iodumu 'asa posironga
yomorenoka.
11 'O wange ne'ena to ngini 'ania Koana
Winisilaha-laha ma Jo'oungu ma Dutu
wi Ngiriki ge'ena la ma Kristus, to ngini
'ania Jou, wosupuokau ma Koana 'o
Dautu 'awi soanoka.
12 Ma no-nako konee: Ma eta 'asa ngini
niamake 'o ngowaka ma giau moi, 'o
mosa ma getongo wisikooromino de
wi'idude 'o haewani ma do-dowoka."
13 De yomanako 'ena ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi mala'ekati 'iku-kudai 'iboa,
ka ma moino 'imatoomu. So ge'enaka

de ma Jo'oungu ma Dutu wisimorene,
'ingose 'ato,
14 "Powisiarene ma Jo'oungu ma Dutu
daku 'awi ngii 'ikaku-kakurieka! De ngini
'o duniaka ne'ena gee ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi singina niasa-sanangi, tanu
niosanangioka."
15 Ge'ena 'ipasa de ma mala'ekati
yakimadakau 'onaka de 'o sorogaade
'ilio, de 'o domba yopi-piara go'ona
yomasikagaro kayongosekau, "Bika,
dokaika 'o Betlehemuka potagi la palega
'okia naga gee 'idadiokau 'isoka gee
kangano ma Jou wosidemo-demokau."
16 Ge'enaka de yomatai-taiti yomajobo,
yaika de yakimake 'o Yusuf de 'o ngo
Maria, de 'o ngowaka ma giau ge'ena 'o
do-dowoka wi'idude.
17 Ge'enaka 'ona 'o ngowaka ma
dingoono yamakekau, de yakisidemo 'o
nyawa-nyawaka, 'okia naa 'o mala'ekati
'ingosekau ma ngale 'o ngowaka ma giau
ge'ena.
18 'O nyawa yosigise-gisene 'o haewani
yopi-piara manga demo ge'ena
yoherangi.
19 Ma 'o demo 'iodumu ge'ena 'o ngo
Maria mosi-singina de mosikaditibangi.

20 Dua 'asa yopi-piara go'ona kadinau
yoliosa, de ma Jo'oungu ma Dutu
kawisiare-arene, sababu 'okia naga
yamakekau ge'ena, moteke ma
mala'ekati 'isidemo-demokau.
21 Gee 'o Yesus 'awi 'umuru 'o wange
tuangerou de wisuna, de wisironga
'o Yesus moteke 'o ronga gee 'o
mala'ekati wikulakau ka ngo Maria ma
komosi'asakawasi 'ena.
22 Ma 'orasi ya'adono 'o ngeweka gee
yomaku'arenoka de yomatebini moteke
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi besesongo
gee ma nabii Musa wositota-totara,
de 'o Yusuf de ngo Maria yotagi 'o
Yerusalemuka. Ma 'orasi ge'ena 'ona
mita 'o Yesus wi'asa la wisisarakani ma
Jouka,
23 moteke ma Jou 'awi besesongoka
gee 'o Musa wositota-totara 'ingose
konee, "'O ngowaka 'o nauru 'o riaoka
'isinoimi salingou yosisarakani ma Jouka
ma ngale duga ka ma Jo'oungu ma Dutu
wileleani."
24 Moteke ma Jou 'awi besesongo 'o
nge-ngeweka nako yomaku'arenoka
ge'ena salingou yomatebini ge'ena la
yokula manga su-suba. So 'ona yokula

manga su-suba ge'ena la 'o tekukuru 'o
sabi moi, bolo 'o pombo ma gooka 'o
ngai modidi, 'isoka gee 'isitatapuokau
ma Jou 'awi besesongoka.
25 Ma 'orasi ge'ena 'o Yerusalemuoka
wimoi wi ronga 'o Simeon. 'Una 'o
nyawa ma owa, 'awi singina 'iti-tiai
de wosingou-ngounu ma Jo'oungu ma
Dutuka. 'O Ngomasa 'Itebi-tebini naga
de de 'una de womada-damaau ma
'orasi ya'adono ma Jo'oungu ma Dutu
wakisilaha 'o Israeloka.
26 'O Ngomasa 'Itebi-tebini wisidemokau
'ato 'una dua ma Koana Wiiri-iriki gee
ma Jo'oungu ma Dutu wosijajiokau
wimakekasi 'asa de wosongene.
27 Gee 'o Yusuf de ngo Maria ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi Woaka la
wisisarakani ma Jo'oungu ma Dutuka
ma ngale yamoteke 'o 'agama ma
besesongo, ma 'orasi ge'ena 'o Simeon
'o Ngomasa 'Itebi-tebini 'awi singina
yaparetano so wowosama mita ma Jou
'awi Woaka.
28 So 'o Simeon 'o Yesus wi'ese so
witotirino, de wisiarene ma Jo'oungu ma
Dutu wongose 'ato,

29 "Jou, ne'ena madaka la ngoi 'ani
ro-riwo ne'ena ngaro tosongenou. Ngoi
'ai singina 'isanangi sababu 'ani jaji 'itiai.
30 Sababu ngoiou ma sirete
towimakekau Wosilaha-laha gu'una
'una ge'ena ngonano.
31 'Una wonisulokino ma ngale wariwo
wosilaha 'o sagala nyawa.
32 'Una 'isoka 'o siwara gee
yakidiginitara ko 'o Israel ma nyawakawa
la yoboa ngonaka, de ma duanguku 'ani
kawasa 'o Israeloka yakihoromati."
33 'O ngo Maria de 'o Yusuf yoherangi
yo'isene 'okia naga 'o Simeon wongose
ma ngale 'o Yesus.
34 'O Simeon wakidaga'asoko 'o barakati
de kawongosekau ngo Mariaka 'o
ngowaka ma 'esa gumuna, "'O ngowaka
nu'una ma Jo'oungu ma Dutu wiirikokau.
'Unau ge'ena so 'o Israeloka manga
gudai gee wiito-itomo dua yobinasa
de manga gudai wimote-moteke dua
yamake 'o laha. 'Una 'asa wodadi 'o
no-nako ma Jo'oungu ma Dutuno, gee
dua 'o nyawa manga gudai wiitomo,
35 de ge'enau so manga singina ma
dodaka 'isupu. De 'o balisa dua 'ani

singina yasiri 'isoka 'o dae 'idoto-doto
yatopoko."
36 Naga mita 'o nabii mimoi mopereki
'ifoloiokau. Muna mi ronga ngo Hana,
'o Fanuel wi ngowaka 'ami 'asali 'o
Asyer ma nyawano. 'O taunu tumudiingi
mongaamokino,
37 de mobao, de ne'ena mi'umuru 'o
taunu nagi tuangere de soatou. Muna
kaitaurika ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
Woaka ma ngale momagae mosuba
ma Jo'oungu ma Dutuka, molahidoa de
mopuasa.
38 Gee 'o Simeon 'o Yesus witotirino
de ngo Hana mita moboa. Ge'enaka de
mobicara ma ngale 'o ngowaka ge'ena
'o nyawa yoodumika gee yoda-damaa
ma Jo'oungu ma Dutu wosilaha 'o
Yerusalem.
39 'O Yusuf de ngo Maria gee yadiaioka
'iodumu ma Jou wi besesongoka, de
yolio 'o Nazaretika 'o Galileaka.
40 'O ngowaka gu'una kaisiika monga
woamoko de wokuata. Wobarija ma sala
de ma Jo'oungu ma Dutu wisibosono ma
sala.
41 'O Yusuf de ngo Maria 'o taunu
'isinoimi ma moi yotagi 'o Yerusalemuka

ma ngale yamoteke 'o Israeloka Yakisisupu 'o Mesiroka ma Wange ma Amoko.
42 Gee 'o Yesus 'awi taunu mogiooko de modidiou, 'ona yotagi ma rameka ge'ena, 'isoka gee biasau yadi-diai.
43 Manga rame-rame ge'ena 'iduanga de yolio, ma 'o Yesus 'una kage'enakasi 'ena wi balusu koyanakokawa.
44 'Ona yongose 'una naga de to 'ona manga ma-manai. So ma wange 'i'alokou de winonu yokasano to 'ona manga 'esa moika de manga manaika.
45 Ma kowimakewa, so yolio 'o Yerusalemuka winonu.
46 'O wange sa'angeno winonu, de wimake 'ena ma Jo'oungu ma Dutu wi Woaka. 'Una wogogerie wosigisene ma de wosano-sano 'o Yahudioka manga 'agamaka yodoto-dotoika.
47 'O nyawa gee yosigise-gisene yoodumu yoherangi ma sala so kayoki-kiliri sababu 'awi sa-sango yadaene ma sala.
48 'Awi balusu mita yoherangi, de ma 'esa muna kamongosekau 'unaka, "Ee, koidadiwa kone'ena nodiai ngomino!

'Ani dea de de ngoi mininonu sababu
miododato ma sala!"
49 De 'una kawongosekau, "Ee 'Aba
de ngo 'Eme, ngoi 'uwa ninonu. Ngini
salingou nianako 'ato ngoi ne'ena
salingou 'ai Dea wi Woaka."
50 Ma 'ona koyasahewa to 'una 'awi
dumutu koge'ena wongose.
51 Ge'enaka de 'una de wi balusu yolio 'o
Nazaretika, de wakisingou-ngounu 'awi
'esa de wi deaka. Ge'ena 'iodumu ma
'esa mosiriidino mi singina ma dodaka.
52 'O Yesus kaisiika monga woamoko de
kawocawaro monga, de ma Jo'oungu ma
Dutu widora de 'o kawasa ma widuaka.

3 1 'O taunu mogiooko de motoa
ma Koana 'o Tiberius wopareta 'o
Romaka, 'o Pontius Pilatus wogubernur
'o Yudeaka, de 'o Herodes wopareta
'o Galileaka. 'O Filipus 'o Herodes
ma dododo wopareta 'o Iturea de 'o
Trakhonitisoka, 'ena 'o Lisanias 'una
wopareta 'o Abileneka.
2 'Ena yodadi 'o 'Imam ma Amoko
ge'ena la 'o Hanas de 'o Kayafas. Ma
'orasi ge'enau ma Jo'oungu ma Dutu
'awi demo wositotara 'o Yohanesika 'o

Zakharia wi ngowaka gee womanoa 'o
ngii 'irii-riidoka 'o tonaka 'ika-kakasaka.
3 So 'o Yohanes wakilolituku 'o
daeraa gee 'o Yordan ma 'akere ma
date-dateoka, de wositotara 'o nyawa-
nyawaka wongose 'ato, "Niomaogoro 'o
sowono niodiai de niolio ma Jo'oungu
ma Dutuka 'asa de ni'osiki, la ma
Jo'oungu ma Dutu kowosi-singinawau
'ania so-sowono."
4 Ge'ena moteke ma Nabii Yesaya wi
bukuoka 'isilefoku konee, "'O nyawa moi
naga 'o tonaka 'ika-kakasaka wosigaso-
gasoko wongose 'ato, 'Niosikadiai ma
Jou 'awi ngekomo, niosikaboooto ma Jou
wi tapaki la waboa!
5 'Iti-tingasu niadidumu, 'igi-gigie de
'idiko-diko niosikatiai! 'Ikapelu-peluku
niosikaboooto, de 'ikagusu-gusu
niosikatiai!
6 'O nyawa 'o duniaka 'iodumu 'asa
yamake ma Jo'oungu ma Dutu wosilaha
'o nyawa!'"
7 Manga gudai yaino 'o Yohanesino la
yaki'osiki. 'O Yohanes kawongosekau
'onaka, "Ee, ngini ge'ena nioti-tingkai
'isoka 'o ngowosana ma ngowa-
ngowaka! Nago'ona yongose 'ato ngini

'idadi niomasiresene gee dua ma
Jo'oungu ma Dutu wi hukumani 'iboa?
8 Niosidumutu 'ania 'ahu ma sigoronaka
'ato ngini ma gou-goungu nimaogorokau
'o sowono niodiai de nioliokau ma
Jo'oungu ma Dutuka! 'Uwa niomangano-
nganono 'ato ngini ge'ena nisilahakau
sababu 'o Abraham ge'ena to ngini nia
edete de nia dotumu. Tinidongose: Ma
Jo'oungu ma Dutu kaidadi wadiai 'o
teto-teto ne'ena 'idadi 'o Abraham 'awi
ngowa-ngowaka!
9 Ma Jo'oungu ma Dutu wacobou
wahukumu 'o nyawa gee koyamote-
motekuwa 'awi mau matero kawimoi
'o gota watodangou sigado ma ngutu-
ngutuuku so ma patu 'idua-duangou.
'O nyawa gee manga 'ahu 'itorou
'asa yaki'umo 'o 'ukuka, matero ka 'o
gota gee 'isowokino ma ma sowoko
koisurewa so dua yatodanga de 'o 'ukuka
yositaulu!"
10 Ge'enaka de 'o nyawa yoku-kudai
go'ona yosano 'o Yohanesika, "So 'okia
salingou ngomi miadiai?"
11 'O Yohanes wosango, "'O nyawa gee
manga baju 'o ngai modidioka, salingou
'o ngai moi yokula gee 'o nyawa manga

baju koi'iwa-'iwaka, de 'o nyawa gee de
manga 'inomoka salingou yosibula-bula."
12 'O pajaki yoga-ga'asoko mita yaika
'o Yohanesika yoga'asoko la waki'osiki
de yosano, "'Aba Guru, 'okia salingou
miadiai?"
13 'O Yohanes wosango, "'Uwa
nioga'asoko 'ifoloika de gee kokia naga
'isitatapuokau."
14 Naga mita 'o tentara yosano, "Kokia
ngomi? 'Okia salingou miadiai?" 'O
Yohanes wosango, "'Uwa niakisihaga
moikani, de 'uwa 'o pipi nio'ora de nia
galaki ma ngeluku. Salingou niamaoku
niosanangiokau de to ngini nia gaji!"
15 Ma 'orasi ge'ena 'o nyawa-nyawa
wida-damaau ma Koana Wiiri-iriki
woboa. So gee yo'isenoka 'o Yohanes
'awi demo de ka manga singinaka,
ma Koana Wiiri-iriki ge'ena poilia 'o
Yohanesiou.
16 Ge'enau so 'o Yohanes kawongosekau
'ona yoodumika, "Ngoi tini'osiki ka de
'o 'akere, ma dua woboa wimoi 'ifoloi
wokuasa de de ngoi, ka 'awi tarupa ma
gumini ta'aiki ma koyadaenuwa. 'Una
'asa wini'osiki de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
de 'o 'uku.

17 'Una wacobou wosikati-tingaka
'o nyawa ma owa de ma dorou
matero kawopai-pairi wimoi 'awi
tatapa wa'aonou ma ngale 'awi bira
wakokitadoko sigado 'itebini. Ma bira
ge'ena 'asa watoomu 'o rawongoka,
duga ma konga 'iodumu 'asa wositaulu
'o 'ukuka gee koisonge-songenuawau!"
18 Koge'ena 'o Yohanes wakidongose
'o nyawa-nyawaka ma ngekomo 'i'ini-
'inioka, gee ma 'orasi wositotara 'o
Habari ma Owa.
19 De 'o Yohanes wotawanono 'o
Herodesika 'o Galileaka manga koana,
ma ngale womodoka de ngo Herodias,
to 'una 'awi dodoto ma wekata, de 'awi
di-diai 'ito-torou 'iregu-reguosi wodi-diai.
20 Ma 'o Herodes kawodofoloi monga
wodiai 'ito-torou, ge'ena la 'o Yohanes
wisingosama 'o buika.
21 'O Yohanes 'o nyawa yoku-kudai
waki'osiki, de 'o Yesus mita wi'osiki.
De gee 'o Yesus womalahidoa ma
gu-gudaioka, de 'o diwanga 'ipelenga,
22 de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini dakuuku
widuguti ma lugo 'isoka 'o pombo.
Ge'enaka de yo'isene ma Jo'oungu ma
Dutu wi 'ilingi 'ingose, "Ngona to ngoi 'ai

Ngowaka tonisiboso-bosono. Ngona 'ai
singina nasanangi."
23 Ma 'orasi 'o Yesus wokurue 'awi
manarama, 'una 'awi 'umuru poilia
'o taunu nagi sa'angeu. De moteke
'o nyawa manga di-dibangi, yongose
'ato 'una ge'ena 'o Yusuf wi ngowaka.
Ge'enau so 'o Yesus 'awi edete de wi
dotumu manga ronga-ronga konee: 'O
Yusuf 'o Eli wi ngowaka,
24 'o Eli 'o Matat wi ngowaka, 'o Matat
'o Lewi wi ngowaka, 'o Lewi 'o Malkhi wi
ngowaka, 'o Malkhi 'o Yanai wi ngowaka,
'o Yanai 'o Yusuf wi ngowaka,
25 'o Yusuf 'o Matica wi ngowaka, 'o
Matica 'o Amos wi ngowaka, 'o Amos 'o
Nahum wi ngowaka, 'o Nahum 'o Hesli wi
ngowaka, 'o Hesli 'o Nagai wi ngowaka,
26 'o Nagai 'o Maat wi ngowaka, 'o
Maat 'o Matica wi ngowaka, 'o Matica 'o
Simei wi ngowaka, 'o Simei 'o Yosekh wi
ngowaka, 'o Yosekh 'o Yoda wi ngowaka,
27 'o Yoda 'o Yohanan wi ngowaka, 'o
Yohanan 'o Resa wi ngowaka, 'o Resa 'o
Zerubabel wi ngowaka, 'o Zerubabel 'o
Sealtiel wi ngowaka, 'o Sealtiel 'o Neri wi
ngowaka,

28 'o Neri 'o Malkhi wi ngowaka, 'o
Malkhi 'o Adi wi ngowaka, 'o Adi 'o Kosam
wi ngowaka, 'o Kosam 'o Elmadam wi
ngowaka, 'o Elmadam 'o Er wi ngowaka,
29 'o Er 'o Yesua wi ngowaka, 'o Yesua 'o
Eliezer wi ngowaka, 'o Eliezer 'o Yorim wi
ngowaka, 'o Yorim 'o Matat wi ngowaka,
'o Matat 'o Lewi wi ngowaka,
30 'o Lewi 'o Simeon wi ngowaka, 'o
Simeon 'o Yehuda wi ngowaka, 'o Yehuda
'o Yusuf wi ngowaka, 'o Yusuf 'o Yonam
wi ngowaka, 'o Yonam 'o Elyakim wi
ngowaka,
31 'o Elyakim 'o Melea wi ngowaka,
'o Melea 'o Mina wi ngowaka, 'o Mina
'o Matata wi ngowaka, 'o Matata 'o
Natan wi ngowaka, 'o Natan 'o Dautu wi
ngowaka,
32 'o Dautu 'o Isai wi ngowaka, 'o Isai
'o Obed wi ngowaka, 'o Obed 'o Boas wi
ngowaka, 'o Boas 'o Salmon wi ngowaka,
'o Salmon 'o Nahason wi ngowaka,
33 'o Nahason 'o Aminadab wi ngowaka,
'o Aminadab 'o Admin wi ngowaka, 'o
Admin 'o Arni wi ngowaka, 'o Arni 'o
Hezron wi ngowaka, 'o Hezron 'o Peres
wi ngowaka, 'o Peres 'o Yehuda wi
ngowaka,

34 'o Yehuda 'o Yakub wi ngowaka, 'o
Yakub 'o Ishak wi ngowaka, 'o Ishak 'o
Abraham wi ngowaka, 'o Abraham 'o
Terah wi ngowaka, 'o Terah 'o Nahor wi
ngowaka,
35 'o Nahor 'o Serug wi ngowaka, 'o
Serug 'o Rehu wi ngowaka, 'o Rehu 'o
Peleg wi ngowaka, 'o Peleg 'o Eber wi
ngowaka, 'o Eber 'o Salmon wi ngowaka,
36 'o Salmon 'o Kenan wi ngowaka,
'o Kenan 'o Arpakhsad wi ngowaka, 'o
Arpakhsad 'o Sem wi ngowaka, 'o Sem
'o Nuh wi ngowaka, 'o Nuh 'o Lamekh wi
ngowaka,
37 'o Lamekh 'o Metusalah wi ngowaka,
'o Metusalah 'o Henokh wi ngowaka, 'o
Henokh 'o Yared wi ngowaka, 'o Yared 'o
Mahalaleel wi ngowaka, 'o Mahalaleel 'o
Kenan wi ngowaka,
38 'o Kenan 'o Enos wi ngowaka, 'o
Enos 'o Set wi ngowaka, 'o Set 'o Adam
wi ngowaka, de 'o Adam gu'una ma
Jo'oungu ma Dutu wi ngowaka.

4 1 'O Yesus gee 'o Ngomasa 'Itebi-
tebini wiparetano wamada 'o Yordan
ma 'akere, de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
wi'asa 'o tonaka 'ika-kakasaka.

2 Ge'enaka dau 'una 'o Tokata ma Koana
witaili, ma do'ingo 'o wange nagi soata
de 'o obiri nagi soatino. Ge'ena ma
do'ingono ka ma eta ma kowo'odomuwa
so wamao wisawinukou.
3 'O Tokata ma Koana kaingosekau
'unaka, "Ngona ne'ena ma Jo'oungu ma
Dutu wi Ngowaka. So bika nasuloko 'o
teto-teto ne'ena 'imadadi 'o 'inomo."
4 'O Yesus wosango, "'O Buku 'Itebi-
tebinoka 'isilefoku, ''O nyawa yo'ahu
duga ka de 'o 'inomuwa.'"
5 Ge'enaka de 'o Tokata ma Koana 'o
Yesus wi 'asali 'o ngii 'ikuru-kurutieka,
de kaisijaino wisidumutu 'o duniaka ma
koa-koana de ma haratаа.
6 De ma Tokata ma Koana kaingosekau
'o Yesusika, "'O duniaka ma kuasa de ma
harataa 'iodumu ne'ena 'asa tonisidukula.
Sababu 'iodumu ne'ena ma Jo'oungu ma
Dutu wosarakaniokau ngoino, de ngoi
'idadi takikula nago'onaka naga bato gee
ngoi tomau takikula.
7 'Iodumu ge'ena dua to ngonau nako
noisuba."
8 'O Yesus wosango, "Naga 'o Buku
'Itebi-tebinoka 'isilefoku, ''O nyawa
'iodumu salingou yosuba duga ka ma

Jouka ge'ena la ma Jo'oungu ma Dutu
gee womatengo-tengoka, de ka 'unaka
duga wileleani.'"
9 Ge'enaka de 'o Tokata ma Koana
wi'asa 'o Yesus 'o Yerusalemuka, de
wisuloko wodoade daku ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi Woa ma deku 'idaduieka
de kaingosekau 'unaka, "Ngona ma
Jo'oungu ma Dutu wi Ngowaka. So bika
ne'enaka de nomaotaka.
10 Sababu naga 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isilefoku, 'Ma Jo'oungu ma Dutu 'asa
wakokisuloko wi mala'ekati nijaga
'isidi-diai.'
11 De mita, 'Ma mala'ekati ge'ena 'asa
nirilegono la ka 'ani dou ma 'uwa 'itigi 'o
tetoku!'"
12 'O Yesus wosango, "Naga 'o Buku
'Itebi-tebinoka 'isilefoku, 'Ka moi ma
'uwa witaili ma Jou, nanga Jo'oungu ma
Dutu.'"
13 'O Tokata ma Koana 'iduanginou 'o
Yesusika witaili ma ngekomo 'irupa-
rupaka, ge'enaka de kawimada 'o Yesus
de 'idamaali 'o 'orasi yaowa-owa.
14 Ge'enaka de 'o Yesus 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'awi singina yaparetano
wolioli 'o Galilea ma daeraaka. De ma

habari ma ngale 'una ge'ena 'o Galilea
ma daeraaka yakilolituku.
15 'Una wodotoko 'o lo-lomu ma
woa-woaka ge'ena 'o Galileaka, de 'o
nyawa 'iodumu wisiarene.
16 'O Yesus waikali 'o Nazaretika gee
'una wodaamoko ge'enaka. Pomaoma-
omasa ma Wangeka 'una wotagi 'o
lo-lomu ma woaka moteke biasau 'una
koge'ena. Ge'enaka waika de woma'oko
ma ngale wobaca 'o Buku 'Itebi-tebini,
17 de wikula ma Nabii Yesaya 'awi buku.
Wasose ma buku 'ipe-peleleno ge'ena de
wamake ma bo-bula gee 'ingose konee,
18 "Ma Jou wi Ngomasa naga ngoioka
ma ngale 'ikula 'o kuasa, sababu 'una
woigorakokau ma ngale tositotara 'o
Habari ma Owa 'o nyawa yosusa-susaka.
'Una woisuloko tosikawasa 'o nyawa
gee yakitago-tagokinoka 'ato 'ona
'asa yakisipidili, gee yorau-rau 'asa
yomasimakeli, de kiaka naga gee
yaki'asa 'ito-torou 'asa yakisilaha,
19 de tosihabari 'ato ma Jou 'awi kawasa
wosilaha ma 'orasi ya'adonokau."
20 'O Yesus wapeleleli ma buku ge'ena,
de wosigilio yole-leleanika, 'asa deika

wogogere. 'O nyawa 'iodumu ma woa
ma dodaka ge'ena wiriungini.
21 De 'o Yesus wakidotoko 'onaka,
wongose 'ato, "Ne'ena ma wange 'o
Buku 'Itebi-tebini ma bo-bulaka gee
tabacakau kangano ge'ena 'idadiokau
ma 'orasi ngini nio'isene."
22 'O nyawa ge'enaka gee yoodumu
yongose 'ato 'awi demo-demo ge'ena
'iodumu 'itiai. De yoherangi 'okia naga
gee wosidemo-demokau 'ena ma sureka.
So 'ona kayongosekau, "'Una ge'ena ka
'o Yusuf wi ngowaka!"
23 So 'o Yesus wongose 'onaka, "Ma
raiokau ngini dua nisicagulu naneda
ngoino, 'Ee Dotere, bika ngona ma sirete
nomasilaha. 'O no-nako 'ihera-herangi
gee mio'isene 'o Kapernaumoka nodi-
diai, bika nodiaioli to ngona ma sirete
'ani soanoka.'"
24 'O Yesus wongoseli, "Ngoi
tinidongose, ma gou-goungu koi'iwa 'o
nabii moi yakihoromati to 'ona ma sirete
manga soanoka.
25 Ma bika niosigisene! Ma 'orasi ma
nabii Elia wo'ahu, 'o Israel ma tonaoka 'o
baulaco ma kiamati yakidaene 'o soana
'isinoimika sababu koibesakuwa 'o taunu

sa'ange de ma songonano. Ma 'orasi
ge'ena 'o bao-bao yosusa-susa manga
gudai 'o Israeloka.
26 Ngaro koge'ena ma, ma Jo'oungu
ma Dutu kowosulokuwa 'o Elia wotagi
wakiriwo 'o bao-baoka go'ona ka moika
ma, so duga ka gee 'o bao-baoka
mimoi 'o Sarfat ma kotaka 'o Sidon ma
daeraaka.
27 Koge'enali mita ma 'o 'orasi ma
Nabii Elisa, 'o Israeloka manga gudai
yakipado-pado, de komoiwa wakisi'aiki,
duga ka 'o Naaman 'o Siria ma nyawa
gu'una."
28 'O nyawa 'iodumu ma lo-lomu ma
woa ma dodaka go'ona yakito'otasa ma
sala gee yo'isene ma hali ge'ena.
29 'Ona yomakokitebulu de witagoko
'o Yesus wisisupu 'o kota ma dudunika
'o babawata ma 'uruka, gee kiaka
naga manga kota yodi-diaioka. 'Ona
manga singina 'itorou 'unaka so yomau
wisiitomou 'o ba-bawatuku.
30 Ma 'o Yesus womasisisu 'o nyawa ma
gu-gudaika de wotagiokau.
31 Ge'enaka de 'o Yesus wotagi
daukuku 'o Kapernaum ma kotaku
'o Galileaka. Ge'enaka dau 'o nyawa

wakidotoko Pomaoma-omasa ma
Wangeka 'isinoi-noimi 'o lo-lomu ma
woa-woaka.
32 'Ona yoherangi 'awi do-dotoko,
sababu 'una wobi-bicara de ma
ku-kumatioka.
33 Ge'ena ma lo-lomu ma woaka
wimoi 'o tokata widongosamuku. 'Una
woma'orese kawongosekau 'o Yesusika,
34 "Ee, Yesus 'o Nazaret ma nyawa,
'uwa nomadatawongo to ngomi mia
hali. Ngona naino ne'enano nomau
minibinasau? Ngoi toninako ngona
ge'ena ma kia. Ngona ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wi Su-suloko
'Itebi-tebini!"
35 De 'o Yesus wodubera ma tokatika
ge'ena wongose 'ato, "Nomariidi,
nosupuoka 'o nyawaka nu'una!"
Ge'enaka de ma tokata ge'ena wisi'umo
'o nyawa gu'una ge'ena yoku-kudai
manga bionuku, de 'isupuokau 'o
nyawaka gu'una ka ma eta ma
kowikasiriwa.
36 'O nyawa yoodumu yokokiherangi de
kayomakadongosekau, "Tei posironga
wosigou-gounguku 'awi demo-demo
ge'ena. Sababu de 'awi kumati de wi

kuasa 'una wosuloko 'o tokata 'ikokisupu
de 'ena mita 'ikokisupu!"
37 So 'o Yesus wi habari 'itagi ma
daeraaka ge'ena yakilolituku.
38 Ge'enaka de 'o Yesus womagoraka
'o lo-lomu ma woaka ge'ena, de wotagi
'o Simon wi woaka. 'O Simon ma
toroa migogamuku mosauku ma upasa
misirama, so 'o nyawa-nyawa ge'enaka
gee yoga'asoko 'o Yesusika yongose 'ato,
"Tanu moniriwo monisi'aikokasi!"
39 'O Yesus waika woma'okode 'ami
dangiri ma dateoka de wosuloko 'ami
panyake ge'ena 'i'aiki. De 'ami panyake
ge'ena ma 'i'aioka, de momomikokau so
makileleani.
40 'Iobirou de 'o nyawa gee manga
riaka dodoto yosa-sangisara manga
panyake 'i'ini-'inioka yoodumu yaki'asa
'o Yesusika. 'O Yesus 'awi giama
wakidatamiku moi-moi yoodumu go'ona,
de wakisilaha.
41 'O tokata mita 'ikokisupu 'o nyawa
manga gudaioka yakido-dongosamuku,
de 'ima'ore-'orese, "Ngona ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngowaka!" Ma 'o
Yesus wodorofu de kowosidabiwa 'ena

'ibicara, sababu 'ena yanako 'una ge'ena
ma Koana Wosilaha-laha.
42 Ma bibinie yaika 'iwange de 'o
Yesus woma'aiki ma kotaka ge'ena de
wotagi 'o ngii moika gee 'irii-riidika. 'O
nyawa-nyawa wirinonu so gee wimakeno
de yoga'asoko la 'uwa wakimada.
43 Ma 'o Yesus kawongosekau, "'O
Habari ma Owa ma ngale kokia ma
Jo'oungu ma Dutu wopareta ma ngale
wokoana salingou tositotara 'o kota
'iregu-reguka mita, sababu ma ngale
ge'enau ma Jo'oungu ma Dutu woisuloko
'o duniano."
44 Ge'enau so 'o Yesus wobobita 'o
lo-lomu ma woa-woaka 'iso de 'o Yudeau
ma daeraaka.

5 1 Ma moi ge'ena 'o Yesus woma'okode
wodotoko 'o Genesaret ma talaga ma
batingoka, 'ena 'o nyawa manga gudai
kayomasisisuou ma ngale yosigisene ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi demo.
2 'O Yesus wamake 'o ngo'otiri
ngai modidioka ge'ena 'o talaga ma
batingoka; yosoma-soma go'ona
yo'utiokau manga ngo'otiroka ge'ena, de
manga soma yo'isoko ma gu-gudaioka.

3 'O Yesus wobarene 'o ngo'otiri ngai
moi ge'ena la to Simon, ge'enaka
de wosuloko 'o Simon waitomo 'o
dowongioka 'ena 'o gurutika ma eta.
'O Yesus wogogerie 'o ngo'otiroka de
wakidotoko 'o nyawa yoku-kudai.
4 Wodotoko 'iduanga de 'o Simonika
wongose, "Nomasioru 'iluku-lukuka de
nia soma nio'umo la 'o naoko niotagoko."
5 'O Simon wosango, "'Aba Guru, 'o obiri
moi kamiomariwokau ma kokia-kiawa.
Ma 'Aba ngona nosuloko, so ngomi 'asa
'o soma mio'umoli."
6 Gee 'o Simon de 'awi ma-manai
yomasioru 'iluku-lukuka so manga soma
yo'umo de kaikudai yomada-daene so
manga soma ma rekeni 'i'etongoka.
7 Sababu ge'ena 'ona yomatagasoko
manga ma-manaika gee 'o ngo'otiri
'ireguoka. De manga ma-manai go'ona
yaino so yomakariwo ma naoko yodonoa
'o ngo'otiruku, so ma ngo'otiri 'o ngai
modidi ge'ena ya'oma-'omanga sigado
rekeni 'ilutuoka.
8 'O Simon Petrus gee wamake
ge'ena, de wobukuku 'o Yesus wi
bionoka wosuba, de kawongosekau,

"Noimadakau Jou! Sababu ngoi 'o nyawa
'isowo-sowono!"
9 'O Simon de 'o nyawa yoodumu gee de
de 'una kayoki-kiliri yolega-lega 'o naoko
koge'ena ma gudaioka yatagokino.
10 Koge'enali mita 'o Simon wi ma-manai
ge'ena la 'o Yakobus de 'o Yohanes, 'o
Zebedeus wi ngowa-ngowaka. 'O Yesus
wongose 'o Simonika, "'Uwa nimodongo!
Ma 'orasi ne'ena to ngona 'ani manarama
ge'ena la 'o nyawa nakinonu yodadi
to ngoi 'ai do-domoteke, matero ka 'o
naoko nosoma."
11 'O Simon de wi ma-manai yatobaka
manga ngo'otiri ge'ena 'o dudungie,
ge'enaka de yakokimada 'iodumu ge'ena
de wimotekokau 'o Yesus.
12 Ma moi ge'ena, 'o Yesus 'o kota
moioka waika. Ge'enaka wimoi 'o pado
wi'omanguku. Gee wimake 'o Yesus
de wi bionoka wobukuku wosuba, de
womaga'asoko, wongose 'ato, "'Aba,
nako nomodeke de noisi'aiki 'itiaika."
13 'O Yesus wi'aoka 'o nyawa gu'una
de kawongosekau, "Ngoi tomodeke,
so 'i'aikika!" De wi panyake ge'ena
'i'aikokau.

14 Ge'enaka de 'o Yesus kowosidabiwa
'o nyawa gu'una wosikajarita ma hali
ge'ena ka moika ma, duga wongose
'ato, "Notagi nomasidumutu 'o 'imamika
la wanako 'ato 'ani panyake 'i'aikokau.
Ge'enaka de nokula 'ani sukuru 'isoka
'o Musa wosulokokau, la 'o nyawa
yanako 'ato ma gou-goungu 'ani panyake
'i'aikokau."
15 Ma 'o Yesus 'awi habari kaisidagi
monga kiaka naga bato, ge'enau so 'o
nyawa kayotuonou yoboa ma ngale 'awi
do-dotoko yosigisene de mita manga
panyake wosi'aiki.
16 Ngaro koge'ena ma 'una biasau
'ijaga wotagi 'o ngii 'irii-riidika ma ngale
wolahidoa.
17 Ma moi ge'ena 'o Yesus wodotoko 'o
nyawa yoku-kudaika, 'ena 'o Farisioka de
'o 'agamaka yodoto-dotoko yamuruoka
naga yogogerie ge'enaka. ('Ona ge'ena
doka 'o Yerusalemuno, de mita 'o Galilea
de 'o Yudea ma soa-soanino yoboano.)
'O kuasa ma Jo'oungu ma Dutuno de ma
'ena 'o Yesusoka, ma ngale wosi'aiki 'o
nyawa yopa-panyake.
18 Ma 'orasi ge'ena yamuruo naga yoboa
wi'asa wimoi wolugu-lugu woma'iduoka

wi kokowaka. 'Ona yapakisaa yomau
wisingosama 'o woa ma dodaka la
winoaku 'o Yesus wi bionoka.
19 Duga 'o nyawa kayokudaioka
ge'enaka, so kokiakawa wisiboa
wisingosama. Sababu ge'ena wisidoa 'o
woa ma katu ma dekude. De ma katu
ya'aiki so wisiara de wi kokowaka 'o
Yesus wi bionuku 'o nyawa yoku-kudai
manga sigoronaku.
20 Gee 'o Yesus wamake to 'ona
manga ngo-ngaku ma guatoka, de
kawongosekau wolugu-luguka gu'una,
"'Esa moi, 'ani so-sowono ta'ikirokau."
21 'O 'agamaka yodoto-dotoko de
'o Farisioka 'ikurue yatiba-tibangi,
"Nagu'una ne'ena wobarani wisiti-
tingoono ma Jo'oungu ma Dutu?
Nagu'una wa'akunu wa'ikiri 'o nyawa
manga so-sowono? Ka ma Jo'oungu ma
Dutu duga 'idadi!"
22 'O Yesus wanako to 'ona manga
di-dibangi ge'ena so kawongosekau,
"'Ido'oa so nia singina ma dodaka
niatiba-tibangi koge'ena?
23 Ka'ena 'ifoloi 'igapangi tongose
wolugu-luguka, ''Ani so-sowono

tosi'aikokau!' bolo, 'Nomomikie de
notagiou!'?
24 Ma ne'ena dua tosidumutu
nginika 'ato 'o duniaka ne'ena 'o
Nyawa ma Ngowaka wopareta 'o
so-sowono wa'ikiri." Ge'enaka de 'o
Yesus kawongosekau wolugu-luguka,
"Nomomikie, 'ani kokowa nagoraka la
noliou!"
25 De 'o nyawa gu'una womomiki 'ona
yoodumu manga bionoka, de wagoraka
wi kokowa de wolio 'ena kawisiare-arene
ma Jo'oungu ma Dutu.
26 'Ona yoodumu yokokiherangi ma sala
de ma Jo'oungu ma Dutu wisiarene. De
kayakimodo-modongika yomakadongose
'ato, "Poherangi ma sala 'okia naga gee
ne'ena ma wange pamake!"
27 Ge'ena 'iduangino so 'o Yesus
wosupuka de wimake 'o pajaki woga-
ga'asoko wimoi, wi ronga 'o Lewi
wogogerie wi kantoroka. 'O Yesus
kawongosekau 'unaka, "Nou, noimoteke
ngoi."
28 'O Lewi woma'oko de wakokimada
'okia sonaa de wimotekokau 'o Yesus.
29 Ge'ena 'iduangino de 'o Lewi 'awi
woaka 'o rame wodiai ma ngale 'o

Yesus wisirame. Manga gudai 'o pajaki yoga-ga'asoko de 'o nyawa 'iregu-regu yomasido'odomo de de 'ona.

30 'O 'agamaka yodoto-dotoko de 'o Farisioka yamuruo naga yamaoku koyoduakuwa, de kayongosekau 'o Yesus 'awi do-domoteika, "'Ido'oa so ngini nimasido'odomo de 'o pajaki yoga-ga'asoko de 'o nyawa ma do-dorou?"

31 'O Yesus wosango, "'O nyawa koyopa-panyakewa ge'ena koyononuwa 'o dotere, so duga ka gee yopa-panyake.

32 Ngoi taino kotaki'asokuwa 'o nyawa gee yomamaoku manga 'ahu 'itiaiokau, ma 'ena gee yosowo-sowono, la yomaogoro 'o sowono yodiai de yolio ma Jo'oungu ma Dutuka."

33 'O nyawa-nyawa yongose 'o Yesusika, "'O Yohanes wi do-domoteke de 'o Farisioka manga do-domoteke 'ijaga yopuasa de yomalahidoa. Ma to ngona 'ani do-domoteke 'ona ko'uwa, 'ona kayo'odomo de kayo'okere."

34 'O Yesus wosango, "Ngini kaidadi? niosuloko yorusu-rusuno 'o ngaamoko ma ngodomoka koyo'odomuwa, nako

womo-modoka gu'una ka de de 'onasi
ge'enaka? Ma raiokau ko'uwa!
35 Ma dua ma 'orasi ya'adono womo-
modoka gu'una wi'eseka 'onaka, 'asa de
'ona yopuasa."
36 Ge'enaka de 'o Yesus wosijarita
'onaka 'o 'ade-'ade ne'ena, "Komoiwa 'o
baju ma sungi ya'etongo de yosipata 'o
baju ma siraka. Sababu nako koge'ena,
dua ma baju ma sungi ge'ena mita
yaracanga 'asa de ma ba-bata ge'ena ma
koimakadaenuwa de ma baju ma sira.
37 Koge'enali mita komoiwa 'o 'anggur
ma sungi de yodarisi 'o 'anggur ma
ngii ma siraku, sababu ma 'anggur ma
sungi ge'ena dua 'ingaara de ma ngii
yosidobotoka so ma 'anggur 'ipoaka de
ma ngii ma 'itorouoka.
38 'O 'anggur ma sungi salingou posinoa
ma ngii ma sungiku mita.
39 Koge'enali mita komoiwa ya'okere 'o
'anggur ma sungi, nako ya'okerokau ma
'anggur ma sira. Bari 'o 'anggur ma sira
'ifoloi 'ijame."

6 1 Ma moi ge'ena Pomaoma-omasa
ma Wangeka, 'o Yesus de 'awi
do-domoteke 'o gandum ma bairino
yaboa, de 'awi do-domoteke ya'utuku

ma gandum. Ma gandum ge'ena
kayapikiroka de ya'odomokau.
2 'O Farisioka yamuruo naga
kayongosekau, "'Ido'oa so ngini
niaparene nanga 'agama ma besesongo?
Ngini koidadiwa niodiai koge'ena
Pomaoma-omasa ma Wangeka!"
3 'O Yesus wongose, "Ma raiokau
niabacakau 'okia 'o Dautu wodiai gee ma
'orasi wimote-moteke yakisawini?
4 'Una wowosama ma Jou wi Woaka
de wa'ese 'o roti gee 'isisubakau ma
Jo'oungu ma Dutuka de wa'odomo.
Ge'enaka de ma roti ge'ena wakikula
mita gee wimote-moteika. 'Ena
momongo moteke to ngone nanga
'agama ma besesongoka, ka 'o 'imam
duga 'idadi ya'odomo."
5 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau,
"Ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka tokuasa
tositatapu 'okia yadaene padiai
Pomaoma-omasa ma Wangeka!"
6 Ma moi ge'ena Pomaoma-omasa ma
Wangeka, 'o Yesus wodotoko 'o lo-lomu
ma woaka. Ge'enaka dau wimoi wi giama
ma songona 'isonge-songene.
7 'O 'agamaka yodoto-dotoko de 'o
Farisioka yamuruo naga yosinonu-nonu

'o Yesus wi sala la 'idadi wikalaki. So
kawisilega dua Pomaoma-omasa ma
Wangeka 'o nyawa wakisi'aiki bolo kokia.
8 Ma 'o Yesus wanako to 'ona manga
singinaka, so kawongosekau wi giama
'isonge-songenika, "Nou, noma'okode
nongoka ma bionoka!" De 'o nyawa
gu'una woma'oko so ge'enakau waika.
9 Ge'enaka de 'o Yesus wosano 'o
nyawa-nyawaka ge'enaka gee, "Moteke
nanga 'agama, ka'ena 'idadi padiai
Pomaoma-omasa ma Wangeka? Podiai
ma owa bolo ma dorou? 'O nyawa
pakisilaha bolo pakisitorou?"
10 'O Yesus wakilega-lega 'ona
yoodumika de kawongosekau wi
giama 'isonge-songenika, "'Ani giama
naboootika." So waboooto de 'ikuatokau.
11 Ma 'o 'agamaka yodoto-dotoko de
'o Farisioka yakito'otasa ma sala, so
yomaka'aturu 'okia salingou yodiai 'o
Yesusika.
12 Ma 'orasi ge'ena 'o Yesus wosau 'o
gigiede ma ngale wolahidoa. Ge'enaka
'una 'o obiri moi wolahidoa ma Jo'oungu
ma Dutude.
13 Gedagee 'ikinitaroka de
wakikoki'asoko 'awi do-domoteke,

de ge'ena 'onaka dau wakiiriki
yamogiooko de modidi. Yamogiooko de
modidi go'ona wakisironga 'o su-suloko.
'Ona ge'ena la:
14 'O Simon (gee wisironga 'o Petrus)
de ma dodoto 'o Andreas, 'o Yakobus de
'o Yohanes, 'o Filipus de 'o Bartolomeus,
15 'o Matius de 'o Tomas, 'o Yakobus 'o
Alfeus wi ngowaka, de 'o Simon 'o Zelot
ma nyawa,
16 'o Yudas 'o Yakobus wi ngowaka,
de 'o Yudas Iskariot gee ma du'uruku
woba-badingaka.
17 Ge'enaka de 'o Yesus de 'awi
su-suloko go'ona yo'uti ge'ena ma
gigieku daku. Gee yototaruku ma diaioka
'ena 'awi do-domoteke yoku-kudai
yomalomuno wida-damaa, de mita 'o
nyawa 'iregu-regu manga gudai yoboano
'iso de 'o Yudeakau ma daeraano, 'o
Yerusalemuno, de 'o Tirus de 'o Sidon
ma soa-soanino.
18 'Ona yaino ma ngale yosigisene 'o
Yesus wodotoko, de mita manga panyake
'i'ini-'inioka wosi'aiki. Godagee 'o tokata
yakido-dongosamuku mita yaino de
wakisilaha.

19 'O nyawa 'iodumu yomau 'o Yesusika
wi'ao sababu de ma 'ena 'o kuasa
'isupu 'awi roesino gee yakisi'aiki 'ona
yoodumu.
20 'O Yesus wakidi-diriidi de wongose,
"Ngaro ngini niosusa ma niosanangioka,
sababu ngini ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi kawasa!
21 Ngaro ma 'orasi ne'ena naga ngini
nisawini, ma niosanangioka sababu
ma Jo'oungu ma Dutu 'asa winikula
'okia naga niapa-paraluu 'iodumu.
Ngaro ma 'orasi ne'ena ngini nio'ari,
ma niosanangioka sababu ngini 'asa
niomore-morene!
22 Niosanangioka ngini gee 'o nyawa
nidu'uduku, konisidabinowa, nisiti-
tingoono de nisigurubungu sababu ngini
niomoteke de de ngoi 'o Nyawa ma
Ngowaka!
23 Niosi-singina! Ma sirasi to 'ona manga
edete de manga dotumu yodiaiokau 'o
nabii-nabiika koge'ena. Nako koge'ena
'idadi, ge'ena niomorene kaniosoda-soda
sababu nia parasengi ma amoko
'idua-duangou 'o sorogaaka.

24 Ma niotorouoka ngini gee niokaya-
kaya; sababu ngini niamakekau 'o
sanangi duga kane'ena ma 'orasi!
25 Niotorouoka ngini gee ma 'orasi
ne'ena naga nipunu-punusu; sababu
ngini 'asa nisawini! Niotorouoka ngini
gee ma 'orasi ne'ena naga nio'ie-'iete;
sababu ngini 'asa niobalisa de nio'ari.
26 Niotorouoka ngini, nako 'o nyawa
'iodumu nisiie-ie; sababu koge'enali to
'ona manga edete de manga dotumu ma
sira 'o nabii yoelu-eluku yakisiie-ie."
27 "Ma ngini gee ma 'orasi ne'ena
nisigise-gisene ngoino, tinisibesesongo:
Niakidora gee nisa-saturuu, de
niakisimara'ai 'o nyawa nidu-du'uduku.
28 Nioga'asoko ma Jo'oungu ma
Dutu wakisibarakati 'o nyawa gee
nidu-du'uduku nginika, de niakisilahidoa
'o nyawa gee manga singina 'itorou
nginika.
29 Nako 'o nyawa nisiti-tingoono nia
gotoaka ma songonano yapoka, ge'ena
niosimadaka yapoka ma songonanoli.
Nako nia baju ya'ora, nia juba mita
niokulaka.
30 Nako 'o nyawa nia kianikia
yoga'asoko, niokulaka. De nako nia

kia sonaa ya'ora, 'uwa nioga'asoko
niosigilioli.
31 Niodiai 'o nyawa 'ireguka, 'isoka gee
ngini nioduaka 'o nyawa 'iregu yodiai
nginika.
32 Nako ngini niakidora duga ka godagee
nidora-dora nginika, 'ania parasengi
'okia? 'O nyawa yosowo-sowono mita
yakidora 'o nyawa yakidora-dora 'onaka!
33 De nako nia go-gasa yaowa duga ka
gee 'o nyawa manga go-gasa yaowa-owa
nginika, 'ania parasengi 'okia? 'O nyawa
yosowo-sowono mita koge'ena!
34 De nako ngini niakisibau 'o pipi duga
ka gee ya'akunu yosoiki, 'ania parasengi
'okia? 'O nyawa yosowo-sowono mita
'o pipi yakisibau 'o nyawa yosowo-
sowonika, deika yoga'asokoli kaimatero
ma amoko!
35 Salingou 'uwa koge'ena! Ma 'ena
niakidora 'o nyawa gee nisa-saturuu
de nia go-gasa yaowa 'onaka. Ngini
salingou niakisibau 'ania kianikia de
'uwa niongano-nganono yosigilioli. Nako
koge'ena ge'ena dua nia parasengi
ma amoko de ngini 'asa niodadi ma
Jo'oungu ma Dutu wokuru-kurutie wi
ngowa-ngowaka. Sababu ma Jo'oungu

ma Dutu 'awi singina yaowa 'o nyawaka
gee koyanako-nakowa yo'amalaha de
mita gee 'o dorou yodi-diaika.
36 'Ania Dea ma Jo'oungu ma Dutu 'una
ge'ena wadora 'o nyawa, so ngini mita
salingou niakidora 'o nyawa!"
37 "'Uwa niakisisala 'o nyawa, la
ngini mita ma Jo'oungu ma Dutu
'uwa winisisala. 'Uwa niakihukumu 'o
nyawa, la ma Jo'oungu ma Dutu 'uwa
winihukumu. 'Uwa niosi-singina 'o nyawa
manga sala nginika, la ma Jo'oungu ma
Dutu mita 'uwa wosi-singina to ngini nia
sala.
38 Ngini salingou nimadu-dukula
'o nyawaka la ngini mita 'asa ma
Jo'oungu ma Dutu winikula. Ngini 'asa
nimadamake 'o barakati posironga ma
amoko gee nidutugakou 'idi-dibitunuku
de 'idi-digiwiku sigado 'ipoa-poa. Sababu
'o du-duga gee kiaka ngini niapake
niosituga 'o nyawaka, ma Jo'oungu
ma Dutu mita 'asa wapake winisituga
nginika."
39 Ge'enaka de 'o Yesus wakidajarita
'o 'ade-'ade konee, "Nako 'o nyawa
yopilo-piloko de yakituda kayopilo-

pilokoli, ma raiokau yamididi go'ona dua
yomasidootaka 'o sukonuku.
40 Koi'iwa 'o do-domoteke 'ifoloi
yobarija de manga guru. Ma 'o muri
gee yosiduangokau yomadotoko, dua
kayomatero de manga guru.
41 'Ido'oa so niosidawanono nia 'esa moi
manga ako ma geneo, 'ena momongo
to ngini nia akoka 'iso 'o basagioni
koniakalesanguwa!
42 Kokia 'idadi niongose nia 'esa moika,
''Esa moi, ino ta'aikia 'ani ako ma
geneo gee,' 'ena momongo to nginioka
'iso 'o basagioni koniamakewa? Ee tei
tabangeluku! 'Isira to nginiosi ma sirete
nia akoka niosisupu 'o basagi ge'ena.
La nimasimake 'itiaiokasi 'asa de 'idadi
niosisupu nia 'esa moi manga ako ma
geneo."
43 "'O gota 'iga-garaibongo koi'iwa
'isowokino ma sowoko 'itorou. Koge'enali
mita 'o gota koiga-garaibonguwa, koi'iwa
'isowokino ma sowoko 'isure-sure.
44 'O gota 'o utu 'isinoimi posikanako ka
ma sowokoka. 'O 'ubutu 'ido-dodowoko
koma'iwa 'isowokino 'o 'ara ma sowoko.
De 'o sisika koma'iwa 'isowokino 'o
'anggur ma sowoko.

45 Koge'enali mita 'o nyawa ma owa,
yosisupu 'okia sonaa yaowa-owa
sababu manga singina ma dodaka doka
yaowa-owa. De 'o nyawa ma dorou
yosisupu 'okia sonaa 'ito-torou sababu
manga singina ma dodaka doka ka
'o dorou. Sababu 'okia naga 'isupu 'o
'urude ge'ena 'ibaoro 'o singinano."
46 "Ma faedaa koi'iwa ngini niongose
'ato ngoi ne'ena to ngini nia Jou, nako
ngini koniosingounuwa 'okia naga gee
tosidemokau.
47 'O nyawa gee yoboa ngoino de
yosigisene 'ai demo ma de yodomoteke,
'ona ge'ena takisitero 'isoka nago'ona?
48 'Ona 'isoka 'o nyawa wimoi gee wi
woa wosigoko. 'Isira 'o tonaka wapaiti
wakuru-kurutuku, 'asa de ma fandasi
wodiai dau 'o teto ma dekude. Gee
yodungu'uisi ma kaigiwi ma ko'uwa
sababu 'o fandasi 'ikua-kuata ma
dekude.
49 Ma 'o nyawa gee yo'isenoka 'ai
demo ma koyodomotekuwa, ge'ena
'isoka wimoi wi woa wosigoko koi'iwaka
ma fandasi. Gee yodungu'uisi de ma
woa ge'ena yarubaka de posironga
'ipiakoroka!"

7 1 'O Yesus 'iduangino wodotoko 'o
nyawa yoku-kudaika, de wotagioli 'o
Kapernaumika.
2 Ge'enaka dau wimoi 'o Romaka
manga tentara ma balusu 'awi gilaongo
kawosiboso-bosono. 'Awi gilaongo
gu'una wopanyake rekeni wosongenoka.
3 Ma tentara ma balusu gu'una
gee wigi'isenoka 'o Yesus woboano
'o Kapernaumoka, de wakisuloko
'o Yahudioka manga 'agamaka ma
balu-balusu yamuruo naga yotagi 'o
Yesusika ma ngale yoga'asoko la waino
wi gilaongo ma panyake wosi'aiki.
4 Gee yototarika 'o Yesusoka de wibaja
yosigou-gounguku la wiriwosi 'o tentara
ma balusu gu'una. 'Ona kayongosekau,
"Ma tentara ma balusu nu'una yadaene
woniriwo 'Aba.
5 Sababu 'una wonasibosono ngone
'o Yahudioka ma nyawa de 'o pipi
wokulakau ma ngale miosigoko mia
lo-lomu ma woa ne'ena ma kotaka."
6 So 'o Yesus wotagi de de 'ona. Gee
rekeni ya'adonoka ma tentara ma balusu
wi woaka, de ma tentara ma balusu
wakisuloko 'awi ma-manai yaika 'o
Yesusika la yosidemo 'awi besesongo

'ato, "'Aba, 'uwau nomakangela naino 'ai
woano. Ngona posironga de nokumatioka
de ngoi kone'ena 'ani bionoka kokiawa
'idaenuku, so koyadaenuwa tonidawongo
'ai woaka.
7 Ge'enau so ngoi kotomoroinuwa
totaari ngonaka 'Aba. Ma ngoi tongaku
ngaro kanosuloko 'o betongo moi ma
dua 'ai gilaongo gu'una 'awi panyake
'i'aiokau.
8 Ge'ena 'isoka ngoioli, ngoi mita
tosigisene 'ai dekude manga pareta,
de ngoioka deuku de ma 'enali mita 'o
tentara salingou yosigisene 'ai pareta.
Nako ma tentara wimoi towisuloko,
'Notagi!' ge'ena 'una mita wotagi; de
nako tongose wimoikali, 'Nongoka
naino!' 'una mita woboa. De nako
tosuloko 'ai gilaongika, 'Neda nadiai!'
ge'ena 'una mita wadiai."
9 'O Yesus wo'isenoka ma kapita
'awi demo ge'ena de woherangi so
womapulutuka kawongosekau 'o nyawa
yoku-kudaika gee wimote-moteke,
"Tinidongose ne'ena: 'O ngo-ngaku
kone'ena ma guata koma'iwasi tamake
ngaro ka 'o Israelokau ma!"

10 'O nyawa gee yakisulo-suloko
yolioka ma tentara ma balusu 'awi
woaka, 'ena wimake 'o gilaongo gu'una
wosa-sanangiou.
11 Ge'ena 'ipasano koito'ingowa de 'o
Yesus wotagi 'o Nain ma kotaka. 'Awi
do-domoteke de 'o nyawa yoku-kudai
yomoteke de de 'una.
12 Gee 'o Yesus wa'adono 'o kota ma
ngorana ma amoika, 'ena 'o nyawa
'o songene yomoku yo'otaka 'o kota
ma dudunika. Wosonge-songene
gu'una 'o bao-bao mimoi mi ngowaka
kawomatengoka. 'O kota ma nyawa
manga gudai mimoteke 'o bao-bao
gumuna.
13 De gee ma Jou Yesus womimake
'o ngeweka gumuna, de womisingina
so kawongosekau, "Sioko 'Esa! 'Uwau
no'ari!"
14 Ge'enaka de 'o Yesus womasisori 'o
songene ma mo-mokuka de wa'ao. So
yomoku-moku go'ona yomaogoro. De 'o
Yesus wongose 'o dogu'uruka gu'una,
"Ee nomomiki!"
15 'O dogu'uru wosonge-songenuku
gu'una womomiki so wogogerie deika

wobicarakau. Ge'enaka de 'o Yesus wisisarakani ma 'esaka.
16 'O nyawa yoodumu yakimodongo de wisiare-arene ma Jo'oungu ma Dutu. Munuka kayongosekau, "'O nabii ma amoko wimoi woboanou ngoneka!" De munukali yongose 'ato, "Ma Jo'oungu ma Dutu woboanou ma ngale wosilaha 'awi kawasa!"
17 So 'o habari ma ngale 'o Yesus ne'ena 'itagi 'o Yudea ma daeraaka de ma date-dateoka yakilolituku.
18 'O Yohanes wi do-domoteke yosidemo 'okia naga 'idadi-dadiokau 'iodumu ge'ena 'o Yohanesika. So 'o Yohanes waki'asoko 'awi do-domoteke yamididi
19 de wakisuloko yotagi ma Jou Yesusika yosano, "'Aba, ngonau? 'o Ro-riwo 'o Nyawa Wosilaha-laha gee mida-damaau moteke ma sira ma Jo'oungu ma Dutu wojajiokau 'awi nabiika 'ato dua wimoi woboa, bolo salingou miodamaa 'ireguosi wimoi?"
20 'O Yohanes wi do-domoteke yamididi go'ona yotagi 'o Yesusika de yongose, "'O Yohanes Wo'osi-'osiki wosuloko ngomi miosano ngonaka, ngonau 'Aba

gee ma Jo'oungu ma Dutu wojajiokau
'ato dua wimoi woboa? Bolo salingou
ngomi mioda-damaa 'o nyawa 'ireguosi
wimoi?"
21 Ma 'orasi ge'ena 'o Yesus wakisi'aiki
yopa-panyake manga gudai, de manga
gudai yakitoka-tokata manga tokata
woginiiki, de mita manga gudai
yopilo-piloko wakisilaha so 'idadi
yomasimake.
22 So 'o Yesus wosango, "Tagi niolio
'o Yohanesika de niosidemo 'okia naga
nio'isene de niamake todiai ge'ena la
'o nyawa yopilo-piloko yomasimake,
yolugu-lugu 'idadi yotagi, yakipado-pado
manga pado 'i'aiki, yakito-topongono
yomasi'isene, yosonge-songenuku
yowango de 'o Habari ma Owa ma
Jo'oungu ma Dutuno 'isitotara 'o nyawa
yosusa-susaka.
23 Yosanangioka 'o nyawa gee
manga singina koikapulawa ngoino so
koiitomuwa."
24 'O Yohanes wakisulo-suloko go'ona
yolioka, de 'o Yesus wobicarali 'o nyawa
yoku-kudaika ma ngale 'o Yohanes,
wongose 'ato, "Tosanosi nginika! Ngini
niotagi 'o tonaka 'ika-kakasaka ma ngale

'okia niodo'oa? Winilega 'o nyawa wimoi
'awi singina kairiiduwa 'isoka 'o 'ubutu 'o
dadoko yauwa-uwaka? Ma rai ko'uwa!
25 Bolo ngini niaika 'okia nialega? 'O
nyawa wimoi wi baju 'isure-sure? 'O
nyawa manga pakeangi 'isure-sure de
yoko-korago yomanoa 'o kadatoka!
26 So ngini niosupu 'okia nialega?
Ma ngale 'o nabii wimoi winilega? Ma
goungu, de 'una 'ifoloidesi de 'o nabii.
27 Sababu ma ngale 'o Yohanesiou
gu'una naga 'o Buku 'Itebi-tebininoka
'isilefoku konee: Ma Jo'oungu ma Dutu
wongose, 'Nu'una to ngoi 'ai su-suloko.
Ngoi 'asa towisuloko 'una wosira la ni
ngekomo woniditiaiokasi 'asa de ngona
noboa.'"
28 'O Yesus wakidongoseli, "'O duniaka
ne'ena 'o nyawa komoiwa 'ifoloi yodaduie
de 'o Yohanes Wo'osi-'osiki. Ma dua 'o
Dunia ma Sungioka gee ma Jo'oungu
ma Dutu wi pareta ma sigoronaka 'o
nyawa gee kokiawa yakidae-daenuku,
'ona 'ifoloi yodaduie."
29 ('O nyawa gee yo'ise-'isene 'o Yesus
wongose koge'ena, ge'ena dau ma
dodaka 'o balasitengi yoga-ga'asoko
mita. 'Ona yanako ma Jo'oungu ma

Dutu wotiai, sababu ma sira 'o Yohanes
waki'osikokau.
30 Ma 'o Farisioka de 'o 'agamaka
yodoto-dotoko yooluku yadawongo ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi mau 'onaka,
sababu 'ona yooluku 'o Yohanes
waki'osiki.)
31 Ge'enaka de 'o Yesus wobicarali
wongose 'ato, "De 'okia salingou
takisi'ade-'ade 'o nyawa-nyawa ne'ena
naga? 'Ona 'isoka 'okia?
32 Takisi'ade-'ade 'isoka 'o ngowa-
ngowaka 'o pasarioka yogoge-gogerie de
yo'asoko manga ma-manaika, 'Ngomi
minidababoka 'irame-rame ma ngini
koniosodawa! Ngomi mionyanyi 'o balisa
ma nyanyi ma ngini koniobalisawa!'
33 Ge'enau so gee 'o Yohanes woboano
wodotoko, 'una 'ijaga wopuasa de
'o 'anggur kowo'oke-'okeruwa, de
ngini niongose 'ato, ''Una 'o tokata
widongosamuku!'
34 Deika gee ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka
toboano, ngoi biasa to'odomo de 'o
'anggur mita kato'okere 'isoka 'o nyawa
'iregu-reguoli, de ngini niongose 'ato,
'Winimake 'o nyawa gu'una! 'Una
witopokana, wi'eto-'eto, 'o pajaki yoga-

ga'asoko de 'o nyawa yosowo-sowono
manga manai.'
35 Ngaro koge'ena, ma ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi barija 'inyatakau 'itiai naga
'o nyawa gee ma Jo'oungu ma Dutu wi
barija yakipa-paretanoka."
36 'O Farisioka wimoi wi ronga 'o Simon
wisigaro 'o Yesusika la yomasido'odomo
'awi woaka. So 'o Yesus mita waika 'o
Simon wi woaka de wo'odomo.
37 Ge'ena ma kotaka 'o ngeweka
mimoi 'ami roese mowuku-wukunu.
Gee mo'isenoka 'ato 'o Yesus wo'odomo
'o Farisioka wimoi wi woaka de muna
moboa mo'asa 'o botoli 'o ngai moi gee
'o teto 'ihali-hali yadiaiku, ma dodaka 'o
goooro ma bounu yaowa-owa.
38 Muna mo'ari-'ari mobukuku 'o Yesus
wi dudunoka 'awi dou ma dateoka,
de 'awi dou mosipesaka de 'ami
kongoro. Ge'enaka de 'awi dou ge'ena
mosidudungu de 'ami utu mosiesaka ma
de maame, de mosidausu 'o goooro ma
bounu yaowa-owa.
39 'O Farisioka gu'una wamake
koge'ena, de ka wi singinaka, "'Una
ge'ena ko 'o nabiiwa. Sababu nako 'una
ge'ena 'o nabii, ma raiokau wanako

muna ge'ena nagumuna, de ma raiokau
wanako muna ge'ena mo'ahu 'o sowono
ma dodaka!"
40 Ge'enaka de 'o Yesus wongose
'o Simonika, "Simon, 'okia naga moi
tomau tonisidemo ngonaka." 'O Simon
wongose, "Ia 'Aba Guru, kanongose
bato!"
41 "Naga yamididi manga nagimi 'o
nyawa 'o pipi wosibau-bauoka. Wimoi
wi nagimi 'o saaka 'o ratusu motoa, de
wimoioli 'o saaka 'o nagi motoa.
42 Yamididi go'ona koya'akunuwa
yafangu yabooto manga nagimi
ge'ena. So manga nagimi ge'ena
koyakiga'asokuwau so kaiisangikau. Aa,
yamididi go'ona nago'ona 'ifoloi widora
'o pipi wosibau-bau gee?"
43 'O Simon wosango, "Ngoi tamao
gedagee wi nagimi 'ifoloi 'iamoko
kowiga'asokuawau!" 'O Yesus wosango,
"'Ani di-dibangi ge'ena yadaene."
44 Ge'enaka de 'o Yesus womalega 'o
ngewekaka gumuna de kawongosekau
'o Simonika, "Monimakekau 'o ngeweka
numuna 'okia modiai? Ngoi toboano 'ani
woaka ma konoidakalariwa 'o 'akere
ma ngale 'ai dou nosi'isoko moteke 'o

Yahudioka nanga 'adati, ma 'o ngeweka
numuna 'ai dou ma'isokokau de 'ami
kongoro de mosidudungu de 'ami utu ma
ngale moihoromati de moidora.
45 Ngona konoiamewa, ma 'o ngeweka
numuna komomaogoruwa 'ai douka
maame katotototarinosi sigado ne'ena.
46 Ngona konoidarisuwa 'o gooorro ma
bounu yaowa-owa 'ai saekuku, ma 'o
ngeweka numuna modarisokau 'o gooorro
ma bounu yaowa-owa 'ai douku.
47 Ma gou-goungu 'ami sowono ma
amokoka ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
kowongano-nganonuawau so 'ami dora
posironga ma amokoka! Ma 'o nyawa
gee manga so-sowono ka ma eta 'i'ikiri,
ge'ena manga dora kaiamokuwa."
48 Ge'enaka de 'o Yesus wongose 'o
ngewekaka gumuna, "'Ani sowono
'iodumu 'i'ikirokau."
49 De 'o nyawa gee yomasido-
dogogeruku yo'odomo de 'o Yesus
yomakadongose 'ato, "'Una wongose
'una ge'ena ma kia sigado 'idadi 'o
sowono wa'ikiri?"
50 Ma 'o Yesus wongose 'o ngewekaka
gumuna, "Sababu nongaku ngoino,

ngona 'o laha namake. Notagiou kanosa-sanangi!"

8

1 Ge'ena 'ipasano koito'ingowa de
'o Yesus wotagi 'o kota-kotaka de
'o soa-soanika ma ngale wosihabari
'o Habari ma Owa 'ato ma Jo'oungu
ma Dutu wacobou wopareta ma ngale
wokoana. 'Awi do-domoteke yamogiooko
de modidi wimoteke.
2 Koge'enali mita 'o nge-ngeweka
yamuruo naga gee woginiikokau
'o tokata yakido-dongosamuku, de
wosi'aikokau manga panyake. 'Ona
ge'ena 'o ngo Maria gee misironga ngo
Magdalena 'o tokata 'o ngai tumudiingi
wosisupuokau munaka;
3 de ngo Yohana 'o Khuza ma wekata.
'O Khuza 'una 'o Herodes wi kadatoka
yoma-manarama manga balusu; 'o
ngo Susana de manga gudaiosi 'o
nge-ngeweka 'iregu. Ka to 'ona ma sirete
manga kia sonaa yakisiriwo 'o Yesus de
wi do-domoteke.
4 'O nyawa manga gudai naga 'o
kota-kotano koitoa-toakuwa kayotuonou
yoboa 'o Yesusino. Gee manga gudaiokau
yomatoomuno, de 'o Yesus wakidajarita
'o 'ade-'ade koneda:

5 "Wopai-pairi wimoi wotagi 'o fini
wopiakoro. Gee wopiakoro, de munuka
'itotaka 'o ngekomuku so 'o nyawa
yadoko-doko de 'o namoro ya'odomo
yabootoka.
6 Munuka 'itotaka 'o ngii 'iteto-tetoku
gee ma tonaka ka ma etaka. Gedagee
ma go'oo 'isupu de kaimaaioka sababu
ma tonaka 'iroto.
7 Naga munuka 'itotaka 'o sisika
ma sigoronaku. Ma sisika ge'ena
'imasidefero de ma joro, de yapilatu so
ma joro ge'ena 'isongenoka.
8 Ma de ma 'ena mita 'itotaka 'o tonaka
'irewo-rewoku, so 'igo'oo de 'isowoko
'iliono 'o ratusu moioka." 'O Yesus
wosijaritaka 'o 'ade-'ade ge'ena, de
kawongosekau, "Nako de nia ngaukoka
de nio'isenika!"
9 'O Yesus wi do-domoteke yosano
'unaka 'o 'ade-'ade ge'ena ma ngale
'okia.
10 'O Yesus wosango, "Ngini tinikulakau
'o co-catu ma ngale niasahe gedagee
'o nyawa koyanako-nakowasi ge'ena la
kokia ma Jo'oungu ma Dutu wopareta.
Ma 'o nyawa 'iregu takisidotoko de
'o 'ade-'ade. La 'ona yodi-diriidi ma

koyanakowa ma ngale; de yo'isene ma
koyasahewa."
11 "Koneda 'o 'ade-'ade ge'ena ma
ngale: 'O fini ge'ena 'isoka ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi demo.
12 'O fini gee 'itotaka 'o ngekomuku
ge'ena 'isoka 'o nyawa gee yo'isenokau
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi demo ma
'o Tokata ma Koana 'iboa de ya'oraka
ge'ena to 'ona manga singinaka, la 'uwa
yongaku de 'uwa yakisilaha.
13 'O fini gee 'itotaka 'o tonaka
'iteto-tetoku, ge'ena 'isoka 'o nyawa
gee yo'isenoka 'o demo ge'ena,
de yadawongo de manga singina
'isa-sanangi. Ma 'o demo ge'ena
koimasingutukuwa manga singinaka.
'Ona yongaku ka 'o 'orasi moi, ka gee
yakitaili de koyongakuwau.
14 'O fini gee 'itotaka 'o sisika ma
dodaku, ge'ena 'isoka 'o nyawa gee
yo'isenoka ma Jo'oungu ma Dutu
'awi demo ge'ena, ma yododato ma
ngale manga 'ahu, yomau yokaya de
kayosanangi 'o duniaka ne'ena. Ge'ena
'iodumu yakipilatu sigado koyosisupuwa
ma sowoko 'isure-sure.

15 'O fini gee 'itotaka 'o tonaka
'irewo-rewoku, ge'ena 'isoka 'o nyawa
gee yo'isenoka 'o demo ge'ena de
yaga-gaonou manga singina 'iti-tiaioka,
de yotongosono sigado ma sowoko
'isupu."
16 "Komoiwa 'o silo yatuuika de 'o pa'udi
yositamunuku, bolo yanoaku dau 'o
dangiri ma timioka. Ma 'ena ma raiokau
dua yatamide ma ngiioka la 'o nyawa
gee yowosama 'o woaka 'idadi yamake
ma siwara.
17 Koi'iwa gee 'isigi-gi'iunika 'asa
koisupuwa, de koi'iwa gee 'isipongo-
pongonino 'asa 'o nyawa koyanakowa.
18 Ge'enau so niosi-singina 'okia naga
gee nio'isenokau. Sababu to nago'ona
de ma 'enau, 'ona 'asa yakikula 'ifoloisi
'ikudai. Ma to nago'ona koi'iwa, 'asa
ya'eseka mita 'onaka 'okia naga gee 'ona
yamaoku de ma 'ena."
19 'O Yesus 'awi 'esa de 'awi riaka
dodoto yaika 'o Yesusika, ma 'o nyawa
kaifoloi yokudai so koyototaruwa 'unaka.
20 So wimoi wongose 'o Yesusika, "'Aba,
'ani 'esa de ni riaka dodoto doka ma
dudunoka. 'Ona yomau nimakamake de
de ngona 'Aba."

21 Ma 'o Yesus wongose 'onaka, "'O
nyawa gee ma Jo'oungu ma Dutu wi
demo yo'isene de yodomoteke, 'ona
ge'ena to ngoi 'ai 'esa de 'ai riaka
dodoto."
22 Ma moi ge'ena 'o Yesus de 'awi
do-domoteke 'o ngo'otiruku yoparene
de kawongosekau 'awi do-domoteika,
"Nou, ngone posikaisa 'o talaga ma
songonasa!" So 'ona mita yotagi.
23 Gee yosidetika de 'o Yesus wonisuku
so woma'iduokau. De ino ma rato
ma talagano ge'ena sigado 'o 'akere
'iwosama manga ngo'otiri ma dodaku so
yokokiboditou tanu.
24 Ge'enaka de 'o Yesus wi do-domoteke
'o Yesus witomanga kayongosekau,
"'Aba Guru, potorouoka ngone!" 'O
Yesus womomiki de wodorofu 'o rato
de 'o moku-moku 'ila-laagomo ge'ena,
so 'o rato de 'o moku-moku ge'ena
'imaogoroka. De ma talaga ge'ena 'isoka
'o gooorou 'ipoade.
25 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
'awi do-domoteika, "'Ido'oa so
koningakuwa ngoino?" 'Ona yoherangi
ma de yakimodongo. De yomakadongose
moi de moi, "Tei 'o nyawa nu'una

posironga de wi kuasaka. 'O rato de 'o
moku-moku wasuloko 'imaogoro de 'ena
mita wisingounu!"
26 'O Yesus de 'awi do-domoteke
yongo'otiri sigado 'o Gerasa ma nyawa
manga daeraaka 'o Galilea ma talaga ma
songonasa.
27 Gee yototarisau 'o Gerasa ma
daeraaka so 'o Yesus wo'uti 'o dudungisa
de wimoi 'o tokata widongosamuku
waino 'o Yesusino. 'Una ge'ena 'o kota
ma nyawa. 'Una kowomabajukuwa de
wooluku womanoa 'o woaka so womau
ka 'o bo'osuku ma 'aru-'arukoka.
28 Gee wimake 'o Yesus de woma'orese
deika wosuba 'o Yesus wi bionoka de
kawongosekau waamo-amokie, "Ee
Yesus ma Jo'oungu ma Dutu wokuru-
kurutie 'awi Ngowaka! Nodo'oau ngoino?
Tanu 'uwa noisikisaa!"
29 'O nyawa gu'una koge'ena wongose
sababu 'o Yesus wosuloko 'o tokata
ge'ena 'isupu 'unaka. 'Una kaijaga
widongosama 'o tokata ge'ena, sigado
ngaro wi giama de wi dou yapusuoka
de 'o rate de wijaga kowipidilikawa,
duga ma rate ge'ena kawatoaoka de ma
tokata wi'asakau 'o daeraa 'irii-riidika.

30 'O Yesus wosano 'o nyawaka gu'una,
"Ngona 'ani ronga 'okia?" 'Una wosango,
"To ngoi 'ai ronga, 'o Kudai." Sababu 'o
gudaiokau 'o tokata widongosamuku.
31 'O tokata ge'ena 'imadabaja 'o
Yesusika, la 'uwa woginiiki 'o sangisara
ma ngiiku.
32 Ge'ena ma dateoka 'o juku 'o
gudaioka 'iti-timiono ma 'inomo
'imadononu 'o gigie ma agaroka. 'O
tokata ge'ena 'imadabaja 'o Yesusika
la wosidabi 'ikokiwosama 'o juku
'iku-kudaika ge'ena. De 'o Yesus
womodeke.
33 So 'o tokata ge'ena 'ikokisupu 'o
nyawaka gu'una de 'iwosanga 'o jukuka
ge'ena, ge'enaka de ma juku ge'ena
'ikokiowara de 'imatebulu ge'ena ma
babawata ma 'uruoka de daukuku 'o
talagaku, so 'ikokilutuoka.
34 Ma juku yopi-piara go'ona yamake
'okia naga 'idadiokau, de kayoowa-owara
yosikademo 'o kotaka de 'o soa-soanika
gee ge'ena ma date-dateoka.
35 Ge'enaka de 'o nyawa-nyawa
yokokisupu ma ngale yalega 'okia naga
'idadiokau gee. 'Ona yaika 'o Yesusika
de wimake 'o nyawa gee 'o tokata

wikokipidilokau wogogerie 'o Yesus 'awi
dou ma dateoka. 'Una womabajukou,
womanakonou de 'awi di-dibangi
'itiainokau. So 'ona yakimodongo.
36 'O juku yopi-piara gee 'onau ma sirete
yamake-make 'okia naga 'idadiokau
ge'ena, yosijarita 'o nyawa-nyawaka
kokia witoka-tokata gu'una 'o Yesus
wisilaha.
37 Ge'enaka de 'o Gerasa ma nyawa
yoodumu yoga'asoko la 'o Yesus
wamadakau manga daeraaka ge'ena,
sababu 'ona yakimodongo ma sala. So 'o
Yesus 'o ngo'otiruku woparene ma ngale
wolio 'o Galileako.
38 'O nyawa gee 'o tokata wimada-
madakau womadabaja 'o Yesusika la
'una 'idadi womoteke, ma 'o Yesus
kowisidabiwa. So kawisuloko wongose
'ato,
39 "Noliou ni woaka de nosikokijarita
'okia naga ma Jo'oungu ma Dutu
wodiaiokau ngonaka." So 'o nyawa
gu'una wotagi wosikademo 'o kota
wakilolituku 'okia naga 'o Yesus
wodiaiokau 'unaka.

40 Gee 'o Yesus wolio 'o talaga ma
songonako, de 'o nyawa manga gudai
wisibusuku sababu 'ona wida-damaau.
41 De wimoi woboa 'awi ronga 'o
Yairus, 'una ge'ena ge'enaka dau manga
lo-lomu ma woa ma balusu. 'Una
wotalibukuku wosuba 'o Yesus 'awi
bionoka, womadabaja la 'o Yesus waika
'awi woaka;
42 ngano 'awi ngowaka kamomatengoka
mi 'umuru 'o taunu mogiooko de
modidiou rekeni mosongenoka. 'O Yesus
'awi do-dagioka wosikaika 'o Yairus 'awi
woaka, 'ena 'o nyawa manga gudai
wisikabe'eto.
43 Ge'enaka dau mimoi mita 'o taunu
mogiooko de modidiou mopanyake
mokokopoa. Muna 'ami harataa matagi
mabootokau sababu momasouru 'o
doterika, ma komoiwa ya'aiki.
44 'O ngeweka gumuna momasisori 'o
Yesus 'awi dudunino, de matigi 'awi juba
ma barenika. Kage'ena de 'ami 'aunu
'itagi 'itogumokau.
45 'O Yesus wosano, "Nago'ona 'ai jubaka
yatigi?" Ma komoiwa yomadongose.
Ge'enaka de 'o Petrus kawongosekau,
"'Aba, 'o nyawa manga gudaioka

nisigilolitino; 'ona nisibe-be'etoro monga
'Aba!"
46 'O Yesus wongose, "Ma naga 'o nyawa
'itigi. Ngoi tanako, sababu naga 'o guata
'isupu ngoioka."
47 'O ngeweka gumuna manako 'ato
'okia naga modiai ge'ena yanakokau,
so muna motirineka maika mobukuku
mosuba 'o Yesusika. De muna mosijarita
'o nyawa yoku-kudai manga bionoka,
'ido'oa so matigi 'o Yesus 'awi juba, de
kage'ena matigioka de 'ami panyake
ge'ena 'i'aikokau.
48 'O Yesus kawongosekau munaka," 'Ai
ngowaka, noingaku so nolahakau. 'Uwau
ni singina 'itubuso!"
49 'O Yesus kawobicarasi, de 'o Yairus
'awi su-suloko 'awi woa ma dodaku
wimoi woboa. 'Una wosidemo 'o Yairusika
wongose 'ato, "Bereki, 'ani mosolese
mosongenokau. So 'uwau woni'asoko ma
Guru gu'una."
50 'O Yesus wo'isenoka ge'ena de
kawongosekau 'o Yairusika, "'Uwa
nimodongo. Kanongaku bato, de dua 'ani
ngowaka molahali!"
51 'O Yairus 'awi woaka ya'adonika,
de 'o Yesus ka moi ma kowakisidabiwa

yowosama de de 'una mosonge-songene
mi ngiika, duga ka 'o Petrus, 'o Yohanes,
'o Yakobus, de 'o ngowaka ge'ena ma
'esa de ma dea.
52 'O nyawa yoodumu yo'ari ma de
yoto-tora ma gu-gudaioka ngano 'o
ngowaka gumuna mosongenukou. Ma
'o Yesus kawongosekau, "'Uwa nio'ari.
'O ngowaka numuna komosongenuwa
kamoma'iduoka!"
53 'Ona wirisela 'o Yesus, sababu
'ona yanako 'o ngowaka gumuna
mosongenukou.
54 Ge'enaka de 'o Yesus wa'ao
'o ngowaka gumuna 'ami giamika
de kawongosekau, "Ee ngowaka,
nomomikie!"
55 So 'o ngowaka gumuna mowango, de
kamomomikokau. Ge'enaka de 'o Yesus
wongose 'ato, "Tagi 'o 'inomo minikula."
56 'O ngowaka gumuna 'ami balusu
yoherangi ma sala. Ma 'o Yesus
kowosidabiwa yosikademo 'okia naga
'idadiokau ge'ena ka moika ma.
9 1 'O Yesus wakitoomuno 'awi su-
suloko yamogiooko de modidi, de
wakikula 'o kuasa ma ngale 'o tokata
yoginiiki de 'o panyake yosi'aiki.

2 Ge'enaka de wakisuloko yotagi 'o
nyawa manga panyake yosi'aiki, de
yosihabari kokia ma Jo'oungu ma Dutu
wopareta ma ngale wokoana.
3 Koyotagiwasi de 'o Yesus
wakisibesesongokasi 'onaka, wongose
'ato, "'Ania do-dagi ma sigoronaka, 'uwa
'o kianikia nimadagasa. 'Uwa nio'asa 'o
papadi, 'o sadakaa ma ngii, 'o 'inomo,
bolo 'o pipi. De nia pakeangi ka nia
roesoka.
4 Nako 'o soana moioka naga la moi
nidawongo nimasido-dogumu ge'enaka,
ge'ena nioriiduku ge'enaka sigado
niamadaka ma soana ge'ena.
5 Ma nako 'o soana gee niodulu de
ma nyawa-nyawa konisidabinowa,
niamadaka de ma soana ma kakawo nia
douoka gee niodabarisuku la 'imadadi 'o
no-nako moi 'ato 'ona 'asa ma Jo'oungu
ma Dutu wakihukumu."
6 Ge'enaka de 'o Yesus 'awi do-
domoteke yotagi 'o soa-soanika ma
ngale yosihabari 'o Habari ma Owa de
yosi'aiki 'o nyawa manga panyake kiaka
naga bato.
7 Ma 'orasi 'o Herodes wopareta
'o Galileaka, wogi'isene 'iodumu

'idadi-dadiokau ge'ena, de wi singina
'iruahe. Sababu naga munuka yongose
'ato 'o Yohanes Wo'osi-'osiki gu'una
wowangodeuoli.
8 Naga munuka yongose 'ato 'o Elia
woboanouoli. De munukali yongose 'ato
'o nabii ma sirasi wimoi wowangodeuoli.
9 'O Herodes kawongosekau, "Ma
sira ngoi tosulokokau 'o nyawa ya'ogu
'o Yohanes Wo'osi-'osiki gu'una 'awi
saeke, so wosongenokau. So 'o nyawa
nu'una yadaene nagu'una? Naga 'o
gudaiou to'ise-'isene ma ngale 'una."
So 'o Herodes wosikanonu ma ngekomo
womau wimake 'o Yesus.
10 'O Yesus 'awi su-suloko yoliono
de yosijarita 'o Yesusika 'iodumu gee
'ona yodiaiokau. Ge'enaka de 'o Yesus
wakisigaro yotagi yomatingaka dokaika
'o Betsaida ma kotaka 'idadu.
11 Ma gee 'o nyawa yoku-kudai
yanako 'ato 'o Yesus de 'awi do-
domoteke yotagiokau, de wisidu'uru.
So gee yototarika de wakidawongo
de wakisidotoko ma ngale kokia ma
Jo'oungu ma Dutu wopareta 'awi
kawasaka. De mita wakisi'aiki gedagee
yopa-panyake.

12 Gedagee 'o wange 'itumunu de
'awi su-suloko yamogiooko de modidi
go'ona yaino 'o Yesusino kayongosekau,
"'Aba, 'o ngii ne'ena 'imatingakino de
ne'ena 'itarusou so yaowa yoku-kudai
no'ona nakisuloko yotagi 'o soa-soanika
ne'ena ma date-dateoka, la yomadononu
'o 'inomo de manga ngii ma ngale
yomasido-dogumu."
13 Ma 'o Yesus wosango, "Nginiou
niakikula 'o 'inomo." De 'ona yosango
kayongosekau, "Ngomioka duga ka 'o
roti 'o ngai motoaka, de 'o naoko ma
gosaka 'o ngai modidioka. Bolo salingou
ngomi miotagi mio'ija 'o nyawa yoodumu
no'ona manga 'inomo?"
14 'Ona yongose koge'ena sababu
ge'enaka dau ka 'o nau-naurosi poilia
yacaana motoaka. 'O Yesus wongose
'awi su-sulokika, "Niakisuloko 'o nyawa
yoku-kudai go'ona yogogeruku 'o 'inomo
yodamaa yomapolu-poluno, 'o bolu moi
yanagi motoakani."
15 'O su-suloko yamoteke 'okia naga 'o
Yesus wongose. 'Ona yosuloko 'o nyawa
yoku-kudai go'ona yogogeruku 'o 'inomo
yodamaa.

16 Ge'enaka de 'o Yesus wa'ese 'o roti 'o
ngai motoa de 'o naoko 'o ngai modidi
ge'ena, de womalegade 'o diwangie de
wo'amalaha ma Jo'oungu ma Dutude.
Ge'enaka de waeta-eta ma roti ge'ena
de wokula 'awi su-sulokika ma ngale
yosibula-bula 'o nyawa yoku-kudaika
go'ona.
17 'Ona yoodumu yo'odomo sigado
yakipunusoka. Ge'enaka de 'o Yesus
wi do-domoteke yotoomu ma 'inomo
ma baili ge'ena, 'o pa'udi mogiooko de
modidioka.
18 Ma moi ge'ena 'o Yesus womalahidoa
womatengoka, de 'awi do-domoteke
yaika 'unaka. Ge'enaka de 'o Yesus
wosano 'onaka, "Moteke 'o nyawa manga
di-dibangi, ngoi ne'ena nagu'una?"
19 'Ona yosango, "Naga munuka
yongose 'ato 'o Yohanes Wo'osi-'osiki,
munuka yongose 'ato 'o Elia, de munukali
yongose 'ato 'o nabii ma sirasi wimoi
wowangodeuoli."
20 Ge'enaka de 'o Yesus wosanoli,
"Ma nako moteke ngini ma sirete, ngoi
ne'ena nagu'una?" 'O Petrus wosango,
"'Aba ngona ge'ena 'o Koana wimoi ma
Jo'oungu ma Dutu Wiiri-irikokau gu'una."

21 Ge'enaka de 'o Yesus wakisitiari
'awi do-domoteika la 'uwa yosikademo
ge'ena.
22 De wongoseli, "Ngoi ne'ena 'o
Nyawa ma Ngowaka salingou posironga
tosangisaraka, de 'o Yahudioka ma
balu-balusu de 'o 'imam ma sae-saeke,
de mita 'o 'agamaka yodoto-dotoko
'iitomo. 'Ona 'asa 'ito'oma, ma ka 'o
wange sa'angeka de tomomikokali."
23 Ge'enaka de 'o Yesus wongose
'o nyawa yoodumika ge'enaka gee,
"Nago'ona yomau 'imoteke ngoi, salingou
'uwa yamoteke ka to 'ona ma sirete
manga mau, de salingou yamoku 'o
salip 'o wange 'isinoi-noimi de tatapu
yomoteke de de ngoi.
24 Sababu 'o nyawa gee yomau yooluku
manga 'ahu 'o duniaka ne'ena 'iisanga,
dua manga 'ahu 'ika-kakali 'iisanga. Ma
'o nyawa gee manga 'ahu 'o duniaka
'iisanga sababu koyomasipidiluwa de de
ngoi, 'asa yamake 'o 'ahu 'ika-kakali.
25 Ngaro wimoi 'o duniaka ne'ena
'iodumu ka to 'una, ma faedaa koi'iwa
nako la 'una waisanga 'awi 'ahu ma
du'uruoka.

26 Nago'ona yakimaeke yongose 'ato
'ona ge'ena 'ingaku-ngaku ngoi de 'ai
do-dotoika, ge'ena ngoi 'o Nyawa ma
Ngowaka mita 'asa tongose 'onaka
'ato, 'Ngoi kotininakowa', gee dua ma
'orasi toboali de 'ai kuasa, de to 'Aba
'awi kuasa, de mita 'o mala'ekati gee
'itebi-tebini ma kuasa!
27 Tinidongose! Naga nginioka ne'ena
dua wimoi kowosongenuwa nako
kowamakewasi ma Jo'oungu ma Dutu
wopareta."
28 'O Yesus wosikokidotokoka 'iodumu
ge'ena de poilia 'o 'ahadi moi 'ipasano
de waki'asa 'o Petrus, 'o Yohanes, de
'o Yakobus yotagi 'o gigiede ma ngale
yolahidoa.
29 'O Yesus wolahidoa ma gu-gudaioka
'ena 'awi biono 'ingali de wi pakeangi
'i'arese daungie 'iletongo.
30 De yakimake 'o nyawa yamididi
yomabi-bicara de 'o Yesus ge'ena la
ma nabii Musa de ma nabii Elia, 'o
sorogaa ma ginitara yakidisiwaruku.
'Ona yomabi-bicara ma ngale 'o Yesus
dua wosongene 'o Yerusalemuoka.
31 (9:30)

32 Ma 'orasi ge'ena 'o Petrus de 'awi
ma-manai yonisukoka ma kayasorogano
yomao, de yamake 'o Yesus 'awi
kumati ma siwara de yamididi go'ona
yoma'okode de de 'una.
33 Gee yamididi go'ona wimadau 'o
Yesus, de 'o Petrus kawongosekau, "'Aba
Guru, posironga 'isanangioka ne'enaka
dau. Yaowa ngomi miodiai 'o da-darusu
'o ngai moi to ngona 'Aba, ngai moi to
Musa, de ngai moi to Elia." (Ma 'o Petrus
koge'ena wongose, ge'ena kowanakowa
'okia wongose.)
34 'O Petrus kawobicarasi de 'o
kakamoro 'i'uti de yakisaoka so 'ona
yakimodongo.
35 Ge'enaka de 'o kakamorino ge'ena
yo'isene ma Jo'oungu ma Dutu wi 'ilingi
'ingose, "Nu'una to ngoi 'ai Ngowaka
towiiri-iriki. Winisigisene 'unaka."
36 'O 'ilingi ge'ena 'imaogoroka, de
'ona wimake 'o Yesus womatengokasi
ge'enaka. 'O Yesus 'awi do-domoteke
kayomasiriidino 'iodumu ge'ena, de
koyosidemowa ka moika ma, 'okia naga
gee 'ona yamakekau.
37 Ma bibinoka de 'o Yesus de 'awi
do-domoteke yaruange yo'uti 'o gigieku

daku, so gee yototaruku dau ma gigie
ma timioka de 'o nyawa posironga
manga gudai yaino 'o Yesusino.
38 De 'o nauru wimoi 'o nyawa
yoku-kudai manga sigoronaka dau
kawasorogade woma'orese, wongose
'ato, "'Aba Guru, sioko wonilegasi 'ai
ngowaka. Bo'osa 'una ge'ena 'ai ngowaka
kawomatengoka!
39 Nako la 'o tokata widoboa, ge'ena
kawaso-sorogade wopoaka de wisikagiwi
so 'awi 'uruno ma 'i'abo. 'O tokata ge'ena
koimaogoruwa wisangisara, de 'ioluku
'isupu 'unaka!
40 Toga'asokokau 'ani do-domoteke
yoginiiki ma tokata ge'ena, ma
koya'akunuwa."
41 'O Yesus wosango, "'Etei, ngini ne'ena
koniongaku-ngakuwa ma Jo'oungu ma
Dutuka, de niolibakau. Sigado kokiasi ma
do'ingo ngoi salingou ka de de nginiosi
de tosabari sigado niongaku? Wini'asono
'o ngowaka gu'una!"
42 'O ngowaka gu'una wosikaika 'o
Yesusika, de 'o tokata ge'ena wisi'umo-
'umo so wi roese ma kaipa-patilangikau.
Ma 'o Yesus wodorofu ma tokatika
ge'ena wosuloko 'isupu, so 'isupuoka de

wosanangiokau. Ge'enaka de 'o ngowaka
gu'una wisuloko wosikaikali ma deaka.
43 'O nyawa 'iodumu yoherangi yamake
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi kuasa
'iamoko ma sala. Ma 'orasi 'o nyawa-
nyawa kayohera-herangiosi 'iodumu
gee wodiaiokau ge'ena, de 'o Yesus
kawongosekau 'awi do-domoteika,
44 "Niosigisene niosidi-diai de 'uwa
niamongoro 'ai demo-demo ne'ena: Ngoi
'o Nyawa ma Ngowaka dua 'isisarakani
yopa-paretaka."
45 Ma 'o Yesus 'awi do-domoteke go'ona
koyasahewa 'awi demo ge'ena sababu
ma Jo'oungu ma Dutu kowakisisahewasi
la 'ona 'uwasi yasahe. 'Ona koyasahewasi
ma yakimodongo yosano 'unaka.
46 'O Yesus 'awi do-domotekoka
yomakaributu ma ngale nago'ona 'ifoloi
yoamoko.
47 'O Yesus wanako to 'ona manga
singina ma dodaka, so wa'eseno 'o
ngowaka ma dingoono moi de wa'okode
'awi dateoka.
48 Ge'enaka de kawongosekau 'awi
do-domoteika, "Nago'ona yadawongo
'o ngowaka 'isoka 'o ngowaka ne'ena
de manga singina 'isa-sanangi sababu

'imoteke ngoi, ge'ena ma ngale
'idawongo ngoi. De nago'ona 'idawongo
ngoi de manga singina 'isa-sanangi,
ge'ena ma ngale widawongo 'una gee
woisulo-suloko. Sababu nago'ona gee
koyakiba-baragunawa naga nginioka,
'ona 'ifoloi yobaraguna ma Jo'oungu ma
Dutu wi bionoka!"
49 'O Yohanes kawongosekau 'o
Yesusika, "'Aba, ngomi miamake
'o nyawa wimoi 'o tokata woginiiki
de to ngona 'ani ronga, de ngomi
komiosidabiwa sababu 'una ko de de
ngonewa."
50 'O Yesus wosango 'o Yohanesika
de 'awi do-domoteke 'ireguka, "'Uwa
winitawanono, sababu 'o nyawa gee
koyomalawanuwa nginika, 'ona ge'ena
nginino!"
51 Gee 'o Yesus wanako 'ato ma 'orasi
'isoriokau wisidoa 'o sorogaade, 'una
waputusokau wotagi 'o Yerusalemuka.
52 So wakisuloko 'o nyawa yamuruo
naga yosira 'o soana moika 'o Samariaka
ma ngale yakalari 'okia sonaa gee 'o
Yesus woparaluu.
53 Yaika ma ngale yakalari 'okia naga
gee 'o Yesus wosulokokau, duga ma

soanoka ma nyawa-nyawa koyosidabiwa
'o Yesus waika ge'enaka, sababu
'iwai-waiti monga 'una wosikaika 'o
Yerusalemuka.
54 So gee 'o Yesus 'awi do-domoteke
ge'ena la 'o Yakobus de 'o Yohanes
yo'isenoka 'ato 'o Yesus kowisidabinowa
de kayongosekau, "Jou, nomodeke
mioga'asoko 'o 'uku 'i'uti 'o diwanguku la
yakibinasa 'o nyawa-nyawa go'ona?"
55 'O Yesus womapulutuka 'onaka de
wakingamo.
56 Ge'ena 'ipasa de 'o Yesus de 'awi
do-domoteke yoodumu yotagi 'o soana
'ireguka.
57 'O Yesus de 'awi do-domoteke
manga do-dagi yosigilali, de wimoi
kawongosekau 'o Yesusika, "'Aba, ngoi
tomau tonimoteke kiaka naga bato!"
58 'O Yesus wosango, "'O haewani 'o joro
yabi-binasa mita de ma 'arukoka, de 'o
namoro gee kopapi-piarawa mita de ma
'igutu, ma ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka
ne'ena 'ai ngii ma ngale tomasiruba-ruba
koi'iwa."
59 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
'awi do-domoteke 'ireguka, "Noimoteke
ngoi." Ma 'o nyawa gu'una

kawongosekau, "'Aba, tanu 'isira
tolio 'ai dea towipo'osukosi."
60 'O Yesus wosango, "Madaka la 'o
nyawa gee koyamote-motekuwa ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi mau yapo'osuku
manga nyawa 'isonge-songene. Ma
ngona notagiou de nosihabari 'ato
ma Jo'oungu ma Dutu wokuruekau
wopareta."
61 Naga mita wimoioli kawongosekau,
"'Aba, ngoi tomau tonimoteke, ma tanu
'isira tolio tomasilo-loasi."
62 'O Yesus kawongosekau 'o nyawaka
gu'una, "'O nyawa gee yokuruekau
yopajeko la yomadutumu manga
dudunoko, koyadaenuwa yodadi ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi kawasa."

10 1 Ge'ena 'ipasa de ma Jou
woiriki 'awi do-domoteke yanagi
tumudiingoli, de wakisuloko yami-mididi
yosira 'o kota de 'o ngii 'isinoi-noimi
gee womau wodulu. Kawongosekau
'onaka, "'I'umukukou ma amooka ma
yo'utu-'utuku ka munukaka. Sababu
ge'ena nioga'asoko ma Bairi ma Dutuka
la wakisidingoto yo'utu-'utuku.
2 (10:1)

3 Niomajobou! Ma niongano-nganono,
ngoi tinisuloko ngini niotagi 'o nyawa
yoti-tingkaika, so ngini matero ka
'o domba 'o haewani 'iti-tingkai ma
sigoronaka.
4 'Uwa nio'asa 'o pipi ma ngii bolo 'o
beta-beta, de 'uwa nio'asa 'o capato
sigado 'o sabi modidi. De 'ania do-dagi
ma sigoronaka, 'uwa nimaogoruku
niakitabeasi ka moika ma.
5 Nako niowosama 'o woa moika,
ge'ena niongosekasi, 'Tabea! Tanu ma
Jou winisibarakati 'o woa ma dodaka
ne'ena la koniakiawa 'ikurangi de
kaniosa-sanangi.'
6 Nako gee ma woa ma dodaka
go'ona nidawongo de manga singina
'isa-sanangi, ge'ena 'ona 'asa yamake
'o barakati gee niakida-daga'asoko. Ma
nako konisidabinowa, ge'ena 'o barakati
gee niakida-daga'asoko ge'ena 'asa 'ilio
nginika.
7 Niomanoa gee kiaka naga nidawo-
dawongoka de nia'odomo 'o 'inomo
gee nikula. Sababu ma ngale ge'enau,
ngini 'isoka gee yongose 'ato, ''O
nyawa yoma-manarama ge'ena yadaene
yadawongo manga sewa.' De 'uwa

nimato-to'oraka 'o woa moioka de 'o woa
moikali.
8 Nako ngini niowosama 'o kota moika
de ge'enaka ngini nidawongo, ge'ena
kania'odomo 'o 'inomo gee nikula
nginika.
9 Niakisi'aiki 'o nyawa yopa-panyake
ma kotaka ge'ena, de niositotara 'o
nyawa-nyawaka 'ato, 'Ma Jo'oungu ma
Dutu wacobou wopareta nginioka naga.'
10 Ma nako ngini niowosama 'o kota
moika de ge'enaka konidawonguwa,
niosupuka 'o tapakioka de niongose 'ato,
11 'Ka nia kota ma kakawo gee 'amia
douoka ma miaparisoka ma ngale
minisingano-nganono nginika 'ato ngini
kominisidabinowa. De ngaro ma 'orasi
ne'ena niooluku minidawongo, ma
niongano-nganono, ma 'orasi 'isoriokau
ma Jo'oungu ma Dutu wopareta ne'ena
nginioka!'
12 Tinisidemo ne'ena, 'o dunia ma
do-dogumoka dua, 'o Sodom ma nyawa
'asa manga hukumani 'ifoloi 'iku'arene
de 'o nyawa ma kotaka ne'ena!"
13 "Niotorouoka ngini 'o Korazim ma
nyawa de 'o Betsaida ma nyawa! Sababu
nako 'o no-nako 'ihera-herangi 'isoka

nginioka ne'ena la 'idadiokau 'o Tirusoka
de 'o Sidonioka, tanu 'ona ma do'ingou
yotoba 'o sowono yodiai de yomasinoa 'o
balisa ma pakeangi de manga mumuoka
'o kakawo yodonoaku.
14 'O dunia ma do-dogumoka dua, 'o
Tirus de 'o Sidon ma nyawa 'asa manga
hukumani 'ifoloi 'iku'arene de ngini
ne'ena.
15 De ngini 'o Kapernaumoka, 'uwa
nimangano-nganono 'ato dua ma
Jo'oungu ma Dutu winisidaduie sigado 'o
sorogaade! Ma 'ena dua ngini ni'umo 'o
narakaka!"
16 Ge'enaka de 'o Yesus wongose 'awi
do-domoteika, "'O nyawa gee yosigisene
de yongaku 'ania demo, ge'ena 'ingaku
ngoi. 'O nyawa gee niitomo ngini, ge'ena
'iitomo ngoi. De 'o nyawa gee 'iitomo
ngoi, ge'ena wiitomo mita 'una gee
woisulo-suloko ngoi."
17 'O do-domoteke yanagi tumudiingi
go'ona yolio kayomore-morene. 'Ona
kayongosekau, "Jou, 'o tokata mita
'ikoki'isene ngomino nako la ngomi
miasuloko 'isupu de to ngona 'ani
kuasa!"

18 'O Yesus wosango, "Ngoi tamake 'o
Tokata ma Koana 'iotaka 'o diwanguku
daku 'isoka 'o tawi-tawi.
19 Niongano-nganono! Ngini tinikulakau
'o kuasa la ngini ngaro niadoko 'o
ngia 'ibisa-bisa de 'o kakatama ma
konido'oawa. De mita niaisanga gee
nisa-saturuu manga guata, ge'ena la 'o
Tokata ma Koana ma kuasa, ma ka moi
ma koi'iwa nisitorou nginika.
20 Ngaro koge'ena ma 'uwa niomorene
duga ka sababu 'o tokata 'ikoki'isene
nginika. Ma 'ifoloiosi niomorene ge'ena
la sababu 'ania ronga 'ilefokou
'o sorogaaka, ma ngale ngini
winidawongokau ma Jo'oungu ma
Dutu."
21 Ma 'orasi ge'ena 'o Yesus posironga
womorenoka, 'awi morene ge'ena 'o
Ngomasa 'Itebi-tebinino de wo'amalaha
wongose 'ato, "'Aba Jou, gee napareta
'o diwanga de 'o dunia! Ngoi to'alele,
sababu 'iodumu ne'ena ngona
konosidumutuwa 'o nyawaka gee
yomamaoku yobarija de yanako 'o
sagala moi-moi, ma ngona nosidumutu
kiaka naga gee 'o nyawa yakimakeka

koyoba-barijawa. Ge'enau 'ani singina
yadaene 'Aba.
22 'O sagala moi-moi 'ai Dea
wosisarakaniokau ngoino. Komoiwa moi
ma gou-goungu 'inako ngoi 'o 'Aba wi
Ngowaka, duga ka 'ai Dea. Mita komoiwa
ma gou-goungu winako 'ai Dea, duga ka
ngoi 'awi Ngowaka de 'o nyawa-nyawa
gee ngoi tomau takisinako 'ai Dea."
23 Ge'enaka de 'o Yesus womapulutuka
'awi do-domoteika de wakidongose
ka 'onaka duga, "Niosanangioka ngini
sababu niamakekau gee niamake-make
ne'ena.
24 Tinisidemo ne'ena: Ma sira manga
gudai 'o nabii de 'o koana yomau yamake
gee ngini niamake-make ma 'orasi
ne'ena, ma 'ona koyamakewa. 'Ona
yomau yo'isene gee ngini nio'ise-'isene
ma 'orasi ne'ena, ma 'ona koyo'isenuwa."
25 Ma moi ge'ena 'o Yahudioka manga
'agamaka wodoto-dotoko wimoi waika
'o Yesusika de witaili kawongosekau,
"'Aba Guru, ngoi salingou 'okia tadiai la
tamake 'o 'ahu 'ika-kakali?"
26 'O Yesus wosango, "'Okia naga
'isilefoku 'o Buku 'Itebi-tebinoka? 'Okia
nabaca ge'enaka?"

27 'O nyawa gu'una wosango, "Salingou
powidora nanga Jou ge'ena la ma
Jo'oungu ma Dutu de nanga singina ma
gou-goungu, de nanga roese de nanga
'ahu 'iodumu, de nanga guata 'iodumu,
de nanga 'akali 'iodumu. De pakidora
nanga ma-manai 'isoka ngone ma sirete
pomadora."
28 'O Yesus wongose, "'Ani sa-sango
ge'ena yadaene. Nadiai ge'ena, la 'o 'ahu
'ika-kakali namake."
29 Ma 'o 'agamaka wodoto-dotoko
gu'una womau ka 'una 'itiai. 'Una
wosano, "Nago'ona ge'ena to ngoi 'ai
ma-manai?"
30 'O Yesus wosango de 'o 'ade-'ade
konee, "Naga wimoi 'o Yerusalemuoka
de wosikauku 'o Yerikhoku. 'O ngekomo
ma goronaka de yo'ora-ora widingino, de
'awi kia sonaa 'iodumu ya'ora yabootoka.
De wipesana rekeni wisongenoka, 'asa
de wimadakou wololokie 'o ngekomoka
wodabo-dabode.
31 Ge'enaka de ma 'imam wimoi woboa
de wimake 'o nyawa gu'una, de wiresene
so kawogila-gilaka.
32 Koge'enali mita 'o Lewi ma nyawa
wimoi, gee waboa ge'enano de wimakeka

'o nyawa gu'una de womasisori ma ngale
wisakisii, wilega ma diai. Ma 'una mita
kawiresenoka de wogila-gilakau.
33 Ma ge'enaka de 'o Samaria ma nyawa
wimoi 'awi do-dagi ma sigoronaka,
waboa mita ge'enano. Gee wimake 'o
nyawa gu'una de wi singina ma sala.
34 So waika de 'awi dabo wakoki'isoko
de 'o 'anggur, de wosisouru de 'o
goooro, ge'enaka de 'awi dabo ge'ena
wakokitamunu. Wakokitamunoka de
wisibarene 'awi gorobade de wi'asa 'o
woaka gee 'o nyawa yodulu-duluka ma
ngale wileleani.
35 Ma bibinoka de wa'ese 'o pipi 'o saaka
'o ngai modidi de wokula 'o woa ma
dutuka gu'una de kawongosekau, 'Tagi
winisouru, de nako de ma 'enasi ma
bo-bangu 'iregu-regu, 'asa tafangu gee
tainoli ne'enano.'"
36 Ge'enaka de 'o Yesus wosido-dogumu
'awi jarita ge'ena de 'awi sa-sano
naneda, "Moteke to ngona 'ani di-
dibangi, yaruange go'ona nago'ona
yodiai 'o nyawa gee wi'ora-'oraka gu'una
'isoka to 'ona manga manaika?"
37 'O 'agamaka wodoto-dotoko gu'una
wosango, "Gee widora-dora 'o nyawa

wi'ora-'ora gu'una." Ge'enaka de 'o Yesus
wongose, "Notagiou de nadiai koge'enali
mita!"
38 Ge'enaka de 'o Yesus de 'awi
do-domoteke yosigila manga do-dagi,
de ya'adono 'o soana moika. Ge'enaka
dau mimoi mi ronga ngo Marta, muna
mo'asoko 'o Yesusika mongose 'ato,
"Nou, nowosamino."
39 Ngo Marta 'ami dodoto mimoi mi
ronga ngo Maria. Ngo Maria muna
mogogerie ma Jou Yesus 'awi dateoka
mosigisene 'awi do-dotoko.
40 Ma ngo Marta muna kamomanarama
somoi 'o woa ma dodaka. Muna
maika 'o Yesusika de kamongosekau,
"Jou, konokalesanguawa 'o ngo
Maria kamoisitengoka tomanarama?
Monisuloko la moiriwosi!"
41 Ma Jou wosango, "Ee Marta, ngona
nododato de natibangi 'i'ini-'inioka, 'ena
momongo 'ifoloi 'iparaluu ge'ena duga
ka 'o ngai moi.
42 De ngo Maria mairikokau yaowa-owa
ge'ena la mosigisene 'ai demo, gee dua
komoiwa ya'ese munaka."

11 1 Ma moi ge'ena 'o Yesus
wolahidoa 'o ngii moioka.

Wolahidoa waduanga, de 'awi do-
domoteke wimoi kawongosekau, "Jou,
bika minisidotoko ngomino kokia
polahidoa, 'isoka 'o Yohanes Wo'osi-'osiki
wi do-domoteke wakidotoko yolahidoa."
2 So 'o Yesus kawongosekau 'onaka,
"Nako ngini niolahidoa ge'ena konee: 'Mia
'Aba 'o sorogaaka! Tanu ngomi 'o nyawa
mioodumu 'ani ronga miositedene. Tanu
ngona noparetau 'o duniaka, de tanu
'ani mau miamoteke ne'enaka 'isoka 'o
sorogaaka.
3 Tanu nokula mia 'inomo gee 'o wange
'isinoimi ngomi mioparaluu.
4 'Uwa nosi-singina mia sowono, sababu
ngomi mita komiosi-singinawau 'o
nyawa manga sowono ngomino. De 'uwa
minisimadaka mitaili.'"
5 Ge'enaka de 'o Yesus wongoseli 'onaka
ma ngale 'o lahidoa. 'Una wosi'ade-'ade
wongose 'ato, "Nako kogee nginioka
naga wimoi wotagi 'awi manaika 'o utu
goronano de wo'asoko wi manaika, ''Esa
moi, tanu ni roti 'o ngai sa'ange nokulano
ta-tagaliosi,
6 sababu 'ai manai 'awi do-dagi ma
sigoronaka, 'asa kawotuluno 'ai woaka
de 'ai 'inomo koi'iwa ma ngale towikula!'

7 Nako kogee 'awi manai doka 'o
woa ma dodano wosango 'ato, ''Etei,
'uwa noisikadangono! 'O ngorana
'ikuciokau de ngoi de 'ai ngowa-ngowaka
mima'iduokau so koidadiwa.'"
8 Ge'enaka de 'o Yesus wongoseli 'ato,
"Ngaro 'una ge'ena 'awi manai, ma
wooluku womomiki ma ngale wikula
'o kianikia. Ma tinisidemo, ngano
woga-ga'asoko gu'una kowimaekuwa
womadabaja kawomekiokau, so 'awi
manai gu'una 'asa womomikoka mita de
wikula 'okia naga gee woparaluu.
9 So tinisidemo nginika: Nimalahidoa
ma ngale nimaga'asoko ma Jo'oungu
ma Dutuka la 'una 'asa winikula;
nimadononu la 'asa nimadamake;
de nimasi'ilingi la 'o ngorana 'asa
winidebelenga.
10 Sababu nago'ona yomaga'asoko 'asa
wakikula, de nago'ona yomadononu 'asa
yomadamake, de nago'ona yomasi'ilingi,
'asa 'o ngorana wakidebelenga.
11 Naga nginioka de ma 'ena? 'o dea
gee nia ngowaka 'o naoko 'iga'asoko de
niodukula 'o ngia?
12 Bolo nako 'iga'asoko 'o namoro ma
ngowaka de niodukula 'o aili?

13 Ngaro niotingkai, ma kanianako
niokula yaowa-owa nia ngowaika. De dua
nia Deali daku 'o sorogaaka, 'unasi 'ifoloi
'asa wokula 'o Ngomasa 'Itebi-tebini gee
'o nyawa yomaga'asoko 'unaka!"
14 Ma moi ge'ena 'o Yesus 'o tokata
woginiiki 'o nyawa womou-mouoka
wimoi. 'O tokata ge'ena 'isupuoka de 'o
nyawa gu'una wobicarakau. So 'o nyawa
manga gudai yoherangi.
15 Ma naga munuka yongose 'ato, "'Una
'idadi 'o tokata woginiiki, sababu de 'o
Beelzebul ma kuasa. 'O Beelzebul ge'ena
'o Tokata ma Koana."
16 Nagasi mita 'iregu-regu yomau 'o
Yesus witaili, so 'ona yoga'asoko 'una
wodiai 'o no-nako moi ma ngale 'isiwaiti
'ato 'una woboa ma Jo'oungu ma Dutuno.
17 Ma 'o Yesus wanako to 'ona manga
singinaka, so kawongosekau 'onaka,
"Nako 'o negara moi la ma kawasa
'ikapula-pula de yomakamusu, 'o negara
ge'ena dua kaipiakoroka. De 'o woa moi
la ma dodaka yomakasaturuu moi de
moi, ge'ena dua kayomati-tingaoka.
18 Koge'enali mita 'o Tokata ma Koana
ma pareta ma sigoronaka; nako 'o bolu
moi 'imakasaturuu 'o bolu 'ireguka,

ma pareta ge'ena dua kaipiakoroka.
Ma ngini niongose 'ato ngoi toginiiki 'o
tokata sababu de 'o Tokata ma Koana
ma kuasa.
19 Ma 'o nyawa gee yomote-moteke
de de ngini mita 'o tokata yoginiiki. So
nako koge'ena, de 'o kuasa kiano 'ona
'o tokata yoginiiki? So 'o nyawa gee
niomote-motekou go'ona dua yositantuu
'ato ngini 'isala.
20 Ma ngoi 'o tokata toginiiki de to
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi kuasa, de
ge'ena ma ngale ma Jo'oungu ma Dutu
woboakau la wopareta nginioka naga.
21 Nako 'o nyawa wokua-kuata wimoi
'awi woa wojaga de 'awi dae 'itoto-
totomo, ge'ena 'awi harataa 'iodumu dua
koyado'oawa.
22 Ma nako wimoi 'ifoloiosi wokuata
widingino de wilaku, ge'ena wolaku-laku
gu'una 'asa wa'oraka ma woa ma dutu
'awi dae 'iodumu gee kawosimole-mole,
de wosibula-bulaka 'awi kia sonaa
ge'ena.
23 'O nyawa gee ko de de ngoiwa ge'ena
ma gou-goungu 'ilawani. De 'o nyawa
gee koiriwowa, ge'ena ma gou-goungu
yapiakoro 'ai manarama!"

24 "Nako 'o tokata 'imasimadaka
moikanioka, 'o tokata ge'ena 'iki-
kiloliti ma ngale 'imadononu 'o ngii
'idudu-dudungu la 'imaomasa ma
koimadamakewa. Sababu ge'ena
kaingosekau, 'Ngoi dua tolio 'o woaka
gee tamada-madakau!'
25 Gee 'itotarika kadoka, de yamake ma
woa ge'ena 'itebi-tebini de 'isikadiaiku.
26 Ge'enaka de 'itagi ya'ese 'o tokata
'iregu 'o ngai tumudiingoli gee 'ifoloiosi
'itingkai de 'ena ma. Ge'enaka de
wikokidongosama 'o nyawaka gu'una de
'imanoa ge'enaka. So ma duanguku 'o
nyawa gu'una 'awi jako 'ifoloiosi 'itorou
de ma si-siraka."
27 'O Yesus koge'ena wongoseka, de
'o ngeweka mimoi ge'ena dau 'o nyawa
yoku-kudaioka kamongosekau, "Ma
gou-goungu mosanangioka 'ani 'esa gee
monisingowaka de monisusu-susu!"
28 Ma 'o Yesus wosango, "'Ifoloiosi
yosanangi ge'ena la 'o nyawa gee
yosigisene ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
demo de yadiai!"
29 Gee 'o nyawa kayokudai monga
widolomuno, de wosidowangoli 'awi
bicara wongose 'ato, "Tei, ngini 'o nyawa

ma 'orasi ne'ena naga 'ania singina 'ena
ma dorouoka. Ngini nioga'asoko todiai 'o
no-nako 'ihera-herangi la 'idadi niongaku
ngoino, ma dua ka 'o ngai moi ma
kotinisidumutuwa. Tinisidumutu duga ka
ma Nabii Yunus 'awi no-nako.
30 'Isoka ma Nabii Yunus 'una wodadi 'o
no-nako 'o Niniwe ma kotaka, koge'enali
mita ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka
dua todadi 'o no-nako ma ngale 'o
nyawa-nyawa ma 'orasi ne'ena.
31 'O dunia ma do-dogumoka, ma Koana
'o ngeweka mimoi daku 'o koresaraku
'asa misimomiki de 'o nyawa-nyawa ma
'orasi ne'ena naga, de 'asa makisisala.
Sababu muna kamomau mo'isene ma
Koana 'o Salomo woba-barija 'awi
do-dotoko, ma Koana gumuna motagi
'ami do-dagi de kaikurutoli 'o dunia ma
batingoka de maino. Ma ne'enaka naga
wimoi 'ifoloi woamoko de 'o Salomo, ma
ngini konisigisenuwa!
32 'O dunia ma do-dogumoka, 'o Niniwe
ma nyawa 'asa yakisimomiki de 'o
nyawa-nyawa gee yo'ahu ma 'orasi
ne'ena naga, de 'ona 'asa yakisisala 'o
nyawa-nyawaka gee yo'ahu ma 'orasi
ne'ena naga, sababu 'o Niniwe ma nyawa

'ona yotobakau 'o sowono yodiai gee ma
'orasi yo'isene 'o Yunus 'awi do-dotoko.
Ma ne'enaka naga wimoi ma 'orasi
ne'ena 'ifoloi woamoko de 'o Yunus, ma
ngini koniotobawa!"
33 "Komoiwa 'o silo yatuuika de
yabataeka bolo 'o pa'udi yositamunuku.
Ma 'ena ma raiokau yositodenguku
to 'ena ma ngiioka, la 'o nyawa gee
yowosama ma woa ma dodaka ge'ena,
'idadi yamake ma siwara.
34 Nanga ako ge'ena kaimatero de
nanga roese ma silo. Nako nia ako
'idoto ge'ena dua nimasimake 'itiai 'okia
sonaa niodi-diaioka. Ma nako nia ako
koidodonuwa ge'ena ngini dua 'isoka 'o
darusoka. So nako nia silo koiletonguwa,
ge'ena dua posironga 'itarusoka.
35 Sababu ge'ena, nimasidi-diai, 'uwa
sigado 'o darangi gee nginioka naga
'imadadi 'o darusu.
36 Nako nio'ahu 'o darangioka, kogee
ka ma eta ma koitarusuwa, ge'ena nia
'ahu 'iodumu 'ileto-letongo 'isoka 'o silo
yodisiwaroko."
37 'O Yesus wobicara 'iduangino, de
'o Farisioka wimoi wo'asoko 'o Yesus

wo'odomo 'awi woaka. So 'o Yesus waika
wo'odomo ge'enaka.
38 'O Farisioka gu'una woherangi
wimake 'o Yesus wo'odomo 'ena 'isira ko
wi giamuwa wa'isoko. Sababu moteke 'o
Yahudioka manga 'agamaka ma 'adati,
nako la yo'odomo ge'ena salingou 'isira
manga giama ya'isokokasi.
39 Sababu ge'ena ma Jou wongose
'unaka, "Ma goungu ngini 'o Farisioka
ge'ena 'isoka 'o sawoko de 'o sude ka ma
dudunino nia'isoko niatebi-tebini monga,
ma 'ania singinaka doka ka 'o foriki de 'o
dorou.
40 Ngini niohaga-haga! Ma Jo'oungu ma
Dutuou wosidadiku 'ania roese de mita
nia singina, so 'una wanako nia singina
'itebini bolo ko'uwa.
41 Gee 'isoka nia sawokoka de nia
sudeka ge'ena la 'okia naga gee nginioka
naga, ge'enau salingou niakikula 'o
nyawa yosusa-susaka. Koge'ena ma
ngekomo, 'iodumu ge'ena 'asa nisitebini.
42 Niotorouoka ngini 'o Farisioka! 'Ania
joro ma hasili 'isoka kogee 'o sayoro,
'o bawangi, de 'o rapa 'iregu-reguosi,
'o liunu mogiooko ge'ena niosisuba
ma Jo'oungu ma Dutuka 'o liunu moi.

Ma 'o loa de 'o dora ma Jo'oungu
ma Dutuka koniakalesanguwa. 'Ena
momongo ge'enau salingou niadiai, de
'uwa koniadiaiwa 'iregu-regu ge'ena
mita.
43 Niotorouoka ngini 'o Farisioka! Ngini
nioduaka niogogere ma bionuku 'o
lo-lomu ma woaka la bari 'o nyawa nisiie,
de nioduaka nihoromati 'o pasarioka.
44 Niotorouoka ngini! Ngini 'isoka
'o bo'osuku ma no-nako koi'iwaka
so 'o nyawa yadoku-doku 'ena
koyanakokawa."
45 'O Yahudioka manga 'agamaka
wodoto-dotoko wimoi kawongosekau 'o
Yesusika, "'Aba Guru, de 'ani demo-demo
ne'ena, minisiti-tingoono ngomino mita."
46 'O Yesus wosango, "Ngini mita
niotorouoka 'o 'agamaka niodoto-
dotoko! Ngini niakisimoku 'okia sonaa
'isusa-susa de niokula 'o 'atorangi
'itu-tubuso, ma ngini ma sirete ka ma
eta ma niooluku niakiriwo 'o nyawa
yosidagi ge'ena.
47 Niotorouoka ngini! Ngini niosigoko 'o
nabii manga bo'osuku, 'ena momongo
to nginiou ma sirete 'ania edete de nia
dotumu yakito'oma.

48 So ngini ma sirete niongose 'ato
ngini niosimoteke 'okia naga 'ania edete
de nia dotumu yodiaiokau; sababu ma
goungu 'onau yakito'oma 'o nabii go'ona,
de ngini niosigoko manga bo'osuku.
49 Sababu ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi demo 'iba-barija 'ingose, 'Ngoi
'asa takisidingoto 'onaka 'o nabii de 'ai
su-suloko; munuka dua yakito'oma, de
munuka dua yakisikisaa!'
50 So ma Jo'oungu ma Dutu 'o nyawa-
nyawa ma 'orasi ne'ena winihukumu ma
ngale 'o do'oma 'o nabii 'iodumika gee ka
ma 'orasi 'o dunia 'isidadiku de 'isikaino.
51 'Ikurue ka 'o Habel wito'oma sigado
'o Zakharia gee wito'oma 'o su-suba
'idu-dutuuku ma ngii de ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi Woa ma sigoronaka.
Tinidongoseli ne'ena: Ngini 'o nyawa
ma 'orasi ne'ena 'asa nihukumu sababu
niamoteke 'isoka ma sira nia edete de
nia dotumu yadi-diai.
52 Niotorouoka ngini 'o 'agamaka
niodoto-dotoko! 'O kuci gee 'isipe-
pelenga 'o cawaro ma ngorana naga
'idaotika nginioka, ma ngini ma sirete
niooluku niowosama ma ngale nianonu
'o cawaro ge'ena. 'Ipulutu so ngini

niakikatatoko 'o nyawa gee yomau
yowosama ma dodaka!"
53 Gee 'o Yesus womagoraka ge'enaka,
de 'o 'agamaka yodoto-dotoko de 'o
Farisioka 'o Yesus wingelo ma sala. De
posironga wibole ma timi-timioka la bari
wobicara 'o sagala moi-moi,
54 ma ngale yomau yatagoko 'o kianikia
moi wosibicara 'isala, so kawisilegau.
12 1 'O nyawa yocaanoka
yomatoomuno sigado
yomasikabe'eto. Yomapoluno de 'o
Yesus kawongosekau 'awi do-domoteika,
"Niomasitiari 'o Farisioka manga ragika,
ge'ena la manga ngelukika.
2 'Okia naga gee 'itamu-tamunuku
'asa kaikokisupuoka, de 'iodumu gee
'isigi-gi'iunino 'asa 'o nyawa kayanakoka.
3 Ge'enau so 'okia naga gee niosibicara
kaniosipongo-pongonino, dua 'asa
'o nyawa 'iodumu yokoki'isene. De
'okia naga gee niosisudu-sudu 'o
nyawa manga ngaukika 'o ngii moioka
'ibeno-benoka, 'asa yosikawasa."
4 "Niongano-nganono, 'ai ma-manai!
'Uwa niakidomodongo 'ona gee ka
nia roese duga 'idadi yato'oma ma
koya'akunuwa yadiai 'ifoloide de ge'ena.

5 Yaowa tinisidemo nago'onaka
salingou niakidomodongo. Salingou
winidomodongo ma Jo'oungu ma Dutuka!
Sababu 'una 'awi kuasa 'o nyawa manga
ngomasa wapidili de mita waki'umo 'o
narakaka! Ma gou-goungu tinisidemo
ne'ena, salingou winidomodongo ma
Jo'oungu ma Dutuka!
6 'O tui-tui 'o ngai motoa yawukunu ma
'ija 'o sengi modidioka ma ngale ma 'ija
matero koi'iwaka. Ngaro koge'ena ma
ka 'o ngai moi ma kowamongoruwa ma
Jo'oungu ma Dutu.
7 Nia utu nia saekoka ma 'iodumu
wadoimokau, sababu ge'ena 'uwa
nimodongo, ngini 'ifoloi niobaraguna de
'o gatuaka."
8 "Niongano-nganono: 'O nyawa
gee yomangaku 'ato 'ona to ngoi 'ai
do-domoteke 'o kawasa manga bionoka,
ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka mita 'asa
tosimaigoungu 'ato 'ona ge'ena to ngoi
'ai do-domoteke ma Jo'oungu ma Dutu
'awi mala'ekati 'iodumu ma bionoka.
9 Ma 'o nyawa gee yomasipongonoka
'o kawasa manga bionoka 'ato 'ona to
ngoi 'ai do-domoteke, 'onaka mita ngoi
'o Nyawa ma Ngowaka 'asa tomadidumu

ma Jo'oungu ma Dutu 'awi mala'ekati
'iodumu ma bionoka.
10 Nako moikani 'o kianikia yongose
ma ngale 'iitomo ngoi 'o Nyawa ma
Ngowaka, ge'ena kayakisilahakasi
manga so-sowono ge'ena. Ma nago'ona
yosito-torou 'o Ngomasa 'Itebi-tebini,
ge'ena koyakisilahawau.
11 Ngini dua ni'asa 'o lo-lomu ma woa-
woaka ma ngale ni'urusu 'o pamareta
bolo yopa-pareta manga bionoka, ge'ena
'uwa niododato ma ngale kokia salingou
nimariwo bolo 'okia salingou ngini
niongose.
12 Sababu 'okia naga gee salingou
niongose, dua 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
nisidotoko ma 'orasi ya'adono de."
13 Wimoi yoku-kudaioka dau gee
kawongosekau 'o Yesusika, "'Aba Guru,
bika nosuloko 'ai riakika la woisibula
'amia warisi."
14 'O Yesus wosango, "'Esa moi,
komoiwa 'igorakie ngoi todadi hakimi
bolo tinisibula nimididi nia warisi!"
15 Ge'enaka de 'o nyawa yoodumika
ge'enaka dau gee 'o Yesus wongose,
"Nimasidi-diai de niomanako-nako, 'uwa
sigado niodopokana 'o haratаa. Sababu

'o nyawa ma 'ahu koge'enanowa duga
ngaro 'o harataa kaipoludeu ma."
16 Ge'enaka de 'o Yesus wosijarita
'o 'ade-'ade ne'ena: "Naga wimoi
wokaya-kaya, 'awi tonaka ma hasili
'iamoko.
17 'Una watiba-tibangi 'awi singina ma
dodaka, ''Ai tonaka ma hasili ne'ena
kokiakawau tosidaoto. Kokia toda'akali
ne'ena?'
18 Ge'enaka de womatiba-tibangioli de
ka 'una ma sireteka wongose, 'Aa, ngoi
todamakekau ma 'akali; 'ai rawongo
dua tosuloko yakokipiakoro deika
tosigoko 'ifoloiosi 'iamokie. Ge'enakau
dua tosidaoto 'ai bira de 'ai kia sonaa
'iregu-regu.'
19 'Asa de wongoseli kawisinginaka,
''Alele! Tosanangioka ngoi! 'Okia sonaa
yaowa-owa 'iodumu de ma 'enau de
dua koibootuwa de ma tau-taunu. So
tomaomasikau ne'ena! To'odomo de
to'okere de katomasa-sanangiou!'
20 Duga ma Jo'oungu ma Dutu wongose
'unaka, 'Ee haga-haga! Kane'ena ma
obiri ngona 'asa nosongene, de nago'ona
dua yodaene 'ani harataa 'iodumu gee
napoluno nomadengoka?'

21 Koge'enali mita 'idadi de 'o nyawa
gee yomau 'o harataa yomadolomu ma
ngale yomadengoka, ma koyomariwowa
ma ngale yodadi kaya ma Jo'oungu ma
Dutuoka."
22 Ge'enaka de 'o Yesus wongose 'awi
do-domoteika, "Ma sababu ge'enau so
ngoi tongose, ''Uwa niododato ma ngale
'ania 'ahu, ge'ena la 'okia dua nia'odomo
de niapake.'
23 Sababu nanga 'ahu 'ifoloi 'ibaraguna
de 'o 'inomo, de nanga roese 'ifoloi
'ibaraguna de 'o pakeangi.
24 Nialega 'o wogono! 'Ena
koimadutudukuwa, koimadugutukuwa,
de mita ma rawongo koi'iwa. Ma ma
Jo'oungu ma Dutu wasowohi! Ngini 'ifoloi
niobaraguna de 'o sagala namoro so
nginiosi 'ifoloi ma Jo'oungu ma Dutu
winipaliara!
25 Nago'ona nginioka ne'ena yodo-
dodato so manga 'umuru 'iganapu ngaro
ka ma eta ma?
26 Nako ka 'o hali ma dingoono
ge'ena ma koidadiwa niadiai, 'ido'oa so
niododato 'o hali 'iregu-regu.
27 Nialega kokia 'o bunga-bunga
'o godoaka 'i'oode; 'o bunga-bunga

ge'ena koimanaramuwa, de mita
koimaduguritywa ma pakeangi. Ma ma
Koana 'o Salomo koge'ena wi kaya ma
koma'iwa womapakeangi ma sure 'isoka
'o bunga-bunga ge'ena!
28 'O 'ubutu 'o godoaka 'i'oo ne'ena
ma wange de ma bibinoka yatuuku
yabootokau, ma ma Jo'oungu ma Dutu
wadiai koge'ena ma sure. De nginioli! Ma
ngini koniongakuwa rekeni!
29 So 'uwa niododato de 'uwa nia singina
'iruahe, ma ngale dua 'okia nia'odomo
de nia'okere.
30 Koge'ena, ge'ena godagee 'o nyawa
ma Jo'oungu ma Dutu kowinako-nakowa
yodo-dopokana. 'Ena momongo 'ania
Dea wanako 'ato ngini nioparaluu
'iodumu ge'ena.
31 Ma ngini salingou niomariwo la ma
Jo'oungu ma Dutu wopareta 'ania 'ahu
ma sigoronaka, la 'iregu-regu mita 'asa
ma Jo'oungu ma Dutu winikula."
32 "Ngini gee koniokudaiokawa, 'uwa
nimodongo! Sababu ma Jo'oungu ma
Dutu woduaka winikula 'o co-catu 'awi
paretano.
33 Niawukunu nia harataa de ma
pipi niakikula 'o nyawa yosusa-

susaka. Nimaditiai nia pipi ma ngii
koito-torouwau; ge'ena la 'o harataa
'idao-daotika 'o sorogaaka. 'O harataa
ge'ena koiisanguawau, sababu yotosi-
tosiki koidadiwa yatosiki, de 'o bobete
koyatorouwa.
34 Sababu kiaka naga 'ania harataa,
'ania singina mita ge'enaka!"
35 "Niomajaga-jaga niodaari 'okia sonaa
moi-moi. Ngini salingou nimapakeangi
nimadudu-duanga de nia silo 'uwa
'isonge-songene.
36 'Isoka 'o ro-riwo gee wida-damaa
manga tuangi wolio 'o ngaamoko ma
rameno. Nako ma tuangi gu'una woboa
de 'o ngorana watoteke, 'ona 'asa
yomatai-taiti widebelenga.
37 Ge'ena posironga yosanangioka 'o ro-
riwo gee ma 'orasi manga tuangi woboa
'ena wakisidatadaenino yoda-damaa ma
'orasi woboa. Tinidongose ne'ena: Ma
tuangi gu'una 'asa womadudu-duanga de
wosuloko 'awi ro-riwo yokokigogeruku,
de wakileleani.
38 Posironga yosanangioka 'o ro-riwo
go'ona gee nako manga tuangi woboa
'ena 'ona yomadudu-duanga wida-

dadanu ngaro 'o utu goronau bolo
ikasi!
39 Niongano-nganono ne'ena! Nako 'o
woa ma dutu wanakokau 'o takoro muruo
yotosi-tosiki yoboa, dua wojagakou la
yotosi-tosiki go'ona koidadiwa yowosama
'awi woaka.
40 Sababu ge'ena ngini mita salingou
niomajaga-jaga, sababu ngoi 'o
Nyawa ma Ngowaka dua toboali ngini
konianakowa ma 'orasi."
41 'O Petrus wosano, "Jou, 'o do-dotoko
ne'ena nositago-tago ngomino bolo 'o
nyawa 'iodumika?"
42 'O Yesus wosango, "Tositago-tago
'o ro-riwoka gee wosingou-ngounu de
woba-barija, sigado 'awi tuangi wigoraka
wodadi 'o ro-riwo 'iregu-regu manga
balusu la wakisi'aturu de wakisi'odomo.
43 Wosanangioka 'o ro-riwo gee nako
'awi tuangi wolio de wisida-daenino 'ena
'awi manarama wadiai!
44 Tinisidemo ne'ena: Ma tuangi gu'una
'asa wisijaga 'awi haratad 'iodumu 'o
ro-riwoka gu'una.
45 Ma nako 'o ro-riwo gu'una 'awi
singina ma dodaka wongose 'ato, ''Ai
tuangi 'o do'ingosi 'asa wolio,' ge'enaka

de wakipa'asana 'o ro-riwo 'iregu
yoodumu de wo'odomo de wo'okere
wosigeto-geto,
46 so 'awi tuangi gu'una dua wolio ma
wange de ma takoro kowosidongoowa.
De 'o ro-riwo gu'una 'asa 'awi tuangi
witeto-tetorie de widiai kaimatero de
'o nyawa gee koyosingou-ngounuwa
manga tuangika.
47 'O ro-riwo gu'una gee wanakokau
'awi tuangi wi mau ma kowadiaiwa,
ge'ena dua wipa'asana wisirioka.
48 Ma 'o ro-riwo gee kowanakowa 'awi
tuangi wi mau, de wadiai 'o kianikia moi
koyadaenuwa sigado wipesana, ge'ena
'asa wipesana kowikuatuwa. Sababu
'o nyawa gee 'o gudaiou yakikula, dua
'o gudaioli yakiga'asoko 'onaka. De 'o
nyawa gee 'o gudaiou yakisijaga, 'onaka
mita 'asa yakiga'asoko 'o gudai."
49 "Ngoi toboa ma ngale 'isoka 'o 'uku
tosidadi 'o duniaka ne'ena. De 'ifoloi
yaowa nako ma 'uku ge'ena 'ilurusokau!
50 De ma 'enasi 'o sangisara ma
dubusoka gee salingou tamoku. De 'ai
singina 'isusa 'ifoloi gedagee ge'ena
koidadiwasi.

51 Bolo ngini niomangano-nganono
ngoi toboa ma ngale to'asa 'o sikatiai 'o
duniano? Ko'uwa, ko 'o sikatiaiwa, ma
'ena 'o kadi-dingaka.
52 So ne'ena de 'isikaika, 'o woa moi
gee yamotoakani 'asa yomakalawani
ma ngale ngoi. Yaruangeno yakidaari
yamididi, bolo yamididino yakidaari
yaruange.
53 'O dea 'asa yolawani manga ngowaka
'o naurika, de 'o ngowaka 'o nauru 'asa
yolawani manga deaka. 'O 'esa 'asa
yolawani manga ngowaka 'o ngewekaka,
de 'o ngowaka 'o ngeweka 'asa yolawani
manga 'esaka. 'O dungunu 'o bereki 'asa
yakilawani manga dungunu 'o gooka,
de 'o dungunu 'o gooka 'asa yolawani
manga dungunu 'o berekika."
54 'O Yesus wongose mita 'o nyawa
yoku-kudaika, "Nako ngini niamake 'o
lobi 'idoa dai 'o wange ma dumunoko
'idadu, ge'ena ngini kaniongoseka, 'Dua
'ibesaka.' De ma goungu 'ibesaka.
55 Nako ngini niamao 'o dadoko 'o
koresaraku, ge'ena kaniongoseka, 'Dua
'iogoro.' De ma goungu 'iogoro.
56 Ngini ne'ena nioduaka nima'uca-uca!
Ngini 'idadi niosikanako dua 'ibesaka

bolo 'iogoro kaniamake 'o diwanga de
'o dunia ma lugo. Ma 'ido'oa so 'o 'orasi
ma no-nako koniosikanakowa 'okia 'asa
'idadi?"
57 "'Ido'oa so ngini ma sirete
konia'akunuwa niositantuu 'okia 'itiai?
58 Nako naga 'o nyawa nikalaki 'o
hakimika, ge'ena nimariwo de ma
goungu ma ngale niosikatiai 'ania
parakara ge'ena de woka-kalaki gu'una
ma 'orasi ngini ka 'o ngekomikasi. Nako
ko'uwa de dua 'una wini'asa 'o hakimika
de 'o hakimi 'asa nisisarakani 'o polisika,
de 'o polisi nisingosama 'o buika.
59 Tinidongose ne'ena: Ngini
dua koniosupuwa 'o buioka nako
koniokulawasi nia bo-bangu."

13

1 Ma 'orasi ge'ena 'o nyawa
widajarita 'o Yesusika ge'ena la
'o Galilea ma nyawa yamuruo naga 'o
Pilatus wosuloko yakito'oma, gee 'ona
yositedene manga su-suba ma Jo'oungu
ma Dutuka 'o Yerusalemuoka.
2 De 'o Yesus wongose 'onaka, "Moteke
ngini, 'o Galilea ma nyawa yamuruo naga
go'ona, 'ona? 'ifoloi yosowono de ma
Galilea ma nyawa 'iregu-regu yoodumu
sababu yakito'oma koge'ena?

3 Ma gou-goungu ko'uwa! Ma tinisidemo
ne'ena: Nako ngini konimaogoruwa 'o
sowono niodiai de niooluku niolio ma
Jo'oungu ma Dutuka, ngini nioodumu
'asa niosongene mita.
4 Kokiali mita de gee yamogiooko de
tuangere yosongene 'o Siloamoka, gee
'o woa 'ikuru-kurutie yakitapadu? Ngini
niongose ge'ena 'isidumutu 'ato 'ona
'ifoloi yosowono de 'o nyawa 'iregu-regu
gee yomanoa 'o Yerusalemuoka?
5 Ma gou-goungu ko'uwa! Ma moiosi
tinisidemo: Nako ngini koniomaogoruwa
'o sowono niodiai de niooluku niolio ma
Jo'oungu ma Dutuka, 'asa niosongene
mita."
6 Ge'ena 'ipasa de 'o Yesus wosijarita
mita 'o 'ade-'ade naneda: "Naga wimoi
'awi 'ara ma utu wi 'anggur ma betuoka.
Ma moi ge'ena 'una waika wanonu ma
'ara ma sowoko ge'ena ma utuoka, ma
ka 'o ngai moi ma kowamakewa.
7 So kawongosekau wode-detebinika,
''Etei, bika nalega ne'ena 'o taunu
sa'angenou ngoi taino tanonu ma
sowoko, ma ka 'o ngai moi ma
kotamakewa. Tahani kanatodangika!

'Ena duga ka 'o tonaka ma rewo yabooto
ya'odomo!'
8 Ma wode-detebini gu'una wosango,
'Madaka 'i'ahude 'o taunu moiosi.
Bereki, ngoi 'asa todabacolo de 'o joro
'isibobo-bero todonoa.
9 'O taunu nanga bionika dua poilia
'isowoko. Ma nako koisowokuwa, ge'ena
'idadi nosuloko yatodanga!'"
10 Ma moi ge'ena Pomaoma-omasa ma
Wangeka, 'o Yesus wodotoko 'o lo-lomu
ma woa moioka.
11 Ge'enaka dau mimoi 'o taunu
mogiooko de tuangerou mopanyakeku,
sababu 'o tokata midongosamuku. So
'o ngeweka gumuna mopugutokau de
ka ma eta ma koidadiwa moma'oko
momabootie.
12 Gedagee 'o Yesus mimake, de
kawongosekau, "'Eme, to ngona 'ani
panyake nimadakau!"
13 Ge'enaka de 'o Yesus 'awi giama
womidatamiku 'ami dekuoka, de
kage'ena de muna moma'oko
mobooootiekau, de misiarene ma
Jo'oungu ma Dutu.
14 'O lo-lomu ma woa ma balusu
gu'una wongamo, sababu 'o Yesus 'o

nyawa wakisi'aiki Pomaoma-omasa
ma Wangeka. 'Una kawongosekau 'o
nyawa yoku-kudaika, "Naga 'o wange
butangano ma ngale pomanarama, so
ge'ena ma wange de niaino nia panyake
nisi'aiki, ma 'uwa Pomaoma-omasa ma
Wangeka!"
15 Ma ma Jou wosango, "Nioelu-eluku
ngini ne'ena! Pomaoma-omasa ma
Wangeka ngini nioodumu nia sapi
bolo nia keledai ma gu-gurungaka
niosikokisupu nia'asa 'o 'akere
niosi'okere.
16 Ne'enaka mimoi 'ami 'asali 'o
Abrahamuno, 'o taunu mogiooko de
tuangerinou 'o Tokata ma Koana
miparetano. De ngini niongose 'ato
muna koidadiwa misimada 'o Tokata ma
Koana ma paretaka Pomaoma-omasa
ma Wangeka!"
17 'O Yesus 'awi sa-sango ge'ena,
'o nyawa gee wiito-itomo posironga
yodamaekoka. Ma 'o nyawa 'iregu-regu
yoodumu yomorene yamake 'o no-nako
'ihera-herangi gee 'o Yesus wodi-diai. ma
doda

18 'O Yesus wosano, "Nako ma Jo'oungu
ma Dutu wopareta, ge'ena kokia ma
lugo? De 'okia 'idadi tosi'ade-'ade?
19 Ma lugo 'isoka 'o 'ade-'ade naneda.
Wimoi 'o sawi ma doda 'o muhi moi
wa'eseno de watuduku 'awi bairoka. 'O
fini ge'ena 'igo'oo de 'imadadi 'o gota, de
'o namoro yodi'igutu ma sago-sagoka."
20 'O Yesus wosanoli, "Nako ma
Jo'oungu ma Dutu wopareta, 'isoka kokia
ma lugo, de 'okia 'idadi tosi'ade-'ade?
21 Ma lugo 'isoka 'o ragi 'o ngeweka
mimoi mosikaruahe de 'o tarigu ma
amokoka so 'idoa."
22 'O Yesus 'awi do-dagi ma sigoronaka
wosikaika 'o Yerusalemuka, waboa 'o
kota-kota de 'o soa-soana wosidagi
wodotoko.
23 Ge'enaka de 'o nyawa yosano 'unaka,
"'Aba, 'o nyawa gee dua yakisilaha-laha
koikudaiwa?" 'O Yesus wosango,
24 "Nako ngini niomau niamake 'o 'ahu
'ika-kakali ge'ena salingou niowosama
niaboa 'isoka 'o ngorana 'ipe-pe'etorika.
De tinidongose ne'ena: Manga gudai
yomau yowosama, ma koidadiwa!
25 Gee ma woa ma dutu 'o ngorana
ge'ena wabeno, ngini nio'okode ma

dudunoka niotote-toteke de niongose,
'Bereki, 'o ngorana minidebelengakasi!'
Ma bereki gu'una 'asa wosango, 'Ngoi
kotininakowa ngini!'
26 Ngini 'asa niosango, 'Ngomi
ne'ena gee pomasido'odomokau de
pomasido'okerokau de de ngona
Bereki, de ngona nodotokokau mita 'o
ngeko-ngekomoka 'amia kotaka!'
27 Duga ma woa ma dutu gu'una dua
wongoseli, 'Ngoi kotininakowa ngini.
Nima'aioka ne'enaka ngini gee 'o dorou
niodi-diai!'
28 Gee ngini niakimake 'o Abraham, 'o
Ishak, 'o Yakub de 'o nabii yoodumu
yomore-morene ma Jo'oungu ma Dutu
'awi Dunia ma Sungi ma dodaka, ngini
'asa nio'ari de niosangisara, sababu ngini
niginiiki ma dudunika!
29 'O nyawa 'asa yoboa dinaoko 'o
wange ma siwaroko de daiisa 'o wange
ma dumunisa, 'o koremiede de 'o
koresaraku. De dua yomorene de
yomangodomo ma Jo'oungu ma Dutu
'awi Dunia ma Sungioka.
30 Ma gou-goungu dua naga 'o nyawa
yotu-tu'uru yodadi ma di-disiraka,

de naga 'o nyawa yosira-sira yodadi
yotu-tu'uru."
31 Ma 'orasi ge'ena mita, 'o Farisioka
yamuruo naga yoboa 'o Yesusika
de kayongosekau, "Tagi namadakau
ne'enaka sababu 'o Herodes womau
wonito'oma."
32 'O Yesus wosango, "Niotagi niosidemo
gee wosiliba-libaka 'ato ne'ena ma wange
de bibinoka ngoi toginiiki 'o tokata de
takisi'aiki 'o nyawa yopa-panyake, ma 'o
wange sa'angesi de tosido-dogumokau
'ai manarama.
33 Ma ne'ena ma wange, wangede, de
modidioka, ngoi salingou tosigila 'ai
do-dagi sababu 'o nabii moi koisurewa
'isongene ko 'o Yerusalemuokawa.
34 Sioko Yerusalem ma nyawa! Sioko
ee! Ngini niakito'omakau 'o nabii-nabii!
Niakiteto niakisongenoka ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi su-suloko! 'Igi-giliou
tomau tiniriwo 'isoka 'o namoro ma 'esa
ma ngowaka yajagano yaporonuku, ma
ngini niooluku!
35 Ge'enau so ma Jo'oungu ma Dutu ko
de de nginiwau. Tinisidemo ne'ena: Dua
konimakewau ngoi sigado ngini niongose

'ato, ''Alele! Wisibarakati 'una gee woboa
de ma Jou wi kuasa!'"

14 1 Ma moi ge'ena Pomaoma-omasa
ma Wangeka, de 'o Yesus wotagi
wo'odomo 'o Farisioka manga balusu
wimoi 'awi woaka. Ge'enaka dau ma
Farisioka gu'una 'awi ma-manai yoboano
mita ma ngale yo'odomo; 'ona kawisilega
'o Yesus.
2 De wimoi wibere-bere 'awi giama de
wi dou 'iobo-oboso waino 'o Yesusino.
3 Ge'enaka de 'o Yesus wosano 'o
'agamaka yodoto-dotoika de 'o Farisioka
ge'enaka dau gee, "Moteke to ngone
nanga 'agama ma 'atorangi, kaidadi
posi'aiki 'o nyawa manga panyake
Pomaoma-omasa ma Wangeka bolo
koidadiwa?"
4 'O 'agamaka yodoto-dotoko de 'o
Farisioka go'ona kayomarii-riidika.
Ge'enaka de 'o Yesus wi'ao wopa-
panyake gu'una de wisi'aiki. Wisi'aioka
de wisuloko wotagikau.
5 Ge'ena 'ipasa de 'o Yesus wongose
'onaka, "Nako nginioka naga wimoi
'awi ngowaka bolo 'awi sapi ngai moi
'iotaka 'o parigiku Pomaoma-omasa ma
Wangeka, dua ge'ena ma wange 'una

kowagorakuawa 'awi ngowaka bolo 'awi
sapi ge'ena?"
6 Ma ge'ena 'ona komoiwa ya'akunu
yasango.
7 'O Yesus wakimake 'o nyawa gee
yobo-boano go'ona yomau yogogere
ka 'o go-gogere 'isure-sureku. Sababu
ge'ena 'una wokula 'o 'ade-'ade nanee
'onaka:
8 "Nako ngini ni'asoko 'o modoka
ma rameka, ge'ena 'uwa niogogere
ka gee ma bionisa 'idadu ma ngale
niomau ka 'o go-gogere 'isure-sureku.
Sababu 'uwa sigado naga wimoiosi 'ifoloi
wiho-horomati wi'asokoka mita,
9 de ma woa ma dutu salingou waika
nginika de wongose, ''Uwa nomadegese
ma ngale, 'o go-gogere ne'ena 'ai
woa ma gikiri nuda wodogogere.' So
ma rai posironga nimaekoka salingou
nimato'oraka dai ma dudunu ma
goungoko.
10 Sababu ge'ena, nako la ngini 'o
ga-gasoko niamake, yaowa 'uwa nimaie
la niairiki 'o ngii gee ngaro ma dudunoko
ma goungu. Poilia dua gee ma woa
ma dutu winimake de kawongosekau,
''Esa moi, nou nogogere nunguku 'o ngii

'ifoloi yaowa-owaku.' Koge'ena niodiai,
ngini nisiie 'o woa ma gikiri 'iregu-regu
yoodumu manga bionoka.
11 Sababu 'o nyawa gee yomadaduie
ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu 'asa
wakisidaduuku. Ma gee yomasidaduuku
'asa wakisidaduie."
12 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
ma woa ma dutuka, "Nako 'o nyawa
naki'asoko 'o ngodomino 'o wangeka
bolo 'o obiruku, 'uwa naki'asoko 'ani
ma-manai, 'ani riaka dodoto de 'ani
nyawa-nyawa 'ani sidateke gee yokaya-
kaya. Sababu dua 'onali ni'asoko mita,
so dua ngona nomadamake 'okia naga
nodiaiokau ma gilio.
13 So nako ngona 'o rame nodiai ge'ena
yaowa naki'asoko 'o nyawa yosusa-susa,
yobo-bolohi, yolugu-lugu, de yorau-rau.
14 Ngona 'asa nosanangioka sababu
'ona koya'akunuwa yabalasi 'ani singina
ma sure ge'ena, ma ma Jo'oungu ma
Dutu 'asa woniparasengi ma 'orasi
'o nyawa yoti-tiai yakisimomiki 'o
songenoka."
15 Ma 'orasi wimoi gee wi'aso-
'asokino yomasido-do'odomo ge'enaka
wo'isene 'o Yesus 'awi demo ge'ena

de kawongosekau, "Yosanangioka 'o
nyawa gee dua yomasido'odomo de ma
Jo'oungu ma Dutu, gee dua 'una woboa
wopareta ma ngale wokoana!"
16 Ma 'o Yesus wosijarita 'unaka 'o
'ade-'ade nanee: "Ma moi ge'ena wimoi
'o rame ma amoko wodiai de waki'asoko
'o nyawa manga gudai.
17 Gee ma rame rekeni 'ikurueka de
'o nyawa gu'una wosuloko 'awi ro-riwo
wotagi yaki'aso-'asoika wongose 'ato,
'Niainou! 'Iodumu 'ikokiduangukou so!'
18 Ma yoodumu go'ona kayomasilo-loa.
Womasilo-loa ma di-disiraka gee
kawongosekau, 'Ngoi 'asa kato'ijano
'o tonaka 'o betu moi, so salingou
takalegasi. 'Uwa nomadegese ma ngale.'
19 Gee 'iregu yongose, 'Ngoi 'asa
kato'ijano 'o sapi 'o sabi motoa de tomau
tositailosi ma sapi ge'ena so koidadiwa
taika. 'Uwa nomadegese ma ngale.'
20 'Ireguoli yongose, 'Ngoi 'asa
katomodokano, so koidadiwa taika.'
21 'O ro-riwo gu'una wolio de wosidemo
'awi tuangika. De ma tuangi gu'una wi
do'otasa 'irama de kawongosekau 'awi
ro-riwoka, 'Nomatai-taiti notagi 'o kotaka
ma ngeko-ngekomika de ma ngekomo

ma di-dingoonika. Naki'asano 'o nyawa
yosusa-susa, yobo-bolohi, yorau-rau, de
yolugu-lugu.'
22 Ge'enaka de 'o ro-riwo gu'una
wotagi, so woliono de kawongosekau
'awi tuangika, ''Aba, 'ani pareta
tamoteokau, ma 'o ngii de ma 'enasi
'isomoaku.'
23 Ge'enaka de ma tuangi gu'una
kawongosekau, 'Notagi 'o ngekomo
ma amoika de ma di-dingoonika 'o
kota ma dudunika, de nakigegoto 'o
nyawa-nyawa yaino la 'ai woa 'i'omanga.
24 Niongano-nganono! 'O nyawa gee 'o
ga-gasoko yamake-make ma yoolukino,
'ona ge'ena dua ka moi ma komoiwa
ya'odomo 'ai rame ma 'inomo.'"
25 'O nyawa manga gudai yomatu-tuono
de 'o Yesus. 'O Yesus womapulutuoko de
kawongosekau 'onaka,
26 "Nako 'o nyawa yoboa ngoino ma
ngale 'imoteke, ge'ena salingou ngoino
'ifoloi 'isibosono. Nako 'ifoloi yosibosono
ka manga 'esaka, manga deaka, manga
wekatika, manga ngowa-ngowakika,
manga riaka dodotika, de 'ifoloiosi ka
'ona ma sireteka, 'ona koidadiwa yodadi
'ai do-domoteke.

27 De nago'ona yooluku 'imoteke de
yooluku yamoku 'o salip, koyadaenuwa
yodadi 'ai do-domoteke.
28 Nako nginioka naga wimoi womau
'o woa 'ikuru-kurutie wosigoko, ma
raiokau dua 'isira wadoimokasi ma pipi la
wanako ya'adonokau sigado 'isiduanga
bolo ko'uwa.
29 Sababu nako 'una kowa'akunuwa
wosiduanga, 'ena ma fandasi ma
de ma 'enau, ge'ena dua 'o nyawa
yoodumu yamake-make gee yorisela
'awi manarama ge'ena.
30 'Ona dua kayongosekau, 'Tei,
'o nyawa nu'una wosigoko ma
kowa'akunuwa wosiduanga!'
31 Nako 'o koana wimoi 'awi tentara
yacaana mogiookoka womau wakikudoti
'o koana 'ireguka gee 'awi tentara
yacaana monaokoka, ma raiokau ma
koana gu'una watibangokasi 'ato wi
guata yaowakau wodaari 'awi musu.
32 Nako wanako 'ato 'una kowokuatuwa,
ma raiokau dua 'awi musu 'o gurutikasi
'ena wosidingotokau 'awi su-suloko ma
ngale yoga'asoko yomakatiai."
33 Ma duanguku 'o Yesus wongose,
"Koge'enali mita ngini. Komoiwa moi

nginioka naga niodadi to ngoi 'ai
do-domoteke, nako koniamadawa 'ania
kia sonaa 'iodumu."
34 "'O gasi ge'ena yaowa, ma nako
kaiso-somoau ge'ena koidadiwau padiai
'iosali.
35 Ma faedaa koi'iwau ma ngale 'o
bairoka bolo 'o joro posibo-bero ma. So
kaya'umo. Nako de nia ngaukoka de
nio'isenika!"
15 1 Ma moi ge'ena, manga gudaioka
'o pajaki yoga-ga'asoko de 'o
nyawa gee 'o kawasa yakimakeka 'o
nyawa ma dorou yaino yosigigisene 'o
Yesus wodotoko.
2 'O 'agamaka yodoto-dotoko de 'o
Farisioka yakimake de yokurubungu.
'Ona kayongosekau, "Cedeke, 'o nyawa
nu'una wakidawongo 'o nyawa ma dorou
de yomasido'odomoli!"
3 Sababu ge'ena 'o Yesus wakidajarita
'o 'ade-'ade ne'ena:
4 "Nako wimoi nginioka naga 'awi
domba 'o ratusu moioka, de 'iisangoka 'o
ngai moi, dua 'okia wodiai? Ma raiokau
dua wamada ma domba 'o nagi siwo
de siwo ge'ena 'o 'ubu-'ubutoka, de

wotagi wanonu 'iisa-isangoka gee sigado
wamake.
5 De nako wamakeli ma domba ge'ena,
ge'ena womorene ma sala sigado ma
domba ge'ena wamokude,
6 deika wosigilio. Wototarika 'awi
woaka de waki'asokino 'awi ma-manai
de 'awi sidateke de kawongosekau,
''Alele! Nialega 'ai domba 'iisa-isangoka
tamakekau! Nou, ngone porame!'
7 Tinidongose ne'ena: Koge'enali
mita 'o sorogaaka ma Jo'oungu ma
Dutu posironga womorenoka, de 'awi
mala'ekati mita 'ikokimorene ma
sala ngaro ka moi yosowo-sowono
yomaogoro 'o sowono yodiai de yolio
ma Jo'oungu ma Dutuka. Ge'ena 'ifoloi
yodomorene de godagee yanagi siwo de
siwo yoti-tiaiou koiparaluuwau yotoba."
8 "Bolo nako 'o ngeweka mimoi 'ami pipi
'o saaka 'o ngai mogiookoka, de 'o ngai
moi 'iisangoka, ge'ena dua 'okia modiai?
Dua muna manonu 'o silo modutuuku
de masesara ma bootoka 'ami woa ma
dodaka ge'ena sigado ma pipi ge'ena
mamakeka.
9 Gee mamakeno ma pipi ge'ena, de
maki'asoko 'ami ma-manai de 'ami woa

ma sidateke de kamongosekau, 'Ngoi
tomorene ma sala 'ai pipi 'iisa-isangoka
tamakenou. Nou, ngone porame!'
10 Tinisidemo ne'ena: Koge'enali mita
ma Jo'oungu ma Dutu womorene ma sala
de 'awi mala'ekati mita 'ikokimorene, gee
'o nyawa 'isowo-sowono moi yomaogoro
'o sowono yodiai de yolio ma Jo'oungu
ma Dutuka!"
11 'O Yesus wongoseli, "Naga 'o
dea wimoi 'awi ngowaka 'o nauru
yamididioka.
12 'O dodotoka gee kawongosekau ma
deaka, ''Aba, nanga haratao noisibulanou
to ngoi ka kone'enasi.' So manga haratao
ge'ena ma dea wakisibula 'awi ngowaka
yamididika.
13 'O wange muruo naga 'ipasano
de 'o ngowaka 'o dodotoka gu'una
wawukunokau 'awi bula ge'ena, de
wotagi 'o daeraa 'ikuru-kurutika.
Ge'enaka doka 'una 'awi pipi ge'ena
wosisasaru kawosiso-somoa.
14 Gedagee 'awi pipi 'ibootokau de 'o
baulaco ma kiamati 'idadi ma daeraaka
ge'ena, so wosaigalere.
15 Ge'enaka de 'una wotagi
womanarama 'o sewa wo'ese 'o

daeraa ma dutuka wimoi ge'enaka dau,
gee wisuloko 'awi titi wojaga 'o liunoka.
16 So womanarama 'ena wisawini
'ifoloiokau sigado womau 'o titi ma
'inomo ge'ena wa'odomo. Ngaro wisawini
'ifoloiokau, ma komoiwa 'o 'inomo
wikula.
17 Ge'enaka de womatoduba de 'awi
singina ma dodaka kawongosekau, ''O
nyawa gee yoma-manarama 'o sewa
yo'ese-'ese 'ai deaka posironga de
manga 'inomoka, de ngoi ne'enaka dau
'o sawini rekeni tosisongenoka!
18 Ngoi dua tolio 'ai deaka de tongose
'unaka: 'Aba, ngoi tosowonokau ma
Jo'oungu ma Dutuka de mita ngonaka.
19 Koyadaenuawau noisironga 'ani
ngowaka 'Aba. Noidiai 'isoka 'ani nyawa
'o sewa yo'ese-'eseu ngonaka 'Aba.'
20 So wotagiokau wolio ma deaka. 'O
woaka 'ena 'o gurutikasi, 'ena ma dea
wimakekau. De ma dea wi singina so
kawido-doowarika wikooo de wiame.
21 'O ngowaka gu'una kawongosekau,
''Aba, ngoi tosowonokau ma Jo'oungu
ma Dutuka de ngonaka 'Aba.
Koyadaenuawau ngoi noisironga to
ngona 'ani ngowaka 'Aba.'

22 Duga ma dea waki'asokino 'awi
ro-riwo de kawongosekau, 'Niomatai-
taiti nia'ese 'o pakeangi gee 'isure
'ifo-foloi de winisinoaku. Wini'ali-'alino
de winicapatode.
23 Ge'ena 'iduanga de nia'ese 'o sapi ma
gooka yaowa-owa de niatoaka. Ngone
dua pomarame pomore-morene.
24 Sababu 'ai ngowaka nu'una 'isoka
wosongenokau ma wowangokauoli.
'Una matero kawoisangokau ma ne'ena
towimakenouoli.' Ge'enaka de 'iodumu
'ikokiduanguku de yorame.
25 Ma 'orasi ge'ena 'o ngowaka 'o
riaka 'o bairoka. Gee wolio so 'o woa
wodomoorika, 'una wogi'isene 'o damunu
de 'o liwanga ma 'ilingi, de mita yosoda
de yohia-hia.
26 'Una wi'asokino 'o ro-riwo wimoi de
wosano, ''Okiau ne'ena 'o woaka?'
27 'O ro-riwo gu'una wosango,
''Ani dodoto wolionou! De 'ani dea
wosulokokau 'o sapi ma gooka yaowa-
owa yatoaka, sababu wimakenou 'awi
ngowaka kawosa-sanangi!'
28 'O ngowaka 'o riakoka gu'una wi
do'otasa 'irama so wooluku wowosama

'o woaka. Ge'enaka de ma dea wosupu
wibaja wowosama.
29 Ma 'una kawongoseka, 'Tei! De ma
tau-taunou tonileleani 'Aba, de koma'iwa
talawani 'ani pareta. Ma ka 'o kabingi 'o
ngai moi ma koma'iwasi noikula tatoaka
la mimarame de 'ai ma-manai!
30 Ma 'ani ngowaka gu'una 'ani haratmarket
wabootokau wosisasaru 'o nge-ngeweka
ma do-dorou, duga gee woliono
de wonidotoaka 'o sapi ma gooka
yaowa-owa!'
31 Ma dea wosango 'awi ngowaika,
'Ngona kaitaurika de de ngoi ne'enaka
dau. 'Okia sonaa 'iso de to ngoiou ge'ena
to ngona mita.
32 Ma ngone salingou pomarame
de pomorene sababu 'ani dodoto
gu'una matero kawosongenokau ma
ne'ena wowangodeuoli; 'una matero
woisangokau ma ne'ena powimakenou.'"
16 1 'O Yesus wongose 'awi
do-domoteika, "Naga wimoi
wokaya-kaya, to 'una 'awi pipi ma
ga-gao wimoi gee wisijagano 'awi
harataa 'iodumu. Wokaya-kaya gu'una
wo'isene 'ato 'awi pipi ma ga-gao gu'una
'o pipi wosihalebiru.

2 So wi'asoko 'awi pipi ma ga-gao
gu'una de kawongosekau, 'Ngoi
togi'isenokau ngona nosihalebiru 'ai
harataa. So ne'ena nositotarinou 'iodumu
gee nama-manarama ma ngale najaga
'ai harataa 'iodumu, sababu ngona
koidadiwau nodadi 'ai pipi ma ga-gao.'
3 So 'o pipi ma ga-gao gu'una
wamatiba-tibangi de wi singina ma
dodaka doka kawongosekau, 'Ngoi
salingou 'okia todo'oa? 'Ai balusu
woisiogorou. Topacolo, kotokuatuwa;
tomaga-ga'asoko, 'imaeke.
4 Ngoi tanakokau salingou 'okia todiai
la gee woisiogoroka, ma naga 'o nyawa
'idawongo tomanoa manga woaka!'
5 So 'o pipi ma ga-gao gu'una
wakikoki'asoko gee yonagi-nagimoka
'awi balusika. De wosira-sirano woboa
gee 'unaka kawongosekau, ''Okia moi
'ani nagimi 'ai balusoka?'
6 'O nyawa gu'una wosango, ''O goooro
'o jeregeni ratusu moi.' 'O pipi ma
ga-gao gu'una kawongosekau 'unaka,
'Neda 'ani nagimi ma surati. Nogogeruku
de nomatai-taiti nalefo la 'ai balusu
kowanakowasi 'ena nalefokou ka 'o
jeregeni nagi motoa.'

7 Ge'enaka de wongose wimoikali,
'Ngona, 'Esa moi, 'ani nagimi 'okia moi?'
'O nyawa gu'una wosango, ''O bira 'o
karongo caana moi.' 'O pipi ma ga-gao
gu'una kawongosekau 'unaka, 'Neda 'ani
nagimi ma surati. Nalefoku ka 'o ratusu
tuangerou.'
8 'O pipi ma ga-gao gu'una kowoloawa
ma 'awi balusu kawoki-kiliri ngano 'awi
'akali 'idoto wosiliba ma ngale watibangi
'awi 'ahu 'o bio-bionika. De ma goungu
'o nyawa gee kowimote-motekuwa ma
Jo'oungu ma Dutu, 'ifoloi manga 'akali
'idoto ya'aturu ka to 'ona ma sirete
manga kia sonaa 'o duniaka ne'ena,
positero 'o nyawa gee yo'ahu ma ngale
wileleani ma Jo'oungu ma Dutu."
9 Ge'enaka de 'o Yesus wobicarali
wongose 'ato, "So, niosigisene! Ngini
salingou niapake 'o dunia ne'ena ma
harataa ma ngale 'o nyawa niakiriwo la
nimadamake 'ania manai ma dutu, la
gee 'o dunia ne'ena ma harataa ma 'ija
koi'iwakau, ngini 'asa nidawongo 'o ngii
'ika-kakalioka.
10 'O nyawa gee 'idadi yakingaku
'okia sonaa ma di-dingoonoka, ge'ena
'idadi mita yakingaku 'okia sonaa 'ila-

laagomoka. Ma 'o nyawa gee koidadiwa
yakingaku 'okia sonaa ma di-dingoonoka,
ge'ena koidadiwa yakingaku 'okia sonaa
'ila-laagomoka mita.
11 So nako ngini koningakuwa nisijaga
'o harataa 'o duniaka ne'ena, nago'ona
nisijaga 'o harataa 'ika-kakali?
12 Nako koningakuwa niojaga 'o nyawa
'iregu manga harataa, dua komoiwa
nikula 'okia naga gee 'imadadi to nginiou.
13 Komoiwa yomanarama manga balusu
yamididioka; sababu dua wimoika
'ifoloi widora de gee wimoikali, bolo
dua wimoika 'ifoloi wisingounu de gee
wimoikali. Koge'enali mita ngini. Ngini
koidadiwa niamanarama to ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi mau, ma de nio'ahu
kanimadolomu 'o duniaka ma harataa."
14 'O Farisioka yo'isene 'iodumu gee 'o
Yesus wongose-ngose, de 'ona wirisela,
sababu 'ona yodopokana 'o pipi.
15 Ma 'o Yesus kawongosekau 'onaka,
"Nginiou ne'ena nako 'o kawasa manga
bionoka ge'ena nimakeka niotiai, duga
ma Jo'oungu ma Dutu wanako nia
singina ma dodaka. 'Okia naga gee 'o
dunia ma nyawa yamakeka yaowa so

yosiie-ie, ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
wodu'uduku.
16 'O besesongo gee 'o Musa wokula-
kula de 'o nabii manga do-dotoko,
kayamotekosi sigado ma 'orasi 'o
Yohanes Wo'osi-'osiki gu'una woboano.
Ma 'orasi ge'enau de 'o Habari ma Owa
'isihabari ge'ena la kokia ma Jo'oungu
ma Dutu wopareta ma ngale wokoana.
De 'o nyawa yomapakisaa ma ngale
yodadi ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
kawasa.
17 Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
besesongoka gee 'o Musa wokula-kula de
'o nabii manga do-dotokoka, ka 'o hurup
moi ma koiisanguwa. 'Ifoloi 'igapangi
'iisanga 'o diwanga de 'o dunia.
18 Nagu'una 'awi wekata waoluoka de
wongaamokoli de 'o ngeweka 'iregu,
'una ge'ena wosongou. De nagu'una
mingaamoko 'o di-dilikutu gumuna, 'una
mita wosongou."
19 "Naga wimoi wokaya-kaya, 'awi
pakeangi 'iodumu ka gee 'ihali-hali, de
'o wange 'isinoi-noimi kowomarame
sababu 'awi 'ahu ma sigoronaka kokiawa
moi 'ikurangi.

20 'Awi woa ma ngorana ma bionoka
winoaku wimoi wosa-saigalere wi ronga
'o Lazarus. 'Awi roesie ge'ena ka 'o dabo
'ijaja-jaja 'imasi'omangie.
21 'Una wodamaa 'o 'inomo ma dotaka
womau wa'odomo wokaya-kaya 'awi
meja ma timioka. De 'o kaso 'iboa
yaaemoli 'awi dabo ge'ena.
22 Ma do-dogumuku 'o Lazarus
wosongene, de 'o mala'ekati wi'asa
'o ngii 'isure-sureka 'o Abraham 'awi
dateoka 'o sorogaaka. Wokaya-kaya
gu'una wosongene mita de wipo'osuku.
23 Yosonge-songene manga ngiioka,
'una wosangisara ma sala. De ge'enaka
naga 'una womalega dakuie, wimakede
'o Abraham daku 'o ngii ma gurutieka de
'awi dateoka 'o Lazarus.
24 Ge'enaka de wokaya-kaya gu'una
womasigasoko 'o Abrahamuka wongose
'ato, 'Ee 'Aba, noidoranosi. Nosuloko
'o Lazarus 'awi raraga wawaruoka 'o
'akeruku de wauku 'ai nga-ngaeme
wosipesakosi. Ngoi tosangisara ma sala
'o 'ukuoka ne'ena!'
25 Ma 'o Abraham wosango, ''Ai
ngowaka, nongano-nganono: Ngona
sigado nosongenoka nomadamakekau

'iodumu gee yaowa-owa, ma 'o Lazarus
'una womadamake ka gee 'ito-torou.
Ne'ena 'una wosanangi ne'enaka dau,
ngona nosangisara.
26 De ngona de ngomi nanga sigoronano
de ma 'enau 'o luwutasa ma amoko
moi, la 'o nyawa nongoka de yaika
ma koidadiwau, de ge'enaka de yaino
ningino ma koidadiwau!'
27 Ge'enaka de wokaya-kaya gu'una
kawongosekauoli, 'Nako koge'ena de
toga'asoko tosidemogaroku, tanu 'Aba,
nosuloko la 'o Lazarus waika 'ai dea wi
woaka,
28 sababu ge'enaka 'ai dodoto
yamotoakasi. Toga'asoko tanu nosuloko
'o Lazarus wakisingano-nganonika
la 'uwa sigado 'ona mita gee dua
yosongenoka de yowosama 'o ngii
'isa-sangisaraku ne'ena.'
29 'O Abraham wosango, 'To 'ona manga
Buku 'Itebi-tebini de ma 'enau gee 'o
Musa de 'o nabii 'iregu-regu yositota-
totara! So 'ona salingou yamoteke 'okia
naga 'isilefo-lefoku ma bukuoka ge'ena!'
30 Ma wokaya-kaya gu'una wosango,
'Nako kage'ena duga ge'ena
koyosingounuwa ee 'Aba. Ma nako

yosonge-songenokau yowangodeli de
yaika yobicara 'onaka, 'ona 'asa yamada
manga so-sowono.'
31 Ma 'o Abraham wongose, 'Nako
'ona koyosingounuwa 'okia naga
'ingose 'o Musa de 'o nabii 'iregu-regu
manga bukuoka, ma raiokau ngaro
naga 'o nyawa yosonge-songenokau
yowangodeli ma koyongakuwa mita.'"
17 1 'O Yesus wongose 'awi do-
domoteika, "'O hali gee 'imadadi
'o nyawa 'o sowono yodiai, ma raiokau
dua de ma 'ena. Ma yotorouoka 'o nyawa
gee yodadi sababu!
2 'Ifoloi yaowa nako 'o teto 'iamo-amoko
yosidupusuika manga tomaroka de
yakitapu 'o ngooto ma lukuku la
yolutuoka, nako la 'ona yodadi sababu
'o ngowa-ngowaka ne'ena moioni
koyongakuwau ngoino.
3 So tinisidemo, nimasidi-diai! Nako
nia 'esa moi wosowono nginika,
ge'ena winitawanono. Nako 'una
womatoduba de wotobakau, ge'ena
'uwau niosi-singina 'awi sowono.
4 De nako 'una wosowono ngonaka 'o
wange moi ma gilio ma tumudiingi ma
wodiaioka ma noimi woboa womasilo-

loa, ge'ena 'uwau niosi-singina 'awi
sowono."
5 'O Yesus 'awi su-suloko kayongosekau
'o Yesusika, "Jou, nosikuata to ngomi
'amia ngo-ngaku."
6 Ma Jou wosango, "Nako to ngini 'ania
ngo-ngaku ma amoko 'iso 'o sawi ma
dodani, ngini 'idadi niongose 'o waringika
ne'ena, 'Norapuku de 'o ngootoka
notadiku,' ma raiokau 'o waringi ge'ena
'asa nia demo yamoteke."
7 "Nako nginioka naga wimoi nia ro-riwo
womanarama 'o bairoka bolo 'o domba
wojaga-jaga, ge'ena gee woliono de
ngini ma raiokau koniongosewa 'ato,
'Nou, no'odomou!'
8 Ma 'ena niongose 'unaka,
'Nomasinoaku 'o pakeangi 'itebi-
tebini noileleani. 'Ai 'inomo noidakalari
de to'odomo taduanga 'asa de 'idadi
ngona no'odomo.'
9 'O yongosi gu'una koiparaluuwau
wisiarene sababu 'una wamotekokau
'iodumu gee 'awi tuangi wosulo-suloko.
10 Koge'enali mita ngini. Nako ngini
niamotekokau 'iodumu gee nisulo-
sulokokau, ngini salingou kaniongose

'ato, 'Ngomi ka 'o yongosi biasa; ngomi
duga kamiadiai 'amia manarama.'"
11 'O Yesus 'awi do-dagioka wosikaika 'o
Yerusalemuka, waboa 'o Samaria de 'o
Galilea manga daeraa ma ribatingino
12 Gedagee wowosama 'o soana
moika, de yaino 'unano yamogiooko
yakipado-pado. 'Ona yoma'okode 'o
gurutika
13 de yomasigaso-gasoko yongose
'ato, "Yesus! Tuangi! Bo'osa tanu
minidoranosi!"
14 Gedagee 'o Yesus wakimake de
kawongosekau 'onaka, "Niotagi 'o
'imamika de nioga'asoko yalega 'ania
roese." Ge'enaka de 'ona yotagi so
manga do-dagi ma sigoronaka de manga
panyake 'i'aikokau.
15 Wimoi 'onaka gee wamao 'ato wi
pado 'i'aikokau, de wolio ma Jo'oungu
ma Dutu wisiarene womasa-sagaga.
16 Ge'enaka de 'o Yesusika wisuba,
sigado wi biono dau 'o tonaoka de
wo'amalaha 'o Yesusika. 'O nyawa
gu'una 'o Samaria ma nyawa.
17 Ge'enaka de 'o Yesus wongoseli,
"Kangano yamogiooko manga panyake
'i'aikokau. Kiakau yasiwo?

18 'Ido'oa so ka 'o Yahudiwa ma nyawa
duga woboa wo'amalaha ma Jo'oungu
ma Dutuka?"
19 Ge'enaka de 'o Yesus wongose
'o nyawaka gu'una, "Noma'okode de
notagiou. Sababu nongaku ngoino so
'ani panyake 'i'aiki."
20 'O Farisioka yamuruo naga yosano 'o
Yesusika muruoka ma Jo'oungu ma Dutu
woboa ma ngale wopareta. 'O Yesus
wosango, "Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
pareta koisidumutuwa de 'o no-nako gee
'o nyawa yamake-make,
21 sigado 'o nyawa 'idadi yongose, 'Nou,
winilega, 'una Wiiri-iriki nongoka dau!'
Bolo, 'Nou, winilega 'una ngoka doka!'
Ma ngoi tinidongose, ma gou-goungu ma
Jo'oungu ma Dutu wokuruekau wopareta
naga nginioka!"
22 Ge'ena 'iduangino de 'o Yesus
wongose 'awi do-domoteika, "Dua
ma 'orasi ya'adono, ngini 'asa niomau
pomakamakeli de de ngoi 'o Nyawa ma
Ngowaka, ngaro ka 'o wange moi ma.
Ma dua ko'uwa.
23 De 'o nyawa 'asa yongose nginika,
'Winilega 'una ngoka doka', bolo

'Winilega 'una nongoka dau!' Ma ngini
'uwa niakidomoteika.
24 Dua ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka
toboali ge'ena 'o nyawa 'o duniaka
'iodumu 'imake, sababu 'isoka 'o tawi-
tawi 'isiwara 'o diwangoka yodeletongo
ma diwanga ma do-dogumu moioka de
ma do-dogumu moika.
25 Duga ma di-disiraka ngoi 'o Nyawa
ma Ngowaka salingou ma gudai
tosangisara, de 'iitomo 'o nyawa-nyawa
ma 'orasi ne'ena naga.
26 Dua ma 'orasi ngoi 'o Nyawa
ma Ngowaka toboali, 'ena 'o nyawa
manga 'ahu kaimatero de ma sira
'idadi-dadiokau gee ma 'orasi 'o Nuh
wo'ahuosi.
27 'O nyawa kayomangodomo de
yo'okere, de yongaamoko. Koge'enau
yodiai sigado 'o Nuh wowosamoka 'o
kapalika, de 'o ngu'uisi ma amoko 'iboa
so yokokisongenoka 'o nyawa-nyawa
go'ona.
28 Mita 'isoka gee ma 'orasi 'o Lot, 'o
nyawa yomangodomo de yomangokere,
yomawukunu de yoma'ija, yomadaraki
de manga woa yosigoko.

29 Ma gee 'o Lot woma'aikoka 'o Sodom
ma kotaka, ma 'orasi ge'ena 'o 'uku
de walira 'i'uti daku 'o diwanguku de
yakisotumu 'ona yoodumu.
30 Koge'enali dua gee ngoi 'o Nyawa ma
Ngowaka toboali ma wangeka.
31 Ma 'orasi ge'ena nago'ona gee daku
manga woa ma dekuoka, 'uwa yo'uti
ma ngale manga kianikia manga woa
ma dodaka ya'ese, ma 'ena salingou
yomatai-taiti yoowara.
32 Niosi-singina 'okia naga 'idadi 'o Lot
ma wekatoka gee muna momadutumu
'ami dudunoko!
33 'O nyawa gee yomariwo yo'ahu ka
'o dunia ma sanangioka de yooluku
yamada, 'ona 'asa koyamakewa 'o 'ahu
'ika-kakali. Ma 'o nyawa gee yamada
yo'ahu ka 'o dunia ma sanangioka, 'ona
'asa yamake 'o 'ahu 'ika-kakali.
34 Tinidongose ne'ena: Ma 'orasi ge'ena
'o nyawa yamidididioka yoma'iduoka 'o
dangiri moi, moi dua yaki'asaka de moi
yakimadaku.
35 'O ngeweka yamididi 'o bira yotutuku
ma gu-gudaioka, mimoi dua mi'asaka de
mimoioli mimadaku.

36 ['O nyawa yamididi yomanarama
ma gu-gudaioka 'o bairoka, dua moi
ya'asaka de moioli yakimadaku.]"
37 'O Yesus 'awi do-domoteke yosano,
"Jou, ge'ena dua kiaka 'idadi?" 'O Yesus
wosango, "Kiaka naga 'o songene,
ge'enaka 'o wogono 'imatoomu.
Koge'enali mita ngoi 'o Nyawa ma
Ngowaka toboali, ge'ena 'o nyawa
'iodumu 'asa 'imake."

18 1 Ge'ena 'iduangino de 'o Yesus
wosijarita 'o 'ade-'ade ngai moi
ma ngale wakidotoko 'awi do-domoteika
la 'ona kaitaurika yomalahidoa de 'uwa
manga singina 'i'ogu.
2 'O Yesus kawongosekau, "'O kota
moioka naga ma hakimi wimoi
kowisikiamoiwa ma Jo'oungu ma Dutuka,
de kowakisikiamoiwa nago'onaka bato.
3 Ma kotaka ge'ena 'o bao-bao mimoi
mosigali-galiou motaari ma hakimika
gu'una, moga'asoko womiriwo 'ami
parakara. Muna kamongosekau, 'Sioko
tanu noiriwosi towidaari 'ai lawani la 'o
loa tamake.'
4 'O do'ingo ma hakimi gu'una wooluku
womiriwo 'o bao-bao gumuna. Ma ma
duanguku ma hakimi gu'una watibangi

'ato, 'Ngaro ngoi kotowisikiamoiwa ma
Jo'oungu ma Dutuka de kotakisikiamoiwa
nago'ona bato,
5 ma 'o bao-bao gumuna komomaogo-
ogoruwa moisikadangono so yaowa
tomiriwo 'ami parakara. Nako ko'uwa,
dua muna komomaogo-ogoruwa moboa
de moisikasangisara.'"
6 Ge'enaka de ma Jou wongose,
"Niosigisene niosidi-diai de nimadotoko
'okia naga gee ma hakimi kowoloa-loawa
gu'una wongose!
7 Ma raiokau ma Jo'oungu ma Dutu
woloa-loa gu'una, 'unasi dua 'ifoloi
wakiriwo to 'una ma sirete 'awi kawasa
manga parakara, gee yomasigasoko
'o wange de 'o obiri. 'Una 'asa
kawato-to'ingowa winiriwo.
8 Tinidongose: 'Una dua kawositai-taiti
wakiriwo manga parakara. Ma dua gee
ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka toboali,
dua ka de ma 'enasi? 'o nyawa gee
yongaku-ngaku ngoino 'o duniaka
ne'ena?"
9 'O Yesus wosijarita mita 'o 'ade-'ade
ne'ena wakisitago-tago 'o nyawa
gee yomamaoku 'ona yotiaiokau, de

yakimakeka 'o nyawa 'iregu 'ona kokiawa
yakidaene.
10 'O Yesus kawongosekau, "Naga
yamididi ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
Woaka yosiika ma ngale yolahidoa.
Wimoi 'o Farisioka, de wimoi 'o pajaki
woga-ga'asoko.
11 'O Farisioka gu'una woma'okode
womatengoka de wolahidoa, 'Jo'oungu
ma Dutu, ngoi to'amalaha ngonaka,
sababu ngoi 'isoka 'o nyawa 'ireguwa
gee yodo-dopokana 'okia sonaa,
yofo-foriki bolo yoso-songou. De ngoi
to'amalaha sababu ngoi 'isoka 'o pajaki
woga-ga'asokuwa gu'una.
12 Ngoi topuasa 'o 'ahadi moi ma
modidi, de 'okia naga gee tomadamake,
ge'ena tapula mogiooko, so 'o bula moi
tokula ngonaka.'
13 Ma 'o pajaki woga-ga'asoko gu'una
woma'okode womakuru-kurutika
de kowomoroinuwa womalega 'o
diwangie, de 'awi 'alu ma ngununuku
wana-nanausu ma ngale womatoduba
sababu wosowonokau de kawongosekau,
'Jo'oungu ma Dutu, tanu noidora ngoi 'o
nyawa tosowo-sowono ne'ena!'"

14 'O Yesus kawongosekau, "Tinidongose
ne'ena: Gee 'o pajaki woga-ga'asoko
gu'una wolio 'awi woaka, 'una 'awi
singina 'itiai ma Jo'oungu ma Dutu
'awi bionoka so ma Jo'oungu ma Dutu
wongose 'ato 'una wotiai. Ma gee 'o
Farisioka 'una ko'uwa. Sababu 'o nyawa
gee yomaie-ie 'asa ma Jo'oungu ma
Dutu wakisidaduuku, de 'o nyawa gee
yomasidaduuku 'asa ma Jo'oungu ma
Dutu wakisidaduie."
15 Naga 'o nyawa-nyawa manga
ngowaka ma di-dingoono yaki'asa 'o
Yesusika la 'awi giama wakidatami de
wakisibarakati. Gee 'o Yesus 'awi do-
domoteke yamake ge'ena de yotawanono
yakidorofu 'o nyawa-nyawaka go'ona.
16 Ma 'o Yesus waki'asokino 'o ngowa-
ngowaka go'ona de kawongosekau
'awi do-domoteika, "Niakimadaka 'o
ngowa-ngowaka go'ona yoboa ngoino, de
'uwa koniakisidabiwa! Sababu 'o nyawa
gee yadawongo ma Jo'oungu ma Dutu
'awi pareta 'isoka 'o ngowa-ngowaka,
'ona yodadi ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
kawasa.
17 Niongano-nganono! 'O nyawa
salingou yoboa ma Jo'oungu ma Dutuka

'isoka 'o ngowaka moi ne'ena, nako
ko'uwa, 'ona koyadaenuwa yodadi ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi kawasa."
18 'O Yahudioka manga balusu wimoi
wosano 'o Yesusika, "'Aba ngona 'o Guru
ma owa, ngoi salingou 'okia tadiai la
tamake 'o 'ahu ma dutu 'ika-kakali?"
19 'O Yesus wosano 'unaka, "'Ido'oa so
nongose 'ato ngoi ne'ena 'o nyawa ma
owa? Komoiwa moi yaowa duga ka ma
Jo'oungu ma Dutu womatengo.
20 Ngona nanakokau ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi besesongo: ''Uwa niosongou,
'uwa nioto'oma, 'uwa niotosiki, 'uwa
niodadi 'o sakisii ma ngeluku, de salingou
niakihoromati 'ania dea de nia 'esa.'"
21 'O nyawa gu'una wosango, "'O
besesongo ge'ena 'iodumu tamotekokau
katomadogu'urunosi."
22 'O Yesus wo'isenoka ge'ena de
kawongosekau, "Naga 'o ngai moiosi
salingou nadiai, ge'ena la nawukunu 'ani
haratаa 'iodumu de ma pipi nakikula
'o nyawa susaka, de dua ngona 'asa
namake 'o haratаa 'o sorogaaka. Ge'ena
'iduanga de noimoteke ngoi."

23 Ma 'o nyawa gu'una gee wo'isenoka
ge'ena, de 'awi singina 'isusa sababu
'una wokaya ma sala.
24 'O Yesus wanako 'o nyawa gu'una
'awi singina, so kawongosekau, "'Isusa
ma sala 'o nyawa kaya-kaya yodadi ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi kawasa!
25 'Ifoloi 'igapangi 'o 'onta 'o ngai moi
'iwosama 'o daiti ma sukonika, positero
'o nyawa kaya wimoi wowosama ma
Jo'oungu ma Dutu wi Dunia ma Sungika."
26 'O nyawa gee yo'ise-'isene 'o Yesus
koge'ena wongose, kayosanokau, "Nako
koge'ena, nago'ona 'idadi yamake 'o
laha?"
27 'O Yesus wosango, "'O nyawa
koya'akunuwa ka 'ona ma sirete
yomasilaha, ma ma Jo'oungu ma Dutu
'una 'idadi 'o nyawa wosilaha!"
28 Ge'enaka de 'o Petrus
kawongosekau, "Minilega, ngomi
ne'ena miakokimadakau mia kia sonaa
ma ngale minimoteke ngona 'Aba."
29 'O Yesus wongose, "Tinisidemo
nginika, 'o nyawa gee yamadakau manga
woa bolo manga wekata, manga riaka
dododo bolo manga dea de manga 'esa,

bolo manga ngowa-ngowaka sababu ma
Jo'oungu ma Dutu wisingounu,
30 'o nyawa go'ona 'asa yamake manga
parasengi 'ilape-lapeku ma 'orasi ne'ena,
de ma du'uruoka 'ona 'asa yamake 'o
'ahu ma dutu kaisi'ado-'adonika 'o Dunia
ma Sungioka."
31 'O Yesus wakitoomuno 'awi do-
domoteke yamogiooko de modidi de
wongose 'onaka, "Niosigisene! Ngone
ne'ena posikaie 'o Yerusalemude. Dua
ge'enaka daku de 'o nabii yalefo-lefokau
'iodumu ma ngale ngoi 'o Nyawa ma
Ngowaka gee 'ikokidadi.
32 Ngoi 'asa 'isisarakani gee ko 'o
Yahudiokawa ma nyawaka de dua
'isisasaru, 'isiti-tingoono, de 'ikibiti.
33 'Ona 'asa 'isisangisara de 'ito'oma, ma
'o wange sa'angeka de tomomikokau."
34 'Iodumu gee 'o Yesus wosidemo-
demo 'ato dua wosangisara, ge'ena
'awi do-domoteke go'ona ka ma eta
ma koyasahewa. Sababu 'awi demo-
demo ma ngale ge'ena manga 'akali
koyawosamuwa so koyasahewa.
35 Gee 'o Yesus de 'awi do-domoteke
ya'adonou 'o Yerikhoka, 'ena worau-

rau wimoi 'o ngekomo ma gagaroka
wogogerie womaga-ga'asoko.
36 Gee wo'isenoka 'o nyawa yoku-kudai
yotoaka ge'enano, de kawosanokau,"
'Okiau ge'ena?"
37 De 'ona yongose 'unaka, "'O Yesus
'o Nazaret ma nyawa gu'una waboa
ne'enano."
38 So worau-rau gu'una womasigasoko
waamo-amokie, "Ee Yesus, 'o Dautu 'awi
Ngowaka, tanu noidora!"
39 'O nyawa-nyawa gee 'o Yesus
wisiduo-duono ma bionisa yodadu-dadu
witawanono la womariidi. Ma 'una
womasigasoko kawodaamoko monga,
"Ee 'o Dautu 'awi Ngowaka, tanu
noidora!"
40 'O Yesus womaogoro de wakisuloko
worau-rau gu'una wi'asano 'unano. Gee
wa'adono de 'o Yesus wosano,
41 "'Okia nomau todiai ngonaka?"
'Una wosango, "Jou, ngoi tomau
tomasimake!"
42 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau,
"Nako koge'ena, ika nomasimake!
Sababu noingaku so tonisilaha."
43 Kage'ena ma 'orasi de 'una
womasimakekau. Ge'enaka de

womoteke de 'o Yesus ma de wo'amalaha
ma Jo'oungu ma Dutuka. Gee 'o nyawa
yoku-kudai yamake ge'ena, de 'ona
yoodumu mita ma Jo'oungu ma Dutu
wisiare-arene.

19
[1] Gee 'o Yesus wa'adono 'o
Yerikhoka, de kawogila-gilaka
watoaka ge'ena ma kotaka.
[2] Ge'ena ma kotaka 'o pajaki
yoga-ga'asoko manga balusu wimoi
wokaya-kaya 'awi ronga 'o Zakheus.
[3] 'Una womau wimake 'o Yesus ge'ena
'o nyawa ma gu-gudaioka. Duga 'una
kawidipokoka, so kowimakekawa 'o
Yesus.
[4] So 'una wakirebese 'o nyawa yoku-
kudai go'ona de wodoa 'o gotade, la
wimake 'o Yesus gee dua ma etasi de
waboa ge'enano.
[5] Gee 'o Yesus wa'adono ma gotano
ge'ena de womalega dakuie de
kawongosekau, "Zakheus, taitika no'uti,
sababu ne'ena ma wange ngoi salingou
totulu 'ani woaka!"
[6] 'O Zakheus kawijapatioka wo'uti de
kawomore-morene widawongo 'o Yesus.
[7] 'O nyawa yoodumu gee yamake-
make ge'ena yokurubungu. 'Ona

kayongosekau, "Ee tei, 'una wotulu 'o
nyawa ma dorouka!"
8 'O Yesus 'o Zakheus 'awi woakau de 'o
Zakheus woma'oko de kawongosekau 'o
Yesusika, "Jou, 'ai haratаa ma songona
'asa takikula 'o nyawa yosusa-susaka, de
nago'ona bato gee takiforikiokau, 'asa
tofanguoli 'onaka 'ilape soatuku!"
9 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau,
"Ne'ena ma wange, ngona de 'ani woa
ma dodaku nioodumu ma Jo'oungu
ma Dutu winisilahakau de winikula 'o
'ahu ma sungi sababu ngona mita 'o
Abrahamuno.
10 Ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka toboa 'o
duniano ma ngale tomau takisilaha 'o
nyawa yoliba-liba."
11 'O nyawa yosigisene ma gu-gudaioka
'o Yesus wobicara, de 'o Yesus wosijarita
'o 'ade-'ade moi. Sababu, ma 'orasi
ge'ena 'una 'o Yerusalem ma datekokau,
de 'o nyawa-nyawa 'ona yomangano-
nganono ma Jo'oungu ma Dutu dua
wacobou wopareta ma ngale wokoana 'o
duniaka.
12 So 'o Yesus wo'ade-'ade konee,
"Naga ma Koana wi ngowaka wimoi
wotagi 'o daeraa 'ikuru-kurutika ma

ngale wigoraka wodadi koana, ge'enaka
deika wolioli ge'ena ma daeraaka.
13 Kowotagiwasi de waki'asokino 'awi
ro-riwo yamogiooko, de wakikula 'o pipi
'o guraci 'o nyawa moi 'o ngai moi. De
kawongosekau 'onaka, ''O pipi ne'ena
niapake ma ngale nimawukunu ma 'orasi
ngoi totagioka.'
14 Duga ma daeraa ma dutu go'ona
widu'uduku, so wopasaka de 'ona
yosidingoto manga nyawa, ma ngale
wosidemo 'ato, 'Ngomi miooluku 'o
nyawa nu'una wodadi 'amia koana.'
15 Duga ma Koana ma ngowaka gu'una
kawigoraka wodadi koana, ge'enaka
de wolio 'awi daeraaka. Kawototarika
de 'awi ro-riwo gee 'o pipi wakikula-
kula wakikoki'asoko yotaari, womau
wosikanako 'okia moioka ma 'utungu
yamakeno.
16 'O ro-riwo gee wosira-sirano woboa
kawongosekau, 'Tuangi, 'o pipi 'o guraci
'o ngai moi nokula-kulano ngoioka gee
'idadi 'o ngai mogiookokau.'
17 Ma bereki gu'una kawongosekau,
''Alele! Ngona 'o ro-riwo ma owa.
Sababu 'o hali ma di-dingoonoka 'idadi

toningaku, ngoi 'asa tonigoraka 'o kota
'o ngai mogiooko napareta.'
18 'O ro-riwo wimoioli woboa de
kawongosekau, 'Tuangi, 'o pipi 'o guraci
'o ngai moi gee nokula-kulano ngoioka,
'idadi 'o ngai motoakau.'
19 Ma koana gu'una kawongosekau 'o
ro-riwoka, 'Ngona 'asa napareta 'o kota
'o ngai motoa.'
20 'O ro-riwo 'iregu woboa de
kawongosekau, 'Tuangi, neda 'ani pipi
ngoi ta'iunika 'o mosaka tosisaono.
21 Ngoi tonidomodongo, Tuangi, sababu
ngona 'ani singina 'ikuata. Ngona
nomadegese 'okia naga gee ko to
ngonakawa, de ngona nomadunguunu
'o joro ma sowoko gee ko to ngonawa
nitudukoka!'
22 Ma koana gu'una kawongosekau
'unaka, 'Ngona 'o ro-riwo ma dorou!
Moteke to ngona ma sirete 'ani demo-
demo, ngoi 'asa tonihukumu. Ngona
nanako ngoi 'o nyawa ma singina
'isau-sauku; ngoi tomadegese 'okia naga
gee ko to ngoiokawa de tomadunguunu
'o joro ma sowoko gee kiaka ko to
ngoiwa 'ai tudukoka.

23 Nako koge'ena de 'ido'oa so ma pipi
ge'ena konokulakawa 'o nyawaka gee
yomanarama yosinonu-nonu ma dogo,
la gee toliono de 'idadi toside'ese de ma
dogoka?'
24 Ge'enaka ma koana gu'una
kawongosekau 'awi nyawaka gee
yoma'oko-'okode ge'enaka, 'Ma pipi
'unaka gee nia'ese la niokulaka 'o
ro-riwoka gee 'awi pipi 'o saaka 'o ngai
mogiookoka.'
25 Ma 'o nyawa-nyawa kayongosekau,
'Tuangi, to 'una 'o ngai mogiookokau.'
26 Ma koana gu'una wosango,
'Niongano-nganono: 'O nyawa gee to
'ona de ma 'enau, 'onaka 'asa yakikula
'ifoloi 'ikudai. Ma 'o nyawa gee to 'ona
koi'iwa, 'okia naga gee 'onaka ma dua
ya'eseka.
27 De ma 'orasi ne'ena niaki'asanou gee
'isa-saturuu, gee yooluku ngoi todadi
koana. Niakito'omaka yoodumu 'ai
bionoka!'"
28 'O Yesus wosidemoka 'iodumu
ge'ena, de 'una wosira-sira yosikaika 'o
Yerusalemuka.
29 Gee ya'adonoka rekeni 'o Betfage de
'o Betaniaka 'o Zaitun ma gigieka, de

'awi do-domoteke yamididi wakisuloko
yosira.
30 De 'o Yesus kawongosekau 'onaka,
"Niotagi 'o soanika gee nia bionika doka.
Nako ge'enaka niowosama, dua niamake
'o keledai ma ngowaka 'isipusuika. 'O
keledai ge'ena koma'iwasi 'o nyawa
ya'asa. Niasose de nia'asano ningino.
31 Nako 'o nyawa yosano nginika,
''Ido'oa so niasose 'o keledai ge'ena?',
niosidemo 'ato, 'Ma Jou woparaluu.'"
32 'O Yesus 'awi do-domoteke yamididi
go'ona yotagi, de yakokimake 'isoka gee
'o Yesus wosidemokau.
33 'Ona yasose ma keledai ma ngowaka
ge'ena, de ma dutu kawongosekau
'onaka, "'Ido'oa so niasose 'o keledai
ge'ena?"
34 'Ona yosango, "Ma Jou woparaluu."
35 Ge'enaka de 'ona ya'asa ma keledai
ma ngowaka ge'ena 'o Yesusika. 'Asa
de manga baju yosinao ma keledai ma
dekuku, de wiriwo 'o Yesus woparene ma
keledai ma dekude.
36 Gee 'una woboa woparenuku 'o
keledaioka, de 'o nyawa-nyawa manga
baju yosinao 'o tapakioko ma ngale
wihoromati.

37 Gee 'o Yesus wa'adonoka rekeni
'o Yerusalemuka, 'o ngekomoka gee
'isikauku 'i'uti-'uti 'o Zaitun ma gigieka.
De 'awi do-domoteke yoku-kudai
go'ona yoodumu yosigaso-gasoko
ma Jo'oungu ma Dutu wisiarene de
yo'amalaha sababu 'iodumu 'o no-nako
'ihera-herangi gee 'ona yamakekau.
38 'Ona yosigasoko yongose 'ato, "Ma
Jo'oungu ma Dutu wonisibarakati ngona
gee noboa de to 'una 'awi kuasa! 'Alele!
Ma Jo'oungu ma Dutu de de ngone
pomakasanangiokali de wonasilaha!
Powisiarene sababu 'awi singina 'isure!"
39 'O Farisioka yamuruo naga ge'ena
dau yoku-kudaioka gee kayongosekau 'o
Yesusika, "'Aba Guru, nakitawanono la
'uwa koge'ena yongose."
40 'O Yesus wosango, "Tinisidemo! Nako
'ona yomariidi, 'o teto-teto ne'ena 'asa
'ima'orese."
41 Gee 'o Yesus kaifoloi monga wasori 'o
Yerusalem de wamake ma kota ge'ena,
de wodagari.
42 Wosibetongo, "Ee sioko, 'ifoloi yaowa
nako ne'ena ma wange mita ngini
niasahe 'okia salingou 'iparaluu ma

ngale nisisanangi! Ma ne'ena ngona
konamakewa ge'ena.
43 Sababu dua 'asa ma 'orasi ya'adono,
gee nisa-saturuu 'asa nifati nisibulululunu.
44 'Ona 'asa nitorouoka ngona
Yerusalem, de ni kawasa, so ma teto ka
'o ngai moi ma dua koi'iwa yamadaka
'imakaretenuku ma ngiioka, sababu
ngona konokalesanguwa ma 'orasi ma
Jo'oungu ma Dutu woboa ma ngale
wonisilaha!"
45 'O Yesus wowosama ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi Woaka de wakiginiiki
yomawuku-wukunu gee ma Jo'oungu ma
Dutu wi Woa ma si'abeka.
46 Kawongosekau 'onaka, "Naga 'o Buku
'Itebi-tebinoka 'isilefoku ma Jo'oungu ma
Dutu wongose konee: ''Ai Woa ge'ena
'o lahidoa ma ngii.' Ma ngini niadiai 'o
go'ora ma 'igutu!"
47 'O wange 'isinoimi 'o Yesus wodotoko
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Woaka. 'Ena
'o 'imam ma sae-saeke de 'o 'agamaka
yodoto-dotoko, de mita 'o Yahudioka
manga balu-balusu yosikanonu 'o
ngekomo ma ngale wito'oma.
48 Duga koyodamakewa ma ngekomo
ma ngale wito'oma, sababu 'o nyawa

'iodumu koyomaogoruwa yosigisene
'unaka, de manga singina yadaene 'awi
demo-demo.

20 1 Ma moi ge'ena, 'o Yesus
wodotoko de wosihabari ma
gu-gudaioka 'o Habari ma Owa ma
Jo'oungu ma Dutuno 'o nyawa-nyawaka
gee ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Woaka,
de 'o 'imam ma sae-saeke, de 'o
'agamaka yodoto-dotoko de 'o Yahudioka
ma balu-balusu yoboa.
2 Yoboano de kayongosekau 'o Yesusika,
"Bika nosidemo ngomino! 'Ido'oa
so ngona nokadiai 'iodumu ne'ena?
Nago'ona nikula 'o pareta?"
3 'O Yesus wosango, wongose 'ato,
"Ngoi mita tosanosi:
4 'O Yohanes Wo'osi-'osiki gu'una
kiano 'awi pareta ma ngale 'o nyawa
waki'osiki? Ma Jo'oungu ma Dutuno bolo
'o nyawano?"
5 So ma rai 'ona yomasikadibangiokasi
de yomakadongose 'ato, "Nako ngone
pongose 'ato ma Jo'oungu ma Dutuno,
dua 'una wongose 'ato, nako koge'ena
de 'ido'oa so koniongakuwa 'unaka?
6 Ma nako ngone pongose 'ato 'o
nyawano, 'o nyawa yoodumu dua

'inariteto. Sababu 'ona yanako 'ato 'o
Yohanes ge'ena 'o nabii moi."
7 So 'ona yosango yongose 'ato, "Ngomi
komianakowa."
8 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
'onaka, "Nako koge'ena de ngoi mita
dua kotosidemowa 'ai pareta kiano ngoi
tokadiai 'iodumu ne'ena."
9 Ge'enaka de 'o Yesus wakidajarita 'o
nyawa-nyawaka go'ona, 'o 'ade-'ade
naneda: "Naga wimoi 'o 'anggur
wotuduku 'o betu moi. De ma bairi
ge'ena wosisewa yamuruo naga yoma-
manaramika. Ge'enaka de 'una wotagi
'o daeraa 'ireguka, de ge'enaka doka
womanoa 'o do'ingo.
10 Gee ma 'orasi ya'adono ma 'anggur
ma sowoko ya'utuku, de ma raki ma
dutu gu'una wosidingoto 'awi ro-riwo
gee yoma-manaramika ma ngale ya'ese
'awi bula. Ma yoma-manarama go'ona
wiribesana 'o ro-riwo gu'una de wisuloko
wolio kawomasomoa.
11 So ma raki ma dutu gu'una
wosidingotoli 'awi ro-riwo wimoioli, ma
'o ro-riwo gu'una mita wiribesanoli ma
de wisimae-maeke yoma-manarama

go'ona, deika wisuloko wolio ka
'okia-kiawa wo'asa.
12 Ge'enaka de ma raki ma dutu gu'una
wosidingotoli 'awi ro-riwo wosigali ma
sa'angeu. Ma 'o ro-riwo gu'una mita
wiribesanoli yoma-manarama go'ona de
wi'umo ma bairi ma dudunika doka.
13 So ma raki ma dutu gu'una
kawongosekau, 'Ne'ena salingou kokiasi
todiai? Ngoi 'asa towisidingoto 'ai
ngowaka ma sirete towisiboso-bosono.
'Unaka dua ma raiokau wisigisene.'
14 Ma yoma-manarama ma rakioka
go'ona gee wimake ma raki ma dutu 'awi
ngowaka, de yomakadongose, 'Nu'unau
ma warisi ma dutu. Nou powito'oma la
ngone podaene to 'una 'awi warisi.'
15 So 'ona wi'asa ma raki ge'ena ma
dudunika deika wito'oma." Ge'enaka
de 'o Yesus wosano, "Nako ma raki ma
dutu gu'una woliono, dua 'okia wodiai
yoma-manaramika go'ona?
16 Ma raiokau dua 'una woboa de
wakikokito'omaka yoma-manarama
go'ona, de ma bairi ge'ena wokulakau
'o nyawa 'iregu yamanarama." 'O
nyawa-nyawa go'ona yo'isenoka de

kayongosekau 'o Yesusika, "Ma raiokau
ko'uwa!"
17 'O Yesus wakilega-lega 'onaka de
kawongosekau, "Nako koge'ena, de
'o Buku 'Itebi-tebini ma bo-bulaka
ne'ena ma ngale kokia? ''O teto gee
kaya'umokou 'o woa yodi-diai, 'idadi ma
ba-bangini ma guata!'
18 'O nyawa yoodumu gee yoruba ma
tetoku ge'ena, 'asa yowederoka. De
nago'ona yakitapadu ma teto ge'ena,
dua posironga yowederoka koge'ena 'o
kakawou."
19 'O 'agamaka yodoto-dotoko de 'o
'imam ma sae-saeke yanako 'ato 'o
Yesus 'awi 'ade-'ade ge'ena 'onaka
'itaari. Ge'enau so 'ona yomau kage'ena
ma 'orasi de witagokou, ma 'ona
yakimodongo 'o nyawa yoku-kudaika.
20 So 'ona yononu 'o 'orasi yaowa-owa.
'Ona yaki'urubokunu 'o nyawaka la
yomadiai 'isoka 'o nyawa ma loa, de
yakisuloko 'o nyawa go'ona witaili 'o
Yesusika de 'o sa-sano, la 'ona 'idadi
wisisarakani ma gubernur 'awi paretaka.
21 So ma rai 'o nyawa gee
yaki'urubokunokau kayongosekau
'o Yesusika, "'Aba Guru, ngomi

mianako 'okia naga gee nongosekau de nosidotokokau ge'ena 'iodumu yadaene. Gee ma 'orasi nodotoko ge'ena konokalesangikawa ngaro nago'ona bato de nodotoko 'itiai ma ngale ma Jo'oungu ma Dutu 'awi mau 'o nyawaka.
22 Sababu ge'ena bika 'Aba, nosidemo ngomino, moteke to ngone nanga 'agama ma besesongo, kaidadi 'o balasitengi pofangu 'o Kaisarika?"
23 Ma 'o Yesus wanako to 'ona manga singina ma dorou ge'ena. Sababu ge'ena 'una kawongosekau,
24 "Bika niosidumutino 'o pipi 'o saaka 'o ngai moi." So yosidumutino de wongoseli, "Bika nialega! To nagu'una 'awi gambari de 'awi ronga 'isilefoka ge'ena?" 'Ona yosango, "To Kaisar."
25 De 'o Yesus kawongosekau 'onaka, "Nako koge'ena, de niokula 'o Kaisarika 'okia naga gee to Kaisar, de niokula ma Jo'oungu ma Dututka 'okia naga gee to ma Jo'oungu ma Dutu."
26 Ge'enaka dau yoku-kudai manga bionoka 'o Yesus witai-taili go'ona ka moi ma koyodamakewa 'o Yesus 'awi sala de manga sa-sano ge'ena. So kayoriidikau

de yoherangi 'o Yesus 'awi sa-sango
ge'ena.
27 Yamuruo naga 'o Sadukioka yaino
'o Yesusino. 'Ona ge'ena yosidotoko
gee moteke to 'ona manga di-dibangi,
yongose 'ato 'o nyawa yosonge-
songenokau ge'ena koyomomikuawau.
'Ona yosano 'o Yesusika,
28 "'Aba Guru, 'o Musa wolefo 'o
'atorangi naneda ma ngale ngone:
Nako wimoi wosongene 'ena 'awi
ngowaka koi'iwa, ge'ena 'awi dodoto
salingou womingaamoko 'o bao-bao
gumuna, la wikula 'o ngowaka gee
wosonge-songenokau gu'una.
29 Naga yatumudiingoka 'o riaka dodoto
ma dutu. 'O riakoka wongaamokino 'awi
ngowaka koi'iwasi de wosongenokau.
30 Ge'enaka de 'awi dadurukoli
womingaamoko 'o bao-bao gumuna,
'una mita 'awi ngowaka koi'iwasi de
wosongenokau.
31 Koge'enali mita 'idadi 'awi daduruku
yaruange sigado yatumudiingi.
32 Ma do-dogumuku 'o ngeweka
gumuna mosongene mita.
33 Gee ma 'orasi ya'adono 'o nyawa
yosonge-songenokau ma Jo'oungu

ma Dutu wakisi'ahuoli, 'o ngeweka
gumuna to nago'ona manga wekata?
Sababu yatumudiingi go'ona yoodumu
mingaamokokau muna."
34 'O Yesus wosango, "'O nyawa
yongaamoko ge'ena kane'ena 'o duniaka
duga,
35 ma 'o nyawa-nyawa gee
yosongenokau de yadaene
yakisimomikoli de yo'ahu 'o
Dunia ma Sungioka, 'ona ge'ena
koyongaamokuawau.
36 'Ona ge'ena 'isoka 'o mala'ekati
so koyosonge-songenuawau. 'Ona
yosongenokau de yakisimomiki yo'ahuoli
'o Dunia ma Sungioka, sababu 'ona
ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
ngowa-ngowaka.
37 'O Musa ma sirete wosidemo
'iwai-waiti monga 'ato 'o nyawa yosonge-
songene 'asa yakisimomikoli. 'Awi
le-lefoka gee 'o 'ubutu 'iluru-lurusu ma
jarita wolefo, 'una ma Jo'oungu ma Dutu
witesongo 'o Abraham de 'o Ishak de 'o
Yakub manga Jou wisuba-suba.
38 'Unau ge'ena koyosonge-songenuwa
manga Jo'oungu ma Dutu! 'Una 'o nyawa
yo'ahu-'ahu manga Jou! De sababu ma

ngale ma Jo'oungu ma Dutu 'o nyawa
'iodumu yo'ahu."
39 'O 'agamaka yodoto-dotoko yamuruo
naga kayongosekau, "'Aba Guru, 'ani
sa-sango yadaene ma sala so kaisureli."
40 Sababu ge'ena 'ona
koyomoroinuawau 'o kianikia yosano 'o
Yesusika.
41 'O Yesus wosano 'onaka, "Kokia so
'o nyawa yongose 'ato ma Koana ma
Jo'oungu ma Dutu Woiri-iriki gu'una 'awi
'asali 'o Dautino?
42 Momongo naga 'o Buku 'Itebi-
tebinoka 'o Mazmuroka 'isilefoku, 'o
Dautu ma sirete wongose 'ato, 'Ma Jou
wongose 'ai Jouka: Tonigoraka nodadi
Koana la nopareta de de ngoi,
43 sigado tadiai 'o nyawa nisa-saturuu
yo'isene ngonaka.'
44 So nako ma Koana 'o Nyawa
Wosilaha-lahaka gu'una 'o Dautu
wisi'asoko, 'Jou', kokia 'idadi 'una 'awi
'asali 'o Dautino?"
45 'O nyawa-nyawa yosigisene ma
gu-gudaioka 'o Yesus wobicara de
kawongosekau 'awi do-domoteika,
46 "Nimasidi-diai 'o 'agamaka yodoto-
dotokika. 'Ona yomaie so yoduaka

yokakadagi de manga baju 'ikuru-
kurutuku la yakisiie 'o pasarioka. 'Ona
yoduaka yogogere 'o go-gogere gee ma
bionisa 'idadu 'o lo-lomu ma woaka de 'o
rameka.
47 'Ona yakisihaga 'o bao-bao de
manga woa ya'ora. De yositatoko manga
singina ma dorou ge'ena de 'o lahidoa
'ikuru-kurutika! To 'ona manga hukumani
dua 'ifoloi 'itubuso!"
21 1 Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
Woaka ge'ena, 'o Yesus wakimake
'o nyawa yokaya-kaya 'o pipi yosiwosama
'o su-suba ma ngiiku.
2 Womimake mita 'o bao-bao mimoi
mosusa-susa mosingosama 'o pipi 'o
tambaga 'o ngai modidi.
3 Ge'enaka de kawongosekau,
"Niosigisene: 'O bao-bao numuna 'ifoloi
'iamoko mosingosama de 'iregu-regu
yoodumu.
4 Sababu 'ona yoodumu yokula 'ena
manga harataa yofoloiku. Ma 'o bao-bao
gumuna ngaro koge'enau 'ami susa, ma
mosidukulaka 'iodumu gee muna ma
sirete moparaluu ma ngale 'ami 'ahu."
5 Naga 'o nyawa yosidemo-demo
'ato ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Woa

posironga 'isureka. Yosipake 'o teto
'ikakasure-sure de 'okia sonaa gee
'isisubaka ma Jo'oungu ma Dutuka. De
'o Yesus wongose 'onaka,
6 "Dua ma 'orasi ya'adono,
'iodumu niamake-make ne'ena
'asa 'ikokipiakoroka, dua ma teto ka
moi ma koi'iwau 'imakaretenuku ma
ngiioka!"
7 'O Yesus 'awi do-domoteke yosano
'o Yesusika, "'Aba Guru, muruoka dua
ge'ena 'idadi? De dua kokia ma no-nako
'ato ma 'orasi ya'adonokau?"
8 'O Yesus wosango, "Nimasitiari la 'uwa
'o nyawa nisihaga. Sababu dua manga
gudai yoboa de yongose 'ato, 'Ngoi
ne'ena 'o Koana ma Jo'oungu ma Dutu
Woiri-iriki gu'una!' de yongose 'ato 'Ngoi
ne'ena 'unau!' de 'Ne'ena ya'adonokau
'o 'orasi gee ma du-du'uruoka.' Ma ngini
'uwa niakidomoteke 'ona.
9 'Uwa nimodongo nako niogi'isene
'o parangi ma habari de 'o galawani.
Sababu salingou ge'ena 'iodumu 'isira
'idadi. Ma ge'ena ko ma ngalewa 'ato
ma 'orasi ya'adonokau 'o dunia ma
do-dogumu."

10 Ge'enaka de 'o Yesus 'awi bicara
wosigila wongose 'ato, "'O suku de
'o suku, 'o negara de 'o negara, 'asa
'imakakudoti.
11 Kiaka naga bato 'o duniaka ne'ena
dua 'o 'osu 'ikua-kuatino, 'o 'inomo 'isusa
ma sala, de 'o panyake 'itu-tubuso de
'isora-sora 'itagi. Dua 'idadi 'okia sonaa
podo-domodongo, de 'o diwangoka
'ikaruahe ma guatoka.
12 Ma dua ge'ena 'iodumu koidadiwasi,
'isira ngini nitagoko de nisikisaa. Ngini
'asa ni'urusu 'o lo-lomu ma woa-woaka
de nisingosama 'o buika. De ngini 'asa
nisitaari 'o koa-koanika de yopa-paretaka
sababu ngini to ngoi 'ai do-domoteke.
13 Ge'enau to ngini nia 'orasi ma ngale
niosihabari 'o Habari ma Owa ma ngale
ngoi.
14 Salingou nia singina 'ikua-kuata
'ato dua koniododatowa gee dua 'okia
salingou niongose ma ngale nimariwo.
15 Ngoiou ma sirete 'asa tinikula 'o
demo-demo de 'o cawaro, so dua nisa-
saturuu gee ka moi ma koya'akunuwa
yasango 'ania demo-demo bolo
yomasipongono gee 'okia naga niongose.

16 Ngini 'asa nihalebiru 'ania 'esa
de nia dea, 'ania riaka dodoto, 'ania
nyawa-nyawa de 'ania ma-manai. De
nginioka munuka 'asa nito'oma.
17 Ngini 'asa 'o nyawa 'iodumu
nidu'uduku sababu ngini to ngoi 'ai
do-domoteke.
18 Ma dua ngini konido'oawa. Ka nia
utu nia saekoka 'o ngai moi ma dua
koiisanguwa.
19 Nako ngini niotongosono de nia
ngo-ngaku 'ikua-kuata ngoino, ngini 'asa
niamake 'o laha."
20 "Nako ngini niamake 'o Yerusalem
yosibulululuninou 'o tentara, ngini
dua nianakokau 'ato 'o kota ge'ena
koito'ingowau de yatorouokau.
21 Ma 'orasi ge'ena 'o nyawa gee naga 'o
Yudea ma daeraaka salingou yoowara 'o
gigieka. 'O nyawa gee naga ma kota ma
dodaka, salingou yosupuoka, de gee 'o
kota ma dudunoka 'uwa yowosama ma
kota ma dodaka.
22 Sababu ma 'orasi ge'ena la 'Ma
Jo'oungu ma Dutu 'o Hukumani
Wosiguti', la 'idadi moteke gee 'isilefokau
'o Buku 'Itebi-tebinoka.

23 Ma 'orasi ge'ena, yotorouoka 'o
nge-ngeweka gee yotu-tubuso de 'o
ngowa'esa! 'O daeraa ne'ena 'asa 'o susa
ma amoko yodutuku, de ma kawasa 'asa
ma Jou wakihukumu.
24 Naga munuka 'asa yakito'oma de
'o wase, de munukali dua yaki'asa de
yakidiai 'o bui ma nyawa 'o nyawa 'iregu
manga daeraaka; de 'o nyawa-nyawa
gee kowinako-nakowa ma Jo'oungu ma
Dutu 'asa yadoko-doko 'o Yerusalem
sigado ma 'orasi ya'adono gee ma Jou
wositatapuokau 'onaka."
25 "Dua 'o wange ma akoka, 'o
medeka de 'o ngoma 'o diwangoka
'asa niamake 'o no-nako. 'O duniaka
dua 'o nyawa-nyawa yakimodongo
de koyomasinakowau yo'isene 'o
moku-moku 'ikua-kuata ma guruusu.
26 'O nyawa 'asa yakimodongo
koyomado-do'oawau yodaari 'okia
naga gee dua 'idadi 'o dunia ne'ena
yasuluunuku, sababu daku 'o ngawa-
ngawaka ma kuasa 'asa 'ikaruahe.
27 Ma 'orasi ge'ena dua ngoi 'o Nyawa
ma Ngowaka toboa 'o kakamoro 'isaono
de 'ai pareta de 'ai ku-kumati ma amoko.

28 Nako 'iodumu ge'ena 'ikurueu 'idadi,
ge'ena nioma'okode de dakuie nimalega,
sababu koito'ingowau de ma Jo'oungu
ma Dutu winisilahau."
29 Ge'enaka de 'o Yesus wosijarita
'onaka 'o 'ade-'ade naneda: "Nialega 'o
'ara ma gota bolo 'o gota 'iregu-regu
'iodumu.
30 Nako ma boboko 'ikurueu pamake,
ngini nianako 'ato rekeni ya'adonoka 'o
ngogoro ma 'orasi.
31 Koge'enali mita nako ngini niamake
'o susa de 'o sangisara gee tosidemo-
demokau 'iodumu la 'idadi, ge'ena ngini
'asa nianako 'ato ma Jo'oungu ma Dutu
wacobou wopareta ma ngale wokoana.
32 Tinisidemo! Ma hali ge'ena 'idadi
dua gee 'o nyawa yo'ahu-'ahu ma 'orasi
ne'ena koyobootuawasi yosongene.
33 'O diwanga de 'o dunia 'asa
'iisanga, ma 'ai demo-demo dua
kaisi'ado-'adonika."
34 "Nimajaga-jaga, 'uwa sigado nia
singinaka duga kanimarame-rame
de ni'eto-'eto, bolo kaifoloi niatibangi
ma ngale nia 'ahu 'o duniaka, sigado
konimadudu-duanguwa so nimanako
'ena ma Jou 'awi wange 'iboakau.

35 Sababu 'o wange ge'ena dua 'iboa
komoiwa yanakoka so 'o nyawa-nyawa
'asa yakitodokana matero ka 'o haewani
'o dodeso yapusuku de yatodokana.
36 Niomajaga-jaga de nimalahidoa
kaitaurika, la niotongosono niamoku 'o
susa de 'o sangisara 'iodumu gee dua
'idadi de ngini konimaekuwa niotaari
ngoi 'o Nyawa ma Ngowakino."
37 'O wangeka 'o Yesus wodotoko ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi Woaka. De
gee 'iobiruku 'una wotagi 'o Zaitun ma
gigieka de ge'enaka wogogere.
38 'O ngoru-ngorumika 'isinoimi 'o
nyawa yoodumu yoboa ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi Woaka ma ngale yosigisene 'o
Yesus wodotoko.

22 1 'O Roti Koiragi-ragiwa ma
Wange ma Amoko gee yosironga
Wakisisupu ma Wange 'isoriokau.
2 'O 'imam ma sae-saeke de 'o 'agamaka
yodoto-dotoko yomau 'o Yesus wito'oma
so ma ngekomo yosikanonu-nonu
kayomasiriidino, sababu 'ona yododato
'o kawasaka 'iruahe.
3 Ge'enaka de 'o Yudas gee wisironga 'o
Iskariot ge'ena la wimoi gee 'o Yesus 'awi

do-domoteke yamogiooko de modidioka
naga, 'o Tokata ma Koana widongosama.
4 Ge'enau so 'o Yudas wotagi 'o 'imam
ma sae-saeika de ma Jo'oungu ma Dutu
'awi Woa ma jo-jaga ma balu-balusika la
yomabicara ma ngale kokia 'una 'idadi
wisisarakani 'o Yesus 'onaka.
5 'Ona 'ifoloi yomorene de yojajiokau
'ato nako 'o Yesus wisisarakani 'onaka
ge'ena dua 'o pipi 'o saaka wikula.
6 'O Yudas ma wosimoteke de 'o
'orasi yaowa-owa wononu la 'o Yesus
wisisarakani 'onaka 'ena 'o nyawa
yoku-kudai 'uwa yanakoka.
7 'O Roti Koiragi-ragiwa ma Wange
ma Amoko ya'adono, 'o domba gee
Wakisisupu ma Wange ma rame ma
'inomo yatoaka.
8 So 'o Yesus wakisuloko 'o Petrus de 'o
Yohanesika wongose 'ato, "Ngini niotagi
niosidaotou nanga 'inomo ma ngale
Wakisisupu ma Wange ma ngodomo."
9 De 'ona yosano, "'Aba, ngona nomau
kiaka miosidaoto?"
10 'O Yesus wosango, "Gedagee ngini
dua niowosama 'o kotaka, ngini 'asa
nimakamake de wimoi 'o 'akere ma ngii

de ma 'akeroka wo'asa. Winimoteke 'una
gee kiaka naga 'o woaka wowosama.
11 De niongose ma woa ge'ena ma
dutuka: ''Esa moi, ma 'Aba Guru
wosuloko miosano 'ato kiaka 'o ngii gee
'idua-duangou ma ngale 'una de 'awi
do-domoteke mio'odomo Wakisisupu ma
Wange ma 'inomo?'
12 Ma woa ma dutu 'asa winisidumutu
'o ngii moi 'ingoa-ngoatika 'o lotengoka,
ma kia sonaa 'iodumu 'idua-duangou. So
niosidaotukou nanga 'inomo ge'enaka
doka."
13 So 'o Petrus de 'o Yohanes yotagi,
de yakokimake 'isoka gee 'o Yesus
wosidemo-demokau. De 'ona mita
yosidaotokau ma 'inomo ge'ena.
14 Gee ma 'orasi ya'adonokau yo'odomo
Wakisisupu ma Wange ma 'inomo
ge'ena, de 'o Yesus de 'awi do-domoteke
yomasidogogerie 'o ngodomoka.
15 Ge'enaka de 'una kawongosekau
'onaka, "Ngoi ne'ena rekeni
tosangisaraka de rekeni tosongenoka!
Ne'ena ngoi posironga toduaoka ngone
pomasido'odomo Wakisisupu ma Wange
posingano-nganono ma 'inomo.

16 Tinidongose ne'ena: Sababu ma
gou-goungu ngoi dua kota'odomuawau
ne'ena, sigado 'o ngodomo ne'ena ma
ngale 'isidumutu ma Jo'oungu ma Dutu
'awi Dunia ma Sungioka."
17 Ge'enaka de 'o Yesus wagoraka 'o
'anggur 'o sawoko moi de wo'amalaha
ma Jo'oungu ma Dutuka. Ge'enaka
de kawongosekau, "Nee nia'ese, de
niosibula-bula.
18 Tinidongose ne'ena: Ngoi dua
kota'okeruawau 'o 'anggur sigado ma
Jo'oungu ma Dutu woparetakasi 'o
duniaka."
19 Ge'ena 'ipasa de 'o Yesus 'o roti
wa'ese. De gee wo'amalaha 'iduanga,
de ma roti ge'ena wapela-pelaka 'asa de
wosibula-bula 'onaka, de kawongosekau,
"Ne'ena to ngoi 'ai roese gee 'isisarakani
ma ngale ngini. Dua niadiai kone'ena,
ma ngale nisi-singina ngoi."
20 Koge'enali mita gee yo'odomo
'iduanga de 'o 'anggur ma sawoko ge'ena
wokula 'onaka de kawongosekau, "'O
sawoko ne'ena ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi jaji ma sungi, gee 'isitatapu de
'ai 'aunu gee 'ipoa ma ngale ngini.

21 Tei! 'O nyawa gee woiwuku-wukunu
'una nongoka dau wo'odomo de de ngoi!
22 Ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka
ge'ena salingou tosongene moteke ma
Jo'oungu ma Dutu wositatapuokau.
Ma dua wotorouoka 'o nyawa gee
woiha-halebiru!"
23 So ma rai 'ona yomakasano-sano moi
de moi, nago'ona 'onaka naga gee dua
yadiai koge'ena.
24 'O Yesus 'awi do-domotekoka naga
'idadi 'o kaributu ma ngale nago'ona
salingou yakinakoku 'ifoloi yoamoko
'onaka naga.
25 Ge'enau so 'o Yesus kawongosekau
'onaka, "'O koa-koana 'o duniaka
ne'ena gee ma Jo'oungu ma Dutu
kowinako-nakowa, yakihalebiru manga
kawasa, de yopa-pareta yomasironga 'o
kawasa manga ro-riwo.
26 Ma ngini koidadiwa koge'ena. Ma
'ena 'o nyawa gee 'ifoloi yoamoko
naga nginioka salingou yodadi 'isoka
'ifoloi yotingoono naga nginioka, de
yosibalu-balusu salingou yodadi 'isoka 'o
gilaongo.
27 Tinisanosi nginika! 'O nyawa gee
wogoge-gogeruku wo'odomo 'o mejaka

wotaarika, de wimoi wileleani wo'odo-
'odomo gu'una ge'ena nago'ona 'ifoloi
yoamoko? Ma raiokau 'o nyawa gee
wogoge-gogeruku wo'odomo. Ma ngoi
'ania sigoronaka ne'ena ge'ena 'isoka 'o
ro-riwo.
28 Ngini kaitaurika de de ngoi gee 'ai
singina ma susa 'irupa-rupaka.
29 So 'isoka 'o 'Aba 'o kuasa woikulakau
ma ngale topareta, koge'enali mita ngoi
'asa tinikula 'o kuasa ge'ena la ngini
niopareta.
30 Ge'enau so ngini 'idadi niomoteke
nimasa-sanangi de de ngoi, po'odomo de
porame ma 'orasi ngoi topareta 'o Dunia
ma Sungioka. Ngini 'asa niogogerie 'o
koana ma go-gogere 'o ngai mogiooko
de modidioka ma ngale niakipareta
niahakimi 'o Israeloka 'o suku mogiooko
de modidi."
31 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
'o Simon Petrusika, "Ee Simon,
nosigisene! 'O Tokata ma Koana
'iga'asookau ma Jo'oungu ma Dutuka ma
ngale nitaili ngini, 'isoka 'o bira yatadoko
ma ngale yosikati-tingaka ma owa de
ma konga.

32 Ma ngoi tonisilahidoakau, la 'ani
ngo-ngaku 'uwa 'iisanga. De nako
ngona nolionou ngoioka, ngona salingou
nakisisikuata 'ani riaka dodoto manga
ngo-ngaku."
33 'O Petrus wosango, "Jou, ngoi
tomangaku tobui de pomasidosongene
de de ngona Jou!"
34 De 'o Yesus kawongosekau, "Petrus,
tonidongose ne'ena, ne'ena ma obiri
'o namoro koisorenuawasi 'ena ma
sa'angeu nomasipongono 'o nyawa
manga bionoka 'ato konoinakowa."
35 Ge'ena 'iduangino de 'o Yesus
kawongosekau 'awi do-domoteika, "Ma
sira gee ngoi tinisuloko ma kotinisidabiwa
nio'asa 'o pipi ma ngii, de 'o 'inomo ma
ngii, bolo 'o tarupa, so bika ma 'orasi
ge'ena nisidukurangiokau 'o kianikia?"
'Ona yosango 'ato, "Ko'uwa!"
36 'O Yesus wongose, "Ma ne'ena,
nago'ona de manga pipi ma ngiioka
bolo de manga 'inomo ma ngiioka,
ge'ena salingou ya'asa; de nago'ona
manga wase koi'iwa, salingou manga
juba yawukunu ma ngale manga wase
yosi'ija.

37 Sababu salingou niongaku 'o Buku
'Itebi-tebini ma bo-bulaka 'ingose
koneda, "'Una 'o nyawa yongose 'ato 'o
nyawa ma dorou!', ge'ena salingou 'idadi
ngoioka. Sababu 'okia naga 'isilefokau 'o
Buku 'Itebi-tebinoka ma ngale ngoi naga
'idadi ma gu-gudaioka ne'ena naga."
38 'O Yesus 'awi do-domoteke
kayongosekau 'o Yesusika, "Jou, neda
ngomioka 'o wase 'o ngai modidioka."
'O Yesus wosango, "'Iduangou. 'Uwau
niabicara ge'ena!"
39 'O Yesus wamada 'o kotaka de
wotagi 'o Zaitun ma gigieka 'isoka
biasau 'una waika-ika ge'enaka, de 'awi
do-domoteke mita yomoteke.
40 Gee ya'adonika ge'enaka de
kawongosekau 'onaka, "Niomalahidoa la
'uwa niosowono nako nitaili."
41 Ge'enaka de wotagi 'ifoloiosi
'ikurutika ma eta 'onaka 'ena, poilia
kogee pawakoka, ge'enaka de wobukuku
wolahidoa.
42 Kawongosekau, "'Aba, nako 'idadi de
noisikurutu 'o sangisara gee salingou
tamoku ne'ena. Ma 'uwa moteke ka to
ngoi 'ai mau, 'ena moteke to ngona 'ani
mau 'Aba."

43 ['O mala'ekati moi yaino 'o Yesus
wisikuata.
44 Sioko 'o Yesus 'awi singina 'isusa ma
de 'isangisara ma sala so kawodofoloi
monga wolahidoa wosigou-gounguku.
'Awi gasauku 'itege-tege 'o tonauku
'isoka 'o 'aunu.]
45 Wolahidoa waduanga de wolioli
'awi do-domoteika. Waika 'ena
kayoma'iduokasi sababu yolamahani,
ngano kaifoloi manga singina 'isusa so.
46 Ge'enaka de kawongosekau 'onaka,
"'Ido'oa so kanionisuku? Niomomikie de
nimalahidoa la 'uwa nisimadaka nitaili."
47 'O Yesus kawobi-bicarasi 'ena 'o
duono moi yoboa 'o Yudas gee 'o Yesus
'awi do-domoteke wimoi wakisi'asa.
Ge'enaka de 'o Yudas 'o Yesusika witabea
de wiame.
48 Ma 'o Yesus kawongosekau 'unaka,
"Ee Yudas, noiame ge'ena nomau
noiwukunu ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka?"
49 'O Yesus 'awi do-domoteke ge'enaka
gee yanako 'ato 'o Yesus witagokou de
kayongosekau, "Jou, to ngomi de mia
wase, so miakicobou!"
50 Ge'enaka de 'o do-domoteke wimoi
wo'oto ma 'Imam ma Amoko 'awi

ro-riwoka so wi ngauku ma giniraka
'itoaoka.
51 Ma 'o Yesus kawongosekau,
"'Iduangou!" Ge'enaka de wa'ao 'o
nyawa gu'una 'awi ngaukika so wosi'aiki.
52 Ge'enaka dau yoboano mita 'o 'imam
ma sae-saeke de ma Jo'oungu ma Dutu
'awi Woa ma jo-jaga ma balu-balusu, de
mita 'o Yahudioka manga balu-balusu la
'o Yesus witagoko. Ge'enaka de 'o Yesus
kawongosekau 'onaka, "Ngoi ne'ena
toti-tingkai? so nidagasano 'o samarangi
de 'o ba-ba'asana ma ngale nitagoko
ngoi?
53 'O wange 'isinoimi ngoi de de ngini
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Woaka,
ma konitagokuwa. Duga ne'enau ma
'orasi ngini nitagoko ngoi sababu ngini
niamoteke to ngini nia singina de 'o
darusu ma pareta."
54 'Ona witagoko 'o Yesus de wi'asa ma
'Imam ma Amoko 'awi woaka. 'O Petrus
wisidu-du'uru wisoa 'o gurutika.
55 'O ginitaroka ge'ena ma goronaka
'o 'uku ma susukoka yalurusieu de 'o
Petrus waika so yomasidogogerie de 'o
nyawa gee yogoge-gogerie yosigilolitino
ma 'uku ge'ena.

56 'O ro-riwo mimoi mimake 'o Petrus
wogogeruku 'o 'uku ge'ena ma dateoka,
ge'enaka de midi-diriidi 'unaka de
kamongosekau, "'O nyawa nu'una mita
kangano de 'o Yesus!"
57 Ma 'o Petrus womasipongono.
Kawongosekau, "Ngoi ka ma eta ma
kotowinakowa 'o nyawa gu'una!"
58 Koito'ingowa 'ena wimoioli wimake
de kawongosekau, "Ngona mita de de
'ona gee wimote-moteke 'o Yesus!" Ma
'o Petrus wongose 'ato, "Ko'uwa, ko
ngoiwa!"
59 Poilia 'o takoro moi de wimoioli
womarofu kawongosekau, "Ma goungu 'o
nyawa nu'una 'o Yesus wimote-moteke,
sababu 'una mita 'o Galilea ma nyawa!"
60 'O Petrus womasipongono wongose
'ato, "'Okia 'ani dumutu, ngoi
kotasahewa!" Ma 'orasi ge'ena 'o Petrus
kawobicarasi de 'o namoro 'isorene.
61 'O Yesus womapulutuka widi-diriidi
'o Petrusika de 'o Petrus wonganonie
ma Jou wongosekau 'unaka, "Ne'ena
ma obiri 'o namoro koisorenuawasi
'ena nomasipongono ma sa'angeu 'ato
konoinakowa."

62 So 'o Petrus wosupu ge'enaka
wosigari-gari kawidomo-domo.
63 'O nyawa gee 'o Yesus wijaga-jagano,
wisisasaru de wipesana.
64 'Awi ako yatamunoko de yosano
'unaka, "Nako ngona 'o nabii moi de bika
nosidemo nago'ona nipesana?"
65 De 'o gudaiosi 'ona wisikatemo.
66 Ma ngoru-ngorumika, 'o Yahudioka
manga balu-balusu de 'o 'imam ma
sae-saeke de 'o 'agamaka yodoto-dotoko
go'ona yomatoomu, de 'o Yesus wi'asa
to 'ona manga 'Agamaka ma Hakimika.
67 'Ona kayongosekau, "Nosidemo
ngomino, ngonau? 'o Koana gee ma
Jo'oungu ma Dutu Wiiri-iriki Wosilaha-
laha gu'una?" 'O Yesus wosango, "Nako
ngoi tinisidemo nginika, ma raiokau dua
koniongakuwa.
68 De nako ngoi tosano nginika, ma
raiokau dua koniosangowa.
69 Ma ne'ena 'ipasa de ngoi 'o Nyawa ma
Ngowaka dua topareta de ma Jo'oungu
ma Dutu gee 'awi kuasa ma batingi
koi'iwa."
70 De 'ona yoodumu kayongosekau,
"Nako koge'ena, ge'ena ma ngale
nongose 'ato ngona ge'ena ma Jo'oungu

ma Dutu 'awi Ngowaka ma Dutu! Ma
goungu?" 'O Yesus wosango, "Ma goungu
'isoka to ngini nia demo."
71 So 'ona kayongosekau,
"Koiparaluuwau ma sakisii! Ngone
po'isenokau to 'una ma sirete 'awi 'urude
'isupu!"
23 1 Ge'enaka de 'o 'Agamaka ma
Hakimi yomalomu-lomuno go'ona
yomakoki'oko de 'o Yesus wi'asa wisitaari
'o Pilatusika.
2 Ge'enaka dau de 'ona wikalaki
kayongosekau, "Ngomi mimake 'o
nyawa nu'una 'o kawasa wakisi'asa
'isowo-sowonika. 'Una wakibaja la 'ona
'uwa yofangu 'o pajaki ma Kaisarika. De
wongose 'ato 'una ge'ena ma Koana 'o
Nyawa Wosilaha-laha gee ma Jo'oungu
ma Dutu Wiiri-iriki gu'una."
3 Ge'enaka de 'o Pilatus wosano
'o Yesusika, "Ma goungu ngona 'o
Yahudioka manga koana?" 'O Yesus
wosango, "Ia, 'isoka to ngona 'ani
demo."
4 So 'o 'imam ma sae-saekika de 'o
kawasaka 'o Pilatus wakidongose 'ato,
"Ma ngale powihukumu 'o nyawa nu'una,

ge'ena ngoi ka moi ma kotodamakewa
to 'una 'awi so-sowono."
5 Ma 'ona 'ifoloiosi yosigegoto yongose
'ato, "'O nyawa 'o Yudeaka wakisisau-
sauku de to 'una 'awi do-dotoko la
yomalawani. Wokurue 'o Galileaka de
ne'ena wototarinou ne'enaka."
6 'O Pilatus gee wo'isenoka ge'ena, de
wosano, "'O nyawa nu'una 'o Galilea ma
nyawa?"
7 Gee wisidemoka 'ato 'o Yesus wi
'asali 'o Galileano ge'ena la ma Koana
'o Herodes 'awi daeraano, so ge'enaka
de 'o Pilatus 'o Yesus wisidingoto 'o
Herodesika ma ngale 'una wihakimi.
Ma 'orasi ge'ena 'o Herodes ge'ena 'o
Yerusalemuoka mita.
8 'O Herodes womorene ma sala gee
wimake 'o Yesus, sababu 'o do'ingou
wigi-gi'isene de womau wimake. 'Una
wongano-nganonou 'ato dua 'o Yesus
wodiai 'o no-nako 'ihera-herangi gee
'idadi wamake.
9 Sababu ge'ena 'o Herodes 'o gudai
wokasano-sano 'o Yesusika, ma 'o Yesus
ka ma eta ma kowosangowa.

10 'O 'imam ma sae-saeke de 'o
'agamaka yodoto-dotoko mita yaika 'o
Yesus wikalaki posironga wikuatoka.
11 'O Herodes de 'awi solodado
wisisasaru de wisimae-maeke 'o Yesus
de wisiawenuku 'o koana ma baju.
Ge'enaka de wisidingotoli 'o Pilatusika.
12 Ma wange ge'ena mita ma sira
'o Herodes de 'o Pilatus yomakadu-
du'uduku ma yomagiamanaiokali.
13 'O Yesus wisidingotikali 'o Pilatusoka,
so 'o Pilatus, 'o 'imam ma sae-saeke de
'o 'agama ma balu-balusu de 'o kawasa
wakipolu.
14 De wongose 'onaka, "'O nyawa
nu'una wini'asano ngoioka de niongose
bari 'o kawasa wakisiliba. Ma to ngini
nia bionoka ne'ena ngoi towilega ma
diaiokau ma ka moi ma kotodamakewa to
'una 'awi dingkai gee ngini nioka-kalaki.
15 Koge'enali mita 'o Herodes 'awi di-
dibangi, sababu 'una mita wisidingotokali
'o Yesus ngomino. 'O nyawa nu'una
koyadaenuwa powihukumu powiso-
songene, sababu koi'iwa wadiai gee
yadaene powihukumu koge'ena.
16 So dua ngoi tosuloko wipa'asanoka
deika towipidilikau."

17 [Moteke to 'ona manga 'adati,
Wakisisupu ma Wange ma Amoko
'isinoimi 'o Pilatus salingou 'o bui ma
nyawa moi wosisupu, so 'o Pilatus tanu
'o Yesus wipidili.]
18 Ma 'o nyawa yomato-toomuno
ge'enaka yoodumu yoma'orese yongose
'ato, "Winito'oma! De 'o Barabas
winisisupuno ngomino!"
19 'O Barabas wibuika sababu 'unau
so 'ikaruahe, ma de 'idadi 'o do'oma 'o
kotaka.
20 'O Pilatus womau 'o Yesus wipidili,
so ma moiosi wobicara 'o nyawa
yoku-kudaika go'ona.
21 Ma 'ona yosigaso-gasoko, "Powisidele
'o salipoka! Powisidele 'o salipoka!"
22 Ge'enaka de ma warasa ma sa'ange
wongose 'onaka, "Ma 'okia 'awi dingkai?
Ngoi ka moi ma kotodamakewa 'awi
sala gee yadaene powihukumu powiso-
songene! So ngoi dua tosuloko 'o nyawa
wipa'asanoka deika towipidili."
23 Ma 'ona koyomaogoruwa yomapoaka
manga guata ma yodobootoka 'ato 'o
Yesus salingou powisidele 'o salipoka.
De ma duanguku manga ga-ga'asoko
ge'ena 'o Pilatus wosimoteke.

24 So ma rai 'o Pilatus wosiputusu 'o
Yesus wiso-songene moteke 'o nyawa
go'ona manga mau,
25 de wisisupu 'o nyawa gee moteke to
'ona manga ga-ga'asoko, ge'ena la 'o
Barabas gee wibuika sababu 'o dingkai
de 'o do'oma wosi'asa-'asa. Ge'enaka de
'o Yesus wisisarakani 'onaka la wikadiai
moteke to 'ona manga mau.
26 Ge'enaka de 'o solodado wi'asa 'o
Yesus ma ngale wisidele 'o salipoka. 'O
ngekomo ma goronaka de yomakamake
de wimoi wi ronga 'o Simon, 'awi 'asali 'o
Kireneno, gee 'awi soanoka de waino so
wowosamou 'o kotaka. De witagoko so
wisahu wamoku 'o salip ge'ena 'o Yesus
widudunino wotu-tu'uru.
27 'O nyawa manga gudai 'o Yesus
wisidu-du'uru, ge'enaka dau mita 'o
nge-ngeweka yamuruo naga gee 'o
Yesus widagari de widoto-tora.
28 Ma 'o Yesus womapulutuoko
'onaka de kawongosekau, "Ee ngini 'o
Yerusalemuoka ma nge-ngeweka! 'Uwa
nidagari ngoi. Nimadagari ngini ma
sirete de nia ngowa-ngowaka.
29 Sababu dua 'asa ma 'orasi
ya'adono, 'o nyawa 'asa yongose 'ato,

'Yosanangioka 'o nge-ngeweka gee
koma'iwa manga roesoka, gee koma'iwa
de manga ngowakoka, de koma'iwa
manga ngowaka yosisusu!'
30 Ge'enau ma 'orasi 'o nyawa 'asa
yongose 'o gi-gigieka, 'Minitapadu
ngomiku!' de 'o diko-dikoka yongose,
'Minididumu ngomiku!'
31 Sababu ngoi 'ai so-sowono koi'iwa
ma 'idiaiokau kone'ena, ge'ena dua
'ifoloiosi 'itorou yakidiai 'o nyawa gee
yosowo-sowonika!"
32 Gee 'o Yesus wi'asa ma ngale
wisidele, de naga yoti-tingkai yamididi
mita yaki'asa ma ngale yakisiduhukumu
yakiso-songene de 'o Yesus.
33 Gee ya'adono 'o ngii moi ma ronga
"'O Saeke ma Kobongo ma Ngii", de 'o
Yesus wisidele 'o salipoka. De yamididi
yoruta-ruta go'ona mita yakisidele,
wimoi 'o Yesus 'awi giniraoka de wimoi
'awi gubalioka.
34 Ge'enaka de 'o Yesus wolahidoa ma
Jo'oungu ma Dutude, wongose 'ato,
"'Aba, 'uwa nosi-singina 'o nyawa gee
'isisa-sangisara no'ona manga di-diai!
Sababu 'ona koyanakowa 'okia yodiai."
'O solodado gee 'o Yesus wiside-sidele

'o ngi-ngiriki yodiai la 'o Yesus 'awi
pakeangi yomasibula.
35 'O nyawa manga gudai yoma'oko-
'okode ge'enaka de youngi-ungini, 'ena 'o
Yahudioka manga balu-balusu wisimae-
maeke 'o Yesusika kayongosekau, "'Una
wosilahakau 'o nyawa 'iregu; bika ne'ena
'unali ma sirete womasilaha nako la ma
gou-goungu 'una 'o Koana 'o Nyawa
Wosilaha-laha gee ma Jo'oungu ma Dutu
Wiiri-iriki."
36 'O tentara mita yositi-tingoono
'unaka. 'Ona yaino de wikula 'o daluku
ma cuka
37 de kayongosekau, "Nako ngona 'o
Yahudioka manga koana, bika ngona ma
sirete nomasilaha!"
38 'O Yesus 'awi si-sideloka 'awi saeke
ma dekude 'isilefoka konee, "Nu'una 'o
Yahudioka manga Koana."
39 Woti-tingkai wimoi gee wisidelika 'o
Yesus wi dateoka, wositi-tingoono 'o
Yesusika kawongosekau, "Ngona ne'ena
'o Koana 'o Nyawa Wosilaha-laha gu'una,
bolo? Bika ngona ma sirete nomasilaha
ma de minisilaha ngomi mita!"
40 Ma woti-tingkai wimoioli witawanono
'unaka, wongose 'ato, "Ngona

konimodonguawa ma Jo'oungu ma
Dutuka? Ngona mita nihukumu
niso-songene 'isoka 'unali,
41 duga to ngone 'inamididi nanga
hukumani 'imakadaene de nanga di-diai.
Ma 'una 'awi so-sowono ka ma eta ma
koi'iwa!"
42 Ge'ena 'iduanga de wongoseli, "Ee
Yesus, noisi-singina dua gee noboali ma
ngale nokoana de nopareta!"
43 De 'o Yesus kawongosekau 'unaka,
"Ma goungu, ne'ena ma wange dua
ngona de de ngoi 'o ngii yaowa-owaka
ge'ena la 'o sorogaaka."
44 Poilia 'o wange 'ikorona de ma daeraa
ge'ena 'itarusu ka ma moiku sigado
'o wange 'ilengeka, sababu 'o wange
koisiwaruwa so.
45 De ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngii
ma da-datoko 'iside-sideluku ge'ena
'iracanga 'itaga modidioka.
46 Ge'enaka de 'o Yesus womasigasoko
waamo-amokie, "'Aba, tomasisarakani
ngonaka!" Koge'ena wongoseka de
wosongenokau.
47 'O tentara manga balusu gee wamake
'okia naga 'idadiokau, de wisiarene
ma Jo'oungu ma Dutu. Ge'enaka de

kawongosekau, "Ma gou-goungu to 'una
'awi sala koi'iwa!"
48 'O nyawa yoku-kudai yoboa-boano
youngi-ungini ge'enaka gee yakokimake
'okia naga 'idadi-dadiokau. So gee yolio
de yosigari-gari sababu manga singina
posironga 'isusaka.
49 De 'o Yesus 'awi ma-manai de ma
nge-ngeweka 'o Galileano gee wimote-
motekino, 'ona yoodumu yomatingaika
yoma'okode 'o gurutika de yolega-lega
'iodumu gee 'idadi-dadi ge'ena.
50 Naga wimoi 'awi ronga 'o Yusuf, 'awi
'asali 'o Arimatea ma soanino 'o Yudea
ma daeraaka. 'Una 'awi singina 'itiai de
'o nyawa wihoromati, de womada-damaa
ma 'orasi ma Jo'oungu ma Dutu wopareta
ma ngale wokoana. Ngaro 'una ge'ena
'o 'Agamaka ma Hakimino mita, ma
'una kowosimotekuwa manga butusangi
de manga di-diai ma ngale 'o Yesus
wihukumu wiso-songene.
51 (23:50)
52 'Una waika 'o Pilatusika woga'asoko
'o Yesus 'awi songene la wipo'osuku.
53 'O Pilatus wosimoteke so 'o Yusuf
wotagi wosiguti 'o Yesus 'awi songene
'o salipoka de 'o songene ma sa-sao 'o

mosa 'i'are-'arese wosisaono. Ge'enaka
de wanoaku 'o bo'osuku ma sungioka gee
komoiwasi yakidobo'osuku. Ma bo'osuku
ge'ena 'o tetoka yodosonotoika.
54 Ge'ena ma wange 'o Juma'ati ma
wange, ma ngale Pomaoma-omasa ma
Wange rekeni 'ikuruekau.
55 'O nge-ngeweka 'o Galileano yoboa-
boano de 'o Yesus, yomoteke de 'o Yusuf,
yalega 'o bo'osuku ge'ena. 'Ona yalega
mita kokia wanoa 'o Yesus 'awi maieti
ge'ena 'o bo'osuoka.
56 Ge'enaka de yolio yokalari 'o gooro
de 'okia sonaa ma bounu yaowa-owa
la yosiesaka 'o Yesus 'awi songenika.
Ma Pomaoma-omasa ma Wangeka, 'ona
yomaogoroka yomanarama, ma ngale
yosingounu to 'ona manga 'agama ma
'atorangi.

24

1 'O 'Ahadi ma wange yaika
'ikinitara, de 'o nge-ngeweka
gee 'okia sonaa ma bounu yaowa-owa
yoka-kalari go'ona, yotagi 'o bo'osuika
ya'asa 'okia sonaa ma bounu yaowa-owa
gee yadua-duangou.
2 Yaika 'ena ma bo'osuku ma da-datoko
'o teto gee 'ilolokokau.

3 Ge'enaka de yowosanga ma
bo'osuku ma dodaka, ma ge'enaka dau
koyamakewa ma Jou Yesus 'awi maieti.
4 'Ona yoma'oko-'oko ge'enaka 'ena
koyosikanakowau yatiba-tibangi ma hali
ge'ena, de yomanako 'ena yamididi
manga baju 'ileto-letongo yoma'okode
manga dateoka.
5 'O nge-ngeweka go'ona yakimodongo
yotirineka, so yosuba sigado manga
biono dau 'o tonaoka 'itigiku, 'ena
yamididi go'ona kayongosekau 'onaka,
"'Ido'oa so ngini wininonu 'o nyawa
wowango-wango naga yosonge-songene
manga sigoronaka?
6 'Una kowi'iwa ne'enaka. 'Una
womomikokau so! Niongano-nganono
'okia naga wongosekau nginika ma 'orasi
'una ka 'o Galileakasi,
7 'ato 'una 'o Nyawa ma Ngowaka
salingou wisisarakani 'o nyawa yosowo-
sowonika, deika wisidele 'o salipoka de
wosongene. 'Asa de 'o wange sa'angeka
de wo'ahuokali."
8 So 'o nge-ngeweka go'ona yonganonie
'o Yesus 'awi demo-demo ge'ena.
9 'O bo'osukino yoliono de yosijarita
'iodumu ge'ena 'o su-suloko yamogiooko

de moika, de 'o do-domoteke 'ireguka
yoodumu.
10 'O nge-ngeweka gee yositota-totara
'iodumu ge'ena 'o su-suloko yamogiooko
de moika, 'ona ge'ena la ngo Maria
Magdalena, ngo Yohana de ngo Maria
'o Yakobus ma 'esa, de 'o nge-ngeweka
'iregu-reguosi gee yomote-moteke de de
'ona.
11 Ma 'o su-suloko go'ona 'ona yongose
'o nge-ngeweka go'ona kayosisomoa,
so 'ona koyongakuwa 'o nge-ngeweka
manga jarita ge'ena.
12 Ma 'o Petrus wo'isenoka de kawoowa-
owara 'o bo'osuika. Wototarika de
wodubugutuku watutumu ma dodaka
'ena ka 'o songenou ma sa-sao ya'are-
'arese ge'enaka. 'O Petrus woherangi
ma sala, so wolio 'ena ka 'o gudai
wosano-sano 'awi singina ma dodaka ma
ngale 'okia naga 'idadiokau gee.
13 Ma wange ge'ena mita 'o Yesus 'awi
do-domoteke yamididi 'o Yerusalemuoka
de yotagi 'o soana moika ma ronga 'o
Emaus, 'o Yerusalemuoka 'ena poilia 'o
kilo mogiooko de moika.
14 Manga do-dagioka ge'ena yosija-
jarita 'okia naga gee 'ikokidadiokau.

15 'Ona yomajarita ma gu-gudaioka ma
de 'o dibangi yomakadukula, de 'o Yesus
ma sirete woboa de womoteke de de
'ona.
16 'Ona wimakekau 'o Yesus, ma 'okia
naga moi yakidiai so kowinakowa.
17 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau,
"'Okia niosijarita nia do-dagi ma
sigoronaka ne'ena?" 'Ona yomaogorukosi
'o 'orasi moi 'ena manga singina 'isusa
so manga biono ka 'o gari.
18 De wimoi 'awi ronga 'o Kleopas
wosano 'o Yesusika, "'Aba, ngona 'o
nyawa ma dudunino? nomanoa 'o
Yerusalemuoka, gee konanakokawa 'okia
naga 'idadi ge'enaka doka ma du'uru
ne'ena?"
19 'O Yesus wosango, "'Okia ge'ena?"
'Ona yongose, "'Okia naga gee 'idadi 'o
Yesusoka 'o Nazaret ma nyawa gu'una.
Moteke 'o nyawa 'iodumu yalega-legaku
'una ge'ena 'o nabii moi, 'awi demo-demo
de 'awi manarama de ma kuasa ma
Jo'oungu ma Dutuno.
20 'O 'imam-'imam ma sae-saeke de
yopa-pareta ngoneka wisisarakani ma
ngale wihukumu wiso-songene, de
wisidele 'o salipoka!

21 'Ena momongo ngomi miongano-
ngano 'unau dua ngone 'o Israeloka
wonariwo wonasipidili nanga saturuuoka.
De ne'ena ma wange 'o wange sa'angeu
'iodumu ge'ena 'idadi.
22 De mita 'amia nge-ngeweka yamuruo
naga misitodokana. Sababu kangano
kaitaru-tarusikasi 'ona yotagi 'o
bo'osuika,
23 ma kadoka koyamakewa 'o Yesus 'awi
songene. De yoliono de yongose 'ato
'o mala'ekati yamake, de 'o mala'ekati
'ingose 'ato 'o Yesus wowangokali.
24 Ge'enaka de ngomioka yamuruo
naga yotagi 'o bo'osuika, de yamake
'isoka kokia naga 'o nge-ngeweka
yosidemo-demokau gee, duga 'ona
kowimakewa 'o Yesus."
25 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
'onaka, "Ngini ma goungu niohaga-haga!
Kaifoloi 'isusa niongaku 'iodumu gee 'o
nabii yosidemo-demokau!
26 Ko ma gounguawa? 'o Koana 'o
Nyawa Wosilaha-laha ma Jo'oungu ma
Dutu Wiiri-iriki gu'una salingou 'isira
wamoku 'o sangisara ge'ena, 'asa de
wisitedene de wopareta de 'awi kumati?"

27 Ge'enaka de 'o Yesus wosiwaiti
'onaka 'iodumu gee 'isilefoku 'o Buku
'Itebi-tebinoka ma ngale 'una, 'ikurue
'o Musa 'awi le-lefoka sigado 'o nabii
'iregu-regu yolefo-lefo.
28 'Ena 'ona ya'adono 'o soana gee
yodago-dago ge'ena la 'o Emausika de 'o
Yesus wodiai 'isoka wogila-gila,
29 ma 'ona witu'umungu kayongosekau,
"Ne'enakasi dau nomasido-dogumu,
ne'ena 'iobirou de 'itarusokau mita so."
So 'o Yesus womatoobiri ge'enaka.
30 Gee wogogeruku de de 'ona
yomasido'odomo, de 'o Yesus 'o roti
wa'ese, de wo'amalaha ma Jo'oungu ma
Dutude, de waeta-eta ma roti ge'ena, de
wakikula 'onaka.
31 Ge'enaka de yanako 'ato gu'una 'o
Yesus. Ma 'una kawoma'iwa-'iwaka to
'ona manga bionoka.
32 'Ona yomasikademo yongose 'ato,
"Kangano ngone pamao nanga singina
'isanangi gee 'una wobi-bicara ngoneno
'o ngekomo ma goronaka de wosiwaiti 'o
Buku 'Itebi-tebini ma doda."
33 Kage'enaka de yoliokau 'o
Yerusalemuka. Yaika 'ena yakidaenika
'o do-domoteke yamogiooko de moi

de mita 'o do-domoteke 'iregu-regu
yomatoomuno.
34 'Ona kayongosekau, "Ma goungu
ma Jou wowangokauoli! 'Una
womasidumutokau 'o Simonika!"
35 Ge'enaka de yamididi go'ona
yosijarita 'okia naga yamake 'o ngekomo
ma goronaka, de kokia 'ona ma Jou
winako ma 'orasi 'o roti waeta-eta.
36 'Ona kayoja-jaritasi de yomanako
'ena 'o Yesus ma sirete woma'okodeu
to 'ona manga sigoronaka de
kawongosekau, "Tabea, 'Esa moi!
Tanu ngini kaniosa-sanangi."
37 'Ona yakitodokana ma de
yakimodongo sababu 'ona yongose
'o tokata yamake.
38 Ma 'o Yesus kawongosekau, "'Ido'oa
so nimodongo? 'Ido'oa so nia singina
'ikapula?
39 Nialega 'ai giama de 'ai dou la
nianako ne'ena ngoiou! Nia'ao de nialega
ma diai, sababu 'o tokata ma akeme de
ma kobongo koi'iwa 'isoka gee niamake
ngoioka ne'ena."
40 'O Yesus koge'ena wongose ma de
wakisidumutu 'awi giama de 'awi dou.

41 De 'ona yomorene ma
koyongakuwasi, sababu kaifoloi
yoherangi, so 'o Yesus wosano 'onaka,
"Naga de nia 'inomoka ne'enaka?"
42 'Ona wikula 'o naoko 'isaro-sarongo
'o ngogu moi.
43 'O Yesus wa'ese 'o naoko ge'ena de
wo'odomo to 'ona manga bionoka.
44 Ge'ena 'iduanga de 'o Yesus
kawongosekau, "Ne'enau gee
tinisidemokau nginika ma 'orasi
ngoi ka de de nginiosi, 'ato 'okia naga
gee 'isilefoku ma ngale ngoi 'o Musa 'awi
buku-bukuoka, 'o nabii manga bukuoka
de 'O Mazmuroka salingou 'idadi."
45 Ge'enaka de 'o Yesus wapelenga to
'ona manga di-dibangi la yasahe 'o Buku
'Itebi-tebini ma dumutu.
46 Deika kawongosekau 'onaka, "Naga
'o Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku, ''O
Koana 'o Nyawa Wosilaha-laha ma
Jo'oungu ma Dutu Wiiri-iriki gu'una
salingou wosangisara de wosongene,
de salingou 'o wange sa'angeka de
womomikokali.
47 De ma ngale de to 'una gee ma
Jo'oungu ma Dutu Wiiri-iriki 'awi kuasa,
'o habari ma ngale 'o nyawa salingou

yomaogoro 'o sowono yodiai de yolio
ma Jo'oungu ma Dutuka la manga
so-sowono kowosi-singinawau, salingou
'isitotara 'o daeraa 'isinoimika 'ikurue
'o Yerusalemuoka sigado 'o dunia
yasuluunuku.'
48 Nginiou niamakekau de niosakisii
'iodumu gee 'idadi-dadiokau ge'ena.
49 Ngoi 'asa tinikula 'o Ngomasa
'Itebi-tebini gee 'ai Dea wosijajiokau.
Ma ngini salingou niotamaa ne'ena 'o
Yerusalemuoka, sigado 'o kuasa ma
Jo'oungu ma Dutuno nipareta."
50 Ge'ena 'ipasa de 'o Yesus waki'asa 'o
kota ma dudunika sigado 'o Betaniaka.
Ge'enaka dau 'una 'awi giama wagorakie
de wakisibarakati.
51 Gee 'una wakisibarakati ma gu-
gudaioka, de 'o sorogaade wodoa
ge'enaka de womatingakokau 'onaka.
52 'Ona yotalibukuku wisuba, deika yolio
'o Yerusalemuka 'ena manga singina
posironga 'imorenoka.
53 So ma rai 'ona kaitaurika yaika
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Woaka
wisiare-arene ma Jo'oungu ma Dutu.

Yohanes

1 [1] Ma sira ka 'o dunia ma
koisidadikuwasi 'ena 'una gee
wisironga 'o Demo 'una nagau. 'O demo
'una ge'ena naga de ma Jo'oungu ma
Dutu de 'una kaimatero de ma Jo'oungu
ma Dutu.
[2] Ka ma di-disirakasi 'una naga de ma
Jo'oungu ma Dutu.
[3] 'O sagala moi-moi 'isikokidadi ma
ngekomo 'una. Nako ko 'unawa ge'ena
'okia sonaa 'iodumu 'idadi-dadiku gee ka
moi ma koi'iwa.
[4] 'O Demo 'una ge'ena 'o 'ahu ma titi.
De 'o 'ahu ma titi gu'una wo'asa 'o
darangi 'o nyawaka.
[5] 'O darangi ge'ena 'isiwara 'o darusu
ma dodaka de 'o darusu koya'akunuwa
yasongene 'o darangi ge'ena.
[6] Naga wimoi ma Jo'oungu ma Dutu
wisuloko woboano 'awi ronga 'o Yohanes.
[7] 'Una woboa wositotara ma ngale 'o
darangi ge'ena la 'o nyawa 'iodumu
yongaku 'unaka.

8 'O Yohanes 'una ge'ena ko 'o
darangiwa. 'Una duga kawositotara ma
ngale 'o darangi ge'ena.
9 'O darangi ma dutu gee yakidisiwara
'o nyawa 'iodumika naga 'iboakau 'o
duniano.
10 Ngaro 'o dunia de ma doda 'isidadi ma
ngekomo 'una, ma gee 'una woboano 'o
duniaka, 'o dunia ma nyawa kowinakowa
ma ngale kowingakuwa.
11 'Una woboa 'awi daeraano ma 'awi
nyawa-nyawa kowisidabinowa.
12 Ma 'o nyawa 'iodumu gee widawongo
de wingaku 'unaka, wakidiai 'ona
yodadi ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
ngowa-ngowaka.
13 'Ona yodadi ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi ngowa-ngowaka ge'ena
koimaterowa de ngone 'o nyawa polahiri.
Ngone polahiri ge'ena ka 'o nyawa ma
du-duaka, ma 'ona yodadi ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi ngowa-ngowaka ge'ena
sababu 'una ma sirete wakisidadi.
14 'O Demo gu'una womadadiokau 'o
nyawa, de womanoa naga ngoneka,
de ngone pamakekau 'awi kumati. 'Awi
kumati ge'ena ma Jo'oungu ma Dutuno
to 'una 'awi Dea. Ngano 'una ge'ena

ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngowaka
womatengo-tengoka. Ma ngekomo 'una,
ngone pakokimake ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi singina ma sure de 'awi dora,
de posironga wotiaioka.
15 'Unau ge'ena gee 'o Yohanes
wositotara wongose 'ato, "'O nyawa
nu'unau gee ma sira tosikawasakau 'o
nyawaka tongose 'ato, 'Dua wimoi 'asa
woboa ma 'una 'ifoloi wi kuasa 'iamoko
de de ngoi. Sababu ngoi kotolahiruawasi
'ena 'una nagau.'"
16 'Una posironga de wonadoraka
de posironga wonasibarakatioka
koitogu-togumuwa.
17 Ma Jou 'awi besesongo wonakula
ma ngekomo 'o Musa, ma ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi dora de 'awi di-diai gee
'itiai ma sala ngoneno wosidumutu ma
ngekomo ma Yesus Kristus.
18 Komoiwasi wimake ma Jo'oungu ma
Dutu duga ka to 'una 'awi Ngowaka
womatengo-tengoka gee naga de
ma Dea de ka 'o singina moi. 'Unau
wosidumutu ngoneno ma Jo'oungu ma
Dutu ge'ena nagu'una.
19 'O Yahudioka manga balu-balusu gee
yogogere 'o Yerusalemuoka yosuloko

'o 'imam-'imam de manga ro-riwo
gee manga 'asali 'o Lewino yotagi 'o
Yohanesika la yosano 'unaka 'ato ngona
ne'ena ma kia.
20 'O Yohanes womasidemo wositi-tiaika
wongose 'ato, "Ma Koana 'o Nyawa
Wosilaha-laha gee ma Jo'oungu ma Dutu
wosijajiokau ge'ena ko ngoiwa."
21 De 'ona yosanoli, "Nako koge'ena
de ngona ne'ena nagu'una? Ma Nabii
Elia?" 'O Yohanes wosango, "Ko'uwa."
De yongoseli, "Ngona ne'ena 'o Nabii ma
Amoko gee mida-damaa?" 'O Yohanes
wosango wongose 'ato "Ko'uwa!"
22 Ge'enaka de 'ona yongoseli, "Nako
koge'ena ge'ena nosidemono ngomino
ngona ne'ena nagu'una. La ngomi
'idadi miositotara 'o nyawaka gee
misulo-suloko ngomino. So moteke
ngona, ngona ne'ena ma kia?"
23 'O Yohanes wosango, "Ngoiou ne'ena
gee ma sirasi ma Nabii Yesaya wongose
'ato: ''O nyawa moi naga 'o tonaka
'ika-kakasaka wosigaso-gasoko wongose
'ato: Niosikatiai 'o ngekomo ma ngale
ma Jou woboa.'"
24 Naga yakisulo-sulokino go'ona
yamuruo naga 'o Farisioka.

25 'Ona yosano 'o Yohanesika, "Nako
ngona ko ma Koana 'o Nyawa Wosilaha-
lahawa, ko 'o Eliawa, de ko 'o Nabii
ma Amokuwa, de 'ido'oa so 'o nyawa
naki'osiki?"
26 'O Yohanes wosango, "Ngoi 'o nyawa
taki'osiki de 'o 'akere. Ma naga nia
sigoronaka wimoi ngini kowininakowa.
27 'Una woboa woisidu'uruno. Ma ka
'awi tarupa ma gumini tasose ma
koyadaenuwa."
28 Ge'ena 'iodumu 'idadi 'o Betaniaka,
'o Yordan ma 'akeroka gee kiaka naga
'o Yohanes 'o nyawa waki'osi-'osiki ma
songonasa dina.
29 Ko ma bibinoka de 'o Yohanes
wimake 'o Yesus woboa 'unano. De 'o
Yohanes kawongosekau, "Ee, gudaue
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Domba
ma Ngowaka gee wadua-duangou ma
ngale watuusu 'o nyawa 'o duniaka ma
so-sowono.
30 'Unau ge'ena gee tinisidemo-
demokau 'ato dua wimoi woboa
woisidu'uruno, ma 'una 'ifoloi 'awi kuasa
'iamoko, sababu ngoi kotolahiruawasi
'ena 'una nagau.

31 Ma sira ngoi ma kotowinakowasi
'una ge'ena ma kia, 'ena momongo ngoi
'o nyawa taki'osiki de 'o 'akere la 'o
Israeloka winako 'una."
32 'O Yohanes wositotara naneda mita,
"Ngoi tamake 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
'i'uti daku 'o diwanguku 'isoka 'o pombo
'i'uti de 'imanoa 'unaka.
33 Ma 'orasi ge'ena ngoi kotowinakowasi
'una ge'ena ma kia. Ma ma Jo'oungu
ma Dutu wosuloko 'o nyawa taki'osiki
de 'o 'akere, 'una wongosekau ngoino
konee: 'Gee dua namake 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'i'uti de 'imanoa wimoioka,
'unau 'asa 'o nyawa waki'osiki de 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini.'"
34 'O Yohanes wongose, "Ngoi ma
sirete towimakekau de ngoi ma sirete
tinisidemo 'ato 'una ge'ena ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi Ngowaka."
35 Ma bibinoka, 'o Yohanes de 'awi
do-domoteke yamididi ge'enakauoli.
36 Gee 'o Yohanes wimake 'o Yesus
wotagi-tagioko de kawongosekau,
"Winilega, gu'unau ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi Domba ma Ngowaka."
37 'O Yohanes 'awi do-domoteke
yamididi go'ona kayo'isenoka 'o Yohanes

koge'ena wongose, de yotagiokau 'o
Yesus wimoteke.
38 'O Yesus womadutumu 'awi dudunisa
de wakimake 'ona wimote-moteke, de
kawosanokau, "'Okiau nianonu?" 'Ona
yosango, "Rabi, kiaka nomanoa?" ('O
Rabi ngone tanu, "'o Guru".)
39 'O Yesus wongose, "Nou, ngini ma
sirete nialega!" 'Ona yotagi de de 'una de
yamake kiaka 'una womanoa. Ma 'orasi
ge'ena poilia 'o takoro soata 'o wange
'icako. Ge'ena ma wange 'ona yomanoa
de de 'una.
40 Yamididi gee yo'isenokau 'okia naga
'o Yohanes wakisidemoka de yotagi
wimoteke 'o Yesus, wimoi ge'ena 'o
Andreas, 'o Simon Petrus ma dodoto.
41 'O Andreas wosijai-jai winonu 'o
Simon Petrus to 'una 'awi riaka, so
wimakeno de kawongosekau 'unaka,
"Ngomi mimakamakekau ma Koana 'o
Nyawa Wosilaha-laha gee wisironga ma
Kristus!" Ngone tanu "Ma Jo'oungu ma
Dutu Wiiri-iriki."
42 Ge'enaka de 'o Andreas 'o Simon
wi'otaka 'o Yesusika. 'O Yesus widi-diriidi
'o Simonika de kawongosekau, "Ngona 'o
Simon, 'o Yohanes 'awi ngowaka. Ngona

'asa nisironga 'o Kefas." ('O Kefas ge'ena
'o Yunanioka yongose 'ato 'o Petrus,
ngone tanu "'O Teto 'Igi-gigie.")
43 Ma bibinoka 'o Yesus waputusokau
wotagi 'o Galileaka. De yomakamake de
'o Filipus de kawongosekau 'o Filipusika,
"Nou noimoteke ngoi la nodadi 'ai
do-domoteke!"
44 'O Filipus 'awi 'asali 'o Betsaida ma
kotano, ge'ena la 'o Andreas de 'o Petrus
manga gogeroka.
45 'O Filipus yomakamake de 'o Natanael
de kawongosekau 'o Natanaelika,
"Ngomi mimakekau 'o nyawa gee 'o
Musa wingose-ngose naga ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi besesongo ma bukuoka,
de gee 'o nabii yosika-kawasa. 'Una
ge'ena 'o Yesus 'o Nazaretino, 'o Yusuf
'awi ngowaka!"
46 Ma 'o Natanael wosango, "Tei!
Kaidadi? 'o kianikia moi yaowa-owa
de 'iboa 'o Nazaretino?" De 'o Filipus
wosango, "Nou, ngona ma sirete
wonilega!"
47 'O Yesus wimake 'o Natanael woboa
de kawongosekau, "Winimake, gu'una 'o
Israel toto. 'Una 'awi singina 'itiai."

48 'O Natanael wosano 'o Yesusika,
"'Aba, kokia so noinako?" 'O Yesus
wosango, "'O Filipus kowoni'asokuawasi
'ena tonimakekau 'o gota ma ronga 'o
'ara ma timiku."
49 Ge'enaka de 'o Natanael
kawongosekau, "'Aba Guru, ngona
ne'ena ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
Ngowaka, ngona 'o Israeloka ma nyawa
'amia Koana!"
50 'O Yesus wongose, "Ngona nongaku
ge'ena duga ka sababu ngoi tongose 'ato
tonimakekau 'o gota ma ronga 'o 'ara
ma timiku! Dua 'asa namake 'okia sonaa
'ifoloiosi 'ila-laagomo de ge'ena!"
51 De ge'ena 'o Yesus wongoseli,
"Ne'ena tonisidemo tosigou-gounguku,
ngona 'asa namake 'o diwanga 'ipelenga
de ma Jo'oungu ma Dutu 'awi sagala
mala'ekati 'i'uti doa ngoi 'o Nyawa ma
Ngowaka 'ai bionoka."

2 1 'O Yesus waki'asokoka 'o Filipus de
'o Natanael, de ma wange sa'angeka
de 'o ngaamoko yosi'odomo 'o Kana ma
kotaka 'o Galilea ma daeraaka. De 'o
Yesus ma 'esa mita ge'enaka.

2 'O Yesus de wi do-domoteke mita
yamake 'o ga-gasoko 'o ngaamoko ma
ngodomino ge'ena.
3 Gedagee manga 'anggur 'ibootokau de
'o Yesus ma 'esa kamongosekau
'o Yesusika, "Manga 'anggur
yakisidobootokau."
4 'O Yesus wosango, "'Eme, 'uwasi
noisuloko. Ma 'orasi koya'adonuawasi
tomasidumutu 'ato ngoi ne'ena ma kia."
5 Ma 'o Yesus ma 'esa mongose 'o
nyawa-nyawaka gee yole-leleani 'o
ngaamoko ma ngodomoka go'ona,
"Kaniamoteke 'okia naga bato wongose
nginika."
6 Ge'enaka 'o 'akere ma ngii 'o ngai
butangaka yadua-duanga ma ngale
yomasi'iso-'isoko moteke 'o Yahudioka
manga 'adati la bari yotebini ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi bionoka. 'O
'akere ma ngii ge'ena moi-moi ma doda
poilia 'o literi ratusu moiku.
7 'O Yesus wongose yole-leleanika
go'ona, "Ma 'akere ma ngi-ngiiku ge'ena
niokokidarisuku 'o 'akere." Ge'enaka de
'ona yodarisi yosi'oma-'omangie.
8 Ge'enaka de 'o Yesus wongose 'onaka,
"Bika ne'ena nia'ese ma 'akere ge'ena

ma eta de nia'asa ma rame ma dutuka."
Ge'enaka de 'ona ya'asa ma 'akere
ge'ena ma rame ma dutuka,
9 de ma rame ma dutu gu'una wataili ma
'akere gee 'imadadikou 'o 'anggur. ('Una
kowosido-dogumuwa kiano 'o 'anggur
ge'ena, yanako duga ka gee yole-leleani
gee ma 'akere ge'ena yodari-darisi.) So
ma rame ma balusu gu'una wi'asokino
wonga-ngaamoko,
10 de kawongosekau, "'Etei, biasa 'o
nyawa 'o 'anggur yosisupu ge'ena 'isira
gee 'ifoloi yaowa-owasi de nako 'o nyawa
yoboa-boano gee yakidugakau 'asa de
gee biasali. Ma 'Esa moi ngona nadaotika
'o 'anggur gee 'ifoloi yaowa-owa sigado
ne'ena."
11 Ne'enau 'o no-nako 'ihera-herangi ma
di-disiraka 'o Yesus wodiai. 'Una wodiai
ge'ena 'o Kana ma kotaka 'o Galilea ma
daeraaka. De 'o no-nako ge'enau 'una
wosidumutu 'awi kuasa 'iamoko ma sala
so wi do-domoteke wingaku.
12 Ge'ena 'ipasa de 'o Yesus de ma
'esa, de 'awi dodo-dodoto, de mita wi
do-domoteke yotagi 'o Kapernaum ma
kotaka. 'Ona ge'enaka manga wange
muruoka naga.

13 Gee 'o Yahudioka manga wange ma
amoko 'isoriokau ge'ena la yosingano-
nganonie Wakisisupu ma Wange, de 'o
Yesus wotagi wosikaie 'o Yerusalemude.
14 'O Yerusalemuoka ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi Woa ma ginitaroka 'o Yesus
wakimake 'o sapi de 'o domba de 'o
pombo yomawuku-wukunu, de mita 'o
pipi yosita-tagali ge'enaka yogogerie.
15 'O Yesus wodiai 'o be-besana moi
'o gumini de ge'enau wakisikiniiki
yomawuku-wukunu go'ona de manga
sapi de ma domba 'iodumu gee ma Jou wi
Woa ma ginitaroka. 'O pipi yosita-tagali
manga meja waleoto pagara so manga
pipi ma 'ipiakorika.
16 Ge'enaka de wongose 'o pombo
yowuku-wukunika, "Nia'aikika 'iodumu
ne'enaka dau. 'Ai Dea 'awi Woa 'uwa
niadiai nimawuku-wukunu ma ngii!"
17 So 'awi do-domoteke yonganonie 'o
Buku 'Itebi-tebini ma bo-bulaka 'ingose
konee, "'Ani Woa posironga toduaoka. 'Ai
du-duaka 'ai singina ma dodaka ge'ena
matero ka 'o 'uku 'ilala-lala."
18 'O Yahudioka manga balu-balusu
'o Yesus wiba-baili yongose 'ato, "Bika
nodiai 'o no-nako 'ihera-herangi ma

ngale 'isidumutu ngomino 'ato ngona ma
Jo'oungu ma Dutu wonikula 'o hak nodiai
kone'ena."
19 'O Yesus wosango wongose 'ato,
"Niapiakorika ma Jo'oungu ma Dutu wi
Woa ne'ena, de ka 'o wange sa'ange ma
dodaka de ngoi tosigokokali!"
20 De 'ona yosango, "'O taunu nagi
soata de butangano yodiai ma Jou wi
Woa ne'ena, de ngona nomau nosigokoli
ka 'o wange sa'ange ma dodaka?"
21 Ma 'o Yesus 'awi dumutu ma ngale
ma Jou 'awi Woa ge'ena, ge'ena la to
'una 'awi roese ma sirete.
22 So ge'enaka de gee 'o Yesus
wisimomikoka 'o songenoka, de 'awi
do-domoteke yonganonie 'ato ma ngale
ge'ena, ge'ena wakisidemokau. So
yongaku 'okia naga gee 'isilefoku 'o Buku
'Itebi-tebinoka de mita gee 'okia naga 'o
Yesus wosidemokau.
23 'O Yesus ka 'o Yerusalemuokasi
ma 'orasi Wakisisupu ma Wange ma
Amoko ge'ena, de 'o nyawa manga
gudai yongaku 'unaka sababu 'o no-nako
'ihera-herangi wokadiai.

24 Ma 'o Yesus ma sirete
kowakingakuwa, sababu 'una wakinako
'o nyawa 'iodumu.
25 Ma ngale 'o nyawa manga singina,
koiparaluuwa 'o nyawa yosiwaiti 'unaka,
sababu 'una wanako 'okia naga 'o nyawa
manga singina ma dodaka.

3

1 Naga wimoi 'o Yahudioka manga
balusu 'o Farisino 'awi ronga 'o
Nikodemus.
2 Ma moi ge'ena 'iobiruku de waino
'o Yesusino de wongose, "'Aba Guru,
ngomi mianako ngona 'o guru moi ma
Jo'oungu ma Dutu wonisulokino, sababu
komoiwa ya'akunu yadiai 'o no-nako
'ihera-herangi 'isoka ngona nodi-diai
nako ko de ma Jo'oungu ma Dutuwa."
3 De 'o Yesus wosango, "Ne'ena
tosidemogaroku tosidemo, komoiwa moi
yodadi ma Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umati
nako koyakisingowakuwali."
4 Ge'enaka de 'o Nikodemus wongose
'o Yesusika, "Tei, kokia 'o nyawa
yobalusokau de yakisingowakoli?
Kaidadiosi manga 'esa manga pokorie
yoliode 'asa de yakisingowakoli?"
5 De 'o Yesus wosango, "Ma gou-goungu
yadaene 'ai demo ne'ena: Nago'ona

koyakisingowakuwa de 'o 'akere de 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini, 'ona koyodadiwa
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umati.
6 Ngone 'o nyawa ge'ena ka nanga
balusu 'inasingowauku, ma nako 'o
'ahu ma sungi ge'ena 'o Ngomasa
'Itebi-tebinino.
7 'Uwa noherangi nako ngoi tongose 'ato
ngini nioodumu salingou nisingowakoli.
8 'O dadoko 'itagi kiaka naga moteke
'ena ma mau, ngone po'isene ma
guruusu ma koposidongoowa kiano 'iboa
de kiaka 'isikaika. Koge'enali mita 'o
nyawa gee 'o Ngomasa yakisingowaka
ma ngale 'o 'ahu ma sungi yakikula,
ge'ena moteke to 'ena ma mau."
9 'O Nikodemus wosano, "Kokia sigado
koge'ena 'idadi?"
10 'O Yesus wosango, "Ngona noguru 'o
Israeloka de konosikanakowa?
11 Tonisidemo ne'ena: Ngoi tobi-bicara
duga ka 'okia sonaa gee tanakokau,
de tosijarita duga ka 'okia naga gee
tamakekau, ma ngini koniadawonguwa
'okia naga gee tositota-totara.
12 Ngini koniongakuwa gee ngoi
tosijarita 'okia sonaa 'o duniaka ne'ena,

so dua ma rai koniongakuwa nako ngoi
tosijarita 'okia sonaa 'o sorogaaka!
13 Komoiwasi yodoa 'o sorogaade, duga
ka ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka gee
to'utiokau 'o duniaku.
14 'Isoka 'o Musa 'o tonaka 'ika-kakasaka
'o ngia gee 'o tambaga yadi-diaiku 'o
gotaka wosidoade, koge'enali mita
ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka salingou
'isitedene 'o salipoka.
15 La 'o nyawa 'iodumu gee yongaku-
ngaku ngoino yamake 'o 'ahu 'ika-kakali."
16 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu
wadora ma sala 'o nyawa 'o duniaka
ne'ena, sigado wokula 'awi Ngowaka
womatengo-tengoka, la nago'ona
yongaku de yomasiga-gao 'unaka,
ge'ena koyobinasawa ma yamake 'o 'ahu
kaisi'ado-'adonika.
17 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
Ngowaka wosiguti 'o duniaku, ma ngale
kowahukumuwa 'o nyawa 'o duniaka
ne'ena, ma 'ena wosilaha.
18 'O nyawa gee yongaku-ngaku
'unaka ge'ena koyakihukumuwa. Ma
gee koyongaku-ngakuwa ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wakihukumokau
sababu koyongakuwa ma Jo'oungu ma

Dutu 'awi Ngowaika gee womatengo-
tengoka.
19 'Ona yakihukumu ma sababu
naneda: Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
darangi 'iboakau 'o duniano, ma 'o nyawa
'ifoloi yoduaka ka 'o darusu ge'ena la
'o sowono, sababu manga manarama
'itorou.
20 'O nyawa gee yodua-duaka 'o dorou
yodiai, yodu'uduku 'o darangi. 'Ona
yooluku yaika 'o darangika la manga
di-diai 'ito-torou ge'ena 'uwa 'isupu.
21 Ma 'o nyawa gee yadi-diai ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi mau, 'ona
yoboa 'o darangika la 'iwaiti 'okia naga
yadiaiokau ge'ena moteke ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi mau.
22 Ge'ena 'ipasa de 'o Yesus de 'awi do-
domoteke 'o Yerusalemuoka yoma'aiki
yotagi 'o Yudea ma daeraaka. Ge'enaka
doka 'una de 'awi do-domoteke manga
wange muruoka naga, de ma 'orasi
ge'ena 'una 'o nyawa waki'osiki.
23 Ma 'orasi ge'ena 'o Yohanes
kowobuiwasi. 'Una 'o nyawa waki'osiki 'o
'akeroka gee yosironga 'o Ainon 'o Salim
ma datekoka, sababu ge'enaka 'o 'akere

'iamoko. So 'o nyawa yoboa 'unano de
waki'osiki.
24 (3:23)
25 'O Yohanes 'awi do-domoteke
yamuruo naga yomakaributu de 'o
Yahudioka wimoi, ma ngale kokia
yoma'isoko la bari yotebini ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi bionoka moteke manga
'adati.
26 'Ona yotagi 'o Yohanesika de
yongose, "Ee 'Aba Guru, ma raiokau
kanongano-nganonosi 'o nyawa wimoi
gee de de ngona 'o Yordan ma 'akere
ma songonaka, gee ma sira nosidumutu
ngomino! Ne'ena 'una 'o nyawa waki'osiki
mita, de 'o nyawa manga gudai yotagi
'unaka!"
27 'O Yohanes wosango, "Ka ngone 'o
nyawa ge'ena kopomadamakewa 'isoka
koge'ena, nako ko ma Jo'oungu ma
Dutuwa wonakula.
28 Ngini ma sirete nio'isenokau ngoi
tosidemo konee: 'Ngoi ko ma Koana
'o Nyawa Wosilaha-lahawa. Ngoi ma
Jo'oungu ma Dutu woisuloko tosira 'o
duniano, 'asa deika 'una.'
29 Ma raiokau 'o nyawa dua yosikaika
'unaka sababu 'ona ge'ena to 'una,

'isoka 'o ngeweka monga-ngaamoko
muna ge'ena to ma rokata. Ma
wonga-ngaamoko 'awi manai ge'ena
duga kawoma'okode 'awi dateoka de
wosigisene, de 'una womorene nako
wo'isene wonga-ngaamoko 'awi 'ilingi.
Koge'enali mita ngoi. Ne'ena ngoi
tomorene ma sala.
30 Salingou 'una kaisiika monga
wisiamoko, de ngoi kaisiika monga
koisiamokuawau."
31 "'Una gee daku 'o sorogaaku
woboaku, 'una wodaduie de 'o nyawa
'iodumu 'o duniaka. Ma 'o nyawa 'o
duniano, 'ona ge'ena 'o dunia ma
nyawa, de yobi-bicara 'o dunia ma kia
sonaa. 'Una gee dakuuku 'o sorogaaku
woboa-boaku, ge'ena 'una wodaduie de
'o sagala 'iodumu.
32 'Una wosidemo 'okia naga gee
wamakekau de wo'isenokau 'o
sorogaaka, ma 'o nyawa koyongakuwa
'okia naga wosidemo-demo ge'ena.
33 Ma 'o nyawa gee yongaku 'awi demo
ge'ena, 'ona ge'ena yongaku 'ato ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi demo ge'ena ma
gou-goungu 'itiai.

34 Sababu 'una gee ma Jo'oungu ma
Dutu wisuloko wositotara 'awi demo-
demo, ngano 'unaka wisidukulakau 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini ma kuasa.
35 Nanga Dea ma Jo'oungu ma
Dutu wisibosono 'awi Ngowaika, de
wosisarakaniokau 'o sagala moi-moi 'una
waparetano.
36 'O nyawa gee yongaku de yomasiga-
gao ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngowaika
gu'una, 'ona yamake 'o 'ahu 'ika-kakali.
Ma 'o nyawa gee kowisingounuwa
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngowaika
gu'una, 'ona koyamakewa 'o 'ahu
kaisi'ado-'adonika. 'Ona ma Jo'oungu ma
Dutu tatapu kawakihukumosi."

4 1 'O Yesus wanako 'ato 'o Farisioka
yo'isenokau 'ato 'una 'o nyawa
manga gudai wimoteke de waki'osiki,
'ifoloi yokudai de gee 'o Yohanes
womote-moteke.
2 (Yadaene 'ena 'o Yesus 'una
kowaki'osikuwa duga ka 'awi do-
domoteke.)
3 Gee 'o Yesus wanako 'ato 'o Farisioka
yo'isenokau ge'ena, de 'una woma'aiki 'o
Yudea ma daeraaka de wolio 'o Galilea
ma daeraaku.

4 Wosikauku 'o Galileaku waboa 'o
Samaria ma daeraa ge'ena moteke ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi mau.
5 So wototara 'o kota moika 'o
Samariaka ma ronga 'o Sikhar, 'o tonaka
gee ma sira 'o Yakub wokula-kula 'awi
ngowaka 'o Yusufika ma dateoka.
6 Ge'enaka dau 'o parigi moi gee
yosironga 'o Yakub 'awi parigi. 'O Yesus
wokangelakou sababu 'awi do-dagi
'ikurutu, so wogogeruku 'o parigi ma
dateoka. Ma 'orasi ge'ena poilia 'o takoro
mogiooko de modidi 'o wangeka.
7 Ma 'orasi ge'ena 'awi do-domoteke
yotagiokau 'o kotaka 'o 'inomo yo'ija.
Ge'enaka de 'o Samaria ma nyawa mimoi
moboa 'o 'akere mosi'onoko, de 'o Yesus
kawongosekau munaka, "Biranga, tanu
ma eta noikula ta'okere?"
8 (4:7)
9 'O ngeweka gumuna mosango, "'Aba
ngona 'o Yahudi ma nyawa, ngoi 'o
Samaria ma nyawa; de 'ido'oa so nomau
'o 'akere noga'asoko ngoino?" (Muna
koge'ena mongose, sababu 'o Yahudioka
'ona koyomakasupuwosamuwa de 'o
Samariaka.)

10 'O Yesus wosango, "Nako ngona
nanako ma Jo'oungu ma Dutu 'awi co-
catu 'o nyawaka, de nanako ngoi ne'ena
ma kia gee toga-ga'asoko 'o 'akere
ngonaka, ma raiokau ngona ma sirete
noga'asoko 'o 'akere ngoino ma ngale
na'okere, de ngoi 'asa tonikula 'o 'akere
gee 'o nyawa yakisiwango-wango."
11 'O ngeweka gumuna mosango, "'Aba,
'o parigi ne'ena komasorikuwa, 'ani
gu-guiti ma koi'iwa, de kiano namake 'o
'akere gee 'o nyawa yosi'ahu-'ahu?
12 'O Yakub to ngomi 'amia topora,
mikulano 'o parigi ne'ena. 'Una ma sirete
ne'enakou wa'odo-'odomo; koge'enali
mita 'awi ngowa-ngowaka de 'awi
haewani waso-sowohi. Bolo 'Aba ngona
nongose ngona 'ifoloi noamoko de 'o
Yakub?"
13 'O Yesus wongose, "'O nyawa gee
ya'oke-'okere 'o 'akere ne'ena dua
manga kibiti kaidudungokasi!
14 Ma 'o nyawa gee dua ya'okere
'o 'akere gee ngoi takikulaka, dua
manga kibiti koidudunguawau kaisi'ado-
'adonika. Sababu 'o 'akere gee dua
ngoi takikula-kulaka ge'ena matero ka
'o booteke manga roese ma dodaka,

gee ma 'akere 'i'uisi de yakikula 'o 'ahu
kaisi'ado-'adonika."
15 'O ngeweka gumuna mongose, "'Aba,
noikulano 'o 'akere ge'ena, la 'ai kibiti
'uwau 'idudu-dudungu, de koiparaluuwau
tainoli ne'enano ma ngale 'o 'akere
tosi'onoko."
16 De 'o Yesus wongose, "Tagi 'ani
rokata woni'ese, deika nainoli de de 'una
ne'enano!"
17 'O ngeweka gumuna mosango, "Ngoi
'ai rokata koi'iwa." 'O Yesus wosango,
"Ia ma goungu 'ani demo ge'ena.
18 Sababu ngona nongaamoko ma
motoau, de 'o nauru gee ne'ena naga
nimalomuno ge'ena ko to ngonawa 'ani
rokata."
19 'O ngeweka gumuna kamongosekau,
"Ne'ena ngoi tanako 'Aba ngona 'o nabii
moi.
20 To ngomi 'amia edete de mia dotumu
yosuba ma Jo'oungu ma Dutuka 'o
gigieka ne'ena. Ma 'Aba to ngona 'ani
nyawa yongose 'ato, 'o nyawa salingou
yosuba ma Jo'oungu ma Dutuka, ma ngii
duga ka 'o Yerusalemuoka."
21 'O Yesus wongose munaka,
"Biranga, kanongaku bato 'okia naga

tongose-ngose! Dua 'o 'orasi ma moi,
'o nyawa 'asa yosuba 'ai Deaka ko
ne'ena 'o gigiekawau, de mita ko 'o
Yerusalemuokawau.
22 Ngini 'o Samaria ma nyawa winisuba
ma Jo'oungu ma Dutu ma kowininako
'itiaiwasi, ma ngomi 'o Yahudi ma nyawa
misuba ma Jo'oungu ma Dutu gee
minako-nakokau, sababu 'o habari ma
ngale ma Jo'oungu ma Dutu 'o nyawa
wosilaha, ma ngekomo 'o Yahudi ma
nyawaka de yaino.
23 Ma dua ma 'orasi 'asa ya'adono
de naga ya'adonokau, 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'asa nisi'asa winisuba 'ai
Dea ma Jo'oungu ma Dutu, ma ngekomo
'iti-tiai 'isoka gee 'una wodua-duaka.
24 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu ge'ena
'o Ngomasa, de duga ka de 'o Ngomasa
'Itebi-tebini so 'o nyawa 'idadi wisuba 'ai
Dea ma Jo'oungu ma Dutu, de winako
'itiai."
25 'O ngeweka gumuna mongose 'o
Yesusika, "Ngoi tanako ma Koana 'o
Nyawa Wosilaha-laha (gee wisironga ma
Kristus) 'asa woboa. Gee woboa ge'ena
dua wositotara 'okia sonaa moi-moi
ngomino."

26 'O Yesus wongose, "'Una gee
woningose-ngose ge'ena ngoiou gee
ne'ena tobi-bicara de de ngona."
27 Ma 'orasi ge'ena 'o Yesus 'awi
do-domoteke yolio 'o kotaka de yaino
so ya'adono ge'enano. 'Ona yoherangi
wimake 'o Yesus wobi-bicara de 'o
ngeweka mimoi. Ma komoiwa yomoroini
yosano 'ato, "'Aba, 'okiau noparaluu?"
Bolo "'Ido'oa so 'Aba nobi-bicara de 'o
ngeweka gumuna?"
28 Ge'enaka de 'o ngeweka gumuna
mamada 'ami 'akere ma ngii de motagi
kamoowa-owara 'o kotaka de mosidemo
'o nyawa-nyawaka ge'enaka doka,
29 "Nou powilega 'o nyawa gee
wosidemo 'okia sonaa 'iodumu gee ngoi
tadi-diaiokau. Poilia 'una ge'ena ma
Koana 'o Nyawa Wosilaha-laha ge'ena la
ma Kristus!"
30 So 'o nyawa-nyawa ma kotaka ge'ena
mita yotagi 'o Yesus wilega.
31 Ma 'orasi ge'ena 'o Yesus 'awi
do-domoteke yongose, "'Aba Guru,
no'odomosi."
32 'O Yesus wongose, "'O 'inomo naga
ngoioka gee ngini konianakowa."

33 So 'awi do-domoteke yomakasano
yongose 'ato, "Naga 'o nyawa 'o 'inomo
widagasano?"
34 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau,
"To ngoi 'ai 'inomo ge'ena la tadiai 'ai
Dea gee woisulo-suloko 'o duniano 'awi
mau, de tosiduanga 'o manarama gee
wokulakau ngoino.
35 Ngini niongose 'ato, ''O togutuku
'o mede soatosi.' Ma ngoi tinisidemo:
Nialega 'o bira 'o bairoka 'i'umukukou,
'i'utukou!
36 Yo'utu-'utuku gee 'ikuruekau
yomanarama de yamake manga sewa de
ma hasili ge'ena la 'o nyawa yamake 'o
'ahu 'ika-kakali. So gee yotudu-tuduku
de yo'utu-'utuku yoodumu 'idadi
kayomore-morene.
37 De ge'ena dau ge'ena 'itiai gee
'o nyawa yongose-ngose konee: 'Moi
yotuduku, moi yo'utuku.'
38 Ngoi tinisuloko ngini niotagi 'o
nyawaka gee yakisitotarokau 'o Habari
ma Owa matero katinisuloko nio'utuku 'o
bairoka gee 'o nyawa 'iregu yotuduuku.
'O nyawa 'iregu yomanarama, ma ngini
niomadugutuku ma hasili."

39 De manga gudai 'o Samaria ma
nyawa ma kotaka ge'ena yongaku 'o
Yesusika sababu 'o ngeweka gumuna
mongose 'ato, "'Una wosidemo ngoino
'okia naga 'iodumu gee todi-diaiokau."
40 So gee 'o Samaria ma nyawa go'ona
yomakamake de 'o Yesus, de wibaja
la womanoasi de de 'ona. So 'o Yesus
womanoa ge'enaka 'o wange modidioka.
41 Ge'enaka de 'o nyawa-nyawa
kayokudai monga yongaku 'o Yesusika,
sababu 'okia naga gee 'una ma sirete
wakisidotoko 'onaka.
42 'Ona yosidemo 'o ngewekaka
gumuna yongose 'ato, "Ma 'orasi ne'ena
ngomi miongaku ge'ena ma sababu
ko ngonawau 'okia naga nongoseno
ngomino, ma 'ena sababu ngomi ma
sirete mio'isenokau 'una wobi-bicara,
de mianako 'una ge'ena ma goungu 'o
nyawa 'o duniaka wosilaha-laha."
43 'O Yesus 'o Sikharoka wi wange
modidioka, de wotagi wosikauku 'o
Galileaku.
44 'O Yesus ma sirete wongosekau 'ato,
"'O nabii moi ka to 'ona manga soanoka
ge'ena koyakihoromatiwa."

45 Ma gee wototara 'o Galileaku,
de 'o nyawa-nyawa ge'enaka dau
widawongo kayomore-morene, sababu
Wakisisupu ma Wange ma Amoko 'ona 'o
Yerusalemuoka, de yamakekau 'iodumu
gee 'o Yesus wodi-diaiokau.
46 Ge'enaka de 'o Yesus wolioli 'o
Kanaka 'o Galilea ma daeraaka, gee
kiaka naga 'o 'akere wadiai 'idadi 'o
'anggur. De 'o Kapernaumoka wimoi
'o pamaretaka woma-manarama 'awi
ngowaka wopanyakeku.
47 Gee wo'isenoka 'o Yesus woboano 'o
Galileaka 'o Yudeaka de waino, de 'una
waika 'o Yesusika woga'asoko 'o Yesus
'o Kapernaumika waika la wosi'aiki 'awi
ngowaka gee rekeni wosongenoka.
48 'O Yesus wongose 'unaka, "Nako ngini
koniamakewa 'o no-nako 'ihera-herangi,
ngini koniongakuwa."
49 De 'una wosango, "'Aba,
tanu nomataitika la 'ai ngowaka
kowosongenuwasi 'ena noboakau la
wonisi'aikokau!"
50 'O Yesus wongose, "Notagiou, 'ani
ngowaka wi panyake ge'ena 'i'aiki." 'O
nyawa gu'una wongaku 'o Yesus 'awi
demo ge'ena, ge'enaka de wotagiokau.

51 'O ngekomo ma goronaka de 'awi ro-
riwo yoboa de yosidemo 'unaka, "'Aba,
'ani ngowaka wi panyake 'i'aikokau."
52 Ge'enaka de 'una wosano 'onaka 'o
takoro muruo de 'ikurue 'i'aiki? 'Ona
yosango, "Ka'uginika poilia 'o takoro moi
'o wange 'ikoronako."
53 De 'o ngowaka ma dea gu'una
wonganonie 'ato ma 'orasi ge'enau
'o Yesus wongose 'unaka 'ato, "'Ani
ngowaka wi panyake ge'ena 'i'aiki." So
'una de 'awi woa ma dodaku yoodumu
yongaku 'o Yesusika.
54 Ge'enau 'o no-nako 'ihera-herangi 'o
Yesus wodiai ma warasa ma modidi 'o
Galileaka gee woboano 'o Yudeaka de
waino.
5 1 Ge'ena 'iduangino 'o wange muruo
naga de 'o Yahudioka manga wange
ma amoko, so 'o Yesus wotagi 'o
Yerusalemude.
2 'O Yerusalem ma kotaka ma tembok
'isigilolitoka, de ma ngorana moi
yosironga-ronga "'O Domba ma
Ngorana". Ge'ena ma Domba ma
Ngorana ma dateoka 'o lupanga moi gee
'o Ibranioka yosironga 'o Betesda. Ma

lupanga ge'ena ma dateoka 'o ngii moi
'ibatingi motoaka.
3 Ma ngiioka ge'ena, manga gudaioka
yopa-panyake yoma'idu-'iduoka: Munuka
yorau-rau, de munuka yolugu-lugu de
munuka manga roese 'isonge-songene.
['Ona yoodumu yoda-damaa 'o 'akere
'ilupa-lupangoka ge'ena 'iluaka.
4 Sababu ma Jou 'awi mala'ekati 'ijaga
'i'uti ma 'akeruku ge'ena de yaluaka.
De yopa-panyake gee yo'uti yosira ma
lupanguku ge'ena ma 'orasi ma 'akere
'iluaka, ge'ena 'okia naga bato manga
panyake yosisa-sangisara gee 'i'aiki.]
5 Ge'enaka dau wimoi wopanyake 'o
taunu nagi sa'ange de tuangerinou.
6 'O Yesus wimake 'una woma'iduoka
ge'enaka dau, de wanako 'ato 'una
ge'ena ma do'ingou wopanyake; so 'o
Yesus wosano 'unaka, "Nomodeke 'ani
panyake 'i'aiki?"
7 Wopa-panyake gu'una wosango, "'Aba,
ne'enaka dau komoiwa 'i'asa 'isingosama
'o lupanguku ge'ena, gee ma 'orasi 'o
'akere ge'ena 'iluaka. De gee ma 'orasi
ngoi tosikauku 'o lupanguku, 'o nyawa
'iregu yosirakau yowosanga."

8 So ma rai 'o Yesus kawongosekau
'unaka, "Nomomikie, 'ani kokowa
nagoraka la notagiou."
9 Kage'ena ma 'orasi de 'o nyawa gu'una
'awi panyake 'i'aikokau. 'Una ka 'awi
kokowa wa'aiki de wotagiokau. Ge'ena
'idadi Pomaoma-omasa ma Wangeka.
10 Sababu ge'ena 'o Yahudioka yopa-
pareta kayongosekau 'o nyawaka gee
'awi panyake 'asa kai'aikino, "Ne'ena ma
wange Pomaoma-omasa ma Wange, so
moteke nanga 'agama ma besesongo
koidadiwa 'ani oki na'asa."
11 Ma 'o nyawa gu'una wosango,
"'O nyawa gee kangano woisi'ai-'aiki
woisuloko tagoraka 'ai oki de totagiou."
12 'Ona yosano, "Gee wosulo-suloko 'ani
oki nagoraka 'una ge'ena nagu'una?"
13 Ma 'o nyawa 'awi panyake
'i'aikokau gee, kowinakowa 'o nyawa
gu'una nagu'una, sababu 'o Yesus
womaisangokau doka 'o nyawa
yoku-kudaika.
14 Ge'ena 'ipasa de 'o Yesus de 'o nyawa
gu'una yomakamake ma Jou 'awi Woaka
de 'o Yesus kawongosekau 'unaka,
"Nongano-nganono! Ne'ena to ngona

'ani panyake 'i'aikokau, so 'uwa nodiaioli
'o sowono, la 'uwa 'ifoloiosi nosangisara."
15 So ma rai 'o nyawa gu'una wotagi
de wosidemo 'o Yahudioka manga
balu-balusika 'ato 'awi panyake ge'ena 'o
Yesus wosi'aiki.
16 Ge'enau so 'ona yokurue 'o
Yesus wisikadingidaa, sababu 'una
'o nyawa manga panyake wosi'aiki
Pomaoma-omasa ma Wangeka.
17 Ma 'o Yesus wongose 'onaka, "'Ai Dea
kowomaogoruwa womanarama ma ngale
'o nyawa wakiriwo sigado ne'ena, so ngoi
mita salingou tomanarama."
18 'O demo-demo ge'enau sigado 'o
Yahudioka manga balu-balusu 'ifoloiosi
yosikanonu yomau wito'oma. 'Ona
koge'ena yodiai ge'ena bukangi la duga
kawaparene 'o 'agama ma 'atorangi ma
ngale Pomaoma-omasa ma Wange, ma
mita sababu wongose 'ato ma Jo'oungu
ma Dutu ge'ena to 'una 'awi Dea; ma
ngale 'una womasitero de ma Jo'oungu
ma Dutu.
19 'O Yesus wosango 'o nyawa-
nyawaka go'ona wongose 'ato, "'Uwa
koniongakuwa, ngoi ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi Ngowaka koidadiwa 'o

kianikia todiai ka de to ngoi ma sirete
'ai mau. Ngoi todiai duga ka 'okia naga
tamake-make 'ai Dea wodiai. Sababu
'okia naga gee 'ai Dea wadiai, ge'enau
mita ngoi tadiai.
20 Sababu 'ai Dea woisibosono de
wosidumutu la tadiai 'okia naga 'iodumu
gee 'una ma sirete wadi-diai. De 'asa
wosidumutu 'o manarama 'ifoloiosi
'ila-laagomo ma ngale tadiai, sigado
ngini nioherangi.
21 'Isoka 'ai Dea gu'una wosimomiki 'o
nyawa yosonge-songenuku de wakikula
'o 'ahu 'ika-kakali, koge'enali mita ngoi
to 'una 'awi Ngowaka. Ngoi takikula 'o
'ahu 'ika-kakali 'o nyawaka gee tomau
yamake 'o 'ahu.
22 'Ai Dea ma sirete kowakihakimuwa
nago'ona bato. Sababu 'o kuasa 'iodumu
ma ngale wohakimi, wokulakau ngoino
'awi Ngowakino.
23 'Ai Dea koge'ena wodiai la 'o nyawa
'iodumu 'i'isene ngoino 'isoka 'ai Deaka.
'O nyawa gee koi'isenuwa ngoino,
ge'ena kowi'isenuwa mita 'ai Deaka gee
woisulo-suloko toboano.
24 Ma gou-goungu 'itiai 'ai demo-
demo ne'ena: Nago'ona yosigisene 'ai

demo-demo, de wingaku 'unaka gee
woisulo-suloko, 'ona yamake 'o 'ahu
'ika-kakali. 'Ona 'asa koyakihukumuwa,
de yakisimadakau 'o songenoka ma
ngale koyomakati-tingakuawau de ma
Jo'oungu ma Dutu, de yamakekau 'o
'ahu 'ika-kakali.
25 Ngoi ma Jo'oungu ma Dutu wi
Ngowaka, tinisidemo ne'ena: Dua
'asa ma 'orasi ya'adono, de ne'ena
'iboakau, 'o nyawa yosonge-songene
ma ngale yo'ahu ko de ma Jo'oungu ma
Dutuwa 'asa yo'isene 'ai 'ilingi. De gee
yo'ise-'isene de yosingou-ngounu go'ona
'asa yowango.
26 'Isoka 'ai Dea ma sirete 'una ge'ena
'o 'ahu ma titi, koge'enali mita ngoi
woidiai 'o 'ahu ma titi.
27 De 'una woisito-togumokau ngoino
ma ngale tahakimi 'o nyawa, sababu
ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka.
28 'Uwa nioherangi gee nio'isene
'okia naga tosidemo-demo ne'ena,
sababu ma 'orasi 'asa 'iboa 'o nyawa
yosonge-songenokau yoodumu yo'isene
'ai 'ilingi,
29 de 'o nyawa gee yodiaiokau yaowa-
owa 'asa yomomiki ma ngale yo'ahuoli.

Ma 'o nyawa gee yodiaiokau 'ito-torou
'asa yomomiki ma ngale yakihukumu."
30 'O Yesus wongoseli, "Ngoi koidadiwa
todiai 'okia sonaa moi-moi ka de to
ngoi ma sirete 'ai mau. Ngoi 'o nyawa
tahakimi moteke ka kokia naga gee
ma Jo'oungu ma Dutu wosuloko. De 'ai
butusangi ge'ena 'iloa, sababu ko to
ngoiwa ma sirete 'ai mau tamoteke, ma
'ena to 'ai Dea gee woisulo-suloko 'awi
mau.
31 Nako kogee ngoi tomasisakisii ma
ngale ka ngoi ma sirete, 'ai sakisii ge'ena
koyangakuwa.
32 Ma naga wimoi ge'ena la 'ai Dea,
'una woisisakisii ma ngale ngoi, de
ngoi tanako to 'una 'awi sakisii ge'ena
yadaene.
33 Ngini niosidingotokau 'ania su-suloko
'o Yohanesika la yosano ma ngale ngoi
de 'una wakisidemokau yadae-daene ma
ngale ngoi.
34 Ne'ena tinisidemo ge'ena, ge'ena
kotoparaluuwa 'o sakisii 'o nyawano, ma
'ena ma ngale niamake 'o laha.
35 'O Yohanes 'una ge'ena 'isi'ade-'ade
'isoka 'o silo 'iluru-lurusu ma ginitara
sababu 'okia naga gee wositota-totara

ge'ena. De ngini kaniomore-morene
niadawongo ma siwara ge'ena ngaro ka
'o 'orasi moioka ma.
36 Ma naga ma nyo-nyata 'ireguosi
'ifoloi 'ikuata de gee 'o Yohanes
wosidemo-demo ma ngale ngoi, ge'ena
la 'o manarama gee 'ai Dea wosuloko
tadiai. Ge'enau 'isinyata 'ato 'ai Dea
wosulokokau ngoi.
37 De 'ai Dea gee woisulo-suloko
mita wosidemo ma ngale ngoi. Ngini
koma'iwasi nio'isene 'awi 'ilingi de
koma'iwasi niamake 'awi jako.
38 'Awi demo-demo konia'esenowa
nia singina ma dodaka sababu ngini
koniongakuwa ngoino gee woisulo-
sulokino.
39 Ngini niomadotoko 'o Buku 'Itebi-
tebini sababu ngini niongose ge'ena
dau ma dodaka 'idadi niamake 'o 'ahu
'ika-kakali. De 'o Buku 'Itebi-tebini ma
sirete 'isisakisii ma ngale ngoi.
40 Ma ngini niooluku nioboa ngoino ma
ngale niamake 'o 'ahu 'ika-kakali.
41 Ngoi kotanonuwa 'o nyawa 'isiie.
42 Ngoi tininako ngini. Ngini ko de
nia singina ma gounguwa winidora ma
Jo'oungu ma Dutuka.

43 Sababu ngoi toboa de 'ai Dea 'awi
pareta, ma ngini konidawonguwa. Ma
nako 'o nyawa 'iregu yoboa de to 'ona
ma sirete manga kuasa, ngini niomau
niakidawongo.
44 Ngini koniongakuwa ngoino
sababu ngini niomau ka ngini de
ngini nimasika'arene, de niooluku ma
Jo'oungu ma Dutu gee womatengo-
tengoka winisiarene nginika.
45 'Uwa niongose 'ato dua ngoi tinisisala
ngini 'ai Dea 'awi bionoka. 'Ena duga 'o
Musa gee to ngini 'ania singina nganono,
dua winisisala nginika.
46 Nako ngini niongaku 'o Musaka, ma
rai ngini 'asa niongaku ngoino mita,
sababu 'una wolefoku 'awi bukuoka
ge'ena ma ngale ngoi.
47 Ma nako ngini koniongakuwa gee
'o Musa walefo-lefoku, ma raiokau
koniongakuwa 'okia naga gee tosidemo-
demo."

6

1 Ge'ena 'ipasano 'o wange muruo
naga de 'o Yesus womasingo'otiri
wosikaisa 'o Galilea ma talaga ma
songonasa, gee yosironga mita 'o
Tiberias ma talaga.

2 'O nyawa manga gudai wimoteke
sababu yamakekau 'o no-nako 'ihera-
herangi wodiai ge'ena la 'o nyawa
yopa-panyake wakisi'aiki.
3 'O Yesus de 'awi do-domoteke yosau
'o gigiede so kadaku ma dekuoka de
yomasidogogogerie de 'awi do-domoteke.
4 Ma 'orasi ge'ena 'o Yahudioka manga
Wange ma Amoko ma ngale ma Jo'oungu
ma Dutu Wakisisupu ma Wange ma
rame-rame 'isoriokau.
5 Gee 'o Yesus womakadutumu 'awi
datekino, de wakimake 'o nyawa
manga gudai kayotuonou yoboa 'unano,
so kawongosekau 'o Filipusika, "Ee
Filipus, bika kiaka 'idadi 'o 'inomo po'ija
la 'o nyawa yoodumu no'ona 'idadi
yo'odomo?"
6 ('O Yesus wanakokau 'okia gee dua
wodiai, ma koge'ena wongose sababu
womau witaili 'o Filipusika.)
7 De 'o Filipus wosango, "Ma roti ma
'ija ngaro 'o pipi 'o saaka ma amoko 'o
ratusu modidi ma koyaki'adonuwa 'o
nyawa-nyawa no'ona, ngaro 'o nyawa
moi ka ma eta-etaka ma."

[8] De 'o Yesus 'awi do-domoteke wimoioli
ge'ena la 'o Andreas, 'o Simon Petrus ma
dodoto, kawongosekau,
[9] "Nongoka 'o ngowaka wimoi 'awi roti
'o ngai motoaka, de 'awi naoko 'o ngai
modidioka. Ma ge'ena ma faedaa koi'iwa
ma ngale 'o nyawa manga gudaioka
no'ona."
[10] 'O Yesus wongose 'awi do-domoteika,
"Niakisuloko la 'o nyawa go'ona
yogogeruku." Ge'enaka dau de ma
'ubutoka so 'o nyawa-nyawa go'ona
yoodumu yogogeruku ge'enaka, poilia
yacaana motoaka ka 'o nau-naurosi.
[11] Ge'enaka de 'o Yesus wa'eseno
ma roti ge'ena de wo'amalahakasi ma
Jo'oungu ma Dutude, 'asa de ma roti
ge'ena wosuloko 'awi do-domoteke
yosibula-bula 'o nyawa yoku-kudaika.
Deika ma naokoli mita wa'eseno de
wo'amalahakasi ma Jo'oungu ma
Dutude deika wosuloko yosibula-
bula so yoodumu yo'odomo sigado
yosibunu-bunusu.
[12] Gee yakikokipunusoka de 'o Yesus
wongose 'awi do-domoteika, "'O 'inomo
ma baili ge'ena niakokitoomu la 'uwa
si'ado munuka 'ihalebiru."

13 So ma roti 'o ngai motoa gee 'o
nyawa ge'ena manga gudai ya'odomoka,
'ena ma baili yatoomuno 'o gogata
mogiooko de modidi ya'oma-'omanga!
14 'O nyawa yoku-kudai yamakeka 'o
Yesus wodiai 'o no-nako 'ihera-herangi
de kayongoseku, "Ma goungu nu'una
'o Nabii ma Amoko gee 'o Buku 'Itebi-
tebinoka 'ingose 'ato dua woboa 'o
duniano!"
15 'O Yesus wakinako 'ona yomau
yaino wipakisaa wodadi to 'ona manga
Koana. Sababu ge'ena 'una wotagi
womasiresene 'o daeraa 'idiko-dikoka.
16 Gee 'iobirou de 'o Yesus 'awi
do-domoteke yo'uti 'o talagaku.
17 Ge'enaka de 'o ngo'otiruku yoparene
yosikaika ma talaga ma songonaka doka
'o Kapernaumika. 'Itarusokau 'ena 'o
Yesus kowoboawasi 'onaka.
18 'Ena ma 'orasi ge'ena 'o talaga
yacobokau 'imoku-moku sababu 'o
dadoko 'ikuata.
19 Gee 'ona yosidete poilia 'o kilo motoa
bolo butangau, de wimake 'o Yesus
woboa wa'adonou manga ngo'otirino,
wotagi-tagi 'o 'akere ma dekuoko. So
'ona yakimodongo ma sala.

20 Ma 'o Yesus wongose 'onaka, "'Uwa
nimodongo, ka ngoi ne'ena so!"
21 Ge'enaka de 'ona kayomore-morene
wisuloko manga ngo'otiriku woparene,
de kage'ena ma 'orasi de manga ngo'otiri
ge'ena 'itotarokau gee manga dumutika.
22 Ma bibinoka, 'o nyawa yoku-kudai
gee ka 'o talaga ma songonakasi doka,
yanako 'ato kangano 'o ngo'otiri ka
'o ngai moioka duga kadoka. 'Ona
yanako 'ato 'o Yesus 'awi do-domoteke
yotagiokau de 'o ngo'otiri ge'ena, ma 'o
Yesus kowomotekuwa.
23 Ge'enaka de 'o ngo'otiri ngai
muruo naga 'iboa dokaino 'o Tiberias
ma kotano, de yomasidutuku kiaka
naga 'o nyawa yoku-kudai 'o roti
yo'odo-'odomo ma dateoka gee ma Jou
Yesus wo'amalahakasi ma Jo'oungu ma
Dutude.
24 Gee yoku-kudai yanako 'ato 'o
Yesus de 'awi do-domoteke koyaki'iwau
ge'enaka, de 'ona mita yokokidoa 'o
ngo'otiruku ge'enaka gee, de yotagi 'o
Kapernaumika 'o Yesus winonu.
25 'O nyawa-nyawa go'ona gee
yomakamakeno de 'o Yesus doka 'o
talaga ma songonaka, de kayosanokau

'unaka, "'Aba Guru, kauruo nototarino
ne'enaka?"
26 'O Yesus wosango, "Ma gou-goungu,
ngini ninonu ngoi, ge'ena ko ma
ngalewa 'ato niasahekau 'o no-nako
'ihera-herangi todi-diai ma dumutu, ma
'ena sababu ka 'o roti nia'odomokau
sigado niosibunu-bunusu.
27 Niomanarama 'uwa duga kaniomau
niamake 'o 'inomo gee kaiboo-bootokasi
de kaitorouokasi. Ma 'ena niomanarama
ma ngale niamake 'o 'inomo gee koito-
torouwau de nisi'ahu kaisi'ado-'adonika.
'O 'inomo ge'ena dua ngoi 'o Nyawa
ma Ngowaka tinikula, sababu ngoi
ma Jo'oungu ma Dutu 'ai Dea gu'una
woisitatapuokau ma dumutu ge'ena."
28 Ge'enaka de 'ona yosango 'o
Yesusika, "Ngomi salingou 'okia miadiai
ma ngale miamoteke ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi mau?"
29 'O Yesus wosango, "Ma Jo'oungu ma
Dutu womau ngini niongaku ngoino gee
woisulo-sulokino."
30 'Ona kayongosekau, "Nako koge'ena,
'o no-nako ka'ena 'Aba 'idadi nosidumutu
ngomino la miamake de miningaku 'Aba?
'Okia dua 'Aba nodiai?

31 Ma sira mia dotumu de mia topora
'o manna ya'odomokau 'o tonaka
'ika-kakasaka, 'isoka 'isilefokau 'o Buku
'Itebi-tebinoka, ''Una wakikulakau 'o roti
'o sorogaaku.'"
32 Ge'enaka de 'o Yesus wongose
'onaka, "Tinisidemo ne'ena, ko 'o
Musawa wokula 'o roti ma dutu gee 'o
sorogaaku, ma 'ena 'ai Dea.
33 Sababu 'o roti ma dutu gee ma
Jo'oungu ma Dutuno, ge'ena la ngoi gee
to'utiku daku 'o sorogaaku la takikula 'o
'ahu 'ika-kakali 'o nyawaka 'o duniaka."
34 De 'ona yongose 'o Yesusika, "'Aba,
tanu kaitaurika nokula ngomino 'o roti
ge'ena."
35 'O Yesus wongose 'onaka, "Ngoi
ne'ena matero ka 'o 'inomo gee 'o
nyawa yakisi'ahu-'ahu. So nago'ona
yaino ngoino de 'ingaku, 'ona 'asa
koyakisawinuawau de manga kibiti
koidudunguawau kaisi'ado-'adonika.
36 Ma gee 'isoka tosidemokau nginika,
ngaro ngini nimakekau ngoi, ma ngini
koniongakuwa.
37 'O nyawa 'iodumu gee 'ai Dea
wosito-togumokau ngoino ma ngale
takipareta, 'asa yoboa ngoino. Ngoi 'asa

kotakiitomuwa nago'ona bato yoboa
ngoino.
38 Sababu ngoi 'o sorogaaka de to'uti,
ge'ena ma ngale ko to ngoiwa 'ai mau
ma sirete tadiai, ma 'ena to 'una gee
woisulo-suloko.
39 De nanedau gee woisulo-suloko 'awi
mau: 'Una womau la 'o nyawa 'iodumu
gee wosito-togumokau ngoino, ka moi
ma 'uwa yoisanga. La dua takisimomiki
'o dunia ma do-dogumoka de yowango
kaisi'ado-'adonika.
40 'Ai Dea woduaka ge'ena la 'o
nyawa 'iodumu gee 'ingaku-ngaku
ngoi, 'ona yamake 'o 'ahu 'ika-
kakali, de takisimomikoli 'o dunia ma
do-dogumoka."
41 'O Yahudioka yakitu'uduku de
yokurubungu sababu 'una wongose
'ato, "Ngoi ne'ena 'o 'inomo daku 'o
sorogaaku!"
42 'Ona kayongosekau, "'Etei 'unau
ne'ena 'o Yesus 'o Yusuf 'awi ngowaka!
Ngone pakinako 'awi dea de 'awi 'esa!
De kokia so ne'ena wongose 'ato 'una 'o
sorogaaku wo'utiku?"
43 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
'onaka, "'Uwau niokurubungu.

44 Ka moi ma koidadiwa yoboa de
yongaku ngoino, nako 'ai Dea gee
woisulo-suloko kowaki'asawa ngoino, de
nago'ona yoboa, 'ona 'asa takisimomiki
'o dunia ma do-dogumoka.
45 'O nabii manga bukuoka 'isitulisuku
konee: ''O nyawa 'iodumu 'asa ma
Jo'oungu ma Dutu wakidotoko.' So
nago'ona gee yosigisene de yomadotoko
'ai Deaka, 'asa yoboa ngoino.
46 Ge'ena ko ma ngalewa 'ato naga 'o
nyawa wimakekau 'ai Dea. Duga ka ngoi
gee ma Jo'oungu ma Dutuoka de taino
ge'ena towimakekau 'ai Dea.
47 Niongano-nganono: 'O nyawa gee
yongaku-ngaku ngoino, 'ona yamakekau
'o 'ahu 'ika-kakali.
48 Ngoiou ne'ena 'o 'inomo gee 'o nyawa
yakisi'ahu-'ahu.
49 'O tonaka 'ika-kakasaka 'ania edete
de nia dotumu 'o manna yo'odo-'odomo
ma kayosongenoka.
50 Ma 'o 'inomo gee dakuuku 'o
sorogaaku ge'ena koimaterowa de 'o
manna. Nago'ona ya'odomo 'o 'inomo
ge'ena, 'ona koyosongenuawau.
51 Ngoi ne'ena 'o 'inomo 'o sorogaaku, 'o
'inomo gee 'o nyawa yakisiwango-wango.

'O nyawa gee ya'odomo 'o 'inomo ne'ena,
'asa yo'ahu kaisi'ado-'adonika. 'O 'inomo
gee dua tokula ma ngale 'o nyawa 'o
duniaka yakisi'ahu, ge'ena la 'ai roese."
52 'O Yahudi ma nyawa yo'isenoka de
moi de moi yomakaributu kayongosekau,
"Kokia 'o nyawa nu'una wonakula 'awi
roese la pa'odomo?"
53 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
'onaka, "Tinisidemo ne'ena! Ngoi
ne'ena 'o Nyawa ma Ngowaka. Nako
ngini konia'odomuwa 'ai roese de
konia'okeruwa 'ai 'aunu, ngini 'asa
nio'ahu koitiaiwa.
54 'O nyawa gee 'ai roese ya'odomo de
'ai 'aunu ya'okere, 'asa yamake 'o 'ahu
'ika-kakali de 'asa takisimomiki 'o dunia
ma do-dogumoka.
55 Sababu 'ai roese ge'ena 'o 'inomo ma
dutu, de 'ai 'aunu ge'ena 'o 'anggur ma
gou-goungu.
56 'O nyawa gee 'ai akeme ya'odomo
de 'ai 'aunu ya'okere, 'ona ge'ena
kaisi'ado-'adonika yomarimoi de de ngoi,
de ngoi de de 'ona.
57 'Ai Dea 'o 'ahu ma titi gu'una, 'unau
woisuloko taino. De ngoi to'ahu sababu
'una. Koge'enali mita 'o nyawa gee

ya'odomo 'ai roese, 'asa 'o 'ahu yamake
sababu ngoi.
58 Ne'enau 'o 'inomo gee 'o sorogaaku
'i'utiku; 'o 'inomo gee koimaterowa de
gee nia edete de nia dotumu ya'odo-
'odomo. Sababu gee ma 'inomo ge'ena
ya'odomoka, ma kayosongenokasi. Ma 'o
nyawa gee ya'odomo 'o 'inomo ne'ena,
'asa yo'ahu kaisi'ado-'adonika."
59 Ge'ena 'iodumu 'o Yesus wosidemo,
gee ma 'orasi wodotoko 'o lo-lomu ma
woaka 'o Kapernaumoka.
60 Yo'isenoka 'o Yesus 'awi demo-demo
ge'ena, de 'awi do-domoteoka naga
manga gudai yongose 'ato, "'O do-dotoko
ne'ena kaifoloi 'itubuso. 'O do-dotoko
ne'ena komoiwa ya'akunu yamoteke!"
61 'O Yesus ma sirete 'awi singina ma
dodaka wanako 'ato 'awi do-domoteke
yakitu'uduku sababu 'awi demo-demo
ge'ena, de kawongosekau, "Ngini
nioolukou nimoteke ngoi sababu 'ai
demo-demo ge'ena?
62 Kokiau dua nako nimake ngoi 'o
Nyawa ma Ngowaka todoali 'o sorogaade
'ai ngii ma sirade?
63 'O nyawa po'ahu ge'ena sababu
'o Ngomasa 'Itebi-tebini. Ka 'o nyawa

ma guata ge'ena koidadiwa po'ahu.
'O demo-demo gee tosibicara nginika
ne'ena, ge'ena la 'o Ngomasa 'Itebi-
tebini ma demo-demo, de 'o demo-demo
ge'enau 'o nyawa yakisi'ahu-'ahu.
64 Ma de ma 'ena mita nginioka naga
koyongakuwa." ('O Yesus kamasi-
sirakasi womanarama 'ena wakinakokau
nago'ona gee dua koyongaku-ngakuwa,
de nago'ona dua wihalebiru.)
65 Ge'enaka de 'o Yesus wongoseli,
"Ge'enau so ngoi tosidemokau nginika
'ato komoiwa moi 'idadi yoboa ngoino
nako 'ai Dea kowongosewa 'ato ngini
niodadi to ngoi 'ai do-domoteke."
66 'Ikurue ma 'orasi ge'ena, 'o nyawa
gee wimote-moteke manga gudai
wimadakau.
67 Ge'enaka de 'o Yesus wakisano 'awi
do-domoteke yamogiooko de modidi,
"Ngini mita niomau nimadau ngoi?"
68 'O Simon Petrus kawongosekau, "Jou,
ngomi dua komoikawa miosikaika! Jou
'ani demou ge'ena so 'o nyawa yamake
'o 'ahu 'ika-kakali.
69 Ngomi miongaku de mianako Jou
ngona ge'ena 'o su-suloko notebi-tebini
ma Jo'oungu ma Dutu woniiri-iriki."

70 'O Yesus wosango, "Ngoiou tiniiriki
nimogiooko de modidi ne'ena. Ma wimoi
nginioka naga ge'ena 'o Tokata ma
Koana ma su-suloko!"
71 'O Yesus 'awi dumutu ge'ena la 'o
Yudas, 'o Simon Iskariot 'awi ngowaka.
Sababu 'o Yudas ngaro 'o do-domoteke
moi gee yamogiooko de modidioka, ma
'una dua 'o Yesus wiwukunu.

7

1 Ge'ena 'ipasa de 'o Yesus wotagi-
tagi 'o Galileaka wakilolituku. 'Una
wooluika 'o Yudeaka, sababu ge'enaka
doka gee yopa-pareta 'o Yahudioka
yomau wito'oma.
2 Ma 'orasi ge'ena 'o Yahudioka manga
Wange ma Amoko gee yosironga 'o
Da-darusu ma Katu 'o Soka-soka ma
rame 'isoriokau.
3 So 'o Yesus 'awi riaka dodoto
kayongosekau 'unaka, "Namadaka 'o
ngii ne'ena de notagi 'o Yudeaka, la 'ani
do-domoteke 'idadi yamake mita 'ani
manarama 'o no-nako 'ihera-herangi
nodiai.
4 Nako 'o nyawa wimoi womau la 'o
nyawa wikokinako, ge'ena 'okia naga
wadi-diai gee koidadiwa wosigi'iunino.
Nako ngona nomau 'o nyawa 'iodumu

ninako, salingou notagi nosidumutu
'o no-nako 'ihera-herangi 'o nyawa
'iodumika!"
5 (Sababu to 'una ma sirete 'awi riaka
dodoto mita koyongakuwa.)
6 'O Yesus wongose 'onaka, "Ma
ngale ngoi, ge'ena ko ma 'orasuawasi
tomasidumutu 'o kawasaka. Ma ngini, 'o
'orasi 'isinoimi kaidadi.
7 'O nyawa 'o duniaka ne'ena
konidu'udukuwa nginika. Ma ngoino
ge'ena 'idu'uduku, sababu ngoi
kaitaurika tosidemo 'ato manga di-diai
'itorou.
8 Tagi ka ngini niaika doka 'o wange
ma amoko ma rameka. Ngoi kotaikawa
sababu ngoi tomasidumutu ma 'orasi
koya'adonuawasi."
9 'O Yesus koge'enau wongose 'awi
riaka dodotika, de 'una mita ge'ena 'o
Galileakasi womanoa.
10 Gee 'o Yesus 'awi riaka dododo
yotagioka 'o Da-darusu ma Katu 'o
Soka-soka ma Wange ma Amoko ma
rameka, de 'o Yesus kawomasiriidino
wotagi ma rameka ge'ena komoiwa
winakoka.

11 Ma rame-rame ge'ena ma do'ingono
gee, 'o Yahudioka manga balu-balusu
wikanonu de yokasano, "'O Yesus kiaka?"
12 Manga gudai yomakakasudu
yomasikademo ma ngale 'una. Munaka
yongose 'ato, "'Una 'o nyawa ma owa."
Munuka yongose 'ato, "Ko'uwa! 'Una 'o
nyawa manga gudai wakisiliba."
13 Ma komoiwa yomoroini yobicara
yosita-tarangika ma ngale 'una, sababu
yakimodongo gee 'o Yahudioka manga
balu-balusika.
14 'O rame-rame ma doda de 'o Yesus
wowosanga ma Jou 'awi Woaka de
wodotoko.
15 'O Yahudioka manga balu-
balusu go'ona yoherangi ma sala de
kayongosekau, "Kokia so 'o nyawa
nu'una koge'ena ma gudai wanako,
'ena 'una koma'iwa 'o 'agamaka
yodoto-dotoko widotoko?"
16 'O Yesus wosango, "Gee ngoi
tosidoto-dotoko ne'ena, ge'ena ko to
ngoiwa ma sirete 'ai do-dotoko, ma
'ena to ma Jo'oungu ma Dutu gee
woisulo-suloko.
17 'O nyawa gee yomau ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi mau yamoteke, 'asa yanako 'ai

do-dotoko ge'ena 'iboa ma Jo'oungu ma
Dutuno bolo ka ngoino.
18 'O nyawa gee yosidotoko ka to 'ona
ma sirete manga do-dotoko, ge'ena
yomau ka 'onaka yakihoromati. Ma 'o
nyawa gee yomau la wihoromati 'unaka
gee woisulo-suloko, 'o nyawa go'ona
yoloa.
19 Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi besesongo
'o Musa wositotarokau nginika! Ma
naga nginioka komoiwa yamoteke 'o
besesongo ge'ena. De 'ido'oa so niomau
nito'oma?"
20 'O nyawa yoku-kudai go'ona
kayongosekau, "Nitokatuku gee de!
Nago'ona yomau nito'oma?"
21 'O Yesus wosango, "'O no-nako
'ihera-herangi ka 'o ngai moi tadiai
Pomaoma-omasa ma Wangeka, de ngini
nioherangi de nitu'uduku.
22 Ma 'o Musa winikula 'o 'atorangi ma
ngale niomasuna, ngaro 'o suna ge'ena
ko 'o Musanowa ma mulaenge, so 'ena
ka nanga edete de nanga dotumosi
'o Musa kowi'iwasi 'ena. Ge'enau so
Pomaoma-omasa ma Wangeka ma ngini
niomau 'o nyawa niakisuna.

23 Ngini niakisuna 'o ngowaka 'o nauru
Pomaoma-omasa ma Wangeka ge'ena
ma ngale la 'uwa niaparene 'o besesongo
gee 'o Musa wositota-totara ma ngale
'o suna, de 'ido'oa so niongamo ngoino
gee 'o nyawa manga roese ma panyake
tosi'aiki 'itiaioka Pomaoma-omasa ma
Wangeka?
24 'Uwa niakihakimi 'o nyawa moteke ka
gee pamake-make, ma 'ena niatibangi
niosidi-diai la moteke 'iloa-loa."
25 Ge'enaka de 'o Yerusalem ma nyawa
yamuruo naga kayongosekau, "Ma rai
nu'unau gee ne'ena naga winonu-nonu
yomau wito'oma!
26 Winimake 'una wobicara womasuka-
suka 'o kawasa ma bionoka, de nanga
balu-balusu ka moi ma kokiawa yongose
'unaka! Poilia to ngone nanga balu-
balusu yanakokau 'ato 'una ne'ena ma
Koana 'o Nyawa Wosilaha-laha.
27 Duga nako ma Koana 'o Nyawa
Wosilaha-laha gu'una woboa, ge'ena
komoiwa yosido-dogumu 'awi 'asali! Ma
ne'ena ngone panako 'o nyawa nu'una
'awi 'asali."
28 Ge'enaka de gee 'o Yesus wodotoko
ma gu-gudaioka ma Jou 'awi Woaka de

wosigasoko waamo-amokie wongose
'ato, "Ngini nianako ngoi ne'ena ma kia,
de 'ai 'asali kiano? Ngaro koge'ena ma
ngoi toboa ge'ena ko to ngoiwa ma sirete
'ai mau. 'Una gee woloa-loa de salingou
powingaku-ngaku woisulokino. Ma ngini
kowininakowa 'unaka gee.
29 Ngoi towinako 'una, sababu ngoi 'ai
'asali 'unano, de 'unau woisulokino."
30 Ma 'orasi ge'ena 'ona yomau 'o Yesus
witagoko, ma komoiwa yomoroini wi'ao,
sababu ma 'orasi koya'adonuawasi.
31 'O nyawa yoku-kudaioka go'ona
manga gudai yongaku 'unaka, de
yongose, "Gee ma Koana 'o Nyawa
Wosilaha-laha gu'una woboa, done
'unasi? 'ifoloi 'ikudai wodiai 'o no-nako
'ihera-herangi de 'o nyawa nu'una? Ma
rai ko'uwa sababu 'unau ge'ena ma
Koana 'o Nyawa Wosilaha-laha."
32 'O Farisioka yamuruo naga yo'isene
'ato naga 'o nyawa yoku-kudaioka
go'ona yamuruo naga yomakakasudu
yomasikademo ma ngale 'o Yesus,
ge'enau so 'o Farisioka de 'o 'imam ma
sae-saeke yosuloko ma Jou 'awi Woa
ma jo-jaga yamuruo naga yaika 'o Yesus
witagoko.

33 'O Yesus wosidemo 'o nyawa yoku-
kudaika ge'ena ma Jou 'awi Woaka,
"Ka 'o 'orasi moiou ngoi de de nginiosi.
Ge'ena 'ipasa de ngoi 'asa tolio gee
woisulo-suloika.
34 Ngini 'asa ninonu ngoi, ma
konimakewau, sababu ngini
konia'akunuwa niaika 'o ngiika gee
kiaka ngoi ge'enaka."
35 Ge'enaka de 'o Yahudioka manga
balu-balusu yomakadongose moi de
moi, "'O nyawa nu'una kiaka wotagi so
ngone koidadiwa powimake? Bolo 'una
womau wotagi 'o Yahudi ma nyawaka
gee yogogere 'o daeraa 'ireguoka naga
'o Yunanioka, de wakidotoko 'o Yunani
ma nyawa?
36 'Okia 'awi dumutu wongose 'ato dua
ngone powinonu ma kopowimakewau,
de ngone koidadiwa paika gee kiaka
naga 'una womanoa?"
37 'O rame-rame ge'ena ma wange
ma du-du'uruokau, ge'ena la 'o wange
gee 'ifoloiosi yosilamo-lamo, 'o Yesus
woma'okode ma Jou 'awi Woa ma
dodaka de wosigasoko wongose 'ato, "'O
nyawa gee manga kibiti 'idudu-dudungu,
yotagino ngoino la 'o 'akere yo'okere.

38 Gedagee yongaku-ngaku ngoino, 'o
Buku 'Itebi-tebinoka naga 'isitulisuku
konee: 'Manga singina ma dodano doka
'o 'akere gee 'o nyawa 'inasi'ahu-'ahu
'i'uisi 'isasu-sasuru.'"
39 ('O Yesus wobi-bicara ma ngale
'o Ngomasa 'Itebi-tebini, gee dua
'imanoa 'o nyawaka gee yongaku-ngaku
'unaka. Sababu ma 'orasi ge'ena 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini koyakikulawasi;
ngano 'o Yesus kowosongenuawasi de
kowisitedenuawasi.)
40 'O nyawa manga gudai yo'isenoka
'okia naga 'o Yesus wongose, de munuka
kayongosekau, "'O nyawa nu'una ma
raiokau 'o Nabii gee ma Jo'oungu ma
Dutu wojajiokau 'ato dua woboa!"
41 Munukali yongose 'ato, "Nu'una ma
Koana 'o Nyawa Wosilaha-laha!" Ma
munukali yongose 'ato, "Tei, ma Koana
'o Nyawa Wosilaha-laha de 'awi 'asali 'o
Galileano?
42 Sababu naga 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isitulisuku 'ato ma Koana 'o Nyawa
Wosilaha-laha 'una ge'ena 'awi 'asali 'o
Dautino de dua woboa 'o Betlehemuno,
ge'ena la 'o Dautu 'awi soanino."

43 Ma duanguku 'o nyawa-nyawa
koyomakadaenuawau moi de moi sababu
yatiba-tibangi ma ngale 'o Yesus.
44 Munuka yomau witagoko, ma
komoiwa yomoroini wi'ao.
45 Ma 'orasi ma Jou 'awi Woa ma jo-jaga
gee yakisulo-suloko yotagi 'o Yesus
witagoko go'ona yoboanoli, 'o 'imam ma
sae-saeke de 'o Farisioka go'ona yosano
'onaka, "'Ido'oa so kowini'asanowa
ne'enano?"
46 Ma Jou 'awi Woa ma jo-jaga go'ona
yosango, "Tei, koma'iwasi 'o nyawa
yobi-bicara ma sure 'isoka 'una!"
47 'O Farisioka go'ona kayongosekau,
"Bolo nginika mita winisilibakau?
48 Naga done de ma 'enau? to ngone
nanga balu-balusu bolo 'o Farisioka
yongakuokau 'unaka?
49 Ma 'o nyawa yoku-kudai no'ona, 'ona
koyanakowa 'o Musa 'awi besesongo, de
ngaro ka kokiau naga ma 'ona ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wakikorosauokau."
50 'O Farisioka wimoi ge'ena la 'o
Nikodemus gee ma moi woboa 'o
Yesusino. 'Una kawongosekau 'o Farisi
ma nyawa 'ireguka gee,

51 "Moteke nanga 'agama ma
besesongo, koidadiwa pakihukumu 'o
nyawa moi nako kopo'isenuawasi 'okia
yongose de manga parakara kopalega
ma diaiwasi."
52 'Ona yosango, "Ngona mita 'o
Galileano? Kanalega ma diai bato 'o Buku
'Itebi-tebini! Ngona 'asa namake 'o nabii
koi'iwa ma 'asali 'o Galileano!"
53 [Ge'enaka de 'o nyawa yoodumu
yokokilio moi-moi manga woaka.]
8 1 Ma 'o Yesus 'una wotagi 'o Zaitun
ma gigiede.
2 Ma bibinoka 'o ngoru-ngorumika
'una wotagioli ma Jou 'awi Woaka, de
'o nyawa manga gudai yaika 'unaka.
'O Yesus wogogeruku de womulaenge
wakidotoko.
3 Ma 'orasi ge'ena 'o 'agamaka yodoto-
dotoko de 'o Farisioka misidamake
'o ngeweka mimoi mosongou so
mi'asa 'o Yesusika. 'Ona yosuloko 'o
ngeweka gumuna moma'okode manga
sigoronaka,
4 Ge'enaka de kayongosekau 'o
Yesusika, "'Aba Guru, 'o ngeweka
numuna misidamake mosongou

yomasi'iduoka de 'o nyawa manga
rokata.
5 'O Musa 'awi besesongoka naga 'o
'atorangi konaneda, nako 'o ngeweka
koge'ena ge'ena salingou yakiteto sigado
yakisongene. Ne'ena kokia moteke to
ngona 'Aba 'ani di-dibangi?"
6 'Ona yosano koge'ena ma ngale
yomau witaili, la 'ona 'idadi wisisala. Ma
'o Yesus kawogogere de womakuduruku
de wotuli-tulisi 'o tonauku de 'awi
ra-raga.
7 Gee 'ona yosano kayogegotokau, de
'awi saeke wamomiki so kawongosekau
'onaka, "Nginioka naga gee nago'ona
yomamaoku manga sowono koi'iwa,
madaka la 'onasi 'isira miteto munaka."
8 Ge'ena 'iduanga de 'o Yesus
womakudurukoli de wotuli-tulisi 'o
tonauku.
9 Gee yo'isenoka 'o Yesus
koge'ena wongose, de 'ona moi-
moi yomakoki'aikokau ge'enaka, 'ikurue
gee yope-pereki. So ma rai ge'enaka ka
'o Yesusou de 'o ngeweka gumuna gee
kamoma'okodesi ge'enaka.
10 Ge'enaka de 'o Yesus 'awi saeke
wamomikie de wongose 'o ngewekaka

gumuna, "'Ona yoodumu kiakau?
Komoiwa nihukumu?"
11 Muna mosango, "Ko'uwa 'Aba."
Ge'enaka de 'o Yesus wongose, "Ngoi
mita kotonihukumuwa. Ne'ena notagiou
de 'uwau 'o sowono nodiaioli."
12 'O Yesus wobicarali 'o nyawa yoku-
kudaika wongose 'ato, "Ngoi ne'ena 'o
darangi 'o dunia ma nyawaka. 'O nyawa
gee yomoteke de de ngoi, 'ona 'asa
yotagi-tagi ko 'o sakautuokawa, ma to
'ona de manga darangi gee yakisi'asa 'o
'ahu 'ika-kakalika."
13 'O Farisioka kayongosekau 'unaka,
"Ne'ena ka ngona ma sirete nomasisakisii
ma ngale ngona. Ma 'ani demo ge'ena
koitiaiwa de 'o nyawa yakisiliba."
14 'O Yesus wosango, "Ngaro ka ngoi
ma sirete tomasisakisii ma ngale ngoi,
ma 'ai demo ge'ena 'itiai, sababu ngoi
tanako kiano toboa de kiaka totagi. Ngini
konianakowa ngoi kiano toboa de kiaka
totagi.
15 Ngini niakihukumu 'o nyawa ka de
'o nyawa ma di-dibangi; ngoi komoiwa
takihukumu.
16 Ma nako ngoi takihukumu 'o nyawa,
'ai butusangi ge'ena 'itiai, sababu

ngoi kotomatengokawa. 'Ai Dea gee
woisulo-suloko naga de de ngoi.
17 Naga 'ania besesongo ma bukuoka
'isitulisuku konee: ''O sakisii gee ma
gou-goungu 'itiai ge'ena salingou
yamididi, de yamididi go'ona manga
demo kaimatero.'
18 Gee miosisa-sakisii ma ngale ngoi
ge'ena mimididi, ge'ena la ngoi de 'ai
Dea gee woisulo-suloko."
19 De 'ona kayongosekau, "'Ani Dea
gu'una kiaka?" 'O Yesus wosango, "Ngini
koninakowa ngoi de mita 'ai Dea. Nako
ngini ninako ngoi, ma raiokau wininako
mita 'ai Dea."
20 Ge'ena 'iodumu 'o Yesus wosidemo
ma 'orasi 'una wodotoko ma Jou 'awi
Woaka 'o sadakaa ma peti ma dateoka.
Ma komoiwa witagoko sababu ma 'orasi
koya'adonuawasi.
21 'O Yesus kawongosekauoli 'onaka,
"Ngoi 'asa totagi, de ngini ninonu ngoi,
ma ngini 'asa niosongene nia sowono ma
sigoronaka sababu konimaogoruwa 'o
sowono niodiai. Kiaka naga ngoi totagi,
ngini konia'akunuwa niaika."
22 So 'O Yahudioka manga balu-balusu
kayongosekau, "Poilia 'una womau

womaso-songene, sababu 'una wongose
'ato, ''O ngii gee kiaka ngoi totagi, ngini
konia'akunuwa niaika.'"
23 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
'onaka, "Ngini nia 'asali 'o duniano, ma
ngoi dakuuku 'o sorogaaku. Ngini 'o
dunia ma mau-mau nipareteno ma ngoi
'o sorogaa ma mau-mau 'ipareteno.
24 Ge'enau ma sababu so kangano
tongose 'ato, dua niosongene sababu
koniamadawa 'ania sowono. De ma
goungu dua niosongene 'ania so-sowono
ma sigoronaka, nako koniongakuwa 'ato
ngoi ne'ena 'una gee wisironga 'NGOI
NAGA'."
25 De 'ona yosano, "Ngona ne'ena doka
ma kia?" 'O Yesus wosango, "Tei! Ge'ena
tinisidemokau kamadi-disirakasi!
26 'O gudaiosi naga 'idadi tinisidemo de
'o gudaiosi 'idadi tinisisala. Ma 'una gee
woisulo-suloko ge'ena ma gou-goungu
'idadi powingaku, de ngoi tosihabari
'o duniaka, 'okia naga gee to'isenino
'unano."
27 'Ona koyasahewa 'ato 'una wobi-
bicara ge'ena ma dumutu ma Dea.
28 Ge'enau so 'o Yesus kawongosekau
'onaka, "Dua gee ngoi 'o Nyawa ma

Ngowaka nisitedenokau 'o salipoka, 'asa
de nianako 'ato, 'Ngoi ge'ena 'unau
gee 'isironga: NGOI NAGA', de ngini
'asa nianako 'ato koi'iwa tadiai moteke
ka to ngoi 'ai mau ma sirete. Ngoi
tositotara duga ka 'okia naga gee 'ai Dea
woisidoto-dotokino.
29 De 'una woisulo-suloko gee, naga
de de ngoi. 'Una koma'iwa woimadaka
tomatengoka, sababu ngoi kaitaurika
tadiai 'okia naga gee 'awi singina
yasanangi."
30 'O Yesus wosidemoka ge'ena 'iodumu,
de manga gudai yongaku 'unaka.
31 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
'o Yahudi ma nyawaka gee yongaku-
ngakuokau 'unaka, "Nako ngini nio'ahu
moteke 'ai do-dotoko, ngini ma
gou-goungu 'ai do-domoteke.
32 So ngini 'asa nianako 'okia gee 'iti-tiai
ma Jo'oungu ma Dutuno, de ge'enau so
ngini ko 'o yongosuawau."
33 'Ona kayongosekau, "Ngomi ne'ena
'amia 'asali 'o Abrahamuno. Koma'iwasi
ngomi miodadi yongosi nago'onaka naga
bato! 'Okia ni dumutu nongose 'ato ngini
'asa nisipidili?"

34 'O Yesus wongose 'onaka, "'Ai demo
ne'ena posironga 'itiaioka. 'O nyawa
gee 'o sowono yodi-diai, 'ona ge'ena 'o
sowono ma yongosi.
35 De wimoi woyongo-yongosi ge'ena
'awi hak 'ita-tatapu koi'iwa 'o woa ma
dodaka, ma 'o ngowaka ma dutu ge'ena
kaisi'ado-'adonika 'awi hak de ma 'ena.
36 Ge'enau so nako ngoi ma Jo'oungu
ma Dutu wi Ngowaka tinisipidili nia
sowonoka, ge'ena ngini ma gou-goungu
konioyongosikawau.
37 Ma goungu ngoi tanako ngini ne'ena
'ania 'asali 'o Abrahamuno. Ma ngini
niomau ngoi nito'oma, sababu niooluku
niamoteke 'ai do-dotoko.
38 'Okia naga gee tamake 'ai Deaka,
ge'enau tosidemo. Ma ngini niadiai 'okia
naga gee to ngini nia dea nidotoika."
39 'Ona yosango, "To ngomi 'amia dea
ge'ena 'o Abraham." 'O Yesus wongose,
"Nako ma gou-goungu ngini 'o Abraham
'awi ngowa-ngowaka, ma raiokau ngini
niadiai 'isoka gee 'o Abraham wadi-diai.
40 Ngoi tinisitotara 'okia naga 'iti-tiai gee
ma Jouoka to'isenino, ma ngini niomau
ngoi nito'oma. 'O Abraham kowodiaiwa
'isoka koge'ena!

41 Ngini niadiai 'okia naga gee
'ania dea ma sirete yadi-diai." 'Ona
yosango, "Ngomi ko 'o mosolesuwa ma
ngowaka. To ngomi 'amia dea duga
kawomatengoka ge'ena la ma Jo'oungu
ma Dutu ma sirete."
42 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
'onaka, "Nako ma Jo'oungu ma Dutu
ge'ena to ngini nia dea, ma raiokau ngini
nisibosono ngoi, sababu ngoi toboa ma
Jo'oungu ma Dutuno. Ngoi toboa ko de
to ngoiwa ma sirete 'ai mau, ma 'una
woisuloko.
43 'Okia ma sababu so koniasahewa
'okia naga gee tosidemo-demo? Sababu
ngini niooluku niosigisene 'ai do-dotoko.
44 To ngini 'ania dea ge'ena 'o Tokata
ma Koana, de ngini niomau niamoteke to
'ena ma mau. Ka ma sirasi, 'o Tokata ma
Koana ge'ena 'ito-to'oma. 'Ena koma'iwa
yamoteke 'iti-tiai, sababu 'enaka koi'iwa
'o loa. Nako 'ena 'ieluku, ge'ena yadaene,
sababu 'ena ma biasau. 'Ena ge'ena
'ielu-eluku, de 'o sagala ngeluku ma titi.
45 Ma ngano ngoi tositotara 'iti-tiai, so
ngini koniongakuwa ngoino.
46 Naga nginioka nago'ona 'idadi
yosinyata 'ato ngoi tosowono? Nako

tositotara 'iti-tiai, 'ido'oa so ngini
koniongakuwa ngoino?
47 'O nyawa gee manga 'asali ma
Jo'oungu ma Dutuno, ge'ena yosigisene
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi demo. Ma
ngini ko ma Jo'oungu ma Dutunowa,
ge'enau so ngini niooluku niosigisene."
48 'O Yahudi ma nyawa-nyawa go'ona
yosango 'o Yesusika kayongosekau,
"Ma goungu yadaene gee miongose
'ato ngona 'o Samaria ma nyawa gee 'o
tokata nidongosamuku!"
49 'O Yesus wosango, "Ngoi ko
'o tokatuwa 'idongosamuku. Ngoi
towihoromati 'ai Dea, ma ngini
konihoromatiwa ngoino.
50 Ngoi kotanonuwa ka ngoi ma sirete
'isitedene. Ma naga wimoi wadiai ma
ngale ngoi 'isitedene, de 'unau 'awi
butusangi 'iti-tiai.
51 Tinisidemo ne'ena, 'o nyawa
gee yamoteke 'ai demo, 'ona
koyosongenuawau kaisi'ado-'adonika."
52 Ge'enaka de 'o Yahudi ma nyawa-
nyawa kayongosekau 'o Yesusika,
"Ne'ena ngomi mianako ma gou-goungu
ngona 'o tokata nidongosamuku! 'O
Abraham ma sirete wosongenokau,

koge'enali mita 'o nabii yoodumu. Ma
ngona nongose, ''O nyawa gee yamoteke
'ai demo, 'ona kaisi'ado-'adonika
koyosongenuawau.'
53 'O Abraham ma sirete wosongenokau,
de 'o nabii mita yokokisongenokau;
ngona ne'ena nomamaoku ma kia? 'O
Abraham to ngomi mia dea 'una ge'ena
'ifoloi wodaduie de de ngona!"
54 'O Yesus wosango, "Nako ngoi
tanonu ka ngoi ma sirete 'isiarene, 'o
siarene ge'ena ma ngale koi'iwa. Gee
woiho-horomati ge'ena la 'ai Dea gee
ngini niongose 'ato ma Jo'oungu ma
Dutu gee winisuba-suba,
55 'ena momongo kowininakowa 'una.
Ma ngoi towinako. Nako ngoi tongose
'ato ngoi kotowinakowa, ge'ena ngoi
toelu-eluku 'isoka nginioli. Ngoi towinako
'una de tosingounu 'awi demo.
56 'Ania dea 'o Abraham womorene
ma sala gee dua wamake 'ai bo-boa
ma wange. De 'una wamakekau de
womorene!"
57 Ge'enaka de 'o Yahudi ma nyawa
kayongosekau 'o Yesusika, "'Ani 'umuru
koya'adonuawasi 'o taunu nagi motoa de
wonimakekau 'o Abraham?"

58 'O Yesus wosango, "Tinisidemo
ne'ena: 'O Abraham kowi'iwasi 'ena ngoi
nagau."
59 Ge'enaka de 'o teto yo'ese la yomau
witeto, ma 'o Yesus woma'iunu de
womagorakokau ma Jou 'awi Woaka.
9 1 Ma moi ge'ena gee 'o Yesus
wotagi-tagi, de wimake 'o nyawa
worau-rau kawosidoboanosi.
2 'O Yesus 'awi do-domoteke yosano 'o
Yesusika, "'Aba Guru, 'ido'oa so 'o nyawa
nu'una worau kawosidoboanosi? Poilia
'una ma sirete wosowono bolo 'awi 'esa
de wi dea?"
3 'O Yesus wosango, "'Una worau ge'ena
ko to 'unawa 'awi sowono de ko wi
balusuwa manga sowono, ma 'ena la
'isidumutu ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
kuasa 'imanarama 'unaka.
4 Ka 'o wangesi ge'ena salingou padiai
gee woisulo-suloko 'awi manarama.
Sababu nako 'iobirokau ge'ena komoiwau
'idadi yomanarama.
5 Kokia naga ma do'ingo ngoi 'o duniaka,
ngoiou tokula-kula 'o darangi 'o nyawaka
'o duniaka."
6 'O Yesus koge'ena wongoseka de
wakibituku 'o tonaoka, de wosikaruahe

'awi kibiti ge'ena de 'o tonaka deika
wosiesaka worau-rau gu'una 'awi akoka,
7 de kawongosekau 'unaka, "Tagi 'ani
biono na'isoko 'o Siloam ma 'akere
'ilupa-lupanginoka." 'O Siloam ngone
tanu "Wisulo-suloko". So 'o nyawa
gu'una wotagi 'awi biono wa'isokoka de
wolio 'ena womasimakekau.
8 'Awi woa ma sidateke de 'o nyawa
gee wimake-make 'ato 'una ge'ena
'o pipi womaga-ga'asoko ma 'orasi
'una kowomasimakewasi, yoodumu
kayongosekau, "Ko nu'unawa? gee biasa
wogogerie 'o pipi womaga-ga'asoko?"
9 Munuka yongose, "Ma goungu 'unau."
Ma munukali yongose, "Kawimodi ma
'isoka 'una." Ma 'o nyawa gu'una ma
sirete kawongosekau, "Ngoiou de!"
10 'Ona kayongosekau 'unaka, "Kokia so
ngona 'idadi nomasimake?"
11 'Una wosango, "'O nyawa gee 'awi
ronga 'o Yesus gu'una 'o tonaka ma eta
wapesaoka de wosiesaika 'ai akoka de
kawongosekau, 'Tagi 'ani biono na'isoko
'o Siloam ma 'akere 'ilupa-lupangoka.'
Ge'enaka de ngoi totagi so ta'isokoka 'ai
biono, de tomasimakekau."

12 De 'ona yosano, "Kiaka 'o nyawa
gu'una?" 'Una wosango, "Sinako."
13 Gee 'o Yesus 'o tonaka de 'awi
kibiti wosikaruahe ma ngale wosiesaka
'o nyawa worau-rau wi akoka la
'idadi womasimake, ma 'orasi ge'ena
Pomaoma-omasa ma Wangeka. So 'o
nyawa gee ko kangano wopilo-piloko
gu'una wi'asa 'o Farisi ma nyawaka.
14 (9:13)
15 'Ona mita yosano 'unaka kokia so
'una 'idadi womasimake. 'Una wosango,
"'O tonaka de wi kibiti wosikaruaheka
de wosiesaika 'ai akoka, ge'enaka de
ta'isokoka de tomasimakekau."
16 'O Farisioka yamuruo naga
kayongosekau, "'O nyawa gee worau-rau
wisi'ai-'aiki gu'una 'awi 'asali ko ma
Jo'oungu ma Dutunowa, sababu 'una
kowosikiamoiwa Pomaoma-omasa
ma Wange." Ma 'o nyawa 'iregu
kayongosekau, "Kokia 'idadi 'o nyawa
gee yosowo-sowono yodiai 'o no-nako
'ihera-herangi 'isoka ne'ena?" Ge'enaka
de 'onaka gee koyomakadaenuawau.
17 So ma rai 'o Farisioka go'ona yosanoli
'o nyawaka gee womasimake-makekau
gu'una, "Kokia moteke ngona ma ngale

'una gee wonidiai nomasimakekau?" 'O
nyawa gu'una wosango, "'Una 'o nabii
moi."
18 Ma 'o Yahudioka manga balu-
balusu go'ona, yooluku yongaku 'ato
'o nyawa gu'una ma gou-goungu
worau kawosidoboanosi de ne'ena
womasimakekau. Sababu ge'ena
yaki'asoko to 'una 'awi balusu,
19 de yosano, "Ma goungu nu'una to
ngini 'ania ngowaka, gee niongose 'ato
worau kawosidoboanosi? Kokia so ne'ena
'una womasimakekau?"
20 'O nyawa gu'una 'awi 'esa de 'awi dea
yosango, "Ma goungu nu'una to ngomi
'amia ngowaka; de ma goungu 'una
worau kawosidoboanosi.
21 Ma kokia so ne'ena 'una
womasimakekau, ngomi
komiosidongoowa. De nago'ona
widiai 'una 'idadi womasimake, ge'ena
mita ngomi komiosidongoowa. Ka
'unakau niosano; 'una mita wobalusokau
so ka 'una ma kaidadi wosidemo."
22 'O nyawa gu'una 'awi 'esa de
'awi dea koge'ena yongose, ngano
yakidomodongo 'o Yahudioka
manga balu-balusika; sababu 'ona

yomaka'aturokau 'ato 'o nyawa gee
yongaku 'o Yesus ge'ena la ma Koana
'o Nyawa Wosilaha-laha gu'una, 'ona
koidadiwau yowosanga 'o lo-lomu ma
woaka ma ngale wisuba ma Jo'oungu ma
Dutu.
23 Ge'enau so 'o nyawa gu'una 'awi
'esa de 'awi dea yongose 'ato, "'Una
wobalusokau; so ka 'unakau winisano."
24 Ge'enaka de 'ona wi'asokoli 'o nyawa
gee ko kangano worau-rau gu'una, de
kayongosekau 'unaka, "Tagi nosasi 'ato
dua nobicara ge'ena ma gou-goungu
'itiai. Ngomi mianako 'o nyawa gu'una
wosowo-sowono."
25 'O nyawa gu'una wosango, "Wosowo-
sowono bolo ko'uwa, ngoi kotanakowa.
Ma 'o ngai moi tanako, ge'ena ma sira
ngoi torau, ma ne'ena tomasimakekau."
26 Ge'enaka de 'ona yongoseli 'unaka,
"'Una 'okia wodiai ngonaka? Kokia
wonidiai so nomasimake?"
27 'O nyawa gu'una wosango,
"Tosijaritakau nginika, ma ngini
koniosigisenuwa. 'Ido'oa so niomau
niosigi'isenoli? Poilia ngini niomau
niodadi to 'una 'awi do-domoteke mita?"

28 Ge'enaka de 'ona widoana de mita
kayongosekau, "Ngona to 'una 'awi
do-domoteke, ma ngomi to Musa.
29 Ngomi mianako ma Jo'oungu ma
Dutu wobicarakau 'o Musaka, ma 'o
nyawa gu'una ngomi komianakowa 'awi
'asali kiano."
30 'O nyawa gu'una wosango, "'Etei,
toherangi ma sala ngini konianakowa
'awi 'asali kiano, 'ena 'una woidiai
tomasimakekau.
31 Ngone panako ma Jo'oungu ma
Dutu kowakisigisenuwa 'o nyawa
yosowo-sowono, ma 'ena 'o nyawa gee
wisuba-suba, de yamote-moteke 'awi
mau.
32 Ka ma 'orasi 'o dunia 'idadi de
'isikaino, koma'iwasi po'isene naga
yodiai 'o nyawa yorau kayosidoboanosi
'idadi yomasimake.
33 Nako 'o nyawa gu'una ko ma Jo'oungu
ma Dutunowa, 'una 'asa kowa'akunuwa
'o no-nako 'ihera-herangi wodiai 'isoka
ge'ena."
34 'Ona yosango, "'Okia?
Ngona 'o sowono ni'omanguku
kanomasidoboanosi, ngona nomau
nodotoko ngomino?" So 'ikurue ma 'orasi

ge'ena 'una wisisupu 'o lo-lomu ma
woaka de kowisidabiwau wowosanga 'o
lo-lomu ma woaka.
35 'O Yesus wo'isene 'ato 'o nyawa
gu'una kowisidabinowau 'o lo-lomu ma
woano, de 'una winonu 'o nyawa gu'una
de kawongosekau, "Ngona nongaku? 'o
Nyawa ma Ngowakika?"
36 'O nyawa gu'una wosango, "Nagu'una
ge'ena Jou? Bika noisidemono la ngoi
towingaku 'unaka."
37 'O Yesus wosango, "Ngona
wonimakekau. 'Una ge'ena ngoiou gee
ma 'orasi ne'ena pomabi-bicara."
38 'O nyawa gu'una wongose, "Ngoi
tongaku Jou," ge'enaka de wosuba 'o
Yesus 'awi bionoka.
39 'O Yesus wongose, "Ngoi toboa 'o
duniano ne'ena ma ngale tosidumutu 'o
nyawa manga singina kokia; la 'o nyawa
yorau-rau yomasimake de 'o nyawa
yomasimake-make 'idadi yorau."
40 'O Farisioka yamuruo naga ge'enaka
dau gee yo'isene 'o Yesus koge'ena
wongose, de yosano 'unaka, "'Ani
dumutu ngomi ne'ena miorau mita?"
41 'O Yesus wosango, "Nako ngini
niorau, ge'ena konisisowonuwa. Ma

ngano ngini niongose 'ato, 'Ngomi
mimasimake', ge'ena ma ngale ngini
kaniosowonosi."

10

1 'O Yesus wongoseli, "Ne'ena
tinisidemo tosigou-gounguku:
Nago'ona yowosanga 'o domba ma
gu-gurungaka la ko ma ngoranikawa
yaboa so ka ma hisade yadoa, 'ona
ge'ena yotosi-tosiki de yo'ora-'ora.
2 Ma 'o nyawa gee yowosanga yaboa
ma ngoranika, 'ona ge'ena 'o domba ma
so-sowohi.
3 So ma ngorana ma ja-jaga
wakidebelenga 'o ngorana, de ma
domba-domba gee 'iisene 'awi 'ilingi
wa'asoko to 'ena ma ronga moi-moi de
wimoteke watuda wosisupu.
4 Gee ma domba wosikokisupuokau ma
gurunga ma dudunoka, de ma domba
ma so-sowohi gu'una wotagi wosira-sira,
de 'awi domba ge'ena 'ikokimoteke
sababu 'awi 'ilingi yanako.
5 Ma de 'o nyawa 'iregu ge'ena dua
koimotekuwa so kaiowara, sababu
yanako 'ato ko to 'enawa ma so-sowohi
'awi 'ilingi."
6 'O Yesus wosijarita 'o 'ade-'ade ge'ena,
ma 'ona koyasahewa 'awi dumutu 'okia.

7 So 'o Yesus wakidongose ma moioli,
"Ne'ena tinisidemo tosigou-gounguku:
Ma gou-goungu ngoi ne'ena tomasi'ade-
'ade 'o domba ma ngorana.
8 'Iodumu 'o guru ma ngeluku gee ngoi
koi'iwasi 'ena 'ona yoboanou de yongose
'ato 'ona ge'ena 'o domba yoso-sowohi,
'ona ge'ena yotosi-tosiki de yo'ora-ora
de 'o domba ge'ena koisigisenuwa to
'ona manga 'ilingi.
9 Ngoi ne'ena 'isoka 'o ngorana.
Nago'ona yowosanga yoboa ngoino 'asa
koyakido'oawa de dua yosupuwosanga la
yo'ahu 'isanangi.
10 Yotosi-tosiki yoboa ge'ena duga
kayotosiki, yoto'oma, de 'o nyawa
yasotumu. Ma ngoi toboa, ma ngale
'o nyawa yamake 'o 'ahu ma dutu, de
kokiawa yakisidukurangi.
11 Ngoi ne'ena 'isoka 'o domba ma
so-sowohi yaowa-owa. 'O so-sowohi ma
owa ge'ena womodeke wosongene ma
ngale wariwo 'awi domba-domba.
12 'O nyawa gee 'o domba wojaga
kawisewa, gee ko ma domba ma
so-sowohiwa de mita ko ma domba
ma dutuwa, 'asa wokokidoowaruku ma
domba nako wamake 'o haewani 'iti-

tingkai 'iboa. So 'o domba-domba ge'ena
'asa 'o haewani 'iti-tingkai yakaboto de
munuka 'iowara 'imati-tingaoka.
13 Wisewa-sewa gu'una kawoowara,
sababu 'una womanarama ge'ena
kawisewa, so 'una ka ma eta ma
kowakalesanguwa ma domba-domba
ge'ena.
14 Ngoi ne'ena 'o so-sowohi ma owa.
'Isoka 'ai Dea woinako ngoi de ngoi
towinako 'ai Dea, koge'enali mita ngoi
tanako 'ai domba, de 'ai domba 'inako
ngoi. Ngoi tomodeke tosongene ma
ngale tariwo 'ai domba-domba ge'ena.
15 (10:14)
16 'Ai domba 'iregu-regu de ma 'enasi
mita, ma koisidotodoimuwa de 'o
domba ma duonoka ne'ena. 'Ena mita
salingou ta'asa de dua 'isigisene 'ai
'ilingi. 'Ena 'asa 'idadi ka 'o duono moi
de kawomatengo wasowohi.
17 'Ai Dea woisibosono, sababu ngoi
tomodeke tosongene ma ngale dua
woisiwangoli.
18 Ngoi 'asa komoiwa moi 'idadi
'ito'oma nako ko ngoiwa ma sirete
tomasisarakani. Ngoi tomasisarakani
moteke to ngoi 'ai mau ma sirete.

Ngoi tokuasa ma ngale tomasisarakani
'iso-songene, de mita tokuasa ma ngale
to'ahuoli. Ge'enau to ngoi 'ai manarama
'ai Dea wosuloko tadiai."
19 Sababu 'o Yesus wobicara koge'ena,
so 'o Yahudi ma nyawa yomakaributu.
20 Manga gudai yongose 'ato, "'Una
'o tokata widongosamuku ma de
witogosanga! 'Okia ma ngale niosigisene
'unaka?"
21 Ma naga mita yongose, "'O nyawa 'o
tokata yakidongosamuku ko koge'enawa
yobicara! 'O tokata koya'akunuwa 'idiai
'o nyawa yorau-rau yomasimake!"
22 'O Yerusalemuoka yodiai ma gu-
gudaioka ma Jou 'awi Woa 'Itabisi ma
Wange ma Amoko, ma 'orasi ge'ena 'o
'alo ma tepu.
23 'O Yesus wokakadagi ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi Woa ma ginitaroka, gee
yosironga 'o Salomo 'awi Surabioka,
24 de 'o Yahudioka yamuruo naga
yoboa yomatoomu 'o Yesus wisigilolitino
de kayongosekau, "Sigado muruoka
minisimadaka komimasidongoo
'itiaiwa ngona ge'ena nagu'una?
Minisidemo nositi-tiaino, nako ngona

ma gou-goungu ma Koana 'o Nyawa
Wosilaha-laha gu'una."
25 'O Yesus wosango, "Ngoi tosidemokau
nginika, ma ngini koniongakuwa. 'O
sagala manarama gee 'ai Dea
wosulokokau tadiai, 'isinyata ma ngale
ngoi.
26 Ngini koniongakuwa sababu ngini
ge'ena matero ka to ngoiwa 'ai domba.
27 To ngoi 'ai domba-domba ge'ena
'isigisene 'ai 'ilingi, ngoi takokinako 'ena
de 'ena 'imoteke ngoi.
28 Ngoi tokula 'enaka 'o 'ahu 'ika-
kakali, de 'ena 'asa kaisi'ado-'adonika
koibinasawau. 'Ena 'asa komoiwa moi
'idadi ya'ora to ngoi 'ai giama ma
soatoka.
29 'Ai Dea wosisarakaniokau ngoino.
De 'una 'ifoloi 'awi kuasa 'iamoko de
nago'ona bato so komoiwa moi 'idadi
ya'ora 'ai Dea 'awi giama ma soatoka.
30 Ngoi de 'ai Dea ge'ena ka moi."
31 Ge'enaka de 'o Yahuidoka go'ona 'o
teto yomageseli ma ngale 'o Yesusika
wisiwako.
32 Ma 'o Yesus kawongosekau 'onaka,
"Ngini niamakekau ngoi todiai 'o
manarama yaowa-owa 'o gudai, gee 'ai

Dea wokulakau ngoino. 'Ai manarama
'iodumoka ge'ena, ka'ena ma sababu
ngini niomau niteto?"
33 'O Yahudioka ma nyawa-nyawa
go'ona yosango, "Ma sababu ko ni
manaramuwa yaowa-owa ge'ena so
ngomi miomau miniteto, ma 'ena sababu
ngona wonisiti-tingoono ma Jo'oungu ma
Dutu. Ngona 'o nyawa biasa de nomau
nomadiai ma Jo'oungu ma Dutu."
34 Ge'enaka de 'o Yesus wosango, "Naga
nia besesongo ma bukuoka 'isitulisuku
ma Jo'oungu ma Dutu wongose konee:
'Ngini ge'ena 'o jo'oungu'?
35 Ngone panako 'okia naga gee
'itulisuku 'o Buku 'Itebi-tebinoka 'ena
ge'ena kaisi'ado-'adonikau. So nako
ma Jo'oungu ma Dutu wakisironga ''o
jo'oungu' gee naga yadawo-dawongo
'awi demo,
36 'ido'oa so ngini niongose 'ato ngoi
towisiti-tingoono ma Jo'oungu ma Dutu,
ma sababu ngoi tongose 'ato ngoi ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngowaka? 'Ena
momongo ngoi 'ai Dea woiirikokau la ka
'una duga towileleani de woisuloko 'o
duniano.

37 Nako ngoi kotadiaiwa 'o manarama
gee 'ai Dea wokulakau, 'uwa niongaku
ngoino.
38 Duga ngano ngoi tadiaiokau, so
niongakukau 'okia naga gee ngoi tadiai,
ngaro ngini niooluku niongaku ngoino.
De ge'enau 'asa ngini nianako de niasahe
'ato 'ai Dea de de ngoi ka moi, de ngoi
de 'ai Dea ka moi."
39 'Ona yosikadike witagokoli 'o Yesus,
duga kowidaenuwasi.
40 'O Yesus wolioli 'o Yordan ma 'akere
ma songonasa, gee ma sira 'o Yohanes
'o nyawa wo'osi-'osikoka, de womanoa
ge'enaka doka.
41 'O nyawa manga gudai yaika 'unaka
de yomasikademo kayongosekau,
"'O Yohanes kowodiaiwa 'o no-nako
'ihera-herangi, ma 'iodumu gee
wosidemo-demo ma ngale 'o nyawa
nu'una ge'ena yadaene."
42 Ge'enaka de manga gudai ge'enaka
doka yongakuokau 'o Yesusika.

11 1 Ma moi ge'ena wimoi
wopanyakeku 'awi ronga 'o
Lazarus. 'Una de 'awi bira-biranga
ngo Maria de ngo Marta yomanoa 'o
Betaniaka.

2 'O ngo Mariau gumuna gee 'o goooro
ma bounu yaowa-owa 'o Yesus wi douku
modarisi de mosiesaka de 'ami utu.
3 'O Lazarus wopa-panyakeku gu'una
'awi biranga yamididi yobesesongo 'o
Yesusika 'ato, "Jou, 'amia iranga gee
wonisiboso-bosono gu'una wopanyake."
4 'O Yesus wo'isenoka 'o besesongo
ge'ena, de kawongosekau, "'O panyake
ge'ena dua sigado kowosisongenuwa.
Ne'ena 'idadi la ma Jo'oungu ma Dutu
wisiarene, de mita ma sababu ge'ena,
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngowaka
mita wisiarene."
5 'O Yesus wakisibosono ma sala 'o ngo
Marta, ngo Maria, de 'o Lazarus.
6 Ma gee 'o Yesus wo'isenoka 'ato
'o Lazarus wopanyake, de ka 'una wi
singina 'o wange modidiosi kowotagiwasi
ge'enaka dau.
7 Ge'ena 'ipasa de wongose 'awi
do-domoteika, "Nou, ngone polioli 'o
Yudeaka."
8 'Ona yosango, "'Aba Guru, 'asa
kaipasano 'o Yahudi ma nyawa-nyawa
yomau niteto, de ne'ena nomau nogilioli
ge'enaka doka?"

9 De 'o Yesus wongose 'onaka, "'O wange
moi ma do'ingo 'o takoro mogiooko
de modidi. 'O nyawa gee yotagi-tagi
'o wangeka ge'ena koyomasipelekuwa
sababu yamake 'o dunia ma darangi.
10 Ma 'o nyawa yotagi-tagi 'o obiruku
ge'ena yomasipeleke, sababu 'o darangi
koi'iwa 'onaka."
11 'O Yesus koge'enau wongose,
ge'enaka de wongoseli, "Nanga manai 'o
Lazarus woma'iduokau, ma dua taika de
towisimomiki."
12 De 'o Yesus 'awi do-domoteke
yongose, "Jou, nako 'o Lazarus
kawoma'iduoka ge'ena dua
kowido'oawa."
13 'O Yesus 'awi dumutu ge'ena 'o
Lazarus wosongenukou, duga 'awi
do-domoteke 'ona yongose 'o Yesus 'awi
dumutu ge'ena kawoma'iduoka.
14 Ge'enau so 'o Yesus wakidongose
kawakisiti-tiaikau, wongose 'ato, "'O
Lazarus wosongenukou.
15 Ma ngoi tomorene mita ma 'orasi
wosongene 'ena ngoi koi'iwa kadoka,
sababu koge'ena ge'ena 'ifoloi yaowa
ma ngale ngini, la ngini 'idadi niongaku

ngoino. Nou, ngone potagiou 'o
Lazarusika."
16 De 'o Tomas gee wisironga mita 'o
Sago kawongosekau 'awi ma-manaika
'o Yesus 'awi do-domoteke go'ona, "Nou
ngone pomoteke de de 'una, madaka la
ngaro ngone pomasidosongene de de
'una!"
17 Gee 'o Yesus wa'adono ge'ena 'o
Betaniano 'ena 'o Lazarus 'o obiri soatou
wi'otaika 'o bo'osuoka.
18 'O Betania ge'ena 'o Yerusalemuoka
'ena koikurutuwa, poilia 'o kilo
sa'angesani.
19 'O Yahudioka manga gudai yaino ngo
Maria de ngo Martano ma ngale manga
singina yosikuata sababu manga iranga
wosongene.
20 'O ngo Marta gee mo'isenoka 'o Yesus
woboa, de midajai-jai 'ena ngo Maria
muna ka 'o woaka.
21 'O ngo Marta misoboika 'o Yesus
de mongose 'ato, "Jou, nako 'iso
ma 'orasi ge'ena de de ngonaka
ne'enaka, ma raiokau 'ai iranga gu'una
kowosongenuwa.
22 Duga ne'ena ma 'orasi ngoi tanako,
'okia bato Jou ngona noga'asoko ma

Jo'oungu ma Dutude, ge'ena 'asa
wonikula."
23 'O Yesus wongose 'o ngo Martaka,
"'Ani iranga 'asa womomikoli."
24 'O ngo Marta mosango, "Ia ngoi
tanakokau 'o Lazarus dua womomikoli
gee ma 'orasi yosonge-songenoka
yakisimomiki 'o dunia ma do-dogumoka."
25 De 'o Yesus wongoseli 'o ngo
Martaka, "Ngoi ne'ena 'o nyawa
yosonge-songenuku takisimomi-momiki
de takikula 'o 'ahu 'ika-kakali. 'O nyawa
gee yongaku-ngaku ngoino ngaro
yosongenukou ma dua yowangoli.
26 De 'o nyawa yowango-wango
gee yongaku-ngaku ngoino, 'ona
'asa kaisi'ado-'adonika koyomakati-
tingakuawau de ma Jo'oungu ma Dutu.
Ngona nongaku ge'ena?"
27 Ngo Marta mosango, "Ia Jou, ma
gou-goungu ngoi tongaku ngona ge'ena
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngowaka, ma
Koana 'o Nyawa Wosilaha-laha gee ma
Jo'oungu ma Dutu wojajiokau 'ato dua
noboa 'o duniano ne'ena."
28 'O ngo Marta mongoseka koge'ena,
de motagi mi'ese ngo Maria to muna 'ami
'esa moi gumuna, de misudu munaka

mongose 'ato, "'O 'Aba Guru naga 'una,
'una wongose 'ato naikasi."
29 Ngo Maria kamo'isenoka ge'ena,
de mosijai-jai momomiki, so motagi 'o
Yesusika.
30 Ma 'orasi ge'ena 'o Yesus
kowa'adonuawasi 'o soanino so ka
gee 'o ngo Marta misobo-sobokokasi.
31 'O Yahudi ma nyawa gee ngo Maria mi
woaka yaino mi singina yosikua-kuata,
mimake ngo Maria mosupu de motagi
momatai-taiti so miriniiki, sababu
'ona yongose 'o bo'osuika mosikaika
moto-tora.
32 So gee ngo Maria ma'adonika 'o
Yesusoka de motalibukuku wi bionoka
de kamongosekau, "Jou, tei nako 'iso
ma 'orasi ge'ena ngona ne'enaka, ma
raiokau 'ai iranga kowosongenuwa."
33 Gee 'o Yesus mimake 'o ngo Maria
moto-tora, de 'o Yahudioka gee ngo
Maria mimote-motekino mita yoto-tora,
de 'awi singina 'isusa de posironga
wobalisaka,
34 so wosano 'onaka, "Kiakau
wininoaku?" 'Ona yosango, "Jou, nou
'awi bo'osuku nalega."
35 Ge'enaka de 'o Yesus wo'ari.

36 So 'o Yahudi ma nyawa gee
kayongosekau, "Sioko ee, posironga de
wisibosonoka 'o Lazarusika!"
37 Duga ge'enaka dau munuka
yomakadongose 'ato, "'Unau ge'ena
'o nyawa yorau-rau wakidiai 'idadi
yomasimake, de 'ido'oa so kowosi'aikuwa
'o Lazarus 'awi panyake la 'uwa
wosongene?"
38 'O Yesus 'awi singina posironga de
'isusakauoli, so wotagi 'o bo'osuika. 'O
bo'osuku ge'ena 'o teto ya'aruika de 'o
teto 'iamo-amoko yositamunika.
39 De 'o Yesus kawongosekau,
"Niatuluruka ma teto ge'ena." De ngo
Marta 'o Lazarus ma biranga gumuna
mosango, "'Etei Jou, 'una wi wange
soatou 'o bo'osuku ma dodaka, so ma
raiokau wobounukou."
40 'O Yesus kawaporoongie wongose ngo
Martaka, "Ee Marta, tonisidemokau bolo:
Nako ngona nongaku, 'asa namake ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi kuasa posironga
ma amoko."
41 So 'ona yatuluru ma teto ge'ena.
Ge'enaka de 'o Yesus womatagade
'o diwangie de kawongosekau,

"Kasamaowa 'Aba, sababu ngona
nosigisenokau 'ai ga-ga'asoko!
42 Ngoi tanakokau ngona kaitaurika
noisigisene, ma kone'ena tongose la 'o
nyawa 'isigi-gilolitino no'ona gee yo'isene
de yongaku ma ngale ngoi ne'ena ngona
noisulokino."
43 Ka koge'ena wongoseka de wo'asoko
wakua-kuatie, "Lazarus, nou nosupuno!"
44 So wosonge-songenuku gee wosupu.
'Awi giama de wi dou ka de ma sa-
saokasi 'o mosa ya'are-'arese, de wi
biono ma lu-luunu ma koi'aikuawasi.
'O Yesus wakisuloko 'o nyawa-nyawaka
ge'enaka gee kawongosekau, "'Awi
sa-sao niasoseka de winimadaka
wotagi-tagi!"
45 'O Yahudi ma nyawa ngo Mariaka
yaino-ino gee manga gudai yongaku 'o
Yesusika ma 'orasi yamake 'o Lazarus
wosongenukou de wisimomiki.
46 Duga yamuruo naga ge'enaka dau
gee koyongaku-ngakuwa yotagi 'o Farisi
ma nyawaka de yositotara 'okia naa gee
'o Yesus wodiaiokau.
47 So 'o Farisioka de 'o 'imam ma
sae-saeke yomatoomu de 'o 'Agamaka
ma Hakimi. 'Ona kayongosekau, "Ngone

salingou 'okia podiai? 'O nyawa nu'una 'o
no-nako 'ihera-herangi 'o gudai wodiai!
48 Nako ngone kapowisidipididilika
kone'ena, 'o nyawa 'iodumu dua yongaku
'unaka, de ma duanguku 'o Romaka
manga balu-balusu dua 'inadoboano de
yatorouoka ma Jou 'awi Woa de nanga
nyawa 'iodumu!"
49 'Onaka naga wimoi 'awi ronga 'o
Kayafas, 'una 'o 'Imam ma Amoko ma
taunu ge'ena, kawongosekau, "Ngini
kokiawa nianako.
50 Ngini konianakowa 'ato ma
ngale 'o kawasa manga laha, 'ifoloi
yaowa womatengo wosongene, 'uwa
sigado ngone 'o Yahudioka poodumu
pobootuku?"
51 'O Kayafas koge'ena wongose, ge'ena
ko to 'unawa ma sirete 'awi singinano
ma, ma Jo'oungu ma Dutuno, sababu
'una 'o 'Imam ma Amoko ma taunu
ge'ena. So 'una wosidemosira 'ato 'o
Yesus 'asa wosongene ma ngale 'o
Yahudioka ma nyawa.
52 De duga ka 'o Yahudiokawa, ma mita
watoomu de wadiai ka moi ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi ngowa-ngowaka gee kiaka
naga bato yomati-tingaika.

53 'Ikurue ma wange ge'ena 'o Yahudioka
manga balu-balusu yomasikagaro ma
ngale 'o Yesus wito'oma.
54 Ge'enau so 'o Yesus
kowomasidumutuawau 'o kawasaka 'o
Yahudi ma nyawaka. 'Una woma'aiki
ge'enaka dau de wosikaika 'o kotaka
gee ma ronga 'o Efraim, 'o tonaka
'ika-kakasa ma datekoka. Ge'enaka dau
'una de 'awi do-domoteke yomanoa.
55 Ma 'orasi ge'ena 'isoriokau 'o
Yahudioka Wakisisupu 'o Mesiroka
ma Wange ma Amoko. 'O nyawa 'o
soa-soanoka manga gudai yopasakau 'o
Yerusalemuka la yadiai manga 'agamaka
ma 'adati ma ngale manga singina
yatebini, gee ma wange ma amoko
ge'ena koya'adonikawasi.
56 'Ona winonu 'o Yesus, de gee
yomatoomuno ma Jou 'awi Woaka, 'ona
yomakadongose moi de moika, "Kokia
to ngini 'ania di-dibangi? Poilia dua
'una kowoboawa 'o wange ma amokoka
ne'ena."
57 'Ona koge'ena yongose sababu 'o
'imam ma sae-saeke de 'o Farisioka
manga pareta yosisupuokau 'ato
nago'ona wimake 'o Yesus kiaka naga

bato, salingou yosidemo la 'idadi
witagoko.
12 1 'O wange butangasi de
Wakisisupu ma Wange ma Amoko
ya'adono, 'o Yesus wotagi 'o Betaniaka,
gee 'o Lazarus womanoa-noaka de
ge'enakau 'o Lazarus wosongenuku de 'o
Yesus wisimomiki.
2 Ge'enaka doka 'o Yesus wisi'odomo,
de ngo Marta makileleani. 'O Lazarus
mita yomasido'odomo de 'o woa ma
gikiri manga gudaioka de 'o Yesus.
3 Yo'odomo ma gu-gudaioka de ngo
Maria moboa mo'asa 'o goooro ma
bounu yaowa-owa ma 'ija 'ihali ma sala
ma ronga 'o narwastu, poilia 'o literi ma
ngogu. De modarisi 'o Yesus 'awi douku
deika mosiesaka de 'ami utu. So ma woa
ge'ena ya'omanguku ma bounu 'ena ma
sureka ngano ma narwastu ge'ena.
4 Duga 'o Yudas Iskariot 'o Yesus wi
do-domoteke wimoi gee dua 'o Yesus
wiwukunu kawongosekau,
5 "'Ido'oa so ma narwastu ge'ena
konawukunuwa ma 'ija 'o pipi saaka
'o ratusu sa'angeka, 'asa de ma pipi
nakikula 'o nyawa yosusa-susaka?"

6 'O Yudas koge'ena wongose ge'ena ma
ngale ko 'o nyawa susawa wakikalesangi,
ma 'ena sababu 'una ge'ena wotosi-
tosiki. 'Una 'ijaga wa'ese 'o do-domoteke
manga pipi yalomu-lomuno 'unaka.
7 Ma 'o Yesus kawongosekau,
"Monimadaka muna modiai koge'ena!
Muna modiai kone'ena ma ngale
moidudu-duangou ma 'orasi 'ipo'osuku.
8 'O nyawa yosusa-susa kaitaurika naga
de de ngini, ma dua ngoi koitaurikawa
naga de de ngini."
9 'O Yahudioka manga gudai yo'isene
'ato 'o Yesus doka 'o Betaniaka, so
'ona yotagi dokaika. 'Ona yaika ge'ena
manga dumutu duga ka 'o Yesusikawa,
ma mita yomau wimake 'o Lazarus gee
wosongenuku de 'o Yesus wisimomikieu.
10 Ge'enau so 'o 'imam ma sae-saeke
yomau wito'oma 'o Lazarus mita.
11 Ngano ma sababu 'unau so 'o Yahudi
ma nyawa manga gudai yakimadakau
manga balusu go'ona de yongakuoku 'o
Yesususika.
12 Ma bibinoka 'o nyawa yoku-kudai
gee yoboanou ma ngale Wakisisupu ma
Wange ma Amoko yodiai, yo'isene 'ato 'o

Yesus naga wi do-dagi ma sigoronakau
'awi dumutu 'o Yerusalemuno.
13 So 'ona yo'ese 'o palem ma soka-soka
de yotagi wisiduono de yosibeto-betongo,
"'Alele! Nou, powisiarene ma Jo'oungu
ma Dutu! Tanu ma Jo'oungu ma Dutu
wisibarakati 'una gee woboa de ma Jou
'awi kuasa. Tanu wisibarakati 'o Israeloka
nanga Koana!"
14 'O Yesus wamake 'o keledai ma gooka
'o ngai moi, de ge'enaku woparene.
So 'idadiokau gee 'isilefoku 'o Buku
'Itebi-tebinoka konee,
15 "'Uwa nimodongo, ngini 'o Sion ma
nyawa! Winimake 'ania Koana woboa,
woparenuku 'o keledai ma gooka moi!"
16 Ma 'orasi ge'ena 'o Yesus 'awi do-
domoteke koyasahewasi 'iodumu ge'ena.
Ma gee 'o Yesus wisiwangodeli ma ngale
wisitedene, 'asa de 'ona yonganonie 'ato
gee 'o nyawa yokakadiai 'unaka ge'ena
'isilefokau 'o Buku 'Itebi-tebinoka ma
ngale 'una.
17 'O nyawa gee yoboa-boano ma
'orasi 'o Yesus 'o Lazarus wosongenuku
de wisimomiki wi'asoko wosupu
'o bo'osukino, 'ona koyomaogoruwa
yosijarita ma ngale 'o Lazarus wisiwango.

18 Ge'enau so 'o nyawa yoku-kudai
go'ona yotagi 'o Yesus wijai-jai. Sababu
'ona yo'isene 'ato 'unau wodiai 'o
no-nako 'ihera-herangi ge'ena.
19 So 'o Farisioka moi de moi
yomakadongose 'ato, "'Etei, ngone
kopomado-do'oawa! Kaniamake 'o
nyawa posironga manga gudai yotagi
wimoteke 'una!"
20 'O nyawa gee yotagi-tagi 'o
Yerusalemuka ma ngale yamoteke 'o
lo-lomu gee ma 'orasi 'o wange ma
amoko ma rame-rame ge'ena, ge'ena
dau manga sigoronaka de ma 'ena mita
'o Yunanioka yamuruo naga.
21 'Ona yaika 'o Filipusika de
kayongosekau, "'Esa moi, nako 'idadi
de ngomi miomau mimakamake de
'o Yesus." ('O Filipus 'awi 'asali 'o
Betsaidano 'o Galilea ma daeraaka.)
22 So 'o Filipus waika wosidemo
'o Andreasika, deika 'ona yamididi
yositotara 'o Yesusika.
23 'O Yesus kawongosekau 'onaka,
"Ma 'orasi ya'adonokau 'o Nyawa
ma Ngowaka ma Jo'oungu ma Dutu
wisitedene.

24 Ma gou-goungu 'itiai 'ai demo ne'ena:
Nako 'o bira 'o muhi moi koyatudukuwa
'o tonauku de koisongenuwa, dua 'ena
ka koge'ena ka 'o muhi moioka. Ma nako
'o bira ma muhi ge'ena 'isongene, dua
ma hasili 'isupuno ma amooka.
25 'O nyawa gee manga 'ahu yasingina,
'asa manga 'ahu 'iisanga. Ma 'o nyawa
gee koyosinginawa manga 'ahu 'o
duniaka ne'ena, 'asa yapaliara ma ngale
yo'ahu kaisi'ado-'adonika.
26 'O nyawa gee yomau 'ileleani ngoi,
salingou 'imoteke ngoi, la 'ai ro-riwo
'idadi de de ngoi kiaka naga ngoi taika.
'O nyawa gee 'ileleani ngoi, 'asa 'ai Dea
wakihoromati."
27 "Tei, 'ai singina 'isusa. 'Okia salingou
tongose? Salingou tongose? 'ato, ''Aba,
noisiresene 'o sangisara ne'ena'? Ma
ngano salingou tamoku 'o sangisara
ne'ena, so ngoi toboa 'o duniano.
28 'Aba, tanu nosidumutu 'ani kumati 'o
nyawaka!" So 'o 'ilingi daku 'o sorogaaku
'ingose 'ato, "Ngoi tosidumutokau 'ai
kumati, de 'asa tosidumutoli."
29 'O nyawa yoku-kudai ge'enaka
gee yo'isene 'o 'ilingi ge'ena de
kayongosekau, "Ge'ena 'o duturu ma

'ilingi!" Ma naga mita yongose, "Ko'uwa,
ge'ena 'o mala'ekati 'ibicara 'unaka!"
30 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
'onaka, "'O 'ilingi gee po'ise-'isene
ge'ena ma dumutu ko to ngoiwa 'ai laha,
ma 'ena to ngini.
31 Ne'ena ma 'orasi ya'adonokau ma
Jo'oungu ma Dutu wahakimi 'o nyawa 'o
duniaka, de ma 'orasi ne'ena 'o dunia
yapa-paretano ge'ena la 'o Tokata ma
Koana koimado-do'oawau.
32 Ma ngoi ne'ena dua gee 'isitedenoka
'o salipoka de 'isidoaka 'o sorogaade,
ngoi 'asa takitoomu 'o nyawa 'iodumu
ngoino."
33 'Una koge'ena wongose, ma ngale
wosidumutu kokia ma ngekomo dua 'una
wosongene.
34 'O nyawa yoku-kudai go'ona
kayongosekau 'unaka, "Moteke 'o
besesongo ma bukuoka 'isilefoku, ma
Koana 'o Nyawa Wosilaha-laha dua
wo'ahu kaisi'ado-'adonika. De kokia
so ngona nongose 'ato 'o Nyawa ma
Ngowaka dua wisidele 'o salipoka?
Nagu'una 'o Nyawa ma Ngowaka
gu'una?"

35 'O Yesus wosango, "'O darangi ge'ena
koito'ingokawa nginioka. So niotagiou
ma 'orasi 'o darangi ka de ma 'enasi,
la ngini 'uwa nidaene 'o darusu. 'O
nyawa gee yotagi-tagi 'o darusoka,
koyosikanakowa kiaka yosikaika.
36 Ma 'orasi ngoi naga nginiokasi, ge'ena
matero ka 'o darangi naga nginioka. So
ngini salingou niongaku ngoino la ngini
nio'ahu 'o darangi ma dodaka." 'O Yesus
wongoseka koge'ena, de womagoraka
ge'enaka doka de kowomasidumutuawau
'onaka.
37 Ngaro 'o gudaiou 'o no-nako 'ihera-
herangi 'o Yesus wodiai to 'ona manga
bionoka, ma 'ona koyongakuwa 'unaka.
38 So ge'ena 'idadiokau 'isoka ma
Nabii Yesaya wongosekau konee, "Jou,
gee miosiha-habari ge'ena nago'ona
yangaku? Nago'onaka nosidumutu 'ato
ngona 'ifoloi nokuasa?"
39 'Ona koyongakuwa, sababu 'o Yesaya
wongosekau konee mita, "Ma Jo'oungu
ma Dutu wongose,
40 'Ngoi takidiai 'ona yopiloko de manga
singina 'i'opini; la koyomasimakewau, de
koyomasinakowau. La 'ona 'uwa yolioli
ngoino, la 'uwa takisi'aiki.'"

41 'O Yesaya koge'ena wongose sababu ma sira 'o mo-make ma sigoronaka wamakekau 'o Yesus 'asa wisitedene so wobi-bicara ma ngale 'una.
42 Ngaro koge'ena, ma manga gudai mita yongaku 'o Yesusika, naga 'o Yahudioka manga balu-balusu sona. Ma 'ona koyomoroinuwa yosikawasa, sababu 'ona yakimodongo 'uwa sigado 'o Farisioka koyosidabiwau yowosanga ma Jou 'awi Woaka.
43 'O Farisioka 'ona ge'ena 'ifoloi yoduaka ka 'o nyawa yakihoromati 'onaka positero ma Jo'oungu ma Dutu wakihoromati.
44 Ge'enaka de 'o Yesus wosigasoko wongose 'ato, "'O nyawa gee yongaku-ngaku ngoino, 'ona ge'ena yongaku ka ngoinowa duga, ma wingaku 'unaka gee woisulo-suloko.
45 De 'o nyawa gee 'imakekau ngoi, ge'ena wimakekau 'una gee woisulo-suloko.
46 Ngoi toboa 'o duniano ne'ena ge'ena todadi 'o darangi, la 'o nyawa 'iodumu gee yongaku-ngaku ngoino 'uwa yogogere 'o darusoka.

47 De 'o nyawa gee yo'ise-'isene 'ai
do-dotoko ma koyodomotekuwa, ge'ena
ko ngoiwa takihukumu. Sababu ngoi
toboa ma ngale kotahukumuwa 'o nyawa
'o duniaka ne'ena, ma 'ena takisilaha.
48 'O nyawa gee koidawonguwa de
koyosigisenuwa 'ai demo, naga de ma
'enau gee yakihaki-hakimi. 'O demo
gee tositota-totarokau, ge'enau dua
yakihakimi 'o dunia ma do-dogumoka.
49 Sababu gee tosibi-bicara ge'ena duga
ka to ngoiwa ma sirete 'ai mau. Ge'ena
'ai Dea gee woisulo-suloko wopareta
'okia naga salingou tangose moteke ka
to 'una 'awi mau.
50 De ngoi tanako 'awi pareta ge'ena
nisi'asa 'o 'ahu 'ika-kakalika. So ngoi
tositotara moteke 'ai Dea woisidemokau."

13

1 'O wange moiosi de Wakisisupu
ma Wange ma Amoko, 'o Yesus
wanakokau 'ato ma 'orasi ya'adonokau
'una wamada 'o dunia ne'ena ma ngale
wolio ma Deade. 'Una wakisibosono
'o nyawa-nyawa gee yodadiokau to
'una 'awi do-domoteke de tatapu
wakisibosono sigado ma do-dogumika.
2 'O Yesus de 'awi do-domoteke
yo'odomo ma gu-gudaioka 'o obiruku, de

'o Tokata ma Koana ma niati 'ito-torou
'isingosangokau 'o Yudas 'awi singina ma
dodaka, ma ngale 'o Yesus wiwukunu.
'O Yudas gu'una 'o Simon Iskariot 'awi
ngowaka.
3 'O Yesus wanakokau 'ato 'awi Dea
wosito-togumokau 'o pareta 'iodumu
'unaka. De 'una wanakokau mita 'una
ge'ena ma Jo'oungu ma Dutuoka de
waino, de dua wolioli ma Jo'oungu ma
Dutuka.
4 Sababu ge'ena 'una woma'oko de
wa'aiki 'awi juba, de 'awi handuk
womasipusukino 'awi goronano.
5 Ge'enaka de 'o 'akere wodarisuku
'o giama ma gi-gisoko ma ngiioka,
de womasitero 'isoka 'o gilaongo so
'awi do-domoteke manga dou wa'isoko.
Wa'isokoka 'asa de wosi'ikiri de 'o handuk
gee 'awi goronaka wosipusu-pusukino.
6 Gee wototara 'o Simon Petrusika, de
'o Simon Petrus kawongosekau, "'Etei
Jou, 'ato ngona de 'ai dou na'isoko?"
7 'O Yesus wosango, "'Okia naga
todiai ne'ena, ma 'orasi ne'ena ngona
konasahewasi, ma dua 'asa nasahe."
8 'O Petrus wongose 'o Yesusika, "'Uwa
Jou! Ka ma eta ma koidadiwa na'isoko

'ai dou!" Ma 'o Yesus wosango, "Nako
kotoni'isokuwa, ge'ena ngona de de ngoi
kopomarimoiwa."
9 'O Simon Petrus kawongosekau, "Jou,
nako koge'ena, de 'uwa duga ka 'ai dou,
ma 'ai giama de 'ai saeke mita!"
10 'O Yesus wongose 'o Petrusika,
"'O nyawa gee yoma'osikokau, ge'ena
manga roese 'iodumu 'ikokitebinokau.
'Ona koiparaluuwau yaki'osikoli; duga ka
manga douou gee yotagi de 'imedirokau,
ge'ena salingou ya'isoko. Ngini ne'ena
niotebinokau, duga konioodumuwa."
11 ('O Yesus wanakokau nagu'una
dua wiwukunu. Ge'enau so wongose
'ato, "Ngini ne'ena niotebinokau, ma
konioodumuwa.")
12 'O Yesus wakoki'isokoka manga
dou, de womasinoali 'awi juba 'asa
de woliokali wi rioka. Ge'enaka de
kawongosekau 'onaka, "Niasahe? 'okia
naga gee 'asa katodiaioka nginika?
13 Ngini nio'asoko ngoino 'Aba Guru de
ma Jou. De ge'ena ma goungu.
14 Nako ngoi to ngini 'ania Jou de nia
Guru ma ta'isokokau 'ania dou, ngini
mita salingou 'ania dou nimakadigisoko.

15 Ngoi tosidumutokau nginika 'okia
salingou niadiai, la ngini mita niadiai
'isoka kokia naga gee ngoi tadi-diai
nginika.
16 'Ai demo ne'ena ma gou-goungu 'itiai:
'O yongosi koyofoloidewa de manga
tuangi. De 'o su-suloko koyofoloidewa de
gee wosulo-suloko.
17 Ne'ena ngini nianakokau 'iodumu
ge'ena. Niosanangioka ngini nako
niamoteke.
18 'Okia naga gee ngoi tosidemo
ne'ena, ge'ena ma ngale ko ngini
nioodumuwa. Ngoi takinako 'iti-tiai
nago'ona gee takiirikokau. Ma 'okia naga
gee 'isilefokau 'o Buku 'Itebi-tebinoka
salingou 'idadi, ge'ena la: ''O nyawa
wimoi gee mimasido'odomo de de ngoi,
'asa woiwukunu.'
19 Ge'ena koidadiwasi 'ena
tinisitotarokau nginika ma 'orasi
ne'ena, la dua gee 'idadi, ngini 'asa
niongaku 'ato, 'Ngoi ne'ena 'una gee
'isironga NGOI NAGA.'
20 Ma gou-goungu 'itiai 'ai demo ne'ena:
Nago'ona yakidawongo 'o nyawa gee
takisulo-suloko, ge'ena 'idawongo ngoi.

De nago'ona 'idawongo ngoi, ge'ena
widawongo 'una gee woisulo-suloko."
21 'O Yesus koge'ena wongoseka, de
'awi singina 'isusa ma sala. Ge'enaka de
'una kawongosekau, "Ma gou-goungu
'itiai 'ai demo ne'ena: Wimoi naga
nginioka gee dua woiwukunu."
22 'Awi do-domoteke yomakaungini
moi de moi de yoherangi ma sala,
sababu 'ona koyanakowa 'awi dumutu
nagu'unaka.
23 'O do-domoteke gee 'o Yesus
wisiboso-bosono de yogiamanai ma sala
ge'ena 'o Yesus 'awi dateoka.
24 'O Simon Petrus wiakotawi 'unaka,
la wosano 'o Yesusika 'ato 'awi dumutu
nago'onaka.
25 So 'o do-domoteke gu'una
womasisori-sorika monga de wosano 'o
Yesusika, "Nagu'una ge'ena Jou?"
26 'O Yesus wosango, "'O nyawa
gee towikula 'o roti todawaruoka 'o
sawokuku, 'unau ge'ena." So 'o Yesus
wa'ese 'o roti 'o eta moi de wodawaruoka
'o sawouku; deika wokula 'o Yudasika 'o
Simon Iskariot 'awi ngowaka.
27 'O Yudas wa'eseka 'o roti ge'ena,
de 'o Tokata ma Koana 'awi singina

yaparetanou. Ge'enaka de 'o Yesus
kawongosekau 'o Yudasika, "Nomatai-
taiti nadiai 'okia naga gee nomau
nadiai."
28 Gee yo'odo-'odomo ge'enaka dau
komoiwa yasahe 'ido'oa so 'o Yesus
koge'ena wongose 'o Yudasika.
29 Munuka 'ona yongose 'o Yesus
wosuloko 'o Yudas 'o kianikia wo'ija ma
ngale manga paraluu 'o rame-rameka
ge'ena, bolo 'o pipi ma eta wakikula
'o nyawa yosusa-susaka, sababu 'una
ge'ena manga pipi ma ga-gao.
30 'O Yudas kawa'eseka 'o roti ge'ena, de
kawogila-gilaka wosupu 'ena 'iobirokau.
31 'O Yudas wopasaka de 'o Yesus
kawongosekau, "Ne'ena ma 'orasi
ya'adonokau ngoi 'o Nyawa ma Ngowaka
'isitedene, de ma Jo'oungu ma Dutu
wisitedene ma ngekomo ngoi.
32 Nako ma Jo'oungu ma Dutu
wisitedene ma ngekomo ngoi, ngoi mita
'asa ma Jo'oungu ma Dutu woisitedene
ma ngekomo 'una ma sirete. De
ma Jo'oungu ma Dutu 'asa wacobou
woisitedene.
33 Ngini gee matero ka 'ai ngowa-
ngowaka, ngoi dua koito'ingowau

tomanoa de de ngini. Ngini 'asa ninonu
ngoi, ma 'isoka gee tosidemokau
'o Yahudioka manga balu-balusika,
koge'enali mita tosidemo nginika,
'o ngii kiaka naga ngoi totagi, ngini
konia'akunuwa niaika.
34 Ngoi tinikulakau 'o besesongo
ma sungi ge'ena la, nimasikabosono
moi de moi. 'Isoka ngoi tinisibosono
ngini, koge'enali mita ngini salingou
nimasikabosono.
35 Nako ngini nimasikabosono, 'o nyawa
'iodumu 'asa yanako 'ato ngini ge'ena to
ngoi 'ai do-domoteke."
36 'O Simon Petrus wosano 'o Yesusika,
"Jou, kiaka notagi?" 'O Yesus wosango,
"Kiaka naga ngoi totagi ngona koidadiwa
nomoteke ma 'orasi ne'ena. Ma dua
ngona 'asa noimoteke ngoi."
37 'O Petrus wosanoli, "Jou, 'ido'oa so
ngoi koidadiwa tonimoteke ma 'orasi
ne'ena? Ngoi katomodeke tosongene ma
ngale ngona Jou!"
38 'O Yesus wosango, "Ma goungu?
nomodeke nosongene ma ngale
ngoi? Nosi-singina, dua 'o namoro
koisorenuawasi 'ena nomadidumu ma
sa'angeu nongose 'ato konoinakowa!"

14 [1] 'O Yesus wongose 'awi do-
domoteika, "'Uwa nia singina
'isusa. Salingou niongaku ma Jo'oungu
ma Dutuka de mita ngoino.
[2] 'Ai Dea 'awi woaka 'o ngii pomanoa-
noa 'o gudaioka. Ngoi totagi ge'enaka
ma ngale takalari to ngini 'ania ngii. Ngoi
ma rai kotinidongosewa nako la ge'ena
ko ma gounguwa.
[3] 'Ania ngii takalari 'iduanga, 'asa tainoli
tini'ese, la kiaka naga ngoi, ngini mita
ge'enaka.
[4] 'O ngii kiaka ngoi totagi, ngini
niosikanako ma ngekomo."
[5] Ge'enaka de 'o Tomas kawongosekau
'o Yesusika, "Jou, ngomi
komiosidongoowa kiaka notagi, de
kokia ngomi miosikanako ma ngekomo?"
[6] De 'o Yesus wosango, "Ngoi ne'ena
'o ngekomo ma ngale 'o nyawa winako
'itiai ma Jo'oungu ma Dutu, de yamake
'o 'ahu 'ika-kakali. Komoiwa moi 'idadi
yaika ma Jo'oungu ma Dutuka, nako ko
de de ngoiwa.
[7] Nako ngini ninako ngoi, ma raiokau
ngini wininako 'ai Dea mita. Ma 'orasi
ne'ena ngini wininakokau 'una, de
winimakekau."

8 So 'o Filipus kawongosekau 'o
Yesusika, "Jou, minisidumutino 'ani Dea
ma Jo'oungu ma Dutu gu'una, la ngomi
miosanangi."
9 Ma 'o Yesus wosango, "Ee Filipus,
koge'enau ma do'ingo ngoi de de
ngini, de konoinakowasi? 'O nyawa gee
'imakekau ngoi, ge'ena wimakekau
'ai Dea. De kokia so nongose 'ato,
'Minisidumutino 'o 'Aba gu'una'?
10 Filipus, ngona konongakuwa? 'ato
ngoi de 'ai Dea ge'ena ka moi, 'imatero
de ka 'o singina moi. 'Okia naga gee
tangose-ngose ngonaka ge'ena ko to
ngoiwa ma sirete 'ai mau. 'Okia naga
gee tongose-ngose ngonaka, ge'ena ko
to ngoiwa ma sirete 'ai singinano 'isupu.
Ma 'ai Dea gee ka moi de de ngoi, 'una
womanarama 'iodumu ge'ena.
11 Kanoingaku bato, ngoi de 'ai Dea
ge'ena ka moi, de koge'enali mita 'una
de de ngoi. Bolo yaino ma kurangi ge'ena
salingou noingaku sababu 'okia naga
todiaiokau.
12 Ma gou-goungu 'itiai 'ai demo ne'ena:
'O nyawa gee yongaku-ngaku ngoino,
'asa yadiai 'o manarama gee ngoi
tadi-diai, de 'ona 'asa yadiai 'ifoloiosi

'ila-laagomo, sababu ngoi totagiou 'ai
Deaka.
13 De 'okia naga bato nioga'asoko de to
ngoi 'ai pareta, ge'ena 'asa tinileleani, la
ma ngekomo ngoi ma Jo'oungu ma Dutu
'awi Ngowaka, 'o nyawa 'asa wisitedene
'ai Dea.
14 'Okia naga bato nioga'asoko de to
ngoi 'ai pareta, 'asa tadiai."
15 'O Yesus wongoseli, "Nako ngini
nisibosono ngoi, ngini 'asa niamoteke
'iodumu gee tosulo-suloko nginika.
16 De ngoi 'asa toga'asoko 'ai Deaka,
la winikula 'o Ro-riwo moioli, gee dua
'imanoa nginioka kaisi'ado-'adonika.
17 'Ena ge'ena 'o Ngomasa 'Itebi-
tebini gee dua nisidumutu 'iti-tiai ma
ngale ma Jo'oungu Dutu. 'O nyawa
'o duniaka gee koyongaku-ngakuwa,
'ona koyadawonguwa 'o Ngomasa
'Itebi-tebini sababu 'ona koyamakewa
bolo koyanakowa. Ma ngini nianako,
sababu ge'ena 'ena naga de de ngini, de
dua 'ena 'imanoa 'ania singinaka.
18 Ngoi 'asa kotinisidamadakawa ka
nginioka 'isoka 'o go'osisi. Ngoi 'asa
tolioli nginino.

19 Ka 'o 'orasi moiou de 'o nyawa 'o
duniaka dua koimakewau. Ma ngini
'asa nimakeli ngoi. De sababu ngoi
to'ahu, so ngini mita 'asa nio'ahu
kaisi'ado-'adonika.
20 Nako ma wange ya'adono to'ahuoli,
ngini 'asa nianako 'ato ngoi ka moi de 'ai
Dea, de ngoi de de ngini pomarimoi.
21 'O nyawa gee yadawongo de yoduaka
yadiai 'okia naga gee tosulo-suloko,
'ona ge'ena 'isibosono ngoi. 'Ai Dea 'asa
wakisibosono 'o nyawa gee 'isiboso-
bosono ngoi, ngoi mita 'asa takisibosono
'o nyawa go'ona, de tomasidumutu
'onaka."
22 'O Yudas gee ko 'o Yudas Iskariotuwa
wosano 'o Yesusika wongose 'ato,
"Jou, 'ido'oa so konomasidumutuwa 'o
nyawa 'ireguka 'o duniaka ne'ena so ka
ngomino?"
23 'O Yesus wosango, "'O nyawa gee
ma gou-goungu 'isibosono ngoi, 'asa
yamoteke 'ai do-dotoko. 'Ai Dea 'asa
wakisibosono 'ona, de 'una de de ngoi
'asa mioboa 'onaka de miomanoa de de
'ona.
24 'O nyawa gee koisibosonuwa ngoi,
'ona koyamotekuwa 'ai do-dotoko.

'O do-dotoko gee ngini nio'ise-'isene,
ge'ena ko ngoinowa, ma 'ena 'ai Deano
gee woisulo-suloko.
25 'Iodumu ge'ena tosidemo nginika, ma
'orasi ngoi ka de de nginiosi.
26 Ma 'o Ngomasa 'Itebi-tebini, 'o
Ro-riwo gee dua 'ai Dea wosidingoto ma
ngale 'ai dagali, 'ena 'asa nisidotoko 'o
sagala moi-moi, de nisinganono 'okia
naga tosidemokau nginika.
27 Ngoi ne'ena 'o sanangi ma titi. Ngoi
tinikula 'o sanangi la niosangani 'isoka
ngoioli. Gee tinikula-kula nginika ge'ena
'isoka 'o nyawa 'o duniakawa nikula-kula.
'Uwa nia singina 'isusa, 'uwa nimodongo.
28 Ngini nio'isenokau tinisidemo konee:
'Ngoi 'asa totagi, ma 'asa toboali
ngininо.' Nako ngini nisibosono ngoi,
ngini dua niomorene ngoi totagi 'ai
Deaka, sababu 'una 'ifoloi woamoko de
de ngoi.
29 Ma 'orasi ne'ena, 'iodumu ge'ena
koidadiwasi 'ena tinisidemokau. La nako
gee dua 'idadi, ngini 'asa niongaku.
30 Ngoi dua koikudaiwau tobicara de
de ngini, sababu ma 'orasi ya'adonokau
'o duniaka 'ipa-pareta ge'ena la 'o

Tokata ma Koana ge'ena 'iboau. Ma 'ena
koi'akunuwa 'ipareta ngoi.
31 Ma ge'ena 'iodumu salingou 'idadi la
'o nyawa 'o duniaka yasahe 'ato ngoi
towisibosono 'ai Dea, de tadiai 'o sagala
moi-moi gee 'ai Dea wosulo-suloko. Aa,
nou ngone pomagoraka ne'enaka!"
15 1 'O Yesus wongoseli, "Ngoi ne'ena
'isoka 'o 'anggur ma gou-goungu
ma roese, de 'ai Dea 'una ge'ena ma
'anggur ma bairi wodi-diai.
2 Ma 'anggur ma sago gee koisowo-
sowokuwa ge'ena ma bairi wodi-diai
gu'una wa'oto, de ma sago gee 'isowo-
sowoko ge'ena wodetebini, la ma sowoko
'ifoloiosi 'ikudaioka.
3 Ngini niotebinokau sababu 'o
do-dotoko gee tinikula-kulakau.
4 Ngini salingou tatapu de de ngoi,
de ngoi tatapu de de ngini. 'Isoka 'o
'angguroli nako ka ma roesoka duga
ge'ena koidadiwa 'isowoko. So nako
'imau 'isowoko ge'ena salingou 'uwa
'imasipidili ma roesoka. Koge'enali
mita ngini 'idadi niadiai 'okia sonaa
yaowa-owa nako ngini konimasipidiluwa
de de ngoi.

5 Ma gou-goungu ngoi 'isoka 'o 'anggur
ma roese, de ngini ma sago-sago. 'O
nyawa gee tatapu de de ngoi de ngoi de
de 'ona, 'ona ge'ena 'isoka 'o 'angguroli
tanu ma sowoko 'o gudaioka. Sababu ko
de ngoiwa, ngini konimado-do'oawa.
6 'O nyawa gee koyotatapukuwa
ngoioka, 'asa yaki'umo 'isoka 'o 'anggur
ma sago-sago gee koisowokuwa so
ya'oto de ya'umo. So gee 'i'osauku 'asa
de yatoomu so yositaulu.
7 Nako ngini tatapu nimarimoi de
de ngoi de 'ai do-dotoko naga 'ania
singinaka, 'okia naga bato niomau
nioga'asoko 'ai Deaka, ge'ena 'asa
nimadamake.
8 Nako ngini 'ikudai niadiai yaowa-owa,
ge'ena 'ai Dea wisitedene. Ma ngekomo
ge'ena ngini ma gou-goungu niodadi 'ai
do-domoteke.
9 'Isoka 'ai Dea woisibosono ngoi,
koge'enali mita ngoi tinisibosono ngini.
Ge'enau so 'ai dora nginika niosi-singina
de 'uwa nimasimada.
10 Nako ngini niamoteke 'ai pareta
moi-moi, ngini tatapu nio'ahu 'ai dora
ma sigoronaka. 'Isoka ngoi tatapu 'o

Dea 'awi dora ma sigoronaka, sababu
tamoteke 'awi pareta moi-moi.
11 'Iodumu ne'ena tosidemo nginika, la
ngini niomorene sababu ngoi, de to ngini
'ania morene 'idadi 'itotomo.
12 Nanedau tinisulo-suloko ge'ena la:
Nimakadora moi de moi, 'isoka ngoi
tinidora ngini.
13 'O dora gee 'ifoloi 'iamoko ge'ena
la yakiriwo manga manai sigado ngaro
yosongene ma yomodeke.
14 Ngini ge'ena to ngoi 'ai ma-manai,
nako la ngini niamoteke 'ai pareta.
15 Ngini kotinisi'asokuawau 'ai ro-riwo,
sababu 'o ro-riwo koyanakowa 'okia gee
naga manga tuangi wi di-dibangi. Ngini
tinisi'asoko 'o giamanai, sababu 'iodumu
gee to'isenino 'ai Deaka, tositotarokau
nginika.
16 Ngoi ne'ena ko nginiwa niiriki, so 'ena
ngoi tiniiriki ngini de tinisuloko niotagi
niadiai 'ai manarama la de ma sowoko,
de ma sowoko gee koito-torouwau. La
'ai Dea 'asa winikula 'okia naga bato
nioga'asoko 'unaka de to ngoi 'ai pareta.
17 Naneda to ngoi 'ai besesongo nginika:
Niomasikabosono moi de moi."

18 "Nako la 'o nyawa 'o duniaka
nidu'uduku nginika, niongano-nganono,
'isira ngoino 'idu'udukokau.
19 Nako ngini niomarimoi de 'o nyawa 'o
duniaka gee koyamotekuwa ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi mau, ma raiokau 'ona
'asa nisibosono. Ma ngoi tiniirikokau 'o
duniaka ne'ena ma ngale nimoteke ngoi,
so ngini konimarimoiwau de de 'ona.
Ge'enau so 'ona nidu'uduku nginika.
20 Niongano-nganono 'okia naga gee
tosidemokau nginika, ''O ro-riwo koi'iwa
'ifoloi yodaduie de manga tuangi.'
Nako 'ona 'ihalebiruokau ngoi, 'ona
'asa nihalebiru ngini mita. Nako 'ona
yamoteke 'ai do-dotoko, 'ona 'asa
yamoteke mita to ngini 'ania do-dotoko.
21 Ge'ena 'iodumu dua 'ona yodiai
nginika, sababu ngini to ngoi 'ai do-
domoteke, de sababu 'ona kowinakowa
'una gee woisulo-suloko.
22 Nako ngoi kotainowa de
kotakisidemowa 'onaka 'iodumu
ge'ena, ge'ena 'ona manga sala koi'iwa.
Ma ne'ena 'ona koidadiwau yongose 'ato
'ona koyosikanakowa 'o sowono.
23 'O nyawa gee ngoino 'idu-du'uduku,
ge'ena widu'uduku 'ai Deaka.

24 Nako 'onaka naga ngoi kotodiaiwa
'o no-nako 'ihera-herangi gee 'o nyawa
'iregu koyodiaiwasi, 'ona koyakisisalawa.
Ma ne'ena 'ona yamakekau, ma 'ona
'idu'uduku ngoino de 'ai Deaka.
25 Ma ge'ena salingou koge'enau
moteke 'okia naga gee 'isitulisuku to 'ona
manga besesongo ma bukuoka ge'ena
la: ''Ona 'idu'uduku ngoino ma sababu
koi'iwa.'
26 Ngoi 'asa tinisidingoto 'o Ro-riwo
ma Jo'oungu ma Dutuno, ge'ena la 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini gee dua 'isidumutu
'o do-dotoko 'iti-tiai ma Jo'oungu ma
Dutuno. Nako 'ena 'iboa, 'ena 'asa
wosisakisii ma ngale ngoi.
27 De ngini mita salingou nisisakisii
ngoi, sababu ngini de de ngoiou ka ma
si-sirakasi."

16 1 "'Iodumu ge'ena tinisidemokau
nginika la 'uwa 'ania singina 'i'ogu
de koniongakuwau ngoino.
2 Ngini 'asa niginiiki 'o lo-lomu ma
woa-woaka. De dua ma 'orasi ya'adono,
'o nyawa gee nito-to'oma ngini 'asa
yongose bari ge'ena ma ngale ma
Jo'oungu ma Dutu wileleani.

3 'Ona koge'ena yodiai nginika sababu
kowinakowasi 'ai Dea de mita ngoi.
4 Ma ne'ena tinisidemo ma ngale ge'ena,
la dua gee 'idadi, ngini nionganonie
'ato ngoi tosidemokau nginika."
"'Iodumu ge'ena kotinisidemowa ka ma
mulaenginosi, sababu ngoi ka de de
nginiosi.
5 Ma ne'ena ngoi 'asa totagi 'ai Deaka
gee woisulo-suloko; de nginioka naga ka
moi ma koyosanowa kiaka ngoi totagi.
6 Ma 'orasi ne'ena ka 'ania singinali
'isusa, sababu ngoi tongose 'ato
totagiou.
7 Ma ngoi tinisitotara gee ma gou-
goungu: Niosanangioka ngini nako ngoi
totagi; sababu nako ngoi kototagiwa, 'o
Ro-riwo ge'ena dua koiboawa nginino.
Ma nako ngoi totagi, ngoi 'asa tasuloko
'ena 'iboa nginino.
8 Nako 'ena 'iboa, 'ena 'asa yakisisahe 'o
nyawa 'o duniaka ma ngale 'o sowono, 'o
do-dotoko 'iti-tiai ma ngale ma Jo'oungu
ma Dutu, de 'o hukumani.
9 'Ena 'asa 'isidumutu 'ato koingakuwa
ngoino ge'ena 'o sowono;

10 de 'isidumutu 'ato 'o do-dotoko
'iti-tiai sababu ngoi totagi 'ai Deaka, de
ngini dua konimakewau;
11 mita 'isidumtu ma ngale ma Jo'oungu
ma Dutu dua wakihakimi 'o nyawa 'o
duniaka, sababu wahukumokau 'o dunia
ne'ena yapa-paretano ge'ena la 'o Tokata
ma Koana.
12 'O gudaiosi tomau tinisidemo, duga
ma 'orasi ne'ena konia'akunuawasi
niadawongo.
13 Ma nako 'o Ngomasa ge'ena 'iboa,
ge'ena la 'o Ngomasa 'Itebi-tebini gee
'isidumu-dumutu 'o do-dotoko 'iti-tiai ma
ngale ma Jo'oungu ma Dutu, ngini 'asa
nisi'asa ma ngale niosikanako 'o sagala
moi-moi 'iti-tiai. 'Ena 'asa 'ibicara ka de
to 'enawa ma sirete ma mau, ma 'ena
'asa 'isitotara 'okia naga gee 'i'isenokau.
De 'ena 'asa nisidemo 'okia naga gee
dua 'asa 'idadi.
14 'Ena 'asa 'isitedene ngoi, sababu 'okia
naga gee 'isitota-totara nginika, ge'ena
ngoioka 'i'isenino.
15 'Iodumu gee to 'ai Dea ge'ena to ngoi.
Ge'enau ma sababu so ngoi tongose
'ato 'okia naga 'o Ngomasa 'Itebi-tebini

'isidemo-demo nginika ge'ena ngoioka
'i'isenino."
16 "Ka 'o 'orasi moiou de ngoi
konimakewau, de mita ka 'o 'orasi moiou
de ngoi nimakekauoli."
17 'O Yesus 'awi do-domoteke yamuruo
naga yomakasano moi de moi, "'Awi
dumutu 'okia wongose ngoneno: 'Ka 'o
'orasi moiou de ngini 'asa konimakewau
ngoi, de mita ka 'o 'orasi moiou de
ngini 'asa nimakeli ngoi'? Mita 'okia ma
dumutu: 'Ngoi totagi 'ai Deaka'?"
18 De 'ona kayomakasano
koyomaogoruwa, "'Okia ma ngale
'ka 'o 'orasi moiou'? Ngone kopasahewa
'una wobicara ma ngale 'okia!"
19 'O Yesus kawakidanakoka 'ato yomau
yosano 'unaka, so kawongosekau,
"Kangano tongose, 'Ka 'o 'orasi moiou de
ngini 'asa konimakewau, de mita ka 'o
'orasi moiou de ngini 'asa nimakeli ngoi.'
Ge'enau ngini niatiba-tibangi?
20 Kaniongaku bato, ngini 'asa nio'ari de
nioto-tora, ma 'o dunia 'asa 'imorene.
Ngini 'asa 'ania singina 'isusa, ma 'ania
singina ma susa ge'ena 'asa 'imasitagali
de 'o morene.

21 Nako 'o ngeweka mimoi rekeni
momaku'arenoka, ge'ena 'ami singina
'isusa sababu ma 'orasiou mosangisara.
Ma gedagee mokuatokau, ge'ena
mamongorokau 'ami sangisara ge'ena,
ngano momorene sababu 'o ngowaka
ma giau moi 'iboa 'o duniano.
22 Koge'enali mita ngini: Ne'ena ngini
'ania singina 'isusa, ma ngoi de de ngini
'asa pomakamakeli, so 'ania singina 'asa
'imorene; de 'o morene 'ania singinaka
ge'ena komoiwa 'idadi ya'ese.
23 Ge'ena ma wangeka ngini dua ko
'okiawau niosano ngoino. Kaniongaku
bato: 'Okia naga bato nioga'asoko 'ai
Deaka de to ngoi 'ai kuasa, ge'ena 'ai
Dea 'asa winikula.
24 Sigado ma 'orasi ne'ena ngini
koniomaga'asokuawasi 'o kianikia de
to ngoi 'ai kuasa. Niomaga'asoko la
ngini 'asa nimadamake, la posironga de
niomorenoka."
25 "Ge'ena 'iodumu tinisidemo de 'o
cagulu. Ma 'asa ya'adono ma 'orasi,
ngoi kotopakewau 'o cagulu, ma
katinisiti-tiaikau ma ngale 'ai Dea.
26 Ma 'orasi ge'ena ngini 'asa
nimaga'asoko 'ai Deaka de to ngoi 'ai

kuasa. Ngoi kotongosewa 'ato ngoi 'asa
tinidaga'asoko 'ai Deaka,
27 sababu 'ai Dea ma sirete winisibosono
ngini. 'Una winisibosono ngini, sababu
ngini nisibosono ngoi, de niongaku 'ato
ngoi toboa ma Jo'oungu ma Dutuno.
28 Ma goungu ngoi 'ai 'asali 'ai Deano,
de toboanou 'o duniaka. Ma ne'ena
ngoi tamada 'o dunia ma ngale tolio 'ai
Deaka."
29 Ge'enaka de 'o Yesus 'awi do-
domoteke kayongosekau 'unaka, "Ma
'orasi ne'ena Jou nobicara kanositi-
tiainou de konosica-caguluwau,
30 de ngomi mianako Jou ngona
nosikanako 'okia sonaa. Kawimoi ma
koiparaluuwau wosano 'o kianikia
ngonaka Jou. Ge'enau so ngomi
miongaku Jou ngona noboa ma Jo'oungu
ma Dutuno."
31 'O Yesus wosango 'onaka, "So ne'ena
ngini niongaku?
32 Niongano-nganono, ma 'orasi
'asa ya'adono de ya'adonokau,
ngini 'asa nisibiakoroka. Ngini 'asa
niolio moi-moi 'ania woaka de
nisidamadaku tomatengokasi. Ma ngoi

kotomatengokawa sababu 'ai Dea naga
de de ngoi.
33 'Iodumu ne'ena tinisidemo la ngini
niamake 'o sanangi sababu ngini de
de ngoi ka moi. 'O duniaka ngini
'asa niosangisara. Ma 'ania singina
niatongosonino! Ngoi talakuokau
'o sagala moi-moi 'o duniaka gee
kowidomotekuwa ma Jo'oungu ma Dutu
so!"
17 1 'O Yesus koge'ena wongoseka
de 'o diwangie womatagade de
kawongosekau, "'Aba, ne'ena ma 'orasi
ya'adonokau. So noisitedenou ngoi 'ani
Ngowaka, la ngoi mita tonisitedene
ngona 'Aba.
2 'Aba ngona nokulakau 'ani kuasa
ngoino 'ani Ngowakino, ma ngale
takipareta 'o nyawa 'iodumu de takikula
'o 'ahu ma dutu 'ika-kakali 'o nyawa
'iodumika gee ngona nokula-kulakau
ngoino.
3 Nanedau ma 'ahu ma dutu 'ika-kakali
gee; ge'ena la ninako 'Aba Jo'oungu
ma Dutu gee nomatengo-tengoka,
de ngoi ma Yesus Kristus gee 'Aba
noisulo-suloko.

4 Ngoi tonisitedenokau 'o dunia
ma dekuoka ne'ena, ma ngekomo
tosiduanga 'ai manarama gee ngona
nokulakau ngoino.
5 'Aba! Noisitedenou ma 'orasi ne'ena
'ani bionoka, de 'ai kumati gee nagau
'ani bionoka ka 'o dunia ma koisidadiwasi
'ena.
6 Ngoi tomanarama so 'o nyawa-nyawa
'o duniaka ne'ena gee ngona 'Aba nosito-
togumokau ngoino, ninakokau 'Aba.
'Ona ge'ena to ngona 'ani rongamoi, de
ngona nakisisarakaniokau ngoino. 'Ona
yodomotekokau to ngona 'ani demo.
7 Ma 'orasi ne'ena 'ona yanakokau 'ato
'iodumu gee 'Aba nokula-kulano ngoioka,
ge'ena ma titi ngonano 'Aba.
8 Sababu tositotarokau 'onaka 'ani
demo-demo gee nokula-kulano; de
'ona yadawongokau. 'Ona yanako 'ato
ma gou-goungu ngoi toboa ngonano
'Aba de 'ona yongaku 'ato ngonau
noisulo-suloko.
9 Ne'ena ngoi tosilahidoa ko 'o nyawa
'o duniaka 'iodumuwa, so duga ka 'o
nyawa-nyawa gee 'Aba ngona nokulakau
ngoino, sababu 'ona ge'ena to ngona 'ani
rongamoi 'Aba.

10 'Iso de to ngoiou 'ai nyawa ge'ena la
to ngona mita; de 'iso de to ngonau 'Aba
ge'ena to ngoi mita. Ma ngekomo 'ona
so 'o nyawa 'isitedene ngoi.
11 Ma 'orasi ne'ena ngoi toboa ngonaka
'Aba. Ngoi dua kotomanoawau 'o
duniaka; ma 'ona 'o duniakasi. 'Aba
notebi-tebini! Tanu nakijaga 'ona de to
ngona 'ani kuasa ma guata, ge'ena la 'o
kuasa gee ngona 'Aba noikulakau la 'ona
'idadi ka moi, 'isoka ngona 'Aba de ngoi
ka moi.
12 Ma 'orasi ngoi ka de de 'onasi, ngoi
takijagakau 'ona de to ngona 'ani kuasa
ma guata -- 'o kuasa gee ngona 'Aba
nokulano ngoino. Ngoi takijagakau 'ona,
ka moi ma koyoisanguwa, duga ka 'una
gee salingou woisanga; la de ge'ena
'idadi 'okia naga gee 'isilefoku 'o Buku
'Itebi-tebinoka.
13 Ma 'orasi ne'ena ngoi toboa ngonaka
'Aba. 'Iodumu ne'ena tosidemo ma 'orasi
ngoi ka 'o duniakasi; la 'ona yomorene
ma sala sababu ngoi.
14 Ngoi tositotarokau 'onaka to ngona
'Aba 'ani demo, de 'o dunia ma nyawa
yakidu'uduku 'onaka, sababu 'ona ko 'o

dunianowa. Kaimatero de ngoi, ngoi mita
ko 'o dunianowa.
15 Ngoi kotoga'asokuwa naki'ese 'o
duniaka ne'ena, ma ngoi toga'asoko la
nakijaga la 'uwa 'o Tokata ma Koana
yakitaili.
16 'Isoka ngoioli ne'ena kotomarimoiwa
de 'o dunia ma nyawa, 'ona mita
koyomarimoiwa de 'o dunia ma nyawa.
17 Nakidiai 'ona ge'ena ka to ngona
'Aba, ma ngekomo 'o do-dotoko 'iti-tiai.
'Ani demou 'Aba ge'ena la 'o do-dotoko
'iti-tiai.
18 'Isoka ngona 'Aba noisulokokau 'o
duniano, koge'enali mita 'ona takisuloko
'o duniaka.
19 Ma ngale 'ona, ngoi tomasisarakani
'ai 'ahu 'idadi ka to ngona 'ani rongamoi
'Aba, la 'ona mita 'idadi ka to ngona 'ani
rongamoi ma ngekomo 'ani do-dotoko
'iti-tiai.
20 Ngoi takisilahidoa duga ka 'onawa
ne'ena. Ma mita 'o nyawa-nyawa gee
dua yongaku ngoino de to 'ona manga
sakisii ne'ena.
21 Ngoi toga'asoko 'Aba, la 'ona
yoodumu ka moi, 'isoka ngona de de
ngoi pomarimoi, de ngoi de de ngona.

Tanu 'ona 'idadi ka moi de de ngone la 'o
dunia ma nyawa yongaku 'ato ngonau
'Aba noisulo-suloko ngoi.
22 Ngoi todiaiokau 'ona yokumati,
kaimatero de ngona noidiaiokau ngoi
tokumati, la 'ona 'idadi yomarimoi, 'isoka
ngoneli mita pomarimoi;
23 ngoi naga de de 'ona de ngona 'Aba
de de ngoi; la 'ona ma gou-goungu
ka moi. So ma rai 'o dunia ma nyawa
'asa yanako 'ato ngoi ne'ena ngona
noisulokino, de ngona 'Aba nakisibosono
'ona kaimatero de ngoino.
24 'Aba, ngoi tomau 'o nyawa gee ngona
nokulakau ngoino, 'ona de de ngoi kiaka
naga taika, la 'ona yamake 'ai kumati
gee ngona 'Aba noikulano, sababu
ngona noisibosonokau ka 'o dunia ma
koisidadiwasi.
25 'Aba noloa-loa! 'O dunia ma nyawa
koninakowa ngona, ma ngoi toninako;
de 'o do-domoteke no'ona yanakokau
'ato ngonau 'Aba noisulo-suloko.
26 Ngoi tosidumutokau 'onaka 'ani
kuasa 'Aba; de ngoi dua kotomaogoruwa
todiai koge'ena, la 'ani dora ngoino
gee takikulakau 'onaka, tatapu to 'ona

manga singinaka de ngoi ka moi de de
'ona."
18 1 'O Yesus wolahidoaka koge'ena,
deika 'una de 'awi do-domoteke
yotagi 'o Kidron ma 'akere ma songene
ma songonaka. Ge'enaka 'o bairi 'o ngai
moi so 'o Yesus de 'awi do-domoteke
yowosanga ge'enaka.
2 'O Yudas gee 'o Yesus wiwuku-wukunu
gu'una, wosikanako 'o ngii ge'ena;
sababu 'o Yesus de 'awi do-domoteke
'ijaga yomalomu-lomuou ge'enaka.
3 So 'o Yudas wotagi ge'enaka de
waki'asa 'o Romaka ma tentara 'o
bolu moi de ma Jou 'awi Woa ma
jo-jaga yamuruo naga gee 'o 'imam ma
sae-saeke de 'o Farisioka yakisuloko.
'Ona yo'asa 'o dae, 'o poci, de 'o burane.
4 'O Yesus wanakokau 'iodumu gee
dua 'idadi 'unaka. So womasisori gee
yoboa-boano go'ona de wosano,
5 "Nagu'una wininonu?" 'Ona yosango,
"'O Yesus 'o Nazaret ma nyawa." 'O
Yesus wongose, "Ngoiou ne'ena." 'O
Yudas gee 'o Yesus wiwuku-wukunu
gu'una woma'okode ge'enaka de de 'ona.

6 Gee 'o Yesus wongose 'ato, "Ngoiou
ne'ena," de 'ona yoodumu yomasidorusu
manga dudunoko de kayaruba.
7 Ma moiosi 'o Yesus wosano 'onaka,
"Nagu'una wininonu?" 'Ona yosango, "'O
Yesus 'o Nazaret ma nyawa."
8 'O Yesus wongose, "Tosidemokau 'ato
ngoiou ne'ena. De nako ma goungu ngoi
ninonu, niakimadaka 'iregu-regu gee
yotagi."
9 (De koge'ena wongose, 'idadiokau
'okia naga gee 'o Yesus wosidemokau
bene'ena koidadiwasi 'ena: "'Aba 'o
nyawa gee ngoino nokula-kula, ka moi
ma koyoisanguwa.")
10 'O Simon Petrus gee 'o wase 'o ngai
moi wo'asa, wa'aikie de wisi'oto ma
'Imam ma Amoko 'awi ro-riwoka so
'awi ngauku ma giniraka ma 'itoaka. 'O
ro-riwo gu'una 'awi ronga 'o Malkus.
11 So 'o Yesus kawongosekau 'o
Petrusika, "'Ani wase nasarumukoli! Bolo
ngona nongose ngoi kotomodekuwa?
tosangisara moteke 'ai Dea
wositatapuokau?"
12 Ge'enaka de 'o Romaka manga
tentara de manga kapita de ma Jo'oungu

ma Dutu 'awi Woa ma jo-jaga 'o Yesus
witagoko de wipusuku.
13 Ma si-siraka 'ona 'o Yesus wi'asa
wisitaari 'o Hanasika, 'o Kayafas ma
toroa. 'O Kayafas ge'ena 'o 'Imam ma
Amoko moi ma taunu ge'ena.
14 De 'unau ge'ena wakidongosekau
'o Yahudioka manga balu-balusika 'ato
'ifoloi yaowa wimoi wosongene ma ngale
to ngone nanga nyawa yoodumu.
15 'O Simon Petrus de 'o do-domoteke
'iregu wimoi 'o Yesus wimoteke. 'O
do-domoteke 'iregu gu'una 'o 'Imam ma
Amoko winako; so 'una mita wowosanga
de 'o Yesus ma 'Imam ma Amoko 'awi
ginitarika.
16 'Ena 'o Petrus 'una wota-tamaa ma
dudunoka, 'o ngoranoka. Ge'enaka de
'o do-domoteke 'iregu gu'una wosupu
de wobi-bicara de 'o ro-riwo mimoi
gee 'o ngorana mojaga-jaga, ge'enaka
de misingosama 'o Petrus dokaika 'o
ginitarika.
17 'O ro-riwo 'o ngorana mojaga-jaga
gumuna kamongosekau 'o Petrusika,
"Ee, ngona mita 'o nyawa gu'una 'awi
do-domoteke?" 'O Petrus wosango,
"Ko'uwa."

18 Ma 'orasi ge'ena 'o 'alo 'isupuokau so
'o roro-riwo de yojaga-jaga go'ona 'o 'uku
yotaulieu de yomasaukikau ge'enaka. 'O
Petrus waika de woma'okode womasauku
de de 'ona.
19 Ma 'Imam ma Amoko 'awi ngiioka
de 'o Yesusika wisano ma ngale 'awi
do-domoteke de 'awi do-dotoko.
20 'O Yesus wosango, "Ngoi kaitaurika
tobi-bicara tositi-tiaika 'o kawasa ma
bionoka, kaitaurika todotoko 'o lo-lomu
ma woa-woaka de ma Jo'oungu ma Dutu
'awi Woaka, gee biasa 'o Yahudioka
yomalomu-lomu ma ngiioka. Koma'iwa
'o kianikia tosidemo tosipongo-pongono.
21 'Ido'oa so ngona nosano ngoino?
Nakisano 'ona gee yo'ise-'isenokau ngoi
todotoko. Ma raiokau 'ona yanako 'okia
tongose."
22 Gee 'o Yesus koge'ena wongose,
de 'o jo-jaga wimoi ge'ena wopoka
'o Yesusino de kawongosekau, "De
nomoroinoka nobicara koge'ena 'o
'Imam ma Amokika!"
23 'O Yesus wosango, "Nako ngoi
tosidemo 'o kianikia ko ma gounguwa,
kaniosidemo bato. Ma nako 'okia naga

tosidemo-demo ge'ena la ma goungu,
'ido'oa so noipoka?"
24 Ge'enaka de 'o Hanas wosuloko
'o Yesus wi'asa de wibu-busuoka 'o
Kayafasika ma 'Imam ma Amoko gu'una.
25 'O Simon Petrus kawomasaukikasi
woma'okode ge'enaka, de 'o nyawa-
nyawa kayongosekau 'unaka, "Ma
rai ngona mita 'o nyawa gu'una 'awi
do-domoteke. Bolo?" Ma 'o Petrus
womasipongono wongose 'ato, "Ko'uwa!"
26 'O 'Imam ma Amoko 'awi ro-riwo
wimoi ge'ena la 'o araka moi de 'o nyawa
wimoi gee 'awi ngauku 'o Petrus wa'oto
so kaiatetikau, kawongosekau, "Ma rai
ngonau tonimake 'o bairoka gee de 'o
Yesus, bolo?"
27 Ge'enaka de 'o Petrus
womasipongonoli wongose 'ato,
"Ko'uwa." De ma 'orasi ge'ena 'o namoro
'isorene.
28 Kayaika 'ibibini de 'o Yesus wisisupu 'o
Kayafas 'awi woaka wi'asa ma gubernur
'awi kadatoka. 'O Yahudioka ma sirete
koyowosanguwa 'o kadato ma dodaka, la
'uwa yomediri moteke manga 'agama ma
'atorangi, sababu 'ona yomau yomoteke
Wakisisupu ma Wange ma ngodomo.

29 Sababu ge'ena 'o Pilatus wosupuka
wosano, "'Okia winikalaki 'o nyawa
nu'una?"
30 'Ona yosango, "Nako la 'una ko
'okiawa wasala, ngomi komi'asawa 'o
nyawa nu'una ngonaka 'Aba Gubernur."
31 'O Pilatus kawongosekau 'onaka,
"Wini'ese la wini'urusu moteke to
ngini ma sirete 'ania hukumu!" Ma 'o
Yahudioka yosango, "Ngomi 'o Romaka
ma Koana ma Amoko komisidabiwa 'o
nyawa miahukumu miakiso-songene."
32 (Ne'ena moteke 'okia naga 'o Yesus
wosidemokau ma ngale dua wosongene
ma do-dagi.)
33 'O Pilatus wowosangoli 'awi kadato
ma dodaka de 'o Yesus wi'asokino de
wosano, "Ngona 'o Yahudioka manga
Koana?"
34 'O Yesus wosango, "'O sa-sano
ne'ena ka ngonano ma sirete bolo naga
'o nyawa 'iregu yosidemokau ngonaka
ma ngale ngoi?"
35 'O Pilatus wosango, "Ngoi ne'ena
ko 'o Yahudiwa ma nyawa! Gee ni'asa
ngoino ge'ena to ngona ma sirete 'ani
nyawa de 'o 'imam ma sae-saeke. 'Okia
nadiaiokau?"

36 'O Yesus wongose, "Ngoi 'ai pareta ko
'o dunianowa ne'ena. Nako la 'ai pareta
'o duniano ne'ena, 'ai nyawa-nyawa 'asa
yokudoti la ngoi 'uwa 'i'asa 'o Yahudioka
manga balu-balusika. Ma ma goungu to
ngoi 'ai pareta ko ne'ena 'o dunianowa!"
37 So 'o Pilatus wosano 'unaka,
"Nako koge'ena, ngona ma Koana?"
'O Yesus wosango, "Ngona ma sirete
nongosekau. Ngoi tosupu 'o duniano de
taino 'o duniano ne'ena ma dumutu ma
ngale tositotara 'o loa. 'O nyawa gee
yodua-duaka 'o loa ge'ena, yosigisene
ngoino."
38 'O Pilatus wosango, "'O loa ge'ena
ma ngale 'okia?" Ge'enaka de 'o
Pilatus wosupuoli 'awi kadatoka de
kawongosekau 'o Yahudi ma nyawaka,
"Ka 'o ngai moi ma kotodamakewa 'o
nyawa nu'una 'awi sowono.
39 Ma moteke to ngini 'ania 'adati,
Wakisisupu ma Wange ma Amoko
'isinoimi ngoi takisisupu 'o bui ma nyawa
womatengo. Niomodeke ngoi towisisupu
'o Yahudioka manga Koana nginika?"
40 'Ona yosango yomapoa-poaka, "'Uwa
'una. 'Ena 'o Barabas!" ('O Barabas 'una
ge'ena wo'ora-'ora de woto-to'oma.)

19

1 Ge'enaka de 'o Pilatus
wowosanga de wakisuloko 'o
tentara 'o Yesus wiribesana.
2 De 'o tentara yodiai 'o Yesus 'awi tuala
moi 'o gota ma sago-sago 'ito-totowoko
de wi saeoka yosinoaku ma ngale
wisiti-tingoono. Ge'ena 'iduanga de 'o
baju 'ikaku-kakuruku ya'ungu-'ungu
wisinoaku,
3 de yaika yogi-gilioka 'unaka
kayongosekau, "Cei! Cei! 'O Yahudioka
manga Koana!" De 'ona wipoka.
4 Ge'ena 'ipasa de 'o Pilatus ma
moiosi wosupu de kawongosekau 'o
nyawa yoku-kudaika, "Bika winilega
towisisupuno 'ania bionoka, la nianako
'ato ngoi kotodamakewa 'awi sowono ka
moi ma."
5 So 'o Yesus wosupu de 'awi tuala
'ito-totowoko de wi baju 'ikaku-kakuruku
ya'ungu-'ungu, de 'o Pilatus wongose
'onaka, "Nudau 'o nyawa gu'una."
6 Gee 'o 'imam ma sae-saeke de
yojaga-jaga go'ona wimake 'o Yesus, de
yosigaso-gasoko, "Winisidele 'o salipoka!
Winisidele 'o salipoka!" De 'o Pilatus
wongose 'onaka, "Neda wini'eseno

la ngini ma sirete winisidele, ngoi
kotodamakewa 'awi sowono ka moi ma."
7 'O Yahudioka ma nyawa yosango,
"Moteke to ngomi mia hukumu, 'una
ge'ena salingou wihukumu wiso-
songene, sababu 'una womasironga ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngowaka ma
ngale 'una womasitero ma Jo'oungu ma
Dutu."
8 'O Pilatus gee wo'isenoka koge'ena
yongose, de 'ifoloiosi wimodongo.
9 So wowosangoli 'awi kadato ma
dodaka de gee 'o Yesus wisingosamika
de 'o Pilatus wosano 'unaka, "Ngona
ne'ena ni 'asali kiano?" Ma 'o Yesus
kowosangowa.
10 So 'o Pilatus wongoseli, "Nooluku
nobicara ngoino? Ngona nanakokau
ngoiou ne'ena tokuasa nisipidili bolo
nisidele 'o salipoka!"
11 De 'o Yesus wosango, "Nako ma
Jo'oungu ma Dutu kowonikulawa 'o
kuasa ge'ena, ngona ka ma eta ma
koidadiwa noipareta. Sababu ge'ena
'o nyawa gee 'isisarakani ngonaka, to
'ona 'ifoloi manga sowono 'iamoko de to
ngona."

12 'O Pilatus kawo'isenoka ge'ena de ma
ngekomo wononu la 'o Yesus wisipidili.
Duga 'o Yahudioka yosigaso-gasoko 'o
Pilatusika 'ato, "Nako ngona wonisipidili,
ge'ena ngona konogiamanaiwau de 'o
Kaisar! Sababu nago'ona la yomasironga
'o Koana, 'ona ge'ena 'o Kaisar 'awi
musu!"
13 So gee 'o Pilatus wo'isenoka manga
demo ge'ena, de 'o Yesus wisisupuka de
'o Pilatus wogogeruku 'o sowono yolega
ma diai ma go-gogeroka, 'o ngiioka
gee yosironga 'o Teto 'Inao-nao. ('O
Ibranioka yosironga 'o Gabata.)
14 Ma 'orasi ge'ena 'o wange 'ikoronau,
Wakisisupu ma Wange ma Amoko
'isoriokau. 'O Pilatus kawongosekau
'o nyawa-nyawaka go'ona, "Nee 'ania
Koana!"
15 De 'ona yosigaso-gasoko,
"Winito'oma! Winito'oma! Winisidele 'o
salipoka!" 'O Pilatus wosano 'onaka,
"Salingou ngoi towisidele 'ania Koana?"
De 'o 'imam ma sae-saeke yosango,
"'Amia koana duga ka 'o Kaisar
womatengoka!"

16 So 'o Pilatus 'o Yesus wisisarakani
'onaka ma ngale wisidele 'o salipoka. So
'o solodado wi'ese de wi'asakau.
17 'O Yesus wisisupu ma kotaka ge'ena,
de wamoku 'awi salip wa'asa 'o ngii
moika gee yosironga "'O Saeke ma
Kobongo ma Ngii". ('O Ibranioka
yosironga 'o Golgota.)
18 Ge'enaka doka 'una wisidele 'o
salipoka. Wisidisidele de de 'una 'o
nyawa yamididi. Wimoi 'awi gubalioka,
de wimoi 'awi giniraoka so 'o Yesus 'una
ma goronaka.
19 'O Pilatus wosuloko 'o Yesus 'awi
salipoka 'awi saeke ma dekude yosilefoka
koneda, "'O Yesus 'o Nazaretino, 'o
Yahudioka manga Koana."
20 'O Yahudioka manga gudai yabaca
'ituli-tulisika ge'ena, sababu 'o Yesus
wiside-sidele 'o salipoka ma ngii
ge'ena 'o kotaka 'ena koikurutikawa.
'Isituli-tulisika ge'ena 'o Ibranioka de 'o
Latinoka de 'o Yunanioka manga demo.
21 'O 'imam ma sae-saeke 'o Pilatusika
yongose 'ato, "'Uwa 'isitulisika ''O
Yahudioka manga Koana', la 'ena
'isitulisika, ''O nyawa nu'una wongose

'ato, Ngoi ne'ena 'o Yahudioka manga
Koana.'"
22 Ma 'o Pilatus wosango, "Gee
'isitulisikau ge'ena tatapu koge'enau."
23 'O tentara gee 'o Yesus wisidele
'o salipoka 'iduanga, de wi pakeangi
ya'ese so yomasibula yaruatoka; so 'o
nyawa moi 'o ngai moi. De 'awi juba
mita ya'ese. 'Awi juba ge'ena ma yodiai
kadaku de 'isikauku sigado daukuku
'itotaroka ma gu-guriti koi'iwaka.
24 Ma tentara go'ona yomakadongose
'ato, "'Uwa pa'ogu-'ogu 'o juba ne'ena.
Nou pocabu'undi la nagu'una wadaene
ge'ena 'una wa'ese." Koge'ena 'idadi
moteke 'isoka kokia naga 'isitulisuku 'o
Buku 'Itebi-tebinoka ge'ena la: "'Ona
yomasibula-bula 'ai pakeangi de 'ai juba
yodu'undi." De ma goungu 'o tentara
go'ona yodiai koge'ena.
25 'O Yesus 'awi salip ma dateoka
yoma'oko-'okode 'o Yesus ma 'esa, de
'ami 'esa moi ma dutu, 'o ngo Maria
'o Klopas ma wekata, de ngo Maria
Magdalena.
26 Gee 'o Yesus wakimake ma 'esa de
'awi do-domoteke gee yomagiamanai
ma sala de wisiboso-bosono yoma'okode

de wongose ma 'esaka, "'Eme, gu'una to
ngona 'ani ngowaka."
27 'Asa de wongoseli 'awi do-domoteika
gu'una, "Gumuna to ngona 'ani 'esa."
So ma 'orasi ge'enau de 'ikurue 'o
do-domoteke gu'una womi'asakau 'o
Yesus ma 'esa momanoa 'awi woaka.
28 'O Yesus wanakokau 'ato ma
'orasi ne'ena 'awi manarama 'iodumu
waduangokau, de ge'ena ma ngale
la 'okia naga gee 'isitulisokau 'o
Buku 'Itebi-tebinoka gee 'idadi, de
kawongosekau, "'Ai kibiti 'idudungu."
29 Ge'enaka 'o daluku ma cuka 'o
sawoko moi ya'oma-'omanga. So
'o spons yawaruoka ma daluku ma
cukaku, de 'o gota 'o hisop ma sagoka
yosisagatuku de 'awi 'uru ma kaide
yodutubo.
30 Deika 'o Yesus wataili ma daluku
ma cuka ge'ena, de kawongosekau,
"'Iduangokau!" Ge'enaka de 'awi saeke
wakuduru de 'awi ngomasa 'ipidili.
31 'O Yahudioka ma balu-balusu yooluku
'o nyawa yosonge-songenuku 'o salipoka
manga maieti koge'ena 'isidelika
Pomaoma-omasa ma Wangeka, 'ifoloi
ne'ena ma moi Pomaoma-omasa ma

Wange ge'ena 'o wange ma amoko moi
'iditingaka sababu ma 'orasi 'o Yesus
wisidele 'o salipoka ge'ena Pomaoma-
omasa ma Wange koya'adonikawasi. 'O
Yahudioka yotagi 'o Pilatusika yoga'asoko
'o nyawa yakiside-sidelika gee manga
dou ya'ogu de manga songene yosiguti.
32 So 'o tentara yaika de yatisira ya'ogu
yamididi manga dou gee yakisidisidele
de 'o Yesus.
33 Gee ya'adono 'o Yesusika, 'ena
wimake wosongenokau. So to 'una
koya'oguwau.
34 Duga 'o Yesus 'awi meseosika 'o
tentara wimoi 'o kuama wositadi; de
'isupu 'o 'aunu de 'o 'akere.
35 'O nyawa gee wamake-make 'okia
naga 'idadiokau ge'ena, 'unau wositotara
'iodumu ge'ena la ngini mita niongaku.
De 'awi sakisii ge'ena 'itiai, de 'una
wanako ge'ena ma gou-goungu 'itiai.
36 Ge'ena 'idadi, moteke 'isoka
'isitulisokau 'o Buku 'Itebi-tebinoka 'ato,
"Dua 'awi kobongo ka 'o ngai moi ma
koya'oguwa."
37 'O Buku 'Itebi-tebinoka 'isitulisuku
mita, "'Ona 'asa wiungi-ungini 'unaka
gee wisu-sumoka de."

38 Ge'ena 'ipasa de 'o Yusuf 'o
Arimateano woga'asoko 'o Pilatusika la
'o Yesus 'awi maieti wa'ese. ('O Yusuf
ge'ena 'o Yesus 'awi do-domoteke ma
kawoma'iu-'iunu sababu wakidomodongo
'o Yahudioka manga balu-balusu.) 'O
Pilatus wosidabi so waika wa'ese 'o Yesus
'awi maieti.
39 Mita 'o Nikodemus gee ma sira 'o
obiruku de woboa-boa 'o Yesusino,
'una mita womoteke de 'o Yusuf. 'O
Nikodemus wo'asa 'o gota ma tigono ma
bounu yaowa-owa gee yosironga 'o mur
'isikaganuku de 'o gaharu poilia 'o kilo
nagi sa'ange la wi maieti yosiesaka.
40 Yamididi go'ona 'o Yesus 'awi maieti
ya'ese, de yasao. Yosisao 'o songene
ma sa-sao, ka ma moi de 'o mur de 'o
gaharu 'isikakaganuku ge'ena, moteke
'o Yahudioka manga 'adati 'o songene
yopo'osuku.
41 Gee 'o Yesus wiside-sidele 'o salipoka
ma dateoka, ge'enaka 'o bairi 'o ngai
moi de ma dodaka 'o bo'osuku ma sungi
'o ngai moi komoiwasi yakidobo'osuku.
42 Sababu 'o bo'osuku ge'ena ka ma
sorino, de Pomaoma-omasa ma Wange

rekeni ya'adonoka, so 'ona wipo'osuku
ge'enakau doka.

20

1 'O 'Ahadi ma wange kaitaru-
tarusikasi, ngo Maria Magdalena
motagi 'o bo'osukika. De mamake ma
bo'osuku ma ngorana ma da-datoko 'o
teto gee yatuluruokau.
2 So kamoowa-owara makinonu 'o
Simon Petrus de 'o do-domoteke gee 'o
Yesus wisiboso-bosono de yomagiamanai
ma sala, de kamongosekau 'onaka,
"Ma Jou wi'esekau 'o bo'osukoka, ngoi
kotanakowa kiaka winoaka."
3 Ge'enaka de 'o Petrus de 'o do-
domoteke 'iregu go'ona yotagi 'o
bo'osukika.
4 'Ona yamididi kayoowa-owara ma 'o
do-domoteke 'iregu gee 'ifoloi wotaiti
de 'o Petrus, so 'una 'isira wototara 'o
bo'osukika.
5 'Una watutumu ma bo'osuku ma
dodaka de wamake 'o songene ma sa-
sao ge'enaka, ma 'una kowowosanguwa.
6 'O Simon Petrus wotu'uruno kawogila-
gilaka wowosanga ma bo'osuku ge'ena
ma dodaka. 'Una wamake 'o songene ma
sa-sao ge'enaka,

7 ma 'o Yesus 'awi saeke ma bu-busuku
koi'iwau ge'ena wi sa-sao ma datekoka
so 'ena 'itingaika 'ipelelenou.
8 Ge'enaka de 'o do-domoteke gee
wosiraka 'o bo'osuika, wowosanga mita.
'Una ma wamake de wongaku.
9 (Sigado ma 'orasi ge'ena 'ona
koyasahewasi 'okia naga gee 'isitulisuku
'o Buku 'Itebi-tebinoka 'ato 'o Yesus
salingou wowangoli ngaro wosongenukou
ma.)
10 Ge'ena 'ipasa de 'o Yesus 'awi
do-domoteke go'ona yolio.
11 Ngo Maria Magdalena moma'okode
'o bo'osuku ma daarioka de mo'ari-'ari.
Mo'ari ma de matutumu 'o bo'osuku ma
dodaka,
12 de mamake 'o mala'ekati 'o ngai
modidi ma baju ya'are-'arese. 'Ena
'igogerie 'o Yesus 'awi songene ma rioka,
moi 'awi saekisa de moioli 'awi douoko.
13 'O mala'ekati 'o ngai modidi ge'ena
'isano, "'Esa 'ido'oa so no'ari?" Ngo Maria
mosango, "'Ai Jou wi maieti ya'esekau,
de kotosidongoowa kiaka winoaka."
14 Koge'ena mongoseka, de
momadutumu 'ami dudunoko de
mimake 'o Yesus woma'okode ge'enaka.

Ma muna kominakowa 'ato gu'una 'o
Yesus.
15 'O Yesus wosano munaka, "'Eme,
'ido'oa so no'ari? Nago'ona nakinonu?"
Ngo Maria muna mongose 'una 'o bairi
woma-manarama so kamongosekau,
"Bereki, nako ngona wonito'orakoka
ne'enaka, de noisidemo kiaka woninoaku
la towi'ese."
16 'O Yesus kawongosekau munaka,
"Maria!" Ngo Maria momadutumu
so milega-lega 'o Yesusika de
kamongosekau de 'o Ibranioka manga
demo, "Rabuni!" (Ngone tanu "'Aba
Guru".)
17 'O Yesus kawongosekau, "'Uwau
noi'ao, sababu ngoi kotoliowasi 'ai
Deade. Ma tagi nositotara 'ai riaka
dodotika, de nosidemo 'ato ma 'orasi
ne'ena ngoi tolio nanga Deade ge'ena la
ma Jo'oungu ma Dutude."
18 So ngo Maria motagi mositotara 'o
Yesus 'awi do-domoteika 'ato muna
mimakekau ma Jou, de mositotara mita
'iodumu gee ma Jou wosikokidemokau
munaka.
19 Kage'enali ma Gareja ma
wange 'iobiruku, 'o Yesus 'awi do-

domoteke yomalomuno 'o woa moioka
yomasidukucika, sababu yakidomodongo
'o Yahudioka manga balu-balusika. De
'o Yesus woboa woma'okode manga
sigoronaka de kawongosekau, "Tabea,
'Esa moi! Tanu ngini kaniosa-sanangi."
20 Koge'ena wongoseka de
wakisidumutu 'awi giama de wi
meseoso. Gee 'ona wimake ma Jou de
yomorene ma sala.
21 Ge'enaka de 'o Yesus ma moiosi
wongose 'onaka, "Tabea! Tanu ngini
kaniosa-sanangi. 'Isoka 'ai Dea
woisuloko ngoi, koge'enali mita ne'ena
ngoi tinisuloko ngini niotagi 'o duniaka
ne'ena."
22 Ge'enaka de 'una 'awi ngomasa
wakisiuwaka 'onaka de kawongosekau,
"Niadawongo 'o Ngomasa 'Itebi-tebini.
23 Nako ngini niakisipidili 'o nyawa
manga sowono, ma Jo'oungu ma Dutu
mita wakisipidili manga sowono. Nako
ngini koniakisipidiluwa 'o nyawa manga
sowono, ma Jo'oungu ma Dutu mita
kowakisipidiluwa."
24 'O Tomas gee wisironga 'o Sago,
'o do-domoteke gee yamogiooko de
modidioka wimoi, 'una kowi'iwa ma

'orasi 'o Yesus woboa 'o do-domotekino
go'ona.
25 So 'o Yesus 'awi do-domoteke
'iregu-regu kayongosekau 'unaka,
"Ngomi mimakekau ma Jou!" Ma
'o Tomas wosango, "Nako ngoi
kotamakewasi 'o paku ma rio 'awi
giamoka, kotodonoawasi 'ai ra-raga
'awi daboka 'o paku ma rio gee, de
kotodonoawasi 'ai giama 'awi meseoso
ma daboka, ge'ena ka ma eta ma
kotongakuwasi."
26 'O 'ahadi moi 'ipasa de 'o Yesus 'awi
do-domoteke yomalomunoli ma ngiioka
ge'ena, de 'o Tomas mita ge'enaka.
'O ngorana 'iodumu 'ikucioka. Ma 'o
Yesus woboa de woma'okode manga
sigoronaka, de kawongosekau, "Tabea!
Tanu ngini kaniosa-sanangi."
27 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau
'o Tomasika, "Nalega 'ai giama de
nodonoaku 'ani ra-raga ne'enaka.
'Ani giama nanoaku 'ai meseoso ma
daboka. 'Ani singina 'uwau 'ikapulasi ma
nongakukau!"
28 'O Tomas kawongosekau 'o Yesusika,
"Ngona ge'ena to ngoi 'ai Jou ge'ena

la ma Jo'oungu ma Dutu gee tonisuba-
suba!"
29 So 'o Yesus kawongosekau 'unaka,
"Ngona nongaku sababu noimakekau!
Yosanangioka 'o nyawa gee yongaku
ngaro koimakewa ma!"
30 'O gudaiosi 'o no-nako 'ihera-herangi
gee 'o Yesus wodi-diai 'awi do-domoteke
manga bionoka, ma koisitulisuwa ma
bukuoka ne'ena.
31 Ma ne'ena 'iodumu 'isitulisuku, la
ngini niongaku 'ato 'o Yesus ge'ena ma
Koana 'o Nyawa Wosilaha-laha gu'una,
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngowaka, la
de nia ngo-ngaku 'unaka, ngini niamake
'o 'ahu 'ika-kakali.
21 1 Ge'ena 'iduanga de 'o Yesus
ma moiosi womasidumutu 'awi
do-domoteika 'o Tiberias ma talaga ma
batingoka. Koneda 'idadi:
2 Ma moi ge'ena 'o Simon Petrus, 'o
Tomas gee wisironga 'o Sago, 'o Natanael
'o Kana ma soanino 'o Galileaka, 'o
Zebedeus 'awi ngowa-ngowaka, de 'o
Yesus 'awi do-domoteke 'iregu yamididi
yomalomuno.
3 De 'o Simon Petrus kawongosekau
'onaka, "Ngoi tomau totagi 'o naoko

totagoko." 'Ona kayongosekau, "Ngomi
ma miomoteke." So 'ona yotagi 'o
ngo'otiruku yoparene. Ma 'o obiri moi
ge'ena 'ona ko 'okia-kiawa.
4 Gee 'o wange 'ikurue 'ibaoro de
'o Yesus woma'okode 'o talaga ma
batingoka, ma 'ona kowinakowa 'ato
'una ge'ena 'o Yesus.
5 'O Yesus kawongosekau 'onaka,
"'Esa moi, ngini de nia naokoka?" 'Ona
yosango, "Koi'iwa."
6 'O Yesus kawongosekau, "'Ania soma
nia'umo nia ngo'otiri ma ginirauku. Ngini
'asa nimadamake 'o naoko." Ge'enaka
de manga soma ge'ena ya'umo, duga
gee ya'umoku de koya'akunuawau
yatobaka sababu ma naoko kage'enau
ma gudaioka ma soma ma dodaka.
7 'O do-domoteke gee 'o Yesus
wisiboso-bosono de yogiamanai ma
sala kawongosekau 'o Petrusika,
"Dokauda ge'ena ma Jou!" 'O Simon
Petrus wo'isenoka 'ato gu'una ma
Jou, de womabaju (sababu 'una
kowomabajukuwa) de womatebulu 'o
'akeruku wosikaisa 'o dudungisa.
8 'O do-domoteke 'iregu-regu yotu'uru 'o
dudungisa 'o ngo'otiruku ma de ma soma

yotobaka ma naoko 'i'oma-'omanga.
'Ona 'o dudungoka 'ena koikurutokowa,
poilia 'o meteri 'o ratusu moioko.
9 Gee 'ona yo'uti 'o dudungisa, de
yamake 'o 'uku ma ngaboso ge'enaka de
ma dekuoka 'o naoko de 'o roti.
10 'O Yesus kawongosekau 'onaka, "Bika
nia'asano 'o naoko 'o ngai muruoni gee
'asa kaniatagokino."
11 'O Simon Petrus woparene 'o
ngo'otirie de watobaka ma soma ge'ena
'o dudungisa. Ma soma ge'ena 'o naoko
ya'oma-'omanga 'iodumu kaila-laagomo,
'o ngodumu ratusu moi de 'o nagi motoa
de sa'angeka. De ngaro koge'ena ma
gudaioka, 'o soma ge'ena koi'etonguwa.
12 'O Yesus kawongosekau 'onaka, "Nou
po'odomo." 'O do-domoteke go'ona
komoiwa yomoroini yosano 'unaka,
"'Aba ngona nagu'una?" Sababu 'ona
yanakokau 'ato 'una ma Jou.
13 Ge'enaka de 'o Yesus womasisori
'onaka wa'ese 'o roti ge'ena de wakikula
'onaka. 'O naoko mita koge'enali wadiai.
14 Ne'ena ge'ena ma warasa ma
sa'ange 'o Yesus womasidumutu 'awi do-
domoteika, gedagee 'una wisimomikokali
wosongenukou de.

15 Yo'odomo yaduangino de 'o Yesus
kawongosekau 'o Simon Petrusika,
"Ee Simon 'o Yohanes 'awi ngowaka,
ngona de 'ona ne'ena, ngona? 'ifoloi
noisibosono?" 'O Petrus wosango, "Ma
goungu Jou. Jou ngona nanako ngoi
tonisibosono ngona." 'O Yesus wosango,
"Nakisowohi 'o nyawa gee 'ingaku-ngaku
ngoi, matero ka 'o domba yoso-sowohi
yojaga manga domba."
16 Ma warasa ma modidi 'o Yesus
wongose 'o Petrusika, "Ee Simon
'o Yohanes 'awi ngowaka, ngona
noisibosono ngoi?" 'O Petrus wosango,
"Ma goungu Jou. Jou ngona nanako ngoi
tonisibosono." 'O Yesus kawongosekau
'unaka, "Nakisowohi 'o nyawa gee
'ingaku-ngaku ngoi, matero ka 'o domba
yoso-sowohi yojaga manga domba."
17 Ma warasa ma sa'ange 'o Yesus
wongose 'unaka, "Ee Simon 'o Yohanes
'awi ngowaka, ngona noisibosono ngoi?"
'O Petrus 'awi singina 'isusa sababu
'o Yesus wosano 'unaka sigado ma
sa'ange. So 'o Petrus wosangoli, "Jou,
ngona nanako 'okia sonaa 'iodumu.
Ngona nanako ngoi tonisibosono
ngona Jou!" Ge'enaka de 'o Yesus

kawongosekau 'unaka, "Nakisowohi 'o
nyawa 'ingaku-ngaku ngoi, matero ka
'o domba yoso-sowohi yojaga manga
domba.
18 Ma gou-goungu 'itiai 'ai demo ne'ena:
Ma 'orasi ngona ka 'o dogu'urunosi,
ngona ma sirete 'ani gorona nabulu,
de kiaka naga bato notagi moteke
to ngona 'ani mau. Ma dua nako
ngona noperekikou, ngona 'ani giama
nodukulaka, de 'o nyawa 'iregu nipusuku
de ni'asa kiaka naga gee ngona
nooluika."
19 ('O Yesus koge'ena wongose ge'ena
wosidumutu kokia dua 'o Petrus
wosongene, ma ngale wisitedene ma
Jo'oungu ma Dutu.) Ge'ena 'iduanga de
'o Yesus kawongosekau 'o Petrusika,
"Tatapu noimoteke ngoi!"
20 Gedagee 'o Petrus womadutumu 'awi
dudunoko de wimake 'o do-domoteke
gee 'o Yesus wisiboso-bosono de
yogiamanai ma sala. ('Unau ge'ena gee
'o 'orasi 'ipasa-pasa yomakadateuku de
'o Yesus ma 'orasi yo'odomo, de gee
wosano 'o Yesusika 'ato, "Jou, nago'ona
dua niwukunu?")

21 Wimakeka de 'o Petrus kawosanokau
'o Yesusika, "Jou kokia nanuda?"
22 'O Yesus wosango, "Nako kogee ngoi
tomau 'una kawo'ahu-'ahu sigado ngoi
toboali, ge'ena ko to ngonawa 'ani 'aturu.
Ma ngona tatapu noimoteke ngoi!"
23 So ma habari ge'ena 'o do-domoteke
yokoki'isenokau 'ato 'o do-domoteke
gu'una dua kowosongenuwa. 'Ena
momongo 'o Yesus kowongosewa
'ato 'o do-domoteke gu'una dua
kowosongenuwa, ma 'ena wongose
'ato, "Nako kogee ngoi tomau 'una
kawo'ahu-'ahu sigado ngoi toboali,
ge'ena ko to ngonawa 'ani 'aturu."
24 'O Yesus 'awi do-domoteke gu'unau
gee wosisa-sakisii 'iodumu ne'ena. De
'unau mita wotulisi ne'ena. De ngone
poodumu panako 'okia naga wongose
ge'ena ma goungu 'itiai.
25 'Okia sonaa 'iregu-regu 'o gudaiosi
gee 'o Yesus wokadi-diai. Nako kogee
'iodumu ge'ena patulisi pamoi-moi, ngoi
tamao 'o duniaka ne'ena kayapailoka
'isidaoto ma buku gee dua 'ituli-tulisuku
ge'ena.

Kisah Para Rasul

1 [1] Tabea, 'Aba Teofilus! 'Ai le-lefo
ma di-disiraka dau tositotarokau
gee 'o Yesus 'ikurue womanarama de
wodotoko,
[2] sigado 'o sorogaade wodoa. Ma 'orasi
kowodoawasi, de 'o Ngomasa 'Itebi-
tebini ma kuasa, 'una wosibesesongokasi
'awi su-sulokika gee wakiiri-irikokau.
[3] 'Una wosangisara sigado wosongene
'o salipoka. Wosongenoka ma do'ingo
'o wange nagi soatino 'igi-gilio
womasidumutu 'onaka ma ngale ma
gou-goungu 'una wowangokau. De
wakisidemo wakisimaigoungu kokia
ma Jo'oungu ma Dutu wapareta 'awi
kawasa.
[4] Ma moi ge'ena 'una de 'awi su-
suloko yomalomuno yo'odomo de
wakisibesesongo konee, "'Uwa niamada
'o Yerusalemuoka. Niodamaa ge'enaka
sigado 'ai Dea wokula 'okia naga gee
wojajiokau, ge'ena la 'o Ngomasa
'Itebi-tebini gee tinisidemokau ma sirasi.

5 Sababu 'o Yohanes Wo'osi-'osiki 'una
'o nyawa wo'osiki de 'o 'akere; ma
dua koito'ingowau de ngini ni'osiki de
'o Ngomasa 'Itebi-tebini ma ngale ma
Jo'oungu ma Dutu wokula 'o Ngomasa
'Itebi-tebini la 'imanoa nia singinaka."
6 De ma moi ge'ena 'o su-suloko
go'ona yomalomuno de 'o Yesus de
yosano 'unaka, "Jou, ne'ena nomau
nosigokoli? 'o Israeloka ma pareta ma
ngale minisipidili 'o nyawa 'iregu ma
paretaka?"
7 'O Yesus wosango, "Ngini ngaro
konianakowa muruoka de 'idadi. Ge'ena
ka 'o 'Aba ma sirete wositantuu moteke
'awi kuasa.
8 Ma ngini 'asa niamake 'o kuasa, gee
dua ma 'orasi 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
niduguti de nia singinaka 'imanoa.
De ngini 'asa niodadi to ngoi 'ai
sakisii, 'o Yerusalemuoka, 'o Yudeaka,
'o Samariaka, de sigado 'o dunia
yasuluunuku."
9 'O Yesus kage'ena wongoseka de
wodoakau 'o sorogaade 'awi su-suloko
manga bionoka, de wilega-lega 'ena 'o
kakamoro wisaokau.

10 'Ona kayolega-legasi 'o diwangie
gee 'o Yesus wodoaka, de yomanako
'ena 'o nyawa yamididi manga baju
ya'are-'arese yoma'okodeu manga
dateoka.
11 De yamididi go'ona kayongosekau,
"Ee, ngini 'o Galilea ma nyawa! 'Uwau
nima'okode ka 'o diwangie niodi-diriidi.
'O Yesus gee nia bionoka 'o sorogaade
wodoakau, dua woboali kaimatero de
kangano niamakekau 'o sorogaade
wodoa."
12 Ge'enaka de 'o su-suloko go'ona 'o
Zaitun ma gigie ma dekuoka de yolio 'o
Yerusalemuku, ma gurutu poilia 'o kilo
moikoni.
13 Ya'adonuku 'o Yerusalemuoka 'o woa
moioka gee yomasidodo-dogumika, de
yodoade daku 'o ngii moi 'idaduieka. 'O
su-suloko 'ona ge'ena 'o Petrus, de 'o
Yohanes, 'o Yakobus de 'o Andreas, 'o
Filipus de 'o Tomas, 'o Bartolomeus de 'o
Matius, 'o Yakobus 'o Alfeus wi ngowaka,
de 'o Simon gee woolu-oluku 'o negara
'iregu yakipareta, de 'o Yudas 'o Yakobus
wi ngowaka.
14 'Ona yoodumu ka 'o singina moi
kaitaurika yomalomuno yomalahidoa.

'Ona yomalahidoa de 'o nge-ngeweka
yamuruo naga de mita ngo Maria 'o
Yesus ma 'esa, de 'o Yesus 'awi riaka
dododo.
15 Ma moi ge'ena yomalomuno poilia
done yaratusu moi de yamonaokokani,
de 'o Petrus woma'okode manga bionoka
de wobicara wongose,
16 "'Esa moi riaka dododo! 'Okia naga
'isilefokau 'o Buku 'Itebi-tebinoka ge'ena
salingou 'idadi, ge'ena la ma sira 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini 'isidemosirakau
ma ngekomo 'o Dautu, ma ngale 'o
Yudas, gee 'o Yesus witago-tagoko
manga balusu.
17 'O Yudas 'una ge'ena ma sira de de
ngone, de 'una mita wiiriokau ma ngale
womanarama de de ngone."
18 ('O Yudas 'una 'o tonaka 'o betu moi
womadamakekau sababu 'awi ngeluku
ma bo-bangu wosi'ija. Ge'enaka dau de
wootaka de wi pokoro 'ipooteke so wi
toto 'idokinino so ma rai wosongenoka.
19 'O Yerusalemuoka yogoge-gogere
yoodumu yogi'isenoka ge'ena, so ma rai
ma tonaka ge'ena yosironga de to 'ona
manga demo, 'o Akeldama, ma ngale, 'o
'Aunu ma Tonaka.)

20 "'O Mazmur ma bukuoka naga
'isilefo konee: 'Madaka la 'awi woaka
kairii-riidikau; ka moi ma 'uwa yomanoa
ge'enaka.' Naga 'isilefo konee mita:
'Madaka la 'awi manarama 'o nyawa
'iregu yatagali.'
21 Sababu ge'ena salingou womatengosi
womoteke de de ngone la wosisakisii
nanga Jou Yesus ma gou-goungu
wowangokau. 'O nyawa gu'una salingou
gee kaitaurika womote-moteke de de
ngone ma 'orasi 'o Yesus powimoteke
kiaka naga bato, gee ma 'orasi 'o
Yohanes Wo'osi-'osiki wokurue 'o nyawa
wo'osiki, sigado 'o Yesus wodoaka 'o
sorogaade to ngone nanga sigoronaka."
22 (1:21)
23 So 'o nyawa yongaku-ngaku yoboa-
boano ge'enaka gee yoiriki yamididi
ge'ena la 'o Yusuf gee wisironga 'o
Barsabas, mita wisi'asoko 'o Yustus, de
wimoioli ge'ena la 'o Matias.
24 Ge'enaka de 'ona yolahidoa konee,
"Jou, ngona nanako 'o nyawa 'iodumu
manga singina. 'O Yudas wamadakau
'awi manaramoka ge'ena la 'o su-suloko,
de wosongenokau so wosikaikakau
'o ngiika gee yadaene 'una ge'enaka.

So ngona ma sirete, Jou, nosidumutu
'o nyawa yamididi no'ona, nagu'una
woniiriki la wa'ao 'o manarama ge'ena 'o
Yudas witagali."
25 (1:24)
26 Yolahidoa 'iduanga de yamididi go'ona
yakiiriki so manga ronga ya'undi, de 'o
Matiasuku widaene. So 'una wigoraka
wodadi 'o su-suloko ma ngale yomarimoi
de 'o su-suloko 'iregu yamogiooko de
moi.

2 1 'O Yahudioka manga Gutuku ma
Ngodomo ma Wange gee yosironga
'o Pentakosta ya'adono de 'o nyawa
yongaku-ngaku yomapoluno 'o ngii
moioka.
2 De yomanako 'ena 'isoka 'o rato
'ikuruusu dakuuku 'o diwanguku,
ma guruusu ge'ena 'o woa moi
yomalomu-lomunoka gee yasuluunuku.
3 De yamake 'isoka 'o 'uku 'iluru-lurusu
'ikakadagi de yakidosora yakinoi-noimi.
4 Ge'enaka de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
yakiparetano so 'ona yobi-bicara de
'o nyawa 'iregu-reguno manga demo
moteke 'o Ngomasa 'Itebi-tebini ma
mau.

5 Ma 'orasi ge'ena 'o Yahudi ma nyawa
naga 'o daeraa 'i'ini-'inikino 'o duniaka
ne'ena, yomanoa 'o Yerusalemuoka. 'Ona
ge'ena yosingou-ngounu ma Jo'oungu
ma Dutuka.
6 Gee yo'isenoka ma guruusu ge'ena
de 'o nyawa posironga manga gudai
yoboa yomalomu. 'Ona yoodumu
kayakitodokana yo'isene 'o su-suloko
go'ona yobi-bicara de to 'ona moi-moi
manga demo.
7 'Ona yoodumu posironga yoherangioka
so yongose 'ato, "'Etei! Yobi-bicara
go'ona yoodumu ka 'o Galileano de!
8 De kokia so ngone po'isene 'ona
yobi-bicara de to ngone moi-moi nanga
demo?"
9 Ngone 'o Partia ma nyawa, 'o Media
ma nyawa, 'o Elam ma nyawa, 'o
Mesopotamia ma nyawa, 'o Yudea ma
nyawa, 'o Kapadokia ma nyawa, 'o
Pontus ma nyawa de 'o Asia ma nyawa,
10 'o Frigia ma nyawa, 'o Pamfilia ma
nyawa, 'o Mesir ma nyawa, de 'o Libia
ma daeraano 'o Kirene ma dateoka. De
ngoneka 'o Romano mita yoboano,
11 gee 'o Yahudioka, de mita ko 'o
Yahudiokawa ma yowosamokau 'o

Yahudioka nanga 'agamano. De ma 'ena
mita yoboano 'o Kreta ma nyawa de 'o
Arab ma nyawa. Ma ngone poodumu
po'isene 'ona yosibi-bicara de to ngone
moi-moi nanga demo gedagee 'okia
sonaa 'ihera-herangi ma Jo'oungu ma
Dutu wodiai.
12 'Ona yoodumu yoherangi ma sala so
yomakasano moi de moi, "'Etei, ne'ena
ma ngale 'ido'oa?"
13 Ma naga mita yakisiti-tingoono.
'Ona yongose, "La 'o nyawa no'ona
kayaki'etoku!"
14 Ge'enaka de 'o Petrus de 'o su-suloko
'iregu yamogiooko de moi yoma'oko so
'o Petrus waamo-amokie wobi-bicara 'o
nyawa yoku-kudaika go'ona konee, "'Esa
moi riaka dodoto, 'o Yahudioka ma nyawa
de mita nioodumu gee niogoge-gogere 'o
Yerusalemuoka! Niosigisene niosidi-diai
sababu ne'ena salingou tosiwaiti nginika.
15 Ne'ena 'asa ka 'o takoro siwo ka 'o
ngoru-ngorumikasi de niakitahajiri 'ato
yaki'eto. 'Ona ne'ena koyaki'etowa.
16 Ma Jo'oungu ma Dutu wosidemo ma
ngekomo Nabii Yoel, wongose 'ato,
17 "'O 'orasi ma du'uruoka, ngoi 'asa
tosiguti 'ai Ngomasa 'o nyawa 'iodumika.

So dua nia ngowaka 'o nauru de 'o
ngeweka yositotara 'okia naga gee
takisidemoka 'onaka. Nia do-dogu'uru de
'o mo-mosolese 'asa yamake 'okia naga
gee takisidumutu. Nia balu-balusu 'asa
yonanere ma ngale 'o nanere gee ngoi
takikulaka.
18 De 'o nyawa-nyawa gee 'ile-leleani 'o
nauru bolo 'o ngeweka 'asa takikula 'ai
Ngomasa ma 'orasi ge'ena. De 'ona 'asa
yositotara to ngoi 'ai demo.
19 Ngoi 'asa todiai 'o no-nako 'ihera-
herangi daku 'o diwangoka, de 'o
no-nako 'ila-laagomo ne'ena 'o duniaka;
dua naga 'o 'aunu de 'o 'uku, de 'o
marasa ma dowo 'iki-kipirini.
20 Koya'adonuawasi ma Jou 'awi Wange
'ika-karamati gee toboa de 'ai ku-kumati
ma ngale tahakimi 'o nyawa 'iodumu, 'o
wange ma ako 'asa 'itarusu, de 'o mede
'itereboko 'isoka 'o 'aunu.
21 Ma 'orasi ge'ena, 'o nyawa gee
yongaku de yomasigasoko ma Jouka,
'asa yakisilaha!'
22 Ge'enau so, 'Esa moi riaka dodoto 'o
Israel ma nyawa, niosigisene 'okia naga
tinidongose ne'ena: 'O Yesus 'o Nazaret
ma nyawa gu'una ma Jo'oungu ma Dutu

wiirikokau de wikulakau 'o manarama ma
ngale ngini 'Esa moi. Ge'ena 'iwai-waiti
mongau gee 'o no-nako 'ihera-herangi
de 'o hali 'ila-laagomo ma Jo'oungu ma
Dutu wodiai nginioka ma ngekomo 'o
Yesus gu'una. Ge'ena 'iodumu, 'Esa moi,
ngini ma sirete nianakokau.
23 Moteke ma Jo'oungu ma Dutu wi
dumutu de 'awi mau, so wisisarakaniokau
'o Yesus nginika. 'Ena kawinisidipidilika
'o nyawa yoti-tingkai wisidele 'o salipoka,
ge'ena kaimatero de ngini winito'oma.
24 Ma ma Jo'oungu ma Dutu
wisiwangokali de wisipidili naga 'o
sangisaraka. 'Una wosongenokau duga
ma Jo'oungu ma Dutu kawisimomioka,
sababu 'una 'o songene koya'akunuwa
wiparetano.
25 Ge'ena 'isoka 'o Dautu wosidemokau
ma sirasi ma ngale 'o Yesus, 'Ngoi
kaitaurika towimake ma Jou 'ai bionoka.
'Una naga de de ngoi so ngaro ka 'okiau
naga bato ma koi'akunuwa.
26 Ge'enau so 'ai singina kaimore-
morene, de katowisiare-arene ma
Jo'oungu ma Dutu. De ngoi ngaro
tosongene ma 'o bo'osuku ma dodaka
dua koido'oawa,

27 sababu ngona dua kanoisimadakawa.
Ngona konamadakawa 'ani ro-riwo
tonisingou-ngounu katodewederuku 'o
bo'osuoka.
28 Ngona noisidumutokau 'o ngekemo
gee 'isikaika 'o 'ahu 'ika-kakalika. De
tomorene 'ifoloi sababu konoimadawa.'"
29 De 'o Petrus wongoseli 'ato, "'Esa
moi riaka dodoto! Tanu tosiwaitosi la
niasahe ma ngale 'o Dautu, to ngone
nanga edete de nanga dotumu gu'una.
'Una wosongenokau de wipo'osuokau
mita; 'awi bo'osuku naga de ma 'enasi
ngoneka sigado ne'ena.
30 Ma Jo'oungu ma Dutu 'o Dautika
wojajiokau sigado wosasioka 'ato wimoi
'awi 'asali 'o Dautino dua 'asa ma
Jo'oungu ma Dutu wigoraka wodadi
Koana. De dua wopareta 'isoka 'o Dautu
wopareta. 'O Dautu 'una 'o nabii moi so
'una wanakokau de wosidemokau 'ato
'o Koana wimoi Wosilaha-laha gee ma
Jo'oungu ma Dutu wosijajiokau gu'una
'asa wowangokali ngaro wosongenukou
ma. De 'o Dautu wongose 'ato, ''Una
kowisimadakawa naga ka 'o bo'osuoka;
'awi roese 'asa koyodewederukuwa
ge'enaka.'

31 (2:30)
32 'O Yesus nu'unau gee ma Jo'oungu
ma Dutu wisiwangokali. Ngomiou
mioodumu ne'ena miamakekau so
miosisakisii.
33 'Una wigoraka de wisigogere 'o ngii
'ifoloi 'isure-sureka ma ngale wisitedene
la wopareta. Ge'enaka de wadawongo
'o Ngomasa 'Itebi-tebini gee ma Dea
wosijajiokau ma ngale wosiguti. De ngini
nio'isene de niamake ne'ena, ge'ena la
'o Ngomasa 'Itebi-tebini wosigutiokau
ngomiku.
34 'O Dautu ma sirete kowodoawa 'o
sorogaade ma 'una wongose, 'Ma Jou
wongose 'ai Jouka:
35 Nogogeruku 'ai dateoka 'o ngii 'ifoloi
'isure-sureka la nopareta, sigado tadiai
nisa-saturuu 'iodumu yo'isene ngonaka
de koyomado-do'oawau!'
36 Ma sababu ge'enau so 'o Israel ma
nyawa salingou nianako ma gou-goungu,
ma ngale 'o Yesus gee winisidelokau 'o
salipoka, 'unau ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu wisitedene wodadi Jou de wiiriki
wodadi Koana 'o Nyawa Wosilaha-laha!"
37 Gee yo'isenoka 'o demo-demo
ge'ena, de manga singinaka yatotara

so yomatoduba. Ge'enaka de yosano 'o
Petrusika de 'o su-suloko 'iregu-reguka
yongose 'ato, "'Etei, ne'ena salingou
'okia miodiai?"
38 De 'o Petrus wosango wongose 'ato,
"Salingou nimaogoro 'o sowono niodiai,
de niolio ma Jo'oungu ma Dutuka. De
ngini moi-moi ni'osiki de ma Yesus
Kristus wi ronga ma ngale winingaku,
la nia so-sowono ma Jo'oungu ma Dutu
kowongano-nganonuawau. De ngini 'asa
niamake 'o Ngomasa 'Itebi-tebini.
39 Sababu gee ma Jo'oungu ma Dutu
wosijajiokau, ge'ena ma dumutu nginika
de 'ania ngowaka de nia dangonuku.
De mita 'o nyawa gee naga manga ngii
'ikuru-kurutika de gee kowinakowasi,
ge'ena la 'o nyawa 'iodumu gee ma
Jo'oungu ma Dutu to ngone nanga Jou
waki'aso-'asoko la yoboa 'unaka."
40 Koge'ena 'o Petrus wosiwaiti
wosimaigoungu 'onaka. De 'iregu-regu
'o gudaiosi 'una wakidongose la tanu
yomau yakisilaha de yo'ahu 'uwa 'isoka
'o nyawa yoti-tingkai gee dua ma
Jo'oungu ma Dutu wakihukumu.
41 Manga gudai yosingounu 'o Petrus
'awi do-dotoko, so yomasisarakani la

yaki'osiki ma ngale 'o Yesus wingaku.
So ma rai ge'ena ma wange 'o nyawa
yongaku-ngaku 'idogoli manga gudai
yacaana sa'ange.
42 'Ona koyomaogo-ogoruwa
yomadotoko de manga singina ma
goungu 'o su-sulokika, de kaitaurika
yomalomu-lomu. 'Ona yo'odomo de
yomalahidoa ma kayomalomu-lomu.
43 'O gudai 'o no-nako 'ihera-herangi
'o su-suloko go'ona yodiai sigado 'o
nyawa yoodumu kayoki-kiliri ma de
yakimodongo ma ngale wihoromati ma
Jo'oungu ma Dutu.
44 De 'o nyawa yongaku-ngakuokau
go'ona kayomarimoi so moi-moi manga
kianikia 'iodumu kayoripake.
45 Naga 'onaka kaitaurika yawukunu
manga kia sonaa de ma pipi yosibula-
bula moteke moi-moi manga paraluu.
46 'O wange 'isinoimi 'ona yomalomu-
lomu ma Jo'oungu ma Dutu wi Woaka.
De yo'odomo ma kayomalomu-lomu
manga woa-woaka, de manga singina
'itipokoku de kayomore-morene.
47 De 'ona kawisiare-arene ma Jo'oungu
ma Dutu. De 'o nyawa 'iodumu yakiduaka
de yakihoromati. 'O wange 'isinoimi

yongaku-ngaku kayodogo monga sababu
ma Jou wakisilaha so.
3 1 Ma moi ge'ena 'o lahidoa ma
'orasi ge'ena la 'o takoro sa'ange 'o
wange 'imasiniporoko, de 'o Petrus de 'o
Yohanes yosikaie ma Jo'oungu ma Dutu
'awi Woade.
2 Kadoka 'o ngorana ma amokoka
gee yosironga "'O Ngorana 'Isure-
sure", ge'enaka wimoi wolugu-lugu
kawosidoboanosi. 'O nyawa gu'una 'o
wange 'isinoimi wi'asaka ge'enaka la
'o pipi womaga-ga'asoko 'o nyawa-
nyawaka gee yowosama ma Jou 'awi
Woaka.
3 Gedagee wakimake 'o Petrus de 'o
Yohanes yowosamou ma Jou wi Woaka,
de 'o pipi woga'asoko.
4 So 'ona widi-diriidi de 'o Petrus
wongose, "Nomalega ngomino!"
5 Ge'enaka de 'o nyawa gu'una
wakilega-lega de womangano-nganono
'ato dua 'o kianikia wikula.
6 Ma 'o Petrus wongose 'unaka, "To
ngoi 'ai pipi ka ma eta ma koi'iwa. Ma
'okia naga de ma 'ena ngoioka, ge'ena
tonikula: So de ma Yesus Kristus 'o

Nazaret ma nyawa gu'una 'awi kuasa,
ngoi tonisuloko noma'okode la notagi!"
7 Ge'enaka de wolugu-lugu gu'una wi
giama ma giniraika 'o Petrus wa'ao de
wiriwo wi'oko de kaisigilakau 'ikuata
'o nyawa gu'una 'awi dou de 'awi
pupuungu.
8 Ge'enaka de 'una woma'okode
womatebu-tebulu, de wokurue wokadagi
waika waino. Deika 'una de 'o Petrus
de 'o Yohanes yomasidowosama ma
Jou wi Woaka, 'ena wotagi ma de
womapa-palitanga de ma Jo'oungu ma
Dutu wisiare-arene.
9 De 'o nyawa 'iodumu wimake 'una
wotagi-tagi ma de wisiare-arene ma
Jo'oungu ma Dutu.
10 Ge'enaka de 'ona yonganonino 'una
ge'ena wotabaga'asoko biasa wogogerie
"'O Ngorana 'Isure-sureka" ma Jou wi
Woaka. 'Ona kayoki-kiliri gee yamake
'okia naga 'idadiokau 'unaka.
11 'O nyawa gu'una kawakimote-
motekosi 'o Petrus de 'o Yohanes. De
gedagee 'ona yaruange ya'adonika 'o
ngii moioka gee yosironga "'O Salomo wi
Surabi", 'o nyawa yoodumu yakidolomu

kayomasisisuou sababu yoherangi ma
sala.
12 Gedagee 'o Petrus wakimake 'o
nyawa-nyawa go'ona, de wongose, "Ee
'Esa moi 'o Israel ma nyawa-nyawa,
'ido'oa so nioherangi 'okia naga gee
'idadiokau ne'ena de kanioungini
ngomino, 'isoka kogee 'o nyawa nu'una
'idadi wotagi sababu ka to ngomi 'amia
kuasa de mia 'ahu 'itiai?
13 Ma Jo'oungu ma Dutu gee 'o Abraham
de 'o Ishak de 'o Yakub wisuba-suba,
to ngone nanga edete de nanga
dotumu wisuba-suba, 'unau ge'ena
wisitedenokau 'o Yesus, to 'una 'awi
Ro-riwo wosingou-ngounu gee ngini
winisisarakaniokau yopa-paretaka, de
gee ngini winiitomo 'o Pilatus wi bionoka
gedagee 'o Pilatus womau wipidili.
14 'Una wotiai de 'awi sowono koi'iwa
ma de wo'ahu duga kawileleani ma
Jo'oungu ma Dutu, ma ngini kawiniitomo
de niogegoto la 'o Pilatus wipidili
woto-to'oma wimoi.
15 Nginiou, 'Esa moi, winito'oma 'o
Yesus, 'ena momongo 'unau ge'ena 'o
nyawa 'iodumu ma 'ahu ma titi. De ma
Jo'oungu ma Dutu wisimomikokau ngaro

wosongenokau ma. Ngomi ma sirete
miasakisii ge'ena.
16 'Unau ge'ena wisi'aikokau wolugu-
lugu de nginiou niosakisii. De sababu
'o ngo-ngaku ma ngale 'o Yesus de
'awi kuasa, ge'enau so wolugu-lugu
gu'una wosanangiokau 'isoka gee ngini
niamakekau ne'ena.
17 Aa, 'Esa moi! Ngoi tanako 'okia naga
gee ngini de nia balu-balusu niodi-diai
'o Yesusika, ge'ena ma sababu ngini
konianakowa 'okia niodiai.
18 De ge'enau so 'idadi mita 'okia naga
gee ma Jo'oungu ma Dutu wosidemokau
ma sirasi 'awi nabii yoodumika ge'ena la
'o Koana 'o Nyawa Wosilaha-laha gee ma
Jo'oungu ma Dutu wosijajiokau salingou
wosangisara.
19 Sababu ge'ena 'Esa moi, niotoba 'o
sowono niodiai de niolio ma Jo'oungu ma
Dutuka la 'ania so-sowono wa'ikiri.
20 La ma Jo'oungu ma Dutu winidoboa
de winisisanangi, de wosuloko 'o Yesus
'asa woboa nginika, sababu 'una ma
Jo'oungu ma Dutu wiirikokau ma ngale
wodadi Koana Winisilaha.
21 'Una salingou wogogere 'o sorogaaka
sigado ma Jo'oungu ma Dutu 'okia sonaa

'iodumu wadiai ma sungi, 'isoka ma
Jo'oungu ma Dutu wongosekau 'awi
nabiika so yositotarokau ma sirasi.
22 Ma nabii Musa wosidemokau 'ato,
'Ma Jo'oungu ma Dutu to ngini nia Jou
'asa wigoraka 'o nabii moi naga nginino,
'isoka ngoioli woigoraka. Ngini salingou
niosigisene 'okia naga 'iodumu gee
wosidemo nginika.
23 Nago'ona koyosigisenuwa 'okia naga
gee 'o nabii gu'una wosidemo-demo,
'ona 'asa yakitingaka ma Jo'oungu ma
Dutu wi kawasaka de yakibinasa!'"
24 Ge'enaka de 'o Petrus wongoseli,
"'O nabii gee yositotarokau 'o habari
ma Jo'oungu ma Dutuno, 'ikurue
ma Nabii Samueloka de ino 'o nabii
'iregu-regu yotu-tu'uruno, yoodumu
go'ona yosidemokau ma sirasi ma ngale
'o 'orasi ne'ena.
25 Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi jaji moi-
moi gee 'o nabii yosidemo-demokau,
ge'ena ma dumutu nginika. 'O jaji gee
ma Jo'oungu ma Dutu wodiaiokau 'ania
edete de nia dotumika, ge'ena dau ma
dodaka ma Jo'oungu ma Dutu wongose
'o Abrahamuka konee: 'Ma ngale 'ani
ngowaka de ni dangonuku, ngoi 'asa

tosibarakati 'o sagala nyawa 'o duniaka.'
"'O Petrus wongoseli, "'O jaji ge'ena ma
dumutu nginika mita.
26 Sababu ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu wigoraka 'awi Ro-riwo wosingou-
ngounu, de wisuloko wosirano nginino
la winisibarakati. Winisibarakati ma
ngekomo winisi'asa niomaogoro 'o
dorou niodiai de niolio ma Jo'oungu ma
Dutuka."

4 1 'O Petrus de 'o Yohanes kayobi-
bicarasi 'o nyawa-nyawaka go'ona,
de 'o 'imam ma sae-saeke de ma Jou
wi Woa ma jo-jaga manga balusu, de
mita 'o Sadukioka yaino 'o Petrus de 'o
Yohanesino.
2 'Ona posironga yongamoka sababu 'o
Petrus de 'o Yohanes yongose 'o nyawa-
nyawaka 'ato 'o Yesus wosongenukou ma
kawomomioka de ge'ena ma nyo-nyata
'ato 'o nyawa yosonge-songenoka dua
yomomikoli.
3 So yakitagoko 'o su-suloko yamididi
go'ona de yakisingosama 'o buika. De
'iobirokau so 'ona yakitahanuku ge'enaka
sigado ma ngorumika 'asa yaki'urusu.
4 Ma 'o nyawa yo'ise-'isenokau 'o
su-suloko go'ona manga do-dotoko,

manga gudai yongaku. So 'ona kayodogo
monga sigado poilia yacaana motoakau.
5 Ma bibinie de 'o 'Agamaka ma Hakimi,
'o Yahudioka manga balu-balusu, de 'o
'agamaka ma guru-guru yomalomu 'o
Yerusalemuoka.
6 'Ona yomalomu de ma 'Imam ma
Amoko 'o Hanas, 'o Kayafas, 'o Yohanes,
'o Aleksander de 'o nyawa 'iodumu gee
manga 'asali 'o 'Imam ma Amokino.
7 'O Petrus de 'o Yohanes yaki'asa
yakisitaari 'onaka, ge'enaka de 'ona
yosano, "Kokia ma do-dagi ngini
winisi'aiki 'o nyawa wolugu-lugu gu'una?
De 'okia ma guata bolo de to nagu'una
wi kuasa niodiai ne'ena?"
8 'O Petrus gee 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
wiparetano wosango, "Dea-dea 'o
Yahudioka ma balu-balusu, de 'o
'Agamaka ma Hakimi!
9 Ne'ena ma wange ngini mini'urusu
sababu miadiai yaowa-owa, ge'ena la
miriwo wimoi wolugu-lugu. De sababu
ngini niomau nianako kokia sigado 'o
nyawa gu'una kowoluguwau,
10 so ngini, Dea-dea de mita nioodumu
'o Israel ma nyawa, salingou nianako,
'o nyawa nu'una ne'ena nia bionoka

woma'okode de wi roese 'isa-sanangi,
sababu de ma Yesus Kristus 'o
Nazaretino 'awi kuasa de wi pareta. Ngini
winisidelokau 'o Yesus gu'una, duga ma
Jo'oungu ma Dutu wisimomikokali.
11 'O Yesusikau ma dumutu 'o Buku
'Itebi-tebini ma bo-bulaka ne'ena
'ingose, ''O teto gee ngini 'o woa
niodi-diai koniapake-pakewau, ge'enau
'idadi ma woa ma ba-bangini ma guata.'
12 Ka 'o Yesus duga 'idadi 'o nyawa
wosilaha. Sababu 'o nyawa 'iregu koi'iwa
yamake 'o kuasa ma Jo'oungu ma
Dutuno ma ngale 'inasilaha."
13 Yo'uru-'urusu yomalomu-lomuno
go'ona yoherangi yakimake 'o Petrus de
'o Yohanes koge'ena manga moroini,
'ifoloiosi 'ona yanako 'ato 'o su-suloko
yamididi go'ona ka 'o nyawa biasa,
manga sekolah koikurutiewa. Ge'enaka
'asa de yanako 'ato 'o su-suloko yamididi
'ona ge'ena yomote-moteke de 'o Yesus.
14 De 'ona koyakia-kiawau yobicara,
sababu 'o nyawa gee wisi'aiokau wi
lugu 'una ge'enaka manga bionoka
woma'okode de 'o Petrus de 'o Yohanes.
15 So 'ona yosuloko 'o su-suloko
yamididi go'ona yosupu ge'ena yaki'uru-

'urusu ma ngiioka, ge'enaka de 'ona
yomasikadibangi.
16 'Ona yomakadongose konee, "'O
nyawa yamididi no'ona salingou kokia
pakidiai? 'O Yerusalemuoka yoodumu
yanakokau 'o no-nako 'ihera-herangi
ge'ena 'ona yodiai. Ngone koidadiwau
posipongono ge'ena.
17 Ma tanu ge'ena 'uwau 'o nyawa
kaikudai monga yo'isene, so nou,
ngone pakingamo pakisimodo-modongo
yamididi go'ona la 'uwau yobi-bicara ma
ngale 'o Yesus ka moika ma."
18 So ge'enaka de yaki'asoko 'o
su-suloko yamididi go'ona yowosamoli,
de yakidongose 'ato, "Ka ma eta ma
koidadiwau niatesongo bolo niodotoko
de 'o Yesus wi ronga."
19 Ma 'o Petrus de 'o Yohanes yosango,
"Nginiou ma sirete niatibangi ka'ena
yadaene ma Jo'oungu ma Dutu wi
bionoka: Miamoteke to ngini, Dea-dea,
nia pareta bolo miasingounu ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi pareta.
20 Sababu koidadiwa mimaogoro
miosidemo 'okia naga gee ngomi ma
sirete miamakekau de mio'isenokau."

21 Yo'uru-'urusu go'ona ka moi ma
koyodamakewa ma sababu ma ngale
yakihukumu 'o Petrus de 'o Yohanes. So
yakingamo 'ifoloiosi yakidukuata 'o su-
suloko yamididi go'ona de yakipidilikau,
ngano yododato sababu 'o nyawa
yoku-kudai go'ona ma Jo'oungu ma Dutu
wisiare-arene sababu 'okia naga gee
'idadiokau wolugu-luguoka gu'una.
22 'Una wolugu kawosidoboanosi de 'awi
'umuru 'o taunu nagi soata 'ipaili de
'i'aiki sababu 'o no-nako 'ihera-herangi.
23 'O Petrus de 'o Yohanes yakisisupuno
de yolio manga ma-manaika. Yaika
de yosijarita 'iodumu gee 'o 'imam
ma sae-saeke de 'o Yahudioka ma
balu-balusu yongose-ngose 'onaka.
24 Manga ma-manai go'ona yo'isenoka
ge'ena, de 'ona yomarimoi yolahidoa
ma Jo'oungu ma Dutuka konee, "Jou
noku-kuasa, ngona nosidadi 'o diwanga,
'o tonaka, 'o ngooto de 'o sagala moi-moi
'iodumu.
25 De 'ani Ngomasa 'Itebi-tebini ngona
nosidemokau 'amia edete de mia
dotumika 'o Dautika, to ngona 'ani
gilaongo konee: ''Ido'oa so 'o nyawa gee
ma Jou kowinako-nakowa yakito'otasa;

'ido'oa so 'o soa-soana manga singinaka
yodiai 'okia naga gee ma faedaa
koi'iwa-'iwa ma ngale ma Jou wilawani?
26 'O duniaka ma koa-koana yomadudu-
duanga ma ngale yokudoti, de 'o nyawa
yola-laagomo yomarimoi wilawani ma
Jou de ma Koana Wiiri-iriki 'o Nyawa
Wosilaha-laha!'
27 So Jou, sababu ma goungu 'o
Herodes de 'o Pilatus yakitoomuokau 'o
nyawa gee koninako-nakowa de mita 'o
Israel ma nyawa 'o kotaka ne'ena. 'Ona
yomalomu ma ngale wilawani 'o Yesus
'ani Ro-riwo wotebi-tebini gu'una, gee
ngona wonigoraokau wodadi 'o Koana 'o
Nyawa Wosilaha-laha.
28 'Ona yomarimoi yadiai 'okia sonaa
moi-moi, gee ka ma sirasi ngona
nositatapuokau 'ato ge'ena dua 'idadi.
De ngona nositatapu ge'ena moteke to
ngona ma sirete 'ani pareta de 'ani mau.
29 Jou, ne'ena minilega kokia ngomi
misimodo-modongo. Minikulano 'o
moroini ngomino 'ani gilaongo ne'ena, la
'uwa miododato miositotara 'ani demo.
30 Noriwo la 'o nyawa manga panyake
'i'aiki de nodiai 'o no-nako 'ihera-herangi
de mita 'o hali 'ila-laagomo de 'o Yesus

'ani Ro-riwo wotebi-tebini gu'una 'awi
kuasa."
31 'Ona yomalahidoa 'iduangino de 'o
ngii gee yomalomu-lomunoka 'igiwi.
'Ona yoodumu 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
yakipareta so 'ikurue 'ifoloi yomoroini
yobi-bicara ma ngale 'o Habari ma
Jo'oungu ma Dutuno.
32 'O nyawa yongaku-ngaku yoodumu
go'ona yo'ahu ka 'o singina moi. 'Onaka
naga komoiwa moi yatibangi 'ato 'okia
naga gee to 'ona ge'ena ka to 'onau.
'Okia sonaa moi-moi 'onaka naga ge'ena
kayoripake.
33 De 'o kuasa ma amoko, 'o su-suloko
go'ona yosisakisii ma ngale 'o Yesus
wowangokauoli. So ma Jo'oungu ma
Dutu 'ifoloi wakisibarakati.
34 De komoiwa moi naga 'onaka
yakisidukurangi 'o kianikia sababu
godagee de manga tonaka de manga
woa, ge'ena 'ijaga yawukunu manga
tonaka bolo manga woa ge'ena; deika
ma 'ija ge'ena ya'asa de yokula 'o
su-sulokika. 'Asa deika ma pipi ge'ena
yosibula-bula kiaka naga gee yoparaluu.
35 (4:34)

36 Koge'enali mita 'o Yusuf. 'Una mita
'awi tonaka wawukunu, de ma tonaka ma
'ija ge'ena wa'asa wokula 'o su-sulokika.
'O Yusuf 'una 'awi 'asali 'o Lewino, 'o
Siprus ma nyawa. 'Una 'o su-suloko
wisironga mita 'o Barnabas, ma ngale,
'o Nyawa Woaru-aru la manga Singina
'Ikuata.
37 (4:36)
5 1 Ma naga wimoi wi ronga 'o Ananias,
ma wekata mi ronga ngo Safira. 'Ona
mita manga tonaka yowukunu.
2 'O tonaka ma 'ija ge'ena ma songona
'una wa'ese de ma songonali wokula 'o
su-sulokika. 'Una wodiai koge'ena, ma
wekata mita manakokau.
3 So 'o Petrus wongose 'o Ananiasika,
"Ananias, 'ido'oa so nomasidabika 'o
Tokata ma Koana ni singina yapareta
sigado ngona noeluku 'o Ngomasa
'Itebi-tebinika, de nomasiriidino ma
ngale nomadengoka 'ani tonaka ma 'ija
ma songona?
4 'O tonaka ge'ena gee
konawukunuawasi ge'ena to ngona. De
nawukunokau mita ma pipi ge'ena ka to
ngonasi mita. De 'ido'oa so 'ani singinaka
koge'ena nodiai? Ge'ena ngona noeluku

ko 'o nyawakawa ma 'ena ma Jo'oungu
ma Dutuka."
5 'O Ananias kage'ena wo'isenoka de
woruba, de kawosongenokau. So 'o
nyawa 'iodumu yakimodongo ma sala
gee yo'isenoka ge'ena 'idadi.
6 So 'o do-dogu'uru yaino 'o Ananias
wi songene yasao, deika yosisupu
yapo'osuku.
7 Poilia 'o takoro sa'ange 'ipasa
de ma wekata mowosama. Muna
komanakokawa 'okia 'asa kaidadioka.
8 De 'o Petrus wosano munaka, "Bika
noisidemo 'ania tonaka gee ngona de
ni rokata niawukunu ma 'ija kone'ena
ma amokoka?" 'O Ananias ma wekata
mosango, "Ia, ma 'ija koge'enau."
9 De 'o Petrus wongoseli munaka,
"'Ido'oa so ngona de ni rokata ka 'o
singina moi 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
niataili niosihaga? Nosigisene! 'Ani
rokata wipo-po'osuku yolionou. Ngonali
mita dua nisisupu nipo'osuku."
10 Kage'ena ma 'orasi de kamoruba de
mosongenukou 'o Petrus wi bionoka. So
gee 'o do-dogu'uru go'ona yowosanga,
de mimake muna mosongenukou.

Ge'enaka de 'ami maieti ge'ena yosisupu
so yapo'osuku ma rokata wi dateuku.
11 So ma rai 'o nyawa yongaku-ngaku
go'ona, de mita 'iregu-regu gee yo'ise-
'isene 'okia naga 'idadiokau ge'ena
yakimodongo ma sala.
12 Sababu 'o su-suloko manga
manarama, so 'o no-nako 'ihera-herangi
de 'o hali 'ila-laagomo 'idadi 'o kawasa
manga bionoka. Yongaku-ngaku
yoodumu ka 'o singina moi yomato-
toomu 'o Salomo wi Surabioka gee ma
Jo'oungu ma Dutu wi Woaka.
13 'O nyawa 'iregu koyomoroinuwa
yomoteke yomalomu de 'o nyawa
yongaku-ngaku go'ona. Ma yongaku-
ngaku go'ona 'o kawasa posironga
yakihoromatioka.
14 De gee 'ito'ingo de kayokudai monga
'o nyawa 'o nauru de 'o ngeweka
yongaku ma Jouka.
15 De ma rupa koge'enau sigado
'o nyawa yopa-panyake de manga
mo-mokuoka bolo de manga dangiroka
'o tapakioka yaki'asano, la dua nako 'o
Petrus ge'enano wotoaka ge'ena ngaro
ka 'awi gurumini ma eta yakidaene ma
manga panyake 'i'aiki.

16 'O kota-kotaka gee 'o Yerusalem
ma date-dateoka kayotuonou de
yopa-panyake de yakitoka-tokata manga
gudai yaki'asano so yakisikoki'aiki.
17 So ma rai 'o 'Imam ma Amoko de
wimote-moteke yoodumu ge'ena la 'o
Sadukioka 'ikurue yomau yakisangisara
'o su-suloko go'ona sababu yakitu'uduku.
18 'O su-suloko go'ona yakitagoko so
yakitahanuku.
19 Ma 'iobiruku de ma Jou wi mala'ekati
moi yaino de 'o bui ma ngorana
yakokipelenga de yakisisupu 'o su-suloko
go'ona. 'O mala'ekati ge'ena kaingosekau
'onaka,
20 "Niotagi ma Jou wi Woaka, ge'enaka
niaika de niosigilali niosihabari 'o
nyawa-nyawaka 'o sagala moi-moi ma
ngale 'o 'ahu ma sungi ge'ena la po'ahu
de 'o Yesus."
21 De yodomoteke 'o mala'ekati ma
demo ge'ena, so 'isori 'ibibini de
yotagiokau ma Jo'oungu ma Dutu wi
Woaka. Ge'enaka de yokurue yodotoko
ge'enaka dau. 'Ena ma 'orasi ge'ena ma
'Imam ma Amoko de wimote-moteke
gee yoboa manga lo-lomu ma ngiioka
yosi'aturu 'o 'Agamaka ma Hakimi

yomalomu de 'o Yahudioka ma balu-
balusu. Ge'enaka de 'ona yosuloko
'o nyawa-nyawa yotagi 'o su-suloko
yaki'ese 'o buioka la yaki'asa yakisitaari
'onaka.
22 Ma gee yakisulo-suloko go'ona
ya'adonika 'o buioka, 'ena 'o su-suloko
go'ona koyaki'iwau. So 'ona yolio de
yosidemo ge'ena 'o hakimika.
23 'Ona yongose yohaki-hakimika,
"Ngomi miamake 'o bui ma ngorana
yakuci yosidiaioka, de yojaga-jaga
go'ona 'o ngoranoka yojagaku. Ma
gedagee miapelengaka 'ena komoiwa
miakimake ma dodaka."
24 Gedagee ma Jo'oungu ma Dutu
wi Woa ma jo-jaga ma balusu de
'o 'imam ma sae-saeke yo'isenoka
yosidemo koge'ena, de 'ona yododato de
yoherangi.
25 Ge'enaka de wimoi woboa 'o habari
wo'asa konee, "Dea-dea, niosigisenosi!
'O nyawa gee ngini niakibui-buika ne'ena
'ona 'o nyawa gudai yakidotoko ma
gu-gudaioka ma Jou wi Woaka."
26 So ma Jou wi Woa ma jo-jaga ma
balusu de gee wimote-moteke yaika
kayaki'esekali 'o su-suloko go'ona. Ma

kayakikuatuawau sababu yakimodongo
'o nyawa yoku-kudaika; 'uwa sigado
yakiriteto.
27 'O su-suloko go'ona yakisingosama
yakisitaari 'o 'Agamaka ma Hakimika,
ge'enaka de ma 'Imam ma Amoko
wakipirikisaa.
28 Kawongosekau, "Minitawanonokau
koge'ena ma guata 'ato 'uwa niosidotoko
ma ngale 'o Yesus, de ne'ena
kaniodiaiokauoli. 'Ania do-dotoko ge'ena
niosi'omangukou 'o Yerusalemuoka.
Deika niongose bari 'o nyawa gu'una
wosongene ge'ena ma sababu ngomi."
29 'O Petrus de 'o su-suloko 'iregu
yosango, "'O nyawaka de ma Jo'oungu
ma Dutuka, ge'ena ngomi salingou ma
Jo'oungu ma Dutuka 'ifoloi midomoteke.
30 'O Yesus gee ngini winisidelokau
'o salipoka ma ngale winiso-songene,
ma ma Jo'oungu ma Dutu, gee to
ngone nanga edete de nanga dotumu
wisuba-suba, wisimomikokau ngaro
wosongenokau ma.
31 De ma Jo'oungu ma Dutu wigoraka la
wopareta de wi kumati ma ngale wodadi
saeke de 'o nyawa wosilaha-laha; la 'o
Israeloka yakikula 'o 'orasi yomaogoro

'o sowono yodiai de manga sowono ma
Jo'oungu ma Dutu kowosi-singinawau.
32 Ngomiou ma sakisii 'iodumu ge'ena,
de mita 'o Ngomasa 'Itebi-tebini gee
ma Jo'oungu ma Dutu wokula 'o
nyawa-nyawaka gee wisingou-ngounu."
33 Gedagee 'o 'agamaka ma balu-balusu
yo'isenoka ge'ena, de yakito'otasa
so 'ona ka 'o singina moi yomau 'o
su-suloko yakito'oma.
34 Ma 'o 'Agamaka ma Hakimi wimoi 'o
Farisioka ma nyawa wi ronga 'o Gamaliel.
'Una 'o 'agamaka wodoto-dotoko gee
'o nyawa 'iodumu wi'isene. 'Una waie
woma'oko de wosuloko 'ato 'o su-suloko
yakisisupukasi tai-taiti.
35 Ge'enaka de kawongosekau 'o
'Agamaka ma Hakimika, "'Esa moi
'o Israeloka ma nyawa! Nimatibangi
niosidi-diai ma ngale 'okia naga gee dua
ngini niadiai 'o nyawaka go'ona.
36 Sababu ma sira 'idadiokau 'o
Teudasoka, gee womamaoku 'una
'o nyawa ma amoko, sigado poilia
yaratusu soata widomoteke 'una. Ma
'una wito'omaka so wimote-moteke gee
yomakati-tingaoka, de wisigaro ge'ena
ma kaiisangoka.

37 Ge'ena 'ipasano, ma 'orasi 'o kawasa
yakidoimi so manga ronga yosilefo,
de 'o Yudasioli 'o Galilea ma nyawa
wakibaja 'o nyawa-nyawa so manga
gudai widomoteke. Ma 'una mita
wito'omaka de wimote-moteke go'ona
yomakati-tingaoka.
38 So de 'okia naga 'idadiokau
ne'ena, ngoi tinidongose nginika:
'Uwa niakido'oanikia 'o nyawa no'ona,
sababu nako manga do-dotoko de
manga manarama ge'ena ka 'o nyawaka
de yaino, ge'ena manga do-dotoko
de manga manarama ge'ena dua
kaiisangoka.
39 Ma nako ge'ena la ma Jo'oungu ma
Dutuoka de yaino, ge'ena ma raiokau
koniaki'akunuwa. Bolo dua poilia ngini
ma Jo'oungu ma Dutu winilawani." 'O
Gamaliel 'awi demo ge'ena 'o 'Agamaka
ma Hakimi yosigisene.
40 So yaki'asokino 'o su-suloko go'ona
de yakitifo-tifo, de koyosidabiwau
yosidotokoli ma ngale 'o Yesus. Ge'ena
'ipasa de yakipidilokau.
41 'O su-suloko go'ona yosupu 'ena ka
manga morenoka, sababu ma Jo'oungu

ma Dutu wamaoku 'ona ge'ena yadaene
yakisito-torou sababu 'o Yesus.
42 De ka 'o wangeu yosinoimi ma Jou wi
Woaka de 'o nyawa manga woa-woaka
yosidotoko de yosihabari 'o Habari ma
Owa ma ngale 'o Yesus 'una ge'ena 'o
Koana 'o Nyawa Wosilaha-laha gee ma
Jo'oungu ma Dutu wosijajiokau.
6 1 Gee 'ito'ingo de kayokudai monga
yongaku-ngaku 'o Yesusika. Ma 'orasi
ge'ena 'o Yahudioka gee 'o Yunani ma
demo yopake-pake koyosanangiwau
'o Yahudi totoka. Ma Yahudioka gee
'o Yunanioka ma demo yopake-pake
go'ona kayongosekau, "To ngomi 'amia
nge-ngeweka gee yobao-baokou 'ona
koyodaenuwa manga bo-bula gee
yakisiriwo-riwo manga paraluu 'o wange
'isinoi-noimi."
2 Ge'enau so 'o su-suloko yamogiooko
de modidi go'ona, yakitoomuno 'o nyawa
gee yomote-moteke de de 'ona de
kayongosekau 'onaka, "Koisurewa nako
ngomi miomaogoro miositotara ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi demo ma sababu
ka 'o 'inomo miosigogokoka.
3 So 'Esa moi, yaowa niakiiriki
yatumudiingi naga nginioka gee manga

ronga yaowa-owa de 'o Ngomasa 'Itebi-
tebini yakipa-paretano de yoba-barija,
gee 'idadioka miakisimanarama ma
ngale ya'ao 'o manarama ge'ena.
4 La ngomi 'amia singina 'iriidi
miolahidoa de miosihabari ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi demo."
5 'Ona yoodumu yosimoteke 'o su-
suloko manga demo ge'ena. Ge'enaka de
yakiiriki 'o Stefanus, 'una wi ngo-ngaku
'ikua-kuata 'o Yesusika de 'o Ngomasa
'Itebi-tebini wiparetano. De 'o Filipus,
'o Prokhorus, 'o Nikanor, 'o Timon, 'o
Parmenas de 'o Nikolaus 'o Antiokhia
ma nyawa. 'O Nikolaus 'una ko 'o
Yahudiwa ma nyawa, ma wowosamokau
'o Yahudioka manga 'agamaka.
6 Yatumudiingi go'ona yaki'asa 'o
su-sulokika, ge'enaka de 'o su-
suloko yakisilahidoa de manga giama
yakidetedene yakidaga'asoko ma Jou wi
barakati.
7 'O Habari ma Jo'oungu ma Dutuno
koge'enau kaisidagi monga, de yongaku-
ngaku 'o Yerusalemuoka yodogo kaikudai
monga. De manga gudai mita 'o
'imam-'imam yongaku 'o Yesusika.

8 'O Stefanus 'una de wi kuasa ma
Jo'oungu ma Dutuno, sigado wodiai 'o
gudai 'o no-nako 'ihera-herangi de 'o hali
'ila-laagomo 'o kawasa manga bionoka.
9 Ma naga munuka wiributu; 'ona
ge'ena 'o lo-lomu ma woa ma dutu gee
yosironga Koyoyongo-yongosuawau
manga Lo-lomu ma Woa. Ma lo-lomu
ma woa ma dutu 'ona ge'ena 'o
Yahudioka ma nyawa 'o Kireneno de
'o Aleksandriano. 'Ona de 'o Yahudi
ma nyawa 'o Kilikiano de 'o Asiano,
yomakaributu de 'o Stefanus.
10 Ma 'ona koya'akunuwa yaributu 'okia
naga gee 'o Stefanus wongose, sababu
'o Ngomasa 'Itebi-tebini wikulaka 'o
barija ma ngale wobicara.
11 Ge'enau so yamuruo naga
yaki'urubokunu la yosidemo 'ato,
"Ngomi mio'isene 'o nyawa gu'una
'o Musa de ma Jo'oungu ma Dutu
wakisiti-tingoono!"
12 Koge'enau 'ona yosisau-sauku 'o
nyawa-nyawaka, de 'o Yahudioka ma
balu-balusika, de mita 'o 'agamaka
yodoto-dotoika. Ge'enaka de 'ona
witagoko 'o Stefanus so wi'asa wisitaari

'o Yahudioka manga 'Agamaka ma
Hakimika.
13 De ma sakisii mita yaki'asano, so 'o
Stefanus wikadengeluku. 'Ona yongose
'ato, "'O nyawa nu'una wositi-tingoono
ma Jo'oungu ma Dutu wi Woa 'Itebi-
tebini, de wositi-tingoono ma Jo'oungu
ma Dutu wi besesongo gee 'o Musa
wositota-totara.
14 'Una watagali nanga 'adati gee 'o
Musa wokulakau ngoneno! De ngomi
mio'isenokau 'una wongose 'ato 'o Yesus
'o Nazaretino dua wapiakoro ma Jou wi
Woa ne'ena."
15 'O nyawa yoodumu gee yoboa-boano
ge'ena 'o 'Agamaka ma Hakimi ma
lo-lomuoka, wiriungini 'o Stefanusika, de
'o Stefanus wi biono yamakeka 'iletongo
'isoka 'o mala'ekati ma biono.
7 1 Ge'enaka de ma 'Imam ma Amoko
wosano 'o Stefanusika, "Manga
galaki ge'ena 'iodumu ma goungu?"
2 De 'una wosango, wongose 'ato,
"'Esa moi riaka dodoto de 'o Dea-dea!
Niongano-nganono naneda! 'O Abraham
to ngone nanga edete de nanga dotumu
kowomato'orakuwasi 'o Haranika, ma
'orasi ge'ena ka 'o Mesopotamiakasi

wogogere, de ma Jo'oungu ma Dutu
gee woku-kumati ma sala woboa
womasidumutu 'unaka
3 de wongose, ''Ani tonaka de ni
riaka dodoto namada, de nosikaika 'o
daeraaka gee dua ngoi tonisidumutu.'
4 So 'o Abraham wamada 'o Kasdim ma
daeraa de womato'oraka 'o Haranika.
Maha 'o Abraham ma dea wosongenoka,
'asa de ma Jo'oungu ma Dutu wosuloko
'o Abraham womato'oraka ne'ena ma
daeraano, gee ngini 'Esa moi de mita
Dea-dea nioodumu niodogogere ne'ena
naga.
5 Ma 'orasi ge'ena 'o daeraa ne'ena ka 'o
busanga moi ma, ma Jo'oungu ma Dutu
kowokulawasi 'o Abrahamuka ma ngale
'idadi 'awi pusaka. Ma ma Jo'oungu ma
Dutu wojaji dua wokula 'o Abrahamuka
de wi ngowaka de wi dangonuku ma
ngale to 'onau manga pusaka. Ma 'orasi
ge'ena 'o Abraham wi ngowaka koi'iwa.
6 Ma koneda ma Jo'oungu ma Dutu
wongose 'o Abrahamuka: ''Ani ngowaka
de ni dangonuku dua yogogere 'o nyawa
manga daeraaka 'isoka 'o nyawa ma
dudunino. 'O daeraa ma dutu 'asa

yakidiai 'o yongosi de yakihalebiru ma
do'ingo 'o taunu ratusu soatino.
7 Ma godagee yosigi-gilaongo 'asa
takihukumu, de yogi-gilaongo go'ona
'asa takisisupu ma daeraaka ge'ena de
dua yosuba ngoino ma ngii ne'enaka.'
8 Ma Jo'oungu ma Dutu wongoseka
koge'ena de wi jaji ge'ena wosikuata de
'o suna. So 'o Abraham wi ngowaka 'o
Ishak wolahiruku 'o wange tuangere,
de 'o Abraham wisuna. Ge'enaka de 'o
Ishakioli 'awi ngowaka 'o Yakub wasuna.
'Asa de 'o Yakub wakisuna 'awi ngowaka
yamogiooko de modidi gedagee yodadi
to ngone 'o Yahudioka nanga edete de
nanga dotumu.
9 Naga nanga edete de nanga dotumoka
go'ona wimoi wi ronga 'o Yusuf. 'Una 'awi
ria-riaka witaleana sigado 'ona wiwukunu
wodadi yongosi 'o Mesiroka. Ma ma
Jo'oungu ma Dutu kowimadakawa,
10 so wisipidili 'o sangisara 'i'ini-'inioka.
De wisibarakati ma 'orasi waika 'o
Firaunika 'o Mesiroka manga Koana, so
'o Firaun wamake wi singina yaowa de wi
barija ma Jo'oungu ma Dutuno ge'ena,
sigado wigoraka wodadi gubernur 'o

Mesiroka de wodadi balusu 'o Firaun wi
kadatoka.
11 Ge'enaka de 'idadi 'o baulaco ma
amoko 'o Mesir de 'o Kanaanoka
yasuluunuku so 'o nyawa yosangisara.
Nanga edete de nanga dotumu 'o
Kanaanoka koyomadamakewau 'o
'inomo.
12 So gee 'o Yakub wo'isene 'o Mesiroka
'o 'inomo de ma 'ena, de wakisuloko wi
ngowa-ngowaka gee to ngone nanga
edete de nanga dotumu yotagi dokaika
'asa ma di-disiraka.
13 Gee 'ona yaika ma gilio ma modidi,
de 'o Yusuf wakisidemo wi riaka dodotika
'ato 'una ge'ena 'o Yusuf. Ge'enau
ma 'orasi 'asa de 'o Mesiroka manga
koana wanako ma ngale 'o Yusuf wi
nyawa-nyawa.
14 Ge'enaka de 'o Yusuf wobesesongo
la ma dea 'o Yakub de wi riaka dodoto
yomato'orakinou 'o Mesirino. 'Ona
yoodumu yanagi tumudiingi de motoaka.
15 So 'o Yakub de to ngone nanga edete
de nanga dotumu yomato'orakika 'o
Mesiroka, de ge'enakau yomanoa sigado
yosongene.

16 Gee yosongene de manga songene
yosigilio 'o Sikhemika 'o Kanaanoka,
la yakipo'osuku 'o Hemoroka manga
tonaoka 'o Abraham wa'ija-'ijano.
17 Gee ma 'orasi rekeni ya'adonoka ma
Jo'oungu ma Dutu wi jaji 'o Abrahamuka
wositotomo, to ngone nanga nyawa 'o
Mesiroka kayokudai monga yodogo.
18 De ino ma Koana wimoi wopareta 'o
Mesiroka 'una kowinakowa 'o Yusuf gee
wosongenokau.
19 Ma Koana gu'una nanga nyawa
wakisido-doko, de wotingkai to ngone
nanga edete de nanga dotumika.
'Una wakipakisaa manga ngowaka ma
di-dingoono 'asa kailahiruku yakoki'umo
la 'isongene.
20 Ge'enau ma 'orasi, de 'o Musa
wolahiri. 'Una 'o ngowaka ma giau ma
sure moi. 'O mede sa'ange 'una de 'awi
balusu.
21 De gee wiasinika de 'o Firaun wi
ngowaka 'o ngeweka mi'ese so mipiara
'isoka to muna mi ngowaka ma dutu.
22 'O Mesiroka manga do-dotoko
moi-moi wisikokidotoko, so 'una 'o
nyawa gee ma kumati 'iamoko ma sala
'awi demoka de wi manaramoka.

23 Ma 'orasi 'o Musa wi taunu nagi soata,
de womau wotagi wakilega 'awi nyawa 'o
Israeloka 'ona kokia.
24 De wimake 'o Mesir ma nyawa
wisikisaa 'o Israel ma nyawaka wimoi, so
'o Musa wosibooi so wito'oma 'o Mesir
ma nyawa gu'una.
25 'O Musa womangano-nganono dua
'awi nyawa yasahe 'ato 'una ma Jo'oungu
ma Dutu wipake ma ngale yakisilaha de
yakisipidili manga sangisara ma dodaka.
Momongo 'ona koyasahewa.
26 Ko ma wangede de wakimakeli
'o Israel ma nyawa yamididi
yomakapesana. Ge'enaka de 'una
wakisikatiai wongose, 'Ngini ne'ena ka 'o
'esa moi de 'ido'oa so niomakapesana?'
27 Ma gee wopesa-pesana wimoi
'awi di-diai 'isowo-sowono, 'o Musaka
wiitomo de kawosanokau, 'Ee! Nago'ona
nigorakie nodadi balusu de nodadi to
ngomi mia hakimi?
28 Bolo nomau noito'oma mita 'isoka 'o
Mesir ma nyawa ka'uginika?'
29 'O Musa wo'isenoka 'okia naga 'o
nyawa gu'una wongose, de 'una woowara
'o Mesiroka de womanoa 'o Midianoka.

Ge'enaka doka 'una womodoka so wi
ngowaka 'o nauru yamididi.
30 Ge'enaka de 'o taunu nagi soata,
de 'o mala'ekati moi 'iboa 'o Musaka 'o
tonaka 'ika-kakasaka 'o Sinai ma gigie
ma dateoka. 'O mala'ekati ge'ena 'iboa
'o 'uku ma lurusu ma dodaka. 'O 'uku
ge'ena 'o 'ubutino 'isupu.
31 'O Musa woherangi wamake ge'ena,
so waika womasisori-sorika monga ma
ngale womau wanako 'okia ge'ena.
Ge'enaka de wo'isene ma Jou wi 'ilingi
'ingose,
32 'Ngoi ne'ena ma Jo'oungu ma Dutu,
'ani edete de ni dotumu 'o Abraham
de 'o Ishak de 'o Yakub 'isuba-suba.'
'O Musa wimodongo kawoti-tirine so
kawomalegawau ge'ena ma 'ubutika.
33 Ge'enaka de ma Jou wongoseli,
'Na'aikika 'ani sandali sababu 'o tonaka
gee ngona noma'oko-'okodeka ge'ena
'itebi-tebini ngano ngoi naga ne'enaka.
34 Ngoi takimakekau de takisinginakau
'ai kawasa 'o Mesir ma tonaoka, gee
manga 'ahu 'isangisara ma sala. De
to'isenokau yomasigasoko, so tauku
la takisisupu 'o Mesir ma tonaoka. So

ne'ena, nainou! Ngoi tonisuloko nolio 'o
Mesir ma tonaika.'
35 Dea-dea de ngini, 'Esa moi riaka
dodoto. 'O Musa nu'unau gee 'o Israel
ma nyawa kowidomotekuwa de yongose
konee: 'Nago'ona nigorakie nodadi to
ngomi mia balusu de mia hakimi?' Ma
ngaro koge'ena ma, 'unau ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wisuloko la wodadi
balusu de wakisilaha, ma ngekomo
'o mala'ekati gee widoboa 'o 'ubutu
'iluru-lurusoka.
36 'O Musau ge'ena wakisibalusu 'o
Israeloka yosupu 'o Mesiroka, de
wokadiai 'o no-nako 'ihera-herangi de
'okia sonaa kobiasawa 'o Mesiroka, 'o
Ngooto 'Ite-terebekoka, de 'o tonaka
'ika-kakasaka ma do'ingo 'o taunu nagi
soatino.
37 'O Musau mita wongose 'o Israel ma
nyawaka, 'Ma Jo'oungu ma Dutu 'asa
winikula 'o nabii moi gee woiriki naga
nginioka, 'isoka 'una woiiriki ngoi!'
38 'O Musau ge'ena gee naga 'o
Israeloka manga sigoronaka 'o tonaka
'ika-kakasaka, wodadi 'o mala'ekati ma
demo wosidowa-dowanga nanga edete
de nanga dotumika gee wisidemo 'o Sinai

ma gigieka. 'Unau ge'ena wadawongo de wositotara ngoneno 'o besesongo la nanga 'ahu 'isure ma Jo'oungu ma Dutu wi bionoka.
39 Ngaro koge'ena ma to ngone
nanga edete de nanga dotumu kowisingounuwa. 'Ona wiitomo de yomau yolioli 'o Mesirika.
40 'Ona yongose 'o Harunika, 'Miniditiai
mia patongo la ge'enau misibalusu. Sababu ngomi komimasinakowau 'okia 'idadi de 'o Musa gee mi'asa misisupu 'o Mesiroka!'
41 'O Harun womodeke so yodiai 'o
patongo 'o ngai moi 'isoka 'o sapi ma ngowaka, de yositedene manga su-suba 'asa de 'o rame yodiai ma ngale yasuba to 'ona ma sirete manga giama ma jo-jobo.
42 So ma Jo'oungu ma Dutu
kowakikalesanguawau de kawakisidipidilika yasuba 'okia sonaa 'ita-tarangi 'o diwangoka. Ge'ena 'imakadaene de 'isoka naga 'isilefokou 'o nabii manga bukuoka konee: 'Ee, Israel ma nyawa! Ngini 'o haewani niotoaka de niosisuba ma do'ingo 'o taunu nagi

soatino 'o tonaka 'ika-kakasaka ge'ena
ma dumutu ko ngoinowa niosisuba.
43 'Ania barahala 'o Molokhiou ge'ena
ma woa nia'asa-asa, niosida-da'asa de
nia barahala 'o patongo 'isoka 'o ngoma
ge'ena la 'o Refan. Ge'enau niadiaiku ma
ngale niasuba. Sababu ge'ena ngoi 'asa
tini'umo 'o gurutika doka 'o Babel ma
daeraaka.'
44 'O woa ma dingoono gee ma Jo'oungu
ma Dutu woboa-boa 'o nyawano ma
ngii, gee to ngone nanga edete de
nanga dotumu ya'asa-'asa 'o tonaka
'ika-kakasaka, 'o woa ge'ena yodiai
moteke ma Jo'oungu ma Dutu wi pareta
'o Musaka. De moteke ma dulada gee
ma Jo'oungu ma Dutu wosidumutokau 'o
Musaka.
45 Ge'enaka de 'o woa ge'ena nanga
edete de nanga dotumu ya'asali ma
'orasi 'ona de 'o Yosua yotagi ya'ese
'o daeraa gee ngone podo-dogogere
ne'ena. 'Ona ya'ese 'o nyawa ma somoa
manga giama ma soatoka, gee ma
Jo'oungu ma Dutu wakiginiiki nanga
edete de nanga dotumu manga bionoka.
'O woa ge'ena, ge'enaka dau sigado 'o
Dautu wopareta.

46 'O Dautu ma Jo'oungu ma Dutu wi
singina wasanangi. De 'una woga'asoko
ma Jo'oungu ma Dutuka la wosidabi
'o woa moi wosigoko, ma ngale to
ma Jo'oungu ma Dutu gee 'o Yakub
wisuba-suba.
47 Ma ka 'o Salomo wodiai ma woa
ge'ena, ma ngale to ma Jo'oungu ma
Dutu.
48 Duga ma Jo'oungu ma Dutu gee
woku-kumati ma sala kowodogogeruwa
'o woaka gee 'o nyawa yodi-diaiku, 'isoka
naga 'o nabii manga bukuoka 'isilefoku
konee:
49 ''O diwanga ge'ena 'ai go-gogere
'ika-karamati, de 'o dunia ge'ena 'ai dou
ma ba-bangini. 'O woa gee kokia niomau
niditiai gee yadaene tomanoa? De 'o ngii
kiaka ma ngale ngoi tomaomasa?
50 Ngoiou todiaiku 'okia sonaa moi-moi!'
Ma Jo'oungu ma Dutu koge'ena wongose.
51 'Esa moi ngini ma goungu de
nio'opinoka, de 'isusa niosingounu ma
Jo'oungu ma Dutuka. Nimatopongonokau
ma Jo'oungu ma Dutu wi demoka! Ngini
'isoka nia edete de nia dotumu so
kaitaurika nialawani 'o Ngomasa
'Itebi-tebini.

52 Bika kiaka 'o nabii gee 'ania edete
de nia dotumu koyakihalebiruwa?
'Ania edete de nia dotumou go'ona
yakito'oma ma Jo'oungu ma Dutu wi
su-suloko gee ma sirasi yosikawasakau
'ato ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Ro-riwo
wosingou-ngounu dua woboa. 'Una
woboakau de ngini ne'ena 'ania singina
'itorou 'unaka so winisisarakani de
winito'oma.
53 'O mala'ekati-mala'ekati nisitotarokau
ma Jo'oungu ma Dutu wi besesongo
moi-moi, ma ngini koniamotekuwa."
54 'O 'Agamaka ma Hakimi go'ona
kayo'isenoka gee 'o Stefanus wongose-
ngose 'iodumu ge'ena, de yomadegese
ma ngale so manga do'otasa 'irama.
55 Ma 'o Stefanus 'o Ngomasa 'Itebi-
tebini wiparetano, womatagade 'o
diwangie de wamakede ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi darangi de 'o Yesus
woma'okode 'awi giniraoka 'o Koana ma
ngiioka kaisureli so.
56 'O Stefanus wongose, "'Etei! 'O
sorogaa 'ipelenga de towimake 'o Nyawa
ma Ngowaka woma'okode ma Jo'oungu
ma Dutu wi giniraoka!"

57 De yohaki-hakimi go'ona manga
ngauku yakokiti'imuoka de yomapoa-
poaka, deika ka ma moioko wigo'ora.
58 'Ona wisisupuka 'o kota ma
dudunoka, 'asa de wiriteto. 'O nyawa
yosa-sakisii go'ona manga pakeangi
yosido-dogumika 'o dogu'uru wimoioka
wi ronga 'o Saulus.
59 'O Stefanus wiriteto ma gu-gudaioka,
de womasigasoko, "Jou Yesus, 'ai
ngomasa nadawongo!"
60 Ge'enaka de womatalibukuku de
womapoaka wakua-kuatie, "Jou, 'o
so-sowono ne'ena 'uwa nakisidaene
'onaku!" Ka koge'ena wongoseka de
wosongenokau.
8 1 De 'o Saulus wosanangi mita
'o do'oma ge'ena. 'O Stefanus
wosongenoka de kage'ena ma wange
mita 'o jamati 'o Yerusalemuoka 'ikurue
yakisikisaa ma sala sigado 'o nyawa
yongaku-ngaku yoodumu yokapiakoro
'o Yudea de 'o Samaria ma daeraaka.
So ka 'o su-sulokou duga ge'ena 'o
Yerusalemuokasi yogogere.
2 'O Stefanus wosongenoka de 'o
nyawa gee ma Jo'oungu ma Dutu
wisingou-ngounu 'o Stefanus wipo'osuku

de widagari, de manga singina posironga
'isusaka.
3 Ma 'o Saulus womariwo womau
wasotumu 'o jamati. 'Una wotagi 'o
woa-woaka de 'o nyawa yongaku-ngaku
'o Yesusika waki'asa wakisingosama 'o
buika.
4 'O nyawa yongaku-ngaku gee yopi-
piakorika go'ona yosihabari 'o Habari ma
Owa ma Jo'oungu ma Dutuno kiaka naga
bato.
5 'O nyawa wimoi 'awi ronga 'o Filipus,
'una wotagi 'o Samaria ma kotaka. De
ge'enaka doka wositotara ma ngale ma
Koana 'o Nyawa Wosilaha-laha gee ma
Jo'oungu ma Dutu wosijajiokau.
6 Gedagee yo'isene 'o Filipus wobi-bicara
de yamake 'o no-nako 'ihera-herangi
wokadiai, de manga gudai yosigisene
'okia naga 'o Filipus wongose.
7 Sababu 'o sagala tokata gee 'o nyawa
manga gudaioka yakidongosamuku,
'isupuokau kaima'ore-'orese. 'O nyawa
yolugu-lugu de yoliga-liga mita manga
gudai wakisi'aiki.
8 So 'o kawasa 'o Samaria ma kotaka
ge'ena posironga yomorenoka.

9 Ma ma kotaka ge'ena wimoi wi ronga
'o Simon gee ma eta 'o do'ingou 'o
Samaria ma nyawa wakidiai yoherangi
de to 'una 'awi dawa-dawari. 'Una
wakisidemo 'ato 'una ge'ena ko 'o nyawa
biasawa.
10 So ma rai ma kotaka ge'ena 'o
nyawa yoamoko de yotingoono yoodumu
posironga wikalesangioka. 'Ona yongose
'ato 'o Simon 'una ge'ena ma Jo'oungu
ma Dutu wi kuasa ma amoko gee
yosironga 'o Kuasa ma Dekuoka.
11 Duru ma do'ingonou 'una 'o nyawa
wakidiai yoherangi de to 'una 'awi
dawa-dawari ma guata, sigado 'o nyawa
posironga wisigisenoka.
12 Ma 'o Filipus wakisitotara 'o Habari
ma Owa ma ngale kokia ma Jo'oungu
ma Dutu wopareta 'awi kawasaka de ma
ngale ma Koana 'o Nyawa Wosilaha-laha
gee ma Jo'oungu ma Dutu Wiiri-iriokau
gu'una ge'ena la ma Yesus Kristus. So
yongaku 'o Habari ma Owa ge'ena de
yaki'osiki 'o nauru de 'o ngeweka.
13 'O Simon ma sirete mita wongaku. De
gee wi'osioka de kawomote-motekou de
'o Filipus. 'O Simon sigado kawoki-kiliri

gee wamake 'o no-nako 'ihera-herangi
'idadi.
14 'O su-suloko 'o Yerusalemuoka gee
yo'isene 'ato 'o Samaria ma nyawa
yadawongokau ma Jo'oungu ma Dutu wi
demo, sababu ge'ena yosuloko 'o Petrus
de 'o Yohanes dokaika yotagi.
15 'O Petrus de 'o Yohanes yototarika
de yolahidoa la 'o Samaria ma nyawa 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini yakidogogere.
16 Sababu 'onaka komoiwasi 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini yakidoboa. 'Ona
'asa kayaki'osioka, yaki'osiki ma ngale
yakisikatoomu de ma Jou Yesus.
17 Ge'enaka de 'o Petrus de 'o Yohanes
manga giama yakidatamiku 'o Samaria
ma nyawaka, de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
yakiduguti so 'imanoa manga singinaka
la yakipareta.
18 'O Simon wanako 'ato 'ona 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini yamake ge'ena
sababu 'o su-suloko manga giama
yakidatami, so ma rai 'o Simon wa'asa 'o
pipi 'o Petrus de 'o Yohanesika,
19 ge'enaka de wongose, "Nikulano
mita 'o kuasa ge'ena la nako ngoi
mita takidatami 'ai giama nago'onaku

bato, 'o nyawa go'ona 'asa 'o Ngomasa
'Itebi-tebini yamake."
20 'O Petrus wosango, "Notorouoka
ngona de 'ani pipi ge'ena! Ngona
nongose ma Jo'oungu ma Dutu wi
co-catu 'idadi na'ija de 'o pipi?
21 Sababu 'ani singina ko de ma
gounguwa ma Jo'oungu ma Dutuka, so
ngona koidadiwa nomanarama de de
ngomi.
22 Sababu ge'ena namada 'ani di-diai
'ito-torou ge'ena, de nomaga'asoko
ma Jouka la kowosi-singinawau 'ani
di-dibangi 'ito-torou ge'ena.
23 Sababu ngoi tanako ngona ka 'o
daleanou ni'omangie, de 'o dorou
nisiyongosi"
24 Ge'enaka de 'o Simon kawongosekau
'o Petrus de 'o Yohanesika, "Niriwosi
nioga'asoko ma Jouka la ngini, 'Esa moi,
niongose-ngosekau gee ka moi ma 'uwa
'idadi ngoioka."
25 De 'o Petrus de 'o Yohanes gee
yosijaritaka 'okia naga gee yonakokau
de yamakekau ma ngale 'o Yesus de
yosihabari ma Jou wi demo, deika yolio
'o Yerusalemude. De manga do-dagioka,
'ona yositotara 'o Habari ma Owa 'o

Samaria ma soa-soanoka 'o soana 'o
gudai yodulu.
26 Ma Jou wi mala'ekati moi 'ingose 'o
Filipusika, "Notagi dakuie 'o koresarade,
'o ngekomie gee 'imakadotara 'o
Yerusalem de 'o Gaza." 'O ngekomo
ge'ena 'irii-riidi.
27 Ge'enaka de 'o Filipus womajobokau.
Ma 'orasi ge'ena wimoi 'o Etiopia
manga kadatoka woma-manarama wi
do-dagioka wolio wi soanika. 'Una ge'ena
'o nyawa ma amoko gee wojaga-jaga
ngo Kandake 'o Etiopia manga Koana 'o
ngeweka mi harataa 'iodumu. 'O nyawa
gu'una wotagiokau 'o Yerusalemuka ma
ngale wosuba ma Jo'oungu ma Dutuka
de ne'ena wolio 'awi kudaku woparene.
Wogogeruku 'awi kuda ma gorobaka
ge'ena de wabaca ma Nabii Yesaya 'awi
buku.
28 (8:27)
29 'O Ngomasa 'Itebi-tebini kaingosekau
'o Filipusika, "Tagi nomasisori 'o
gorobaka ge'ena."
30 So 'o Filipus waika de wosigisene 'o
nyawa gu'una wobaca 'o Yesaya 'awi
buku. 'O Filipus wosano 'unaka, "'Aba,
nasahe ge'ena nabaca-baca gee?"

31 De 'una wosango, "Kokia ngoi
'idadi tasahe nako komoiwa yosiwaiti
ngoino?" Ge'enaka de 'una wisigaro 'o
Filipus wodoa 'o kuda ma gorobade so
yomasidogogeruku.
32 Nedau ma Buku 'Itebi-tebini ma
bo-bula wabaca-baca gee 'ingose 'ato,
"'Una 'isoka 'o domba yatuda ma
ngale yatoaka. De 'isoka 'o domba
ma ngowaka koipoakuwa nako ma
gogo yaguti, koge'enali mita 'una
kowobicarawa ka 'o betongo moi ma.
33 'Una wisito-torou de wikadiai
koiloawa. Wiso-songene 'o duniaka
ne'ena sigado komoiwa moi naga
yosijarita to 'una 'awi ngowaka de wi
dangono."
34 'O Etiopiano gu'una wongose 'o
Filipusika, "Bika noisidemo 'o nabii
nu'una 'awi dumutu nagu'unaka? 'Una
ma sireteka bolo 'o nyawa 'ireguka?"
35 So 'o Filipus wagorakoli ma bo-bula
ge'ena de wosiwaiti. De ge'enau ma titi
wosikurue wositotara 'o Habari ma Owa
ma ngale 'o Yesus 'o nyawa ma amokika
gu'una.
36 Manga do-dagi ma sigoronaka de
ya'adono 'o ngii moi de ma 'akeroka,

de 'o nyawa ma amoko gu'una
kawongosekau, "Ee, 'o 'akere ma gedau
so po'uti la noi'osikou!"
37 ['O Filipus wongoseu, "'Aba, nako
nongaku de 'ani singina ma goungu,
'idadi toni'osiki." De 'una wosango, "Ngoi
tongaku ma Jou Yesus Kristus ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wi Ngowaka."]
38 Ge'enaka de 'awi kuda wosiogoro.
Wosiogoruku de yamididi go'ona yo'uti 'o
'akeruku so 'o nyawa ma amoko gu'una
'o Filipus wi'osiki.
39 Gedagee yomabaorie de 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'o Filipus wi'esekau, so 'o
nyawa ma amoko 'o Etiopiano gu'una
kowimakewau 'o Filipus. Ma 'una 'awi
do-dagi wosigila 'ena kawomore-morene.
40 De 'o Filipus womanako 'ena 'o
Asdod ma kotakau. De gee wosigila 'awi
do-dagi, 'una wosihabari 'o Habari ma
Owa ma ngale 'o Yesus 'o kota 'isinoimika
sigado wototara 'o Kaisareano.

9

1 Ma 'orasi ge'ena 'o Saulus
kawodemeki wakisikisaa de
wakito'oma 'o nyawa yongaku-ngaku
'o Yesusika. 'Una wotagi ma 'Imam ma
Amokika,

2 de woga'asoko 'o surati wikula la
wotagi 'o Yahudioka manga lo-lomu ma
woa ma balu-balusika 'o Damsyikoka, la
nako ge'enaka doka wakimake yongaku-
ngaku go'ona, ge'ena wakitagoko de
waki'asa 'o Yerusalemuka.
3 'Awi do-dagi ma sigoronaka wosiika 'o
Damsyikika, so gee wasoriokau ma kota
ge'ena de 'o diwanguku kayasorogaku 'o
darangi widisiwara wisigilolitino.
4 'Una kawosidapagaruku 'o tonaoka
de wo'isene 'o 'ilingi moi 'ingose 'ato,
"Saulus, Saulus! 'Ido'oa so noisikisaa?"
5 'O Saulus wosano, "'Aba, ngona
nago'ona?" 'O 'ilingi wo'isenoli 'ingose
'ato, "Ngoi ne'ena 'o Yesus gee
noisisikisaa.
6 Ma ne'ena nomomikie de nosikaika
'o Damsyik ma kotaka, ge'enaka 'asa
nisidemo 'okia salingou nodiai."
7 'O nyawa gee yomote-moteke de
'o Saulus kayosidiriiduku sababu 'ona
yo'isene 'o 'ilingi ge'ena ma komoiwa
yakimake.
8 Ge'enaka de 'o Saulus woma'oko de wi
ako wapelenga, ma kowomasimakewau.
So 'ona wi giamika ya'ao de wituda
yowosama 'o Damsyikika.

9 'O wange sa'angeno 'una
kowomasimakewa de ka ma eta
ma kowo'odomuwa de kowo'okeruwa.
10 'O Damsyikoka wimoi 'o Yesusika
wongaku-ngaku wi ronga 'o Ananias.
'O mo-make moi ma dodaka, ma Jou
wongose 'o Ananiasika, "Ananias!" 'O
Ananias wopalusu, "Ee Jou!"
11 Ma Jou wongose, "Ne'ena notagiou
'o Yudas wi woaka 'o Ngekomo 'Ibo-
boootika. Ge'enaka doka nosano 'o
nyawa wimoi wi ronga 'o Saulus 'o
Tarsusino. 'O nyawa gu'una wolahidoa
ma gu-gudaioka
12 de 'o mo-make moi ma dodaka 'una
wimake wimoi, ge'ena la 'o Ananias,
waika 'unaka de wi giama widatamiku la
'una womasimakeli."
13 'O Ananias wosango, "'Etei Jou, 'o
nyawa gu'una to'isenokau 'o kawasa
kawingose-ngose 'ato 'unau ge'ena
posironga wakisikisaaka 'o nyawa
yongaku-ngaku 'o Yerusalemuoka.
14 De ne'ena 'una woboanou ne'enaka
de wi surati 'o 'imam ma sae-saeoka ma
ngale wisidabi wakitagoko 'ani kawasa."
15 Duga ma Jou wongose 'o Ananiasika,
"Kanotagi bato! Sababu 'una towiirikokau

la wosidagi 'ai manarama. 'Ai manarama ge'ena la woisihabari naga ko 'o Yahudiwa ma nyawaka, de gee koyowosa-wosamuwa 'o Yahudioka manga 'agamaka. Mita 'o koa-koanika de 'o Israel ma nyawaka.
16 De ngoi ma sirete 'asa towisidumutu ma sangisara 'iodumu gee salingou wamoku sababu woimoteke ngoi."
17 Ge'enaka de 'o Ananias wotagiokau ma woaka ge'ena de wi giama widatami 'o Saulusuku de wongose, "'Esa moi Saulus, ma Jou Yesus gee ngona wonimake ma 'orasi ni do-dagioka nosikaino ne'enano, 'una wosuloko ngoi taino la ngona 'idadi nomasimakeli de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini 'imanoa ni singinaka la nipareta."
18 Ka ma 'orasi ge'ena de 'isoka 'o naoko ma dungiri 'iotaokau 'awi akoka so womasimakekauoli. Ge'enaka de wi'osikokau.
19 De gee wo'odomoka de wokuatokauoli. 'O Saulus 'o wange muruoka naga womanoa 'o nyawa yongaku-ngakuoka 'o Damsyikoka.
20 Deika wogila-gila 'o Yahudioka manga lo-lomu ma woa-woaka de wositotara

'ato 'o Yesus ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu wi Ngowaka.
21 'O nyawa yoodumu yoherangi ma
sala gee yo'isene 'o Saulus wi do-dotoko.
'Ona yomakadongose 'ato, "'Etei, so
'unau ge'ena 'o nyawa yongaku-ngaku
wakibootukou 'o Yerusalemuoka de!
De 'una woboa ne'enano ma ngale
wakitagoko de waki'asa 'o 'imam ma
sae-saekika."
22 Duga 'o Saulusoka 'o kuasa kaidogo
monga gee wakisidemo wosinyata 'ato
'o Yesus ge'ena 'o Koana 'o Nyawa
Wosilaha-laha, sigado 'o Yahudioka gee
yomanoa-noa 'o Damsyikoka yoherangi
ma de koidadiwa yosingelo.
23 Ge'ena 'ipasano koito'ingowa de 'o
Yahudioka yomasigaro yomau 'o Saulus
wito'oma.
24 Ma, manga singinaka ge'ena 'o
Saulus wanakokau. 'O wange de 'o obiri
wida-damaa 'o kota ma ngorana ma
amokoka yomau wito'omau.
25 Duga ma moi ge'ena 'o obiruku de 'o
Saulus wi do-domoteke wi'ese wisiowara
'o rata 'iamo-amokoka widosongodauku,
'asa de wisiwara doka ma kota ma
tembok ma dudunuku.

26 De 'o Saulus 'o Yerusalemuka wotagi
so kadoka waika de womau womasiganu
de 'o Yesus wi do-domoteke. Ma 'ona
kayakimodongoka, sababu kowingakuwa
'ato 'una mita wodadiokau 'o Yesus wi
do-domoteke.
27 Ma 'o Barnabas waika 'o Saulus
wi'ese, so wi'asa 'o su-sulokika. De
wakidajarita gedagee 'o Saulus wi
do-dagi ma sigoronaka de ma Jou
wimake de kokia ma Jou wobicara 'o
Saulusika. 'O Barnabas wosidemo mita
ma ngale kokia 'o Saulus womoroini
wodotoko 'o Damsyikoka ma ngale 'o
Yesus.
28 Ge'enau so 'o Saulus widawongo
so womanoa de de 'ona de
yomakasupuwosama. De posironga
womoroinoka wodotoko ma ngale 'o
Yesus 'o Yerusalemuoka wakilolituku.
29 'Una wodotoko ma de yomakaributu
mita de 'o Yahudioka gee yopake-pake
'o Yunanioka manga demo, ma 'ona
yomariwo yomau wito'oma.
30 Gedagee 'o jamati yo'isenoka ge'ena,
de 'ona 'o Saulus wi'asa 'o Kaisareaku.
Ge'enaka de wisidingoto 'o Tarsusuku.

31 De 'o jamati 'o Yudeaka, 'o Galileaka
de 'o Samariaka 'iodumu 'ikokiriidokau
de wisitedene de wisingounu ma
Jo'oungu ma Dutu. De 'o jamati go'ona
'o Ngomasa 'Itebi-tebini yakiriwo,
so kayokudai monga yoganapu de
kayokuata monga.
32 'O Petrus wotagi woki-kiloliti walega
'o jamati wanga-ngaimoi. Ma moi ge'ena
'una wakilega ma Jou wi kawasa 'o Lida
ma kotaka.
33 Kadoka de wimake wimoi wolugu-
lugu wi ronga 'o Eneas, 'o taunu
tuangerou kowomomi-momikuawau 'awi
dangiroka.
34 'O Petrus wongose 'o Eneasika,
"Eneas, ma Jou Yesus Kristus wonisi'aiki.
Nomomikie de nosidiaika 'ani dangiri."
Kage'ena de 'o Eneas womomikokau.
35 So 'o Lida de 'o Saron ma nyawa
wimake 'o Eneas kowoluguwau de
yokokingaku 'o Yesusika.
36 De 'o Yope ma kotaka mimoi mi ronga
ngo Tabita, muna ge'ena mongaku-
ngaku 'o Yesusika. 'Ami ronga ge'ena
nako 'o Yunanioka, ge'ena yongose 'ato
ngo Dorkas, ngone tanu, "'o Maijanga".

Muna kaitaurika modiai yaowa-owa de
makiriwo 'o nyawa yosusa-susa.
37 Ma 'orasi ge'ena mopanyake de
mosongene. Gee mi maieti ya'osioka, de
mitamideu daku 'o lotengoka.
38 'O Yope, 'o Lidaka 'ena koikurutikawa
rekeni. So gee 'o Yesus wi do-domoteke
'o Yopeka yo'isene 'ato 'o Petrus 'o
Lidaka, de 'ona yosuloko yamididi
yotagi 'o Petrusika de yobesesongo 'ato,
"Nomataitino ne'enano."
39 'O Petrus wo'isenoka 'o besesongo
ge'ena de waie woma'oko de
wakimotekokau. Yototarika kadoka
de wisidoa 'o lotongie. 'O nge-ngeweka
'o bao-bao ge'enaka yoboa-boano gee
yoodumu 'o Petrus widoomuno de yo'ari
de yosidumutu 'unaka 'o baju de 'o juba
gee ngo Dorkas makidu-duguritukuu ma
'orasi kamowango-wangosi.
40 'O Petrus wosuloko 'ona yoodumu
yosupuka, de wotalibukuku de
wolahidoa. Ge'enaka de wodaarika
ngo Dorkas mi maietioka de wongose,
"Tabita, nomomikie!" So ngo Dorkas
momapelenga de gee mimake 'o Petrus
de mogogerieu.

41 Ge'enaka de 'o Petrus wa'ao 'ami
giamika de miriwo moma'oko. Deika
'o Petrus waki'asoko yongaku-ngaku
de 'o nge-ngeweka yobao-bao gee, de
wongose 'ato, "Numudau ngo Dorkas
mowangodeu!"
42 'Okia naga 'idadiokau gee ma habari
'itagi 'o Yopeka yakilolituku, so 'o nyawa
manga gudai yongaku 'o Yesusika.
43 'O Petrus ge'enaka wogogere 'o
wange muruosi naga wimoi 'o haewani
ma kai woma-manarama wi woaka wi
ronga 'o Simon.
10 1 'O Kaisarea ma kotaka wimoi wi
ronga 'o Kornelius. 'Una 'o Italia
manga solodado 'o bolu moi ma kapita.
2 'Una woloa-loa de ma Jo'oungu ma
Dutu wisingou-ngounu, de 'awi woa
ma dodaku yoodumu wisuba-suba ma
Jo'oungu ma Dutuka. 'Una wakiriwo 'o
Yahudioka yosusa-susa manga gudai, de
kaitaurika wolahidoa ma Jo'oungu ma
Dutuka.
3 Ma moi ge'ena poilia 'o takoro
sa'ange 'o wange daingikau de wamake
'iwai-waiti 'o mo-make ma sigoronaka,
ge'ena la ma Jo'oungu ma Dutu wi

mala'ekati moi 'iboa de wi'asoko, "Ee
Kornelius!"
4 'O Kornelius wodi-diriidi 'o mala'ekati
ge'ena 'ena kawimodo-modongika de
kawongosekau, "'Okia naga 'Aba?" 'O
mala'ekati ge'ena 'isango, "'Ani lahidoa
ma Jo'oungu ma Dutu wadawongokau,
de ma Jo'oungu ma Dutu 'awi singina
yadaene 'o nyawa yosusa-susa
nakiriwokau. De 'una kawonisi-singina.
5 So ne'ena nakisuloko 'o nyawa yotagi
dakuie 'o Yope ma kotade la wi'asoko 'o
Simon gee wi ronga ma dutu 'o Simon
Petrus.
6 'Una womasido-dogumika wimoi 'o
haewani ma kai woma-manaramoka wi
ronga 'o Simon, gee womanoa 'o ngooto
ma batingoka."
7 Gedagee 'o mala'ekati 'ibi-bicara 'o
Korneliusika 'itagioka de 'o Kornelius
waki'asoko 'awi ro-riwo wi woaka
yamididi de 'awi solodado wimoi
woloa-loa.
8 'O Kornelius wosijarita 'onaka 'okia
naga gee wamakekau, ge'enaka de
wakisuloko yotagi dakuie 'o Yope ma
kotade.

9 Ma wangede yaruange go'ona
manga do-dagi ma sigoronaka rekeni
ya'adonoka 'o Yope ma kotaka, de 'o
wange 'ikorona 'o Petrus wodoa 'o woa
ma dekude ma ngale womalahidoa.
10 Ge'enaka de wisawini 'imeki, so
womau wo'odomo. 'O 'inomo yodiai ma
gu-gudaioka, de wamake 'o mo-make
moi.
11 'Una wamake 'o diwanga 'ipelenga,
de 'okia naga moi 'isoka 'o mosa 'ingoa-
ngoata 'isidelika ma libuku soatoka de
'iwora 'o duniaku.
12 Ma dodaka doka 'o sagala haewani
ma dou ngai soatoka de 'o sagala
haewani 'imatoba-tobaka de 'o namoro
kopapi-piarawa gee.
13 Ge'enaka de naga 'o 'ilingi 'ingose
'unaka, "Ee Petrus! Tagi natoaka de
na'odomo!"
14 'O Petrus wongose, "Ko'uwa Jou!
Koma'iwasi ta'odomo 'okia naga gee mia
bo-bosono, de mia ge-gemono moteke
'o Yahudioka mia 'adati."
15 Ma 'o 'ilingi ge'ena 'ingoseli 'unaka,
"'Okia naga gee ma Jo'oungu ma Dutu
wongose 'ato kaidadi nia'odomo, ge'ena
'uwa niamaoku nia bo-bosono."

16 'O mo-make ge'ena 'isigali sigado ma
sa'ange, ge'enaka de 'o mosa ge'ena
'isidoa 'o sorogaade.
17 'O Petrus kowosido-dogumuwa
watibangi 'okia ma dumutu 'o mo-make
ge'ena. 'Una womatiba-tibangi de 'o
nyawa gee 'o Kornelius wakisulo-suloko
yamake 'o Simon gee 'o haewani ma kai
woma-manarama wi woa, de 'ona ge'ena
'o ngorana ma bionokau.
18 Ge'enaka de 'o nyawa yaki'asokino
de yosano, "Naga? 'o woa ma gikiri
wimoi womasidodo-dogumika wi ronga
'o Simon Petrus?"
19 'O Petrus kawomatibangiosi womau
wanako 'o mo-make ge'ena ma ngale, de
'o Ngomasa 'Itebi-tebini 'ingose 'unaka,
"Ee Petrus, 'o nyawa yaruange naga
ninonu.
20 Tagi no'uti nomatai-taiti, de 'uwa ni
singina 'ikapula nakimoteke 'ona, sababu
'ona ge'ena ngoi takisuloko."
21 So 'o Petrus wo'utiku de wongose
'onaka, "Ngoiou ninonu 'Esa moi. 'Okiau
niadumutu niaino?"
22 'Ona yosango yongose 'ato, "Ma
kapita 'o Kornelius wosuloko miaino.
'Una ge'ena 'o nyawa ma owa de

wosingou-ngounu ma Jo'oungu ma Dutuka, de 'o Yahudioka yoodumu posironga wihoromatioka. Ma Jo'oungu ma Dutu wi mala'ekati moi wisuloko 'una woga'asoko, 'Aba, noboa 'awi woaka, sababu wolahidoa de ma Jo'oungu ma Dutu wopalusokau, ma ngale wisuloko wosigisene 'okia naga gee dua, 'Aba, nosidemo 'unaka."
23 Ge'enaka de 'o Petrus wongose
'ato, "Nou niowosamino, la nimatoobiri ne'enaka." De 'ona yomatoobiri ge'enaka. Ma bibinie 'o Petrus womomikie de wotagi de de 'ona yomatuono. Yamuruo naga yongaku-ngaku 'o Yope ma kotaku daku mita yomoteke.
24 'Ona yotagi 'o wange moi de 'o obiri
moi de yototara 'o Kaisareaku. Kadau yota-tamaau 'o Kornelius de wi riaka dodoto de wi giamanai waki'aso-'asokino.
25 Gee 'o Petrus wototarou 'o Kornelius
wi woaka de 'o Kornelius wisoboika de wisuba.
26 Ma 'o Petrus wiriwo wi'oko de
wongose, "Noma'okode! Ngoi ma sirete mita ka 'o nyawa."

27 Kayomakaka'ilingosi de 'o Kornelius,
de 'o Petrus wowosama 'o woa ma
dodaka. Ge'enaka dau 'una wakimake
manga gudaioka yomalomunou.
28 Ge'enaka de kawongosekau 'onaka,
"'Esa moi riaka dodoto, ngini ma sirete
nianako 'o Yahudioka mia 'agama ma
'adati koisidabiwa ngomi 'o Yahudi ma
nyawa mimakalilara bolo mimagiamanai
de 'o nyawa ma somoa. Duga ma
Jo'oungu ma Dutu wosidumutokau
ngoino 'ato nago'onaka bato ngoi
koidadiwa tamaoku yomediri bolo 'ai
bo-bosono.
29 Ge'enau so gee 'Aba noga'asoko
la toboa, ngoi 'ai singina koitubusowa
taino. So ne'ena ngoi tomau tanako,
'ido'oa so noi'asoko toboa?"
30 'O Kornelius wosango, "'O wange
sa'ange 'ipasa-pasa poilia done ma
'orasi kone'enau naga, ngoi tolahidoa
ma gu-gudaioka 'o woaka 'o takoro
sa'ange 'o wange 'alo, de tomanako
'ena 'o mala'ekati 'isoka 'o nyawa wimoi
woma'okodeu 'ai bionoka. 'O nyawa
gu'una 'awi pakeangi 'ileto-letongo.
31 'Una kawongosekau ngoino, 'Ee
Kornelius! Ma Jo'oungu ma Dutu

wadawongokau 'ani lahidoa de
kawongano-nganono 'ani singina ma 'ofi
ma ngale notabariwo 'o nyawaka.'
32 De 'ingoseli ngoino, 'So, nakisuloko 'o
nyawa yotagi 'o Yope ma kotade wi'asoko
'o nyawa wimoi wi ronga 'o Simon
Petrus, 'una womasido-dogumika wimoi
'o haewani ma kai woma-manarama wi
woaka wi ronga 'o Simon. 'O woa ge'ena
'o ngooto ma batingoka.'
33 Ge'enau so ngoi tosijai-jai takisuloko
ni'asoko 'Aba. De ngona noboa ne'enano
de 'ani singina 'isa-sanangi. So ne'ena
ngomi mioodumu mimalomunou
ne'enaka ma Jo'oungu ma Dutu wi
bionoka, ma ngale miosigisene 'iodumu
gee ma Jo'oungu ma Dutu wosuloko
nosidemo ngomino."
34 Ge'enaka de 'o Petrus wongose,
"Ne'ena ngoi tanako 'itiaiokau ma
Jo'oungu ma Dutu kowoiri-irikuwa 'o
nyawa.
35 'O nyawa gee yodiai yadae-daene de
ma Jo'oungu ma Dutu wisitede-tedene
de wisingou-ngounu, 'ona ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wakidawongo. 'Una
kowoiri-irikuwa 'o nyawa kiano naga
bato.

36 'Esa moi ngini nianakokau 'o Habari
ma Owa gee ma Jo'oungu ma Dutu
wositota-totara 'o Israel ma nyawaka.
Ma Habari ma Owaka ge'ena 'ingose 'ato
'o nyawa yomakatiai de ma Jo'oungu ma
Dutu, ma ngekomo ma Yesus Kristus.
'Unau ge'ena 'o nyawa poodumu nanga
Jou.
37 Ngini nianako 'okia naga gee 'idadi-
dadiokau 'o Yudeaka yakilolituku 'ikurue
'o Galileaka, gee 'ipasano 'o Yohanes
wositotara 'o go-gosiki.
38 Ngini nianako ma Jo'oungu ma Dutu
wiirikokau 'o Yesus 'o Nazaretino, de
wisikuata de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini ma
kuasa. Nianako mita 'o Yesus wokadagi
woki-kiloliti ma ngale wodiai yaowa-owa.
'Una wakisi'aiki 'o nyawa 'iodumu gee 'o
Tokata ma Koana yakiparetano, sababu
ma Jo'oungu ma Dutu naga de de 'una.
39 Ma nyawa ngomiou ma sirete
miamake-make 'okia sonaa moi-moi
wodiai 'o Yahudioka de 'o Yerusalem
ma daeraaka. Ngaro koge'ena ma 'ona
wisidele 'o salipoka de wito'oma.
40 Duga 'o wange sa'angeka de ma
Jo'oungu ma Dutu wisimomikoli ngaro

wosongenukou ma, de wisidumutu 'o
nyawaka,
41 ma ko 'o nyawa 'iodumikawa, duga
ka ngomino gee ma Jo'oungu ma
Dutu miirikokau ma sirasi ma ngale
miodadi sakisii. Ngomi mimasido'odomo
de mimasido'okere de de 'una gee
womomikieli de.
42 De 'una wosuloko ngomi miosihabari
'o Habari ma Owa ge'ena 'o nyawa-
nyawaka, de miosisakisii 'ato 'unau
ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu wigoraka
wodadi Hakimi 'o nyawa kayo'ahu-'ahuosi
de gee yosonge-songenokau.
43 'Unau ge'ena gee 'o nabii yoodumu
yositota-totara yongose 'ato, nago'ona
yongaku 'unaka 'asa manga sowonoka
yakisipidili de to 'una 'awi kuasa."
44 'O Petrus kawobi-bicarasi de
'o Ngomasa 'Itebi-tebini 'i'uti de
yakiparetano 'o nyawa yoodumu gee
yosigise-gisene ma habari ge'ena.
45 'O Yahudioka yongaku-ngaku 'o
Yesusika gee 'o Petrus wimote-moteuku
'o Yopeku daku, kayoki-kiliri yamake ma
Jo'oungu ma Dutu wokula 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'o nyawa ma somoaka ko 'o
Yahudiokawa.

46 Sababu yo'isene ko 'o Yahudiokawa
yobicara de 'o demo 'irupa-rupaka de
yosiare-arene ma Jo'oungu ma Dutu
sababu yamake 'awi kuasa, ge'enaka de
'o Petrus wongose,
47 "Bika niakilega! 'O nyawa-nyawa
no'ona yamakekau 'o Ngomasa 'Itebi-
tebini 'isoka ngoneli. So dua 'o nyawa
kayosingelokasi? yaki'osiki de 'o 'akere?"
48 So 'o Petrus wosuloko 'ona yaki'osiki
ma ngale yakisikatoomu de ma Yesus
Kristus. Ge'ena 'ipasa de 'ona yoga'asoko
la 'o Petrus womanoa de de 'ona ma
do'ingo 'o wange muruosi naga.

11

1 'O su-suloko de 'o nyawa
yongaku-ngaku 'o Yudeaka
yoodumu yo'isene 'ato 'o nyawa
koyowosa-wosanguwa 'o Yahudioka
manga 'agamaka mita yadawongokau
ma Jo'oungu ma Dutu wi demo.
2 Ge'enaka de gee 'o Petrus wotagi
'o Yerusalemude, de 'o Yahudioka
yongaku-ngakuokau gee 'o Petrus
wisisala.
3 'Ona kayongosekau, "'Ido'oa so ngona
notagi 'o nyawa koyomasuna-sunawa
manga woaka? Ma de nimasido'odomo
sona!"

4 So ma rai 'okia naga 'idadi-dadiokau
'o Yopeka gee, 'iodumu wakidongose ma
gurueka de wosikaino. Kawongosekau
'onaka,
5 "Ngoi 'o Yopeka daku tomalahidoa ma
gu-gudaioka de 'okia naga moi tamake,
'isoka 'o mosa 'ingoa-ngoata moi 'iwora
dakuuku 'o diwanguku de 'isidelika
ma libuku soatoka, ge'enaka de ka 'ai
bionokau 'imaogoruku.
6 De ma dodaka talega ma diai 'ena
'o sagala haewani gee ma dou ngai
soatoka, 'o sagala haewani gee kopapi-
piarawa, de 'o sagala haewani gee 'itagi
'imatoba-tobaka. De 'o sagala namoro
gee kopapiarawa.
7 Ge'enaka de to'isene 'o 'ilingi moi
kaingosekau ngoino, 'Ee Petrus, tagi
natoaka de na'odomo!'
8 Ma ngoi tosango, 'Ko'uwa Jou! Ngoi
koma'iwasi ta'odomo 'o 'inomo gee mia
bo-bosono moteke 'o Yahudioka mia
'adati.'
9 Ge'enaka de ma 'ilingi daku 'o
diwanguku ge'ena kaingosekauoli,
''Okia naga gee ma Jo'oungu ma Dutu
wosidemokau 'ato kaidadi pa'odomo,

ge'ena 'uwa pongose 'ato nanga
bo-bosono.'
10 Sigado 'igilio ma sa'angeno tamake-
make koge'ena, deika 'iodumu ge'ena 'o
sorogaade 'isidoakauoli.
11 Kage'ena ma 'orasi de yaruange 'o
Kaisareano gee 'i'ese-'ese, ya'adono
'o woano gee kiaka ngoi tomasidodo-
dogumika.
12 Ge'enaka de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
'isuloko ngoino 'ato 'uwa 'ai singina
'ikapula totagi takimoteke 'ona. Nanga
'esa moi yabutanga go'ona mita
yomoteke de de ngoi 'o Kaisareaku, de
ngomi miokokiwosanga 'o Kornelius wi
woaka.
13 Ge'enaka miaika, de 'o Kornelius
wosijarita ngomino kokia 'una wamake
'o mala'ekati moi 'ima'okode wi woaka
de 'ingose 'unaka, 'Nakisuloko 'o nyawa
yotagi dakuie 'o Yopede wi'ese wimoi wi
ronga 'o Simon Petrus.
14 'Una 'asa wositotara ngonaka 'o
habari gee dua ngona de 'ani woa ma
dodaku nisilaha.'
15 'O mala'ekati 'isidemoka koge'ena
deika ngoi tositotara 'o Habari ma Owa
ge'ena, de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini

yakiduguti kaimatero de ma sira gee
'idadi ngoneka ma di-disiraka.
16 Ge'enaka de tonganonie ma Jou
wosidemokau 'ato, ''O Yohanes 'o nyawa
wo'osiki de 'o 'akere, ma ngini 'asa
ni'osiki de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini.'
17 So 'iwaitokau 'o nyawa gee
koyamote-motekuwa 'o Yahudioka
manga 'agamaka, 'ona mita ma
Jo'oungu ma Dutu wakikula 'o co-
catu kaimatero de ngoneno, gee ma
'orasi ngone pongaku ma Jou Yesus
Kristusika. De ge'ena ngoi koya'akunuwa
kotowisidabiwa ma Jo'oungu ma Dutu
wakikula 'o barakati!"
18 Kage'ena yo'isenoka de
koyosiogoruku. Ge'enaka de ma
Jo'oungu ma Dutu wisiarene yongose,
"'Alele! Nako koge'ena, de ko 'o
Yahudiokawa ma nyawa mita ma
Jo'oungu ma Dutu wakikula 'o 'orasi ma
ngale yomaogoro 'o sowono yodiai de
yamake 'o 'ahu ma dutu."
19 'O Stefanus wito'omaka de 'o nyawa
yongaku-ngaku 'o Yesusika yaki-kiniiki
so yokapiakoro. Munuka yoowara 'o
Fenisiaka ya'adono, de munuka sigado
'o Siprusika de 'o Antiokhiaka. 'Ona

yositotara 'o habari ma Jo'oungu ma
Dutuno ka 'o Yahudi ma nyawaka duga.
20 Ma 'o nyawa yongaku-ngakuoka
go'ona gee 'o Siprusino de 'o Kireneno,
naga munuka yotagi 'o Antiokhiaka de
yositotara 'o Habari ma Owa ge'ena
la 'o Yesus, naga 'o nyawa-nyawaka
gee koyomote-motekuwa 'o Yahudioka
manga 'agamaka mita.
21 Sababu ma Jou 'awi kuasa naga de
de 'ona so manga gudai yongaku de
yomasisarakani ma Jouka.
22 'Okia naga 'idadiokau ne'ena, ma
jarita 'o Yerusalemuoka ma jamatika
ya'adono. So ma rai 'ona 'o Barnabas
wisuloko daukuku 'o Antiokhiaku.
23 Kadau wa'adonuku, de wamake kokia
ma Jo'oungu ma Dutu wakisiba-barakati
go'ona, de womorene 'ifoloi. Ge'enaka
de waga'asoko la yosigou-gounguku
yomoteke ma Jouka.
24 'O Barnabas nu'una wi singina yaowa
de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini wiparetano,
de wongaku ma gou-goungu ma Jouka
sigado 'o nyawa manga gudai yomoteke
de ma Jou.
25 Deika 'o Barnabas wotagi 'o Tarsus
ma kotaku 'o Saulus winonu.

26 Gee wimakeno de 'o Antiokhiade
wi'asa. 'O taunu moi yapasiku
yomalomuno de 'o jamati, de yakidotoko
'o nyawa manga gudai. 'O Antiokhiakau
ge'ena 'o nyawa yongaku-ngaku 'o
Yesusika gee, ma sira-siraka yakisironga
'o Saranioka.
27 Ma 'orasi ge'ena 'o nabii yamuruo
naga daku 'o Yerusalemuku yoboaku
ge'ena 'o Antiokhiaka.
28 Ge'ena dau ma dodaka wimoi
wi ronga 'o Agabus. 'O Ngomasa
'Itebi-tebini wi singina yagaraki, so
wosidemosira 'ato 'o duniaka ne'ena dua
'o baulaco ma kiamati 'idadi. (De ge'ena
'idadiokau mita ma 'orasi 'o Kaisar
Klaudius wopareta.)
29 So yoodumu 'o Yesus wingaku-ngaku
go'ona yomarimoi ma ngale yosidingoto
'okia sonaa manga riaka dodotie daku 'o
Yudeaka la yakiriwo. Moi-moi yosidingoto
moteke kokia naga 'ona ya'akunu.
30 Yomarimoi koge'ena yodiai so
yosuloko 'o Barnabas de 'o Saulus
yo'otaka manga dingoto ge'ena, 'o
jamati ma balu-balusika.

12 1 Poilia ma 'orasi kage'enali mita
ma Koana 'o Herodes wokurue 'o
jamati wakihalebiru.
2 'Unau wosuloko 'o Yakobus 'o Yohanes
ma riaka ma dutu gu'una ma wito'oma
de 'o wase.
3 Gee wakimake 'o Yahudioka ma
nyawa yoduaka koge'ena wodiai, de
kawacobokauoli. 'Una wosuloko 'o Petrus
mita witagoko. Ma 'orasi ge'ena 'idadi
'ena 'o Roti Koiragi-ragikuwa ma Wange
ma Amoko.
4 'O Petrus witagokino de 'o Herodes
wosuloko 'o buika wisingosama. 'O
solodado 'o bolu soatoka ge'enaka
'o Petrus wijaga-jaga, 'o bolu moi
yaru-ruatoka. 'O Roti Koiragi-ragiwa ma
Wange ma Amoko 'ipasakasi, 'asa deika
'o Herodes 'o Petrus wi'urusu 'o kawasa
ma bionoka.
5 So 'o Petrus wibuika 'ena wi jamati
'ona kawisilahidoa somoi.
6 'Iobiruku bari dua ma Petrus 'o kawasa
ma bionika 'o Herodes wi'asau, 'ena ma
Petrus 'una de wi giama ma bu-busuoka
wosidi'idude ge'ena 'o solodado yamididi
manga sigoronaka. Ge'ena ma bui ma
ngoranoka mita munuka yojagaku.

7 Ge'enaka de 'ito'ingowa 'ena ma Jou
wi mala'ekati 'ima'okodeu ge'enaka,
de ma ngii ge'ena 'ikinitara ka ma
moiku. Ma mala'ekati ge'ena 'o Petrus
witomanga wisigiwi-giwi de 'ingose 'ato,
"Ee, taitika nomomiki!" Kage'ena de wi
giama ma bu-busuku 'o rate ge'ena ma
'ipidili so 'itotakokau.
8 Ge'enaka de ma mala'ekati
kaingosekau 'unaka, "Nomabajuku
de ni tarupa ma gumini nosipusukino."
So ma rai womabaju de wi tarupa
ma gumini wosipusuku. Ge'enaka de
kaingosekauwoli, "'Ani juba nomasinoaku
la noimoteke."
9 So womajubaku de ma mala'ekati
ge'ena wamoteke, 'o bui ma ngoranino
yosupu. Ma 'o Petrus kowanakowa 'ato
'okia naga 'o mala'ekati 'idiai koge'ena,
ge'ena ma gou-goungu 'idadi. 'Una
wongose bari kawonanere.
10 Gee 'ona yapasakau yojaga-jaga
manga ngii 'o ngai modidi so ya'adono 'o
ngorana 'o besi gee 'itaari ma kotaka,
de ma ngorana 'o besi ge'ena ka'enau
'ipelenga de yotagi 'o ngekomo ma
dingoonika yaboa. 'Ito'ingowa 'ena ma

mala'ekati ge'ena 'imaisangokau so 'o
Petrus kawomatengokau ge'enaka.
11 Ge'ena 'asa de wanako 'itiai, de ka
wi singinaka, "Ne'ena ge'ena ma Jou wi
mala'ekati wasuloko so yaino 'isisupu 'o
Herodes wi giama ma soatoka, de 'okia
sonaa moi-moi dua 'o Yahudioka yodiai
ngoino, so 'isiresene."
12 Ge'ena 'iodumu wakokinakoka, de
wotagi ngo Mariaka, 'o Yohanes gee
wisironga-ronga 'o Markus ma 'esaka.
Waika 'ena manga gudaioka yomapoluno
yolahidoa ma gu-gudaioka.
13 Woboa de 'o ngorana ma bionino gee
watoteke, so manga ro-riwo mimoi mi
ronga ngo Rode tanu mapelengau ma
ngorana ge'ena.
14 De manakokau 'ato ge'ena 'o Petrus
wi 'ilingi, so komapelengawasi de
kamowosangokali sababu kamomorene
'ifoloi so. Ge'enaka de makidongose 'ato,
"'Etei 'alele 'o Petrus dokau 'una!"
15 De 'ona kayongosekau ma ngo
Rodeka, "Nitogosanga kia gee de!"
De momakuata mongose 'ato, "Ma
goungu 'o Petrus doka 'una!" De 'ona
kayongosekau, "Ge'ena 'awi mala'ekati
ma."

16 'Ena ma Petrus 'una doka 'o
ngoranino kawotote-toteoka. So gee
yaika yapelenga 'ena ge'enaka 'una de
yakitodokana ma de yoherangi ma sala.
17 De ma Petrus wopoma 'onaka
la 'uwa yotopongono. Ge'enaka de
wosijarita kokia ma Jo'oungu ma Dutu
wisisupu 'o buioka. 'Asa de wongose 'ato,
"Niositotarika 'o Yakobusika de nanga
riaka dodoto 'ireguka ma ngale ne'ena."
Ge'ena 'ipasa de womagoraka ge'enaka
so wotagi 'o ngii 'ireguka.
18 Ko ma bibinie, de ma solodado
'o bui ma ngorana yojaga-jaga gee
yomakadulaliokau. Koyosikanakowa
kokia 'o Petrus 'idadi wosupu.
19 So ge'enaka de 'o Herodes wosuloko
wirinonu, ma kowimakewau. So ma
wi solodado go'ona ma wosuloko
yakisano-sanoka de yakito'omakau.
Ge'enaka de ma Herodes womagoraka 'o
Yudeaka so wosikauku 'o Kaisareaku, so
ma eta 'o do'ingo ge'enakasi wogogere.
20 'O Herodes posironga wito'otasoka
'o Tirus de 'o Sidon ma nyawaka.
So ma rai 'ona ka ma moino yaino
'unano. 'Isira yomadabajakasi 'o
Blastusika, 'una 'o Herodes wi kadato

yojaga-jaga manga balusu. Ge'enaka de
wakisidabi so yogila-gila 'o Herodesika
de yoga'asoko yomasikalo-loa, sababu
nako to 'ona manga daeraaka ge'ena 'o
'inomo yomanganono ka to Herodes wi
daeraaka.
21 Ma moi gee ma wange yositatapuokau
so 'o Herodes 'una wi koana ma baju
womasinoaku de 'o koana ma go-
gogeroka wogogerie, 'o kawasa manga
bionoka 'asa deika wobicara.
22 De ma kawasa go'ona gee kayongose-
ngose, "Ne'ena ko 'o nyawawa 'ibi-bicara
ma 'ena 'o jo'oungu!"
23 Ge'enaka de ma Jou 'awi mala'ekati
wipoka, sababu kowisikiamoiwa ma Jou
de wadawongo 'o siarene gee yadaene
salingou ma Jouka. So 'o kalubati
wi'odomo so wosongenoka.
24 De ma Jo'oungu ma Dutu wi
demo kaitagi monga, so 'o nyawa
yongaku-ngaku kayokudai monga.
25 'O Barnabas de 'o Saulus
yomanarama 'iduanga 'o Yerusalemuoka,
so 'o Antiokhiaku yolio de 'o Yohanes
Markus mita wi'asa.
13 1 'O Antiokhia ma jamatioka naga
'o nyawa gee yositota-totara de

yodoto-dotoko ma Jo'oungu ma Dutu
'awi demo, ge'ena la: 'O Barnabas, 'o
Simeon (wisironga-ronga 'o Taromo),
'o Lukius ('o Kirene ma nyawa), de 'o
Menahem (gee yakisidapaliara de ma
Koana 'o Herodes), de 'o Saulus.
2 Ma moi ge'ena 'ona de 'o jamati
yosuba ma Jouka de yopuasa, 'ena
'o Ngomasa 'Itebi-tebini kaingosekau
'onaka, "'O Barnabas de 'o Saulus
niakiiriki la 'ona ya'ao to ngoi 'ai
manarama gee takikulakau."
3 Yopuasa de yomalahidoa 'iduanga,
de manga giama yakidatamiku 'o
Barnabas de 'o Saulus manga saekoka,
de yakisuloko 'ona yamididi yositotara 'o
Habari ma Owa 'o ngii 'ireguka.
4 Sababu 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
'isuloko so 'o Barnabas de 'o Saulus
yotagi dakuie 'o Seleukiade. Ge'ena 'o
Seleukiaka de yosidete 'o Siprus ma
pulode.
5 So gee 'o Siprusoka yototarie 'o
Salamis ma kotaka, de ma Jo'oungu ma
Dutu wi demo yosihabari 'o Yahudioka
manga lo-lomu ma woa-woaka. 'Ena
manga do-dagi ma sigoronaka, 'o
Yohanes Markus wakiriwo.

6 Ma pulo moi ge'ena yodakadagi
yabootuku, sigado 'o Pafosoka yaika.
Ge'enaka doka yaika de yomakamake de
'o Yahudioka ma nyawa wimoi wi ronga
'o Bar Yesus. 'Una wotawa-tawara ma
womadongose 'ato 'una 'o nabii moi ma
Jo'oungu ma Dutuno.
7 To 'una wi manai ge'ena 'o Sergius
Paulus, 'una wogubernur ma puloka
ge'ena. Ma gubernur gu'una wobarija
de wi 'akali 'idoto. So 'o Barnabas de
'o Saulus waki'asoko, sababu woduaka
wosigisene ma Jo'oungu ma Dutu wi
demo.
8 Ma 'o Elimas wotawa-tawara gu'una
kawakisika'ini-'inikoka 'o Barnabas de
'o Saulus. 'Una wosikangekomo kokia
la ma gubernur gu'una 'uwa wongaku
'o Yesusika. 'O ronga 'o Elimas ge'ena
'o Bar Yesus wi ronga 'o Yunanioka ma
demo.
9 Ma 'o Saulus gee wisironga-ronga
mita 'o Paulus, 'o Ngomasa 'Itebi-
tebini wiparetano so widi-diriidi
wotawa-tawarika gu'una,
10 de kawongosekau, "Ee tabangeluku
ma siho, ngona 'isoka 'o tokata! Ngona
konoduakuwa 'o barangi ma owa. 'Ido'oa

so nooluku nomaogoro nositorou ma
Jo'oungu ma Dutu wi mau ma ngale
wosilaha 'o nyawa?
11 Ne'ena nolega-lega, ma Jo'oungu
ma Dutu wonihukumu! Dua nopiloko so
'o wange ma siwara ma konamakewa
'o wange muruono naga." Kage'enaka
de 'o Elimas wamao 'isoka 'o marasa
'itaro-taromo wi akoka yatamunoko,
so wotagi ma kawomasisa-samaou 'o
nyawa womadononu ma ngale wituda.
12 Ma gubernur gu'una kawamakeka
'okia naga 'idadiokau ge'ena, de
wongakuokau 'o Yesusika; 'una
kawoki-kiliri ma Jou Yesus wi do-dotoko.
13 'O Pafososoka de 'o Paulus de wi
ma-manai yosidete 'o Perga ma kotaku
'o Pamfilia ma daeraaka. Ge'enaka yauku
de 'o Yohanes Markus 'una wakimadakau
de woliokau 'o Yerusalemude.
14 Ge'ena 'o Perga ma kotaka de yogila-
gila 'o Antiokhia ma kotaku 'o Pisidia
ma daeraaka. So Pomaoma-omasa ma
Wange, de yotagi 'o lo-lomu ma woaka
ma Jo'oungu ma Dutu wisuba.
15 Gedagee 'o Musa de 'o Nabii 'iregu
manga buku yabacaka, de 'o lo-lomu
ma woa ma balu-balusu go'ona yosuloko

'o nyawa yoga'asoko 'o Paulus de
wi ma-manaika la yobicara. Yongose
'ato, "'Esa moi, nako naga de ma 'ena
'o kianikia niomau niakidongose ma
ngale niakisikuata 'o nyawa no'ona, de
niakidongosekau."
16 'O Paulus waie woma'oko de
'awi giama wagorakokasi ma ngale
wobicarau, de kawongosekau, "'Esa moi
riaka dodoto 'o Israel ma nyawa de ma
Jou wi kawasa nioodumu ne'enaka dau
gee! Bika niosigisene 'ai demo.
17 Ma Jo'oungu ma Dutu gee 'o Israel ma
nyawa powisu-suba gu'una wakiirikokau
to ngone nanga edete de nanga dotumu,
de wadiai 'o bangsa ma amoko moi ma
'orasi 'ona yogogere 'o Mesiroka yodadi
yongosi. Ge'enaka de to 'una 'awi kuasa
waki'asa wakisisupu 'o Mesiroka.
18 'Una wosabari to 'ona manga
gokoieka 'o tonaka 'ika-kakasaka ma
do'ingo 'o taunu nagi soatino.
19 'O Kanaan ma tonaoka 'o suku
tumudiingi wasotumu ma ngale
wakisibula-bula ma tonaka ge'ena la
'idadi to 'onau.
20 Ge'ena 'iodumu 'idadi ma do'ingo 'o
taunu ratusu soata de 'o nagi motoano.

'Iduangino wosibula-bula 'o Kanaan ma
tonaka ge'ena, de ma Jo'oungu ma Dutu
wakikula manga balusu gee yakisironga
'o hakimi. 'O hakimi ma du-du'uruoka
ge'ena la Nabii Samuel.
21 Ge'enaka de yomaga'asoko 'o koana
moi. So ma Jo'oungu ma Dutu wigoraka
'o Saul 'o Kis wi ngowaka 'awi 'asali
'o Benyaminino. 'Una wodadi to 'ona
manga koana ma do'ingo 'o taunu nagi
soatino.
22 Gedagee ma Jo'oungu ma Dutu
wisiogoroka 'o Saul wokoana, de
wigorakoli 'o Dautu wodadi to 'ona
manga koana. De ne'enau gee ma
Jo'oungu ma Dutu wongosekau ma ngale
'o Dautu, 'Ngoi towimakekau 'o Dautu 'o
Isai wi ngowaka, 'una ge'ena 'ai singina
yadaene. 'Unau ge'ena 'asa wadiai to
ngoi 'ai mau.'
23 'O Dautou 'awi ngowaka de wi
dangonuku wimoi ma Jo'oungu ma Dutu
Wiirikokau wodadi Koana 'o Israel ma
Nyawa Wakisilaha gee ma Jo'oungu ma
Dutu wojajiokau. De 'o Yesusou gu'una
'o Koana gee 'o Nyawa Wosilaha-laha.
24 'O Yesus 'awi manarama
kowosidagiwasi 'ena 'o Yohanes 'o

Nyawa Wo'osi-'osiki wosikawasakau 'o
Israel ma nyawaka, la yomaogoro 'o
sowono yodiai de yolio ma Jo'oungu ma
Dutuka, de waki'osiki.
25 De 'o Yohanes wi manarama rekeni
wosido-dogumoka de kawongosekau
'o nyawa-nyawaka, 'Moteke ngini, ngoi
ne'ena nagu'una? Ngoi ne'ena ko 'unawa
gee winida-damaa. Niongano-nganono:
'O nyawa gu'una dua ngoi toboakasi 'asa
de 'una; duga 'una 'awi bionoka ge'ena
ngoi kokiawa 'idaene. Ka wi tarupa ma
gumini tosose ma koyadaenuwa!'
26 'Esa moi riaka dodoto 'o Abraham wi
ngowaka de wi dangonuku, de 'o riaka
dodoto 'iregu-regu ne'enaka naga gee
ma Jo'oungu ma Dutu wisingou-ngounu!
Ma Jo'oungu ma Dutu wonakulakau 'o
habari ma ngale wonasilaha.
27 'O Yerusalemuoka yomanoa-noa de
manga balu-balusu go'ona kowinakowa
'ato 'unau ge'ena Wosilaha-laha. 'Ona
koyasahewa 'o nabii manga do-dotoko
gee yabaca-baca Pomaoma-omasa ma
Wange 'isinoi-noimi, so wihukumu 'o
Yesus. Ma koge'enau yodiai ge'ena
moteke 'okia naga 'o nabii yosidemokau
ma sirasi.

28 Ngaro koyodamakewa wi so-sowono
kogee salingou wihukumu wito'oma, ma
yoga'asoko 'o Pilatusika 'ato salingou
wito'oma.
29 De gee yadiaiokau 'iodumu gee
'isoka 'isilefokau ma Jo'oungu ma
Dutu wi bukuoka ma ngale 'una, deika
wi songene yosiguti 'o salipoka so
yapo'osuku.
30 Ma ma Jo'oungu ma Dutu
wisimomikokali ngaro wosongenukou
ma.
31 Ge'enaka de 'o wange muruono
naga womasidumu-dumutu gee ma
sira yomasida-da'asaka de de 'una 'o
Galileaka de yaino 'o Yerusalemuno.
'Onau ge'ena ne'ena naga yosisa-sakisii
ma ngale 'una 'o Israel ma nyawaka.
32 So ne'ena ngomi miositotara nginika
'o Habari ma Owa ge'ena la 'okia naga
gee ma Jo'oungu ma Dutu wojajiokau
nanga edete de nanga dotumika,
33 ge'ena wadiaiokau naga ngoneka.
Ge'ena la wisimomiokali 'o Yesus ngaro
wosongenokau ma. Sababu ge'ena,
'o Mazmur ma go-goraka modidioka
naga 'isilefoku, ma Jo'oungu ma Dutu
wongose, 'Ngona ge'ena la to ngoi 'ai

Ngowaka. Ne'ena ma wange tosidemo
ma gou-goungu, ngoi to ngona 'ani Dea!'
34 Ma Jo'oungu ma Dutu wisiwangokau
'una. Ne'ena 'una dua kowidonoawau
'o bo'osukoka. Ma ngale ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wongose, 'Ngoi 'asa
tonikula 'ai jaji 'itebi-tebini gee ma
raiokau 'idadi, gee tojajiokau 'o Dautika.'
35 Koge'enali mita naga 'O Mazmur
ma bo-bula 'ireguoka 'ingose 'ato,
'Ngona 'asa konosimadakawa 'ani
Ro-riwo wosingou-ngounu gu'una
kawodewederuku 'o bo'osuku ma
dodaka.'
36 'O Dautu wosongenokau mita de
wipo'osuokau 'awi edete de wi dotumu
manga bo'osuku ma dateuku, gee
wakokidiaioka 'okia naga ma Jo'oungu
ma Dutu wisuloko wadiai. 'O Dautu wi
maieti mita 'iwedere 'ibootokau.
37 Ma 'o Yesus gee ma Jo'oungu ma Dutu
wisimomikokau, 'una kowowederuwa.
38 Sababu ge'ena 'Esa moi riaka dodoto,
salingou nianako 'ato ma ngekomo
'o Yesusou so 'o habari ma ngale
ma Jo'oungu ma Dutu wonasipidili
'o sowonoka 'isitotara nginika. Ngini
salingou nianako 'ato 'o nyawa gee

yongaku-ngaku 'unaka yakisipidili
'o so-sowonoka. 'O sowono ge'ena
koidadiwa ya'ikiri ka de 'o Musa wi
besesongo.
39 (13:38)
40 Ge'enau so salingou niatibangi
niosidi-diai, 'uwa sigado nginioka
nidaene 'o hukumani gee 'o nabii
yosidemokau ma sirasi konee:
41 'Niosigisene niosidi-diai ngini gee
nioduaka 'ai demo niosito-torou! Ngini
'asa nioherangi, de niosongene! Sababu
ne'ena naga ngoi tadiai ma gu-gudaioka
'okia naga gee dua ngini koniangakuwa,
ngaro naga 'o nyawa nisiwaiti nginika
ma.'"
42 Gee 'o Paulus de 'o Barnabas
yosupuou 'o lo-lomu ma woaka, de ma
nyawa ge'ena 'o lo-lomu ma woaka
gee yoga'asoko la Pomaoma-omasa ma
Wange 'o 'ahadi dokaeda de yainoli ma
ngale 'ifoloiosi yosiwaiti ge'ena gee.
43 'O nyawa yoku-kudai yokokisupuoka
ge'ena ma lo-lomu ma woaka de manga
gudai 'o Yahudioka de ko 'o Yahudiokawa
gee yowosangokau 'o Yahudioka manga
'agamaka, yakimoteke 'o Paulus de
'o Barnabas. So 'o su-suloko go'ona

yakidongose 'onaka la 'uwa yomaogoro
yo'ahu wi co-catu ma sigoronaka.
44 De Pomaoma-omasa ma Wange
ma gilionoli, ma kotaka ge'ena rekeni
yoodumoka yoboano yosigisene ma
Jo'oungu ma Dutu wi demo.
45 Ge'enaka de 'o Yahudioka yakimake
'o nyawa yoku-kudai go'ona, de
yakitu'uduku ma sala. 'Ona wisito-torou
'o Paulus, yaributu gee 'okia naga
wongose-ngose.
46 Ma 'o Paulus de 'o Barnabas
kayomoroini monga yobicara
koyosipongo-pongonuawau. 'Ona
yongose, "Ma Jo'oungu ma Dutu wi
demo ge'ena ma goungu salingou
nginika 'isira 'isitotara. Duga ngini
niooluku niadawongo, ngini ma
sirete nimasitantuuokau 'ato ngini
koyadaenuwa niadawongo 'o 'ahu ma
dutu 'ika-kakali. De ne'ena minimada
ngini de miosikaika 'o nyawa 'ireguka.
47 Sababu konee ma Jo'oungu ma Dutu
wopareta ngomino, wongose: 'Ngoi
tiniirikokau ngini niodadi 'o darangi ko
'o Yahudiokawa ma nyawaka, la ngini
niosiboa 'o laha 'o dunia yasuluunuku.'"

48 'O nyawa-nyawa gee ko 'o
Yahudiokawa yogi'isenoka ge'ena,
de yomorene ma sala, ge'enaka de
kayosiare-arene ma Jou wi demo.
De 'o nyawa gee ma Jo'oungu ma
Dutu wositatapuokau yamake 'o 'ahu
kaisi'ado-'adonika, 'ona yongaku.
49 De ma Jou wi demo 'isidagi kiaka
naga bato ma daeraaka ge'ena.
50 Ma 'o nyawa yola-laagomo ma kotaka
ge'ena, de 'o nge-ngeweka gee 'o nyawa
yola-laagomo manga bolu-boluno de
wiho-horomati ma Jo'oungu ma Dutuka,
'o Yahudioka ma nyawa yakisisau-sauku.
'Ona yakikaditigi de 'o Paulus de 'o
Barnabas, de yakiginiiki ge'ena ma
daeraaka.
51 Ma rai 'o su-suloko yamididi go'ona
manga dou ma kakawo yodabarisi ge'ena
'o Yahudioka manga bionuku ma ngale
'o no-nako moi 'onaka, ge'enaka de
yotagiokau 'o Ikoniumisa.
52 Ma yongaku-ngaku 'o Antiokhiaka
gee yomorene ma sala de yakiparetano
'o Ngomasa 'Itebi-tebini.

14 1 'O Paulus de 'o Barnabas
'o Ikonium ma kotaka yaika
de yowosangoli 'o Yahudioka manga

lo-lomu ma woaka, de yodotokoli
yosidemogaroku sigado 'o Yahudioka de
ko 'o Yahudiokawa manga gudai yongaku
'o Yesusika.
2 Ma 'o Yahudioka gee koyongaku-
ngakuwa yosisau-sauku ko 'o Yahudiwa
ma nyawaka so ma rai 'ona yakidu'uduku
'o nyawa gee yongaku-ngaku 'o Yesusika.
3 De 'o Paulus de 'o Barnabas 'o do'ingo
yogogere ge'enaka. De 'ona yomoroini
yobi-bicara ma ngale ma Jou. So ma Jou
mita wosidumutu 'ato gee yosiha-habari
ma ngale 'awi dora ge'ena ma goungu;
ma ngekomo wakikula 'o kuasa la yodiai
'o no-nako 'ihera-herangi de 'okia sonaa
kobiasawa.
4 Duga ma kota ma nyawa go'ona
koyomakadaenuwa; munuka yomoteke
'o Yahudi ma nyawaka, de munuka 'o
su-sulokika go'ona.
5 Ge'enaka de 'o Yahudioka de manga
balu-balusu de ko 'o Yahudiokawa ma
nyawa yomarimoi ma ngale yakisikisaa
de yakiriteto 'o su-suloko go'ona.
6 Ma, 'o su-suloko go'ona yomanakokau,
so yosikaie 'o Listra de 'o Derbe ma
kotade, ge'ena la 'o Likaonia ma
daeraaka de ge'ena ma date-dateoka.

7 Kadaku de yosihabarioli 'o Habari ma
Owa ge'ena.
8 'O Listra ma kotaka wimoi wolugu-lugu
kawosidoboanosi, so 'una koma'iwasi
wotagi sababu 'awi dou kaifoloi
koimagakunuwa.
9 'O nyawa gu'una wogogerie wosigisene
'o Paulus wodotoko. 'O Paulus wimake
'ato 'o nyawa gu'una wongaku so 'idadi
wisi'aiki, so 'o Paulus wilega-lega 'unaka.
10 De kawongosekau waamo-amokie,
"Noma'oko nomabooootie!" De wolugu-
lugu gu'una woma'oko kawomapalitangie
deika wotagi.
11 'O nyawa yoku-kudai kayamakeka
'okia naga 'o Paulus wodiai de 'ona
yosigasoko de 'o Likaoniaka manga
demo, "'O gomanga ma dutu 'i'utikou 'o
duniaka 'imadiai 'isoka 'o nyawa!"
12 Ge'enaka de 'o Barnabas 'una
wisironga 'o Zeus, de 'o Paulus 'una
wisironga 'o Hermes, sababu 'una
wobi-bicara.
13 'O gomanga gee yosironga 'o Zeus,
gee ma woa 'o kota ma bionoka. Ma
gomanaga wotowo-towo gu'una woboa
wo'asa 'o sapi ma nau-nauru de 'o
bunga-bunga 'o kota ma ngorana ma

amokino. 'Una womau womasimoteke de
'o nyawa yoku-kudai go'ona yositedene
'o su-suba 'o su-sulokika go'ona.
14 'O Barnabas de 'o Paulus gee
yogi'isenoka 'ato yomau koge'ena
yodiai, de yongamo de manga baju
yaraca-racanga de kayoowa-owara 'o
nyawa yoku-kudai manga sigoronaka de
kayongosekau,
15 "'Etei, 'ido'oa so kone'ena niodiai?
Ngomi ne'ena ka 'o nyawa biasa mita
'isoka ngini 'Esa moi! Ngomi ne'enaka
dau miaino ge'ena ma ngale miositotara
'o Habari ma Owa nginika la niamada
'okia naga gee ma faedaa koi'iwa ne'ena,
la niosikaika ma Jo'oungu ma Dutuka
gee wowango-wango. 'Una ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu gee 'o diwanga de
'o dunia de 'o ngooto de ma dodaka
'iodumu wosidadi-dadi.
16 Ma sirasi ma Jo'oungu ma Dutu
kawakisimadaka 'o nyawa-nyawa yo'ahu
moteke ka moi-moi manga di-dibangi
sababu kowinakowasi.
17 Ma kowamongoruwa womasinyata,
ma ngekomo wodiai 'okia sonaa yaowa-
owa. 'Una winikula 'o besaka daku 'o
diwanguku, de 'o tonaka ma hasili gee

ma 'orasuku. 'Una winikula 'o 'inomo de
nia singina wosisanangi."
18 Duga ngaro 'o su-suloko koge'ena
yongose ma kaisusasi yakitawanono 'o
nyawa-nyawa gee yositedene manga
su-suba 'o su-suloika.
19 Ma 'o Yahudioka yamuruo naga
dau 'o Antiokhiade gee 'o Pisidia ma
daeraade de mita 'o Ikoniumie yoboade
'o Listraka yakibaja de yakisisau-sauku
'o nyawa yoku-kudai go'ona so ma rai
yakidomoteke 'onaka. 'Ona wiriteto
'o Paulus, ge'enaka de wi'asa 'o kota
ma dudunika. 'Ona yongose 'una
wosongenokau,
20 momongo gee 'o nyawa yongaku-
ngaku yoma'okode wisigilolitino de
womomiki so wotagioli 'o kotaka.
Ma ngorumika de wotagi 'o Derbesa
yomatuono de 'o Barnabas.
21 'O Derbe ma kotaka 'o Paulus de
'o Barnabas yositotara 'o Habari ma
Owa ge'ena, de 'o nyawa manga gudai
yongaku 'o Yesusika. Ge'ena 'iduanga
de yolio 'o Listrako 'asa de yosikaisa 'o
Ikoniumisa, ge'enaka de 'o Antiokhiako
gee 'o Pisidiaka.

22 Ma kota-kotaka ge'ena 'o nyawa
yongaku-ngaku 'o Yesusika manga
singina yosikuata de yakidongose la
'uwa yomaogoro yongaku 'o Yesusika.
'Ona yongose 'ato, "Ngone salingou 'isira
pokasangisarasi 'asa deika pamao ma
Jo'oungu ma Dutu wi Dunia ma Sungi ma
sanangi." Koge'ena 'o su-suloko manga
do-dotoko 'o nyawa yongaku-ngakuka
ma kota-kotaka ge'ena.
23 De 'o jamati 'isinoimika 'o Paulus de
'o Barnabas yakigoraka 'o jamati ma
balusu. 'Asa de yolahidoa de yopuasa
ma ngale yakisisarakani 'o jamati ma
balu-balusu go'ona ma Jouka gee 'ona
wingaku-ngaku.
24 Ge'ena 'iduanga de 'o Paulus de 'o
Barnabas yakilolitokasi 'o Pisidia ma
daeraaka 'asa de yosikaie 'o Pamfilia ma
daeraade.
25 De gee yosihabarioka ma Jo'oungu
ma Dutu wi demo 'o Perga ma kotaka,
'asa de yosikauku 'o Ataliaku.
26 Ge'enaka deika yosidetoli 'o
Antiokhiasa. Ge'enau ma kotaka ma sira
'ona yakisisarakani ma Jo'oungu ma
Dutuka la wakisibarakati la yomanarama

manga manarama gee ne'ena 'ona
yosiduangokau.
27 'O Antiokhiaka yototarisa, de
yakilomuno 'o jamati 'asa de yosijarita
'iodumu gee ma Jou wodiaiokau ma
ngekomo 'ona. De yosijarita mita kokia
ma Jo'oungu ma Dutu 'o ngekomo
wokula sigado ko 'o Yahudiokawa ma
yongaku 'o Yesusika.
28 Ge'ena ma kotaka 'o Paulus de 'o
Barnabas manga do'ingoka yogogere de
'o nyawa yongaku-ngaku.
15 1 'O Yudea ma nyawa yamuruo
naga 'o Antiokhiaka yauku, de
yosidotoko 'o nyawa yongaku-ngakuka
yongose bari nako koyomasunawa
moteke 'o Musa 'awi do-dotoko ge'ena
koyakisilahawa.
2 Ma 'o Paulus de 'o Barnabas yaributu
ma sala manga di-dibangi koge'ena.
Ma duanguku yositatapu 'o Paulus de
'o Barnabas de 'o Antiokhia ma nyawa
yamuruo naga, yotagi 'o Yerusalemude
la yabicara ma ngale ge'ena de 'o
su-suloko, de mita de 'o jamati ma
balu-balusu kadaku.
3 'O Antiokhiaka ma jamati yaki'otaka
sigado 'o kota ma dudunika yakisi'adono,

ge'enaka 'asa de yotagi yaboa 'o
Fenisia de 'o Samaria. Ge'enaka yaie de
yosijarita 'ato ko 'o Yahudiwa ma nyawa
ma yotoba de yongakuokau ma Jo'oungu
ma Dutuka. De ma nyawa ge'enaka gee
yokokimorene sababu ma habari ge'ena
yogi'isene.
4 Gee 'o Yerusalemude ya'adono, de 'o
jamati de 'o su-suloko de ma balu-balusu
go'ona yakisibusuku kayomore-morene.
Ge'enaka de yosijarita 'okia naga gee
ma Jo'oungu ma Dutu wodiaiokau ma
ngekomo 'ona.
5 Duga 'o Farisioka yamuruo naga
yongaku-ngakuokau gee yaie yoma'oko
de kayongosekau, "Ko 'o Yahudiokawa
gee yongaku-ngakuokau go'ona salingou
yomasuna, de salingou yamoteke 'o
Musa wi do-dotoko."
6 Ge'enaka de 'o su-suloko de 'o jamati
ma balu-balusu yomalomu yabicara ma
ngale ge'ena.
7 Ma do'ingoka yomasikadibangi, de
'o Petrus woma'oko de kawongosekau,
"'Esa moi riaka dododo! Ngini ma
sirete nianakokau ma ngale ma 'orasi
'ipasa-pasa ma Jo'oungu ma Dutu
woiirikokau tositotara 'o Habari ma Owa

ge'ena ko 'o Yahudiwa ma nyawaka la
'ona mita yo'isene de yongaku.
8 De ma Jo'oungu ma Dutu
gee wanako 'o nyawa manga
singinaka, wosidumutokau 'ato
'una wakidawongokau. 'Una wosidumutu
ge'ena ma ngekomo wakikula 'awi
Ngomasa 'Itebi-tebini kaimatero de
wokulakau ngoneno mita.
9 Ma Jo'oungu ma Dutu kowosikaregu-
reguwa ngone de de 'ona. 'Una
wositebinokau manga singina, sababu
yongaku.
10 De 'ido'oa so ngini ne'ena niomau ma
Jo'oungu ma Dutu winiba-baili de 'o gina
'itu-tubuso niokula to 'una wi kawasaka?
Momongo nanga edete de nanga dotumu
de ngone ma sirete mita kopa'akunuwa.
11 Sababu ngone mita kapongaku so
'inasilaha de ma Jou Yesus 'awi dora;
'ona mita koge'ena."
12 So 'o nyawa yomapolu-poluno
ge'enaka gee kayosiogoruku. Ge'enaka
de 'ona yosigisene 'o Paulus de 'o
Barnabas yosijaritali 'o no-nako 'ihera-
herangi de 'okia naga kobiasawa gee
ma Jo'oungu ma Dutu wosidadiokau ma

ngekomo 'ona naga ko 'o Yahudiokawa
ma nyawaka.
13 'O Paulus de 'o Barnabas
yobicara 'iduanga, de 'o Yakobusoli
kawongosekau, "'Esa moi riaka dodoto!
Bika niosigisenosi.
14 'O Simon Petrus 'asa kawaduangino
wosiwaiti kokia ma Jo'oungu ma Dutu
ka ma mulaenginosi wosidumutokau
'awi singina ma 'ofi ko 'o Yahudiwa ma
nyawaka, ma dumutu la wakiiriki yodadi
to 'una wi kawasa.
15 Ge'ena moteke ma Jo'oungu ma Dutu
'awi demo gee 'o nabii yosidemokau ma
sirasi sababu naga 'isilefokau konee:
16 Ma Jo'oungu ma Dutu wongose,'Dua
ma 'orasi ya'adono ngoi 'asa toboali; ngoi
'asa tosigokoli 'o Dautu wi pareta gee
'ipiakorokau; de ma biakoro tosigokoli, a
de dua tadiai 'ikua-kuata.
17 La 'o nyawa 'iodumu ngoino
yosikaino. De gee ko 'o Yahudiokawa,
taki'asokokau ma ngale yodadi to ngoi
'ai kawasa.' Kone'ena ma Jou wongose,
18 ge'ena ka ma sirasi de wosidemokau."
19 So 'o Yakobus kawongosekau, "Nako
moteke ngoi, koidadiwa pakisisusa ko

'o Yahudiokawa gee ma Jo'oungu ma
Dutuka wimotekokau.
20 Ma salingou pakidusurati 'onaka, de
pakidongose la 'uwa ya'odomo 'o 'inomo
gee yosisubakau 'o gomanga ma dutuka,
bolo 'o 'aunu, bolo 'o haewani gee
kayawirikiti so ma 'aunu koya'uisuwa. De
mita 'uwa yomakapake kayo'itimaronga.
21 Sababu 'o Musa wi do-dotoko ka
ma sirasi yabaca-bacau Pomaomasuku
ma Wange 'isinoi-noimi 'o lo-lomu ma
woaka, de 'isihabari 'o kota yanoimika."
22 'O su-suloko de 'o jamati ma
balu-balusu de ma jamati yoodumu
yomarimoi yakiiriki yamuruo naga
'onaka naga ma ngale dua yakisuloko
'o Antiokhiaku yosikauku yomasida'asa
de 'o Paulus de 'o Barnabas. So yakiiriki
'o Silas de 'o Yudas gee wisironga mita
'o Barsabas. Yamididi no'ona ge'ena 'o
nyawa yakiho-horomati naga 'o nyawa
yongaku-ngakuoka 'o Yerusalemuoka.
23 Yakiiri-iriuku go'ona yotagi de
yosidingoto mita manga surati moi ma
demo koneda: "Tabea, 'Esa moi riaka
dododoto, ko 'o Yahudiokawa ma nyawa
gee niomanoa-noa 'o Antiokhiaka, 'o
Siriaka de 'o Kilikiaka. Ngomi ne'ena 'o

su-suloko de 'o jamati ma balu-balusu,
ge'ena la to ngini nia 'esa moi.
24 Ngomi miogi'isene 'ato to ngomi mia
manai yamuruo naga yauku nginiku de
nia singina ya'ogu de yaruahe de to 'ona
manga do-dotoko. 'Ena momongo ngomi
komiakisulokuwa yadiai koge'ena.
25 Ma sababu ge'enau sigado ngomi
mimaka'aturokau de mimarimoiokau
yamuruo naga miakiiriki de miakisuloko
yotagi nginiku. 'Ona 'asa yotagi de nanga
'esa moi 'o Barnabas de 'o Paulus gee
miakisiboso-bosono.
26 Yamididi no'ona ge'ena ngaro
yakito'oma ma koyokalesanguawau
sababu yadiai nanga Jou Yesus Kristus
'awi manarama.
27 So ngomi miosuloko 'o Yudas
de 'o Silas yosikauku nginiku. Dua
'ona yositotara nginika 'o habari gee
'isilefo-lefoku ne'ena ma suratioka mita.
28 'O Ngomasa 'Itebi-tebini de de ngomi
miositatapuokau la 'uwa nikulali 'o
gina gee 'ifoloiosi 'itubuso la 'ena duga
kane'ena:
29 'Uwa nia'odomo 'o 'inomo gee 'o
barahalaka 'isisubakau; 'uwa nia'odomo
'o 'aunu; 'uwa nia'odomo 'o haewani ma

akeme gee 'isongene kayawirikiti so ma
'aunu koi'uisuwa; de 'uwa nimakapake
kanio'itimaronga. Nako ge'ena 'iodumu
niomasikurutokau, ge'ena niadiaiokau
yaowa-owa. Kane'enakasi yaika."
30 'O Yudas de 'o Silas yomasilo-loaka
de yotagiokau 'o Antiokhiaku. Kadau de
'o jamati yakikoki'asokino 'asa de ma
surati ge'ena yokula.
31 'O jamati go'ona yabacaka ma surati
ge'ena de yomorene ma sala, sababu ma
surati ma dodaka ge'ena manga singina
yosikuata.
32 'O Yudas de 'o Silas, 'ona ge'ena
yositota-totara ma Jo'oungu ma Dutu
'awi demo mita, ma do'ingoka yomabi-
bicara de 'o nyawa yongaku-ngaku 'o
Antiokhiaka. Yakisibababata la 'o jamati
go'ona manga singina 'ikuata.
33 'O Yudas de 'o Silas 'o wange muruoka
naga kadau, de 'o nyawa yongaku-ngaku
gee 'o Antiokhiaka yakisidabi yolio de
yoga'asoko la yositotara manga tabea
gee yosulo-suloika.
34 [Ma 'o Silas 'una wasiputusokau
kage'ena 'o Antiokhiaka womanoa.]
35 'O Paulus de 'o Barnabas mita
manga wange muruo naga ge'ena 'o

Antiokhiaka. Ge'enaka dau 'ona de 'o
nyawa 'iregu manga gudai yodotoko de
yosihabari ma Jou 'awi demo.
36 Koito'ingowa de 'o Paulus
kawongosekau 'o Barnabasika,
"Nou, ngone potagiouoli nanga riaka
dodotika gee yongaku-ngakuokau 'o
Yesusika 'o kota 'isinoimika gee kiaka
naga posihabariokau ma Jou wi demo; la
panako 'ona kokia."
37 De 'o Barnabas womau 'o Yohanes
Markus wi'asa,
38 ma 'o Paulus wamao koisurewa
nako 'o Markus wi'asa. Sababu
ma moi ge'ena 'o Pamfiliaka de
womatingaokau woolukou wosiduanga
manga manarama.
39 So ma rai 'o Paulus de 'o Barnabas
yomakangamo, ma duanguku yomati-
tingaoka. 'O Barnabas de 'o Markus 'ona
'o Siprusie yosikaie yosidete.
40 So 'o Paulus wiiriki 'o Silas, so
gee yongaku-ngaku 'o Antiokhiaka
yakisisarakaniokasi 'o Paulus de 'o Silas
ma Jouka la wakisibarakatiokasi 'asa
deika yotagi.

41 'Ona mita yakilolituku 'o Siria de 'o
Kilikia; ge'enaka 'ona yosikuata 'o jamati
manga ngo-ngaku.

16

1 'O Paulus de 'awi ma-manai
yogila-gila 'o Derbe ma kotaka,
deika 'o Listraka. Ge'enaka 'o Yesusika
wongaku-ngaku wimoi wi ronga 'o
Timotius. Ma 'esa 'o Yahudi ma nyawa,
muna mongakuokau 'o Yesusika. Ma dea
'una 'o Yunanioka.
2 'O nyawa yongaku-ngaku ge'ena 'o
Listraka de 'o Ikoniumoka, yoodumu
winako 'o Timotius 'una ge'ena 'o nyawa
ma owa moi.
3 'O Paulus womau la 'o Timotius
womoteke de de 'una, so wosuloko
wisunakasi. 'Una koge'ena wodiai sababu
'o Yahudi ma nyawa ge'enaka gee
yoodumu yanako 'ato 'o Timotius ma dea
'una ge'ena 'o Yunani ma nyawa.
4 'O kota ya'adono ma noimi yositotara
'o nyawa yongaku-ngakuka ma ngale
'okia naga gee 'o su-suloko de 'o
jamati ma balu-balusu yaputusokau
'o Yerusalemuoka. 'O nyawa yongaku-
ngakuokau gee yakidongose la yamoteke
'o butusangi ge'ena.

5 So ma jamati ge'ena ma gudai gee,
manga ngo-ngaku kaikuata monga, de
kayodogo-dogo 'o wange 'isinoi-noimi.
6 'O Ngomasa 'Itebi-tebini
koyakisidabiwa 'o Paulus de 'o
Silas yositotara ma Jou wi demo ge'ena
'o Asia ma daeraaka. So ka 'o Frigiaku
de 'o Galatiaku yosikauku.
7 So gee ya'adono 'o Misia ma
daeraa ma batinguku, de yositaili 'o
Bitinia ma daeraasa yosikaisa, duga
'o Ngomasa 'Itebi-tebini 'o Yesusino
koyakisidabikawa.
8 So ma rai kayabooootou yotagi, yaboa
'o Misia ma daeraako de kayogila-gilaka
'o Troasoko.
9 Yomatoobiri ge'ena 'o Troasoka, de 'o
Paulus 'o mo-makeka moi ma Jo'oungu
ma Dutuno wamake 'o Makedonia ma
nyawa wimoi woma'okode ge'ena wi
bionoka. De wigegoto la wosikauku 'o
Makedoniaku, la wakiriwo.
10 Ge'ena 'iduangino, de miomasidiai
so miogila-gilakau 'o Makedoniaku.
Sababu ngomi miamaoku ma goungu ma
Jo'oungu ma Dutu wosuloko 'o Habari
ma Owa miositotara ge'enaka dau.

11 'O Troasoka miomagoraka de
miosidete kamiogila-gilaka 'o Samotrake
ma daeraaku, ma bibinie 'asa de 'o
Neapolisoka.
12 Ge'enaka deika 'o Filipiku, 'o kota ma
amoko moi 'o Makedonia ma daeraaka.
'O Filipi ge'ena 'o Romaka yaparetano.
Ge'enaka dau ngomi mia wange muruoka
naga.
13 Pomaoma-omasa ma Wangeka ngomi
miotagi 'o 'akere ma batingoka miaika,
'o kota ma ngorana ma amoko ma
dudunoka, sababu mianako ge'enaka de
ma 'ena 'o Yahudioka manga lo-lomu
ma woa. Ge'enaka de miogogerie
mimabi-bicara de ma nge-ngeweka gee
yomalomu-lomuno ge'enaka.
14 Ge'ena yomalomu-lomunoka mimoi
'o mosa 'o 'ungu momawuku-wukunu
mi ronga ngo Lidia, 'o Tiatira ma nyawa.
Muna ko 'o Yahudiokawa, ma mosuba-
suba ma Jo'oungu ma Dutuka, so ma
Jo'oungu ma Dutu mi singina wagaraki,
la 'idadi masahe de madawongo 'o
Paulus wi do-dotoko ge'ena.
15 Ge'enaka de ngo Lidia de mi woa ma
dodaku yaki'osiki. Yaki'osiki 'iduanga,
de muna moga'asoko miaika. Mongose

'ato, "Nako nimakeno ma gou-goungu
tongakuokau 'o Yesusika, ge'ena niaino
la nimasido-dogumu 'ai woaka." De
mogegoto la miodomoteke to muna mi
ga-ga'asoko ge'ena.
16 Ma moi ge'ena gee 'o Yahudioka
manga lo-lomu ma woaka miotagioli,
de mimakamake de 'o ngeweka mimoi
muna ge'ena 'o yongosi moi sababu
mi'ijakau. Muna 'o tokata miparetano de
mosimai-maisi so kamodanakoka 'okia
naga gee dua 'idadi 'o bio-bionika. Muna
mosimai-maisi 'o nyawa manga 'ahu so
ma amoko makisilaha 'ami tuangi gee
mi'ija-'ijakau.
17 Ngomi de 'o Paulus kiaka naga
miotagi, muna mita kamonii-niiki, de
kamosigaso-gasoko mongose, "'Ona
ne'ena ma Jo'oungu ma Dutu wi
ro-riwo! 'Ona yaino nisidemo 'o laha ma
ngekomo, la 'idadi nisilaha!"
18 'O wange muruono naga kamosigaso-
gasoko koge'ena, so 'o Paulus
kowotahanuawau de womapulutuoko
kawongosekau ma tokatika, "De ma
Yesus Kristus 'awi kuasa, ngoi tonisuloko
nosupu ge'ena munaka." So kage'ena de
mimadakau!

19 Gee mi'ija-'ijakau go'ona yanako 'ato
manga singina nganono ma ngale 'o
pipi yamake ma ngekomo 'o ngeweka
gumuna koi'iwau, de yongamo 'o Paulus
de 'o Silasika so yakitagoko de yaki'asa
'o ginitara 'iamo-amokika 'o pasaroka
yakisitaari yopa-paretaka.
20 Yaki'asaka 'o Romaka manga
pamaretaka de kayongosekau, "No'ona
'o Yahudioka. 'Ona ne'ena nanga kotaka
yoruahe.
21 'Ona yosuloko la 'o nyawa
yamoteke to 'ona manga 'adati gee
koimakadaenuwa de to ngone 'o Romaka
nanga 'adati. Ngone koidadiwa pa'ese
bolo pamoteke 'o 'adati ge'ena."
22 'O nyawa yoku-kudai mita
yomasimoteke 'o Paulus de 'o
Silas yakiringamo; de manga baju ma
'o Romaka ma pamareta ya'eto-'etongie
deika yosuloko yakiriba'asana.
23 Yakiribesana so kogee yakisirioka
'asa de yakibuikau. De yopa-pareta
yosuloko ma bui ma saeke gu'una
wakijaga wosidi-diai.
24 Sababu yosuloko 'ato wakijaga
wosidi-diai so ma rai ma bui ma saeke
waki'umoku dau 'o ngii moi yapai-paituku

gee 'ifoloi 'ikuru-kurutuku ma bui ma
dodaka ge'ena, manga dou ma 'o basagi
ngai modidi wosipilatuoka.
25 Poilia 'o utu gorona, de 'o Paulus de
'o Silas yolahidoa ma de yonyanyi ma
Jo'oungu ma Dutu wisiarene. Yonyanyi
so 'o bui ma nyawa munuka mita
yosigisene.
26 De kayasorogano 'i'osu posironga 'o
guatino, sigado ma bui ma woa ge'ena
kaigiwi-giwi, so ma ngorana ma 'iodumu
'ikokipelenga de ma bui ma nyawa gee
'o rate yakisirangi-rangino ma ma rate
ge'ena 'ikokipidiloka.
27 Ma bui ma saeke gu'una witodokana
so womomiki. Womomikie 'ena 'o
ngorana ma 'ikokipelengakau de
'una wongose 'o bui ma nyawa
yokokiowarokau so wosijai-jai wi wase
wa'aiki womau womato'omau.
28 De 'o Paulus woma'orese waamo-
amokie kawongosekau, "Ee! 'Uwa
nomato'oma. Ngomi mioodumu
nongokasi!"
29 Ma bui ma saeke gu'una 'o silo
woga'asoko, deika kawoowa-owara
dokaika so waika de 'o Paulus de 'o Silas
manga bionoka wobukuku kawoti-tirine.

30 Ge'enaka de wakisisupu, de
kawongosekau, "Dea-dea, kokia la 'o
laha tamake?"
31 'O Paulus de 'o Silas kayosangokau,
"Salingou nongaku ma Jou Yesusika de
ngona 'asa nisilaha! Koge'enali mita 'ani
woa ma dodaku."
32 Ge'enaka de 'o Paulus de 'o Silas
yosiwaiti ma Jou wi demo 'o bui ma
saekika de wi woa ma dodaku yoodumu.
33 Kage'ena ma obiri 'o utu goronano de
'o bui ma saeke waki'asa de manga dabo
wa'isoko. Ge'enaka de 'una de wi woa
ma dodaku gee yaki'osiki.
34 Deika 'o Paulus de 'o Silas waki'asa
to 'una wi woaka, so wakisi'odomo. 'Una
de wi woa ma dodaku yomorene ma sala
sababu 'ona ne'ena yongakuokau ma
Jo'oungu ma Dutuka.
35 'Iwangeka de 'o Roma ma pamareta
yosuloko 'o polisika, la yaika yosidemo
'ato 'o Paulus de 'o Silas yakisisupunou
'o buioka.
36 So ma bui ma saeke gu'una
wositotara ge'ena 'o Paulus de 'o Silasika
kawongosekau, "Dea-dea, 'o pamareta
yosulokokau minisisupu. So ne'ena
ngaro nioliou. Niomasidi-diai!"

37 Ma 'o Paulus kawongosekau 'o
polisika go'ona, "Ngomi ne'ena 'o
Roma ma nyawa. Komisanowasi 'ena
mipesanokau 'o kawasa manga bionoka
de 'o buika misiwosanga. De ne'ena
yosuloko miotagiou kamimarii-riidou.
Ngomi miooluku! Niosuloko yopa-pareta
go'ona yaino ne'enano la 'ona ma sirete
misisupu!"
38 Ma polisi go'ona yaika de yosidemoka
'o Roma manga pamaretaka, so
yo'isenoka 'ato 'o Paulus de 'o Silas
go'ona ka 'o Roma ma nyawa, de
yakimodongukou.
39 So yaika yomasilo-loa 'o Paulus
de 'o Silasika, ge'enaka de yaki'asa
yakisisupu 'o buioka. Yakisisupuno 'asa
de yakisuloko ma kota ge'ena yamada.
40 'O Paulus de 'o Silas yosupuno de
ngo Lidia mi woaka yotagiokasi so
yomalomuokasi de 'o nyawa yongaku-
ngaku, de manga singina yosikuatokasi
'asa de yotagi.

17

1 'O Paulus de 'o Silas manga
do-dagi yosigila yaboa 'o
Amfipolis de 'o Apoloniade, so yototara 'o
Tesalonikako. Ge'enaka dau 'o Yahudioka
manga lo-lomu ma woa.

2 So 'o Paulus mita wotagi ma lo-lomu
ma woaka ge'ena, 'isoka biasau wodiai
nako la naga 'o Yahudioka manga
lo-lomu ma woa moi. Ge'enaka de 'una
de 'o nyawa-nyawa ge'enaka dau gee 'o
dibangi yomakakula ma ngale 'o Buku
'Itebi-tebini ma bo-bula. 'Una wodiai
koge'ena Pomaoma-omasa ma Wange
ma sa'angeno.
3 Moteke ma bukuoka ma bo-bula 'una
wosiwaiti de wosidumutu 'ato ma Koana
Wiiri-iriki 'o Nyawa Wosilaha-laha gee
ma Jo'oungu ma Dutu wosijajiokau
salingou wosangisara deika womomikoli
ngaro wosongenukou ma. 'O Paulus
wongose, "'O Yesus gee ngoi tinisiha-
habari nginika, 'unau ge'ena ma Koana
Wosilaha-laha gee ma Jo'oungu ma Dutu
wosijajiokau."
4 Yamuruo naga yongaku so yakimoteke
'o Paulus de 'o Silas; de ge'ena dau
ma dodaka mita 'o Yunanioka manga
gudai gee ma Jo'oungu ma Dutuka
wisingou-ngounu, de mita manga
gudai 'o nge-ngeweka gee 'o nyawa
yakiho-horomati.
5 Ma 'o Yahudioka manga singina 'isiri,
so 'o nyawa yopa-paradiduka yakisigaro

yosigoko manga bolu moi ma ngale
yotigi-tigi. Ge'enaka de 'ona yoruahe ma
kota ge'ena yasuluunuku de yodingika
wongaku-ngaku wimoi wi ronga 'o Yason
'awi woa ma ngale yakinonu 'o Paulus
de 'o Silas, sababu 'ona yomau yaki'asa
yakisitaari 'o nyawa yoku-kudaika.
6 Ma gee koyakimakewa 'o Paulus
de 'o Silas, de 'o Yason de 'o nyawa
'iregu yongaku-ngaku yamuruo naga
gee yaki'asa yopa-paretaka ge'ena ma
kotaka. De yosigaso-gasoko yongose
'ato, "'O nyawa no'ona yoruahe kiaka
naga bato! De ne'ena naga to ngone
nanga kotaka mita yoboanou,
7 de 'o Yason wakika'elinou wi woaka.
'Ona yoodumu yaparenokau 'o Kaisar wi
hukumu, sababu yongose 'ato ma Koana
wimoiosi naga wi ronga 'o Yesus."
8 Koge'ena yongose so ma kawasa de 'o
nyawa yola-laagomo ma kotaka ge'ena
yoruahe.
9 Ge'enaka de yopa-pareta go'ona
yosuloko 'o Yason de 'iregu yongaku-
ngaku gee yofangu la yakisisupu. Ge'ena
'iduanga 'asa deika yakipidili.
10 Ge'ena ma obiruku yongaku-ngaku
'o Tesalonika ma kotaka gee yosuloko 'o

Paulus de 'o Silas yosikaoko 'o Bereako.
Kayototaroko de yotagi 'o Yahudioka
manga lo-lomu ma woaka.
11 'O Bereaka 'ona 'ifoloi manga
di-dibangi 'ipelenga ngaro de 'o
Tesalonikaka ma. 'Ona yoduaka
yosigisene 'o Yesus wi habari. De 'o
wange yosinoi-noimi 'o Buku 'Itebi-tebini
yolega ma diai la yanako 'o Paulus wi
do-dotoko ge'ena yadaene bolo ko'uwa.
12 'O Yahudioka gee 'o Bereaka
yomanoa-noa manga gudai yongaku
'o Yesusika, de 'o Yunanioka ma
nau-nauru de ma nge-ngeweka gee
yakiho-horomati mita manga gudai
yongaku.
13 'O Yahudioka ma nyawa gee 'o
Tesalonikaka yomanoa-noa yo'isene
'ato ma Jo'oungu ma Dutu wi demo 'o
Paulus wosihabari 'o Bereaka, de yaoko
'o Bereako yakisisau-sauku so ma rai
manga singina 'isusa.
14 'O Berea ma nyawa yosijai-jai 'o
Paulus wi'otaokau dina 'o ngo'otiri
yosipusu-pusuku ma ngiisa, ma 'o Silas
de 'o Timotius 'ona kage'ena ma kotaka.

15 'O Atenaka wisitotarie 'asa de yolio,
de 'o Paulus wobesesongo 'ato 'o Silas
de 'o Timotius yomataitie.
16 'O Paulus wakida-dadanuosi 'o Silas
de 'o Timotius 'o Atenaka, de wi singina
'isusa sababu wamake ma kotaka ge'ena
'o barahala ma woa 'ikudai.
17 So ma rai 'o lo-lomu ma woaka
yomasikadibangi de 'o Yahudioka
de 'o nyawa 'iregu ma Jo'oungu ma
Dutuka wisuba-suba ge'enaka dau gee.
Koge'enali mita 'o pasaroka 'o wange
'isinoimi 'o dibangi yomakakula ma ngale
'o Yesus 'awi habari de 'o nyawa-nyawa
ge'enaka dau gee.
18 'O Epikuros de 'o Stoa ma guru-guru
mita yomakasango de de 'una. De
munuka kayongosekau, "'O nyawa
nu'una 'okia wanako? Kawo'urudetoro
duga ma ko 'okiawa wosikanako!"
Munukali gee yongose, "Poilia 'una
wosihabari 'o nyawa 'iregu manga
gomanga ma dutu." 'Ona koge'ena
yongose sababu 'o Paulus wobi-bicara
ma ngale 'o Yesus de mita gee
wosongenukou de womomikoli.
19 Ge'enaka de 'o Paulus wi'asa 'o
lo-lomuka 'o Areopagus ma gigie ma

dekuoka. Ge'enaka de kayongosekau
'unaka, "Ngomi miomau mianako 'ani
do-dotoko ma sungi gee nositota-totara.
20 Sababu ngona nosidemo 'okia
naga gee mio'isenika miohera-herangi.
Ge'enau so ngomi miomau mianako ma
ngale."
21 (Sababu 'o Atena ma nyawa de
'o nyawa ma dudunino yomanoa-noa
ge'enaka gee, yoduaka kayomaogo-
ogoruwa yosigisene de yosibi-bicara 'o
di-dibangi ma sungi-sungi.)
22 Gee 'o Paulus woma'okode 'o nyawa
yomalomu-lomuno manga bionoka 'o
Areopagusoka de kawongosekau, "He,
'o Atenaka ma nyawa! Naga 'o sagala
moioka tamakeka ngini posironga de
niamoteoka 'ania goma-gomanga ma
dutu.
23 Sababu gee toki-kiloliti 'ania kota de
nia barahala ma woa tokakalega-lega, de
tamake mita 'o su-suba ma ngii ngai moi
'isilefoka, 'Ne'enaka posuba-suba ma
Jo'oungu ma Dutuka gee kopowinako-
nakowasi!' Aa! Ma Jo'oungu ma Dutu gee
winisuba-suba ma kowininako-nakowasi,
gu'unau ngoi tinisidemo nginika.

24 Ma Jo'oungu ma Dutu gee wosidadi-
dadi 'o dunia de ma doda 'iodumu,
gu'unau ma Jou 'o sorogaaka de 'o
duniaka. 'Una kowomanoawa 'o barahala
ma woaka gee ka 'o nyawa yodi-diaiku.
25 'Una mita kowakaranawa ngone
powiriwo 'isoka kogee wisidukurangi,
ma 'ena ngone po'ahu de poomasa,
de nanga kia sonaa ge'ena 'iodumu ka
'unaka de yaino.
26 Ka 'o nyawa wimoino 'una wadiai
'o soana 'ila-laagomo de wakisuloko 'o
duniaka yomasi'omangika. 'Unau ge'ena
mita wosito-togumukau ma sirasi,
muruoka de kiaka 'idadi 'o nyawa yo'ahu.
27 Ma Jo'oungu ma Dutu koge'ena
wodiai, la 'o nyawa winonu 'una.
Tanu wimake gee winonu de. Ma ma
gou-goungu ma Jo'oungu ma Dutu
kowonakurutikawa, ma 'una naga
ngoneka.
28 'Isoka gee 'o nyawa yongosekau,
'Ngone po'ahu, pomaitiri, de pogogere
'o duniaka ne'ena, sababu to 'una wi
kuasa.' Kaimatero mita de yamuruo naga
nia dolabololo ma betongo yodi-diai.
'Ona yongose 'ato, 'Ngone poodumu
ge'ena to 'una 'awi ngowa-ngowaka!'

29 Aa! Sababu ngone ne'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wi ngowa-ngowaka,
ngone koidadiwa pongose 'ato ma
Jo'oungu ma Dutu kaimatero de 'o
patongo 'o guraci bolo 'o saaka, bolo gee
'o teto 'o nyawa yadiaiku moteke to 'ona
manga barija.
30 So to ngone nanga haga-haga ge'ena
ma Jo'oungu ma Dutu kowongano-
nganonuawau. Ma ne'ena 'una wosuloko
'o nyawa 'iodumu 'o duniaka gee
yomaogoro 'o sowono yodiai de yolio
'unaka.
31 Sababu 'una wosito-togumokau ma
'orasi ma ngale wahakimi 'o nyawa 'o
duniaka ne'ena moteke ma diai. Ma
manarama ge'ena dua 'asa wimoi ma
Jo'oungu ma Dutu Wiiri-iriokau wa'ao.
De ma dumutu la 'o nyawa 'iodumu
yanako ge'ena, so ma Jo'oungu ma Dutu
wisimomiokau 'o nyawa gu'una ngaro
wosongenokau ma!"
32 'O nyawa go'ona gee yogi'isenoka
'ato 'o nyawa yosonge-songenokau
yo'ahuoli, de munuka wisi'iete 'o
Paulusika. Ma munuka kayongosekau,
"Ngomi mioduaka dua kanobi-bicarasi,
'Esa moi, ma ngale ne'ena."

33 Ge'enaka de 'o Paulus wosupuokau 'o
lo-lomuoka ge'ena.
34 Ma munuka widomoteoka 'o Paulus
de yongaku 'o Yesusika, 'ona ge'ena la:
'O Dionisius 'o Areopagus ma hakimi
moi, de mimoi mi ronga ngo Damaris, de
yamuruosi naga.

18 1 Ge'ena 'ipasa de 'o Paulus
womagoraka 'o Atena ma kotaka
de wotagi 'o Korintusoko.
2 Ge'enaka de yomakamake de 'o
Yahudioka wimoi wi ronga 'o Akwila 'o
Pontus ma soanino. 'O Akwila de ma
wekata ngo Priskila 'asa kayoboano
'o Italiano. 'Ona yaino 'o Korintusino
sababu ma Koana 'o Klaudius wakisuloko
'o Yahudioka ma nyawa yoodumu
yokokisupu ge'ena 'o Romaka. 'O Paulus
waika wakililara 'onaka,
3 ge'enaka de 'onaka womanoa, de
yomasidamanarama sababu yoodumu
manga manarama kaimatero, 'o
da-darusu yodi-diai.
4 Ma Pomaoma-omasa ma Wange
'isinoimi 'o Paulus wotagi 'o dibangi
yomakakula 'o Yahudioka manga lo-lomu
ma woaka, ma dumutu 'o Yahudioka de
'o Yunanioka yongaku 'o Yesusika.

5 So gee 'o Silas de 'o Timotius 'o
Makedoniano yoboano, de 'o Paulus
'una ka 'o habari gee ma Jo'oungu
ma Dutunou wositotara 'o Yahudi ma
nyawaka. Ma habari ge'ena la 'o Yesus
ge'ena 'o Koana 'o Nyawa Wosilaha-laha
gee ma Jo'oungu ma Dutu wosijajiokau.
6 Ma ngano ma nyawa-nyawa ge'enaka
gee koyomaogoruwa wiributu de
wisito-torou 'o Paulusika so 'awi
pakeangi ma kakawo waparisi ma ngale
wakisingano-nganono to 'ona manga
sowono. 'Una kawongosekau, "Ngini
ma sirete niamoku nia so-sowono! Ngoi
tomaparisoka! Ne'enau 'ikurue ngoi 'asa
totagi ko 'o Yahudiwa ma nyawaka."
7 Ge'enaka de 'o Paulus wakimadakou
'ona ge'enaka de wosikaika 'o woa moika
gee ma lo-lomu ma woa ge'ena ma
songonaka. 'O woa ge'ena to wimoi ko 'o
Yahudiokawa, ma 'una wosuba-suba ma
Jo'oungu ma Dutuka. 'Una wi ronga 'o
Titus Yustus.
8 Ma 'o Krispus 'o lo-lomu ma woa
ma balusu, 'una de wi woa ma dodaku
yoodumu yongaku ma Jou Yesusika.
De manga gudaiosi mita 'o Korintus
ma nyawa yogi'isene 'o habari gee 'o

Paulus wositota-totara, so yongaku de
yaki'osiki.
9 Ma moi ge'ena 'o obiri ma doda de
'o mo-make ma sigoronaka, ma Jou
kawongosekau 'o Paulusika, "'Uwa
nimodongo! De 'uwa nomaogoro
nosihabari 'ai demo.
10 Sababu manga gudai ma kotaka
ne'ena to ngoi 'ai nyawa. De ngoi
kotonimadawa, so dua komoiwa 'idadi
yodiai 'itorou ngonaka."
11 So ma rai 'o taunu moi de ma songona
'o Paulus womanoa 'o Korintusoka de
wakisitotara ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
demo.
12 Gee 'o Galio wodadi gubernur 'o
Akhayaka, de 'o Yahudioka yomarimoi 'o
Paulus wiitomo deika 'o hakimika wi'asa.
13 'Ona yokalaki konee, "'Una ne'ena
wakikokigaro 'o nyawa yoku-kudai la
yosuba ma Jo'oungu ma Dutuka, gee ma
jako koimakadaenuawa de to Musa wi
besesongo!"
14 Gee 'o Paulus tanu womadasangou,
de 'o Galio kawongosekau 'o Yahudi ma
nyawaka, "Ee 'o Yahudioka ma nyawa!
Nako niaino niokalaki la 'o so-sowono

bolo 'o dorou, ge'ena yadaene salingou
tinileleani.
15 Ma nee ka 'o gadutuku ma sababu
'o demo-demo, 'o ronga-ronga de to
ngini ma sirete nia 'adati, so ka nginiou
ma sirete nimasikatiaika. Ngoi tooluku
ta'urusu ma hali kone'ena!"
16 Deika wakiginiiki so yokokisupuoka.
17 De 'ona witagoko 'o Sostenes 'o
lo-lomu ma woa ma saeke gu'una, so 'o
hakimi ma meja ma bionoka wi'asaka
'asa de wiritifo. Ma 'o Galio 'una ka ma
eta ma kowokalesangikawa.
18 Ge'ena 'iduangino 'o Paulus ma
do'ingonosi womanoa 'o Korintusoka.
Ge'enaka de womasilo-loakasi 'o nyawa
yongaku-ngakuka 'asa de 'una de 'o
Akwila de ngo Priskila yotagi 'o Siriasa.
Ka 'o Kengkreakasi de 'o Paulus wi
utu wakuluokasi gee wosimadaka 'o
gurutukou sababu 'awi jaji ma Jouka.
Ge'enaka de yogila-gila yongo'otiri 'o
Siriasa.
19 'O Efesusoka ya'adonisa, de 'o
Paulus wakimadakau ngo Priskila de 'o
Akwila. Ge'enaka de wotagi wowosanga
'o lo-lomu ma woaka so 'o dibangi

yomakadukula de 'o Yahudioka ma
nyawa ge'enaka gee.
20 'Ona yomau 'ito'ingoka womanoa de
de 'ona, ma 'una kowosimotekuwa.
21 Ma gee wotagiou de kawongosekau,
"Nako ma Jo'oungu ma Dutu woisidabi
ge'ena dua tainoli ne'enano." Koge'ena
wongoseka de womagoraokau 'o
Efesusoka.
22 'O Kaisareaka wo'utide de kawogila-
gilaka 'o Yerusalemude womasitotarokasi
'o jamatika 'asa de wogila-gila 'o
Antiokhiaku.
23 Wi obiri muruoka naga ge'ena 'o
Antiokhiaka, deika wosikauku 'o Galatia
de 'o Frigia ma daeraaku, wauku
wosikuata 'o nyawa yongaku-ngaku
manga ngo-ngaku.
24 Ge'ena ma 'orasi 'o Yahudioka wimoi
gee wolahiri 'o Aleksandriaka, woboa
'o Efesusino 'awi ronga 'o Apolos.
'Una wobarija ma sala wobi-bicara de
wosikanako 'ifoloi 'o Buku 'Itebi-tebini
ma doda,
25 de wisidotokokau 'o do-dotoko
ma ngale 'o Yesus. Ma rai womagae
wodotoko de wi do-dotoko ma ngale
'o Yesus ge'ena kowosi'itimarongawa

ngaro 'asa ka 'o go-gosiki 'o Yohanes
wosidoto-dotoko wasahe.
26 'Una womoroini ma sala wokurue
wobi-bicara 'o lo-lomu ma woaka. De gee
ngo Priskila de 'o Akwila yo'isene 'awi
do-dotoko, de wi'asakau manga woaka.
Kadoka de 'ifoloiosi yadaene yosiwaiti
'o Apolosika ma ngale pomoteke de ma
Jo'oungu ma Dutu ma ngekomo 'o Yesus.
27 Ge'enaka de 'o Apolos womau 'o
Akhayako wotagi. So 'o Efesusoka gee
yongaku-ngakuokau 'o Yesusika 'o
surati yosidingoto manga 'esa moika
yongaku-ngakuokau 'o Akhayaka, la
yomodeke 'o Apolos widawongo. Gee
'o Apolos wototaroko 'o Akhayaka de
wakiriwo so ma faedaa de ma 'ena
'o nyawa-nyawaka gee sababu ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi singina ma sure
so yongakuokau 'o Yesusika.
28 Sababu 'o Apolos posironga de wi
ku-kumatioka waki'akunu yomaributu de
'o Yahudioka 'o kawasa manga bionoka.
De wosiwaiti wopake 'o Buku 'Itebi-tebini
ma bo-bulaka, ma ngale 'o Yesus ge'ena
la ma Koana 'o Nyawa Wosilaha-laha gee
ma Jo'oungu ma Dutu wosijajiokau.

19 1 'O Apolos ka 'o Korintusokasi,
'ena 'o Paulus 'una wanga-
ngaimoi 'o daeraa gee ko 'o ngooto ma
dateokawa, sigado wototara 'o Efesusika.
Ge'enaka dau de yomakamake de 'o
nyawa yongaku-ngakuokau 'o Yesusika.
2 De kawakisanokau, "'Esa moi,
nidoboakau 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
gee ma 'orasi niongaku 'o Yesusika?"
'Ona yosango, "Ko'uwasi, de ka ma eta
ma komiogi'isenuawasi 'ato 'o Ngomasa
'Itebi-tebini naga."
3 De 'o Paulus wosano, "Nako koge'ena,
de 'o go-gosiki ka'ena ngini nisi'osiki?"
De 'ona yosango, "De 'o go-gosiki gee 'o
Yohanes wosidoto-dotoko!"
4 Ge'enaka de 'o Paulus wongoseli, "'O
Yohanes waki'osiki ge'ena ma no-nako
'ato 'o nyawa go'ona yotobakau 'o
sowono yodiai. Ma ge'ena ma 'orasi
mita 'o Yohanes wositotara 'o Israel ma
nyawaka 'ato salingou yongaku wimoika
gee wisidu'uruno woboa, ge'ena la 'o
Yesus."
5 Gee yo'isenoka koge'ena, de yaki'osiki
ma ngale yakisikatoomu de ma Jou
Yesus.

6 So gee wi giama wakidatamiku manga
dekuoka, de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
yakidoboa so yobi-bicara de 'o demo gee
koyasahe-sahewa de yositotara 'o habari
ma Jo'oungu ma Dutuno.
7 'Ona ge'ena poilia yamogiooko de
yamididikani.
8 'O mede sa'angeno 'o Paulus
wimoroinoka wobi-bicara 'o nyawaka gee
'o lo-lomu ma woaka, de yomaributu de
de 'ona ma ngale wakisidotoko la yasahe
ma ngale kokia ma Jo'oungu ma Dutu
wopareta ma ngale wokoana.
9 Ma yamuruo naga ge'enaka gee
yotalise so yooluku yongaku. 'O nyawa
'iodumu yomato-toomuno ge'enaka gee
manga bionoka de 'ona yosi'ie-'iete
'o do-dotoko ma ngale ma Jo'oungu
ma Dutu wi mau 'o nyawa wosilaha
ma ngekomo 'o Yesus. So ma rai 'o
Paulus wakimadakau 'ona, de 'una
de 'o nyawa yongaku-ngakuokau
gee yosikaika yomadoto-dotoko ma
ngiika 'o Tiranusoka. Ge'enaka dau 'o
wange 'isinoimi yomasikadibangi de 'o
nyawa-nyawa.
10 'Una wadiai 'o manarama ge'ena
kowomaogo-ogoruawa 'o taunu modidino

sigado 'o Yahudioka de 'o nyawa ma
somoa ge'ena 'o Asia ma daeraaka gee,
yoodumu yosigi'isene ma Jou 'awi demo.
11 Ma Jo'oungu ma Dutu wodiai 'o
no-nako 'ihera-herangi ma ngekomo 'o
Paulus 'awi manaramoka.
12 Nako 'o giama ma gi-gikiri bolo 'o
mosa ma eta gee 'o Paulus wapakekau
la ya'asa 'o nyawa yopa-panyakeka
ge'ena yopa-panyake go'ona dua manga
panyake 'i'aioka, de manga tokata ma
'iowaroka.
13 'O Yahudioka yosou-souru yotawa-
tawara yamuruo naga yokakadagi 'o
soana yanga-ngaimoi yoginiiki 'o nyawa
manga tokata. 'Ona yositai-taili yapake
ma Jou Yesus 'awi kuasa nako yoginiiki
ma tokata ge'ena. 'Ona yongose 'o
tokatika ge'ena, "De 'o Yesus wi ronga
gee 'o Paulus wosiha-habari, ngoi
tinigininiiki!"
14 Ma 'imam ma saeke wi ronga 'o
Skewa, 'awi ngowaka yatumudiingoka.
Go'onau yodiai koge'ena.
15 Duga ma tokata kaingosekau, "'O
Yesus towinako de 'o Paulus mita
towinako, ma ngini ne'ena nago'ona so
niomau salingou tinidomoteke."

16 Ge'enaka de witoka-tokata gu'una
wakide-debulu de wakico'okoko ma
de wakitifo-tifo so yoowara ge'ena ma
woaka 'ena yodabo-dabodeu, de ka
manga watonokau sababu manga baju
wa'eto-'etongieu manga roesoka.
17 'O Yahudioka de 'o nyawa ma
somoa gee 'o Efesusoka yogoge-gogere
yo'isenoka 'okia naga 'idadiokau ge'ena
de yakimodongo. So ma Jou Yesus wi
ronga kayosiarene monga.
18 Manga gudai yongaku-ngakuokau
'o Yesusika gee yoboa 'o kawasa ma
bionoka yomangaku manga sowono
yodi-diaiokau ngino-nginosi gee.
19 De yoguna-guna gee manga buku
yakokipolu so 'o kawasa ma bionoka de
yakokituuku. Manga buku ge'ena ma 'ija
nako yadoimi tanu poilia 'o pipi 'o saaka
'o caana nagi motoakani.
20 Ma ngekomo kone'enau ma sure so
ma Jou wi demo kaisiika monga 'itagi,
de 'ifoloiosi 'o nyawa yongaku.
21 Ge'ena 'ikokiduangino, de 'o Paulus
waputusokau wotagi 'o Makedonia
de Akhaya ma daeraako, 'asa de
wogila-gilali 'o Yerusalemude. 'Una

kawongosekau, "Ge'enaka taie, de
salingou 'o Romako dai totagiosi mita."
22 Ge'enaka de wakisuloko 'awi ro-riwo
yamididi ge'ena la 'o Timotius de 'o
Erastus yosirau 'o Makedoniako, 'ena
'una kage'ena 'o Asia ma daeraakasi 'o
wange muruo naga.
23 Poilia ma 'orasi ge'enau de 'idadi 'o
ruahe ma kiamati 'o Efesusoka sababu 'o
do-dotoko ma ngale 'o Yesus.
24 Ngano ma kotaka ge'ena wimoi 'o
Demetrius 'o saaka wama-manarama de
'o barahala ma ronga 'o Artemis ma woa
wodi-diai. 'Awi 'usaha ge'ena 'awi nyawa
gee yoma-manarama de de 'una 'o pipi
ma amoko yomadamake.
25 So ma rai wakitoomuno 'o nyawa
gee yoma-manarama 'unaka de mita
'o nyawa-nyawa gee 'o saakali yama-
manarama 'ireguoka de kawongosekau,
"'Esa moi! Ngini nianako de nanga
manarama ne'ena ngone 'o pipi ma
amoko pomadamake.
26 Ne'ena ngini ma sirete niamakekau
de nio'isenokau 'okia 'o Paulus wodiai gee
'una wongose 'ato 'okia sonaa pasuba-
suba gee 'o nyawa yadi-diaiku ge'ena ko
'o jo'ounguwa. De 'una womadagakunu

manga gudaiou 'awi do-dotoko yangaku
kane'ena 'o Efesusokawa duga ma 'ena
rekeni 'o Asia ma daeraa yasuluunuku
mita.
27 Ma ngekomo ne'enau nanga
manarama ne'ena dua 'o nyawa
yasela-sela. De kage'enawa duga,
ma 'ena 'o Artemis to ngone nanga
barahala 'o ngeweka ma woa mita 'asa
koyosikiamoiwau de ma karamati yositi-
tingoono. 'Ena momongo 'o barahala
ge'enau gee 'o Asia ma daeraaka de mita
'o duniaka 'iodumu yasuba-suba."
28 'O nyawa ge'enaka dau gee
yogi'isenoka koge'ena de manga singina
'isauku so yosigaso-gasoko, "Artemis,
ngona 'ifoloi noamoko! Ngona 'o
Efesusoka mia jou!"
29 So ma kotaka ge'ena 'iruahe ka
ma moioko. Ge'enaka de yoru-ruahe
go'ona yotagi 'o Gayus de 'o Aristarkhus
yakitagoko. 'O Gayus de 'o Aristarkhus
'ona ge'ena 'o Makedonia ma nyawa,
'o Paulus wima-manai wi do-dagioka.
'Ona yaki'asa yakisitaari 'o kawasa
yomalomu-lomu ma woaka ge'ena ma
kotaka.

30 'O Paulus womau wowosama de de
'ona, ma yongaku-ngaku 'o Yesusika
ge'enaka doka gee kowisidabiwa.
31 'O nyawa yola-laagomo 'o Asia
ma daeraaka yamuruo naga
yomakakanakokau de 'o Paulus,
yosuloko 'o nyawaka la yosidemo 'o
Paulusika 'ato 'uwa womasidumutu 'o
kawasa yomalomu-lomu ma woaka
ge'ena.
32 Ma 'orasi ge'ena yomato-toomuno
'o kawasa yomalomu-lomu ma woaka
go'ona yoruahe ka ma moioko. Munuka
yosigaso-gasoko koneda, munukali
konee, sababu yoku-kudai go'ona
koyomasidongoowa 'ato 'ido'oa so
yomatoomuno ge'enaka.
33 'O nyawa wimoi 'awi ronga 'o
Aleksander 'o Yahudioka wiri-riitomo
ge'ena yoku-kudai manga bionisa. So
'o Aleksander wi giama watedene ma
ngale womaga'asoko 'o 'orasi la wosango
'o nyawa yoku-kudai go'ona manga
bionoka.
34 Ma, gee winako 'ato 'una ge'ena 'o
Yahudioka, de ka ma moide yosigasoko
yakua-kuatie ma do'ingo 'o takoro

modidi, "Artemis, ngona 'ifoloi noamoko!
Ngona 'o Efesusoka mia jo'oungu!"
35 Ma duanguku ma jorutulisi ma kotaka
ge'ena wa'akunu wakisiogoro 'o nyawa
yoku-kudai go'ona, kawongosekau, "'O
Efesus ma kawasa! Ngone moi-moi
panakokau 'o Efesusou ma kotaka ge'ena
'o barahala 'o ngeweka ma ronga 'o
Artemis ma woa de ma dulada daku 'o
diwanguku 'iota-otauku pajaga-jaga.
36 De ge'ena ka moi ma koidadiwa
yosingelo, so salingou nimakokiogoro,
de 'o kianikia niodiai 'uwa kaniosawa-
sawani.
37 'O nyawa no'ona niaki'asano
ne'enaka, ge'ena bukangi la ya'orakau
nanga barahala ma woa bolo yosito-
torouokau nanga barahala.
38 So nako 'o Demetrius de wi ro-riwo
go'ona yomau 'o nyawa yakalaki,
ge'ena madaka la ya'asa ma parakara
ge'ena 'o hakimika. 'O hakimi naga de
ma parakara ge'ena kaidadi ya'asa 'o
hakimika, 'asa de 'o pamareta ma naga
'ona.
39 Ma nako gee nia singinaka 'iregu-
reguosi naga ka de ma 'enasi, ge'ena

salingou nisikatiai naga 'o kawasa
malo-lomuoka.
40 Sababu 'okia naga 'idadi-dadi
ne'ena ma wange, ge'ena 'idadi
'inasibahaya. Ngone 'idadi 'inatahajiri
'ato posiruahe sababu ngone ka ma eta
ma kopomadasangowa ma ngale positiai
ne'ena."
41 Ma jorutulisi ma kotaka ge'ena
wongoseka koge'ena de wosuloko 'o
nyawa yoku-kudai go'ona yokokisupu.
20 1 'O Efesusoka 'iruahe 'iduangino
de 'o Paulus wakipolu 'o jamati so
manga singina wosikuatokasi. Ge'enaka
de womasilo-loakasi 'asa de wosikaoko
'o Makedoniako.
2 'O Makedonia ma daeraa wanga-
ngaimoi, de 'o nyawa yongaku-ngaku
'o Yesusika gee 'o gudai wakidongose
ma ngale manga singina wosikuata.
Ge'enaka de wotagi 'o Yunanisa.
3 Wi mede sa'ange ge'enaka dau. Gee
wosidetou 'o Siriasa, de wogi'isene 'ato
'o Yahudioka yomau wito'oma. So ma rai
yaowa kawolio, waboa 'o Makedonia.
4 Yamuruo naga 'o Paulus wimoteke
'awi do-dagioka ge'ena la 'o Sopater 'o
Pirus wi ngowaka 'o Berea ma nyawa,

mita 'o Aristarkhus de 'o Sekundus 'o Tesalonika ma nyawa. De 'o Gayus 'o Derbe ma nyawa, de mita 'o Timotius, de 'o Tikhikus, de 'o Trofimus, 'o Asia ma nyawa.
5 'Ona yosira de midamaa 'o Troasoka.
6 'O Roti Koiragi-ragiwa ma Wange ma Amoko 'ipasa 'asa de ge'ena 'o Filipioka ngomi de 'o Paulus miomagoraka, miotagi miosidete so 'o wange motoa 'asa de mimalomuoli 'o Troasoka. Ge'enaka ngomi mia minggu moi.
7 'O Gareja ma obiruku de ngomi 'o giamanai mimasido'odomosi de mita miodiai 'o Ngodomo 'Itebi-tebini. Sababu ko ma bibinie 'o Paulus womajobou, so 'o utu goronau 'ena kawobi-bicarasi.
8 Ma ngii moi 'idaduieka ma silo 'ena 'o gudaioka, ge'enakau daku miomapoluno.
9 'O dogu'uru wimoi wi ronga 'o Eutikhus, 'o jangelaka wogogerie wosigisene 'o Paulus wobi-bicara. Sababu 'o Paulus wobicara 'o do'ingoka, so ma dogu'uru gu'una wonisuku. Wonisuuku ge'ena ma jangelaka de wootaka, so wigoraka 'ena wosongenukou, sababu ma ngii ge'ena ma gurutie sigado 'iretene sa'angede.

10 Ma 'o Paulus wo'utiku de woma'idusa
ge'ena ma dogu'uruoka de wikooooku. De
kawongosekau, "'Uwa nimodongo! 'Una
wowangokali so."
11 Ge'enaka de 'o Paulus wodoakauoli
dakuie, de 'o Ngodomo 'Itebi-tebini
yodiai so 'o roti wosibula-bula de
yo'odomo. Yo'odomo 'iduangino de
ma do'ingosi wobi-bicara sigado
wasaibibinuku. Ge'enaka deika wotagi.
12 Ma dogu'uru gu'una wi woaka wisigilio
wowango-wangou so kayomore-morene.
13 Ngomi miotagi 'o kapalika de miosira
miosidete 'o Asos ma kotade ma ngale
misibusuku 'o Paulus 'o kapalioka. 'Una
wa'aturokau koge'ena sababu 'una dua
waie kawotowongi.
14 Mimakamakeno ge'ena 'o Asos ma
kotaka, de woparenokau 'o kapalie so
ge'enaka de miosidetokau 'o Metilenede.
15 Ge'enaka de miosidetokauoli, so ma
bibinoka 'ena miototarieu 'o ngii moioka
gee 'imasidaarino de 'o Khios ma pulo.
De ma bibinieli de miototaroli 'o Samos
ma pulode, ge'enaka de 'o wange moiosi
'asa de mia'adono 'o Miletusisa.
16 'O Paulus waputusokau 'ato
kowotuluwau 'o Efesusika, la 'uwa 'o

'orasi wahalebiru 'o Asia ma daeraaka.
So 'una womatai-taiti womau la nako
'idadi ge'ena 'o Yerusalemude wa'adono
'ena 'o Yahudioka manga Gutuku ma
Ngodomo ma Wange gee yosironga 'o
Pentakosta.
17 'O Paulus 'o Miletusoka de
wobesesongo 'o Efesusika 'ato 'o jamati
ma balu-balusu yaino la yomakamakesi.
18 Gee yototarino de 'o Paulus
kawongosekau, "'Esa moi, ngini
nianakokau to ngoi 'ai 'ahu kokia nia
sigoronaka, katototarinosi 'o Asia ma
daeraaka sigado ne'ena.
19 De 'ai singina ma ma'ai de tosigari-
gari ta'ao ma Jo'oungu ma Dutu wi
manarama 'o sangisara ma dodaka
sababu 'o Yahudioka manga singina
'itorou yomau 'ito'oma.
20 'Esa moi, ngini mita nianako, ngoi
kotomaogo-ogoruwa tinisitotara 'okia
naga gee de ma faedaaka ma ngale
ngini. Ngoi tinidotoko naga 'o nyawa
yoku-kudai manga bionoka de mita 'o
woa-woaka.
21 'O Yahudi ma nyawaka bolo 'o nyawa
ma somoaka, kaitaurika takisinganono
la yomaogoro 'o sowono yodiai, yoboa

ma Jo'oungu ma Dutuka de yongaku ma
Jou Yesusika.
22 Ne'ena 'o Ngomasa 'Itebi-tebini ma
pareta tamoteke, so 'o Yerusalemude
totagi. De ngoi kotanakowa dua 'okia
'idadi ngoino kadaku.
23 Ngoi tanako duga naga 'o kota
'isinoi-noimi, 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
'ingosekau 'ato ngoi dua tobui de
tosangisara.
24 Ma ngoi kotododatowa ma ngale
tosongene, 'itilai tosiduanga 'ai
manarama gee ma Jou Yesus woikula-
kulano. De 'itilai tosingounu sigado
'ai 'ahu ma do-dogumika ma ngale
tositotara 'o Habari ma Owa, ge'ena la
ma Jo'oungu ma Dutu wi singina ma
sure.
25 Nioodumu tinikoki'adonokau, de
tinidongosekau ma ngale kokia ma Jou
wopareta ma ngale wokoana. Ne'ena
tamaoku dua kopomakamakewau de de
ngini.
26 Ge'enau so ne'ena ma wange
tinidongose, ika-ika la moikani
niobinasa, ge'ena ko ngoiwa 'isala.
27 'Ai manarama ma ngale tosiwaiti
nginika 'iodumu gee ma Jo'oungu ma

Dutu womau wadiai, ge'ena koma'iwa
todoowara.
28 Tanu ngini ma sirete nimajaga, de
niakijaga 'o jamati 'iodumu mita gee 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini nisito-togumokau
nginika ma ngale niakijaga. Sababu ngini
'o Ngomasa 'Itebi-tebini niirikokau ma
ngale niakisilega-lega 'o jamati ge'ena.
Tanu ngini niasowohi ma Jo'oungu ma
Dutu wi jamati 'isoka 'o nyawa 'o domba
yoso-sowohi manga domba yojaga,
sababu 'o jamati ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu watuusokau wadiai to 'unau ma
sirete, ma ngekomo 'awi Ngowaka ma
sirete wosongene.
29 Topasaka dua de ma rai 'o guru-guru
ma ngeluku nidoboa matero ka 'o
haewani 'iti-tingkai. De gee niakijaga-
jagano 'isoka 'o domba, yodadi matero
ka 'o haewani 'iti-tingkai ma 'inomo.
30 De ka nginioka naga mita dua
munuka yosihabari 'o habari ma
ngeluku. Koge'ena yodiai la yomau
yongaku-ngaku 'o Yesusika gee
yakisiliba, la ka 'onaka yomoteke.
31 Sababu ge'ena nimasitiarino! De
niosi-singina 'o taunu sa'angeno 'o
wange de 'o obiri kotomaogo-ogoruwa

takidotoko 'o nyawa 'iodumu gee nginino,
de ma gudai tosigari-gari.
32 Ne'ena ngoi tinisisarakani ma
Jo'oungu ma Dutuka la 'una winipaliara
de nimasinganono 'awi singina ma
sure ma habarika. Ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi kuasa de ma 'ena ma ngale
winisikuata de winikula 'o co-catu gee
wadua-duangou ma ngale 'awi nyawa
'iodumu.
33 Koma'iwa totaleana nago'ona bato
manga pipi bolo manga pakeangi.
34 Ngini ma sirete nianako, ka to ngoi 'ai
gasauku ma duara ngoi de 'ai ma-manai
'imote-moteke miapake ma ngale 'okia
naga mia paraluu.
35 Naga 'o sagala moi-moioka ngoi
tosidumutokau 'ai 'ahu ma sigoronaka
'ato pomakuata pomanarama kone'ena,
ge'ena salingou pakiriwo 'o nyawa gee
koyomado-do'oawa. Sababu ngone
salingou pongano-nganono 'okia naga
ma Jou Yesus wongosekau, 'Podawongo
de pokula 'ifoloi 'isanangi pokula.'"
36 'O Paulus wobicara 'iduangino,
de yoodumu yokokibukuku 'asa de
yolahidoa.

37 'Ona yoodumu yo'ari yomasigoono 'o
Paulusoka de wiame deika yongose 'ato,
"Tei sioko notagiou!"
38 'Ona manga singina 'ifoloi 'isusa
sababu 'o Paulus wongose 'ato dua
koyomakamakewau. Ge'enaka de 'ona
wisi'otaka sigado 'o kapalika.

21

1 Ngomi mimasilo-loa 'iduanga
'o Efesusino ma jamati ma
balu-balusika, 'asa de miotagi. Ge'enaka
de miosidete kamiogila-gilaka 'o Kos
ma tonaikie, de ma bibinie miototarie
'o Rodos ma tonaoka. Ge'enaka
de kamiosidetokali 'o Patara ma
ba-barenisa.
2 'O Pataraka de miamake 'o ngo'otiri
'imau 'itagi 'o Fenisiasa. So ma rai ngomi
ge'enakou mioparene,
3 de miotagi miosidete sigado miamake
'o Siprus ma tonaka mia gubalioka;
ma ngomi kamiosidetosi miogila-gila 'o
Siriasa. Ngomi mio'uti 'o Tirus ma kotasa,
sababu 'o ngo'otiri gee miobare-barene
ma gina dua yadokini ge'enaka.
4 Ge'enaka ngomi miakililarokasi 'o
nyawa yongaku-ngaku 'o Yesusika de
mimanoa de de 'ona 'o minggu moi. De
'o Ngomasa 'Itebi-tebini ma manarama

so 'o nyawa yongaku-ngaku go'ona
widongose 'o Paulusika 'ato 'uwa wotagi
'o Yerusalemude.
5 Ma ngaro koge'ena ma salingou
miotagiou so miakimada de mia do-dagi
miosigila. 'Ona yoodumu de manga
weka-wekata, de manga ngowa-
ngowaka misi'otaka sigado 'o kota ma
dudunika. Doka 'o dowongioka miaika de
miobukuku mimalahidoa.
6 Ge'ena 'iduanga de miomasilo-loakasi,
'asa de 'o ngo'otirie mioparene de 'ona
mita yokokilio manga woaka.
7 Ge'ena 'o Tirusoka de miogila-gilali
'o Ptolemaisie. Ge'enaka miakilegakasi
'o nyawa yongaku-ngaku, ma ngale
mia tabea miakisitotarokasi de ngomi
mimanoa 'o wange moi de de 'ona.
8 Ma bibinie de miotagioli so 'o
Kaisareaka miaie. Ge'enaka de miaika
wimoika wi ronga 'o Filipus, de mimanoa
wi woaka. 'Una ge'ena wosiha-habari
ma ngale 'o Yesus. 'Unau ge'ena sona
gee yatumudiingi 'o Yerusalemuoka
yakiiri-iriki ma ngale yoleleani.
9 'Awi ngowaka 'o mosolese yaruata,
ma Jo'oungu ma Dutu wakikulakau 'o

guata ma ngale yositotara 'o habari ma
Jo'oungu ma Dutuno.
10 Mia wange muruoka naga kadaku, de
wositota-totara ma Jo'oungu ma Dutu wi
demo wimoi 'o Yudeano woboa wi ronga
'o Agabus.
11 Woboano ngomioka de 'o Paulus wi
gorona ma bu-busuku wa'ese. Wa'eseno
de wosipusuku wi dou de wi giamino de
kawongosekau, "Koneda 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'ingose, ''O gorona ma
bu-busuku ma dutu ne'ena dua 'o
Yahudioka wipusuku 'isoka kone'ena 'o
Yerusalemuoka, de wisisarakani ko 'o
Yahudiwa ma nyawaka.'"
12 Gee mio'isenoka ge'ena, de ngomi
de 'o nyawa yongaku-ngaku yoodumu
gee 'o Kaisareaka mibaja 'o Paulusika la
'uwau wotagi 'o Yerusalemude.
13 Ma 'una wosango, "'Okia ma ngale
niokoki'ari kone'ena, 'Esa moi, sigado 'ai
singina 'isusa? Sababu ma Jou Yesus,
ngoi tomanoakou 'uwa kaitagoko la
ngaro 'iso-songene ge'enaka daku."
14 'O Paulus kawooluoka so
mimaogorokau miosingelo. So
ngomi miongose 'ato, "Madaka la ma Jou
wi mau 'idadi."

15 Mia wange muruoka naga ge'enaka
'asa de miomasidiai mia kia sonaa deika
miosikaie 'o Yerusalemude.
16 Nanga 'esa moi 'o Kaisareaka
yamuruo naga misi'otaka sigado 'o
Manason wi woaka, sababu dua to
'unau wi woaka mimasido-dogumu. 'O
Manason ge'ena 'o Siprus ma nyawa, ma
do'ingonou wongaku 'o Yesusika.
17 Gee 'o Yerusalemude miototara, de
mia ma-manai ge'enaka gee misibusuku
kayomore-morene.
18 Ma bibinoka 'o Paulus de de ngomi
miotagi 'o Yakobusika, miaika 'ena 'o
jamati ma balu-balusu mita yoodumu
ge'enakau.
19 'O Paulus wakitabeakasi 'onaka,
'asa de wakidajarita 'okia sonaa gee
ma Jo'oungu ma Dutu wodiaiokau ko 'o
Yahudiwa ma nyawaka ma ngekomo 'o
Paulus.
20 Yo'isenoka 'o Paulus wi jarita ge'ena
de wisiarene ma Jo'oungu ma Dutu.
Ge'enaka de kayongosekau 'o Paulusika,
"'Esa moi, salingou nanako 'o Yahudioka
yocaanokau yongaku 'o Yesusika. 'Ona
yoodumu ge'ena yosingou-ngounu ma

Jo'oungu ma Dutu wi besesongo gee 'o
Musa wositota-totara.
21 De ne'ena yogi'isene bari nakidotoko
'o Yahudioka gee yomanoa-noa 'o nyawa
ma somoa manga daeraaka, la yamada 'o
Musa wi do-dotoko. Ngona nakidongose
la manga ngowaka-ngowaka 'uwa
yasuna bolo 'uwa yamoteke 'o Yahudioka
manga 'adati.
22 Ma 'orasi ne'ena 'o Yahudioka gee
yongaku-ngakuokau ma raiokau dua
nigi'isene 'ato ngona ne'enaka. So kokia
ne'ena?
23 Yaowa nodomoteke 'okia naga
minidongose. Nongoka dau yaruatoka
naga yojajiokau ma Jo'oungu ma
Dutuka.
24 So tagi naki'asa la de de 'ona
niadiai 'o 'adati de 'o 'atorangi ma
ngale nia singina niatebini, de ngona
namoku manga sewa la manga saeke
'idadi yakulu. Ge'ena dua 'asa de 'o
nyawa 'iodumu yanako 'ato 'okia naga
gee yogi-gi'isenokau ge'ena ko ma
gounguwa, sababu ngona mita nosidagi
ma Jo'oungu ma Dutu wi besesongo gee
'o Musa wositota-totara.

25 Ma ko 'o Yahudiokawa gee
yongaku-ngakuokau 'o Yesusika, 'onaka
miakidusuratokau ma ngale miositotara
'amia butusangi ge'ena la koidadiwa
ya'odomo 'o 'inomo 'isisubakau 'o
gomanga ma dutuka. Mita koidadiwa
ya'odomo 'o 'aunu, bolo 'o haewani
gee 'isongene kayawirikiti so ma 'aunu
koya'uisuwa; de koidadiwa 'o nyafisuu
ma dorou yadiai."
26 So ma bibinoka de 'o Paulus de
yaruata go'ona yotagi yadiai 'o 'adati de
'o 'atorangi la manga singina yatebini.
Ge'enaka de yowosanga ma Jou wi
Woaka yosidemo muruoka dua de
'iduanga manga singina yatebini ge'ena,
de muruoka 'asa moi-moi manga
su-suba 'o haewani gee yosisuba.
27 Manga singina yatebini ge'ena 'o
wange tumudiingino. So gee rekeni
'iduangoka, de 'o Yahudioka yamuruo
naga 'o Asiano wimake 'o Paulus ma Jou
wi Woaka. Ge'enaka de yosisau-sauku 'o
nyawa yoku-kudaika de witagoko.
28 Wi'aoka de yosigaso-gasoko, "Ee 'o
Israeloka ma nyawa, nou pomakariwo!
Nu'unau gee kiaka naga bato wosidotoko
'o nyawa-nyawaka 'o do-dotoko gee

'inasito-torou 'o Israeloka, 'isito-torou 'o
Musa wi do-dotoko, de 'isito-torou ma
Jou wi Woa ne'ena. 'Asa de ne'ena ko 'o
Yahudiokawa wakisingosaminou ma Jou
wi Woaka de yamediri 'o Ngii 'Itebi-tebini
ne'ena!"
29 'Ona koge'ena yongose, sababu 'o
Trofimus 'o Efesus ma nyawa gu'una
wimakekau 'o kotaka de 'o Paulus, so
'ona yomangano-nganono wi'asakau ma
Jou wi Woaka.
30 So ma kotaka ge'ena 'iruahe ka ma
moioko, de 'o nyawa yomakokitoomu
kayoowa-owara. 'Ona witagoko 'o Paulus
de wi'asa wisisupu ma Jou wi Woaka.
Kage'ena ma 'orasi de ma Jou wi woa ma
ngorana yabenokau.
31 Yoru-ruahe gee yomau 'o Paulus
wito'omau, de 'o Romaka manga kapita
wo'isene 'ato 'o Yerusalemuoka doka
'iruahe ka ma moiku,
32 so ma kapita gu'una waki'ese 'awi
solodado yamuruo naga de kayomatai-
taiti yomasidatagi de de 'una 'iru-ruahe
ma ngiika. 'O nyawa yoku-kudai gee
wimakeka 'o solodado ma balusu gu'una
de wi solodado yoboa, de yomaogoro 'o
Paulus wiribesana.

33 Ma kapita gu'una waika 'o Paulus
witagoko de wosuloko wipusuku.
Ge'enaka de ma solodado ma balusu
gu'una wosano-sano 'o Paulus ge'ena
nagu'una, de 'okia wodiai.
34 Yoku-kudaioka gee munuka yongose
koneda, de munuka yongose konedali.
Ge'enaka de kairuahe 'ikudai so
kowosikanakowau ma titi 'okia sigado
'idadi koge'ena. So wosuloko 'o Paulus
wi'asa 'o solodado manga ngiika.
35 Gee 'ona wi'asa ma solodado manga
ngiika so sigado ma woa ma nguteka, de
yoru-ruahe go'ona kaifoloi yongamo so
'o Paulus 'o solodado kawirimokuou.
36 'Ona yakisidu-du'uru yoru-ruahe
go'ona yosigaso-gasoko, "'Una ne'ena
salingou winito'oma!"
37 Wisingosamou 'o solodado manga
ngiika, de 'o Paulus kawongosekau ma
kapitaka, "Kaidadi? tobicarasi ma eta
de de ngona 'Aba?" Ma kapita gu'una
wosango, "Etei, so ngona 'o Yunani ma
demo kananako?
38 Nako koge'ena, ngona ne'ena ko 'o
Mesirinowa wimoi gee ma moi wosiruahe
de yoti-tingkai yacaana soata de manga

daeka deika wakisiowara yowosanga 'o
daeraa 'ika-kakasaka?"
39 'O Paulus wosango, "Ngoi ne'ena
'o Yahudioka, 'o Tarsusino 'o kota ma
amoko 'o Kilikiaka. Tanu noisidabi
tobicara 'o nyawa-nyawaka go'ona."
40 'O Paulus wisidabioka wobicara, de
woma'okode 'o nguteka de 'o no-nako
wakikulakasi de 'awi giama la yomariidi.
So 'o nyawa yoodumu yokokiriidoka.
Ge'enaka de wobicara 'onaka de 'o
Ibranioka manga demo, wongose 'ato,

22

1 "Dea-dea de 'o riaka dodoto
nioodumu, ngoi tomadasangosi
so bika niosigisenosi!"
2 'O nyawa yoku-kudai go'ona gee
yo'isene 'o Paulus wobi-bicara de 'o
Ibranioka manga demo, de kayoriidi
monga. So 'o Paulus wosigilali wobicara,
3 wongose 'ato, "Ngoi 'o Yahudi ma
nyawa, tolahiri 'o Tarsus ma kotaka 'o
Kilikia ma daeraaka, ma ngoi toamoko
ne'ena 'o Yerusalem ma kotaka. De
'o Gamaliel 'o guru ma amoko moi
woisidotoko wosidiaioka 'o besesongo
gee 'o Musa wosidoto-dotokokau nanga
edete de nanga dotumika, sigado ngoi
tomagae ma sala tadiai ma Jo'oungu

ma Dutu 'awi manarama, 'isoka nginioli
nioodumu ne'enaka gee ne'ena ma
wange.
4 De ngoi takisikisaa sigado takito'oma
'o do-dotoko ma sungi yamote-
moteokau go'ona. Ma ngeweka de
ma nauru yoodumu takitagoko de
takisingosama 'o buika.
5 Ma 'Imam ma Amoko ma sirete de
'o 'Agamaka ma Hakimi 'idadi yasakisii
kotoelukuwa. Sababu 'onau ma sirete 'ai
surati yosisupu, ma dumutu 'o Yahudi ma
nyawaka 'o Damsyikoka. De ma surati
ge'ena, ngoi 'idadi takitagoko 'o nyawa
yongaku-ngaku 'o do-dotoko ma sungika
go'ona, de taki'asa 'o Yerusalemuka ma
ngale yakihukumu."
6 "Gee ngoi 'ai do-dagi ma sigoronaka
'o Damsyikika ta'adonou 'o wange
'ikoronako, de 'o darangi posironga
'iletongoka daku 'o diwanguku 'idisiwara
kayasorogaku 'isigilolitino.
7 Ge'enaka de toruba 'o tonauku,
torubaku de 'o 'ilingi moi to'isene 'ingose
ngoino, 'Saulus, Saulus! 'Ido'oa so
noisikisaa?'

8 De ngoi tosango, 'Ngona nago'ona
'Aba?' De 'ena 'isango, 'Ngoi 'o Yesus 'o
Nazaret ma nyawa, gee noisisikisaa!'
9 'O nyawa miomatuo-tuono gee 'ona
mita yamake 'ileto-letongo ge'ena,
duga ma 'ilingi gee 'ibicara ngoino 'ona
koyo'isenuwa.
10 Ge'enaka de katosanokauoli, 'Jou,
salingou 'okia todiai?' Ma Jou wosango,
'Nomomiki de nosikaika 'o Damsyikika.
Kadoka dua 'asa nomagi'isene 'okia naga
'iodumu gee ma Jou womau nadiai.'
11 Ma 'orasi ge'ena ngoi
kotomasimakewau, sababu ma
letongo ge'ena 'ai akoku yadaene.
So 'ai ma-manai 'ituda miosikaika 'o
Damsyikika.
12 'O Damsyikoka wimoi wi ronga 'o
Ananias. 'Una wi 'ahu 'itebi-tebini de
wosingounu ma Jo'oungu ma Dutu
'awi besesongo gee 'o Musa wositota-
totara. 'O Yahudioka yomanoa-noa 'o
Damsyikoka gee yoodumu wisigisene.
13 'Una woboa woilega, de woma'okode
ge'ena 'ai dateoka de kawongosekau,
''Esa moi Saulus, ne'ena nomasimakeli!'
Kage'ena de tomadutumu 'ena
towimakekau.

14 Ge'enaka de kawongosekau ngoino, 'Ma Jo'oungu ma Dutu gee nanga edete de nanga dotumu wisuba-suba, woniiriokau la nasahe to 'una 'awi mau, de wonimake 'o Yesus ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Ro-riwo wosingou-ngounu, de nosigisene 'o Yesus ma sirete wi 'ilingi.
15 Ngona 'asa nosakisii ma ngale nosihabari 'o nyawa 'iodumika 'okia naga no'isenokau de namakekau.
16 Ka kone'enasi 'uwa nosito-to'ingo. Nomomiki, de nomasisarakani ni'osiki. Nomasigasoko ma Jouka la 'ani so-sowono ma Jo'oungu ma Dutu kowosi-singinawau.'"
17 "Tolioka 'o Yerusalemuoka de gee tomalahidoa ma gu-gudaioka ma Jou wi Woaka, de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini 'ipareta.
18 Ma Jou towimake kawongosekau ngoino, 'Taitika nomagoraka 'o Yerusalemuoka, sababu 'o nyawa ne'enaka koyadawonguwa 'ani sakisii ma ngale ngoi.'
19 Ngoi katosangokau, 'Jou, 'ona 'ikokinakokau 'ato ngoi 'o lo-lomu ma woa tosinoi-noimi towosanga takitagoko

de takitifo-tifo 'o nyawa yongaku-ngaku
ngonaka gee.
20 Koge'enali mita 'ani sakisii 'o Stefanus
wito'oma, ngoi ma ge'enaka de ngoi mita
takarana wito'oma. De ngoiou ne'ena
yoto-to'oma 'unaka gee manga baju
tojagano.'
21 Duga ma Jou wongoseli ngoino,
'Kanotagi bato, sababu ngoi tonisuloko
notagi 'o daeraa 'ikuru-kurutika ko 'o
Yahudiwa ma nyawaka.'"
22 'O nyawa kayosigisenosi 'o
Paulus wobicara, ma gee wi demo
ma du-du'uruokau de yosigasoko
yaamo-amokie, "'O nyawa koge'ena
ngaro pato'omaka. 'Una koyadaenuwa
wo'ahude!"
23 Yoma'ore-'orese ma de manga baju
yosiwira-wira de 'o kakawo yosibiakoro
'o ngawa-ngawade.
24 So 'o Romaka manga solodado
ma balusu gu'una wosuloko 'o Paulus
wi'asa manga ngiika la wipirikisaa ma
de wisikisaa ma ngale womau wanako
'okia ma sababu sigado 'o Yahudioka
wigore-gorese koge'ena.
25 Ma gee wipusukinou ma ngale
wipesanou, de 'o Paulus kawongosekau

ma solodado wimoika gee ge'enaka
woma'okode, "Kaidadi? 'o Roma ma
kawasa moi kopaki'urusuawasi de 'isira
kapakipesana?"
26 Ma solodado gu'una wo'isenoka
koge'ena, de wotagi manga balusika de
kawongosekau, "'Okia nodiai dua 'Aba?
'Una ne'ena ka 'o Roma ma nyawa!"
27 So ma solodado ma balusu gu'una
waika 'o Paulusika de kawosanokau,
"Bika nosidemo; ngona 'o Roma ma
nyawa?" 'O Paulus wosango, "Ia, ngoi 'o
Roma ma nyawa."
28 Ma solodado ma balusu gu'una
kawongosekauoli, "Ngoi todadi 'o
Roma ma nyawa ge'ena tofangu ko
ma etawa!" 'O Paulus wosango, "Ma
ngoi katolahirukosi, 'ena 'o Romau ma
nyawa."
29 Kage'ena de ma solodado gee
yomau 'o Paulus wipi-pirikisaa de
wisikisaa go'ona yosikaika manga
dudunika, de manga balusu gu'una ma
wimodongukou, sababu 'o Paulus ka 'o
Roma ma nyawa de wipusuokau so.
30 'O Romaka manga solodado ma
balusu gu'una womau wanako ma
gou-goungu 'ido'oa so 'o Yahudioka

wisisala 'o Paulus. Ge'enau so ma bibinoka de 'o 'Imam ma Amoko de 'o 'Agamaka ma Hakimi wakikoki'asoko la yomalomu. Ge'enaka de 'o Paulus wi bu-busuku widosose, de wi'asa wisitaari 'onaka.

23

1 'O Paulus wakidi-diriidi 'o 'Agamaka ma Hakimi de kawongosekau, "'Esa moi riaka dodoto! Sigado ne'ena yaino, ngoi tomanakoku 'ai singina kaitebi-tebini ma Jo'oungu ma Dutu wi bionoka."

2 Ma gee 'o Paulus koge'ena wongose de ma 'Imam ma Amoko 'o Ananias wosuloko 'o nyawa gee 'o Paulus wi dateoka woma'oko-'okode, 'o Paulus wi 'uruoko wapoka.

3 So 'o Paulus kawongosekau ma 'Imam ma Amokika, "Ma raiokau dua ma Jo'oungu ma Dutu wonihukumu, ngona gee noma'uca-'uca 'isoka 'o nyawa 'itebi-tebini! Ngona nogogerie ge'enaka noi'urusu moteke ma Jo'oungu ma Dutu 'awi besesongo gee 'o Musa wositotarokau, momongo ngona ma sirete nosuloko 'ipoka. Ge'ena ma ngale naparenokau 'o besesongo ge'ena!"

4 'O Paulus wi date-dateuku gee
kayongosekau, "Ma Jou wi 'Imam ma
Amoko nositi-tingoono!"
5 'O Paulus wosango, "Ee, 'Esa moi riaka
dodoto, ngoi kotanakowa 'ato 'una 'o
'Imam ma Amoko. Ma goungu 'o Buku
'Itebi-tebinoka naga 'isilefoku konee:
''Uwa niositi-tingoono nia balu-balusu!'"
6 'O Paulus wakimake ma 'Agamaka ma
Hakimi go'ona munuka 'o Sadukioka de
munuka 'o Farisioka. So kawongosekau
waamo-amokie 'onaka, "'Esa moi
riaka dodoto! Ngoi 'o Farisioka, de 'ai
'asali mita 'o Farisioka. Ngoi ni'urusu
ne'enaka sababu ngoi tongaku 'o
nyawa yosonge-songenokau dua
kayomomiokali."
7 Gee 'una koge'ena wongose,
de ma Farisioka de ma Sadukioka
yomakangamo so manga lo-lomu ge'ena
'ipula modidiokau.
8 Sababu 'o Sadukioka yongose
'ato 'o nyawa yosongenokau ge'ena
koyomomikuawau, de yongose 'ato 'o
mala'ekati mita koi'iwa, de 'o ngomasa
'iregu-regu mita koi'iwa; ma 'o Farisioka
'ona yongaku 'ato ge'ena 'iodumu de ma
'ena.

9 So ma rai 'o gangamo de ge'enasi. Ma
Farisioka gee yoguru-guru 'o 'agamaka
yamuruo naga yoma'oko de yoba-baili
yosigou-gounguku. 'Ona yongose 'ato,
"Moteke ngomi, 'o nyawa nu'una 'awi
sala ka ma eta ma koi'iwa! Poilia
ma gou-goungu 'o ngomasa bolo 'o
mala'ekati 'ibicara 'unaka!"
10 Yomakangamo kaifoloi so ma
solodado ma balusu gu'una wi ngoma
'ibookou 'uwa si'ado 'o Paulus wigo'ora.
So wosuloko 'awi tentara yaika 'o Paulus
wi'ese ge'ena 'o nyawa ma gu-gudaioka
de wi'asa manga ngiika.
11 Ma bibinie ma obiruku de ma Jou
Yesus woma'okode 'o Paulus wi gagaroka
de kawongosekau, "'Ani singina nakua-
kuata! Ngona posironga nomoroinoka
noisisakisiiokau 'o Yerusalemuoka. 'Ani
sakisii ge'ena salingou nositotaroli 'o
Romaka mita."
12 Ma bibinie 'o ngoru-ngorumika, de
'o Yahudioka yokurue yomasikagaro.
'Ona yosasioka 'ato nako la 'o Paulus
kowito'omawasi ge'ena kayo'odomuwa
de koyo'okeruwa.
13 Naga yanagi soata 'ipailoka
yomasigaro-garo ma ngale ge'ena.

14 'Ona yotagi 'o 'imam ma sae-saekika de 'o Yahudioka manga balu-balusika de kayongosekau, "Ngomi miosasiokau dua komio'odomuwa de komio'okeruwa nako 'o Paulus komito'omawasi.
15 So ne'ena 'Esa moi riaka dodoto, ngini de 'o 'Agamaka ma Hakimi 'iregu-regu mita, tanu 'o surati niosidingoto 'o Roma manga tentara ma balusika, ma ngale nioga'asoko la 'o Paulus wi 'asali ne'enano wisitaari nginika, niongose 'ato ngini wini'urusoli 'ifoloiosi niosidi-diai. De dua ngomi mijagakou la kowa'adonuawasi ne'ena ngininno 'ena mito'omakau."
16 Ma 'o Paulus ma biranga mi ngowaka wimoi wo'isene to 'ona manga niati koge'ena. So wotagi 'o tentara manga ngiika de 'o Paulusika wosidemo ma ngale ge'ena.
17 Ge'enaka de ma Paulus 'o tentara wimoi wi'asokino de kawongosekau, "Tagi 'o dogu'uru nu'una woni'asa ma tentara ma balusika; 'una womau wosidemo 'o hali moi."
18 Ma tentara gu'una 'o dogu'uru gu'una wi'asaka manga balusika de kawongosekau, "'O Paulus wobui-buika

gee woi'asokino de woisuloko 'o dogu'uru
nu'una towi'asa ngonano 'Aba, womau
'okia naga moi wosidemo."
19 Ma tentara ma balusu gu'una 'o
dogu'uru gu'una wi giamika wa'ao so 'o
lilioka wi'asaka de wosano, "'Okia nomau
nosidemo ngoino?"
20 De 'una wosango, "'O Yahudioka
yomasigarokau ma ngale yoga'asoko
ngonaka 'Aba la wangede 'o Paulus
woni'asali 'o 'Agamaka ma Hakimika, la
barikia 'awi hali ge'ena ya'urusu 'ifoloiosi
yosidi-diai.
21 Ma 'uwa nakidomoteika 'Aba, sababu
naga yanagi soata 'ipaili wigi'iunika ma
ngale yomau wito'oma 'o ngekomoka.
'Ona yoodumu yosasiokau nako la
'o Paulus kowito'omawasi ge'ena
kayo'odomuwa de koyo'okeruwa. Ne'ena
naga yomadudu-duangou, yodamaa ka
ngona nosango 'Aba."
22 Ma tentara ma balusu gu'una
kawongosekau, "Ka moika ma 'uwa
nosidemo 'ato ne'ena nosidemokau
ngoino." Ge'enaka de wosuloko 'o
dogu'uru gu'una woliou.
23 Ge'enaka de ma kapita gu'una 'awi
solodado yamididi waki'asokino, de

kawongosekau 'onaka, "Niasadia 'o tentara yaratusu modidi gee de manga wase de manga sawaunu, de yaratusu modidi gee de manga kuama, de yanagi tumudiingi gee 'o kudaku yoparene, la 'o takoro siwo ne'ena ma obiri niotagi 'o Kaisareaku.
24 Niasadia mita to Paulus wi kuda la ge'enaku woparene, de wini'asa 'o Paulus 'uwa wido'oanikia sigado winisitotaroka ma gubernur 'o Feliksika."
25 Ge'enaka de ma tentara ma balusu gu'una 'o surati wolefo ma betongo koneda:
26 "Tabea 'Aba, Gubernur Feliks. Ngoi 'o Klaudius Lisias!
27 'O nyawa nu'una 'o Yahudioka witagokinou de tanu wito'omau duru gee ngoi de 'ai tentara mioboa misilaha, sababu to'isene 'ato 'una 'o Roma ma nyawa.
28 Sababu ngoi tomau tanako 'awi sala 'okia gee 'ona wikalaki, so towi'asa manga 'Agama ma Hakimika.
29 Ma ma nyo-nyata 'una kokiawa wadiai gee yadaene wihukumu wiso-songene bolo wibui. 'Ona wikalaki duga ka to 'ona ma sirete manga 'agama ma besesongo.

30 Ge'enaka de ngoino 'isidemo 'ato 'o
Yahudioka manga singina 'itorou 'unaka.
So katowisidingotokau ngonaka 'Aba
ma gubernur. De ngoi takisulokokau
yoka-kalaki manga galaki 'unaka gee
ya'asa ngonaka 'Aba."
31 So ma tentara go'ona yadiai to 'ona
manga manarama. 'O Paulus wi'ese so
wi'asa kage'ena ma obiri de sigado 'o
Antipatrisoka.
32 Ma bibinoka de 'ona yakisidipidilika 'o
tentara de manga kudaka gee yogila-gila
de 'o Paulus, de 'ona ma sirete yolio
manga ngiino.
33 'O tentara de manga kudaka gee
yototaruku 'o Kaisareaka, de yokula ma
surati ge'ena ma gubernuruka, ge'enaka
'asa de 'o Paulus wisisarakani 'unaka.
34 Ma gubernur wabacaka ma surati
ge'ena de wosano 'o Paulusika kiano wi
'asali. Gee wanako 'ato 'o Paulus wi 'asali
'o Kilikiano,
35 de ma gubernur kawongosekau,
"Ia, 'asa talega ma diai 'ani hali, nako
'o nyawa nika-kalaki gee yototarinou
ne'enaka." Ge'enaka de wosuloko la
'o Paulus witahanukosi 'o Herodes wi
kadatoka.

24 1 'O wange motoa 'ipasa de ma
'Imam ma Amoko 'o Ananias de
'o Yahudioka ma balu-balusu de ma
jaksa wimoi 'o Romaka manga hukumu
woba-barija wi ronga 'o Tertulus, yaika
ma gubernur Feliksika 'o Paulus wikalaki.
2 'O Tertulus gee wi'asoko ma bionisa,
de wikalaki 'o Paulus konee, "'Aba ma
gubernur, 'o nyawa ma amoko! To ngona
ni pareta ma sigoronaka, 'amia daeraa
koiruahewa. De to ngona mita 'ani barija,
so 'o gudaiou 'isikadiaiokau to ngomi mia
daeraaka.
3 'Etei, minihoromati 'Aba! De
mio'amalaha sababu kiaka naga bato
ngomi 'o Yahudioka miomanoa, ma
ge'ena 'iodumu miamao.
4 Ma 'uwa sigado 'Aba ni 'orasi kaiamoko
pa'umo. So toga'asoko 'Aba, tanu de 'ani
singina ma sure gee mianakokau ge'ena,
nosigigisene mia galaki miositipokono
ne'ena.
5 Ngomi mimake 'o nyawa nu'una
woruahe kaitorou. Kiaka naga bato
waika ge'ena 'o Yahudi ma nyawaka 'o
gangamo wodiai. De 'una wosibalusu 'o
bolu moi gee manga guru 'o Nazaretino.

6 'Ifoloiosi ge'ena wositailokau wamediri
ma Jou wi Woa, ma kamitagokoka.
[Ngomi miomau mi'urusu moteke
to ngomi ma sirete mia 'agama ma
besesongo.
7 Ma 'o Lisias ma tentara ma balusu
wi'eseka ngomioka,
8 de wosuloko la mioka-kalaki
gee miotaari ngonaka.] Nako 'Aba
wonipirikisaa 'o nyawa nu'una, ngona
ma sirete 'asa no'isene 'okia naga
miokalakika ge'ena ma goungu."
9 Ma Yahudioka ge'enaka gee mita
yomasimoteke 'o Paulus wikalaki, de
yosimoteke 'okia naga 'o Tertulus
wongose.
10 Ge'enaka de ma gubernur 'o no-nako
wikula 'o Paulusika 'ato kaidadi wobicara.
So ma rai 'o Paulus kawongosekau, "Ngoi
tanako, 'Aba, ngona de ma taunuou
nodadi hakimi ne'ena ma daeraaka.
Ge'enau so ngoi tamao tosanangi
tomariwo 'ani bionoka 'Aba.
11 'Aba, ngona ma sirete nalega
ma diai, 'o wange mogiooko de
modidi koipailuawasi ngoi totagi 'o
Yerusalemuka ma ngale towisuba ma
Jo'oungu ma Dutu.

12 De koma'iwa 'o Yahudioka 'isidamake
mimakangamo de moikani, bolo
takitoomu 'o nyawa ma ngale mioruahe
ma Jou wi Woaka bolo 'o lo-lomu ma
woaka bolo kiaka naga bato ma kotaka
ne'ena.
13 'Ona mita ne'ena koya'akunuwa
yosidumutu ngonaka, 'Aba, 'ai sala gee
moteke manga galaki.
14 Ma goungu ngoi tomangaku ngonaka,
'Aba, 'ato ngoi towisuba ma Jo'oungu
ma Dutu gee mia edete de mia dotumu
wisuba-suba moteke 'o Yesus wi do-
dotoko gee 'ona yamaoku koyadaenuwa.
Ma ngoi katangaku ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi demo gee 'o Musa de 'o Nabii
'iregu manga bukuoka.
15 To ngoi 'ai ngo-ngaku ma Jo'oungu
ma Dutuka 'isoka to 'onali, ge'ena la 'o
nyawa yosonge-songenukou gee dua
yomomikoli. 'O nyawa ma owa bolo ma
dorou dua yokokimomikoli!
16 Ge'enau so tomariwo ka koge'enakau
la 'ai singina 'itebini ma Jo'oungu ma
Dutuka de 'o nyawaka.
17 'O taunu muruo naga tamadaka
'o Yerusalem, de tolioli takidagasa 'o

pipi ma ngale takiriwo 'ai nyawa de 'ai
su-suba tokula ma Jo'oungu ma Dutuka.
18 Gee ma gu-gudaioka tosiduanga 'ai
singina tatebini de 'o su-suba ge'ena, de
'ona 'imake ma Jou wi Woaka. Ma 'orasi
ge'ena komiokudaiokawa ge'enaka, de
mita koiruahewa.
19 Ge'enaka duga ka 'o Yahudi ma
nyawa yamuruo naga 'o Asiano. So tanu
salingou 'ona yoboano 'ikalaki ngonaka,
nako naga de ma 'ena yomau 'ikalaki.
20 Bolo ngaro no'onau yosidemo 'ai
di-diai 'ito-torou ka'ena yamake gee
'isitaari 'o 'Agama ma Hakimika.
21 Yodamakeno duga ka 'ai demo
'o ngai moi koneda tongose manga
bionoka: 'Ngoi 'i'urusu ne'ena ma
wange, sababu ngoi tongaku 'o
nyawa yosonge-songenokau gee dua
yakisimomikoli.'"
22 Ge'enaka de ma Feliks 'una 'o
gudaiou wanako 'o do-dotoko ma ngale
'o Yesus, wosido-dogumokau ya'urusu
ma hali ge'ena. 'Una wongose 'ato, "Ngoi
'asa taputusu ma hali ne'ena, gee dua
'o Lisias 'o tentara ma balusu gu'una
woboano."

23 Ge'enaka de wakisidemo 'o tentaraka
gee 'o Paulus wijaga-jagano la 'o Paulus
witahanukosi, ma ma eta wipidilika de
kaidadi 'awi ma-manai wilega de 'okia
naga woparaluu gee kaidadi wido'otaka.
24 Ma wange muruo naga 'ipasano,
de 'o Feliks woboa womasimanai 'awi
wekata mi ronga ngo Drusila; muna 'o
Yahudi ma nyawa. Ge'enaka de 'o Feliks
'o nyawa wakisuloko 'o Paulus wi'ese,
de wosigisene 'o Paulus wobi-bicara ma
ngale 'o ngo-ngaku ma Yesus Kristusika.
25 Ma gee 'o Paulus wosidowanga 'awi
bicara de wobicara ma ngale 'o loa,
de pomatahani nanga nyafisuu, de 'o
hukumani 'o dunia ma do-dogumoka, de
ma Feliks wimodongo so kawongosekau,
"Kane'enakasi yaika. 'Asa toni'asokoli
nako 'ai 'orasi de ma 'ena."
26 Ma 'o Feliks 'una womangano-
nganonono gee dua 'o Paulus 'o pipi
wokulanikia 'unaka so kawogi-giliou
wosuloko wi'asoko la yomabi-bicarasi de
de 'una.
27 'O taunu modidi 'ipasa, de 'o Perkius
Festus wodadi gubernur 'o Feliks
witagali. De ma Feliks 'o singina wo'ese

'o Yahudi ma nyawaka, so kowisisupuwa
'o Paulus 'o buioka.

25

1 'O Festus wi wange sa'angeka
woboano ma ngale wopareta
ma daeraaka ge'ena, de woma'aiki 'o
Kaisareaka so wosikaie 'o Yerusalemude.
2 Ge'enaka daku de 'o 'imam ma
sae-saeke de 'o Yahudioka manga
balusu 'o Paulus wikalaki 'unaka. 'Ona
kayobajau yomariwo 'o Festusika
3 la bari de 'awi singina ma sure
'onaka, wakisuloko 'o Paulus wi'asa
'o Yerusalemude; sababu 'ona
yomasikagarokau 'o ngekomoka
wito'oma.
4 Ma 'o Festus wosango, "'O Paulus dau
witahanuku 'o Kaisareaka de ngoi mita
koito'ingowa de toliou daukuku.
5 So niosibalu-balusu ne'enaka gee
niaino la pomatuonou 'o Kaisareaku,
la kadau 'asa de winikalaki, nako ma
gou-goungu naga 'o kianikia wasalakau."
6 'O Festus poilia wi wange tuangere
bolo mogiookosi kia, 'asa de wolio 'o
Kaisareaku. Ma bibinoka de wa'urusu ma
parakara ge'ena de wosuloko la 'o Paulus
wotaari.

7 Gee 'o Paulus woboa, de 'o Yahudioka
gee yoboa-boakou 'o Yerusalemuku
yomakoki'oko wisibulululunino, de yokurue
wikalaki de manga galaki gee posironga
wisitubusoka. Ma 'ona koyodamakewa
'awi sala ma nyo-nyata.
8 'O Paulus womariwo de kawongosekau,
"Ngoi kokiawa tasala ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi besesongika gee 'o Musa
wositota-totara bolo ma Jou wi Woaka
bolo 'o Kaisarika."
9 Duga 'o Festus 'o singina wo'ese
'o Yahudi ma nyawaka so wosano
'o Paulusika, "Nomodeke? notagi 'o
Yerusalemude la kadaku 'ai bionoka
ni'urusu 'okia naga nika-kalakika gee?"
10 'O Paulus wosango, "Ngoi ne'ena
'o Romaka ma hakimi ma bionoka; de
ne'enakau salingou 'i'urusu. 'Aba, ngona
nanakokau ngoi kokiawa tasala 'o Yahudi
ma nyawaka.
11 Nako ngoi taparenokau 'o 'atorangi de
todiai 'o kianikia gee yadaene nihukumu
niso-songene, ngoi katomodeke. Ma
nako la manga galaki ge'ena ko ma
gounguwa ge'ena ka moi ma koidadiwa
'i'asa 'onaka. Ngoi toga'asoko 'i'urusu

ma Koana ma Amokoka ge'ena la ma
Kaisar!"
12 'O Festus de godagee wido-dongose
'unaka yomasikadibangioka, de
kawongosekau, "Ngona noga'asoko
ni'urusu ma Kaisaroka, so salingou
notaari 'unaka."
13 Ge'enaka koito'ingokawa de ma
Koana 'o Agripa de ngo Bernike yoboa
'o Kaisareano ma ngale 'o Festus
wihoromati de wisimorene.
14 Manga wange muruo naga ge'enaka,
de 'o Festus wosijarita 'o Paulus wi hali
ge'ena ma Koana 'o Agripaka. 'O Festus
kawongosekau 'unaka, "'O bui ma nyawa
wimoi ne'enaka naga 'o Feliks wimadaku.
15 Ma 'orasi ngoi 'o Yerusalemuoka, de
ma 'imam ma sae-saeke de 'o Yahudioka
manga balusu wikalaki 'o nyawa gu'una
de yoga'asoko la towihukumu.
16 Ma ngoi tosango 'ato 'o Roma ma
nyawa gee yakika-kalaki koidadiwa
kapakisisarakaniou ma ngale
pakihukumu, nako koyakisikataariwasi
de yoka-kalaki de 'o 'orasi koyakikulawasi
yomariwo.

17 So gee yoboano, de kotato-to'ingowa.
Ka ma bibinie de ta'urusokau de tosuloko
la 'o Paulus mita wisitaarino.
18 Gee yoka-kalaki yoma'oko yosidemo
manga galaki, ka ma eta ma
koyangosewa wi di-diai 'ito-torou
gee ngoi tomangano-nganono dua
yangose.
19 Ka ma cara duga manga di-dibangi
'imakaregu ma ngale to 'ona manga
'agama de wimoi wi ronga 'o Yesus.
'O nyawa gu'una wosongenokau,
ma 'o Paulus wosigou-goungu 'ato
wowangokali.
20 Sababu ngoi kotosikanakowau ma
ngale kokia la 'idadi tamake 'iwaiti ma
hali ge'ena, so ma rai 'o Paulus towisano
'ato womodeke wotagi 'o Yerusalemude
la kadaku 'asa wi hali ge'ena ya'urusu.
21 Ma 'o Paulus woga'asoko wosidoa
wi hali ge'ena; woga'asko la 'una ka 'o
buioka sigado wi hali ge'ena ma Kaisar
waputusoka. Sababu ge'ena tosuloko la
witahanuku sigado 'ai 'orasi de ma 'ena
ma ngale towisidingoto ma Kaisarika."
22 Ge'enaka de 'o Agripa kawongosekau
'o Festusika, "Ngoi mita tomau
tosigisenosi 'o nyawa gu'una wi demo."

'O Festus wosango, "Ngorumika 'idadi
nosigisene."
23 Ma wangede 'o Agripa de ngo
Bernike yoboa yomasinoaku 'o koana ma
pakeangi de yakisiduono de yakisirame.
'Ona yowosanga yo'uru-'urusu ma ngiika
yomatuono de 'o solodado ma kapita
de 'o nyawa yola-laagomo ma kotaka
ge'ena. 'O Festus wosuloko, so 'o Paulus
wi'asa wisingosama.
24 Ge'enaka de 'o Festus wongose,
"'Aba ma Koana Agripa, de ngini, 'Esa
moi, nioboa-boano gee! 'O nyawa
nu'una ge'ena 'o Yahudioka yoodumu
wikalakiokau ngoino. 'O Yahudioka
gee 'o Yerusalemuoka yomanoa-
noa de ne'enaka, 'ona yogegoto de
yosigaso-gasoko 'ato 'una koyadaenuwa
powisimadaka wowangode.
25 Ma 'okia naga wadiaiokau gee, ka
moi ma kotodamakewa wi sala gee
'idadi powihukumu powiso-songene. De
sababu 'una ma sirete woga'asokokau
'awi hali ge'ena ya'urusu ma Kaisaroka,
so ngoi taputusokau dua towisidingoto
'unaka 'o Romaka.
26 Duga 'o nyawa nu'una ngoi ka moi
ma koidadiwasi tosiwaiti de 'o surati ma

Kaisarika. Ge'enau so towisitaari nginika
Dea-dea nioodumu, ma foloi gee ngona
'Aba ma Koana Agripa! Ngoi tomau
winipirikisaa 'iduangino 'ena de ma 'ena
'idadi talefo.
27 Sababu ngoi tamaoku ka ma eta
ma koyadaenuwa 'o bui ma nyawa
moi pakisidingoto ma Kaisarika de
koposiwaituwa 'okia wasala so wikalaki."
26 1 'O Agripa wongose 'o Paulusika,
"Ngona minisidabi nomadasango
ma ngale nomariwo." So 'o Paulus
wakipomakasi ma ngale wobicarau, de
wongose konee,
2 "Tabea 'Aba Agripa! Ngoi
toma'untungoka sababu ne'ena
ma wange 'idadi tomariwo tomadasango
'ani bionoka ma ngale 'iodumu gee 'o
Yahudioka 'ika-kalakika.
3 'Ifoloiosi ge'ena sababu ngona
nosikanako ma gou-goungu 'o Yahudioka
ma 'adati de ma kia sonaa moi-moi.
Sababu ge'ena toga'asoko ngona 'Aba,
tanu nosigisenosi 'ai demo.
4 'O Yahudioka ma nyawa yoodumu
kayanako to ngoi 'ai 'ahu ma sira
katomadogu'urunosi. 'Ona yanako ngoi
ka 'o dogu'uruosi 'ena togogere 'o

Yerusalemuokau 'ai nyawa-nyawa 'o
Yahudioka manga sigoronaka.
5 Ma do'ingoou 'inakokau, de nako
yomodeke tanu yosijarita 'ato ka ma
sirasi ngoi ne'ena 'o Farisioka ma nyawa
de tamoteke mia 'agama ma 'atorangi
'ikua-kuata 'iodumu.
6 De ne'ena ngoi toma'okode ne'enaka
ma ngale 'i'urusu sababu tongaku de
toda-damaau ma Jo'oungu ma Dutu wi
jaji mia edete de mia dotumika.
7 'O jaji ge'enau mita 'o Israeloka 'o suku
mogiooko de modidi yongano-nganono
so 'o wange de 'o obiri wisuba-suba ma
Jo'oungu ma Dutu. De ma sababu 'o jaji
ge'enau tangaku, 'Aba, so 'o Yahudioka
ma nyawa 'isisala.
8 'Ido'oa so 'o Yahudioka ma nyawa
ngini koniongakuwa 'ato ma Jo'oungu
ma Dutu wakisimomikoli 'o nyawa
yosonge-songenuku?
9 Ma sira ge'ena ngoi mita 'ai di-dibangi
salingou tadiai 'i'ini-'inioka, ma ngale
towiitomo 'o Yesus 'o Nazaretino gee.
10 De koge'enau ngoi tadiaiokau 'o
Yerusalemuoka. De 'o surati 'o 'imam
ma sae-saekoka, manga gudaiou
yosingou-ngounu ma Jo'oungu ma

Dutuka ma ngkemo wimoteke 'o
Yesus takisiwosanga 'o buika. De
ngoi mita katosisamaowa yakihukumu
yakiso-songene.
11 Ma gudai takisikisaa 'o lo-lomu ma
woa-woaka, ma ngale takipakisaa la
yamada 'okia naga gee yongakuokau.
'Ai do'otasa 'irama 'onaka sigado 'o kota
'ireguka ma taika taki-kiniiki."
12 "Ma dumutu koge'enali mita ngoi
to'asa 'o surati kuasa 'o 'imam ma
sae-saekoka de totagi 'o Damsyik ma
kotaku.
13 De gee ngoi 'o ngekomo ma goronaka
'o wange 'ikoronako, ee 'Aba ma Koana,
ngoi tamake 'o siwara daku 'o diwanguku
gee 'ifoloiosi 'ikinitara de 'o wange ma
siwara. 'O siwara ge'ena misigilolitino
ngoi de 'o nyawa gee 'imote-moteke.
14 Ngomi mioodumu miokokiruba
'o tonauku. Ge'enaka de to'isene 'o
'ilingi 'ingose ngoino de 'o Ibranioka
manga demo, 'Saulus, Saulus! 'Ido'oa
so noisikisaa? Ngona ma sirete
'asa nomadamaoka ma siri, nako
konomaogoruwa nalawani to ngoi 'ai
pareta gee 'imadadi to ngona ni Jou.'

15 So ngoi tongose, 'Ngona nago'ona
'Aba?' De ma Jou wosango, 'Ngoi 'o
Yesus gee noisisisikisaa.
16 Noma'okode! Ngoi tomasidumutu
ngonaka sababu tomau tonigoraka
nodadi to ngoi 'ai ro-riwo de 'ai sakisii.
Ngona salingou nositotara 'okia naga
namakekau ne'ena ma wange ma ngale
ngoi, de 'okia naga gee 'asa tonisidumutu
'o 'orasi nanga bionika.
17 Ngoi 'asa toniriwo tonisipidili 'o Yahudi
ma nyawaka de mita ko 'o Yahudiokawa
manga singina ma dorouoka. Ngoi 'asa
tonisuloko notagi 'onaka la manga ako
napelenga,
18 la yosupu 'o darusoka de yowosanga
'o darangika; la yakisipidili 'o Tokata ma
Koana ma paretaka, de ma Jo'oungu ma
Dutu wakipareta. So de yongaku ngoino,
manga sowono 'asa kotosi-singinawau
de 'ona 'asa yodadi ma Jo'oungu ma
Dutu wi kawasa yosingou-ngounu.'"
19 'O Paulus wongoseli ma Koana 'o
Agripaka, "Sababu ge'ena ee 'Aba, ngoi
kotomaogoruwa tosingounu 'okia naga
gee tamakekau ma Jo'oungu ma Dutuno.
20 Katositarangikau takisidemo 'o
nyawaka 'ato salingou yotoba 'o sowono

yodiai de yomasidutuku ma Jo'oungu
ma Dutuka de yosidumutu manga
'ahuoka 'ato yomaogorokau 'o sowono
yodiai. Ngoi tositotara ge'ena 'isira 'o
Damsyikoka, deika 'o Yerusalemuoka,
deika 'o Yudea takilolituku de mita ko 'o
Yahudiokawa ma nyawaka.
21 Ge'enau so 'o Yahudioka ma nyawa
yomau 'ito'oma so 'itagoko ma Jo'oungu
ma Dutu wi Woaka.
22 Ma sigado ne'ena ma Jo'oungu ma
Dutu woiriwo, so ne'ena toma'okode
ne'enaka ma ngale tosidemo 'o nyawa
'iodumika 'iamoko de 'itingoono.
'Okia naga tosidemo ne'ena ge'ena
la koireguwa gee 'o Musa de 'o nabii
'iregu-regu yosidemokau,
23 ge'ena la ma Koana 'o Nyawa
Wosilaha-laha ma Jo'oungu ma
Dutu wosijajiokau gee salingou
wosangisara, de wodadi wositisira
yosonge-songenukou gee yomomikokali;
la de ge'ena 'una 'idadi wosihabari 'o
darangi ge'ena la 'o laha 'o Yahudi ma
nyawaka de mita ko 'o Yahudiokawa."
24 'O Paulus kawobicarasi koge'ena,
de 'o Festus woma'orese, "Paulus,

ngona nitogosangukou! 'Ani do-dotoko
'iku-kudai ge'ena nisitogosangukou!"
25 Ma 'o Paulus wosango,
"Koitogosanguwa, 'Aba. 'O demo-
demo tosisupuokau ge'ena ma goungu
'itiai de 'isupu 'ai di-dibangi ma owano.
26 Ngona ma Koana Agripa ma sirete
nanako ma gou-goungu ge'ena. Ge'enau
so ngoi tobarani tobicara katosita-
tarangiou 'Aba ni bionoka. Ngoi tanako
ge'ena koi'iwa moi konanakowasi,
sababu ge'ena 'iodumu koi'iwa 'idadi
naga 'o ngii 'isigi-gi'iunika."
27 'O Paulus wongoseli ma Koana
'o Agripaka, "'Aba, toniho-horomati!
Nongaku? 'okia naga 'o nabii yosidemo-
demokau? Ngoi tamao nongaku
'Aba!"
28 Ge'enaka de 'o Agripa wongose
'o Paulusika, "Nongose kaigapangi?
noisisarani ma 'orasi kaitai-taitino
ne'ena?"
29 'O Paulus wosango, "Ma 'orasi
kaitai-taitino bolo 'o do'ingosi, ngoi
'asa tolahidoa la ngona 'Aba de ma
balu-balusu nioodumu niosigise-gisene
'ai demo gee, niodadi 'isoka ngoioli,

duga ngini 'uwa nipusuku 'isoka ngoi
'ipusukino ne'ena!"
30 So kage'ena de ma Koana, de ma
gubernur, de ngo Bernike, de yoodumu
'iregu-regu gee yomakoki'okokau.
31 Gee yosupuka de yomakadongose
moi de moi, "'O nyawa nu'una koi'iwa
wadiai gee yadaene powihukumu
powiso-songene bolo powibui."
32 Ge'enaka de 'o Agripa wongose 'o
Festusika, "'O nyawa nu'una nako 'iso
kowoga'asokuwa wi hali ge'ena ma
Kaisaroka 'i'urusu, ge'ena wipidilikau
ngaro."

27

1 Gee yaputusokau 'ato ngomi
salingou miosidete 'o Italiako,
de 'o Paulus de 'o bui ma nyawa 'iregu
yamuruo naga gee yakisisarakani 'o
Yuliusika, 'o Romaka manga tentara gee
yosironga ma Kaisar wi ja-jaga wimoi.
2 Ngomi mioparene 'o kapalie gee 'iboa
'o Adramitiumie, ge'enaka de miotagi de
ma kapali ge'ena gee 'itagiou 'itulu-tulu
'o ba-barenika 'o Asia ma daeraaka. 'O
Aristarkhus, 'o Makedonia ma nyawa
wimoi 'o Tesalonika ma kotano woboa,
wosidete mita de de ngomi.

3 Ma bibinie ngomi miotuluno 'o
Sidonoka, 'o Yulius posironga wi'asa
wisidiaoka 'o Paulus. 'Una wosidabi 'o
Paulus waika wima-manaika la 'ona
'idadi yokula 'okia naga woparaluu.
4 Ge'enaka ngomi miosigilali miosidete,
de 'o rato miatomo so miogila-gila
mialili 'o Siprus ma pulo gee rekeni
koyadaenuwa 'o rato.
5 Ge'enaka de miatoaka 'o ngooto gee
'imasidaari de 'o Kilikia de 'o Pamfilia so
miototara 'o Mira ma kotako 'o Likia ma
daeraaka.
6 Ge'enaka de 'o Yulius ma tentara
gu'una wamake 'o kapali moi 'o
Aleksandriano 'isidetou 'o Italioko, so
'una mito'oraka ma kapalika ge'ena.
7 Ma do'ingo 'o wange muruono naga,
kamiodoto'ingoku de miosiga-gangela
sigado 'o Knidusoka miaoko. Ge'enaka de
kairatosi so miosidetokasi 'o koresarade
'o Kreta ma pulode, miatoaka 'o Salmone
ma doto la ge'enaka daku ngomi 'o rato
mimasiresene.
8 Miosiga-gangela miosidete mialili ma
pulo ge'ena ma batingie sigado miototara
'o ngii moioka ma ronga "'O Ba-barene

'Isure-sure", 'o Lasea ma kotaka 'ena
koikurutikawa.
9 Ma 'orasi ge'ena 'o Yahudioka
Yomakatiai ma Wange ma Amoko
'ipasakau. Ngomi mia 'orasi ma amokou
mia'umo, sigado 'iratokau so miosidete
koisanangiwau. Sababu ge'ena 'o Paulus
wakidongose koneda:
10 "'Esa moi riaka dodoto, ngoi tamaoku
dua kapotorouoka nako kaposigilasi
posidete. Ngone dua porugi ma amoko
ka nanga gina de nanga kapaluwa duga,
so 'ena ngone mita 'idadi posongene."
11 Duga 'o Yulius ma tentara gu'una,
'una kowosikiamoiwa 'o Paulus wi
demo-demo; 'una 'ifoloi wingaku 'o
kapali ma kamudi wo'ao-'ao de ma
kapalioka ma balusika.
12 'O ba-barene ge'enaka ma goungu
'itorou nako 'o 'alo ma 'orasi de 'o kapali
ge'enaka. Sababu ge'ena 'o kapalioka
yoma-manarama yokudai yosimoteke
yosidetoli yamada ma ba-barene ge'ena,
ngano yomau 'o 'alo ma 'orasi 'ena 'ona
'o Feniksokau yaoko, so yomariwo. 'O
Feniks ge'ena 'o Kreta ma puloka, de
ma ba-barene ge'ena 'o dadoko rekeni
koyadaenuwa sababu 'itaari 'o koresara

de 'o wange ma dumunu ma sigorona de
'o koremie de 'o wange ma siwara ma
sigorona.
13 Ma 'orasi ge'ena 'o dadoko 'o
koresaraku kaihoa-hoa. So 'o kapalioka
yoma-manarama 'ona yongose
'idadiokauoli yosidete. So manga tapu
yagoraka de yosidete yalili 'o Kreta ma
pulo.
14 Ma koito'ingowa de 'irato 'o
dudungoko gee yosironga "'O Wange ma
Siwaroko ma Dadoko"
15 de mia kapalioko yadaene. Sababu
koidadiwa 'o dadoko miatomo, so
kamiosimoteke mia kapali 'o dadoko
ya'asa.
16 Ngomi miomasidutuluku ma eta,
ge'ena gee miaboa 'o Kauda ma pulo ma
dingoono 'o koresarade 'idadu. Ge'enaka
ngomi ma sangisaraka miatobaka mia
ngo'otiri gee mia'asa-'asa 'o kapalioka.
17 Ma ngo'otiri gee mia'asa-'asa 'o
kapalioka ge'ena miosidoade ma
kapalioka, ma kapali ge'ena 'isikuata
ka 'o guminou 'isirangi 'isikilolitoka. De
yododato 'itirii 'o Sirtis ma dowongiku
gee 'i'oa-'oasuku, so ma sidete miosiguti

de kamiosidipidilika ma kapali 'o dadoko
yamoteke.
18 'Irato koimaogoruwa, so ma bibinoka
de mia gina 'ikurue mia'umo 'o ngootuku.
19 Ma bibinokali, de ma kapalioka
yoma-manarama 'ona ma sirete 'o kapali
ma pakakasi ya'umo.
20 Ma do'ingo 'o wange muruono naga
'o wange ma ako de 'o ngoma ma
komiamakewa, de 'irato koimaogoruwa.
So komiomanganonuawau.
21 'O wange muruo naga koya'akunuwa
yo'odomo, so 'o Paulus woma'okode
manga sigoronaka de kawongosekau,
"'Esa moi riaka dodoto! Nako 'iso
'ai demo niodomoteke la 'o Kretaka
de koposidetuawau, tanu ngone
koposangisarawa de koporugiwa.
22 Ma ne'ena mita toga'asoko tosigou-
gounguku la nia singina 'ikuata. Ngini
ne'ena dua komoiwa niosongene; ngone
duga ka nanga kapali ne'ena dua
koi'iwau.
23 Sababu kaobirika ma Jo'oungu ma
Dutu towisuba-suba gee, ge'ena la ma
Jo'oungu ma Dutu gee woika'eliokau, wi
mala'ekati 'iboa ngoino.

24 'O mala'ekati ge'ena 'ingose, 'Paulus,
'uwa nimodongo! Ngona salingou notaari
ma Kaisaroko. De ma Jo'oungu ma Dutu
wonisibarakati, so gee nimasidi-disidete
go'ona dua koyakido'oawa sababu
ngona.'
25 Ge'enau so nia singina niakua-kuata
'Esa moi! Sababu ngoi tongaku ma
Jo'oungu ma Dutuka, 'iodumu ge'ena dua
'idadi moteke 'okia naga 'o mala'ekati
'ingosekau ngoino.
26 Ma ngone dua 'asa potutuku 'o pulo
moika."
27 Mia obiri mogiooko de soata mioasi-
asini 'o Adria ma ngootoka. Poilia 'o
utu gorona de ma kapalioka yoma-
manarama yamao 'o kapali yasoriokau 'o
dudungisa.
28 So 'o teto yasiara ma ngale yatuga
ma ngooto ma luku. 'Ena ma ngooto
ge'ena ma luku rekeni 'o meteri nagi
soatuku. Koito'ingowa de yatugali
'ena ge'enaka rekeni 'o meteri nagi
sa'angeku.
29 'Ona yododato manga kapali 'itirii
'o tetoku, so manga tapu 'o ngai soata
ya'umo ma kapali ma aseruku. De ka
manga singinaka tanu taitika 'ibibini.

30 'O kapalioka yoma-manarama
yomasibongonino yositaili yoowara ma
kapalioka ge'ena. 'Ona yosiguti manga
ngo'otiri gee ya'asa-'asa 'o kapalioka,
bari kia yomau 'o tapu ya'umo ma kapali
ma lemanuku.
31 Ma 'o Paulus kawongosekau 'o tentara
ma balusika de ma tentara 'iregu-reguka
ma kapalioka gee, "Nako ma kapalioka
yoma-manarama yamadakau ma
kapali ne'ena, ngini nioodumu ne'ena
konio'ahuwau."
32 Sababu ge'ena ma tentara go'ona
yatoaka ma ngo'otiri 'o kapalioka
ya'asa-'asa ma gumini ge'ena, so
'iasinoka.
33 'Isorika 'ibibini de 'o Paulus
wakisibababata la yokoki'odomo. 'O Paulus
kawongosekau, "'O wange mogiooko de
soatinou kaniota-tamaa duga nioriidoka
de konio'odomuwa.
34 Ngoi tinisigegoto, yaowa
nio'odomikasi ma eta la niokuatoli.
Sababu, 'Esa moi, ngini nioodumu dua
konido'oawa de ko nia kiawa 'ibodito."
35 'O Paulus koge'ena wongoseka de 'o
roti wa'ese so wi sukuru wositedene ma
Joude ge'ena yoodumu manga bionoka.

Ge'enaka wosibula-bula ma roti ge'ena
so yo'odomo.
36 So 'ona yoodumu manga singina
'ikuatokauoli de 'ona mita yo'odomo.
37 Yoodumu ma kapalioka ge'ena
yaratusu modidi de yanagi tumudiingi de
butangaka.
38 Gee yoodumu yo'odomo yakidugaka,
de manga gina 'o gandum gee ya'umo 'o
ngootuku la manga kapali 'iku'arene.
39 Gee 'ikinitarokau, de yoma-
manarama 'o kapalioka yamake 'o
tonaka, ma koyosikanakowa 'okia ma
tonaka. De yamake 'o gorua moi ma
dowongioka so manga singinaka nako
'idadioka ge'ena manga kapali ge'enaka
yosidutuku.
40 So manga tapu ma gumini
yakokitoaka de manga tapu ge'ena
kayamadakau 'ilutu 'o ngootuku. De mita
yakokipidili 'o gumini gee ma kamudioka
'isikapusu-pusuika. Ge'enaka de ma
sidete yosidoa ma kapali ma lemanoka
la 'o dadoko ya'asa ma kapali ge'ena
'isikaika 'o dowongika.
41 Duga ma kapali ge'ena 'o dowongisa
yatulu so ma bionisa 'idadu gee 'itiriiku

koiitiruwau, 'ena ma dudunoka 'itoroukou
'o moku-moku 'ikua-kuata yapoka so.
42 Ma tentara 'o kapalioka gee yomau
'o bui ma nyawa yoodumu yakito'omau,
sababu yododato 'uwa sigado munuka
yotobongo 'o dudungisa de yoowaroka.
43 Duga 'o Yulius ma tentara ma balusu
gu'una kowosidabiwa sababu 'una
womau 'o Paulus 'uwa wito'oma. 'Una
wosuloko gee yanako-nako yotobongo,
yosira yomatebulu de yotobongo
yosikaisa dowongisa;
44 de munukali gee salingou yotu'uru
'o kapali ma papani ma bela-belaka
yomasidobongo. Ma ngekomo ge'enau
so ngomi mioodumu komido'oawa sigado
miototaroka 'o dudungisa.

28

1 Gee 'o dudungokau miaisa
kamiosa-sanangi, 'asa de
mianako 'ato ma pulo ge'ena ma ronga
'o Malta.
2 Ma nyawa ge'enaka gee manga singina
yaowa ngomino. 'Ona midawongo
yaowa-owa ngomi mioodumu de 'o 'uku
midataulu sababu 'ibesaka 'ikuruekau de
'i'alo.
3 'O Paulus 'o gota wolomu de wositau-
taulu, wositau-taulu koge'ena de 'o ngia

'ibisa-bisa 'o ngai moi 'isupu sababu ma
'uku 'isauku, de yatuduku wi giamika.
4 Ge'ena ma puloka yomanoa-noa
gee yamake 'o ngia ge'ena 'isiarika 'o
Paulus wi giamoka, de yomakadongose,
"'Etei, 'o nyawa nu'una ge'ena ma
raiokau woto-to'oma, sababu 'una
ngaro kowido'oawa 'o ngootoka, ma gee
posironga 'o Gomanga ma Dutu 'Iloa-loa
kowisidabiwa wo'ahu."
5 Ma 'o Paulus wosibilarotoka ma ngia
ge'ena 'o 'ukuku 'ena kowido'oawa.
6 'Ona yongose dua ma eta-etasi de wi
giama 'ioboso bolo kage'ena ma 'orasi
de wosongene. Ma gee yodamaa 'o
do'ingo ma eta 'ena kowido'oawa, de
manga di-dibangi 'ingali so yongose 'ato
'o Paulus ge'ena 'o Gomanga ma Dutu.
7 Ge'enaka 'ena koikurutikawa 'o
Publius wi tonaka, 'una ge'ena ma puloka
ma balusu. De wi singina yaowa-owa
midawongo wi woa ma gikiri, so ngomi
ge'enaka mia wange sa'angeka.
8 Ma 'orasi ge'ena ma dea wigogamuku
womadagi-dagi de 'o 'aunu sona
wosidagi. 'O Paulus waika wilega de
wisilahidoa de wi giama widatamiku so
wi panyake 'i'aiki.

9 Sababu ge'enau 'idadi so 'o nyawa
yopa-panyakeku ma puloka ge'ena
yoodumu yoboa 'o Paulusino de
wakisi'aiki.
10 'Ona posironga mihoromatioka
ngomino, de gee miosidetou de ya'asano
'o kapalioka 'iodumu gee mioparaluu mia
do-dagioka.
11 Mia mede sa'angeka ge'ena 'o
Maltaka, de miotagi mioparene 'o kapali
moi 'o Aleksandriano gee 'imatapuku
ma puloka ge'ena ma do'ingo 'o 'alo ma
'orasi. Ma kapalioka ge'ena ma gambari,
"'O Gomanga ma Dutu 'isago 'o Kastor
de 'o Poluks."
12 Ngomi miomatapuku 'o Sirakusa ma
kotaka de mimanoa ge'enaka 'o wange
sa'angeka.
13 Ge'enaka de miotagi miosidetoli ka
ma batingi mialili sigado 'o Regiumoka.
Ma bibinie de 'ikurue 'o dadoko dakuuku
'o koresaraku, sigado 'o wange modidi
'ena 'o Putioli ma kotakau miauku.
14 Ge'enaka ngomi mimakadaenino
de yamuruo naga yongaku-ngaku 'o
Yesusika, de mi'asoko so miomanoa de
de 'ona 'o minggu moino. Ge'enaka de
miotagi 'o Romaku.

15 'O Romaka gee yongaku-ngaku 'o
Yesusika migi'isene, sigado yoboa 'o
Apius ma pasari de 'o Pasanggrahan Tiga
ma soanoka ma ngale misoboko. Gee
ma Paulus de 'ona yomakadaenino, de
wi 'amalaha wositotara ma Jo'oungu ma
Dutuka de wi singina 'idadi 'ikuata.
16 'O Romaka mia'adonuku, de ma
pamareta wisidabi 'o Paulus womasido-
dogumu womatingaika, ma tentara
wimoi wijagano.
17 'O wange sa'ange 'ipasano, de
'o Paulus waki'asoko 'o Yahudioka
ma balu-balusu so yomalomuno de
kawongosekau, "'Esa moi riaka dodoto!
Ngoi kokiawa tasowono 'o Yahudioka
ma nyawaka, bolo nanga 'adati gee
nanga edete de nanga dotumino. Ngaro
koge'ena ma 'o Yerusalemuoka de
'itagoko so 'i'asa 'o Romako.
18 Gedagee 'i'urusoka de yomau
'ipidilou, sababu 'inyatakau kokiawa
tasala gee yadaene 'ihukumu 'iso-
songene.
19 Ma 'o Yahudi ma nyawa yomalawani
ma sala, so ma rai toga'asoko 'ai hali
ge'ena 'i'urusu 'o Romaka nanga Koana
ma Amoko. Koge'ena todiai bukangi la

'ai nyawa ma sirete naga 'o kianikia tinikalaki.
20 Ge'enau so toga'asoko pomakamakesi de de ngini la pomabi-bicara; sababu ngoi 'ipusuku ma ngale tongaku Wosilaha-laha gee 'o Israeloka ma nyawa powida-damaa woboakau."
21 Ma 'ona kayongosekau 'unaka, "Ngomi komiamakewasi 'o surati 'o Yudeano ma ngale ngona ka 'o ngai moi ma. De dokaino komoiwa moi yaino nisijarita bolo nisigurubungu.
22 Ma ngomi miomau mio'isene mita to ngona 'ani ngo-ngaku, sababu ngomi mio'isenokau yosito-torou 'o do-dotoko gee namote-moteke."
23 So 'ona de ma Paulus yosito-togumuku ma ngale yomakamake ma wange. Ge'ena ma wange 'o nyawa ma gudai yoboa 'o Paulus womasido-dogumino. 'O ngoru-ngorumika sigado 'o wange 'alo 'o Paulus wosiwaiti de wosihabari 'onaka, ma ngale kokia ma Jo'oungu ma Dutu wopareta ma ngale wokoana. 'O Paulus wosimaigoungu womau 'ona yongaku 'o Yesusika, ge'ena wopake 'o Musa de 'o Nabii 'iregu manga buku ma bo-bulaka.

24 Munuka yongaku 'okia naga wongose
gee, ma munuka koyongakuwa.
25 De manga di-dibangi 'imakakalimodi
'ona yoma'aiki ge'enaka, 'ena 'o Paulus
wongosesi koneda: "Ma goungu yadae-
daene monga 'okia naga gee 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'isitotarokau nanga edete de
nanga dotumika ma ngekomo ma Nabii
Yesaya!
26 Ma Jo'oungu ma Dutu wongose 'o
Yesayaka, 'Tagi nosidemo ne'ena ma
Yahudioka ma nyawaka: Ngini 'asa
kaitaurika niosigisene ma koniasahewa;
ngini 'asa kaitaurika niodi-diriidi ma
koniosikanakowa 'okia 'idadi.
27 Sababu 'o nyawa no'ona yooluku
yasahe, yomatopongonokau de
yomaruutukou. Kone'ena 'idadi la manga
ako 'uwau yosimake, manga ngauku
'uwau yosi'isene, de manga di-dibangi
'uwau yosikanako, de 'uwa yolioli ngoino
la takisilaha.'"
28 Ge'enau so 'o Paulus wongoseli, "'Esa
moi riaka dodoto, salingou nianako 'ato
'o habari ma ngale 'o laha ma Jo'oungu
ma Dutuno, ne'ena naga 'isihabariokau
ko 'o Yahudiokawa manga soa-soanika.
'Ona 'asa yodomoteke!"

29 ['O Paulus koge'ena wongoseka, de
'o Yahudioka yomakoki'aiki ge'enaka ma
de yomakangamo moi de moi.]
30 'O Paulus 'awi taunu modidioka 'o
Romaka gee 'o woa wosewa-sewaka.
'Una posironga wakikalesangioka 'o
nyawa gee yaino wililara.
31 De womo-moroini wosihabari 'onaka
ma ngale kokia ma Jo'oungu ma Dutu
wopareta ma ngale wokoana, de ma
ngale ma Jou Yesus gee ma Jo'oungu ma
Dutu Wiiri-iriki 'o Nyawa Wosilaha-laha.
'O Paulus wodiai ge'ena, komoiwa
wikatatoko.

Roma

1 [1] 'Esa moi riaka dodoto niongaku-
ngaku ma Kristusika, gee niomanoa-
noa 'o Romaka! Ngoi 'o Paulus tolefo 'o
surati ne'ena, tositago-tago nginika gee
ma Jo'oungu ma Dutu winisiboso-bosono
de wini'asokokau ma ngale niodadi 'awi
'umati. Ngoi ne'ena towile-leleani de
towisingou-ngounu ma Kristus Yesus.
Ngoi ma Jo'oungu ma Dutu woiirikokau
de woigorakokau duga katositotara 'o
Habari ma Owa ma Jo'oungu ma Dutuno.
[2] Ma Habari ma Owa ge'ena ma sirasi
ma Jo'oungu ma Dutu wosijajiokau
de wositotarokau ma ngekomo 'o
nabii-nabii, de 'isilefokou 'o Buku
'Itebi-tebinoka.
[3] Ma Habari ma Owa ge'ena ma ngale
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngowaka,
ge'ena la ma Yesus Kristus to ngone
nanga Jou. Gee womadadi 'o nyawa, 'una
ge'ena 'awi 'asali ma Koana 'o Dautino.
[4] Ma nako 'awi singina de 'awi gokokie,
'una ge'ena 'iwai-waiti ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi Ngowaka. Ge'ena ma nyo-

nyata 'awi kuasa kokiawa positero ma
ngekomo wosongenukou de womomiki.
5 Mita ma ngekomo 'una, ma Jo'oungu
ma Dutu 'o co-catu woikula todadi
'o su-suloko. La takituda 'o nyawa
kiano naga bato ma ngale yongaku de
yosingounu ma Kristusika.
6 'O sagala nyawa gee kiano naga bato
ge'ena dau ma dodaka nginiou sona
gedagee 'o Romaka nimanoa-noa, ngini
mita ni'asokokau niodadi ma Yesus
Kristus 'awi 'umati.
7 Ma sababu ge'enau so ngoi tinidusurati
nginika. Tanu ma Jo'oungu ma Dutu
to ngone nanga Dea, de ma Jou Yesus
Kristus nikula 'o co-catu de 'o sanangi.
8 'Isira-sira ngoi to'amalaha 'iku-kudai
ma Jo'oungu ma Dutuka ma ngekomo
mimarimoi de ma Yesus Kristus. Ngoi
to'amalaha sababu ngini, sababu 'o
nyawa kiaka naga bato nigi'isenokau 'ato
ngini niongaku ma sala ma Kristusika.
9 Ma Jo'oungu ma Dutu wanako 'ato ngoi
tolahidoa ma noimi kotinimongoruwa
ngini. 'Unau ge'ena gee towile-leleani
tosidemogaroku ge'ena la tosihabari 'o
Habari ma Owa ma ngale to 'una 'awi
Ngowaka.

10 De ngoi toga'asoko tosidemogaroku
ma Jo'oungu ma Dutuka, la tanu 'una
'o ngekomo wokula la koito'ingowa de
taika nginika sababu 'o do'ingou tomau
tinilega.
11 Sababu ngoi toduaka ma sala
pomakamake de de ngini la 'asa
tinisibula 'o co-catu 'o Ngomasa
'Itebi-tebinino la nia ngo-ngaku 'isikuata.
12 To ngoi 'ai dumutu ge'ena la sababu
ngone poodumu pongakuokau ma Yesus
Kristusika so ngone 'idadi pomasikakuata
moi de moi.
13 'Esa moi riaka dodoto! Tomau la ngini
nianako, ma gudaiou tomau tinidoboa
duga kaitaurika ka de ma gadangonoka.
Ngoi tomau naga nginioka mita 'ai
manarama de ma sowokoka, 'isoka 'o
ngii 'iregu-reguoka gee ko 'o Yahudiwa
ma nyawaka.
14 Sababu to ngoi 'ai gina salingou
takiriwo 'o sagala nyawa gee 'o 'atorangi
de 'o 'adati yanako-nako de gee
koyanako-nakowa, yomadoto-dotoko
bolo ko'uwa.
15 Ma sababu ne'enau so ngoi 'ifoloi
toduaka tomau tinisitotara 'o Habari ma

Owa ge'ena nginika mita gee 'o Romaka
nimanoa-noa.
16 Ngoi ma gou-goungu tongaku 'o
Habari ma Owa de dua 'ai singina
koi'oguwa, sababu ma ngekomo 'o
Habari ma Owa ge'ena ma Jo'oungu
ma Dutu womanarama de 'awi kuasa
'ikua-kuata ma ngale wosilaha 'o
nyawa 'iodumu gee pongaku-ngaku ma
Kristusika, 'ikurue 'o Yahudioka 'asa
deika 'o nyawa 'iregu mita.
17 Sababu de 'o Habari ma Owa ge'ena,
ma Jo'oungu ma Dutu wosidumutu kokia
ma ngekomo ngone 'idadi pomarimoioli
de de 'una. Ma ngekomo ge'ena la
pongaku ka ma gurueka sigado ma
do-dogumika. Gee moteke 'isilefokau 'o
Buku 'Itebi-tebinoka konee, "'O nyawa
gee yomarimoioli de ma Jo'oungu ma
Dutu, 'ona ge'ena 'asa yo'ahu sababu
manga ngo-ngaku!"
18 Daku 'o sorogaaku ma Jo'oungu
ma Dutu wosidumutu 'awi do'otasa
sababu 'o nyawa ma so-sowono de ma
dingkai gee yaitomo 'iti-tiai ma ngale ma
Jo'oungu ma Dutu.
19 'Okia naga gee 'o nyawa 'idadi
yanako ma ngale ma Jo'oungu ma

Dutu, ge'ena 'iwaitokau 'o singinaka,
sababu ma Jo'oungu ma Dutu ma sirete
wosidumutokau ge'ena 'o nyawaka.
20 Ka ma 'orasi ma Jo'oungu ma Dutu 'o
dunia de ma kia sonaa moi-moi wosidadi,
to 'una 'awi jako gee kopamake-makewa,
ge'ena la 'awi gokoie de wi gogeruku
de 'awi guata gee ma batingi koi'iwa
ge'ena 'o nyawa yasahekau ma ngekomo
wosidadiokau 'okia sonaa moi-moi. So 'o
nyawa ka moi ma koidadiwa yongose 'ato
'ona koyosowonuwa sababu kowinakowa
ma Jo'oungu ma Dutu.
21 De ngaro winako ma Jo'oungu ma
Dutu, ma kowihoromatiwa de mita
koyo'amalahawa 'unaka, 'ipulutu so
yatibangi gee koyadae-daenikawa, 'ona
yohaga-haga so koyomasinakowau
matero ka 'o darusoka.
22 'Ona yongose 'ato yobarija 'ena
momongo yohaga-haga.
23 'Ona kowisubawa ma Jo'oungu ma
Dutu woka-kakali de woku-kumati ma
'ena yasuba 'okia naga gee koika-
kakalikawa, ge'ena la 'o pilogoti gee
ka 'ona ma sirete yadiaiku 'isoka 'o
nyawa, 'o namoro, 'o haewani ma

dou ngai soatoka, de 'o haewani gee
'imatoba-tobaka.
24 Ge'enau so ma Jo'oungu ma Dutu
kawakisidipidilika yamoteke to 'ona
manga singina ma du-duaka ma
ngale yodiai gee posironga 'itorouoka
sigado 'ona yomakadiai 'okia sonaa
'imedi-mediri moi de moika.
25 Ma Jo'oungu ma Dutu woti-tiai
gu'una, 'ona yositagali de 'o ngeluku.
'Ona yasuba de yahoromati 'okia
naga gee ma Jo'oungu ma Dutu
wosidadi-dadiku, so kowisubawa
gee wosidadi-dadi. 'Ena momongo
gee wosidadi-dadi gu'una salingou
powisiarene kaisi'ado-'adonika! 'Amin.
Koge'enau.
26 Sababu 'o nyawa yodiai koge'ena,
so ma Jo'oungu ma Dutu wakisimadaka
'ona yamoteke to 'ona manga nyafisuu
gee yakisimae-maeke. To 'ona
manga nge-ngeweka koyoduakuawau
yomakapake de 'o nauru so yoduaka
kayomasinge-ngewekau.
27 'O nauru mita koge'enali, 'ona
koitiainowau yakipake 'o nge-ngeweka
so manga nyafisuu kayomasinau-
naurikau. 'O nau-nauru yodiai 'okia

sonaa gee poda-damaeke ma ngale
yomakapake ka 'o nauru de 'o nauru. So
'ona yamake ma boiro moteke to 'ona
manga manarama 'ito-torou ge'ena.
28 Sababu 'o nyawa yamaoku
koiparaluuwa ma Jo'oungu ma Dutu
winako, so ma rai ma Jo'oungu ma
Dutu kawakisidabika manga di-dibangi
koitiaiwau, sigado 'ona yodiai 'okia sonaa
gee 'ona koyadaenuwa yadiai.
29 To 'ona manga singinaka
ya'omanguku ka 'o sagala dorouou,
'okia sonaa koiti-tiaiwa, 'o duari, 'o
singina ma dorou, 'o daleana, manga
singinaka yomau ka 'o do'omau,
'o kadu'uduku, yosihaga de manga
singinaka yomadonoaku. 'Ona yoduaka
'o nyawa 'iregu yakisijarita,
30 yoduaka 'o nyawa manga ronga ma
dorou yodiai, yoma'edenge de yobicara
kadakuino, yopakisani, widu'uduku
ma Jo'oungu ma Dutu de yoduaka
yokaelu-eluku. 'Ona yobarija yosikadike
ma ngekomo ma du'uru ma ngale 'o
dorou yodiai. 'Ona koyosingounuwa 'o
balusika.
31 'Ona koyakitibanguwa 'o nyawa
'iregu, manga jaji koyatotomuwa, manga

dora koi'iwa de koyakikalesanguwa 'o
nyawaka.
32 'Ona yanakokau 'ato moteke ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi besesongo, 'o
nyawa gee yadi-diai koge'ena, yadaene
yakihukumu yakiso-songene. Ngaro
koge'ena, ma 'ona kayadiai koge'ena,
de kayosimotekoli 'o nyawa 'iregu yadiai
koge'ena.
2 1 'Esa moi riaka dodoto, nako ngini
niongose 'ato 'o nyawa 'iregu manga
di-diai koyadaenuwa, ge'ena done naga
de ma 'ena? niakisidumutu 'ato ngini nia
sala koi'iwa? Sababu nako ngini niongose
'ato 'o nyawa 'iregu yosowono, 'ena
momongo ngini mita niodiai 'okia sonaa
'ito-torou 'isoka 'onali, ge'ena ngini ma
sirete mita nimasidaene 'o hukumani.
2 Ngone panakokau 'ato ma Jo'oungu
ma Dutu wokula 'o hukumani 'o nyawaka
gee yadi-diai 'okia sonaa 'ito-torou,
ge'ena 'una wodiai posironga de 'itiaioka.
3 Ma ngini ma sirete mita niadiai 'okia
naga gee 'o nyawa 'iregu yadi-diai, de
ngini niongose 'ato 'isowono! So 'uwa
niongose 'ato ngini dua konidaenuwau
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi hukumani!

4 Bolo ngini koniosikiamoiwa ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi singina posironga
de 'isureka, de mita 'awi sabari 'ikurutu
so kowinihukumuawasi? Ma raiokau ngini
nianakokau 'ato ma Jo'oungu ma Dutu
'awi singina 'isure ma sala sababu 'una
womau la ngini niomaogoro 'o sowono
niodiai de niolio 'unaka.
5 Ma ngini nio'opini de niooluku
niomangali. Sababu ge'ena nginiou
ma sirete nimadiai 'ania hukumani ma
dubuso 'idogo 'o dunia ma do-dogumoka,
gee ma Jo'oungu ma Dutu wosidumutu
'awi do'otasa sababu 'o sowono de
wokula 'o hukumani 'iloa-loa.
6 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu 'asa
wokula 'o nyawa 'isinoimika moteke
kokia naga manga di-diai.
7 Ge'ena la wakikula 'o 'ahu 'ika-kakali
'o nyawaka gee tatapu manga di-diai
yaowa-owa. La 'ona yomariwo duga ka
ma Jo'oungu ma Dutu wakisitedene,
wakisiarene de wakikula 'o 'ahu
'ika-kakali.
8 Ma 'o nyawa gee kayomadengo-
dengoka de koyosingounuwa ma
Jo'oungu ma Dutuka, so yamoteke
kaisowo-sowono, 'o nyawa go'ona

dua ma Jo'oungu ma Dutu posironga
wakikorosauoka.
9 'O nyawa gee yoduaka 'o dorou yodiai,
'o Yahudioka bolo ko 'o Yahudiokawa, 'asa
ma Jo'oungu ma Dutu wakisisisangisara.
10 Ma 'o nyawa 'iodumu gee yoduaka
yodiai yaowa-owa, 'asa wakisimorene,
wakihoromati de wakisisisanangi, 'o
Yahudioka de mita 'o nyawa 'iregu-regu.
11 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu 'o
nyawa kowoiri-irikuwa.
12 Ko 'o Yahudiwa ma nyawa gee
yosowo-sowono, 'asa yakihukumu.
'Ona koyosikanakowa 'o besesongo
ma Jo'oungu ma Dutuno gee 'o Musa
wositota-totara, so 'ona yakihukumu
ma sababu ko 'o besesonguwa ge'ena
yaparene. Ma 'o Yahudioka yosowono
ge'ena yanakokau ma Jo'oungu ma Dutu
'awi besesongo 'o Musa wositota-totara.
Sababu ge'ena 'ona yakihukumu moteke
'o besesongo ge'ena.
13 Sababu 'o nyawa gee ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi singina yasanangioli, ge'ena
ko ma ngalewa 'ato 'ona yanakokau 'o
besesongo ma Jo'oungu ma Dutuno gee
'o Musa wositota-totara, ma 'ena ngano

yamoteke 'okia naga gee 'isilefoku ma
besesongoka ge'ena.
14 Ko 'o Yahudiwa ma nyawa 'ona
koyanakowa 'o besesongo ma Jo'oungu
ma Dutuno gee 'o Musa wositota-totara.
Ma nako 'ona ma sirete manga mau
yamoteke 'okia naga gee 'o besesongo
ge'ena 'isuloko, to 'ona ma sirete
manga singina 'imadadi to 'ona manga
besesongo, ngaro 'ona koyanakowa 'o
besesongo gee 'o Musa wositota-totara
ge'ena.
15 Manga di-diaioka 'isinyata 'ato 'okia
naga gee 'o besesongoka 'isuloko,
'isilefokau to 'ona manga singinaka.
To 'ona manga singina mita 'isinyata
ge'ena, sababu to 'ona ma sirete manga
singina ma 'ijaga 'ingose 'ato yosowono
de do'oaka 'ingose 'ato yotiai.
16 Koge'enau dua 'asa 'idadi gee ma
wange 'isitantuukou ya'adono. Moteke 'o
Habari ma Owa gee ngoi tositota-totara,
ma wange ge'ena ma ngekomo ma
Yesus Kristus, ma Jo'oungu ma Dutu
'asa wahakimi 'o nyawa 'iodumu
manga singina ma dodaka de manga
di-dibangioka gee koyosisupu-supuwa.

17 Ma ne'ena kokia ngini ma sirete 'Esa
moi riaka dodoto? Ngini niongose 'ato
ngini ge'ena 'o Yahudi ma nyawa de ngini
nimasiga-gao 'o besesongo ma Jo'oungu
ma Dutuno gee 'o Musa wositota-totara
de 'ania singina 'iamoko sababu ma
Jo'oungu ma Dutu winiiriki niodadi to
'una 'awi 'umati.
18 Ngini nimadotokokau 'o besesongo
ge'ena, so ngini nianako ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi mau de 'idadi niosikanako
ka'ena yaowa.
19 Ngini niongose 'ato nginiou ne'ena 'o
nyawa niakisi'asa-'asa ma Jo'oungu ma
Dutuka, matero ka 'o nyawa yorau-rau
niakituda, de niodiai la winako ma
Jo'oungu ma Dutu matero ka 'o darangi
nio'asa 'o darusika.
20 Ngini niakidoto-dotoko 'o nyawa
yohaga-haga, de 'o nyawa koyoba-
barijawasi. Ngini niongose 'ato niobarija
naga 'o besesongo gee 'o Musa
wositota-totara de 'o do-dotoko ge'ena
'iti-tiai.
21 Ngini niakidotoko 'o nyawa
'iregu, de 'ido'oa so ngini ma sirete
konimadotokuwa? Ngini niosidotoko 'ato

'uwa potosiki, 'ena momongo ngini ma
sirete niotosiki!
22 Ngini niosidotoko 'ato 'uwa posongou,
'ena momongo ngini ma sirete
niosongou! Ngini ma sirete niodu'uduku
'o barahala, 'ena momongo ngini ma
sirete nia'ese 'okia sonaa 'o barahala ma
woaka.
23 Ngini niosimole-mole 'o besesongo
ma Jo'oungu ma Dutuno gee 'o Musa
wositota-totara, 'ena momongo winisiti-
tingoono ma Jo'oungu ma Dutu ma ngale
koniamotekuwa 'awi besesongo.
24 Naga 'o Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku
konee, "Ma sababu ngini 'o Yahudioka, so
naga 'o nyawa 'iregu-regu ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi ronga yosito-torou."
25 Nako ngini niodomoteke 'o besesongo
gee 'o Musa wositota-totara, ge'ena
nimasuna de ma faedaaka. Ma nako
ngini koniamotekuwa 'okia naga gee
'o besesongoka ge'ena 'isuloko, ge'ena
nimasuna ma faedaa ka ma eta ma
koi'iwa.
26 Ko 'o Yahudiokawa 'ona
koyomasunawa, ma nako yamoteke 'o
besesongo ma Jo'oungu ma Dutuno,

ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu wamaoku
kaimatero de yomasunakau.
27 De koyomasuna-sunawa dua
nisisowono ngini 'o Yahudi ma nyawaka,
sababu to ngini de 'ania besesongo gee 'o
Musa wositota-totara de ngini nisunaka,
ma ngini niaparene ma besesongo
ge'ena. 'Ona koyakisunawa, ma 'onau
ge'ena yamoteke ma besesongo ge'ena.
28 Sababu 'o Yahudi toto ge'ena bukangi
la ka manga ronga duga 'o Yahudioka, de
'o nyawa gee ma gou-goungu yomasuna
ge'ena bukangi la ka manga roese ma
kia sonaa moteke 'o 'adati.
29 Koge'enali mita 'o Yahudi toto ge'ena
la 'o nyawa gee yamote-moteke 'o
besesongo ma Jo'oungu ma Dutu. De 'o
suna ma gou-goungu ge'ena la nanga
singinaka 'uwau 'o dorou podiai de ge'ena
'o Ngomasa 'Itebi-tebini ma manarama,
gee koisilefokuwa 'o bukuoka. 'O nyawa
koge'ena, yomadamake 'o siarene
ma Jo'oungu ma Dutuno, so ko 'o
nyawanowa.

3 1 Nako koge'ena, de ngone 'o
Yahudioka ma nyawa 'okia pofoloide?
De 'okia ma faedaa pamoteke 'o 'atorangi
ma ngale 'inasuna?

2 Ma raiokau 'o gudaiku naga 'okia
sonaa 'i'ini'inioka! Ma di-disiraka, sababu
'o Yahudi ma nyawakau ma Jo'oungu ma
Dutu wosito-togumu 'awi demo-demo.
3 'Ato ma sababu 'o Yahudioka munuka
koyosingounuwa? so ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi jaji kowagounguawau?
4 Ma raiokau ko'uwa! Sababu 'iwaitokau
ma Jo'oungu ma Dutu kowoelu-elukuwa,
ngaro 'o nyawa 'isinoimi yoelu-eluku.
Moteke 'o Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku,
"La 'iwai-waiti monga 'ato ngona
notiai naga 'ani demo-demoka gee
nosisupu-supuokau, de notero gee ma
'orasi nihakimi."
5 Ma nako ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
loa 'isiika 'iwaiti, sababu ngone podiai
koitiaiwa, dua ngone 'okia pongose?
'Ato ngone pongose 'ato ma Jo'oungu
ma Dutu kowoloawa nako wonahukumu
ngone? (Ngoi tosidemo ne'ena moteke
ka 'o nyawa biasa manga di-dibangi.)
6 Ma gou-goungu ma Jo'oungu ma
Dutu 'una ge'ena woloa! Sababu nako
kowoloawa, kokia 'una wahakimi 'o dunia
ne'ena?
7 Ma nako la ma sababu nanga
di-diai koiti-tiaiwa, so ma Jo'oungu

ma Dutu 'awi gokoie gee posironga
'itiaioka kaisiika monga 'iwaiti sigado
'una wisiie, 'ido'oa so ngone 'o dorou
podi-diai ne'ena kainasisalasi 'ato ngone
posowo-sowono?
8 De 'ido'oa so ngone koidadiwa
pongose, "Yaowa ngone podiai 'o dorou
la 'ibaoro yaowa-owa?" Ma goungu naga
'o nyawa 'isito-torou ngoino yongose
'ato ngoi tongosekau koge'ena. 'O nyawa
koge'ena yadaene ma Jo'oungu ma Dutu
wakihukumu.
9 So bika kokia ngone 'o Yahudi ma
nyawa? Ngone? 'ifoloi podaduie de 'o
nyawa 'iregu? Ma gou-goungu ko'uwa!
Tosidemokau 'ato 'o Yahudioka de 'o
nyawa 'iregu ge'ena 'iodumu 'o sowono
'inaparetano.
10 Moteke 'isilefokau 'o Buku 'Itebi-
tebinoka konee, "Komoiwa moi
koyosowonuwa,
11 komoiwa moi yomau yasahe ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi mau de komoiwa
moi yomau wimoteke ma Jo'oungu ma
Dutu.
12 'O nyawa 'iodumu yomasikurutokau
ma Jo'oungu ma Dutuoka, 'iodumu

yolibakau, komoiwa moi yodiai 'iti-tiai,
ka moi ma ko'uwa.
13 To 'ona manga demo-demo 'itorou
matero ka 'o bo'osuku 'ipelengade
ma bounu. 'Ona yosihaga-haga de
yosiliba-liba, de manga sigurubungu ma
demo-demo matero ka 'o ngia ma bisa.
14 'Ona ge'ena yosibo-bobeto de
yosito-torou 'o nyawaka.
15 'Ona ge'ena manga japatioka nako la
yomau 'o nyawa yato'oma.
16 'Ona yatorou 'okia sonaa de yasikisaa
'o nyawa kiaka naga bato.
17 'Ona koma'iwa yo'ahu 'isa-sanangi de
'o nyawa 'iregu,
18 de kowihoromatiwa ma Jo'oungu ma
Dutu."
19 Ne'ena ngone panakokau 'ato
'iodumu gee 'isilefo-lefoku ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi besesongoka gee 'o Musa
wositota-totara, ge'ena ma dumutu
'o nyawa-nyawaka gee 'o besesongo
ge'ena yakipa-paretano. Ge'enau so
ka moi ma koidadiwau yongose 'ato
'ona koyosowonuwa, so ma Jo'oungu
ma Dutu 'asa wahukumu 'o nyawa 'o
duniaka 'iodumu.

[20] Sababu komoiwa moi yadiai
yatotomo 'o besesongo ma Jo'oungu
ma Dutuno ge'ena, ge'enau so ka
moi ma koya'akunuwa yasanangi ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi singina. Sababu
'o besesongo ge'ena duga kaisidumutu
'ato 'o nyawa yosowono.
[21] Ma ne'ena ma Jo'oungu ma Dutu
wosidumutokau 'o ngekomo kokia 'o
nyawa pomarimoioli de de 'una, de ma
ngekomo ge'ena ko 'o besesongo ma
Jo'oungu ma Dutunowa gee 'o Musa
wositota-totara pamoteke. 'O Musa de 'o
nabii manga bukuokau ge'ena 'isiwaiti
ma ngale ge'ena,
[22] 'ato ngone 'o nyawa pomarimoioli
de ma Jo'oungu ma Dutu ge'ena ma
ngekomo duga kapongaku ma Yesus
Kristusika. Ma Jo'oungu ma Dutu wodiai
kone'ena 'o nyawa 'iodumika gee
yongaku-ngaku, sababu kowoiri-irikuwa.
[23] Sababu ngone 'o nyawa poodumu
posowonokau de nanga 'ahu
'imakakurutokau de ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi mau.
[24] Duga ka ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
singina ma sure, so ngone pomarimoioli
de de 'una ma ngekomo ma Kristus

Yesus. Sababu 'unau watuusu 'o nyawa
ma sowono.
25 Ma Jo'oungu ma Dutu wisisarakani
ma Kristus Yesus wosongene, la de
ge'ena 'isidumutu 'ato 'o nyawa ma
so-sowono watuusokau nako la yongaku
'unaka. Ma Jo'oungu ma Dutu koge'ena
wodiai, ma ngale wosidumutu 'awi
loa. Sababu ma 'orasi 'ipasa-pasa
'una wosabariokau ngaro 'o nyawa
yosowonokau ma, so kowakihukumuwa.
26 Ma ne'ena 'una wahukumu 'o sowono,
ma ngale wosiwaiti 'awi loa. Ma ngekomo
ge'ena 'una wosidumutu 'ato 'una wotiai
de mita nago'ona yongaku 'o Yesusika,
wosinyata 'ato 'ona ge'ena manga
singina 'itiai.
27 Sababu ge'ena koi'iwau ma titi
ngone pomaie-ie. Ma titi 'okia ngone
pomarimoioli de ma Jo'oungu ma
Dutu? 'Ato ngano ngone padiai gee
'isilefoku 'o besesongoka gee 'o Musa
wositota-totara? Ko'uwa. Ma 'ena duga
sababu ngone pongaku.
28 Sababu ngomi mianako 'o nyawa
yomarimoioli de ma Jo'oungu ma Dutu
ge'ena sababu yongaku ma Yesus

Kristusika, so ko 'o besesongo gee 'o
Musa wositota-totaruwa yamoteke.
29 Bolo ma Jo'oungu ma Dutu gu'una ka
'o Yahudioka manga Jo'oungu ma Dutu?
Bolo 'o nyawa 'iregu-reguwa mita? 'Una
ge'ena ma goungu 'o nyawa 'iregu mita
manga Jo'oungu ma Dutu.
30 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu duga
kawomatengoka. 'Unau ge'ena so 'o
Yahudioka yomarimoioli de de 'una
sababu yongaku 'o Yesusika. De 'unau
mita so 'o nyawa 'iregu yomarimoioli de
de 'una, ge'ena mita sababu yongaku 'o
Yesusika.
31 Bolo ne'ena ma ngale? 'ato sababu
ngone pongaku ma Kristusika, so ngone
pa'umo 'o besesongo ma Jo'oungu ma
Dutuno gee 'o Musa wositota-totara?
Ko'uwa! So 'ena de nanga ngo-ngaku
ge'ena, ngone pakalesangi 'o besesongo
ge'ena.

4

1 Nako koge'ena de 'okia ngone
pongose ma ngale 'o Abraham, to
ngone 'o Yahudioka nanga edete de
nanga dotumu gu'una? Kokia so 'una
'idadi yomarimoioli de ma Jo'oungu ma
Dutu?

2 Nako ma sababu 'okia sonaa wadi-diai
ge'ena so ma Jo'oungu ma Dutu
widawongo wodadi 'o nyawa gee
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi singina
yasa-sanangi, ge'ena ma titi de ma 'ena
'awi singina 'iamoko. Ma koidadiwa 'awi
singina 'iamoko ma Jo'oungu ma Dutu
'awi bionoka.
3 'O Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku, "'O
Abraham wongaku ma Jo'oungu ma
Dutuka, so de 'awi ngo-ngaku ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu widawongo wodadi 'o
nyawa gee ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
singina yasa-sanangi."
4 'O nyawa gee yoma-manarama
ge'ena yomadamake manga sewa, de
manga sewa ge'ena koyadoimuwa 'ato
kayakikula sababu ge'ena to 'ona manga
hak.
5 Ma naga 'o nyawa munuka 'ona
koyomasiga-gaowa to 'ona ma sirete
manga di-diaika, 'ona yomasidutuku ma
Jo'oungu ma Dutuka gee wosinyata 'o
nyawa yosowo-sowono yakisipidili 'o
sowonoka. Ma titi 'o ngo-ngaku ge'ena,
ma Jo'oungu ma Dutu wakidawongo
yomarimoi de de 'una, so ko manga
di-diaiwa.

6 Koge'enali mita ma Koana 'o Dautu
'awi di-dibangi. Ge'enau so wongose 'ato
yosanangioka 'o nyawa gee ma ngale ma
Jo'oungu ma Dutu so yakidawongokau
yomarimoi de de 'una ma titi ko manga
di-diaiwa. 'O jaji ma siraka 'o Dautu
wongose konee,
7 "Yosanangioka 'o nyawa gee manga
dolosori de manga sowono ma Jo'oungu
ma Dutu kowosi-singinawau.
8 Yosanangioka 'o nyawa gee
manga sowono ma Jou kowongano-
nganonuawau!"
9 'O demo gee ma betongo
yosanangioka, ge'ena done ma
dumutu duga ka gee yamote-moteke
'o suna ma 'atorangi? Bolo de gee 'o
nyawa koyamote-motekuwa 'o suna
ma 'atorangi? Ngomi miosidemokau
'isira 'ato 'o Abraham ma Jo'oungu ma
Dutu widawongo wodadi 'o nyawa gee
'awi singina yasa-sanangi, sababu 'o
Abraham wongaku ma Jo'oungu ma
Dutuka.
10 Ma 'orasi kokia de ma Jo'oungu
ma Dutu wongose 'ato 'o Abraham
widawongo wodadi ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi singina yasa-sanangi? 'O

Abraham wisuna 'iduanginou? bolo
ko'uwasi? Ma goungu 'una kowisunawasi.
11 De womasuna ge'ena duga ka 'o
no-nako 'ato 'una widawongokau wodadi
'o nyawa gee ma Jo'oungu ma Dutu
'awi singina yasa-sanangi, sababu 'una
wongaku ma Jo'oungu ma Dutuka. 'Una
ma Jo'oungu ma Dutu widawongo ma
'orasi kowamotekuawasi 'o suna ma
'atorangi. De ge'enau so 'o Abraham
wodadi 'o nyawa yongaku-ngaku ma
Jo'oungu ma Dutuka manga dea, so
ma Jo'oungu ma Dutu wakidawongokau
yodadi 'o nyawa gee 'awi singina
yasa-sanangi, ngaro 'ona koyamotekuwa
'o suna ma 'atorangi.
12 Mita 'o Abraham ge'ena 'o suna ma
'atorangi yamote-moteke manga dea.
'Una wodadi to 'ona manga balusu,
ge'ena ma sababu ka 'o sunawa duga
ma 'atorangi yamoteke so 'ena manga
ngo-ngaku ma Jo'oungu ma Dutuka,
'isoka 'o Abrahamuoli gee ma 'orasi
kowamotekuawasi 'o suna ma 'atorangi.
13 Ma Jo'oungu ma Dutu wojaji 'o
Abrahamuka de 'awi waatuku 'ato 'o
dunia ne'ena dua 'imadadi to 'una de
'awi waatuku. Ma Jo'oungu ma Dutu

wojaji 'o Abrahamuka koge'ena, ge'ena
ko ma ngalewa 'ato wosingounu 'o
besesongo gee 'o Musa wositota-totara,
ma 'ena sababu wongaku ma Jo'oungu
ma Dutuka sigado ma Jo'oungu ma Dutu
widawongo wodadi 'o nyawa gee 'awi
singina yasa-sanangi.
14 Sababu nako duga ka gee 'o nyawa
yamote-moteke 'o besesongo gee 'o
Musa wositota-totara 'asa yamake 'okia
naga ma Jo'oungu ma Dutu wojajiokau,
ge'ena 'o ngo-ngaku ma Jo'oungu ma
Dutuka ka ma eta ma ma faedaa koi'iwa,
de ma Jo'oungu ma Dutu 'awi jaji mita
ka 'o somoa.
15 Nako de ma 'ena 'o besesongo ma
raiokau paparene de 'inahukumu. Ma
nako 'o besesongo koi'iwa, ge'ena koi'iwa
paparene.
16 So ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
jaji ge'ena ma titi 'o nyawa manga
ngo-ngaku ma Jo'oungu ma Dutuka.
Ge'ena 'imadadi 'o singina nganono 'o
Abraham 'awi waatuku 'iodumu. Ge'ena
dau ge'ena 'o co-catu ma Jo'oungu ma
Dutuno. Ma co-catu ge'ena duga ka 'o
Yahudiwa ma nyawaka gee 'o besesongo
ge'ena yakiparetano ma mita 'o nyawaka

gee yongaku-ngaku ma Jo'oungu ma
Dutuka 'isoka 'o Abrahamuoli. Sababu
'o Abraham ge'ena gee pongaku-ngaku
poodumu nanga dea.
17 Sababu 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isilefoku ma Jo'oungu ma Dutu
wongose koneda 'o Abrahamuka, "Ngoi
tonigorakokau nodadi 'o sagala nyawa
'iodumu manga dea." Koge'enau ma
Jo'oungu ma Dutu wojaji 'o Abrahamuka.
De 'o Abraham wongaku. 'Unau ge'ena
ma Jo'oungu ma Dutu gee wosimomi-
momiki 'o nyawa yosonge-songenuku,
'unau ge'ena wadiai 'okia naga koi'iwasi
'imadadi de ma 'ena ka de wobicara
duga.
18 'O Abraham tatapu wongano-
nganonou 'o jaji ge'ena ngaro
kawomanganonuawau ma. Ge'enau so
'una wodadi 'o sagala nyawa 'iodumu
manga dea. 'Isoka 'isilefoku 'o Buku
'Itebi-tebinoka, "'Ani waatuku dua
kaipiakorikau."
19 Ma 'orasi ge'ena 'o Abraham
wanakokau 'ato ma raiokau 'awi ngowaka
koi'iwau, sababu woperekiokau, 'awi
'umuru rekeni 'o taunu ratusu moiou. De
mita 'awi wekata 'o ngo Sara gumuna

'ami ngowaka koi'iwa. Ma 'o Abraham
'awi ngo-ngaku koikuranguwa.
20 'Una tatapu wongaku de 'awi singina
koikapulawa ma ngale ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi jaji. De 'awi ngo-ngaku ge'ena,
'una 'ifoloiosi wisikuata, so ma rai ma
Jo'oungu ma Dutu wisiarene.
21 'Una wongaku ma sala 'ato ma
Jo'oungu ma Dutu wa'akunu wadiai 'okia
naga gee wojajiokau.
22 Ge'enau so 'o Abraham ma Jo'oungu
ma Dutu widawongo wodadi 'o nyawa
gee ma Jo'oungu ma Dutu 'awi singina
yasa-sanangi.
23 'O demo-demo gee 'ingose 'ato
"widawongo wodadi 'o nyawa gee
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi singina
yasa-sanangi" 'isilefo ma dumutu duga
ka 'o Abrahamukawa,
24 ma ngoneno mita. Ngone mita 'asa
wonadawongo podadi 'o nyawa gee
yasanangiokau ma Jo'oungu ma Dutu
'awi singina, sababu ngone powingaku
ma Jo'oungu ma Dutuka gee wisiwango-
wangokau 'o Yesus to ngone nanga Jou
ngaro wosongenukou ma.
25 'O Yesus 'una wisisarakaniokau ma
ngale wito'oma sababu watuusu to

ngone nanga sowono; ge'enaka de
ma Jo'oungu ma Dutu wisiwangoli ma
ngale ngone 'idadi pomarimoioli de ma
Jo'oungu ma Dutu.

5 [1] Ne'ena ngone pomarimoiokali
de ma Jo'oungu ma Dutu, ngano
ngone pongaku 'o Yesusika. De sababu
ge'ena ngone po'ahu 'isa-sanangi de
ma Jo'oungu ma Dutu ma ngekomo ma
Yesus Kristus.
[2] Ma sababu ngone powingaku 'o Yesus,
so 'una wonasi'akunu ngone panako
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi dora. De
'o dora ge'enau ma sigoronaka, ngone
po'ahu ma 'orasi ne'ena. Sababu ge'ena
ngone pomorene ma ngale ngone
pongano-nganonou 'asa pamake 'o
sanangi ma Jo'oungu ma Dutuno!
[3] De kage'enawa duga, ma ngone mita
pomorene 'o sangisara ma dodaka,
sababu ngone panako 'o sangisara
ge'ena 'idadi 'o nyawa manga singina
yosikuata,
[4] de 'o singina ma guata ge'ena
'asa 'idadi 'o nyawa yotongosono 'o
bo-bajaka. Ne'enau yosibaoro 'o singina
nganono.

5 'O singina nganono koge'ena dua
'asa nanga singina koya'oguwa, sababu
ngone panakokau ma Jo'oungu ma
Dutu wonadora ma sala ma ngekomo 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini gee wonakulakau
ngoneno.
6 Sababu ma 'orasi ngone kopomado-
do'oawa pomasimada 'o sowonoka, ma
Kristus wosongene ma ngale wonasilaha
ngone posowo-sowono, moteke ma
'orasi gee ma Jo'oungu ma Dutu
wositatapuokau.
7 'Isusa ma sala 'o nyawa yomau
yosongene ma ngale yakiriwo 'o nyawa
gee kayoloa-loau ma. Poilia de ma 'ena
mita 'o nyawa yomoroini yosongene ma
ngale yakiriwo 'o nyawa yoloa-loa.
8 Ma ma Jo'oungu ma Dutu 'awi dora
wosidumutu ngoneno gee ma 'orasi ma
Kristus wosongene ma ngale wonasilaha
ngone, ma 'orasi ngone kaposowonosi.
9 Ne'ena ngone pomarimoiokali de ma
Jo'oungu ma Dutu ma ngekomo ma
Kristus wosongene. Ge'enau so ma
raiokau ngone mita koinadaenuwa ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi gorosau.
10 Ma sira ngone pomalawani ma
Jo'oungu ma Dutuka, ma 'una wonadiai

ngone pomarimoiokali de de 'una ma
ngekomo 'awi Ngowaka wosongene.
'Ifoloiosi gee to ngone nanga rimoi de ma
Jo'oungu ma Dutu 'isurekau, ma raiokau
ngone 'asa 'inasilaha ma ngekomo ma
Kristus wo'ahu ngoneka.
11 De 'ifoloi de ge'ena, ngone
podomorene mita ma ngale ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi singina ma sure ma
ngekomo nanga Jou Yesus Kristus.
Sababu de ma Kristus, ngone pamaokau
nanga rimoi gee 'i'ofi-'ofi de ma Jo'oungu
ma Dutu.
12 'O sowono 'ikurue de ma 'ena 'o
duniaka sababu wimoi wodiai ge'ena
la 'o Adam. De 'o sowonou ge'ena so
ma duanguku wosongene. Ge'enaka de
ngone 'o nyawa poodumu 'o sowono
podiai, so ma duanguku ngone mita
posongene.
13 'O besesongo ma Jo'oungu ma
Dutuno gee 'o Musa wositota-totara
koi'iwasi 'ena 'o nyawa 'o duniaka
yosowonokau. Ma 'o nyawa yosowo-
sowono go'ona ma Jo'oungu ma Dutu
kowakihakimuwa sababu 'o besesongo
koi'iwasi so koi'iwa yaparene.

14 Duga ma 'orasi 'o Adam sigado
'o Musa, 'o nyawa 'iodumu salingou
yosongene. De ngaro 'o nyawa gee
yodiai 'o sowono koimaterowa de
'o Adam wodi-diai, 'o nyawa go'ona
mita yosongene. 'O Adam 'awi di-diai
ge'ena 'imadadi 'o 'ade-'ade ma ngale
'isikadelega de wimoi gee dua 'asa
woboa ge'ena la ma Kristus.
15 Duga yamididi manga manarama
ma sowoko ge'ena koimaterowa.
Womatengo wosowono ge'ena la 'o
Adam ma duanguku 'o nyawa gudai
yosongene. Ma ma Jo'oungu ma Dutu
'awi co-catu ma faedaa 'ifoloi 'iamoko,
ma ngale wosiparasengi 'o laha 'o nyawa
manga gudaika ma ngekomo ma Yesus
Kristus 'awi singina ma 'ofi.
16 Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi co-catu ma
sowoko 'ifoloi 'iamoko positero 'o nyawa
womatengo 'awi sowono ma sowoko.
Sababu gee 'o nyawa womatengo
wodiaioka 'o sowono, ma duanguku 'o
gorosau. Ma ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
singina ma sure ma ngale wosipidili 'o
nyawa manga gudai ma so-sowono ma
duanguku 'o rimoi de de 'una.

17 Sababu 'o nyawa wimoi wosowono,
so ma duanguku 'o nyawa manga
gudai mita 'o sowono yakiparetano
so yosongene ma ngekomo 'o nyawa
womatengo gu'una. 'Ifoloiosi 'iamoko ma
sowoko 'o nyawa wimoioli 'awi di-diai,
ge'ena la ma Yesus Kristus. Ma ngekomo
'una, ma Jo'oungu ma Dutu 'awi co-catu
posironga ma amoko wokula 'o nyawa
gudaika, de ma bo-bangu koi'iwa ma
Jo'oungu ma Dutu wodiai yomarimoioli
de de 'una. 'Ona 'asa yapareta 'o sowono
de 'o songene ma ngekomo ma Kristus.
18 So 'isoka kokia naga womatengo
wodiai 'o sowono ma duanguku 'o
nyawa 'iodumu yahukumu, koge'enali
mita womatengo 'awi manarama gee
moteke ma Jo'oungu ma Dutu 'awi mau,
ma duanguku 'o nyawa 'iodumu 'idadi
yomarimoioli de ma Jo'oungu ma Dutu,
de yakikula 'o 'ahu.
19 De 'isoka kokia naga 'o nyawa gudai
yodadi 'o nyawa 'isowo-sowono sababu
womatengo kowosingounuwa, koge'enali
mita 'o nyawa gudai 'idadi yomarimoioli
de ma Jo'oungu ma Dutu sababu 'o
nyawa womatengo wosingounu ma
Jo'oungu ma Dutuka.

20 'O besesongo gee 'o Musa wositota-
totara ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu ma
sirete wokula. Ma dumutu la 'o nyawa
yasahe 'ato kaikudai monga yaparene
ma besesongo ge'ena. Ma gee 'o nyawa
koyodofoloi yodiai 'o sowono, de ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi co-catu mita
kaifoloi monga 'iamoko.
21 Ngone 'o songene 'inaparetano
sababu ngone podiai 'o sowono. Ma
ne'ena ma Jo'oungu ma Dutu 'awi co-
catu 'inaparetano sababu pomarimoiokali
de de 'una ma ngekomo ma Yesus Kristus
to ngone nanga Jou. Ge'enau so ngone
pamake 'o 'ahu 'ika-kakali.

6 1 Nako koge'ena, de ngone 'okia
pongose? Salingou ngone kaposigila?
podiai 'o sowono la ma Jo'oungu ma Dutu
'ifoloiosi wonasibosono de kaiamoko
monga wonakula 'o co-catu?
2 Ma raiokau ko'uwa! 'O sowono
koinaparetawau ngoneka, so koidadiwa
ngone kopomaogoruwa podiai 'o sowono
nanga 'ahu ma sigoronaka!
3 Ngini ma rai nianakokau gee ma
'orasi ngone 'ina'osiki de 'o go-gosiki
'itebi-tebini, ge'ena ma no-nako 'ato
ngone pomarimoiokau de ma Kristus

Yesus. Ne'ena ma ngale ngone mita
matero kapomasidosongenokau de ma
Kristus.
4 De 'o go-gosiki ge'ena, ngone
matero kapomasidosongenokau de ma
Kristus de 'inasidobo'osukokau de de
'una. La 'isoka kokia naga ma Kristus
wosongenuku de wisiwangokau de nanga
Dea 'awi kuasa gee ma batingi koi'iwa,
koge'enali mita ngone 'idadi pamake 'o
'ahu ma sungi.
5 Nako ngone pomarimoiokau de
ma Kristus sababu ngone matero
kapomasidosongenokau de de 'una,
ngone 'asa pomarimoi mita de de
'una sababu ngone mita 'inasiwangoli
kaimatero de de 'una.
6 Ngone panako to ngone nanga 'ahu
ma sira gee 'iisangokau 'imasituono de
ma Kristus wosongene 'o salipoka la
nanga 'ahu ma sira 'isowo-sowono gee
koinaparetanowau. De ma ngekomo
ge'ena ngone kopoyongosuawau 'o
sowonoka.
7 Sababu nako moi yosongenokau, 'ona
ge'ena yakisipidilokau 'o sowono ma
paretaka.

8 Nako ngone pomasidosongenokau de
ma Kristus ma ngale nanga 'ahu ma sira
'iisangokau, ngone pongakuokau 'ato
ngone mita 'asa po'ahu de de 'una.
9 Sababu ngone panakokau ma Kristus
wosongenokau de wisiwangodeli, 'una
'asa kowosongenuawau, 'o songene
kowiparetawau 'unaka.
10 Sababu 'una wosongene ge'ena ma
ngale waisanga 'o sowono ma pareta,
ge'ena 'idadi ka ma moi duga ma
ngale kaisi'ado-'adonika. De ne'ena
'una wo'ahu ma ngale wisitedene ma
Jo'oungu ma Dutu.
11 Ngini mita salingou niosi-singina,
ngini koniamotekuawawau nia 'ahu ma
sira gee 'ito-torou, ma 'ania 'ahu
'imarimoiokau de ma Jo'oungu ma Dutu
ma ngekomo ma Kristus Yesus.
12 'Uwau niosidabi 'o sowono yaparetano
'ania roese gee koika-kakaliwa la 'uwa
niamoteke nia nyafisuu 'ito-torou.
13 Mita 'ania roese ma kia sonaa 'uwa
niodukula 'o sowono ma paretaka
ma ngale yapake ma dumutu 'ito-
torou. Ma niosisarakani nia roese ma
Jo'oungu ma Dutuka 'isoka 'o nyawa
gee yosongenokau ma yakisiwangokau.

Niokula nia roese 'iodumu ma Jo'oungu
ma Dutuka la 'una 'asa winipake ma
ngale niadiai to 'una 'awi mau.
14 'O sowono 'uwa nipareta nginika,
sababu ngini konio'ahuwau 'o
besesongoka gee 'o Musa wositota-totara
ma 'ena nio'ahu ma Jo'oungu ma Dutu
'awi co-catuoka.
15 So kokia ne'ena? Ngone
koinaparetanowau 'o besesongo
gee 'o Musa wositota-totara, ma 'ena
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi co-catu
'inaparetano. Nako koge'ena de
kaidadiosi posowono? Ma gou-goungu
'uwau!
16 Ngini ma rai nianakokau, nako ngini
niomasisarakani wimoika la niamoteke
'awi mau, ge'ena ngini niodadi to 'una
'awi yongosi. Nako ngini niosingounu
'o sowono, ngini niodadi 'o sowono ma
yongosi, ma duanguku ngini niosongene.
Ma nako ngini winisingounu ma Jo'oungu
ma Dutu, ngini niodadi ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi yongosi, ma duanguku ngini
niomarimoi de de 'una.
17 Ma po'amalaha ma Jo'oungu ma
Dutuka! Sababu ma sira ngini niodadi 'o
sowono ma gilaongo, ma ne'ena ngini de

nia singina ma gou-goungu niamoteke 'o
Habari ma Owa gee nikulakau nginika.
18 Ngini nisipidilokau 'o sowonoka, de
ma 'orasi ne'ena niogilaongokau ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi mauoka.
19 Sababu 'isusa niasahe, so tosi'ade-
'ade de 'o gilaongo la 'igapangi niasahe.
Ma sira ngini 'ania roese 'iodumu
niodukula 'idadi gilaongo 'okia sonaa
'imedi-medirika de 'ito-torouka ma
ngale kaniodemeki monga 'o dorou
niodi-diai. Koge'enali mita ma 'orasi
ne'ena, salingou 'ania roese 'iodumu
niosisarakani 'igilaongo ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi mauka ma ngale duga ka gee
'itebi-tebinika.
20 Ma 'orasi ngini 'o sowono niparetano,
ngini koniadiaiwa ma Jo'oungu ma Dutu
'awi mau.
21 Ka ma eta ma koi'iwa ma faedaa
'o sagala moi-moi gee niadi-diaiokau,
gee ma 'orasi ne'ena nimaeke niadiai!
'O manarama ge'ena duga kaisi'asa 'o
songenika!
22 Ma ne'ena ngini nisipidilokau 'o
sowonoka, de niodadiokau ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi gilaongo. Ma faedaa ge'ena
la ngini nio'ahu duga kawinileleani

ma Jo'oungu ma Dutu, de ge'ena ma
duanguku 'o 'ahu 'ika-kakali.
23 Sababu 'o nyawa gee 'o sowono
yodiai ge'ena ma duanguku 'o songene.
Ma 'o 'ahu 'ika-kakali ma ngekomo
ma Yesus Kristus to ngone nanga Jou,
ge'ena la 'o co-catu ma Jo'oungu ma
Dutuno gee kawokula.
7 1 'Esa moi riaka dodoto ka 'o
ngo-ngaku moi, ngini nioodumu
nianakokau 'ato 'o nyawa 'o besesongo
yakiparetano duga ka ma 'orasi 'ona
kayowango-wangosi.
2 'Isoka 'o ngeweka mimoi de 'ami
rokatoka, muna ge'ena 'o ngaamoko
ma besesongo mipusuika. 'O ngaamoko
ma besesongo mipusuika ge'ena
duga ka ma 'orasi 'ami rokata gu'una
kawo'ahu-'ahuosi. Ma nako 'ami rokata
gu'una wosongenokau, muna ge'ena
komipusuikawau 'o ngaamoko ma
besesongo.
3 Nako 'o ngeweka gumuna mo'ahu
de 'o nauru 'iregu ma 'orasi 'ami
rokata kawowango-wangosi, ge'ena 'o
ngeweka gumuna posironga mosongou.
Ma nako 'ami rokata wosongenokau,
ge'ena moteke 'o besesongo muna

kaidadioli mongaamoko. De nako muna
mongaamokoli de 'o nauru 'iregu, muna
komosongouwa.
4 Koge'enali mita ngini 'Esa moi. Ngini
ma gou-goungu koniparetanowau
'o besesongo gee 'o Musa
wositota-totara, sababu ngini
matero kanimasidosongenokau de
nisimomikokali de ma Kristus de niodadi
to 'unau 'awi rongamoi. Ge'enau so 'idadi
po'ahu moteke ma Jo'oungu ma Dutu
'awi mau.
5 Sababu ma sira ngone po'ahu moteke
to ngone nanga mau. Ma 'orasi ge'ena 'o
besesongo gee 'o Musa wositota-totara
'inaparetano, so nanga nyafisuu gee
'isowo-sowono 'ibaoro. Ge'enau so ngone
padiai 'okia sonaa gee ma du'uruku 'o
songene.
6 Ma ma 'orasi ne'ena ngone 'inasipididili
'o besesongo ge'ena ma paretaka. Ngone
ma gou-goungu koinaparetanowau 'o
besesongo ge'ena. Ma 'orasi ne'ena
ngone powileleani ma Jo'oungu
ma Dutu de nanga 'ahu ma sungi
moteke 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
'inasidumutokau ngoneno, so moteke ko
'o besesongokawa gee 'isilefo-lefoku.

7 Nako koge'ena de ngone salingou
'okia pongose? 'Ato ngone pongose 'ato
'o besesongo ma Jo'oungu ma Dutuno
gee 'o Musa wositota-totara ge'ena
'itorou? Ma gou-goungu ko'uwa! Ma 'o
besesongou ge'ena so ngoi tosikanako
'o sowono. Ngoi tanu kotanakowa
'o dopokana ge'ena 'okia nako 'o
besesongo ge'ena koingosewa 'ato,
"'Uwa 'inatopokana."
8 Ma ngekomo 'o besesongo ge'ena,
so 'o sowono 'isibaoro 'o dopokana
'i'ini-'inioka 'ai singina ma dodaka.
Sababu nako 'o besesongo koi'iwa
ge'ena 'o sowono mita ma pareta ge'ena
koi'iwa.
9 Ma sira ngoi kotanakowasi 'o
besesongo gee 'o Musa wositota-totara
ge'ena, ngoi tamaoku to'ahu. Ma gee
tanakokau, de tamaoku tosowono
10 so tosongene. So 'o besesongo
ge'ena ma dumutu 'isi'ahu, momongo
ge'enau so tosongene.
11 Sababu 'o besesongou ge'ena so 'o
sowono 'isihaga de 'ito'oma ngoi.
12 'O besesongo gee 'o Musa wositota-
totara ge'ena ma Jo'oungu ma Dutuno,
de 'o pareta moi-moi ma besesongoka

ge'ena mita ma Jo'oungu ma Dutuno, so
'iloa de yaowa.
13 So ne'ena ge'ena ko ma ngalewa 'ato
gee yaowa-owa ge'ena so tosongene! Ma
'ena 'o sowonou ge'ena so tosongene.
Ma ngekomo 'okia naga gee yaowa-owa,
'o sowono 'isidadi tosongene, la 'o
sowono ma mau-mau kokia naga ge'ena
pamake 'iwaiti. Moteke ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi pareta, 'iwai-waiti monga 'o
sowono ge'ena 'itorou ma sala.
14 Ngone panako 'o besesongo
gee 'o Musa wositota-totara ge'ena
ma Jo'oungu ma Dutuno so ge'ena
yaowa, ma ngoi ne'ena 'o nyawa gee
katosowonoka. Ngoi tamoteke 'o sowono
so matero kaiwukunokau ma ngale
todadi 'o sowono ma yongosi.
15 Sababu ngoi ma sirete kotasahewa
'okia naga gee tadi-diai. 'Okia sonaa
gee tomau tadiai, ge'ena kotadiaiwa.
Ma 'okia naga gee todu-du'uduku, de
ge'enau tadiai.
16 Nako ngoi tadiai 'okia naga gee
koimakadaenuwa de to ngoi 'ai du-
duaka, ge'ena ma ngale ngoi tongaku
'ato 'o besesongo ge'ena yaowa.

17 So ge'ena ma ngale ko ngoiwau
todiai, ma 'ena 'o sowono gee 'iparetano
ngoioka.
18 Ngoi tanako ngoi 'o nyawa biasa,
ngoioka kokiawa yaowa-owa. 'Ai
du-duaka de ma 'ena ma ngale todiai
yaowa-owa, ma kota'akunuwa tosidagi.
19 Ngoi kotadiaiwa yaowa-owa gee
tomau tadiai; so 'ena tadiai 'okia sonaa
'ito-torou gee tooluku tadiai.
20 Nako ngoi tadiai 'okia sonaa gee
toolu-oluku tadiai, ge'ena ma ngale ko
ngoiwa tadiai so 'ena 'o sowono gee
'iparetano.
21 So ma ngekomo 'iodumu ge'ena
tasahekau 'okia naga gee 'idadiokau
ge'ena la nako ngoi tomau tadiai
yaowa-owa, ge'ena ka gee 'o dorou
tadiai.
22 To ngoi 'ai singina ma dodaka toduaka
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi besesongo,
23 ma ngoi tamao ngoioka naga 'o
besesongo 'iregu mita de ma 'ena
gee 'imakatilikutu de to ngoi 'ai mau.
Ge'enau so ngoi matero kaipusuika 'o
sowono ma besesongoka gee 'iparetano.
24 So ngoioka ge'ena koge'ena. Moteke
to ngoi 'ai guata, ngoi tamoteke ma

Jo'oungu ma Dutu 'awi besesongo,
ma moteke 'ai 'ahu ma sira ma mau,
ngoi tamoteke 'o sowono. Posironga
totorouoka ngoi ne'ena! Nago'ona
'isilaha 'ai roese ma sigoronaka ne'ena
gee 'isi'asa 'o songenika? 'Amalaha
ma Jo'oungu ma Dutuka! 'Una womau
woisilaha ma ngekomo ma Yesus Kristus.
25 (7:24)

8

1 Ma 'orasi ne'ena 'ona gee yo'ahu
yomarimoi de ma Kristus Yesus, 'ona
koyakihukumuawau.
2 Sababu 'o Ngomasa 'Itebi-tebini so
ngone po'ahu pomarimoi de ma Kristus
Yesus. Ge'enau so ngoi 'isipidilokau
'o besesongoka gee ma duanguku 'o
sowono de 'o songene.
3 'O besesongo gee 'o Musa wositota-
totara koinariwowa ma ngale 'uwau
poduaka 'o sowono podiai sababu ngone
kopa'akunuawa pamoteke 'iodumu.
Ge'ena dau ma Jo'oungu ma Dutu
wonariwokau. 'Una waisanga 'o sowono
ma pareta 'o nyawa 'isowo-sowonoka ma
ngekomo wosidingoto 'awi Ngowaka ma
sirete, gee woboa womadadi nyawa, ma
ngale watuusu 'o sowono.

4 Ma Jo'oungu ma Dutu koge'ena
wodiai la 'okia naga gee 'isilefo-lefoku 'o
besesongoka gee 'o Musa wositota-totara
'idadi padiai moteke 'o Ngomasa 'Itebi-
tebini ma kuasa so po'ahu moteke ko to
ngonewa nanga mau 'isowo-sowono.
5 'O nyawa gee yo'ahu moteke ka to 'ona
ma sirete manga mau 'isowo-sowono,
'ona yatiba-tibangi ka to 'ona ma sirete
manga du-duaka. Ma 'o nyawa gee
yo'ahu moteke 'o Ngomasa 'Itebi-tebini,
'ona yatiba-tibangi ka 'okia naga 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini ma du-duaka.
6 Nako 'ania di-dibangi yaparetano ka to
ngini ma sirete 'ania mau 'isowo-sowono,
ge'ena ma boiro 'o songene. Ma nako
'ania di-dibangi yaparetano 'o Ngomasa
'Itebi-tebini, ge'ena ma duanguku 'o
'ahu de nia singina 'isanangi.
7 'O nyawa gee manga di-dibangi
ka to 'ona ma sirete manga mau
'isowo-sowono yaparetano, 'ona ge'ena
wisaturuu ma Jo'oungu ma Dutu, sababu
'o nyawa go'ona koyosingounuwa ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi besesongo, de ma
goungu 'ona koya'akunuwa yosingounu
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi besesongo.

8 'O nyawa gee yo'ahu moteke ka to 'ona
ma sirete manga mau 'isowo-sowono,
'ona koya'akunuwa yadiai gee ma
Jo'oungu ma Dutu wodua-duaka.
9 Ma ngini nio'ahu koniamotekuwa ka to
ngini ma sirete 'ania mau 'isowo-sowono.
Ngini nio'ahu moteke 'o Ngomasa
'Itebi-tebini nako la ma gou-goungu 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini naga 'ania 'ahu ma
sigoronaka. 'O nyawa gee 'onaka koi'iwa
ma Kristus 'awi Ngomasa, 'ona ge'ena
ko to ma Kristusuwa 'awi nyawa.
10 Ma nako ma Kristus naga nginioka,
ge'ena ngaro 'ania roese dua 'isongene
sababu 'o sowono, ma 'o Ngomasa
'Itebi-tebini nikula 'o 'ahu sababu
nimarimoioli de ma Jo'oungu ma Dutu.
11 Nako 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
gee ma Kristus wosongenuku de
wisimomi-momiki naga nginioka, ge'ena
'enau dua wosimomiki 'ania roese gee
koika-kakaliwa.
12 Ge'enau so 'Esa moi riaka dodoto,
ngone salingou padiai 'okia naga gee
moteke 'o Ngomasa 'Itebi-tebini ma
mau, so koidadiwa moteke ka to ngone
nanga mau 'isowo-sowono.

13 Sababu nako ngini nio'ahu moteke
ka nia mau 'ito-torou, ge'ena ngini 'asa
koniamakewa 'o 'ahu 'ika-kakali. Ma
nako de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini ma
guata ngini niaso-songene 'o manarama
'isowo-sowono, ge'ena ngini 'asa nio'ahu.
14 'O nyawa gee 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
yakipareta, 'ona ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi ngowa-ngowaka.
15 Sababu 'o Ngomasa gee ma Jo'oungu
ma Dutu winikula-kula nginika, ge'ena
konisiyongosuwa so ma duanguku
konimodonguwa. Ma 'ena 'o Ngomasa
'Itebi-tebini nidiai ngini niodadi ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi ngowa-ngowaka.
De 'o Ngomasa 'Itebi-tebini ma guata
so ngone po'asoko ma Jo'oungu ma
Dutuka, "'Aba, 'ai Dea!"
16 'O Ngomasa 'Itebi-tebini de mita to
ngone nanga singina ma dodaka 'ingose
'ato ngone ne'ena ma Jo'oungu ma Dutu
'awi ngowa-ngowaka.
17 Nako ngone ne'ena to 'una 'awi
ngowa-ngowaka, ge'ena ngone mita
'awi warisi ma dutu gee dua padawongo
'o co-catu ma Jo'oungu ma Dutu
wadua-duangou ma ngale 'awi ngowa-
ngowaka. Ngone 'asa padawongo de

ma Kristus 'okia naga gee ma Jo'oungu
ma Dutu wadua-duangou. Nako ngone
posangisara de ma Kristus, ngone 'asa
'inasitedene mita de ma Kristus.
18 'O sangisara 'iodumu gee ngone
pamaokau ma 'orasi ne'ena, moteke
to ngoi 'ai di-dibangi, ka ma eta ma
koidadiwa positero de 'o sanangi gee dua
'inasidumutu ma 'orasi 'inasitedene.
19 'O do-dadi 'iodumu posironga
'iduakoka 'imadadanu ma 'orasi ma
Jo'oungu ma Dutu wosidumutu 'awi
ngowa-ngowaka.
20 Sababu 'o do-dadi 'iodumu ma
Jo'oungu ma Dutu kawosidabikau ma
faedaa koi'iwau, ge'ena ko 'o do-dadiwa
ma sirete ma mau, ma 'ena ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi mau. Ngaro koge'ena ma
de ma 'enasi 'o singina nganono
21 ge'ena la 'o 'orasi ma moi, 'o do-dadi
'iodumu 'asa ma Jo'oungu ma Dutu
wosipididili gee 'isito-torou ma paretaka
de wositedene ka ma moi de 'awi
ngowa-ngowaka.
22 Ngone panako sigado ma 'orasi
ne'ena 'o do-dadi 'iodumu 'itudu-tudunu
'imasigasoko sababu 'isangisara 'isoka 'o

ngeweka mimoi mosangisara ma 'orasi
momaku'arene.
23 De duga ka'enawa 'itudu-tudunu ma
'ena ngone ma sirete mita potudunu
nanga singina ma dodaka. Ngone
padawongokau 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
ge'ena la ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
co-catu ma di-disiraka, ma ngone
kapodadanuosi mita ma Jo'oungu ma
Dutu wosipidili nanga roese 'iodumu
'o sowonoka de wonadiai to 'una 'awi
ngowa-ngowaka.
24 Sababu de nanga singina nganono
ge'enau, so ngone 'inasilaha. Ma nako
'okia naga gee ngone pongano-ngano
ge'ena pamakekau, ge'ena ko 'o singina
nganonuawau. Sababu ma goungu 'o
kianikia moi la pamakekau ge'ena ko 'o
singina nganonuawau!
25 Ma nako ngone pongano-nganono
'o kianikia gee kopamakewasi, ge'ena
ngone podadanu de nanga sabari.
26 Koge'enali mita 'o Ngomasa 'Itebi-
tebini 'iboa 'inariwo 'okia naga gee
ngone kopa'aku-'akunuwa. Sababu
ngone kopanakowa kokia salingou ngone
polahidoa. 'O Ngomasa 'Itebi-tebini ma
sirete 'inasiga'asoko ma Jo'oungu ma

Dutuka de ma singina nganono koge'ena
ma amokoka sigado koya'akunuwa
yangose de 'o demo-demo.
27 So ma Jo'oungu ma Dutu gee
wosikakanako 'okia naga nanga singina
ma dodaka, wasahe 'o Ngomasa ge'ena
ma mau, sababu 'o Ngomasa ge'ena
'iga'asoko ma Jo'oungu ma Dutuka ma
ngale 'awi 'umati, de moteke to 'una 'awi
mau.
28 Ngone panako ma Jo'oungu ma Dutu
wa'aturu 'okia sonaa 'iodumu, la 'awi
nyawa gee wisiboso-bosono ge'ena la 'o
nyawa gee waki'asoko moteke to 'una
'awi mau, yomadamake yaowa-owa.
29 'Ona gee ma Jo'oungu ma Dutu
wakiirikokau ka ma guruenosi,
wositatapuokau mita ma ngale yodadi
'isoka 'awi Ngowaka, ge'ena la ma Yesus
Kristus. Ge'enau so 'o Ngowaka gu'una
'ifoloi wopareta naga 'awi 'esa moi
yoku-kudaioka.
30 Koge'ena ma do-dagi ma Jo'oungu
ma Dutu waki'asoko 'ona gee
wakisitatapuokau ka ma guruenosi,
'ona gee waki'asokokau, wakidiai
yomarimoioli de de 'una. De 'ona

gee yomarimoiokali de de 'una, 'ona
yomadamake 'awi kumati.
31 Ngone panakokau 'iodumu ge'ena, so
ngone 'idadi pongose konee, nako ma
Jo'oungu ma Dutu de de ngone komoiwa
'ina'akunu.
32 Ma Jo'oungu ma Dutu
kowatu'umunguwa 'awi Ngowaka
ma sirete, so 'ena wosarakani ma ngale
wonasilaha ngone poodumu. So ma
raiokau 'una 'asa wonakula mita 'okia
sonaa 'iregu-regu.
33 Komoiwa moi ya'akunu 'inasisala
ngone gee ma Jo'oungu ma Dutu
wonairi-iriki, nako ma Jo'oungu ma
Dutu ma sirete wongose 'ato ngone
pomarimoiokali de de 'una!
34 'O nyawa 'asa koya'akunuwa
'inasisala ngone! Ma Kristus Yesus 'asa
wonariwo ngone wonasiga'asoko ma
Jo'oungu ma Dutuka. Ma Kristusou
gu'una wosongenokau ma ngale
wonariwo ngone, de 'ifoloiosi ge'ena la
wisiwangokali ngaro wosongenukou ma.
'Una naga de ma Jo'oungu ma Dutu gee
wi kuasa ma batingi koi'iwa ma ngale
yomasidapareta.

35 Komoiwa ya'akunu yatatoko ma
Kristus 'awi dora ngoneno! 'O sangisara
de 'o singina ma susa, 'o sikisaa, 'o
baulaco, 'o saigalere, 'o bahaya de 'o
do'oma koya'akunuwa yatatoko ma
Kristus 'awi dora ngoneno.
36 ('O Buku 'Itebi-tebini ma dodaka
'isilefoku koneda, "'O wange moi
yapasiku ngomi rekeni mito'omaka
sababu miongaku ngonaka. Ngomi
midiai 'isoka 'o domba gee yatoakou.")
37 Ma 'iodumu ge'ena dau ma dodaka,
ngone ma gou-goungu koina'akunuwa,
sababu ma Kristus gee wonasiboso-
bosono wonariwo ngone!
38 Sababu ngoi tongaku ma gou-
goungu, kiaka naga bato 'o duniaka
ne'ena, komoiwa 'idadi yatatoko ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi dora ngoneno.
'O songene bolo 'o 'ahu, 'o mala'ekati,
bolo yopa-pareta bolo 'o sagala moi-moi
gee podo-dodato ma 'orasi ne'ena de ma
'orasi ma du'uruoka, bolo 'iregu-reguosi
gee 'ipa-pareta,
39 'okia sonaa 'o diwangoka, bolo 'o
tonaoka bolo 'okia naga bato 'iregu-iregu,
'iodumu ge'ena koidadiwa yatatoko ma
Jo'oungu ma Dutu wonadora ngone,

'isoka gee wosidumutokau ma Kristus
Yesusoka to ngone nanga Jou.
9 1 'Okia naga gee tosidemo-demo
ne'ena ge'ena ma gou-goungu
'itiai sababu ngoi de ma Kristus
mimarimoiokau. Ngoi kotoelukuwa, de
'ai singina gee 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
yaparetano mita 'ingose 'ato 'ai demo
ne'ena ma gou-goungu 'itiai.
2 Ngoi 'ai singina 'isusa de 'isangisara
ma sala,
3 ma sababu tatiba-tibangi to ngoi
'ai nyawa-nyawa 'o Israeloka. Sababu
ma ngale takiriwo 'ona, so ngoi ma
sirete tomodeke ma Jo'oungu ma Dutu
woikorosau de woisikati-tingaka de ma
Kristus.
4 'Ona ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
wakiiri-iriki wadiai to 'una ma sirete 'awi
ngowa-ngowaka, de wosidumutu 'awi
kumati de 'awi singina ma sure 'onaka.
'Una wodiai 'o jaji de wakikula 'onaka 'o
besesongo gee 'o Musa wositota-totara.
Ma Jo'oungu ma Dutu wosidemo 'onaka
kokia salingou 'ona wisuba 'una, de 'ona
yadawongokau mita 'awi jaji.
5 'Ona ge'ena manga 'asali to ngone
nanga edete de nanga dotumino. Ma

Kristus womadadi 'o nyawa, 'awi 'asali
'onano. 'Una 'ifoloi 'awi kuasa 'iamoko
de 'o sagala moi-moi. 'Unau ge'ena
ma Jo'oungu ma Dutu gee salingou
powisiarene kaisi'ado-'adonika! 'Amin.
Koge'enau.
6 Ngoi tosidemo ne'ena ko ma
dumutuwa 'ato ma Jo'oungu ma Dutu
'awi jaji ge'ena kowagounguwa, ma 'ena
'o Israel ma nyawa koyoodumuwa ma
Jo'oungu ma Dutu wakiiriki yodadi 'awi
'umati.
7 Koiodumuwa 'o Abraham 'awi waata
ge'ena yakisironga ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi ngowa-ngowaka. Sababu
ma Jo'oungu ma Dutu wongose 'o
Abrahamuka, "Ka 'o Ishak 'awi waata
duga dua yosironga to ngona 'ani waata."
8 Ge'ena ma ngale 'o Abraham 'awi
waata gee yodadi ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi ngowa-ngowaka, ge'ena duga
ka gee yolahiri sababu ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi jaji, ma 'awi waata
koiodumuwa.
9 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
jaji ge'ena konee, "Ma 'orasi gee
'isitatapuokau, ngoi 'asa toboali de ngo

Sara 'asa momadamake 'o ngowaka 'o
nauru moi."
10 De kage'enawa duga. Ngo Ribka
momaku'arene 'o ngowaka 'o nauru
yamididi ma dea kawomatengo, ge'ena
la 'o Ishak to ngone nanga edete de
nanga dotumu.
11 'O ngowaka yamididi go'ona
koyolahiruawasi, 'ena ma Jo'oungu ma
Dutu wositatapuokau nago'ona wakiiriki.
Ma Jo'oungu ma Dutu woiriki ge'ena
moteke to 'una 'awi mau waki'asoko,
so ko ma ngalewa 'ato sababu manga
manarama. Sababu ma 'orasi ngo Ribka
'ami ngowaka 'o nauru yamididi go'ona
koya'akunuawasi yodiai yaowa-owa bolo
'ito-torou,
12 'ena ma Jo'oungu ma Dutu
wongosekau ngo Ribkaka 'ato, "'O riaoka
'asa wileleani 'o dodotika."
13 'O Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku
konee, "'O Yakub towiiriki, ma 'o Esau
kotowiirikuwa."
14 Nako koge'ena de ngone 'okia
pongose? 'Ato ngone pongose 'ato
ma Jo'oungu ma Dutu kowoloawa?
Ma Jo'oungu ma Dutu 'una ge'ena ma
gou-goungu woloa!

15 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu
wongose 'o Musaka, "Ngoi 'asa
takisimara'ai 'o nyawa gee tomau
takisimara'ai, de ngoi 'asa takisibosono
'o nyawa gee tomau takisibosono."
16 So ma Jo'oungu ma Dutu wairiki 'o
nyawa ge'ena moteke ko 'o nyawawa
manga mau bolo manga manarama, ma
'ena moteke 'awi singina ma 'ofi.
17 Sababu 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isilefoku konee, "Ma Jo'oungu ma Dutu
wongose 'o Mesir manga koanika, 'Ngoi
tonigoraka nodadi koana ge'ena 'ai
dumutu ka 'o ngai moi duga, ge'ena la
ma ngekomo ngona, ngoi tosidumutu
'ai kuasa de tadiai 'ai ronga 'o dunia
yasuluunuku yokoki'isene.'"
18 So nako ma Jo'oungu ma Dutu
womau wakidora moikani, ge'ena dua
wadiai koge'ena. De nako ma Jo'oungu
ma Dutu wakidiai moikani manga singina
'i'opini, ge'ena dua wadiai koge'enali.
19 Poilia dua ngini niosano ngoino, "Nako
koge'ena de 'ido'oa so ma Jo'oungu ma
Dutu kawosisalasi 'o nyawa? Komoiwa
'idadi yatatoko ma Jo'oungu ma Dutu
'awi mau!"

20 Duga 'Esa moi! Ngini ma ka 'o nyawa.
De ngini koya'akunuwa niomoroini
nioributu ma Jo'oungu ma Dutuka!
'Isoka 'o boso tonaka gee 'o tonaka
'ita-tagakaka yadi-diaiku 'ena koidadiwa
'isano yodi-diaika, "'Ido'oa so noidiai
kone'ena?"
21 Gee 'o boso tonaka yodi-diai go'ona
ya'aturu 'o tonaka ge'ena yadiai moteke
to 'ona manga mau. 'O tonaka ya'eseno,
'idadi yadiai ma boso tonaka 'o 'iniki
modidioka; ngai moi 'itero-tero de moioli
gee koiterowa rekeni.
22 Koge'enali mita 'o kianikia gee ma
Jo'oungu ma Dutu wodiai. 'Una womau
wosidumutu 'ato 'una wito'otasa de
womau 'o nyawa yanako 'ato 'una
wopareta. Ma 'una wosabari 'onaka gee
yadaene salingou yakihukumu sababu
yodiai 'una wito'otasa.
23 Ma Jo'oungu ma Dutu womau
wosidumutu mita ngoneno 'okia
sonaa 'isure-sure gee wosigutiokau
ngoneku wonasiboso-bosono gee. Ngone
wonadua-duangou ma ngale padawongo
'okia sonaa 'isure-sure ge'ena.

24 Ngoneu ne'ena gee wona'asokokau,
duga ka 'o Yahudiwa ma nyawa, ma 'o
nyawa 'iregu-reguno mita.
25 Sababu ma Nabii Hosea 'awi bukuoka
'isilefoku ma Jo'oungu ma Dutu wongose
konee, "'O nyawa gee kotakisirongawa
'ai 'umati, 'asa takisironga 'ai 'umati.
'O nyawa gee kotosirongawa to ngoi 'ai
nyawa takisiboso-bosono, 'asa tongose
'ato, 'Takisiboso-bosono'.
26 De ma ngii kiaka naga gee ma
Jo'oungu ma Dutu wongose 'ato,
'Ngini ko to ngoiwa 'ai 'umati,' 'ona
ge'enaka dau gee 'asa yakisironga ma
Jo'oungu ma Dutu wo'ahu-'ahu 'awi
ngowa-ngowaka."
27 Ma Nabii Yesaya wosidemokau ma
ngale 'o Israel ma nyawa, "Ngaro 'o
Israeloka manga gudai 'isoka 'o dowongi
'o ngootoka, ma dua ka munuka duga
yamake 'o laha,
28 sababu ma Jou dua wacobou wosiguti
'o hukumani 'o dunia yapasiku."
29 'O Yesaya konedali mita wongose,
"Nako 'iso ma Jo'oungu ma Dutu
gee 'awi kuasa ma batingi koi'iwa
kowosibosonuwa nanga waata, ma
raiokau ngone poodumu 'inahukumu

so podadiokau 'isoka 'o Sodom de 'o
Gomora so koina'iwau."
30 So ne'ena ge'ena koneda: Ko 'o
Yahudiwa ma nyawa 'ona koyomariwowa
yomarimoioli de ma Jo'oungu ma
Dutu. Ma ngano 'ona yongaku, so ma
Jo'oungu ma Dutu wodiai 'una de de 'ona
yomarimoioli.
31 'Ipulutu so 'o Yahudioka 'ona
yomariwo yamoteke 'o besesongo gee
'o Musa wositota-totara, la 'ona de ma
Jo'oungu ma Dutu yomarimoioli, ma
ge'enau de 'ona koyomadagakunuwa.
32 'Ido'oa so 'ona koyomadagakunuwa?
Sababu 'ona yadiai ge'ena ko de manga
ngo-ngakuwa, so 'ena ka to 'ona ma
sirete manga manarama. So 'ona yoruba
ngano yomasipeleke 'o tetosa gee 'o
nyawa yomasipele-peleke.
33 Ma ngale 'o teto ge'ena, naga 'o
Buku 'Itebi-tebinoka 'isidemo konee,
"Nialega niosidi-diai naneda: 'O Sionoka
tanoakou 'o teto 'o ngai moi dua 'asa
'o nyawa yomasipeleke, ge'ena la 'o
teto moi 'iamo-amoko gee dua ma
duanguku 'o nyawa yoruba. Ma 'o nyawa
gee yongaku-ngaku 'unaka 'asa manga
singina koitingoonuwa."

10 [1] 'Esa moi riaka dodoto ka 'o
ngo-ngaku moi! Ngoi toduaka
ma sala to ngoi 'ai nyawa 'o Israeloka
yakisilaha. De ngoi tosigou-goungu
takisilahidoa ma Jo'oungu ma Dutuka.
[2] Ngoi 'idadi tongose 'onaka 'ato 'ona
yomagae ma sala wileleani ma Jo'oungu
ma Dutu. Ma 'ona koyasahewasi kokia
wileleani 'iti-tiai.
[3] 'Ona koyanakowa kokia ma do-dagi
ma Jo'oungu ma Dutu wodiai 'o nyawa
de de 'una yomarimoioli. 'Ona yomau
yamoteke ka to 'ona ma sirete manga
mau, so 'ona koyamotekuwa to ma
Jo'oungu ma Dutu.
[4] 'Okia naga gee 'o besesongoka gee 'o
Musa wositota-totara ge'ena ma Kristus
watotomokau. So 'o nyawa 'isinoimi gee
yongaku-ngaku ma Kristusika, 'idadi
yomarimoioli de ma Jo'oungu ma Dutu.
[5] 'O Musa wosilefoku 'awi bukuoka 'ato
nako 'o nyawa yomau yomarimoioli de
ma Jo'oungu ma Dutu ma sababu 'o
besesongo, 'o nyawa go'ona salingou
yatotomo yamoteke 'o besesongo
ge'ena.
[6] Ma ma ngale 'o nyawa yomarimoioli
de ma Jo'oungu ma Dutu ma sababu

yongaku 'unaka, naga 'o Buku 'Itebi-
tebinioka 'ingose konee, "'Uwau ngaro
'ani singina ma dodaka nongose,
'Nago'ona dua yodoa 'o sorogaade?' (ma
ngale yaie de wi'asa ma Kristus wo'uti),
7 bolo, 'Nago'ona dua yo'uti 'o nyawa
yosonge-songene manga ngiiku?' (Ma
ngale ma Kristus wigoraka la wo'ahuoli.)"
8 Ma dumutu ge'ena la konee, "'O
Habari ma Jo'oungu ma Dutuno ge'ena
naga nginiokau. So nia 'uruokau, de nia
singina ma dodakau." 'O habari ge'enau
gee ngomi miosikawasa, ma habari
ge'ena 'ingose 'ato 'o nyawa salingou
yongaku.
9 Sababu nako ngini niongaku de 'ania
'urude 'isupu 'ato, "'O Yesus ge'ena
ma Jou", de 'ania singina ma dodaka
niongakuokau 'ato ma Jo'oungu ma Dutu
wisiwangokali 'o Yesus, ge'ena ngini 'asa
ma Jo'oungu ma Dutu winisilaha.
10 Sababu de 'o singina so 'o nyawa
yongaku, so ma Jo'oungu ma Dutu
wakidawongo yodadi 'o nyawa gee
yomarimoioli de de 'una. De sababu de
'o 'uru so yosidemo 'o nyawa manga
bionoka 'ato 'ona wingaku 'o Yesus, so
'ona yakisilaha.

11 'O Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku, "'O
nyawa yongaku-ngaku ma Jo'oungu ma
Dutuka 'asa manga singina koi'oguwa."
12 'O Yahudioka de 'o nyawa 'iregu
ge'ena kaimatero. Ma Jo'oungu ma Dutu
'una kawomatengoka ge'ena la 'o nyawa
'iodumu manga Jou. 'Una wokula 'o
co-catu posironga ma amoko 'o nyawa
'iodumika gee yomasigaso-gasoko
yomau wakiriwo.
13 'O Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku, "'O
nyawa 'iodumu gee yomasigasoko ma
Jouka, 'asa yakisilaha."
14 Ma kokia 'o nyawa 'idadi
yomasigasoko ma Jouka nako 'ona
koyongakuwasi? De kokia 'ona
'idadi yongaku ma Jouka nako 'ona
kowigi'isenuawasi? Mita kokia 'ona
'idadi wigi'isene ma Jou, nako komoiwa
yositotara?
15 De kokia 'o nyawa 'idadi yo'asa 'o
habari ge'ena nako koyakisulokuwa?
Ge'enau so 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isilefoku konee, "Duru 'ena ma sureka
'o nyawa gee 'o Habari ma Owa ma
Jo'oungu ma Dutuno yo'asa-'asa manga
bo-boa!"

16 Ma 'o nyawa koiodumuwa yadawongo
'o Habari ma Owa ge'ena. 'Isoka 'o
Yesaya wongosekau, "Jou, nago'ona
yongaku 'o habari gee miositota-totara?"
17 So 'o nyawa yongaku ma Kristusika
ge'ena sababu yo'isene 'o Habari ma
Owa gee yakisitota-totara 'onaka. De 'o
nyawa yo'isene 'o habari ge'ena sababu
naga yosihabari ma ngale ma Kristus
'awi habari.
18 Ma ngoi tosano: Naga done 'o
Yahudioka koyo'isenuawasi 'o habari
ge'ena? Ma rai yo'isenokau! Sababu 'o
Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku konee, "'O
habari yo'asa-'asa go'ona manga 'ilingi
'itagi 'o dunia ya'omangukou. Manga
demo-demo 'itotarokau 'o tonaka ma
do-dogumika."
19 Ngoi tosanoli: Done 'o Israel ma
nyawa yasahekau ge'ena? Ia, yasahekau.
Sababu ma sirasi 'o Musa wongosekau,
"Koneda ma Jo'oungu ma Dutu wongose,
'Ngoi 'asa todiai ngini niotaleana ma
ngekomo 'o nyawa 'ireguka gee ka
to ngoiwa 'ai 'umati. Ngoi 'asa todiai
ngini niongamo 'o nyawa 'ireguka gee
koyomasinako-nakowa.'"

20 De 'o Yesayasi 'ifoloi womoroini
wongose konee, "Koneda ma Jo'oungu
ma Dutu wongose, ''O nyawa gee
koinonuwa ngoi, 'ona 'imakekau,
de ngoi tomasidumutu 'onaka gee
koida-dasanowa ngoi.'"
21 Duga ma ngale 'o Israel ma nyawa,
'o Yesaya kawongosekau, "Koneda ma
Jo'oungu ma Dutu wongose, ''O wange
moi tapasiku 'ai giama tabooototika
taki'asoko ma ngale takisilaha 'o
nyawa 'o bolu moi gee manga singina
'i'opi-'opini de yoma-malawani.'"
11 1 Ge'enaka de ngoi tosano: Ma
Jo'oungu ma Dutu waki'umokau?
'o Israeloka ge'ena la to 'una ma sirete
'awi 'umati? Ma raiokau ko'uwa! Ngoi ma
sirete 'o Israel ma nyawa 'o Abraham
'awi waata, de 'o Benyamin 'awi sukuno.
2 Ko'uwa! Ma Jo'oungu ma Dutu
kowaki'umowa 'awi 'umati gee
wakiirikokau ka ma si-sirakasi. 'Esa
moi ngini nianako 'okia naga gee
'isilefoku 'o Buku 'Itebi-tebinoka ma
ngale 'o Elia, ma 'orasi 'o Israeloka
wakikalaki ma Jo'oungu ma Dutuka. 'O
Elia kawongosekau,

3 "Jou, 'ani nabii-nabii yakito'omakau de
'o su-suba gee 'isitede-tedene ngonaka
ma ngi-ngii yatorouokau. Ka ngoiou
tomatengoka de yomau 'ito'omau."
4 Kokia ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
sa-sango 'o Eliaka? Ma Jo'oungu ma Dutu
wosango, "Konomatengokawa. Naga
yacaana tumudiingosi takitingaokau ma
ngale tatapu 'isuba ngoi. 'Ona koma'iwasi
yasuba 'o Ba'al ge'ena 'o pilogoti."
5 Koge'enali mita ma 'orasi ne'ena,
naga munukakasi ma Jo'oungu ma Dutu
wakiiri-iriki. 'Una wakiiriki sababu 'awi
singina ma 'ofi.
6 'Una wakiiriki moteke 'awi singina
ma 'ofi, so ko ma ngalewa 'ato sababu
manga di-diai. Sababu nako ma
Jo'oungu ma Dutu woiriki moteke 'o
nyawa manga di-diai, ge'ena 'awi singina
ma 'ofi ge'ena ko 'o singina ma 'ofi ma
gou-gounguawau.
7 So kokia? 'O Israel ma nyawa
koyomadamakewa 'okia naga gee 'ona
yanonu. Ka munuka duga yomadamake
ge'ena la ka gee ma Jo'oungu ma
Dutu wakiiri-irikokau. Gee 'iregu-regu
yoodumu manga singina 'i'opinokau ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi ga-gasoika.

8 Sababu naga 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isilefoku konee, "Ma Jo'oungu ma Dutu
wodiai to 'ona manga singina de manga
di-dibangi 'ipupuka, de sigado ma 'orasi
ne'ena manga ako koyosimakewa de
manga ngauku koyosi'isenuwa."
9 'O Dautu wongose mita, "Tanu to 'ona
manga rame ma ngale yomangodomo
'imadadi 'o gorosau, so yotorouoka
matero ka 'o haewani 'o modoi yaliko
bolo 'o guruuku 'iotaka!
10 Tanu to 'ona manga ako 'itarusu
la koyomasimakewa, de tanu 'ona
manga gina 'itubuso la yosangisara
kaisi'ado-'adonika."
11 Ngoi tosanoli: 'Ato 'o Yahudioka
yotorouoka sababu yootaka 'o
sowonuku? Ma gou-goungu ko'uwa.
Duga 'ona koyosingounuwa so ko 'o
Yahudiokawa gee yamake 'o laha. So 'o
Yahudioka yotaleana 'o nyawa 'ireguka
go'ona.
12 Sababu 'o Yahudi ma nyawa
yosowonokau de koyodomotekuwa ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi mau, so 'o nyawa
'iregu-regu 'o duniaka ma Jo'oungu ma
Dutu wakisibarakati. De nako 'o Yahudi
ma nyawa de ma Jo'oungu ma Dutu

yomarimoioli, ma raiokau 'o co-catu
'ifoloiosi 'iamoko ma Jo'oungu ma
Dutuno.
13 Ma 'orasi ne'ena ngoi tomau
tobicara nginika 'Esa moi gee ko 'o
Yahudiokawa! Ngoi ne'ena 'o su-suloko
ma ngale tinileleani ngini gee ko 'o
Yahudiokawa. Sigado ne'ena ngoi
posironga tahoromatioka 'ai manarama.
14 Ngoi tongano-nganonou de 'ai
manarama ne'ena ngoi 'idadi todiai to
ngoi ma sirete 'ai nyawa yotaleana,
de ma ngekomo ge'ena, 'onaka naga
munuka 'idadi yakisilaha.
15 Sababu 'ona ma Jo'oungu ma Dutu
wakiitomo, so 'o nyawa 'o duniaka
yomarimoioli de ma Jo'oungu ma Dutu.
'Ifoloiosi nako 'ona ma Jo'oungu ma
Dutu wakidawongo, ma raiokau ge'ena
kaimatero de 'o nyawa yosongenukou de
yomomikoli!
16 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu
wakiirikokau nanga edete de nanga
dotumu so manga waatuku mita
wakiirikokau. 'Isoka 'isi-'ade-'ade 'o
roti 'o ngai moi gee 'isira-sira yasakai
la yokulakau ma Jo'oungu ma Dutuka,
ge'ena ma ngale ma roti koisa-sakaiwasi

'iodumu ge'ena mita to ma Jo'oungu
ma Dutu. De nako 'o gota ma ngutuku
la yosarakaniokau ma Jo'oungu ma
Dutuka, ge'ena ma ngale ma sago-sago
'iodumu ge'ena to ma Jo'oungu ma Dutu
mita.
17 'O Yahudioka 'ona yakisi'ade-'ade
'isoka 'o gota 'o zaitun gee 'o nyawa
yapa-paliara ma sago-sago. Ma sago-
sago ge'ena munuka yaorangokau, ma
sago-sago ma rioka ge'ena yositagalika
'o zaitun ma gota gee 'o nyawa koyapa-
paliarawa ma sago-sago la 'i'ahu.
Ngini ko 'o Yahudiokawa nisi'ade-'ade
'isoka 'o zaitun ma gota gee 'o nyawa
koyapa-paliarawa ma sago-sago. Ngini
nisitagalika 'o zaitun ma gou-goungu
ma roesoka so ne'ena ngini niamake
'okia sonaa yaowa-owa 'o Yahudi
ma nyawano, 'isoka 'o zaitun gee 'o
nyawa koyapa-paliarawa ma sago-sago
'isitagalika 'o zaitun ma gou-goungu
ma roesoka so 'imadamake ma 'inomo
ge'enano.
18 So ngini koidadiwa nimamaoku ngini
niodaduie de 'o Yahudioka gee ma
Jo'oungu ma Dutu wakiitomo 'isoka 'o
zaitun ma sago yaora-oranga. Ka ma

eta ma koya'akunuwa ngini nimaie,
ngini ge'ena 'isoka 'o gotali tanu ka
ma sago. Niongano-nganono ko ma
sagowa yatowo ma ngutuku, ma 'ena
ma ngutuku yatowo ma sago-sago.
19 Poilia naga nginioka moikani yongose,
"Ma Jo'oungu ma Dutu wakiitomo 'o
Yahudioka ma ngale midawongo ngomi
ko 'o Yahudiokawa, 'isoka 'o gota ma
sago yaoranga la ngomi 'idadi misitagali
ma rioka!"
20 Ge'ena yadaene. Ma 'ona yaki'umo
sababu 'ona koyongakuwa ma Kristusika,
'ena ngini 'Esa moi nidawongo sababu
niongaku. So 'uwa nimaie sababu ngini
nidawongo; yaowa ngini salingou niamao
nimodongo.
21 Sababu nako ma Jo'oungu ma Dutu
kowakisinginawa waki'umo 'o Yahudioka
gee yakisi'ade-'ade 'isoka 'o zaitun
ma gou-goungu ma sago-sago, 'uwa
niongose 'una winisingina wini'umo
ngini!
22 So ne'enaka ngone pamake ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi singina yaowa
ma sala de mita wi guatoka. 'Una
wakikuata gee yosowo-sowonika, ma
winisimara'ai nginika 'Esa moi, 'itilai

ngini tatapu nio'ahu 'awi singina ma
sure ma sigoronaka. Nako ko'uwa ge'ena
ngini mita 'asa ni'umo.
23 De ma ngale 'o Yahudioka ma nyawa
go'ona, nako 'ona yomaogoro manga
cara gee koyongaku-ngakuwa, ge'ena
'ona 'asa wakidawongoli. Sababu ma
Jo'oungu ma Dutu wokuasa ma ngale
wakidawongoli.
24 Ngini 'Esa moi gee 'ania 'asali ko 'o
Yahudinowa ge'ena 'isi'ade-'ade 'isoka 'o
zaitun gee 'o nyawa koyapa-paliarawa
ma sago-sago gee ya'oguokau. Nako
ngini kaidadi nio'ahu nisitagalika 'o
zaitun ma dutuoka, ge'ena 'o Yahudioka
gee yakisi'ade-'ade 'o zaitun ma dutu
ma sago-sago, 'onasi 'ifoloi 'igapangi ma
ngale ma Jo'oungu ma Dutu wakisigilio
to 'ona ma sirete manga 'asalika matero
ka 'o zaitun ma dutu gee ma sago-sago
yaorangokau de yosigilioli la 'i'ahu.
25 'Esa moi riaka dodoto ka 'o ngo-
ngaku moi! Ngoi tomau ngini 'uwa
nima-maoku 'ato ngini nianakokau 'o
sagala moi-moi. Sababu naga 'o ngai moi
gee ma Jo'oungu ma Dutu womau-mau
ma 'o nyawa koyanakowasi, de ngoi
tomau ngini nianako. Ge'ena la: 'O

Yahudioka munuka yoma'opini, ma 'ona
yoma'opini koisi'ado-'adonikawa. Ka gee
ko 'o Yahudiokawa yoboa ma Jo'oungu
ma Dutuka ma no-noimi 'itotomoka, de
ma Yahudioka koyoma'opinuawau.
26 Koge'enau so dua 'o Yahudioka ma
nyawa yoodumu 'asa yakisilaha. Sababu
'o Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku konee,
"Ma Koana 'o Nyawa Wosilaha-laha 'awi
'asali 'o Sionino 'asa woboa. 'Una 'asa
waisanga 'o sagala 'ito-torou 'o Yakub
'awi waatino yadi-diai.
27 Kone'enau to ngoi 'ai jaji 'onaka ma
'orasi taisanga to 'ona manga sagala
sowono."
28 Sababu 'o Yahudi ma nyawa yooluku
yadawongo 'o Habari ma Owa ma
Jo'oungu ma Dutuno, so 'ona yodadi
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi saturuu;
de ge'ena 'imadadi to ngini 'Esa moi
ko 'o Yahudiokawa 'ania laha. Duga 'o
Yahudioka 'ona ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi 'umati ngano manga edete
de manga dotumu wakiirikokau. So 'o
Yahudi ma nyawa-nyawa ma Jo'oungu
ma Dutu tatapu wakisibosono.
29 Sababu nako ma Jo'oungu ma Dutu
wakiiriki de wakico-catu 'o nyawa go'ona,

ge'ena kowangali-ngaliwa 'okia naga gee
wadiaiokau.
30 Ma sira ngini ko 'o Yahudiokawa
koniosingounuwa ma Jo'oungu
ma Dutuka. Ma gee 'o Yahudioka
koyosingounuwa, de ngini ma Jo'oungu
ma Dutu winisipidilokau 'ania sowonoka.
31 Koge'enali mita 'o Yahudioka ma
nyawa-nyawa go'ona. Ma 'orasi ne'ena
'ona koyosingounuwa ma Jo'oungu ma
Dutuka, la ngini nisipidili 'ania sowonoka,
ma 'ona mita 'asa yakisipidili manga
sowonoka.
32 'O nyawa 'iodumu koyosingounuwa
ma Jo'oungu ma Dutuka, de ma Jo'oungu
ma Dutu wosidamadaka koge'ena la
'idadi wosidumutu 'awi dora 'ona
yoodumika.
33 Tei, ma Jo'oungu ma Dutu posironga
wokoragoka. De posironga wocawaroka
de wosikanako ma sala 'okia sonaa
moi-moi. Komoiwa ya'akunu yalega ma
diai 'awi sagala butusangi, de komoiwa
ya'akunu yasahe 'awi jako womanarama.
34 'O Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku
konee, "Komoiwa yanako ma Jou 'awi
di-dibangi! De komoiwa ya'akunu
widongose 'unaka!

35 Komoiwa 'o kianikia yokula ma Jouka,
sigado salingou 'unali wokula 'onaka!"
36 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu wodiai
'okia sonaa moi-moi. 'Iodumu ge'ena
'una wapareta, de ge'ena ma dumutu ma
ngale wisiarene 'una. Powisitedene ma
Jo'oungu ma Dutu kaisi'ado-'adonika!
'Amin. Koge'enau.

12

1 'Esa moi riaka dodoto ka 'o
ngo-ngaku moi! Ma ngale ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi singina posironga
ma sureka ngoneno, sababu ge'ena ngoi
toga'asoko tosigou-gounguku nginika
la nia 'ahu niokula ma ngale winileleani
ma Jo'oungu ma Dutu, de 'awi singina
niasanangi. Winileleani ma Jo'oungu ma
Dutu salingou koge'ena.
2 'Uwa niakidomoteke 'o nyawa 'o
duniaka ne'ena gee kowido-domotekuwa
ma Jo'oungu ma Dutu. Madaka la ma
Jo'oungu ma Dutu wadiai 'ania singina
'idadi ma sungi, la niomangali. De ma
ngekomo ge'ena ngini nia'akunu nianako
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi mau -- ge'ena
la 'okia naga gee yaowa-owa de gee 'awi
singina yasa-sanangi de 'itoto-totomo.
3 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu
woikulakau 'o co-catu ma ngale todadi

'o su-suloko, ge'enau so tinidongose
ngini 'Esa moi nioodumu: Ma ngale ngini
ma sirete, 'uwa niatibangi kaifoloide
de gee yadae-daene, ma 'ena salingou
ngini ma sirete niatibangi de nia singina
'itipokoku ma ngale ngini ma sirete,
moteke kokia naga yaika 'ania co-catu
de 'ania ngo-ngaku gee ma Jo'oungu ma
Dutuno.
4 To ngone nanga roese ma kia sonaa 'o
gudaioka. Ma kia sonaa moi-moi ge'ena
to 'ena ma manarama 'imamo-moika.
5 Koge'enali mita ngone. Ngaro ngone
poodumu nanga gudaioka, ma ngone
ne'ena matero ka 'o roese moi sababu
pomarimoi de ma Kristus. De ngone moi-
moi kopomakamadawa, 'isoka nanga
roese ma kia sonaa 'imakadowanga moi
de moi.
6 Ngone moi-moi nanga co-catu ma
ngale poleleani ge'ena 'imakakaregu
moteke ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
singina ma sure. Ge'enau so ngone
salingou papake 'o co-catu ge'ena.
Nako to ngone nanga co-catu ma ngale
posihabari 'o habari ma Jo'oungu ma
Jo'oungu ma Dutuno, ge'ena salingou

posihabari moteke nanga ngo-ngaku ma
guata.
7 Nako to ngone nanga co-catu ma
ngale pakiriwo 'o nyawa, salingou
posigou-goungu pakiriwo. Nako to ngone
nanga co-catu ma ngale podotoko,
salingou posigou-goungu podotoko.
8 'O nyawa gee to 'ona manga co-catu
ma ngale yakisikuata 'o nyawa 'iregu,
salingou yosigou-goungu yakisikuata.
'O nyawa gee to 'ona manga co-catu
ma ngale yokula to 'ona manga kia
sonaa 'o nyawa 'ireguka, salingou yadiai
ge'ena de manga singina 'isa-sanangi.
'O nyawa gee to 'ona manga co-catu
ma ngale yosibalu-balusu, salingou
ma gou-goungu yosibalusu. 'O nyawa
gee to 'ona manga co-catu ma ngale
yakikalesangi 'o nyawa 'ireguka, salingou
yadiai de manga singina 'imore-morene.
9 Niakidora 'o nyawa ge'ena salingou
de nia singina ma gou-goungu.
Niodu'uduku 'o dorou, de nimasiga-gao
gee yaowa-owaka.
10 Tanu ngini nimakadora moi de moi
'isoka 'o 'esa moi ma dutu. De tanu ngini
niosisira-sira nimakahoromati moi de
moi.

11 Salingou niotangaro niomanarama,
'uwa nitebeturu. De nia magae 'o
Ngomasa 'Itebi-tebinino, niomanarama
ma ngale ma Jou winileleani.
12 Tanu ngini kaniomore-morene
nimasinganono ma Jo'oungu ma Dutuka,
niosabari 'o susa ma dodaka, de
niotangaro nimalahidoa.
13 Niakiriwo 'o nyawa yongaku-ngaku
gee yakisidukuranguku, de niakidawongo
'o nyawa yomasido-dogumu nia woaka.
14 Nioga'asoko ma Jo'oungu ma Dutuka
la wakisibarakati 'o nyawa-nyawa
nisa-sangisara nginika. Nioga'asoko ma
Jo'oungu ma Dutu wakisibarakati, 'uwa
nioga'asoko 'o gorosau.
15 Nimasidomorene de 'o nyawa gee
yomore-morene, de nio'ari de 'o nyawa
gee yo'ari-'ari.
16 Tanu ngini nio'ahu nimarimoi. 'Uwa
nimadaduie ma niogiamanai de 'o
nyawa gee kokiawa yakidaenuku. 'Uwa
nimamaoku ngini 'ifoloi niobarija.
17 Nako 'o nyawa 'o dorou yodiai
nginika, 'uwa niosikilioro de 'o dorou.
Niadiai 'okia naga gee 'o nyawa 'iodumu
yamaoku yaowa.

18 Naga nginioka nako nia'akunu de
niomariwo de ma goungu ma ngale
nio'ahu nimakasa-sanangi de 'o nyawa
'iodumu.
19 'Esa moi riaka dodoto ka 'o ngo-
ngaku moi tinisiboso-bosono! Nako 'o
nyawa 'o dorou yodiai nginika, ge'ena
koya'akunuwa ngini ma sirete niosikilioro
de 'o dorou. Madaka la ma Jo'oungu
ma Dutu wakihukumu. Sababu 'o
Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku, "Ma Jou
wongose konee: 'Ka ngoi duga 'ai hak
tosikilioro 'o nyawa manga dorou. Ngoi
'asa takihukumu.'"
20 Ma nako 'ania saturuu yakisawini,
ge'ena salingou niakikula 'o 'inomo, de
nako manga kibiti 'idudungu, niakikula
'o 'akere. Sababu nako niodiai koge'ena,
ge'ena 'ona 'asa yakimaeke.
21 'Uwa nimasidipipidilika 'o dorou nilaku,
ma salingou ngini nialaku 'o dorou, ma
ngekomo niadiai yaowa-owa.

13 1 'O nyawa 'iodumu salingou
yosingounu 'o pamaretaka,
sababu 'o pamareta 'iodumu
yomadamake 'o kuasa ma Jo'oungu
ma Dutuno, de 'o pamareta ne'ena

naga ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
wositatapu.
2 Ge'enau so 'o nyawa gee yomalawani
'o pamaretaka, ge'ena ma ngale
yalawani 'okia naga gee ma Jo'oungu
ma Dutu wositatapuokau. De 'o nyawa
gee koge'ena yodiai 'asa yamake 'o
hukumani.
3 Sababu 'o nyawa gee yodiai yaowa-
owa ge'ena 'uwau yakimodongo 'o
pamaretaka. Duga ka 'o nyawa gee 'o
dorou yodi-diai salingou yakimodongo.
Nako ngini niomau 'uwa niamao
nimodongo 'o pamaretaka, ge'ena ngini
salingou niodiai yaowa-owa la ngini 'asa
nisiarene.
4 Sababu 'o pamareta ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi gilaongo gee
yomanarama ma ngale to ngini 'ania
laha. Ma nako ngini niotingkai, ge'ena
ma goungu ngini salingou nimodongo
'onaka, sababu koiparacumawa 'ona
yopareta ma ngale 'o nyawa yakihukumu.
'Ona ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
gilaongo, 'onau ge'ena 'o hukumani
yakidu-dubutusu 'o nyawaka gee 'o
dorou yodi-diai.

5 Ge'enau so ngini 'Esa moi salingou
niosingounu 'o pamaretaka 'uwa duga
kaniomau la 'uwa nihukumu, ma mita
sababu 'ania singina ma dodaka niasahe
'ato salingou niakisingounu 'o pamareta.
6 Ge'enau mita ma sababu so ngini
niofangu 'o balasitengi. Sababu 'o
pamareta yosidagi 'o manarama ge'ena
ma ngale wileleani ma Jo'oungu ma
Dutu.
7 So ngini salingou niofangu 'o
pamaretaka 'okia naga gee salingou
niofangu. Salingou niofangu 'o
balasitengi gee ma balasitengi yoga-
ga'asoika. De salingou niofangu 'o lewo
kiaka naga gee 'o lewo yoga-ga'asoika.
Niaki'isene 'ona gee yadaene niaki'isene,
de niakihoromati 'ona gee yadaene
niakihoromati.
8 'Uwa nionagimi 'okia naga bato ka
moika ma, ma nako nionagimi ge'ena
duga ka 'o dora, ma ngale salingou
nimakadora moi de moi. Sababu 'o
nyawa gee yakidora-dora 'o nyawaka,
ge'ena yatotomokau 'o Musa 'awi
besesongo 'iodumu.
9 Sababu 'o besesongo ge'ena 'ingose
'ato: 'Uwa niosongou, 'uwa nioto'oma,

'uwa niotosiki, 'uwa niotaleana 'o nyawa
manga rongamoi, ge'ena 'iodumu
'isikatoomu de 'o besesongo 'iregu-regu
'imadadi ka 'o besesongo moioka ge'ena
la, "Niakidora 'o nyawa-nyawa 'isoka
ngini ma sirete nimadora."
10 'O nyawa gee yakidora-dora 'o nyawa
'ireguka, ge'ena ma raiokau koyodiaiwa
'o dorou 'o nyawaka go'ona. So 'o nyawa
gee yakidora-dora 'o nyawaka, 'ona
ge'ena yatotomokau 'o besesongo gee 'o
Musa wositota-totara ma mau 'iodumu.
11 'Iregu de ge'ena, ngini nianakokau
'ato ma 'orasi ne'enau ngini salingou
nimanako-nako. Sababu ma 'orasi ma
ngale 'inasilaha 'isori 'ifoloiokau ne'ena
naga, positero ma 'orasi gee ngone 'asa
kaikurue pongaku.
12 'Isi'ade-'ade 'o obiri rekeni 'ibibinoka
de rekeni 'iwangekau. So yaowa
ngone pomaogoro podiai 'o darusu
ma manarama. Ngone salingou
pomasi'omanguku de 'o darangi ma dae.
13 Ngone salingou padiai 'okia
sonaa 'isure-sure gee 'o nyawa yadi-
diai 'o darangioka, 'uwa niorame
kaniosidogosangou, bolo ni'eto. 'Uwa
nimakapake kanio'itimaronga, bolo

niamoteke nia nyafisuu ma dorou, 'uwa
niosiru-ruahe bolo nimakataleana.
14 Ma tanu ma Jou Yesus Kristus
wositantuu 'okia naga gee salingou
ngini niadiai. De 'uwa niamoteke 'o
nyawa 'isowo-sowono ma mau ma ngale
niomau niadiai 'ania nyafisuu ma mau.
14 1 Salingou niakidawongo 'o
nyawa gee manga ngo-ngaku
koikua-kuatuwa, 'uwa nimakaba-baili
de de 'ona ma ngale to 'ona ma sirete
manga di-dibangi.
2 Naga munuka yamaoku 'ato 'ona
kaidadi ya'odomo 'okia naga bato. Ma
naga munuka gee manga ngo-ngaku
koikuatuwa; 'ona yamaoku 'idadi
ya'odomo duga ka 'o sayoro.
3 'O nyawa gee kaidadi ya'odomo
'okia naga bato, 'uwa yositi-tingoono 'o
nyawaka gee ya'odomo 'o 'inomo kaita-
tantuu duga. Mita 'uwa yakisisisowono
'o nyawa gee ya'odomo 'okia naga
bato, sababu ma Jo'oungu ma Dutu
wakidawongokau.
4 Ngini koyadaenuwa niakisisisowono 'o
nyawa 'iregu manga gilaongo, koge'enali
mita koya'akunuwa niakisisisowono ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi gilaongo. 'O

gilaongo gu'una wadiai 'iti-tiai bolo
'isowo-sowono ge'ena 'awi tuangi 'awi
'urusangi. De dua 'o gilaongo gu'una
'asa wodiai yaowa-owa, sababu ma Jou
wa'akunu widiai koge'ena.
5 Naga munuka yamaoku 'o wange moi
'ita-tantuu 'ifoloi 'iparaluu de 'o wange
'iregu-regu, 'ena munukali yamaoku
'o wange 'iodumu ge'ena kaimatero.
Madaka la moi-moi yositantuu to 'ona
manga di-dibangi ma sirete.
6 'O nyawa gee yosilamo-lamo 'o wange
'ita-tantuu, 'ona yodiai koge'ena ma
ngale ma Jou wihoromati. 'O nyawa gee
ya'odo-'odomo 'okia naga bato, koge'ena
yodiai ma ngale ma Jou wihoromati,
sababu 'ona yo'amalaha ma Jo'oungu
ma Dutuka ma ngale 'o 'inomo ge'ena.
Koge'enali mita gee 'o nyawa ya'odomo
'o 'inomo kaita-tantuu duga, 'o nyawa
go'ona mita ma Jou wihoromati de
yo'amalaha ma Jo'oungu ma Dutuka.
7 Sababu ngone ge'ena ma ngale
powisitedene ma Jo'oungu ma Dutu
so po'ahu bolo posongene ge'ena ko
ngonewa ma sirete nanga mau.
8 Nako ngone po'ahu, po'ahu ma ngale
ma Jou. De nako ngone posongene,

posongene ma ngale ma Jou. So po'ahu
bolo posongene, ngone ne'ena to ma
Jou.
9 Ma sababu ge'enau so ma Kristus
wosongenokau de womomikokali. La
'una wodadi Jou ma ngale 'o nyawa
yo'ahu-'ahuosi de yosonge-songenokau.
10 So 'Esa moi! Ngini koidadiwa
niakisisowono nia 'esa moi ka 'o
ngo-ngaku moi, de koya'akunuwa
niakisiti-tingoono. Niongano-nganono!
Ngone poodumu 'asa potaari ma
Jo'oungu ma Dutuka ma ngale wonalega
ma diai.
11 Sababu naga 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isilefoku, "Ma Jou wongose, 'Ngoi ne'ena
ma Jo'oungu ma Dutu to'ahu-'ahu. 'O
nyawa moi-moi 'asa yosuba 'ai bionoka;
de 'o nyawa moi-moi 'asa yongose 'ato
ngoiou ne'ena ma Jo'oungu ma Dutu.'"
12 So ngone moi-moi 'asa potaari de
pomadasango ma Jo'oungu ma Dutuka
ma ngale to ngone nanga di-diai.
13 Sababu ge'ena 'uwau ngone
pomasikasala moi de moi. Ma 'ena 'ifoloi
yaowa 'uwa niodiai 'o kianikia gee ma
duanguku 'ania 'esa moi ka 'o ngo-ngaku
moi yosowono.

14 Ngoi de ma Jou Yesus mimarimoi,
so ngoi tanakokau ma Jo'oungu ma
Dutu wosidabi 'o 'inomo 'iodumu kaidadi
pa'odomo. Ma 'o kianikia 'o nyawa
koidadiwa ya'odomo, nako la 'ona
yamaoku koidadiwa ya'odomo.
15 Ma nako 'okia naga gee ngini
nia'odomo, so moi gee ka 'o ngo-ngaku
moi de de ngini manga singina 'isiri,
ge'ena ngini niodiai moteke ko 'o dorawa.
'Uwa niodiai 'ania 'esa moi yoliba sababu
'okia naga gee nia'odomo, sababu
ma Kristus wosongenokau ma ngale
wakisilaha 'ona.
16 Ge'enau so 'uwa niadiai 'okia naga
gee ngini niamaoku yaowa, ma 'o nyawa
'iregu yamaoku 'itorou.
17 Sababu nako ma Jo'oungu ma Dutu
wapareta 'o nyawa moi-moi nanga 'ahu,
ge'ena koisilamo-lamowau 'okia naga
gee pa'odomo de pa'okere. 'Isilamo-lamo
ge'ena la pamoteke ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi mau, nanga singina 'iriidi
de padawongo 'o morene 'o Ngomasa
'Itebi-tebinino.
18 'O nyawa gee ma Kristus wileleani
ma ngekomo kone'ena, 'ona ge'ena
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi singina

yasanangi, de 'o nyawa 'iregu-regu
yakihoromati.
19 Sababu ge'ena to ngone nanga
dumutu ge'ena la salingou posidadi 'o
rimoi de pomasikakuata moi de moi.
20 'Uwa ma sababu ka 'o 'inomo de
niatorou 'okia naga gee ma Jo'oungu ma
Dutu wamanaramokau. 'O sagala 'inomo
ge'ena ma goungu kaidadi pa'odomo,
ma ngone posowono nako la 'okia naga
pa'odomo de ma duanguku 'o nyawa
'iregu yosowono.
21 'Ifoloi yaowa 'uwau nio'odomo 'o
siode bolo 'uwau nia'okere 'o 'anggur
bolo niodiai 'okia naga gee ma duanguku
moi gee ka 'o ngo-ngaku moi de de ngini
yosowono.
22 Niaga-gaono 'okia naga gee ngini
niangaku-ngaku ge'ena, niadiai ge'ena
ka ma Jo'oungu ma Dutu 'awi bionoka
duga, ma ngale duga ka ngini ma
sirete. Yosanangioka 'o nyawa gee
koyomasisalawa yadiai 'okia naga gee
yamaoku 'iti-tiai.
23 Ma 'o nyawa gee ya'odomo 'o kianikia
la manga singina kailio-lio ma ma
duanguku kaya'odomoka, 'ona ge'ena
yosowono, sababu 'ona yodiai moteke ko

manga ngo-ngakuwa. De 'okia naga bato
yadiai moteke ko manga ngo-ngakuwa
ge'ena 'o sowono.

15 [1] Ngone gee nanga ngo-ngaku
'ikua-kuata salingou pakiriwo 'o
nyawa gee manga ngo-ngaku koikua-
kuatuwa manga singina ma dubuso.
'Uwa ngone pomau ka ngone ma sirete
posanangi.
[2] Koge'enali mita ngone moi-moi
salingou posisanangi nanga 'esa moi
manga singina, ma ngale to 'ona manga
laha, la manga ngo-ngaku 'ifoloi 'ikuata.
[3] Sababu ma Kristus mita kowanonuwa
ma ngale ka 'una ma sirete wosanangi.
'O Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku ma
ngale ma Kristus 'una koneda, "'O
sagala sigurubungu ma dumutu ngonaka
Jo'oungu ma Dutu 'idaenokau ngoiku."
[4] 'Iodumu gee ma sirasi 'isilefokau 'o
Buku 'Itebi-tebinoka ge'ena 'imadadi
to ngone nanga do-dotoko la de 'o
do-dotoko gee 'o Buku 'Itebi-tebinoka
ge'ena ngone 'inadiai potongosono
de pokuata sigado ngone 'idadi
pomasinganono ma Jo'oungu ma
Dutuka.

5 Tanu ma Jo'oungu ma Dutu gee
wosikua-kuata 'o nyawa manga ngo-
ngaku de 'o nga-ngaru ma titi, winiriwo
ngini ma ngale nio'ahu ka 'o singina
moi, moteke kokia naga gee ma Kristus
wido-domoteke yadaene yadiai.
6 La de ka 'o singina moi ngini nioodumu
'idadi winisiarene ma Jo'oungu ma Dutu
to ngone nanga Jou Yesus Kristus 'awi
Dea.
7 Sababu ge'ena tanu ngini 'Esa moi
nimakadawongo moi de moi de 'ania
singina 'isa-sanangi, 'isoka ma Kristusoli
winidawongo ngini ma ngale winisitedene
ma Jo'oungu ma Dutu.
8 Niongano-nganono, ma Kristus
wakileleaniokau 'o Yahudioka ma ngale
wosidumutu 'ato ma Jo'oungu ma Dutu
tatapu watotomo 'awi jaji nanga edete
de nanga dotumika.
9 'O Yesus mita wodiai la 'o nyawa
'iregu ma Jo'oungu ma Dutu wisiarene
ngano 'awi singina ma sure 'onaka. Ma
ngale ge'ena 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isilefoku konee, "Sababu ge'ena ngoi
'asa tonisiarene naga 'o sagala nyawa
manga sigoronaka, de ngoi 'asa tonyanyi
tonisiare-arene ngona."

10 Ma ngale ko 'o Yahudiokawa, naga
'isilefoku koneda mita, "Ee sagala
nyawa, salingou niomore-morene de
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umati gee
wakiiri-iriki!"
11 De nedali mita, "Winisiarene ma
Jo'oungu ma Dutu ee nyawa 'iodumu,
tanu 'o nyawa 'iodumu wisiarene 'una!"
12 De nedali mita 'o Yesaya wosidemo,
"'O Isai 'awi waatino 'asa wimoi woboa
gee dua wodadi Koana ma ngale
wapareta 'o sagala nyawa. 'Unakau
ge'ena 'o sagala nyawa go'ona dua
yomanganono."
13 Tanu ma Jo'oungu ma Dutu 'o singina
nganono ma titi wadiai 'ania singina
'imore-morene de niosanangi sababu
ngini niongaku 'unaka. La de 'o Ngomasa
'Itebi-tebini ma kuasa, 'ania singina
nganono ma Jo'oungu ma Dutuka
kaidogo-dogo.
14 'Esa moi riaka dodoto ka 'o ngo-
ngaku moi! Ngoi tanako naga 'o gudai
yaowa-owa nginioka. Ngini nianako
'okia sonaa 'o gudai, de mita 'idadi
nimakadotoko moi de moi.
15 Ma naga 'o ngai muruo naga ngoi
tinisinganono tositi-tiaika 'o suratioka

ne'ena, ngano ma Jo'oungu ma Dutu
woikulakau 'o manarama ge'ena.
16 'Una woigorakokau ngoi todadi ma
Kristus Yesus 'awi ro-riwo ma ngale
woisuloko 'o nyawa-nyawaka gee ko
'o Yahudiokawa. De ngoi tosihabari 'o
Habari ma Owa ma Jo'oungu ma Dutuono
'isoka 'o 'imam. La 'o nyawa-nyawa gee
ka 'o Yahudiokawa 'idadi ma Jo'oungu
ma Dutu wakidawongo 'isoka 'o su-suba
moi gee 'awi singina yadae-daene, gee
'o Ngomasa 'Itebi-tebini yakisitebinokau.
17 De sababu ngoi de ma Kristus
mimarimoikau, so ngoi kaidadi tamaoku
'ai singina 'iamoko de 'ai manarama ma
ngale towileleani ma Jo'oungu ma Dutu.
18 Ngoi tomoroini tobicara koge'ena
duga ka gee 'okia naga ma Kristus
wadiaiokau ma ngekomo ngoi, la gee ko
'o Yahudiokawa yosingounu ma Jo'oungu
ma Dutuka. Ge'ena dau tadiai ge'ena de
'ai demo-demo de 'ai di-diai,
19 de 'o no-nako 'ihera-herangi de 'okia
sonaa kobiasawa, 'iodumu ge'ena 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini ma kuasa. So 'o
Habari ma Owa ma ngale ma Kristus
'iodumu tositotarokau 'o nyawa-nyawaka

'ikurue 'o Yerusalemuoka sigado 'o
Ilirikum.
20 To ngoi 'ai singinaka, ge'ena la
tosihabari 'o Habari ma Owa ma
Jo'oungu ma Dutuno gee kiaka naga 'o
nyawa kowigi'isenuawasi ma Kristus.
Sababu ngoi tooluku tosidowanga
'o manarama gee 'o nyawa 'iregu
yosikuruekau, 'isoka 'o woa yosigoko 'o
nyawa 'iregu manga fandaside.
21 'O Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku,
"'O nyawa-nyawa gee koma'iwasi
yadawongo 'o habari ma ngale 'una,
'asa yamake, de 'ona gee koma'iwasi
yo'isene, 'asa yasahe."
22 Sababu 'ai manaramou ge'ena so
koidadiwasi taika tinilega.
23 Ma ma 'orasi ne'ena 'ai manarama
ma daeraaka ne'ena 'iduangokau. De 'o
taunu muruonou naga ngoi tomau taika
nginika.
24 Ngoi 'ai singinaka dua totuluokasi
nginika gee 'ai do-dagi ma sigoronaka
tosikaika 'o Spanyolika, la pomakamake
de de ngini de pomasido-domorenokasi
'o 'orasi moi. Ge'ena 'ipasa de niriwosi ma
ngale tosigila 'ai do-dagi 'o Spanyolika.

25 Ma ne'ena ngoi 'o Yerusalemukasi
totagi ma ngale ta'asa 'o ro-riwo 'o pipi
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umatika
doka.
26 Sababu 'o jamati 'o Makedoniaka
de 'o Akhayaka yaputusokau ma ngale
yokula 'o ro-riwo ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi 'umatika gee yosusa-susa 'o
Yerusalemuoka.
27 'Ona de manga singina 'isa-sanangi
yaputusu ma ngale yokula 'o ro-riwo. Ma
goungu yadaene 'ona yakiriwo nanga
'esa moi yosusa-susa 'o Yerusalemuoka
go'ona, sababu 'o Yahudi ma nyawanou
ge'ena so ko 'o Yahudiokawa yamakekau
'o co-catu ma Jo'oungu ma Dutuno.
So ko 'o Yahudiokawa mita yadaene
yakiriwo 'o Yahudi ma nyawaka de 'o
sagala co-catu ma rupa 'o barangi.
28 Nako ngoi taduangokau 'ai manarama
ne'ena, de tokulakau 'o ro-riwo gee
'ilomu-lomunou ge'ena 'o nyawa yosusa-
susaka 'o Yerusalemuoka, ge'ena ngoi
dua totagi 'o Spanyol ma tonaika, taboa
to ngini 'ania kotano.
29 Nako ngoi taika nginika, ma raiokau
tosiboa 'o co-catu 'o gudai ma Kristusino
ma ngale ngini.

30 De nanga Jou Yesus Kristus, de 'o
dora gee 'o Ngomasa 'Itebi-tebinino,
ngoi toga'asoko tosigou-gounguku
nginika, tanu ngini de de ngoi polahidoa
posigou-gounguku ma Jo'oungu ma
Dutuka ma ngale nisilahidoa ngoi.
31 Niolahidoa la ma Jo'oungu ma Dutu
woisipidili 'o nyawa koyongaku-ngakuwa
'o Yudeaka manga giama ma soatoka,
de 'ai manarama ma ngale ta'asa 'o
ro-riwo 'o Yerusalemuka ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umati ge'enaka
doka 'idadi yadawongo de manga singina
'isa-sanangi.
32 La nako ma Jo'oungu ma Dutu
wosimoteke, ngoi 'idadi taika nginika
de 'ai singina 'isa-sanangi. De ngoi
'asa tamao 'ai singina 'ikuata gee ngoi
nginioka naga.
33 Tanu ma Jo'oungu ma Dutu 'o
sanangi ma titi, naga de de ngini 'esa
moi nioodumu. 'Amin. Koge'enau.
16 1 Ngoi tomau la ngini mininako
nanga biranga mongaku-ngaku
mimoi mi ronga ngo Febe. Muna
makileleani 'o jamati 'o Kengkreaka.
2 Tanu minidawongo muna sababu
muna mita mongaku-ngaku ma Jouka.

De ma goungu ngone 'o nyawa pongaku-
ngaku ma Jo'oungu ma Dutuka salingou
pomakadawongo moi de moi. Tanu
miniriwo muna nako la muna moparaluu
miniriwo, sababu muna ma sirete
makiriwokau 'o nyawa gudai, ge'ena dau
ma dodaka ngoi sona.
3 Niositotara 'ai tabea 'o ngo Priskilaka
de 'o Akwilaka, 'ai ma-manai gee
miomasida-damanarama ma Kristus
Yesus 'awi manaramoka.
4 'Ona ka ma etau de yosongene sababu
yomau ngoi 'isilaha. Ngoi to'amalaha
'onaka, de duga ka ngoiwa ma 'o jamati
'iodumu gee ko 'o Yahudiokawa mita
yo'amalaha 'onaka.
5 Niositotara mita 'ai tabea 'o jamatika
gee yomatoomuno 'o ngo Priskila de
'o Akwila manga woaka. 'Ai tabea 'o
Epenetusika gee towisiboso-bosono.
'Unau ge'ena 'isira wongaku ma
Kristusika 'o Asia ma daeraaka.
6 'Ai tabea tositago-tago 'o ngo
Mariaka mita. Muna momanaramokau
momakua-kuata ma ngale miniriwo
ngini.
7 Niositotara mita 'ai tabea 'o
Andronikusika de 'o Yuniasika. 'Ona

ge'ena ka 'o suku moi de de ngoi
de mimasidubuiokau de de ngoi.
'Onau ge'ena yakiho-horomati naga
'o su-sulokoka, de ma 'orasi ngoi
kotongakuwasi ma Kristusika 'ena 'onau
ge'ena yongakuokau.
8 'Ai tabea 'o Ampliatusika, gee
towisiboso-bosono ngano 'una de de
ngoi miomarimoiokau de ma Jou.
9 Niositotara 'ai tabea 'o Urbanusika
to ngone nanga manai gee
pomasidamanarama ma ngale ma
Kristus 'awi manarama. 'Ai tabea
tositago-tago mita 'o Stakhisika gee
towisiboso-bosono.
10 'Ai tabea 'o Apelesika, gee ngaro
wosangisarakau ma 'inyatakau 'ato
'una ge'ena 'awi ngo-ngaku tatapu
'ikua-kuata ma Kristusika. Mita 'ai tabea
'o Aristobulusika de 'awi woa ma dodaku.
11 De 'ai tabea 'o Herodionika 'ai manai
ka 'o suku moi de de ngoi. Mita 'ai tabea
tositago-tago 'o Narkisus 'awi woa ma
dodaku gee yongaku-ngaku ma Jouka.
12 'Ai tabea 'o ngo Trifena de
ngo Trifosaka gee yomakua-kuata
yomanarama ma ngale ma Jou wi
manarama, mita 'ai tabea 'o ngo

Persiskaka gee tomisiboso-bosono. Muna
mita momariwo momanarama ma ngale
ma Jou wi manarama.
13 'Ai tabea 'o Rufusika gee ma
Jo'oungu ma Dutu wiiri-iriki, 'una ge'ena
kawisiare-arene. Mita 'ai tabea 'o Rufus
ma 'esaka, muna ge'ena moisibosono
ma sala so tamaoku 'isoka to ngoiou 'ai
'esa ma dutu.
14 Niositotara 'ai tabea 'o Asinkritusika,
'o Flegonika 'o Hermesika, 'o Patrobasika
'o Hermesika de nanga 'esa moika gee ka
'o ngo-ngaku moi, gee yomasida-da'asa
de de 'ona.
15 'Ai tabea 'o Filologusika de ngo
Yuliaka, 'o Nereus de ma birangika, 'o
Olimpasika de 'o nyawa yongaku-ngaku
yoodumika gee yomasida-da'asa de de
'ona.
16 Nimakatabea moi de moi ka 'o
ngo-ngaku moi de 'o no-nako ma ngale
nimasikabosono. Ma Kristus 'awi jamati
'iodumu manga tabea yositotara nginika
'Esa moi.
17 'Esa moi riaka dodoto ka 'o
ngo-ngaku moi! Ngoi toga'asoko
tosigou-gounguku: Niomasitiari 'o
nyawaka gee 'o kadi-dingaka yodi-diai de

yakaruahe 'o nyawa manga ngo-ngaku
ma Jouka. 'Ona yosidotoko 'okia naga
gee 'imakatilikutu de 'o do-dotoko gee
ngini nimadotokokau. So nimasikurutu 'o
nyawa-nyawaka koge'ena yodi-diai.
18 Sababu 'o nyawa gee koge'ena
yodi-diai, ge'ena ko ma ngalewa 'ato
yomanarama ma dumutu wileleani ma
Kristus to ngone nanga Jou, so 'ena ka to
'ona ma sirete manga nyafisuu. Manga
demo-demo kadakuino de posironga
'isureka po'isenika, de ge'enau 'ona
yosihaga 'o nyawaka gee manga singina
'ibo-boooto.
19 'O nyawa 'iodumu yanakokau 'ato
ngini niamoteke ma sala 'o Habari ma
Owa ma Jo'oungu ma Dutuno. Ge'enau
so ngoi tomorene ma sala sababu ngini
niodomoteke 'o Habari ma Owa. Ngoi
tomau la ngini niocawaro ma ngale 'okia
sonaa yaowa-owa de nimasiresene 'o
dorou.
20 Ma Jo'oungu ma Dutu 'o sanangi
ma titi, wacobou wadiai 'o Tokata ma
Koana koimado-do'oawau ma ngale
nialakuokau. Tanu 'Esa moi kaitaurika
ma Yesus Kristus to ngone nanga Jou
winisibarakati!

21 'O Timotius to ngoi 'ai manai
mimasida-damanarama, wositotara 'awi
tabea nginika. Koge'enali mita 'o Lukius,
'o Yason de 'o ngo Sosipater, gee ka 'o
suku moi de de ngoi.
22 Ma surati ne'ena ge'ena ngoiou ma
sirete 'o Tertius tolefo. Ngoi tinitabea
nginika gee ka 'o ngo-ngaku moi.
23 'O Gayus 'awi tabea wosidingoto
nginika. Ngoi tomasido-dogumika
'awi woaka, de 'amia jamati mita
yomalomuno ma Jo'oungu ma Dutu
wisiare-arene ge'enaka. 'O Erastus
'o kotaka ma pipi ma ga-gao ma
balusu, 'awi tabea wosidingoto nginika.
Koge'enali mita nanga 'esa moi ka 'o
ngo-ngaku moi 'o Kwartus.
24 [Tanu to ngone nanga Jou Yesus
Kristus winisibarakati ngini nioodumu.
'Amin. Koge'enau.]
25 Powisiarene ma Jo'oungu ma Dutu!
Sababu moteke 'o Habari ma Owa gee
ngoi tositota-totara, 'una wopareta
wosikuata to ngini 'ania ngo-ngaku. Ma
Habari ma Owa ma ngale ma Yesus
Kristus ge'ena 'isiwaitokau nginika, ka 'o
Yahudiokawa. De ge'ena 'o do'ingou 'o
nyawa kayanakowasi.

26 Ma Jo'oungu ma Dutu woka-kakali
'awi pareta ma batingi koi'iwa. Ma
'orasi ne'ena 'okia naga gee womau
wodiai ge'ena wositotarokau moteke
'o nabii-nabii manga le-lefo. Ge'ena
wositotara la 'o nyawa 'iodumu yongaku
de yosingounu 'unaka.
27 'Unau ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
womatengo-tengoka, 'una 'o cawaro ma
titi. Tanu 'o nyawa 'iodumu wisitedene
kaisi'ado-'adonika ma ngekomo
pomarimoi de ma Yesus Kristus! 'Amin.
Koge'enau. Ngoi 'o Paulus, ma Kristus
Yesus 'awi gilaongo, tinitabea!

1 Korintus

1 [1] 'Esa moi ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
kawasa 'o Korintus ma kotaka! Ngini
ma Jo'oungu ma Dutu wini'asokokau
ma ngale niodadi to 'una 'awi kawasa,
sababu ngini nimarimoiokau de ma
Kristus Yesus de 'o sagala nyawa kiaka
naga bato gee wisuba-suba ma Jou
Yesus Kristus, 'una ge'ena to 'ona
de mita to ngone nanga Jou. Ngoi 'o
Paulus de nanga 'esa moi 'o Sostenes,
mioga-ga'asoko tanu ma Jo'oungu ma
Dutu de ma Jou Yesus Kristus nikula 'o
co-catu de 'o sanangi. Ngoi ma Kristus
Yesus 'awi su-suloko totulisi 'o surati
ne'ena. Ngoi ma Jo'oungu ma Dutu ma
sirete woigoraka todadi 'o su-suloko
moteke to 'una 'awi mau.
[2] (1:1)
[3] (1:1)
[4] Ngoi kaitaurika to'amalaha ma
Jo'oungu ma Dutuka ma ngale ngini,
sababu ngini niamakekau 'o co-catu ma
Jo'oungu ma Dutuno ma ngekomo ma
Kristus Yesus.

5 Sababu ngini nimarimoiokau de ma
Kristus, ma ngale ge'ena naga 'o sagala
moi-moioka ma Jo'oungu ma Dutu
winikulakau 'okia sonaa yaowa-owa
posironga 'o gudai. Ge'ena dau ma
dodaka ngini niosikanako ma sala ma
ngale ma Jo'oungu ma Dutu 'awi mau,
de niobarija niodotoko 'o sagala moi-moi
gee nianako-nako.
6 Ge'ena 'isidumutu 'ato 'o habari ma
ngale ma Kristus gee ma gou-goungu
'ania singinaka yawosangokau,
7 la 'o co-catu ka 'o ngai moi ma 'uwa
'ikurangi ma 'orasi ngini winida-damaa
nanga Jou Yesus Kristus woboali de 'o
nyawa 'iodumu wimake.
8 Ma Kristus ma sirete 'asa winiriwo
la nia ngo-ngaku 'ikua-kuata sigado
ma do-dogumika, la gee ma 'orasi 'una
woboali 'ena to ngini nia sowono koi'iwa.
9 'Okia naga ma Jo'oungu ma Dutu
wojajiokau ge'ena ma raiokau wadiai.
'Unau ge'ena wini'asokokau ma ngale
nimarimoi de 'awi Ngowaka, ge'ena la
ma Yesus Kristus to ngone nanga Jou.
10 'Esa moi riaka dododo ka 'o ngo-ngaku
moi, de ma Yesus Kristus to ngone nanga
Jou 'awi ronga, ngoi toga'asoko tanu

ngini nioodumu nimakadomoteke la 'uwa
'idadi 'o kadi-dingaka naga nginioka.
Tanu ngini nimarimoi ka 'o singina moi
de nia di-dibangi ka moi.
11 Sababu 'o ngo Kloe 'ami woa ma
dodaku yosidemo ngoino 'ato nginioka
naga nimakaributuku.
12 'Ai dumutu ge'ena la nginioka
naga munuka yongose 'ato, "Ngoi 'o
Paulus towimoteke," munuka yongose
'ato, "Ngoi 'o Apolos towimoteke," de
munukali yongose 'ato, "Ngoi 'o Petrus
towimoteke," 'asa de munukasi yongose
'ato, "Ngoi ma Kristus towimoteke."
13 Ma Kristus ge'ena koidadiwa wipula-
pula! Ko ngoi 'o Paulusuwa 'iso-songene
'isidele 'o gotade ma ngale tiniriwo ngini.
De ngini ma ni'osiki ko de to ngoiwa 'ai
ronga de ko ma ngalewa 'ato ngini to
ngoi 'ai do-domoteke!
14 To'amalaha sababu nginioka komoiwa
tini'osiki, duga ka 'o Krispus de 'o Gayus,
15 'uwa sigado naga 'o nyawa yongose
'ato ngoi tini'osikokau la niodadi to ngoi
'ai do-domoteke.
16 Ee 'igoungu, 'o Stefanus de 'awi
woa ma dodaku ge'ena ngoi taki'osiki.

Ma 'iregu de go'ona ngoi toma-maoku
komoiwau ngoi taki'osiki.
17 Ngoi ma Kristus woisuloko ko 'o
nyawawa taki'osiki, ma 'ena tosihabari 'o
Habari ma Owa ma Jo'oungu ma Dutuno,
de ge'ena mita salingou tadiai ko de 'o
nyawawa ma barija tosibicara, la ma
Kristus wosongene 'o salipoka ma kuasa
'uwa kaiparacuma sababu kayasahewa.
18 Sababu 'o nyawa gee dua 'asa
yobinasa, 'ona yongose 'ato 'o habari ma
ngale ma Kristus wosongene 'o salipoka
ge'ena ka 'o ngeluku. Ma ngone gee
ma Jo'oungu ma Dutu wonasilahakau,
panakokau 'ato 'o habari ge'ena ma
ngale ma Jo'oungu ma Dutu wosidumutu
'awi kuasa 'iamoko ma sala.
19 Sababu naga 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isilefoku ma Jo'oungu ma Dutu wongose
'ato, "'O nyawa gee yoca-cawaro manga
barija 'asa tadiai ma faedaa koi'iwa, de
'o nyawa manga singina 'iriko-rikoto 'asa
taisangoka."
20 Aa! Ma faedaa koi'iwa 'o nyawa
gee yoba-barija go'ona, de ma faedaa
koi'iwa gee yodoto-dotoko 'o besesongo
'o Musa wositota-totara moteke ka
to 'ona manga di-dibangi. Mita ma

faedaa koi'iwa 'o nyawa gee yoba-barija
yomatiba-tibangi ka de 'o dunia ma
nyawa manga di-dibangi. Ma Jo'oungu
ma Dutu wosidumutokau 'ato 'o dunia
ne'ena ma barija ge'ena ka 'o ngeluku.
21 Sababu ngaro kokia naga bato 'o
nyawa manga barija, 'ona koya'akunuwa
winako ma Jo'oungu ma Dutu ka de
to 'ona ma sirete manga barija. Ma
ngano ma Jo'oungu ma Dutu wobarija so
wakisilaha 'o nyawa gee yongaku-ngaku
'unaka ma ngekomo 'o habari gee ngomi
miositota-totara, gee 'o dunia ma nyawa
yamaoku ka 'o ngeluku.
22 'O Yahudioka yoga'asoko 'o no-nako
'ihera-herangi ma ngale 'isinyata 'ato ma
Jo'oungu ma Dutu naga womanarama,
de ko 'o Yahudiokawa yosilamo-lamo
yanonu 'o barija.
23 Ma ngone ne'ena duga kaposihabari
ma Kristus wosongene 'o salipoka. Ma
habari ge'enau 'o Yahudioka yomadegese
ma ngale. De ko 'o Yahudiokawa 'ona
yamaoku ge'ena ka 'o ngeluku.
24 Ma 'o nyawa gee ma Jo'oungu ma
Dutu waki'asokokau, 'o Yahudioka bolo
ko 'o Yahudiokawa, 'o Habari ma Owa
ma ngale ma Kristus ge'ena 'isidumutu

ma Jo'oungu ma Dutu 'awi kuasa de 'awi
barija.
25 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
manarama gee 'o nyawa yamaoku ka 'o
haga-haga, ge'enau 'ifoloi 'ibarija de 'o
nyawa manga barija. De ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi manarama gee 'o nyawa
yamakeka koikuatuwa, ge'enau 'ifoloi
'ikuata de 'o nyawa ma guata.
26 'Esa moi riaka dodoto, bika niongano-
nganono kokia 'ania jako ma 'orasi
ma Jo'oungu ma Dutu wini'asoko.
Moteke 'o nyawa ma di-dibangi,
koyamuruokawa nginioka naga gee
yoba-barija, bolo yopa-pareta, bolo 'o
nyawa yola-laagomo.
27 'O nyawa gee 'o duniaka ne'ena
yakimakeka yohaga-haga, go'onau
ma Jo'oungu ma Dutu wakiiriki la 'o
nyawa yoba-barija moteke 'o dunia
ma di-dibangi yakimaeke. De 'o nyawa
gee moteke 'o dunia ma di-dibangi
yakimakeka koyokuatuwa, 'onau ma
Jo'oungu ma Dutu wakiiriki la 'o nyawa
gee yokua-kuata de yomo-moroini
yakimaeke.
28 Ma Jo'oungu ma Dutu wairiki 'o
nyawa gee 'o duniaka ne'ena yamaoku

kokiawa yakidaenuku, yotingoono, de
manga faedaa koi'iwa, la ma Jo'oungu
ma Dutu watorou gee 'o nyawa 'o
duniaka yamaoku 'iparaluu ma sala.
29 Koge'ena la ka moi ma 'uwa yomaie
ma Jo'oungu ma Dutu wi bionoka.
30 Ma Jo'oungu ma Dutuou ma sirete
wodiai so ngini nimarimoi de ma Kristus
Yesus. Ma ngekomo ma Kristus, ngone
'idadi pobarija, de ma ngekomo 'unali
mita, ma Jo'oungu ma Dutu wodiai
ngone pomarimoioli de de 'una, wonadiai
ngone ka to 'una ma sirete 'awi 'umati,
de wonasipidilokau 'o sowonoka.
31 So 'isoka gee 'isitulisuku 'o Buku
'Itebi-tebinoka, "'O nyawa gee yomau
manga singina 'imore-morene, salingou
yomorene sababu 'okia naga gee ma
Kristus wodi-diai."

2

1 'Esa moi riaka dodoto ka 'o
ngo-ngaku moi! Ma 'orasi ngoi
toboa nginika de tinisitotara ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi singinaka
'okia naga wadiai ma ngekomo ma
Kristus gee ngini konianakowasi, ngoi
kotapakewa 'o demo-demo gee duga
ka 'o nyawa yo'isenika 'isanangi de
kotosimole-molewa 'o barija.

2 Sababu ngoi taputusokau 'ato kokia
naga ma do'ingo ngoi de de ngini,
ngoi 'asa kotinisitotaruwa 'okia sonaa
'ikakaregu-regu, duga ka ma Yesus
Kristus wonasilaha-laha wosongene ma
ngale wisidele.
3 Gee ngoi tomanoa de de ngini, ngoi
'ai roese koikuatuwa de 'imodongo
katoti-tirine.
4 'O habari gee tositota-totara nginika,
ge'ena kotopakewa 'o demo-demo gee
duga ka 'o nyawa yo'isenika 'isanangi.
Ngoi tositotara 'o habari ge'ena, de ma
do-dagi gee 'isidumutu 'ato 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'ikuasa,
5 la 'ania ngo-ngaku ma Kristusika 'uwa
ma titi ka 'o nyawa ma barijaka, ma 'ena
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi kuasaka.
6 Ngaro koge'ena, ma naga 'o nyawa-
nyawaka gee manga ngo-ngaku
'ikuatokau, ma goungu ngoi tositota-
totara ge'ena 'o barija. Ma 'o barija
ne'ena ko 'o duniawa ma barija, bolo
koyopa-paretawa ma 'orasi ne'ena
manga barija, gee manga kuasa ge'ena
'asa 'iisanga.
7 'O barija gee tositota-totara, ge'ena
ma Jo'oungu ma Dutuno. 'O barija

ge'ena ma sira ma Jo'oungu ma Dutu
kowosidumutuawasi 'o nyawaka, ma
wasadiakou ka 'o dunia ne'ena ma
koisidadiwasi, ma ngale to ngone nanga
kumati de nanga sanangi.
8 Yopa-pareta ma 'orasi ne'ena gee ka
moi ma koyanakowa ma ngale 'o barija
ge'ena. Sababu, nako la yanakokau, ma
raiokau 'ona 'asa kowisideluawa ma Jou
gee woku-kumati gu'una 'o salipoka.
9 Ne'enau ma dumutu 'o Buku 'Itebi-
tebinoka 'isilefoku, "'Okia naga gee
koma'iwa 'o nyawa yamake de yo'isene,
de koma'iwa mita 'ibaoro manga
singinaka, ge'enau ma Jo'oungu ma
Dutu wadua-duangou ma ngale 'o
nyawa-nyawa gee wisiboso-bosono
'unaka."
10 Ma ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
wosidumutokau ngoneno ma ngekomo
'awi Ngomasa 'Itebi-tebini. 'O Ngomasa
'Itebi-tebini ge'ena yalega 'isidi-diai 'okia
sonaa moi-moi sigado ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi mau 'okia naga wodiai gee
kowosidumu-dumutuawasi.
11 Sababu gee yanako 'o nyawa moi-moi
manga singina ma dodaka, ge'ena la
'ona ma sirete manga singina. Koge'enali

mita ma Jo'oungu ma Dutu. Gee yanako
to 'una 'awi singina ma dodaka, ge'ena
duga ka to 'una ma sirete 'awi Ngomasa
'Itebi-tebini!
12 De ngone kowonakulawa 'o dunia
ne'ena ma di-dibangi, ma 'ena 'o
Ngomasa ma Jo'oungu ma Dutuno, la
ngone panako 'iodumu gee ma Jo'oungu
ma Dutu wonakulakau.
13 Sababu ge'ena nako ngomi miosiwaiti
'o nyawa-nyawaka gee 'onaka de ma
'ena 'o Ngomasa 'Itebi-tebini, ngomi
miositotara ko de 'o nyawawa ma barija,
ma 'ena moteke 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
ma do-dotoko.
14 'O nyawa gee 'onaka koi'iwa
'o Ngomasa 'Itebi-tebini, 'ona
koya'akunuwa yadawongo 'okia
naga gee 'o Ngomasa ge'ena 'isidumutu.
Sababu 'okia naga gee 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'isidumu-dumutu ge'ena
'ona yamaoku ka 'o haga-haga bolo
ma faedaa koi'iwa. 'Isoka koge'ena dau
ge'ena 'idadi yasahe duga ka 'o Ngomasa
'Itebi-tebini yakiriwo.
15 'O nyawa gee 'onaka de ma 'ena
'o Ngomasa 'Itebi-tebini, 'idadi yasahe
'o do-dotoko ma ngale ma Jo'oungu

ma Dutu, ma 'o nyawa gee 'onaka
koi'iwa 'o Ngomasa 'Itebi-tebini, 'ona
koidadiwa yasahe 'o nyawa gee 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini yakiparetano
manga di-dibangi.
16 Naga 'o Buku 'Itebi-tebini ma dodaka
'isilefoku konee, "Komoiwa yosikanako
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi di-dibangi,
de komoiwa 'idadi widongose." Ma
ngonekau ne'ena de ma 'ena ma Kristus
'awi di-dibangi!
3 1 'Esa moi riaka dodoto ka 'o ngo-
ngaku moi, ma sira ngoi nginioka
taika ngoi tanu koidadiwa tinisidemo
nginika 'isoka 'o nyawaka gee 'onaka de
ma 'ena 'o Ngomasa 'Itebi-tebini. Ngoi
'idadi tobicara nginika duga 'isoka 'o
nyawaka gee yo'ahu moteke ka 'o duniasi
ma mau, 'isoka 'o nyawa gee manga
ngo-ngaku ma Kristusika koikuatuawasi
so matero ka 'o la'ekatiosi.
2 Gee tinisidoto-dotokokau ma sira
ge'ena matero ka 'o la'ekati ma 'inomosi
tinikula. 'O do-dotoko gee matero ka 'o
'inomo 'i'opi-'opini kotinikulawasi sababu
ngini konia'akunuawasi. De ma 'orasi
ne'ena mita konia'akunuawasi,

3 ngano ngini nio'ahu moteke ka to
ngini nia du-duaka 'ito-torou. Sababu
nako ngini kanimakataleanosi, de
kanimakaributuosi moi de moi, ge'ena
'isidumutu 'ato ngini nio'ahu moteke ka
'o duniasi ma mau, so kaimatero de 'o
nyawa gee kowinakowa ma Jo'oungu ma
Dutu.
4 Nako naga munuka yongose 'ato,
"Ngomi 'o Paulus mimoteke," de
munukali yongose, "Ngoi 'o Apolos
towimoteke," koge'ena niodi-diai ge'ena
'isidumutu 'ato ngini ge'ena 'isoka 'o
nyawa gee yamote-moteke 'o dunia ma
mau-mau.
5 'O Apolos de ngoi 'o Paulus ge'ena
koifoloiwa 'iparaluu. Ngomi ne'ena duga
ka ma Jo'oungu ma Dutu mileleani, gee
minisi'asakau niongaku ma Kristusika.
Ngomi duga kamiosidagi moi-moi
mia manarama gee ma Jou wokulano
ngomioka.
6 So ngoi ne'ena 'isoka 'o fini totuduku,
'o Apolos 'una watiodo, ma ma Jo'oungu
ma Dutu ma sirete wosigo'oo ma fini
ge'ena.
7 So 'ifoloi 'iparaluu ge'ena ko gee
yotudu-tudukuwa de yoti-tiodowa, ma

'ena ma Jo'oungu ma Dutu. Sababu 'una
wosigo'oo.
8 Ma fini yotudu-tuduku de yoti-tiodo
ge'ena kaimatero, moi-moi 'asa
yomadamake manga parasengi moteke
manga manarama.
9 Ngomi ge'ena mimasida-damanarama
de ma Jo'oungu ma Dutu, de ngini
ge'ena 'isoka ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
bairi. Mita 'isoka ma Jo'oungu ma Dutu
'awi woa.
10 De 'o barija ma Jo'oungu ma Dutuno,
ngoi ne'ena matero ka 'o woa todiai
toba-barija, so 'isoka tadiaikou 'o woa
ma fandasi, de 'o nyawa 'iregu ma woa
yosigoko ge'ena ma fandaside. Nago'ona
bato salingou yosilega yosidi-diai kokia
yosigoko 'o fandasi ge'ena ma dekude.
11 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu ma
sirete wositatapuokau ma Yesus Kristus
'una ge'ena 'isoka 'o woa ge'ena ma
fandasi, so koi'iwa 'o fandasi 'iregu.
12 Ma fandaside ge'ena munuka
yosigoko yopake 'o guraci, munuka 'o
saaka, munuka 'o teto 'isure-sure de
'ihali-hali, de munuka yopake 'o gota, 'o
'ubutu 'i'osa-'osaka bolo 'o bira ma 'owi.

13 'O nyawa moi-moi manga manarama
'asa ma Kristus walega ma diai ma 'orasi
woboali, matero ka 'o 'uku 'okia sonaa
'isitaili. So ge'ena ma wange 'o nyawa
moi-moi manga manarama ma sowoko
'asa 'iwaiti 'isure bolo ko'uwa.
14 Nako 'isi'ade-'ade 'o woa gee
yadi-diaide 'o fandasioka ge'ena 'o 'uku
'itahani, 'o nyawa go'ona 'asa yamake 'o
parasengi.
15 Ma nako 'o nyawa manga manarama
ge'ena kaya'ukuoka, ma ngale manga
manarama 'itorou, ge'ena dua manga
parasengi koyamakewa. 'Ona 'asa
yakisilaha ma 'isoka 'o 'ukuoka de
yakitobakino.
16 Ngini ma rai nianakokau 'ato ngini
ge'ena matero ka ma Jo'oungu ma Dutu
'awi woa, de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
'imanoa nginioka.
17 Nako naga moikani yatorou ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi woa, ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu mita 'asa wakibinasa
'o nyawa go'ona. Sababu ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi woa ge'ena ka to 'una
duga, de nginiou to 'una 'awi woa ge'ena.
18 Ka moi ma 'uwa yomasihaga. Nako
naga nginioka yomamaoku yobarija

moteke 'o nyawa 'o duniaka ne'ena
manga di-dibangi, 'o nyawa go'ona
salingou yodadi haga-haga de 'o di-
dibangi ge'ena, la 'ona ma gou-goungu
yobarija.
19 Sababu gee 'o nyawa 'o duniaka
yamaoku 'o barija, ge'ena ma Jo'oungu
ma Dutu wamaoku 'o haga-haga. 'O
Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku, "Ma
Jo'oungu ma Dutu wapake 'o nyawa
yoba-barija manga di-dibangi ma ngale
wosikala to 'ona ma sirete manga
barija."
20 Naga 'isitulisuku koneda mita, "Ma
Jou wanako 'o nyawa yoba-barija manga
di-dibangi ge'ena ma faedaa koi'iwa."
21 Sababu ge'ena ka moi ma 'uwa
nimaie-ie sababu niakimoteke 'o nyawa
gee niamaoku yoba-barija. Sababu 'o
sagala moi-moi nikulakau 'imadadi to
nginiou.
22 'O Paulus, 'o Apolos, bolo 'o Petrus,
'o dunia ne'ena, 'o 'ahu de 'o songene,
ma 'orasi ne'ena de mita ma 'orasi 'asa
'iboa, 'o sagala moi-moi ge'ena to ngini.
23 De ngini ge'ena to ma Kristus, ma
Kristus 'una to ma Jo'oungu ma Dutu.

4 1 Salingou nianako 'ato ngomi ne'ena
ma Kristus mile-leleani, 'amia
manarama ge'ena la miositotara ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi du-duaka gee 'o
nyawa koyanakowasi.
2 'O nyawa gee yakisimanarama
koge'ena, ge'ena 'isira-sira salingou
yaki'isene manga tuangika.
3 Nako ngoi ge'ena kotokalesanguwa
ngini bolo nago'ona bato 'ilega ma
diai. Ma 'ifoloiosi 'okia naga gee ngoi
tatiba-tibangi ma ngale ngoi ma sirete,
ge'ena kotakalesanguwa.
4 'Ai manarama ma sigoronaka ngoi
toma-maoku ka ma eta ma 'ai sala
koi'iwa naga 'o sagala moi-moioka. Ma
ge'ena ko ma nyo-nyatawa 'ato ngoi 'ai
sala koi'iwa. Ma Jou ma sirete wositantuu
ngoi 'ai sala de ma 'ena bolo ko'uwa.
5 Ge'enau so ma 'orasi koya'adonikawasi
ge'ena 'uwa niosijai-jai niositantuu 'ato
moi de manga sowonoka bolo ko'uwa.
Niodamaa sigado dua ma Jou woboa.
'Unau 'asa wosisupu 'iodumu gee
koisupu-supuwasi 'isigi-gi'iunino 'o
darusoka. 'Unau 'asa wosisupu 'o sagala
niati gee 'isigi'iunino 'o nyawa ma
singinaka. Ma 'orasi ge'ena 'asa de 'o

nyawa 'iodumu yadawongo 'o siarene
gee yadaene yomadadawongo ma
Jo'oungu ma Dutuno.
6 'Esa moi riaka dodoto ka 'o ngo-ngaku
moi! Ma ngale nginiou so tosidumutokau
'iodumu ge'ena 'o Apolosoka de ngoi
ma sireteka la nimaduru ngomioka ma
ngale nimadotoko 'okia ma ngale 'o
demo naneda: "Tatapu nimasiga-gao ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi besesongika gee
'isilefo-lefoku 'o Buku 'Itebi-tebinoka.
De 'uwa niadogo." Ma ngekomo ge'ena
ngini 'asa koniakisie-iewa moikani de
koniakisito-torouwa 'iregu-regu.
7 Komoiwa yongose 'ato ngini niofoloide
de 'o nyawa 'iregu! 'O sagala moi-moi
'iodumu ka ma Jo'oungu ma Dutuoka
niadawongino. De 'ido'oa so niomau
nimadaduie 'isoka kogee 'o kianikia
nginioka naga ge'ena ko ma Jounowa.
8 Bari gee ngini kokiawau nisidukurangi,
ngini niokoragokou nia ngo-ngakuoka,
nako ko ngomiwa, ngini niodadi matero
ka 'o koanou! 'Ifoloi yaowa nako
ngini ma gou-goungu niokoanukou, la
pomasidapareta.
9 Sababu moteke to ngoi 'ai di-dibangi,
ngomi 'o su-suloko ge'ena ma Jo'oungu

ma Dutu midiaiokau 'ifoloi miotingoono
naga 'o jamatioka. 'O nyawa de 'o
mala'ekati ma ako 'ipoa ka ngomino,
sababu ngomi mimakeno 'isoka 'o
nyawa koiba-baragunawa gee yahukumu
yakiso-songene 'o kawasa ma bionoka
de 'o dunia ma nyawa yakido-dogorese.
10 Ngomi mileleani ma Kristus,
minimakeno miohaga-haga, ma ngini
niongaku-ngaku ma Kristusika nima-
maoku niobarija! Ngomi komiokuatuwa,
ngini niokuata! Ngomi misela-sela, ngini
kanisiare-arene!
11 Sigado ne'ena ngomi 'ijaga misawini,
mia kibiti 'idudungu, de 'amia pakeangi
ka ma dorouou ka mia roesokau. 'O
nyawa misikisaa, de kamiodagi-dagi
kokiakawa mimasido-dogumu.
12 Ngomi mimariwo ma sala
miomanarama ma ngale mia ngodomo
miononu. Nako ngomi misibobeto, ngomi
miakidaga'asoko 'o barakati; nako ngomi
mihalebiru, ngomi miosabari;
13 nako ngomi misito-torou, ngomi
miosango mimasidi-diai de 'o demo
'isure-sure. Ngomi ne'ena 'o nyawa 'o
duniaka midiai matero ka 'o gauru;

sigado ne'ena ngomi mimakeno 'isoka 'o
mediri.
14 Ge'enau tinidutulisi, ge'ena
kotinisimae-maekuwa, ma 'ena
tinidongose 'isoka to ngoi 'ai ngowa-
ngowaka ma sirete.
15 Ngini gee niomote-motekokau de
ma Kristus, ge'ena ngaro nia guru
yocaanoka, duga matero ka 'ania dea
ge'ena ka ngoi duga, sababu ngoiou
tinisitotara 'o Habari ma Owa ma ngale
ma Kristus.
16 Sababu ge'ena ngoi toga'asoko
tosigou-gounguku, la ngini niamoteke
'isoka gee ngoi todiaiokau.
17 Ge'enau so ngoi towisulokokau
'o Timotius wotagi nginika. 'Una
towisibosono kaimatero de to ngoi
'ai ngowaka ma dutu, sababu ngone
po'ahu de ma Kristus. 'O ngowaka
gu'una ge'ena 'idadi powingaku, dua
'una 'asa winidongose 'o gokoie de 'o
gogeruku gee ngoi tadi-diaiokau ma
'orasi tongakuokau ma Yesus Kristusika,
ge'ena la 'o 'ahu ma lugo gee tosidotoika
'o jamati 'isinoimika kiaka naga bato.

18 Nginioka yamuruo naga
yoma'edengokau, sababu 'ona
yongose ngoi dua kotaikawau nginika.
19 Ma ngoi dua tacobou totagi nginika
nako ma Jou woisidabi. Dua ma 'orasi
ge'ena 'asa de tanako yoma'ede-'edenge
go'ona manga guata, so ka manga
demo-demokawa duga.
20 Sababu nako ma Jo'oungu ma
Dutu wapareta 'o nyawa moi manga
'ahu, ge'ena 'isinyata 'o nyawa go'ona
manga di-diaioka, so ka manga
demo-demokawa duga.
21 So kaniairiki 'okia naga gee nioduaka!
Niomau ngoi taika nginika tinidotoko
tinikua-kuata, bolo tinisidi-diai ma de
tinidora?

5

1 'O nyawa yosidemokau ngoino 'ato
nginioka naga wimoi wosongou de
wi 'esa bau. Tei! Ge'ena 'itorou ma sala!
'O nyawa gee ma Jou kowinako-nakowa
mita ko koge'enawa!
2 Ngaro koge'ena ma ngini kanimaie-ie.
'Ena momongo salingou nia singina
'isusa de niakisisupu naga nginioka gee
koge'ena yodi-diai.
3 Sababu ngaro ngoi de ngini
pomakakurutoka ma katinisi-singina. So

ngoi tomau todiai 'isoka ngoi naga nia
sigoronaka, so tomau tinidongose, "De
'o kuasa ma Jou Yesus Kristusino, ngoi
tosidemo 'ato 'o nyawa yomakapakekau
kayo'itimaronga, salingou yakihukumu!"
Nako ngini nimatoomuno, ge'ena
salingou niamaoku 'ato ngoi toboano
nginioka. De 'o Yesus to ngone nanga
Jou wi kuasa,
4 (5:3)
5 ngini salingou winisisarakani 'o nyawa
gu'una 'o Tokata ma Koanika la 'awi
di-diai 'ito-torou 'iisangoka. Ma ngekomo
koge'ena, 'o nyawa gu'una 'asa 'o laha
wamake gee ma 'orasi ma Jou woboali.
6 Koyadaenuwa ngini nimaie. Poilia
ngini nio'isenokau 'o dolabololo naneda,
"'O ragi ka ma etaka, ma 'o roti
yakokidoaka!"
7 Nia'umokasi 'o ragi ge'ena, ge'ena
la 'o di-diai 'ito-torou, la ngini niodadi
'isoka roti ma ragi koi'iwaka ma ngale
nia dorou koi'iwa. De ngoi tanako ma
goungu ngini koge'ena. Sababu ma
Kristus wiso-songenokau matero ka 'o
domba yatoakukou, ma ngale posirame
'o Yahudioka ma Jo'oungu ma Dutu
Wakisisupu ma Wange.

8 So nou ngone pomarame posirame ma
wange ge'ena de 'o roti koiragi-ragiwa,
ge'ena la 'o roti gee 'isino-nako 'o dorou
koi'iwa de 'iodumu gee ma Jo'oungu
ma Dutu wi singina yadae-daene. 'Uwa
ngone posirame 'o wange ge'ena, de
'o roti gee de ma ragioka, ge'ena la 'o
sowono de 'o dingkai.
9 'Ai suratioka gee tosidingo-
dingotokau, tosidemokau nginika
'ato 'uwa niogiamanai de 'o nyawa gee
yomakapake kayo'itimaronga-ronga.
10 Ngoi 'ai dumutu bukangi la 'o
nyawa gee ma Jo'oungu ma Dutu
kowinako-nakowa gee yomakakapake
kayo'itimaronga bolo yomadengo-
dengoka, bolo yotipu-tipu bolo 'o
barahala yasuba-suba. Ngoi 'ai dumutu
ko 'onakawa, sababu nako ngini
salingou nimasikurutu 'onaka, ge'ena ma
raiokau ngini salingou ma gou-goungu
niosupuokau 'o duniaka ne'ena.
11 To ngoi 'ai dumutu ge'ena la
'uwa niogiamanai de 'o nyawa
gee yomasironga 'ato 'ona ge'ena
yongaku-ngaku ma Kristusika, ma
'ona yomakapake kayo'itimaronga bolo
yomadengo-dengoka, bolo 'o barahala

yasuba-suba de 'o nyawa 'ireguka
yakisito-torou, bolo yaki'eto-'eto, bolo
yotosi-tosiki. Kanimasido'odomo de de
'ona ma koidadiwa!
12 Ma ngale yakilega ma diai 'o
nyawa gee koyongaku-ngakuwa ma
Kristusika ge'ena ko to ngoiwa 'ai
'urusangi. Ma Jo'oungu ma Dutu ma
sirete 'asa wakilega ma diai. Ma 'ania
jamatioka, ge'ena nginiou ma sirete
salingou niakilega ma diai! Naga 'o Buku
'Itebi-tebinoka 'isilefoku, "Niakiginiikika
'o nyawa yoti-tingkai nginioka naga."
13 (5:12)
6 1 Nako naga nginioka yomakatasala
de manga 'esa moi ka 'o ngo-ngaku
moi, 'uwa yakikalaki 'o hakimika gee
kowingaku-ngakuwa ma Jo'oungu ma
Dutu. Ma 'ona salingou yoga'asoko
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umati
yakisikatiai.
2 Ngini ma rai nianakokau 'ato ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umati 'asa
yahakimi 'o nyawa 'o duniaka ne'ena!
Ngini ma rai nia'akunu niosikadiai 'o
parakara ma di-dingoono.
3 Ngini nianakokau 'ato ngone 'asa
pahakimi 'o sagala mala'ekati! 'Ifoloiosi

'o parakara ma di-dingoono gee 'o wange
'isinoi-noimi.
4 So nako la koge'ena 'idadi, 'uwa
niaki'asa 'o hakimika gee kowingaku-
ngakuwa ma Jo'oungu ma Dutu.
5 Ngoi kone'ena tongose la ngini
nimaeke. Ma rai nginioka naga
moioni yobarijakau yakisikatiai manga
'esa moi ka 'o ngo-ngaku moi gee
yomakata-tasala.
6 Ma 'ipulutu so 'o nyawa yongaku-
ngaku 'o Yesusika yotagi yakikalaki
manga 'esa moi ka 'o ngo-ngaku moi
gee koyongaku-ngakukawa.
7 Ngaro 'uwa sigado nimakakalaki 'o
nyawaka gee koyongaku-ngakuwa, la ka
ngini de ngini nimakatasala, ma ge'ena
ma ngale niokalakau. 'Ifoloi yaowa ngini
nidiai koiloawa bolo nisirugi!
8 Ma nginiou ma sirete 'ifoloi niodiai
koi'adiluwa, nginiou ma sirete mita
niakisirugi 'o nyawa 'iregu. De ge'ena
niadiai gee kiaka naga ka 'o ngo-ngaku
moi de de ngini!
9 Ngini nianakokau 'ato 'o nyawa gee
koyamote-motekuwa ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi mau, 'asa koyodadiwa to 'una
'awi 'umati! 'Uwa niomaha-mahaka

nisihaga! 'O nyawa gee yomakapake
kaitimaronga, yasuba-suba 'o barahala,
yoso-songou, gee yomakapake ka 'o
nauru de 'o nauru,
10 yotosi-tosiki, yomadengo-dengoka,
yaki'eto-'eto, gee yoduaka yakisito-torou
'o nyawa 'ireguka, de yosihaga-haga 'o
nyawa 'ireguka. Yoodumu gee koge'ena
yodi-diai 'asa koyodadiwa ma Jo'oungu
ma Dutu wi 'umati.
11 Ma sira yamuruo naga nginioka
koge'ena yodi-diai. Ma ne'ena to ngini
nia sowono koi'iwau. Ngini niodadiokau
duga ka to ma Jo'oungu ma Dutu
'awi nyawa. Ngini nimarimoiokauoli de
ma Jo'oungu ma Dutu, sababu ngini
niongakuokau ma Yesus Kristusika de
sababu 'o Ngomasa 'Itebi-tebinino ma
kuasa.
12 Naga 'o nyawa yongose 'ato, "'O
nyawa 'iodumu kaidadi padiai 'okia naga
bato," ma moteke ngoi 'okia naga gee
kaidadi padiai ge'ena koiodumuwa de ma
faedaaka. So ngaro 'o sagala moi-moi
kaidadi tadiai, ma moteke ngoi, ngoi
tooluku 'ena 'ipareta.
13 Naga mita yongose 'ato, "'O 'inomo
ge'ena 'o pokoro ma bula, de 'o pokoro

ge'ena ma ngale 'o 'inomo ma ngii."
Ma ge'ena modidi 'asa ma Jo'oungu
ma Dutu waisanga. 'O nyawa ma
roese koidadiwa yosipake ma ngale
yomakapake kaitimaronga, ma duga
ka ma Jou wisileleani. De ma Jou 'asa
wapaliara 'o roese ge'ena.
14 Ma Jo'oungu ma Dutu wisiwangokali
ma Jou Yesus, koge'enali mita ma
Jo'oungu ma Dutu 'asa wonasiwangoli
ngone de 'awi kuasa.
15 'Esa moi riaka dodoto, ngini
nianakokau 'ato ngini ge'ena matero ka
ma Kristus 'awi roese ma kia sonaa. So
koidadiwa ngini moioni nimakapake de
'o ngeweka ma dorou sababu ge'ena
koyadaenuwa.
16 De ma raiokau ngini nianakokau
'ato 'o nyawa gee yomasiganu-ganu de
'o ngeweka ma dorou, 'ona ge'ena ka
moi de de 'ona! Sababu naga 'o Buku
'Itebi-tebinoka 'isitulisuku, "Yamididi
go'ona 'idadi ka moi."
17 Ma 'o nyawa gee yomarimoi de ma
Jou, 'ona ge'ena ka 'o singina moi de ma
Jou.
18 Ka ma eta ma koya'akunuwa
nimakapake kaitimaronga. Sababu 'o

sowono 'iregu 'iodumu gee 'o nyawa
yodi-diai ge'ena 'idadi ko manga roese
ma siretekawa. Ma 'o nyawa gee
yomasika'idu kaitimaronga, ge'ena ma
ngale yodiai 'o sowono to 'ona manga
roese ma sireteka.
19 Ngini nianakokau 'ato 'ania roese
ge'ena 'o Ngomasa 'Itebi-tebini ma ngii.
'O Ngomasa ge'ena 'imanoa nginioka,
de ma Jo'oungu ma Dutuou ma sirete
wokula 'o Ngomasa ge'ena nginika. 'Ania
roese ge'ena ko to nginiwa nia rongamoi.
Ge'ena to ma Jo'oungu ma Dutu.
20 Ma Jo'oungu ma Dutu nanga so-
sowono watuusokau ma ngekomo ma
Kristus wosongene, ge'ena ma ngale
wini'ijakau, de nia 'ija watotomoka.
Sababu ge'ena niapake niosidi-diai nia
roese ge'ena la wisitedene ma Jo'oungu
ma Dutu.
7 1 Ma 'orasi ne'ena ngoi tomau
tabicara 'okia naga gee niangose-
ngose 'ania suratioka. Nako 'o nauru
koyongaamokuwa ge'ena yaowa.
2 Ma 'uwa sigado yomakapake
kayo'itimaronga, so yaowa 'o nauru
moi-moi de manga wekatoka, de 'o
ngeweka moi-moi de manga rokatoka.

3 'O rokata salingou yakileleani manga
wekatika, de 'o wekata mita koge'enali
manga rokatika.
4 'O wekata ge'ena ko 'onawa ma
sirete yomaparetano, yakiparetano
ge'ena manga rokata. Koge'enali mita
'o rokata ge'ena ko 'onawa ma sirete
yamaparetano, ma 'ena manga wekata.
5 'O giabereki koidadiwa nimakakurutika
so konimakapakewa. Ma nako ka 'o
'orasi moi ge'ena kaidadi duga salingou
nioodumu niosimoteke, la ngini moi-moi
'idadi niolahidoa. Ma ge'enaka de
salingou nimalomuoli de nimakapakeli la
'uwa niodomoteke 'o Tokata ma Koana
sigaro sababu ngini koniatahanuwa nia
nyafisuu.
6 Ngoi kone'ena tongose ge'ena
kotinisulokuwa 'ato nimaogoro
mimakaleleani 'o giabereki, ma 'ena
kaidadi nimaogoro 'o 'orasi moi.
7 Ma tongose 'ifoloi yaowa nako 'o
nyawa 'iodumu koyongaamokuwa
'isoka ngoioli. Duga 'o nyawa 'iodumu
nanga co-catu moi-moi pamakekau ma
Jo'oungu ma Dutuno. Moi manga co-catu
neda, de munuka 'ireguoli.

8 Gedagee koyonga-ngaamokuawasi de
'o bao-baoka, takidongose konee: 'Ifoloi
yaowa ngini koniongaamokuawau 'isoka
ngoi.
9 Ma nako ngini konia'akunuwa
niatahani 'ania nyafisuu, ge'ena 'ifoloi
yaowa niongaamoko. Sababu 'uwa
sigado nia nyafisuu nidarama.
10 Gedagee yonga-ngaamokokau,
takisitotara 'o besesongo naneda. ('O
besesongo ne'ena ma Kristusino so ko
to ngoiwa 'ai besesongo.) Ma besesongo
ge'ena konaneda: 'O ngeweka gee
yonga-ngaamokokau, koidadiwa manga
rokata yakioluku.
11 Ma nako 'ona yakiolukokau, 'ona
salingou tatapu koyongaamokuawau,
bolo yolioli manga rokatika. De 'o rokata
koidadiwa manga wekata yaoluku.
12 Gee 'iregu-reguka, ngoi ma sirete
takisibesesongo konee: Nako wimoi
wongaku-ngaku ma Kristusika la
'awi wekata komongaku-ngakuwa
ma Kristusika ma muna momodeke
yomagiabereki de de 'una, 'o nyawa
gu'una koidadiwa womioluku.
13 De nako mimoi mongaku-ngaku ma
Kristusika la 'ami rokata kowongaku-

ngakuwa ma Kristusika, de mi rokata
gu'una womodeke yomagiabereki de de
muna, ge'ena muna koidadiwa mioluku.
14 Sababu 'o rokata gee koyongaku-
ngakuwa ma Kristusika, 'idadi ma
Jo'oungu ma Dutu wakidawongo yodadi
'awi 'umati, sababu wongaamoko
de 'o ngeweka gee modadiokau ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umati. Koge'ena
mita 'o wekata gee komongaku-
ngakuwa, 'idadi ma Jo'oungu ma Dutu
womidawongo modadi to 'una 'awi
'umati, sababu mongaamoko de 'o nauru
gee wodadiokau ma Jo'oungu ma Dutu
'awi 'umati. Nako ko koge'enawa, ma
raiokau to 'ona manga ngowa-ngowaka
'isoka 'o ngowaka ma dorou. 'Ena
momongo 'o ngowa-ngowaka go'ona
ma desongo ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
'umati.
15 Ma nako 'o nyawa gee koyongaku-
ngakuwa la yomau yakioluku manga
wekata bolo manga rokata gee yongaku-
ngaku, ge'ena niakimadaka. Ne'ena dau
ma dodaka ge'ena ngini konipusuikawau
'o ngaamoko ma besesongo, sababu
ma Jo'oungu ma Dutu womau la ngini
nio'ahu 'isa-sanangi.

16 Sababu ngini 'o wekata gee
niongaku-ngakuokau ma Jouka, kokia so
ngini nianakokau 'ato ngini koidadiwa
niakisilaha 'ania rokata? Koge'enali
mita 'Esa moi ngini 'o rokata gee
niongaku-ngaku, kokia ngini 'idadi
nianako 'ita-tantuu 'ato ngini koidadiwa
niakisilaha 'ania wekata?
17 Moi-moi nio'ahu salingou moteke ma
Jou wosingekomokau de wositatapuokau
ma 'orasi ngini niokurue niongaku 'unaka
ma ngale wini'asoko. Ma 'atorangi
ge'enau gee tosidoto-dotoko 'o jamati
'isinoimika.
18 Nako kogee wimoi wisunakau ma
'orasi 'una wamake 'o ga-gasoko ma
Jo'oungu ma Dutuno, ge'ena 'uwau
womau waisanga ma suna ma no-nako
ge'ena. Koge'enali mita nako wimoi
kowisunawasi ma 'orasi 'o ga-gasoko
wamake ma Jo'oungu ma Dutuno, ge'ena
'uwau womasuna.
19 Sababu pomasunaka bolo ko'uwa,
ge'ena ma ngale koi'iwa. 'Iparaluu
ge'ena pamoteke ma Jo'oungu ma Dutu
wi pareta.
20 'Ifoloi yaowa 'o nyawa 'iodumu tatapu
yo'ahu 'isoka kokia naga ma 'orasi 'ona

'ikurue yongaku ma Kristusika ma ngale
ma Jo'oungu ma Dutu waki'asoko.
21 Nako ngini ni'asoko ma ngale
niongaku 'ena ngini ge'ena 'o yongosi,
ge'ena 'uwau nia singina 'isusa. Ma dua
nako ngini niamake 'o 'orasi ma ngale
nisimada 'o yongosioka, ge'ena nginou
ma sirete nima'aturu.
22 Sababu 'o yongosi moi gee yongaku-
ngakuokau ma Jouka, 'ona ge'ena
ma Jou wi nyawa gee ma Kristus
wakisipidilokau manga sowonoka. De
moi ko 'o yongosuawau gee yongakuokau
ma Jouka, ge'ena wileleani ma Kristus.
23 Ngini ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
wini'ijakau ma ngale winituusokau, de
nia 'ija watotomoka. Sababu ge'ena
ngini 'uwa ka 'o nyawaka niakisingounu
ma 'ena ma Jo'oungu ma Dutuka.
24 Ge'enau so 'Esa moi riaka dodoto
ka 'o ngo-ngaku moi, 'isoka kokia naga
nia 'ahu ma 'orasi ma Jo'oungu ma
Dutu wini'asoko niongaku ma Kristusika,
yaowa nio'ahu ka koge'enali mita.
25 Ma ngale 'o nyawa gee koyonga-
ngaamokuawasi, ngoi kotamakewa 'o
pareta ma Jouno. Duga sababu ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi co-catu so ngoi

'idadi 'o nyawa 'ingaku, so tokula 'ai
di-dibangi.
26 'Ai di-dibangi konee, ma ngale
pongano-nganono 'o sagala susa
'inadutuku ngone pongaku-ngaku ma
'orasi ne'ena, ngoi tamao 'ifoloi yaowa
nako 'ona tatapu koyongaamokuwa
'isoka ne'ena naga.
27 Nako de nia wekatokau, 'uwa
niakioluku. Nako nia wekata koi'iwasi,
'uwau niononu.
28 Ma nako ngini niongaamoko, ge'ena
koniosowonuwa. Koge'enali mita nako
'o mosolese mimoi mongaamoko,
ge'ena komosowonuwa. Duga gee
yonga-ngaamoko dua yodaari 'o susa
ma gudaiku. De ngoi tomau ngini 'uwa
nidaene 'o susa ge'ena.
29 'Esa moi riaka dodoto ka 'o ngo-
ngaku moi! 'Ai dumutu ge'ena konee: To
ngone nanga 'orasi koiamokuawau ma
ngale 'o dunia ma do-dogumu 'isoriokau.
Sababu ge'ena, 'o nyawa gee de manga
wekatokau salingou yo'ahu 'uwa duga ka
manga wekata yakalesangi, ma salingou
yosilamo-lamo ma Jo'oungu ma Dutu
'awi manarama.

30 De 'o nyawa gee yo'ari-'ariku,
salingou 'uwa ka manga singina ma susa
yamoteke; gee yo'ie-'iete, salingou 'uwa
ka manga morene yamoteke; de gee
yomadi-di'ijakau, salingou 'uwa manga
kia sonaa yakipareta.
31 Ge'enau so 'o nyawa gee yadi-diai 'o
dunia ma kia sonaa, tanu ge'ena 'uwau
yakisikadangono. Sababu 'o dunia ma
jamani kone'ena gee dua 'iisanga!
32 Ngoi tomau ngini 'uwa niododato.
'O nyawa yongaku-ngaku gee
koyongaamokuwa, dua manga di-dibangi
duga ka ma Jouka sababu 'ona yomau
ma Jou wi singina 'isanangi.
33 Ma 'o nyawa gee de manga wekatoka
'asa 'ikudai yatibangi ma ngale 'o dunia
ne'ena ma rongamoi, sababu yomau
yakisisanangi manga wekata.
34 Ma duanguku manga di-dibangi
'ikapula-pula. 'O ngeweka gee
koyomodokawa, bolo 'o mosolese, dua
'ikudai yatibangi ma ngale ma Jou,
sababu 'ona yomau manga 'ahu 'iodumu
yokula ma Jo'oungu ma Dutuka. Ma 'o
ngeweka gee de manga rokatoka, dua
manga di-dibangi yosilamo-lamo ka 'o
dunia ne'ena ma rongamoi, sababu 'ona

yomau yosisanangi manga rokata manga
singina.
35 Ngoi tatulisuku 'iodumu ge'ena ma
ngale to ngini ma sirete nia laha, ko ma
dumutuwa 'ato kotinisidabiwa niadiai
konee de koneda. Ma ngoi tomau ngini
niadiai gee ma gou-goungu yadaene,
la ngini niatiba-tibangi duga ka ma Jou
winileleani.
36 Nako wimoi wamaoku salingou
womingaamoko 'awi baingi sababu 'awi
nyafisuu kowatahanuwa, ge'ena ngaro
kawomingaamoko sababu ge'ena ko 'o
sowonuwa.
37 Ma nako moi manga singinaka
yaputusokau 'ato koyongaamokuwau
ngaro de manga baingou ma, de manga
butusangi ge'ena komoiwa yakipakisaa,
ge'ena yaowa, 'itilai ya'akunu yatahani
manga nyafisuu.
38 So 'o nyawa gee yonga-ngaamoko
ge'ena yodiai yaowa-owa, de gee
koyongaamokuwa ge'ena yodiai 'ifoloiosi
yaowa.
39 'O ngeweka mimoi gee
mongaamokokau, muna mi rokata
miparetano duga ka ma 'orasi wowango-
wangosi. Nako mi rokata wosongenokau

muna 'idadiokau mongaamoko de 'o
nyawa 'iregu moteke to muna mi singina
ma mau, 'itilai mongaamoko moteke
kokia naga 'o nyawa yongaku-ngaku.
40 Ma muna 'asa 'ifoloi mosanangi nako
komongaamokuawau. Ge'ena to ngoi ma
sirete 'ai di-dibangi, ma ngoi tamao 'okia
naga gee tosidemo ne'ena ge'ena de 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini ma kuasa.
8
1 Ne'ena ngoi tomau tabicara ma
ngale 'o 'inomo gee 'isisubakau
'o barahalaka. Ngone panakokau 'o
dolabololo gee 'ingose 'ato, "Ngone
poodumu pobarijakau." Duga sababu
pongose 'ato pobarijakau, ge'enau so
'o nyawa manga singina 'ikurutie. Ma
'o dora ge'ena 'o nyawa manga singina
yosikuata.
2 'O nyawa gee yoma-maoku 'o gudaiou
yanako, ge'ena ma ngale koyanako
'itiaiwasi 'okia naga gee salingou yanako.
3 Ma 'o nyawa gee ma gou-goungu ma
Jo'oungu ma Dutu widora, 'ona ge'ena
ma Jo'oungu ma Dutu wakinako.
4 Ma ngale ya'odomo 'o 'inomo
'isisubakau 'o barahalaka, ngone
panako 'o barahala ge'ena 'isoka 'o
kianikia gee koi'iwa. De ngone panako

mita, ma Jo'oungu ma Dutu ge'ena
kawomatengoka.
5 Ma goungu 'o gudai mita gee yosironga
manga jo'oungu de manga jou, daku 'o
diwangoka bolo 'o duniaka.
6 Ma nako ngone ge'ena ma Jo'oungu
ma Dutu kawomatengoka. 'Una 'o Dea
gee wosidadi-dadi 'o sagala moi-moi.
Ngone po'ahu sababu 'una. De mita
ma Jou ge'ena kawomatengoka duga,
ge'ena la ma Yesus Kristus. Ma ngekomo
'una so 'o sagala moi-moi 'isidadi, de
sababu 'una so ngone po'ahu.
7 Ngaro koge'ena ma 'o nyawa
koiodumuwa yanako ge'ena. Naga
munuka ma sira biasa 'o barahala
yasuba. Ge'enau so sigado ma 'orasi
ne'ena mita 'ona yamaoku 'o 'inomo
'isisubakau 'o barahalaka, ge'ena 'o
barahala ma 'inomo. So nako ya'odomo
'o 'inomo ge'ena, 'ona yomamaoku
yosowono, sababu to 'ona manga
ngo-ngaku koikuatuawasi.
8 Ko 'o 'inomuwa 'isikuata to ngone
nanga rimoi de ma Jo'oungu ma
Dutu. Nako pa'odomo 'o 'inomo gee
'isisuba-subakau 'o barahalaka, ge'ena
ma faedaa kokia-kiawa. De ngaro

kopa'odomuwa ma 'inomo ge'ena, ma
koporugiwa.
9 Ma ngaro 'idadi niodiai koge'ena ma
salingou niomasidi-diai. 'Uwa sigado
'o nyawa 'iregu gee manga ngo-ngaku
koikuatuawasi 'idadi yosowono.
10 To ngoi 'ai dumutu ge'ena koneda:
Nako ngini 'ania ngo-ngaku 'ikua-kuata
niogogeruku nio'odomo 'o barahala
ma woaka sababu ngini nianako
koyado'oawa, ge'ena ma raiokau dua
gee manga ngo-ngaku koikua-kuatuwa
nimake de 'ona mita yomoroini ya'odomo
ngaro yamaoku koyadaenuwa ma.
11 De ma sababu 'ania di-diai koge'ena,
'o nyawa gee manga ngo-ngaku koikua-
kuatuwa 'idadi yoliba. 'Ena momongo
ma Kristus wosongene ma dumutu 'ona
mita.
12 De nako ngini niadiai 'o sowono
'isoka koge'ena 'ania 'esa moika gee
ka 'o ngo-ngaku moi, ge'ena ngini
niatorou 'o nyawa gee manga ngo-ngaku
koikua-kuatuwa. So ngini niosowono ma
Kristusika.
13 Ge'enau so nako ma sababu 'o 'inomo
gee ta'odo-'odomo so 'ai 'esa moi ka 'o
ngo-ngaku moi yosowono, ge'ena ngoi

dua ka ma eta ma kota'odomuawau 'o
haewani. Sababu 'uwa sigado 'ai 'esa
moi yosowono sababu ngoi.

9 1 Ngoi ne'ena kokiawau 'isiyongosi.
Ngoi ne'ena 'o su-suloko, ngoi
towimakekau 'o Yesus to ngone nanga
Jou. Ngini nio'ahu de ma Jou ge'ena to
ngoi 'ai manarama ma sowoko.
2 Ngaro 'o nyawa 'iregu-regu
koyongakuwa 'ato ngoi ne'ena 'o su-
suloko, ma ngini ge'ena niongakuokau!
Sababu nio'ahu de ma Jou ge'ena ma
nyo-nyata 'ato ngoi ne'ena 'o su-suloko.
3 Nako 'o nyawa 'isigurubungu, ge'ena
dua tosango konee:
4 Ngomi mita salingou miamake 'o
'inomo sababu miomanarama!
5 'Amia do-dagioka nako kogee ngomi
de mia wekatoka, ge'ena ngomi mita
'amia hak de ma 'ena miaki'asa moi-moi
mia wekata gee yongaku-ngaku, 'isoka
kokia naga 'o su-suloko 'iregu, 'o Yesus
wi dodo-dodoto de 'o Petrus.
6 'O Barnabas de de ngoi mita koidadiwa
ka ngomi ma sirete mimadononu 'o
'inomo!
7 Koi'iwa 'o tentara yotagi yoparangi de
salingou ka 'ona ma sirete yomadakalari

manga kia sonaa! Koi'iwa yopai-pairi
manga joro yatuduuku de koya'odomuwa
ma hasili! Koi'iwa 'o domba yoso-sowohi
de koya'okeruwa ma domba ma susu!
8 'Okia naga gee tosidemo ne'ena
ge'ena duga ka 'o nyawanowa ma
di-dibangi, ma 'ena sababu 'o 'agama
ma besesongoka mita 'ingosekau.
9 'O Musa 'awi Bukuoka 'isitulisuku
konee, "'O sapi gee 'o gandum yadoko-
doko ma ngale yawidili, ma 'uru 'uwa
yapusuoka." 'O nyawa 'ifoloi ma Jo'oungu
ma Dutu wakalesangi positero 'o sapi.
10 Bolo ge'ena ma dumutu ma ngale
ngone? Ma goungu ge'ena 'isitulisuku
ma ngale ngone. Sababu 'o nyawa gee
yopai-pairi de 'o gandum yowidi-widili
ge'ena yadaene yomanarama ma de
yongano-nganono ma ngale dua yamake
manga manarama ma hasili ma bula.
11 Ngomi minisitotarokau 'okia sonaa
moi-moi 'o Ngomasa 'Itebi-tebinino so
naga nia singinakau. So nako ngomi
miadawongo 'o kianikia gee niokula
ngomino, ge'ena ko ma ngalewa 'ato
ngomi mioga'asoko kaifoloiou.
12 Nako 'o nyawa 'iregu de manga
hak yongano-nganono niakiriwo manga

paraluu, ge'ena ngomiosi 'ifoloide mia
hak de de 'ona. Ma ngomi komianonuwa
'amia hak ge'ena. De ngomi 'ifoloi
mioduaka 'okia sonaa moi-moi ka ngomi
mimadasadia, 'uwa sigado 'idadi ka 'o
da-datoko moi ma ngale ma Kristus 'awi
Habari ma Owa 'isidagi.
13 'Esa moi ngini ma raiokau nianakokau
'ato 'o nyawa gee yoma-manarama
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Woaka,
'ona ge'ena manga 'inomo yamake
ge'enanou. De 'o 'imam gee yoma-
manarama 'o su-suba ma ngiioka,
'ona yamake 'o bo-bula gee ge'ena
ma su-suba ma ngiioka 'o nyawa
yosisuba-subaka.
14 Koge'enali mita ma Jou
wositatapuokau 'ato 'o nyawa gee
yosidagi 'o Habari ma Owa, ge'ena
salingou yo'odomo ge'enanou.
15 Ma ngoi koma'iwasi toga'asoko 'okia
sonaa. De ngoi tolefo 'o surati ne'ena ko
ma dumutuwa 'ato salingou niokula 'okia
naga topa-paraluu ma 'orasi ne'ena. Ngoi
tooluku 'okia naga gee tosiare-arene
ge'ena 'iisanga. Nako moikani yomau
yaisanga, 'ifoloi yaowa tosongene.

16 Sababu nako ge'ena dau la duga
katosihabari 'o Habari ma Owa ma
Jo'oungu ma Dutuno, ge'ena ngoi
koidadiwa 'ai singina 'iamoko, sababu
ma Jo'oungu ma Dutu woisulokokau
ma ngale tadiai. Totorouoka nako ngoi
kotosihabariwa 'o Habari ma Owa ge'ena.
17 Nako kogee 'o manarama ge'ena
tosidagi ka to ngoi 'ai mau, ge'ena
'idadi tongano-nganono 'ai parasengi.
Ma ngoi tosihabari 'o Habari ma Owa,
ge'ena sababu to ngoi 'ai gina. Ngoi ma
Jo'oungu ma Dutu woisimanarama ma
ngale ge'ena.
18 Nako koge'ena de 'ai sewa 'okia?
Neda to ngoi 'ai parasengi, ge'ena la ngoi
'idadi tosihabari 'o Habari ma Owa ma
ka moi ma kotakisitubusowa ngano ngoi
kotanonuwa 'ai hak ma ngale 'o Habari
ma Owa tositota-totara.
19 Ngoi ne'ena komoiwau manga
yongosi. Ngaro koge'ena ma ngoi ma
sirete tomadiaiokau 'o yongosi 'o nyawa
'iodumika. Ngoi todiai koge'ena la 'idadi
taki'akunu 'o nyawa manga gudai yo'ahu
de ma Kristus.
20 So 'o Yahudi ma nyawaka, ngoi
tomadiai 'isoka 'o Yahudi ma nyawa la

'idadi taki'akunu yodadi to ma Kristus
'awi nyawa. Gee 'o nyawa yo'ahu moteke
'o Musa 'awi besesongo, 'onaka tomadiai
'isoka 'i'aono 'o besesongo ge'ena, ngaro
ko'uwa ma. Ngoi todiai koge'ena la
'idadi taki'asa yodadi ma Kristus 'awi
do-domoteke.
21 Gee ko 'o Yahudiwa ma nyawaka,
ngoi tomadiai 'isoka 'o Yahudiokawa
gee koyamote-motekuwa 'o Musa 'awi
besesongo. Ngoi tadiai koge'ena la
'idadi taki'asa yodadi ma Kristus 'awi
do-domoteke. Ma ge'ena ko ma ngalewa
'ato ngoi kotamotekuwa ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi besesongo moi-moi, so 'ena
ngoi 'i'aono ma Kristus 'awi pareta.
22 Gee manga ngo-ngaku koikua-
kuatuwa manga sigoronaka, ngoi
mita tomadiai 'isoka 'o nyawa manga
ngo-ngaku koikuatuwa la 'idadi taki'asa
yodadi ma Kristus 'awi do-domoteke. La
'ena ngoi ge'ena todadi 'iodu-odumoka
ma ngale 'o nyawa 'iodumu la de kokia
naga bato ma ngekomo ngoi 'idadi
takisilaha 'ona munuka.
23 'Iodumu ge'ena tadiai ma ngale 'o
Habari ma Owa ge'ena, la ngoi mita
tamake 'o co-catu.

24 Ngini ma rai nianakokau nako la
naga yotandingi yomakarebese, ge'ena
yomakakarebese go'ona yoodumu
yoowa-owara, ma kawomatengo
duga wamake ma parasengi. Sababu
ge'ena ngini mita nimariwo matero
kaniotandingi nioowa-owara la niamake
ma parasengi.
25 'O nyawa 'isinoimi nako yolatihani
ma gu-gudaioka, ge'ena yomatongosono
naga 'o sagala moi-moioka. 'Ona
koge'ena yodiai, sababu yomau
yakisigudere de 'o bunga 'idi-diaiku ma
ngale yoju-juara, ge'ena la 'o bunga
gee yacobou 'imaai. Ma ngone ne'ena
pomatongosono 'o sagala moi-moioka
sababu ngone pomau 'inasigudere 'o
bunga gee koima-maaiwau.
26 Ge'enau so ngoi 'o kianikia todiai
ge'ena de ma dumutu, matero kawimoi
woowa-owara ma dumutu 'itantuuku.
De nako 'isoka yotinju tanu ngoi ne'ena
koto'itimarongawa totidingi.
27 Ngoi matero katolatihani 'ikua-kuata,
la 'ai roese 'iodumu 'ikua-kuata. La gee
'iduanga tositotara 'o Habari ma Owa 'o
nyawa-nyawaka, 'uwa ngoi 'iitomo.

10 [1] 'Esa moi riaka dodotoka 'o
ngo-ngaku moi! Ngini salingou
niongano-nganono 'okia naga gee
'idadi-dadiokau nanga edete de nanga
dotumoka ma 'orasi 'ona 'o Musa
wimoteke. 'Ona yoodumu ma Jo'oungu
ma Dutu wakisi'asa ma no-nako 'o
lobi manga dekude, de koyakido'oawa
yatoaka 'o Ngooto 'Ite-tereboko.
[2] Ma ngale yodadi 'o Musa wimoteke-
moteke, 'ona yoodumu matero
kayaki'osikokau 'o lobi ma dodaka de
ge'ena ma ngootoka.
[3] 'Ona yoodumu ya'odomo 'o 'inomo
kaimatero, ge'ena la ma Jo'oungu ma
Dutuno ma ngekomo 'awi kuasa, de 'ona
yoodumu ya'okere 'o 'akere kaimatero
ge'ena la 'o 'akere gee ma Jo'oungu ma
Dutu wosisupuno 'o teto 'igi-gigieno gee
naga de de 'ona. 'O teto 'igi-gigie ge'ena
la ma Kristus ma sirete.
[4] (10:3)
[5] Ngaro koge'ena ma, ma Jo'oungu ma
Dutu kowosanangiwa manga gudaika,
ge'enau so manga songene kaipoadeu 'o
tonaka 'ika-kakasaka.
[6] 'Iodumu ge'ena 'imadadi to ngone
nanga kasinaa, ma ngale 'inasinganono

la 'uwa poduaka 'okia sonaa 'ito-torou
'isoka 'ona yodi-diai.
7 Mita la 'uwa ngone pasuba 'o barahala
'isoka gee 'onaka munuka. 'O Buku
'Itebi-tebinoka 'isilefoku, "So ma nyawa-
nyawa go'ona yo'odomo de yo'okere de
yoroge, ma ngale yasuba 'o barahala."
8 Ngone koidadiwa podiai 'okia sonaa
'imedi-mediri 'isoka gee 'onaka munuka
yodi-diai. Sababu 'ona yacaana monaoko
de sa'ange yosongene kage'ena ma
wange, ngano ge'enau yadiai.
9 Ngone koidadiwa powitai-taili ma Jou
'isoka gee ma sira 'onaka munuka, so
ma rai 'ona yosongene 'o ngia 'ibisa-bisa
yakituduku.
10 Ngone koidadiwa pokurubungu 'isoka
gee 'ona ma sira munuka, so 'o songene
ma mala'ekati yakito'omaka.
11 'Okia sonaa 'iodumu gee 'idadi-dadi
'onaka, 'imadadi 'o kasinaa. De ge'ena
'iodumu 'ilefoku la pongano-nganono,
sababu ngone ne'ena po'ahu 'o dunia ma
do-dogumu ma 'orasioka.
12 Sababu ge'ena 'o nyawa gee yoma-
maoku yokuatokau, tanu yomasitiari
'uwa sigado yootaka.

13 'O bo-baja 'iodumu gee nidutu-
dutuku, ge'ena 'o bo-baja gee biasau 'o
nyawa yakidutu-dutuku. Ma ma Jo'oungu
ma Dutu waga-gao 'awi jaji. 'Una 'asa
kowinisipidilikawa ngini nitaili 'ifoloika
de to ngini nia guata. Ma 'orasi ngini
nidoboa 'o bo-baja, 'una 'asa winikula
'o ngekomo ma ngale niokuata la ngini
'idadi niotongosono.
14 Sababu ge'ena 'Esa moi riaka dodoto
ka 'o ngo-ngaku moi tinisiboso-bosono,
tanu ngini nimasikurutu 'o barahala.
15 Ngoi tinisitotara naneda, sababu
ngoi tamaoku ngini ge'ena 'o nyawa
yoba-barija. So tanu ngini ma sirete
niatiba-tibangi 'ai demo ne'ena.
16 Gee ngone 'o Ngodomo 'Itebi-tebini
podiai ma ngale posingano-nganonie
ma Kristus wosongene, ma 'orasi
ge'ena po'amalaha ma Jo'oungu ma
Dutuka de 'o 'anggur po'okere de 'o roti
posibula-bula. Ge'ena ma ngale ngone
poodumu pomarimoi de ma Kristus
sababu 'awi 'aunu 'ipoa de 'awi roese
wosisarakaniokau wiso-songene, ge'ena
ma ngale wonatuusu 'o sowonoka.
17 Sababu ma roti ka ngai moioka
ge'ena la ma Kristus 'awi roese, de

ngone poodumu kage'ena pori'odomo,
so ngone poku-kudai ne'ena ge'ena
'isoka 'o roese moi.
18 Kaniakimake 'o Yahudioka, gee
ya'odo-'odomo 'o 'inomo 'isisuba-
subakau ma Jo'oungu ma Dutuka 'o
su-suba ma ngii ma dekuoka, 'ona
ge'ena yodadi ka 'o singina moi wisuba
ma Jo'oungu ma Dutu.
19 'Ai demo ne'ena ma dumutu ge'ena
la: 'O barahala bolo 'o 'inomo gee
'isisubakau 'o barahalaka ge'ena ma
faedaa ka ma eta ma koi'iwa.
20 'Okia naga gee yosisuba 'o barahalaka
'o su-suba ma ngiioka, ge'ena ko ma
Jo'oungu ma Dutukawa yosisuba so
'ena 'o tokatika. De ngoi tooluku ngini
nimarimoi de 'o tokata.
21 Ngini koidadiwa niosido'okere 'o
'anggur gee powisingano-nganono
ma Kristus wosongene ma ngale
pomarimoi de de 'una de 'o 'anggur gee
'o barahalaka yosisuba-suba ma ngale
yomarimoi de 'o tokata. Ngini koidadiwa
nio'odomo ma Jou wi Ngodomo 'Itebi-
tebini ma ngiioka de mita nio'odomo 'o
tokata ma ngodomo ma ngiioka.

22 Ngone koidadiwa podiai ma Jou
witu'uduku! Ngone de ma Jou ge'ena ma
Jou 'ifoloi wokuata.
23 'O nyawa yongose 'ato, "'O sagala
moi-moi kaidadi podiai moteke ngone."
Ge'ena ma goungu. Duga koiodumuwa
padi-diai ge'ena de ma faedaaka. Bolo
yongose 'ato, "Ngone kaidadi podiai
'okia naga bato moteke ngone." Ma
koiodumuwa ge'ena nanga ngo-ngaku
yosikuata.
24 Ka moi ma koya'akunuwa nimariwo
duga ko to ngini ma sirete nia paraluu.
'O nyawa 'isinoimi salingou yomariwo ma
ngale 'o nyawa 'iregu manga paraluu.
25 Ngini kaidadi nia'odomo 'o siode 'okia
naga bato gee 'o siode yowuku-wukunu
ma ngiioka. 'Uwau niosanosi 'ato 'o siode
ge'ena 'isisubakau 'o barahalaka bolo
ko'uwa. Nio'odomo 'o siode ge'ena 'uwau
niamaoku nia singina 'itubuso.
26 Sababu 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isilefoku, "'O dunia ne'ena de ma doda
'iodumu ge'ena to ma Jou."
27 Nako 'o nyawa koyongaku-ngakuwa
ni'asoko nio'odomo de ngini niomodeke,
ge'ena kanio'odomo 'okia naga gee
nidonoaku. 'Uwau nialega ma diai kiano

'o 'inomo ge'ena, la 'uwa nia singinaka
'itubuso.
28 Ma nako naga 'o nyawa yongose
nginika, "'O 'inomo ne'ena 'isisubakau 'o
barahalaka," ge'ena 'uwa nia'odomo ma
ngale niakitibangi 'o nyawa go'ona de
manga singina ma dubuso.
29 'Ai dumutu ge'ena ko to nginiwa nia
singina ma mau, ma to nyawa go'ona.
Poilia munuka naga yosano, "Tei, 'ido'oa
so to ngoi 'ai mau de salingou 'o nyawa
'iregu manga singina ma mau 'i'aturu?
30 Nako ngoi 'o 'inomo ta'odomo
de to'amalahakasi ma Jo'oungu
ma Dutuka, 'ido'oa so 'o nyawa
salingou 'inasigurubungu sababu ma
'inomo ge'ena, 'ena momongo ngoi
tosi'amalahakau ma Jo'oungu ma
Dutuka?"
31 'Okia naga bato ngini niadiai,
nia'odomo, bolo nia'okere, 'iodumu
ge'ena ma dumutu la 'o nyawa wisiarene
ma Jo'oungu ma Dutu.
32 Nio'ahu nimasidi-diai la 'uwa sigado
ma sababu ngini so 'o nyawa 'iregu
yosowono, 'uwa sigado 'o Yahudioka bolo
ko 'o Yahudiokawa, bolo ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi jamati yosowono.

33 Nio'ahu 'isoka ngoi. Ngoi tomariwo
tosisanangi 'o nyawa 'iodumu manga
singina naga 'o sagala moi-moioka,
koi'iwa 'ai dumutu ma ngale ka to ngoi
ma sirete 'ai paraluu. To ngoi 'ai dumutu
ge'ena duga tomau 'ona yoodumu 'idadi
yakisilaha.
11 1 Salingou niamoteke 'isoka kokia
naga ngoi tadi-diai, 'isoka ngoi
mita tamoteke kokia naga ma Kristus
wadi-diai.
2 Ngoi tinisiarene sababu ngini
kaitaurika nisi-singina, de niodomoteke
'o do-dotoko gee tinisidoto-dotoika.
3 Ma ngoi tomau ngini nianako 'o ngai
moioli ge'ena la, 'o nau-nauru ge'ena
ma Kristus wakipareta; 'o ngeweka
yonga-ngaamokokau ge'ena manga
rokata yakipareta, de ma Kristus ge'ena
ma Jo'oungu ma Dutu wipareta.
4 Ge'enau so nako wimoi wolahidoa
bolo wositotara 'o Habari ma Jo'oungu
ma Dutuno 'o nyawa yoku-kudai manga
bionoka la wi saeke waluunuku, ge'ena
ma Kristus wisiti-tingoono.
5 De nako mimoi gee molahidoa bolo
mositotara 'o Habari ma Jo'oungu ma
Dutuno 'o nyawa yoku-kudai manga

bionoka de mi saeke ko ma luunukuwa,
'o ngeweka gumuna mosimae-maeke
mi rokata gee womiparetano. Ge'ena
kaimatero de 'o ngeweka gumuna
mipololokau.
6 Sababu nako 'o ngeweka mimoi la
mooluku mopake 'o saeke ma lu-luunu,
ge'ena 'ifoloi yaowa 'ami utu yakuluoka.
Ma nako 'o ngeweka moi manga utu
yakuluoka bolo yagutioka, ge'ena 'idadi
ka 'o se-sela. Ge'enau so yaowa 'o saeke
ma lu-luunu yopake.
7 'O nauru koiparaluuwa yopake 'o
saeke ma lu-luunu, sababu 'ona ge'ena
yosidumutu ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
jako de 'awi kumati. Ma 'o ngeweka
'ona yosidumutu 'o nauru-nauru manga
kumati,
8 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu wosidadi
'o nauru ge'ena ko 'o ngewekanowa, ma
'ena 'o ngeweka wosidadi 'o naurino.
9 De mita 'o nauru wosidadi ge'ena
sababu ko 'o ngewekawa manga paraluu
ma 'ena 'o ngeweka yakisidadiku ma
ngale 'o nauru manga paraluu.
10 Sababu ge'ena, 'o ngeweka mimoi
salingou mopake 'o saeke ma lu-luunu
ma ngale ma no-nako 'ato muna ge'ena

mi rokata mikuasano, la 'o sagala
mala'ekati 'asa 'imorene.
11 Ngaro koge'ena ma ngone pongaku-
ngaku nanga 'ahu ma sigoronaka,
'o ngeweka de 'o nauru ge'ena
kapomakamoteke.
12 Sababu ngaro 'o ngeweka ma
di-disiraka ge'ena misidadi 'o naurino,
ma ge'enaka de 'o ngeweka yosilahiri 'o
nauru, de 'o sagala moi-moi ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutuno.
13 Bika 'Esa moi ngini ma sirete
niatibangi naneda: 'O ngeweka mimoi
molahidoa ma Jo'oungu ma Dutuka
'o nyawa gudai manga bionoka de
komomasinoakuwa 'o saeke ma
lu-luunu, ge'ena yadaene?
14 Ngini nianakokau 'ato nako 'o
nauru manga utu 'ikurutuku ge'ena 'iso
koyadaenuwa.
15 Ma 'o ngeweka 'ona ma Jo'oungu
ma Dutu wakikula manga utu ma ngale
manga saeke yosiluunu, de manga utu
'ikuru-kurutuku ge'ena 'imadadi manga
kumati.
16 Ma nako naga yomau
yomakaributuosi ma ngale ne'ena,
ngoi tosidemo duga ka 'o ngai moi

ge'ena la, ngone ne'ena bolo ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi jamati 'iregu, to
ngone nanga 'adati ge'ena ka 'o ngai
moioka. Ge'ena la 'o ngeweka yolahidoa
ge'ena salingou manga saeke yaluunuku
de 'o nauru salingou manga utu 'uwa
'ikurutuku.
17 Ma ngale nanedali, ngoi
kotinisiarenuwa. Nia lo-lomu ge'ena
ma duanguku koisure-surewa so 'ena
kaito-torou.
18 Ma di-disiraka to'isene 'ato 'ania
lo-lomuoka naga 'o kaributu de 'o
kadi-dingaka. De ngoi tamaoku ge'ena
ma goungu.
19 Ma goungu koge'ena 'idadi, la 'iwaiti
dua nago'ona ma gou-goungu yongaku
ma Jouka.
20 Gee ngini nimalomu, ngini niadiai ko
ma Jouwa 'awi Ngodomo 'Itebi-tebini.
21 Sababu gee nio'odomo, de ma 'inomo
ka moi-moi nimarorebe nimadegese
sigado munuka kokiawa yodaene, 'ena
munuka yosigeto-geto.
22 Koya'akunuwa koge'ena! To ngini ma
de nia woa, so ngini 'idadi nio'odomo de
nio'okere ge'enaka! Bolo ngini niomau
niakisiti-tingoono ma Jo'oungu ma

Dutu 'awi jamati de niakisimae-maeke
'o nyawa yosusa-susa? 'Okia salingou
tongose nginika? Salingou tinisiarene?
Ko'uwa! Ma gou-goungu ngoi 'asa
kotinisiarenuwa.
23 Sababu gee tosidoto-dotoko nginika,
ge'ena tadawongino ma Jouoka, ge'ena
la ma obiri ge'ena gee 'o Yesus to ngone
nanga Jou wisisarakaniou la wito'oma,
'una 'o roti wa'ese,
24 de gee wosi'amalahaka ma roti ge'ena
ma Jo'oungu ma Dutude, de waeta-eta
de wi giama, de kawongosekau, "Ne'ena
ge'ena to ngoi 'ai roese gee tosisarakani
ma ngale nia sowono tatuusu. Niadiai
kone'ena, ma ngale nisi-singina ngoi."
25 Koge'enali mita gee 'o roti
ya'odomoka de wa'ese 'o 'anggur ma
sawokoka de kawongosekau, "'O 'anggur
ne'ena ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
jaji ma sungi gee 'isitatapu de 'ai 'aunu.
Niadiai kone'ena ma ngale nisi-singina
ngoi gee nia'okere 'isinoimi."
26 Sababu gee ngini nia'odomo de
nia'okere 'isinoimi ma roti de ma 'anggur
ne'ena, ge'ena ngini niosihabari ma Jou
wosongene sigado 'una woboali.

27 Sababu ge'ena nago'ona gee
ya'odomo de ya'okere 'o roti de 'o
'anggur gee 'isi'ade-'ade ma Jou 'awi
roese de 'awi 'aunu, 'ena manga di-diai
koyadaenuwa, 'ona yosowono ma Jouka
gee wosisubakau 'awi roese de 'awi
'aunu.
28 So 'o nyawa 'isinoimi salingou 'isira
yalega ma diaiokasi manga singina ma
dodaka, 'asa de 'idadi ya'odomo de
ya'okere 'o roti de 'o 'anggur ge'ena.
29 Sababu nako 'o roti ya'odomo de 'o
'anggur ya'okere 'ena koyongakuwa 'ato
ge'ena matero ka ma Jou 'awi roese, 'ona
'asa ma Jo'oungu ma Dutu wakihukumu.
30 Ge'enau so naga nginioka manga
gudai yopanyake de yolamahani, de mita
yosongene.
31 Ma nako 'isira palega ma diaiokasi
nanga singina ma dodaka, ngone 'asa ma
Jo'oungu ma Dutu kowonahukumuwa.
32 Ma nako ngone pamake 'o hukumani
ma Jo'oungu ma Dutuno, ge'ena ma
ngale wonadotoko la ngone 'uwa
'inasiduhukumu de 'o dunia ne'ena.
33 Sababu ge'ena 'Esa moi riaka
dodoto ka 'o ngo-ngaku moi, nako ngini
nimalomuno ma ngale nio'odomo ma

Jou 'awi Ngodomo 'Itebi-tebinoka, ngini
salingou nimakadamaa moi de moi.
34 Nako munuka yakisawinokau, ge'ena
yo'odomokasi manga woaka. Nako ngini
niosimoteke kone'ena 'ania lo-lomu ma
sigoronaka, ge'ena koniamakewa 'o
hukumani ma Jo'oungu ma Dutuno. Gee
'iregu-regu 'asa tosiwaiti nginika, nako
dua toboali.

12

1 'Esa moi riaka dodoto ka 'o
ngo-ngaku moi! Ne'ena ngoi
tosiwaiti ma ngale 'o co-catu 'o Ngomasa
'Itebi-tebinino. Sababu ngoi tomau ngini
nianako ma gou-goungu.
2 Niongano-nganono ma 'orasi
ngini kowininakowasi ma Jou Yesus,
ngini niodomoteke 'o barahala gee
koioma-omasuwa.
3 Ngini salingou nianako, 'o nyawa gee
'o Ngomasa 'Itebi-tebini yakiparetano
ge'ena koyongosewa 'ato, "'O Yesus
tanu 'o dorou wamake!" Koge'enali mita
komoiwa ya'akunu yongose 'ato, "'O
Yesus ge'ena ma Jou," nako 'o nyawa
go'ona ko 'o Ngomasa 'Itebi-tebinuwa
yakiparetano.
4 Naga 'i'ini-'inioka 'o co-catu, ma
ge'ena 'iodumu ka 'o Ngomasa 'o

ngai moino ge'ena la 'o Ngomasa
'Itebi-tebinino.
5 Naga 'o manarama 'i'ini-'inioka ma
ngale ma Jou wileleani, duga ma Jou gee
'o nyawa wile-leleani kawomatengoka.
6 Naga 'i'ini-'inioka 'o manarama ma
ngale ma Jou wileleani, ma gee wokula-
kula 'o guata ma ngale ma manaramoka
ge'ena, ge'ena la ma Jo'oungu ma Dutu
gee kawomatengo-tengoka gu'una.
7 Ma ngale to ngone poodumu nanga
laha, 'o Ngomasa 'Itebi-tebini 'inakula 'o
co-catu 'imakakaregu ngone moi-moino.
8 Moika yakikula 'o co-catu ma ngale
yocawaro yobi-bicara de 'o kumati.
'Ireguka yakikula 'o co-catu ma ngale
yobarija so ya'akunu yosiwaiti ma ngale
ma Jo'oungu ma Dutu.
9 'O Ngomasa kage'enali mita 'ikula
'o nyawa moika, 'o ngo-ngaku ma
Kristusika posironga 'ikuatoka, ma
naga 'ireguka 'o Ngomasa ge'ena 'ikula
'o kuasa ma ngale 'o nyawa manga
panyake yakisi'aiki.
10 Moikali yakikula 'o kuasa ma ngale
yodiai 'o no-nako 'ihera-herangi, de
'iregukali, yakikula 'o co-catu ma ngale
yositotara ma Jo'oungu ma Dutu 'awi

demo. De 'iregukali 'o Ngomasa ge'ena
'ikula 'o kuasa ma ngale yosikadelega
ka'ena 'o co-catu 'o Ngomasa 'Itebi-
tebinino, de ka'ena ko'uwa. Munuka
yakikula ma ngale ya'akunu yobi-bicara
de 'o demo 'i'ini-'inioka gee 'ihera-
herangi, de naga mita yakikula ya'akunu
yosiwaiti 'o demo-demo ge'ena ma
ngale.
11 Ge'ena 'iodumu ka 'o Ngomasa 'o
ngai moi yamanarama ge'ena la 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini, 'o nyawa moi-moi
yakikula 'o co-catu moteke 'o Ngomasa
ge'ena ma mau.
12 Ma Kristus ge'ena 'isi-'ade-'ade 'isoka
'o nyawa nanga roese; 'o roese ka 'o ngai
moi, duga ma kia sonaa 'o gudaioka.
Ma kia sonaa 'iodumu ge'ena ngaro 'o
gudaioka, ma ka 'o roese moi.
13 Koge'enali mita ngone poodumu, 'o
Yahudioka bolo ko 'o Yahudiokawa, 'o
yongosi bolo ko'uwa; ngone poodumu
'o Ngomasa 'Itebi-tebini 'ina'osikokau,
la ngone pomarimoi de ma Kristus la
podadi ka 'o roese moi. Ngone poodumu
mita nanga singinaka 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'imanoakau.

14 Sababu 'o roese ge'ena ma kia
sonaa ka 'o ngai moiokawa ma 'ena 'o
gudaioka.
15 Nako 'o dou 'ingose 'ato, "Ngoi ko
'o giamuwa, sababu ge'ena ngoi ko 'o
roese ma kia sonaawa," ge'ena ko ma
ngalewa 'ato 'o dou ge'ena ko 'o roesuwa
ma kia sonaa.
16 De nako 'o ngauku 'ingose 'ato,
"Sababu ngoi ko 'o akowa, so ngoi ko 'o
roese ma kia sonaawa," ge'ena mita ko
ma ngalewa 'ato 'o ngauku ge'ena ko 'o
roese ma kia sonaawa.
17 Nako kogee 'o roese 'iodumu ge'ena
ka 'o ako, kokia 'o roese ge'ena 'idadi
'imasi'isene? Bolo nako 'o roese 'iodumu
'idadi ka 'o ngauku, kokia 'o roese ge'ena
'iame?
18 Ngone panakokau ma Jo'oungu ma
Dutu wosikokinoa 'o roese ma kia sonaa
ge'ena. Moi-moi wosinoa to 'ena ma
ngiika moteke to 'una wi mau.
19 Nako 'iodumu ge'ena ka 'o ngai
moioka duga, ka'ena posironga 'o roese?
20 So ma goungu naga 'o gudaioka 'o
roese ma kia sonaa, duga ma roese ka
'o ngai moi.

21 Sababu ge'ena 'o ako
koya'akunuwa 'ingose 'o giamika,
"Ngoi kotoniparaluuwa ngona!" Bolo 'o
saeke koya'akunuwa 'ingose 'o douka,
"Ngoi kotoniparaluuwa ngona!"
22 'Ena momongo 'o roese ma kia sonaa
gee pamaoku koikua-kuatuwa, ngone
paparaluu ma sala.
23 De ma kia sonaa moi-moi gee
pamaoku koibaragunawa, ge'enau
'ifoloi pabaraguna. Gee koidadiwa
posidumu-dumutu, ge'enau 'ifoloi
paleleani.
24 'O roese ma kia sonaa gee pamakeka
'isurekau, koiparaluuwau paleleani. Ma
Jo'oungu ma Dutu wa'aturu nanga roese
koge'ena ma rupa, so ma kia sonaa gee
rekeni koibaragunawa 'ifoloi pabaraguna.
25 Ma Jo'oungu ma Dutu wodiai
koge'ena, la 'o roese ge'ena koimakati-
tingakuwa, ma kia sonaa moi-moi
'imakakalesangi moi de moi.
26 Nako ma kia sonaa moi 'isangisara,
ma kia sonaa 'iregu-regu 'iodumu
'ikokisangisara mita. Nako ma kia sonaa
ngai moi yosiarene, ge'ena ma kia sonaa
'iregu-regu 'iodumu 'ikokisanangi.

27 Ngini nioodumu ge'ena matero ka ma
Kristus 'awi roese, de ngini moi-moi mita
to 'una 'awi roese ma kia sonaa.
28 Koge'enali mita naga 'o jamatioka,
ma Jo'oungu ma Dutu wositatapuokau
'o nyawa yoma-manarama 'o manarama
'i'ini-'inioka. Ma di-disiraka 'o su-suloko,
deika 'o nabii-nabii, deika 'o guru-guru,
'asa de gee yodi-diai 'o no-nako
'ihera-herangi, deika 'ona gee yakikula
'o co-catu ma ngale 'o nyawa manga
panyake yakisi'aiki, bolo yakiriwo 'o
nyawa 'iregu, bolo yosi'atu-'aturu, bolo
gee yobi-bicara de 'o demo 'i'ini-'inioka
'ihera-herangi.
29 'Ona koyoodumuwa ka 'o su-suloko,
bolo ka 'o nabii, bolo ka 'o guru.
Koyoodumuwa de manga kuasaka ma
ngale yodiai 'o no-nako 'ihera-herangi,
30 bolo 'o nyawa manga panyake
yosi'aiki, bolo ma ngale yobicara de 'o
demo 'i'ini-'inioka 'ihera-herangi, bolo
yosiguti ma ngale 'o demo-demo ge'ena.
31 Ge'enau so ngini salingou nimariwo
niosigou-goungu la niamake 'o sagala
co-catu gee ma dekuoka. De 'asa
tinisidumutu 'o ngekomo gee 'ifoloiosi
yaowa-owa.

13 [1] Ngaro ngoi 'idadi tosibicara 'o
nyawa ma demo 'i'ini-'inioka, bolo
ngaro ka de 'o mala'ekatiou ma demo,
ma nako kotakidorawa 'o nyawa, ge'ena
'ai demo-demo ge'ena duga kaiamokie
matero ka 'o liwanga de 'o damunu ma
'ilingi, duga ma faedaa koi'iwa.
[2] Ngaro ngoi ta'akunu tositotara 'o
habari ma Jo'oungu ma Dutuno de
tasahe 'o do-dotoko 'iti-tiai gee 'o
nyawa 'iregu koyanako-nakowasi, mita
takokinako 'o sagala moi-moi de tongaku
ma sala ma Jo'oungu ma Dutuka sigado
tadiai 'o gigie 'imato'oraka, ma nako
kotakidorawa 'o nyawaka, ge'ena ngoi 'ai
faedaa ka ma eta ma koi'iwa!
[3] Ngaro 'ai harataa 'iodumu takisibula-
bula 'o nyawa yosusa-susaka, de 'ai
roese tokula ma ngale yatuuku, ma
nako kotakidorawa 'o nyawaka, 'iodumu
ge'ena ma faedaa ka ma eta ma koi'iwa.
[4] 'O nyawa gee yakidora-dora 'o nyawa
'ireguka, 'ona ge'ena yosabari, manga
singina 'isure, koi'iwa 'o daleana,
koya'ena-'enawa, de koi'iwa 'o gedenge.
[5] 'Ona koyomadaduiewa,
koyotabangamowa, koyopakisaawa
'o nyawa 'iregu yamoteke to 'ona

ma sirete manga mau. Koitaituwa
yomadegese ma ngale, de mita
koyomado-donoakuwa manga singinaka.
6 'O nyawa gee yakidora-dora 'o nyawa
'ireguka, 'ona koyoduakuwa 'o dorou.
'Ona yoduaka 'iti-tiai.
7 'Ona yotahani yodaari 'o sagala
moi-moi, 'ona ya'akunu manga ngo-
ngaku tatapu 'ikua-kuata, de tatapu
yomasinganono ma Jo'oungu ma Dutuka
ngaro kokia naga bato ma lugo. De
tatapu yosabari ngaro 'okia naga bato
'idadi.
8 'O dora ge'ena dua kaisi'ado-'adonika
koitogumuwa. Ma 'o nyawa gee yositota-
totara 'o Habari ma Jo'oungu ma
Dutuno 'asa kaitogumoka, de 'o nyawa
gee yobi-bicara 'o demo 'i'ini-'inioka
'ihera-herangi 'asa kayomaogoroka. De
gee yodoto-dotoko ma ngale 'o nyawa
winako ma Jo'oungu ma Dutu 'asa
yomaogoro.
9 Sababu to ngone nanga barija de
nanga guata ma ngale positotara
'o habari ma Jo'oungu ma Dutuno,
koitotomuawasi.
10 Dua 'asa ma 'orasi ya'adono ma
Jo'oungu ma Dutu wadiai 'iodumu

'itotomo, de gee koito-totomuwa 'asa
'iisanga.
11 Gee ngoi ka 'o ngowaka ma
dingoonosi, tobicara 'isoka 'o ngowaka
ma dingoono, 'ai ro-rasa 'isoka 'o
ngowaka ma dingoono, de tomatibangi
'isoka 'o ngowaka ma dingoono. Ne'ena
ngoi tobalusokau, 'ai gokoie 'isoka 'o
ngowa-ngowaka gee ta'umokau.
12 'Okia naga gee ngone pamake ma
'orasi ne'ena, ge'ena 'isoka 'o gurumini
'iga-gamusanga 'o kasinaaka. Ma dua
ngone 'asa pamake 'iwai-waiti. Ma 'orasi
ne'ena ngoi kotanakowasi 'o sagala
moi-moi, ma dua 'asa tanako 'okia sonaa
moi-moi 'isoka ma Jo'oungu ma Dutu
woinako 'itiai.
13 So ma ngale ma 'orasi ne'ena,
naga 'o ngai sa'ange salingou ngone
tatapu padiai, ge'ena la: Pongaku,
pomasinganono ma Jo'oungu ma
Dutuka, de pomakadora moi de moi. 'O
ngai sa'ange ge'ena 'ifoloiosi 'iparaluu
ge'ena la 'o nyawa pakidora.

14

1 Tanu ngini nimariwo ma ngale 'o
nyawa niakidora de niadawongo
'o co-catu 'o Ngomasa 'Itebi-tebinino.
'Ifoloiosi ge'ena 'o co-catu ma ngale

nia'akunu niositotara ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi demo.
2 'O nyawa gee yobi-bicara de 'o demo
'ihera-herangi, ge'ena ma dumutu ko 'o
nyawakawa. 'Ona yobicara ma Jo'oungu
ma Dutuka. Komoiwa yasahe 'okia naga
gee 'ona yongose-ngose, sababu ka 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini so 'ona yobi-bicara
'okia naga gee ka ma Jo'oungu ma Dutu
duga wanako.
3 Ma nako 'o nyawa gee yositota-totara
'o habari ma Jo'oungu Dutuno, ge'ena
ma dumutu yositotara 'o nyawaka,
ma ngale yakisikuata, yakisimagae, de
yakiaru.
4 'O nyawa gee yobi-bicara de 'o demo
'ihera-herangi ge'ena duga ka 'ona ma
sirete yomasikuata, ma gee 'o nyawa
yositotara 'o habari ma Jo'oungu ma
Dutuno, yakiriwo 'o jamati la 'ifoloi
yokuata.
5 Ma sureka nako ngini 'Esa moi
nioodumu niadadi niosibicara 'o demo
'i'ini-'inioka gee 'ihera-herangi. Ma
'ifoloiosi 'isure ge'ena nako ngini
nia'akunu niositotara 'o habari ma
Jo'oungu ma Dutuno. Sababu 'o
nyawa gee yositota-totara 'o habari

ma Jo'oungu ma Dutuno, 'ona 'ifoloi
yobaraguna de 'o nyawa gee yobi-bicara
de 'o demo 'i'ini-'inioka 'ihera-herangi.
Duga nako la ya'akunu yosiwaiti 'o
demo 'i'ini-'inioka 'ihera-herangi gee
yosibi-bicara ge'ena, ge'ena 'o jamati
'iodumu yamake ma faedaa.
6 Nako kogee ngoi toboa nginika de
tobi-bicara de 'o demo 'i'ini-'inioka
'ihera-herangi, ge'ena ma faedaa ka
ma eta ma koi'iwa! 'Imakaregu de nako
ngoi tosiwaiti 'o demo moi ma Jo'oungu
ma Dutuno, bolo tosiwaiti 'o kianikia
ma ngale ma Jo'oungu ma Dutu, bolo
tositotara 'o habari ma Jo'oungu ma
Dutuno, bolo todotoko.
7 Tosi'ade-'ade 'isoka yosulingi de
yomadukuti de ma 'ilingi koiwaituwa,
so 'o nyawa koyosidongoowa 'okia ma
nyanyi yosinyanyi.
8 'O 'ade-'ade 'iregu moioli: Nako
'o torompet yauaka ge'ena ma no-
nako yotagi yoparangi. Duga nako
ma torompet yauwaka de ma 'ilingi
koiwaituwa, ge'ena dua komoiwa
yomasadia ma ngale yoparangi.
9 Koge'enali mita ngini gee niobi-bicara
de 'o demo 'i'ini-'inioka 'ihera-herangi.

Nako niosibicara 'o demo-demo gee
koiwaituwa, komoiwa moi yasahe 'okia
naga gee ngini niongose-ngose. 'Ania
demo-demo ge'ena 'asa kayodingisanika
koyosidongoowa.
10 Kokia naga ma gudaioka 'o
demo-demo 'o duniaka ne'ena, ma 'o
demo-demo ge'ena koi'iwa moi ma ngale
koi'iwa.
11 Ma nako ngoi kotasahewa 'o demo
gee wimoi wosibicara, ge'ena ngoi
tamaoku 'una ge'ena 'isoka 'o nyawa ma
dudunino. Koge'enali mita 'una wamaoku
ngoi 'isoka 'o nyawa ma dudunino.
12 Ma ngale ngini ma sirete, ngoi tanako
ngini nioduaka ma sala niamake 'o sagala
co-catu 'o Ngomasa 'Itebi-tebinino. Ma
'ifoloiosi 'iparaluu ge'ena salingou ngini
nimariwo ma ngale niapake niabarija gee
yakiriwo 'o jamati yakisikuata.
13 Ge'enau so 'o nyawa gee yobi-bicara
'o demo-demo 'ihera-herangi, salingou
yomaga'asoko ma Jo'oungu ma Dutuka
la wakikula yadadi yosiwaiti 'okia naga
yongose-ngose ge'ena.
14 Sababu nako ngoi tolahidoa de
'o demo 'ihera-herangi, ge'ena 'ai

singinaka tolahidoa ma 'ai di-dibangi
koimanaramuwa.
15 So ngoi salingou 'okia todiai? Neda
dua ngoi tadiai: Ngoi 'asa tolahidoa de
to ngoi 'ai singina ma mau, de mita de
'ai di-dibangi. Ngoi 'asa tonyanyi de to
ngoi 'ai singina ma mau, de mita tomau
tonyanyi de 'ai di-dibangi.
16 Sababu nako ngini nio'amalaha ma
Jo'oungu ma Dutuka ka de 'ania singina
ma mau duga, de naga 'o nyawa 'iregu
koyasahewa 'o demo 'ihera-herangi 'o
Ngomasa 'Itebi-tebinino ge'ena, ge'ena
'ona koyongosewa 'ato, "Ia ma goungu!
'Amin" 'ani 'amalaha ma betongo ge'ena,
sababu 'ona koyanakowa 'okia ngini
niongose.
17 Ngaro nia lahidoa ma ngale
nio'amalaha ma Jouka posironga
'isureka, ma ge'ena ma faedaa ka ma
eta ma koi'iwa sababu koyakisikuatuwa
'o nyawa 'iregu.
18 Ngoi to'amalaha ma Jo'oungu ma
Dutuka sababu de ngini nioodumu ma
ngoiosi 'ifoloide tobi-bicara de 'o demo
'i'ini-'inioka gee 'ihera-herangi.
19 Ma nako 'o lo-lomu ma sigoronaka
ma ngale powisuba ma Jou, ngoi toduaka

tapake 'o demo 'o betongo muruoni
gee 'o nyawa 'iregu 'idadi yasahe, la
'uwa tapake 'o demo 'ihera-herangi ma
betongo 'icaanoka ma koyasahewa. Ngoi
toduaka koge'ena, la 'idadi 'o nyawa
takidotoko.
20 'Esa moi riaka dodoto ka 'o ngo-
ngaku moi! Tanu 'ania di-dibangi 'uwa
'isoka 'o ngowa-ngowaka. Tanu ngini
'isoka 'o ngowaka ma dingoono gee 'o
dorou koyanakowasi yodiai. Ma nako
'o di-dibangioka ge'ena ngini salingou
niodadi 'o balusu.
21 Naga 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isitulisuku konee, "Ma Jou wongose 'ato,
'Ma ngekomo 'o nyawa gee yobi-bicara
de 'o demo-demo ma somoa, ngoi 'asa
tobicara 'ai 'umatika ne'ena. De dua ma
ngekomo 'o nyawa ma dudunino, ngoi
'asa tobicara 'ai 'umatika ne'ena. Ngaro
koge'ena ma, 'ona yooluku yosigisene 'ai
demo.'"
22 So 'o co-catu ma ngale yosibicara
'o demo-demo gee 'ihera-herangi
ge'ena ma no-nako ma dumutu 'o
nyawa gee koyongaku-ngakukawa,
so ko ma dumutuwa 'o nyawa gee
yongaku-ngakuka. De 'o co-catu ma

ngale yositota-totara ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi mau, ge'ena ma no-nako
'o nyawa yongaku-ngakuka, so ko
ma dumutuwa 'ato 'o nyawaka gee
koyongaku-ngakuwa.
23 Sababu ge'ena nako 'o jamati
nimalomuno de nioodumu niobicara de
'o demo 'i'ini-'inioka gee 'ihera-herangi,
la 'o nyawa ma dudunino bolo gee
koyongaku-ngakuwa yoboa, ma raiokau
dua 'ona yongose ngini nioodumu
nito-togosanga!
24 Ma nako ngini nioodumu niositotara
'o habari ma Jo'oungu ma Dutuno, de
gee koyongaku-ngakuwa bolo 'o nyawa
ma dudunino yoboa, ge'ena 'okia naga
ngini nioodumu niositota-totara 'asa
'isidumutu 'o nyawa go'ona manga
sowono de 'idadi yanako to 'ona manga
sowono.
25 'O sagala dorou gee manga singina
ma dodaka 'asa yanako, so 'ona 'asa
yomasitipokoku de wisuba ma Jo'oungu
ma Dutuka. 'Ona 'asa yongaku ma
gou-goungu 'ato ma Jo'oungu ma Dutu
naga nginioka.
26 'Esa moi riaka dodoto ka 'o ngo-
ngaku moi! Ngini salingou niodiai

koneda: Nako ngini nimatoomuno
ma ngale winisuba ma Jou, munuka
yonyanyi, munuka yodotoko, munuka
yositotara 'o kianikia ma Jo'oungu ma
Dutuno, munuka yobicara de 'o demo
'ihera-herangi, munuka yosiwaiti ma
demo-demo ge'ena. Ma ge'ena 'iodumu
niadiai salingou ma dumutu nimakariwo
nimasikakuata.
27 Nako munuka yomau yobicara de
'o demo gee 'ihera-herangi, salingou
kayamididi bolo yaika 'ikudai ge'ena
yaruange, ma yomamoi-moi. De salingou
de ma 'ena yosiwaiti 'okia naga yongose
yobi-bicara go'ona.
28 Nako komoiwa yadadi yosiwaiti,
ge'ena gee yobi-bicara de 'o demo
'ihera-herangi go'ona salingou yomarii-
riidi 'o lo-lomuoka ge'ena. Madaka la
'ona yobicara ma Jo'oungu ma Dutuka
ka manga singina ma dodaka duga.
29 Yamididi bolo yaruange gee 'onaka
de ma 'ena 'o habari ma Jo'oungu ma
Dutuno, salingou yositotara ma habari
ge'ena, de ma 'orasi ge'ena 'iregu-regu
'ona yatiba-tibangi 'okia naga gee
yongose-ngose.

30 Ma nako kogee 'o nyawa 'ireguoli
gee yoboa-boano 'o lo-lomuoka
ge'ena yomau yositotara 'o habari
ma Jo'oungu ma Dutuno, ge'ena gee
yobicara 'isira-sira go'ona salingou
yomaogorikasi.
31 Koge'ena ma ngekomo, ngini
nioodumu moi-moi 'idadi niositotara
'o habari ma Jo'oungu ma Dutuno; la
ngini nioodumu 'idadi nimadamake 'o
do-dotoko de 'idadi 'ifoloiosi niongaku.
32 'O co-catu 'o Ngomasa 'Itebi-tebinino
ma ngale yositotara 'o habari ma
Jo'oungu ma Dutuno, ge'ena 'idadi 'o
nyawa gee yositota-totara 'o habari
ge'ena yosi'aturu.
33 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu 'una
ge'ena woduaka 'isi'aturu yaowa-owa de
pomarimoi, 'una kowoduakuwa 'iruahe.
'Isoka gee yadi-diai ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi jamati 'iodumoka
34 'o nge-ngeweka salingou kayomarii-
riidi gee ma 'orasi 'o jamati 'imalomuno.
'Ona koyakisidabiwa yobicara. 'Ona
koidadiwa yodadi saeke, ge'ena
moteke 'o besesongo gee 'o Musa
wositota-totara.

35 Nako 'ona yomau yanako 'o kianikia,
ge'ena salingou manga woaka 'asa de
yosano manga rokatika. Koyadaenuwa
nako 'o ngeweka mimoi mobicara 'o
jamati ma lo-lomuoka.
36 Ma Jo'oungu ma Dutu wi demo ge'ena
ko nginiokawa de yaino! De 'o demo
ge'ena 'isitotara duga ka nginikawa.
37 Nako 'o nyawa naga yoma-mao
manga co-catu de ma 'ena ma ngale
yositotara 'o habari ma Jo'oungu ma
Dutuno, bolo 'ona manga co-catu 'iregu
'o Ngomasa 'Itebi-tebinino, 'o nyawa
go'ona salingou yanako 'ato 'okia naga
gee tatulisuku ne'ena ge'ena 'o pareta
ma Jouno.
38 Ma nako naga munuka yooluku
yadawongo ne'ena, 'uwa niakidaarika.
39 Sababu ge'ena 'Esa moi, niomariwo
ma ngale niositotara 'o habari ma
Jo'oungu ma Dututno, ma 'uwa
koniakisidabiwa 'o nyawa gee yomau
yobicara de 'o demo 'i'ini-'inioka gee
'ihera-herangi.
40 Duga 'iodumu ge'ena salingou niadiai
de nia gokoie yaowa-owa de 'isidi-diaiku.

15 1 De ma 'orasi ne'ena 'Esa
moi riaka dodoto, ngoi tomau

nionganonieli 'o Habari ma Owa ma
Jo'oungu ma Dutuno gee ma sira tosito-
totara nginika. Ngini niadawongokau de
niongaku ma gou-goungu ma Kristusika
sababu niamoteke 'o Habari ma Owa
ge'ena.
2 Nako ngini nimasiga-gao ma
gou-goungu 'o Habari ma Owaka
gee tinisitota-totarokau, ge'enau
ngini nisilaha, 'itilai niongaku
niosidemogaroku.
3 'Okia naga gee tositota-totara nginika
'Esa moi, ge'ena ngoi mita tadawongino.
'Ifoloi 'iparaluu tinisitotara gee 'isoka
naga 'o Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku
ge'ena la ma Kristus wosongene sababu
to ngone nanga so-sowono,
4 'una wipo'osuoka ma 'o wange
sa'angeka de kawisimomikokali moteke
'isilefoku 'o Buku 'Itebi-tebinoka.
5 Tinisitotaroli mita, ma Kristus gee
wisiwangokali, 'una womasidumutu
mita 'o Petrusika, deika 'o su-suloko
yamogiooko de modidika.
6 Ge'ena 'ipasa de womasidumutoli
'awi do-domoteke yaratusu motoa
'ipailika kage'ena ma 'orasi. 'Onaka
ge'ena manga gudai kayo'ahu-'ahuosi

sigado ne'ena naga, duga munuka
yosongenokau.
7 Ge'enaka de ma Kristus
womasidumutoli 'o Yakobusika 'asa
deika 'o su-suloko yoodumika.
8 Womasidumutu ma du-du'uruokau ma
goungu ge'ena ngoino, ngoi 'isoka 'o
la'ekati 'ilahiri ko ma 'orasukuwasi!
9 Ngoi ne'ena 'ifoloi todaduuku naga ma
Jou 'awi su-sulokoka, ngoi kayadaenuwa
'isironga 'o su-suloko, sababu ngoi
takihalebiruokau ma Jo'oungu ma Dutu
'awi jamati.
10 Duga ngano ma Jo'oungu ma Dutu
woikula 'o co-catu, so ngoi todadi 'o
su-suloko gee 'isoka ne'ena naga ngoi.
De ma Jo'oungu ma Dutu 'awi co-catu
wokulano ge'ena koiparacumawa, so
'ena ngoiosi 'ifoloi tomeki tomanarama
de gee 'o su-suloko 'iregu-regu. Ma
ge'ena ko ngoiwa ma sirete tomariwo,
ma 'ena ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
co-catu gee naga ngoioka.
11 So nago'onano bato nio'isene 'o
Habari ma Owa ge'ena, ngoioka bolo 'o
su-suloko 'ireguno, ge'ena koyado'oawa.
'Iparaluu ge'ena la ngomi miosihabari

'o Habari ma Owa ge'ena de ngini
niongaku.
12 Ngomi miositotarokau ge'ena la ma
Kristus wisimomikokau 'o songenoka, de
'ido'oa so naga nginioka munuka yongose
'ato 'o nyawa yosonge-songenokau dua
koyakisimomikuwau?
13 Nako ma goungu 'o nyawa
yosonge-songenokau dua
koyakisimomikuwau, ge'ena ma
Kristus mita kowisimomikuwau 'o
songenoka.
14 De nako la ma Kristus
kowisimomikuwau 'o songenoka,
ge'ena 'o Habari ma Owa gee miositota-
totarokau ge'ena ma faedaa koi'iwa de
mita to ngini nia ngo-ngaku mita ma
faedaa koi'iwa sababu ma titi koi'iwa.
15 'Ifoloiosi ge'ena la 'iwaitokau
'ato ngomi mioeluku ma ngale ma
Jo'oungu ma Dutu, sababu ngomi
miositotarokau 'ato ma Jo'oungu
ma Dutu wisimomikokau ma Kristus
wosongenukou de.
16 Sababu nako 'o nyawa yosonge-
songenokau koyakisimomikuwau, ge'ena
ma Kristus mita kowisimomikuwau 'o
songenoka.

17 De nako ma Kristus kowisimomikuwa
'o songenoka, ge'ena 'ania ngo-ngaku
ge'ena ma faedaa koi'iwa, ge'ena ma
ngale ngini nio'ahu ka 'o sowonokasi.
18 Ge'ena ma ngale 'o nyawa
yongaku-ngaku ma Kristusika gee
yosonge-songenokau mita koyamakewa
'o laha.
19 Nako ngone pomasinganono ma
Kristusika duga kapo'ahu 'o duniaka
ne'ena ge'ena sioko ee! De gee 'o nyawa
'iodumu 'o duniaka ne'ena, ngonesi 'ifoloi
kopomado-do'oawau.
20 Ma 'inyatakau ma Kristus
wisimomikokau 'o songenoka.
De ne'enau ma no-nako 'ato 'o
nyawa yosonge-songenokau 'asa
yakisimomikoli.
21 Sababu 'o nyawa 'o duniaka
yosongene ge'ena ma ngale wimoi
wi di-diai, koge'enali mita 'o nyawa
yosonge-songenokau yakisiwangoli
ge'ena sababu wimoioli 'awi di-diai.
22 'Isoka kokia naga 'o nyawa 'iodumu
yosongene sababu yomarimoi de 'o
Adam, koge'enali mita 'o nyawa 'iodumu
'asa yakisiwango sababu yomarimoi de
ma Kristus.

23 Duga ngone moi-moi 'asa ma
Jo'oungu ma Dutu wonasiwangoli, 'isira
ma Kristus, 'asa de dua gee 'una woboali
deika gee to 'una 'awi nyawa-nyawa.
24 Ge'ena 'ipasa deika 'o dunia ma
do-dogumu ya'adono. Ma 'orasi ge'ena
ma Kristus 'asa wakokiisanga 'o sagala
pamareta, 'o sagala kuasa de 'o sagala
guata, ge'enaka de 'una 'asa wokula ma
Jo'oungu ma Dutuka to ngone nanga
Dea gu'una, 'o Koana ma kuasa sababu
'una 'o Koana.
25 Ma Kristus salingou wopareta
koitogumuwa sigado ma Jo'oungu ma
Dutu wadiai 'o nyawa gee wimusu-musu
ma Kristusika yoodumu yo'isene 'unaka.
26 'O musu gee dua ma du-du'uruoka
wasotumu ge'ena la 'o songene.
27 'O Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku
konee, "Ma Jo'oungu ma Dutu
wadiaiokau 'o sagala moi-moi 'ikoki'isene
'unaka." 'Iwaitokau ma ngale 'o sagala
moi-moi ge'ena ma dodaka dau ko de
ma Jo'oungu ma Dutuwa ma sirete, gee
wadiai 'o sagala moi-moi 'ikoki'isene ma
Kristusoka.
28 Ma gedagee 'iodumu ge'ena
'ikoki'isene ma Kristus 'awi paretaka de

'una ma sirete ge'ena la ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi Ngowaka, 'asa wo'isene
ma Jo'oungu ma Dutuka gee wadiaiokau
'o sagala moi-moi 'ikoki'isene ma
Kristusika. So ma Jo'oungu ma Dutu ma
sirete 'asa wapareta 'o sagala moi-moi.
29 Nako 'o nyawa yosonge-songenokau
dua koyakisiwangowau, ge'ena ma
faedaa koi'iwa 'o nyawa yaki'osiki ma
ngale 'o nyawa yosonge-songenokau.
Nako ma gou-goungu 'o nyawa yosonge-
songenokau dua koyakisiwangowau,
'ido'oa so 'ona yaki'osikosi?
30 De mita 'ido'oa so ngomi miomau
miodaari 'o bahaya 'o 'orasi 'isinoi-noimi?
31 'Esa moi riaka dodoto ka 'o ngo-ngaku
moi! 'O wange 'isinoi-noimi 'o bahaya
'idutuku so 'imau katosongene. Ne'ena
tosidemo tosigou-gounguku sababu 'ai
singina 'iamoko de to ngini 'ania 'ahu
ma ngale ngini niongakuokau ma Kristus
Yesusika, to ngone nanga Jou.
32 Nako ge'ena duga ka 'o nyawa ma
di-dibangino, ge'ena ma faedaa ka ma
eta ma koi'iwa ngoi tomariwo matero
ka 'o haewani 'iti-tingkai todaari ne'ena
'o Efesus ma kotaka dau. Nako ma
goungu 'o nyawa yosonge-songenokau

dua koyakisimomikuawau, ge'ena
yaowa pamoteke 'o dolabololo neda:
"Nou ngone po'odomo de po'okere de
pomasa-sanangi, sababu ngorumika dua
ma rai posongenou."
33 'Uwa niomaha-mahaka 'o nyawa
nisihaga! Niogiamanai de 'o nyawa gee
manga di-diai 'ito-torou, dua 'asa nia
di-diai 'itorou.
34 Niomangali ma 'orasi ne'ena, de 'uwa
niosowonoli. Yadaene tanu ngini salingou
nimaeke, 'ato nginoka naga munuka
kowinakowasi ma Jo'oungu ma Dutu.
35 Poilia naga munuka yosano,
"Kokia 'o nyawa yosonge-songenokau
yakisiwangoli? De nanga roese kokia ma
jako gee 'inasiwangodeli?"
36 De niohaga-hagaka! Nako nia
fini niotuduku la ma fini ge'ena
koisongenuawasi 'isira, ge'ena dua
koigo'oowa.
37 De ma fini gee niatudu-tuduuku
ge'ena dua kage'ena duga ma doda, so
ko gee ma go'oo 'ila-laagomuwa.
38 Ma Jo'oungu ma Dutu ma sirete 'asa
wokula 'o fini kage'ena to 'ena ma lugo
gee moteke 'una wamakeka yaowa ma
ngale 'o joro ge'ena. Ma ngale 'o fini ma

'iniki 'isinoimi, ma Jo'oungu ma Dutu
wokula to 'ena ma lugo moi-moi.
39 'O sagala 'i'ahu-'ahu koiodumuwa
'imatero. Ngone 'o nyawa nanga roese
ka 'o lugo moi, 'o haewani 'o dudungoka
ma roese 'iregu; 'o namoro mita ma lugo
'ireguoli, de 'o naoko mita ma roese ma
lugo 'ireguoli.
40 Koge'enali mita 'okia sonaa 'o
diwangoka de 'o duniaka. 'O diwangoka
ma kia sonaa to 'ena ma sure moi-moi,
de 'o duniaka ma sagala moi-moi
koge'enali mita.
41 'O wange ma ako ma sure 'imakaregu
de 'o mede ma sure. 'O sagala ngoma
mita to 'ena ma sure moioli. De
'o sagala ngomau ge'ena moi-moi
'imakaregu-regu ma sure.
42 Koge'enali dua 'o nyawa yosonge-
songenokau yakisiwangodeli. 'O roese
gee yapo-po'osuku ge'ena kaiwederoka,
ma 'o roese gee ma Jo'oungu ma Dutu
wosimomikieu ge'ena koito-torouwau.
43 Gee ngone 'o nyawa posongenuku
de nanga roese yapo'osuku, nanga
roese yapo-po'osuku ge'ena koisurewa
de koikuatuwa. Ma gee ma 'orasi ma

Jo'oungu ma Dutu wosiwangodeli, 'ena
ge'ena 'isure de 'ikuata.
44 Ma 'orasi nanga roese ge'ena
yapo'osuku, nanga roese ge'ena ka
biasa, ma gee ma Jo'oungu ma Dutu
wonasiwangodeu, nanga roese ge'ena
ma sungiou 'o sorogaano. De ma 'ena 'o
roese gee 'o sorogaano, mita de ma 'ena
'o roese biasa.
45 Naga 'o Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku
konee, "'O nyawa ma di-disiraka ge'ena
la 'o Adam, 'una ma Jo'oungu ma Dutu wi
ngomasa wisi'ahu." Ma 'o Adam gee ma
du-du'uruoka ge'ena la ma Kristus, 'unau
ge'ena 'o Ngomasa gee 'inasi'ahu-'ahu.
46 Gee 'iboa 'isirano ge'ena ka 'o
roese biasa ko 'o sorogaanowa. Gee 'o
sorogaano ge'ena 'iboa 'itu'uru.
47 'O Adam ma di-disiraka wisidadi 'o
tonakino, ma 'o Adam ma du'uru ge'ena
wi 'asali 'o sorogaano.
48 'O dunia ne'ena ma nyawa-nyawa
ge'ena 'isoka 'o Adam ma di-disiraka
gee wisidadi 'o tonakino, ma 'o sorogaa
ma nyawa-nyawa ge'ena 'isoka gee
woboa-boa 'o sorogaano.
49 Kaimatero de ngone ma 'orasi ne'ena
ge'ena 'isoka 'o Adam gee wisidadi 'o

tonakino, so dua ngone 'asa podadi
'isoka 'una gee woboa 'o sorogaano.
50 'Esa moi riaka dodoto! To ngoi 'ai
dumutu ge'ena la 'o roese gee 'isidadi
'o 'aunu de 'o akemino, koidadiwa
'iwosanga ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
Dunia ma Sungioka. De 'o roese gee
kaisonge-songene ge'ena koikakaliwa.
51 Niosi-singina 'okia naga gee 'o nyawa
koyanako-nakowasi ne'ena: Ngone 'asa
kopoodumuwa posongene, ma ngone
poodumu 'asa pongali.
52 Ma ge'ena 'asa 'idadi kayasorogano,
ma 'orasi 'o torompet yauwaka ma
du-du'uruoka. Sababu gee 'o torompet
'itemo ge'ena, 'o nyawa-nyawa 'asa
yakisimomiki de manga roese 'ika-kakali,
de ngone poodumu 'asa 'inangali.
53 Nanga roese gee kaisongenoka,
salingou 'isitagali de 'o roese gee
koisonge-songenuwau, de 'o roese gee
'o duniano, salingou 'isitagali de 'o roese
'o sorogaano.
54 Nako 'o roese gee kaisongenoka
'isitagaliokau de gee koisonge-
songenuwa, de 'o roese 'o duniano
'isitagaliokau de 'o roese 'o sorogaano,
ma 'orasi ge'ena 'asa de 'idadi 'okia naga

gee 'isilefokau 'o Buku 'Itebi-tebinoka
konee, "'O songene ma Jo'oungu
ma Dutu waisangokau ma ngale
walakuokau!"
55 "Ee songene, ngona konolakuwau,
'ani guata ma ngale 'o nyawa
nosisangisara ge'ena koi'iwau!"
56 'O songene ma guata ma ngale 'o
nyawa 'isisangisara ge'ena ma titi 'o
sowono. De 'o sowono ma pareta 'isidagi
ma ngekomo 'o besesongo gee 'o Musa
wositota-totara.
57 Ma po'amalaha ma Jo'oungu ma
Dutuka, sababu 'unau so ngone
palakuokau 'o sowono de 'o songene
ma ngekomo ma Yesus Kristus to ngone
nanga Jou!
58 Ma sababu ge'ena 'Esa moi tinisiboso-
bosono, tanu ngini tatapu niokua-kuata.
'Uwa niomaogoro niomanarama
niosigou-gounguku ma Jou 'awi
manarama, sababu ngini nianakokau
nako ngini nimarimoi de ma Jou 'ania
manarama ge'ena dua koiparacumawa.

16 1 Ma ngale 'o pipi gee niomau
niakisiriwo 'o nyawa yongaku-
ngaku, ngoi toga'asoko niamoteke 'isoka

gee tosidemo-demokau 'o Galatiaka ma
jamati 'isinoimika.
2 'O 'Ahadi ma wange 'isinoi-noimi, ngini
salingou niatingaka 'o pipi, moi-moi
moteke kokia naga nimadamake.
Niadaotika ma pipi ge'ena sigado toboa,
la ma 'orasi ge'ena koiparaluuwau
niolomu.
3 Dua nako ngoi to-totarikau, ngoi
'asa takisuloko 'o nyawa-nyawa gee
ngini niamaoku 'idadioka. Ngoi 'asa
tokula 'onaka 'o pipi gee 'o jamati
niakisiriwo-riwo ge'ena de ma suratioka,
la 'ona ya'asa 'o Yerusalemuka.
4 De nako niamakeku yaowa ngoi mita
totagi de de 'ona, ge'ena ngoi mita 'asa
totagi.
5 Ngoi 'asa taika nginika ma 'isira 'o
Makedoniakasi totagi, sababu ngoi 'ai
singinaka ge'enaka taboa.
6 Poilia ngoi dua 'idadi tomanoa tai-taiti
de de ngini, poilia ma do'ingo 'o 'alo ma
'orasi. Ge'enaka de ngini 'idadi niriwo
ngoi ma ngale tosigila 'ai do-dagi 'o ngii
'iregukali.
7 Ngoi tooluku taika nginika duga
katotuluka. Nako ma Jou wosidabi, ngoi

tomau tomanoa de de ngini ma eta 'o
do'ingo.
8 Ngoi tomanoa ne'ena 'o Efesus ma
kotaka, sigado ma 'orasi 'o Yahudioka
manga gutuku ma ngodomo gee
yosironga 'o Pentakosta ma Wange.
9 Sababu ne'enaka dau ge'ena kaidadi
tadiai 'o manarama de ma fa-faedaa,
ngaro naga manga gudai yakatatoko.
10 Nako 'o Timotius woboa, tanu
winidawongo niosidi-diai la 'una 'idadi
womanoa nginioka de kowododatowa,
sababu 'una mita womanarama ma ngale
ma Jou wi manarama 'isoka ngoioli.
11 'Uwa sigado naga munuka
kowibaragunawa. Ma tanu winiriwo la
'una 'idadi 'awi do-dagi wosigila wolio
ngoino kawosa-sanangi, sababu ngoi
de mita nanga 'esa moi 'iregu-regu
miodamaa 'awi bo-boa.
12 Nanga 'esa moi 'o Apolos, ma muruou
naga towibaja 'ato 'una de nanga 'esa
moi 'iregu-regu yaika nginika. Ma 'una
wamaoku koyadaenuawasi ka kone'ena
de wotagi. Ma nako dua de wi 'orasioka,
'una 'asa woboa.
13 Ngini salingou niomasitiari de nia
ngo-ngaku 'uwa 'igiwi 'ania 'ahu ma

sigoronaka. Salingou niomo-moroini
niomanarama de nimakua-kuata.
14 'Iodumu gee niadi-diai, ge'ena
salingou niodiai de 'o dora.
15 Ngini ma rai niakinakokau 'o Stefanus
de 'awi woa ma dodaku, 'ona 'isira
yongaku ma Kristusika 'o Akhaya
ma daeraaka. 'Ona yosidemogaroku
yomanarama ma ngale yakileleani ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umati.
16 Ngoi toga'asoko tosidemogaroku la
ngini niakidomoteke 'ona, de 'o nyawa-
nyawa gee yomasida-damanarama de
yomasideleleani.
17 Ngoi tomorene 'o Stefanus de 'o
Fortunatus de 'o Akhaikus manga
bo-boa. 'Ona ge'ena 'isoka to ngini nia
dagali ma ngale ngini koni'iwa ma 'ona
posironga 'iriwoka.
18 'Ona yadiaiokau 'ai singina 'imorene,
'isoka yodiaiokau nginikali. 'O nyawa-
nyawa koge'ena, ge'ena salingou
niakibaraguna.
19 'O sagala jamati 'o Asiaka manga
tabea yosidingoto nginika. 'O Akwila
de ngo Priskila de 'o jamati gee
yomalomu-lomuno to 'ona manga woaka

mita manga tabea yosidingoto de manga
singina ma gou-goungu.
20 Nanga 'esa moi nongoka dau
yoodumu manga tabea yosidingoto
nginika. Nimakatabea moi de moi de
nimasikamara'ai 'isoka 'o 'esa moi ma
ngale ka 'o ngo-ngaku moi.
21 Ngoi taganapu ne'enaka, 'o tabea
gee ngoi ma sirete tolefo: Ngoi 'o Paulus,
tinitabea!
22 'O nyawa gee kowidorawa ma Jou,
madaka la 'o gorosau yamake! Maranata,
ngone tanu, "Mia Jou tanu noboa!"
23 Tanu ma Jou Yesus winikula 'o co-catu
nginika 'Esa moi.
24 Tinidora ngini 'Esa moi nioodumu gee
nimarimoi de ma Kristus Yesus. Ngoi 'o
Paulus, tinitabea!

2 Korintus

1 [1] 'Esa moi riaka dodoto ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi jamati 'o Korintus
ma kotaka, de 'awi 'umati 'iodumu
'o Akhaya ma daeraaka gee nio'ahu
moteke ma Jo'oungu ma Dutu 'awi mau.
Ngoi 'o Paulus ma Jou Yesus Kristus
'awi su-suloko gee woiiriki moteke ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi mau, ngoi de
nanga 'esa moi 'o Timotius,
[2] mioga'asoko la tanu ma Jo'oungu
ma Dutu de ma Kristus Yesus nikula 'o
co-catu de 'o sanangi.
[3] Nou ngone powisiarene ma Jo'oungu
ma Dutu nanga Jou Yesus Kristus 'awi
Dea. 'Una 'o Dea gee 'awi singina
posironga 'isureka, de 'unau ge'ena 'o
nyawa nanga singina wosikua-kuata.
[4] 'Una wosikuata to ngomi 'amia singina
gee ngomi 'o sangisara ma sigoronaka, la
de 'o singina ma guata gee miamakeno
ma Jo'oungu ma Dutuoka, ngomi mita
'idadi miakisikuata 'o nyawa 'iodumu gee
'o sangisara ma sigoronaka.

5 'O sagala sangisara gee ma Kristus
widutu-dutuku, ngomi mita 'o gudaiou
midutuku sababu mimarimoi de de 'una.
De ma ngekomo mimarimoi de de 'una
mita, ma Jo'oungu ma Dutu miriwo mia
singina posironga wosikuatoka.
6 Ngomi miosangisara, ge'ena ma
dumutu to ngini nia singina 'isikuata, de
ma ngale to ngini nia laha. To ngomi mia
singina ma Jo'oungu ma Dutu wosikuata,
la ngomi mita minisikuata so ngini 'idadi
nia'akunu naga 'o sagala sangisaraka
'isoka gee ngomi midutu-dutukokau
mita.
7 Ma ngale ngini 'Esa moi, ngomi tatapu
miningaku 'ato ngini niotongosono.
Sababu ngaro ngini mita niosangisarakau
de de ngomi sababu pomarimoi de ma
Kristus, ma ngini mita ma rai nia singina
'isikuata de de ngomi.
8 'Esa moi riaka dodoto! Ngomi miomau
ngini nianako 'o sangisara gee ngomi
midutuku 'o Asia ma daeraaka. 'O
sangisara gee ngomi miamoku-moku,
ge'ena kaifoloi 'itubuso, so ngomi
komiomanganonuawau 'ato mio'ahuosi.
9 Ngomi miamao 'isoka kogee
midubutusokau mihukumu miso-

songene. Duga koge'ena 'idadi la ngomi
'uwa mimasidutuku ka to ngomi ma
sirete mia guatika. Ma 'ena ma Jo'oungu
ma Dutuka gee wosimomi-momiki 'o
nyawa yosonge-songene.
10 'Unau ge'ena misipidilokau ngomi 'o
bahaya ma amokoka, de 'unau mita 'asa
misilaha ngomi 'o 'orasi ma du'uruoka.
Sababu 'unakau ngomi mimasinganono,
11 'ato 'una 'asa misipidiloli 'o bahayaka
sababu ngini niolahidoa, so ma Jo'oungu
ma Dutu 'asa misipidiloli 'o bahayaka.
Ma Jo'oungu ma Dutu mikula 'o co-catu
ngomino ge'ena sababu ngini niolahidoa,
de ma sababu ge'ena 'o nyawa manga
gudai 'asa yo'amalaha ma Jo'oungu ma
Dutuka.
12 Ngomi miomorene de mionako 'itiai,
sababu to ngomiou ma sirete 'amia
singina ma dodaka mianakokau 'amia
'ahu 'o duniaka ne'ena. 'Ifoloiosi ge'ena
la 'amia gokoie de mia gogeruku nginika
'Esa moi miadiaiokau de mia singina
'itebi-tebini. Ngomi miadiai ge'ena, ko de
'o nyawawa ma barija, ma de 'o singina
ma sure ma Jo'oungu ma Dutuno.
13 Gee tatuli-tulisuku 'ai suratioka
nginika, ge'ena duga ka gee 'okia naga

ngini 'idadi niabaca de niasahe. Ne'ena
ngini kominisahe 'itiaiwasi ngomino,
ma ngoi toga'asoko ngini dua 'asa ma
gou-goungu minisahe ngomi. La dua
gee ma 'orasi ma Jou Yesus woboali,
ngini 'asa nia singina 'imorene sababu
ngomi, 'isoka ngomioli mita mia singina
'imorene sababu ngini.
14 (1:13)
15 Sababu ge'enau tanako so ma rai ma
di-disiraka ngoi 'ai singinaka tinidoboa
nginika ma modidi la ngini niamake 'o
co-catu ma modidi.
16 Ngoi 'ai singinaka taika nginika gee
totagi 'o Makedoniaka, de gee tolio de
totuluoli, la ngini 'idadi niriwo togila-gila
'o Yudeaka.
17 Ma 'ai singinaka tadiai koge'ena
gee tangaliokau; duga ge'ena ko ma
ngalewa 'ato 'ai di-dibangi koiriiduwa.
Gee ma 'orasi tatiba-tibangi tomau tadiai
koge'ena, ge'ena 'uwa niongose 'ato ka
to ngoi ma sirete 'ai mau so tongose
'ato, "Koge'enau" ma de tongose 'ato,
"Koge'enawa" so bika ge'ena ma ngale
'ai di-dibangi koiriiduwa?
18 Ma sakisii ma Jo'oungu ma Dutu
gee powingaku-ngaku, 'ai jaji nginika

ge'ena koposirongawa "Koge'enau" de
"Koge'enawa" kage'ena ma 'orasi.
19 Sababu ma Yesus Kristus, ma
Jo'oungu ma Dutu wi Ngowaka
gee ngoi, 'o Silas, de 'o Timotius
miositota-totarokau 'awi habari nginika,
'una ge'ena 'awi dibangi koingali-
ngaliwa. 'Una koidadiwa wongose 'ato,
"Koge'enau" de ka ma 'orasi ge'ena de
wongose mita, "Koge'enawa". Ma gee
wongose 'ato, "Koge'enau" ge'ena ma
ngale ma Jo'oungu ma Dutuno.
20 Sababu ma ngekomo ma Yesus
Kristus, ma Jo'oungu ma Dutu
wongosekau, "Koge'enau" 'awi jaji
'iodumoka, ma ngale 'awi jaji ge'ena
'itotomokau ma ngekomo 'o Yesus. Ma
titi ge'enau so ngone potesongo "'Amin!
Koge'enau" ma Jo'oungu ma Dutuka
sababu pomarimoi de ma Yesus Kristus.
De ge'enau so ma Jo'oungu ma Dutu
wisiarene.
21 Ma Jo'oungu ma Dutu ma sirete
wodiai ngomi de ngini pokua-kuata
pomarimoi de ma Kristus Yesus, 'unau
mita wonairiki ma ngale powileleani ka
'una duga.

22 Ma ngale ge'enau ma Jo'oungu ma
Dutu wositatapuokau ngone podadi
to 'una 'awi rongamoi de wokula 'awi
Ngomasa 'Itebi-tebini nanga singinaka
'imadadi nanga singina nganono 'ato 'una
'asa wonakula 'iodumu gee wojajiokau.
23 Ngoi koidadiwasi totagi 'o Korintusika,
sababu ngoi tooluku todiai 'ania singina
'isusa, ge'ena 'ai sakisii ma Jo'oungu ma
Dutu. Sababu 'una wanako 'ai singina
ma dodaka.
24 Ngoi kotomasuka-sukawa de
kotiniparetawa ma ngale 'okia naga
niadiai 'ania ngo-ngakuoka. Ngoi duga
katomau pomasidamanarama de de
ngini la ngini 'ifoloiosi niosanangi ngano
ngini niongaku ma sala ma Yesus
Kristusika.

2 1 Sababu ge'ena ngoi 'ai singinaka
dua kotaikawau nginika nako la taika
de ka nia singina tasusa.
2 Sababu nako nia singina tasusakau,
ge'ena komoiwau 'ai singina yosikuata,
ngano tomanganono ka ngini duga gee
nia singina tasusakau 'idadi 'ai singina
niosikuata.
3 Ge'enau so ngoi tinidusuratiokau
nginika. Ngoi tooluku toboa nginika

de 'ai singina niasusa, 'ena momongo
nginiou salingou 'ai singina niosisanangi.
Sababu ngoi tanako, nako ngoi 'ai
singina 'imorene, ge'ena ngini 'Esa moi
nioodumu niomorene mita.
4 Ngoi tolefo 'o surati gee tosidingo-
dingoto nginika, 'ena 'ai singina 'isusa ma
de 'itubuso, de 'ai kongoro kaipoau. To
ngoi 'ai dumutu ge'ena ko nia singinawa
tosisusa, ma 'ena tomau niasahe 'ato
ngoi posironga tinisibosonoka.
5 Nako naga nginioka moi yodadi
sababu 'ai singina 'isusa, ge'ena dau ma
dodaka nginiosi 'o lo-lomu moi 'ifoloi
'ania singina 'isusa. Ma ngoi tooluku
tosimimiti ge'ena.
6 'O nyawa koge'ena yodi-diai ge'ena
nia gudai nginioka naga niakitawanono
yaowakau.
7 Ma 'orasi ne'ena ngini salingou 'uwau
niosi-singina 'awi sowono, de 'awi
singina niosikuata la 'una 'uwa kaifoloi
'awi singina 'isusa sigado 'i'ogu.
8 Sababu ge'ena ngoi toga'asoko, la
ngini niosidumutoli 'unaka 'ato ma
gou-goungu ngini winidora 'una.
9 Ngoi totulisi 'o surati nginika ne'ena
ma dumutu la tanako kokia ngini,

niamoteke bolo ko'uwa 'okia naa gee
tinibesesongokau ge'ena.
10 Nako ngini winisipidili 'o nyawa
gu'una 'awi so-sowono, ge'ena ngoi mita
'asa towisipidili 'awi so-sowono. Sababu
'okia naga bato 'awi sowono ge'ena
ngoi 'asa towisipidili. Nako naga de ma
'ena salingou towisipidili, ge'ena ngoi
tawisipidili ma Kristus wi bionoka ma
ngale to ngini 'o lo-lomu moi 'ania laha.
11 Ngoi tadiai koge'ena la 'o Tokata ma
Koana 'uwa 'o 'orasi yamake ma ngale
'inapareta, sababu ngone panako to 'ena
ma singina ma mau-mau.
12 Ma 'orasi ngoi tototarika 'o Troasoka
'ai dumutu tositotara 'o Habari ma
Owa ma ngale ma Kristus, ma Jou
wapelengakau 'ai ngekomo ma ngale
tomanarama ge'enaka.
13 Ma ngoi 'ai singina koisanangiwa
sababu komimakamakewa de nanga
'esa moi 'o Titus ge'enaka doka. So
ma rai tomasilo-loa ge'enaka dau ma
nyawa-nyawaka gee, deika totagi 'o
Makedoniaka.
14 Ma po'amalaha ma Jo'oungu ma
Dutuka! 'Una kaitaurika misi'asa
ngomi matero kamiomoteke miotagi 'o

ngekomoko miomore-morene sababu
ma Kristus 'ifoloi wokuata, ngano gee
ngomi mio'ahu de de 'una. Ma Jo'oungu
ma Dutu mipake ngomi la ma Kristus
'awi habari 'isidagi 'isoka 'o kianikia ma
bounu yaowa-owa 'itagi kiaka naga bato.
15 Sababu ngomi ne'ena 'isoka 'o
manyanyi ma bounu 'isure-sure, gee
ma Kristus watuuku ma ngale ma
Jo'oungu ma Dutu widutuuku. Gee
'o nyawa yootakou 'o bahayaku, 'ona
ge'ena yamaoku ngomi ne'ena 'isoka 'o
songene ma bounu gee kopatahanuwa.
Ma 'o nyawa gee naga yosikaika 'o
lahaka, 'ona yamaoku ngomi ne'ena
'isoka 'o kianikia ma bounu yaowa-owa
gee 'inasi'ahu-'ahu. Komoiwa ya'akunu
yatotomo 'o manarama ne'ena.
16 (2:15)
17 Ngomi 'isoka 'o nyawa yoku-kudaiwa,
'ona ge'ena 'o habari ma Jo'oungu ma
Dutuno yadiai ka manga dolabutuou.
Ma ngomi 'amia dumutu 'itebini.
Ngomi miomarimoi de ma Kristus de
ma Jo'oungu ma Dutu wosulokokau
miositotara 'o habari ge'ena. De 'unau
ma sirete wamake 'amia manarama.

3 1 Ne'ena ge'ena ko ma ngalewa
'ato ngomi ma sirete mimasiie. De
komioparaluuwa 'o surati nginino bolo
nginika gee 'isinyata 'ato 'okia sonaa
yaowa-owa 'o gudai miadiaiokau, 'isoka
gee 'o nyawa 'iregu yanonu-nonu. Ngomi
komiosidumutuwa de komioparaluuwa.
2 Nginiou ma sirete matero ka 'o
surati gee 'isinyata 'ato ngomi ne'ena
miadiaiokau 'okia sonaa yaowa-owa 'o
gudai, gee mianako 'amia singinaka de 'o
nyawa 'iodumu 'idadi yanako de yamake
'ania 'ahuoka.
3 'Ona ma sirete 'idadi yamake 'ato
ngini ge'ena matero ka 'o surati gee
ma Kristus wotulisi, gee 'isidingoto
ma ngekomo ngomi. 'O surati ge'ena
'isitulisi ko de 'o tintawa, ma 'ena de
ma Jo'oungu ma Dutu wo'ahu-'ahu wi
Ngomasa 'Itebi-tebini ma manarama, de
mita ko 'o teto 'i'alu-'alusukuwa 'isitulisi,
ma 'ena 'o nyawa ma singinaka.
4 De 'amia ngo-ngaku 'ikua-kuata
ma Jo'oungu ma Dutuka ma ngekomo
mimarimoi de ma Kristus, ngomi
miomoroini miosidemo ge'ena 'iodumu.
5 Ngomi komiongosewa 'ato ngomi
mia'akunu miadiai 'o manarama ne'ena,

ma 'ena ma Jo'oungu ma Dutu ma sirete
mikulano 'o guata.
6 'Unau so ngomi mia'akunu mileleani
'una ma ngale miosihabari 'o jaji ma
sungi, 'o jaji gee ma titi ma Jo'oungu
ma Dutu wi Ngomasa 'Itebi-tebini gee
'imanarama 'o nyawa manga singinaka,
so ko 'o besesonginowa gee 'isilefo-
lefoku 'o teto 'i'alu-'alusoka. Sababu
gee 'ilefo-lefoku 'o teto 'i'alu-'alusoka,
ge'ena koinasi'ahuwa, ma 'o Ngomasa
'Itebi-tebini ge'ena 'inasi'ahu.
7 Ma 'orasi 'o besesongo gee koinasi'asa-
'asawa 'o 'ahu 'ika-kakalika ge'ena 'isilefo
'o teto 'i'alu-'alusuku, 'ena ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi darangi 'isiwara posironga
'iletongoka 'o Musa wi bionuku ma ngale
ma Jo'oungu ma Dutu woboano. 'Awi
cahaya ge'ena koge'enau ma letongo
sigado 'o Israeloka koya'akunuwa
yaungini 'o Musa 'awi bionika, ngaro
ma 'orasi ge'ena 'o Musa wi bionoka
ma letongo ge'ena 'ikurueu 'irongo
ma. Aa, nako yodiai 'o besesongo gee
koinasi'asa-'asawa 'o 'ahu 'ika-kakalika
ge'ena ma yositatapu de ma siwara
koge'ena ma ginitara,

8 ma raiokau 'ifoloiosi ma cahaya
'ikinitara ge'ena la gee 'isitatapu 'o
besesongo ma du'uru gee 'o Ngomasa
'Itebi-tebinino.
9 Nako 'o besesongo gee ma duanguku
'o nyawa yakihukumu, ge'ena la 'o jaji
ma sira, ma koge'ena ma kumati, ma
raiokau 'o besesongo gee 'isidadi 'o
nyawa yomarimoioli de ma Jo'oungu ma
Dutu ge'ena la 'o jaji ma sungi 'ifoloi
'ikumati.
10 'Idadi pongose 'ato 'okia naga gee ma
sira 'iku-kumati, ge'ena ma 'orasi ne'ena
koikumatiwau sababu 'o besesongo ma
sungi 'ifoloi 'ikumati.
11 'O besesongo ma sira gee koikakaliwa
ma de ma kumatioka, ge'ena ma rai
'o jaji ma sungi 'ifoloiosi ma kumati
'iamoko sababu 'ena 'ika-kakali.
12 Sababu ngomi miongano-nganonou
'o jaji ma sungi ge'ena 'ika-kakali, so
ngomi miomo-moroini miositotara 'o
Habari ma Owa.
13 Ngomi 'iso ko 'o Musawa gee wi biono
waluunuku de 'o lu-luunu, la 'o Israeloka
'uwa yamake ma Jou wi karamati ma
darangi, gee rekeni 'iisangoka 'o Musa
'awi bionoka.

14 Ma 'una salingou wodiai koge'ena
sababu to 'ona manga singina 'i'opini. De
'ona koyasahewasi 'o Besesongo 'o Musa
wi bukuoka sababu sigado ne'ena to 'ona
manga singina koipelengawasi. 'Okia
naga gee yatatoko manga di-dibangi
ge'ena 'idadi 'ipelenga, nako la yongaku
de yomarimoi de ma Kristus.
15 Ma 'orasi ne'ena mita, nako 'ona
yabaca 'o Musa wi buku, 'ona manga
singina koipelengawasi, matero ka 'o
lu-luunu ge'ena kayatamunosi to 'ona
manga di-dibangi.
16 Ma nako moi yomaogoro 'o sowono
yodiai de yolio ma Jouka, ge'ena manga
di-dibangi 'asa 'ipelenga matero ka 'o
lu-luunu 'i'aikokau.
17 Sababu ma Jou ge'ena la 'o
Ngomasa. De kiaka naga 'awi Ngomasa
'imanarama, 'o nyawa gee 'isoka
'inapusuika 'asa 'inasipidili.
18 Ma 'orasi ne'ena ngone poodumu
matero ka nanga biono ma lu-luunu
'i'aikokau so kapamake ma Jou 'awi
kumati, de posidumutu ma Jou Yesus
'awi kumati ge'ena nanga 'ahuoka.
De sababu ge'ena ngone kaitaurikau
'inangali podadi 'isoka 'una. Gee 'ito'ingo

monga de kaifoloi monga posidumutu
ma Jou 'awi kumati. 'O kumati ge'ena
ma Jou 'awi Ngomasa 'Itebi-tebinino.
4 1 Ngomi mia'ao 'o manarama ne'ena
sababu ma Jo'oungu ma Dutu wi
singina ma sure. Sababu ge'ena ngomi
'amia singina koi'oguwa.
2 Ngomi komiodiaiwa 'o manarama
gee 'inasimae-maeke. Ngomi miooluku
miosiliba bolo miakapulutu ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi demo, ma 'ena
miosidumutu gee yadae-daene. Sababu
ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu wi bionoka
ngomi miomau 'o nyawa 'iodumu milega
ma diai yosidi-diai manga singinaka.
3 Nako 'o Habari ma Owa gee miositota-
totara ge'ena mita koyasahewasi, ge'ena
koyasahewa duga ka 'o nyawa gee naga
yosikaika 'o bahayaka.
4 'O Tokata ma Koana gee yaparetano
'o dunia ne'ena, yatamunu 'o nyawa-
nyawa gee koyongaku-ngakuwa manga
di-dibangi. 'Enau yakikatatoko la 'ona
koyamakewa 'o siwara gee 'o Habari
ma Owano ma ngale ma Kristus 'awi
kumati, ge'ena la ma Jo'oungu ma Dutu
wi dulada.

5 'O habari gee miositota-totara, ge'ena
ko ngomiwa ma sirete mimasihabari.
'O habari ge'ena ma ngale ma Yesus
Kristus, 'una ge'ena la ma Jou, de ngomi
ne'ena minileleani ngini sababu 'una.
6 Ma Jo'oungu ma Dutu ma sira
wongosekau, "'O darusino 'ibaoro 'o
darangi." Ma Jo'oungu ma Dutu gu'unau
mita gee wosibaoro 'o darangi ge'ena to
ngone nanga singinaka, la nanga singina
'ikinitara ma ngale pasahe ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi kumati gee 'iletongo ma
Kristus wi bionoka.
7 Ma 'o Habari ma Owa ma ngale ma
Kristus ge'ena la 'o harataa 'isure-sure
ma Jo'oungu ma Dutuno gee ngomi
mia'asa-'asa, ngomi gee mia roese gee
koikua-kuatuwa ma 'asali 'o tonakino
ne'ena. Ma ngekomo ge'enau 'iwai-waiti
monga 'ato 'o kuasa ma amoko ge'ena
naga ma Jo'oungu ma Dutuoka so ko
ngomiokawa.
8 Ngomi misikasangisara kiano naga
bato, ma ngomi komisidebe'etoruwa.
Ngomi komiosikanakowau 'okia salingou
miadiai ma mia singina koi'oguwa.
9 Manga gudai mihalebiru, duga ma
Jo'oungu ma Dutu koma'iwa misimadaka

ka ngomioka. De ngaro do'oaka ngomi
mipesana sigado miosidu-duruba, ma
komiosongenuwa.
10 Ngomi kaitaurika miamaoku
miosongenou 'isoka 'o Yesus, la 'iwaiti
'ato 'o Yesus wo'ahu ngomioka.
11 Ngomi kamio'ahu-'ahuosi ne'ena,
kaitaurika yomau kamito'oma sababu
'o Yesus mimoteke, la ma ngekomo
ge'enau, 'o nyawa 'asa yamake 'ato 'o
Yesus wo'ahu ngomioka gee mia roese
koika-kakaliokawa ne'ena.
12 So ngaro naga yosikanonu-nonu
yomau miso-songene, ma ma duanguku
ngini niamake 'o laha.
13 'O Buku 'Itebi-tebinoka naga 'ingose
konee, "Ngoi towingaku ma Jo'oungu
ma Dutu, sababu ge'ena ngoi tobi-
bicara." Koge'enali mita ngomi, ngomi
miobi-bicara sababu miongaku.
14 Ngomi miongaku ma Jo'oungu ma
Dutu gee wisimomikokau ma Jou Yesus,
'una 'asa misimomikoli ngomi la mio'ahu
de 'o Yesus, de wonakoki'asa 'awi
bionika.
15 'Iodumu ge'ena ma ngale to ngini
nia laha. De gee 'o nyawa manga
gudai yamake ma Jo'oungu ma Dutu

'awi singina ma sure, de kaikudai
monga manga 'amalaha yositedene ma
Jo'oungu ma Dutuka. De koge'enau so
ma Jo'oungu ma Dutu wisiarene.
16 Ma sababu ge'enau so ngomi mia
singina koi'oguwa. Ngaro ngomi mia
roese kaisiika monga 'ibolohi, ma
mia ngo-ngaku ma Jo'oungu ma Dutu
wosikuata 'o wange 'isinoi-noimi.
17 De dua ma du'uruku posironga
miosanangioka de posironga
miokumatioka kaisi'ado-'adonika,
so 'o sangisara 'itu-tubuso ne'ena
ma miamaoku rekeni koitubusowa. 'O
sanangi de 'o kumati ge'ena 'ifoloiosi
'iamoko nako posikatero de 'o sangisara
ge'ena.
18 Ngomi komiakalesanguwa 'o susa
de 'o sangisara gee pamake-make 'o
duniaka ne'ena, ma 'ena 'o sanangi
gee ne'ena kopamake-makewasi. 'O
susa de 'o sangisara ge'ena koikakaliwa
ma 'o sanangi ge'ena koge'enau
kaisi'ado-'adonika.

5 1 Sababu to ngone nanga roese
ge'ena matero ka nanga woa 'o
duniaka. Ngomi mianakokau nako nanga
woa 'o duniaka ge'ena 'ipiakoro ma

ngale posongene, ma Jo'oungu ma Dutu
'asa wadua-duanga to ngone nanga
roese ma sungi 'o sorogaaka gee ma
Jo'oungu ma Dutu ma sirete wodiai de
koito-torouwau.
2 Nanga roese ma sigoronaka ma 'orasi
ne'ena ngone pokatudunu sababu ngone
poduaka ma sala po'ahu de nanga roese
ma sungi 'o sorogaaka matero ka nanga
baju ma sungi pomasinoa.
3 Ge'enau so dua ngone po'ahuoli de
nanga roese ma sungi.
4 Ma goungu ma 'orasi ngone
kapo'ahuosi de nanga roese 'o duniano,
ngone pokakulurusi sababu posangisara
ma sala. Ngone kopomauwa 'ato
posongenikau la pamada nanga roese
ne'ena ma ngano ngone pomau pamake
nanga roese gee 'o sorogaano, la
nanga roese gee dua 'asa kaisongenoka
'isitagali de 'o roese gee koisonge-
songenuawa.
5 Ma Jo'oungu ma Dutuou ma sirete
wonadua-duangou ma ngale po'ahu
de nanga roese ma sungi ge'ena, de
'unau wonakula 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
'imadadi 'o no-nako 'ato ge'ena 'iodumu
wonakula.

6 Sababu ge'ena ngomi tatapu 'ami
singina koi'oguwa. Ngomi mianako
ma 'orasi ngomi kamio'ahuosi 'amia
roese ma sigoronaka ne'ena, ngomi
miamao 'ena 'o gurutika 'o woa gee dua
midogogere de ma Jou ge'ena la 'o roese
ma sungi.
7 Ngano ngomi komio'ahuwa moteke
'okia naa gee pamake-make, ma mio'ahu
ge'ena ma titi mia ngo-ngaku ma
Kristusika.
8 Ge'enau so to ngomi mia singina
'itongosono. Ngomi 'ifoloi mioduaka
miosongene la mimasimada 'amia
roesoka ne'ena, la 'idadi miogogere de
ma Jou.
9 Sababu ge'ena ngomi miomariwo
ma sala ma ngale 'o Yesus 'awi singina
miosisanangi, ma 'orasi ngomi mio'ahu
ka de mia roese 'o dunianosi bolo
mio'ahu de mia roese ma sungiou de ma
Jou.
10 Sababu ma raiokau ngone poodumu
'asa 'inalega ma diai ma Kristus 'awi
bionoka, de ngone moi-moi 'asa
pomadamake moteke nanga di-diai
'o duniaka ne'ena, yaowa-owa bolo
'ito-torou.

11 Ge'enau ma sababu so mianako
'okia ma dumutu powihoromati ma Jou.
Ge'enau so ngomi mimariwo miakisisahe
'o Habari ma Owa 'o nyawaka. Ma
Jo'oungu ma Dutu wanako 'itiai mia
singina ma dodaka de ngomi miomau
ngini mita mininako 'itiai mia singina ma
dodaka.
12 De ne'ena ngomi komiakaranawa
minisiarene. Ngomi duga kamiomau
miokula naneda moi yaowa-owa la
minidomorene ngomino, la nianako kokia
salingou ngini niakidaari 'o nyawa gee
yosilamo-lamo ka 'okia naga gee duga
ka ma dudunino pamakeka 'isure so ko
'o singinawa ma sure.
13 Nako ngomi 'amia manaramoka
minimakeno 'isoka mitogosangukou,
ge'ena sababu mileleani ma Jo'oungu ma
Dutu. De nako minimakeno mia singina
'itiai, ge'ena ma ngale miniriwo ngini.
14 Ngomi miparetano ma Kristus
'awi dora. Ngomi mianako 'unau
wosongenokau ma ngale 'o nyawa
'iodumu nanga laha ge'ena ma ngale
ngone poodumu posongenokau ge'ena la
nanga 'ahu ma sira pamadakau.

15 Ma Kristus wosongene ma ngale
watuusu 'o nyawa 'iodumu, la ngone
poodumu gee padawo-dawongo 'o
'ahu ma sungi, ngone po'ahu ko to
ngonewau ma sirete nanga mau, ma
'ena to ma Kristus gee wosongenokau de
wisimomikokali sababu to ngone nanga
laha.
16 Sababu ge'ena ngomi komiakilega
ma diaiwau 'o nyawa moteke ka 'o nyawa
'o duniaka ma di-dibangi. Ma sira ngomi
milega ma diaiokau ma Kristus moteke
'o nyawa ma di-dibangi, ma ne'ena
ko'uwau.
17 'O nyawa gee yomarimoiokau de ma
Kristus, ma gou-goungu 'ona manga
singina ma sungiou. Manga 'ahu ma sira
ma 'orasi koyongakuwasi 'o Yesusika
ge'ena koi'iwau so ma du'uru de ma
'enau.
18 Ge'ena 'iodumu ma Jo'oungu ma
Dutu wamanarama. Ma ngekomo ma
Kristus ma Jo'oungu ma Dutu wodiai
ngone pomarimoioli de de 'una. De
wonakula 'o manarama la 'o nyawa
'iregu-regu ma 'idadi yomarimoioli mita
de ma Jo'oungu ma Dutu.

19 Ma ngekomo ma Kristus, ma
Jo'oungu ma Dutu wodiai ngone 'o
nyawa pomarimoioli de de 'una, de
kowosi-singinawau nanga so-sowono.
De ma Jo'oungu ma Dutu wosulokokau
ngomino ma ngale miositotara 'o habari
ge'ena.
20 So ngomi ne'ena ma Kristus 'awi
su-suloko. Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
besesongo wositotara ma ngekomo
ngomi. De ma Kristus 'awi kuasa, ngomi
mioga'asoko miosigou-gounguku la ngini
nimarimoioli de ma Jo'oungu ma Dutu.
21 Ma Kristus kowosowonuwa duga ma
Jo'oungu ma Dutu wisimoku to ngone
nanga sowono, la ngone pomarimoioli de
ma Jo'oungu ma Dutu sababu po'ahu de
ma Kristus.

6

1 Sababu ngomi
miomasidamanarama de ma
Jo'oungu ma Dutu, so ngomi mioga'asoko
miosigou-gounguku, 'uwa niahalebiru
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi co-catu ma
ngale 'o laha ge'ena.
2 'O Buku 'Itebi-tebinoka ma Jo'oungu
ma Dutu wongose 'ato, "Ma 'orasi
yadae-daenuku, ngoi tosigisenokau
'ani lahidoa, de ma 'orasi ya'adono

ngoi tonisilaha, ngoi toniriwokau."
Niosi-singina, ma 'orasi ne'enau 'o silaha
ma 'orasi. Ma 'orasi ne'enau, nisilaha ma
wange!
3 Naga 'o sagala moi-moioka, ngomi
miooluku miodiai 'o nyawa manga singina
'isiri ngomino, la 'amia manarama 'uwa
yosisowono.
4 So 'ena naga 'o sagala moi-moioka,
ngomi miosidumutu 'ato ngomi ne'ena
ma gou-goungu ma Jo'oungu ma Dutu
mileleani. Sababu 'o sagala sangisara
'i'ini-'inioka 'iodumu miamaokau de
miotongosono.
5 Ngomi misikisaa, mibui. de 'iruahe ma
ngale miringamo, ngomi miomanarama
sigado 'amia guata ma rekeni 'ibootoka,
ma gudai komima'iduwa, mita ma gudai
mia 'inomo koi'iwa.
6 De mia singina 'itebi-tebini, mia
barija, de mia sabari, de mioduaka 'o
nyawa miakiriwo, ngomi miosidumutu
'ato ngomi ne'ena ma Jo'oungu ma Dutu
mile-leleani. Mita de mimasinganono
'o Ngomasa 'Itebi-tebinika, de mita de
'amia dora 'iti-tiai,
7 miositotara 'o habari ma Jo'oungu ma
Dutuno, de mita de ma Jo'oungu ma

Dutu 'awi kuasa, ngomi miosidumutu
'ato ngomi ne'ena ma Jo'oungu ma Dutu
mile-leleani. Ngomi mimasiga-gao ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi mauka miadiai
matero ka mia dae ma ngale miositaari
bolo mimasijaga.
8 Ngomi mihoromati, ma misiti-tingoono
mita. Misiarene ma de misigurubungu.
Ngaro ngomi mioloa, ma yongose 'ato
mioelu-eluku.
9 Ngomi ne'ena naga munuka yamaoku
'ato ngomi ne'ena ko 'o su-sulokuwa, ma
'o nyawa manga gudai minako. 'O nyawa
yongose 'ato ngomi miosongenou, ma
minimake ne'ena, ngomi kamio'ahu-
'ahuosi. Ngaro ngomi mihalebiru ma
komiosongenuwa.
10 Ngaro 'amia singina yasusa, ma
ngomi kaitaurika miomorene. Ngomi
mimakeno miosaigalere, ma ngomi
manga gudaiou miakisikorago manga
ngo-ngakuoka. Mimakeno ngomi
komiakia-kiawa, ma yadaene 'ena to
ngomi mia sagala moi-moi de ma 'ena.
11 'Esa moi riaka dodoto tinisiboso-
bosono gee niogogere 'o Korintus ma
kotaka! Ngomi miositaiwangeku 'amia

singina ma doda 'ato minisibosono ma
sala ngini.
12 Ngomi kaminisiboso-bosono ngini,
duga nginiou kominisibosonuwa
ngomino.
13 Ma 'orasi ne'ena ngoi tobi-bicara
matero ka to ngoi ma sirete 'ai
ngowakika. Tanu niapelenga mita nia
singina ngomino, ma ngale minidora
ngomino.
14 'Uwa ngini ka 'o singina moi de 'o
nyawa gee koyongaku-ngakuwa ma
Kristusika. Sababu ge'ena koyadaenuwa.
Gee yaowa-owa koidadiwa 'imakaganu
de 'o dingkai, de 'o darangi koidadiwa
'imakaganu de 'o darusu.
15 Koidadiwa ma Kristus womarimoi de
'o Tokata ma Koana. 'O nyawa yongaku-
ngaku de 'o nyawa koyongaku-ngakuwa
ge'ena koimaterowa.
16 Ma Jou 'awi woa de 'o barahala
ma woa ge'ena 'imakaregu ma sala.
Ngone ne'ena ma Jo'oungu ma Dutu
wo'ahu-'ahu 'awi woa. Ma Jo'oungu ma
Dutu ma sirete wongose, "Ngoi 'asa
togogere to 'ona manga sigoronaka, de
to'ahu de de 'ona. Ngoi 'asa todadi to

'ona manga Jo'oungu ma Dutu, de 'ona
'asa yodadi 'ai 'umati.
17 Sababu ge'ena, 'uwau niakidomoteke
'o nyawa gee kowinako-nakowa ma
Jo'oungu ma Dutu, de nimasitingaka
'onaka. 'Uwa nimasiganu ka ma eta
ma gee 'imedi-medirika, la ngoi 'asa
tinidawongo.
18 Ngoi 'asa todadi to ngini nia dea, de
ngini 'asa niodadi 'ai ngowa-ngowaka,
ma Jou gee wi kuasa ma batingi koi'iwa
wongose koge'ena."
7 1 'Esa moi riaka dodoto ka 'o
ngo-ngaku moi tinisiboso-bosono! 'O
jaji 'iodumu ge'ena ma dumutu ngoneno.
Sababu ge'ena ngone salingou patebini
'o sagala 'imedi-mediri gee yamediri
nanga singina de nanga roese. Ngone
salingou powihoromati ma Jo'oungu
ma Dutu, la ngone 'idadi po'ahu duga
kapowileleani 'una de 'idadi potebini
'isoka 'una.
2 Tanu kaminisi-singina ngomino de
tatapu minidawongo 'ania singina ma
dodaka. Ngomi mia sala koi'iwa ka
moika ma, de komoiwa miakisirugi.
Nago'onaka bato ngomi ka ma eta ma
komiakiforikiwa.

3 Ngoi koge'ena tongose ge'ena ma
ngale kotinisisalawa. Sababu 'isoka
gee ma sira tongosekau, ngomi
minisibosono ma sala nginika, de ngone
ne'ena 'o giamanai pomasida'ahu de
pomasidosongene.
4 Ngoi posironga tiningakuoka. Ma
ngale ngini, so 'ai singina 'iamoko. Ngaro
ngomi ma gudai 'o sangisara midutuku,
ma sababu ngini so 'ai singina posironga
'ikuatoka de posironga tomorenoka.
5 Gee ngomi miototara 'o Makedoniaka,
ngomi koidadiwau miomaomasa. 'O
sagala moi-moioka miamaoku 'iodumu
kaisusa. Naga midutuku 'okia sonaa 'ini-
'inioka. Naga 'o nyawa komisanangiwa,
de mita mia singina ma dodaka miamao
mimodongo ma sala.
6 Duga 'amalaha ma Jo'oungu ma Dutu
kaitaurika wosikuata 'o nyawa manga
singina 'i'ogu-'ogu. 'Una wosisanangi
'amia singina de 'o Titus 'awi bo-boa.
7 'Amia singina 'isikuata ge'ena duga ka
'o Titusuwa woboakau, ma mita sababu
'una wositotara kokia 'una wi singina
'imorene sababu ngini. 'Una wositotara
ngomino 'ato ngini nioduaka ma sala
pomakamake; de ngini nimatoduba

ma sala ma ngale 'okia naga gee
'idadi-dadiokau ngoneka; de ne'ena
ngini ngoino nioboaka. Ma ngale ge'ena
ngoi 'ifoloiosi tomorene.
8 Ngaro 'ai surati nia singina ya'ogu, ma
ngoi kotomatodubawa tolefo ma surati
ge'ena. Ma goungu gee ngoi tanako 'ato
'ai surati ge'ena 'ania singina ya'ogu
ngaro ka 'o 'orasi moi ma, ngoi mita 'o
'orasi moi tomatodubaka.
9 Duga ma 'orasi ne'ena ngoi tosanangi
ge'ena ma sababu ko nia singinawa
'isusa, ma 'ena nia singina ma susau
ge'ena so niomangali. Ma goungu 'ania
singina ma susa ge'ena 'imakamoteke
de ma Jo'oungu ma Dutu 'awi mau, so
ngomi kominisirugiwa nginika.
10 Sababu 'o singina ma susa 'isoka
koge'ena, ma duanguku pomaogoro
'o sowono podiai so pamake 'o laha.
De ngone 'asa kopomatodubawa de 'o
singina ma susa koge'ena. Ma 'ena,
'o singina ma susa gee 'imakamoteke
de 'o nyawa ma mau, ma du'uruku
pomakati-tingaka de ma Jo'oungu ma
Dutu.
11 Bika niosi-singina, nia singina ma
susa gee 'imakadaene de ma Jo'oungu

ma Dutu 'awi mau, ge'ena ma duanguku
'okia 'idadi nginioka. Ma duanguku ge'ena
la ngini niomariwo niosigou-gounguku
niosidumutu 'ato nia sala koi'iwa,
niodu'uduku 'o sowono, niodomodongo
'okia naga 'idadi-dadiokau, nioduaka
pomakamakeli de de ngoi, niomagae, de
niomodeke niakihukumu 'o nyawa gee
de manga salaka. Ne'ena 'iodumoka dau
ngini niosidumutokau 'ato ngini nia sala
koi'iwa.
12 So ngaro ngoi tolefokau 'o surati
ge'ena, ngoi tolefo ge'ena ma ngale
kotowisito-torouwa gee 'o nyawa de 'awi
salaka gu'una. De mita kotakisiboawa
'o nyawa yosa-sangisara sababu manga
singina wasusakau ge'ena. Ngoi tolefo 'o
surati ge'ena la ma Jo'oungu ma Dutu
'awi bionoka, ngini ma sirete nionako 'ato
posironga minikalesangioka ngomino.
13 Ge'enau so to ngomi mia singina
'isikuata. 'Iregu de mia singina 'isikuata,
'ifoloiosi mia singina 'imorene sababu
miamake 'o Titus 'awi morene. To 'una
wi singina 'isikuata sababu ngini 'Esa
moi nioodumu.
14 Ngoi ma goungu tinisiie-iekau
'o Titus wi bionoka. 'Amalaha ngini

konisimae-maekuwa ngoi. 'Iodumu gee
ngomi miongosekau nginika ge'ena ma
goungu. Koge'enali mita gee ngomi
minisiie-ie ngini 'o Titus wi bionoka
ge'ena ma nyo-nyata ma goungu mita.
15 Ma 'orasi ne'ena 'una kaifoloi
monga winisibosono ngini, sababu
'una wanganonie kokia ngini nioodumu
niomau niodomoteke 'awi 'aturu, de
kokia ngini winidawongo niosidi-diai de
winisingounu.
16 Ngoi tosanangi ma sala, sababu 'o
sagala moi-moioka 'idadi tiningaku.
8 1 'Esa moi riaka dodoto ka 'o
ngo-ngaku moi, ngomi miomau
ngini nianako mita ma ngale kokia ma
Jo'oungu ma Dutu wokulakau 'o co-catu
'o jamati 'isinoimika 'o Makedoniaka.
2 Ngaro 'ona posironga yosangisaraka
gee yakitaili 'o sagala sangisara
'itu-tubuso ma sigoronaka, ma 'ona
kayomore-morene de yoduaka yakiriwo
'o jamati 'iregu, ngaro 'ona yosaigalere
ma sala.
3 Ngoi 'idadi tosiwaiti 'ato 'ona yokula
moteke to 'ona manga guata, bolo
'ifoloide. Ka de to 'ona ma sirete manga
mau,

4 'ona yoga'asoko yosigou-goungku
nako yaowa de 'ona mita yamake 'o
co-catu ma ngale yakisidabi yokula
'o ro-riwo ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
'umatika 'o Yerusalemuoka 'o Yudea ma
daeraaka.
5 'Ona yokula 'ifoloiosi 'iamoko de gee
ngomi miongano-nganono. 'Ona 'isira
manga 'ahu yokula ma Jouka ma ngale
yo'ahu moteke ma Jo'oungu ma Dutu
'awi mau, ge'enau so 'ona yosigisene
mita ngomino.
6 Ge'enau so ngomi mioga'asoko
miosigou-gounguku 'o Titusika gee
woku-kurue wosi'aturu 'o ro-riwo yolomu
la 'una wosigila 'o manarama ge'ena
naga nginioka mita.
7 Ngini niodaduie 'o sagala moi-moioka:
'Ania ngo-ngaku 'ikua-kuata, niocawaro
niobicara, niobarija niodotoko ma
ngale ma Jou, de nioduaka nioriwo, de
posironga de nia doraka. Ge'enau so
tanu ngini 'ifoloiosi niosidemogaroku
niadiai 'o manarama yaowa-owa ne'ena
ma ngale nioduaka niakula 'o ro-riwo de
'ania singina 'isa-sanangi.
8 Ngoi tosidemo ne'ena ge'ena 'iso ko
'o paretawa moi. Ma 'ena ma ngale

tosidumutu 'ato 'o Makedonia ma nyawa
yoduaka ma sala yakiriwo 'o nyawa
'iregu. De ge'enau tinisidemo, ngoi mita
tomau tanako sigado kokia yaika to ngini
nia dora.
9 Sababu ngini nianakokau ma Yesus
Kristus to ngone nanga Jou 'awi singina
ma sure ngoneno. Ngaro 'una wokorago
ma Jo'oungu ma Dutu wi bionoka, ma
'una wamada 'awi korago ge'ena de
womadiai wosaigalere ma ngale ngini, la
de 'awi saigalere ge'ena, ngini niodadi
korago 'ania ngo-ngakuoka sababu
niomarimoi de ma Kristus.
10 Moteke to ngoi 'ai di-dibangi, 'isure
nako ngini niosiduanga 'o pipi niolomu
ma ngale 'o ro-riwo gee niokuruekau 'o
taunu 'ipasa-pasa. Sababu nginiou ma
di-disiraka niatiba-tibangi de niosikurue
'o manarama ne'ena.
11 Ne'ena ngini salingou niosigila
moteke 'ania guata. Salingou niomagae
ma ngale niosiduanga 'o manarama
ge'ena 'isoka gee ma sira to ngini nia
magae niosikadibangi.
12 Sababu nako ngini niomau niokula,
ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu 'asa
wadawongo 'ania ro-riwo ge'ena moteke

'okia naga gee naga nginioka. So ko
ma ngalewa 'ato 'okia naga gee koi'iwa
nginioka.
13 Ngoi ka ma eta ma kotomauwa 'ato
'o nyawa 'iregu 'uwau yamoku to 'ona
manga gina de tinisitubuso ngini, duga
sababu ma 'orasi ne'ena to ngini 'akunu,
so yadaene ngini niakiriwo to 'ona manga
kurangi. Dua nako ngini nisidukuranguku
de 'ona 'akunu, ge'ena 'ona 'asa niriwo
nginika. Koge'ena ma ngekomo, ngini
'asa kaniomatero.
14 (8:13)
15 'O Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku,
"'O nyawa gee yomadamake
'iamoko, koyofoloidewa, de 'o
nyawa gee yomadamake ka ma
eta, koyakisidukuranguwa."
16 Ngomi mio'amalaha ma Jo'oungu
ma Dutuka, sababu 'unau so 'o Titus
womagae winilelani nginika 'isoka
ngomioli!
17 Sababu 'o Titus wamoteke to ngomi
'amia ga-ga'asoko ma ngale winileleani
ngini, ma 'una mita 'ifoloi womagae
winileleani, sigado 'unau ma sirete
waputusokau wotagi nginika.

18 Ngomi miakisuloko 'una de nanga
'esa moi wimoiosi gee wi'ise-'isene 'o
jamati 'isinoimika sababu 'awi manarama
ma ngale wositotara 'o Habari ma Owa
ma Jo'oungu ma Dutuno.
19 De mita, 'o nyawa gu'una 'o jamati
wiirikokau, ma ngale mimaka'asa
'amia do-dagi ma sigoronaka. Sababu
ngomi 'asa miotagi ma ngale 'o pipi
'ilomu-lomuno ge'ena mio'otaka, la de
ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu wisiarene,
de mita ngini niamake 'ato ngomi
miomodeke mioriwo.
20 Ngomi miomasitiari ma sala, la 'uwa
sigado 'o nyawa misisala gee mio'otaka
'o ro-riwo ma amokoka ne'ena.
21 Ngomi miomau mia manarama 'iloa
ma Jou wi bionoka de mita 'o nyawa
manga bionoka.
22 Yomatuono de 'o Titus de nanga 'esa
moi gu'una, misidingoto mita nanga 'esa
moi wimoioli. Ngomi mitaili 'igi-giliou
'unaka, duga 'iwaitokau 'una woduaka
woriwo. De ne'ena 'una woduaka
ma sala winiriwo ngini sababu 'una
wininganonokau 'ato ngini mita dua
niakiriwo 'o nyawa yosusa-susaku.

23 'O Titus ge'ena to ngoi 'ai manai, gee
miomasidamanarama de de ngoi ma
ngale miniriwo ngini. De nanga 'esa moi
yamididi gee yomote-moteke de 'o Titus,
'ona ge'ena 'o jamati yakisulo-suloko.
Ma ngale to 'ona manga di-diai so ma
Kristus wisiarene.
24 Ngomi mioga'asoko ngini niosidumutu
nia dora 'onaka, la 'o jamati 'iregu-regu
'iodumu yanako 'ato ngini de nia dora
de 'okia naga niadi-diai gee miosiie-ie 'o
jamatioka ge'ena ma goungu.

9 1 Tanu ngaro kotosuratuawau nginika
ma ngale 'o ro-riwo gee ne'ena
naga niosidingoto 'o Yahudi ma nyawaka
gee yongaku-ngaku ma Kristusika, gee
yogogere 'o Yerusalemuoka.
2 Ngoi tanako ngini nioduaka nioriwo, de
'o Makedonia ma nyawaka tosidemokau
'ato 'isure sababu nioduaka nioriwo.
Ngoi tongose mita 'onaka 'ato kadokae
ma taunu 'ipasa-pasasi ngini 'o Akhaya
ma nyawa niomanoa-noa 'o Korintus
ma kotaka niadua-duangou ma ngale
niokula 'ania ro-riwo. De 'ania magae
'o pipi niokula ge'ena 'o Makedoniaka
manga gudaiou yomaduruokau.

3 Ne'ena ngoi takisuloko 'o Titus de
nanga 'esa moi yamididi go'ona yotagi
nginika la 'isoka ngomi miongosekau 'ato
ngini ge'ena nioduaka nioriwo, ge'ena
'uwa ka ma demoka duga. So ngini
salingou niomadudu-duangou, sababu
ngoi tosidemokau 'onaka 'ato ngini
niomadudu-duangou.
4 Ngoi tododato nako dua 'o Makedonia
ma nyawa yomoteke de de ngoi gee ngoi
totagi nginika 'o Korintusoka, de nako
'ona yoboa 'ena ngini konialomunowasi
'o pipi gee niosiriwo-riwo, tei, dua
ngomi posironga mimaekoka. Sababu
miongosekau 'ato ngomi ma gou-goungu
miningaku ngini! So ngini ma sirete mita
dua nimaeke.
5 Ge'enau so ngoi tamaoku 'iparaluu
ma sala takisuloko 'ona yosira nginika
la ya'aturu 'o ro-riwo gee niosijajiokau.
Ngoi tadiai koge'ena la gee dua nako
ngoi toboa, 'ania ro-riwo ge'ena
'idua-duangou. De ma ngekomo
ge'ena, 'iwaiti 'ato 'ania ro-riwo ge'ena
niokula de nia singina 'isa-sanangi, de
konimapakisaanowa.
6 Niongano-nganono nago'ona 'o fini
yomatuduku ka ma eta, 'asa ya'ese ma

gilio mita ka ma etaka. Ma 'o nyawa gee
'o fini yomadutuduku 'iamoko, 'asa ma
giliono mita 'iamooka.
7 'O nyawa moi-moi salingou yokula
moteke to 'ona manga mau. 'Uwa
yokula de manga singina 'ilio-lio bolo
kayomapakisaa, sababu ma Jo'oungu ma
Dutu wakisibosono 'o nyawa gee yokula
de manga singina 'isa-sanangi.
8 Ma Jo'oungu ma Dutu wokuasa wokula
nginika 'o co-catu padoimi pa'akunuwa,
la ngini kaitaurika de ma 'ena 'okia naga
gee niaparaluu; de ngini 'asa 'ifoloika
niodiai yaowa-owa de niotabariwo.
9 'O Buku 'Itebi-tebininoka 'isilefoku
koneda, "'Una wi co-catu koitoa-
toakuwau 'o nyawa yosa-saigalerika,
'awi singina ma sure koitogu-togumuwa."
10 Ma Jo'oungu ma Dutu 'o fini
wosidadiku ge'ena ma ngale ngone
patuduku, deika ma fini ma sowoko
ge'ena ma ngale nanga 'inomo.
Koge'enali mita 'okia naga gee nginioka,
ma Jo'oungu ma Dutu 'asa kawadogo
monga, so ngini nioduaka 'o nyawa
niakiriwo kaidogo monga.
11 Ma ngekomo ge'ena, ngini 'asa
konisidukuranguwa naga 'o sagala

moi-moioka, so ngini 'idadi niokula
de nia singina 'isa-sanangi. De 'o pipi
niolomu-lomuno gee miosibula-bula
ge'ena, ma duanguku 'o nyawa manga
gudai yo'amalaha ma Jo'oungu ma
Dutuka.
12 Sababu 'ania di-diai 'isure-sure
ma ngale niokula 'o ro-riwo, ge'ena
niositotomo ma Jo'oungu ma Dutu
'awi 'umati manga paraluu, de mita 'o
nyawa manga gudai 'asa yo'amalaha ma
Jo'oungu ma Dutuka.
13 De nia manarama yaowa-owa
gee niosidumu-dumutu ge'ena, 'o
nyawa yongaku-ngaku manga gudai
'o Yerusalem ma kotaka 'o Yudea ma
daeraaka 'asa wisiarene ma Jo'oungu ma
Dutu, sababu yamake ngini nimasiga-
gao ma gou-goungu ma Kristus 'awi
Habari ma Owaka gee niamote-moteke.
Mita 'ona wisiarene ma Jo'oungu ma
Dutu sababu nia singina posironga
'isureka ma ngale niakisibula-bula 'o
jamatika 'o Yerusalemuoka de 'o nyawa
'ireguka 'okia naga gee nginioka de ma
'ena.

14 So 'ona 'asa nisilahidoa ma de nidora
ma sala, sababu ma Jo'oungu ma Dutu
'awi singina posironga 'isureka nginika.
15 Ngone salingou po'amalaha sababu
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi co-catu
posironga ma amoko.

10

1 Ma 'orasi ne'ena, ngoi 'o Paulus
tomau tinisitotara naneda moi.
Ngoi ne'ena 'o nyawa yongose 'ato 'ai
singina 'ima'ai nako pomasidaarino de de
ngini, ma nako pomakakurutoka ge'ena
tinikuata. Aa, de ma Kristus gee 'awi
singina 'ima-ma'ai de 'isure-sure 'awi
kuasa,
2 ngoi toga'asoko tosidemogaroku, 'uwa
niodiai ngoi salingou tinikuata nako
gee dua ngoi toboa. Sababu ngoi 'ai
singinaka takikuata 'o nyawa-nyawa gee
yongose 'ato ngomi miomanarama ma
dumutu ka 'o dunia ma mau-mau.
3 Ma goungu ngomi ne'ena ka 'o nyawa
biasa, ma ngomi mimariwo ma titi ko 'o
dunianowa.
4 Ngomi miomanarama ge'ena de
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi kuasa gee
matero ka mia dae. De ge'enau ngomi
miosibiakoroka 'o sagala guata de 'o
kaributu.

5 Miaisangoka 'o nyawa manga singina
'ikuru-kurutie gee yomau yatatoko 'o
nyawa ma Jo'oungu ma Dutu winako.
Ngomi miangali 'o nyawa manga
di-dibangi la 'ona widomoteke ma
Kristus.
6 De nako ngini ma gou-goungu
niosingounokau, ngomi mimadudu-
duangou miakihukumu 'o nyawa 'iodumu
gee koyosingou-ngounuwa.
7 Ngini salingou niasahe 'okia naga
gee 'iti-tiai. Nako moi yamaoku 'ato
'ona ge'ena ma Kristus 'awi rongamoi,
salingou yosi-singina de yasahe 'ato
ngomi mita ma Kristus 'awi rongamoi.
8 Ngoi koimaekuwa ngaro kaifoloi tosiie
'o kuasa gee ma Jou mikula-kulano.
Ngano 'o kuasa ge'ena ma dumutu
konisitorouwa, ma 'ena nisimomiki.
9 Ngoi tooluku niamaoku tinsimodo-
modongo de 'ai surati.
10 'O nyawa yongose 'ato, "'O Paulus 'awi
suratioka ge'ena posironga wonakuatoka
de mita de ma ku-kumatioka, ma nako
'una ngoneka waino, 'awi kumati koi'iwa
de 'awi demo-demo ma ngale koi'iwa!"
11 'O nyawa koge'ena-'ena salingou
yanako 'ato nako ngomi naga nginioka,

ge'ena to ngomi 'amia manarama
'imatero ma sala de kokia naga gee
mialefokau 'amia suratioka.
12 Ma raiokau ngomi komiomoroinuwa
mimasitero de komimasidotodoimuwa
de 'o nyawa-nyawa gee yoma-maoku
'ona yodaduie. 'Ona posironga yohaga-
hagaka! 'Ona ka 'onau ma sirete
yomasitantuu, de yomasidelega moteke
to 'onau ma sirete manga ro-rasa.
13 Ngomi ko koge'enawa. Ngomi nako
mia singina 'iamoko, ge'ena naga ka de
ma batingi. Ngomi miomanarama naga
mia manarama duga gee ma Jo'oungu
ma Dutu wosita-tantuuokau. De ngini
mita to ngomi 'ami manarama ma
dodaka.
14 So gee ngomi miaika nginika de
mio'asa 'o Habari ma Owa ma ngale
ma Kristus, ma gou-goungu ngomi
komiaparenuwa 'amia manarama ma
batingi.
15 Ngomi komimaiewa de 'o nyawa
'iregu manga manarama gee ko to
ngomiwa mia manarama. So ngomi
tatapu ka gee ma Jo'oungu ma Dutu
wosita-tantuuoka ma ngale ngomi. De
miomau ngini kaifoloi monga niongaku

ma Kristusika la ngomi 'idadi miadiai 'o
manarama gee 'ifoloiosi 'iamoko naga
nginioka.
16 De koge'ena, ngomi 'idadi mita
miositotara 'o Habari ma Owa ge'ena
'o daeraa 'iregu-reguka gee koidadiwa
mimasiie-ie de 'o manarama gee 'o
nyawa 'iregu yadi-diai naga manga
manarama ma ngiioka.
17 Naga 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isilefoku, "'O nyawa gee yomau yosiie 'o
kianikia, ge'ena salingou gee 'okia naga
ma Jou wodiaiokau."
18 'O nyawa gee ma Jo'oungu ma Dutu
wakisiare-arene, 'ona ge'ena yadaene
yakihoromati. Ma 'o nyawa gee ka 'ona
ma sirete yomaie-ie, ge'ena ko'uwa.

11

1 Tanu ngini niosabari ngaro ngoi
'isoka tohaga-haga ma eta. Ma rai
kaidadi niosabari koge'ena.
2 Ngoi tinisi-singina, 'isoka ma Jo'oungu
ma Dutuoli winisi-singina. Ngini ge'ena
'isoka 'o mosolese mimoi gee 'o nauru
komanakowasi, gee tosijajiokau 'asa
mongaamoko de wimoi, ge'ena la ma
Kristus.
3 Ma ngoi tododato 'ania singina 'ilenge
de koniotatapuwau ma Kristusoka, 'isoka

ma sira ngo Hawa mita mi singina 'ilenge
'o ngia ma balifutaka.
4 Sababu ngini kanioduaka
niakidawongo 'o nyawa gee yoboa
de yosidotoko 'o habari ma ngale 'o
Yesus gee 'imakaregu de gee miosidoto-
dotokokau nginika. De niadawongo mita
'o ngomasa de 'o habari gee ka ma eta
ma koimakadaenuwa de 'o Ngomasa
'Itebi-tebini de 'o Habari ma Owa gee
miositota-totarokau nginika.
5 Ngoi tomamaoku ka ma eta ma
kotodaduukuwa de 'o nyawa gee
yomadiai 'isoka 'o su-suloko gee ngini
niamaoku 'ona yodaduie!
6 Poilia ngoi kotocawarowa tobicara,
ma nako 'o barija, ngoi ne'ena 'o
nyawa koihaga-hagawa. Ge'ena ngomi
miosidumutokau nginika naga 'o sagala
moi-moioka.
7 Gee ngoi tositotara 'o Habari ma Owa
ma Jo'oungu ma Dutuno nginika, ngoi
ka ma eta ma kotoga'asokuwa niriwo,
de ma ngekomo ge'ena, ngoi tomadiai
tomadaduuku la ngini tinisidaduie.
Koge'ena todiai ge'ena tosowono
nginika? Ma rai ko'uwa!

8 Gee ngoi tinileleani ngini, 'o jamati
'iregu-regu yokula 'o ro-riwo ngoino.
'Idadi pongose 'ato ngoi takisirugi 'o
jamati go'ona la 'idadi tinileleani.
9 Ma 'orasi ge'ena nako ngoi
'isidukuranguku, ka moi ma koma'iwa
tinisisusa nginioka. Ngoi topa-paraluu
'iodumu ge'ena ka nanga 'esa moi 'o
Makedoniano yoboa-boano yasadia.
Ngoi tomasitiari la 'uwa tinisitubuso 'o
sagala moi-moioka naga. De ngoi 'asa
kaitaurika tomasitiari la ka koge'enau.
10 Sababu ngoioka de ma 'ena ma
Kristus 'awi do-dotoko 'iti-tiai, so 'okia
naga gee tosiie-ie ge'ena koidadiwa
yaisanga kiaka naga bato 'o Akhaya ma
daeraa yasuluunuku ne'ena.
11 Ngoi kotoga'asokuwa niriwo, ge'ena
ko ma ngalewa 'ato kotinidorawa. Ma
Jo'oungu ma Dutu wanako ngoi tinidora!
12 'Okia naga gee ma 'orasi ne'ena
tadi-diai, dua kotomaogoruwa todiai
la 'o nyawa gee yomadiai 'isoka "'o
su-suloko" ma amoko go'ona koidadiwau
yobicara yomaie-ie de yongose 'ato 'ona
yomanarama 'isoka ngomioli.
13 'O nyawa koge'ena, ge'ena ka 'o
su-suloko ma ngeluku. 'Ona ge'ena

yomanarama ka 'o nyawa yakisibalifuta,
yomadiai 'isoka ma Kristus 'awi
su-suloko.
14 Koidadiwa poherangi 'ona yodiai
koge'ena, sababu 'o Tokata ma Koana ma
sirete mita 'imadiai 'isoka ma Jo'oungu
ma Dutu wi mala'ekati.
15 So kopoheranguwa mita nako 'o
Tokata ma Koana ma su-suloko 'imadiai
'isoka 'o su-suloko gee ma Jo'oungu ma
Dutu wi mau yadi-diai. Ma duanguku
'ona 'asa yamake ma boiro moteke to
'ona manga manarama.
16 Tosigali ma moiosi: 'Uwa sigado naga
yamaoku ngoi tohaga-haga. Ma nako
ngini mita niamaoku ngoi tohaga-haga,
ge'ena nisimadaka ngoi gee tohaga-haga
ne'ena 'ai singina 'iamoko ma eta.
17 Ma ge'ena, ko ma Jouwa wosuloko
tosidemo. Ne'ena dau ma dodaka, ma
gou-goungu ngoi tobicara 'isoka 'o
nyawa yohaga-haga.
18 Naga 'o nyawa manga gudai, moteke
'o dunia ma di-dibangi, yongose 'ato 'ona
yodaduie, so ngoi mita tobicara koge'ena
la niasahe.
19 Ngini de nia singina 'isa-sanangi
niosabari 'o nyawa 'ihaga-hagaka,

sababu ngini niomamaoku niobarija ma
sala!
20 Ngini kanimasidabika nako 'o nyawa
nisiyongosi, bolo nikaforiki, bolo nisirugi
bolo yomaie 'ato 'ona 'ifoloi yodaduie, de
kayomoroini nipoka.
21 Ngini niongose ngoi salingou
'imaeke? tosidemo 'ato ngomi kaifoloi
komia'akunuwa ma ngale miodiai 'isoka
ge'ena? Ma 'okia naga gee 'o nyawa
go'ona yomoroini yosiie-ie, ngoi mita
tomoroini! (Ngoi tobicara 'isoka 'o nyawa
yohaga-haga.)
22 'Ona yongose? 'ato 'ona 'o Ibrani ma
nyawa? Ngoi mita 'o Ibrani ma nyawa.
'Ona 'o Israeloka? Ngoi mita 'o Israeloka.
'Ona ge'ena 'o Abrahamuno? Ngoi mita
koge'ena!
23 'Ona yongose 'ato 'ona ge'ena ma
Kristus 'awi su-suloko? Po'isenika ngoi
'isoka 'ito-togosangou sababu tobicara
kone'ena, duga ma goungu ngoi 'o
su-suloko gee 'ifoloiosi yaowa de de
'ona yoodumu! Ngoi tomanarama 'ifoloi
'ikuata, ngoi 'ifoloi 'ikudai 'isingosama 'o
buika, ngoi 'ifoloi 'ikudai 'isikisaa de ma
gudai rekeni tosongenoka.

24 Ma motoau 'o Yahudi ma nyawa
'isikisaa 'isitifo de 'o be-besana, 'ipesana
ma noimi 'igilio ma nagi yasa-sa'ange de
siwo.
25 Ma sa'angeu 'o Roma ma nyawa 'o
gota 'isipesana. Mita ma moiou 'iriteto
yomau 'iso-songene. Ma sa'angeu 'o
ngootoka 'o kapali 'isilutu, de ma moiou
ngoi tobaorika 'o ngooto ma dekuoka 'o
wange moi de 'o obiri moi.
26 'Ai do-dagi ma sigoronaka ma gudai
'o bahaya 'idutuku; 'idungu'uisi, yo'ora-
'ora, naga 'o Yahudi ma nyawano, mita
ko 'o Yahudiwa ma nyawano, 'o bahaya 'o
kotaka de ko 'o kotakawa, 'o ngootoka,
de mita 'o nyawano gee yomasielu-eluku
'ato 'ona ge'ena yongaku-ngaku, 'ena
momongo ko'uwa.
27 Ngoi tomariwo tomanarama sigado
tosangisara ma sala; ma gudai
kotoma'iduwa, 'isawini, de 'ai kibiti
'idudungu ma sala, ma gudai 'ai 'inomo
koi'iwaka, to'alo sababu 'ai pakeangi
'isidukurangi de kokiakawa tomanoa.
28 Ko'uwasi gee naga 'iregu-reguosi, de
mita 'o wange 'isinoimi tatiba-tibangi ma
ngale 'o jamati 'iodumu, so 'ai singina
'itubuso.

29 Nako gee koyokua-kuatuwa, ngoi
mita tamaoku koge'ena. Nako naga
yootaka 'o sowonuku, to ngoi 'ai singina
mita 'i'ogu.
30 So nako ngoi salingou tosiie 'o
kianikia, ge'ena kaisidumutu 'okia naga
gee kota'akunuwa rekeni.
31 Ma Jo'oungu ma Dutu, ma Jou Yesus
'awi Dea, wanako 'ato ngoi kotoelukuwa.
Powisiarene ma Jo'oungu ma Dutu
kaisi'ado-'adonika.
32 Gee ngoi 'o Damsyikoka, ma
gubernur gee wodadi balusu ge'ena
ma Koana 'o Aretas wi pareta ma
sigoronaka, wosuloko 'o solodado yajaga
'o kota ge'ena ma ngorana la 'itagoko.
33 Duru 'o rata 'o ngai moi so ge'enakau
de 'isisupu 'o tembok ma sukonika de
'isidisiara dakuuku 'o kota ma tembok
ma dudunuku. De ge'enau ngoi 'idadi
tosupu ma gubernur 'awi giama ma
soatoka.

12 1 Ma goungu ma faedaa koi'iwa ma
ngale pomaie. Ma nimadaka ngoi
tosiie-iesi 'o mo-make de 'o nyo-nyata
gee ma Jou woisidumu-dumutokau.
2 'O taunu mogiooko de soata 'ipasa-
pasa wongaku-ngaku ma Kristusika

wimoi wisidoa daku 'o ngii gee 'ifoloiosi
'ikuru-kurutie 'o sorogaade. (Ngoi
kotosikanakowa 'ato ma gou-goungu
ge'ena 'awi roese 'isidoa bolo ka 'o
mo-make moi. Ka ma Jo'oungu ma Dutu
duga wanako.)
3 Tosigali ma moiosi: 'O nyawa gu'una
wigoraka wowosanga 'o Firdausika. (Ngoi
kotosikanakowa 'ato ma gou-goungu
ge'ena 'awi roese 'isidoa bolo ka 'o
mo-make moi. Ka ma Jo'oungu ma Dutu
duga wanako.) Kadaku, 'o nyawa gu'una
wosigisene 'okia naga gee 'o nyawa
koidadiwa yangose de koyakisidabiwa
yatesongo.
4 (12:3)
5 'O nyawa gu'unau ngoi towisiie, so ko
ngoiwa ma sirete tomasiie. Ma ngale ngoi
ma sirete tomasiie, ge'ena duga ka gee
'okia naga gee kotomada-dagakunuwa,
ge'enau tosiie-ie.
6 Nako kogee ngoi mita toduaka
tosiie 'o kianikia, ngoi tooluku 'isoka
'o nyawa yohaga-haga so yobicara
kayosiso-somoa. Ngoi 'asa tosidemo
gee 'iti-tiai. Ma ngoi tomatongosonino,
la komoiwa yamaoku ngoi tofoloide de

gee yamakekau tadi-diaiokau bolo gee
yo'isenokau tosidemo-demo.
7 Duga ma dumutu la 'ai singina 'uwa
kaifoloi 'ikurutie sababu 'o sagala
mo-make 'ila-laagomo ge'ena, so 'ai
roesoka 'isoka 'o panyake 'idoboano.
Ge'ena dau ma lugo 'o Tokata ma Koana
ma su-suloko ma manarama. 'O panyake
ge'ena 'isisangisara la 'ai singina 'uwa
'ikurutie.
8 Ma sa'ange ngoi tomalahidoa ma
Jouka la 'o sangisara ge'ena woisimada.
9 Ma ma Jou wosango, "'Ai singina
ma sure ngonaka ge'ena yaowakau;
sababu 'ai kuasa 'ifoloiosi niriwo nako
gee konomado-do'oawa." Ge'enau so
ngoi toduaka tosiie gee kotomada-
dagakunuwa. Sababu nako ngoi
kotomado-do'oawa, ge'ena ma 'orasi
ge'enau ngoi tamao ma Kristus woiriwo
de 'awi guata.
10 So ngoi tomorene de 'okia naga gee
ngoi kotomadagakunuwa. Ngoi tomorene
mita nako sababu towileleani ma Kristus
so ngoi 'isiti-tingoono, todingidaa,
'isikisaa, tosusa de tosangisara. Sababu
nako ngoi kotokuatuwa, ge'ena ma 'orasi

ge'enau ngoi tokuata sababu ma Kristus
'awi kuasa.
11 Ma gou-goungu ngoi tomadiaiokau
'isoka 'o nyawa yohaga-haga. Ma ge'ena
sababu ngini niodiai so ngoi koge'ena.
Yadaene 'ena salingou ngini nisiie ngoi.
Sababu ngaro ngoi 'ai faedaa ka ma
eta ma koi'iwa, ngoi ka ma eta ma
kotodaduukuwa de 'o su-suloko gee
yomamaoku yoda-daduie go'ona!
12 'O sagala no-nako 'ihera-herangi
de 'okia sonaa gee ko biasawa de
mita 'o manarama 'ila-laagomo gee
nisidumutokau nginika, ge'ena ma
no-nako 'ato ngoi ne'ena 'o su-suloko
ma dutu, de ngomi miosidumutu ge'ena
de mia sabarioka.
13 Ngoi tinikalesangi ngini kaimatero
de 'o jamati 'iregu-regu, so duga ka 'o
ngai moi ge'ena la kotinisitubusowa ma
ngale niriwo. Nako ngoi kotoga'asokuwa
niriwo, ge'ena tosowono? so niomau
tomasilo-loa?
14 De ne'ena ngoi tomadudu-duangou
ma ngale ma warasa ma sa'ange totagi
nginika. De ngoi tooluku tinisidingidaa,
sababu ngoi toduaka ge'ena ko
'okia sonaawa gee niaka-ka'elino ma

'ena ngini ma sirete. Sababu ko 'o
ngowa-ngowakuwa salingou 'o harataa
yononu ma ngale manga balu-balusu
ma 'ena salingou 'o balu-balusu 'o
harataa yononu ma ngale manga
ngowa-ngowaka.
15 Sababu ge'ena de 'ai singina 'isa-
sanangi ngoi tatagi 'ai kia sonaa moi-moi
ma ngale tinileleani ngini, ngaro 'ai
'ahu ma sirete mita. Nako ngoi tinidora
koge'ena ma rupa, de ngini konidorawa
rekeni ngoino, ge'ena koyadaenuwa.
16 Aa, ngini niosimoteke 'ato ngoi
koma'iwa tinisidingidaa. Ma naga
munuka yongose 'ato ngoi tobarija
tosibalifuta. Bari tomadamake 'o 'utungu
nginino sababu 'ai balifuta.
17 Koma'iwa 'o nyawa gee takisulo-
suloko yotagi nginika go'ona nisihaga la
'o pipi tomadamake.
18 Ngoi towisulokokau 'o Titus wotagi
nginika, de takisuloko nanga 'esa moi
'iregu-regu ka 'o ngo-ngaku moi go'ona
yotagi de de 'una. Ge'ena dau ma
dodaka 'o Titus ko 'o pipiwa wononu
nginika. Ngomi mimididi mimariwo
ma dumutu kaimatero de miodiai ma
do-dagi kaimatero.

19 Poilia sigado ne'ena naga ngini
niongose ngomi ka mia ronga miotatoko
nginika! Ngini nia di-dibangi 'isowono
ma sala! Ma Jo'oungu ma Dutu wanako
'okia naga 'iodumu gee ngomi miongose-
ngose ge'ena moteke ma Kristus 'awi
mau. De 'iodumu gee ngomi miodi-diai
ge'ena ma ngale miosimomiki to ngini
nia ngo-ngaku.
20 Ngoi tododato gee dua taika nginika,
'ena tadaenika 'imakaregu de gee todua-
duaka, de ngini mita niamake ngoioka
'isoka gee niongano-nganonuwa. 'Uwa
sigado naga munuka yomakalawani,
yomakataleana, manga singina 'isauku,
ya'ena-'ena, yomasikagurubungu,
yo'uru-'uru, 'o singina ma gurutie de
yoruahe.
21 Ngoi tododato nako gee dua ngoi
toboa, de ma Jo'oungu ma Dutu
woisimae-maeke nia bionoka de ngoi
'asa 'ai singina 'isusa tosigari-gari
sababu manga gudai nginioka gee ma
sirasi yosowo-sowono koyomangaliwa
de koyomaogoruwa yomakapake
koyo'itimaronga, yodiai gee 'ito-torou de
koyadae-daenuwa.

13 1 Ne'ena ge'ena dua ma warasa
ma sa'angeu taika nginika. 'O
Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku, "'O
parakara 'iodumu salingou 'isikuata de 'o
sakisii yaino ma kurangi yamididi bolo
yaruange, 'asa de 'o parakara ge'ena
'itiai."
2 'O nyawa gee ma 'orasi 'ipasa-pasa
yosowonokau, de mita 'o nyawa 'iregu
'iodumu, takisitiariokau gee taika
nginika ma warasa ma modidi. Ma 'orasi
ne'ena gee ngone pomakakurutoka,
ngoi tinisingano-nganonoli, dua gee
toboali, 'o nyawa gee 'o sowono yodi-diai
yoodumu ma rai 'asa takihukumu.
3 Ngini niomau niamake ma nyo-
nyata 'ato ma Kristus wobicara ma
ngekomo ngoi. So ngini 'asa niamake
'ato ma gou-goungu ma Kristus
wobicara ma ngekomo ngoi. Nako ma
Kristus winipareta ge'ena 'awi guata
koikuranguwa, ma 'ena wosidumutu 'awi
kuasa nginioka.
4 Ma goungu ma 'orasi 'una wisidele
de wosongene 'o salipoka, 'una
kowokuatuwa, ma ma 'orasi ne'ena 'una
wo'ahu sababu ma Jo'oungu ma Dutu
'awi kuasa. Ngomi gee mimarimoi de

ma Kristus mita komiokuatuwa 'amia
'ahu ma sigoronaka, ma nako gee ngomi
nia bionoka, ngini 'asa niamake ngomi
de ma Kristus miokua-kuata sababu ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi kuasa.
5 Bika ngini ma sirete nimatibangi
niosidi-diai! 'Ania 'ahu ma titi ge'ena nia
ngo-ngaku ma Kristusika? Ma raiokau
ngini nianako ma Kristus Yesus naga
de de ngini! Ma nako ngini ko de nia
singina ma gounguwa niongaku, ge'ena
'imakaregu.
6 Ngoi toga'asoko ngini niasahe 'ato
ngomi ne'ena 'amia 'ahuoka 'iwaitokau
'o Yesus naga.
7 Ngomi miolahidoa ma Jo'oungu ma
Dutuka la tanu winiriwo la nia 'ahu
'itiai. Ma ge'ena komiosidumutuwa 'ato
ngomi ne'ena miobarija mia'ao 'amia
manarama, ma 'ena la ngini niadiai
'okia naga gee ma Jo'oungu ma Dutu
wodua-duaka. Ngaro ngomi mimakeno
komimadagakunuwa mia manaramoka
ma koyado'oawa!
8 Sababu ngomi ka ma eta ma koidadiwa
miadiai gee koiti-tiaiwa; ngomi salingou
miamoteke gee 'iti-tiai.

9 Ngomi mioduaka nako mimakeno
komiokuatuwa 'amia 'ahu ma sigoronaka,
'itilai ngini niokua-kuata 'ania ngo-
ngakuoka. Ngomi miolahidoa mita la
'ania ngo-ngakuoka nimadotomo.
10 Ge'enau so ngoi tolefo 'o surati ne'ena
gee ma 'orasi ngoi ko nginiokawasi. De
ma ngekomo ge'ena, nako la dua toboa,
'uwau tinikuata de 'o kuasa gee ma Jou
woikulano. 'O kuasa ge'ena wokula ma
ngale 'ania ngo-ngaku tosikuata, so
kotinisitorouwa.
11 Ma do-dogumuku 'Esa moi riaka
dodoto, sababu de nia ngo-ngaku so
salingou niomorene, de niomariwo la
nio'ahu nimadotomo. Niadawongo 'ai
demo-demo 'iodumu. Tanu ngini ka
'o singina moi de nio'ahu nimarimoi.
Toga'asoko la ma Jo'oungu ma Dutu 'o
dora de 'o sikatiai ma titi naga de de
ngini.
12 Nimakatabea moi de moi de
nimakadora 'isoka 'o 'esa moi ma ngale
ka 'o ngo-ngaku moi. Ma Jo'oungu ma
Dutu wi 'umati yoodumu manga tabea
yosidingoto nginika.
13 Tanu ma Jou Yesus Kristus winikula 'o
co-catu, ma Jo'oungu ma Dutu winidora,

de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini naga de de
ngini nioodumu la ngini nimarimoi! Ngoi
'o Paulus, tinitabea!
14 (13:13)

Galatia

1 [1] 'Esa moi riaka dododo 'o jamati
'iodumu 'o Galatia ma daeraaka. Ngoi
'o Paulus, ma Kristus 'awi su-suloko,
de nanga 'esa moi gee yongaku-ngaku
yoodumu gee naga de de ngoi,
mioga'asoko tanu ma Jo'oungu ma
Dutu to ngone nanga Dea de ma Jou
Yesus Kristus nikula 'o co-catu de 'o
sanangi nginika. Ngoi todadi 'o su-suloko
ge'ena ko 'o nyawawa 'isingekomo bolo
'igorakie, ma 'ena ma Yesus Kristus de
ma Jo'oungu ma Dutu to ngone nanga
Dea gee wisimomikokau 'o Yesus 'o
songenoka.
[2] (1:1)
[3] (1:1)
[4] 'O Yesus wosongene sababu womau
salingou watuusu to ngone nanga
so-sowono, la wonasisupu 'o 'orasi
'ito-torouoka ne'ena moteke nanga Dea
ma Jo'oungu ma Dutu wi mau.
[5] Powisiarene ma Jo'oungu ma Dutu
kaisi'ado-'adonika! 'Amin. Koge'enau.

6 Tiniherangi ma sala 'Esa moi
riaka dodoto! Ma Jo'oungu ma Dutu
wini'asokokau ma ngekomo ma Kristus
'awi singina ma sure, ma ne'ena ngini
ma dataiti winimadakau ma Jo'oungu
ma Dutu, de niamoteke 'o habari gee 'o
nyawa yongose 'ato 'o Habari ma Owa
'ena ko ma Jo'oungu ma Dutunowa.
7 Ge'ena ma gou-goungu ko 'o Habari
ma Owawa, duga kayosikawecara
sababu yomau yakapulutu ma Kristus
'awi Habari ma Owa.
8 'O nyawa gee yositotara 'o do-dotoko
gee 'imakaregu de 'o Habari ma Owa gee
ngomi miositota-totara, ge'ena madaka
la ma Jo'oungu ma Dutu wakikorosau.
Ngaro ngomi bolo 'o mala'ekati 'o
sorogaaku ma.
9 Ma sirasi miosidemokau, ma ne'ena
ma moiosi tinisidemo: Nako moikani
yosidotoko 'o do-dotoko ma somoa gee
'imakaregu de minisidoto-dotoika, ge'ena
ma Jo'oungu ma Dutu wakikorosau!
10 'Ato kone'ena tongose la bari 'o
nyawa 'isiarene? 'Ai singinaka ka ma eta
ma koi'iwa koge'ena. Ngoi tomau ka ma
Jo'oungu ma Dutu woisiarene. Bolo ka
'o singina to'ese la 'o nyawa 'isanangi?

Nako ka koge'enasi todiai, ngoi ko ma
Kristus 'awi gilaonguwa.
11 'Esa moi riaka dodoto salingou
nianako, 'o Habari ma Owa gee tositota-
totara ge'ena ko 'o nyawakawa de
yaino.
12 Ko 'o nyawakawa to'isenino de ko 'o
nyawawa 'isidotokino. Ma 'ena ma Yesus
Kristusou ma sirete woisidemono.
13 Ma raiokau nio'isenokau 'ai 'ahu
ma sirasi, gee ngoi ka 'o Yahudiosi
manga 'agamaka. Ma 'orasi ge'ena
ngoi takihalebiru ma sala 'o nyawa
yongaku-ngaku ma Kristusika sababu
tomau takisotumu.
14 Ma ngale miosidagi 'o Yahudi ma
'agama, ge'ena ngaro de 'ai manaiou
yoku-kudai gee mimasida-da'asaka, ma
ngoiosi 'ifoloika tosikuata 'amia edete de
mia dotumu manga 'adati.
15 Duga sababu ma Jo'oungu ma Dutu
'awi singina ma sure, so woi'asokokau
ma 'orasi ngoi ka 'o pokoro ma dodakasi
ma ngale dua towileleani.
16 De ma Jo'oungu ma Dutu wosidumutu
'awi Ngowaka ngoino, la 'o Habari ma
Owa ma ngale 'awi Ngowaka gu'una
tosihabari ko 'o Yahudiwa ma nyawaka.

Ma 'orasi ge'ena ngoi kotomaga'asokuwa
'o di-dibangi 'o nyawaka.
17 Mita kototagiwa 'o nyawa-nyawaka 'o
Yerusalemuoka gee 'ona 'isira yodadi 'o
su-suloko de de ngoi. Ma ngoi ka 'o Arab
ma tonaika totagi, ge'enaka de tolioli 'o
Damsyik ma kotano.
18 'O taunu sa'ange 'asa de 'o
Yerusalemude totagi la mimakanako de
'o Petrus. Ngoi tomanoa de de 'una ka 'o
wange mogiooko de motoa.
19 Ma 'o su-suloko 'iregu-regu
kotakimakewa, duga ka 'o Yakobus 'o
Yesus ma dodoto.
20 'Okia naga talefo-lefo ne'ena ge'ena
ma goungu. Ma Jo'oungu ma Dutu mita
wanako kotoelukuwa.
21 Ge'enaka 'asa deika 'o Siria de 'o
Kilikia ma daeraa tanga-ngaimoi.
22 Duga ma Yesus Kristus 'awi jamati 'o
Yudeaka ge'ena koinakowasi.
23 'Asa kayoka'ise-'isene 'o nyawa
yongose 'ato, "Ma sira 'o nyawa gu'una
miha-halebiru ngomino, ma ne'ena
'unau wositotara ma ngale pongaku
ma Kristusika gee gongoka womau
waisanga."

24 So 'ona ma Jo'oungu ma Dutu
wisiarene sababu ngoi.

2 1 'O taunu mogiooko de soata 'ipasa,
'asa de ngoi taieli 'o Yerusalemude
daku, towi'asa 'o Barnabas de mita 'o
Titus.

2 Ngoi totagi 'o Yerusalemude sababu
ma Jo'oungu ma Dutu woisulokokau
'ato salingou totagi. Ge'enaka daku gee
yosibalu-balusu yomalomuno de tosiwaiti
'o Habari ma Owa gee tosiha-habari ko 'o
Yahudiwa ma nyawaka, sababu tooluku
'ai manarama gee ma sirasi bolo ne'ena
naga kaiparacuma.

3 'O Titus gee womote-moteke de de
ngoi, 'una ge'ena 'o Yunanioka ma
yosibalu-balusu go'ona kowipakisaawa
'ato salingou womasuna,

4 ngaro naga 'o nyawa gee yoeluku
'ato 'ona ka moi de de ngone yopakisaa
ma ngale ge'ena. 'Ona yomasiganunou
naga ngoneka kayomasiriidino,
ma ngale yomau yanako ma diai
gee ngone kopoyongosuawau ma
ngale kopomotekuwau 'o Yahudioka
manga 'agama ma besesongo sababu
pomarimoi de ma Yesus Kristus. 'Ona
manga singinaka 'inasigilio 'o Yahudioka

manga 'agama ma besesongika la ma
ngale kapogilaongosi.
5 Ma ngomi ge'ena kogee ka ma eta
ma komiakidomotekuwa, sababu ngomi
miomau la 'o Habari ma Owa ma ngale
ma Kristus gee miositota-totara nginika
ge'ena 'uwa yatagali la kaiti-tiai.
6 Ngaro koge'ena, duga yosibalu-
balusu gee yakiho-horomati go'ona
koisigegotuawau 'o kianikia gee ma
du'uru. Moteke ngoi, gee yakiho-
horomati bolo ko'uwa ge'ena kaimatero.
Sababu ma Jo'oungu ma Dutu 'una
kowoiri-irikuwa.
7 'Ipulutu so ka 'onali yongose 'ato
ngoi ma Jo'oungu ma Dutu woisuloko 'o
Habari ma Owa tositotara ko 'o Yahudiwa
ma nyawaka, 'isoka 'o Petrus 'una
wosihabari 'o Yahudi ma nyawaka.
8 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu
wokulakau 'o guata so 'o Petrus wodadi
ma Jou wi su-suloko wakileleani 'o
Yahudioka, koge'enali mita ma Jou
woikulakau 'o guata ngoino sigado todadi
'o su-suloko takileleani ko 'o Yahudiwa
ma nyawa.
9 'O Yakobus, 'o Petrus de 'o Yohanes,
'ona ge'ena yakinako 'o jamati ma

balu-balusu, 'ona mita yongose 'ato ngoi
ne'ena ma Jo'oungu ma Dutu woisuloko
ta'ao 'o manarama ne'ena. Sigado 'o
Baranabas de mita ngoi mimaka'aokasi
de de 'ona ma ngale ma no-nako 'ato
mimarimoi. Ge'enaka de 'ona de de
ngomi miosimoteke ma ngale ngomi
dua miomanarama miositotara 'o Habari
ma Owa ko 'o Yahudiwa ma nyawaka,
de 'ona yomanarama 'o Yahudi ma
nyawaka.
10 To 'ona manga ga-ga'asoko ka 'o ngai
moi, ge'ena la salingou ngomi mioriwo 'o
nyawa yosusa-susaka, de ge'ena to ngoi
'ai du-duaka.
11 Gee 'o Petrus waino 'o Antiokhiano
de towisingelo katowisito-tobionikau,
sababu 'una watasala.
12 Ma si-siraka yomasido'odomosi de ko
'o Yahudiokawa gee yongaku-ngakuokau.
Ma gee 'o Yakobus wakisulo-suloko
yoboano de 'una womatingaikau, de
woolukou yomasido'odomo de ko 'o
Yahudiokawa, sababu wakidomodongo
'o nyawa gee yongose 'ato ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi kawasa 'iodumu salingou
yomasuna.

13 So ma rai 'o Yahudioka munuka
mita yoma'uca-'uca 'isoka 'unali sigado
nanga 'esa moi 'o Barnabas mita
wakidomoteke.
14 Gee takilega-lega 'ena manga di-diai
koimakadaenuawau de 'o do-dotoko
'iti-tiai ma ngale 'o Habari ma Owa, de
ge'ena 'o nyawa yoboa-boano yoodumu
manga bionoka de katongosekau 'o
Petrusika, "Nako ngona 'o Yahudioka
de no'ahu 'isoka 'o Yahudiokawau, de
'ido'oa so 'o nyawa 'iregu nakipakisaa la
yomadiai 'isoka 'o Yahudioka?"
15 Moteke to ngomi mia 'asali, ngomi
ne'ena 'o Yahuidoka, so "ko 'o nyawa
'ireguwa gee yosowo-sowono ma ngale
kowinako-nakowa ma Jo'oungu ma
Dutu".
16 Ngaro koge'ena ma ngomi mianako
'ato ngone 'o nyawa 'idadi pomarimoioli
de ma Jo'oungu ma Dutu ge'ena duga
kapongaku ma Yesus Kristusika. So
ko ma ngalewa 'ato sababu pamoteke
'o 'agama ma besesongo. Ngomi ma
sirete mita miongaku 'o Yesus Kristusika
la 'idadi mimarimoioli de ma Jo'oungu
ma Dutu, sababu 'amia ngo-ngaku
ge'ena. So ko ma ngalewa 'ato sababu

miamoteke 'o 'agama ma besesongo.
Sababu ka 'o 'agama ma besesongo
pamoteke, ge'ena komoiwa 'idadi
pomarimoioli de ma Jo'oungu ma Dutu.
17 Ngomi mimariwo miomau
mimarimoioli de ma Jo'oungu ma
Dutu, ma ngekomo mio'ahu mimarimoi
de ma Kristus. Ma nako ngomi
miadiaiokau koge'ena, 'ena yongose
ngomi 'o nyawa miosowo-sowono 'isoka
'o Yahudiwa ma nyawa, 'ato ne'ena
ge'ena ma ngale ma Kristus so ngomi
miosowono? Ma raiokau ko'uwa!
18 Nako ngoi tosidagioli 'o 'agama ma
besesongo gee tapi-piakorokau, ge'ena
ngoi tosidumutu 'ato ngoi ne'ena 'o
besesongo tapare-parene.
19 'O 'agama ma besesongou matero
kaiso-songene ngoi. So ngoi mita
matero katosongenokau 'o 'agama ma
besesongika ge'ena la kotamotekuwau
'o 'agama ma besesongo ge'ena. La
ngoi to'ahu ma ngale towile-leleani ma
Jo'oungu ma Dutu. Ngoi towimoteke
ma gou-goungu ma Kristus so ngoi
kaimatero de 'isidisidelokau de ma
Kristus.

[20] Ma ngale to'ahu ne'ena duga ka
ngoiwau ma 'ena de ma Kristus. Ngoi
to'ahu ne'ena ge'ena la to'ahu sababu
tongaku ma Jo'oungu ma Dutu wi
Ngowaika gee woisiboso-bosono, de
womasisarakaniokau wiso-songene
sababu woidora ngoi.
[21] Ngoi tooluku taitomo ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi dora. Sababu nako ngone
'o nyawa pomarimoioli de ma Jo'oungu
ma Dutu sababu pamoteke 'o 'agama ma
besesongo, ge'ena ma ngale ma Kristus
wosongene ma faedaa koi'iwa.
3 [1] 'Esa moi riaka dodoto 'o Galatia
ma nyawa! Ma goungu ngini
niohaga-haga! Poilia naga moikani
manga bo-baja nidaenokau! Ma Kristus
wosongene 'o salipoka tosiwaiti 'iti-tiai
mongau nginika.
[2] Bika naneda moi niosidemo ngoino:
Ngini niamakekau 'o Ngomasa 'Itebi-
tebini ge'ena sababu niamoteke 'o
'agama ma besesongo? bolo sababu
ngini nio'isene 'o Habari ma Owa ma
Jo'oungu ma Dutuno de niongaku ma
Kristusika?
[3] Ge'ena 'ido'oa so niohaga-haga
koge'ena! Ngini niokuruekau nio'ahu de

'o Ngomasa 'Itebi-tebini, de kokia so
ne'ena ngini niomau nimadotomo ka de
to ngini ma sirete nia guata?
4 Gee niamao-maokau ge'ena 'iodumu
kaiparacuma? Ge'ena kaiparacumawa!
5 Ma Jo'oungu ma Dutu 'o Ngomasa
'Itebi-tebini winikula de 'o no-nako
'ihera-herangi wokadiai naga nginioka.
Ma Jo'oungu ma Dutu wodiai ge'ena
sababu 'o 'agama ma besesongo
niamoteke? bolo sababu nio'isene
'o Habari ma Owa de niongaku ma
Kristusika?
6 Ge'ena 'isoka naga 'o Buku 'Itebi-
tebinoka 'isilefoku ma ngale 'o Abraham,
'isilefoku konee, "'O Abraham wongaku
ma Jo'oungu ma Dutuka, de sababu
to 'una 'awi ngo-ngaku ge'ena so ma
Jo'oungu ma Dutu wongose 'ato to 'una
wi singina 'itiai."
7 So salingou nianako 'ato 'o nyawa
gee ma gou-goungu manga 'asali 'o
Abrahamuno ge'ena la 'o nyawa gee
yongaku-ngaku ma Jo'oungu ma Dutuka.
8 'O Buku 'Itebi-tebini 'isira
'inasimarangiokau 'ato ma Jo'oungu ma
Dutu womau la ko 'o Yahudiokawa mita
yomarimoioli de de 'una nako la yongaku

'unaka. 'O Habari ma Owa ge'ena 'isira
'o Abrahamuka wisitotara 'o jajioka
konaneda, "Ma ngekomo ngona, ma
Jo'oungu ma Dutu 'asa wakisibarakati 'o
nyawa 'iodumu 'o duniaka ne'ena."
9 'O Abraham wongaku, so wisibarakati.
Koge'enali mita 'o nyawa yongaku-ngaku
'iodumu 'asa yakisibarakati 'isoka 'o
Abraham.
10 'O nyawa 'iodumu gee yomasiga-gao
'o 'agama ma besesongoka, 'ona ge'ena
yo'ahu 'o gorosau ma dodaka. Sababu 'o
Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku, "'O nyawa
gee koyosigou-gounguwa yamoteke
'iodumu gee 'isilefo-lefoku 'o 'agama
ma besesongo ma bukuoka, ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wakikorosau!"
11 Komoiwa 'idadi yomarimoioli de ma
Jo'oungu ma Dutu sababu yamoteke
'o 'agama ma besesongo. Ge'ena
'isidemokau 'o Buku 'Itebi-tebinoka
konee, "Ka 'o nyawa yongaku-ngaku
duga 'idadi yotiai ma Jo'oungu ma Dutu
'awi bionoka, 'ona 'asa yo'ahu."
12 Ma 'o 'agama ma besesongo ge'ena
ma titi ko 'o ngo-ngakuwa. 'O Buku
'Itebi-tebinoka 'ingose 'ato 'o nyawa
gee yamote-moteke 'o 'agama ma

besesongo, salingou yakokimoteke 'o
besesongo ge'ena la yo'ahu.
13 'O 'agama ma besesongo ge'ena
kopa'akunuwa pamoteke 'iodumu so
pamake 'o gorosau. Duga ma Kristus
wonasisupuokau 'o gorosauoka ma
ngekomo 'una wamoku 'o gorosau
ge'ena sababu wonadora ngone. Sababu
'o Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku konee,
"'O gorosau widaene 'una gee wisidelika
'o salipoka de wosongene."
14 Ma Kristus koge'ena wodadi, la 'o
barakati gee ma Jo'oungu ma Dutu
wosijajiokau 'o Abrahamuka ge'ena ko 'o
Yahudiokawa mita yamake. Koge'enali
mita ngone, sababu pongaku ma
Jo'oungu ma Dutuka so padawongo 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini gee wosijajiokau.
15 'Esa moi riaka dodoto! Yaowa
tosi'ade-'ade de 'okia naga gee 'o nyawa
kaitaurika yadi-diai ngoneka naga.
Ge'ena la nako naga yomakajaji de 'o jaji
ge'ena yaputusokau, ge'ena koidadiwau
yatagali bolo yadogo.
16 Niosi-singina, ma Jo'oungu ma
Dutu wositotara 'awi jaji moi-moi 'o
Abrahamuka de wi waatuku womatengo.
'O Buku 'Itebi-tebinoka koisilefokuwa

'ato "de 'o nyawa-nyawaka 'o Abraham
wi waatuku", ge'ena la 'o nyawa manga
gudai. Ma 'ena 'isilefoku ge'ena la, "de
wimoi 'ani waatuku". Ge'ena ma ngale
kawimoi duga, ge'ena la ma Kristus.
17 'Ai dumutu ge'ena koneda: 'O 'agama
ma besesongo koi'iwasi 'ena ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi jaji wositatapuokau. So
'o 'agama ma besesongo koidadiwa
yaisanga ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
jaji gee wosita-tatapuokau ge'ena,
sababu ma Jo'oungu ma Dutu 'awi jaji
wositatapuoka 'o taunu 430 'asa de 'o
'agama ma besesongo 'isupu.
18 Sababu nako ma Jo'oungu ma Dutu
'o co-catu wokula ge'ena moteke 'o
'agama ma besesongo, ge'ena gee
wokula-kulakau ge'ena sababu ko 'awi
jajiwa. Ma ngano ma Jo'oungu ma Dutu
wosijajiokau 'o Abrahamuka so wokula
'o barakati.
19 So nako koge'ena, de 'o 'agama
ma besesongo ma Jo'oungu ma Dutu
wokulano ge'ena ma dumutu 'okia?
Ma dumutu la 'o besesongo ge'ena
'isidogo la panako 'ato ngone ne'ena 'o
nyawa posowo-sowono. 'O 'agama ma
besesongo kaipakesi duga ka sigado ma

'orasi 'o Abraham 'awi waatuku wimoi
woboa, gee 'isoka ma Jo'oungu ma Dutu
wangosekau 'awi jajioka 'o Abrahamuka.
'O 'agama ma besesongo ge'ena 'o
mala'ekati ngai muruo naga 'isitotara ma
ngekomo wimoi wodadi wositota-totara.
20 Aa, salingou naga 'o nyawa 'o bolu
modidioka 'asa de poparaluu wimoi
wositota-totara nanga 'ilingi. Duga ma
Jo'oungu ma Dutu 'una kowoparaluuwa
wimoi wositota-totara, sababu ka 'unau
ma sirete wobicara ma ngale wojaji 'o
Abrahamuka.
21 Nako koge'ena de 'o 'agama ma
besesongo de ma Jo'oungu ma Dutu
'awi jaji 'imakatilikutino? Ma gou-goungu
ko'uwa! Sababu nako ma Jo'oungu ma
Dutu wokula 'o 'agama ma besesongo
la 'o 'ahu ma dutu pamake, ge'ena
ma ngale 'o nyawa manga 'ahu 'itiai
ma Jo'oungu ma Dutu wi bionoka ma
ngekomo 'o 'agama ma besesongo.
22 Duga 'o Buku 'Itebi-tebinoka 'ingose
'ato 'o nyawa 'iodumu 'o sowono
'inaparetano. Ge'ena ma ngale duga
kapongaku ma Yesus Kristusika, ngone
pamake 'o barakati gee ma Jo'oungu ma
Dutu wosijajiokau 'o Abrahamuka.

23 Duga ma 'orasi koya'adonuawasi
ngone pongaku ma Kristusika, ngone
'o 'agama ma besesongo 'inakuasano.
Matero kainabuika de 'inajaga 'inasidi-
diai sigado ma 'orasi ya'adono ma
Jo'oungu ma Dutu wosidumutu 'itiai ma
ngale pongaku ma Kristusika.
24 So 'o 'agama ma besesongo ge'ena
'inasilega-lega sigado ma Kristus woboa
ma ngale 'inadiai ngone pasanangi ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi singina sababu
pongaku ma Kristusika.
25 Sababu ne'ena ma 'orasi ya'adonokau
ngone pongaku ma Kristusika, so 'o
'agama ma besesongo koinasilega-
legawau.
26 Ngini nioodumu niodadi ma Jo'oungu
ma Dutu wi ngowa-ngowaka sababu
niongaku ma Yesus Kristusika.
27 Sababu ngini nioodumu ni'osikokau
de ma Yesus Kristus 'awi ronga ma ngale
niomarimoi de de 'una, so ngini nio'ahu
'isoka ma Kristus ma sirete 'awi 'ahu ma
jako.
28 Ne'ena dau ma dodaka ge'ena
koisikaregu-reguwau 'o Yahudioka de
ko 'o Yahudiokawa, 'o yongosi de ko 'o
yongosuwa, 'o ngeweka de 'o nauru.

Ngini nioodumu ge'ena ka moi sababu
nio'ahu de ma Kristus Yesus.
29 De sababu ngini ge'ena to ma Kristus,
so ngini ge'ena 'o Abraham 'awi waata.
De ngini 'asa nimadamake 'okia naa gee
ma Jo'oungu ma Dutu wosijajiokau.

4 1 'Ai dumutu ge'ena la: Kokia
naga ma do'ingo 'o warisi ma
dutu kowobalusuawasi ge'ena naga
'o nyawa wisilega-legasi de wi'aturu
sigado ya'adono 'awi 'umuru gee ma
dea wositatapuokau ma ngale 'una ma
sirete wa'urusu 'awi warisi. 'O ngowaka
gu'una salingou wo'ise-'isene 'awi
balusika 'isoka 'o yongosi moi ma ngale
koidadiwasi 'una ma sirete woma'aturu,
ngaro 'una ge'ena 'o sagala moi-moi ma
warisi ma ga-gao.
2 (4:1)
3 Koge'enali mita ngone: Ma 'orasi
ngone koposikanakowasi ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi mau, ngone 'inaparetano
'o sagala ngomasa gee yapa-pareta 'o
dunia ne'ena.
4 Ma ma 'orasi yadae-daenuku gee
ma Jo'oungu ma Dutu wositatapuokau,
so ma Jo'oungu ma Dutu wosiguti
'awi Ngowaka 'o duniaku. 'O ngowaka

gu'una 'o ngeweka mimoi mosilahiri de
wamoteke 'o 'agama ma besesongo.
5 De ge'enau 'una wakisipidili 'o nyawa
gee yo'ahu 'o 'agama ma besesongo
yakiparetano; la ngone poodumu
podadi ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
ngowa-ngowaka.
6 Sababu ngini ge'ena ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi ngowa-ngowaka, so
ma Jo'oungu ma Dutu wosuloko 'awi
Ngowaka wi Ngomasa 'iwosanga to
ngone poodumu nanga singinaka. 'O
Ngomasa 'Itebi-tebini ge'enau 'inasi'asa
so ngone pomasigasoko, "Ee 'Aba, 'ai
Dea!"
7 So ngini ne'ena ka 'o yongosuwau ma
'ena 'o ngowaka. De sababu ngini ge'ena
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi ngowaka, so
ma Jo'oungu ma Dutu 'asa winikula 'okia
sonaa gee wadua-duangou ma ngale
'awi ngowa-ngowaka.
8 Ma sira ngini kowininakowa ma
Jo'oungu ma Dutu, ge'enau so ngini
nioyongosika 'o sagala gee de ma
kuasaka gee ngini niongose 'o jo'oungu,
'ena momongo ma gou-goungu ko ma
Jo'oungu ma Dutuwa.

9 Ma ne'ena ngini wininakokau
ma Jo'oungu ma Dutu, bolo 'ifoloi
yadaene ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
wininakokau ngini. De 'ido'oa so ngini
niomau niogilioli 'o sagala ngomasika
'o duniaka ne'ena, gee koya'akunuwa
'inariwo de kokiawa 'inakula? 'Ido'oa
so ngini niomau nioyongosioli 'o sagala
ngomasika ge'ena?
10 Ngini niosirame 'o sagala wange
'ita-tantuu, 'o sagala mede 'ita-tantuu,
de 'o sagala taunu 'ita-tantuu.
11 Ngoi tododato 'uwa sigado 'ai gangela
ma ngale tiniriwo gee ma faedaa koi'iwa.
12 'Esa moi riaka dodoto! Ngoi
toga'asoko tosigou-gounguku la ngini
niodadi 'isoka ngoioli, ge'ena la 'o 'agama
ma besesongo koikuasanowau. Sababu
ngoi mita 'o Yahudioka ma todadiokau
'isoka ngini. 'O 'orasi 'ipasa-pasa, ngini
ko 'okiawa niasowono ngoino.
13 Ma raiokau ngini kaniongano-
nganonosi 'okia ma sababu so ngoi
tokurue tositotara 'o Habari ma Owa
nginika. Ma sababu ge'ena la topanyake
so 'o 'orasi tamake.
14 Ma 'orasi ge'ena ngini koni'emonuwa
ngoino, ngaro 'ai roesie ma lugo 'isoka

nitaili nginika. Ma ngini nidawongo ngoi
'isoka niadawongo ma Jo'oungu ma Dutu
'awi mala'ekati bolo 'isoka ma Kristus
Yesus ma sirete.
15 Ma 'orasi ge'ena ngini posironga
niosanangioka! Ma ne'ena naga, kianosi
'o sanangi ge'ena? Ngoi tanako ma 'orasi
ge'ena ngaro 'ania kianikia yaowa-owa
ma kanikula, de nako 'iso kogee 'idadi,
tanu nia ako ma gomono ma niapeleuru
so niokulakau ngoino.
16 Bolo ne'ena naga niamaoku ngoi
ne'ena 'isoka nia musuou? sababu
tinisitotara gee yadae-daene?
17 'O nyawa-nyawa gee yoma-magae
yakapulutu 'o Habari ma Owa, 'ona
'o singina yo'ese nginika, ma manga
dumutu 'itorou. 'Ona ge'ena kayakarana
ngone pomakati-tingaka la ngini
nioma-magae niakimoteke 'ona.
18 Ma goungu 'isure nako niomagae
naga 'okia sonaa yaowa-owaka, 'itilai
kaitaurika koge'ena, 'uwa duga ka ma
'orasi ngoi naga de de ngini.
19 'Ai ngowa-ngowaka gee tinisi-singina!
Ngoi ne'ena tosangisarakauoli sababu to
ngini 'ania gokoie de nia gogeruku. Ngoi
'ai singina 'isusa de tosangisara matero

ka 'o ngeweka mimoi mosangisara
ma 'orasi momaku'arene. Ngoi dua
katosangisarasi nako la 'o Yesus 'awi
'ahu ma jako ge'ena koiwaituawasi 'ania
'ahu ma sigoronaka.
20 Ngoi toduaka ma sala ma 'orasi
ne'ena ngoi naga de de ngini, la 'idadi
tobicara tosidi-diai la 'ifoloiosi 'iwaiti
ma ngale kokia to ngoi 'ai singina ma
dodaka. Sababu kotomasinakowau
salingou 'okiasi todiai nginika!
21 'Esa moi riaka dodoto, ngini gee
niomau 'o 'agama ma besesongo
nipa-paretano, bika niosigisene! Ngoi
'asa tinisiwaiti 'okia naga 'isilefo-lefoku
'o Musa 'awi besesongo ma bukuoka.
22 Ge'enaka 'isilefoku 'ato 'o Abraham
'awi ngowaka 'o nauru yamididioka.
Wimoi 'awi 'esa muna ge'ena 'o yongosi,
de wimoioli 'awi 'esa muna ko 'o
yongosuwa.
23 'O ngowaka gee 'awi 'esa modadi
yongosi, wolahiri ka biasa sababu ka
'o nyawa manga mau. Ma 'o ngowaka
gee 'awi 'esa ko 'o yongosuwa, wolahiri
sababu ma Jo'oungu ma Dutu 'awi jaji.
24 Ne'ena ge'ena 'idadi papake 'o
'ade-'ade. 'O ngeweka yamididi ge'ena

kaimatero de 'o jaji ngai modidi. Ngai
moi ge'ena 'o Sinai ma gigieno ge'ena
la ngo Hagar, 'ami ngowa-ngowaka
yoodumu yodadi yongosi.
25 So ngo Hagar ge'ena 'isoka 'o Sinai
ma gigie, 'o Arab ma tonaoka. Muna
'isoka 'o Yerusalem ma kota de ma
nyawa 'iodumu, gee ne'ena yodadiokau
'o yongosi ma ngale yamoteke 'o 'agama
ma besesongo.
26 Ma 'o Yerusalem gee 'o sorogaaka,
ge'ena 'o Yerusalem gee ko 'o
yongosuwa, de ge'enau matero ka to
ngone nanga 'esa.
27 Sababu naga ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi bukuoka 'isilefoku konee,
"Nomorenie ngona gee koma'iwa 'ani
roesoka, gee koma'iwa nomaku'arene!
Nomorenie nomasa-sagaga ngona gee
koma'iwa namao yomaku'arene ma siri!
Sababu 'o ngeweka gee manga rokata
yakido-doowaruku 'asa 'o ngowaka 'ifoloi
'ikudai yomadamake de gee 'o ngeweka
yo'ahu de manga rokatoka."
28 'Esa moi riaka dodoto! Ngini ma
sirete ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
ngowa-ngowaka gee nisilahiri sababu

ma Jo'oungu ma Dutu 'awi jaji; ngini
kaimatero de 'o Ishak.
29 Ma ma 'orasi ge'ena 'o ngowaka
gee 'ilahiri moteke ka 'o nyawa ma
mau, yasikisaa 'o ngowaka gee 'ilahiri
sababu 'o Ngomasa 'Itebi-tebini ma
mau. Koge'enali mita ne'ena naga.
30 Ma kokia naga ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi Bukuoka 'isilefoku? Ge'enaka
'isilefoku konee, "Miniginiikika 'o yongosi
gumuna de 'ami ngowaka, sababu
'ami ngowaka 'asa koidadiwa 'o warisi
yoridoomuku de komoyongo-yongosuwa
mi ngowaka."
31 So koneda 'Esa moi riaka dodoto!
Ngone ne'ena bukangi la moyongo-
yongosi 'ami ngowa-ngowaka, so
'ena gee komoyongo-yongosuwa 'ami
ngowa-ngowaka.

5

1 Ma 'orasi ne'ena ngone
kopoyongosuawau ma ngale
ko 'o 'agama ma besesonguawau
'inaparetano, sababu ma Kristus
wonasimadakau! Sababu ge'ena
niomariwo la 'uwa niomau nisiyongosioli.
2 Ngoiou ma sirete tinidongose
nginika naneda: Niosi-singina, nako
niomaga'asoko nisuna sababu niamoteke

'o 'agama ma besesongo, ge'ena ma
ngale ma Kristus 'awi faedaa koi'iwa
nginika.
3 Ma moiosi tosidemo 'o nyawa
'iodumika gee yomasidabi yakisuna, 'ona
ge'ena salingou yamoteke 'o 'agama ma
besesongo 'iodumu!
4 Nako niomau niasanangi ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi singina ma ngekomo
niamoteke 'o 'agama ma besesongo,
ge'ena ma ngale ngini ma gou-goungu
nimasikurutokau ma Kristusoka. So ngini
nio'ahu ko ma Jo'oungu ma Dutuwau
'awi dora ma sigoronaka.
5 Ma nako ngomi, 'o Ngomasa 'Itebi-
tebini miriwo so miongano-nganonou
'ato sababu miongaku ma Kristusika so
miomarimoioli de ma Jo'oungu ma Dutu.
6 Sababu nako ngone pomarimoiokau
de ma Kristus Yesus, pamoteke bolo
ko'uwa 'o suna ma 'atorangi ge'ena ma
soali koi'iwau. 'Iparaluu ma sala ge'ena
duga kapongaku ma Kristusika, de
ge'ena posiwaiti ma ngekomo pakidora
'o nyawaka.
7 Ma sira ngini niomariwo ma sala
niamoteke 'o Habari ma Owa ma ngale
ma Kristus! De ne'ena nago'onau

nibaja so nia 'ahu ma sigoronaka
koniosingounuawau ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi mau?
8 Koge'ena 'idadi ge'ena ma sababu ko
ma Jo'oungu ma Dutuokawa de yaino
gee wini'asokokau ngini.
9 'O nyawa yongose 'ato, "'O ragi ka
ma etaka ma gee 'isikaruahekau de 'o
tarigu, ge'ena dua ma tarigu 'iodumu
'ikokidoaka."
10 Ngaro koge'ena ma sababu ngone
gee pomarimoiokau de ma Jou, ngoi
tamaoku 'ania ngo-ngaku dua kaimatero
de to ngoi. De ngoi tanako nago'ona bato
yakaruahe 'ania di-dibangi, ma Jo'oungu
ma Dutu 'asa wakihukumu.
11 'Esa moi riaka dodoto! Nako sigado
ne'ena naga ngoi katosidotokosi 'ato
ngone 'o nyawa salingou pomasuna
la nanga 'ahu 'itiai ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi bionoka, ge'ena ma raiokau
'o nyawa koihalebiruwau. De nako ngoi
tosidotoko 'ato 'o suna ge'ena 'iparaluu,
ge'ena ma raiokau ma soali koi'iwau
ngaro yo'isene 'ai do-dotoko ma ngale 'o
Yesus wosongene 'o salipoka ma.

12 'Ifoloi yaowa 'o nyawa gee yakaruahe
'ania di-dibangi go'ona, 'ona ge'ena
yamakabirikau!
13 'Esa moi riaka dodoto, ngini ma
Jo'oungu ma Dutu wini'asokokau
niodadi 'o nyawa koyongo-yongosuawau
ma ngale 'o 'agama ma besesongo
koniparetanowau. Ma 'uwa sababu ngini
ko 'o yongosuwau so konimaogoruwa
niodiai 'ito-torou moteke to ngini nia
mau, ma 'ena salingou ngini nimakadora
de nimakaleleani moi de moi.
14 'O 'agama ma besesongo 'iodumu
'isitipokono 'o besesongo moioka
ne'ena ge'ena la, "Salingou nakidora 'o
nyawa-nyawaka 'isoka nginioli ma sirete
nomadora."
15 Ma nako ngini moi de moi
nimakasaturuu matero ka 'o haewani
'iti-tingkai 'imakagoli, niosi-singina, dua
ngini nioodumu niotorouoka.
16 Tomau tinisidemo tositi-tiaika ge'ena
la: Salingou nio'ahu moteke 'o Ngomasa
'Itebi-tebini ma mau, la ngini 'asa
koniodomotekuwa 'ania mau 'ito-torou.
17 Sababu 'o nyawa ma du-duaka
'imakatilikutu de 'o Ngomasa 'Itebi-
tebini ma du-duaka. Ge'ena modidi

'imakatilikutino so ngini koidadiwa
niadiai 'okia naga gee niodua-duaka.
18 Ma nako ngini 'o Ngomasa 'Itebi-
tebini niparetano, ge'ena 'o 'agama ma
besesongo konikuasanowau.
19 'O nyawa ma du-duaka 'ito-torou
ge'ena 'inyata naga 'o manarama
'ito-torouoka, ge'ena la yomakapake
kaitimaronga, yodi-diai 'okia sonaa
'imedi-mediri, yomakapake manga mahe
koi'iwakau matero ka 'o kaso,
20 de 'o barahala yasuba, yotawa-
tawara, yomakasaturuu, yomakangamo,
'o nyawa manga kia sonaa ma
yomau yomasito'ona, yotabangamo,
yomadengo-dengoka, koyomarimoiwau
de yomakatilikutinou 'o bula yamo-moi.
21 De mita yomakataleana, yaki'eto-
'eto, yorame-rame 'o rame ma dorou,
de 'iregu-reguosi. Ge'ena 'iodumu
tinisingano-nganono nginika ne'ena,
'isoka kokia naga gee tinisingano-
nganonokau ma sirasi mita, 'ato 'o
nyawa gee yodi-diai koge'ena-'ena
ge'ena dua koyodadiwa ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi 'umati.
22 Ma nako 'o nyawa gee 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini yakiparetano

ge'ena ma duanguku koneda: 'Ona
yomasikabosono, kayomore-morene,
manga singina 'isa-sanangi, manga
sabari 'iamoko de yoduaka yoriwo,
manga singina 'isure 'o nyawaka, de
manga singina 'iboooto,
23 manga singina 'ima'ai, de ya'akunu
yapareta manga nyafisuu. Ne'ena
'iodumu 'o 'agama ma besesongo koi'iwa
koisidabiwa.
24 'O nyawa gee yomotekokau de ma
Kristus Yesus, 'ona ge'ena yamadakau
manga du-duaka 'ito-torou de 'o nyafisuu
ma dorou.
25 'O Ngomasa 'Itebi-tebini 'inakulakau
'o 'ahu ma sungi; sababu ge'enau so,
'ifoloi yaowa 'enau yaparetano to ngone
nanga 'ahu.
26 Ngone koidadiwa pomaie, koidadiwa
'o nyawa manga singina pasiri, de
koidadiwa pomakataleana moi de moi.

6

1 'Esa moi riaka dodoto! Nako
niakimake 'o nyawa 'o sowono yodiai,
ge'ena ngini gee nio'ahu moteke 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini, salingou niakiriwo
'o nyawa go'ona la 'uwau 'o sowono
yodiai. Ma ngini salingou niakiriwo de nia

singina 'ima-ma'ai, de nimasitiari la 'uwa
ngini mita niootaka 'o sowonuku.
2 Salingou niomarimoi niakiriwo 'o
nyawa manga gina 'itu-tubuso, la de
ge'ena ngini niamoteke ma Kristus 'awi
besesongo.
3 Nako moi yomamaoku 'ona ge'ena
yobaraguna, 'ena momongo ko'uwa,
ge'ena ka 'ona ma sirete yomasihaga.
4 'O nyawa moi-moi salingou 'ona ma
sirete yomalega ma diai manga gokoie
yaowa bolo ko'uwa. Nako manga gokoie
yaowa ge'ena 'idadi yomorene, ma 'uwa
yosikadelega de 'o nyawa 'iregu manga
gokoie.
5 Sababu 'o nyawa 'isinoimi salingou
yamadamoku to 'ona manga gokoie ma
Jo'oungu ma Dutu wi bionoka.
6 'O nyawa gee yadawo-dawongo ma
Kristus 'awi do-dotoko, 'ona salingou
yokula 'o kianikia yaowa-owa manga
guruka.
7 'Uwa ngini nisihaga, sababu
ma Jo'oungu ma Dutu koidadiwa
powisisasaru! 'Okia naga 'o nyawa
yadatomo, dua ya'utuku mita ge'enali.
8 Nago'ona manga di-diai moteke ka
to 'ona manga du-duaka 'ito-torou,

'ona 'asa yosongene sababu manga
du-duaka 'ito-torou ge'ena. Ma nago'ona
manga di-diai moteke 'o Ngomasa
'Itebi-tebini ma pareta, 'ona 'asa yamake
'o 'ahu ma dutu 'ika-kakali 'o Ngomasa
'Itebi-tebinino.
9 Ge'enau so ngone 'uwa 'inakiwounu
podiai 'okia sonaa yaowa-owa; sababu
nako ngone kopomaogoruwa podiai gee
yaowa-owa, dua ma du'uruoka ngone
'asa pa'utuku ma hasili yaowa-owa.
10 So kokia naga ma do'ingo nanga
'orasi ka de ma 'enasi, ge'ena salingou
nanga gokoie yaowa 'o nyawa 'iodumika,
'ifoloiosi nanga 'esa moika gee ka 'o
ngo-ngaku moi.
11 Nialega niosidi-diai ma bula ne'ena
gee ngoi ma sirete tolefo de 'o huruf
'ila-laagomo.
12 'O nyawa gee yomau yomasidaduie
de to 'ona ma sirete manga di-diai gee
'o nyawa yamake-make, 'onau ge'ena
yogegoto niomoteke nimasuna. Ma
koge'ena yodiai ge'ena yomau duga ka
'o Yahudioka 'uwa yakisikisaa 'onaka,
sababu 'o nyawa gee yositotara ma ngale
ma Kristus wosongene 'o salipoka ge'ena
ma raiokau yakisangisara.

13 'O nyawa gee yakisuna-sunakau mita
koyamotekuwa 'o 'agama ma besesongo.
Ma 'ona yomau nisuna, la to 'ona manga
singina 'iamoko 'ato ngini niamoteke ma
'atorangi ge'ena.
14 Ma ngoi 'ai singina 'iamoko ge'ena
duga ka nanga Jou Yesus Kristus
wosongene 'o salipoka. So sababu ma
Kristusou wosongene 'o salipoka so 'o
dunia ma mau-mau ge'ena ma faedaa
ka ma eta ma koi'iwau ma ngale ngoi.
De ma duniaka ne'ena, ngoi mita 'isoka
tosongenokau.
15 Nisuna bolo ko'uwa ge'ena ma ngale
koi'iwa. 'Iparaluu ge'ena 'o 'ahu ma
sungi.
16 'O nyawa gee yo'ahu moteke
koge'ena, de mita ma Jo'oungu ma Dutu
'awi 'umati 'iodumu, ngoi toga'asoko
tanu ma Jo'oungu ma Dutu winisibarakati
de winikula 'o sanangi.
17 Deika, ka moi ma 'uwau 'isisusali,
sababu 'ai roesie ma nyo-nyata de ma
'ena 'ato ngoi 'o Yesus 'awi do-domoteke.
18 Tanu ma Yesus Kristus kaitaurika
winisibarakati 'Esa moi riaka dodoto.
'Amin. Koge'enau. Ngoi 'o Paulus,
tinitabea!

Efesus

1 [1] 'Esa moi riaka dodoto 'o Efesusoka,
gee niodadiokau ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi 'umati.
[2] Ngoi ne'ena 'o Paulus, ngoi todadi
ma Yesus Kristus 'awi su-suloko sababu
ma Jo'oungu ma Dutu woigoraka. Toga-
ga'asoko la nanga Dea ma Jo'oungu
ma Dutu de ma Yesus Kristus nikula 'o
barakati de 'o sanangi.
[3] Powisiarene ma Jo'oungu ma Dutu,
'unau ge'ena nanga Jou Yesus Kristus
'awi Dea! 'Una gee 'o sorogaaka
wonasibarakati de 'o sagala co-catu
ma ngale po'ahu de de 'una, sababu
pomarimoi de ma Kristus.
[4] Ka 'o dunia ma koisidadikuwasi 'ena
ma Jo'oungu ma Dutu wonairiokau
ma ngekomo ma Kristus, ma dumutu
la ngone podadi to 'una 'awi 'umati
'itebi-tebini to 'una wi bionoka de
powile-leleani.
[5] Sababu 'awi dora, so ka ma guruenosi
'ena wositatapuokau 'ato ma ngekomo
pomarimoi de ma Yesus Kristus, 'una

'asa wonagoraka podadi to 'una ma
sirete wi ngowa-ngowaka. De ge'enau
womau wadiai.
6 Ge'enau so nou, powisiarene ma
Jo'oungu ma Dutu, sababu 'awi dora
'iamoko ma sala ngoneno, ma ngekomo
'awi Ngowaka gee wisiboso-bosono.
7 Sababu ma Kristus wito'oma de
wosongene ma ngale watuusu nanga
so-sowono, so ma rai ma Jo'oungu ma
Dutu kowosi-singinawau nanga sowono
sababu wonadora.
8 De sababu 'awi dora ge'ena so wi
singina posironga de 'isureka ngoneno
de wobarija ma sala so wasahe 'iodumu
ma ngale ngone.
9 De 'okia naga gee womau wadiai, gee
ma sira koiwaituawasi so 'o nyawa rekeni
koyanakowasi, ne'ena wosiwaitokau
ngoneno. 'Una wositatapuokau 'okia
naga gee womau wadiai ge'ena dua ma
Kristus wamanarama.
10 Gee wi singinaka womau wadiai,
ge'ena ma dumutu la 'okia sonaa
'o sorogaaka de 'o duniaka 'iodumu
'imarimoi, de ma Kristus wosibalusu.
De ge'ena dua ma Jo'oungu ma Dutu

wosikokiduanga de wositotomo gee ma
'orasi ya'adono de!
11 Ma Jo'oungu ma Dutu womanarama
moteke to 'una ma sirete 'awi mau de
'awi butusangi. Ka ma guruenosi 'una
miirikokau ngomi ngano 'una womau
ngomi miodadi to 'una 'awi 'umati
sababu miomarimoi de ma Kristus.
12 La ngomi gee miosira-sira
mimasinganono ma Kristusika,
'amia 'ahu ma sigoronaka misiarene ma
Jo'oungu ma Dutu sababu wokumati ma
sala.
13 Ngini mita gee nio'isene ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi besesongo ge'ena la 'o
Habari ma Owa gee nisilaha-laha, de
niodadiokau ma Jo'oungu ma Dutu
'awi 'umati. Ngini niongaku ma Yesus
Kristusika, ge'enau so ma Jo'oungu ma
Dutu winikula 'o no-nako ma ngale ngini
ge'ena to 'una 'awi 'umati. Ma no-nako
ge'ena la 'o Ngomasa 'Itebi-tebini gee
wosijajiokau.
14 Sababu 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
wonakulanou, ge'ena ma raiokau ngone
'asa padawongo 'okia naga gee ma
Jo'oungu ma Dutu wosijajiokau 'awi
'umatika. Ge'enau so ngone panakokau

'ato ma Jo'oungu ma Dutu 'asa wodiai
'awi 'umati kopoyongosuawau. So nou,
powisiarene ma Jo'oungu ma Dutu
sababu wokumati ma sala!
15 Ge'enau so gee to'isenoka 'ato ngini
posironga de niongakuoka 'o Yesusika,
de niakisibosono ma Jo'oungu ma Dutu
'awi 'umati 'iodumu,
16 so ngoi kaitaurika to'amalaha ma
Jo'oungu ma Dutuka. De tolahidoa ma
noimi, ngini mita tinisilahidoa.
17 Ngoi toga'asoko la ma Jo'oungu ma
Dutu ge'ena la nanga Jou Yesus Kristus
'awi Dea gee woku-kumati ma sala,
winikula 'o Ngomasa 'Itebi-tebini gee
dua nidiai ngini niobarija naga 'o barangi
ma owaka. De mita 'asa nisidumutu la
wininako 'itiai ma ngale ma Jo'oungu ma
Dutu.
18 Ngoi tolahidoa mita la ma Jo'oungu
ma Dutu wapelenga 'ania di-dibangi la
'ania singina ma dodaka niasahe 'iwaiti
'okia naga gee niongano-nganonou ma
Jo'oungu ma Dutuoka gee wini'asokokau
ma ngekomo ma Kristus. Mita la nianako
'o sagala co-catu posironga ma amoko
de ma sure kokiawa positero gee ma

Jo'oungu ma Dutu wadua-duangou ma
ngale wokula 'awi 'umatika,
19 de 'awi kuasa posironga ma guatoka
wonariwo ngone gee pongaku-ngaku.
'Awi kuasa ge'ena ma batingi koi'iwa
20 gee wapake ma 'orasi wisiwangoli
ma Kristus ngaro wosongenukou ma, de
wikula 'o pareta ma amoko ma ngale
yomasidapareta de de 'una 'o sorogaaka.
21 'O Yesus 'awi pareta 'ifoloi 'iamoko
de 'o sagala pamareta, 'o koa-koana,
yosibalu-balusu de 'o sagala tuangi, de
nago'ona bato gee yakikulakau 'o pareta
ma amoko, gee yo'ahu ma 'orasi ne'ena
naga bolo ma du'uruoka.
22 Ma Jo'oungu ma Dutu wadiai 'iodumu
ge'ena ma Kristus wakuasano. De ma
Kristus 'una ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu wokulakau 'o jamatika la wodadi 'o
jamati ma saeke, ma ngale wapareta 'o
sagala moi-moi.
23 So 'o jamati ge'ena matero ka ma
Kristus 'awi roese. 'Una wodiai la 'o
jamati ma 'ahu ma gou-goungu 'itiai,
sababu 'una wositotomo 'okia sonaa
'iodumu kiaka naga bato.
2 1 Ma sira ngini matero
kaniosongenokau, sababu niosowono

de niaparene ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
besesongo.
2 Ma 'orasi ge'ena ngini nio'ahu
'o sowono ma sigoronaka, sababu
niamoteke ka 'o duniaka ne'ena ma
mau-mau, ma ngale ngini niodomoteke
'o Tokata ma Koana gee yapa-pareta
'o sagala ngomasa ma dorou 'o
ngawa-ngawaka. 'Enau ne'ena naga
yakiparetano 'o nyawa gee kowisingou-
ngounuwa ma Jo'oungu ma Dutu.
3 Ma sira ngone mita 'isoka gee
koyosingou-ngounuwa ma Jo'oungu
ma Dutuka. Ngone po'ahu moteke ka
to ngone nanga mau, de padiai 'okia
sonaa moi-moi moteke nanga nyafisuu
de nanga di-dibangi 'ito-torou. Ma 'orasi
ge'ena ngone mita yadaene ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi gorosau 'inadaene 'isoka 'o
nyawa 'ireguoli.
4 Duga ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
singina posironga de 'isureka! 'Una
wonadora ma sala,
5 so ngaro ma sira ngone matero
kaposongenokau sababu posowo-
sowono, ma ne'ena naga ma Jo'oungu
ma Dutu wonasiwangokali de ma Kristus.

So duga ka ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
singina ma sure, so ngini winisilaha.
6 Sababu pomarimoiokau de ma
Kristus Yesus, so ma Jo'oungu ma Dutu
wonakulakau 'o 'ahu ma sungi ma ngale
po'ahu de ma Kristus, la ngone mita
popareta de de 'una 'o sorogaaka.
7 Ma Jo'oungu ma Dutu koge'ena wodiai
la 'o 'orasi nanga bionika 'o nyawa 'idadi
yamake to 'una 'awi dora posironga ma
amoko. 'Awi dora ge'ena wosidumutu
de 'awi singina ma sure ngoneno, ma
ngekomo ma Kristus Yesus. Sababu ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi singina 'isure, so
winisilaha ngano niongaku 'o Yesusika.
Ngini nisilaha ge'ena sababu ko nginiwa
ma sirete nimariwo, ma ge'ena sababu
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi singina ma
sure. So ka moi ma 'uwa yomaie ma
ngale ge'ena. Ge'ena ka to nginiwa nia
gangela, so ka moi ma 'uwa nimaie.
8 (2:7)
9 (2:7)
10 Ngone ne'ena ma Jo'oungu ma Dutu
wi do-dadi. Ngone ne'ena ma Jo'oungu
ma Dutu wodiai nanga 'ahu ma sungiou
ma ngekomo pomarimoi de ma Kristus
Yesus, la ngone padiai 'okia sonaa

yaowa-owa gee wadua-duangou ma
ngale ngone.
11 Ngini gee ko 'o Yahudiokawa,
niongano-nganono ma sira to ngini
nia jako kokia. Ma sira 'o Yahudioka
nisironga ngini ge'ena "'o nyawa gee
konisuna-sunawa", de 'ona yomasironga
"'o nyawa gee yakisuna-suna". ('O suna
ge'ena ka 'o nyawa yodiai, ma ngale 'o
no-nako manga roesoka 'ato 'ona ge'ena
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umati.)
12 Ma 'orasi ge'ena ngini konimarimoiwa
de ma Kristus, ge'enau so ngini
konisido-doimuwa ma Jo'oungu ma Dutu
'awi kawasaka gee wakiiri-iriki. So ma
rai ngini 'isoka 'o nyawa ma dudunino.
Ngini konisido-doimuwa gee naga ma
Jo'oungu ma Dutu wosijaji-jajiokau 'awi
'umatika, de ngini nio'ahu 'o duniaka
ne'ena 'ania singina nganono koi'iwa, de
kowininakowa ma Jo'oungu ma Dutu.
13 Ma sira ngini niokurutoka ma
Jo'oungu ma Dutuoka. Ma ne'ena ngini
nimarimoiokau de ma Kristus Yesus,
so ngini nisisoriokau ma Jo'oungu ma
Dutuka ngano ma Kristus womodeke
wosongene 'o salipoka.

14 Sababu ma Kristus 'una ge'ena
wonasikakatiai. 'Una wonasikatoomu 'o
Yahudioka de ko 'o Yahudiokawa podadi
ka moi. 'O kadu'uduku gee ma sira
'inasikakati-tingaka matero 'o be-beno
'ikuru-kurutie, ma Kristus waisangokau
ma ngekomo womasisarakani wiso-
songene ma ngale watuusu nanga
so-sowono.
15 So ma rai 'o Yahudioka manga
'agama ma besesongo de ma 'atorangi
ma Kristus kowapakewau, la ko 'o
Yahudiokawa de ma Yahudioka gee
pomarimoi podadi 'o nyawa nanga 'ahu
ma sungi gee pomarimoiokau de ma
Kristus. Ma ngekomo koge'enau ma
Kristus wonasikatiai.
16 Ma Kristus wonasikatoomu ko 'o
Yahudiokawa de 'o Yahudioka, de
wonadiai nanga 'ahu 'itiai ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi bionoka, ge'ena ma
ngekomo 'una wosongene 'o salipoka so
pomakasanangiokau.
17 Ma sababu ge'enau so ma Kristus
woboa wositotara 'o Habari ma Owa ma
ngale pomakasa-sanangi. Ma Habari ma
Owa ge'ena wositotara nginika gee ko 'o
Yahudiokawa, gee ma sira winikurutoka

ma Jo'oungu ma Dutu, de mita nginika
'o Yahudioka gee niosoriokau nanga Dea
ma Jo'oungu ma Dutuka.
18 Ma ngekomo ma Kristus, so 'o
Yahudioka de ko 'o Yahudiokawa,
poodumu 'idadi pomasisori ma Jo'oungu
ma Dutuka sababu 'o Ngomasa
'Itebi-tebini ge'enau naga ngoneka.
19 Ge'enau so ngini ko 'o Yahudiokawa
ge'ena ko ma desonguwau 'ato 'o nyawa
ma somoa bolo 'o nyawa ma dudunino.
Ngini nioodumu ge'ena ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi kawasa, ngini ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wi woa ma dodaku.
20 Ngini mita matero ka 'o woa gee
'isigoko de ma ba-bangini ge'ena la
'o su-suloko de 'o nabii-nabii, de ma
teto ma ngale ma ba-bangini ma guata
ge'ena la ma Kristus Yesus.
21 Ngone gee pomarimoi de ma Kristus
ge'ena matero ka 'o woa gee ma kia
sonaa 'isikokinoa 'isidi-diai, 'ikua-kuata,
de kaisiika monga 'iamoko 'idadi ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi Woa gee ka 'una
duga womanoa.
22 Sababu nio'ahu de ma Kristus, so
ngini mita nisikatoomu de 'o nyawa
yongaku-ngaku 'iodumu niodadi matero

ka ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Woa, la
ma Jo'oungu ma Dutu womanoa 'ania
singinaka ma ngekomo 'awi Ngomasa
'Itebi-tebini.

3

1 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu
wodiaiokau 'o Yahudioka de ko 'o
Yahudiokawa yomarimoiokau, ge'enau so
ngoi 'o Paulus, 'ibuika sababu tositotara
'o habari ma ngale ma Kristus, ma ngale
tiniriwo ngini ko 'o Yahudiokawa.
2 Ma rai ngini nio'isenokau ma ngale ma
Jo'oungu ma Dutu 'o co-catu ma amoko
wokulakau ngoino gee salingou tosidagi
ma ngale tiniriwo ngini.
3 Ge'ena la ma Jo'oungu ma Dutu
woisidumutu 'okia naga gee wi singinaka
wadiai, gee 'isoka ma eta talefokau
dakungoka.
4 Nako ngini niabaca, ge'ena dua
ngini mita niasahe 'isoka ngoioli,
ge'ena la 'okia naga gee 'o nyawa
koyanako-nakowasi ma ngale ma
Kristus.
5 Ge'ena ma sira ma Jo'oungu ma Dutu
kowosidemowasi 'o nyawaka, ma ne'ena
'o Ngomasa 'Itebi-tebini 'isiwaitokau 'o
su-sulokika de 'o nabii-nabiika,

6 ge'ena la: Ma ngekomo 'o Habari
ma Owa, so ko 'o Yahudiokawa de
ma Yahudioka yoodumu yamake ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi barakati, de
yodadi ma Kristus 'awi roese ma kia
sonaa. Mita yamake gee ma Jo'oungu
ma Dutu wojajiokau ma ngekomo ma
Kristus Yesus.
7 Ma Jo'oungu ma Dutu wokula 'o
co-catu ma amoko ngoino ge'ena la
'o manarama ma ngale tositotara 'o
Habari ma Owa ge'ena. Ngoi tamake 'o
co-catu ma amoko ge'ena ma ngekomo
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi kuasa gee
'imanarama 'ai singinaka.
8 Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umati
ma sigoronaka, ngoi 'ifoloi todaduuku.
Duga sababu ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
singina ma sure so wokulakau ngoino 'o
manarama ma ngale tositotara 'o Habari
ma Owa ko 'o Yahudiwa ma nyawaka.
Ma habari ge'ena ma ngale ma Kristus
wonasilaha kopa'akunuwa patuga.
9 De mita la ma ngekomo ngoi, 'o
nyawa 'iodumu yanako kokia ma
Jo'oungu ma Dutu 'o diwanga de 'o dunia
wosidadi-dadi gu'una, wadiai 'okia naga
gee wi singinaka wadiai, gee ma sirasi

kowosidumutuawasi 'o nyawa-nyawaka
'o duniaka.
10 Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi dumutu
la ma 'orasi ne'ena ma ngekomo 'o
jamati, 'o sagala gee 'ipa-pareta 'o
ngawa-ngawaka de 'o sorogaaka, yanako
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi barija naga 'o
sagala moi-moioka.
11 Ma Jo'oungu ma Dutu wadiai
koge'ena, moteke 'awi singinaka wadiai
gee kaisi'ado-'adonika, ma ngekomo ma
Kristus Yesus to ngone nanga Jou.
12 Sababu pongaku ma Kristusika de
pomarimoi de de 'una, so ngone 'idadi
pomoroini potaari ma Jo'oungu ma
Dutuka de panakokau 'ato wonadawongo
wosidi-diai.
13 Ge'enau so ngoi toga'asoko la 'uwa
nia singina 'itingoono ngaro nianako ngoi
tokasangisara ma ngale tiniriwo ngini,
sababu ge'ena 'iodumu ma ngale to ngini
nia laha.
14 Ge'enau so ngoi totalibukuku
tolahidoa ma Jo'oungu ma Dutuka nanga
Dea gu'una,
15 gee wosidadi-dadi 'iodumu 'o
sorogaaka de 'o duniaka.

16 Ngoi tolahidoa la ma Jo'oungu ma
Dutu gee 'awi kumati de 'awi kuasa ma
batingi koi'iwa, nia singina wosikuata
ma ngekomo 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
'imanoa nia singinaka.
17 La de nia ngo-ngaku ma Kristusika,
ma Kristus womanoa 'ania singina ma
dodaka la nio'ahu 'o dora niparetano.
18 Tolahidoa la ma Jo'oungu ma Dutu
'awi kawasa nioodumu niasahe ma
Kristus 'awi dora ma batingi koi'iwa,
19 gee ka de 'o nyawa nanga 'akali
kopa'akunuwa pasahe 'iodumu. Tanu
ngini niasahe de niamao ma Kristus 'awi
dora ge'ena, la ngini ma gou-goungu
niodadi 'isoka ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
gokoie.
20 Ma ngekomo ma Jo'oungu ma Dutu
'awi kuasa gee koimaogo-ogoruwa
'imanarama ngoneka, 'una 'idadi
wadiai 'ifoloi 'ikudai de gedagee ngone
poga-ga'asoko de patiba-tibangi.
21 Nou, ngone 'o jamati ma sigoronaka
kaitaurika powisiarene ma Jo'oungu ma
Dutu, ma ngekomo pomarimoi de ma
Kristus Yesus. Powisiarene ma Jo'oungu
ma Dutu kaisi'ado-'adonika! 'Amin.
Koge'enau.

4 1 Ngoi tobuika sababu towileleani
ma Jou. Ge'enau so ngoi toga'asoko
tosidemogaroku nginika, tanu nia gokoie
de nia gogeruku moteke kokia naga gee
ma Jo'oungu ma Dutu wini'asokokau.
2 Salingou nimasitipokoku, 'uwa
kanimarohu-rohu, la 'ena niosabari.
Niosidumutu 'ania dora ma ngekomo
nimakariwo moi de moi.
3 Nimariwo de ma goungu nio'ahu
nimakakasanangi, la 'ania rimoi gee
'o Ngomasa 'Itebi-tebini 'isidadiokau
ge'ena 'uwa niamada.
4 Ngone matero ka 'o roese moi, de
poodumu ka 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
'inaparetano. Koge'enali mita ngini ma
Jo'oungu ma Dutu wini'asoko ma ngale
nia singina nganono ka moi.
5 Nanga Jou kawomatengoka, nanga
ngo-ngaku ka moi, 'ina'osiki ka de 'o
ronga moi,
6 de ma Jo'oungu ma Dutu
kawomatengoka, 'una ge'ena ngone
poodumu nanga Dea. 'Unau 'o diwanga
de 'o dunia yasuluunuku wapa-pareta,
gee womanarama ma ngekomo
ge'ena 'iodumoka, de wokuasa ge'ena
'iodumoka.

7 Ma ngone moi-moi pamake 'o co-catu
ma Kristusino, moteke kokia naga 'una
wokula.
8 Ma ngale ge'ena 'o Buku 'Itebi-
tebinoka 'isilefoku, "Ma 'orasi 'una wodoa
'o ngii gee 'ifoloi 'ikuru-kurutieka, 'una
waki'asa manga gudai gee wakitago-
tagokino, de wakikula 'o sagala co-catu
'o nyawa-nyawaka."
9 Aa, "'una wodoakau" ge'ena ma ngale
'isira wo'utiokau sigado 'o ngii gee 'ifoloi
'idaduukoka 'o duniaka ne'ena.
10 De 'una gee wo'uti-'utiokau gu'una,
'unau ge'ena gee wodoa 'o ngii gee 'ifoloi
'ikurutie de 'o sagala diwanga, so 'una
naga de wakokipareta kiaka naga bato 'o
'alami wasuluunuku.
11 'Unau wokula-kula 'o sagala co-catu
'o nyawaka; munuka wakigoraka yodadi
'o su-suloko, munuka yodadi 'o nabii,
de munukali yositota-totara 'o Habari
ma Owa. 'Asa de munukali wakigoraka
ma ngale 'o jamatioka yoleleani de
yodoto-dotoko.
12 Ma Jo'oungu ma Dutu wodiai
koge'ena, la 'awi 'umati wonadua-
duangou ma ngale powileleani de

posikuata 'o jamati ge'ena la ma Kristus
'awi roese,
13 sigado ngone poodumu podadi ka
moi sababu powingaku ma Kristus, de
poodumu pasahe 'itiaiokau ma ngale
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngowaka.
De ngone podadi balusokau nanga
ngo-ngakuoka so ma gou-goungu
pomadotomokau 'isoka ma Kristus.
14 So ngone 'isoka 'o ngowa-
ngowakuawau gee yaika yaino yomote-
moteke 'o doto-dotoko 'i'ini-'inioka
'o nyawa-nyawano gee yoba-barija
yosili-liba de manga ngeluku.
15 Ma ngone salingou posidumutu 'okia
sonaa 'iti-tiai de nanga singina 'o dora
ya'omanguku, la naga 'o sagala moi-
moioka gee 'ito'ingo de kapomadotomo
monga 'isoka ma Kristus, gee wodadi 'o
jamati ma saeke.
16 'Una wosibalusu 'o roese ma kia
sonaa 'iodumu ge'ena 'isikalape 'isidi-
diai, de 'isikadowanga moi de moi de
to 'ena ma boboo. De nako ma kia
sonaa ge'ena moi-moi 'imanarama gee
to 'ena ma manarama, ge'ena 'o roese
'iodumu ge'ena 'asa 'ifero 'idadi 'ibalusu
de 'isikuata de 'o dora.

17 Sababu ge'ena de ma Jou 'awi kuasa,
nedau tinidongose tosigou-goungu:
'Uwau nio'ahu 'isoka 'o nyawa gee
kowinako-nakowa ma Jo'oungu ma
Dutuka, gee yatiba-tibangi 'okia sonaa
ma faedaa koi'iwa-'iwa.
18 To 'ona manga di-dibangi
'ipupukakau. 'Ona yo'ahu wikurutoka ma
Jo'oungu ma Dutu, sababu yohaga-haga
ma sala. 'Ona koge'ena yodadi, sababu
manga singina 'i'opini.
19 'Ona manga mahe koi'iwakau, so
'ona yamoteke manga nyafisuu ma
dorou 'i'ini-'inioka, de yomakapake
kaitimaronga ka 'onau manga singina
ma mau.
20 Ma ngini ko koge'enawa! Ngini
nimadotokokau ma ngale ma Kristus so
wininakokau.
21 Ma raiokau ngini winigi'isenokau
'una, de ngini ge'ena to 'una 'awi
do-domoteke, ngini nisidotokokau 'o
habari 'iti-tiai ma ngale 'o Yesus!
22 Sababu ge'ena niamada nia gokoie
de nia gogeruku 'isoka ma sira gee
koniongakuwasi 'o Yesusika, gee nia 'ahu
yosito-torou de 'o sagala nyafisuu gee
nisiliba-liba.

23 Salingou 'ania singina de nia
di-dibangi 'iodumu 'idadi ma sungi.
24 Tanu ngini nio'ahu 'isoka 'o nyawa
ma sungi gee ma Jo'oungu ma Dutu
wosidadiku moteke to 'una wi dulada;
ge'ena la 'o gokoie de 'o gogeruku
'iti-tiai, 'ibo-boooto de 'itebi-tebini.
25 Sababu ge'ena 'uwau nimakakaelu-
eluku. Ma 'ena gee niobi-bicara moi de
moika ge'ena salingou ma gou-goungu,
sababu ngone poodumu ne'ena ma
Kristus 'awi roese ma kia sonaa.
26 Nako ngini niongamo, 'uwa
niosimadaka nia do'otasa ge'ena sigado
niosowono. 'Uwa niongamo niatoobiruku,
27 la 'o Tokata ma Koana 'uwa 'o 'orasi
'imadamake ma ngale nitaili.
28 'O nyawa gee yotosi-tosiki, salingou
yomaogoro yotosiki. De salingou
yomanarama yomakua-kuata de
'iloa-loa ma ngale manga 'inomo
yomadononu, de yakiriwo 'o nyawa gee
yakisidu-dukurangi.
29 Nako ngini niobicara, 'uwa niopake 'o
demo-demo 'ito-torou. Ma 'ena niapake
'o demo-demo gee yaowa-owa, gee
yakisikuata de yakiriwo 'o nyawa 'iregu.

'O demo-demo koge'ena 'asa yakisidadi
laha 'o nyawa-nyawa gee yo'ise-'isene.
30 'Uwa niosibalisa 'o Ngomasa 'Itebi-
tebini. Ngini nisino-nakokau de 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini niodadi to ma
Jo'oungu ma Dutu wi 'umati, sigado
ya'adono ma 'orasi ma Jo'oungu ma
Dutu winisilaha.
31 'Uwau nia singina 'isiri-siri,
nia singinaka nimadonoaku, de
nimakakangamo. 'Uwau nimakalawani
de niakisito-torou 'o nyawa, de 'uwau
niodiai 'o sagala dorou.
32 Ma 'ena ngini salingou nia singina
'isure de nimakadora moi de moi, de
'uwa niosi-singina 'o nyawa manga
sowono nginika, 'isoka ma Jo'oungu ma
Dutu mita kowosi-singinawa to ngini nia
sowono. 'Una kowosi-singinawau nia
sowono, ma ngekomo pomarimoiokau
de ma Kristus.
5 1 Ngini ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
wi ngowa-ngowaka gee winisiboso-
bosono, sababu ge'ena ngini salingou
niamoteke 'isoka to 'una 'awi gokoie.
2 'Ania 'ahu salingou ma titi 'o dora,
'isoka ma Kristus mita wonadora ngone.
'Una womasisarakani wiso-songene ma

ngale wonasilaha, de ge'ena 'imadadi
'o su-suba gee ma bounu yaowa-owa
de ma Jo'oungu ma Dutu 'awi singina
yasa-sanangi.
3 Ngini ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
'awi 'umati. Sababu ge'ena, nginioka
naga koyadaenuwa nimakapake
kanio'itimaronga, niodiai 'o sagala dorou
bolo 'okia sonaa niodo-dopokana. 'Uwa
sigado 'o nyawa yongose 'ato ngini
niodi-diai koge'ena.
4 Mita koyadaenuwa ngini niosisupu
'o demo-demo gee 'ipa-pakisani, 'o
demo-demo gee ma faedaa koi'iwa-'iwa,
de gee koyadae-daenuwa posisupu.
Ma 'ena ngini salingou nio'amalaha ma
Jo'oungu ma Dutuka.
5 Niongano-nganono: 'O nyawa gee
yomakapake kaitimaronga, manga
di-diai 'ipa-pakisani bolo yodo-dopokana
'okia sonaa, 'ona koidadiwa yodadi
'umati gee ma Kristus de ma Jo'oungu
ma Dutu yakipa-pareta. Sababu 'o nyawa
gee koge'ena yodi-diai ge'ena kaimatero
de gee 'o barahala yasuba-suba.
6 'Uwa ngini nisihaga de 'o demo-demo
gee ma faedaa koi'iwa-'iwa, sababu
koge'ena-'enau 'isiwaere ma Jo'oungu

ma Dutu 'awi gorosau 'o nyawa-nyawaka
gee kowisingou-ngounuwa.
7 So ka ma eta ma 'uwa niakidomoteke
'o nyawa-nyawa 'isoka go'ona.
8 Ma sira ngini ma sirete nio'ahu
matero ka 'o darusoka. Ma ne'ena ngini
niodadiokau ma Jou wi 'umati so ngini
matero ka 'o darangiokau.
9 Sababu 'o daranginou ge'ena 'ibaoro
'o sagala di-diai gee ma gou-goungu
yaowa-owa, 'iloa de 'itiai ma Jo'oungu
ma Dutu wi bionoka.
10 Niomariwo de ma goungu niosikanako
'okia naga gee ma Jou wodua-duaka.
11 'Uwa niadiai 'okia sonaa gee ma
faedaa koi'iwa-'iwa 'isoka gee 'o nyawa
yo'ahu 'o darusoka yadi-diai. Ma
'ena ngini salingou niosidumutu 'o
nyawa-nyawaka, ma ngale gee koge'ena
yodi-diai ge'ena 'isowono.
12 (Sababu 'okia naga gee 'o nyawa
yadi-diai kayosigi-gi'iunino, ge'ena
kapabicara ma 'inamaekokau.)
13 'O sagala moi-moi gee 'o siwara
yadae-daene, 'asa 'o nyawa yamake
'iwai-waiti.
14 Sababu 'iodumu gee pamake-make
ge'ena 'imadadi 'o darangi. Ge'enau ma

sababu so yongose 'ato, "Nomomiki
ngona gee noma'idu-'iduoka, de
nomomiki 'o songenoka! Ma Kristus 'asa
wonidisiwara ngonaku."
15 Sababu ge'ena, niatibangi niosidi-diai
kokia to ngini nia 'ahu. 'Uwa nio'ahu
'isoka 'o nyawa yohaga-haga; ma nio'ahu
'isoka 'o nyawa yoba-barija.
16 'O 'orasi niamake 'isinoimi, salingou
niapake niosidi-diai ma ngale niadiai gee
yaowa-owa. Sababu ma 'orasi ne'ena
naga ge'ena la 'o 'orasi 'idadi 'o dorou.
17 'Uwa niohaga-haga, ma 'ena
salingou niasahe 'okia naga gee ma Jou
wodua-duaka.
18 'Uwa 'o 'anggur niosigeto, sababu
ge'ena dua nisitorou. Ma ngini salingou
'o Ngomasa 'Itebi-tebini niparetano.
19 De nimabi-bicara ge'ena salingou
niapake 'o demo-demo 'o Mazmuroka,
ma Jou powisiarene ma nyanyioka, de
pojaru powisitedene ma Jo'oungu ma
Dutu. Ngini salingou niomore-morene
nionyanyi ma Jou winisiarene.
20 Naga 'o sagala moi-moioka, ngini
salingou kaitaurika nio'amalaha ma
Jo'oungu ma Dutuka to ngone nanga

Dea, niositesongo de ma Yesus Kristus
to ngone nanga Jou 'awi ronga.
21 Ma ngale winihoromati ma Kristus,
ngini salingou nimaka'isene moi de moi.
22 Ee, ngini 'o weka-wekata, salingou
niaki'isene nia rokatika, 'isoka ngini
wini'isene ma Jouka.
23 Sababu 'o rokata ge'ena yodadi
balusu 'o wekatika, 'isoka ma Kristus
mita wodadi 'o jamati ma saeke de 'unau
wonasilaha-laha 'o jamati gee matero ka
to 'una 'awi roese.
24 'Isoka ngone 'o jamati mita po'isene
ma Kristusika, koge'ena mita 'o sagala
moi-moioka 'o wekata salingou yo'isene
manga rokatika.
25 Ee, ngini 'o roka-rokata, salingou
niakisibosono nia wekata, 'isoka
ma Kristus wosibosono 'o jamati de
womodeke wiso-songene ma ngale
watuusu 'o jamati.
26 Ma Kristus koge'ena wadiai la 'una
'idadi wonatebini ngone 'o jamati de 'awi
do-dotoko de 'o go-gosiki ma 'akere ma
ngale pomarimoi de de 'una, la dua 'una
'asa 'idadi wonasisarakani ma Jo'oungu
ma Dutuka.

27 Ge'enau so ma Kristus wonadiai,
la ngone 'o jamati poma'okode 'awi
bionoka 'ena posironga de pokumatioka
de potebi-tebini, de ko naga kiawa
'ikurangi, de nanga sala ka ma eta ma
koi'iwa.
28 Koge'enali mita 'o rokata salingou
yakidora manga wekatika 'isoka 'onali
ma sirete yomadora. 'O nyawa gee
manga wekata yadora, ge'ena ma ngale
yomadora 'ona ma sirete.
29 (Koma'iwa yodu'uduku to 'ona
manga roese ma sirete. Ma 'ena yajaga
de yapaliara, 'isoka ma Kristus mita
wapaliara 'awi jamati,
30 sababu ngone ne'ena matero ka ma
Kristus 'awi roese ma kia sonaa.)
31 'O Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku,
"Sababu ge'ena 'o nau-nauru 'asa
yakimada manga dea de manga 'esa ma
ngale yomarimoi de manga wekata, de
yamididi go'ona 'asa yodadi ka moi."
32 Ma Buku 'Itebi-tebini ma bo-bulaka
ge'ena ma ngale posironga ma lukuku.
De ngoi tosika'ese ge'ena, ma Kristus de
'o jamati.
33 Ma ma bo-bula ge'ena mita ma
dumutu nginika. 'O roka-rokata 'iodumu

salingou manga wekata yosibosono
'isoka 'ona ma sirete yomasibosono, de
'o weka-wekata salingou yakihoromati
manga rokatika.
6 1 Ee, ngini 'o ngowa-ngowaka,
salingou niakisingounu nia balusika,
sababu ngini winimote-moteke ma
Kristus, so salingou koge'ena.
2 "Niakihoromati nia dea de nia 'esa,"
ge'enau ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
besesongo ma di-disiraka gee de 'awi
jaji, wongose 'ato:
3 "La ngini niosanangi de nia 'umuru
'ikurutu 'o duniaka."
4 Ee, ngini 'o dea-dea, 'uwa niodiai 'ania
ngowa-ngowaka yakito'otasa. Ma 'ena
niakipaliara de ma Jou 'awi do-dotoko de
'atorangi.
5 Ee, ngini 'o yongo-yongosi, salingou
niaki'isene 'ania tuangika. De mita
salingou niakihoromati de niosigou-
gounguku niaki'isene 'isoka wini'isene
ma Kristusika.
6 'Uwa niaki'isene duga ka gee ma 'orasi
'ona nisilega-lega, la duga kaniomau 'o
nyawa nisiie. Ma ngini ge'ena ma Kristus
winile-leleani so salingou niomanarama

de nia singina ma gou-goungu moteke
ma Jo'oungu ma Dutu wi mau.
7 De ngini 'o yongosi, nia manarama
niadiai ge'ena salingou de nia singina
'isa-sanangi 'iso kogee ka ma Jou
winileleani so duga ka 'o nyawakawa
nialeleani.
8 Niongano-nganono! 'O nyawa 'iodumu,
'o yongosi bolo ko 'o yongosuawa, 'asa
yamake 'o parasengi ma Jouno, ma ngale
'okia sonaa yaowa-owa yadi-diaiokau.
9 De ngini gee niodadi 'o tua-tuangi,
ngini salingou nia di-diai koge'enali
mita nia yongosika. 'Uwau niakisimodo-
modongo de niakiano-anoko. Niongano-
nganono ngini de 'o yongo-yongosi
go'ona, to ngini 'ania tuangi kawimoi
ge'ena la ma Jou 'o sorogaaka. 'Una
ge'ena 'o nyawa kowoiri-irikuwa.
10 Ma do-dogumuku ne'ena ge'ena la,
ngini salingou niokuata de 'o guata gee
ngini niamakeno ma Jou wi kuasano,
sababu ngini nimarimoi de de 'una.
11 Niakokipake 'ania kia sonaa ma
Jo'oungu ma Dutuno matero ka nia
dae ma ngale niomariwo, la ngini 'idadi
nia'akunu nialawani 'o Tokata ma Koana
ma balifuta.

12 Sababu ngone pomariwo ge'ena ko
'o nyawawa palawani, ma 'ena 'o sagala
tokata ma guata gee yaparetano ma
'orasi 'o dorou 'idadi ne'ena. Ngone
palawani 'o sagala ngomasa ma dorou
gee 'ipareta 'o ngawa-ngawaka.
13 Ge'enau so salingou niakokipake 'ania
dae ma Jo'oungu ma Dutuno ge'ena,
la gee ma 'orasi 'o dorou 'idadi, ngini
nia'akunu nimariwo. De mita sigado ma
do-dogumika, ngini koni'akunuwa de ka
nia guatoka.
14 Ngini salingou nimadudu-duanga!
'Iodumu gee 'iti-tiai ma Jo'oungu
ma Dutuno niadiai 'ania gorona ma
bu-busuku, de nia singina ma booto
niadiai 'ania baju 'o besi gee nia roese
niositato-tatoko.
15 Salingou 'ania magae niositotara 'o
Habari ma Owa gee 'inasikasa-sanangi,
ge'ena matero ka nia tarupa.
16 'O 'orasi 'isinoi-noimi 'ania ngo-ngaku
ma Jouka niadiai 'ania sawaunu; sababu
de 'ania ngo-ngaku ge'ena, ngini 'idadi
niakokisongone 'o Tokata ma Koana ma
toimi ma doto gee 'iluri-luri.
17 Niadawongo 'o laha ma Jo'oungu
ma Dutuno, sababu ge'ena matero

ka nia capeo 'o besi, de niadawongo
ma Jo'oungu ma Dutu wi demo niadiai
matero ka nia samarangi de niapake
moteke 'o Ngomasa 'Itebi-tebini ma
mau.
18 Niadiai 'iodumu ge'ena de
nimalahidoa ma ngale nimaga'asoko ma
Jo'oungu ma Dutu winiriwo. 'O 'orasi
'isinoi-noimi, nimalahidoa 'isoka kokia
naga 'o Ngomasa 'Itebi-tebini nipareta.
Ngini salingou tatapu nimadudu-duanga
de 'uwa nimasisarakani. De salingou
kaitaurika niakisilahidoa ma Jo'oungu
ma Dutu wi 'umati 'iodumu.
19 De nisilahidoa ngoi mita, la ma
Jo'oungu ma Dutu woikula 'o demo-
demo yadae-daene gee ma 'orasi ngoi
tobi-bicara. De mita la ngoi tomo-moroini
tositotara 'o Habari ma Owa gee ma sira
'o nyawa koyanakowasi.
20 Sababu 'o Habari ma Owa ge'enau,
so ngoi todadi 'o su-suloko, de ma 'orasi
ne'ena ngoi 'ibuika. Niolahidoa la ngoi
tomoroini tobicara gee salingou kokia
naga tobicara, ma ngale 'o Habari ma
Owa ge'ena.
21 'O Tikhikus nanga 'esa moi
powisiboso-bosono, gee wota-tangaro

womanarama ma Jou wi manarama, 'asa
winisitotara nginika 'o sagala moi-moi
ma ngale ngoi, la ngini nianako ngoi
kokia de 'ai manarama kokia.
22 Ge'enau so ngoi towisuloko 'una
wotagi nginika, la wositotara ngini
nioodumika ma ngale ngomi kokia, la nia
singina 'ikuata.
23 Tanu ma Jo'oungu ma Dutu to ngone
nanga Dea, de ma Jou Yesus Kristus
yokula 'o sanangi de yosidadi 'o jamati
'iodumu 'imarimoi de yomakadora moi
de moi, de mita tatapu yongaku ma
Kristusika.
24 Tanu ma Jo'oungu ma Dutu
wosibarakati 'o nyawa 'iodumu gee
wisiboso-bosono ma Jou Yesus Kristus,
de 'o dora gee koiisa-isanguwau. Ngoi 'o
Paulus, tinitabea!

Filipi

1 [1] Ngoi 'o Paulus tolefo 'o surati
ne'ena. De ngoi de 'o Timotius gee
ma Kristus mile-leleani, miosidingoto
nginika ma Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umati
gee nimanoa-noa 'o Filipi ma kotaka, de
gee nimarimoiokau de ma Kristus Yesus.
Ge'ena dau ma dodaka 'o jamati ma
balu-balusu de 'o jamatioka yoriwo-riwo.
[2] Ngomi mioga'asoko tanu ma Jo'oungu
ma Dutu to ngone nanga Dea, de ma
Jou Yesus Kristus nikula 'o barakati de 'o
rasai.
[3] Gee tininganonie ma noimi,
tokasamaowa ma Jo'oungu ma Dutuka.
[4] De gedagee tinisilahidoa ngini
nioodumu, ka ma noimi 'ai singina
kaimore-morene.
[5] Ngoi tokasamaowa ma Jo'oungu ma
Dutuka sababu ka ma wange ma di-
disirakasi ngini niongakuoka 'o Yesusika
sigado ne'ena, ngone pomarimoiokau
posikawasa 'o Habari ma Owa ma
Jo'oungu ma Dutuno.

6 Ma Jo'oungu ma Dutu ma sirete
wosikuruekau womanarama 'isure-sure
'ania singinaka, de ngoi tanako 'una
'asa wosigila womanarama sigado
wosiduanga gee ma 'orasi ma Yesus
Kristus woboali.
7 Ma goungu yadaene to ngoi 'ai
ro-rasa koge'ena nginika, sababu ngini
nioodumu katinisi-singina. De sababu 'o
manarama gee ma Jo'oungu ma Dutu
wokulakau ngoino, ge'ena ngini mita
nioriwo, gee ma 'orasi ne'ena ngoi 'o
buioka bolo gee ma 'orasi tosupuka ma
ngale tosiwaiti 'ato 'o Habari ma Owa
ge'ena 'itiai, de tosikuata la 'o nyawa
tatapu yongaku.
8 Ma Jo'oungu ma Dutu wanako ma
gou-goungu, ngoi de ma Kristus Yesus
'awi dora katinisi-singina ngini.
9 De ngoi tinisilahidoa konee: Tanu ngini
kawinisimara'ai monga ma Jo'oungu
ma Dutuka de mita ngini de nginika,
de kaidogo monga nianako 'okia sonaa
'iti-tiai, de nia di-dibangi 'isure-sure.
10 La ngini nianako niairiki 'okia naga
gee 'ifoloi yaowa, de 'asa 'o dorou ka
ma eta ma koi'iwa nginioka so nia sala
koi'iwa ma 'orasi ma Kristus woboali.

11 Nia di-diai 'iodumu ge'ena 'asa ma
gou-goungu 'isure ma sababu ma Yesus
Kristus, la 'o nyawa wihoromati de
wisiarene ma Jo'oungu ma Dutu.
12 'Esa moi riaka dodoto pongaku-ngaku
ma Kristusika! Ngoi tomau ngini nianako,
ngoi 'isikasangisarakau, ma ge'enau
so 'o nyawa manga gudai yo'isene de
yongaku 'o Habari ma Owa.
13 Ma duanguku 'o solodado 'o kadatoka
yojaga-jaga de 'o nyawa 'iregu ne'ena ma
kotaka gee yoodumu yanako 'itiaiokau
'ato ngoi 'ibui sababu towileleani ma
Kristus.
14 De sababu ngoi 'ibui, so 'o nyawa
yongaku-ngaku ne'enaka manga
gudai 'ifoloi wingaku ma Jou, so 'ifoloi
yomoroini yosihabari ma Jo'oungu ma
Dutu wi demo.
15 'Onaka naga munuka wisihabari ma
Kristus ge'ena sababu kayakitu'uduku
ngoino de yomau 'iributu, ngano 'okia
naga tadi-diaiokau gee ma sowoko de
ma 'enau. Ma naga munuka wisihabari
ma Kristus ge'ena sababu manga
dumutu 'iti-tiai.
16 'O nyawa no'ona wisihabari ma
Kristus sababu widora ma Jo'oungu ma

Dutuka de ngoino, sababu yanakokau
'ato ngoi ne'ena ma Jo'oungu ma
Dutu woisuloko tomanarama ma ngale
tosidumutu 'ato 'o Habari ma Owa ge'ena
'itiai.
17 Ma 'o nyawa 'iregu 'ona wisihabari ma
Kristus ge'ena ma ngale manga dumutu
'itorou. 'Ona wisihabari ma Kristus
ge'ena ma ngale ka to 'ona ma sirete
manga paraluu, de ge'enau 'ona yomau
ngoi 'ifoloiosi 'isisangisara 'o buioka.
18 Ma koyado'oawa! Sababu ngaro
yosihabari kokia naga bato, manga
dumutu 'iti-tiai bolo 'isowo-sowono, ma
kawisihabarioka ma Kristus. So ngoi
kaimorenoka de dua katomore-morene.
19 Sababu ngoi tanakokau ngini
kaitaurika nisilahidoa, de ma Yesus
Kristus 'awi Ngomasa 'iriwo so ngoi 'asa
'isipidili.
20 Sababu gee ngoi todua-duaka de
tongano-nganonou ge'ena la ngoi 'idadi
tadiai 'iodumu gee salingou tadiai, la
'uwa 'imaeke. De ngoi tomau la 'o 'orasi
'isinoi-noimi, 'ifoloiosi ma 'orasi ne'ena,
ngoi 'ifoloiosi tomoroini la de to ngoi
'ai 'ahu, towango bolo tosongene, ngoi

salingou todiai la 'o nyawa wisitedene
ma Kristus.
21 Sababu moteke ngoi, ngoi to'ahu
ge'ena ma ngale ma Kristus! De
tosongene ge'ena to'utungu.
22 Ma nako kato'ahuosi 'o duniaka
ne'ena, ngoi 'idadi tosigila tadiai 'ai
manarama gee ma faedaa posironga ma
amoko, so kotanakowa ka'ena salingou
tairiki.
23 Ge'ena modidi 'ai singina yodagi.
Tomau tosongenou la tomanoa de ma
Kristus sababu ge'ena 'ifoloi yaowa,
24 duga ma ngale tiniriwo ngini, so 'ifoloi
yaowa to'ahuosi 'o duniaka.
25 Ngoi tamao salingou koge'ena,
so tanako 'ato ngoi dua kato'ahuosi
'o duniaka, la 'idadi tiniriwo, la 'ania
ngo-ngaku ma Jouka kaikuata monga de
kaniomorene monga.
26 Ma sababu ge'enau, nako ngoi dua
taikali nginika, ngini gee nimarimoiokau
de ma Kristus Yesus, 'asa niamao
niomorene ma ngale ngoi.
27 Aa, 'ifoloi 'iparaluu ge'ena la ngini
nio'ahu moteke kokia naga 'ingosekau
'o Habari ma Owaka ma ngale ma
Kristus, la nako kogee pomakamakeli

bolo ko'uwa, 'asa to'isene ma ngale
ngini ma gou-goungu nimarimoi de
nimariwo ma ngale nia dumutu ka moi
de nia du-duaka ka moi, ge'ena la 'o
ngo-ngaku gee moteke 'o Habari ma
Owa ma Jo'oungu ma Dutuno.
28 Ngini salingou kaniomo-moroini
de 'uwa niakidodato godagee konisa-
sanangiwa. Koge'ena niodiai ge'ena
niosidumutu 'ato 'ona ma raiokau
yotorouoka, de ngini 'asa niamake 'o
laha ma Jo'oungu ma Dutuno.
29 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu
winikulakau 'o co-catu ma ngale
niongaku ma Kristusika, ma kage'enawa
duga, so 'ena niosangisara sababu
winimoteke ma Kristus.
30 Ge'enau so ngini mita niomoteke de
de ngoi ma ngale pomariwo posikuata
'o Habari ma Owa, gee 'isoka ma sira
niamakekau ngoi tomariwo tosikuata.
De si'ado ne'ena ngoi tatapu tosikuata
'isoka gee nio'ise-'isene ne'ena naga.
2 1 Ngini niokuata sababu nimarimoi
de ma Kristus, de ngini nia singina
koisusawau sababu ma Kristus winidora!
Ngini nimarimoi de 'o Ngomasa

'Itebi-tebini, de mita nimakadora de
nimakalega moi de moi.
2 Ge'enau so bika niositotomo 'ai singina
ma sanangi de naneda: Nio'ahu ka 'o
singina moi de nia dora kaimatero, nia
di-dibangi ka moi, de nia dumutu ka moi.
3 'O kianikia niodiai ge'ena 'uwa sababu
duga ka to ngini ma sirete nia paraluu,
bolo sababu kanimaie, ma 'ena salingou
de 'ania singina 'itipokoku niamaoku 'o
nyawa 'ireguosi 'ifoloi 'iparaluu de ngini
ma sirete.
4 Salingou nialega 'o nyawa 'iregu
manga paraluu, 'uwa duga ka to ngini
ma sirete.
5 Salingou to ngini nia 'ahu kaimatero
de to ma Yesus Kristus:
6 Ngaro 'una kaimatero de ma Jo'oungu
ma Dutu, ma 'una kowakaranawa 'ato
'awi jako ge'ena salingou 'uwa wamada.
7 Ma 'ena wamada 'iodumu ge'ena de
womadiai 'isoka 'o yongosi moi. 'Una
womadiai kaimatero de 'o nyawa de
wo'ahu 'isoka 'o nyawa.
8 De womasidaduuku, de wisingounu
ma Jo'oungu ma Dutuka sigado
wosongenoka, ge'ena la wosongene 'o
salipoka.

9 Ma sababu ge'enau so ma Jo'oungu
ma Dutu posironga wisitedenoka, de
wikula 'o kuasa gee 'ifoloi 'iamoko de 'o
kuasa 'iregu-regu.
10 So ma ngale 'o Yesus wihoromati,
'iodumu gee 'o sorogaaka, 'o duniaka
de dau yosonge-songene manga ngiioka
dua wisuba 'unaka.
11 De 'ona yoodumu 'asa yongose 'ato
ma Yesus Kristus 'una ge'ena ma Jou;
de ge'enau so ma Jo'oungu ma Dutu to
ngone nanga Dea wisitedene.
12 Sababu ge'ena 'Esa moi riaka dodoto
tinisiboso-bosono! 'Isoka kokia naga
ngini kaitaurika niosingou-ngounu ma
'orasi ngoi togogere nginioka, so 'ifoloiosi
ne'ena gee ngone pomakakurutoka,
ngini salingou tatapu niosingounu. Ngini
ma Jo'oungu ma Dutu winisilahakau, so
nimariwo 'uwa niomaogoro la nia sanangi
ma gou-goungu 'itotomo. De niadiai
ge'ena de winihoromati de winisingounu
ma Jo'oungu ma Dutuka.
13 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu ma
sirete womanarama nginioka, la ngini
niomodeke de nia'akunu niosisanangi
ma Jo'oungu ma Dutu wi singina.

14 Niamanarama 'o sagala moi-moi
ge'ena 'uwa niokakataiana bolo
nimari-ributu,
15 la ngini niosidumutu 'ato ngini
ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu wi
ngowa-ngowaka gee nia ronga ma
dorou koi'iwa, gee nio'ahu de nia
singina 'itebi-tebini de 'iti-tiai 'o nyawa
yoti-tingkai de yosowo-sowono manga
sigoronaka. 'Ona manga sigoronaka
ngini salingou nimake 'itiai 'ato nioduaka
niodiai 'o sagala moi-moi yaowa-owa,
'ena ngini nimasiga-gao 'o Habari ma
Owaka gee 'inasi'ahu-'ahu. La niodadi
'isoka 'o darangi gee yodisiwara 'o dunia.
Nako ngini nio'ahu koge'ena, ge'ena dua
ngoi 'ai morene ma titi de ma 'ena ma
ngale ngini, ma 'orasi ma Yesus Kristus
woboali. Ge'ena ma nyo-nyata 'ato ngoi
tomanarama ge'ena koiparacumawa de
tomariwo ge'ena de ma hasiloka.
16 (2:15)
17 Poilia ngoi dua 'ito'oma de 'ai
'aunu 'imadadi 'isoka 'o su-suba gee
yogo-gopoa 'ania su-subaku, ge'ena
la 'okia naga gee niosisuba-suba ma
Jo'oungu ma Dutuka, ma ngale ma
no-nako 'ato ngini winingaku 'unaka.

Nako la koge'ena 'idadi, ge'ena ngoi
to'amalaha de mita tomorene de de
ngini.
18 De ngini mita salingou niamao
niosanangi de mita niomorene de de
ngoi.
19 Ngoi tongaku ma Jou Yesus ma
raiokau woriwo, so ngoi 'asa towisulokou
'o Timotius wotagi nginika, la 'ai singina
'ikuata de 'o habari ma ngale ngini.
20 Duga ka 'o Timotius ge'ena ka
'o singina moi de de ngoi, de ma
gou-goungu winitibangi womau winiriwo
ngini.
21 Sababu 'iregu-regu 'ona ya'urusu ka
to 'ona ma sirete manga paraluu, so to
ma Yesus Kristus ko'uwa.
22 Ngini ma sirete niamakekau ma
nyo-nyata 'ato 'una ge'ena womanarama
wosigou-gounguku. 'Una de de ngoi
miomanaramokau miositotara 'o Habari
ma Owa, de mimasidamanarama
mimariwo ma sala matero ka 'o dea de
'o ngowakou.
23 Sababu ge'ena dua gee tosidongooka
'ai parakara ma butusangi, dua 'una
towisulokou wotagi nginika.

24 Ngoi tongaku ma ngale ma Jou
woriwo, ngoi ma sirete mita dua
koito'ingowa de taika nginika.
25 Ma ngale nanga 'esa moi 'o
Epafroditus gee ka 'o ngo-ngaku
moi de de ngone, gee winisulokokau
waino ngoino ma ngale woiriwo,
'una womanaramokau de de ngoi de
mimariwo ma sala. Ngoi tamaoku 'una
salingou towisuloko wolioli nginika.
26 Sababu 'una woduaka ma sala
nimakamakeli de de ngini nioodumu,
de mita wi singina 'isusa sababu ngini
nio'isenokau 'ato 'una wopanyake.
27 Ma goungu 'una wopanyake rekeni
wosongenoka, duga ma Jo'oungu
ma Dutu widora 'unaka, de duga ka
'unakawa so 'ena ngoino mita la tobalisa
'uwa kaifoloi monga.
28 Ge'enau so 'ai du-duaka kaiamoko
monga ma ngale towisuloko wolio
nginika, la ngini niomorenoli gee
nimakamake de de 'una, la ngoi mita 'ai
singina 'isanangi.
29 So winidawongo de nia singina
'isa-sanangi, sababu 'una ge'ena nanga
'esa moi ngano po'ahu de ma Jou. De

salingou niakihoromati 'o nyawa 'iodumu
gee yoma-manarama 'isoka 'una.
30 Ma ngale wadiai ma Kristus 'awi
manarama, 'una wosisasaru 'awi nyawa,
sigado ka ma etasi de wosongene. 'Una
wadiai ge'ena 'iodumu, ngano winitagali
ngini ma ngale woiriwo ngoi.

3 1 'Esa moi riaka dodoto gee
niongaku-ngaku ma Kristusika! 'Ai
demo-demo tosido-dogumuku ne'ena,
toga'asoko ngini salingou niomorene
sababu nimarimoiokau de ma Jou! Ngoi
'ai singina koitubusowa tolefoli nginika
'okia naga gee tolefokau, sababu ge'ena
ma ngale to ngini 'ania laha.
2 Nimasitiari 'o nyawa-nyawaka gee
yodi-diai 'okia sonaa 'ito-torou, gee
yadae-daene monga yakisironga 'o
kaso. 'Ona yosigego-gegoto 'o nyawa
yakisuna.
3 'Ena momongo ngoneu ne'ena
padawongokau 'o suna ma gou-goungu,
so ko 'onawa, ngone powisuba ma
Jo'oungu ma Dutu sababu to 'una
'awi Ngomasa ma sirete 'inasi'asa,
de po'amalaha sababu ngone po'ahu
pomarimoiokau de ma Kristus Yesus.

Ngone kopomasiga-gaowa 'o 'agama ma
'atorangika.
4 Ngoi tanu kaidadi tomasiga-gao
ge'enaka. Sababu nako moikani yongose
'ato 'ona yamao salingou yomasiga-gao
ge'enaka, ge'ena ngoiosi 'ifoloika.
5 Ngoi 'ai 'umuru 'o wange tuangere de
'isuna. Ngoi katolahirosi 'ena 'o Israelou
ma nyawa, 'ai suku 'o Benyamin; ngoi
'o Ibrani toto. Ma ngale 'o singounu 'o
'agama ma besesongika, ngoi ne'ena
posironga tosingounoka sababu ngoi 'o
Farisioka.
6 De ngoi tomagae ma sala tosikuata
'o Yahudioka ma 'agama, sigado 'o
nyawa yongaku-ngaku ma Kristusika
takisikisaa. Nako 'ai 'ahu yosikadelega de
'o Yahudioka ma 'agama ma besesongo,
ngoi ne'ena 'ai sala koi'iwa.
7 Duga sababu ma Kristus, so 'okia naga
gee ma sira tamaoku 'isi'utungu, ne'ena
tamaoku 'isirugi.
8 De kage'enawa duga, so 'ena 'okia
sonaa moi-moi gee tadi-diaiokau ge'ena
tamaoku kaisirugi duga. Ngoi taka'elino
ma 'orasi ne'ena ge'ena posironga 'ifoloi
'ibaraguna, ge'ena la towinako ma
Kristus Yesus 'una ge'ena 'ai Jou. Sababu

ma Kristus, so 'okia sonaa 'iodumu
ge'ena takokimada. 'Iodumu ge'ena
tamaoku matero ka 'o gauru ma ngale
ma faedaa koi'iwa, la 'idadi to'ahu de ma
Kristus,
9 de ma gou-goungu mimarimoi de
de 'una. To ngoi 'ai 'ahu 'itiai ma
Jo'oungu ma Dutu wi bionoka ge'ena ko
ma ngalewa 'ato sababu tosingounu 'o
Yahudioka manga 'agama ma besesongo,
so ge'ena ma ngale ko ngoiwa ma sirete
tomariwo. Ne'ena ngoi de ma Jo'oungu
ma Dutu mimarimoiokau, sababu
towingaku ma Kristus. So 'o rimoi ma
owa ge'ena ma Jo'oungu ma Dutuno, ma
titi pongaku ma Yesus Kristusika.
10 De sababu ngoi tomarimoi de de 'una
so ngoi tomau tomoteke tosangisara de
de 'una de mita tosongene de de 'una.
11 La tongano-nganonou 'ato ngoi
ma sirete ma dua tosongenoka de ma
Jo'oungu ma Dutu woisimomikoli.
12 Ngoi kotongosewa 'ato
tomadamakekau bolo tomadotomokau,
duga ngoi katosigila tomariwo ma
ngale tomau tamake 'o parasengi gee
ma Kristus wadua-duangou. Ma ngale

ge'enau so ngoi ne'ena woi'esenou de
woika'elinou.
13 'Esa moi riaka dodoto, ma gou-
goungu ngoi kotamaowa 'ato ngoi
tamakekau 'o parasengi ge'ena, duga
ngoi tadiai 'o ngai moi, ge'ena la
takokimada 'okia naga gee tadi-diaiokau
ngino-nginosi, de tomariwo ta'adono
'okia naa gee 'ai bionika.
14 Ge'enau so ngoi matero katoowa-
owara tosikaika 'ai dumutika la
tomadamake 'o parasengi, ge'ena la
to'ahu 'o sorogaaka. Ge'enau so ma
Jo'oungu ma Dutu wona'asoko ma
ngekomo pongaku ma Yesus Kristusika.
15 Ngone poodumu gee pokuatokau
nanga ngo-ngakuoka, ngone salingou
nanga di-dibangi koge'ena. Ma nako
nginioka naga munuka manga di-dibangi
'iregu, ge'ena dua ma Jo'oungu ma Dutu
'asa wosiwaiti nginika.
16 Duga salingou niosisingina naneda:
Ngone salingou po'ahu moteke 'o do-
dotoko 'iti-tiai gee ngone pamotekokau
sigado ne'ena.
17 'Esa moi riaka dododo! Niamoteke
'isoka to ngoi 'ai di-diai. Ngomi
miosidumutokau kokia po'ahu 'itiai,

so niakilega niosidi-diai 'o nyawa gee
yamoteokau 'isoka to ngomi mia 'ahu.
18 'Okia naga gee tosidemo-demo
ne'ena, ge'ena 'ijaga tinidongosekau,
de ne'ena tinidongoseli ma tamaoku
'ai singina 'isusa so tosigari-gari,
sababu naga manga gudai manga 'ahu
ma sigoronaka yositorou ma Kristus
wosongene 'o salipoka ma ngale.
19 'O nyawa koge'ena dua ma du'uruku
yakihukumu so yotorouoka, sababu 'ona
yosilamo-lamo ka to 'ona manga roese
ma nyafisuu. 'Okia sonaa gee poda-
damaeke, de ge'enau yosiie-ie. Sababu
'ona yatiba-tibangi ka 'okia sonaa gee 'o
nyawa 'o duniaka yodua-duaka yadiai.
20 Ma ngone ne'ena ge'ena 'o sorogaa
ma nyawa. Ge'enakau de waino ma
Koana gee wonasilaha-laha ge'ena la
ma Jou Yesus Kristus, 'unau ge'ena
powida-dadanu gee dua woboali.
21 To ngone nanga roese ne'ena
koikuatuwa so kaiwederoka, 'asa ma
Kristus wadiai 'isoka to 'una ma sirete
'awi roese ma sirete gee posironga de
'isureka de koyado'oawau! 'Una 'idadi
wadiai ge'ena sababu 'unaka 'o kuasa
ma ngale wapareta 'o sagala moi-moi.

4 [1] Sababu ge'ena 'Esa moi riaka
dodoto tinisiboso-bosono, 'ania
'ahu ma sigoronaka salingou niosigou-
gounguku niongaku ma Jouka. Ngoi
katinisi-singina tomau pomakamake!
Nginiou ge'ena so 'ai singina 'isanangi,
so 'idadi tomorene.
[2] Ee biranga Euodia de mita ngo Sintike,
ngoi toga'asoko tosidemogaroku la
ngini ka 'o singina moi sababu ngini
niongaku-ngaku ma Jouka.
[3] De ngona 'ai manai pomasida-
damanarama, gee nosigou-gounguku
nomanarama! Ngoi toga'asoko tanu
ngona nakiriwo nakisikatiai 'o ngeweka
yamididi go'ona. 'Ona de de ngoi
miomanaramokau miomariwo ma sala
ma ngale miosihabari 'o Habari ma
Owa ma Jo'oungu ma Dutuno, 'isoka
'o Klemen de 'iregu-reguosi yoodumu
gee mimasida-damanarama. Gee
'iriwo-riwokau go'ona, to 'ona manga
ronga-ronga naga 'isilefoku 'o Nyawa
'o 'Ahu 'Ika-kakali Yamake-make ma
Bukuoka.
[4] Ngini nioodumu salingou kaniomore-
morene sababu ngini nimarimoiokau de

ma Jou. Ma moiosi tinisidemo: Salingou
kaniomore-morene.
5 So ma do-dogumuku ne'ena, ngoi
tomau tinisidemoli: Nia gokoieka,
salingou 'o nyawa 'iodumu yanako
'ato 'ania singina 'isure. Sababu
koito'ingowau de ma Jou woboau.
6 'Uwa niododato 'o kianikia bato. Ma
'ena naga 'o sagala moi-moioka ngini
salingou niomalahidoa de niositotara
'ania ga-ga'asoko ma Jo'oungu ma
Dutuka. 'Okia naga nioparaluu,
ge'ena salingou kaitaurika niosidemo ma
Jo'oungu ma Dutuka, ma de nio'amalaha.
7 La 'o sanangi ma Jo'oungu ma Dutuno
gee ngone 'o nyawa kopa'akunuwa
pasahe, 'asa yajaga 'ania singina de
nia di-dibangi gee 'imarimoiokau de ma
Kristus Yesus.
8 Ma do-dogumuku ne'ena 'Esa moi
riaka dodoto, salingou niatiba-tibangi
'o sagala moi-moi gee 'iba-baraguna,
de gee 'o nyawa yodua-duaka. Ge'ena
la 'okia sonaa gee 'iti-tiai, 'iku-kumati,
'iloa-loa, 'itebi-tebini, gee 'o nyawa
yosi-singina, de gee yaowa-owa.
9 Niadiai 'okia naga gee nimadotokokau
ngoioka de niaka'elinou, 'isoka kokia

naga gee tosidemo-demokau bolo
tadi-diaiokau. La ma Jo'oungu ma Dutu
gee nanga singina wosisa-sanangi 'asa
naga de de ngini.
10 'Ai 'ahu ma sigoronaka gee
mimarimoiokau de ma Jou, ngoi tamao
posironga de tosanangioka sababu
kone'enau ma do'ingono, ma ngini
konimongoruwa ngoi. Ngini ge'ena ka
ma sirasi ma konisidipidilikawa ngoi,
duga 'ania 'orasi koi'iwa ma ngale niriwo
ngoi.
11 Ngoi kone'ena tongose ge'ena ko
ma ngalewa 'ato sababu 'isidukurangi,
sababu ngoi tomadotokokau ma ngale
'okia naga de ma 'ena ge'ena tamaoku
yaowakau.
12 Ngoi tamaokau to'ahu
'isikokidukuranguku, de mita tofoloiku.
Dau ma 'orasi kokia naga bato,
'ipunusuku bolo 'isawinuku, tofoloiku
bolo 'isidukuranguku, ngoi tanakokau
kokia ma ngekomo todaari.
13 De 'o kuasa gee ma Kristus
woikulano, so ngoi ta'akunu todaari
kokia naga bato ma lugo.

14 Ma ngini niriwokau ma 'orasi ngoi
tosusaku. 'Okia naga niodiaiokau ge'ena
posironga de 'isureka.
15 'Esa moi riaka dodoto 'o Filipi ma
nyawa! Ma sira gee ngoi tositotara
'o Habari ma Owa ma di-disiraka 'o
Makedonia ma daeraaka, de gee ngoi
tamada 'o Makedonia, ngini ma sirete
nianako ma gou-goungu duga ka ngini 'o
jamati moi niriwo-riwo ngoi de mita 'o
pipi nikula. De ngone pomakariwo ma
ngika de ma ngino.
16 Sababu gee ngoi 'o Tesalonika ma
kotaka mita ngini 'igi-gilio nidingoto ma
ngale to ngoi 'ai paraluu.
17 Ma ngoi tosilamo-lamo ge'ena ka gee
'okia sonaawa nikula-kulakau ngoino, ma
'ena ngoi tomau 'ania 'ahuoka 'ifoloiosi
'iamoko ma barakati.
18 Ngoi tadawongokau 'iodumu ge'ena,
de ge'ena kaifoloikau ma ngale 'ai
paraluu. 'Iodumu gee niosidingo-dingoto
ge'ena 'o Epafroditus wokulakau ngoino.
So ma 'orasi ne'ena gee topa-paraluu
'iodumu de ma 'enau. 'Iodumu gee
niokula-kula ngoino ge'ena 'isoka 'o
su-suba gee ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
singina yadae-daene.

[19] De ma Jo'oungu ma Dutu gee
towisuba-suba, gee wokorago ma sala,
'asa wosikokitototomo to ngini 'ania
paraluu ma ngekomo ma Yesus Kristus.
[20] Nou, powisitedene nanga Dea ma
Jo'oungu ma Dutu kaisi'ado-'adonika!
'Amin. Koge'enau.
[21] Niositotarika 'ai tabea ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi 'umati 'iodumika, gee
yomarimoiokau de ma Kristus Yesus.
De 'ai ma-manai nongoka dau mita
yosidingoto manga tabea nginika.
[22] Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umati
'iodumu ma kotaka ne'ena de godagee
yoma-manarama 'o Kaisar wi kadatoka
mita manga tabea yosidingoto nginika.
[23] Tanu ma Jou Yesus Kristus
winisibarakati 'Esa moi nioodumu. Ngoi
'o Paulus de 'o Timotius, minitabea!

Kolose

1 [1] Tabea 'Esa moi riaka dodoto ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umati 'o
Kolose ma kotaka, gee tatapu nimarimoi
de ma Kristus. Ngoi 'o Paulus ma
Kristus 'awi su-suloko, ngoi todadi 'o
su-suloko sababu ma Jo'oungu ma
Dutu woigoraka. Ngoi tolefo 'o surati
ne'ena, de ngoi de nanga 'esa moi 'o
Timotius miosidingoto nginika. Ngomi
mioga'asoko ma Jo'oungu ma Dutuka,
to ngone nanga Dea, la tanu winikula 'o
barakati de 'o sanangi.
[2] (1:1)
[3] Ngomi mio'isenokau 'ato ngini
niongaku ma Yesus Kristusika de
niakidora ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
kawasa 'iodumu, ge'enau so ngomi
kaitaurika minisilahidoa de miolahidoa
ma noimi mio'amalaha ma Jo'oungu
ma Dutuka, ma Yesus Kristus to ngone
nanga Jou 'awi Dea.
[4] (1:3)
[5] Ngini winingaku 'o Yesus de niakidora
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi kawasa,

ge'ena sababu ngini niongano-nganonou
'okia naga gee ma Jo'oungu ma Dutu
winidudu-duangou 'o sorogaaka. Ngini
nio'isenokau ge'ena, ma 'orasi ma
di-disiraka 'o Habari ma Owa 'iti-tiai
nisitotara nginika.
6 Ma Habari ma Owa ge'ena 'itagi
'o dunia yakilolituku de 'isowoko ma
ngale 'isidadi 'o nyawa manga 'ahu
'isure, 'isoka nginioli gee ma 'orasi ngini
nio'isene ma Jo'oungu ma Dutu 'awi dora
de nianako 'itiai.
7 Ma Habari ma Owa ge'ena nanga 'esa
moi 'o Epafras winisitotara. 'O Epafras
'una ge'ena mimasida-damanarama
wimoi kamisiboso-bosono. 'Una ge'ena
ma Kristus wile-leleani wosingou-
ngounu, gee womanarama ma ngale
wonariwo.
8 'O Epafras wosidemo ngomino
'ato to ngini 'ania dora 'o Ngomasa
'Itebi-tebinino.
9 Ge'enau so gee mio'isenoka 'iodumu
ge'ena, de kaitaurika minisilahidoa.
Ngomi mioga'asoko ma Jo'oungu ma
Dutuka la ngini niamake 'o barija la
nianako 'itiai ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
mau.

10 De ge'enau ngini 'idadi nio'ahu
moteke ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
mau, de 'awi singina niasanangi sababu
kaitaurika niadiai yaowa-owa. De ngini
'asa kaidogo monga wininako ma
Jo'oungu ma Dutu.
11 Ngomi miolahidoa la tanu ma
Jo'oungu ma Dutu de 'awi kuasa gee
posironga ma amoko, winisikuata la
ma gou-goungu nia'akunu niodaari 'o
sangisara 'irupa-rupaka.
12 De kaniomore-morene nio'amalaha
nanga Deaka ge'ena la ma Jo'oungu ma
Dutuka, sababu 'unau so ngini 'idadi
niamake 'okia naga gee wasadiakou
'awi pareta 'iki-kinitaroka ma ngale 'awi
kawasa.
13 'Una wonasisupuokau 'o darusu ma
paretaka, de wona'asa to 'una 'awi
Ngowaka wisiboso-bosono wi pareta ma
sigoronaka.
14 Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngowakou
gu'una watuusu nanga so-sowono,
ge'ena ma ngale ma Jo'oungu ma Dutu
kowosi-singinawau nanga so-sowono.
15 Ma Jo'oungu ma Dutu 'una 'o nyawa
kowimakewa, ma 'awi singina de 'awi
mau 'iwai-waiti monga ma Kristusoka.

Ma Kristus 'una nagau 'o sagala moi-moi
koisidadiwasi 'ena. De 'unau 'o sagala
moi-moi ma dutu de 'ifoloi wodaduie de
'o sagala moi-moi 'isidadi-dadiku.
16 Sababu ma ngekomo 'unau ma
Jo'oungu ma Dutu wosidadi 'iodumu 'o
sorogaaka de 'o duniaka, gee pamake-
make de kopamake-makewa, ge'ena
dau ma dodaka 'o sagala ngomasa gee
'iku-kuasa de 'ipa-pareta mita. 'O sagala
moi-moi ma Kristus wosidadiku de ma
dumutu 'una ma sirete.
17 'O sagala moi-moi koisidadikuwasi
'ena ma Kristus 'una nagau. De sababu
'unau mita so 'o sagala moi-moi naga to
'ena ma ngiioka.
18 De ma Kristusou waparetano 'o
jamati, matero ka to 'una 'awi roese,
sababu 'una ge'ena 'o jamati ma 'ahu
ma titi. Naga 'o sagala moi-moika, 'unau
ge'ena ma di-disiraka ma Jo'oungu ma
Dutu wisimomiki 'o songenoka, la 'una
'ifoloi wodaduie de 'o sagala moi-moi.
19 Sababu 'isoka kokia naga ma
Jo'oungu ma Dutu, 'awi Ngowaka mita
koge'enali, moteke ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi mau.

[20] De ma ngekomo 'awi Ngowakou mita,
ma Jo'oungu ma Dutu wodiai ngone
pomarimoioli de de 'una. De duga ka
ngonewa pomarimoi de ma Jo'oungu
ma Dutu, ma 'ena 'o sagala moi-moi
'o duniaka de 'o sorogaaka mita. Ma
Jo'oungu ma Dutu koge'ena wodiai, ma
ngekomo 'awi Ngowaka 'awi 'aunu 'ipoa
de wosongene 'o salipoka.
[21] Ma 'orasi 'ipasa-pasa gee ngini
koniongakuwasi ma Kristusika, ngini
nimasikurutu ma Jo'oungu ma Dutuoka
de winimusu 'unaka, sababu 'ania
singina de nia di-dibangi 'itorou 'isoka
gee 'iwaitokau nia 'ahu ma sigoronaka.
[22] Ma ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
Ngowaka gee ma gou-goungu
wodadiokau 'o nyawa de wosongenokau,
ge'enau so ngini 'idadi nimarimoioli de
ma Jo'oungu ma Dutu. Ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi Ngowakou gu'una wosongene
so ngini nia sala de nia dorou ka ma eta
ma koi'iwau ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
bionoka.
[23] Ma ngini salingou tatapu nimasiga-
gao nia ngo-ngakuka. La 'uwa sigado
niamada 'ania singina nganono 'o
Habari ma Owano gee ma 'orasi ngini

niadawongokau. 'O Habari ma Owa
ge'ena 'isitotarokau 'o dunia yakilolituku,
de ma ngale ge'enau mita so ngoi 'o
Paulus tositota-totara 'o Habari ma Owa.
24 Ne'ena ngoi tomorene tosangisara
ma ngale tiniriwo. Sababu 'ai roese
'isangisara ge'ena ma ngale tositotomo
ma Kristus 'awi sangisara ma ngale
wariwo 'awi jamati matero ka 'awi roese.
25 Ma Jo'oungu ma Dutu woisulokokau
ngoi taleleani 'awi jamati de ge'ena
ma dodaka dau salingou tositotara 'o
habari ma Jo'oungu ma Dutuno 'iodumu
nginika,
26 ge'ena la 'o habari gee ma sira ma
taunu 'iratu-ratusou ma Jo'oungu ma
Dutu wosisupu koiodumuawasi 'o nyawa-
nyawaka, ma ne'ena wosikokisupuokau
'awi kawasaka.
27 Ma Jo'oungu ma Dutu womau la
'awi kawasa yanako 'okia naga gee
kowosisupu-supuwasi. Gee kowosisupu-
supuwasi ge'ena posironga de 'isureka
so kapoki-kiliri, ne'ena naga wosisupu
'o sagala nyawa 'iodumika. Gee
kowosisupu-supuwasi ge'ena la: Ma
Kristus naga ngoneka, de ma ngale

'unau so ngone 'asa po'ahu ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi kumati ma sigoronaka.
28 Ma Kristusou gu'una gee ngomi
miositota-totara 'awi habari 'o nyawa
'iodumika. De 'o sagala barija ma
Jo'oungu ma Dutuno, ngomi miakisitiari
de miakidotoko 'ona yoodumu.
Koge'ena miodiai la 'o nyawa 'iodumu
'idadi yosikaika yotaari ma Jo'oungu
ma Dutuka 'ena ma gou-goungu
yamotekokau ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
mau, sababu yomarimoi de ma Kristus.
29 Ma ngale ge'enau so ngoi tomariwo
ma sala tomanarama. Ngoi tomariwo
moteke 'o kuasa gee posironga ma
guatoka ma Kristusino gee 'imanarama
ngoioka.

2

1 Ngoi tomau la nianako kokia ngoi
tomariwo tomanarama ma ngale
tiniriwo ngini de mita gee yongaku-ngaku
'o Laodikia ma kotaka, de 'o nyawa
'iodumu gee koinako-nakowasi.
2 Ngoi koge'ena todiai la ngini 'o
Koloseka de mita 'ona gee 'o Laodikiaka
'ania singina 'ikuata de 'imore-morene,
de ngini 'asa nimakadora moi de moi so
nimarimoi. De ngini nioodumu 'asa 'ifoloi
nianako de ma gou-goungu niasahe 'okia

naga gee ma sira ma Jo'oungu ma Dutu
kowosisupuwasi ge'ena la ma Kristus.
3 Sababu ka ma Kristusoka duga 'iwaiti
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi barija de 'awi
cawaro.
4 Ne'ena tosidemo nginika la 'uwa 'o
nyawa nisihaga de 'o demo-demo gee
po'isenika 'isure-sure 'ena momongo ka
'o ngeluku.
5 Sababu ngaro ngone pomakakurutoka
ma katiningano-nganono. De ngoi
tomorene to'isene ngini ka 'o singina
moi, de nia ngo-ngaku 'ikua-kuata ma
Kristusika.
6 Ngini niongakuokau 'ato 'o Yesus 'una
ge'ena ma Jou. Sababu ge'ena ngini
salingou 'ania 'ahu moteke to 'una 'awi
mau,
7 de 'uwa nimasipididili 'unaka. Salingou
ka 'una 'ania 'ahu ma titi. Salingou
kaniongaku monga ma Kristusika moteke
'awi demo gee nisidotokokau. De ngini
salingou kaitaurika nio'amalaha.
8 Niomanako-nako, la 'uwa 'o nyawa
nisihaga de 'o di-dibangi gee ma faedaa
koi'iwa-'iwa so duga kanisiliba. 'O
di-dibangi ge'ena ko ma Kristusinowa
so 'ena ka 'o nyawa ma 'atorangino de

'o sagala ngomasino gee 'o duniaka
'ipa-pareta.
9 Sababu kokia naga ma Jo'oungu ma
Dutu, ge'ena 'iodumu naga 'o Yesusoka
gee ma 'orasi 'una wodadi 'o nyawa.
10 Ngini ma gou-goungu niamakekau 'o
'ahu ma dutu, sababu ngini niomarimoi
de ma Kristus. 'Una wapareta 'o sagala
ngomasa gee 'iku-kuasa de 'ipa-pareta.
11 Sababu ngini nimarimoiokau de ma
Kristus so ngini matero kanisunakau.
Ge'enau so ngini nisipidilokau 'ania 'ahu
'isowo-sowonoka. Nisipidili 'ania 'ahu
'isowo-sowonoka gee 'isi'ade-'ade 'isoka
nisunakau, ge'ena ko 'o nyawawa yodiai
ma 'ena ma Kristus 'awi kuasa.
12 Sababu gee ngini ni'osiki, ge'ena ngini
nimasidosongene de nisidobo'osuku de
ma Kristus, ma ngale niamadakau 'ania
'ahu 'isowo-sowono. De sababu ni'osiki
so ma Jo'oungu ma Dutu winikula 'o 'ahu
ma sungi ge'ena la nio'ahu de ma Kristus
sababu ngini niongaku ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi kuasaka gee wisimomikokau
ma Kristus wosongenukou de.
13 Ma sira ngini nio'ahu ko de ma
Jo'oungu ma Dutuwa so matero
kaniosongenokau, sababu niabiasakau

niosowo-sowono de sababu ngini 'isoka
'o nyawa manga singina koyasunawa ma
ngale manga 'ahu ma sira koyamadawa.
Duga ma 'orasi ne'ena ma Jo'oungu
ma Dutu winikulakau 'o 'ahu ma
ngale nimasida'ahu de ma Kristus. Ma
Jo'oungu ma Dutu kowosi-singinawau
nanga so-sowono,
14 de ma Jo'oungu ma Dutu
kowapakewau 'o surati gee 'isilefo-
lefoku nanga so-sowono ma ngale
paparenokau 'o 'agama ma besesongo 'o
Musa wosidoto-dotoko, gee 'inasisala-
sala de 'inasitu-tubuso. Ma Jo'oungu
ma Dutu kowapakewau ma surati
gee 'isilefo-lefoku nanga so-sowono,
ma ngekomo 'o Yesus wosongene 'o
salipoka.
15 'O salipoka, ma Kristus wosikalakau
'o sagala ngomasa ma dorou gee
'ipa-pareta de 'iku-kuasa. De ma sagala
ngomasa ge'ena ma Kristus wadiai
matero kawapusuika de mita wadiai
'isoka wi dudunisa 'imote-moteke
la 'o nyawa 'o duniaka yanako 'ato
'una wosikalakau 'o sagala ngomasa
'ipa-pareta ge'ena.

16 So 'uwa nimasidabika 'o nyawa
nisisala ma ngale 'okia naga nia'odomo
de nia'okere, bolo 'o 'agamaka ma rame
gee 'o taunu 'isinoi-noimi yodiai ma
wange 'ita-tantuu, bolo 'o mede ma sungi
'isinoi-noimi yosuba ma Jouka. De mita
ma ngale 'o Yahudioka Pomaoma-omasa
ma Wange.
17 'Iodumu ge'ena duga ka ma gurumini
'okia naga gee dua 'asa 'iboa, ma 'iwaiti
ma gou-goungu ge'ena la ma Kristus.
18 Ngini nimadagakunokau ge'ena la
nia ngo-ngaku 'ikua-kuata, so 'uwa
nimasidabika 'o nyawa gee yoma'uca-
'uca manga singina 'itipokoku nisihaga
de 'ania parasengi koniamakewau. 'Ona
ge'ena 'o mala'ekati yasuba-suba de
yomaie-ie, manga di-dibangi ka 'okia
sonaa 'o duniaka de yositii-tiingi manga
mo-make.
19 'Ona yomasipipidilokau ma Kristusoka,
ge'ena la 'o jamati 'iodumu wapa-paliara
gu'una. Ma Kristus 'awi baliara ma
sigoronaka, 'una wokula 'o guata 'awi
roesika ma ngekomo 'o nguroto de 'o
boboo gee 'isidadi 'o roese moi ge'ena la
'o jamati. So ma rai 'awi roese ge'ena
la 'o jamati kaisiika monga manga

ngo-ngaku 'ikuata, moteke ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi mau.
20 Ngini ni'osiokau ge'ena ma ngale
nimasidosongenokau de ma Kristus de
nisipidilokau 'o sagala ngomasa gee
'ipa-pareta 'o duniaka ma kuasa ma
sigoronaka. De 'ido'oa so ngini nio'ahu
moteke 'o nyawa 'o duniaka manga
di-dibangi? 'Ido'oa so ngini niodomoteke
'o 'atorangi naneda,
21 "'Uwa nia'ao de 'uwa niataili 'o 'inomo
naneda bolo nageda, de kaniatigi ma
'uwa"?
22 'O 'atorangi 'iodumu ge'ena duga
ka 'okia sonaa gee papake 'iduanga de
ma faedaa koi'iwau. 'O 'atorangi de 'o
do-dotoko koge'ena ge'ena ka 'o nyawa
yodiaiku.
23 Ma 'atorangi moi-moi ne'ena ngaro
pamakeka 'isoka de ma kumati, ge'ena
ma ngale yosuba moteke to 'ona manga
mau, yomadiai 'isoka yomasitipokoku,
de mita yomasangisara. Ma 'o 'atorangi
moi-moi ge'ena ma faedaa koi'iwa ma
ngale yatatoko 'o nyawa ma nyafisuu.

3 1 Ma Kristus ngaro wosongenokau
ma wisimomikokau, so ngini mita
nisiwangokau de ma Kristus. Sababu

ge'ena salingou nianonu 'okia naga gee
daku 'o sorogaaka, kiaka ma Kristus
wopareta de ma Jo'oungu ma Dutu.
2 Salingou niosi-singina 'okia sonaa gee
daku 'o sorogaaka, la 'uwa ka gee 'o
duniaka.
3 Sababu ngini nimasidosongenokau de
ma Kristus so ne'ena ngini niomarimoi
de ma Kristus de 'ania 'ahu ma dutu
naga ma Kristusoka. De nia 'ahu ma
dutu ge'ena kowosidumutuawasi.
4 To ngini 'ania 'ahu ma dutu ge'ena la
ma Kristus. So dua gee 'una woboali 'o
duniano, ngini mita 'asa de de 'una 'awi
kumati ma sigoronaka.
5 Sababu ge'ena, salingou ma gou-
goungu niamada 'iso de 'o nyafisuuou
ma dorou gee naga nginioka, gee 'imau
ngini niomakapake kanio'itimaronga
matero ka 'o kaso, niodi-diai 'o dorou, de
niomau ka ngini nimadolomu 'o harataa.
Niomau ka ngini nimadolomu 'o harataa
ge'ena kaimatero de 'o barahala niasuba.
6 'O nyawa gee ge'ena 'iodumu yadi-diai
'asa ma Jo'oungu ma Dutu wakihukumu.
7 Ma sira ngini mita niodi-diai 'o dorou
koge'ena, gee ma 'orasi ngini niparetano
'o nyafisuu ma dorou ge'ena.

8 Ma ne'ena ngini niongakuokau
ma Kristusika, salingou nimaogoro
niodiai 'ito-torou, ge'ena la 'uwau
niotabangamo, nito'otasa, nia singina
'itorou 'o nyawaka de 'uwa 'o nyawa
manga ronga ma dorou niodi-diai bolo
'uwa niosisupu 'o demo-demo gee
koyadaenuwa niosisupu.
9 'Uwau nimakakaeluku moi de moi,
sababu ma sira nia 'ahu 'ito-torou gee
niamadakau.
10 Ne'ena ngini niamakekau 'o 'ahu
ma sungi, ge'ena la niamadakau 'ania
di-diai 'ito-torou gee 'isoka ma sira.
'Ania 'ahu ma Jo'oungu ma Dutu
wadiaiokau ma sungi, gee ne'ena naga
kowomaogo-ogoruwa wadiai la 'ifoloiosi
'isure 'isoka 'unali. Ge'ena ma dumutu
la ngini wininako de winisahe 'itiai ma
Jo'oungu ma Dutu.
11 Ngini 'ania 'ahu ma sungiou,
ge'enau so koi'iwau 'isikakaregu ko
'o Yahudiokawa bolo 'o Yahudioka,
yomasuna-sunaka bolo koyomasuna-
sunawa. Mita koi'iwau 'isikakaregu
'o nyawa ma dudunino bolo gee 'o
bongana ma nyawa, 'o yongosi bolo ko 'o
yongosuwa. 'Iodumu ge'ena kaimatero

sababu pomarimoi de ma Kristus de
'unau 'ifoloi wodaduie de 'o sagala
moi-moi.
12 De ngini ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi 'umati. Ma Jo'oungu ma Dutu
winisibosono de winiirikokau niodadi
to 'una 'awi 'umati la winileleani duga
ka 'una. Ge'enau so ngini salingou
niakisingina 'o nyawa-nyawaka, nia
singina 'isure, 'uwa nimadaduie,
niobicara nimasidi-diai 'o nyawaka, de
niosabari 'o sangisara ma sigoronaka.
13 Ngini salingou niosabari moi
de moika, 'uwa niosi-singina 'o nyawa
manga sala nginika de 'uwa nimadonoaku
nia singinaka. Ma Jou kowosi-singinawau
to ngini nia so-sowono, so ngini mita
salingou 'uwa niosi-singina 'o nyawa
manga so-sowono.
14 De 'ifoloiosi 'iparaluu ge'ena la ngini
salingou nimakadora, sababu de 'o
dorau ge'ena so ngini nioodumu ma
gou-goungu nimarimoi.
15 Salingou 'ania butusangi moteke 'o
go-gasa ma owa ma Kristusino gee naga
'ania singinaka. Sababu ma Jo'oungu
ma Dutu winiirikokau niodadi matero
ka 'o roese moi de ma kia sonaa,

la nio'ahu nimakakasa-sanangi de 'o
singina 'isa-sanangi gee ma Kristusino.
De salingou kaitaurika niokasamaowa
ma Jo'oungu ma Dutuka.
16 Salingou niosi-singina ma Kristus
'awi do-dotoko gee posironga de ma
barakatioka, la nio'ahu moteke 'awi
do-dotoko. De ngini salingou de nia
cawaro nimakadotoko moi de moi, de
nimasikatiari moi de moi. Nio'amalaha
ma Jo'oungu ma Dutuka de niosinyanyi
'o Mazmur, de nionyanyi winisiarene, de
nia jaru 'o Ngomasa 'Itebi-tebinino.
17 De 'okia naga bato niadiai bolo
'o kianikia niobicara, ge'ena 'iodumu
salingou moteke kokia naga 'o nyawa
yongaku-ngaku 'o Yesusika. Nio'amalaha
ma Jo'oungu ma Dutuka to ngone nanga
Dea gu'una, ma ngale 'okia naga gee 'o
Yesus wodiaiokau nginika.
18 'O nge-ngeweka gee nionga-
ngaamokokau, salingou nio'isene 'ania
rokatika, moteke kokia naga yadaene
ngini nio'ahu de ma Jou.
19 De 'o nau-nauru gee nionga-
ngaamokokau, ngini salingou 'ania
wekata niakisimara'ai de 'uwa niakirohu-
rohu.

[20] Ngini 'o ngowa-ngowaka salingou
niosigisene 'ania balusika, sababu
koge'ena ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
woduaka.
[21] De ngini 'o dea-dea, nia ngowaka
manga singina 'uwa niasiri, 'uwa sigado
manga singina 'i'ogu.
[22] Ngini 'o gilaongo, ge'ena naga 'o
sagala moi-moioka salingou nio'isene
'ania tuangika. 'Uwa niaki'isene duga
ka ma 'orasi to 'ona manga bionoka la
niomau kanisiarene, ma 'ena niaki'isene
de nia singina ma gou-goungu sababu
winihoromati ma Jou.
[23] 'Okia naga bato nisimanarama,
salingou niamanarama niosigou-
gounguku matero kawinileleani ma
Jo'oungu ma Dutu, so duga ka 'o
nyawawa niakileleani.
[24] Ngini nianakokau 'ato ma Jou 'asa
winidudu-duanga 'o barakati ma ngale
nia parasengi, sababu ngini ge'ena to
ma Kristus 'awi nyawa de ngini ge'ena
konimaogo-ogoruwa winileleani ma
Kristus.
[25] De nago'ona bato yodiai 'o dorou,
'ona 'asa yamoku manga sowono
ge'ena, ma 'orasi ma Jo'oungu ma Dutu

wosikilioro 'onaka. Sababu ma Jo'oungu
ma Dutu kowoiri-irikuwa 'o nyawa.
4 1 Ngini 'o tua-tuangi, ngini salingou
niaki'asa yaowa 'ania gilaongo.
Niongano-nganono to ngini mita 'ania
tuangi wimoi daku 'o sorogaaka.
2 Salingou ngini nioodumu kaitaurika
niolahidoa de nimasitiari, ma de
nio'amalaha ma Jouka.
3 Tanu kaitaurika minisilahidoa ngomi,
la ma Jo'oungu ma Dutu 'o 'orasi wokula
ma ngale 'idadi miosihabari 'o habari ma
Jo'oungu ma Dutuno. 'O habari ge'ena
ma ngale ma Kristus gee ma sira ma
Jo'oungu ma Dutu kowosisupuwasi. 'O
habari ge'enau tositotara so ne'ena ngoi
tobuika.
4 So tanu niolahidoa la ngoi 'idadi 'o
habari tosiwaiti sigado yasahe 'itiai,
sababu ge'enau salingou ngoi tadiai.
5 'Ania gokoie de nia gogeruku 'o nyawa-
nyawaka gee koyongaku-ngakuwa ma
Kristusika, ge'ena salingou de nia
di-dibangi 'isure-sure, de salingou 'o
'orasi 'isinoi-noimi niosidumutu 'ato ngini
ge'ena niongaku-ngaku.
6 Nako niobicara 'o nyawaka, ge'ena
'ania demo-demo salingou 'o nyawa

yoduaka de yosanangi, ma de nianako
kokia niosango yadae-daene 'o nyawa
manga sa-sano.
7 'O Tikhikus nanga 'esa moi gee
kapowisiboso-bosono, 'asa wositotara
nginika 'okia sonaa moi-moi gee 'idadi-
dadi ngoioka. 'Una ge'ena 'o ro-riwo
wongaku-ngaku gee woma-manarama
de de ngomi ma ngale wileleani ma Jou.
8 Ngoi towisuloko 'o Tikhikus wotagi
nginika la winidajarita 'okia naga
'idadiokau ngomioka, la nianako de nia
singina 'ikuata.
9 'O Tikhikus dua wotagi de nanga 'esa
moi 'o Onesimus. 'O Onesimus 'una
ge'ena ngininο, 'una 'idadi powingaku
de kamisiboso-bosono. 'Ona yamididi
dua yaika nisitotara 'iodumu gee
'idadi-dadiokau nongoka dau.
10 'O Aristarkhus gee de de ngoi
misidubuika, wosidingoto 'awi tabea
nginika. 'O Markus, 'o Barnabas yadaene
'awi 'esa moi, mita wosidingoto 'awi
tabea nginika. ['Unau ge'ena ngoi
tobesesongokau nginika la nako woboa
nginika de winidawongo.]
11 'O Yesus gee wisironga-ronga mita 'o
Yustus, 'una mita 'awi tabea wosidingoto

nginika. 'Iso de 'o Yahudiokau gee
yongaku-ngakuokau 'o Yesusika, ka
'ona yaruange duga ne'ena naga
mimasidamanarama ma ngale miosidagi
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi pareta. 'Onau
ge'ena 'ai singina posironga yosikuatoka.
12 'O Epafras mita wosidingoto 'awi
tabea nginika. 'Una ge'ena ngინino mita.
'Una wile-leleani ma Kristus Yesus,
gee de wi singina ma gou-goungu
winisilahidoa. 'Una woga'asoko ma
Jo'oungu ma Dutuka la 'ania ngo-ngaku
'o Yesusika 'ifoloi 'ikuata de ma gou-
goungu koingali-ngaliwau, la ngini
niakokimoteke ma Jo'oungu ma Dutu
'awi mau.
13 Sababu ngoi ma sirete towimake
'una womariwo ma sala womanarama
ma ngale woriwo nginika, de mita 'o
Laodikiaka de 'o Hierapolisoka.
14 Ma dotere 'o Lukas gee powisiboso-
bosono, de 'o Demas yosidingoto manga
tabea.
15 Tanu niositotara 'amia tabea 'o nyawa
yongaku-ngakuka 'o Laodikiaka, de mita
nanga biranga mimoika gee mironga
ngo Nimfa de 'o nyawa-nyawaka gee
yosuba-suba ma Jouka 'ami woaka.

16 Nako ma surati ne'ena niabacakau
so niokoki'isenokau, ge'ena tanu 'o
Laodikiaka ma jamatioka mita yabaca.
De ma surati gee tosidingo-dingoto 'o
Laodikiaka, ge'ena ngini mita salingou
niabaca.
17 De niosidemoka 'o Arkhipusika la 'awi
manarama gee 'isitatapuokau ma ngale
wileleani ma Jou, salingou wosiduanga
de wi singina ma gou-goungu.
18 Ngoi ma sirete totulisi 'ai tabea
ne'ena. 'Uwa niamongoro ma 'orasi
ne'ena ngoi ka 'o buiokasi! Tanu ma Jou
winisibarakati de winikula 'awi singina
ma sure. Ngoi 'o Paulus, tinitabea!

1 Tesalonika

1 [1] 'Esa moi riaka dodoto 'o Tesalonika
ma jamati, gee niodadi nanga Dea
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi kawasa de
to ma Jou Yesus Kristus 'awi kawasa.
Ngomi ge'ena la 'o Paulus, 'o Silas de
'o Timotius mioga'asoko la tanu ma
Jo'oungu ma Dutu winikula 'o barakati
de 'o sanangi.
[2] Ngomi kaitaurika mio'amalaha ma
Jo'oungu ma Dutuka, sababu ngini
'Esa moi 'ania gokoie de nia gogeruku
yaowa. Miolahidoa ma Jo'oungu ma
Dutuka nanga Dea gu'una, ka ma noimi
kaminingano-nganono so kaitaurika
minisilahidoa ngini. Ngomi kamiongano-
nganono kokia ngini niosidumutu 'ania
manaramoka 'ato ngini niongaku ma
Kristusika, kokia ngini niakidora 'o nyawa
'ireguka sigado niakileleani, de kokia
ngini nimasinganono ma gou-goungu ma
Yesus Kristusika to ngone nanga Jou.
[3] (1:2)
[4] 'Esa moi riaka dodoto ma Jo'oungu ma
Dutu winisiboso-bosono, ngomi mianako

ngini ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
winiiriokau la winileleani.
5 Sababu ngomi miositotara 'o Habari
ma Owa nginika, duga ka de mia
demo-demowa ma de 'o Ngomasa
'Itebi-tebini ma kuasa. De ngomi
posironga miongakuoka 'ato 'o Habari
ma Owa ge'ena ma gou-goungu 'itiai.
Ngini nianako kokia ngomi mio'ahu ma
ngale miniriwo ngini, ma 'orasi ngomi
mio'ahu nia sigoronaka.
6 Ngini niamotekokau kokia naga
to ngomi mia 'ahu de mita kokia
naga ma Jou wi 'ahu. Ngaro ngini
posironga nihalebiruoka de posironga
niosangisaraka, ma ngini kaniomore-
morene niadawongo 'o Habari ma
Owa gee ngomi miositotara nginika.
'O morene ge'ena 'o Ngomasa 'Itebi-
tebinino.
7 De ge'enau so 'o nyawa yongaku-
ngaku 'o Makedoniaka de 'o Akhayaka
yoodumu yomaduru nginioka.
8 Sababu nginiou so 'o habari ma
ngale ma Jou 'itotarokau sigado 'o
Makedoniaka de 'o Akhayaka. De
kage'enawa duga; so 'ena 'o habari ma
ngale kokia ngini niongaku ma Jo'oungu

ma Dutuka ge'ena 'o nyawa kiaka naga
bato yakokinakokau, sigado ngomi
koiparaluuwau miangosesi ge'ena.
9 'O nyawa go'ona yoodumu yobi-bicara
ma ngale kokia ngini minidawongo
ngomi gee ma sira ngomi mioboa
nginino. 'Ona yobi-bicara ma ngale
kokia ngini niamada 'o barahala de
nioboa ma Jo'oungu ma Dutuka gee
wowango-wango ma ngale winileleani
'una.
10 'Ona yabi-bicara mita ma ngale
kokia ngini nioda-damaau ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi Ngowaka woboali daku
'o sorogaaka de wauku, ge'ena la
'o Yesus gee ma Jo'oungu ma Dutu
wisimomikokau ngaro wosongenukou
ma. 'O Yesus gu'unau mita gee
wonasipidi-pidili ma Jo'oungu ma Dutu
'awi gorosauoka gee dua 'iboa.
2 1 'Esa moi riaka dodoto! Ngini ma
sirete nianako gee ngomi nginioka
miaika ge'ena 'amia manarama de ma
faedaaka.
2 Ngini nianako gee ngomi
komioboawasi nginika 'o Tesalonikaka,
ngomi misikisaakau de misela-sela
'o Filipioka. Ma ngaro manga gudai

komisidabiwa miositotara 'o Habari
ma Owa, ma ma Jo'oungu ma Dutu
wokulakau ngomino 'o moroini ma ngale
miositotara nginika 'o Habari ma Owa
'unano.
3 Ngomi minidongose la niongaku 'o
Habari ma Owa ge'ena ko 'o ngelukuwa,
de mita 'amia dumutu ge'ena 'itiai, so
kominisihagawa.
4 Ngomi miobicara ma dumutu ka 'o
nyawawa manga singina miosisanangi,
ma 'ena to ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
singina miosisanangi. 'Unau ge'ena
watailokau 'amia singina ma ngale
walega ma diai so wanakokau 'amia
singina. Ge'enau so 'una wamaoku
ngomi 'idadi miosihabari 'o Habari ma
Owa ge'ena.
5 Ngini ma sirete nianako ngomi
koma'iwa miobi-bicara 'amia demo-
demo ka gee 'o nyawa yodua-duaka bolo
kamimadidumu 'amia dumutu 'ito-torou
ma ngale miomau mimadamake 'o
kianikia ngninino. Ma Jo'oungu ma Dutu
ma sirete wanako 'amia singina!
6 Ngomi miooluku miomanarama ma
dumutu ka ngini bolo 'o nyawa 'iregu
minisiie ngomino. Ngaro ma Kristus 'awi

su-suloko ge'ena tanu yadaene ngomi
kaidadi mioga'asoko 'o kianikia nginika,
7 ma ngomi mia singina 'ima'ai ma 'orasi
ngomi nginioka, 'isoka 'o 'esa mimoi
'ami ngowa-ngowaka ma di-dingoono
maleleani.
8 Sababu minisibosono, so ngomi de
mia singina 'isa-sanangi minisitotara 'o
Habari ma Owa ma Jo'oungu ma Dutuno.
De duga kage'enawa, so 'ena 'amia 'ahu
mita minikula, sababu minidora ma sala!
9 Ma raiokau kaniongano-nganonosi
kokia ngomi miomariwo ma sala
miomanarama. Ngomi miomagae ma
sala miomanarama la ka moi ma 'uwa
minisitubuso nginika gee ma 'orasi
ngomi minisitotara 'o Habari ma Owa ma
Jo'oungu ma Dutuno.
10 Nginiou de mita ma Jo'oungu ma
Dutu nianako to ngomi mia 'ahu 'itebini,
'itiai de koi'iwa mia sala nginika gee
niongaku-ngakuokau ma Kristusika.
11 Ngini nianako ngomi minidiai nginika
moi-moi 'isoka 'o dea wimoi wakidiai 'awi
ngowa-ngowaika.
12 Ngomi minidongose ma ngale
miosikuata 'ania singina de nia ngo-
ngaku, minibabata de minisigegoto la

nio'ahu niasanangi ma Jo'oungu ma Dutu
'awi singina. Sababu 'una wini'asoko
ma ngale niomoteke 'awi pareta ma
sigoronaka gee posironga 'ikumatioka.
13 Gee ngomi miositotara nginika 'o
habari ma Jo'oungu ma Dutuno, ngini
niongaku 'ato 'o habari ge'ena ko 'o
nyawanowa ma 'ena ma gou-goungu
ma Jo'oungu ma Dutuno. 'O habari
ge'enau gee 'imanarama nginioka
niongaku-ngaku ma Kristusika ma
ngale nia'ahu 'isidiai. Ge'enau so ngomi
kaitaurika mio'amalaha ma Jo'oungu ma
Dutuka.
14 'Esa moi riaka dodoto. 'Isoka
kokia naga yosangisarakau 'o nyawa
yongaku-ngaku ma Jo'oungu ma Dutuka
ge'ena la to ma Yesus Kristus 'awi nyawa
'o Yudeaka, koge'enali mita ngini. Ngini
niosangisara sababu ka to ngini ma
sirete nia nyawa nisisangisara, 'isoka 'o
nyawa yongaku-ngaku ma Jo'oungu ma
Dutuka 'o Yudeaka, 'ona yosangisara
sababu 'o Yahudi ma nyawa.
15 'O Yahudi ma nyawa go'ona ma
sira yakito'oma 'o nabii-nabii, de mita
wito'oma ma Jou Yesus 'asa de misikisaa
ngomi. 'Ona koyakalesanguwa 'okia

naga gee ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
singina yadae-daene, de yamusu 'o
nyawa 'iodumu.
16 De 'ona mikatatoko miosihabari
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi demo 'o
nyawa-nyawaka gee ko 'o Yahudiokawa,
gee 'idadi yakisilaha sababu 'o habari
ge'ena. De ge'enau 'o Yahudioka go'ona
kayaga-ganapu manga so-sowono
sigado ma no-noimi 'itotomo. De ne'ena
ma duanguku 'ona yakidaene ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi gorosau.
17 Ma 'Esa moi riaka dodoto, gee ngone
pomakati-tingaokasi 'o 'orasi moi, duga
ngaro pomakakurutoka ma kaminisi-
singina. Ngomi mioduaka ma sala
pomakamakeli so ngomi mimariwo ma
sala miomau miaikali la pomakamakeli.
18 Ngomi mia singinaka miaika nginika,
so ngoi 'o Paulus tosigali-galiou
tositaili taikali ma 'o Tokata ma Koana
mikatatoko.
19 Ngoi tomau taikali nginika sababu
nginiou to ngomi mia singina nganono
de miodo-domorene. Sababu dua nako
ma Jou Yesus woboali de ngone potaari
'unaka, ge'ena nginiou dua to ngomi mia
singina niosisanangi!

[20] Ma gou-goungu nginiou so ngomi mia
singina 'iamoko de miomorene.
3 [1] Uku de komiotahanuwau pomakati-
tingaika so ma rai miatiba-tibangi
'ifoloi yaowa ngomi miogogere 'o
Atenaka,
[2] de miosuloko nanga 'esa moi 'o
Timotius wotagi nginika. 'Una ma
Jo'oungu ma Dutu wile-leleani gee
womanarama de de ngomi ge'ena la
wosihabari 'o Habari ma Owa ma ngale
ma Kristus. Ngomi misuloko 'o Timotius
waika nginika la 'una winisikuata de
winisibabata la 'ifoloiosi niongaku ma
Kristusika.
[3] La nginioka naga 'asa komoiwa manga
ngo-ngaku ma Kristusika 'ikapula ngaro
'o nyawa 'inasikasangisara kone'ena
ma. Ngini ma sirete nianakokau ngone
'inasikasangisara ge'ena biasakau.
[4] Gee ngomi ka de de nginiosi,
'isira minisidemokau 'ato dua ngone
posangisara. De ge'ena ma gou-goungu
'idadiokau, ngini ma sirete nianakokau.
[5] Ge'enau so 'o Timotius towisuloko
wotagi nginika, sababu tomau tanako
'ania ngo-ngaku kokia ma Kristusika.
Ngoi tododato 'o Tokata ma Koana

'imadagakunu niruahe, de 'amia gangela
kaiparacuma.
6 Ne'ena 'o Timotius wolionou de
wositotarokau ngomino 'o habari miodo-
domorene ge'ena la 'ania ngo-ngaku
'ikua-kuata ma Kristusika de nimakadora
moi de moi. 'Una wositotara ngomino
'ato ngini kaitaurika kaniomore-morene
nako mininganonie ngomi. De ngini
niomau pomakamakeli, 'isoka ngomioli
miomau pomakamakeli.
7 Ma sababu ge'enau 'Esa moi riaka
dodoto, ngaro miosusa de miosangisara
ma ngomi mia singina 'imorene de to
ngini nia habari. 'Ania ngo-ngaku ma
Kristusika, yosikuata to ngomi mia
singina,
8 so ma rai ne'ena ngomi miamao mia
'ahu de ma faedaaka, 'itilai ngini tatapu
nimarimoi de ma Jou.
9 Ngomi posironga mio'amalahaka ma
Jo'oungu ma Dutuka, ngano miamaoku
miomorene ma sala sababu ngini.
10 Ngomi kaitaurika mimasiga'asoko
'unaka de mia singina ma gou-goungu,
la ngomi de ngini 'idadi pomakamakeli
la miositotomo 'okia naga gee

kominisidotokuawasi ma ngale 'ania
ngo-ngaku ma Kristusika.
11 Tanu ma Jo'oungu ma Dutu to ngone
nanga Dea ma sirete, de 'o Yesus to
ngone nanga Jou mikula 'o ngekomo la
miaikali nginika.
12 Tanu ma Jou winidiai ngini 'ifoloiosi
nimakadora moi de moi de 'ifoloiosi
niakidora 'o nyawa 'iodumika, la nia dora
ge'ena kaiga-ganapu 'isoka to ngomi mia
dora nginika.
13 Nimakadora moi de moi kaifoloi
monga so ma Jou 'asa nia singina
wosikuata. So ma rai ngini nia singina
'itebini de konisisalawa ma Jo'oungu ma
Dutu to ngone nanga Dea wi bionoka,
gee ma 'orasi 'o Yesus to ngone nanga
Jou woboali de 'awi nyawa yotebi-tebini.
4 1 So 'Esa moi riaka dododo, ngomi
mioga'asoko la nio'ahu moteke
kokia naga gee ma sira minisidotokokau
nginika, la ma Jo'oungu ma Dutu wi
singina yadaene. Ma goungu ngini
niamotekokokau koge'ena. Ma ne'ena
de ma Jou Yesus 'awi kuasa, ngomi
mioga'asoko miosigou-gounguku de
minisibabata la ngini 'ifoloiosi nimariwo
niamoteke.

2 Ngini nianakokau kokia salingou
nio'ahu 'isoka gee minisidotokokau
nginika. 'O do-dotoko ge'ena ma Jou
Yesusino.
3 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu wi
mau konaneda: Nio'ahu moteke ka
ma Jo'oungu ma Dutu wi mau de 'uwa
niomakapake kaitimaronga.
4 De ngini moi-moi salingou nianako,
salingou nia wekata 'o ngai nimamo-moi,
la 'ani 'ahu 'itiai de nihoromati.
5 'Uwa niamoteke 'o nyafisuu ma dorou,
gee 'isoka 'o nyawa kowinako-nakowa
ma Jo'oungu ma Dutu yadi-diai.
6 Ma ngale ge'ena ka moi ma koidadiwa
niakisihaga bolo niakisiliba nia 'esa
moika. Sababu 'o nyawa koge'ena
yodi-diai dua ma Jo'oungu ma Dutu
wakihukumu moteke manga di-diai
'isoka gee ma sirasi miosidemokau
nginika.
7 Ma Jo'oungu ma Dutu wona'asoko
ge'ena ma ngale ko 'o nyafisuu ma
dorouwa padiai, ma 'ena salingou padiai
gee ma Jo'oungu ma Dutu wodua-duaka.
8 So nako nago'ona la yaitomo 'o do-
dotoko ge'ena, ge'ena 'uwa niongose 'ato
yaitomo ka 'o nyawa, ma 'ena wiitomo

ma Jo'oungu ma Dutu gee wokulakau
mita 'awi Ngomasa 'Itebi-tebini nginika.
9 Ma ngale ngone ka 'o ngo-ngaku moi
pomakadora, ge'ena komialefowau 'o
suratioka, sababu ge'ena ma Jo'oungu
ma Dutu winisidotokokau nginika.
10 De ngini nimakadorakau de 'o
nyawa-nyawa gee ka 'o ngo-ngaku moi
de de ngini 'o Makedonia ma daeraaka
yakilolituku. Duga ngomi mioga'asoko
'Esa moi riaka dodoto, la ngini 'ifoloiosi
niomakadora.
11 Nimariwo niomaka'asa yaowa-owa,
de 'uwa nimada-datawongo 'o nyawa
'iregu manga hali. Salingou ngini ma
sirete niomanarama ma ngale nianonu
'ania 'ahu, la 'uwa niomasinganono
ka 'o nyawa 'ireguka, 'isoka ma sira
miongosekau nginika. Nako ngini
nio'ahu koge'ena, ge'ena 'o nyawa
koyongaku-ngakuwa 'o Yesusika dua
nihoromati.
12 (4:11)
13 'Esa moi riaka dodoto! Ngomi
miomau la ngini nianako ma ngale 'o
nyawa yosonge-songenokau ge'ena
dua 'ona kokia. So minisidemo la
'uwa nia singina 'isusa 'isoka gee

'o nyawa koyongaku-ngakuwa, gee
koyomangano-nganonuwau 'ato dua
yakisiwangoli.
14 Ngone pongaku 'o Yesus
wosongenokou de kawomomiokali;
ge'enau so pongaku mita 'ato 'o
nyawa yongaku-ngaku gee yosonge-
songenokau ge'ena dua ma Jo'oungu ma
Dutu wakisimomikoli, la yo'ahu de de
'una.
15 Moteke ma Jou 'awi do-dotoko,
ngomi miomau minisidemo naneda:
Gee ma 'orasi ma Jou Yesus woboali
'ena ngone gee kapowango-wangosi,
dua kapomatuono de 'o nyawa gee
yosonge-songenokau po'ahu de 'o Yesus.
16 Dua 'o mala'ekati ma balusu 'asa
'ima'orese yakua-kuatie de ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi torompet yauwaka ma
ngale 'o pareta 'ikula ma no-nako.
De ma Jou Yesus 'asa 'o sorogaaka
de wo'uti 'o ngawa-ngawaku, de 'o
nyawa yongaku-ngaku ma Kristusika
gee yosonge-songenokau 'asa 'ona 'isira
yakisimomiki.
17 Ge'ena 'ipasa de ngone gee
kapowango-wangosi 'asa 'inagoraka ka
ma moi de de 'ona 'o ngawa-ngawade

powisibusuku ma Jou. De ngone 'asa
pomanoa de de 'una kaisi'ado-'adonika.
18 Ge'enau so salingou moi de moi
nia singina nimasikakuata de 'o demo
ne'ena.

5 1 'Esa moi riaka dodoto, koiparaluuwa
ngomi miolefosi nginika ma ngale
muruoka de kokia ma 'orasi ma Jou
Yesus 'asa woboali.
2 Sababu ngini ma sirete nianako 'iti-tiai
'ato ma Jou Yesus woboali ma 'orasi
ya'adono, 'isoka yotosi-tosiki yoboa 'o
obiri ma doda so komoiwa yosidongoo.
3 Gee 'o nyawa dua yongose 'ato,
"'Iodumu kai'ama-'amani de kaisa-
sanangi," de ge'enau ma 'orasi
dua kayasorogano 'ona posironga
yosangisaraka, matero kamimoi
mokasiri gee momaku'arenou. De 'ona
'asa koya'akunuwa yomasimada 'o
sangisaraka ge'ena.
4 Ma ngini ge'ena nio'ahu ka 'o
darusokawa ma ngale wininako
ma Jo'oungu ma Dutu, so ngini
konitodokanuwa gee ma Jou wi bo-boa
ma 'orasi ge'ena ya'adono 'isoka
yotosi-tosiki yoboa.

5 Sababu ngini nioodumu nio'ahu
'isoka 'o darangioka ma ngale nia
'ahu 'isure de 'itebini. Ngini ge'ena
to ma Kristus 'awi nyawa de nio'ahu
matero ka 'o darangioka. Ngone nanga
'ahu koimaterowa de 'o nyawa gee 'o
dorou yodi-diai so yo'ahu matero ka 'o
darusoka.
6 Ge'enau so ngone 'uwa 'isoka
'o nyawa 'iregu la kayoma'idu-'idu
ma ngale koyomadudu-duanguwa.
Ngone salingou pomadudu-duanga de
pomanako-nako la 'o Yesus woboali 'ena
ngone pomadudu-duanga.
7 'O nyawa gee kayoma'idu-'idu 'o
obiruku de 'o nyawa gee kayaki'eto-'eto
'o obiruku ma ngale koya'akunuwa
manga nyafisuu 'ena koma'iwa
yomadudu-duanga.
8 Duga ngone po'ahu 'isoka 'o wange
ma ginitaroka ma ngale nanga 'ahu
yaowa de 'itebini. De ngone salingou
pomasitiari la pa'akunu papareta nanga
nyafisuu de nanga roese. Ngone salingou
tatapu powingaku ma Jou de pakidora 'o
nyawa 'iregu, de pongano-nganonou 'ato
ma Jo'oungu ma Dutu dua wonasilaha.

Ge'enau 'imadadi to ngone nanga
sawaunu palawani 'o darusu ma pareta.
9 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu
wona'asoko ngone ge'ena ma dumutu
kowonahukumuwa, ma 'ena wonasilaha
ma ngekomo ma Yesus Kristus to ngone
nanga Jou.
10 'Una wosongenokau sababu wonariwo
ngone, la dua ngaro woboali 'ena ngone
kapowango-wangosi bolo posongenokau
ma ngone 'asa po'ahu de de 'una.
11 Ge'enau so salingou kaitaurika
nimasikababata de nimasikakuata nia
singina de nia ngo-ngaku 'isoka ma
'orasi ne'ena naga niadi-diai.
12 'Esa moi riaka dodoto, ngomi
mioga'asoko la ngini niakihoromati
'o nyawa gee yoma-manarama naga
nginioka ma ngale niriwo de nisidotoko
ma Jou wi demo; ge'ena la 'ona gee ma
Jou wakiirikokau ma ngale nisibalusu de
nidongose.
13 De salingou posironga
niakikalesangioka de niakidora sababu 'o
sagala moi-moi gee yadi-diai. Salingou
'uwa niomaogo-ogoro niomaka'asa
yaowa-owa.

14 'Esa moi riaka dodoto! Ngomi
mioga'asoko mita la niakitawanono
'o nyawa gee yakite-tebeturu, de
niakiriwo niakisikuata 'o nyawa gee
yakimodo-modongo, niakiriwo 'o nyawa
gee salingou niakiriwo, de niosabari 'o
nyawa 'iodumika.
15 Niomajaga la 'uwa sigado naga
'o nyawa 'o dorou yodiai nginika de
niosibalasi ka 'o dorouoli. Salingou
kaitaurika niodiai yaowa-owa moi de
moika naga nginioka, de mita 'o nyawa
'iodumika.
16 Salingou kaniomore-morene,
17 de kaitaurika niolahidoa.
18 Ngini salingou kaitaurika nio'amalaha
ma Jo'oungu ma Dutuka ngaro 'okia
naga bato 'idadi ma, sababu ge'enau
ma Jo'oungu ma Dutu woduaka niadiai
nia 'ahu ma sigoronaka ngini gee
nimari-rimoi de ma Kristus Yesus.
19 'Uwa niatatoko 'o Ngomasa
'Itebi-tebini,
20 de 'uwa niositi-tingoono 'o habari gee
yongose 'ato 'o Ngomasa 'Itebi-tebinino.
21 Ma 'o demo-demo 'iodumu ge'ena
salingou niatibangi niosidi-diai. La

nako ma Jo'oungu ma Dutuno ge'ena
niamoteke.
22 'Iso de 'o dorouou ge'ena salingou
nimasiresene niakurutika.
23 Tanu ma Jo'oungu ma Dutu gee
wonakula-kulakau 'o sanangi, winidiai
'ania singina 'itebini 'isoka to 'unali. Tanu
ma Jo'oungu ma Dutu wapaliara nia
'ahu, nia singina de nia roese la ma 'orasi
ma Yesus Kristus to ngone nanga Jou
woboali 'ena to ngini 'ania sala koi'iwa.
24 Ma Jo'oungu ma Dutu gee wini'aso-
'asokokau ngini, 'una 'asa wadiai
koge'ena sababu 'una kowoelu-elukuwa
so 'okia naga wojajiokau ge'ena dua
'idadi.
25 'Esa moi riaka dodoto! Mioga'asoko la
ngini mita minisilahidoa ngomi.
26 Nimakatabea de nia dora ngini
nioodumu gee niongaku-ngaku 'o
Yesusika.
27 De ma Jou Yesus 'awi kuasa, ngoi
toga'asoko tosidemogaroku la ma
surati ne'ena niakidabaca 'o nyawa
yongaku-ngaku yoodumika.
28 Ngoi toga'asoko tanu ma
Yesus Kristus to ngone nanga Jou
winisibarakati. Ngoi 'o Paulus, tinitabea!

2 Tesalonika

1 [1] 'Esa moi riaka dodoto 'o Tesalonika
ma jamati, gee niodadi nanga Dea
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi kawasa, de
to ma Jou Yesus Kristus 'awi kawasa!
Ngomi ge'ena la 'o Paulus, 'o Silas de 'o
Timotius,
[2] mioga'asoko la tanu ma Jo'oungu ma
Dutu to ngone nanga Dea de ma Jou
Yesus Kristus nikula 'o barakati de 'o
sanangi.
[3] 'Esa moi riaka dodoto, ngomi salingou
kaitaurika mio'amalaha ma Jo'oungu
ma Dutuka sababu ngini. De yadaene
miodiai kone'ena, sababu 'ania ngo-
ngaku 'o Yesusika kaikuata monga, de
kanimakadora monga.
[4] Ge'enau so gee ngomi miaika ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi jamati 'iregu-
reguka 'isinoimi, ngomi kamiomore-
morene miosijarita ma ngale ngini
niotahani de nia ngo-ngaku 'ikua-kuata
ma Kristusika, ngaro nisikisaa de
niosangisara ma.

5 Ge'ena 'iodumu ma no-nako 'iwai-waiti
monga 'ato ma Jo'oungu ma Dutu dua 'o
nyawa wahakimi posironga de 'itiaioka.
Ngini ne'ena naga niokasangisara sababu
ngini winisingounu ma Jo'oungu ma
Dutu, ge'enau so ngini dua yadaene
niowosama ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
pareta ma sigoronaka.
6 'Una 'asa wadiai gee 'iloa-loa, de 'asa
wosibalasi 'o sangisara gee kiaka naga
nisisa-sangisarakau nginika.
7 De ngini gee ma 'orasi ne'ena
niosa-sangisara -- de mita ngomi -- ma
Jo'oungu ma Dutu 'asa wonasisanangi
gee ma 'orasi ma Jou Yesus woboali
'o sorogaaku. Ma 'orasi ge'ena 'una
womasidumutu de 'awi sagala mala'ekati
gee ma kuasa 'iamo-amoko
8 de 'o 'uku 'iluru-lurusu, de
wakisangisara 'o nyawa gee kowika-
kalesanguwa ma Jo'oungu ma Dutu de
gee yooluku yo'ahu moteke 'o Habari ma
Owa ma ngale 'o Yesus to ngone nanga
Jou.
9 'O nyawa go'ona 'asa yakihukumu so
yosangisara kaisi'ado-'adonika. Ge'ena
ma ngale 'ona yakisitingaka ma Jou 'awi

bionoka de koyamakewa 'awi pareta gee
posironga 'isureka.
10 Ge'ena 'iodumu 'asa 'idadi gee
ma 'orasi 'o Yesus woboali ma ngale
wisitedene 'awi nyawa de wihoromati
'o nyawa yongaku-ngaku 'iodumu.
Ma nyawa-nyawa gee wisitede-tedene
de wiho-horomati 'o Yesus, ge'ena
dau ma dodaka ngini mita. Sababu
ngini niongakuokau 'o habari gee
minisitota-totara nginika.
11 Ge'enau so ngomi kaitaurika
minisilahidoa la ma Jo'oungu ma Dutu
gee wini'asokokau ngini, winidiai ngini
nia'akunu nio'ahu moteke 'awi mau.
Tanu ma Jo'oungu ma Dutu de 'awi
kuasa winiriwo la niadiai 'ania manarama
yaowa-owa 'iodumu gee niomau niadiai,
de wositotomo 'ania manarama 'iodumu
gee niadi-diai sababu niongaku ma
Kristusika.
12 De koge'ena niodiai, 'o Yesus to
ngone nanga Jou gu'una 'asa wisiarene,
de sababu 'una, so ngini mita 'asa
nisiarene. Ne'ena dua 'idadi sababu ma
Jo'oungu ma Dutu de ma Yesus Kristus
to ngone nanga Jou manga singina
posironga 'isureka nginika.

2 1 'Esa moi riaka dododoto, ne'ena ngoi
tomau tabicara ma ngale ma Yesus
Kristus to ngone nanga Jou dua woboali.
De gee dua ngone wonatoomu ma ngale
pogogere de de 'una, so ngoi toga'asoko
tosigou-gounguku nginika naneda:
2 'Uwa kaitaiti nia singina 'ikapula de
niododato, ma ngale naga 'o nyawa
yosihabari 'ato ma Jou Yesus Woboali
ma Wange ya'adonokau. Poilia naga
munuka yongose 'ato 'o habari ge'ena
'o Ngomasa 'Itebi-tebinino, bolo naga
'o do-dotoko moino, bolo naga yongose
bari ngomi miolefoku naga mia surati
moi ma dodaka.
3 'Uwa nimasidabika 'o nyawa nisihaga
ngaro kokia naga bato ma jako ma.
Sababu ma Jou Yesus Woboali ma
Wange ya'adono, ge'ena salingou 'isira
'idadiokasi 'o nyawa manga gudai
'asa wimadakau ma Kristus de wimoi
gee womalawa-lawani ma Jo'oungu
ma Dutuka 'asa womasidumutu. 'O
Nyawa ma Dorou gu'una ma raiokau
wotorouoka.
4 'Una 'asa womalawani ma Jo'oungu
ma Dutuka, de wongose 'ato 'una 'ifoloi
wokuasa de gee 'o nyawa yasuba-suba

'iodumu, bolo 'o gikiri 'iodumu gee 'o
nyawa yadiai manga Jo'oungu ma Dutu.
De 'una 'asa wogogerie ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi Woa ma dodaka de wosikawasa
'ato 'una ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu.
5 Ma raiokau kaniongano-nganono
'iodumu ge'ena gee tinisidemokau
ma 'orasi ngoi ka de de nginiosi 'o
Tesalonikaka.
6 De ngini nianakokau 'okia gee ma
'orasi ne'ena naga witahanikasi 'o Nyawa
ma Dorou gu'una. 'O Nyawa ma Dorou
gu'una 'asa womasidumutu gee ma 'orasi
ma Jo'oungu ma Dutu wositatapuokau
ya'adono.
7 'Una wokuruekau wodiai 'o dorou
kawosigi-gi'iunu, sababu witaha-tahani
nagasi. Ma dua gee ma 'orasi ya'adono
'ena gee witaha-tahani gee ma Jo'oungu
ma Dutu wa'aikokau,
8 'asa de 'o Nyawa ma Dorou gu'una
womasidumutu. So dua gee ma Jou Yesus
woboali, 'una 'asa wito'oma 'o Nyawa
ma Dorouka gu'una kawidangaara, de
wibinasa de 'awi bo-boa ma kumati.
9 'O Nyawa ma Dorou gu'una 'asa
womasidumutu de 'o kuasa 'o Tokata
ma Koanino. 'Una 'asa wodiai 'o no-nako

'ihera-herangi 'i'ini-'inioka de 'o hali
'ila-laagomo la 'o nyawa wakisihaga.
10 'Una 'asa wakisihaga 'o nyawa-nyawa
de 'o dorou 'irupa-rupaka la wakisiliba
'o nyawa gee salingou dua yobinasa.
'Ona 'asa yobinasa sababu yaitomo de
koyoduakuwa 'o habari 'iti-tiai ma ngale
ma Jou Yesus gee 'idadi yakisilaha.
11 Ge'enau so ma Jo'oungu ma Dutu
wakikula 'o kuasa gee yakisiliba-liba,
so 'ona yangaku 'okia naga gee ko ma
gounguwa.
12 So 'o nyawa 'iodumu gee yoduaka 'o
sowono yodiai de koyangakuwa 'o habari
'iti-tiaika ma ngale ma Jou Yesus, 'asa
yakihukumu.
13 'Esa moi riaka dodoto ma Jou
winisiboso-bosono! Ngomi kaitaurika
salingou mio'amalaha ma Jo'oungu
ma Dutuka sababu ngini, ngano ka
ma guruenosi ma Jo'oungu ma Dutu
winiirikokau ma ngale nisilaha. Ge'ena
'idadi sababu 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
'imanarama nginioka, la nidiai niodadi
ma Jo'oungu ma Dutu wi kawasa, de
sababu niongaku 'o habari 'iti-tiai ma
Jo'oungu ma Dutuno.

14 Ma ngale ge'enau ma Jo'oungu ma
Dutu wini'asoko ma ngekomo 'o Habari
ma Owa gee miositota-totara nginika.
Ma Jo'oungu ma Dutu wini'asoko ngini,
sababu 'una womau ngini mita niamao
to ngone nanga Jou Yesus Kristus 'awi
kumati.
15 Ge'enau so 'Esa moi riaka dodoto,
salingou 'ania ngo-ngaku 'ikua-kuata
de nimasiga-gao ma gou-goungu 'o
do-dotoko 'iti-tiaika gee miositota-
totarokau nginika, ma 'orasi miodotoko
de miobi-bicara bolo de miasurati.
16 Tanu ma Yesus Kristus to ngone
nanga Jou, de ma Jo'oungu ma Dutu
to ngone nanga Dea, nisikuata nia
singina la ngini 'idadi niomanarama
de niositotara 'okia naga gee yaowa-
owa. Sababu ma Jo'oungu ma Dutu
wonasibosono de sababu 'awi singina
ma sure, so wonakula 'o ngo-ngaru
kaisi'ado-'adonika de 'o singina nganono
yaowa-owa.
17 (2:16)

3

1 'Esa moi riaka dododo, ne'ena
dua 'asa tositotara 'okia naga gee
tosidu-du'uruokau tinisidemo, ma 'isira
toga'asoko la minisilahidoa ngomi.

Niolahidoa la 'o habari ma Jouno 'itaiti
'isidagi de 'o nyawa yadawongo de
yo'amalaha ma Jo'oungu ma Dutuka,
'isoka gee ma sira nginioli.
2 Niolahidoa mita la ma Jo'oungu ma
Dutu miriwo, la 'uwa sigado 'o nyawa
yoti-tingkai ma sala misangisara. Sababu
ko 'o nyawa 'iodumuwa yangaku 'o
Habari ma Owa gee miositota-totara
ge'ena.
3 Duga ngini 'idadi nimasinganono ma
Jouka. 'Una 'asa winiriwo la nia singina
'uwa 'i'ogu, de winisikurutu 'o dorou.
4 De sababu ma Jou, so ngomi mianako
ne'ena naga ngini nio'ahu 'isoka
gee miosulokokau nginika, de dua
konimaogoruwa niodiai koge'ena.
5 Ngomi miolahidoa la tanu ma Jou
winisidotoko la ngini 'ifoloiosi niasahe
'ato ma Jo'oungu ma Dutu winisibosono
nginika de mita 'ifoloiosi niasahe 'ato
ma Kristus winiriwo so niotongosono
niosangisara.
6 'Esa moi riaka dodoto! De ma Yesus
Kristus to ngone nanga Jou 'awi kuasa,
ngomi miosuloko la 'uwa niakidaarika
de 'uwa niogiamanai nanga 'esa moi
gee yakite-tebeturu yomanarama, de

koyamote-motekuwa 'o do-dotoko gee
miositotarokau.
7 Sababu ngini ma sirete nianakokau
'ato ngini salingou nio'ahu 'isoka
ngomioli. Ngomi miomagae
miomanarama gee ma 'orasi ngomi
nginiokasi.
8 Ngomi kamiafangu 'iodumu 'o 'inomo
gee nago'onano bato miamake. 'Asa de
ngomi mimariwo miomanarama la ka
moi ma 'uwa miakisisusa naga nginioka.
9 Yadaene ngomi salingou mimalahi
tulungu nginika, duga ngomi miomau la
ngini nimaduru ngomioka.
10 Ma 'orasi ngomi ka nginiokasi, ngomi
miosulokokau nginika konee, "'O nyawa
gee yooluku yomanarama, koidadiwa
yo'odomo."
11 Ngomi miolefo ne'ena, sababu
mio'isene 'ato naga nginioka munuka
yakitebeturu. 'Ona kokiawau moi yadiai
so duga kayomada-datawongo 'o nyawa
manga hali.
12 De ma Jou Yesus Kristus 'awi kuasa,
ngomi miakisuloko de miakidongose 'o
nyawa-nyawa go'ona, la yomasidiaino de
yomanarama ma ngale to 'ona ma sirete
manga 'ahu.

13 Ma ngini niongaku-ngaku gee 'uwa
nikiwounu niodiai yaowa-owa.
14 Poilia dua naga 'o nyawa munuka
yooluku yamoteke 'okia naga gee
miosidemokau 'amia suratioka ne'ena.
Nimasitiari 'o nyawaka gee koge'ena-
'ena, de 'uwa niogiamanai de de 'ona la
yakimaeke.
15 Ma 'uwa niakidiai nia musu; duga
kaniakidongose 'isoka nia 'esa moi.
16 Ma Jou ge'ena 'o sanangi ma titi,
tanu 'una kaitaurika winikula 'o sanangi
naga 'o sagala moi-moioka. Tanu ma Jou
naga de de ngini 'Esa moi nioodumu.
17 'O tabea ngoioka, ge'ena la 'o Paulus.
Ngoi ma sirete tolefo ma bo-bula ne'ena.
Nedau ma no-nako gee tosinoaku 'ai
surati 'iodumoka.
18 Tanu nanga Jou Yesus Kristus
winisibarakati 'Esa moi nioodumu. Ngoi
'o Paulus, tinitabea!

1 Timotius

1 [1] Timotius, ngona ge'ena matero ka
'ai ngowaka ma dutu sababu ngone
po'ahu de ma Jou! Ngoi 'o Paulus, ma
Kristus Yesus 'awi su-suloko, tolefo 'o
surati ne'ena. Ngoi todadi 'o su-suloko
ge'ena moteke ma Jo'oungu ma Dutu to
ngone nanga Ro-riwo Wonasilaha-laha
gu'una de ma Jou Yesus Kristus to
ngone nanga singina nganono 'igoraka.
Toga'asoko la 'o barakati, de 'o simara'ai,
de 'o singina ma sanangi 'o 'Aba ma
Jo'oungu ma Dutuno de ma Kristus
Yesusino, to ngone nanga Jou, naga de
de ngona.
[2] (1:1)
[3] Ngoi tomau la ngona nomanoa 'o
Efesusoka 'isoka gee tosidemokau
ma 'orasi ngoi totagi 'o Makedoniaka.
Sababu 'o Efesusoka yamuruo naga
yosidagi 'o do-dotoko 'isowo-sowono, so
ngona salingou nakisuloko la yomaogoro.
[4] De nakisidemo la 'uwau yogadunika
'o jarita ma faedaa koi'iwa-'iwa de 'o
'asali yosijarita koitoa-toakuawau. Gee

ma duanguku duga kayomaributu moi
de moi, de koitagiwa 'okia naga gee
ma Jo'oungu ma Dutu womau wadiai,
gee 'idadi panako duga ka de nanga
ngo-ngaku 'unaka.
5 'Ai demo-demo ne'ena ma dumutu la
'o nyawa 'idadi yamake 'o singina 'iti-tiai
de 'itebi-tebini, de ma gou-goungu
yongaku ma Jouka. De ge'enau 'ona
'idadi yomakadora de 'o nyawa 'ireguka.
6 Naga munuka koyamotekuawau
koge'ena de yoliba naga 'o kaributuoka
bolo 'o demo-demoka gee ma faedaa
koi'iwa-'iwa.
7 'Ona yomau yodotoko ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi besesongo 'ena momongo 'ona
ma sirete koyasahewa 'o demo-demo
gee yosibi-bicara bolo 'okia naga gee
yosigou-gounguku yositota-totara.
8 Ngone panako 'o 'agama ma
besesongo ge'ena yaowa, nako la
pamoteke to 'ena ma dumutu.
9 De salingou pongano-nganono 'ato 'o
besesongo 'isigutiku ge'ena ma dumutu
ko 'o nyawa manga 'ahu 'iti-tiaikawa, ma
'ena gee 'o besesongo yapare-parenika,
yoti-tingkaika, kayoitimaronga-rongaka,
yosowo-sowonika, gee kowingaku-

ngakuwa ma Jo'oungu ma Dutuka,
kowimote-motekuwa ma Jo'oungu ma
Dutuka, yoto-to'oma manga dea de
manga 'esaka, de gee yoto-to'oma 'o
nyawa 'iregu-reguka;
10 mita, gee yakika-ka'angarika, de
gee yomakapake ka 'o nauru de 'o
nauru, gee yotosi-tosiki, 'o nyawa
yoelu-eluku, 'o ngeluku yosisa-sakisii, de
nago'onaka bato gee yodiai 'okia sonaa
'imakati-tilikutu de 'o do-dotoko 'iti-tiai.
11 'O do-dotoko ge'ena naga 'o Habari
ma Owaka gee 'isito-togumu ngoino
tosikawasa, ge'ena la 'o Habari ma
Owa ma Jo'oungu ma Dutuno gee
woka-karamati de yadaene powisiie.
12 Ngoi to'amalaha ma Kristus Yesusika
to ngone nanga Jou. 'Una woikulakau
'o guata ma ngale towileleani, de
'una wamaoku ngoi yadaene ta'ao 'o
manarama ge'ena,
13 ngaro ma sira towisigurubungu,
towihalebiru, de towisiti-tingoono. Ma ma
Jo'oungu ma Dutu woisimara'ai sababu
ma 'orasi ge'ena ngoi kotongakuwasi so
kotanakowa 'okia tadiai.
14 De nanga Jou 'awi singina posironga
de 'isureka ngoino. 'Una woiriwo so

ngoi towingakuokau 'unaka de takidora
'o nyawaka. Ge'enau wonakula ngone
poodumino gee pomarimoiokau de ma
Kristus Yesus.
15 Ma gou-goungu 'itiai 'o demo ne'ena,
sababu ge'ena yadaene niadawongo de
nia singina ma gou-goungu, ge'ena la:
"Ma Kristus Yesus woboa 'o duniano
ne'ena ma ngale wakisilaha 'o nyawa
'isowo-sowono." De ngoiou ne'ena 'o
nyawa 'isowo-sowono ma dorou.
16 Ma sababu ge'enau ma Jo'oungu ma
Dutu woisimara'ai, la ma Kristus Yesus
'idadi wosidumutu 'awi sabari gee ma
batingi koi'iwa-'iwa ngoino 'o nyawa
'isowono 'ifo-foloi. De ne'ena 'imadadi 'o
kasinaa moi 'o nyawa 'iodumika gee dua
yongaku 'unaka de yamake 'o 'ahu ma
dutu 'ika-kakali.
17 Ma Jo'oungu ma Dutu, 'una 'o Koana
moi 'awi pareta koitogu-togumuwa.
Tanu 'o nyawa 'iodumu wihoromati
de wisiarene kaisi'ado-'adonika. 'Una
kopowimake-makewa, woka-kakali, de
ka 'una duga ma Jo'oungu ma Dutu!
'Amin. Koge'enau.
18 Timotius, ngona matero ka 'ai
ngowaka. 'O manarama ne'ena

tosito-togumu ngonaka, moteke ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi besesongo
gee 'isidemosirakau ma sirasi, de 'o
jamati ma balu-balusu yositotarokau 'o
jamatioka ma ngale ngona. 'O besesongo
ge'ena salingou 'imadadi 'ani dae gee
kiaka naga nomariwo nosigou-gounguku
'ani manaramoka.
19 Nomariwo de nomasiga-gao 'o
do-dotoko 'iti-tiaika de 'ani singina
'iti-tiai de 'itebi-tebini. Naga munuka
koyakalesanguwa gee manga singinaka
doka yamaoku 'itiai bolo ko'uwa, so
manga ngo-ngaku 'itorouokau.
20 Ge'ena dau ma dodaka ge'ena la
'o Himeneus de 'o Aleksander. 'Ona
yamididi takihukumokau takisisarakani 'o
Tokata ma Koanika, la 'ona yomadotoko
yomaogoro ma Jo'oungu ma Dutu
wisiti-tingoono.

2

1 Ma di-disiraka ngoi toga'asoko
tosigou-gounguku la niolahidoa de
nio'amalaha ma Jo'oungu ma Dutuka ma
ngale 'o nyawa 'iodumu.
2 Niakisilahidoa 'o koa-koana de 'o
nyawa gee yopa-pareta la ngone po'ahu
'iriidi ma ngale ma Jo'oungu ma Dutuoka
de nanga 'ahu yaowa-owa.

3 Ge'enau 'isure de ma Jo'oungu ma
Dutu gee nanga Ro-riwo Wonasilaha-laha
gu'una 'awi singina yadaene.
4 'Una womau la 'o nyawa 'iodumu
yamake 'o laha, de 'idadi yosikanako
yadae-daene.
5 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu duga
kawomatengoka. De kawomatengoka
mita gee wonasikati-tiai ngone 'o nyawa
de ma Jo'oungu ma Dutu, ge'ena la ma
Kristus Yesus.
6 'Una ma sirete womasisarakaniokau
wiso-songene ma ngale watuusu 'o
nyawa 'iodumu nanga so-sowono.
De ne'enau ma Jo'oungu ma Dutu
wosidumutu ma 'orasi yadae-daenuku
'ato 'una womau la 'o nyawa 'iodumu
wakiriwo wakisilaha.
7 Ge'enau so ngoi 'isuloko totagi ko
'o Yahudiwa ma nyawaka ma ngale
tositotara 'o ngo-ngaku 'iti-tiai. Gee
ngoi tositota-totara ne'ena ge'ena ma
goungu; ngoi kotoelukuwa.
8 Ngoi tomau la 'o nau-nauru kiaka
naga bato yolahidoa de manga singina
'itebi-tebini; 'uwa yakitu'uduuku bolo
yomakatasalaku.

9 De tomau la 'o nge-ngeweka tanu
yomapake ka biasa. De yomapakeangi
'uwa 'o 'adati yaparene. Manga utu 'uwa
yakadiai kaifoloi, manga roesino 'uwa
yosipake 'o saaka bolo 'o mustika, bolo
'o pakeangi 'ihali-hali.
10 La 'ena salingou yomasipake de
'o gokoie yaowa-owa 'isoka kokia
naga yadaene 'o nge-ngewekaka gee
yosuba-suba ma Jo'oungu ma Dutuka.
11 'O nge-ngeweka tanu yomadotoko
yoriidi de yo'ise-'isene.
12 Ngoi kotosidabiwa 'ona yodotoko
de yopareta 'o naurika, 'ona salingou
kayomarii-riidika.
13 Sababu 'isira wisidadi ge'ena 'o
Adam, 'asa deika ngo Hawa.
14 De ko 'o Adamuwa wodomoteke 'o
ngeluku, so 'ena 'o ngeweka gumuna
sigado ma Jo'oungu ma Dutu wi
besesongo maparene.
15 Ngaro koge'ena ma, 'o nge-ngeweka
yamake 'o laha ge'ena ma ngekomo
yomaku'arene, 'itilai tatapu yongaku ma
Kristusika de manga singina 'itipokoku,
de tatapu yakidora 'o nyawa 'ireguka,
de yo'ahu duga ka de ma Jo'oungu ma
Dutu.

3 1 Ma gou-goungu 'itiai 'o demo
ne'ena: "'O nyawa gee yomau yodadi
'o jamati yosilega-lega, ge'ena yoduaka
'o manarama moi 'iba-baraguna."
2 'O jamati yosilega-lega ge'ena salingou
gee 'o nyawa koyakigi-gi'isenuwa 'o
dorou yodiai, de manga wekata ka 'o
ngai moioka; yomasiti-tiari, yobarija,
manga 'aturu 'isure, salingou yoduaka
manga woa ma gikiri yakidawongo
manga woaka, de yobarija 'o nyawaka
yodotoko.
3 'Uwa yakitaba'eto bolo 'o gadutuku
yodua-duaka. 'Ena salingou manga
singina 'ima'ai de yoduaka 'isa-sanangi.
Koidadiwa 'o pipi yodo-dopokana.
4 Salingou yanako ya'aturu manga woa
ma dodaku, de manga ngowa-ngowaka
yadotoko la yaki'isene de yakihoromati.
5 Sababu 'o nyawa nako koya'akunuwa
ya'aturu to 'ona ma sirete manga woa
ma dodaku, kokia 'ona 'idadi ya'aturu
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi jamati?
6 'O jamati yosilega-lega ge'ena salingou
'uwa gee 'asa kaikurue yongaku, sababu
dua yomaie de 'o gorosau yamake 'isoka
ma sira 'o Tokata ma Koana.

7 'Ona salingou manga ronga yaowa 'o
kawasaka, sababu nako ko'uwa ge'ena
dua 'o nyawa yakisiti-tingoono de 'o
Tokata ma Koana kayakilegonika.
8 Koge'enali mita 'o jamatioka yoriwo-
riwo ge'ena salingou manga singina
'isure-sure de yoloa-loa; koyodo-
dopokanuwa 'o pipi de koyoduakuwa 'o
'anggur yo'okere kayomasibobusau.
9 'Ona salingou de manga singina
'itebi-tebini yamasiga-gao ma gou-
goungu 'o nyawa yongaku-ngaku manga
do-dotoika gee ma Jo'oungu ma Dutu
wosidumutokau.
10 Salingou 'isira yakitailokasi, la nako
manga ronga koitorouwa, 'asa deika
'idadi yoleleani 'o jamatika.
11 To 'ona manga wekata mita salingou
manga 'ahu 'isure-sure, koidadiwa
yosigu-gurubungu. Salingou yotahani,
de 'idadi 'o nyawa yakingaku 'o sagala
moi-moioka.
12 'O jamati yariwo-riwo ge'ena salingou
manga wekata ka 'o ngai moioka.
'Ona salingou yakileleani yaowa manga
ngowa-ngowaka de manga woa ma
dodaku.

13 'O nyawa gee yoleleani yaowa 'o
jamatika, ge'ena 'asa yakihoromati de
'ifoloiosi yomoroini yobicara ma ngale to
'ona manga ngo-ngaku ma Kristusika.
14 Ngoi tomau koito'ingowa de
taika ngonaka. Ngaro koge'ena ma
tonidusuratiosi,
15 la kogee katoto'ingonikia ma ngona
nanakokau ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
ngowa-ngowaka ge'ena salingou kokia
po'ahu. Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
ngowa-ngowaka ge'ena la ma Jo'oungu
ma Dutu wowango-wango 'awi jamati, 'o
do-dotoko 'iti-tiai ma guata.
16 Nanga ngo-ngaku 'itebi-tebini gee
nanga di-dibangi koya'adonikawa,
ma ne'ena 'iwaitokau ge'ena la: 'Una
womadadi 'o nyawa de 'o nyawa wimake,
'o Ngomasa 'Itebi-tebini 'isidumutu
'ato 'una wi singina 'itiai; 'o mala'ekati
wimake. Ma habari ma ngale 'una ge'ena
'isidagi 'o duniaka; de 'una 'o nyawa
'o duniaka wingaku; de wisidoa 'o
sorogaade.

4 1 'O Ngomasa 'Itebi-tebini
'inasimaigoungokau 'ato dua
'o 'orasi nanga bionika, 'o nyawa
munuka koyongakuwau ma Kristusika de

yomadidumu. 'Ona yamoteke 'o ngomasa
gee 'isiliba-liba, de yodomoteke 'o tokata
ma do-dotoko
2 gee yositotara, ma ngekomo 'o nyawa
yoma'uca-'uca yoeluku. 'O nyawa go'ona
manga singina 'itarusokau.
3 'Ona koyosidabiwa 'o nyawa
yongaamoko, de yongose 'ato naga 'o
'inomo munuka koidadiwa pa'odomo.
Momongo 'o 'inomo ma Jo'oungu ma
Dutu wosidadiku ma ngale pa'odomo.
De 'o nyawa gee yongaku-ngaku ma
Kristusika, de yanako-nakokau 'o
do-dotoko 'iti-tiai, ge'ena salingou
gee ya'odomo 'ena kayo'ale-'alele ma
Jo'oungu ma Dutuka.
4 'Okia sonaa moi-moi gee ma Jo'oungu
ma Dutu wadiaiku ge'ena 'iodumu
kayaowa, de ka 'o ngai moi ma koi'iwa
posironga koidadiwa pa'odomo, nako
pomadegesekau de nanga 'amalaha ma
Jo'oungu ma Dutuka.
5 Sababu 'o barakati ma Jo'oungu ma
Dutuno de posilahidoa 'o 'inomo, ge'ena
koi'iwa ma bo-bosono.
6 Nako ge'ena 'iodumu nosidotoko
nanga 'esa moika gee ka 'o ngo-ngaku
moi, ge'ena dua nodadi ma Kristus Yesus

wi ro-riwo yaowa-owa. De ngona 'asa
kaitaurika nosikuata 'ani singina de ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi demo-demo
gee ngone pangaku-ngaku, de 'o
do-dotoko 'iti-tiai gee sigado ne'ena
ngona namote-moteke.
7 Salingou nomasikurutu 'o jarita gee
ma faedaa koi'iwa-'iwa. De salingou
nomasibiasa ni 'ahu yaowa.
8 Posibiasa nanga roese palati la 'ikuata,
ma faedaa koiamokuwa. Ma pomasibiasa
po'ahu de ma Jo'oungu ma Dutu ge'ena
ma faedaa 'iamoko, sababu ge'enaka
dau 'o jaji ma ngale 'o 'ahu ma 'orasi
ne'ena de ma du'uruoka.
9 Ma hali ge'ena ma goungu de yadaene
pamoteke de pangaku de nanga singina
ma gou-goungu.
10 Ge'enau so ngone pomariwo
pomanarama posigou-gounguku, sababu
ngone ma gou-goungu pomasinganono
duga ka ma Jo'oungu ma Dutuka gee
wowango-wango. 'Unau ge'ena 'o nyawa
'iodumu nanga Ro-riwo Wonasilaha-laha,
'ifoloiosi gee pongaku-ngaku.
11 Nosidotoko 'o nyawaka ge'ena
'iodumu, de salingou nakisibabata la
yodomoteke.

12 Ngona ka 'o dogu'uruosi so 'uwa
sigado konisikiamoiwa sababu ngona
ka 'o nyawa ma gookasi. Ma 'ena
salingou ngona nodadi 'o kasinaa 'o
nyawa yongaku-ngakuka; naga 'ani
demo-demoka, 'ani 'ahuoka, kokia
nakidora 'o nyawa-nyawaka, ni ngo-
ngakuoka ma Yesus Kristusika de 'ani
'ahu 'itebi-tebinoka.
13 Ne'enau sigado dua ngoi toboa,
salingou kaitaurika ma Jo'oungu ma
Dutu wi buku nakidabaca 'o nyawa-
nyawaka, de nakibabata de mita
nakidotoko.
14 'Uwa konakalesanguwa 'o co-catu
gee 'o Ngomasa 'Itebi-tebini nikulakau
ma 'orasi 'o jamati ma balu-balusu
manga giama ni saeuku yodatami de
gee 'o jamatioka 'ona yositotara ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi besesongo ma
ngale ngona.
15 Ge'ena 'iodumu namanarama
nosigou-gounguku la 'o nyawa yamake
'ato kaifoloi monga nomasisori de ma
Jo'oungu ma Dutu.
16 Nomasitiarika de naka'eli nosidi-diai
'ani do-dotoko. Salingou notongosono
de nomasiga-gao ge'enaka. Sababu de

ge'enau, ngona 'asa namake 'o laha. De
'o nyawa gee yosigise-gisene ngonaka
mita 'asa yamake 'o laha.

5 1 'Uwa nakidorofu 'o nyawa gee
yosiriaika de de ngona, ma 'ena
nakigaro la yosigisene 'ani demo-demo,
de nakidiai 'onaka matero ka to ngona ni
deaka. 'O do-dogu'uruka nakidiai matero
ka 'ani 'esa moi.
2 'O ngeweka yope-pereki ge'ena to
ngona ni 'esa, 'o mo-mosolese nakidiai
'isoka to ngona 'ani biranga de ni singina
'itebi-tebini.
3 Nakihoromati 'o nge-ngeweka
yobao-bao, gee ma gou-goungu
kayomatengokau.
4 Ma nako 'o bao-bao gumuna la 'ami
ngowaka de mi dangono de ma 'ena,
ge'ena mi ngowaka de mi dangonou
'isira-sira salingou mikalesangi 'o
bao-bao gumuna de manga woa ma
dodaku. La 'ona yabalasi manga balusu
de manga edete manga singina ma 'ofi.
Sababu ge'enau ma Jo'oungu ma Dutu
'awi singina yadaene.
5 'O ngeweka yobao-baoku gee ma
gou-goungu kayomatengokau de
komoi-moiwau yakiriwo, yomasinganono

duga ka ma Jo'oungu ma Dutuka. 'O
wange de 'o obiri koitogu-togumuwa
yomalahidoa ma ngale yomaga'asoko
wakiriwo.
6 Ma nako 'o bao-bao gee yomau ka
manga kia sonaa 'ikudai de yoduaka
ka to 'ona manga mau yamoteke, 'ona
ge'ena kaimatero de yosongenokau
ngaro kayowango-wangosi ma.
7 Salingou nakisingano-nganono
'iodumu ge'ena, la manga 'ahu 'uwa
'itorou.
8 Ma nako moikani koyakiriwowa manga
'esa moi, 'ifoloiosi gee kayomasiwoa-
moiku, 'ona ge'ena yomasipongonokau
manga ngo-ngakuka; so de koyongaku-
ngakuwa ma 'onasi 'ifoloi manga 'ahu
'itorou.
9 'O bao-bao manga ronga niosingosama
'o bukuku ge'ena ka gee manga 'umuru
'o taunu nagi butanga de 'isiie de ma sira
yongaamoko ka ma moi;
10 'o kawasa yanako manga di-diaioka
'itero, 'isoka gee manga ngowaka
yomadaamokokau yapaliara yosidi-
diai; yoduaka 'o nyawa yadawongo
manga woano; yakileleani 'o nyawa
yongaku-ngakuka; yakiriwo 'o nyawa

yosusa-susaka; de yadiai yosigou-
goungu 'o sagala manarama gee
yaowa-owa.
11 Ma 'o bao-bao gee koyoperekiwasi
manga ronga 'uwa nialefo. Sababu nako
manga nyafisuu yamao 'ifoloi 'ikuata,
dua 'ona yomau yongaamokoli de
yaparenokau manga jaji ma Kristusika,
12 de 'ona yosowono sababu
koyosingounuwa manga jaji ma
Jouka ma ngale koyongaamokuwau.
13 De 'ifoloiosi gee 'o 'orasi ya'umo-'umo
yosupuwosama 'o nyawa manga woa-
woaka. De 'ifoloiosi 'itorou ge'ena 'ona
yomadotoko 'o nyawa manga ronga ma
dorou yodiai, de yomadi-diriwo 'o nyawa
manga hali de yosijarita 'okia naga gee
koyadaenuwa yosibicara.
14 Ge'enau so ngoi tomau 'o bao-bao
kayope-perekiwasi ge'ena kayomodokasi
ngaro, la 'o ngowaka yamake de manga
woa ma dodaku yaleleani, la nanga
saturuu 'uwa yamake 'o 'orasi ma ngale
yosito-torou nanga ronga.
15 Sababu naga de ma 'ena 'o bao-bao
yolibakau yodomoteokau 'o Tokata ma
Koana.

16 Ma nako 'o ngeweka mimoi mongaku-
ngaku naga 'ami 'esa moi yobaokou,
muna salingou makiriwo 'o bao-bao
go'ona; 'uwa makisipidilika ka 'o jamati
yakiriwo. De koge'ena, 'o jamati 'idadi
yoriwo 'o bao-baoka gee manga 'esa moi
koi'iwa.
17 'O jamati ma balusu gee manga
manarama ya'ao yaowa-owa, yadaene
'ifoloi niakibaraguna de manga parasengi
'ilape modidiku, de 'ifoloiosi gee
yotangaro 'o Habari ma Owa yositotara
de yodotoko.
18 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu
wi bukuoka 'isilefoku: "'O sapi gee
'imanarama yadoko-doko 'o gandum ma
ngale ma sakuroka yosipidili, ge'ena
ma 'uru 'uwa niapusukoka la 'idadi
'i'odomo." De mita, "'O nyawa gee
yoma-manarama, to 'ona de manga hak
ma ngale yamake manga parasengi."
19 'Uwa nomaha-mahamaka gee 'o
jamati ma balusu moi yakikalaki nako
ma sakisii koi'iwa. Duga nako la ma
sakisii yamididi bolo yaruange ge'ena
nosigisene.
20 'O nyawa gee 'o sowono yodiai,
salingou nakitawanono 'o jamati 'iodumu

manga bionoka, la gee 'iregu-regu
yakimodongo.
21 Ma Jo'oungu ma Dutu de ma Kristus
Yesus manga bionoka, de mita 'o
sagala mala'ekati gee ma Jo'oungu
ma Dutu wairi-iriki ma bionoka, ngoi
toga'asoko tosigou-goungu, la ngona
namoteke 'o do-dotoko dakunguku gee
tonidongosekau, de 'uwa noiri-iriki.
22 'Uwa kaifoloi 'itaiti 'ani giama
nakidatami moi manga saeke ma dekuku
ma ngale nakisitatapu nakigoraka yodadi
ma Jo'oungu ma Dutu wi gilaongo; nako
'o nyawa yosowono, 'uwa ngona mita
nisidaatete. Nomajaga la kanotebi-tebini.
23 De sababu ngona 'ijaga nopanyake,
'uwa duga ka 'o 'akere no'oke-'okere, ma
ma eta na'okere 'o 'anggur la 'ani doda
'isanangi.
24 Naga 'o nyawa munuka
koyaki'urusuawasi 'ena panakokau
manga sowono. Ma to 'iregu-regu 'ona
'iduanginosi 'asa panako.
25 Koge'enali mita, 'o sagala di-
diai yaowa-owa ge'ena munuka
kapodanakoka. De ngaro naga gee
kopanakowasi ma dua kapanakoka.

6 1 'O nyawa yongaku-ngaku gee
yodadi 'o yongosi, salingou yamaoku
'ato manga tuangi ge'ena salingou
yakihoromati, la 'o nyawa 'uwa yosito-
torou ma Jo'oungu ma Dutu 'awi ronga
bolo nanga do-dotoko.
2 'O yongo-yongosi gee manga tuangi
yongaku-ngaku, 'uwa koyakibaragunawa
manga tuangika sababu yamaoku
matero ka 'o 'esa moi. Ma 'ena salingou
'onakasi 'ifoloi yakileleani yaowa,
sababu gee yakileleani yaowa-owa
go'ona, ge'ena ka 'o ngo-ngaku moi
yakisiboso-bosono.
3 Nago'ona yosidotoko 'o do-
dotoko 'imakaregu de ge'ena de
koyosimotekuwa 'o do-dotoko 'iti-tiai ma
Yesus Kristusino, to ngone nanga Jou
gu'una, de mita koyosimotekuwa gee ma
Jo'oungu ma Dutu wodua-duaka ngone
padiai,
4 'ona ge'ena yoma'ede-'edenge de
ka 'okiawa yanako! To 'ona manga
biasa 'ito-torou ge'ena la yoduaka
yomakasango de yomakangamo ma
ngale yomaributu 'o demo-demo ma
ngale, sigado 'idadi 'o kadu'uduku, 'o
kadi-dingaka, 'o sigurubungu, 'o tahajiri,

5 de yomakatasala koiboo-bootuwa.
'O nyawa go'ona manga di-dibangi
'iti'imuokau de koitiaiwau. 'Ona yongose
dua yamoteke ma Jo'oungu ma Dutu
wodua-duaka de 'idadi yokaya.
6 Ma goungu po'ahu de ma Jo'oungu ma
Dutu de nanga 'ahu yaowa de pamao
yaowakau 'okia sonaa paka-ka'elino,
ge'ena ma faedaa 'iamoko.
7 Sababu ngone poboa 'o duniano ma ko
'okiawa po'asa, de gee dua posongene
ma ko 'okiawa pa'asa.
8 So, nako 'o 'inomo de 'o pakeangi de
ma 'ena, ge'ena yaowakau.
9 Ma 'o nyawa gee yomau yokorago, 'ona
yakisihaga de to 'ona manga nyafisuu
ma sirete gee ma ngale koi'iwa-'iwa de
'ito-torou. 'O nyafisuu ge'ena 'o nyawaka
yakisitorou de yakisibodito.
10 Sababu 'o pipi podopokana ge'ena
'o sagala dorou ma titi. Naga munuka
'o pipi yodopokana so koyamotekuawau
nanga do-dotoko. Ge'enaka de 'ona
yakidaene 'o sangisara 'o gudai gee
manga singina ya'ogu.
11 So 'iodumu ge'ena salingou
nomasikurutika, sababu ngona ge'ena
to ma Jo'oungu ma Dutu 'awi rongamoi.

Nomariwo nodadi 'o nyawa 'iloa-loa
ma Jo'oungu ma Dutu wi bionoka,
nogilaongo ma Jo'oungu ma Dutuka,
nongaku ma Kristusika, nakidora 'o
nyawa-nyawa, notongosono 'o sangisara
ma sigoronaka, de ni singina 'ima'ai.
12 Nomariwo nosigou-gounguku 'ani
ngo-ngakuoka matero kanotandingi
la namake 'o parasengi ge'ena la 'o
'ahu 'ika-kakali. Ma ngale ge'enau
ma Jo'oungu ma Dutu woni'asoko ma
'orasi ngona nomangaku 'o nyawa
manga gudai manga bionoka 'ato ngona
nongaku ma Kristusika.
13 De ma 'orasi ne'ena, ma Jo'oungu
ma Dutu gee wosi'ahu-'ahu 'o sagala
moi-moi 'awi bionoka, de mita ma
Kristus Yesus gee 'awi sakisii 'iti-tiai 'o
Pontius Pilatusika 'awi bionoka, ngoi
tosuloko, ge'ena la:
14 Namoteke 'o besesongo 'iodumu
ge'ena ka ma eta ma 'uwa 'ikurangi
sigado ma wange nanga Jou Yesus
Kristus woboali.
15 'Awi bo-boa ge'ena dua ma Jo'oungu
ma Dutu ma sirete wositantuu ma
'orasi yadae-daenuku. 'Unau ge'ena
woku-kuasa, 'una woamoko, 'o sagala

koana manga Koana, de 'o tua-tuangi
manga Jou.
16 Ka 'una duga koidadiwa 'o songene
wikuasa; 'una wo'ahu 'o cahaya ma
sigoronaka gee nago'ona bato koidadiwa
yasori. 'O nyawa ka moi ma koma'iwasi
wimake, bolo koidadiwa wimake.
'Unakau 'o horomati de 'o kuasa
kaisi'ado-'adonika! 'Amin. Koge'enau.
17 'O nyawa yokaya-kayaka 'o duniaka
ne'ena, salingou nakisitiari la 'uwa
yomaie de 'uwa yomasinganono 'okia
sonaaka gee kaiisangoka, 'isoka
manga harataaka. 'Ona salingou
yomasinganono ma Jo'oungu ma Dutuka
gee koitoa-toakuwa 'okia sonaa moi-moi
wonakula-kula la posanangi.
18 De salingou posironga 'o gudai
yadiai gee 'isure-sure, de yoduaka 'o
nyawaka yakiriwo de manga singina
'isure-sure, de 'okia naga 'onaka ge'ena
yakisibula-bula 'o nyawaka.
19 De ge'ena 'ona yomadolomu 'o
haratαa gee 'imadadi ma titi yaowa-owa
ma ngale ma du'uruoka. Ma sababu
ge'enau 'ona 'asa yamake 'o 'ahu
kaisi'ado-'adonika, ge'ena la 'o 'ahu ma
dutu.

20 Timotius! 'Okia naga gee ma Jo'oungu
ma Dutu wosito-togumokau ngonaka,
ge'ena salingou nakalesangi nosidi-diai.
'Uwa nosigisenika 'o jarita gee ma faedaa
koi'iwa-'iwa, de gee yomakakaributu
'okia naga koiti-tiaiwa 'ena yosironga "'O
do-dotoko ma owa".
21 De sababu naga munuka
yamotekokau 'o do-dotoko ge'ena,
so yoisangokau 'o do-dotoko 'iti-tiaioka.
Tanu ma Jou winisibarakati, 'Esa moi
riaka dododo. Ngoi 'o Paulus, tinitabea!

2 Timotius

1 [1] Timotius, ngona matero ka 'ai
ngowaka ma dutu tonisiboso-bosono!
Ngoi 'o Paulus tolefo 'o surati ne'ena
ngonaka. Toga'asoko la 'o barakati,
'o simara'ai de 'o singina ma sanangi
nanga Dea ma Jo'oungu ma Dutuno de
nanga Jou ma Kristus Yesusino naga
de de ngona. De ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi mau, ngoi 'igoraka todadi ma
Kristus Yesus 'awi su-suloko, de 'isuloko
tosihabari 'o 'ahu gee ma Jo'oungu
ma Dutu wosijajiokau. 'O 'ahu ge'ena
ngone pamake sababu pomarimoi de ma
Kristus Yesus.
[2] (1:1)
[3] Ngoi to'amalaha ma Jo'oungu ma
Dutuka gee towile-leleani de 'ai singina
'iti-tiai de 'itebi-tebini, 'isoka gee ma
sira 'ai edete de 'ai dotumu. Ngoi
tininganonino ma noimi kaitaurika
to'amalaha ma Jo'oungu ma Dutuka 'ai
lahidoaka 'o wange de 'o obiri.
[4] Ngoi tonganonino 'ani singina 'isusa
nosigari-gari. Ge'enau so ngoi tomau

pomakamakeli de de ngona la tomorene
ma gou-goungu.
5 Ngoi tonganonie 'ani ngo-ngaku gee
nosigou-gounguku ma Kristusika, 'isoka
'ani edete ngo Lois de ni 'esa ngo Eunike
manga ngo-ngaku. De ngoi tamaoku
ngona mita nongaku koge'enali.
6 Sababu ge'ena ngoi tonisinganono ma
ngale 'isikuata la 'iwango 'o co-catu gee
ma Jo'oungu ma Dutu wonikulaka ma
'orasi 'ai giama tonidetedene.
7 Sababu 'o Ngomasa gee ma Jo'oungu
ma Dutu wonakulano, ge'ena bukangi la
'inadiai ngone 'inamodo-modongo, ma
'ena 'inasikuata, 'ina'omanga de 'o dora,
de 'idadi poma'aturu.
8 Sababu ge'ena 'uwa nimaeke
niosikademo 'o nyawaka ma ngale nanga
Jou, de 'uwa nimaeke mita ma ngale
ngoi, gee 'ibui sababu 'una. Ma 'ena
salingou ngona de 'o guata ma Jo'oungu
ma Dutuno nosangisara mita ma ngale
'o Habari ma Owa ge'ena.
9 Ma Jo'oungu ma Dutu wonasilaha de
wonairikokau podadi to 'una ma sirete
'awi kawasa. Ge'ena 'uwa pongose
'ato sababu to ngone nanga di-diai.
Ma 'ena ka to 'una ma sirete 'awi mau

de 'awi singina ma sure. 'Una wokula
'awi singina ma 'ofi ma ngekomo ma
Kristus Yesus ka 'o dunia ne'ena ma
koisidadikuwasi.
10 Ma ne'ena 'awi singina ma 'ofi ge'ena
wosiwaiti de nanga Ro-riwo Wonasilaha-
laha gu'una woboa 'o duniano, ge'ena
la ma Kristus Yesus. 'O Yesus wadiai 'o
songene ma pareta koimado-do'oawau,
de wo'asa 'o 'ahu kaisi'ado-'adonika, ma
ngekomo 'o Habari ma Owa.
11 Ma ngale 'isitotara 'o Habari ma Owa
ge'ena, ma Jo'oungu ma Dutu woigoraka
todadi 'o su-suloko de todoto-dotoko.
12 Ge'enau so ngoi todingidaa. Ma ngoi
tatapu tongaku, sababu ngoi tanako
ma gou-goungu, nagu'una gee ngoi
towingaku-ngaku. Ngoi tanako 'okia
naga gee woisito-togumokau ngoino. De
ngoi tongaku 'iti-tiai 'una wa'akunu mita
wajaga sigado 'o 'orasi ma do-dogumu.
13 Namoteke nosigou-goungu 'o
do-dotoko 'iti-tiai gee tonikulakau
ngonaka. De salingou nomasiga-gao 'o
ngo-ngakuka de 'o doraka gee 'imadadi
to ngoneu nanga rongamoi sababu
pomarimoi de ma Kristus Yesus.

14 'O Ngomasa 'Itebi-tebini naga
ngonaka. So de to 'ena ma guata, ngona
salingou napaliara nosidi-diai 'o do-
dotoko 'iti-tiai gee 'iba-baraguna, gee ma
Jo'oungu ma Dutu wonisito-togumokau
ngonaka.
15 Ngona nanako, 'o nyawa 'o Asia ma
daeraaka gee yoodumu 'imadakau ngoi,
de 'o Figelus de 'o Hermogenes mita.
16 Ma 'o Onesiforus 'awi woa ma dodaku
ma muruou naga 'ai singina yosikuata.
Tanu ma Jo'oungu ma Dutu wosidumutu
'awi dora 'onaka. Ngaro ngoi 'o bui ma
dodaka ma 'o Onesiforus kowimaekuwa
woilega.
17 Gee 'o Romaka wototarika, de 'una
womadononuku sigado mimakamakeka.
18 De ngona nanako 'o Efesusoka 'una
ma gudai woiriwo. Tanu 'o simara'ai
wamake ma Jouno gee 'o nyawa 'iodumu
Wahakimi ma Wangeka.

2 1 Timotius, matero ka 'ai ngowaka
ma dutu! Tanu ngona 'idadi nokuata
de ma Kristus Yesus wi simara'ai gee
wonakulakau ngoneno, sababu ngone
pomarimoi de de 'una.
2 'O do-dotoko gee ma sira no'isenokau
tosidotoko 'o nyawa yoku-kudai manga

bionoka, salingou nakisito-togumu 'o
nyawa-nyawaka gee 'idadi nakingaku de
yobarija yosidotoko 'o nyawa 'ireguka.
3 Matero ka 'o solodado ma owa
wimoi wosabari 'o sangisara wamoku,
koge'enali mita gee ma Kristus
Yesus wonileleani ge'ena, salingou
notongosono 'o sangisara namoku.
4 'O solodado wimoi nako wokudotiosi,
ge'ena dua kowakalesanguawasi 'o
manarama 'iregu. Sababu womau la 'awi
kapita wi singina 'isanangi.
5 Kogee wimoi woowa-owara
yomakarebese ma ngale 'o parasengi
wononu, ge'ena salingou wodomoteke to
'ena ma 'atorangi 'iodumu.
6 Wopai-pairi wimoi gee womanarama
wosiga-gangela, ge'ena yadaene
salingou 'una 'isira wa'ese ma hasili.
7 Natibangi nosidi-diai 'okia naga gee
tosidemokau, sababu ma Jou 'asa
woniriwo la 'idadi nasahe 'iodumu
ge'ena.
8 Nosi-singina naneda: 'O Habari ma
Owa gee tositota-totara ge'ena la ma
Yesus Kristus gee 'awi 'asali 'o Dautino,
'unau ge'ena ngaro wosongenokau ma
kawomomiokali.

9 Sababu 'o Habari ma Owau ge'ena
tositotara, so ngoi tosangisara sigado
'ipusuku 'isoka woti-tingkai wimoi.
Ma ma Jo'oungu ma Dutu 'awi demo
koidadiwa yapusuku.
10 Ma sababu ge'enau so ngoi
totongosono tamoku 'iodumu ge'ena ma
ngale 'o nyawa-nyawa gee ma Jo'oungu
ma Dutu wakiirikokau, la yakiriwo
yakisilaha ma ngekomo ma Kristus Yesus
de yo'ahu de de 'una 'o ngii 'isure-sureka
ge'ena kaisi'ado-'adonika.
11 Posironga 'itiaioka 'o demo ne'ena,
"Nako ngone pomasidosongenokau de
de 'una, ngone 'asa powango mita de de
'una.
12 Nako ngone potongosono pamoku
'o sangisara 'itu-tubuso, ge'ena ngone
'asa popareta de de 'una. Nako ngone
pongose 'ato kopowinakowa, ge'ena 'una
mita 'asa wongose 'ato kowonanakowa.
13 Ngaro ngone kopowisingounuwa,
ma 'una kowonamadawa, sababu 'una
koidadiwa wadiai gee koimakadaenuwa
de to 'una 'awi gokoie."
14 Salingou nakisingano-nganono
'o nyawa-nyawaka ma ngale 'iodumu
ne'ena. Ma Jo'oungu ma Dutu wi bionoka,

nakidongoseka la 'uwa yomakaributu 'o
demo-demo ma ngale. Sababu ge'ena
ma faedaa koi'iwa, so duga ka 'o nyawa
yosigise-gisene gee manga singina
'iruahe.
15 Tanu ngona nomariwo nosigou-
goungu la ma Jo'oungu ma Dutu
woningaku ngona ge'ena gee 'idadi
nomanarama ma ngale 'una. Nomariwo
la 'uwa nimaeke ma ngale to ngona
ni manarama, la 'ena nosidotoko
yadae-daene 'o do-dotoko gee 'iti-tiai
ma Jo'oungu ma Dutuno.
16 Nomasikurutu 'o sagala jarita
gee ma faedaa koi'iwa-'iwa, de gee
wisiti-tingoono ma Jo'oungu ma Dutu. 'O
jarita koge'ena-'ena duga ka 'o nyawa
manga dingkai yodofoloi.
17 To 'ona manga do-dotoko 'itagi 'isoka
'o panyake 'o geresi. 'Onaka naga ge'ena
'o Himeneus de 'o Filetus mita.
18 'Ona yosimodiokau 'o do-dotoko
'iti-tiai, de yaruahe 'o nyawa munuka
manga ngo-ngaku. 'Ona yongose 'ato
yosonge-songenokau yomomikoli ge'ena
'idadiokau.
19 Ma ma ba-bangini ma guata gee
ma Jo'oungu ma Dutu wodiaiku,

koya'akunuwa yatorou. Ge'ena ma
dekuoka 'isilefoka konee, "Ma Jou
wakinako to 'una 'awi nyawa. De 'o
nyawa gee yongose 'ato 'ona yo'ahu de
ma Jou, 'ona salingou yomaogoro yodiai
'o dorou."
20 'O woa 'iamo-amoko ma dodaka,
naga ma kia sonaa 'i'ini-'inioka. Naga
munuka 'o saaka bolo 'o guraci yadiaiku,
de naga mita 'o gota bolo 'o tonaka
'isai-saiti yadiaiku. Naga munuka yapake
gee ma 'orasi 'o nyawa yola-laagomo
yoboa, de munukali ge'ena ka ma woa
ma dutu yapake 'o wange 'isinoi-noimi.
21 'O nyawa yomasikurutu 'o sagala
dorouoka, 'ona ge'ena 'isoka 'o sude
'itero-tero so yakipake 'o manarama
'isure-sureka. 'Ona 'isoka 'o sude
'itebi-tebini gee yatingaikau ma ngale
manga tuangi ma sirete wapake. So
'ona ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
wakisito-togumokau yakipake naga 'o
sagala manaramoka gee ma Jo'oungu
ma Dutu wodua-duaka.
22 Nomasikurutu 'o nyawa ma goo-goo
manga du-duaika. Nomariwo ma ngale
no'ahu moteke ma Jo'oungu ma Dutu
wi mau, nosingounu 'awi do-dotoko de

nakidora 'o nyawa-nyawaka, de 'ani
singina 'iriidi. No'ahu koge'ena de 'o
nyawa gee yomasigaso-gasoko ma Jouka
de manga singina 'itebi-tebini.
23 'Uwa nomado-domoteke 'o nyawa
yohaga-haga yomakakaba-baili, 'ona
ge'ena kokiawa yanako. Ngona nanako,
'iodumu ge'ena duga kaimadadi 'o
gangamo.
24 'O nyawa gee yomanarama ma
ngale ma Jo'oungu ma Dutu wileleani
koyadaenuwa yotabangamo. 'Ona
salingou manga singina 'itero 'o nyawa
'iodumika. 'Ona salingou yodadi 'o guru
yaowa-owa de manga sabari 'iamoko.
25 'Ona salingou de manga singina
'ima-ma'ai yakidotoko 'o nyawa gee
yomalawa-lawani sababu poilia ma
Jo'oungu ma Dutu wakikula 'o 'orasi ma
ngale yomaogoro 'o sowono yodiai de
yasahe 'o do-dotoko 'iti-tiai.
26 De ma ngekomo ge'ena, 'ona 'idadi
yomanakoli de yosupu 'o Tokata ma
Koana ma paretaka gee yakitagokino de
yakipakisaa yamoteke to 'ena ma mau.
3 1 Nosi-singina naneda: 'O wange ma
du-du'uruoka dua 'o susa 'o gudai.

2 'O nyawa 'asa yosilamo-lamo ka
to 'ona ma sirete manga roesino, ka
'o pipiou yodopokana, 'o gedenge
de manga demo-demo kadakuino.
'Ona yoduaka 'o nyawa yasela-sela,
yakidukuata 'o balusika, koyanakowa
yo'amalaha, de yodu'uduku 'okia sonaa
gee ma Jo'oungu ma Dutu wodua-duaka.
3 'Ona yooluku yakidora 'o nyawaka,
yooluku yakisipidili 'o nyawa manga
sowono, 'ona yoduaka yodiai 'o nyawa
manga ronga ma dorou, yomarofu-
rofu, yotabangamo, de koyoduakuwa
yaowa-owa.
4 'Ona yoduaka yobadingaka, yomaie-
ie, de yomatibangi koikurutuwa. 'Ona
'ifoloi yoduaka 'o dunia ma sanangi de
kowimotekuwa ma Jo'oungu ma Dutu.
5 Ngaro pakimakeka ma Jo'oungu
ma Dutuka wisuba-suba, ma 'ona
kowingakuwa de yaitomo 'awi pareta.
'Uwa niakiduarika 'o nyawa-nyawa
koge'ena.
6 Naga 'onaka gee munuka
yowosangokau 'o woa-woaka de
yaki'akunokau 'o nge-ngeweka gee
yohaga-haga, gee manga sowono

posironga ma amooka, de 'o nyafisuu
'i'ini-'inioka yakiparetano.
7 'O nge-ngeweka go'ona kaitaurika
yomaga'asoko la nago'ona bato
yakidotoko, ma koma'iwa yasahe 'o
do-dotoko 'iti-tiai gee ma Jo'oungu ma
Dutuno.
8 'Isoka ma sira 'o Yanes de 'o Yambres
yomalawani 'o Musaka, koge'enali mita 'o
guru-guru ma ngeluku go'ona yalawani
'o do-dotoko ma Jo'oungu ma Dutuno.
To 'ona manga di-dibangi de manga
ngo-ngaku 'itorouokau.
9 Ngaro koge'ena ma to 'ona manga
manarama ge'ena dua koisigilawau,
sababu 'o nyawa 'iodumu 'asa yanako to
'ona manga haga-haga, 'isoka 'o Yanes
de 'o Yambres.
10 Ma ngona namoteokau to ngoi 'ai
do-dotoko, 'ai gokoie de 'ai gogeruku,
de 'ai 'ahu ma dumutu. Ngona ma sirete
namakekau kokia ngoi tongaku ma
gou-goungu ma Yesus Kristusika de
takidora 'o nyawa-nyawa. Ngona nanako
mita 'ai sabari 'iamoko de totongosono.
11 Ngona namakekau ngoi 'isikisaa de
tosangisara. Ngona nakokinako 'okia
naga 'idadi ngoioka 'o Antiokhiaka, 'o

Ikoniumoka, de 'o Listraka. De ngona
nanakokau 'ai sangisara 'iodumu! Duga
ma Jou woiriwo woisipidilokau ge'ena
'iodumoka.
12 Ma goungu 'o nyawa 'iodumu gee
yomau manga 'ahu 'itebini de yomarimoi
de ma Kristus Yesus, 'asa yakisikisaa,
13 'ena 'o nyawa gee yoti-tingkai de gee
yosihaga-haga 'asa kayodofoloi monga
yotingkai. 'Ona yosihaga 'o nyawa 'iregu
'ena 'ona mita yakisihaga.
14 Ma ngona Timotius, salingou
nomasiga-gao ma gou-goungu 'o
do-dotoko 'iti-tiaika gee nisidotokokau
de gee nakokingakuokau, sababu ngona
nanakokau gee nago'ona nidoto-dotoko.
15 De salingou nosi-singina gee ngona
ka 'o ngowakosi 'ena nanakokau 'o
Buku 'Itebi-tebini. 'O Buku 'Itebi-tebini
ge'ena nisibarija so nasahe ma ngale
ma Jo'oungu ma Dutu wonisilaha ma
ngekomo nongaku ma Kristus Yesusika.
16 'Iodumu gee 'isilefo-lefoku 'o Buku
'Itebi-tebinoka, ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutuoka de yaino, de ma faedaa ma
ngale 'isidotoko 'iti-tiai, 'isidawanono
de 'isikadiai gee koiti-tiaiwasi, de

yakidotoko 'o nyawa la yo'ahu moteke
ma Jo'oungu ma Dutu wi mau.
17 De ma Buku 'Itebi-tebini ge'ena, 'o
nyawa gee wileleani ma Jo'oungu ma
Dutu 'idadi yakisitototomo ma ngale 'o
sagala manarama yaowa-owa.

4

1 Ma Kristus Yesus 'asa woboali 'o
duniano ne'ena ma ngale wakihakimi
de wabalasi 'o nyawa kayowango-
wangosi de yosonge-songenokau manga
di-diai 'ito-torou de yaowa-owa. De
'una 'asa wopareta ma ngale wokoana.
Ge'enau so ma Jo'oungu ma Dutu de
ma Kristus Yesus manga bionoka, ngoi
toga'asoko tosigou-goungu nginika,
ge'ena la:
2 Ngona salingou nositotara 'o habari
ma Jo'oungu ma Dutuno. Salingou
nomadudu-duanga la kaitaurika
nositotara 'o habari ge'ena ngaro
'o nyawa yooluku yosigisene bolo
yosigisene. Nakitawanono de nosikadiai
gee koiti-tiaiwasi de 'o nyawa manga
singina nosikuata. Nakisidemo 'onaka
'okia naga salingou 'ona yadiai de 'ani
sabari 'iamoko gee ma 'orasi nakidotoko.
3 Sababu dua 'asa ma 'orasi ya'adono,
'o nyawa 'asa koyamotekuawau 'o do-

dotoko 'iti-tiai. Ma 'ona 'asa yamoteke
ka to 'ona ma sirete manga mau, de
yomadolomu 'o guru yaku-kudaino la
yakidotoko 'okia sonaa gee yo'isenika
'isa-sanangi.
4 'Ona 'asa yomatopongonoka gee
'iti-tiaika, ma dua 'asa yosigisene 'o
jarita ma so-somoaka.
5 Ngaro 'o susa de 'o sangisara bolo
'o sanangi ma sigoronaka ma ngona
salingou nomasidiaino. Notongosono
'o sangisaraka, nadiai 'ani manarama
nositota-totara 'o Habari ma Owa,
de nosidagi nosidi-diai 'iso de ni
manaramou ge'ena la ma Jo'oungu ma
Dutu wonileleani.
6 Ma ngale ngoi ne'ena, koito'ingowau
de tosongenou la 'ai 'ahu tokula 'imadadi
'o su-suba ma Jo'oungu ma Dutuka. Ngoi
rekeni tamadaka 'o dunia ne'ena.
7 Ngoi tamotekokau totandingi tosigou-
gounguku, de ta'adononinou ma gare ma
do-dogumoka. Ngoi kotomasimadawa de
ma Kristus sigado ma do-dogumika.
8 De ma 'orasi ne'ena, gee tomada-
dagakunu ma parasengi 'ida-damaau
ngoi. 'O 'orasi ma do-dogumoka, ma
Jou 'o hakimi woloa-loa gu'una 'asa

woikula 'o parasengi ge'ena, sababu ngoi
to'ahu mimakasanangi de ma Jo'oungu
ma Dutu. De duga ka ngoiwa 'asa
tamake 'o parasengi ge'ena, ma mita
'o nyawa 'iodumu gee yoda-dadanu de
yodua-duaka ma Jou 'awi bo-boa.
9 Nomariwo la nomataino ngoino,
10 sababu 'o Demas woidoowarukou
ngano wosi-singina 'o dunia ne'ena. 'Una
wotagiokau 'o Tesalonikaka. 'O Kreskes
wotagiokau 'o Galatiaka, de 'o Titus 'una
'o Dalmatiaka.
11 Ka 'o Lukasou duga naga de de ngoi.
Woni'asokino 'o Markus de woni'asano
nimatuonino, sababu 'una 'idadi 'ai
manarama wariwo.
12 Ngoi towisulokokau 'o Tikhikus 'o
Efesusika.
13 Gee naino de na'asano 'ai baju 'o
'alo ma da-datoko, gee tamadaku 'o
Karpus wi woaka 'o Troasoka. De mita
na'asano 'o buku-buku gee 'ipe-peleleno
'o haewani ma kai yadi-diaiku.
14 'O Aleksander, 'o tambaga wodi-diai
gu'una, wodiaiokau 'o hali 'ito-torou
ngoino. Ma Jou 'asa wosikilioro 'unaka
moteke to 'una 'awi di-diai.

15 Ngona ma sirete salingou nomasitiari
'unaka sababu 'una posironga
wodu'udukuoka to ngone nanga
do-dotoko.
16 Gee ngoi tomadasango ma di-
disiraka, komoiwa moi 'isiboa. 'Ona
yoodumu 'idoowara. Tanu ma Jo'oungu
ma Dutu 'uwa wakisisisowono ne'ena ma
halioka!
17 Duga ma Jo'oungu ma Dutu
kowoimadakawa. 'Una 'ai singina
wosikuata so ma rai 'idadi ta'akunu
tosihabari 'o Habari ma Owa 'iodumu
ge'ena, la ko 'o Yahudiokawa ma nyawa
yoodumu yokoki'isene. De ngaro rekeni
tosongenoka ma ma Jo'oungu ma Dutu
woiriwo woisipidili.
18 Ma goungu ma Jou dua 'asa woisipidili
naga 'o sagala niati 'ito-torouoka gee
ngoino 'itaari. Dua 'asa koido'oawa
'una woi'asa 'awi pareta ma ngiika
'o sorogaaka. Tanu 'o nyawa-nyawa
wisikokiarene 'una kaisi'ado-'adonika.
'Amin. Koge'enau.
19 'Ai tabea nositotara ngo Priskilaka de
'o Akwilaka, de 'o Onesiforus 'awi woa
ma dodaku.

20 'O Erastus wogo-gogere 'o
Korintusoka, de 'o Trofimus towimadaku
'o Miletusoka wigogamuku.
21 Nomariwo de ma goungu la
koya'adonuawasi 'o 'alo ma 'orasi 'ena
noboakau ne'enano. 'O Ebulus, 'o Pudes,
'o Linus, 'o ngo Klaudia de nanga riaka
dodoto yoodumu gee ka 'o ngo-ngaku
moi manga tabea yosidingoto nginika.
22 Tanu ma Jou naga de de ngona, de
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi simara'ai
naga de de ngini nioodumu 'Esa moi!
Ngoi 'o Paulus, tinitabea!

Titus

1 [1] Ngoi 'o Paulus, ngoi ne'ena towile-
leleani ma Jo'oungu ma Dutu de
mita ngoi ne'ena ma Yesus Kristus 'awi
su-suloko. Ngoi 'isuloko takiriwo ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umati la 'ifoloiosi
yongaku de yasahe 'o do-dotoko 'iti-tiai
ma ngale ma Kristus. 'O do-dotoko
ge'ena 'asa yakisi'asa ma ngale yo'ahu
moteke ma Jo'oungu ma Dutu 'awi mau.
[2] Ma do-dotoko ge'ena ma dumutu ma
ngale pongano-nganonou 'ato ngone
'asa padawongo 'o 'ahu 'ika-kakali. Ma
Jo'oungu ma Dutu wonasijajiokau 'o 'ahu
ge'ena ka 'o dunia ma koisidadiwasi, de
'una ge'ena kowoelu-elukuwa.
[3] Gee ma 'orasi ya'adono ma Jo'oungu
ma Dutu wositotara 'awi demo ma
ngekomo ngoi tosihabari 'o Habari ma
Owa gee woisito-togumokau ngoino, de
ngoi tosihabari moteke ma Jo'oungu ma
Dutu wonasilaha-laha 'awi pareta.
[4] Ngoi tolefo 'o surati ne'ena tositago-
tago ngonaka Titus, ngona ge'ena
ma gou-goungu matero ka to ngoi

'ai ngowaka, sababu ngona de ngoi
pongakuokau ma Kristusika. Toga-
ga'asoko la tanu nanga Dea ma Jo'oungu
ma Dutu de ma Kristus Yesus ma Koana
Wonasilaha-laha, nikula 'o co-catu de 'o
sanangi.
5 Ngoi tonimadaku 'o Kreta ma puloka,
ma dumutu la ngona na'aturu 'okia
naga gee salingou nosi'aturosi, de
nakigoraka 'o jamati ma balu-balusu 'o
kota 'isinoimika. De nongano-nganono
'ai do-dotoko naneda:
6 'O jamati ma balusu moi ge'ena
koidadiwa de manga ronga ma
dorouoka; 'ona salingou manga
wekata ka 'o ngai moioka; manga
ngowa-ngowaka salingou yongakuokau
ma Kristusika de 'uwa gee yo'ahu
kaitimaronga de koyosingou-ngounuwa.
7 'O jamati yosilega-lega ge'ena 'o
nyawa gee ya'atu-'aturu ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi manarama, 'ona koidadiwa
de manga ronga ma dorouoka. 'Ona
koidadiwa yomaie-ie bolo yotabangamo,
bolo yakitaba'eto, bolo yoduaka 'o
gadutuku, bolo 'o pipi yodo-dopokana.
8 'Ona salingou yoduaka 'o nyawa
yakidawongo manga woaka, yoduaka 'o

hali yaowa-owa, manga nyafisuu 'idadi
yatahani, yoloa, manga 'ahu 'itebini de
yanako yo'aturu manga 'ahuoka.
9 'Ona salingou yomasiga-gao ma gou-
goungu 'o do-dotoika gee 'idadi pangaku,
'isoka gee 'onaka yakisidotokokau. De
ge'enau 'ona ya'akunu 'o nyawa
yakidongose moteke 'o do-dotoko gee
'iti-tiai, de yosidumutu 'o nyawa gee 'o
do-dotoko 'iti-tiai yalawa-lawani manga
sala.
10 Sababu 'o nyawa manga gudai
yoduaka yomalawani 'o jamati ma
balu-balusika, 'ifoloi godagee 'o suna ma
'atorangi yamote-moteke. 'Ona yosihaga
'o nyawa 'ireguka de to 'ona manga
ngeluku.
11 'O nyawa koge'ena-'ena ge'ena
salingou pakisuloko yomaogoro
yodotoko, sababu 'ona yaruahe 'o nyawa
'o woa 'o gudaiou de 'o do-dotoko
gee koyada-daenuwa. 'Ona yadiai
koge'ena, ge'ena duga kayomau 'o
pipi yomadamake gee ma ngekomo
posironga podamaeoka!
12 Wimoi gee 'ona yosironga manga
nabii, 'awi 'asali 'o Kretano mita
wongosekau 'ato, "'O Kreta ma nyawa-

nyawa yoduaka yoeluku, 'ona 'isoka 'o
haewani 'iti-tingkai, yato-topokana de
yate-tebeturu."
13 'Okia naga gee 'o nabii gu'una
wosidemo-demo ge'ena ma goungu.
Ge'enau so ngona salingou nakitawanono
nakikua-kuata, la 'ona tatapu yomasiga-
gao 'o do-dotoko 'iti-tiaika.
14 De 'uwau yomasiga-gao 'o Yahudioka
manga jarita dongenika bolo 'o sagala
'atorangi gee ka 'o nyawa yodi-diaiku,
gee yaito-itomo 'o do-dotoko 'iti-tiai.
15 Gee 'o nyawa manga singina
'itebi-tebini, 'ona ge'ena yamaoku 'okia
sonaa moi-moi ge'ena 'itebini. Ma gee 'o
nyawa manga di-dibangi 'imedi-mediri
de manga ngo-ngaku ma Kristusika
koi'iwa, 'ona ko 'okiawa moi yamaoku
'itebini, sababu to 'ona manga di-dibangi
de manga singina koitebinuwa!
16 'Ona yongose 'ato ma Jo'oungu ma
Dutu winako, 'ena momongo manga
manaramoka 'isidumutu 'ato 'ona
kowinakowa. Ma Jo'oungu ma Dutu
waki'emono 'o nyawa koge'ena. 'Ona
koyosingou-ngounuwa de koya'akunuwa
yadiai 'o kianikia yaowa-owa.

2 [1] Ma ngona Titus, ngona salingou
nosidotoko 'o do-dotoko yadae-
daene.
[2] Nakidongose 'o nau-naurika gee
yope-perekiokau 'ato 'ona salingou
ya'akunu manga nyafisuu yatahani,
yobarija de yo'ahu gee yadaene 'o nyawa
yakihoromati. Mita 'ona salingou tatapu
yongaku ma Kristusika, yakidora 'o
nyawaka de yotongosono 'o sangisara
ma sigoronaka.
[3] Koge'enali mita salingou nakidongose
'o nge-ngeweka gee yope-perekiokau,
la to 'ona manga gokoie salingou 'isoka
kokia naga 'o nyawa gee yo'ahu duga
ka ma Jou wileleani. 'Ona koidadiwa
yakisigurubungu 'o nyawa 'iregu, de
'uwa yodopokana 'o daluku ma gosaka.
'Ona salingou yosidotoko 'o gokoie
yaowa-owa.
[4] La de ge'ena 'ona 'idadi yakidotoko
'o nge-ngeweka gee koyope-perekiwasi
la yosibosono manga rokata de manga
ngowa-ngowaka,
[5] yo'ahu yobarija, yo'ahu 'itebini, manga
singina 'isure, de ya'akunu ya'aturu
'isure-sure manga woa ma dodaku, de
mita yosingou-ngounu manga rokatika.

De ge'enau komoiwa 'idadi yosito-torou
'o habari ma Jo'oungu ma Dutuno.
6 Koge'enali mita nakidongose 'o nyawa
ma goo-gooka 'o nau-nauru, la 'ona
yobarija naga 'o sagala moi-moika ma
ngale ya'akunu ya'aturu manga 'ahu de
'idadi yatahani manga nyafisuu.
7 Naga 'o sagala moi-moioka ngona
salingou 'ani di-diai yaowa-owa la 'o
nyawa ma goo-gooka 'o nau-nauru
'idadi yomaduru ngonaka. Nako
ngona nodotoko, salingou noloa de
nosigou-gounguku.
8 Napake 'o demo-demo de ma
faedaaka de yadae-daene, la 'o nyawa
gee konido-domotekuwa ngonaka 'asa
yakimaeke sababu 'ona ka moi ma
koyamakewa 'okia sonaa 'ito-torou
podiai, so koyosigurubunguwa 'ato
nanga di-diai 'itorou.
9 'O yongo-yongosi salingou yosigisene
manga tuangika, de yasanangi manga
tuangi 'awi singina naga 'o sagala
moi-moioka, de koidadiwa yakiributu,
10 bolo yotosiki. Salingou kaitaurika
yosidumutu 'ato 'ona manga jako yaowa
de yosingounu, la de to 'ona manga
jako ge'ena 'o nyawa yosiarene 'o

do-dotoko ma ngale ma Jo'oungu ma
Dutu wonasilaha-laha.
11 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu
wosidumutokau 'awi singina ma sure ma
ngale wosilaha 'o nyawa 'iodumu.
12 Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi singina
ma sure ge'ena 'inadotoko la 'uwau
po'ahu 'imakatilikutu de ma Jo'oungu
ma Dutu wi mau, de kopamotekuwa 'o
dunia ma nyafisuu, pobarija pa'aturu
nanga 'ahu de nanga nyafisuu patahani,
nanga singina 'itiai, de posingounu ma
Jo'oungu ma Dutuka.
13 Ma 'orasi ne'ena ngone poda-dadanu
'o Wange gee ngone pongano-nganonou,
ge'ena ma Wange 'o nyawa 'o duniaka
'asa yamake ma Yesus Kristus 'awi
kumati. 'Una ge'ena la ma Jo'oungu
ma Dutu gee 'awi kuasa ma batingi
koi'iwa, de to ngone nanga Koana
Wonasilaha-laha.
14 'Una womasisarakani wosongene
ma ngale wonariwo wonasipidili 'o
sagala dorouoka. De wonadiai 'o 'umati
'itebi-tebini de 'idadi ka to 'unau wi
rongamoi gee poma-magae podiai
yaowa-owa.

15 De 'o hak ma Jo'oungu ma Dutuoka
wonikulano, nosidotoko ge'ena 'iodumu,
nakidongose de mita nakitawanono
gee nisigise-gisene go'ona. De ka 'o
nyawa moi ma 'uwa nakisimadaka
koyokalesanguwa 'okia naga gee
nosidoto-dotoko.

3 1 Salingou kaitaurika nakisingano-
nganono 'o jamati 'isinoimika,
la yaki'isene 'o pamaretaka de 'o
koa-koanika, de yamoteke 'okia sonaa
yaowa-owa 'iodumu.
2 Nakisidemoka la 'uwa yosigurubungu
bolo yomakangamo de nago'ona bato, la
'ena yomasidi-diai. 'Ona salingou manga
singina 'ima'ai 'o nyawa 'iodumika.
3 Sababu ma sira ngone mita pohaga-
haga, poliba, de koposingounuwa ma
Jo'oungu ma Dutuka. Ngone 'inaparetano
'o nyafisuu 'i'ini-'inioka, ngone po'ahu de
nanga niati 'ito-torou, de 'o daleana, de
'o kadu'uduku moi de moi.
4 Ngaro koge'ena ma, gee ma 'orasi
ya'adono, de ma Jo'oungu ma Dutu gee
wonasilaha-laha wosidumutu 'awi dora
de 'awi singina ma 'ofi ngoneno.
5 'Una wonasilaha, ge'ena bukangi la
ngone padiaiokau yaowa-owa, ma 'ena

sababu 'una ma sirete wonasibosono.
'Una wonasilaha ma ngekomo 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini ma manarama.
'Ena 'inadiai nanga singina 'itebini,
ge'ena la pamada nanga di-diai 'ito-torou
de positagali 'o 'ahu 'iti-tiai matero ka 'o
nyawa 'asa kayolahiruku.
6 Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngomasa
'Itebi-tebini wosiguti ngoneku
kawonakula, ma ngekomo ma Yesus
Kristus, ma Koana Wonasilaha-laha.
7 La de 'o Yesus 'awi singina ma 'ofi,
ngone pomarimoioli de ma Jo'oungu ma
Dutu de ngone pomadamake 'o 'ahu 'ika-
kakali gee ngone pongano-nganonou.
8 'O demo ge'ena 'itiai ma sala. So ngoi
tomau ngona nosimaigoungu ge'ena,
la 'o nyawa gee yongaku-ngaku ma
Jo'oungu ma Dutuka ma gou-goungu
yomariwo ma ngale yadiai 'o manarama
gee yaowa-owa de 'iba-baraguna 'o
nyawa 'iodumika.
9 Nomasikurutu 'o kaributu gee ma
faedaa koi'iwa-'iwa, 'o jarita ma ngale
'o 'asali, 'o gangamo ma ngale 'o
besesongo gee 'o Musa wositota-totara
yomaributu. Ge'ena 'iodumu ma faedaa
koi'iwa.

10 'O nyawa gee yotigi-tigi so 'o
kadi-dingaka 'idadi 'o jamatioka,
salingou nakitawanono ma modidioni,
ma nako koyomaogoruwa ge'ena 'uwau
nogiamanai de de 'ona.
11 Ngona nanako 'o nyawa koge'ena-
'ena, ge'ena posironga yolibaka. De
manga di-diai ge'ena 'isiwaiti 'ato 'ona
yosowono.
12 'O Artemas bolo 'o Tikhikus
takisulokoka yotagi ngonaka, ka gee
yototarika de notaginou ngoino 'o
Nikopolisoka, sababu ngoi 'ai singinaka
dua tomanoa kadoka sigado 'o 'alo de 'o
rato ma 'orasi 'ipasa.
13 Gee 'o Zenas 'o hukumu woba-barija
gu'una de 'o Apolos yotagi yosigila
manga do-dagi, tanu ngona nakiriwo
nosigou-gounguku la 'okia naga gee
yoparaluu manga do-dagioka ge'ena
koyakisidukuranguwa.
14 'O nyawa yongaku-ngaku salingou
yomasibiasa yodiai 'o barangi ma owa,
la 'idadi yositotomo 'okia naga gee 'o
nyawa yopa-paraluu. 'Uwa sigado 'ona
yo'ahu ma faedaa koi'iwa.
15 Nanga 'esa moi gee nongoka dau
de de ngoi, yoodumu manga tabea

yosidingoto ngonaka. Nositotara 'amia tabea nanga ma-manaika gee ka 'o ngongaku moi. Tanu ma Jou winisibarakati ngini 'Esa moi nioodumu. Ngoi 'o Paulus, tinitabea!

Filemon

1 [1] 'Esa moi Filemon minisiboso-bosono
de pomasida-damanarama positotara
'o Habari ma Owa. Ngoi 'o Paulus 'ibuika
sababu tositotara 'o Habari ma Owa
ma ngale ma Kristus Yesus. Ngoi de 'o
Timotius gee ka 'o ngo-ngaku moi de
de ngone, miosidingoto 'o surati ne'ena
ngonaka,
[2] de 'o jamatika gee yomalomu-lomu
'ani woaka. Mita nanga biranga 'o ngo
Apfiaka, de 'o Arkhipusika nanga manai
gee pomariwo-riwo pomasidamanarama.
[3] Ngomi mioga'asoko tanu ma Jo'oungu
ma Dutu to ngone nanga Dea de ma
Jou Yesus Kristus nikula 'o co-catu de 'o
singina 'isa-sanangi.
[4] Tolahidoa ma noimi 'ani ronga tangose
'Esa moi, de tokasamaowa ma Jo'oungu
ma Dutuka.
[5] Sababu to'isene ngona 'ani ngo-ngaku
'ikuata nanga Jou Yesusika, de nakidora
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umati
'iodumu.

6 Ngoi tolahidoa la 'ani dora gee
nosidumu-dumutu 'o nyawa yongaku-
ngakuka ge'ena 'idadi 'ifoloiosi 'o nyawa
yasahe ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
singina ma sure la 'asa wisiarene ma
Kristus.
7 'Esa moi Filemon, tomorene ma
de 'ai singina 'isikuata de 'ani dora
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umati
yoodumika! Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
'umati yoodumu yomorenokau sababu
ngona 'Esa moi.
8 Ngone ka 'o ngo-ngaku moi ge'ena
la pongaku-ngakuokau ma Kristus
Yesusika, ge'ena tanu kaidadi tonisuloko
ma ngale 'okia naga gee salingou nadiai.
9 Duga sababu pomakadora 'Esa moi,
so ngoi duga katoga'asoko. Ngoi ne'ena
'o balusu de ma 'orasi ne'ena 'ibuika
sababu tositotara 'o habari ma ngale ma
Kristus Yesus.
10 Ngoi 'o Paulus tositotara 'ai ga-
ga'asoko 'o ngai moi ngonaka ge'ena
la 'o Onesimus, gee matero ka to
ngoi 'ai ngowaka ma dutu, sababu
'o buioka ne'ena ngoiou towileleani
tositotara 'o habari ma ngale 'o Yesus so
wongakuokau.

11 Ma sira 'una 'awi faedaa rekeni
koi'iwa ngonaka, ma ne'ena naga de 'awi
faedaakau ka ngonakawa duga so 'ena
ngoino mita.
12 Ma 'orasi ne'ena 'una gee posironga
towisiboso-bosono gu'una towisulokokau
wolioli ngonaka.
13 Tanu tomau towitahanukosi ngoioka
ma ngale 'ani dagali, la 'una 'idadi
woiriwo kokia naga ma do'ingo ngoi
'ibuika ne'ena. Ngoi 'ibuika sababu
tosihabari 'o Habari ma Owa ma
Jo'oungu ma Dutuno.
14 Ma ngoi kotodiaiwasi 'o kianikia
nako la ngona konosimotekuawasi. Ngoi
toduaka 'ifoloi nako ngona nodiai ka de
to ngona ma sirete 'ani singina ma mau;
ngoi tooluku tonigegoto.
15 Poilia 'o Onesimus womatingaka
ngonaka 'Esa moi ka 'o 'orasi moi, la
wonimakenoli ge'ena kaisi'ado-'adonikau
ka de de 'unau.
16 Ma 'orasi ne'ena 'una ge'ena duga
ka to ngonawa 'ani gilaongo, ma 'una
'ifoloide de 'o gilaongo. 'Una ge'ena
nanga 'esa moi ka 'o ngo-ngaku moi gee
powisiboso-bosono. 'Una 'awi faedaa ma
amoko ma ngale ngoino, de 'ifoloiosi

ngonaka! 'Una 'o ro-riwo gee 'awi faedaa
ma amoko, de mita 'awi ngo-ngakuoka
ma Jouka 'isoka ngoneli.
17 De sababu ngona namaoku ngone
pomarimoi sababu ngone ka 'o ngo-
ngaku moi, ge'ena wonidawongoli 'o
Onesimus 'isoka noidawongo ngoi.
18 Nako naga de 'awi sowonoka bolo
'awi nagimi ngonaka, madaka la ngoiou
tamoku ge'ena 'iodumu.
19 Yaowa ngoiou ma sirete talefo
ne'enaka: Ngoi 'o Paulus 'asa tafangu
tatotomo. (Ma raiokau koiparaluuwau
ngoi tonisinganono 'ato ngona ma
sirete 'ani nagimi de ma 'ena ngoioka,
ge'ena la 'ani 'ahu ma sungi ma ngale
nongakuokau.)
20 Sababu ge'ena, ngone 'o 'esa moi ma
ngale ka 'o ngo-ngaku moi, bika noiriwo
'ai singina nadiai 'imorene.
21 Ngoi tolefo 'o surati ne'ena sababu
tanakokau 'ato dua nadiai 'okia naga gee
ngoi toga'asoko. De ngoi tanako ngona
'Esa moi 'asa nadiai 'ifoloika de ge'ena.
22 De tanu noiriwo nadua-duanga 'o ngii
'ani woaka ma ngale ngoi, sababu ngoi
tongano-nganono ma Jo'oungu ma Dutu
wosigisene to ngini 'Esa moi nioodumu

'ania lahidoa de woi'asa woisigilioli
nginika.
23 'O Epafras gee nongoka dau de de
ngoi miobuika sababu miositotara 'o
habari ma ngale ma Kristus Yesus, 'awi
tabea wosidingoto nginika.
24 'Ai ma-manai gee pomasida-
damanarama manga tabea yosidingoto
mita nginika, ge'ena la 'o Markus, 'o
Aristarkhus, 'o Demas de 'o Lukas.
25 Toga-ga'asoko la tanu ma Jou Yesus
Kristus winisibarakati! Ngoi 'o Paulus,
tinitabea!

Ibrani

1 [1] Ma sira ma Jo'oungu ma Dutu
ma gudai wobicara nanga edete de
nanga dotumika ma cara 'i'ini-'inioka ma
ngekomo 'o nabii-nabii.
[2] Ma ma 'orasi ne'ena ge'ena la 'o 'orasi
ma du-du'uruokau, ma Jo'oungu ma
Dutu wobicara ngoneno ma ngekomo
'awi Ngowaka. De ma ngekomo 'awi
Ngowaka nu'unau, ma Jo'oungu ma Dutu
wosidadi 'o diwanga de 'o tonaka de ma
kia sonaa 'iodumu. De ma Jo'oungu ma
Dutu wositantuuokau 'ato 'awi Ngowaka
nu'unau wapareta 'o sagala moi-moi.
[3] 'Unakau 'o nyawa yamake ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi kumati. 'Una
'awi di-diai de wi gokoie kaimatero
de ma Jo'oungu ma Dutu. 'Unau mita
wapa-paliara 'o diwanga de 'o tonaka
ne'ena de 'awi demo gee posironga
de ma kuasaka. Ma ngale 'unau so 'o
nyawa manga sowonoka yakisipidili,
ge'ena 'ipasa de womasidapareta de ma
Jo'oungu ma Dutu gee 'awi kuasa de 'awi
kumati ma batingi koi'iwa.

4 Ge'ena 'iodumu 'isidumutu 'ato 'o
Ngowaka gu'una 'ifoloi wodaduie de 'o
mala'ekati 'iodumu, de 'una wisironga
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngowaka
ge'ena ma horomati 'ifoloi 'idaduie de 'o
sagala mala'ekati.
5 Ka 'o mala'ekati moika ma koma'iwa
ma Jo'oungu ma Dutu wongose konee,
"Ngona to ngoi 'ai Ngowaka, ma 'orasi
ne'ena tosikawasa 'ato ngoi ne'ena to
ngona 'ani Dea." Ma ngale 'o mala'ekati
ka'ena naga bato, koma'iwa mita ma
Jo'oungu ma Dutu wongose konee, "Ngoi
'asa todadi to 'ena ma dea, de 'ena 'asa
'idadi to ngoi 'ai Ngowaka."
6 Ma gee ma Jo'oungu ma Dutu wisuloko
'awi Ngowaka gee wi pareta 'ifoloi
'iamoko gu'una 'o duniaku ne'ena, de
wongose konee, "'Ai mala'ekati 'iodumu,
salingou wisuba 'o Ngowaika gu'una."
7 Ma ngale 'o sagala mala'ekati, ma
Jo'oungu ma Dutu wongose konee,
"Ngoi tadiai 'ai mala'ekati gee 'ile-leleani
'iodumu 'idadi 'isoka 'o dadoko, de 'o
'uku ma lurusu."
8 Ma 'o Ngowaika gu'una ma Jo'oungu
ma Dutu wongose konee, "Ngona
ge'ena ma Jou, ngona ge'ena nokoana

kaisi'ado-'adonika de 'ani pareta ge'ena
'iloa.
9 Ngona noduaka 'o loa, de nodu'uduku
'o dorou; ge'enau so ngoi ma Jo'oungu
ma Dutu noisuba-suba tonigoraka
nodadi Koana de tonikula 'o kumati de 'o
morene 'ifoloide de 'ani ma-manai."
10 Ma Jo'oungu ma Dutu wongose mita
'awi Ngowakika, "Jou, ma sira 'o sagala
moi-moi koi'iwasi, ngonau nosidadiokau
'o dunia de 'o diwanga.
11 'Iodumu ge'ena 'asa 'iisanga, 'o dunia
de 'o diwanga 'asa 'ipereki 'isoka 'o
pakeangi so kaitorouoka; ma ngona dua
naga kaisi'ado-'adonika.
12 'O dunia de 'o diwanga ne'ena 'asa
napelele de na'umo 'isoka 'o baju gee
konaparaluuwau, de 'asa natagali de
'iregu gee ma sungi. Ma ngona dua 'asa
koma'iwa nongali de 'ani 'ahu ma batingi
koi'iwa."
13 Ka 'o mala'ekati moika ma koma'iwa
ma Jo'oungu ma Dutu wongose konee,
"Nogogeruku 'ai ginirakoka ma ngale
nopareta de de ngoi 'o ngii 'isure-sureka,
sigado 'ani musu-musu tadiai 'ani
dou ma ha-hangi ma ngale yo'isene
ngonaka."

14 Nako koge'ena de 'o sagala mala'ekati
ge'ena 'okia? 'Ena ge'ena ka 'o ngomasa
gee ma Jo'oungu ma Dutu wile-leleani
de wasulo-suloko ma ngale yakiriwo 'o
nyawa-nyawa gee 'asa yamake 'o laha.

2 1 'O Yesus 'ifoloi wodaduie de 'o
mala'ekati 'iodumu. Ge'enau so 'o
do-dotoko ma ngale ma Kristus gee
po'ise-'isenokau, salingou posigou-
gounguku paga-gao. La 'uwa sigado
ngone pamoteke 'o do-dotoko 'isowo-
sowono.
2 'O besesongo 'iodumu ma Jo'oungu
ma Dutuno gee ma sira 'o mala'ekati
'isitota-totara ge'ena 'iwaitokau 'ato
'itiai, de nago'ona koyamotekuwa bolo
koyosingounuwa, 'ona yakihukumu
moteke manga di-diai.
3 So ma raiokau ngone mita
kopa'akunuwa pomasiresene
'o hukumani ge'ena, nako
kopakalesanguwa 'o laha ma amoko ma
Jo'oungu ma Dutuno ge'ena, gee 'isira 'o
Yesus wosihabari. De 'o nyawa gee ma
di-disiraka yo'ise-'isene yosidumutokau
ngoneno 'ato ge'ena 'itiai.
4 'Asa de ma Jo'oungu ma Dutu mita
wosikuata 'o nyawa go'ona manga

sakisii, ma ngekomo yodiai 'o no-nako
'ihera-herangi de 'okia sonaa kobiasawa
so 'o nyawa kayohera-herangi 'ato ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi kuasa 'iamoko ma
sala. De ma ngekomo 'ona ma Jo'oungu
ma Dutu wosibula-bula 'o co-catu 'o
Ngomasa 'Itebi-tebinino moteke to 'ena
ma mau.
5 'O sagala mala'ekati koimadamakewa
'o kuasa ma Jo'oungu ma Dutuno ma
ngale yapareta 'o Dunia ma Sungioka,
ge'ena la 'o dunia gee ma 'orasi ne'ena
ngone posidemo-demo.
6 Naga 'o Buku 'Itebi-tebini ma bula
moioka 'isilefoku konee, "Jo'oungu ma
Dutu, 'o nyawa ge'ena 'okia? so ngona
nosi-singina? 'O nyawa ge'ena ka 'o
nyawa duga, ma nakalesangi!
7 Ngaro 'o 'orasi moi ngona nodiai
'o nyawa ma kuasa ma eta 'idaduuku
positero 'o mala'ekati ma kuasa. Ma
ngona nodiai 'o nyawa de ma kumatioka
de mita de ma horomatioka,
8 de nodiai 'o nyawa yapareta 'o
sagala moi-moioka." Aa, nako 'ingose
'ato ma Jo'oungu ma Dutu wodiai
'o nyawa yapareta naga "'o sagala
moi-moioka", ge'ena ma ngale 'o sagala

moi-moi ge'ena 'o nyawa ma kuasa ma
sigoronaka. Ngaro koge'ena ma ma 'orasi
ne'ena ngone kopamakewasi 'o nyawa
yakuasa naga 'o sagala moi-moioka.
9 Ma ngone pamakekekau 'o Yesus de wi
kuasaka! 'Una "'o 'orasi moi ma Jo'oungu
ma Dutu widiai ma eta wodaduuku
de 'o mala'ekati", la de ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi singina ma sure, 'una
'idadi wosongene ma ngale wonasilaha
'o nyawa 'iodumu. Ngone powimake
'una ma 'orasi wisitedene de wikula
'o kumati de 'o horomati sababu 'una
wosangisarakau sigado wosongene.
10 Ma Jo'oungu ma Dutuou wosidadi-
dadi 'o sagala moi-moi ma ngale to 'una
ma sirete 'awi kumati, so yadaene 'una
widiai 'o Yesus wodadi to ngone nanga
Ro-riwo 'itoto-totomo ma ngekomo
wosangisara. De ge'enau ma Jo'oungu
ma Dutu 'idadi waki'asa 'o nyawa manga
gudai ma ngale yakisitedene de 'o Yesus.
Sababu 'unau ge'ena to 'ona manga laha
ma ngekomo wodi-diai.
11 'O Yesus wakisitebini 'o nyawa manga
sowonoka, de 'una gee wositebi-tebini
de gee yakisitebi-tebini yoodumu manga
Dea ka moi. Ge'enau so 'o Yesus

kowimaekuwa wongose 'ato 'ona ge'ena
'awi 'esa moi.
12 'O Yesus wongose ma Jo'oungu
ma Dutuka, "Ngoi 'asa tosikawasa 'o
nyawa-nyawaka ma ngale ngona. Ngoi
'asa tonisiare-arene naga to 'ona manga
lo-lomuoka."
13 'O Yesus wongose mita, "Ngoi
tomasinganono ma Jo'oungu ma
Dutuka." De wongose mita, "Nedau ngoi,
de 'o ngowa-ngowaka gee ma Jo'oungu
Dutu wokulakau ngoino."
14 Sababu 'o nyawa-nyawa gee
wakisironga 'o ngowaka ge'ena la 'o
nyawa gee kaidadi yosongene, so 'o
Yesus ma sirete womadiai 'isoka 'ona
de wo'ahu 'isoka 'o nyawa. 'Una wodiai
koge'ena, la ma ngekomo wosongene,
'una wodiai 'o Tokata ma Koana gee 'o
songene yaparetano koimado-do'oawau.
15 Ma ngekomo ge'enau 'una wosipidili
'o nyawa-nyawa gee manga 'ahu ma
sigoronaka 'isoka 'o yongosi sababu
yodomodongo yosongene.
16 'Iwaitokau 'ato ko 'o mala'ekatuwa
wariwo, ma 'ena 'o Abraham 'awi
ngowaka de wi dangonuku.

17 Ne'ena ma ngale 'una salingou
wodadi kaimatero de 'o nyawa, ma
ngale 'una mita womao 'o sangisara de
'okia sonaa 'i'ini-'inioka. La 'una wodadi
'o 'Imam ma Amoko gee wosingou-
ngounu ma Jo'oungu ma Dutuka de
wi dora 'iamoko la ma Jo'oungu ma
Dutu kowosi-singinawau 'o nyawa ma
so-sowono.
18 De sababu 'una ma sirete witailokau
de wosangisarakau, so 'una 'idadi
wakiriwo 'o nyawa gee yamake 'o
bo-baja.

3 1 'Esa moi riaka dodoto niongaku-
ngaku mita ma Kristusika, gee ma
Jo'oungu ma Dutu wini'asokokau mita!
Bika niatibangi niosidi-diai ma ngale 'o
Yesus nu'una! 'Una ge'ena ma Jo'oungu
ma Dutu wi su-suloko ma ngale wodadi
to ngone nanga 'Imam ma Amoko gee
powingaku-ngaku.
2 'Una wosingounu ma Jo'oungu ma
Dutuka gee wiirikokau ma ngale wadiai 'o
manarama ge'ena, 'isoka ma sira 'o Musa
mita wotangaro wa'ao 'awi manarama
ge'ena la waleleani ma Jo'oungu ma
Dutu wi 'umati.

3 Ma 'o Yesus yadaene 'ifoloiosi
wihoromati ngaro de 'o Musa ma, 'isoka
'o nyawa gee yoba-barija 'o woa yodiai,
so 'onaka 'ifoloi yakihoromati de gee ma
woa ge'ena.
4 Ma goungu 'o woa 'iodumu ge'ena
naga de ma 'ena yodi-diai, ma 'o sagala
moi-moi ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
ma sirete wosidadi.
5 'O Musa wotangaro waleleani ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umati de
wositotara 'okia sonaa gee dua ma
Jo'oungu ma Dutu wosidemo 'o 'orasi
nanga bionika.
6 Ma ma Kristus ge'ena la ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi Ngowaka, 'una ge'ena
tatapu wajaga ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
'umati. De ngone ne'ena ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi 'umati, nako ngone sigado
ma do-dogumika tatapu pomo-moroini
de pomagae pongaku de pomasinganono
ma Kristusika.
7 Sababu ge'ena, 'isoka 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'ingosekau 'o Buku 'Itebi-
tebinoka, "Ne'ena ma wange gee ngini
nio'isene ma Jo'oungu ma Dutu wi 'ilingi,
8 'uwa nia singina nia'opini 'isoka
ma sira nia edete de nia dotumu gee

yomalawani ma Jo'oungu ma Dutuka de
mita witaili 'o tonaka 'ika-kakasaka.
9 Ma Jo'oungu ma Dutu wongose,
'Ge'enaka doka 'ania edete de nia
dotumu 'itaili ngoi, 'ena 'ona yamakekau
'ai manarama 'o taunu nagi soatino.'
10 Ge'enau so ngoi 'ito'otasa ma sala
'onaka de katongosekau, 'Ngini ge'ena
kaitaurika koniosingounuwa de niooluku
niamoteke 'ai do-dotoko moi-moi.'
11 Ngoi 'ito'otasa de takisisasi, tongose
'ato, ''Ona 'asa koyowosamuwa ma
daeraaka ge'ena ma ngale koyamakewa
'o sanangi de koyomarimoiwa de de
ngoi.'"
12 'Esa moi riaka dodoto, nimasitiari
'uwa sigado nginioka naga moi
manga singina 'itorou ma sala de
koyongakuwau, so wimada ma Jo'oungu
ma Dutu wowango-wango gu'una!
13 La nginioka naga ka moi ma 'uwa
'o sowono nisihaga sigado nimalawani
ma Jo'oungu ma Dutuka, ngini salingou
nimakadongose moi de moi 'o wange
'isinoimi ma 'orasi ngone kapo'ahuosi
'o 'orasi ma dodaka gee yosironga
"Ne'ena ma Wange" moteke 'o Buku
'Itebi-tebinoka 'isilefoku.

14 Ngone poodumu ne'ena pomaka'asa
yaowa de ma Kristus de pomadamake
'okia naga gee 'unano, 'itilai ngone ma
gou-goungu pomasiga-gao nanga ngo-
ngakuka gee ka ma sirasi paka'elinou.
15 Ne'enau gee 'isilefoku 'o Buku 'Itebi-
tebinoka 'ingose 'ato, "Nako ne'ena ma
wange ngini nio'isene ma Jo'oungu ma
Dutu wi demo, 'uwa nia singina nia'opini,
'isoka 'ania edete de nia dotumu gee
yomalawani ma Jo'oungu ma Dutuka."
16 Aa, nago'ona bika gee yo'isene
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi demo de
yomalawani 'unaka? Ge'ena la 'o nyawa
'iodumu gee 'o Musa wakisibalusu
yosupu 'o Mesir ma tonaoka.
17 De nago'onaka ma Jo'oungu ma Dutu
wakingamo 'o taunu nagi soatino? Gee
yosowo-sowonika so kayosongene 'o
tonaka 'ika-kakasaka.
18 Gee ma Jo'oungu ma Dutu
wosasi wongose 'ato, "'Ona 'asa
koyowosanguwa ma daeraaka ge'ena,
ma ngale koyamakewa 'o sanangi de
koyomarimoiwa de de ngoi," nago'onaka
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi dumutu? 'Awi
dumutu ge'ena la 'o nyawa-nyawaka

gee yoma-malawani ma Jo'oungu ma
Dutuka.
19 Ne'ena ngone pasahekau 'ato
'ona koidadiwa yowosanga sababu
koyongakuwa ma Jo'oungu ma Dutuka.
4 1 Sababu ge'ena salingou nimasitiari
la 'uwa sigado naga nginioka moi
koyamakewa 'o sanangi, ngaro ma
Jo'oungu ma Dutu kawonakulasi 'o 'orasi
pomarimoi de de 'una ma.
2 Sababu 'o habari ma owa ma ngale
'o sanangi pamake de pomarimoi de de
'una ge'ena 'inasitotarokau 'isoka ma sira
nanga edete de nanga dotumika. Ma 'o
habari ge'ena ma faedaa koi'iwa 'onaka,
sababu gee yo'isenoka de koyongakuwa.
3 Ma ngone gee pongaku-ngaku 'asa
pomaomasa de pamake 'o sanangi
gee ma Jo'oungu ma Dutu wosijaji-
jajiokau. Ge'ena 'isoka gee kokia naga
ma Jo'oungu ma Dutu wongosekau,
"Ngoi 'ito'otasa de tosasi tongose 'ato,
''Ona 'asa koyamakewa 'o sanangi
de koyomarimoiwa de de ngoi.'" Ma
Jo'oungu ma Dutu koge'ena wongose,
ngaro wadua-duangou 'o laha ge'ena la
'o sanangi de 'o rimoi de de 'una ka ma
'orasi 'o dunia ne'ena wosidadiosi.

4 Sababu ma ngale 'o wange ma
tumudiingi, naga 'o Buku 'Itebi-
tebinoka 'isilefoku konee, "'O wange
ma tumudiingoka ge'ena, ma Jo'oungu
ma Dutu kowomanaramuwa so
kawomaomasa."
5 De naga 'isilefoku mita koneda,
"'Ona 'asa koyamakewa 'o sanangi de
koyo'ahuwa de de ngoi."
6 So 'iwaitokau 'ato naga 'o nyawa
'iregu-regu mita 'asa yamake 'o sanangi,
ma 'o nyawa gee ma di-disiraka
yo'ise-'isene 'o Habari ma Owa ma
ngale pomarimoi de ma Jo'oungu ma
Dutu, 'ona koyamakewa sababu 'ona
koyongakuwa.
7 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu
wositantuuokau 'o 'orasi 'ireguoli ge'ena
la "Ne'ena ma Wange". Ma taunu
'iratu-ratusu deika ma Jo'oungu ma
Dutu wobicarali ma ngale ge'ena, ma
ngekomo ma Koana 'o Dautu, 'isoka gee
kangano 'ingosekau ma bo-bula moioka
konee, "Nako ne'ena ma wange nio'isene
ma Jo'oungu ma Dutu wi 'ilingi, 'uwa nia
singina nia'opini."
8 Ma sira 'o Yosua kowakisiwosamuwa
nanga edete de nanga dotumu 'o

Kanaanika ma ngale yamake 'o sanangi
gee ma Jo'oungu ma Dutu wosijajiokau,
ge'enau so ma Jo'oungu ma Dutu
wobicarali ma ngale 'o 'orasi 'iregu
ge'ena.
9 So ka de ma 'enasi 'o 'orasi ma ngale
ma Jo'oungu ma Dutu wi 'umati pamake
'o sanangi de pomarimoi de de 'una,
'isoka 'una womaomasa 'o wange ma
tumudiinguku gee.
10 Sababu 'o nyawa gee 'o sanangi
yamakekau de yomarimoiokau de ma
Jo'oungu ma Dutu 'isoka gee 'una
wakisijajiokau, 'asa yomaomasa mita
'o manarama 'iodumoka, 'isoka ma
Jo'oungu ma Dutuoli.
11 Sababu ge'ena, nou ngone pomariwo
posigou-goungu ma ngale pamake 'o
sanangi gee ma Jo'oungu ma Dutu
wosijaji-jajiokau ge'ena. 'Uwa sigado
ngoneka naga moioni koyamakewa
'o sanangi ge'ena 'isoka ma sira
nanga edete de nanga dotumu, ngano
koyongakuwa ma Jo'oungu ma Dutuka.
12 Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi demo
ge'ena kaisi'ado-'adonika de posironga
de ma kuasaka, 'ena 'ifoloi 'idoto de
'o wase gee ma doto ma biono de ma

dudunu. 'O demo ge'ena yodongosama
sigado nanga singina de nanga di-
dibangika; sigado nanga boboo de nanga
kobongo ma nyia-nyiarika, de ya'akunu
yalega ma diai 'o nyawa ma di-dibangi
de ma du-duaka.
13 Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi bionoka,
'o do-dadi ka moi ma koidadiwa
'imasidutuluku, 'una kawoditoika
'iodumu ge'ena matero ka 'awi bionoka
'ipelengade. De ngone salingou
pomadomoku to 'una 'awi bionoka 'okia
naga gee padi-diaiokau.
14 Ge'enau so ngone salingou
tatapu pomasiga-gao nanga ngo-
ngakuoka 'isoka kokia naga gee ngone
posidumutokau. Sababu to ngone nanga
'Imam ma Amoko gee 'ifoloi wodaduie,
gee wowosangokau sigado ma Jo'oungu
ma Dutu wi ngiika 'o sorogaaka. 'Unau
ge'ena 'o Yesus ma Jo'oungu ma Dutu wi
Ngowaka.
15 To ngone nanga 'Imam ma Amoko
gu'una, 'una mita wamao 'okia naga gee
ngone kopomadagakunuwa. 'Una mita
witailokau 'o sagala moi-moioka 'isoka
ngoneli, duga 'una kowosowonuwa!

16 Sababu ge'ena, nou ngone pomo-
moroini potaari ma Jo'oungu ma Dutuka
gee wonapareta de 'awi singina ma 'ofi.
Ma Jo'oungu ma Dutu 'asa wonasibosono
de wonasibarakati la ngone pamake 'o
ro-riwo gee ma 'orasi ngone poparaluu.
5 1 Ka ma noimi ma Jo'oungu ma Dutu
wakiiriki 'o 'Imam ma Amoko 'awi
'umatioka, ge'ena yakisitatapu ma ngale
yakisi'asa 'o nyawa-nyawa ma Jo'oungu
ma Dutuka. To 'ona manga manarama
ge'ena la yositedene 'o jou-jou de
'o su-suba ma ngale 'o sowono ma
ga-gaiki.
2 'O 'Imam ma Amoko ma sirete naga
'o gudai kowatotomuwa, ge'enau so
'una 'awi singina 'ima'ai 'o nyawaka gee
koyomasinako-nakowa de yoliba-liba.
3 De sababu 'una mita 'o gudai
kowatotomuwa, so 'una salingou
wositedene 'o su-suba, ma ngale duga
ka 'o nyawa 'iregu-reguwa manga
so-sowono, ma 'ena to 'una ma sirete
mita.
4 Komoiwa moi ka 'ona ma sirete
yomagorakie yodadi 'o 'Imam ma
Amoko. 'O nyawa yodadi 'o 'Imam ma
Amoko, nako la ma Jo'oungu ma Dutu

waki'asoko ma ngale wakigoraka, 'isoka
'o Harun.
5 Koge'enali mita ma Kristus, 'una ko
'unawa ma sirete womagorakie wodadi
'o 'Imam ma Amoko, ma 'ena ma
Jo'oungu ma Dutu. Ma Jo'oungu ma Dutu
wongose 'unaka, "Ne'ena ma wange ngoi
tosidumutu 'ato ngoi ne'ena 'ani Dea; de
ngona to ngoi 'ai Ngowaka."
6 Naga 'o Buku 'Itebi-tebini ma bo-bula
'ireguoka ma Jo'oungu ma Dutu wongose
mita, "Ngona ge'ena 'o 'Imam ma Amoko
kaisi'ado-'adonika, 'isoka ma sira 'o
Melkisedek."
7 Ma 'orasi 'o Yesus wo'ahu 'o duniaka
ne'ena, 'una womalahidoa womasigasoko
wosigari-gari ma Jo'oungu ma Dutuka
gee wa'akunu wisiresene 'o songene.
De 'una kawomotekuwa ka to 'una 'awi
mau, ma widomoteke de wihoromati ma
Jo'oungu ma Dutuka, so 'awi lahidoa
ge'ena 'awi Dea wakalesangi.
8 'O Yesus ge'ena la ma Jo'oungu ma
Dutu wi Ngowaka, ma ngaro koge'ena
ma 'una womadotoko wosingounu ma
ngekomo wosangisara.
9 Ge'enau so ma Jo'oungu ma Dutu
wisitotomokau, de 'una wodadi 'o laha

'ika-kakali ma titi ma ngale wakisilaha 'o
nyawa yosingou-ngounu 'unaka.
10 De ma Jo'oungu ma Dutu
wositatapuokau 'ato 'una ge'ena 'o
'Imam ma Amoko 'isoka ma sira ma
'Imam Melkisedek.
11 Ma ngale 'okia naga tosidemo-demo
ge'ena, naga 'o gudaiosi 'iparaluu
miositotara nginika ma 'isusa miosiwaiti
sababu ngini rekeni koniokalesanguwa
so 'ito'ingo niasahe.
12 Yadaene tanu ma 'orasiou ngini
niodadi 'o guru, duga ma nyo-nyata
ngini salingou kanimadotokosi 'o nyawa
'ireguka ma ngale ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi do-dotoko ma guruesi.
'Isoka 'o ngowaka ma giau so salingou
kayosusuosi sababu koya'akunuawasi 'o
'inomo 'i'opi-'opini.
13 'O nyawa gee kayosusuosi ge'ena
ma ngale ka 'o ngowakosi. 'Ona
koyasahewasi 'okia naga gee yadae-
daene de 'isowo-sowono.
14 'O do-dotoko ma ngale 'o nyawa
manga ngo-ngaku 'ikua-kuatika ge'ena
'isi-'ade-'ade 'isoka 'o 'inomo 'i'opi-'opini
ma ngale ka 'o ngowaka ma giauwau
manga 'inomo. Sababu 'o nyawa manga

ngo-ngaku 'ikua-kuata yabiasakau
yomadotoko gee 'iti-tiai so 'ona 'idadi
yosikanako ka'ena ma owa de ka'ena ma
dorou.
6 1 Sababu ge'ena, nou ngone posigila
pomadotoko 'o do-dotoko ma
ngale ma Kristus gee 'isitotomo nanga
ngo-ngaku, la 'uwa pomadotoko duga
ka nanga do-dotoko ma di-disiraka.
'Uwa ngone duga kapogi-gilio nanga
do-dotoko ma gurue ge'ena ma ngale
'o nyawa salingou yomaogoro yodiai
'okia sonaa gee ma faedaa koi'iwa-'iwa
de salingou yongaku ma Jo'oungu ma
Dutuka,
2 bolo 'o do-dotoko ma titi ma ngale
'o go-gosiki de nanga giama podatami
'o nyawa manga saeuku. Bolo gee
posongenoka de po'ahuoli, de mita 'o
hukumani kaisi'ado-'adonika.
3 Nou, ngone posigila pomadotoko 'o
do-dotoko gee 'ifoloiosi 'inasikuata, 'itilai
ma Jo'oungu ma Dutu wonariwo!
4 Sababu 'o nyawa gee koyongakuwau
ma Jo'oungu ma Dutuka, ma raiokau
koidadiwau yakisigilioli. 'Ona yo'ahuokau
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi darangioka

de yamaokau 'awi barakati, 'ona
yakiparetakau 'o Ngomasa 'Itebi-tebini.
5 'Ona yanakokau 'ato ma Jo'oungu ma
Dutu 'una ge'ena 'awi demo 'isure, de
yamaokau 'o sagala co-catu gee de ma
kuasaka 'o 'orasi ma du'uruoka,
6 duga nako wimadakau ma Jo'oungu
ma Dutu, ge'ena koya'akunuawau
yakiriwo yakisigilioli ma ngale
yomaogoro 'o sowono yodiai de yolio
ma Jo'oungu ma Dutuka. Sababu 'ona
matero kawisideloli 'o salipoka ma
Jo'oungu ma Dutu wi Ngowaka, de
wisimae-maeke 'o kawasa ma bionoka.
7 'Isi'ade-'ade 'o tonaka gee 'ijaga
yodebesaka so ma besaka ma 'akere
yasii-siisi, de 'isigo'oo 'o sagala joro
gee de ma faedaaka 'o nyawa gee
yopai-pairika, 'o tonaka ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wosibarakati.
8 Ma nako 'o tonaka ge'ena 'isisupu 'o
kakanoko de 'o sisika, 'o tonaka ge'ena
ma faedaa koi'iwa de dua ma Jo'oungu
ma Dutu wakorosau de ma duanguku
watuuku wabootoka.
9 Duga 'Esa moi riaka dodoto tinisiboso-
bosono, ngaro ngomi miongose
koge'ena ma ngomi miongaku 'ato

ngini niadawongokau 'okia sonaa
yaowa-owa, ge'ena la 'o sagala co-catu
gee nisilaha-laha.
10 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu 'una
ge'ena ma gou-goungu woloa ma sala,
so kowamongoruwa 'okia naga gee
niadiaiokau ma ngale 'una, de mita
nia dora gee niosidumutokau 'unaka
ma ngale niakiriwo 'o nyawa gee ka
'o ngo-ngaku moi de de ngini ka
ngino-nginosi sigado ne'ena naga.
11 Ngomi mioduaka ma sala ngini
moi-moi kanioma-magae niodiai
koge'ena sigado ma do-dogumika,
la ngini nimadamake 'okia naga gee
niongano-nganonou.
12 Ngomi miooluku ngini nitebeturu.
Ma ngomi miomau la ngini 'isoka 'o
nyawa yongaku-ngaku de yosaba-sabari
yotamaa, so yamake 'okia naga gee ma
Jo'oungu ma Dutu wosijajiokau.
13 Gee ma Jo'oungu ma Dutu wojaji 'o
Abrahamuka, 'una wosasi 'ato 'una 'asa
wadiai 'okia naga gee wojajiokau. De
'una wosasi de to 'una ma sirete 'awi
ronga. Sababu komoiwa manga kuasa
'ifoloi 'iamoko de to ma Jo'oungu ma
Dutu.

14 Wojaji konee, "Ma gou-goungu ngoi
'asa tonisibarakati de dua 'ani ngowaka
de ni dangonuku posironga manga
gudaioka."
15 'O Abraham wotongosono wotamaa,
so 'una womadamake 'okia naga gee ma
Jo'oungu ma Dutu wojajiokau 'unaka.
16 Nako ngone 'o nyawa posasi, ge'ena
de 'o nyawa 'iregu manga ronga gee
'ifoloi yodaduie de de ngone, la 'isikuata
'ato 'okia naga pojajiokau ge'ena
dua padiai. De ge'enau so komoiwau
yoributu.
17 Ma Jo'oungu ma Dutu womau la 'o
nyawa gee yadawo-dawongo 'awi jaji
go'ona yanako 'itiai 'ato dua kowangaliwa
'awi jaji, ge'enau so wosikuata 'awi jaji
ge'ena de wosasi.
18 Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi jaji
de 'awi sasi ge'ena koingali-ngaliwa.
'Una kowoelu-elukuwa. Sababu ge'ena
ngone gee pomasidutu-dutuku 'unaka
'inasikuata ma ngale pomasiga-gao ma
gou-goungu nanga singina nganonika
gee pongano-nganonou nanga bionoka.
19 To ngone nanga singina nganono
ge'ena 'isoka 'o tapu, de ge'enau to
ngone nanga guata so koinado'oawau.

Nanga singina nganono ge'ena 'inasi'asa
papasa 'o Ngii 'Itebi-tebini ma ngorana
ma da-datoko ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
Woaka, la 'idadi potaari ma Jo'oungu ma
Dutuka.
20 'O Yesus wonadebelengakau 'o
ngorana la 'idadi posikaika ge'enaka.
'Una wosirakau wowosanga ma ngale
wodadi nanga 'Imam ma Amoko
kaisi'ado-'adonika, 'isoka ma 'Imam
Melkisedek.

7

1 'O Melkisedek nu'una ge'ena 'o
Salem ma nyawa manga koana, de
ma Jo'oungu ma Dutu gee 'awi kuasa
ma batingi koi'iwa 'awi 'imam. Gee 'o
Abraham wotagi wakikudoti 'o koa-koana
sigado wakilakuoka, so ma 'orasi wolio,
de 'o Melkisedek woboa wisibusuku de
widaga'asoko 'o barakati.
2 So 'o Abraham wokula 'o Melkisedekika
'okia naga gee waba-badakonino ma
persen mogiooko. ('O ronga 'o
Melkisedek, ge'ena ma di-disiraka ma
ngale, "'O Loa ma Koana", de ngano 'una
'o koana 'o Salemino, so 'awi ronga ma
ngale mita, "'O Sanangi ma Koana".)
3 'O Melkisedek nu'una, kiaka naga
bato koi'iwa 'isidemo 'ato 'una ge'ena

de wi deaka, bolo de wi 'esaka, bolo
de wi edete de wi dotumoka. Mita
koi'iwa 'isidemo ma ngale wolahiri bolo
wosongene. 'Una wisitero 'isoka ma
Jo'oungu ma Dutu wi Ngowaka, 'una
ge'ena 'o 'imam kaisi'ado-'adonika.
4 So ngone pamakekau ne'enaka, 'o
Melkisedek nu'una 'o nyawa ma amoko
moi, sigado 'o Abraham to ngone
nanga dea wikula 'okia sonaa gee
waba-badakonino ma persen mogiooko.
5 Naga 'o Yahudioka manga
besesongoka gee 'o Musa wositota-totara
'isitantuuokau 'ato 'o 'imam-'imam gee
manga 'asali 'o Lewino, salingou ya'ese
ma persen mogiooko 'o Israeloka
manga hasilino, ge'ena la to 'ona ma
sirete manga riaka dodoto, ngaro 'ona
yoodumu manga 'asali ka 'o Abrahamuno
ma.
6 'O Melkisedek 'una 'awi 'asali ko
'o Lewinowa, ma 'una wamake mita
ma persen mogiooko 'okia sonaa gee
'o Abraham waba-badakonino, de
woga'asoko ma Jo'oungu ma Dutu
wisibarakati mita 'o Abrahamuka 'ena
'o Abrahamuou wadawongokau 'o jaji
moi-moi ma Jo'oungu ma Dutuno.

7 Ma goungu 'o nyawa gee yakisiba-
barakati ge'ena 'ifoloi yodaduuku de 'o
nyawa gee yosiba-barakati. Ge'ena dau
koya'akunuwa posingelo.
8 'O 'imam-'imam gee yamake-make 'o
bo-bula ma persen mogiooko, ge'ena
gee 'o nyawa dua kayosongenokasi.
Ma moteke ma Jo'oungu ma Dutu
'awi bukuoka, 'o Melkisedek gee
womadamake 'o bo-bula ma persen
mogiooko, 'una ge'ena tatapu wo'ahu.
9 'Idadi pongose 'ato, ma ngekomo 'o
Abraham, 'o Lewi de 'awi ngowaka de
wi dangonuku gee biasa yadawongo 'o
Israeloka manga hasili ma bo-bula ma
persen mogiooko, 'ona mita yofanguokau
ma bo-bula ge'ena, gee ma 'orasi 'o
Abraham wofangu 'o Melkisedekika.
10 Ngaro 'o Lewi kowi'iwasi ma 'una
nagau 'o Abrahamuoka to 'una wi
toporaka, gee ma 'orasi 'o Melkisedek de
'o Abraham yomakamake.
11 'O besesongo gee 'o Musa wositota-
totara yakikula 'o Israel ma nyawaka,
ge'ena 'o 'imam-'imam gee 'o Lewinou
yosibalusuku. Sababu ma sira 'o 'imam-
'imam 'o Lewino koya'akunuwa yadiai
yatototomo manga manarama, so salingou

de ma 'ena 'o 'imam 'iregu ge'ena la
'isoka 'o Melkisedek, gee wi 'asali ko ma
'Imam Haruninowa!
12 Aa nako gee 'isitatapuokau 'ato 'o
'imam ge'ena manga 'asali ka 'o Lewino
duga la 'itagali, ge'ena ma besesongo
ge'ena mita salingou 'itagali.
13 Ne'ena ma dumutu ge'ena la to
ngone nanga Jou, 'una 'awi 'asali ko
'o Lewinowa, de to 'una 'awi 'asalino
komoiwasi yodadi 'o 'imam.
14 'O nyawa 'iodumu yanako to ngone
nanga Jou 'awi 'asali 'o Yehudano, de
'o Musa koma'iwa wangose 'o suku
ge'ena, gee 'una wabicara ma ngale 'o
'imam-'imam.
15 Ge'ena 'ifoloiosi 'iwaiti, gedagee
woboa 'o 'imam 'iregu wimoi 'awi jo-jobo
'isoka 'o Melkisedek,
16 'una wigoraka wodadi 'o 'imam,
ge'ena bukangi la moteke 'o 'atorangi
gee 'o Musa wositota-totara ma ngale
yodadi 'imam salingou manga 'asali ka
'o Harunino, so 'ena moteke 'awi 'ahu
'ika-kakali ma kuasa.
17 Sababu ma ngale 'una, naga 'o Buku
'Itebi-tebinoka 'ingose 'ato, "Ngona

ge'ena 'o 'imam kaisi'ado-'adonika,
'isoka ma 'Imam Melkisedek."
18 So ne'ena, 'o 'atorangi ma sira
ge'ena koipakewa sababu koikuatuwa de
koinariwowa.
19 Sababu 'o besesongo gee 'o Musa
wositota-totara kokiawa moi 'idadi
yositotomo. Ge'enau so ngone ne'ena
ma Jo'oungu ma Dutu wonakula 'o
singina nganono gee 'ifoloiosi yaowa,
de ge'enau ngone 'idadi powisori ma
Jo'oungu ma Dutuka.
20 De 'iodumu ge'ena de ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi sasi. Ma 'orasi 'o 'imam-
'imam 'o Lewino go'ona yakigoraka, ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi sasi koi'iwa.
21 Ma 'o Yesus wigoraka wodadi 'o
'imam ge'ena de ma sasioka ma 'orasi
ma Jo'oungu ma Dutu wongose 'unaka,
"Ngoi tosasiokau, de 'asa kotangaliwa
'ai di-dibangi, 'Ngona ge'ena 'o 'imam
kaisi'ado-'adonika.'"
22 De 'o sasi ge'ena so ma ngekomo 'o
Yesus, 'o jaji moi gee 'ifoloiosi yaowa
'isitantuuokau.
23 'O 'imam 'iregu-regu ge'ena naga
manga gudaioka, sababu 'ona moi-moi

kayokokisongenoka so manga manarama
ma ngale yo'imam koidadiwa yosigila.
24 Ma 'o Yesus wo'ahu kaisi'ado-
'adonika, so 'awi manarama ma ngale
wo'imam koimato'orakuwa 'o nyawa
'ireguka.
25 Sababu ge'ena 'o Yesus wa'akunu
wakisilaha kaisi'ado-'adonika 'o nyawa
gee yoboa ma Jo'oungu ma Dutuka
ma ngekomo 'una, sababu 'una wo'ahu
kaisi'ado-'adonika la wakisilahidoa 'o
nyawa go'ona.
26 So 'o Yesus ge'ena la 'o 'Imam ma
Amoko gee ngone popa-paraluu. 'Una
wotebini, 'awi sala de 'awi sowono ka
ma eta ma koi'iwa, de 'una wisitingaka
'o nyawa yosowo-sowonoka de wisidoa
sigado 'o ngii gee 'ifoloi 'ikurutie de 'o
diwanga ge'ena la 'o sorogaade.
27 'Una koimaterowa de 'o 'Imam ma
Amoko 'iregu. 'O 'Imam ma Amoko 'ona
'o wange 'isinoimi salingou 'o su-suba
yositedene, 'isira-sira yositedene sababu
to 'ona ma sirete manga so-sowono.
Ge'ena 'ipasa deika yositedene 'o su-
suba ma ngale 'o kawasa manga sowono.
'O Yesus wositedene 'o su-suba ka ma
moi duga ma ngale kaisi'ado-'adonika,

gee wokula to 'una ma sirete 'awi roese
ma ngale 'idadi 'o su-suba.
28 'O besesongo gee 'o Musa
wositota-totara 'isitatapu 'o nyawa
gee koya'akunuwa yadiai yatototomo
manga manarama, yodadi 'o 'Imam ma
Amoko. Ma ge'enaka de ma Jo'oungu
ma Dutu wojaji de wosasi 'ato 'una
wigoraka 'awi Ngowaka wodadi 'o
'Imam ma Amoko, gee widiaiokau
wonasilaha-laha 'itoto-totomo ma ngale
kaisi'ado-'adonika.

8 1 Pabi-bicara 'iodumu ge'ena ma titi
ge'ena la: To ngone nanga 'Imam ma
Amoko gu'una, 'una ge'ena wopareta de
ma Jo'oungu ma Dutu gee wi pareta ma
batingi koi'iwa, daku 'o sorogaaka.
2 'Una 'awi manarama wa'ao ma ngale
'o 'Imam ma Amoko ma manarama 'o
Ngii 'Itebi-tebini 'Ifo-foloioka, ge'ena la
ma Jou 'awi Woa ma dutuoka, gee ko 'o
nyawawa yodiaiku, ma 'ena ma Jou.
3 'O 'Imam ma Amoko yakigoraka
'isinoimi ge'ena ma ngale yositedene
'o su-suba 'o haewani de 'o su-suba
'iregu-regu ma Jo'oungu ma Dutuka.
Koge'enali mita to ngone nanga 'Imam
ma Amoko; 'una salingou naga de

ma 'ena 'o kianikia moi ma ngale
wosisuba-suba.
4 Nako kogee 'una ne'ena 'o duniaka,
'una 'asa kowo'imamuwa sababu de
ma 'enau yositede-tedene 'o su-suba
gee moteke 'o besesongo gee 'o Musa
wositota-totara.
5 'O manarama gee 'o 'imam yadi-diai,
ge'ena duga ka 'okia naga gee 'o
sorogaaka ma gurumini. Ge'ena ma sira
ma Jo'oungu ma Dutu wosidemokau
'o Musaka, gee ma 'orasi 'o Musa
womau wodiai 'o woa gee ma Jou
wisuba-suba ma ngii. Ma Jo'oungu
ma Dutu wongose konee 'o Musaka,
"Nongano-nganono! 'Iodumu ge'ena
salingou nadiai moteke kokia naga ma
duhu gee nisidumu-dumutokau daku 'o
gigieka."
6 Ma ne'ena 'o Yesus wamake 'o 'imam
ma manarama gee 'ifoloiosi yaowa de
gee to 'imam 'iregu-regu go'ona, sababu
ma ngekomo 'una, ma Jo'oungu ma
Dutu wodiai 'o jaji gee 'ifoloiosi yaowa 'o
nyawaka ngano ma titi 'okia sonaa gee
'ifoloiosi yaowa.
7 Nako kogee naga 'o jaji ma di-
disiraka koi'iwa ma kurangi, ge'ena

koiparaluuwau ma Jo'oungu ma Dutu
wojajioli 'o nyawaka.
8 Duga ma Jo'oungu ma Dutu
wamakekau manga sowono 'awi
kawasaka, so kawongosekau, "Niosi-
singina! Dua 'asa ma 'orasi ya'adono,
ngoi 'asa todiai 'o jaji ma sungi 'o Israel
ma nyawaka, de 'o Yehuda ma nyawaka.
9 Koimaterowa de 'o jaji gee 'isoka
todi-diaiokau to 'ona manga edete de
manga dotumika gee ma 'orasi taki'asa
takisisupu 'o Mesir manga tonaoka.
'Ona koyamotekuwa 'o jaji gee todiai
'onaka, ne'enau ma sababu so ngoi
kotakikalesanguwa 'onaka. Ma Jou
koge'ena wongose.
10 So nanedau 'o jaji gee dua 'asa
todiai 'o Israel ma nyawaka, ma Jou
wongose. Ma wange dua 'asa ya'adono:
Ngoi 'asa tanoa 'ai besesongo to 'ona
manga di-dibangioka de tosilefo manga
singinaka. Ngoi 'asa todadi to 'ona
manga Jo'oungu ma Dutu, de 'ona 'asa
yodadi to ngoi 'ai kawasa.
11 'Ona koiparaluuwau yodotoko
kayomasi'ona-'onaka bolo yositotara
manga riaka dodotika, 'Salingou
wininako ma Jou!' Sababu 'ona yoodumu

yoamoko de yotingoono, 'asa 'inako
ngoi.
12 Ngoi 'asa kotongano-nganonuawau to
'ona manga dorou, de kotosi-singinawau
to 'ona moi-moi manga so-sowono."
13 Sababu 'o jaji ma sungiou gee ma
Jo'oungu ma Dutu wosidemokau, so 'una
wadiai 'o jaji ma sira ge'ena koipakewau
de 'itorouokau. De 'okia naga gee
koipakewau ge'ena yacobou 'iisanga.
9 1 'O jaji ma di-disiraka gee 'o Musa
wositota-totara, ge'enaka de ma
'ena 'o 'atorangi ma ngale 'o nyawa
wisuba ma Jo'oungu ma Dutu de mita
'o 'atorangi ma ngale ma Jo'oungu ma
Dutu wi suba-suba ma ngii gee 'o nyawa
yodi-diaiku.
2 'O woa moi yodiaide, de gee ma
bionino 'idadu yosironga 'o Ngii
'Itebi-tebini. Ge'enaka dau 'o silo ma
to-todenge, de mita 'o meja de 'o roti
gee yosisuba-suba ma Jo'oungu ma
Dutuka.
3 Doka ma dodaka, ge'ena la gee 'o
Ngii 'Itebi-tebini ma da-datoko 'o ngai
moioli ma dudunika, ge'enaka 'o ngii gee
yosironga 'o Ngii 'Itebini 'Ifo-foloi.

4 Ma ngii ge'ena ma dodaka 'o manyanyi
yodu-dutuuku ma ngii gee 'o guraci
yadiaiku, de 'o peti moi yosironga 'o Jaji
ma Peti gee yosilape yabootoka de 'o
guraci. Ma peti ge'ena ma dodaka doka
de ma 'ena 'isoka 'o 'akere ma ngii 'o
guraci. De ma 'akere ma ngii ge'ena ma
dodaka 'o manna, de 'o Harun wi papadi
gee 'ito-to'ori, de 'o teto 'ipa-palaka 'o
ngai modidi gee 'isilefoka 'o besesongo
mogiooko ma Jo'oungu ma Dutuno.
5 Ma peti ma dekuoka ge'ena 'o dulada
'o ngai modidioka de ma gatuuoka
gee yosironga 'o kerub, 'isino-nako
ma Jo'oungu ma Dutu woku-kumati
'awi bo-boa. Ma dulada ngai modidi
ge'ena ma gatuuku 'isoseka ma peti
ma da-damunu ma dekude, ge'ena la
'o so-sowono ma du-duusu ma ngii.
Ma 'iodumu ge'ena koidadiwa posiwaiti
pamoi-moi ma 'orasi ne'ena.
6 Ma Jo'oungu ma Dutu wi suba-suba
ma ngiioka ge'ena ya'aturu koge'ena.
'O wange 'isinoi-noimi 'o 'imam-'imam
yowosama 'o Ngii 'Itebi-tebinika gee ma
bionino 'idadu ge'ena, ma ngale ya'ao to
'ona manga manarama.

7 Gee yowosa-wosama 'o ngiika gee
dokaikau 'idadu ma woaka ge'ena,
ge'ena la 'o Ngii 'Itebi-tebini 'Ifo-foloika,
duga ka 'o 'Imam ma Amoko. 'O 'Imam
ma Amoko koge'ena wodiai 'o taunu moi
ka ma moi. De ge'ena wadiai, wa'asa
'o haewani ma 'aunu la wosisuba ma
Jo'oungu ma Dutuka sababu to 'una
ma sirete 'awi sowono de mita to ma
Jo'oungu ma Dutu wi kawasa manga
sowono gee yodiai koyomanakowa.
8 De ma 'atorangi ge'ena, 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'isidumutu 'iwai-waiti 'ato
nako ma Jo'oungu ma Dutu wi suba-suba
ma ngii kaipakesi, ge'ena 'o ngekomo
gee dokaika 'o Ngii 'Itebini 'Ifo-foloika
'isiika koipelengawasi.
9 Ne'ena ge'ena 'isino-nako ma 'orasi
ne'ena naga. So 'o su-suba 'iregu-
regu de 'o su-suba 'o haewani gee
yosisuba-suba ma Jo'oungu ma Dutuka,
koya'akunuwa yositiai 'o nyawa gee 'o
su-suba yo'asa-'asa manga singina.
10 Sababu 'iodumu ge'ena duga ka
ma ngale 'o 'inomo, 'o gokere, de
'i'ini-'inioka yodiai ma ngale yomatebini
ge'ena 'iodumu 'o sagala 'atorangi ka 'o
nyawano, gee 'ipake duga ka sigado ma

'orasi ma Jo'oungu ma Dutu wodiai ma
sungi.
11 Duga ma Kristus woboakau, 'una
ge'ena ma 'Imam ma Amoko ma ngale
'o sagala moi-moi yaowa-owa gee
nagau. Sababu 'unau wowosamokau
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Woaka
ge'ena la 'o woa gee 'ifoloiosi 'ikaramati
de 'itotomo. Ge'ena ko 'o nyawawa
yadiaiku, ma ngale ko 'o dunianowa gee
'isidadi-dadiku ne'ena.
12 Ma Kristus wowosama 'o Ngii
'Itebini 'Ifo-foloika duga ka ma moi
ma ngale kaisi'ado-'adonika. Ma 'orasi
ge'ena 'una kowo'asawa 'o kabingi
ma nauru ma 'aunu bolo 'o sapi ma
ngowaka ma 'aunu ma ngale wosisuba,
ma 'una wo'asa to 'una ma sirete wi
'aunu womasisarakaniokau wodadi 'o
su-suba ma Jo'oungu ma Dutuka. De
ge'enau 'una wonasipidili 'o sowonoka
kaisi'ado-'adonika.
13 'O kabingi ma 'aunu de 'o sapi ma
nauru ma 'aunu, de 'o su-suba 'o sapi
ma ngowaka yatuuoka de ma kakawo,
ge'ena yapake ma ngale yakisibilaroto
'o nyawa-nyawa gee yomedi-mediri

moteke 'o 'agama ma 'atorangi, ma
ngale yakisitebini manga roese.
14 Aa, nako 'o 'aunu de 'o kakawo ma
'idadioka yakisitebini 'o nyawa-nyawa
yomedi-mediri moteke 'o 'agama ma
'atorangi, ge'ena to ma Kristusosi
'awi 'aunu 'ifoloi 'inasitebini nanga
so-sowonoka. Ma ngekomo 'o Ngomasa
gee 'ika-kakali, ma Kristus 'awi roese ma
sirete wosisuba ma Jo'oungu ma Dutuka
ge'ena la 'o su-suba gee 'itoto-totomo.
'Awi 'aunu 'inasitebini to ngone nanga
di-diai 'ito-torouoka, la ngone 'idadi
powileleani ma Jo'oungu ma Dutu gee
wowango-wango.
15 Ge'enau so ma ngekomo ma Kristus,
ma Jo'oungu ma Dutu wodiai 'o jaji ma
sungi 'awi kawasaka, la 'o nyawa gee ma
Jo'oungu ma Dutu waki'asokokau 'idadi
yamake 'o sagala co-catu 'ika-kakali
gee ma Jo'oungu ma Dutu wosijajiokau.
Ge'ena 'iodumu 'idadi sababu ma Kristus
wosongene, de ge'enau yakisipidili 'o
nyawa manga so-sowonoka gee yodiai
ma 'orasi 'o jaji ma sira kaipakesi.
16 Nako naga 'o warisi ma surati, ge'ena
salingou de ma 'ena mita ma nyo-nyata

'ato 'o nyawa gee yodi-diai 'o warisi ma
surati ge'ena yosongenokau.
17 Sababu 'o warisi ma surati
koipakewasi nako gee yodi-diai
koyosongenuawasi. 'O surati ge'ena
'ipake duga ka gee 'o nyawa gu'una
wosongenokau.
18 Sababu ge'ena 'o jaji ma di-disiraka
mita salingou 'isitatapu de 'o haewani
yatoa-toaka ma 'aunu.
19 Sababu gee 'o Musa wositotaroka 'o
Israel ma nyawa yoodumika 'iso de ma
Jo'oungu ma Dutuou 'awi besesongo, de
'o Musa wa'ese 'o sapi ma ngowaka ma
'aunu de 'o kabingi ma nauru ma 'aunu,
de wosikaganu de 'o 'akere, ge'enaka de
wosibilaroto ma Jo'oungu ma Dutu wi
besesongo ma bukuoka de 'o Israel ma
nyawaka yoodumu, wopake 'o hisop de
'o domba ma gogo gee 'isiluja-luja.
20 'O Musa gee wadiai ge'ena de
kawongosekau, "Ne'ena 'o 'aunu gee
'isitatapu 'o jaji ma Jo'oungu ma Dutuno
gee salingou niamoteke."
21 Ge'enaka de 'o Musa wosibilarotoli
'o 'aunu ge'ena 'o Woaka gee ma Jou
wisuba-suba ma ngii de 'iodumu 'okia
sonaa gee yosuba de yapake-pake.

22 Ma goungu moteke 'o besesongo gee
'o Musa wositota-totara, rekeni 'iodumu
'o sagala moi-moi 'isitebini de 'o 'aunu,
de 'o so-sowono 'idadi 'isi'ikiri duga ka de
'o haewani yatoaka so ma 'aunu ya'uisi.
23 'Okia sonaa gee 'isino-nako 'o
sagala moi-moi 'o sorogaaka, salingou
'isitebini ma ngekomo koge'ena. Ma 'o
sagala moi-moi gee 'o sorogaaka ge'ena
'iparaluu 'o su-suba gee 'ifoloiosi yaowa.
24 Sababu ma Kristus kowowosanguwa
'o Ngii 'Itebi-tebinika gee ka 'o nyawa ma
giama ma jo-jobo, gee duga kaisino-nako
'o Ngii 'Itebi-tebini ma dutu. Ma Kristus
wowosanga 'o sorogaaka, ge'enaka 'una
ma 'orasi ne'ena wotaari ma Jo'oungu
ma Dutuka sababu ngone.
25 'O Yahudioka manga 'Imam ma
Amoko 'o taunu 'isinoi-noimi wowosanga
'o Ngii 'Itebini 'Ifo-foloika ma Jou 'awi
Woaka, wo'asa 'o haewani moi ma
'aunu. Ma ma Kristus kowogi-giliowa
wowosanga ma ngale wosisuba 'awi
roese.
26 Sababu nako koge'ena, ge'ena
ma ngale 'una salingou wogi-gilio
wosangisara kaikurue 'o dunia ne'ena
'isidadi. Ma ma nyo-nyata, ma 'orasi

ne'ena 'o 'orasi ma do-dogumoka ne'ena,
'una woboa duga ka ma moi ma ngale
wa'ikiri 'o so-sowono ma ngekomo
wosisuba 'awi roese ma sirete.
27 Ma Jo'oungu ma Dutu wositatapuokau
'o nyawa posongene duga ka ma moi,
ge'enaka de ma Jo'oungu ma Dutu
wonalega ma diai.
28 Koge'enali mita ma Kristus
womasisarakani wodadi 'o su-suba duga
ka ma moi ma ngale wamoku 'o nyawa
gudai manga so-sowono. 'Una 'asa
woboali ma warasa ma modidi, ge'ena
kowa'urusuawau ma ngale 'o so-sowono
sababu watuusokau, ma wakisilaha 'o
nyawa gee wida-damaau woboali.

10 1 'O besesongoka gee 'o Musa
wositota-totara, ge'ena ka ma
guruminosi 'okia sonaa yaowa-owa gee
dua 'iboa, so ge'ena 'iodumu ko ma
gou-gounguawasi. 'O besesongo ge'ena
koya'akunuwa yakisitotomo 'o nyawa
gee yoboa wisuba ma Jo'oungu ma
Dutuka ma ngekomo yo'asa 'o su-suba,
ngaro 'o taunu 'isinoi-noimi yosisuba 'o
sagala su-suba kaimatero ma.
2 Nako kogee 'o su-suba ge'ena 'idadi
yakisitebini, ge'ena ma raiokau 'o sagala

su-suba ge'ena koyosisubawau. Sababu
nako 'o nyawa gee wisuba-suba ma
Jo'oungu ma Dutu la manga so-sowono
yakisitebinokau, 'ona 'asa koyamaowau
yosowono.
3 Duga ma nyo-nyata, 'o su-suba gee
yosisuba-suba 'o taunu 'isinoimi, ge'enau
'isingano-nganono 'o nyawaka ma ngale
manga so-sowono,
4 sababu ma goungu 'o sapi ma nauru
ma 'aunu de 'o kabingi ma nauru ma
'aunu koidadiwa 'o so-sowono ya'ikiri.
5 Ma sababu ge'enau so ma 'orasi ma
Kristus wo'uti 'o duniaku, 'una wongose
ma Jo'oungu ma Dutuka, "Ngona
konoduakuwa 'o su-suba 'o haewani
de 'o su-suba 'iregu-regu, ma ngona
nadua-duangou to ngoi 'ai roese.
6 Ngona konoduakuwa 'o su-suba 'o
haewani gee yatuu-tuuku bolo 'o su-suba
ma ngale 'o so-sowono 'isi'iki-'ikiri.
7 Ge'enaka de ngoi tongose, 'Jo'oungu
ma Dutu, nedau ngoi! Ngoi toboa ma
ngale tadiai 'ani mau 'isoka gee 'isilefoku
'o Buku 'Itebi-tebinoka gee 'ipe-peleleno
ma ngale ngoi.'"
8 Ma si-siraka ma Kristus wongose,
"Ngona konoduakuwa 'o su-suba 'o

haewani de 'o su-suba 'iregu-regu,
ngona konoduakuwa 'o su-suba 'o
haewani yatuu-tuuku, de 'o su-suba gee
'o so-sowono 'isi'iki-'ikiri." Ma Kristus
koge'ena wongose, ngaro 'o sagala
su-suba ge'ena yosisuba moteke 'o
besesongo gee 'o Musa wositota-totara.
9 Ge'ena 'iduanga de ma Kristus
wongose, "Jo'oungu ma Dutu, nedau
ngoi! Ngoi toboa ma ngale tadiai
'ani mau." So ma Jo'oungu ma Dutu
waisanga 'o su-suba gee ma sira, de
wositagali de ma Kristus 'awi su-suba.
10 Ma Yesus Kristus wadiaiokau 'okia
naga gee ma Jo'oungu ma Dutu wi mau
ma ngekomo wosisuba 'awi roese. De
womasisarakani ge'ena ka ma moi ma
ngale kaisi'ado-'adonikau, ge'enau ngone
poodumu 'inasitebini 'o so-sowonoka.
11 'Iso de 'o Yahudiokau manga 'imam,
to 'ona manga manarama ya'ao 'o wange
'isinoi-noimi, de yogi-gilio yosisuba 'o
su-suba gee kaimatero. Ma 'o su-suba
ge'ena ka ma eta ma koidadiwa 'o
sowono ya'ikiri.
12 'Ena ma Kristus 'una wokula 'o
su-suba ka 'o ngai moi ma ngale 'o
so-sowono ma du-duusu kaisi'ado-

'adonikau. Ge'enaka de 'una wopareta
'o ngii 'isure-sureka de ma Jo'oungu ma
Dutu.
13 De ma 'orasi ne'ena ma Kristus
wotamaa sigado ma Jo'oungu ma Dutu
wadiai gee ma Kristusika wisa-saturuu
yo'isene 'unaka.
14 Sababu ma Kristus ka ma moi
wokula 'awi su-suba ge'ena ma ngale
watuusokau kaisi'ado-'adonika 'o
nyawa-nyawa gee wakiirikokau la yadiai
ka ma Jo'oungu ma Dutu 'awi mau.
15 Ma ngale ge'ena dau, 'o Ngomasa
'Itebi-tebini mita 'inasitotara to 'ena ma
sakisii. 'Ingose,
16 "Ma Jou wongose: Nedau 'o jaji gee
dua todiai 'onaka, gee ma 'orasi dua
'asa ya'adono. Ngoi 'asa tanoa 'ai sagala
besesongo to 'ona manga singinaka de
tosilefo manga di-dibangioka."
17 Ma Jo'oungu ma Dutu mita wongose,
"Ngoi 'asa kotosi-singinawa to 'ona
manga so-sowono de manga singina ma
dorou."
18 So 'o so-sowono de 'o singina ma
dorou ma Jo'oungu ma Dutu kowosi-
singinawau, so koiparaluuwau yosisuba

'o su-suba ma ngale 'o so-sowono ma
ga-gaiki.
19 'Esa moi riaka dodoto, sababu 'o
Yesusou wosongene so ma 'orasi ne'ena
ngone pomoroini powosama 'o Ngii
'Itebini 'Ifo-foloika.
20 'O Yesus wapelengakau to ngone
nanga ngekomo ma sungi, ge'ena la
'o ngekomo gee 'inakula 'o 'ahu. La
ma ngekomo 'o Yesus womasisarakani,
ngone 'idadi pawosanga 'o Ngii 'Itebini
'Ifo-foloi ma da-datoko.
21 De ma 'orasi ne'ena de ma 'enau
to ngone nanga 'Imam ma Amoko gee
wosibalusu ma Jou 'awi Woa.
22 Sababu ge'ena nou, ngone pomasisori
ma Jo'oungu ma Dutuka de nanga singina
'itebi-tebini de nanga ngo-ngaku 'ikua-
kuata. Sababu 'inasitebinokau nanga
singinaka gee pamaoku de nanga salaka,
de nanga roese gee 'isitebinokau de 'o
'akere 'idodo-dodono.
23 Salingou ngone pomasiga-gao nanga
singina nganonika, sababu ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi jaji ge'ena 'asa wagoungu.
24 De ngone salingou pomakalega moi
de moi, la ngone 'idadi pomakababata

ma ngale pomakadora moi de moi de
padiai 'okia sonaa yaowa-owa.
25 Ngone salingou kaitaurika pomalomu-
lomu powisuba ma Jou, 'uwa kopoboa-
boawa 'isoka 'o nyawa 'iregu-regu.
Ngone salingou 'ifoloiosi poduaka
pomasikakuata moi de moi, sababu
ngone panako koito'ingowau de ma Jou
woboau.
26 Sababu nako 'o habari 'iti-tiai ma
Jo'oungu ma Dutuno 'isitotarokau
ngoneno, ma nako ka ngoneu nanga
singina kopomaogoruwa podiai 'o
sowono, ge'ena koi'iwau 'o su-suba ma
ngale nanga sowono 'isi'aiki.
27 So ma ngale ge'ena, naga ka 'o ngai
moioka duga ma ngale ngone, ge'ena la
dua potaari ma Jo'oungu ma Dutuka ma
ngale wonalega ma diai 'ena posironga
'inamodongoka, de 'awi do'otasa ma
sauku gee 'asa yakibooto yaki'uku
'o nyawa-nyawa gee yoma-malawani
'unaka.
28 'O nyawa gee koyosingou-ngounuwa
'o besesongo gee 'o Musa wokula-kulano,
ge'ena yakihukumu yakiso-songene ka
ma eta ma koyakisinginawa, nako ma

sakisii yamididi bolo yaruange, ge'ena
ma nyo-nyata 'ona ge'ena yosowono.
29 Ma hukumani 'ifoloiosi 'itubuso
salingou yakisidaene 'o nyawa gee
wisido-dodoko ma Jo'oungu ma Dutu
wi Ngowaka. 'O nyawa go'ona yamaoku
koipakewa ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
jaji ma ngale 'o 'aunu, ge'ena la ma
Kristus wosongene ma ngale watebini
'o sowono. De 'ona yositi-tingoono 'o
Ngomasa gee 'inakula-kula 'o barakati.
30 Ngone powinako 'una gee wongose
konee, "Ngoi 'asa tobalasi. Ngoi 'asa
takihukumu." De mita wongose, "Ma Jou
'asa wahakimi 'awi kawasa."
31 Posironga 'inamodongoka nako ma
Jo'oungu ma Dutu wowango-wango
wonahukumu!
32 Niongano-nganono ma 'orasi 'ipasa-
pasa gee ngini 'asa kaikurue niongaku
ma Kristusika, nia gudai niosusa de
niosangisara, ma ngini tatapu niomariwo
niosigou-gounguku.
33 Do'oaka ngini nisimae-maeke de
nisikisaa 'o kawasa ma bionoka. Do'oaka
ngini mita niosangisara de 'o nyawa gee
yakidiai koge'ena,

34 de 'o nyawa gee yobui-buika manga
singina ma susa ngini mita niamao.
De gedagee nia kia sonaa 'iodumu
ya'ora, ngini niosimoteke de nia singina
'isa-sanangi, sababu ngini nianakokau
to ngini naga de ma 'enasi 'ifoloi yaowa,
gee dua koitorouwau kaisi'ado-'adonika.
35 Ge'enau so 'uwa nia singina 'i'ogu,
sababu nako ngini tatapu niongaku,
ge'ena to 'ena ma parasengi ma amoko!
36 Ngini salingou niosabari la ngini 'idadi
niadiai ma Jo'oungu ma Dutu 'awi mau
de ngini 'asa niamake 'okia naga gee ma
Jo'oungu ma Dutu wosijajiokau.
37 Sababu naga 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isilefoku konee, "Ka 'o 'orasi moiou, de
'una gee woboaka rekeni, 'asa woboa;
'una 'asa kowatu-tuluruwa 'awi bo-boa.
38 De 'ai kawasa gee yomarimoiokau de
de ngoi 'asa yo'ahu sababu yongaku. Ma
nako naga 'onaka munuka yomasipidili,
ge'ena ngoi 'asa kotosanangiwa de de
'ona."
39 Ngone ne'ena ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi kawasa, ngone kopomasipidi-
pidiluwa 'unaka so koposikaikawa 'o
dorouka. Ma ngone ne'ena pongaku-

ngaku ma Jo'oungu ma Dutuka de
'inasilahakau.

11 [1] 'O ngo-ngaku ge'ena ma ngale
panako 'itiaiokau 'okia naga gee
ngone pongano-nganonou, de mita
pamao 'itantuuokau 'okia naga gee
kopamakewasi.
[2] Sababu 'o ngo-ngaku, so ma Jo'oungu
ma Dutu wakisanangi nanga edete de
nanga dotumu ma sirasi.
[3] Sababu 'o ngo-ngaku, so ngone
pasahe 'o dunia ne'ena ma Jo'oungu
ma Dutu wosidadiku de wi demo, so
'okia naga gee pamake-make ge'ena gee
kopamake-makewa 'idadiku.
[4] Sababu 'o ngo-ngaku, so 'o Habel
wokula ma Jo'oungu ma Dutuka 'o
su-suba gee 'ifoloi yaowa de to Kain.
Ge'enau so ma Jo'oungu ma Dutu
wongose 'ato 'o Habel 'una ge'ena 'awi
singina 'itiai. Sababu 'inyatakau 'ato
ma Jo'oungu ma Dutu wadawongo 'awi
su-suba. 'O Habel wosongenokau, ma
ngano de 'awi ngo-ngaku so 'awi di-diai
ge'ena 'imadadi 'o do-dotoko sigado
ne'ena.
[5] Sababu de 'o ngo-ngaku, so 'o
Henokh kowosongenuwa de kawigoraka

'o sorogaade. Komoiwa moi wimake,
sababu 'una ma Jo'oungu ma Dutu
wigoraokau. Naga 'o Buku 'Itebi-
tebinoka 'isilefoku 'ato 'o Henokh
kowigorakuawasi 'o sorogaade, 'una ma
Jo'oungu ma Dutu wi singina wasanangi.
6 'O ngo-ngaku koi'iwa, ge'ena komoiwa
moi ma Jo'oungu ma Dutu wi singina
yasanangi. Sababu 'o nyawa gee ma
Jo'oungu ma Dutuka yaika, salingou
yongaku 'ato ma Jo'oungu ma Dutu
naga, de ma Jo'oungu ma Dutu 'asa
wakiparasengi 'o nyawa gee yomau
yomarimoi de de 'una.
7 Sababu 'o ngo-ngaku so 'o Nuh
ma Jo'oungu ma Dutu wisidemo 'okia
sonaa gee dua 'asa 'idadi gee 'una
kowamake-makewasi; 'una wosingounu
ma Jo'oungu ma Dutuka sigado wodiai 'o
kapali moi gee ge'enau 'una de 'awi woa
ma dodaku yakisilaha. Ma 'o dunia de
ma doda yahukumu, 'ena 'o Nuh 'una de
'awi ngo-ngaku so ma Jo'oungu ma Dutu
wongose 'ato 'una 'o nyawa ma owa.
8 Sababu de 'o ngo-ngaku, so 'o
Abraham wodomoteke gee ma Jo'oungu
ma Dutu wi'asoko de wisuloko wotagi 'o
daeraaka gee wisijajiokau 'unaka 'idadi

to 'unau wi pusaka. De 'o Abraham
wotagi ngaro kowosidongoowa dua kiaka
wosikaika.
9 De 'o ngo-ngaku, so 'o Abraham
womanoa 'o daeraaka gee ma Jo'oungu
ma Dutu wosijaji-jajioka wodadi 'o nyawa
ma dudunino. 'O Abraham ge'enaka dau
wogogere de womanoa 'o da-darusoka.
Koge'enali mita 'o Ishak de 'o Yakub
gee yadawongo 'o jaji kaimatero ma
Jo'oungu ma Dutuno.
10 Sababu 'o Abraham woda-damaa
'o kota gee ma Jo'oungu ma Dutu
wi singinaka wosigoko ma fandasi
koito-torouwau.
11 Sababu 'o ngo-ngaku, so 'o Abraham
de ngo Sara 'idadi yamake 'o ngowaka,
ngaro 'o Abraham wopereki 'ifoloiokau
ma, de ngo Sara muna ma sira mi
ngowaka koi'iwa ma. Ma 'o Abraham
wongaku 'ato ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
jaji ma rai wagoungu.
12 Ngaro 'o Abraham ma 'orasi ge'ena
wopereki 'ifoloiokau so 'isoka 'o nyawa
gee manga roese 'isongenokau, ma 'una
womadamake wi waata 'o gudai. Ma
gudai kopa'akunuwa padoimi, 'isoka 'o

ngoma 'o diwangoka de 'o dowongi 'o
ngooto ma batingoka.
13 'Ona yoodumu gee kangano
yakingose-ngosekau, 'ona ge'ena
tatapu de manga ngo-ngaku sigado
yosidosongene. 'Ona koyadawonguwasi
'o sagala moi-moi gee ma Jo'oungu ma
Dutu wosijaji-jaji, ma 'ona yanakokau
'ato dua 'asa yamake. So 'isoka 'o
kianikia yamakekau 'o gurutika so
kayodo-domorene. De bege'enau 'ona
yomasidemo 'ato 'ona ge'ena 'o nyawa
ma dudunino de kayotagino 'o duniaka
ne'ena.
14 'O nyawa gee koge'ena yongose,
ge'ena yosidumutu 'iwai-waiti 'ato 'ona
yongano-nganonou 'o daeraa gee dua
'idadi ma gou-goungu to 'onau manga
daeraa.
15 'Ona yatiba-tibangi bukangi la 'o
daeraa gee yamada-madakau. Sababu
nako koge'ena, ge'ena to 'ona manga
'orasi ma amokou ma ngale yolio 'o
daeraaka ge'ena.
16 Ma ma nyo-nyata, 'ona 'ifoloi
yoduaka 'o daeraa moi gee 'ifoloiosi
yaowa, ge'ena la 'o daeraa gee 'o
sorogaaka. Sababu ge'ena ma Jo'oungu

ma Dutu kowimaekuwa nako 'ona
yongose 'ato 'una ge'ena to 'ona manga
Jo'oungu ma Dutu, sababu ma Jo'oungu
ma Dutu wadua-duangou manga kota 'o
ngai moi.
17 Sababu 'o ngo-ngaku so 'o Abraham
gee ma 'orasi 'awi ngo-ngaku ma
Jo'oungu ma Dutu wataili, 'una
womodeke 'awi ngowaka 'o Ishak
widiai 'o su-suba yatuu-tuuku ma ngale
wisisuba ma Jo'oungu ma Dutuka. 'O
Abrahamuou wadawongo 'o jaji ge'ena,
ma 'una womodeke wisisuba 'awi
ngowaka womatengo-tengoka gu'una.
18 Ma Jo'oungu ma Dutu 'o Abrahamuka
wongose 'ato, "Ma ngekomo 'o Ishakiou
nu'una, ngona 'asa namake 'ani waata
gee tojajiokau ngonaka."
19 'O Abraham wanako 'ato ma
Jo'oungu ma Dutu wa'akunu 'o Ishak
wisimomikoli ngaro wosongenoka ma,
so kaidadi pongose 'ato 'o Abraham
matero kawidawonginouoli 'o Ishak
wosongenoka de.
20 Sababu 'o ngo-ngaku, so 'o Ishak
woga'asoko 'o sagala co-catu ma ngale
'o Yakub de 'o Esau manga 'ahu 'o
bio-bionika.

21 Sababu 'o ngo-ngaku, so 'o Yakub gee
rekeni wosongenoka de wakidaga'asoko
'o co-catu ma ngale 'o Yusuf wi ngowa-
ngowaika, de womasidutuku 'awi papadi
ma saekika de wisuba ma Jo'oungu ma
Dutu.
22 Sababu 'o ngo-ngaku, so 'o Yusuf
gee rekeni wosongenoka, de wobi-bicara
ma ngale 'o Israel ma nyawa yosupu 'o
Mesiroka, de wamadaku wi besesongo
ge'ena la wi kobongo salingou ya'asa
mita.
23 Sababu 'o ngo-ngaku, so 'o Musa
wolahiruku de wi balusu wi'iunika 'o
mede sa'angeno. 'Ona wilega-lega 'ena
'una 'o ngowaka ma dero moi, de 'ona
koyakimodonguwa yaparene ma Koana
wi pareta.
24 Sababu de 'o ngo-ngaku, so 'o Musa
gee woamokokau de wooluku wisironga
'o Mesiroka manga koana wi ngowaka 'o
ngeweka 'ami ngowaka.
25 'Una 'ifoloi woduaka wosangisara de
ma Jo'oungu ma Dutu wi kawasa, de
wooluku womasa-sanangi 'o sowono ma
sigoronaka gee ma sanangi ge'ena ka 'o
'orasi moioka.

26 'O Musa wamaoku ngaro
womadamake 'o sagala haratau 'o
Mesiroka, ma 'ifoloi 'ibaraguna wisito-
torou 'unaka sababu ma Koana gee 'o
Nyawa Wosilaha-laha, gee ma Jo'oungu
ma Dutu wosijajiokau. Sababu 'o Musa
wongano-nganono 'o parasengi ma
du'uruoka.
27 Sababu 'o ngo-ngaku, so 'o Musa
wamada 'o Mesir de kowodomodonguwa
ma Koana wi do'otasa. 'O Musa
wodaba-baili 'isoka kogee wimakekau
ma Jo'oungu ma Dutu gee kopowimake-
makewa.
28 Sababu 'o ngo-ngaku, so 'o Musa
wodiai 'o rame ma ngale 'o Israeloka
yosupu 'o Mesiroka yosingano-nganonie,
de wosuloko 'o 'aunu yosibilarotika
'o Israeloka manga woa ma ngorana
ma saekino, la 'o mala'ekati gee 'o
nyawa yakisonge-songene 'uwa 'iboa de
yato'oma to 'ona manga ngowa-ngowaka
'o riaka.
29 Sababu 'o ngo-ngaku, so 'o Israeloka
'idadi yatoaka 'o Ngooto 'Ite-terebokino,
yotagi kogee 'o tonaka dudungika, 'ena
'o Mesir ma nyawa 'ona 'o ngooto ge'ena

yakiluunokau gee yositaili yatoaka mita
de.
30 Sababu 'o ngo-ngaku, so 'o Yerikho
manga kota ma tembok 'ikokitotaka
gee 'o Israeloka yaki-kiloliti 'o wange
tumudiingino.
31 Sababu 'o ngo-ngaku mita, so
'o ngo Rahab 'o ngeweka ma dorou
gumuna komisidoto'omawa de 'o
nyawa-nyawa gee yoma-malawani ma
Jo'oungu ma Dutuka, sababu muna
makidawongo mosidi-diai 'o Israeloka
manga mata-mata.
32 De 'okiasi salingou tongose? Sababu
'ai 'orasi rekeni koi'iwau tosiwaiti ma
ngale 'o Gideon, 'o Barak, 'o Simson,
'o Yefta, 'o Dautu, 'o Samuel, de 'o
nabii-nabii.
33 Sababu manga ngo-ngaku, so 'ona
yosikalakau 'o koa-koana, 'ona yosidagi
'o loa, de yamake 'okia naga gee ma
Jo'oungu ma Dutu wosijajiokau. 'Ona 'o
singa koyakigoliwa,
34 de 'ona yasongene 'o 'uku 'ila-
laagomo, koyakidaenuwa yaki'oto; 'ona
yolamahani ma 'idadi yokuata, 'ona
yokuata 'o gudotioka, de yakisikala 'o
nyawa ma dudunino manga solodado.

35 Sababu 'o ngo-ngaku, so 'o
nge-ngeweka gee manga nyawa-
nyawa yosonge-songenokau 'idadi
yomasida'ahuoli sababu yowangokali.
Naga munuka yomodeke yakisikisaa
sigado yosongene, de yooluku yakisipidili
sababu yomau yakisiwangoli la yo'ahu
'ifoloiosi yaowa.
36 Naga munuka yakisela-sela,
yakipesana, yakipusuku de 'o rate, de
yakibui.
37 'Ona yakiteto, yakigaragaji, de
munuka yakito'oma de 'o wase. 'Ona
yokadagi 'o daeraa 'ireguka manga baju
ka 'o domba ma kai de 'o kabingi ma
kai, 'ona yosaigalere, yakihalebiru de
yakisikisaa.
38 'Ona manga singina 'isure ma
sala, 'ona koyadaenuwa yomanoa 'o
duniaka ne'ena. 'Ona kayotagi-tagi 'o
tonaka 'ika-kakasaka de 'o diko-dikoka,
de yomanoa 'o 'aru-'arukoka, de 'o
guru-gurukoka.
39 De 'ona yoodumu koyamakewasi
'okia naga gee ma Jo'oungu ma Dutu
wosijajiokau ngaro manga ngo-ngaku
yakisisakisiiokau 'o sakisii yaowa-owa.

40 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu
wadua-duangou 'okia naga gee 'ifoloisi
yaowa ma ngale ngone, so dua 'ona de
de ngone, 'asa de 'itotomo.

12 1 Sababu ngone ne'ena naga
'o sakisii posironga manga
gudai 'inasigilolitino 'inalega-lega,
ge'enau so nou ngone pamada 'iodumu
gee 'inasitu-tubuso, de 'o sowono
gee naga koinamadawa. De nou
ngone de nanga singina 'ikua-kuata
pomariwo pomakarebese 'isoka gee
'inasitatapuokau.
2 Ma 'orasi ngone pomariwo nanga ngo-
ngakuoka, ngone salingou tatapu potaari
'o Yesusika, sababu 'unau wosibaoro
nanga ngo-ngaku de wapaliara ma
ngale wositotomo ka ma guruenosi
sigado ma do-dogumu. 'O Yesus
wotahani wosangisara. 'Una wosongene
'o salipoka ma kowokalesanguwa
'ato ge'ena 'o mahe. 'Una duga
wongano-nganono dua ma du'uruoka de
kawomore-morene. De ma 'orasi ne'ena
'una wopareta de ma Jo'oungu ma Dutu
'o ngii 'isure-sureka.
3 Bika niongano-nganono kokia 'o Yesus
wotahani wakidaari 'o nyawa yosowo-

sowono gee posironga yomalawanioka
'unaka! Sababu ge'ena 'uwa nia singina
'itingoono de 'i'ogu.
4 Sababu nimariwo nialawani 'o sowono,
koma'iwasi sigado niosongene.
5 De 'uwa niamongoro ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi besesongo naneda, gee
nikula nginika ma ngale ngini to 'una wi
ngowa-ngowaka: "'Ai ngowaka, niaga-
gao niosidi-diai ma Jou wi do-dotoko,
de 'uwa nia singina 'itingoono nako
winitawanono 'ikua-kuata.
6 Sababu ma Jou wakidotoko 'o nyawa
gee wakidora-dora, de wakitawanono
'ikua-kuata 'o nyawa gee wosironga to
'una wi ngowa-ngowaka."
7 Ngini salingou niadawongo 'o do-
dotoko 'ikua-kuata ma Jo'oungu ma
Dutuno 'isoka 'o do-dotoko 'o dea
wimoino. Sababu koi'iwa 'o ngowaka moi
koma'iwa ma dea wadotoko koikuatuwa.
8 Nako ngini konitawanonuwa 'isoka
to 'una 'awi ngowaka 'iregu-regu,
ge'ena ma ngale ngini ko to 'unawa wi
ngowa-ngowaka.
9 To ngone nanga dea 'o duniaka ne'ena
'inatawanononokau, de ngone pakihoromati
'ona. 'Ifoloiosi nanga Deaka gee daku

'o sorogaaka, ngone salingou 'ifoloiosi
posingounu 'unaka la ngone po'ahu.
10 To ngone nanga balusu 'o duniaka,
'inadotoko ma 'orasi koikurutuwa,
moteke 'okia naga gee 'ona yamaoku
yaowa. Ma ma Jo'oungu ma Dutu
wonadotoko ma ngale to ngone ma
sirete nanga laha, la ngone 'idadi
potebini pomasidogogere de de 'una.
11 Ma goungu gee ma 'orasi ngone
'inadotoko, 'o do-dotoko 'ikua-kuata
ge'ena kopoduakuwa, so duga ka nanga
singina 'isusa. Ma ge'enaka de ngone
gee 'inadoto-dotokokau, 'o do-dotoko
ge'ena 'inasidadi ngone po'ahu moteke
ma Jo'oungu ma Dutu wi mau, de ma
duanguku pamao posanangi.
12 Sababu ge'ena niakuatuku nia
giama gee 'ila-lamahani de nia bu-buku
'iti-tirine ma ngale niomariwo 'ania
ngo-ngakuoka ge'ena!
13 Kaitaurika niotagi 'o ngekomo
'iti-tiaika, la nia dou 'iliga-liga gee 'uwa
'isugara, ma 'ena 'idadi 'i'aiki.
14 Nimariwo nio'ahu nimarimoi de 'o
nyawa 'iodumu. Nimariwo mita nio'ahu
'itebini de duga ka de ma Jou. Sababu

komoiwa moi 'idadi wimake ma Jou nako
manga 'ahu koitebinuwa.
15 Salingou nimasidiaino la nginioka
naga ka moi ma 'uwa koyamakewa ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi co-catu. De
'uwa munuka naga yodadi matero ka 'o
'ubutu 'ipa-padosa naga nia sigoronaka
so yakisisusa de yakisitorou 'o nyawa
manga gudai de to 'ena ma padosa.
16 Nimasitiari la 'uwa sigado naga
munuka yomakapake kaitimaronga, bolo
koyosikiamoiwa 'o barangi 'itebi-tebini
'isoka gee 'o Esau wadi-diai. 'Una
wawukunu 'awi hak ma ngale 'o ngowaka
'o riaka, ma sababu ka 'o 'inomo 'o sude
moi.
17 Ngini nianako 'ato ge'ena 'ipasa
de 'o Esau womau wamake 'o co-catu
ge'ena ma deano, ma 'una kawiitomo.
Sababu ngaro wosigari-gari wanonu ma
ngekomo ma ngale wosidiai 'awi sala
ge'ena, duga ma 'orasi ma ngale ge'ena,
koi'iwau.
18 'Esa moi riaka dodoto, ngini
koniamakewa 'o kianikia 'isoka ma sira
'o Israeloka yoda-daari. 'Ona yodaarika
'o Sinai ma gigie gee kaidadi pa'ao. 'Ona

yamake 'o 'uku 'ilala-lala, 'o darusu, 'o
sakautu de 'o rato.
19 'Ona yo'isene 'o torompet ma 'ilingi
de 'o 'ilingi ma kiamati. 'O Israeloka
yo'isenoka 'o 'ilingi ge'ena, de 'ona
yoga'asoko yosigou-goungu la 'o 'ilingi
ge'ena 'uwau 'ibicarali 'onaka.
20 Sababu 'ona koyotahanuwa yo'isene
'o pareta gee 'o 'ilingi ge'ena 'isitotara.
Sababu 'o 'ilingi ge'ena 'ingose, "'Iodumu
gee yatigi-tigi 'o gigie ne'ena, 'o haewani
bolo nago'ona bato, salingou yakiteto
sigado yosongene."
21 'Okia naga gee 'o Israeloka
yamake-make ge'ena posironga de
yodomodongoka sigado 'o Musa
wongose, "Ngoi 'imodongo katoti-tirine!"
22 Ma ngini niongaku-ngaku gee
niaikakau 'o Sion ma gigieka de ma
Jo'oungu ma Dutu wowango-wango
wi kotaka, ge'ena la 'o Yerusalem 'o
sorogaaka gee ma mala'ekati 'icaanoka.
23 Ngini niamotekokau 'o lo-lomu
moi 'irame-rame, ge'ena la 'o nyawa
yongaku-ngaku gee manga ronga-ronga
'ilefokou 'o sorogaaka manga lo-lomu.
'Ona ge'ena matero ka ma Jo'oungu
ma Dutu wi ngowa-ngowaka 'o riakoka.

Ngini nioboakau ma Jo'oungu ma Dutuka
gee wahaki-hakimi 'o nyawa 'iodumu.
De ngini naga de 'o nyawa ma owa gee
yakisitotomokau.
24 Ngini nioboakau 'o Yesusika gee
ma ngekomo 'una so 'idadi 'o jaji ma
sungi ge'ena. Ngini nioboa 'unaka ma
ngekomo 'awi 'aunu 'ipoa de wosongene.
'Awi 'aunu 'ipoa de wosongene ge'ena
ma ngale watuusu 'o sowono, ge'enau
'isitantuuokau 'okia sonaa 'ifoloi yaowa-
owa so koimaterowa de gee to Habel wi
'aunu.
25 Sababu ge'ena, niomasitiari la
'uwa nginioka naga wiitomo 'una gee
wobi-bicara. 'O Israeloka gee ma
'orasi 'o Sinai ma gigieka de yooluku
yosigigisene ma Jo'oungu ma Dutu
'awi demo gee wositota-totara 'o
duniaku, 'ona koidadiwa yomasiresene
'o hukumanioka. 'Ifoloiosi ngone gee
po'ise-'isene 'una gee wobi-bicara daku
'o sorogaaku! Nako ngone pooluku
posigisene, kokia ngone pomasimada
gee podo-domodongo!
26 Ma 'orasi ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi 'ilingi 'o dunia yatiwiwiri. Ma
ne'ena 'una wojaji wongose 'ato, "Ma

moiosi ngoi 'asa tatiwiwiri duga ka 'o
duniawa ma 'ena de 'o diwanga mita."
27 'O demo "ma moiosi" 'isidumutu 'ato
'o dunia 'iodumu gee 'isidadi-dadiku 'asa
'ikagiwi de yatingaka, la 'imadaku duga
ka gee koidadiwa 'igiwi.
28 Sababu ge'ena ngone salingou
po'amalaha ma Jo'oungu ma Dutuka,
sababu ngone padawongo 'unano 'o ngii
moi gee ma pareta koidadiwa 'igiwi.
Ngone salingou po'amalaha de powisuba
ma Jo'oungu ma Dutuka, powihoromati
de powidomodongo, moteke ma do-dagi
gee 'una ma sirete wodua-duaka.
29 Sababu to ngone nanga Jo'oungu ma
Dutu matero ka 'o 'uku gee 'okia sonaa
ya'uku-'uku.

13 1 Ngini gee ka 'o ngo-ngaku moi
salingou tatapu nimakadora moi
de moi 'isoka 'o 'esa moi.
2 'Uwa niamongoro salingou
niakidawongo 'o nyawa gee
koniakinakowasi yomasido-dogumu
nia woaka. Sababu koge'ena dau ge'ena
yamuruo naga koyanakokawa 'ena
yadawongokau 'o mala'ekati manga
woaka.

3 Salingou niakingano-nganono 'o
nyawa gee 'o buioka, 'isoka ngini mita
de de 'ona 'o buioka. De 'o nyawa-
nyawa gee yakisihaga-haga, salingou
niakingano-nganono 'isoka ngini mita
nidiai koge'ena.
4 'O nyawa 'iodumu salingou yahoromati
'o ngaamoka, de 'o rokata de 'o
wekata koidadiwa manga singina
'ilenge 'o nyawa 'ireguka. 'O nyawa
gee yomakapake kaitimaronga de gee
yoso-songou 'asa ma Jo'oungu ma Dutu
wakihakimi.
5 'Uwa 'o pipi niodo-dopokana so 'ena
niparetano, ma ngini salingou niosanangi
de 'okia naga gee naga nginioka. Sababu
ma Jo'oungu ma Dutu wongosekau,
"Ngoi 'asa kotonisidipidilikawa bolo
kotonimadakawa."
6 Ge'enau so ngone pomoroini pongose,
"Ma Jou ge'ena to ngoi 'ai ro-riwo, ngoi
koimodonguwa; 'o nyawa koya'akunuwa
'ikadiai ngoino!"
7 Niakingano-nganono 'ania balu-balusu
gee yositota-totara ma Jo'oungu ma
Dutu wi demo nginika. Nimadelega kokia
'ona yo'ahu de yosongene, de nimaduru
to 'ona manga ngo-ngaku.

8 Ma Yesus Kristus 'una tatapu ka
koge'ena, ma sirasi, ma 'orasi ne'ena
sigado kaisi'ado-'adonika.
9 'Uwa nisiliba 'o sagala do-dotoko
gee koyadae-daenikawa. To ngone
nanga singina salingou 'isikuata de
ma Jo'oungu ma Dutu wi singina ma
sure; ge'enau 'ifoloi yaowa; 'uwa gee 'o
sagala 'atorangi ma ngale 'o 'inomo. 'O
nyawa-nyawa ma sirasi gee yamoteke
'o 'atorangi ge'ena, koyamakewa ma
faedaa.
10 Ngone pomarimoiokau de ma Kristus,
so 'una matero ka nanga su-suba moi
sababu wosongenokau ma ngale nanga
so-sowono watuusu. De 'o 'imam-'imam
gee yamote-moteke yole-leleani ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi Woaka, 'ona
yomoteke de de ngone matero ka 'o
su-suba gee ma su-suba 'idu-dutuuku
ma dekuoka koidadiwa ya'odomo.
11 'O haewani ma 'aunu gee yosisuba
ma ngale 'o so-sowono ma ga-gaiki, ma
'Imam ma Amoko wa'asa 'o Ngii gee
'Itebini 'Ifo-foloika. Ma 'o haewani ge'ena
yatuuku 'o woa ma dudunoka.
12 Ge'enau so 'o Yesus mita wosangisara
de wosongene 'o kota ma ngorana ma

amoko ma dudunoka ma ngale watebini
'awi kawasa 'o sowonoka de to 'una ma
sirete wi 'aunu.
13 Sababu ge'ena, nou ngone posikaika
'unaka gee 'isi-'ade-'ade posupu 'o
kota ma dudunika, de pomoteke
'inasiti-tingoono de de 'una.
14 Sababu 'o duniaka ne'ena to ngone
nanga ngii 'ika-kakali koi'iwa. Ngone
panonu 'o ngii pomanoa-noa gee dua
'asa 'inakula.
15 Sababu ge'ena, ma ngekomo 'o
Yesus, ngone salingou powisiare-arene
ma Jo'oungu ma Dutu. Ge'ena 'imadadi
to ngone nanga su-suba de nanga
'amalaha 'unaka gee ngone positedene
de nanga demo-demo.
16 'Uwa niamongoro niodiai yaowa-owa
de nimakariwo moi de moi, sababu
ne'enau 'o su-suba gee ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi singina yasanangi.
17 Niodomoteke 'okia naga gee nisibalu-
balusu yosuloko de niaki'isene 'onaka.
Sababu 'ona kaitaurika nisilega-lega, de
ge'ena salingou 'imadadi to 'ona manga
gina yotaari ma Jo'oungu ma Dutuka.
Nako ngini niakisingounu 'onaka,
'ona 'idadi yomanarama de manga

singina 'isa-sanangi. Nako ko'uwa, 'ona
'asa yomanarama de manga singina
'isusa-susa, de ge'ena ma faedaa koi'iwa
nginioka.
18 'Uwa niomaogoro minisilahidoa
ngomi. Ngomi mianako 'amia singina
'itebi-tebini, sababu naga 'o sagala
moi-moioka ngomi kaitaurika miomau
miadiai 'okia naga gee 'iti-tiai.
19 'Ifoloiosi ngoi toga'asoko tosigou-
goungu, la ngini nisilahidoa ngoi la ma
Jo'oungu ma Dutu woisigiliou nginika.
20 Ma Jo'oungu ma Dutu wisimomikokau
nanga Jou Yesus ngaro wosongenukou
ma. Sababu 'una wosongene, ma 'orasi
ne'ena 'una wodadi 'o So-sowohi ma
Amoko ma ngale wonasowohi ngone,
ge'ena la to 'una 'awi domba-domba. De
mita sababu wosongene, so 'isitatapu 'o
jaji 'ika-kakali gee ma Jo'oungu ma Dutu
wodiai ngoneno.
21 Tanu ma Jo'oungu ma Dutu 'o sanangi
ma titi gu'una, winisitotomo de 'o sagala
yaowa-owa gee ngini nioparaluu ma
ngale niadiai 'awi mau. Tanu ma
ngekomo ma Yesus Kristus, ma Jo'oungu
ma Dutu womanarama ngoneka 'okia
naga gee wodua-duaka. Salingou ma

Kristus winisiarene kaisi'ado-'adonika!
'Amin. Koge'enau.
22 Ngoi toga'asoko la ngini niosidi-diai
'okia naga tinido-dongosekau ne'ena
de nia sabari. Sababu 'ai surati ne'ena
koikurutuwa.
23 Ngini salingou nianako, to ngone
nanga 'esa moi 'o Timotius wisisupuokau
'o buioka. Nako ne'ena 'ai ngiiokau
waino, 'asa towi'asa gee dua taika
nginika.
24 Niositotara 'amia tabea gee nisibalu-
balusika yoodumu de ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi kawasa 'iodumika. Niadawongo
mita nanga riaka dodotino 'o Italiaka
manga tabea.
25 Tanu ma Jou winisibarakati ngini 'Esa
moi nioodumu.

Yakobus

1 [1] Tabea! 'Esa moi ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi kawasa nioodumu gee
kiaka naga bato niaika 'o duniaka ne'ena!
Ngoi ne'ena 'o Yakobus, ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi gilaongo de ma Yesus Kristus
'awi gilaongo.
[2] 'Esa moi riaka dodoto, nako ngini
nidutuku 'o susa de 'o sangisara
'i'ini-'inioka ma ngale nitaili, ge'ena
kaniosisamaowa.
[3] Sababu ngini nianakokau, nako la
ngini koniomasipidiluwa de ma Jou ngaro
'o susa de 'o sangisara nidutuku ma,
ge'ena ma duanguku ngini niotongosono.
[4] Niapaliara nia singina 'ito-tongosono
ge'ena la kaisiika monga 'ikuata sigado
ma gou-goungu nia'akunokau 'okia
sonaa moi-moi niodaari.
[5] Nako la nginioka naga moi
koyobarijawa rekeni, ge'ena
yomaga'asoko ma Jo'oungu ma
Dutuka, de dua 'una 'asa wakikula,
sababu 'una woduaka 'o nyawa
'isinoimika wakiriwo de 'awi dora.

6 Ma gee yomaga-ga'asoko go'ona
salingou yongaku, de koidadiwa manga
singina 'ikapula. Sababu 'o nyawa manga
singina 'ikapula-pula ge'ena 'isoka 'o
moku-moku 'o dadoko ya'asa-'asa 'isiika
'isiino.
7 'O nyawa koge'ena, ge'ena 'uwa
yomangano-nganono 'ato dua 'o kianikia
yomadamake ma Jo'oungu ma Dutuno.
8 Sababu 'o nyawa gee manga singina
'ikapula-pula ge'ena manga di-dibangi
koiriiduwa.
9 Niongaku-ngaku gee niosusa-susa
so konisikiamoiwa, yaowa kaniomore-
morene sababu ma Jo'oungu ma Dutu
winisidaduie.
10 Ma ngini niokaya-kaya salingou
kaniomore-morene sababu ma Jo'oungu
ma Dutu winisidaduuku. Sababu 'o
nyawa yokaya-kaya 'asa yoisanga 'isoka
'o 'ubutu ma bunga.
11 Gee 'o wange 'ibaoro de ma sauku
'ipa'awoto so ma 'ubutu ge'ena 'imaai
de ma bunga 'itotaka so koisurewau.
Koge'enali mita dua 'o nyawa yokaya-
kaya, 'ona 'asa yoisanga gee manga
'usaha yosidagi ma gu-gudaioka.

12 Yosanangioka 'o nyawa gee
yota-tahani ma 'orasi 'o susa de 'o
sangisara yakidutuku, sababu gedagee
yotongosonokau yakitaili, 'ona 'asa
yomadamake ma parasengi ge'ena la
'o 'ahu 'ika-kakali gee ma Jo'oungu
ma Dutu wosijajiokau 'o nyawa
wisiboso-bosonika.
13 Nako la moikani yakitaili, 'uwa
yongose 'ato ge'ena ma Jouno! Sababu
ma Jo'oungu ma Dutu koidadiwa 'o dorou
witaili, de 'una kowakitailuwa ka moika
ma.
14 Ma nago'ona yakitaili ge'ena ma
ngale to 'ona ma sirete manga nyafisuu
ma dorou yakibaja de yakitobaka.
15 De nako 'o nyafisuu ma dorou
ge'ena yamotekokau, ge'ena 'imadadi 'o
sowono. De nako 'ona koyomaogoruwa
yodiai 'o sowono, ge'ena ma duanguku
'o songene.
16 'Esa moi riaka dodoto tinisiboso-
bosono, 'uwa niakidomoteke 'o nyawa
gee yomau nisihaga.
17 'O sagala co-catu de 'o parasengi
'itoto-totomo ge'ena 'iodumu daku 'o
sorogaaku 'iboa, ma Jo'oungu ma Dutu
gee 'okia sonaa 'ita-tarangi 'o diwangoka

wodi-diai wosigutiku. 'Una ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu kowongali-ngaliwa,
de 'unaka 'iso de 'o darusou ge'ena ka
ma gurumini ma koi'iwa.
18 Ka to 'una ma sirete 'awi mau ngone
wonadiai to 'una 'awi ngowa-ngowaka,
ma ngekomo 'awi demo 'iti-tiai. 'Una
wodiai koge'ena la ngone podaduie de 'o
sagala moi-moi gee wosidadi-dadiku.
19 'Esa moi riaka dodoto tinisiboso-
bosono! Niosi-singina naneda: 'O nyawa
'iodumu salingou 'itaiti yosigigisene
ma 'uwa kaitaiti yobicara de kaitaiti
yongamo.
20 Sababu 'o nyawa gee yotabangamo
ge'ena koya'akunuwa yadiai yaowa-owa,
gee ma Jo'oungu ma Dutu wodua-duaka.
21 Ge'enau so nia'umo 'ania biasau gee
'ige-ge'ewere de 'ito-torou. Nia'ese ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi demo gee nia
singinaka wosinoakau, sababu 'o demo
ge'ena de ma guata ma ngale nisilaha.
22 Ngini salingou niadiai 'okia naga gee
ma Jo'oungu ma Dutu wongosekau, 'uwa
duga kaniosigigisenino so ka ngini ma
sirete nimasihaga.
23 'O nyawa gee yosigigisene ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi demo ma koyadiaiwa,

ge'ena 'isoka 'o nyawa manga biono
yalega 'o kasinaaka.
24 Gedagee yaunginoka de yotagi de
yamongorokau kokia ma jako manga
biono ge'ena.
25 Ma nago'ona yalega yosidemogaroku
'o besesongo 'iti-tiai ge'ena de yomasiga-
gao ge'enaka de yosigou-goungu
yadiai, so duga kayosigiseninowa de
yamongorokau, 'ona 'asa yosanangioka.
'O besesongo 'iti-tiai, ge'ena la 'o
besesongo gee 'o nyawa yakisipidi-pidili
'o sowonoka ma ngale yakisilaha.
26 Nako moikani yomamaoku 'o 'agama
ma nyawa ma manga 'uru koyojagawa,
ge'ena 'ona ma sirete yomasihaga.
Ge'ena ma ngale yo'agama ma faedaa
koi'iwa.
27 'O singounu ma gou-goungu 'o
'agamaka moteke nanga Dea ma
Jo'oungu ma Dutu ge'ena la: 'O go'osisi
ma dorou de 'o bao-bao yosa-sangisara
pakiriwo, de ngone ma sirete pomajaga
la 'uwa 'o dunia 'inasitorou.

2 1 'Esa moi riaka dodoto gee niongaku-
ngaku ma Jou Yesus Kristusika, ma
Jou gee posironga de wokumatioka, 'uwa
nioiri-iriki 'o nyawa sababu ka 'o haratan!

2 Sababu nako kogee yokaya-kaya
moi yoboa nia lo-lomuno yomasinoaku
manga baju 'isure-sure de yoma'ali-'alino
manga 'ali-'ali 'o guraci, de moioli yoboa
yosusa-susa manga baju 'irebe-rebete,
3 ge'ena ngini 'ifoloi niakalesangi ka
gee manga baju 'isure-sure. De ngini
niongose, "Bereki, nou nogogerino
ningino 'o go-gogere 'isure-sureku."
Ma gee yosusa-susaka kaniongosekau,
"Tagi noma'oko-'oko doka ngoka," bolo
"Nogogeruku nongokau dau 'o tonaoka."
4 Nako koge'ena niodi-diai ge'ena
niosikakairiki 'o nyawa, de niakilega
moteke nia di-dibangi 'ito-torou.
5 'Esa moi riaka dodoto tinisiboso-
bosono, niongano-nganono! 'O nyawa
yosusa-susa 'o duniaka ne'ena, ma
Jo'oungu ma Dutu wakiiriki yodadi
kaya ma ngale manga ngo-ngaku 'ifoloi
'ikuata. 'O nyawa go'ona 'asa yodadi ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi kawasa, 'isoka
gee ma Jo'oungu ma Dutu wojajiokau 'o
nyawa-nyawaka gee wisiboso-bosono.
6 Ma ngini kaniakisela-sela 'o nyawa
yosusa-susa, 'ena momongo yokaya-
kayau go'ona nidoko-doko de nisihakimi.

7 'Onau ge'ena yosito-torou 'o ronga
'isure-sure gee niadawongino ma
Jo'oungu ma Dutuoka!
8 Ngini niadiai 'iti-tiai, ge'ena salingou
niamoteke 'o besesongo ma dekuoka
gee 'isilefoku 'o Buku 'Itebi-tebini
ma no-noimoka ne'ena ge'ena la,
"Nimasikabosono moi de moi 'isoka to
ngini ma sirete nia roese niosibosono."
9 Ma nako ngini nioiri-iriki 'o nyawa
sababu 'o harataa, ge'ena ngini niodiai
'o sowono, de ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
besesongo 'isidumutu 'ato ngini ge'ena
'o besesongo niapare-parene.
10 Nago'ona ma Jo'oungu ma Dutu
'awi besesongo ge'ena yaparene 'o
ngai moioni, ge'ena ma ngale 'iodumu
yakokiparenokau.
11 Sababu 'enau 'ingose 'ato, "'Uwa
niosongou," mita 'enau 'ingose
'ato, "'Uwa nioto'oma." So ngaro
koniosongouwa ma nako nioto'oma,
ngini ge'ena niapare-parene ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi besesongo.
12 Niobicara de niadiai ge'ena salingou
'isoka 'o nyawa gee dua yakilega ma
diai moteke ma Jou wi besesongo gee 'o

nyawa yakisipidi-pidili 'o sowonoka ma
ngale yakisilaha.
13 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu
dua kowakisimara'aiwa gee 'o nyawa
kayanakowa yosimara'ai. Duga ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi dora 'ifoloi 'ikuata
ngaro de 'o hukumani ma.
14 'Esa moi riaka dodoto, 'okia ma
faedaa moi yongose 'ato, "Ngoi
ne'ena tongaku-ngaku," ma nako
koyosidumutuwa manga 'ahu ma
sigoronaka, manga ngo-ngaku koge'ena
yakisilahaka?
15 Nako naga nanga nyawa wimoi
bolo mimoi 'o baju yoparaluu de
manga 'inomo koyakidugawa 'o wange
'isinoi-noimi,
16 de kaniongose 'ato, "Kasamaowa
niomasinoa 'o baju 'isau-sauku
de kasamaowa nio'odomou!" 'Ena
koniakikulawa gee 'okia naa yoparaluu
ma ngale manga 'ahu, 'okia ma faedaa
ge'ena?
17 Koge'enali mita 'o ngo-ngaku. Nako
koniosidumutuwa de nia manarama,
ge'ena ma faedaa koi'iwa.
18 Ma poilia naga munuka yongose, "'O
nyawa munuka yomasiga-gao 'o ngo-

ngakuka, de munuka 'o manaramika."
Ngoi 'asa tosango, "Bika niosidumutino
ngoino kokia 'o nyawa de manga
ngo-ngakuoka ma ma sowoko koi'iwa de
ngoi 'asa tosidumutu de ma sowoko, ma
ngale ngoi de 'ai ngo-ngaku."
19 Ngini niongaku ma Jo'oungu ma Dutu
kawomatengoka. 'O tokata mita 'ingaku
de yakokimodongo kaiti-tirine.
20 Ngini posironga niohaga-hagaka!
Bolo salingou nisidumutosi 'ato 'o nyawa
gee yongaku-ngaku ma koyadiaiwa gee
yaowa-owa, ge'ena ma faedaa koi'iwa?
21 Bika niosi-singina 'o Abraham to
ngone nanga edete gu'una. 'Una ma
Jo'oungu ma Dutu wongose 'ato woloa
sababu wamoteke ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi mau ge'ena la ma 'orasi 'awi
ngowaka 'o Ishak wisisuba ma Jo'oungu
ma Dutuka 'o su-suba 'idu-dutuuku ma
dekuoka.
22 Ne'enaka 'iwai-waiti monga 'ato 'o
ngo-ngaku salingou 'imakamoteke de 'o
manarama la 'itotomo.
23 Ge'ena 'imakadaene de naneda 'o
Buku 'Itebi-tebini ma no-noimoka, "'O
Abraham wongaku ma Jo'oungu ma
Dutuka, so de wi ngo-ngaku ge'ena so

ma Jo'oungu ma Dutu widawongo wodadi
'o nyawa gee ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
mau wamote-moteke." Ge'enau so 'o
Abraham widiai ma Jo'oungu ma Dutu wi
manai.
24 Ne'ena 'iwaitokau 'ato 'o nyawa
gee ma Jo'oungu ma Dutu wongose
'ato yolo-loa, ge'ena sababu manga
di-diai yaowa-owa, so duga ka manga
ngo-ngakuwa.
25 Niamake mita 'o ngo Rahab gee
'o nauru makipake kamo'itimaronga.
Muna ma Jo'oungu ma Dutu midawongo
sababu 'ami manarama, ge'ena la
makisidabino mi woano 'o Israeloka
manga mata-mata de makisingekomo
yoowara.
26 So 'isoka ngoneli, nako la
kopoomasuawau, ge'ena posongenokau.
Koge'enali mita de nanga ngo-ngaku ma
kopadiaiwa. Nanga ngo-ngaku ge'ena ka
ma songene.
3 1 'Esa moi riaka dodoto, nginioka
naga 'uwa kaniokudai niomau niodadi
guru! Sababu ngone panakokau, podadi
guru ge'ena dua ma Jo'oungu ma Dutu
wona'urusangi 'ifoloi 'itubuso de 'o
nyawa 'iregu.

2 Ngone poodumu 'o gudai pasalakau.
Ma nago'ona koma'iwa yasala
manga demo-demoka, 'ona ge'ena
yomadotomokau, sababu ya'akunu
yapareta to 'ona manga singina.
3 'O sapi ma ngununu ma bu-busuku
posinoa ge'ena ma dumutu la 'ena
'imoteke to ngone nanga mau. Ma
ngekomo ge'ena ngone 'idadi papareta.
4 De kaniamake 'o kapali ngaro ma
amoko de 'o dadoko 'isi-siapoto ya'asa,
ma 'idadi 'o kamudi ma dingoono moi
ya'aturu moteke ma kapali wo'asa-'asa
'awi mau.
5 Koge'enali mita nanga 'uru, 'ena ngaro
ka ma dingoono ma 'idadi 'inasi'edenge
de 'o hali 'ila-laagomo. Kaniatibangi! 'O
'uku ka ma etaka ma 'o bongana ma
amoika ma yabootuku ya'uku.
6 'O 'uru ge'ena 'isoka 'o 'uku. 'Ena
'inasitorou, sababu 'ena ge'ena 'o dorou
'isiwae-waere, 'ena yakokituuku to
ngone nanga 'ahu de 'o 'uku gee 'o
narakano.
7 'O sagala haewani gee kopaso-
sowohiwa 'isoka 'o namoro 'o ngawa-
ngawano, 'o haewani 'imatoba-tobaka,

de 'o naoko, kaidadi padana de 'o nyawa
yadanakau.
8 Ma 'o nyawa ma 'uru ka moi ma
koya'akunuwa yadana. 'Ena ge'ena
'itingkai de koya'akunuwa yapareta, 'ena
ka 'o racongou gee 'inasonge-songene.
9 De nanga 'uru ngone po'amalaha
ma Joude to ngone nanga Deade, mita
de nanga 'uru ngone posibobeto 'o
nyawaka gee ma Jo'oungu ma Dutu
wosidadi-dadiku moteke to 'una 'awi
dulada.
10 Ma 'uru kage'enano 'isupu 'o
'amalaha de 'o sibobeto, 'ena momongo
koyadaenuwa koge'ena, 'Esa moi.
11 Koi'iwa 'o 'akere ma gubububulu ka moi
de 'isupuno 'imali-mali sonaa.
12 'Ai riaka dodoto, 'o 'ara ma gota
koma'iwa 'isowokino 'o zaitun ma
sowoko, de 'o 'anggur koma'iwa
'isowokino 'o 'ara ma sowoko. Mita 'o
'akere ma titioka 'iosa-osa, koma'iwa
'i'uisoko 'iso-somoa.
13 Nako nginioka naga de ma 'ena
yoba-barija, salingou yosidumutu de
manga 'ahu 'isure-sure, de yadiai 'okia
sonaa 'isure-sure, 'isimoteke de 'o
singina 'ima-ma'ai de 'o cawaro.

14 Ma nako ngini nimakataleana, nia
singina nimakadisiri de niosi'akunu ka
to ngini ma sirete nia roese, ge'ena
'uwa niosimole-mole nia barija ge'ena.
Sababu ge'ena kanioeluku de nialawani
'o do-dotoko 'iti-tiai ma Jo'oungu ma
Dutuno.
15 'O barija koge'ena, ge'ena ko 'o
sorogaakuwa so ka 'o duniano, 'o nyawa
ma nyafisuuno, de 'o sagala tokatino.
16 Sababu kiaka naga 'o daleana de
yomadengo-dengoka, ge'enaka mita 'o
karuahe de 'o dorou 'i'ini-'inioka 'idadi.
17 Ma 'o nyawa gee manga barija
dakuuku, 'ona ge'ena ma di-disiraka
manga singina 'itebini, deika yoduaka
yomakatiai, manga singina 'ima'ai, de
yosingou-ngounu. 'Ona yaki'omanga
de 'o dora so manga manarama
'isure-sure. 'Ona koya'ena-'enawa de
koyoma'uca-'ucawa.
18 Ma goungu, 'okia sonaa yaowa-owa
ge'ena 'o go-gasa ma owa ma sowoko,
gee 'o nyawa yodua-duaka 'o go-gasa
ma owa yotuduuku.
4 1 'Ido'oa so niomakatutuku de
niomakangamo? Ge'ena ma sababu
'ania nyafisuu gee koimaogo-ogoruwa

'ikudoti nia singina ma dodaka, ma ngale
'imau niamake 'o dunia ma sanangi.
2 Ngini nionyafisuu 'o kianikia ma
konimadamakewa so nioto'oma. Ngini
niotaleana ma konimadagakunuwa
'okia naga nianonu-nonu ge'ena,
so nimakatutuku de nimakangamo.
Ngini kokiawa nimadamake sababu
konimalahidoawa ma Jo'oungu ma
Dutuka.
3 De ngaro nimalahidoakau ma
konimadamakewa, sababu nia ga-
ga'asoko ge'ena ma dumutu 'isowono.
'Okia naga nioga'asoko ge'ena duga ka
ngini ma sirete nimasisanangi.
4 Ngini ge'ena nia singina ko de ma
gounguwa winimoteke ma Jo'oungu
ma Dutu matero ka 'o ngeweka mimoi
'ami ako 'ikudai. Ngini nianakokau 'ato
nako niogiamanai de 'o dunia ge'ena
kaimatero de winimusu ma Jo'oungu ma
Dutu. So nago'ona yomau yogiamanai
de 'o dunia ne'ena, 'ona yomadiai ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi musu.
5 'Uwa niongose 'ato 'o Buku 'Itebi-
tebinoka kaisisomoa 'ingose 'ato, "Ma
Jo'oungu ma Dutu wonakulakau 'o
ngomasa gee ma nyafisuu 'ikua-kuata."

6 Ngaro koge'ena ma ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi simara'ai ngoneno 'ifoloi
'ikuata de to ngone nanga nyafisuu.
Ge'enau so ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
bukuoka 'isilefoku mita, "Ma Jo'oungu
ma Dutu wakidu'uduku 'o nyawa manga
singina 'ikuru-kurutie, ma wakisimara'ai
gee manga singina 'iti-tipokoku."
7 Sababu ge'ena salingou winisigisene
ma Jo'oungu ma Dutu de nialawani 'o
Tokata ma Koana, la 'ena 'asa 'iowara
nginioka.
8 Nimasisori ma Jo'oungu ma Dutuka la
'una mita 'asa womasisori nginika. Nia
'ahu niatebinika ma ngale niamada 'o
dorou, ngini gee niosowo-sowono! De
nia singina niatebinika gee nia singina
'ikapula-pula!
9 Ngini salingou ma gou-goungu
nimatoduba niosigari-gari. So tanu nia
giete 'imadadi 'o gari, de nia morene
'imadadi 'o balisa!
10 Nimasidaduuku ma Jo'oungu ma
Dutu wi bionoka, la 'una 'asa winigoraka.
11 'Esa moi, riaka dodoto, 'uwa
nimasikagurubungu moi de moi.
Nago'ona yosigu-gurubungu de
yakisisala-sala manga 'esa moi, 'ona

ge'ena yosito-torou de yosisowono ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi besesongo.
Ge'ena ma ngale 'ona koyamotekuwa 'o
besesongo ge'ena, ma 'ena yodadi ma
hakimi.
12 Momongo kawomatengoka duga 'o
hakimi de 'o besesongo wodi-diai, ge'ena
la ma Jo'oungu ma Dutu, gee wa'akunu
wonariwo wonasilaha bolo wonasotumu.
So ge'ena ma ngale ngini koya'akunuwa
'o nyawa niakisisala-sala.
13 Nio'isenika ngini gee niongose 'ato,
"Ne'ena ma wange bolo wangede dua
miotagi nee ma kotaka de miogogere
ge'enaka miomanarama 'o taunu moi
miomawukunu la 'o pipi miomadamake."
14 Momongo ngini koniosidongoowa
'okia dua 'idadi wangede 'ania 'ahu ma
sigoronaka. Ngini ge'ena 'isoka 'o 'uku
ma dowo so ka 'o 'orasi moioka 'ena
'iisangokau.
15 'Ena salingou ngini niongose
konee, "Nako ma Jo'oungu ma Dutu
wosimoteke, ngomi 'asa mio'ahu de
miodiai koneda de konee."
16 Ma gee ngini niadi-diai ma 'orasi
ne'ena, ge'ena kanimadaduie ngano

nimaie. Nimadaduie koge'ena ge'ena ka
'o dorou.
17 So 'o nyawa gee yanakokau 'okia
naga yaowa-owa gee salingou yadiai ma
koyadiaiwa, ge'ena yosowono.
5 1 So ne'ena ngini gee niokaya-kaya,
niosigisene, ngini salingou nio'ari de
nioto-tora sababu ngini dua niosangisara.
2 Nia harataa 'ikokitorouokau, de nia
pakeangi 'o bo-boru yatetorokau.
3 Nia guraci de nia saaka 'o mooko
ya'omangukou, de 'o mooko ge'ena
'imadadi sakisii nilawani ngini de nia
roese ya'odomo yabooto koge'ena 'o
'uku. Ngini nimadolomuokau 'o harataa
ma 'orasi 'o dunia ma do-dogumu
'isori-sori ne'ena.
4 Ngini koniofanguwa 'o nyawa yoma-
manarama nia bairoka manga sewa.
Ne'ena niosigisene to 'ona manga
ga-ga'asoko! 'Ona yomapoa-poaka
yomalahitulungu, de ma 'orasi ne'ena to
'ona manga ga-ga'asoko ma Jo'oungu
ma Dutu ge'ena la ma Jou gee wokuasa
'ifo-foloi wo'isenokau.
5 Ngini koniakiawau moi 'ikurangi de
nio'ahu kaniosiso-somoau 'o duniaka
ne'ena. Ngini niosanangiokau de 'o

duniaka ma kia sonaa, de nia roese
niapulululunu matero ka 'o haewani gee
dua yatoakou.
6 Ngini niakihukumokau de
niakito'omakau 'o nyawa yoloa-loa, de
'ona koyomado-do'oawa nginika.
7 Sababu ge'ena 'Esa moi riaka dodoto,
niosabari sigado ma Jou woboa! Niamake
kokia wopai-pairi wimoi wosabari
wodadanu sigado 'o tonaka ma hasili
'iba-baraguna wamake. 'Una wosabari
wodadanu 'o besaka ma 'orasi.
8 Ngini mita salingou niosabari de nia
singina niakua-kuata, sababu ma Jou
woboa ma 'orasi 'isoriokau.
9 'Uwa niokataiana de nimasikasala
moi de moi, la ma Jo'oungu ma Dutu
'uwa winihukumu. Niongano-nganono,
wohaki-hakimi gu'una woboakau rekeni
wototaroka.
10 'Esa moi riaka dodoto, niongano-
nganono 'o nabii-nabii ma sirasi gee
yositota-totara ma Jou 'awi demo. 'Ona
ge'ena yotongosono 'o sangisara ma
sigoronaka, so nimaduru 'onaka.
11 Ma gou-goungu 'ona ge'ena
miakisironga yomasanangioka sababu
yotahani. Ngini nio'isenokau 'o Ayub wi

sabari, de nianakokau kokia ma du'uruku
ma Jo'oungu ma Dutu wikula 'o co-catu,
sababu ma Jo'oungu ma Dutu 'una 'awi
dora 'iamoko de wonasimara'ai.
12 Ma 'ifoloiosi ma dekuoka, 'Esa moi
riaka dodoto, ge'ena la 'uwa niosasi
de 'o sorogaa bolo de 'o dunia bolo de
'o kianikia bato. Salingou kaniongose,
"Koge'ena" nako ma goungu koge'ena,
bolo "Ko'uwa" nako ma goungu
koge'enawa; la 'uwa ma Jo'oungu ma
Dutu winihukumu.
13 Nako nginioka naga moi
yosangisaraku, tanu yomalahidoa.
Bolo nako naga moi yosa-sanangi,
tanu yonyanyi ma Jo'oungu ma Dutu
wisiarene.
14 Nako naga moi yopanyake, ge'ena
salingou yaki'asoko 'o jamati ma balu-
balusu la yakisilahidoa yopa-panyake
go'ona. Yakisilahidoa de 'o goooro
yakisiesaka de yoga'asoko ma Jou 'awi
guata yakisi'aiki.
15 Nako manga lahidoa ge'ena yositotara
de manga ngo-ngaku, ge'ena ma Jou
'asa wakisi'aiki 'o nyawa yopa-panyake
go'ona, de kowosi-singinawau manga
so-sowono gee yodi-diaiokau.

16 Sababu ge'ena ngini salingou
nimangaku nia so-sowono moi de
moika, de nimasikalahidoa la ma Jou
winisilaha. 'O nyawa yoloa-loa ge'ena
manga lahidoa ma guata ma gou-goungu
'iamoko.
17 'O Elia ge'ena 'o nyawa biasa
kapomatero de de ngone, 'una wolahidoa
de wi singina ma gou-goungu la 'uwa
'ibesaka, so koibesakuwa ma do'ingo 'o
taunu sa'ange de ma songonano.
18 Ge'enaka de wolahidoali 'o besaka
woga'asoko, de 'ibesaka so 'o tonaka ma
hasili 'isisupuoli.
19 'Esa moi riaka dodoto, nako nginioka
naga de ma 'ena koyamotekuawau 'o
do-dotoko ma Jo'oungu ma Dutuno, de
moi yakisigilioli 'o nyawa go'ona ma
Jo'oungu ma Dutuka,
20 niongano-nganono: Nago'ona 'o
nyawa yosowo-sowono moi yakiriwo
so yomaogoro 'o dorou yodiai, 'ona
yakisipidili 'o nyawa yosowo-sowono
go'ona 'o songenoka. De sababu ge'ena
to 'ona manga sowono 'o gudai ma
Jo'oungu ma Dutu wakokiisanga. Ngoi 'o
Yakobus, tinitabea!

1 Petrus

1 [1] 'Esa moi riaka dodoto ma Jo'oungu
ma Dutu wi 'umati gee niopiakorika 'o
Pontusoka, 'o Galatiaka, 'o Kapadokiaka,
'o Asiaka, de 'o Bitiniaka niaika, ngini
niiriki ma ngale niodadi ma Jo'oungu
ma Dutu wi 'umati moteke nanga Dea,
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi mau. De
'o Ngomasa 'Itebi-tebini nisidadiokau
'o 'umati 'itebi-tebini duga ka to ma
Jo'oungu ma Dutu, la ngini niosingounu
ma Yesus Kristusika de nisitebini de to
'una 'awi 'aunu gee 'ipoa de wosongene.
Ngoi 'o Petrus 'o Yesus 'awi su-suloko,
tomau la tanu ma Jo'oungu ma Dutu
winikula 'o co-catu de 'o singina
'isa-sanangi kaidogo-dogo.
[2] (1:1)
[3] Nou ngone nanga 'amalaha positedene
ma Jo'oungu ma Dutude, nanga
Jou Yesus Kristus ma Deade! 'Una
wonasibosono ma sala, so 'o 'ahu ma
sungi wonakula, ma ngekomo ma Yesus
Kristus wosongenokau de wisimomikoli.

Ma ngale ge'ena so nanga singina
nganono 'ikuata.
4 Ngone pongano-nganonou
pomadamake 'o co-catu gee ma
Jo'oungu ma Dutu wadua-duangou
ma ngale 'awi 'umati, ge'ena la 'o
co-catu gee 'idaotikau 'o sorogaaka, so
koitorouwau bolo koiwederuawau, bolo
ma sure koiisanguawau.
5 'Iodumu ge'ena ma ngale ngini,
sababu ngini niongaku. So de ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi kuasa winisowohi
la niadawongo 'o laha gee 'idua-
duangou, dua wosidumutu 'o dunia ma
do-dogumoka.
6 Sababu ge'ena ngini tanu niomore-
morene, ngaro ma 'orasi ne'ena ngini
'o 'orasi moi salingou niobalisasi ngano
niamake 'o bo-baja 'i'ini-'inioka.
7 'O bo-baja 'i'ini-'inioka nidutuku,
ge'ena ma dumutu la 'isinyata 'ato ma
gou-goungu winingaku ma Kristusika. 'O
guraci kaidadiokasi 'itorou mita yataili de
'o 'uku. De to ngini nia ngo-ngaku ge'ena
'ifoloi 'ibaraguna de 'o guraci so salingou
yataili mita la 'idadi 'ikuata. De ge'enau
dua ngini nisiarene de nihoromati de

nisiie gee ma 'orasi ma Yesus Kristus
woboali.
8 Ngini winisibosono 'unaka ngaro
ma sira ngini koma'iwa winimake, de
winingaku 'unaka ngaro ma 'orasi ne'ena
ngini kowinimakewa. Ge'enau so ngini
niomorene de niamao nia singina ma
sanangi kokiawa positaili.
9 Sababu nia ngo-ngaku ma dumutu
niamakekau, ge'ena la niamake 'o laha.
10 'O laha ne'enau gee 'o nabii-nabii
yalega ma diai, de yosidemosira ma
co-catu ge'ena gee dua ma Jo'oungu ma
Dutu wokula nginika.
11 'Ona yalega ma diai kokia de muruoka
dua 'o laha ge'ena 'idadi, 'isoka gee ma
Kristus wi Ngomasa 'onaka naga ma
dumutu. Ma 'orasi ge'ena 'awi Ngomasa
'isidemosira 'onaka 'o sagala sangisara
gee salingou ma Kristus wamoku, de
'awi kumati gee ge'ena 'iduanga de.
12 'O nabii-nabiika go'ona ma Jo'oungu
ma Dutu wongose 'ato 'okia naga gee
yosidemosira ge'ena ka 'onawa ma sirete
yomaleleani, so 'ena ngini nileleani;
ge'ena la 'okia naga gee ma 'orasi ne'ena
nio'isene 'iwai-waiti 'o nyawano gee
yositota-totara 'o Habari ma Owa ma

ngale ma Yesus Kristus. 'Ona nisitotara
ge'ena de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini ma
kuasa gee yakisidingotuku 'o sorogaaku.
De 'o mala'ekati mita 'imau yanako 'o
habari gee 'ona yositota-totara ge'ena.
13 Sababu ge'ena nimajaga-jaga.
Nimasitiari de nimasinganono ma
gou-goungu 'o co-catuka gee dua nikula
nginika ma 'orasi ma Yesus Kristus
woboali.
14 Niosingounu ma Jo'oungu ma Dutuka,
de 'uwa nio'ahu moteke ka to ngini
nia mau 'isoka ma sira, ma 'orasi ngini
kowininakowasi ma Jo'oungu ma Dutu.
15 Ma 'ena salingou niotebini naga
'o sagala moi-moioka 'ania 'ahu ma
sigoronaka 'isoka ma Jo'oungu ma Dutu
gee wini'aso-'asoko nginika, 'una ge'ena
wotebini.
16 Naga 'o Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku
ma Jo'oungu ma Dutu wongose 'ato,
"Nginioka salingou koi'iwa 'o dorou
sababu ngoioka 'o dorou koi'iwa."
17 Gee ngini nimalahidoa, ngini niongose
'ato ma Jo'oungu ma Dutu ge'ena to
ngini nia Dea. Aa, ma Jo'oungu ma
Dutu gu'unau gee 'o nyawa wahakimi
kowoiri-irikuwa moteke moi-moi manga

di-diai. Sababu ge'ena ma 'orasi ngini ka
ne'ena 'o duniakasi matero kanioboano,
'ania 'ahu ma sigoronaka salingou
winisitedene ma Jo'oungu ma Dutu.
18 Ngini nianakokau 'ato nituusokau
ma ngale nisipidili 'o 'ahuoka gee ma
faedaa koi'iwa, gee niadawongino nia
edete de nia dotumoka. Nisituusu ge'ena
ko de 'o guraciwa de 'o saakawa gee
kaitorouokasi,
19 ma 'ena de gee 'ihali-hali moi,
ge'ena la ma Kristus ma sirete, gee
wodadi 'isoka 'o domba 'isisuba-suba ma
Jo'oungu ma Dutuka gee koibo-bolohiwa
bolo ko ma kiawa moi 'ikurangi.
20 'Una ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
wiirikokau ka 'o dunia ma koisidadiwasi.
De dua gee 'o dunia ne'ena ma
do-dogumu 'isori-sori, 'una woboa 'o
duniano ma ngale winisilaha.
21 Ma ngekomo 'una, so ngini
niongaku ma Jo'oungu ma Dutuka
gee wisimomikokali ma Kristus
wosongenuku, de wisitedene. So ma
Jo'oungu ma Dutukau ngini niongaku, de
'unakau ngini nimasinganono.
22 Sababu ngini niosingounu ma
Jo'oungu ma Dutu wi do-dotoko, so ngini

niotebini de niakidora de nia singina ma
gou-goungu 'o nyawa-nyawaka gee ka
'o ngo-ngaku moi de de ngini. Sababu
ge'ena, ngini salingou nimakadora moi
de moi de nia singina ma gou-goungu.
23 Sababu de ma Jo'oungu ma Dutu gee
wo'ahu kaisi'ado-'adonika wi demo, ngini
nia 'ahu ma sungiou gee nanga Deano
woka-kakali gu'una, so ko 'o nyawanowa
gee koika-kakaliwa.
24 Naga 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isilefoku, "'O nyawa 'iodumu 'isoka 'o
'ubutu, de manga kumati 'isoka 'o 'ubutu
ma bunga. 'O 'ubutu ge'ena kaimaaioka,
de ma bunga kaitotaoka.
25 Duga ma Jou 'awi demo ge'ena
kaisi'ado-'adonika." 'O demo ge'ena la 'o
Habari ma Owa gee nisitota-totarokau
nginika.
2 1 Sababu ge'ena niamada 'o sagala
dorou naga nginioka; 'uwau
nioeluku, 'uwau nioma'uca-'uca, 'uwau
nimakataleana de 'uwa niakisito-torou 'o
nyawa 'iregu.
2 Ngini salingou nioduaka ma sala
niosigisene ma Jo'oungu ma Dutu
'awi demo, 'isoka 'o ngowaka ma giau
kaitaurika yodasawini manga 'esa ma

susu. De ge'enau ngini 'asa kaisiika
monga nia ngo-ngaku 'ikuata de nisilaha.
3 Sababu 'isoka 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isilefoku konee, "Ngini ma sirete
niamaokau ma Jou 'awi singina
posironga 'isureka."
4 So tanu nioboa ma Jouka, 'una ge'ena
'isoka 'o teto gee papake 'o woa podiai.
'Una 'o teto 'iwango-wango gee 'o nyawa
kaya'umokou sababu yongose ma faedaa
koi'iwa; duga ma Jo'oungu ma Dutu
wairiki sababu wamaoku posironga de
ma faedaaka.
5 De ngini 'isoka 'o teto 'iwango-wango
gee 'isidiai ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
woa. Sababu ge'ena ngini salingou
niomodeke nidiai ma Jo'oungu ma Dutu
'awi woa. De ge'enau ngini niodadi 'o
'imam-'imam gee duga ka ma Jo'oungu
ma Dutu winileleani, de niositedene 'o
su-suba ma Jo'oungu ma Dutuka gee
'awi singina yadae-daene, ma ngekomo
ma Yesus Kristus.
6 Sababu 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isilefoku ma Jo'oungu ma Dutu wongose
konee, "Ngoi towiirikokau wimoi matero
ka 'o teto 'o ngai moi 'iba-baraguna,
gee tanoa 'o Sionoka ge'ena la 'o teto

ma owa, de 'o nyawa gee yongaku-
ngaku 'unaka, 'asa manga singina
kowa'oguwa."
7 'O teto ge'ena ma faedaa 'iamoko
gee 'o nyawa yongaku-ngakuoka. Ma
gee 'o nyawa koyongaku-ngakuwa, 'o
teto ge'ena ma faedaa koi'iwa 'onaka,
'isoka 'o Buku 'Itebi-tebini ma bo-bulaka
'ingose, "'O teto gee 'o woa yodi-diai
koyapake-pakewa, 'imadadiokau 'o woa
ma ba-bangini ma guata,"
8 de "Ma teto ge'enau gee 'o nyawa
yomasipele-peleke, ma teto ge'enau so 'o
nyawa yootaka." 'Ona yomasipeleke ma
ngale wiitomo sababu 'ona koyongakuwa
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi demo. So 'ona
koyongaku-ngakuwa ge'ena koge'enau
ma Jo'oungu ma Dutu wositantuuokau.
9 Ma ngini ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
'awi 'umati gee winiiri-irikokau, 'o 'imam-
'imam gee ma Koana winile-leleani, 'awi
'umati 'itebi-tebini duga ka ma Jo'oungu
ma Dutu winileleani, to ma Jo'oungu ma
Dutu ma sirete wi nyawa. Ma Jo'oungu
ma Dutu winiiriki de wini'asoko niosupu
'o darusoka la niowosanga 'awi darangika
gee posironga 'iletongoka, ma dumutu

ge'ena la ngini niositotara 'o habari ma
ngale 'awi manarama 'ila-laagomo.
10 Ma sira ngini ge'ena ko to ma
Jo'oungu ma Dutuwa wi 'umati, ma
ne'ena ngini to ma Jo'oungu ma Dutuou
'awi 'umati. Ma sira ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi dora koniamaowa, ma ne'ena
ngini niamakekau.
11 'Esa moi tinisiboso- bosono! 'O
duniaka ne'ena ngini 'isoka nioboano
gee niogogere 'o nyawa manga tonaoka.
Sababu ge'ena ngoi toga'asoko tosigou-
gounguku, la ngini 'uwa niamoteke 'o
nyafisuu ma dorou gee yalawani 'ania
'ahu de ma Jo'oungu ma Dutu wi mau.
12 'Ania gokoie de nia gogeruku naga 'o
nyawaka gee ma Jou kowinako-nakowa,
salingou posironga 'isureka, la nako 'ona
nisigurubungu 'ato ngini ge'ena 'o nyawa
'iti-tingkai, 'ona 'asa manga singina
yadaene 'ania manarama yaowa-owa,
so 'ona 'asa wisiarene ma Jo'oungu ma
Dutu gee dua woboa ma ngale wahakimi
'o nyawa.
13 Sababu ma Jou, so tanu ngini
niakisingounu 'o pamareta 'iodumika,
ma Koanika gee 'o pamareta ma amoko,

14 ma sangajika gee ma koana wigorakie
ma ngale wakihukumu 'o nyawa manga
manarama 'ito-torou, de wakihoromati
'o nyawa manga manarama yaowa-owa.
15 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu
womau la de to ngini 'ania manarama
yaowa-owa, ngini niakidiai gee yobicara
yohaga-haga kokiadewau yosiboa
yobicara.
16 Tanu 'uwau ngini nisiyongosi, ma
konioyongosuawau ge'ena 'uwa ka nia
manarama 'ito-torou niosididumu, ma
'ena nio'ahu 'isoka kokia naga 'o nyawa
gee ma Jo'oungu ma Dutu wile-leleani.
17 Niakihoromati 'o nyawa 'iodumu,
niakidora nia 'esa moi gee yongaku-
ngaku, winisitedene ma Jo'oungu ma
Dutu, de winihoromati ma Koana.
18 'Esa moi ngini gee niodadi 'o nyawa
manga ro-riwo, tanu niaki'isene nia
tuangika, 'uwa duga ka gee manga
singina yaowa-owaka de 'ima-ma'aika,
ma gee yoti-tingkaika mita.
19 Ma Jo'oungu ma Dutu 'asa winikula 'o
barakati nako la ma sababu nionganonie
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi mau, so ngini
niotahani 'o sangisara ma ngale nidiai
koiloawa.

20 Sababu ma faedaa koi'iwa
niotongosono niosangisara ma
ngale nihukumu ngano nia di-diai 'itorou!
Ma nako ngini niotahani 'o sangisara
nidutuku sababu nia di-diai 'iti-tiai,
ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu 'asa
winikula 'o co-catu.
21 Ma ngale ge'enau so ma Jo'oungu ma
Dutu wini'asoko. Sababu ma Kristus ma
sirete wosangisarakau ma ngale winiriwo
ngini, de ge'enau 'una wodadi 'o kasinaa
la ngini niamoteke 'isoka 'una wodi-diai.
22 'Una koma'iwa wosowono, de
komoiwa yo'isene woeluku.
23 Gee 'una widoana, 'una
kowakidoanuwa. Gee 'una wisisangisara,
'una kowakisimodo-modonguwa 'ato dua
wobalasi. 'Una kawosarakani 'iodumu
ge'ena ma Jo'oungu ma Dutuka, 'o
Hakimi 'iloa-loa gu'una.
24 Ma Kristus ma sirete wamoku
to ngone nanga sowono 'iodumu 'o
salipoka, la ngone posupu 'o sowono ma
paretaka de po'ahu moteke ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi mau. Ma Kristusou 'awi
sangisara ge'ena so ngini nisilaha.
25 Ma sira ngini 'isoka 'o domba
'iisangika, ma ne'ena ngini nisigilionou

ma ngale winimoteke gee winiso-sowohi
de winipa-paliara.
3 [1] Koge'enali mita ngini 'o weka-
wekata salingou niaki'isene 'ania
rokatika la nako naga munuka
koyongakuwa 'o habari ma Jo'oungu ma
Dutuno, de to ngini 'ania gokoie de nia
gogeruku ge'ena 'ona 'idadi yongaku; de
ngaro koniongosewau 'o kianikia 'onaka,
[2] sababu 'ona yamake 'ania 'ahu 'itiai
de 'itebini.
[3] 'Ania sure 'uwa duga ka ma dudunino,
kogee nia utu niakadiai, nia gudere de
nia 'ali-'ali niosidumutu, bolo nimasinoa
'o pakeangi 'ihali-hali.
[4] La 'ena 'ania sure ge'ena salingou
'ibaoro nia singinano, nia singina 'ima'ai
de nioriidi; ge'enau 'o sure kaisi'ado-
'adonika gee posironga 'ibaragunaka ma
Jo'oungu ma Dutu wi bionoka.
[5] Koge'enau ma sira 'o nge-ngeweka
gee yosingou-ngounu de yomasingano-
nganono ma Jo'oungu ma Dutuka. 'Ona
yaki'isene manga rokatika de ge'enau
'ona yomasi'ofi.
[6] 'O ngo Sara mita koge'ena, muna
mo'isene 'o Abrahamuka de mosironga
'ami tuangi. Ngini ne'ena ge'ena matero

ka ngo Sara mi ngowa-ngowaka, nako
ngini niodiai 'okia sonaa yaowa-owa de
ko 'okiawa niodomodongo.
7 De ngini 'o roka-rokata mita,
ngini salingou nia'ahu ma sigoronaka
niakisahe nia wekata, de nianako 'ato
'ona ge'ena koyokuatuwa. Niakidiai
yaowa-owa 'onaka, sababu 'ona de de
ngini 'asa niamake 'o co-catu ge'ena
la 'o 'ahu ma dutu ma Jo'oungu ma
Dutuno. Koge'ena niadiai la nia lahidoa
ma Jo'oungu ma Dutu wadawongo.
8 Ma do-dogumuku ge'ena, salingou
ngini 'Esa moi ka 'o di-dibangi moi,
ka 'o singina moi, nimakadora moi de
moi 'isoka 'o 'esa moi ma dutu. De
salingou nimakakalesangi de nia singina
'itipokoku.
9 'O dorou 'uwa niosikilioro de 'o dorou,
'o doana 'uwa niosikilioro de 'o doana;
ma 'ena salingou niakidaga'asoko 'o
co-catu ma Jo'oungu ma Dutuka. Sababu
ge'enau so ma Jo'oungu ma Dutu
wini'asoko ge'ena ma ngale niadawongo
'o co-catu 'unano.
10 Sababu 'o Buku 'Itebi-tebinoka
'isilefoku konee, "'O nyawa gee yomau
manga 'ahu 'isanangi, de yomau yamao

'o 'orasi 'isa-sanangi, salingou manga
'uru yojaga la 'uwa yosibi-bicara 'o dorou
de 'o ngeluku.
11 Salingou yomasikurutu 'o dorouka,
de yadiai yaowa-owa; salingou yomariwo
yosigou-goungu la yamake 'o 'ahu
'isa-sanangi.
12 Sababu ma Jou kaitaurika
wakikalesangi 'o nyawa gee 'awi
mau yamote-moteke, de ma Jou
kaitaurika wosigisene manga lahidoa;
duga ma Jou wakiitomo 'o nyawa gee 'o
dorou yodi-diai."
13 Nago'ona yomau yodiai 'o dorou
nginika, nako ngini nioduaka niodiai
yaowa-owa?
14 Ma ngaro ngini niosangisara sababu
niadiai 'okia sonaa yaowa-owa, ma ngini
niosanangioka! So 'uwa niakidomodongo
de niakidodato nago'onaka bato,
15 ma 'ania singina ma dodaka, salingou
winihoromati ma Kristus, sababu 'una
ge'ena ma Jou. De ngini salingou
nimadudu-duanga ma ngale niosango
'o nyawaka gee yodasano to ngini nia
singina nganono.
16 Ma ge'ena salingou niadiai de nia
singina 'ima-ma'ai de nimasidi-diai. De

salingou 'ania singina 'itebini, la nako
nisigurubungu sababu nia 'ahu yaowa
ngano ngini ma Kristus wi do-domoteke,
ge'ena yosigu-gurubungu go'ona 'asa
yakimaeke matero ka 'o cuka yo'okere.
17 'Ifoloi yaowa niosangisara sababu
niodiai yaowa-owa, nako la ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wi mau. Ma 'uwa
sigado niosangisara sababu niodiai
'ito-torou.
18 Sababu ma Kristus ma sirete
wosongene ka ma moi duga ma ngale
watuusu to ngone nanga so-sowono
'iodumu. 'Una gee 'awi sowono koi'iwa,
wosongene ma ngale wariwo 'o nyawa
'isowo-sowono. Ma Kristus koge'ena
wodiai la 'idadi winisi'asa ma Jo'oungu
ma Dutuka. 'Una ka wi roese yato'oma,
ma wisimomikokali de 'o Ngomasa
'Itebi-tebini ma kuasa.
19 So de 'o Ngomasa 'Itebi-tebini ma
kuasa, 'una wotagi wositotara 'o habari
ma Jo'oungu ma Dutuno 'o nyawa
yosonge-songenokau manga guruminika
gee yakilomuno yoda-damaa yakihakimi,
20 ge'ena la 'o nyawa gee kowisingou-
ngounuwa ma Jo'oungu ma Dutuka
ma 'orasi 'o Nuh wo'ahuosi. Ma 'orasi

ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu wosabari
womau la tanu yomangali, sigado 'o
Nuh 'o kapali wodiai waduanga. Ka
gee 'o kapalioka yatuangere duga
koyakido'oawa 'o ngu'uisi ma amokoka.
21 Aa, gee yakisilaha-laha 'o ngu'uisi
ma amokoka ge'ena kaimatero de ngone
'ina'osiki ma ngale powimoteke ma
Kristus so pamake 'o laha. 'O go-gosiki
ne'ena ko nanga roesuwa ma mediri
'isitebini, ma 'ena pomaga'asoko ma
Jo'oungu ma Dutuka la wonakula 'o
singina 'itebi-tebini. 'O go-gosiki ge'ena
nisilaha sababu ma Yesus Kristus
womomikokau 'o songenoka,
22 de wodoakau 'o sorogaade. Ma 'orasi
ne'ena 'una de ma Jo'oungu ma Dutu
yopareta, de wapareta 'o mala'ekati
'iodumu, de 'o koana 'iodumu, de 'o
guata 'iodumu.

4 1 Sababu ma Kristus 'awi roese
'isangisarakau, so ngini mita salingou
nia singina niosikuata de 'o di-dibangi
ma ngale niomodeke niosangisara.
Sababu 'o nyawa gee yosangisarakau,
ge'ena koyodiaiwau 'o sowono.
2 La 'ania 'ahu ne'ena de 'isiika 'o
duniaka ne'ena, moteke ma Jo'oungu

ma Dutu 'awi mau, so moteke ko 'o
nyawawa ma nyafisuu.
3 Ma sira, ngini 'o do'ingono niodi-diai
'okia naga gee 'o nyawa kowinako-
nakowa ma Jouka yodua-duaka yadi-diai.
To ngini nia 'ahu 'itorou. Niamoteke
nia nyafisuu ma dorou, ni'eto-'eto,
kanimarame-rame de nio'oke-'okere, de
'o barahala niasuba gee 'itorou ma sala.
4 Ma 'orasi ne'ena, 'o nyawa gee
kowinako-nakowa ma Jouka, yoherangi
ngini nia 'ahu 'iso ko 'onawa, 'o sowono
yakidajame ma batingi koi'iwa. Ge'enau
so 'ona nisikati-tingoono.
5 Ma 'ona dua salingou yomadasango
ma Jo'oungu ma Dutuka gee wacobou
wakilega ma diai 'o nyawa yowango-
wango de yosonge-songene.
6 Ge'enau so 'o Habari ma Owa
'isitotarokau mita 'o nyawa yosonge-
songenika. Ngaro 'ona ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wakihukumu ma
ngale yosongene -- 'isoka kokia naga 'o
nyawa 'iodumu 'asa yosongene -- ma de
'o Ngomasa 'Itebi-tebini ma kuasa 'ona
'asa yakisimomikoli moteke ma Jo'oungu
ma Dutu wi mau.

7 'O sagala moi-moi ma do-dogumu
'isoriokau, sababu ge'ena ngini 'uwa
nia nyafisuu ma dorou niamoteke de
nimasitiari la 'idadi nimalahidoa.
8 'Ifoloiosi de 'o sagala moi-moi,
ge'ena la salingou ma gou-goungu
nimasikabosono moi de moi, sababu de
ge'enau, ngini 'asa koniosi-singinawau
nia sowono moi de moi.
9 Ngini salingou nimakadawongo moi-
moi nia woaka, de 'uwa niokata-taiana.
10 Ngini moi-moi nimadamakekau 'o
co-catu 'imakakaregu ma Jo'oungu
ma Dutuno. Sababu ge'ena ngini
gee niakalesangi niosidi-diai 'o co-
catu ma Jo'oungu ma Dutuno, tanu
nimasikaleleani de 'okia naga gee
niadadi-dadi niadiai ge'ena la de to ngini
moi-moi nia co-catu.
11 'O nyawa gee yodotoko ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi demo, salingou ma
gou-goungu yadaene. 'O nyawa gee
yakileleani 'o nyawa 'ireguka, salingou
yole-leleani moteke manga guata ma
Jo'oungu ma Dutuno, la naga 'o sagala
moi-moioka, 'idadi ma Jo'oungu ma
Dutu wisitedene ma ngekomo ma Kristus
Yesus. 'Unau ge'ena woku-kuasa de

yadaene wisitedene kaisi'ado-'adonika.
'Amin. Koge'enau.
12 'Esa moi tinisiboso-bosono! Ma 'orasi
ne'ena ngini posironga niosangisaraka
sababu nitaili ma gu-gudaioka. Ma 'uwa
nioherangi, 'isoka 'o kianikia moi ko
biasawa 'idadi nginioka.
13 Ma salingou kaniomore-morene,
sababu ngini mita nimasidasangisara
de ma Kristus. So dua gee ma Kristus
'awi kumati niamake, de ngini 'asa
niomorene.
14 Ngini niosanangioka nako nisito-torou
sababu ngini to ma Kristus 'awi do-
domoteke. Ge'ena ma ngale 'o Ngomasa
'iku-kumati, ge'ena la 'o Ngomasa
'Itebi-tebini, naga nginioka.
15 Nginioka ka moi ma 'uwa yosangisara
sababu yoto'oma, bolo yotosiki, bolo
yotingkai, bolo sababu yomada-
datawongo 'o nyawa manga hali.
16 Ma nako ngini niosangisara sababu
ngini winimoteke ma Kristus, 'uwa
nimaeke. Ma 'ena salingou nio'amalaha
ma Jo'oungu ma Dutuka, sababu ngini
nisironga ma Kristus 'awi nyawa.
17 Ma 'orasi ya'adonokau ma Jo'oungu
ma Dutu wahakimi 'o nyawa 'o duniaka.

De ma Jo'oungu ma Dutuou 'awi 'umati
'isira wahakimi. Aa, nako ma Jo'oungu
ma Dutu wonatisira ngonesi, dua kokia
gee 'o nyawa koyongaku-ngakuwa 'o
Habari ma Owa ma Jo'oungu ma Dutuno
ge'ena?
18 Naga 'o Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku
konee, "Nako 'o nyawa manga singina
'iti-tiai mita salingou 'isusa yamake 'o
laha, de kokia dua 'idadi de 'o nyawa
yosowo-sowono gee kowinako-nakowa
ma Jou!"
19 Sababu ge'ena nako naga 'o nyawa
yosangisara sababu ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi mau, 'ona salingou tatapu
manga 'ahu 'itiai de yomasisarakani ma
Jo'oungu ma Dutuka gee wakisidadi-dadi
sababu 'una ma gou-goungu 'idadi
powingaku.

5 1 Ngoi toga'asoko ngini 'o jamati ma
balu-balusu niatibangi niosidi-diai.
Ngoi toga'asoko koge'ena sababu ngoi
mita 'o jamati ma balusu, de ngoi
tasakisiiokau ma Kristus 'awi sangisara.
De dua ngoi mita tomoteke ma Kristus
'awi kumatioka ma 'orasi wosidumutu 'o
nyawa 'iodumika. Ngoi toga'asoko

2 tosigou-gounguku la ngini niasowohi
ma Jo'oungu ma Dutu wi 'umati gee
'isi'ade-'ade 'o domba ma duonoka gee
wosarakaniokau nginika. Niakisowohi de
nia singina 'isa-sanangi 'isoka kokia naga
ma Jo'oungu ma Dutu wodua-duaka, de
'uwa nia singina 'itubuso. De mita nia'ao
'o manarama ge'ena 'uwa ma dumutu
ka 'o pipi nimadamake, ma 'ena ma
gou-goungu niomau nioleleani.
3 Gee nisito-togumokau nginika ma
ngale niakisowohi, 'uwa nimadiai 'isoka
'o koa-koana yopareta, ma 'ena niodadi
'o kasinaa ma ngale yomaduru 'ania
'ahu.
4 De dua gee 'o So-sowohi ma Dutu
gu'una woboa, ngini 'asa winikula 'o
tuala 'ileto-letongo, gee ma letongo dua
koiisa-isanguwau.
5 Koge'enali mita 'Esa moi ngini 'o
nyawa ma goo-goo. Niaki'isene 'ona gee
yosiria-riakika. Ngini nioodumu salingou
nimasitipokoku de nimakaleleani moi de
moi de nia singina 'ima-ma'ai. Sababu
'o Buku 'Itebi-tebinoka 'isilefoku konee,
"Ma Jo'oungu ma Dutu kowakiduakuwa
'o nyawa yomaie-ie, ma wakisibosono 'o
nyawa manga singina 'itipokoku."

6 Sababu ge'ena nimasitipokoku ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi kuasa ma
sigoronaka, la 'una winisikurutie gee ma
'orasi ya'adono de.
7 Niokula ma Jo'oungu ma Dutuka
'iodumu gee niodo-dodato, sababu 'una
winikalesangi.
8 Ngini salingou nimasitiari de
nimadudu-duanga! Sababu 'o Tokata ma
Koana ge'ena to ngini nia musu. 'Ena
'isoka 'o singa 'isiika 'isiino 'igu-gurana
'imadononu ma 'inomo.
9 Niodaari de 'ania ngo-ngaku 'ikua-
kuata, sababu ngini nianako nanga
'esa moi ka 'o ngo-ngaku moi 'o dunia
yasuluunuku mita yosangisara 'isoka
nginioli.
10 Ma gee ngini niosangisara 'o 'orasi
moi 'ipasa, ma Jo'oungu ma Dutu ma
sirete 'asa winidiai niototomo 'o sagala
moi-moioka. 'Una 'asa winisikuata la
'ania ngo-ngaku koigiwiwa de koingaliwa.
Sababu 'una ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu gee 'awi singina 'ena ma sureka,
gee wini'asokokau ma ngale niomoteke
'awi kumati gee kaisi'ado-'adonika ma
ngekomo ma Kristus.

11 'Unau ge'ena woku-kuasa kaisi'ado-
'adonika! 'Amin. Koge'enau.
12 'Ai surati ma dipoko ne'ena tositago-
tago nginika, de 'o Silas woiriwo. 'O Silas
ge'ena nanga 'esa moi ka 'o ngo-ngaku
moi de de ngone de 'idadi powingaku.
Ngoi tomau tinisibabata nginika de
tinisidemo 'ato 'okia naga gee talefo-lefo
ne'ena, ge'ena 'o habari ma gou-goungu
ma ngale ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
singina ma sure. Ngini salingou niokuata
nimasiga-gao ma Jo'oungu ma Dutu wi
singina ma sureka ge'ena.
13 'Ai ma-manai 'o jamati moi 'o
Babilonika, gee ma Jo'oungu ma Dutu
wakiiri-iriki mita, 'ona mita manga tabea
yosidingoto nginika; koge'enali mita 'o
Markus gee matero ka 'ai ngowaka ma
dutu gee towisiboso-bosono.
14 Nimakatabea moi de moi ngini gee
ka 'o ngo-ngaku moi de nia dora ma
gou-goungu. Tanu ma Jou winikula 'o
sanangi ngini nioodumika 'Esa moi gee
nimari-rimoi de ma Kristus. Ngoi 'o
Petrus, tinitabea!

2 Petrus

1 [1] 'Esa moi riaka dodoto gee nia ngo-
ngaku 'ikua-kuata 'isoka ngomi! Ma
Yesus Kristus ge'ena la ma Jo'oungu ma
Dutu de nanga Koana Wonasilaha-laha
wodiai ngone pongaku 'unaka, sababu
'una wodiai 'iti-tiai. 'O surati ne'ena
ngoi 'o Simon Petrus tosidingoto, ngoi
ma Yesus Kristus towile-leleani de 'awi
su-suloko.
[2] Tanu ma Jo'oungu ma Dutu winikula
'o co-catu de 'o sanangi kaidogo-dogo,
sababu ngini wininako ma Jo'oungu ma
Dutu de 'o Yesus, to ngone nanga Jou.
[3] Ma Jo'oungu ma Dutu de 'awi kuasa
wonakula 'o sagala moi-moi gee popa-
paraluu ma ngale po'ahu 'itiai de de
'una. 'Una wadiai ne'ena, ma ngekomo
powinakokau ma Yesus Kristus gee
wona'asokokau, la ngone pomadamake
'awi kumati de 'awi singina ma sure.
[4] Ma ngekomo ge'enau ma Jo'oungu ma
Dutu wonakula 'o co-catu 'ila-laagomo
de 'iba-baraguna gee wosijaji-jajiokau.
De ma co-catu moi-moiou ge'ena, ngini

nisimada 'o nyafisuu ma dorouoka gee
yatorou 'o dunia ne'ena; de nginioka
naga de ma 'ena ma Jo'oungu ma Dutu
'awi gokokie de wi gogeruku.
5 Sababu ge'ena salingou niongaku
de ma goungu ma Kristusika de nia
ngo-ngaku ge'ena niosikuata de 'ania
'ahu yaowa-owa. 'Ania 'ahu yaowa-owa
ge'ena salingou niositotomo de 'o barija.
6 De 'o barija salingou niositotomo
de 'o guata ma ngale niapareta nia
singina de nia roese. 'Iregu de ge'ena,
salingou niotahani niodaari 'okia sonaa
moi-moi. De niotahani niodaari 'okia
sonaa moi-moi, salingou nio'ahu moteke
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi mau
7 De nio'ahu moteke ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi mau, salingou 'isitotomo
de 'o dora nia 'esa moika gee ka 'o
ngo-ngaku moi. 'Asa de nia dora nia
'esa moika gee ka 'o ngo-ngaku moi,
salingou niosiganapu de nia dora 'o
nyawa 'iodumika.
8 'O gokokie koge'enau gee ngini
niopa-paraluu. Nako 'o gokokie koge'ena
kaidogo-dogo naga nginioka, ngini 'asa
niomagae de ma sowoko de ma 'ena, de

wininako 'ifoloiosi 'itiai ma Yesus Kristus
to ngone nanga Jou.
9 Ma 'o nyawa gee 'onaka koi'iwa
'o gokoie koge'ena, to 'ona manga
di-dibangi 'ipe'etoro; 'ona matero
kayopiloko, de yamongoro 'ato
manga sowono ma sirasi gee ma Jou
kowosi-singinawau.
10 Sababu ge'ena 'Esa moi riaka dodoto,
nimariwo niosigou-goungu la 'ifoloiosi
niosidumutu 'ato ngini ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wini'aso-'asokokau de
winiirikokau. Nako ngini koge'ena niadiai
ge'ena ngini 'asa nia ngo-ngaku tatapu
'ikua-kuata.
11 De ge'enau ngini 'asa nikula 'o
hak ma dutu ma Yesus Kristusino to
ngone nanga Jou de nanga Koana
Wonasilaha-laha ma ngale niowosanga
'awi pareta 'ika-kakalika.
12 Ge'enau so ngoi kaitaurika
tinisingano-nganono ge'ena, ngaro ngini
nianakokau de posironga niongakuoka 'o
do-dotoko ma Jo'oungu ma Dutuno gee
niadawongokau ma.
13 Ngoi kato'ahu-'ahuosi ge'ena toma-
maoku salingou tinisinganono 'iodumu
ge'ena.

14 Sababu ngoi tanako koito'ingowau
de tamadau 'o dunia ne'ena sababu
ma Yesus Kristus to ngone nanga Jou
woisidemokau 'iwai-waiti.
15 So ngoi 'asa tomariwo la dua ngaro
tosongenokau ma ngini kaniongano-
nganono 'iodumu ne'ena.
16 Ma ngale gee ngomi miositota-
totarokau nginika 'ato ma Yesus Kristus
to ngone nanga Jou 'awi kumati de
dua woboali, ge'ena koimaterowa de 'o
jarita dongene gee 'o nyawa yoba-barija
yodi-diai. Ma Kristus 'awi kumati ge'ena
ngomiou miamakekau.
17 Ngomi ge'enaka, ma 'orasi ma
Kristus nanga Dea ma Jo'oungu ma Dutu
wihoromati de wisitedene. Ma 'orasi
ge'ena ngomi mio'isene woku-kumati
ma sala wi 'ilingi 'ingose 'unaka, "Nu'una
to ngoi 'ai Ngowaka towisiboso-bosono,
'una 'ai singina wasanangi!"
18 Ngomi ma sirete mio'isene 'o 'ilingi
ge'ena 'iboa 'o sorogaaku ma 'orasi
ngomi de ma Kristus gee 'o gigie
'itebi-tebini ma dekuoka.
19 Ge'enau so ngomi 'ifoloiosi miongaku
'o demo ma Jo'oungu ma Dutuno
gee ma sirasi 'o nabii yosiha-habari.

Yaowa nako ngini niaga-gao 'o habari
ge'ena, sababu 'o habari ge'ena 'isoka
'o silo gee 'ikinitara 'o darusoka sigado
yasaibibinuku, ge'ena ma ngale sigado
ma Kristus woboali. De 'una dua woboali
matero ka 'o wange 'ibaorie. De 'una
'asa wosikinitara nia singina matero ka
'o ngoma 'o koruku ma darangi 'isiwara
'o duniaku.
20 'Ifoloiosi niongano-nganono ge'ena
naneda: Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
besesongo gee ma sira 'o nabii yositota-
totara ge'ena koidadiwa niosiwaiti
moteke ka to ngini ma sirete nia mau.
21 Sababu koma'iwa 'o besesongo ma
Jo'oungu ma Dutuno 'isitotara ka de
'o nyawa ma mau. Ma 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'imanarama 'o nyawaka la
yositotara to ma Jo'oungu ma Dutu ma
sirete 'awi habari.

2 1 Ma 'orasi 'ipasa-pasa naga ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi 'umatioka
de ma 'enau 'o nabii-nabii ma ngeluku.
Koge'enali mita nginioka 'asa de ma
'ena 'o guru-guru ma ngeluku. 'Ona 'asa
yosingosama 'o do-dotoko ma ngeluku
gee ma duanguku 'o nyawa yobinasa.
De 'ona 'asa yomalawani ma Jouka

wopa-pareta gu'una gee wakituusokau.
De ge'enau so 'ona yacobou yobinasa.
2 Dua manga gudai yamoteke 'o
guru-guru ma ngeluku go'ona manga
'ahu, gee manga nyafisuu ma dorou
yakiparetano. De 'o guru-guru go'onau
manga manarama, so dua 'o nyawa
manga gudai 'asa yasela-sela 'o
Ngekomo 'Iti-tiai ma Jo'oungu ma
Dutuka ge'ena la 'o Habari ma Owa ma
ngale ma Kristus.
3 Sababu 'o guru-guru ma ngeluku
go'ona yakitopokana, so 'asa nidajarita
'o jarita gee ka 'ona ma sirete yodiaide la
yomadamake 'o pipi nginino. Ma manga
hukumani 'o do'ingou ma Jo'oungu ma
Dutu wadua-duangou ma ngale rekeni
yobinasakau.
4 'O sagala mala'ekati 'isowo-
sowono mita ma Jo'oungu ma Dutu
kowosipidiluwa 'o hukumanioka, so
'ena wa'umuokau 'o narakaka. 'Ena
yosingosamokau 'o luwutasa 'itaru-
tarusuku dau ma ngale yatahanuku
ge'enaka sigado ma 'orasi ma Jo'oungu
ma Dutu wahakimi.
5 Koge'enali mita 'o dunia ma 'orasi
ma sirasi, ma Jo'oungu ma Dutu

kowosimadawa 'o hukumanioka. Ma
'orasi ge'ena 'una wodiai 'o ngu'uisi
ma amoko 'o nyawa manga singina
'ito-torou manga ngiioka. Ka 'o Nuh de
yatumudiingi duga yakisilaha, 'unau
wositotara 'o habari ge'ena la 'o 'ahu
gee ma Jo'oungu ma Dutu 'awi singina
yadae-daene.
6 Kaimatero mita de 'o Sodom de 'o
Gomora ma kota: Ma Jo'oungu ma
Dutu wabinasa de 'o 'uku, la 'imadadi 'o
kasinaa dua kokia 'idadi de 'o nyawa gee
manga singina 'ito-torou.
7 Ma 'o Lot wisilaha, sababu 'una
wamoteke ma Jo'oungu ma Dutu
wi mau; 'una 'awi singina 'isusa
de wosangisara sababu 'o nyawa
yoti-tingkai manga di-diai 'itorou.
8 'O nyawa koge'ena-'ena manga
sigoronaka 'o Lot 'o nyawa ma owa
gu'una wo'ahu 'awi singina ma sirioka,
sababu 'o wange 'isinoi-noimi wamake
de wo'isene manga di-diai 'ito-torou.
9 Ma Jou wa'akunu wakisilaha 'o
nyawa gee yamote-moteke 'awi mau
nako yakitaili. De ma Jou wa'akunu
wakitahanuku 'o nyawa manga singina

'ito-torou ma ngale dua yakisikisaa gee
wakilega ma diai ma wangeka,
10 'ifoloiosi gee yamote-moteke manga
nyafisuu 'ito-torou de gee yositi-tingoono
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi kuasa. 'O
guru-guru ma ngeluku go'ona manga
moroinoka de manga gedengoka, sigado
'ona kayomoroini yositi-tingoono ngaro
'o do-dadi 'iku-kumati.
11 'Ena 'o sagala mala'ekati gee 'ifoloiosi
'ikuata de 'ikuasa de gee 'o guru-guru
ma ngeluku go'ona, ma koyakalakiwa
'o do-dadi 'iku-kumati ge'ena de 'o
demo-demo 'isiti-tingoono ma Jou wi
bionoka.
12 Ma 'o guru-guru ma ngeluku
go'ona posironga de yotabaeluoka!
'Ona koyomatibanguwa so duga
kayamoteke manga singina ma mau.
'Ona 'isoka 'o haewani 'iti-tingkai gee
koimasidongoowa dua 'okia 'idadi so
yatagoko de yato'omaka. So 'ona
yangelo gee koyasahe-sahewa de manga
demo-demo gee yositi-tingoono. Sababu
ge'ena de to 'ona ma sirete manga
di-diai, 'ona 'asa yobinasa 'isoka 'o
haewani 'iti-tingkai.

13 To 'ona manga hukumani de manga
sikisaa ma sababu to 'ona ma sirete
manga di-diai, so 'ona 'asa yosangisara.
'Ona manga du-duaka yodiai 'okia
naga bato ge'ena ka 'o wangeka ma
kayodiaiou, ma ngale yosisanangi
manga roese ma du-duaka. Gee ngini
nimasidogogeruku nimasido'odomo de
de 'ona 'o rameka, ge'ena to 'ona manga
jako 'ina'emono de poda-damaeke
sababu manga nyafisuu ma dorou
yosigeto-geto.
14 'Ona koyakikikiwounuwa 'o sowono
yodiai, de manga ako 'ikudai. De 'o
nyawa gee 'asa kaikurue yongaku ma
Kristusika de gee koyasahewasi rekeni,
yakikadiai la yakidomoteke 'onaka.
'Ona manga singinaka yabiasakau 'o
dopokana, 'ona ge'ena 'o nyawa gee
yoko-korosau!
15 Sababu 'ona yooluku yamoteke 'o
ngekomo 'ibo-boooto, so ma rai yoliba.
'Ona yamoteke 'o ngekomo gee ma
sira 'o Bileam 'o Beor wi ngowaka
waboa-boa. 'O Bileam 'una woduaka ma
sala 'o pipi womadamake ma ngekomo
wi di-diai 'ito-torou.

16 Ma 'una 'o da-dawanono 'ikua-kuata
wamake sababu 'awi di-diai 'ito-torou
ge'ena, ma 'orasi 'awi keledai 'ibicara
'isoka 'o nyawa. So 'o nabii gu'una
wisuloko wamada wi di-diai 'ito-torou
ge'ena.
17 'O guru-guru ma ngeluku 'ona ge'ena
manga faedaa koi'iwa 'isoka 'o 'akere
gee ma utu kaitado-tadono de 'isoka 'o
lobi gee 'o rato yadaene. Ma Jo'oungu
ma Dutu wadua-duangou to 'ona manga
ngii moi posironga 'itarusoka.
18 'Ona yobicara de 'o demo 'ikuru-
kurutie de kayosiso-somoa; 'ona de
manga nyafisuu 'ito-torou yakisi'asa 'o
nyawa gee 'asa kayamada manga 'ahu
koiti-tiaiwa.
19 'O guru-guru ma ngeluku go'ona
yosijaji 'onaka dua koyoyongosuawau,
'ena momongo 'ona ma sirete
yoyongosika 'o dorouka. Sababu nako
'o nyawa 'o kianikia yakisikala, ge'enau
yakisiyongosi.
20 'O nyawa gee winako-nako ma Yesus
Kristus nanga Jou de nanga laha ma
titi, koyakiparetanowau 'o sowono ma
kuasa gee 'o nyawa yakisimedi-mediri.
Ma nako yodomotekoli so yakipareta

'o sowono ma kuasa ge'ena, 'o nyawa
go'ona manga jako 'ifoloiosi 'itorou de
ma sira ma.
21 'Ifoloi yaowa 'o nyawa koge'ena
koma'iwa yanako 'o ngekomo 'ibo-boooto
ma Jo'oungu ma Dutuno, la 'uwa gee
ngaro yanakokau ma dua yooluku
yamoteke 'o besesongo gee ma Jo'oungu
ma Dutu wakikula-kulaka.
22 'Okia naga gee 'ona yadiai, 'isinyata
'ato 'itiai 'o dolabololo naneda, "'O
kaso dua ya'odomoli 'okia naga gee
yosinguna-ngunanie," de "'O titi gee
ya'osikokau, 'asa 'imagawali."
3 1 'Esa moi tinisiboso-bosono! Ne'enau
'ai surati nginika ma warasa ma
modidi. 'Ai surati 'o ngai modidi ma
dodaka ne'ena tosibaoroli nia di-dibangi
'iti-tiai.
2 Ngoi toga'asoko la ngini niongano-
nganono 'o demo-demo gee ma sira ma
Jo'oungu ma Dutu wi nabii yositota-
totara, de 'o besesongo ma Jouno, to
ngone nanga Koana Wonasilaha-laha,
gee nisitotarokau nginika ma ngekomo
'o su-suloko.
3 'Isira-sira salingou ngini nianako, 'o
'orasi ma du'uruoka, 'asa yoboa 'o nyawa

gee yo'ahu ka de to 'ona ma sirete
manga nyafisuu yakiparetano. 'Ona 'asa
nisiti-tingoono nginika,
4 yongose konee, "Bari ma Jou
wojajiokau 'ato dua woboali! Ma 'orasi
ne'ena kiaka 'una? To ngone nanga
dea-dea yosongenokau, ma 'okia sonaa
ka koge'enasi 'isoka gee 'o dunia
'isidadiosi!"
5 'Ona ka 'ona manga singina yooluku
yongaku 'ato ma sira ma Jo'oungu ma
Dutu 'o diwanga de 'o tonaka wosidadi de
'awi demo. 'O tonaka ge'ena wosibaoro
dau 'o 'akere ma dodade de wosidadi 'o
'akerino;
6 'asa de 'o 'akere mita, ge'ena la 'o
'akere gee 'o ngu'uisi ma amokino,
wosibinasa 'o dunia ma sirasi gee.
7 Ma 'o diwanga de 'o tonaka gee
ne'ena naga, ma Jo'oungu ma Dutu mita
wapaliarano de 'awi demo sigado dua
wabinasa de 'o 'uku. Ma 'orasi ne'ena
'o diwanga de 'o tonaka kawapaliarasi
sigado ma wange ya'adono 'o nyawa
yoti-tingkai yakihukumu de yakibinasa.
8 Ma 'Esa moi, ne'ena moi 'uwa
niamongoro, moteke ma Jou, 'o wange

moi 'isoka 'o taunu caana moi, de 'o
taunu caana moi 'isoka 'o wange moi.
9 Ma Jou koilatiwa wokula 'okia naga
gee wojajiokau, ngaro munuka yongose
'ato 'ilati. Momongo 'una wosabari
nginika, sababu 'una womau 'o nyawa
ka moi ma 'uwa yobinasa. Womau la 'o
nyawa 'iodumu yomaogoro 'o sowono
yodiai de yolio 'unaka.
10 Duga ma Jou dua woboali ma
'orasi ge'ena 'o nyawa koyosikanakowa
muruoka, 'isoka 'o nyawa yotosi-tosiki
yoboa so ma 'orasi koposidongoowa. Ma
wange ge'ena, 'o diwanga 'asa 'iisanga
de 'ikuruusu, de 'o diwangoka ma kia
sonaa yakoki'ukuoka, de 'o dunia de ma
dodaka 'iodumu 'asa 'iisanga.
11 Sababu ge'ena 'iodumu 'asa yatorou
ma do-dagi koge'ena, so kokia salingou
ngini nio'ahu? Ngini salingou nia 'ahu
'itebini de duga ka de ma Jo'oungu ma
Dutu,
12 ma 'orasi ngini nioda-dadanu niomau
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi wange
ya'adonou. Ma 'orasi ge'ena 'o diwanga
'asa ya'uku 'ibootoka, de 'isauku so 'o
diwangoka ma kia sonaa 'asa 'iwaro.

13 Ma ngone podadanu 'okia naga gee
ma Jo'oungu ma Dutu wojajiokau, ge'ena
la 'o Diwanga ma Sungi de 'o Dunia ma
Sungi gee dua ge'enaka ngone po'ahu
'iti-tiai de ma Jo'oungu ma Dutu.
14 Sababu ge'ena 'Esa moi riaka dodoto
tinisiboso-bosono, ma 'orasi nioda-
dadanu 'o wange ge'ena, niomariwo de
ma goungu nio'ahu 'itebini de nia dorou
koi'iwa ma Jo'oungu ma Dutu wi bionoka.
De niapaliara nia rimoi yaowa-owa de
ma Jo'oungu ma Dutu.
15 Nia singinaka 'ato nanga Jou 'awi
sabari ge'ena la 'o 'orasi winikula la
'idadi 'o laha niamake. 'O Paulus nanga
'esa moi gee towisiboso-bosono gu'una,
wolefokau nginika koge'enali mita. 'Una
wolefo ge'ena, de 'o barija gee ma
Jo'oungu ma Dutuno wikulaka.
16 'Awi surati 'iodumu ma dodaka,
kaitaurika wolefo ge'ena. Ma goungu
naga munuka 'isusa pasahe 'awi surati
ma dodaka. De ge'enau yakakilioro 'o
nyawa-nyawa gee ko 'okiawa yanako de
gee manga ngo-ngaku koikuatuwa. Ma
ge'ena kopoheranguwa, sababu 'o Buku
'Itebi-tebini ma bo-bula 'iregu-reguoka
mita koge'enali yadiai. 'Okia naga gee

'ona yadiai ge'ena ma duanguku ka 'ona
ma sirete yomasitorou.
17 Ma ngini 'Esa moi tinisiboso-bosono,
nianakokau ge'ena. Sababu ge'ena,
nimasitiari 'uwa sigado niakidomoteke
'o nyawa yoliba-libaka gee yoti-tingkai
sigado ngini niootaka 'ania ngo-ngaku
ma titioka.
18 Tanu ngini 'ifoloiosi niamao ma Yesus
Kristus 'awi singina ma 'ofi, 'una ge'ena
ma Jou de ma Koana Wonasilaha-laha.
De tanu ngini mita kaifoloi monga
wininako 'una. Powisiarene ma 'orasi
ne'ena de kaisi'ado-'adonika! 'Amin.
Koge'enau. Ngoi 'o Petrus, tinitabea!

1 Yohanes

1 [1] 'O surati ne'ena ma dodaka dau
ge'ena la 'una gee wisironga 'o Demo
'iwango-wango. 'Una nagau ka ma sirasi
gee ka 'o dunia ma koisidadiwasi. Ngomi
migi'isenokau de mimakekau, milega
mimaigoungokau de mi'aokau.
[2] Ma 'ahu ge'ena misidumutokau
ngomino so miamakekau. Ge'enau
so ne'ena miosisakisii nginika, de
minisitotara 'o 'ahu kaisi'ado-'adonika
gee naga de ma Dea.
[3] 'Okia naga gee ngomi miamakekau
de mio'isenokau, ge'enau miositotara
nginika la ngone poodumu po'ahu
pomarimoi de nanga Dea ma Jo'oungu
ma Dutu de 'awi Ngowaka ma Yesus
Kristus.
[4] Ngomi miatulisi ne'ena la nanga
singina ma gou-goungu 'imorene.
[5] 'O habari ne'enau mio'isenino ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngowakoka de
gee miositota-totara nginika, ge'ena la:
Ma Jo'oungu ma Dutu 'una ge'ena 'o

darangi, de 'unaka ka ma eta ma koi'iwa
'o darusu.
6 Nako ngone pongose 'ato ngone
po'ahu de de 'una 'ena momongo
ngone po'ahu 'o darusu ma dodaka
ge'ena la po'ahu 'o sowono ma dodaka,
ge'ena ma ngale ngone poelukokau de
koposingou-ngounuwa 'o do-dotoko
'iti-tiai.
7 Ma nako ngone po'ahu 'o darangioka
ma ngale ngone po'ahu de de 'una de
nanga singina ma dodaka ka ma eta ma
koi'iwa 'o dorou, 'isoka kokia naga ma
Jo'oungu ma Dutuoka ka ma eta ma
koi'iwa 'o dorou, ge'ena ngone po'ahu
pomarimoi, pomaka'asa yaowa moi de
moi, de 'o Yesus ma Jo'oungu ma Dutu
'awi Ngowaka gu'una 'awi 'aunu 'ipoa de
wosongone ma ngale nanga so-sowono
wakokitebini.
8 Nako ngone pongose 'ato ngone
koposowonuwa, ge'ena ngone ma sirete
pomasihaga, de 'o do-dotoko 'iti-tiai ma
Jo'oungu ma Dutuno koi'iwa ngoneka.
9 Ma nako ngone ma gou-goungu
pomangaku nanga so-sowono ma
Jo'oungu ma Dutuka, ge'ena 'una 'asa
kowosi-singinawau nanga so-sowono de

wonasitebini nanga di-diai 'ito-torouoka
sababu 'una wadiai 'okia naga gee
'iti-tiai de 'awi jaji ngoneno mita salingou
wadiai.
10 Nako ngone pongose 'ato
koposowonuwa, ge'ena kaimatero
de pongose 'ato ma Jo'oungu ma Dutu
woelu-eluku, de 'awi demo kopa'esenowa
nanga singina ma dodaka.
2 1 'Ai ngowa-ngowaka, ne'ena
tinidutulisi nginika la 'uwa 'o sowono
niodiai. Ma nako moikani yosowono,
wimoi naga wonasiga-ga'asoko ma
Jo'oungu ma Dutuka ge'ena la ma Yesus
Kristus woloa-loa gu'una.
2 'Unau wonariwo so nanga so-sowono
ma Jo'oungu ma Dutu kowongano-
nganonuawau, de duga ka to ngonewa
nanga so-sowono ma 'ena to nyawa
'iodumu 'o duniaka mita.
3 Nako ngone pamoteke ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi besesongo, ge'ena ma
no-nako ngone powinako ma Jo'oungu
ma Dutu.
4 Nago'ona yongose 'ato ma Jo'oungu
ma Dutu winako ma koyosingounuwa
'awi besesongo, 'ona ge'ena yoelu-eluku

de 'o do-dotoko 'iti-tiai ma Jo'oungu ma
Dutuno koi'iwa 'onaka.
5 Ma 'o nyawa gee yosingounu ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi demo, 'ona
ge'ena ma gou-goungu ma Jo'oungu ma
Dutu wisibosono, de ge'enau ma no-nako
'ato ngone po'ahu de ma Jo'oungu ma
Dutu.
6 Nago'ona yongose 'ato 'ona yo'ahu
de ma Jo'oungu ma Dutu, salingou
yamoteke 'isoka ma Yesus Kristus 'awi
'ahu.
7 'Esa moi riaka dodoto tinisiboso-
bosono! Tinidelefoku ne'ena ge'ena ko 'o
besesongo ma sungiwa. Ne'ena ge'ena
'o besesongo ma sira gee nisidemokau
ka ma 'orasi 'ikurue niongaku ma Yesus
Kristusika, ge'ena la 'o habari ma
Jo'oungu ma Dutuno gee nio'isenokau
ma sirasi.
8 Ngaro koge'ena ma 'o besesongo
ge'ena ma sungi mita, ngano 'iti-tiai
ge'ena 'iwaitokau ma Yesus Kristusoka
de nginioka. Sababu 'o darusu kaisiika
monga 'iisanga, de 'o darangi ma
gou-goungu 'ikuruekau 'isiwara.
9 Nago'ona yongose 'ato 'ona yo'ahu 'o
darangioka ma kayakidu'udukosi manga

'esa moika, 'ona ge'ena ka 'o darusokasi
sigado ne'ena.
10 'O nyawa gee manga 'esa moi
yosibosono, 'ona ge'ena yo'ahu 'o
darangioka so koyodi-diaiwa 'o nyawa
'iregu yosowono.
11 Ma gee manga 'esa moi yodu-
du'uduku, 'ona ge'ena 'o darusoka.
'Ona yotagi-tagi 'o darusoka, de
koyosidongoowa kiaka yosiika sababu 'o
darusou ge'ena so koyomasimakewa.
12 Tinidutulisi nginika ne'ena ngowa-
ngowaka, sababu nia sowono ma Kristus
wa'ikirokau.
13 Ngoi tinidutulisi ngini 'o balu-balusu,
sababu ngini wininakokau gee 'una
nagau ka ma sirasi. Ngoi tinidutulisi
nginika 'o nyawa ma goo-gooka, sababu
ngini niosikalakau 'o Tokata ma Koana.
14 Ngoi tinidutulisi nginika ngowa-
ngowaka, sababu ngini wininakokau
nanga Dea ma Jo'oungu ma Dutu.
Ngoi tinidutulisi nginika 'o balu-balusu,
sababu ngini wininakokau 'una gee
wisironga 'o Demo gee naga ka ma
guruenosi. Ngoi tinidutulisi ngini 'o nyawa
ma gooka, sababu ngini niokuatokau
de ma Jo'oungu ma Dutu 'awi demo

niosi-singina, de nia'akunu nialawani 'o
Tokata ma Koana.
15 'Uwa niosibosono 'o sagala moi-moi
'o duniaka ne'ena gee 'o nyawa ma
Jo'oungu ma Dutu kowimote-motekuwa
yodua-duaka. Nako ge'ena nioduaka,
ge'ena ma ngale kowinisibosonuwa
nanga Dea.
16 'Okia sonaa moi-moi gee 'o nyawa ma
Jo'oungu ma Dutu kowimote-motekuwa
'o duniaka ne'ena yodua-duaka, ge'ena
la 'o nyafisuu ma dorou, 'o dunia ma
barangi yamake de yodua-duaka, de
yomadaduie sababu manga haratae
'iamoko, ge'ena 'iodumu ko ma Jo'oungu
ma Dutunowa, so ka 'o duniano.
17 'O dunia de ma kia sonaa gee 'o
nyawa yodua-duaka naga kaisiika monga
'iisanga. Ma gee ma Jo'oungu ma Dutu
'awi pareta yamote-moteke, 'ona ge'ena
yo'ahu kaisi'ado-'adonika.
18 'Ai ngowa-ngowaka, 'o dunia ma
do-dogumu 'isoriokau! Gee nisidemokau
nginika 'ato ma Kristusika wimusu-musu
'asa woboa; de ne'ena naga yoboakau
manga gudai. Ge'ena ma no-nako 'o
dunia ma do-dogumu 'isoriokau.

19 Ma Kristusika wimusu-musu ge'ena
'ona gee ngoneka yomasimadakau,
sababu 'ona ge'ena yadaene ko de de
ngonewa. Nako 'ona ge'ena de de ngone,
ma raiokau koyomasimadawa ngoneka.
Duga yomasimada ngoneka la 'iwaiti 'ato
ma gou-goungu 'ona ge'ena ka moi ma
ko de de ngonewa.
20 Ma ngini niadawongokau 'o Ngomasa
'Itebi-tebini gee ma Yesus Kristus
wosigutiku. Ge'enau so ngini nioodumu
niosikanako 'o do-dotoko 'iti-tiai.
21 So ngoi tinidutulisi ne'ena ko ma
desonguwa 'ato konianakowasi 'o
do-dotoko 'iti-tiai, so 'ena sababu
nianakokau. De nianakokau mita 'o
do-dotoko 'iti-tiaioka koi'iwa ma ngeluku.
22 Gee yoelu-eluku ge'ena la 'o nyawa
gee yongose 'ato 'o Yesus ge'ena ko ma
Koana Wiiri-irikuwa gee ma Jo'oungu
ma Dutu wosijajiokau. 'O nyawa go'ona
ma Kristusika wimusu-musu, 'ona
koyongakuwa ma Jo'oungu ma Dutuka
de mita 'awi Ngowaika.
23 'O nyawa gee koyongakuwa ma
Jo'oungu ma Dutu wi Ngowaika, ge'ena
ma ngale ma Dea mita kowidawonguwa.
De 'o nyawa gee yongaku-ngaku 'awi

Ngowaika, ge'ena ma ngale ma Dea mita
widawongo.
24 Sababu ge'ena, 'o habari gee
nio'isenokau ka ma 'orasi 'ikurue
niongaku, salingou niaga-gao niosidi-diai
'ania singina ma dodaka. Nako 'o habari
ge'ena niaga-gao niosisdi-diai, ge'ena
ngini tatapu nio'ahu nimarimoi de 'o 'Aba
ma Jo'oungu ma Dutu de 'awi Ngowaka.
25 De ne'enau gee ma Kristus ma sirete
wosijajiokau: 'o 'ahu ma gou-goungu
kaisi'ado-'adonika.
26 Ngoi tinidutulisi nginika ne'ena,
ge'ena la gee naga 'o nyawa yosikadike
yomau nisiliba.
27 Duga ngini ma sirete ma Kristus
winikulakau 'o Ngomasa 'Itebi-tebini so
koiparaluuwau 'o nyawa 'iregu nidotoko.
Sababu 'o Ngomasa 'Itebi-tebini ge'ena
nisidotoko 'okia sonaa moi-moi; de
'okia naga nisidotokokau ge'ena ma
gou-goungu 'itiai so koi'iwa ma ngeluku.
Sababu ge'ena salingou niodomoteke
'okia naga 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
nisidotokokau, de ngini salingou 'uwa
nimasimada nio'ahu de ma Kristus.
28 Ge'enau so 'ai ngowa-ngowaka, 'uwa
nimasipidili nio'ahu de ma Kristus, la

gee dua woboali, ngone pomo-moroini
potaari 'unaka de koinamaekuwa.
29 Ngini nianakokau 'ato ma Kristus
wo'ahu moteke ma Jo'oungu ma Dutu
'awi mau. Sababu ge'ena ngini salingou
nianako mita, 'o nyawa gee yo'ahu
moteke ma Jo'oungu ma Dutu wi mau,
'ona ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu wi
ngowa-ngowaka.

3

1 Niamake ma Jo'oungu ma Dutu
posironga de wonadoraka, so ngone
wonadiai to 'una 'awi ngowa-ngowaka.
De ma goungu ngone ne'ena to 'una 'awi
ngowa-ngowaka. Ge'enau so 'o dunia
'iti-tingkai ne'ena koinanakowa ngone,
sababu 'o dunia ma Jo'oungu ma Dutu
kowinakowa.
2 'Esa moi riaka dodoto tinisiboso-
bosono! Ma 'orasi ne'ena ngone ne'ena
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi ngowa-
ngowaka. Ma koiwaituawasi kokia dua to
ngone nanga lugo. Ma ngone panakokau
'ato gee dua ma Kristus woboali, ngone
'asa podadi 'isoka 'una, sababu ngone
'asa powimake 'una de 'awi lugo ma
gou-goungu.
3 'O nyawa 'iodumu gee yongano-
nganonou ne'ena ma Kristusoka,

yomasitiari la ma gou-goungu yotebini,
yotebini 'o sowonoka, 'isoka ma Kristus
'una ge'ena wotebini.
4 'O nyawa gee 'o sowono yodiai, ge'ena
yaparene ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
besesongo; sababu 'o sowono ge'ena
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi besesongo
paparene.
5 Ngini nianakokau 'ato ma Kristus
woboa ma ngale wakokiisanga to ngone
nanga sowono, de 'unaka 'o sowono
koi'iwa.
6 'O nyawa 'iodumu gee yo'ahu
yomarimoi de ma Kristus, ge'ena
koitaurikawa 'o sowono yodiai. 'O nyawa
gee koyomaogo-ogoruwa 'o sowono
yodiai, koma'iwa wimake bolo winako
ma Kristus.
7 'Ai ngowa-ngowaka, 'uwa
nimasimadaka nago'ona bato nisiliba. 'O
nyawa gee yodi-diai 'iti-tiai, 'ona manga
singina 'iti-tiai 'isoka ma Kristus 'una
wotiai.
8 Ma 'o nyawa gee koyomaogo-ogoruwa
'o sowono yodiai, 'ona ge'ena 'o Tokata
ma Koana ma ngowaka, sababu 'o
Tokata ma Koana 'ena 'isowonokau ka
ma guruenosi. Ma ngale ne'enau so ma

Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngowaka woboa
la waisanga 'o Tokata ma Koana ma
manarama.
9 'O nyawa gee yodadiokau ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi ngowaka, koitaurikawa 'o
sowono yodiai, sababu ma Jo'oungu ma
Dutu ma sirete 'awi lugo naga de ma
'ena 'onaka. De ngano ma Jo'oungu ma
Dutu ge'ena to 'ona manga Dea, so 'ona
koitaurikawa 'o sowono yodiai.
10 Ne'enau ma no-nako 'imakaregu ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi ngowa-ngowaka
de 'o Tokata ma Koana ma ngowa-
ngowaka: Nago'ona koyamotekuwa
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi mau, bolo
koyakisibosonuwa manga 'esa moi, 'ona
ge'ena ko ma Jo'oungu ma Dutuwa 'awi
ngowa-ngowaka.
11 Ka ma guruenosi nisitotarokau
nginika 'o habari ne'ena: Ngone salingou
pomasikamara'ai moi de moi.
12 'Uwa ngone 'isoka 'o Kain la wodadi
'o Tokata ma Koana ma ngowaka de
wito'oma 'awi dododo ma dutu. 'Ido'oa so
'o Kain 'awi dododo wato'oma? Sababu
'okia naga gee 'o Kain wadi-diai ge'ena
'isowono, ma 'okia naga gee ma dododo
wadi-diai ge'ena yadaene.

13 So 'Esa moi riaka dodoto, 'uwa
nioherangi nako 'o dunia ma nyawa gee
kowimote-motekuwa ma Jo'oungu ma
Dutu nidu'uduku.
14 Ngone panakokau 'ato ngone
posupuokau 'o songenoka, de
pomato'oraokau 'o 'ahuka, sababu
ngone posimara'ai nanga 'esa moi. 'O
nyawa gee koyosibosonuwa manga 'esa
moi, ge'ena ma ngale ka 'o songenosi
yakiparetano.
15 'O nyawa gee manga 'esa moi
yodu-du'uduku ge'ena yoto-to'oma, de
nianakokau 'o nyawa yoto-to'oma ge'ena
koyamakewa 'o 'ahu 'ika-kakali.
16 Ma ngekomo ne'enau ngone panako
kokia pomasikamara'ai moi de moi: Ma
Kristus wosongene ma ngale ngone,
so ngone mita salingou nanga 'ahu
posarakani ma ngale nanga 'esa moi!
17 Nagu'una 'awi kia sonaa de ma
'enaka de wimake 'awi 'esa moi
wisidukuranguku ma kowiriwowa, kokia
'o nyawa de wi kia sonaaka gu'una
wongose 'ato 'una ma Jo'oungu ma Dutu
wisibosono?
18 'Ai ngowa-ngowaka, pomasikamara'ai
'uwa duga ka nanga 'uru ma kaioka, la

'ena de nanga dora ma gou-goungu, gee
'iwaiti naga nanga 'ahuoka.
19 Koge'ena ma ngekomo ngone panako
'ato ngone ne'ena ma gou-goungu ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi ngowa-ngowaka,
de nanga singina 'idadi 'iriidi ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi bionoka.
20 Ngone 'idadi panako, nako to ngone
nanga singinaka doka pamao pasalakau
ma, ma Jo'oungu ma Dutu 'ifoloi 'awi
barija 'iamoko de to ngone so 'una 'ifoloi
wanako. De 'una wanako 'okia sonaa
'iodumu.
21 So 'Esa moi, nako to ngone nanga
singina koinasisalawa, ngone 'idadi
pobarani potaari ma Jo'oungu ma
Dutuka.
22 De 'okia naga pomaga'asoko
'unaka, ge'ena pomadamake, sababu
posingounu 'awi be-besesongo de padiai
gee 'awi singina ma mau.
23 De ne'ena 'awi besesongo ge'ena
la: Ngone salingou powingaku 'awi
Ngowaika ge'ena la ma Yesus Kristusika,
de salingou pomasikamara'ai 'isoka ma
Kristus wonasulokokau.
24 'O nyawa 'iodumu gee yamote-
moteke ma Jo'oungu ma Dutu wi pareta,

'ona ge'ena de ma Jo'oungu ma Dutu,
de ma Jo'oungu ma Dutu de de 'ona.
De ngone panako ma Jo'oungu ma Dutu
naga de de ngone, sababu 'awi Ngomasa
wonakulakau.
4 1 'Esa moi riaka dodoto, 'uwa
niakingaku 'o nyawa kaiodumou gee
yongose 'ato 'onaka naga 'o Ngomasa
'Itebi-tebini. Ma niakilega ma diaikasi la
niosikanako 'onaka ge'ena 'o Ngomasa
'Itebi-tebini bolo ko'uwa. Sababu 'o nabii
ma ngeluku naga yomasibiakorikau 'o
duniaka.
2 Ma ngekomo ne'enau ngone
posikanako 'o Ngomasa 'Itebi-tebini bolo
ko'uwa: 'O nyawa gee yongose 'ato ma
Yesus Kristus woboa 'o duniano ge'ena
ma gou-goungu wodadi 'o nyawa, 'onaka
'o Ngomasa 'Itebi-tebini.
3 Ma 'o nyawa gee koyongakuwa 'ato
'o Yesus woboakau 'o duniano ge'ena
ma gou-goungu wodadi 'o nyawa,
'onaka koi'iwa 'o Ngomasa 'Itebi-tebini.
'Onaka ge'ena ka 'o ngomasa gee ka
ma Kristus wimusu-musuno. De ge'ena
niogi'isenokau 'ato dua yoboa de ne'ena
naga yoboanou 'o dunia ma dodaka.

4 Ma ngini 'ai ngowa-ngowaka, ngini
ge'ena ma Jo'oungu ma Dutuno. Ngini
niaki'akunokau niakiginiiki 'o nabii ma
ngeluku go'ona sababu 'o Ngomasa
'Itebi-tebini gee naga nginioka 'ifoloi
'ikuata de 'o ngomasa gee naga
'o dunia ma nyawa-nyawaka gee
kowimote-motekuwa ma Jo'oungu ma
Dutu.
5 'Ona ge'ena 'o duniano. Ge'enau so
'ona yobi-bicara ka 'o dunia ma hali
de 'o dunia ma nyawa gee kowimote-
motekuwa ma Jo'oungu ma Dutu
yaki'isene.
6 Ma ngone ne'ena ma Jo'oungu ma
Dutu wi ngowa-ngowaka. Nago'ona
ma Jo'oungu ma Dutu winako, 'ona
yosigisene nanga demo. Nago'ona
ko ma Jo'oungu ma Dutunowa,
'ona koyosigisenuwa nanga demo-
demo. Ge'enau 'idadi posikanako 'o
Ngomasa gee 'isidotoko 'o do-dotoko
ma gou-goungu de 'o ngomasa gee
'inasiliba-liba.
7 'Esa moi riaka dodoto, nou ngone
pomakadora, sababu 'o dora ge'ena
ma Jo'oungu ma Dutuno. 'O nyawa
gee manga 'esa moika yakidora-dora,

'ona ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu wi
ngowa-ngowaka, de 'ona winako ma
Jo'oungu ma Dutu.
8 Nago'ona manga dora koi'iwa, 'ona
kowinakowa ma Jo'oungu ma Dutu,
sababu ma Jo'oungu ma Dutu ge'ena la
'o dora.
9 Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi dora
wosidumutu ngoneno ge'ena la wisiguti
'awi Ngowaka 'o duniaku, la ngone
pamake 'o 'ahu sababu 'o Ngowaka
gu'una.
10 Ko ngonewa powidorakau ma
Jo'oungu ma Dutu, ma 'ena ma Jo'oungu
ma Dutu wonadora ngone de wosiguti
'awi Ngowaka, la ma ngekomo 'una to
ngone nanga so-sowono ma Jo'oungu
ma Dutu kowosi-singinawau. Ne'enau 'o
dora.
11 'Esa moi riaka dodoto tinisiboso-
bosono, nako ma Jo'oungu ma Dutu
wonasibosono koge'ena ma rupa, ngone
mita salingou pomasikabosono.
12 Komoiwasi ma Jo'oungu ma
Dutu wimakekau. Ma nako ngone
pomasikabosono, ma Jo'oungu ma
Dutu wo'ahu de de ngone de 'awi dora
'itotomo nanga 'ahu ma sigoronaka.

13 Sababu ma Jo'oungu ma Dutu
wonakulakau 'awi Ngomasa, so ngone
panako 'ato ngone po'ahu de ma
Jo'oungu ma Dutu, de ma Jo'oungu ma
Dutu wo'ahu de de ngone.
14 Ngomi ma sirete mimakekau ma
Jo'oungu ma Dutu wi Ngowaka, de
ngomi miosihabari 'ato 'una ma Dea
wisuloko ma ngale wodadi nanga Ro-riwo
Wonasilaha-laha 'o duniaka ne'ena.
15 Nago'ona yongaku 'o Yesus ge'ena
ma Jo'oungu ma Dutu wi Ngowaka, ma
Jo'oungu ma Dutu wo'ahu de de 'ona, de
'ona yo'ahu de ma Jo'oungu ma Dutu.
16 Ngone panakokau de pongakuokau
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi dora ngoneno.
Ma Jo'oungu ma Dutu ge'ena la 'o dora.
Nago'ona yo'ahu 'o dora yakiparetano,
'ona yo'ahu de ma Jo'oungu ma Dutu,
de ma Jo'oungu ma Dutu wo'ahu de de
'ona.
17 'O dora 'idadi 'isitotomo nanga 'ahu
ma sigoronaka, la ngone pomo-moroini
gee 'o Nyawa Yahakimi ma Wangeka.
Ngone 'asa kapomo-moroini sababu to
ngone nanga 'ahu 'o duniaka ne'ena
'isoka de ma Kristus 'awi 'ahu.

18 'O nyawa gee yamaokau ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi dora, 'ona
koyakimodo-modonguwa; sababu 'o
dora 'itoto-totomo yaisanga 'o sagala
modongo. So 'o nyawa gee yakimodongo
yodaari gee dua ma 'orasi 'inahakimi,
ge'ena 'iwaitokau 'ato 'ona ge'ena
koyamaowasi ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
dora 'itoto-totomo.
19 Ngone pomasikabosono, sababu ma
Jo'oungu ma Dutu 'isira wonasibosono.
20 Nako moi yongose 'ato, "Ngoi
towisibosono ma Jo'oungu ma Dutu",
ma nako koyakisibosonuwa manga 'esa
moika, 'ona ge'ena yoelu-eluku. Sababu
'o nyawa gee koyakidorawa manga 'esa
moi gee yakida-damakeka, ge'ena kokia
'idadi widora ma Jo'oungu ma Dutu gee
kowimake-makewa.
21 Sababu ge'ena nanedau 'o besesongo
ma Kristus wonakulano: Nago'ona
wisibosono ma Jo'oungu ma Dutu,
salingou yosibosono manga 'esa moika
mita.

5 1 'O nyawa gee yongaku-ngaku
'ato 'o Yesus ge'ena ma Koana
Wiiri-iriki gee ma Jo'oungu ma Dutu
wosijajiokau, 'ona ge'ena ma Jo'oungu

ma Dutu 'awi ngowa-ngowaka. 'O nyawa
gee wisibosono 'o dea wimoi, ge'ena
wisibosono 'awi ngowaika mita.
2 Nanedau ma no-nako ngone panako
'ato ngone posibosono ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi ngowa-ngowaka, ge'ena la:
Ngone powisibosono ma Jo'oungu ma
Dutu, de pamoteke 'awi besesongo.
3 Sababu powisibosono ma Jo'oungu ma
Dutu ge'ena ma ngale posingounu 'awi
besesongo, de 'awi besesongo ge'ena
nako ngone ge'ena pamao koitubusowa.
4 Sababu 'iso de ma Jo'oungu ma
Dutuou 'awi ngowa-ngowaka ge'ena
pa'akunu 'o dorou 'o duniaka ne'ena
palawani. De ngone pa'akunu palawani
ge'ena sababu de nanga ngo-ngaku.
5 Nago'ona ya'akunu 'o dunia yosikala?
Duga ka gee yongaku-ngaku 'ato 'o
Yesus ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
Ngowaka.
6 Ma Yesus Kristusou gee woboakau
'o duniano de wi'osiki de 'o 'akere,
de 'awi 'aunu 'i'uisokau ma 'orasi
wosongene. 'Una woboano duga ka
de 'o 'akeruwa wisi'osiki ma 'ena de
wi 'aunu 'i'uisi gedagee ma 'orasi
wosongene. De 'o Ngomasa 'Itebi-tebini

ma sirete 'isakisii 'ato ge'ena ma goungu,
sababu 'o Ngomasa 'Itebi-tebini ge'ena
koielu-elukuwa.
7 Naga 'o sakisii 'o ngai sa'ange: 'O
Ngomasa 'Itebi-tebini, 'o 'akere, de 'o
'aunu. 'O ngai sa'ange ge'ena 'isisakisii
kaimatero.
8 (5:7)
9 Ngone pangaku 'o nyawa manga
sakisii, ma to ma Jo'oungu ma Dutuosi
'ifoloi 'ikuata. De ge'enau 'o sakisii gee
ma Jo'oungu ma Dutu wokulakau ge'ena
la 'awi Ngowaka.
10 Sababu ge'ena, 'o nyawa gee
yongaku-ngaku ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi Ngowaika, 'o sakisii ge'ena
ya'esenou manga singinaka. Ma 'o nyawa
gee kowingakuwa ma Jo'oungu ma
Dutu, yamaoku ma Jo'oungu ma Dutu
ge'ena 'isoka woelu-eluku, sababu 'ona
koyongakuwa 'okia naga wosidemokau
ge'ena la 'awi Ngowaka.
11 Nedau ma sakisii ge'ena: Ma
Jo'oungu ma Dutu wonakulakau 'o 'ahu
kaisi'ado-'adonika, de 'awi Ngowaka
gu'una 'o 'ahu ma titi.
12 Nago'ona wika'elino ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi Ngowaka, 'ona yamake

'o 'ahu kaisi'ado-'adonika; de nago'ona
kowika'elinowa ma Jo'oungu ma Dutu wi
Ngowaka, 'onaka koi'iwa 'o 'ahu ge'ena.
13 Ngoi tinidutulisi nginika gee
niongaku-ngaku ma Jo'oungu ma Dutu
'awi Ngowaika, la ngini nianako 'ato ngini
niamakekau 'o 'ahu kaisi'ado-'adonika.
14 De ngone pomoroini potaari ma
Jo'oungu ma Dutuka, sababu ngone
panakokau 'una wosigisene nanga
lahidoa nako la ngone pomaga'asoko 'o
kianikia bato gee moteke to 'una 'awi
mau.
15 Sababu ngone panakokau 'una
wosigisene nako ngone pomasiga'asoko
'unaka, so ngone panako mita 'ato 'una
wonakula 'okia naga gee pomaga'asoko
'unano.
16 Nago'ona yakimake manga 'esa moi
yosowono ma sigado koitoakuwa manga
'ahu de ma Jo'oungu ma Dutu, ge'ena
salingou niakisilahidoa ma Jo'oungu ma
Dutude. De dua 'una 'asa wakikula la ma
gou-goungu yo'ahu de ma Jo'oungu ma
Dutu. Ne'ena ge'ena 'o nyawa yosowono
sigado koiisanguwa manga 'ahu ge'ena.
Ma de ma 'ena 'o sowono gee ma
duanguku 'o songene. Ma hali ge'ena

ngoi kotosulokuwa 'ato ngini salingou
niolahidoa ma Jo'oungu ma Dutude.
17 'Iodumu pokadi-diai gee koyadae-
daenuwa ge'ena 'o sowono. Ma naga 'o
so-sowono gee koyatoakuwa kaisi'ado-
'adonika nanga 'ahu de ma Jo'oungu ma
Dutu so ma duanguku ko 'o songenuwa.
18 Ngone panakokau, 'o nyawa 'iodumu
gee yodadiokau ma Jo'oungu ma Dutu
'awi ngowa-ngowaka, koitaurikawa 'o
sowono yodiai, sababu ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi ngowaka wakijaga, so
Wosito-torou gee koimado-do'oawa
'onaka.
19 Ngone panakokau 'ato ngone ne'ena
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi kawasa,
de 'o duniaka ne'ena 'o nyawa gee
kowimote-motekuwa ma Jo'oungu ma
Dutu yoodumu 'o Tokata ma Koana
yakiparetanou.
20 Ngone panakokau 'ato ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi Ngowaka woboakau de
wonasisahekau la ngone powinako ma
Jo'oungu ma Dutu. Ngone po'ahu de de
'una sababu po'ahu de 'awi Ngowaka ma
Yesus Kristus. Nu'unau ma Jo'oungu ma
Dutu de nu'unau 'o 'ahu 'ika-kakali ma
titi.

21 'Ai ngowa-ngowaka, 'uwa niasuba 'o
patongo gee yadiai manga jou.

2 Yohanes

1 [1] Ngoi ne'ena 'o jamati ma balusu
tolefo 'o surati ne'ena, tositago-tago
ngonaka, 'Esa, gee ma Jo'oungu ma Dutu
woniiri-irikokau, de mita 'ani ngowa-
ngowaika gee posironga tinisibosonoka.
De duga ka ngoiwa tinisibosono so 'ena
'o nyawa 'iodumu gee ma Jo'oungu ma
Dutu winako-nakokau.
[2] Sababu ma Jo'oungu ma Dutu
naga nanga singinaka, de 'una dua
kaisi'ado-'adonika de de ngone.
[3] Toga'asoko la 'o barakati, 'o simara'ai,
de 'o singina ma sanangi nanga Dea
ma Jo'oungu ma Dutuno de 'awi
Ngowaka ma Yesus Kristusino dua
naga koitogu-togumuwa ngoneka. Tanu
ge'ena 'iodumu padawongo de nanga
singina 'iti-tiai de nanga dora.
[4] Ngoi tomorene 'ifoloi sababu to'isene
'ato, 'Esa, 'ani ngowa-ngowaka naga de
ma 'ena yo'ahu moteke ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi do-dotoko, gee 'isoka 'o
'Aba ma Jo'oungu ma Dutu wosulokokau
ngoneno.

5 Ge'enau so 'Esa, ngoi toga'asoko
la ngone poodumu pomasikamara'ai.
Ngoi tositotara ne'ena ko 'o besesongo
ma sungiwa; 'o besesongo ne'ena
'inakulakau ka gee ngone 'ikurue
pongaku.
6 Pomakadora ge'ena ma ngale po'ahu
moteke ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
besesongo. De 'o besesongo gee
nio'isenokau ma sirasi, ge'ena la ngini
salingou nimakadora moi de moi.
7 Yosiliba-liba manga gudaiokau
'o duniaka ne'ena, 'ona ge'ena
koyongakuwa 'ato ma Yesus Kristus
woboakau 'o duniano ge'ena ma
gou-goungu wodadi 'o nyawa. 'O nyawa
koge'ena ge'ena yotipu-tipu de ma
Kristusika wimusu-musu.
8 Sababu ge'ena, niaka'eli niosidiaino
'okia naga gee minidu'usahanou.
Niomariwo la niamake ma Jo'oungu ma
Dutuno 'ania parasengi 'iodumu.
9 'O nyawa gee koyomasiga-gaowa ma
Kristus 'awi do-dotokika, so kayosiregu
de gee 'okia naga wosidoto-dotoko,
'ona koyomarimoiwa de ma Jo'oungu
ma Dutu. Nago'ona yomasiga-gao
ma Kristus 'awi do-dotokoka, 'ona

yomarimoi de 'o 'Aba ma Jo'oungu ma
Dutu de 'awi Ngowaka.
10 Sababu ge'ena nako moikani yoboa
de nisidotoko 'o do-dotoko gee ko
ma Kristusuwa wosidoto-dotoko, 'uwa
niakisidabino nia woano, de 'uwa
niakitabea 'isoka 'o nyawa manga
ngo-ngaku 'iti-tiai.
11 Sababu nago'ona yakitabea 'isoka
'o nyawa manga ngo-ngaku 'iti-tiai 'o
nyawa koge'ena, 'ona mita yomotekokau
de 'o nyawa gee 'o dorou yodi-diai.
12 'Ena 'o gudai salingou tinisitotara,
duga tamao 'ifoloi yaowa 'uwa ka de
'o surati. Ngoi tomau taika nginika de
pomabi-bicara la nanga singina ma
gou-goungu 'imorene.
13 'Esa, 'ani dodoto 'ami ngowa-ngowaka
gee ma Jo'oungu ma Dutu wakiiri-iriki
mita, manga tabea yosidingoto ngonaka.

3 Yohanes

1 [1] 'Esa moi, Gayus, tonisiboso-bosono!
Ngoi, ne'ena 'o jamati ma balusu gee
ma gou-goungu tonidora-dora,
[2] tolahidoa la kanosa-sanangi, 'Esa moi,
de toga'asoko la 'okia sonaa moi-moi
naga ngonaka 'iodumu kayaowa-owa
'isoka 'ani singinali mita kayaowa.
[3] Tei, ngoi posironga tomorenoka
gee yongaku-ngaku yamuruo naga
yoboa de 'isidemo 'ato ngona posironga
wonidomoteoka ma Jo'oungu ma Dutu,
sababu ma gou-goungu ngona tatapu
no'ahu moteke ma Jo'oungu ma Dutu
'awi do-dotoko.
[4] Ngoi tomorene 'ifoloi ge'ena duga
kato'isene 'ato 'ai ngowa-ngowaka
yo'ahu moteke ma Jo'oungu ma Dutu
'awi do-dotoko ge'ena la 'o do-dotoko
'iti-tiai.
[5] 'Esa moi tonisiboso-bosono! Ngona
posironga de notangaroka nomanarama
ma ngale nakileleani 'o nyawa yongaku-
ngaku ngaro konakinako-nakowa
ma.

6 'Ona yosidemokau 'o jamatika gee
mimanoa-noaka ma ngale 'ani dora.
Tanu nakiriwo la 'idadi manga do-dagi
yosigila. Koge'ena nadiai ma Jo'oungu
ma Dutu wi singina 'isanangi.
7 Sababu manga do-dagioka ma
ngale ma Kristus wisihabari, 'ona
koyomasinganonuwa 'o nyawa-nyawaka
gee ma Jo'oungu ma Dutu kowinako-
nakowa.
8 Ge'enau so ngone pongaku-ngaku
salingou pakiriwo nanga ma-manai gee
'isoka koge'ena dau, la ngone mita
pomoteke to 'ona manga manaramoka
ma ngale yosidagi 'o do-dotoko 'iti-tiai
ma Jo'oungu ma Dutuno.
9 Ngoi totulisokau 'o surati ma dipoko
'o jamatika, ma 'o Diotrefes gee womau
wodadi 'o jamati ma balusu wooluku
wodomoteke.
10 Dua nako ngoi toboa, 'asa de
tosikokisupu 'iodumu gee wadi-diaiokau
ge'ena la 'okia sonaa 'ito-torou de 'o
ngeluku gee wosidemo-demo ma ngale
mia ronga ma dorou wodiai. De wamaoku
kowosanangiwasi de ge'ena 'iodumu.
Gee nanga ma-manai yongaku-ngaku
yoboa, 'una wakiitomo, de kiaka naga

gee yakidawo-dawongo nanga 'esa
moi go'ona, 'una kowosidabiwa de
wakisuloko 'o nyawa-nyawa go'ona
yosupu 'o jamatioka.
11 'Esa moi tonisiboso-bosono, 'uwa
nomaduru 'okia sonaa 'ito-torou, ma
'ena nomaduru gee yaowa-owa. 'O
nyawa gee manga di-diai yaowa-owa,
'ona ge'ena ma Jo'oungu ma Dutuno.
Ma nago'ona manga di-diai 'itorou, 'ona
ge'ena kowinakowasi ma Jo'oungu ma
Dutu.
12 'O Demetrius 'una ge'ena 'o nyawa
yongaku-ngaku yoodumu yongose 'ato
'awi singina yaowa. 'Awi gokoieka mita
'iwai-waiti monga 'ato 'una ge'ena 'o
nyawa ma owa. De ngomi mita miongose
'ato 'una ge'ena 'awi singina yaowa.
13 'Ena 'o gudai tanu tinisidemo, ma
tamaoku 'ifoloi yaowa 'uwa ka de 'o
surati.
14 Ngoi tomau 'uwa 'ito'ingo de
pomakamake la pomabi-bicara. (1-15)
Tanu ma Jou wonisibarakati la 'ani
singina 'ifoloi 'isanangi, 'Esa moi. 'Ani
ma-manai gee ngoi tomanoa-noaka
ne'ena, manga tabea yosidingoto

ngonaka. Nositotara 'ai tabea nanga ma-manaika nakisimoi-moi.

Yudas

1 [1] 'Esa moi riaka dodoto gee
nanga Dea ma Jo'oungu ma
Dutu wini'asokokau. 'Una posironga
winisibosonoka de winijaga la nisilaha
ma ngekomo ma Yesus Kristus. Ngoi
ne'ena 'o Yudas 'o Yakobus ma dodoto,
ma Yesus Kristus 'awi yongosi.
[2] Toga'asoko la 'o simara'ai, 'o singina
ma sanangi, de 'o dora ma Jo'oungu ma
Dutuno kaidogo-dogo naga nginika.
[3] 'Esa moi riaka dodoto tinisiboso-
bosono! Ngoi tosidemogaroku totulisi 'o
surati nginika ma dumutu ge'ena la 'o
laha gee ngone poodumu pamakekau.
Ma ne'ena ngoi tomamaoku salingou
tinidongose ma ngale nia singina
tosikuata de ma surati ne'ena la tatapu
nimariwo niapaliara 'o do-dotoko 'iti-tiai
gee ma Jo'oungu ma Dutu wokulakau
'awi kawasaka ka ma moi ma ngale
kaisi'ado-'adonikau.
[4] Sababu ngone kopomanakowa
'ena naga 'o nyawa gee manga
gokoie de manga gogeruku 'ito-torou

yowosanginou ngoneka kayoma'iu-'iunu. 'Ona ge'ena yapu-pulutu 'o do-dotoko ma ngale ma Jo'oungu ma Dutu 'awi dora ngoneno. 'Ona yongose 'ato ma Jo'oungu ma Dutu 'awi dora 'iamoko ngoneno so kaidadi padiai moteke ka to ngone nanga mau de ngaro posisupu nanga nyafisuu ma dorou ma. De 'ona koyongakuwa 'ato ma Yesus Kristus, 'unau wopa-pareta gee to ngone nanga Jou. To 'ona manga hukumani ka ma sirasi 'isidemokau 'o Buku 'Itebi-tebinoka.
5 Ge'ena 'iodumu ngini nianakokau.
Ma ngoi tomau tinisingano-nganono ma ngale kokia ma Jou wakisipidili 'o Israel ma nyawa gee yogilaongika 'o Mesir ma tonaoka, ma ge'enaka de wakibinasa ma Israel ma nyawa gee koyongaku-ngakuwa.
6 Niongano-nganono mita 'o mala'ekati
gee ma pareta ma batingi yaparene so ma rai yamada to 'ena ma ngii. Ma Jo'oungu ma Dutu wakokipusuika de 'o bu-busuku gee koitoa-toakuawau dau 'o ngii 'itaru-tarusoka. 'Ena ge'enaka dau sigado ma hukumani yamake gee dua 'o dunia ma do-dogumoka.

7 Niongano-nganono mita 'o Sodom
de 'o Gomora ma kota, de mita ge'ena
ma date-dateoka, gee ma nyawa-
nyawa ge'enaka dau yodiai 'isoka 'o
mala'ekati gee ma Jo'oungu ma Dutu
wapusu-pusuku. 'Ona yakika'angara de
yomakapake ka 'o nauru de 'o nauru
bolo ka 'o ngeweka de 'o ngeweka so
yakisikisaa de 'o 'uku gee koisonge-
songenuawau ma ngale 'imadadi 'o
nyawa 'iodumu yakisingano-nganono.
8 Koge'enali mita 'o guru-guru ma
ngeluku go'ona manga singinaka doka
ka 'okia sonaa 'imedi-mediri sigado
yosowono to 'ona ma sirete manga
roesika. 'Ona koyosikiamoiwa ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi pareta, de
yositi-tingoono 'o sagala mala'ekati gee
ma Jo'oungu ma Dutu wosidadi-dadiku
'isure-sure daku 'o sorogaaka.
9 'O Mikhael ma sirete ge'ena la 'o
sagala mala'ekati ma balusu, ma
koma'iwa koge'ena 'idiai. Gedagee
'imakalawani de 'o Tokata ma Koana ma
sababu 'imakaributu ma ngale nago'ona
dua 'isira yamake 'o Musa wi maieti.
'O Mikhael koimoroinuwa 'o Tokata ma
Koanika yahukumu de 'o demo-demo

'isiti-tingoono, 'ena duga kaingose, "Ma
Jou 'asa wonidorofu!"
10 Ma de 'o siti-tingoonou ge'ena, 'o
guru-guru ma ngeluku go'ona yalawani
'o sagala moi-moi gee 'ona koyasahe-
sahewa. 'Ona 'isoka 'o haewani ma 'akali
koi'iwaka gee 'isikanako 'okia sonaa ka
de to 'ena ma mau. Ma de bege'enau ma
sababu so 'ona kayotorouoka.
11 Yotorouoka 'ona! 'Ona yamotekokau
'isoka 'o Kain wadi-diai. De yakarana
ka 'o pipi yamake so yosikaika gee
'isowo-sowonika 'isoka 'o Bileam. De
yotorouoka sababu yomalawani 'isoka 'o
Korah.
12 'Onau ge'ena yajarangahe 'o
Ngodomo 'Itebi-tebinoka; 'ona
kayakitopokana de manga mahe
koi'iwaka, de ka 'ona yomasimututa.
13 'Isoka 'o moku-moku 'ikua-kuata
ma 'abo 'isibaoro, koge'enali mita 'ona
yosibaoro 'o manarama poda-damaeke.
'Ona 'isoka 'o ngoma 'o diwangoka gee
yasowono to 'ena ma ngekomo ma
gou-goungu, so ma Jo'oungu ma Dutu
wadua-duangou to 'ona ma hukumani 'o
darusu 'ifo-foloioka kaisi'ado-'adonikau.

14 'O Henokh 'awi 'asali 'o Adamino
'o lape tumudiingukou, ma sirasi
wosidemokau ma ngale 'o nyawa go'ona.
'Una wongose 'ato, "Niamake ma Jou
woboa de 'awi mala'ekati 'itebi-tebini
yocaanoka,
15 ma ngale wakihakimi 'o nyawa
'iodumu. Ma Jo'oungu ma Dutu
wakihukumu 'o nyawa yoti-tingkai
sababu manga di-diai 'itorou, de mita
wakihukumu 'o nyawa yosowo-sowono
de gee koyongaku-ngakuwau, sababu
manga demo-demoka yositi-tingoono
ma Jouka."
16 'Ona kayokurubungou yomariwo
de yakisisala 'o nyawa 'iregu. 'Ona
yo'ahu moteke ka to 'ona manga mau
'ito-torou. 'Ona yobicara kayosiso-somoa
de yomatiingi ma ngale 'o singina yo'ese
la yakipoata.
17 Duga 'Esa moi riaka dodoto gee
tinisiboso-bosono, salingou niongano-
nganono 'okia naga gee ma sirasi ma
Yesus Kristus to ngone nanga Jou 'awi
su-suloko yosidemokau.
18 'Ona yosidemokau nginika 'ato,
dua gee 'o dunia ma do-dogumu
'isoriokau de yoboa 'o nyawa-nyawa

gee yositi-tingoono nginika, ge'ena la
'o nyawa gee yo'ahu moteke ka to 'ona
manga mau 'ito-torou.
19 'Onau ge'ena 'o kadi-dingaka
yodi-diai, 'onaka 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
koi'iwa, so ka 'o dunia ma mau-mau
yakiparetano.
20 Ma ngini 'Esa moi riaka dodoto
tinisiboso-bosono, tatapu niapaliara nia
'ahu moteke nia ngo-ngaku ma Yesus
Kristusika; 'ania ngo-ngaku ge'ena
'itebini ma sala. De nimalahidoa de ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngomasa ma
guata.
21 De ngini nio'ahu ka ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi dora ma sigoronaka, 'ena ngini
niodadanu ma Yesus Kristus to ngone
nanga Jou 'awi simara'ai, gee dua nikula
'o 'ahu kaisi'ado-'adonika.
22 Niakisimara'ai 'o nyawa gee manga
singina 'ikapula-pula.
23 De niakiriwo niakisipidili 'o nyawa
gee matero ka 'o 'ukuoka. De 'o nyawa
'iregukali salingou niakisimara'ai de
nimasitiari de ma goungu la 'uwa
nidomoteke to 'ona manga sowono.
Salingou niodu'uduku to 'ona manga
sowono matero ka manga baju gee

yamedirokau de to 'ona manga nyafisuu
ma dorou.
24 Ma Jo'oungu ma Dutu gee wa'akunu
winijaga la 'uwa niootaka 'o dorouku,
de wa'akunu wini'asa 'awi bionika gee
'iku-kumati ma sala de nia sala koi'iwa
so kaniomore-morene,
25 'unau ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu, nanga Ro-riwo Wonasilaha-laha
ma ngekomo ma Yesus Kristus to
ngone nanga Jou. Ge'enau so tanu
powisihoromati de powisitedene sababu
'una ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu
gee woku-kumati, wokuru-kurutie,
wopa-pareta, ka ma sirasi sigado ne'ena,
de kaisi'ado-'adonika! 'Amin. Koge'enau.

Wahyu

1 1 'O buku ne'ena ma dodaka 'o
Yohanes wolefo 'o sagala moi-moi
gee 'o Yesus wosidumu-dumutu. Ma
Jo'oungu ma Dutu wosuloko ma Yesus
Kristus wosidumutu 'iodumu ge'ena, la 'o
nyawa gee wile-leleani ma Jo'oungu ma
Dutu yanako 'okia naga gee dua 'idadiou.
Ma Kristus 'awi mala'ekati wasuloko
'itagi 'o Yohanesika la 'isitotara 'iodumu
gee dua 'idadiou.
2 So 'o Yohanes mita wositotara 'iodumu
gee wamake-makekau ge'ena; de
nanedau walefoku 'o besesongo ma
Jo'oungu ma Dutuno gee 'isikuata de 'o
sagala moi-moi gee ma Yesus Kristus
wosidumutokau.
3 Yosanangioka 'o nyawa gee yabaca-
baca de yosigise-gisene 'o demo ma
Jo'oungu ma Dutuno ma bukuoka
ne'ena, de yosanangioka godagee
yodo-domoteke. Sababu koito'ingowau
de 'iodumu ge'ena 'idadiou.
4 'Esa moi riaka dodoto 'o jamati
tumudiingi 'o Asia ma daeraaka! Ngoi 'o

Yohanes tolahidoa la tanu ngini niamake
'o barakati de 'o singina 'isa-sanangi ma
Jo'oungu ma Dutuno ge'ena la 'una gee
ma 'orasi ne'ena 'una naga, ma sirasi
'una naga, de dua 'asa woboa. De mita 'o
ngomasa 'o ngai tumudiingino gee naga
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi go-gogere
ma daarioka.
5 De ma Yesus Kristusino gee wositota-
totara 'o do-dotoko 'iti-tiai ma ngale ma
Jo'oungu ma Dutu, gee 'idadi powingaku.
'Unau ge'ena ma di-disiraka wisimomiki
gee naga 'o nyawa yosonge-songenokau.
De 'una wakikuasa 'o koa-koana 'o
duniaka. 'Una kawonasiboso-bosono,
de sababu 'una wosongene so ngone
'inasipididili 'o sowonoka.
6 De wonadiai 'awi kawasa 'o bangsa
moi ma ngale podadi to 'una 'awi
'imam-'imam gee powile-leleani duga ka
ma Jo'oungu ma Dutu, to 'una 'awi Dea.
Ma goungu ma Yesus Kristusou gu'una
woku-kumati ma sala, de wopareta
kaisi'ado-'adonika! 'Amin! Koge'enau!
7 Niosigisene! 'Una woboa 'o kakamoro
wisaono! 'O nyawa 'iodumu 'asa wimake,
de gee witudu-tuduku mita 'asa wimake.
'O nyawa 'o duniaka 'iodumu 'asa

yoto-tora sababu 'una. Ma gou-goungu
'asa 'idadi koge'ena! Ma raiokau!
8 Ma Jo'oungu ma Dutu 'awi kuasa ma
batingi koi'iwa, gee ma 'orasi ne'ena 'una
naga, ma sirasi 'una naga, de dua 'asa
woboa wongose 'ato, "Ngoiou ne'ena ma
Di-disiraka de ma Du-du'uruoka."
9 Ngoi 'o Yohanes, 'ania 'esa moi
gee ka 'o ngo-ngaku moi ge'ena la
powingaku-ngaku ma Kristus, ngoi mita
tosangisara 'isoka nginioli. Ngone, to
'una 'awi kawasa, ge'ena potongosono 'o
sangisara ma sigoronaka powida-damaa
'o Yesus. Ngoi 'i'umo 'o Patmos ma
puloka, sababu tositotara 'o habari
ma Jo'oungu ma Dutuno, gee 'o Yesus
wositota-totara.
10 Ge'enaka de ma Jou 'awi Wangeka,
ngoi 'o Ngomasa 'Itebi-tebini 'iparetano
de to'isene 'o 'ilingi 'iamo-amokie
'idudunoko 'isoka 'o torompet ma 'ilingi.
11 'O 'ilingi ge'ena kaingosekau, "Nalefo
'okia naga gee namake, de nosidingoto
'o jamati tumudiingika ge'ena la: 'O
Efesusika, 'o Smirnaka, 'o Pergamusika,
'o Tiatiraka, 'o Sardisika, 'o Filadelfiaka
de 'o Laodikiaka."

12 Ge'enaka de tomadutumu 'ai
dudunoko ma ngale tomau takimake
nago'ona yobicara ngoino, de tamake
'o silo ma to-todenge 'o guraci ngai
tumudiingoka.
13 'O silo ma to-todenge ma
sigoronaka ge'ena 'isoka 'o nyawa
wimoi woma'okode. Womasinoaku 'o
baju 'ikuru-kurutuku sigado 'awi douoka
yauku. De 'awi 'alu ma ngununoka
'isitamunoko 'o sakola 'o guraci.
14 'Awi utu posironga 'i'aresoka koge'ena
'o namoro 'o gotoaka ma gogo, de 'awi
ako 'iletongo 'isoka 'o 'uku ma lurusu.
15 'Awi dou 'iletongo 'isoka 'o tambaga
yasarongokau ma ngale ma mediri
yatebini, de 'awi 'ilingi ma amokie
matero ka 'o deneta 'ikuru-kurutuku ma
guruusu.
16 'Awi giama ma giniraoka wa'aono 'o
ngoma ngai tumudiingi, de 'awi 'uruno
'isupu 'o wase moi ma doto de ma
dudunu 'idoto-doto. 'Awi biono 'iletongo
matero ka 'o wange ma ako 'o wange
'ikoronako.
17 Gedagee towimake de tosubaku
'awi bionoka sigado 'ai biono dau 'o
tonaoka 'itigiku, de kotomaitiruwa

matero ka 'o nyawa yosongenukou. Ma
'awi giama ma giniraka woidatamiku
de kawongosekau, "'Uwa nimodongo!
Ngoiou ne'ena ma Jou ka ma guruenosi
sigado ma do-dogumika.
18 Ngoi ne'ena 'una gee wo'ahu-'ahu!
Ngoi tosongenokau, ma salingou nanako
ne'ena to'ahu kaisi'ado-'adonikau. Ngoi
takuasano 'o nyawa yosonge-songene
manga ngii dau 'o dunia ma timiku,
de topareta takisiwango 'o nyawa
yosonge-songene.
19 Sababu ge'ena, nalefo 'iodumu gee
namake-make, ge'ena la 'okia naga gee
'idadi-dadi ma 'orasi ne'ena, de 'okia
naga gee dua 'asa 'idadi.
20 'O ngoma 'o ngai tumudiingi gee
namake 'ai giama ma giniraoka, de
'o silo ma to-todenge 'o guraci ngai
tumudiingi ge'ena ma ngale nedau: 'O
ngoma 'o ngai tumudiingi ge'ena la 'o
jamati tumudiingi ma mala'ekati. De
'o silo ma to-todenge ngai tumudiingi
ge'ena la 'o jamati tumudiingi."
2 1 De wongoseli, "Tagi 'o surati nolefo
'o jamati ma balu-balusika 'o Efesus
ma kotaka konee: Wimoi gee wa'aono
'o ngoma 'o ngai tumudiingi 'awi giama

ma giniraoka ge'ena de wotagi-tagi 'o
silo ma to-todenge 'o guraci 'o ngai
tumudiingi ma sigoronaka, wositotara
'o besesongo ne'ena nginika. Wongose
'ato,
2 'Ngoi tanako 'o sagala moi-moi gee
niadi-diai nia 'ahu ma sigoronaka.
Ngini nimariwo niosigou-gounguku
de posironga niotahanioka ngaro
niokasangisara ma. Ngoi tanako ngini
konia'akunuwa niakilega-lega 'o nyawa
yoti-tingkai. De 'o nyawa gee yongose
'ato 'ona ge'ena 'o su-suloko 'ena
momongo ko'uwa, ngini niakilega ma
diaiokau de nianakokau 'ato 'ona ge'ena
yoelu-eluku.
3 Ngini niosabari de niosangisara sababu
nimoteke ngoi, ma ngini nia singina
koi'oguwa.
4 Ngaro koge'ena ma naga de ma
'ena kotoduakuwa nginioka: Ngini nia
dora 'iso ko ma sirawau, gee ngini 'asa
kaniokurue niongaku ngoino.
5 Sababu ge'ena salingou niongano-
nganono, ngini niootaka ma gurutukou.
Niolionou ngoino, niomaogoro 'o sowono
niodiai de niadiai 'isoka kokia naga gee
ma sira niadi-diai ma 'orasi 'asa kaikurue

niongaku ngoino. Nako ko'uwa ge'ena
dua toboa nginika de ta'aikoka 'ania silo
ma to-todenge ma ngiioka ge'ena ma
ngale tinihukumu.
6 Ma naga de ma 'ena 'ai singina
yadaene, ge'ena la ngini niodu'uduku 'o
Nikolaus wimote-moteke manga di-diai,
gee ngoi mita todu'uduku.
7 Ngini de nia ngaukoka so tanu
nio'isenika 'okia naga gee 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'isidemokau 'o jamati
'isinoimika! 'O nyawa gee yalaku-laku
'o dorou ma pareta, 'ona 'asa takisidabi
ya'odomo 'o gota gee 'o nyawa yosi'ahu-
'ahu ma sowoko. 'O gota ge'ena 'i'oode
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Bairoka
ge'ena la 'o sorogaaka.'"
8 Ge'enaka de wongoseli, "Salingou 'o
surati nolefo 'o jamati ma balu-balusika
'o Smirnaka konee: Ne'ena 'o besesongo
'unano gee ma Di-disiraka de ma
Du-du'uruoka, gee wosongenokau de
wowangoli. Wongose 'ato,
9 'Ngoi tanako ngini niokasangisara de
niosaigalere, ma ngini niokaya 'ania
ngo-ngaku ma Jo'oungu ma Dutuka.
Ngoi tanako 'o nyawa gee yongose 'ato
'ona ge'ena 'o Yahudioka ma ngale ma

Jo'oungu ma Dutu 'awi kawasa 'ena
momongo ko'uwa. 'Onau ge'ena 'ania
ronga ma dorou yodi-diai momongo
'ona ge'ena 'o Tokata ma Koana
yamote-moteke!
10 Ngini dua ma raiokau niosangisara,
ma 'uwa niododato. Niosi-singina!
'O Tokata ma Koana dua 'isuloko 'o
nyawa-nyawaka gee koyosa-sanangiwa
nginika, so dua nginioka naga munuka
yakitagoko de yakisingosama 'o buika
ma ngale nitaili. Ngini dua posironga
niosangisaraka 'o wange mogiookino;
ngini salingou 'uwa nimada ngoi ngaro
'o nyawa nito'oma ma. Ngoi 'asa
tinisiparasengi 'o 'ahu 'ika-kakali.
11 Ngini de nia ngaukoka so tanu
nio'isenika 'okia naga 'o Ngomasa 'Itebi-
tebini 'isidemo 'o jamati 'isinoimika!
'O nyawa gee yalaku-laku 'o dorou
ma pareta, 'ona dua 'o songene ma
warasa ma modidi ma sangisara
koyakidaenuwa.'"
12 De wongoseli, "Salingou 'o surati
nolefo 'o jamati ma balu-balusika 'o
Pergamus ma kotaka konee: 'Una gee
'awi wase moi ma doto de ma dudunu

'idoto-doto wositotara 'o besesongo
ne'ena nginika. Wongose 'ato,
13 'Ngoi tanako ngini niomanoa 'o
Tokata ma Koana 'ipa-pareta ma ngiioka.
Ngini konimaogoruwa nimoteke ngoi
ngaro niolega-lega 'o Antipas wito'oma.
'O Antipas 'una ge'ena woma-magae
woisihabari ma de wosidumu-dumutu
'awi 'ahu ma sigoronaka 'ato 'una
woingaku ngoi.
14 Duga naga de ma 'ena tinisisala.
Nginioka naga munuka yamoteke kokia
naga 'o Bileam wosidoto-dotoko. 'O
Bileam wosidotoko 'o Balakika, kokia la
'o Israeloka 'o sowono yodiai, ge'ena
la yakibaja 'o Israeloka ya'odomo 'o
'inomo gee 'isisoimokau 'o barahalaka,
de yomakapake kayo'itimaronga.
15 Koge'enali mita nginioka naga
munuka yomasiga-gao 'o Nikolaus
wimote-moteke manga do-dotokika.
16 Sababu ge'ena niomaogoro 'o sowono
niodiai. Nako ko'uwa, dua tacobou taika
nginika de takikudoti 'o nyawa-nyawa
go'ona de 'o wase gee 'ai 'uruoka.
17 Ngini de nia ngaukoka so tanu
nio'isenika 'okia naga 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'ingose 'o jamati 'isinoimika!

Gee yalaku-laku 'o dorou ma pareta,
'ona 'asa takisidabi ya'odomo 'o manna
gee 'i'iu-'iunika, de 'ona moi-moi 'asa
yomadadawongo 'o teto 'i'are-'arese
ngoioka. Ma tetoka ge'ena 'isilefoka
'o ronga ma sungi moi gee komoiwasi
yanako, duga kayomada-dadawongo
gee.'"
18 De wongoseli, "Salingou 'o surati
nolefo 'o jamati ma balusika 'o Tiatiraka
konee: Ne'ena ge'ena 'o besesongo ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi Ngowakoka, gee
'awi ako 'ileto-letongo 'isoka 'o 'uku,
de 'awi dou 'iletongo 'isoka 'o tambaga
yasarongokau ma ngale ma mediri
yatebini. Wongose 'ato,
19 'Ngoi tanako kokia to ngini 'ania
gokoie de nia gogeruku. Ngoi tanako
ngini 'ania dora 'iamoko, konimadawa
ngoi, nioduaka nioleleani, de niotahani
niosangisara. Ngoi tanako 'okia naga
gee ne'ena naga niadi-diai 'ifoloi 'ikudai
de ma sira gee ngini 'asa kaikurue
niongaku.
20 Duga neda 'ai singina koyadaenuwa
nginika: Ngini minisidabika ngo Izebel
gee momasironga ma Jo'oungu ma Dutu
'awi nabii. So ma rai 'o nyawa 'ile-leleani

ngoino manga gudaiou makisiliba de
makisidotoko yomakapake kaitimaronga
yodiai de ya'odomo 'o 'inomo gee
'isisoimokau 'o barahalaka.
21 Tomikulakau 'o 'orasi ma ngale
momaogoro 'o sowono modiai, ma
muna mooluku mapidili yomakapake
kaitimaronga.
22 Ge'enau so ngoi dua tacobou
tomihukumu so dua mopanyake.
De 'o nyawa gee yomakakapake
kayo'itimaronga de de muna, 'asa
takihukumu so yosangisara ma sala nako
la koyomaogoruwa 'o dorou yodiai de de
muna.
23 Ngoi 'asa takito'oma 'o nyawa gee
yamote-moteke 'ami do-dotoko, de 'o
jamati 'iodumu 'asa yanako 'ato ngoiou
ne'ena talega ma diai 'o nyawa manga
singina ma dodaka, de tanako manga
di-dibangi. Ngini 'asa tinisikilioro moteke
kokia naga gee ngini niadi-diai.
24 Ma ngini 'o Tiatiraka munuka
koniodomotekuwa 'o do-dotoko 'ito-
torou ge'ena de konimadotokuwa
'o Tokata ma Koana ma do-dotoko.
Tinisidemo nginika, ngoi 'asa kotinido-
dogowau 'ania gina,

25 so duga kaniaga-gao niosidiaino
'okia naga gee nginioka sigado dua ngoi
toboali.
26 'O nyawa gee yalaku-laku 'o dorou
ma pareta de yadi-diai 'okia naga
gee todua-duaka sigado 'o dunia ma
do-dogumika, 'asa takikula 'o kuasa gee
'ai Dea wokulano ngoioka. 'Ona 'asa
takisuloko yapareta 'o nyawa-nyawa 'o
duniaka. De 'ona 'asa yopareta 'ikua-
kuata de yakitorouoka 'o nyawa-nyawa
'o duniaka gee yomalawa-lawani ma
Jo'oungu ma Dutuka matero kawimoi 'o
boso tonaka wapooteke.
27 (2:26)
28 De ngoi 'asa takikula 'o ngoma 'o
koruku ma ngale tosidumutu 'ato 'ona
ge'ena yalaku-laku 'o dorou.
29 Ngini de nia ngaukoka so tanu
nio'isenika 'okia naga gee 'o
Ngomasa 'Itebi-tebini 'ingose 'o
jamati 'isinoimika!'"

3

1 Ge'enaka de wongoseli, "'O surati
nolefo 'o jamati ma balusika 'o
Sardis ma kotaka konee: 'Una gee
'awi ngomasa ma Jo'oungu ma Dutuno
'o ngai tumudiingi de 'awi ngoma
ngai tumudiingoka gee wositotara 'o

besesongo ne'ena nginika. Wongose 'ato,
'Ngoi tanako to ngini nia 'ahu kokia. Bari
ngini konimadawa ngoi, 'ena momongo
koniamotekuawau 'ai mau.
2 Sababu ge'ena, nimariwo niosikuatoli
nia singounu gee koiisanga 'isigilawasi
nginioka naga. Sababu ngoi tamake
'okia naga niadi-diai ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu wamaoku ka moi ma
koitotomuawasi.
3 Ge'enau so niongano-nganono 'okia
naga gee ma sira nisidotokokau de
nio'isenokau. Ge'enau niosidagi, de
nimaogoro 'o sowono niodiai. Ma nako
ngini niooluku nimangali, ngoi 'asa toboa
matero kayotosi-tosiki; de ngini 'asa
konianakokawa muruoka ngoi toboa ma
ngale tinihukumu.
4 Ma ngini 'o Sardisoka naga munuka
manga 'ahu 'itebini ma ngale yamoteke
ma Jo'oungu ma Dutu wi mau. 'Ona
'asa de de ngoi miotagi mimatuo-tuono,
mimasinoaku 'o baju ya'are-'arese
sababu 'ona yadaene yomasinoa ma
baju ge'ena.
5 'Ona gee yalaku-laku 'o dorou ma
pareta, 'asa yakisinoa 'o baju 'ikuru-
kurutu ya'are-'arese. To 'ona manga

ronga 'asa kota'ikiruawau 'o bukuoka
gee 'isilefoku 'o nyawa 'o 'ahu 'ika-kakali
yamake-make manga ronga-ronga. De
'ai Dea wi bionoka de wi mala'ekati
moi-moi ma bionoka ngoi 'asa tosidemo
'ato 'ona ge'ena to ngoi 'ai nyawa.
6 Ngini de nia ngaukoka so tanu
niosigisene 'okia naga gee 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'ingosekau 'o jamati
'isinoimika!'"
7 De wongoseli, "'O surati nolefo 'o
jamati ma balusika 'o Filadelfia ma
kotaka konee: 'Una gee woti-tiai de 'o
dorou ka ma eta ma koi'iwa 'unaka,
'unau ge'ena ma Koana 'o Dautu 'awi
pareta ma kuci ma ga-gao. Nako 'o
ngorana wapelenga, komoiwa 'idadi
yatamunu. De nako watamunu, komoiwa
moi 'idadi yapelenga. 'O besesongo
ne'ena 'una wositotara nginika:
8 'Ngoi tanako 'okia naga niadi-diai
nia 'ahu ma sigoronaka. Ngoi tanako
ngini rekeni koniokuatuwa, ma ngini
niamotekokau 'ai besesongo moi-moi
de koniongosewa 'ato ngini koninakowa
ngoi. Ngoi tinidebelengakau 'o ngorana
gee komoiwa ya'akunu yatamunu.

9 Niongano-nganono! 'O nyawa gee
yamote-moteke 'o Tokata ma Koana,
yongose 'ato 'ona ge'ena 'o Yahudioka
ge'ena la ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
kawasa, 'ena momongo kayoeluku, ngoi
'asa todiai sigado 'ona yoboa yosuba nia
bionoka. De 'ona 'asa yanako 'ato ngoi
tinisibosono ngini.
10 Sababu ngini niodomotekokau 'ai
do-dotoko la niosabari de niotongosono,
so ngoi mita 'asa tiniriwo gee ma 'orasi
ngoi takitaili 'o nyawa 'iodumu 'o duniaka
ne'ena de 'o susa de 'o sangisara.
11 Ngoi rekeni toboaka! Ngini salingou
kaniaga-gao niosidiaino 'okia naga gee
nginioka, la 'o nyawa ka moi ma 'uwa
ya'ora nia parasengi ma ngale ngini
nialaku-laku 'o dorou ma pareta.
12 'O nyawa gee yalaku-laku 'o dorou
ma pareta, 'asa takidiai matero ka ma
Jo'oungu ma Dutu gee towile-leleani
'awi Woa ma ngasuku 'ikua-kuata. De
'ona 'asa ge'enakau kaisi'ado-'adonika.
'Asa tosilefo 'onaka ma Jo'oungu ma
Dutu gee towile-leleani 'awi ronga, de
mita 'awi kota ma ronga ge'ena la 'o
Yerusalem ma sungi gee dua wosiguti

daku 'o sorogaaku. To ngoi 'ai ronga ma
sungi mita 'asa tosilefo 'onaka.
13 Ngini de nia ngaukoka so tanu
niosigisene 'okia naga 'o Ngomasa 'Itebi-
tebini 'isidemokau 'o jamati-jamatika.'"
14 De wongoseli, "'O surati nolefo 'o
jamati ma balusika 'o Laodikia ma
kotaka konee: 'Una gee 'awi ronga 'o
'Amin wositotara 'o besesongo ne'ena.
'Una ge'ena 'o sakisii 'iti-tiai so 'idadi
powingaku. De ma ngekomo 'unau ma
Jo'oungu ma Dutu wosidadi 'o sagala
moi-moi. Wongose 'ato:
15 Ngoi tanako to ngini nia 'ahu. Ngini
koniomagaewa niamoteke 'ai do-dotoko,
ma mita koniitomuwa ngoi. Ngoi tomau
tanu koge'ena gee niadiai 'o ngai moi!
16 Ma ngano ngini nia singina ko de ma
gounguwa ningaku ngoi, so ngoi 'asa
tiniitomo.
17 Ngini niongose 'ato, 'Ngomi
miokorago so kokiawau misidukurangi!'
Momongo konimanakowa 'ena posironga
niosangisaraka de niotorouoka. Ngini
matero kaniosaigalere, niopiloko de
kaniawatonoka.
18 Sababu ge'ena ngoi tomau ngini
nimadi'ija 'o guraci ma dutu ngoioka,

la ngini niokorago. Nimadi'ija mita
'o pakeangi ya'are-'arese ngoioka la
nimasinoaku, la 'uwa nimaeke sababu
ka nia watonoka. De nimadi'ija mita 'o
ako ma souru la niosisouru 'ania ako, la
nimasimakeli.
19 'O nyawa gee takisiboso-bosono,
'onau takitawanono de takihukumu.
Sababu ge'ena tanu ngini niosigou-
gounguku nimoteke ngoi de niomaogoro
'o sowono niodiai.
20 Niosi-singina, ngoi toma'okode 'o
ngorana ma bionoka de totote-toteke.
Nago'ona la yo'isene 'ai 'ilingi de
'o ngorana 'idebelenga, ngoi 'asa
towosanga mimakamake de de 'ona, de
ngoi 'asa mimasido'odomo de de 'ona.
21 Gee yalaku-laku 'o dorou ma pareta,
'ona 'asa takisidabi yogogere 'o koana
ma go-gogeruku 'ai dateoka, ma ngale
yopareta de de ngoi. 'Isoka ngoioli mita
talakuokau 'o dorou ma pareta, de ma
'orasi ne'ena togogeruku 'ai Dea wi
dateoka ma ngale topareta de de 'una.
22 Ngini de nia ngaukoka so tanu
niosigisene 'okia naga gee 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'ingose 'o jamati 'isinoimika!"

4 1 Ge'ena 'ipasa de tamakeli 'o
mo-make. Tamake 'o sorogaaka 'o
ngorana moi 'ipelengaka. De 'una gee
'awi 'ilingi ma amokie 'isoka 'o torompet
wobicarali ngoino wongose 'ato, "Nou,
nodoade ningie. Ngoi 'asa tonisidumutu
'okia naga gee dua 'idadiou ne'ena 'ipasa
de."
2 De kage'ena de ngoi 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'iparetanou. Ge'enaka de
tamake 'o sorogaaka 'o koana ma
go-gogere moi, de wimoi wogogerie
ge'enaka.
3 De gee wogoge-gogerie 'o koana ma
go-gogeroka gu'una woletongo 'isoka 'o
baiduri pandan de 'o dalima ma teto ma
nikoto. 'O ngawate moi ma siwara 'isoka
'o zamrud ma teto yakilolitino 'o koana
ma go-gogere ge'ena.
4 'O koana ma go-gogere ge'ena
'isigilolitino 'o go-gogere 'isure-sure
'iregu ngai monaoko de soatoka.
Ge'enaka yogogeruku yamonaoko
de soata yopa-pareta manga baju
ya'are-'arese de yomatualano 'o tuala 'o
guraci.
5 'O koana ma go-gogerino gee ma
goronaka ge'enano 'isupu 'o tawi-tawi de

'o duturu ma 'ilingi. De ma go-gogere
ma bionoka ge'ena 'o 'obori 'o ngai
tumudiingoka 'iluru-lurusu ge'ena la ma
Jo'oungu ma Dutu wi Ngomasa 'o ngai
tumudiingi.
6 Ma go-gogere ge'ena ma bionoka,
'isoka 'o ngooto 'idodo-dodono matero
ka 'o kaca. 'O koana ma go-gogere
yosigilolitino 'o barangi 'i'ahu-'ahu ngai
soatoka, gee ma bionino de ma dudunu
ka ma ako ya'omanguku.
7 'O barangi 'iwango-wango ngai soata
ge'ena, moi 'isoka 'o singa deika moioli
'isoka 'o sapi ma nauru. Moioli ma biono
'isoka 'o nyawa ma biono, de moioli
'isoka 'o kodoba 'isoso-sosono.
8 'O barangi 'iwango-wango ngai
soata ge'ena ma gatuuku 'o ngai
yabu-butangaka, de ma gatuukoka
ya'omanguku ka ma ako. 'O barangi
'iwango-wango ge'ena 'o wange de 'o
obiri koimaogo-ogoruwa 'inyanyi konee,
"'O sowono koi'iwa ngonaka; ngona
notebini Jou; 'o dorou ka ma eta ma
koi'iwa ngonaka; ma Jo'oungu ma Dutu
'ani kuasa ma batingi koi'iwa, gee ma
'orasi ne'ena naga ngona naga, ma sirasi
naga de dua noboa."

9 'O barangi 'iwango-wango ngai
soata ge'ena 'inyanyi wisiare-arene de
manga 'amalaha yositedene 'unaka gee
wogogerie 'o koana ma go-gogeroka,
gee wo'ahu kaisi'ado-'adonika. Gee 'o
barangi 'iwango-wango ge'ena 'inyanyi,
10 de yamonaoko de soata yopa-pareta
go'ona yotalibukuku gee 'o koana ma go-
gogeroka wogoge-gogerie 'awi bionoka,
de wisuba gee wo'ahu kaisi'ado-'adonika
gu'una. Ge'enaka de yosiwako manga
tuala ge'ena 'o koana ma go-gogere ma
bionuku de kayongosekau,
11 "Jou, ngona to ngomi mia Jo'oungu
ma Dutu! Ngona yadaene minisiarene de
minihoromati. Sababu ngona nokuasa;
de sababu ngona nosidadi 'okia sonaa
moi-moi; de mita de to ngona 'ani mau,
so 'okia sonaa moi-moi 'ikokidadiokau
de 'i'ahu."

5 1 Ge'enaka de tamake 'o buku 'ipe-
peleleno ngai moi gee wogo-gogerie
'o koana ma go-gogeroka wa'aono wi
giniraoka. Ma buku ge'ena songona
de songona 'ilefoka de 'isitamunoka 'o
segeli 'o ngai tumudiingi.
2 Ge'enaka de tamake 'o mala'ekati
moi 'ikua-kuata, 'imapoa-poaka ma

'ilingi kadakuoko 'ingose 'ato, "Nago'ona
yadaene yapooteke 'o segeli ne'ena de
yasose ma buku ne'ena?"
3 Duga 'o sorogaaka bolo 'o duniaka,
bolo dau 'o dunia ma timiku, ka moi ma
koyadaenuwa yapelenga de yabaca ma
buku ge'ena ma doda.
4 So ngoi to'ari kaidomo-domo sababu
komoiwa yadaene yapelenga de yalega
ma buku ma dodaka ge'ena.
5 Ge'enaka de yopa-pareta go'ona wimoi
kawongosekau ngoino, "'Uwau no'ari!
Wonimake 'una gee wokoana wisironga
'o Singa 'awi 'Asali 'o Yehudano, 'awi
topora ma Koana 'o Dautu! 'Una
walakuokau 'o nyawa wimusu-musu.
'Una yadaene wapooteke 'o segeli ngai
tumudiingi ge'ena de wasose 'o buku
ge'ena."
6 Ge'enaka de tamake 'o Domba ma
Ngowaka 'o ngai moi 'ima'okode 'o koana
ma go-gogere ma dateoka, yosigilolitino
'o barangi 'i'ahu-'ahu 'o ngai soata de
gee yopa-pareta yoodumu. Ma Domba
ma Ngowaka ge'ena tamakeka 'isoka ma
sira yato'omakau. To 'ena ma taduku
ngai tumudiingoka de ma ako ngai
tumudiingoka ge'ena la 'o ngomasa ngai

tumudiingi gee ma Jo'oungu ma Dutu
wasuloko 'itagi 'o duniaka yakiloliti.
7 Ge'enaka de 'o Domba ma Ngowaka
ge'ena yaika de yadawongo 'o buku 'ipe-
peleleno ge'ena, gee wogoge-gogerie 'o
koana ma go-gogeroka 'awi giama ma
giniraoka.
8 Gee ma Domba ma Ngowaka
yadawongo 'o buku ge'ena, de 'o
barangi 'i'ahu-'ahu 'o ngai soata ge'ena
'ibukuku, de yopa-pareta yamonaoko
de soata mita yobukuku ge'ena ma
Domba ma Ngowaka ma bionoka. 'Ona
yomasimo-moika ya'aono 'o koroncong
de 'o sawoko 'o guraci gee ma dodaka
'o manyanyi ge'ena la ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi nyawa manga lahidoa.
9 'Ona yosinyanyi 'o nyanyi moi ma
sungi konee, "Ngona yadaene na'ese 'o
buku ge'ena de nakokipooteke ma segeli
ge'ena. Sababu ngona nito'omakau, de
ma ngale ngona nosongene so 'o nyawa
naga 'o sagala bangsano, 'o sagala
sukuno, de 'o sagala demo moi-moino
manga so-sowono natuusokau la yodadi
to ma Jo'oungu ma Dutu 'awi kawasa.
10 Ngona nakidiaiokau 'ona 'o bangsa
moi yodadi 'o 'imam-'imam, la 'ona

wileleani ma Jo'oungu ma Dutu, de
yopareta 'o duniaka."
11 Ge'enaka de ngoi tamakeli, de
to'isene 'o mala'ekati ma 'ilingi.
'O mala'ekati ge'ena posironga 'o
gudaioka padoimi ma kopanakowa. 'Ena
'imakoki'okode yosigilolitino 'o koana ma
go-gogere, 'o barangi 'i'ahu-'ahu ngai
soata de yopa-pareta go'ona.
12 De 'ena 'ikokinyanyi yakua-kuatie
konee, "'Una gee wisironga 'o Domba
ma Ngowaka, gee yato'omakau, 'una
yadaene powisiarene sababu 'una
wokuasa, wokorago, wobarija 'ifoloi, de
wi guata ma amokoka. 'Una salingou
powihoromati de nanga 'amalah
positedene 'unaka."
13 Ge'enaka de to'isene 'o sagala
'i'ahu-'ahu 'o diwangoka, 'o duniaka,
'o dunia ma timioka de 'o ngootoka,
ge'ena la 'iodumu 'iso de 'i'ahu-'ahuou
'inyanyi konee, "'Una gee wogogerie 'o
koana ma go-gogeroka, de 'o Domba
ma Ngowaka gu'una, 'ona salingou
pakisiarene de pakihoromati, sababu
'ona yokumati, manga kuasa 'iamoko ma
sala de yokuasa kaisi'ado-'adonika!"

14 So 'o barangi 'i'ahu-'ahu 'o ngai soata
ge'ena 'isango, "Ia ge'ena yadaene!"
De yopa-pareta yamonaoko de soata
go'ona mita yotalibukuku de wisuba
ma Jo'oungu ma Dutu de 'o Domba ma
Ngowaka gu'una.

6

1 Ge'enaka de towimake 'o Domba
ma Ngowaka gu'una 'o buku ma
segeli wapooteke ma di-disiraka, gee
ma buku ma segeli 'o ngai tumudiingoka
ge'ena. Ge'enaka de to'isene 'o barangi
'i'ahu-'ahu 'o ngai soatoka gee, 'o ngai
moi 'ibicara ma di-disiraka, ma 'ilingi ma
guatie matero ka 'o duturu. 'Ingose 'ato,
"Nou!"
2 De tamakeli 'o kuda ya'are-'arese
moi de gee 'i'asa-'asa ma kuda ge'ena
'o toimi ma 'esa moi de ma ngowakoka
ya'aono. De yadawongo 'o musu
yalaku-laku ma tuala moi. Deika 'ena
'ilaku-lakuokau ge'ena 'itagi 'ikudoti ma
ngale yalakuoli ma musu.
3 Ge'enaka de 'o Domba ma Ngowaka
gu'una wapooteke 'o buku ma segeli 'o
ngai moioli so ma modidiou, de to'isene
'o barangi 'i'ahu-'ahu ngai soatoka gee
'o ngai moioli 'ingose, "Nou!"

4 De 'o kuda yate-tereboko 'o ngai
moi 'isupu. Ma kuda 'i'asa-'asa ge'ena
yadawongo 'o kuasa ma ngale 'idiai 'o
nyawa 'o duniaka yomakaparangi moi
de moi, so 'o nyawa yomakato'oma. Ma
ngale ge'enau so 'o kuda 'i'asa-'asaka
gee ma Jo'oungu ma Dutu wokula 'o
wase moi 'iamo-amoko.
5 Ge'enaka de 'o Domba ma Ngowaka
gu'una wapooteke 'o buku ma segeli 'o
ngai moioli so ma sa'angeu, de to'isene
'o barangi 'i'ahu-'ahu gee 'o ngai moioli
'ingose, "Nou!" De tamake 'o kuda
'itaro-taromo 'o ngai moi. Ma kuda
'i'asa-'asa ge'ena ya'aono 'o kilo 'o ngai
moi.
6 De to'isene 'isoka 'o nyawa ma 'ilingi
'o barangi 'i'ahu-'ahu ngai soata ma
sigoronano. 'O 'ilingi ge'ena 'ingose
'ato, "'O gandum yaowa-owa 'o literi
moi ma 'ija kaimatero de 'o nyawa moi
yomanarama 'o wange moi manga sewa.
De 'o gandum ma 'iniki 'iregu 'o literi
sa'ange ma 'ija kaimatero 'o nyawa moi
yomanarama 'o wange moi manga sewa.
Ma 'uwa niatorou 'o zaitun ma gota gee
ma sowoko 'o goooro yadi-diai, de 'uwa
niatorou 'o 'anggur ma betuoka."

7 Ge'enaka de 'o Domba ma Ngowaka
gu'una 'o segeli 'o ngai moioli wapooteke
so 'o ngai soatou, de to'isene 'o barangi
'i'ahu-'ahu 'o ngai soatoka gee moioli
'ingose 'ato, "Nou!"
8 De tamake 'o kuda 'iana-anasa moi.
Ma kuda 'i'asa-'asa ge'ena ma ronga
'o Songene, de moioli 'itu-tu'uru ma
dudunisa ma ronga 'o Songene ma
Ngii. 'Ena yadawongo 'o kuasa ma
Jo'oungu ma Dutuno ma ngale yato'oma
'o nyawa 'o duniaka gee 'isoka 'o bula
soatoka so 'o bula moi yakibootuku
ma ngekomo 'o parangi, 'o sawini, 'o
panyake 'i'ini-'inioka, de 'o haewani
'iti-tingkai.
9 Ge'ena 'ipasa de tamake 'o Domba
ma Ngowaka gu'una 'o segeli 'o ngai
moioli wapooteke so 'o ngai motoau,
de tamake 'o su-suba 'idu-dutuuku ma
timioka 'o nyawa gee yakito-to'omakau
manga jiwa. 'Ona yakito'oma sababu
koyomaogo-ogoruwa yositotara ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi demo.
10 Yakito-to'omakau go'ona manga
jiwa 'imasigasoko 'ingose 'ato, "Jou
noku-kuasa, ngona notebini de notiai,
tanu 'uwau 'ito'ingo de 'o nyawa 'o

duniaka gee mito-to'omakau manga sala
nosidumutu de nakihukumu."
11 'O nyawa gee ma sira yakito-
to'omakau go'ona ma Jo'oungu ma
Dutu wosimo-moi wokula 'o baju
ya'are-'arese, de wakisidemo 'onaka
la yotamaasi ma eta. 'Ona salingou
yotamaasi sigado manga ma-manai gee
wile-leleani ma Kristus yakito'oma 'isoka
'onali 'itotomokasi moteke ma Jo'oungu
ma Dutu wositatapuokau.
12 Ge'enaka de towimake 'o Domba
ma Ngowaka wapooteke 'o segeli 'o
ngai moioli so 'o ngai butangau. De
'i'osu posironga 'o guatino, de 'o wange
koisiwaruwa so kaitaru-tarusikau, de 'o
mede 'itereboko 'isoka 'o 'aunu.
13 'O ngoma 'o diwanguku daku 'itotaka
matero ka 'o 'ara ma sowoko ka ma
gouosi de 'o rato yagiwi so 'itotaka.
14 De 'o diwanga 'iisanga matero ka 'o
karatasi yapelele, de 'o gigie de 'o pulo
'ikokituluru ma ngiioka.
15 'O koa-koana 'o duniaka, 'o nyawa
yola-laagomo, 'o kapita de 'o nyawa
yokaya-kaya, yopa-pareta de 'o nyawa
'iregu-regu 'iodumu, 'o yongosi de ko 'o
yongosuwa yoodumu, yoma'iunu 'o teto

'i'iwa-'iwanga ma donga-dongaka de 'o
'aru-'arukoka 'o gigie ma timioka.
16 'Ona yoma'orese 'o gi-gigieka de 'o
teto-tetoka ge'ena yongose 'ato, "Uku
minitamunuku ngomiku la 'una gee 'o
koana ma go-gogeroka wogoge-gogerie
wopa-pareta 'uwa mimake, de 'o Domba
ma Ngowaka gu'una 'uwa mihukumu
ngomi."
17 Sababu ma 'orasi ya'adonokau ma
Jo'oungu ma Dutu de 'o Domba ma
Ngowaka gu'una yahukumu 'o nyawa
'isinoimi, de komoiwa moi ya'akunu
yomasiresene 'o hukumani ge'ena.
7 1 Ge'ena 'ipasa de tamake 'o
mala'ekati ngai soata 'ima'okode 'o
dunia ma libuku soatoka. 'Ena yatahani
'o dadoko 'o dunia ma libuku soatino
ge'ena, la 'uwa 'idadoko 'o tonaka
ma dekuoka bolo 'o ngootoka, bolo 'o
gota-gotaka.
2 Ge'enaka de tamake 'o mala'ekati
'iregu moi 'isupu dina 'o wange ma
siwarisa 'idadu, 'ena 'i'asa 'o capu ma
Jo'oungu ma Dutuoka wo'ahu-'ahu
ma ngale yakisino-nako 'awi nyawa.
'O mala'ekati ge'ena 'i'asoko yaamo-
amokie 'o mala'ekati ngai soatika gee

'imadamakekau 'o kuasa ma Jo'oungu
ma Dutuno ma ngale yatorou 'o tonaka
de 'o ngooto.
3 'O mala'ekati ge'ena kaingosekau,
"'Uwasi niatorou 'o tonaka de 'o ngooto,
bolo 'o gota-gota, nako 'o nyawa gee ma
Jo'oungu ma Dutu wile-leleani manga
mengako komiano-nakowasi de ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi capu."
4 Ge'enaka de ngoino 'isidemo 'ato naga
ya 144.000 gee yakino-nakokau manga
mengaka de ma Jo'oungu ma Dutu
'awi capu. 'O nyawa-nyawa go'ona 'o
Israeloka 'o suku mogiooko de modidino.
5 'O suku 'isinoimi yacaana mogiooko de
modidi. Ma suku ge'ena ma ronga-ronga
konee: 'o Yehuda, 'o Ruben, 'o Gad,
6 'o Asyer, 'o Naftali, de 'o Manasye,
7 'o Simeon, 'o Lewi, 'o Isakhar,
8 'o Zebulon, 'o Yusuf de 'o Benyamin.
9 Ge'ena 'ipasa de takimakeli 'o nyawa
posironga manga gudaioka, komoiwa
ya'akunu yakidoimi. 'Ona ge'ena naga
'o sagala bangsano, 'o sagala sukuno,
'o sagala demo moi-moino 'o duniaka
ne'ena. 'O nyawa yoku-kudai go'ona
yoma'okode 'o koana ma go-gogere
ma daarioka de 'o Domba ma Ngowaka

'awi daarioka, 'ona yomasinoaku 'o baju
'ikuru-kurutuku ya'are-'arese de ya'aono
'o bilere.
10 Ge'enaka de yakua-kuatie yosigasoko
yongose 'ato, "Ngone pamake 'o
laha nanga Jo'oungu ma Dutuno gee
wogogerie 'o koana ma go-gogeroka, de
'o Domba ma Ngowakino gu'una!"
11 'O mala'ekati 'iodumu 'ima'okode
'isigilolitino 'o koana ma go-gogere
de yopa-pareta de mita 'o barangi
'i'ahu-'ahu 'o ngai soata ge'ena. 'O
mala'ekati ge'ena 'ikokibukuku 'o koana
ma go-gogere ma bionoka de ma
Jo'oungu ma Dutuka wisuba sigado ma
biono dau 'o tonaoka 'itigiku.
12 'Ena 'imakokipoaka 'ingose 'ato, "Ma
goungu! To ngone nanga Jo'oungu ma
Dutu posironga wokumatioka, woku-
kuasa, wokua-kuata de 'okia sonaa
'iodumu wanako. Nou, powisiarene
de po'amalaha de powihoromati
kaisi'ado-'adonika. 'Amin. Koge'enau."
13 Yopa-pareta gee wimoi wosano
ngoino wongose 'ato, "'O nyawa gee
manga baju 'ikuru-kurutuku ya'are-
'arese no'ona nago'ona, de kiano
yoboano?"

14 Ngoi tosango, "Ngoi kotanakowa
'Aba, ngona ma sirete nanako." So 'una
wongose ngoino, "'O nyawa no'onau gee
yoto-tongosono ma 'orasi yakidutuku 'o
sikisaa ma dubuso. 'Ona manga juba
ya'ujuokau de 'o Domba ma Ngowaka
'awi 'aunu so 'i'aresokau.
15 Ge'enau so 'ona yoma'okode ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi go-gogere ma
daarioka, de wileleani ma Jo'oungu ma
Dutu 'o wange de 'o obiri 'awi Woaka.
De 'una 'asa naga de de 'ona, de
wakijagano.
16 'Ona 'asa koyamaowau 'o sawini
de manga kibiti koidudunguawau;
'o wange ma sauku 'ikua-kuata 'asa
koyakidaenuawau.
17 Sababu 'o Domba ma Ngowaka gee
wogogerie 'o koana ma go-gogere ma
dateoka 'asa wakisowohi 'ona. 'Una 'asa
wakisi'asa 'o 'akere ma gububulika gee
yakisiwango-wango. De ma Jo'oungu
ma Dutu 'asa wakoki'ikiri to 'ona manga
kongoro."

8

1 Gedagee 'o Domba ma Ngowaka
'o segeli moioli yapooteke so 'o
ngai tumudiingou, de 'o sorogaaka
kairii-riidika poilia 'o takoro ma songona.

2 Ge'enaka de tamake 'o mala'ekati 'o
ngai tumudiingi 'ima'okode ma Jo'oungu
ma Dutu wi bionoka, de ma mala'ekati
ge'ena yadawongo 'o torompet ngai
tumudiingi.
3 'O mala'ekati 'iregu moi, gee 'i'asa
'o manyanyi ma ngii 'o guraci 'o ngai
moi, 'iboa de 'ima'okode 'o su-suba 'idu-
dutuuku ma bionoka. Ma mala'ekatika
ge'ena naga moi yokula 'o manyanyi
posironga ma amokoka ma ngale
yosinoa ma Jo'oungu ma Dutu wi nyawa
'iodumu manga lahidoaka, de ma ngale
'isisuba 'o su-suba 'idu-dutuuku 'o guraci
yadi-diaiku ma dekuoka gee 'o koana ma
go-gogere ma bionoka.
4 'O manyanyi 'ituu-tuukika 'o sawokoka
gee 'o mala'ekati ya'aono, ma dowo 'idoa
ma Jo'oungu ma Dutude 'imatuono de
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi nyawa-nyawa
manga lahidoa.
5 Ge'enaka de 'o mala'ekati ge'ena
ya'ese 'o manyanyi ma ngii ge'ena, de
'isinoa 'o 'uku gee ya'ese 'o su-suba
'idu-dutuukino, de 'isi'umo 'o duniaku.
So 'o duturu 'ikatiwiwiri de 'o tawi-tawi
yakaletongoka, de 'i'osu.

6 Ge'ena 'ipasa de 'o mala'ekati ngai
tumudiingi gee 'o torompet 'o ngai
tumudiingi ya'aono, 'imadudu-duanga
ma ngale yauwaka.
7 'O mala'ekati gee ma di-disiraka
yauwaka ma torompet, de 'o 'eis
'iteto-teto de 'o 'uku 'imakaganuku
de 'o 'aunu 'ipoa 'o duniaku. 'O dunia
'isoka 'ipula sa'angeka so 'o bula moi ma
gota-gota de ma 'ubutu de 'okia sonaa
'i'oo-'oode 'iodumu ya'uku yabootuku.
8 Ge'enaka de 'o mala'ekati moioli
yauwaka ma torompet so 'o ngai
modidiou, de 'okia naga moi 'iamo-
amoko 'isoka 'o gigie 'iluru-lurusu
yosi'umo 'o ngootuku. So 'o ngooto
'isoka 'ipula sa'angeka gee 'o bula moi
'imadadi 'o 'aunu,
9 de ma ngooto gee 'imadadiokau 'o
'aunu, ge'enaka 'iodumu gee 'i'ahu-'ahu
'ikokisongene, de 'o kapali gee ge'enaka
mita 'ikokitorou.
10 Ge'enaka de 'o mala'ekati moioli
yauwaka ma torompet so 'o ngai
sa'angeu, de 'o ngoma 'iamo-amoko moi
gee ma letongo 'isoka 'o 'obori, 'iotaka
'o diwanguku de yadaene 'o ngai-ngairi
de 'o 'akere ma gu-gububulu 'o duniaka

ne'ena gee 'isoka 'ipula sa'angeka so 'o
bula moi yakokitapadu.
11 'O ngoma ge'ena ma ronga, 'o
Apsintus, ma ngale 'imali. So ma 'akere
gee 'o ngoma yata-tapadu ge'ena rekeni
'iodumu kaimali-maliou, de 'o nyawa
manga gudai yosongene sababu ya'okere
ma 'akere gee 'imaliokau ge'ena.
12 Ge'enaka de 'o mala'ekati moioli
yauwaka ma torompet so 'o ngai soatou,
de yatatoko 'o wange ma ako, 'o mede
de 'o ngoma, so 'isiwara 'isoka biasawau.
'O wange-wange gee ma 'orasi 'isoka
'ipula sa'angeka, 'o bula moi 'o wange
koisiwaruwa. Koge'enali mita 'o obi-obiri,
gee ma 'orasi 'isoka 'ipula sa'angeka,
'o bula moi 'o mede de 'o ngoma
koisiwaruwa.
13 Ge'enaka de tomalega dakuie de
tamake 'o kodoba 'o ngai moi 'iso-sosono
daku 'o gurutie 'o ngawa-ngawaka,
de to'isene 'isigasoko, "Niotorouoka!
Niotorouoka! Niotorouoka 'o nyawa 'o
duniaka 'iodumu, gee dua nio'isene
'o mala'ekati 'iregu ngai sa'ange ma
torompet yauwaka!"
9 1 Ge'enaka de 'o mala'ekati moioli
yauwaka ma torompet so ma

motoau, de tamake 'o ngoma 'o
diwangoka 'o ngai moi 'iotaka 'o duniaku.
'O ngomaka ge'ena yokula 'o ngomasa
ma dorou ma ngii ma da-damunu ma
kuci. Ma ngomasa ma dorou ma ngii
ge'ena dau 'o gurutuku 'o dunia ma
timiku.
2 So 'o ngoma ge'ena yapelenga 'o
ngomasa ma dorou ma ngii ma ngorana
ge'ena, de dauie 'idowo 'isoka 'o
bairou potuuku. 'O wange ma siwara
ma yatamunoka sababu ma dowo
ge'ena 'ikipirini, so 'o ngawa-ngawaka
kaitaru-tarusikau.
3 De ma dowono doka 'isupu 'o
saba-saba kaipiakorou 'i'uti 'o duniaku.
'O saba-sabaka ge'ena yokula 'o guata
kaimatero de 'o aili ma bisa ma guata.
4 Ma saba-sabaka ge'ena koyosidabiwa
yatorou 'o sagala 'ubutu, 'o joro de 'o
gota-gota. 'Ena 'idadi yatorou duga ka
'o nyawa gee manga mengaka koi'iwa
'isicapuoko ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
capu.
5 'O saba-sabaka ge'ena koyosidabiwa
yakisongene 'o nyawa-nyawa go'ona,
duga kayakisikisaa 'o mede motoano. Ma

saba-saba gee yakisi-sikisaa 'o nyawaka,
ma siri matero ka 'o aili ma bisa.
6 'O mede motoano ge'ena, 'o nyawa-
nyawa go'ona yomau la yosongenikau,
ma koidadiwa yosongene. 'Ona yomau
yosongene, ma 'o songene 'imasikurutu
'onaka.
7 'O saba-saba ge'ena ma lugo 'isoka 'o
kuda gee 'itagiou 'o parangi ma ngiika.
Ma sae-saekoka 'okia naga 'isoka 'o tuala
'o guraci. Ma biono 'isoka 'o nyawa ma
biono.
8 Ma utu 'isoka 'o ngeweka ma utu, de
ma 'ingiri 'isoka 'o singa ma 'ingiri.
9 Ma 'alu ma ngununoka 'isitamunoko
'okia naga rekeni kaimatero de 'o baju 'o
besi. Ma gatuuku ma 'ilingi 'isoka 'o kuda
'o gudaioka de ma gorobaka 'iowa-owara
'o parangi ma ngiika.
10 To 'ena ma bikinoka de ma bisaka
'isoka 'o aili. De ma bikinokau ge'ena to
'ena ma guata ma ngale 'o nyawa yakisiri
'o mede motoano.
11 To 'ena de ma koana ma ngale
yapareta 'enaka, de to 'ena ma koana
ge'ena la 'o mala'ekati gee yajaga-jaga
'o ngomasa ma dorou ma ngii, gee 'o
Ibranioka yosironga 'o Abadon; de 'o

Yunanioka yosironga 'o Apolion. Ngone
tanu, "'O Sito-torou".
12 'O bodito ma si-siraka 'ipasakau.
Ge'ena 'iduanga de naga 'o ngai modidioli
'iboa.
13 Ge'enaka de 'o mala'ekati moioli
yauwaka ma torompet so ma butangau.
De to'isene 'o 'ilingi 'isupu 'o manyanyi
'idu-dutuuku ma ngii 'o guraci ma libuku
soatino, gee ma Jo'oungu ma Dutu wi
bionoka.
14 'O 'ilingi ge'ena 'ingose 'o
mala'ekatika ge'ena, "Tagi, nodososeka
'o mala'ekati ngai soata gee 'ipusuika 'o
Efrat ma 'akeroka!"
15 'O mala'ekati ngai soata ge'ena
yodosose ma ngale 'o nyawa 'o duniaka
'o bula sa'angeka gee, 'o bula moi
yato'oma yabootuku. Ma mala'ekati
'o ngai soata ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu wadua-duangou ma ngale yadiai
to 'ena ma manarama gee ma 'orasi
yadae-daenuku.
16 Ngoi to'isene 'o mala'ekati ngai soata
ge'ena ma solodado gee 'o kudaku
'ipare-parene ma gudai 'o juta ratusu
modidi.

17 De 'o mo-make ma dodaka, ngoi
tamake ma kuda 'iku-kudai ge'ena
de gee 'i'asa-'asa. Ma kuda 'i'asa-'asa
ge'ena 'isitamunoko ma 'alu ma
ngununu ma da-datoko 'o baju 'o besi
yate-tereboko 'isoka 'o 'uku, 'ibisi 'isoka
'o diwanga ka ma besioka, de 'ikurati
'isoka 'o walira. 'O kuda moi-moi ge'ena
ma saeke 'isoka 'o singa ma saeke. 'O
bahaya 'o ngai sa'ange ge'ena, ge'ena la
'o 'uku, 'o dowo de 'o walira gee 'isupu
'o kuda ma 'uruno ge'ena, yato'oma 'o
nyawa 'o duniaka gee 'ipula sa'angeka
so 'o bula moi yabootuku.
18 (9:17)
19 'O kuda 'iku-kudai ge'ena ma
guata ma 'uruoka de ma bikinoka. Ma
biki-bikini ge'ena 'isoka 'o ngia de ma
saekoka. De mita de ma bikinou ge'ena
yakisisangisara 'o nyawa.
20 Ma 'o nyawa gee yakimadaku
koyakito'omawa de 'o bahaya ge'ena,
'ona koyamadawa mita yasuba 'o
patongo gee ka 'ona ma sirete yodiaiku.
'Ona koyomaogoruwa yasuba 'o tokata
de 'o barahala 'o guraci, 'o saaka, 'o
tambaga, 'o teto bolo 'o gota, gee

koimasimake-makewa, koimasi'isenuwa
bolo koidadiwa 'itagi.
21 'Ona koyamadawa mita manga gokoie
'ito-torou ge'ena la yomakato'oma,
yotawa-tawara de yosongou, de yotosiki.

10

1 Ge'enaka de tamake 'o
mala'ekati moioli 'inau-nauru,
'i'uti daku 'o sorogaaku. 'Ena 'o kakamoro
yasaono, de ma saekino 'o ngawate
yakilolitino. Ma biono 'isiwara 'isoka 'o
wange ma ako, de ma dou 'isoka 'o
ngasuku 'iluru-lurusu.
2 Ma giamoka 'o buku 'ipe-peleleno
ma dingoono 'ipelengade. Ma dou ma
giniraka 'imasidokoku 'o ngootoka, de
ma gubali 'imasidokoku 'o dudungoka.
3 Ge'enaka de 'imapoaka yaamo-amokie
'isoka 'o singa 'ima'orese. 'O mala'ekati
ge'ena 'imapoaka, de 'o duturu 'ipalusu
'ipotoka ma tumudiingi.
4 Gedagee 'iduturu ma tumudiingi
'ipasa, de ngoi tomau talefo 'okia
naga 'o duturu 'ingose, ma to'isene 'o
'ilingi 'o sorogaaku 'ingose 'ato, "'Uwa
nosikademo 'okia naga gee 'o duturu
ma tumudiingi 'ingose-ngose, de 'uwa
nalefo!"

5 Ge'enaka de 'o mala'ekati gee
tamake 'imasidokoku 'o ngootoka de
'o dudungoka, ma giama ma giniraka
yagorakie 'o diwangie.
6 'Ena 'isasi de ma Jo'oungu ma Dutu
gee wowango kaisi'ado-'adonika 'awi
ronga, gee wosidadi-dadi 'o diwanga, 'o
tonaka de 'o ngooto de mita ma ngooto
ma dodaka 'iodumu, 'ato ma demo
ge'ena 'itiai. 'Ingose 'ato, "Ma Jo'oungu
ma Dutu dua kowatuluruwau ma 'orasi
ma ngale 'okia naga womau wadiai!
7 Ma gee 'o mala'ekati 'o ngai moioli
yauwakoka ma torompet so ma
tumudiingou, de ma Jo'oungu ma Dutu
'asa wadiai wositotomo 'awi mau gee
'o nyawa-nyawa koyanako-nakowasi,
'isoka gee wosidemo-demokau 'awi
nabii-nabiika gee wile-leleani."
8 Ge'enaka de 'o 'ilingi gee to'isenokau
'o sorogaaku ge'ena, 'ibicarali ngoino.
Kaingosekau, "Tagi na'ese 'o buku 'ipe-
pelele gee 'ipe-pelengade 'o mala'ekati
ma giamoka gee 'imasidoko-dokoku 'o
ngootoka de 'o dudungoka."
9 So ngoi mita totagi 'o mala'ekatika
ge'ena de toga'asoko la 'ikula 'o buku
ma dingoono 'ipe-pelele ge'ena. 'Ena

kaingosekau, "Nee, na'ese de na'odomo.
'Ani pokoro ma dodaka doka dua namao
'imali, ma 'ani 'uru ma dodaka dua
namao 'imutiti 'isoka 'o madu."
10 Ngoi ta'ese ma buku 'ipe-pelele
ma dingoono ge'ena 'o mala'ekati ma
giamoka de ta'odomo. 'Ai 'uruoka tamao
'isoka 'o madu, ma gedagee taasiruku,
de 'ai pokoroka doka 'imadadi 'imali.
11 Ge'enaka de ngoino 'isulokoli 'ato,
"Nositotaroli 'o habari ma Jo'oungu
ma Dutuno ge'ena 'o sagala sukuka,
'o sagala bangsaka, 'o sagala demo
yapake-pakeka, de 'o koa-koanika."

11 1 Ge'ena 'iduanga de ngoino 'ikula
'o gota ma ngogu moi 'isoka
'o papadi de 'isoka 'o du-duga, de
'isuloko 'ingose 'ato, "Tagi natuga ma
Jo'oungu ma Dutu wi Woa de 'o su-suba
'idu-dutuuku ma ngii. De nakidoimi
kokia manga gudai gee yosuba-suba ma
dodaka doka.
2 Ma 'uwa natuga ma Jo'oungu ma Dutu
'awi Woa ma ginitara 'ingoa-ngoatika.
Sababu ge'ena wokulakau 'o nyawa-
nyawaka gee kowingaku-ngakuwa. 'Ona
'asa yaparetano 'o Yerusalem ma kota

ge'ena la ma Jo'oungu ma Dutu 'awi kota
ge'ena 'o mede nagi soata de modidino.
3 Ngoi 'asa takisuloko 'ai sakisii yamididi
gee yomasinoaku 'o balisa ma baju, 'ona
'asa yosikawasa 'ai habari de yobalisa 'o
wange caana moi de 'o ratusu modidi de
nagi butangano."
4 'O sakisii yamididi ge'ena la 'o zaitun
'o utu modidi de 'o silo ma to-todenge
'o ngai modidi gee ma Jou 'o sagala
moi-moi wosidadi-dadi 'awi bionoka.
5 Nako 'o nyawa yomau yositaili manga
singina 'itorou 'onaka, ge'ena manga
'urude 'isupu 'o 'uku gee yakibinasa 'o
nyawa manga singina 'ito-torou go'ona.
De ma ngekomo ge'ena, 'o nyawa
'iodumu gee yomau yobadingaka 'onaka
'asa yakito'oma.
6 'Ona ma Jo'oungu ma Dutu wakikula
'o kuasa ma ngale yodiai koibesakuwa
ma do'ingo 'ona yosikawasa 'o habari ma
Jo'oungu ma Dutuno. Mita wakikula 'o
kuasa ma ngale yadiai 'o 'akere 'iodumu
'idadi 'o 'aunu. De wakikula 'o kuasa
ma ngale yatorou 'o dunia de 'o bodito
'i'ini-'inioka, ma 'orasi kokia naga bato
yomau yadiai.

7 Gedagee 'ona yaduanga yosihabari
'o habari ma Jo'oungu ma Dutuno
ge'ena, de 'o haewani ko biasawa 'isupu
'o ngomasa ma dorou ma ngiide dau
de 'ikiniiki yamididika go'ona sigado
yakito'omaka.
8 De to 'ona manga maieti 'asa 'ilolokie
'o tapakioka 'o kota ma amokoka gee
kiaka naga to 'ona manga Jou wisidele.
'O kota ge'ena 'o nyawa yosi'ade-'ade
yosironga 'o Sodom bolo 'o Mesir.
9 'O nyawa naga 'o sagala negarano,
'o sagala sukuno, 'o sagala demo
moi-moino de 'o soana 'iodumino
'asa yaino de yamake yamididi go'ona
manga maieti 'o wange sa'ange de ma
songonano. De koyosidabiwa 'o maieti
ge'ena yapo'osuku.
10 'O nyawa 'o duniaka 'iodumu 'asa
yomorene sababu 'o sakisii yamididi
gee 'o duniaka yosisangisarakau go'ona
yosongenokau. 'Ona 'asa yodarame de
manga parasengi yomasikadingoto.
11 'O wange sa'ange de ma songona,
de ma Jo'oungu ma Dutu wakikula 'o
ngomasa gee yakisiwango-wango, so
'o nabii yamididi go'ona yowangoli. De

'ona yoma'oko so 'o nyawa 'iodumu gee
yakimake 'onaka yakimodongo ma sala.
12 Ge'enaka de 'o nabii yamididi go'ona
yo'isene 'o 'ilingi 'iamo-amokie 'o
sorogaaku 'ibicara 'onaka 'ingose 'ato,
"Nou, niodoade ningie!" Ge'enaka de to
'ona manga musu-musu manga bionoka
'ona yodoa 'o sorogaade 'o kakamoro
yakisaono.
13 De ma 'orasi ge'ena 'i'osu 'iku-kuatino
so ma kotaka ge'ena 'o woa-woa 'isoka
'o bula mogiookoka gee 'o bula moi
'itorou 'ibootuku. De yacaana tumudiingi
yosongene sababu 'o 'osu ge'ena.
'O nyawa 'iregu gee yakimodongo
so wisiarene ma Jo'oungu ma Dutu,
yongose 'ato, "Ka ma Jo'oungu ma Dutu
'o sorogaaka duga 'awi kuasa 'iamoko de
'awi singina 'ifoloi 'isure!"
14 'O bodito gee 'isigali ma modidi
'ipasakau, ma niosi-singina, 'o bahaya
gee 'isigali ma sa'ange rekeni 'iboau.
15 Ge'enaka de 'o mala'ekati
moioli yauwaka ma torompet so
ma tumudiingou, de 'o sorogaaka
yo'isene 'o 'ilingi 'iamo-amokie 'ingose
'ato, "'O kuasa ma ngale yapareta 'o
dunia ma 'orasi ne'ena naga, ge'ena la

ma Jo'oungu ma Dutu de 'una gee ma
Jo'oungu ma Dutu Wiiri-irikokau manga
giama ma soatoka. 'Una 'asa wopareta
kaisi'ado-'adonika!"
16 So yosibalu-balusu yamonaoko de
soata gee yogogerie manga kurusiioka
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi bionoka,
yobukuku de wisuba ma Jo'oungu ma
Dutu.
17 'Ona kayongosekau, "Jou, Jo'oungu
ma Dutu, 'ani kuasa ma batingi koi'iwa,
gee no'ahu kaisi'ado-'adonika! Ngomi
mio'amalaha ngonaka sababu ngona
napakekau 'ani kuasa 'iamo-amoko, de
nomulaengokau nopareta!
18 Jou, 'o nyawa gee koninako-nakowa
posironga yongamoka, ma ma 'orasi
ya'adonokau ngona nakisikilioro 'okia
naga yodi-diaiokau, de ma 'orasi
ya'adonokau nakilega ma diai 'o
nyawa yosonge-songene. Ne'enau ma
'orasi ma ngale nakikula 'o parasengi
'ani nabii-nabiika de gee 'o nyawa
nile-leleanika, de 'ani nyawa 'iodumika
ge'ena la 'o nyawa gee yosuba-suba de
yosingou-ngounu ngonaka, 'o nyawa ma
amoko bolo ka biasa. Ne'enau ma 'orasi

yakitorouoka 'o nyawa-nyawa gee 'o
dunia yato-torou!"
19 So ma Jo'oungu ma Dutu 'awi Woa
'o sorogaaka 'ipelenga, de ma dodaka
tamakeka 'o Jaji ma Peti. Ge'enaka de 'o
tawi-tawi kaimakadowangou, 'o duturu
'ikapotoka, de 'o 'osu de 'o 'eis 'itotaka
ma rikimoka.

12 1 Ge'enaka de 'o diwangoka
'o no-nako 'ihera-herangi moi
gee 'o nyawa posironga yoherangioka.
Ge'ena la mimoi 'o wange ma ako
momasibajuku, 'ami dou 'o mede ma
dekuoka. 'Ami saekoka 'o tuala 'o ngai
moi ma ngoma 'o ngai mogiooko de
modidioka.
2 'O ngeweka gumuna miroesoka, de
ma 'orasiou momaku'arene so mosiri de
momapoa-poaka.
3 Ge'enaka de 'o diwangoka 'okia naga
moioli 'ihera-herangi, ge'ena la 'o naga
yate-tereboko moi ko ma dingoonuwa,
ma saeke ngai tumudiingoka de ma
taduku ngai mogiookoka. Ma saeke
'isinoimi 'o tuala 'o ngai moi 'isinoaku.
4 'O ngoma 'o diwangoka gee 'isoka
'ipula sa'angeka, 'o bula moi 'o
naga yate-tereboko ge'ena ma bikini

yositauru de ya'umo 'o duniaku. 'O
naga ge'ena 'ima'okode 'o ngeweka gee
momaku'arenou mi bionoka, ma dumutu
la 'o ngowaka ge'ena kayauku 'ilahiri de
ya'odomokau.
5 Ge'enaka de 'o ngeweka gumuna
momaku'arene 'o ngowaka 'o nauru
wimoi gee dua wapareta 'o nyawa 'o
duniaka 'iodumu de 'awi kuasa ma
amoko, ma ngale wakitorouoka gee
wimusu-musu 'unaka. Ma 'o ngowaka
ge'ena 'o naga koya'odomuwa sababu
naga moi ya'oraka 'o ngewekaka
gumuna, de ya'asa ma Jo'oungu ma
Dutuka de 'awi pareta ma go-gogere ma
bionika.
6 So 'o ngeweka gumuna moowara 'o
tonaka 'ika-kakasaka, gee kiaka ma
Jo'oungu ma Dutu wadua-duangou to
muna mi ngii. Ge'enaka dau dua muna
mipaliara 'o wange caana moi de 'o
ratusu modidi de nagi butangano.
7 De 'o sorogaaka 'o parangi 'idadi. 'O
Mikhael 'o mala'ekati ma balusu moi
de to 'ena ma mala'ekati 'iku-kudai
yaparangi 'o naga ge'ena. De ma naga
ge'ena mita de to 'ena ma mala'ekati
'iku-kudai yaparangi 'o Mikhael.

8 Ma 'o naga ge'ena 'ikala, so 'ena de
ma mala'ekati koidadiwau 'imanoa 'o
sorogaaka.
9 'O naga gee 'iamo-amoko ge'ena
yosisupu 'o sorogaaka! 'Enau ge'ena 'o
ngia gee ka ma sirasi de ma 'enau, gee
ma ronga 'o Tokata ma Koana bolo 'o
Ngomasa ma Dorou ma Balusu. 'Enau
ge'ena 'isiliba-liba 'o nyawa 'iodumika 'o
duniaka. 'Ena ya'umo 'o duniaku de to
'ena ma mala'ekati 'iodumu.
10 Ge'enaka de to'isene 'o 'ilingi
'iamo-amokie 'o sorogaaka kaingosekau,
"Ma 'orasi ne'enau ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi kawasa wosilaha! Ma 'orasi
ne'ena ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
kuasa wosidumutu ma ngale wokoana!
Ma 'orasi ne'ena ma Koana 'o Nyawa
Wosilaha-laha gee ma Jo'oungu ma
Dutu wosijaji-jajiokau mita wosidumutu
'awi kuasa! Sababu 'o Tokata ma Koana
gee 'ima'okode ma Jo'oungu ma Dutu
wi bionoka koimaogo-ogoruwa 'ikalaki
ma ngale yakikalaki nanga 'esa moi
gee wile-leleani ma Jo'oungu ma Dutu,
ge'ena yosisupuokau 'o sorogaaka.
11 Nanga 'esa moi 'ona yosikalakau 'o
Tokata ma Koana ge'ena, ma ngekomo

'una gee wisironga 'o Domba ma
Ngowaka gu'una wosongene, de 'o
habari 'iti-tiai ma Jo'oungu ma Dutuno
gee 'ona yosiha-habari. 'Ona ngaro
yakito'oma sigado yosongene ma
kayomodeke.
12 Sababu ge'ena, yoodumu gee 'o
sorogaaka yomanoa-noa salingou
yomorene! Ma niotorouoka ngini gee
niomanoa-noa 'o duniaka, de 'o sagala
moi-moi gee 'o ngootoka. Sababu 'o
Tokata ma Koana 'i'utiokau nginiku de
ma do'otasa 'irama-rama, ngano 'ena
yanakokau 'ato ma 'orasi ka ma etakau
ma ngale 'imanarama."
13 Gee 'o naga ge'ena 'imanako 'ato
'ena ge'ena ya'umokou 'o duniaku,
de 'ena 'ikiniiki 'o ngewekaka gee
mosingowakokau 'o ngowaka 'o nauru
gu'una.
14 Ma 'o ngeweka gumuna mikula 'o
kodoba ma gatuuku ngai modidi, la
muna mososo 'ami ngiika 'o tonaka
'ika-kakasaka 'irii-riidoka, kiaka gee
muna 'asa mipaliara 'o taunu sa'ange de
ma songonano, la 'o naga gee miki-kiniiki
ge'ena 'uwa mibodito.

15 So 'o naga ge'ena 'isiopuru 'o 'akere
ma amoko matero ka 'o 'akere ma roese
'ingu'uisi, 'itaari 'o ngewekaka gumuna
ma ngale miasini.
16 Ma 'o tonaka miriwo 'o ngeweka
gumuna. 'O tonaka ma 'uru yapelenga
de yaasiri 'o 'akere gee 'isupu-supu 'o
naga ge'ena ma 'urusa.
17 'O naga ge'ena posironga 'ingamoka
'o ngewekaka gumuna, sigado 'itagi
yodingika 'o ngeweka gumuna 'ami
ngowaka de midangonuku 'ireguoli,
ge'ena la 'o nyawa 'iodumu gee
yosingou-ngounu ma Jo'oungu ma Dutu
'awi pareta, de gee yositota-totara 'o
habari ma ngale 'o Yesus de 'awi kuasa.
13 1 (12-18) Ge'enaka de 'o naga
ge'ena 'ima'okode 'o ngooto
ma batingoka. (13-1) Ge'enaka de
tamake 'o haewani ko biasawa ngai moi
'isupu 'o ngootie. To 'ena ma taduku
ngai mogiookoka de ma saeke ngai
tumudiingoka. Ma taduku 'isinoi-noimi
'o tuala ngai moi, de ma saeke 'isinoimi
'isilefoka 'o ronga moi gee wisito-torou
ma Jo'oungu ma Dutuka.
2 'O haewani tamake-make ge'ena ma
lugo 'isoka 'o macan, de ma dou 'isoka

'o beruang ma dou, de ma 'uru 'isoka 'o
singa ma 'uru. De ma haewanika ge'ena,
'o naga 'ikula to 'ena ma sirete ma
guata, de ma kuasa gee 'iamo-amoko, la
ma haewani ge'ena 'ipareta.
3 Ma haewani ma saeke 'o ngai
tumudiingoka gee, 'o ngai moi ma
dabo 'isisonge-songene ma buta ko
ma etakawa, ma ma dabo ge'ena
'i'aikokau! 'O duniaka yoodumu
yamoteke 'o haewani ge'ena de yamaoku
kayohera-herangi.
4 De 'ona yosiarene 'o naga ge'ena,
sababu 'ena 'ikulaka to 'ena ma kuasa 'o
haewanika ge'ena. De 'ona yasuba mita
'o haewani ge'ena. 'Ona kayongosekau,
"'O haewani 'iregu koi'iwa ma guata
'isoka 'o haewani ge'ena, de komoiwa
moi ya'akunu yaparangi!"
5 'O haewani ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu kawosimadaka 'isibicara ma ngale
'imaie ma sala de wisito-torou ma
Jo'oungu ma Dutu. 'Ena ma Jo'oungu ma
Dutu wosidipidilika 'ipareta 'o mede nagi
soata de modidino.
6 Ge'enaka de 'ena 'ikurue wisito-torou
ma Jo'oungu ma Dutu de 'awi ronga,

de 'awi ngii womanoa-noa, mita gee
yoodumu yomanoa-noa 'o sorogaaka.
7 'O haewani ge'ena ma Jo'oungu ma
Dutu wosidipidilika mita yakudoti to
'una 'awi kawasa de yosikala. De 'ena
yapareta 'o sagala suku, 'o sagala
negara, 'o nyawa gee moi-moi manga
demo yopake-pake de 'o soana 'iodumu.
8 'O haewani ge'ena 'asa 'o nyawa
'o duniaka yasuba. Koyasubawa ma
haewani ge'ena duga ka gee manga
ronga-ronga 'isilefoku naga 'o nyawa
'o 'ahu 'ika-kakali yamake-make ma
bukuoka ka 'o dunia ma koisidadiwasi
'ena. Ma buku ge'ena to Domba ma
Ngowaka gee witoakokau.
9 Sababu ge'ena, to ngini de nia
ngaukoka so tanu niosigisene 'o habari
ne'ena:
10 "'O nyawa gee salingou yakitagoko,
ma raiokau yakitagoko. De 'o nyawa
gee salingou yakito'oma, ma raiokau
yakito'oma. Ge'enau so ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi kawasa salingou yotahani de
tatapu yongaku 'unaka."
11 Ge'enaka de tamake 'o haewani
'iregu 'o ngai moi 'isupu 'o tonakie, ma
taduku ngai modidioka 'isoka 'o domba

ma ngowaka ma taduku. Ma 'ilingi 'isoka
'o naga ma 'ilingi.
12 'O haewani gee ma di-disiraka ge'ena
ma bionoka, ma haewani moioli ge'ena
yapake 'o kuasa ma amoko gee ya'eseno
ma haewani ma di-disiraka ge'ena. So
ma rai 'o duniaka, yakipakisaa yasuba 'o
haewani ma di-disiraka ge'ena, gee ma
dabo ko ma etakawa 'i'aikokau.
13 'O haewani gee moioli ge'ena 'idiai
'o no-nako 'ihera-herangi. 'O nyawa
'iodumu manga bionoka 'ena 'idiai 'o
'uku 'o diwangoka 'i'uti 'o duniaku.
14 'Ena 'isihaga 'o nyawa 'o duniaka
'iodumu de 'o no-nako 'ihera-herangi gee
'idi-diai 'o haewani ma di-disiraka ma
bionoka. De 'ena 'isuloko 'ona yoodumu
yodiai 'o haewani gee ma di-disiraka ma
patongo, ge'ena la 'o haewani gee ma
sira yato'omakau ma 'i'ahuokali.
15 'O haewani moioli ge'ena
kayosidipidilika 'isi'ahu 'o haewani
ma di-disiraka ma patongo ge'ena, so
'o patongo ge'ena 'idadi 'ibicara. De ma
patongo ge'ena 'isuloko la yakito'oma
'o nyawa 'iodumu gee yooluku yasuba
'enaka.

16 'O haewani ge'ena 'isuloko 'o nyawa
'iodumika, gee 'o nyawa ma amoko bolo
ko'uwa, yokaya-kaya de yosusa-susa,
'o yongosi de gee ko 'o yongosuwa, la
yadawongo 'o no-nako manga giama ma
giniraika bolo manga mengaka.
17 Komoiwa moi 'idadi yomadi'ija bolo
yomawukunu 'o kianikia, nako 'onaka
'o no-nako ge'ena koi'iwa. Ma no-nako
ge'ena la 'o haewaniou ge'ena ma ronga,
bolo 'o do-doimi gee 'isiwaiti 'o ronga
ge'ena.
18 Ge'enau so salingou de niabarija la
niosikanako 'iodumu ge'ena. 'O nyawa
yoba-barija 'asa 'idadi yasahe 'o haewani
ma do-doimi ge'ena ma ngale, sababu 'o
do-doimi ge'ena la 'o nyawa wimoi 'awi
ronga. 'O do-doimi ge'ena la 666.
14 1 Ge'enaka de tomalega, de
towimake 'o Domba ma Ngowaka
woma'okode 'o Sion ma gigie ma
dekuoka; 'una de ya 144.000 gee manga
mengaka moi-moi 'isilefoka to 'una 'awi
ronga de to ma Dea.
2 Ge'enaka de to'isene 'o 'ilingi 'o
diwanguku 'ikuruusu 'isoka 'o deneta
'ila-laagomo ma guruusu, de 'isoka 'o
duturu 'iamo-amokie. 'O 'ilingi ge'ena

to'isene 'isoka 'o koroncong yakuti ma
'ilingi.
3 'O koana ma go-gogere ma bionoka,
de mita 'o barangi 'i'ahu-'ahu ngai
soata de yopa-pareta gee ma go-gogere
ge'ena yosigilolitino, ya 144.000 go'ona
yonyanyi 'o nyanyi ma sungi moi.
'O nyanyi ge'ena komoiwa moi 'idadi
yosinyanyi, duga ka gee ya 144.000
go'ona gee yakisilahakau 'o duniaka.
4 'Ona ge'ena yotebini 'isoka 'o nyawa
koma'iwa yomakapake sababu koma'iwa
yomasi'idu de 'o nge-ngeweka. 'Ona
wimoteke 'o Domba ma Ngowaka gu'una
kiaka naga bato wotagi. Naga 'o nyawa
'iodumoka, 'onau ge'ena yakisilahakau
so 'ona yodadi matero ka 'o joro ma
hasili ma si-siraka gee yosisuba-suba ma
Jo'oungu ma Dutuka de 'o Domba ma
Ngowakika.
5 'Ona koma'iwa yoeluku, de manga
sala ka ma eta ma koi'iwa.
6 Ge'enaka de tamake 'o mala'ekati
'iregu moioli 'isoso 'o ngawa-ngawaka
daku 'o gurutie. 'O mala'ekati ge'ena
'i'asa 'o Habari ma Owa 'ika-kakali ma
Jo'oungu ma Dutuno, ma ngale 'isitotara
'o nyawa-nyawaka 'o duniaka, ge'ena la

'o sagala sukuka, 'o sagala negaraka,
'o nyawa gee moi-moi manga demo
yopake-pakeka de 'o soana-soanika.
7 'O mala'ekati ge'ena 'imapoaka
yaamo-amokie 'ingose 'ato, "Salingou
winihoromati de winisingounu ma
Jo'oungu ma Dutu de winisiarene sababu
'una 'ifoloi 'awi kuasa 'iamoko de 'awi
singina posironga 'isureka! Sababu ma
'orasi ya'adonokau ma Jo'oungu ma Dutu
wahakimi 'o nyawa 'o duniaka 'iodumu.
Winisuba ma Jo'oungu ma Dutu, sababu
'unau wosidadi-dadi 'o diwanga, 'o
tonaka, 'o ngooto de 'o 'akere ma utu
'iodumu!"
8 'O mala'ekati gee ma di-disiraka 'iboa
'itagioka, de moioli 'iboa de kaingosekau,
"Ee! 'O Babel ma kota 'iamo-amoko
ge'ena 'itorouokau! 'O Babel ma nyawa
manga nyafisuu ma dorou ge'ena 'o
nyawa 'o duniaka yamotekokau, ge'ena
matero ka 'o daluku 'isi-siapoto yakikula
so yaki'eto."
9 'O mala'ekati ngai modidi 'iboaka
de 'o ngai moioli 'iboa, de 'isigasoko
yaamo-amokie 'ingose 'ato, "'O nyawa
gee yasuba-suba 'o haewani de mita
to 'ena ma patongo, de to 'ona manga

mengaka bolo manga giamoka de ma
'ena 'o haewani ge'ena ma no-nako,
10 'o nyawa go'ona 'asa ma Jo'oungu
ma Dutu posironga wakingamoka, so
'ona matero ka 'o daluku ma cuka
yakisi'okere! 'O nyawa yoodumu go'ona
'asa yosangisara 'o walira 'iluru-lurusu
ma dodaka, 'o mala'ekati 'itebi-tebini
de 'o Domba ma Ngowaka gu'una 'awi
bionoka.
11 'O 'uku ma dowo gee yakisa-sangisara
'o nyawa-nyawa go'ona, 'asa 'ikuwuwulu
kaisi'ado-'adonika. Ge'enau so gee
yasuba-suba 'o haewani ge'ena de to
'ena ma patongo, de gee ma haewani
ge'ena ma ronga ma no-nako de ma
'ena 'onaka, 'ona 'asa kaisi'ado-'adonika
yosangisara."
12 Ma ngale ge'ena 'o nyawa gee
wisingou-ngounu ma Jo'oungu ma
Dutu de manga ngo-ngaku 'ikua-kuata
'o Yesusika, salingou yotongosono
ngaro yosangisara ma. 'Ona ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi kawasa.
13 Ge'enaka de to'isene 'o 'ilingi 'o
sorogaaku kaingosekau, "Nalefo neda:
'Ikurue ne'enau, yosanangioka 'o
nyawa gee yosongene 'ena 'ona tatapu

wingaku 'o Yesus!" 'O Ngomasa 'Itebi-
tebini 'ingose, "Ma goungu! 'Ona 'asa
yomaogoro yomanarama 'ikua-kuata,
sababu to 'ona manga manarama ma
hasili 'asa kaitaurika yakimoteke."
14 Ge'enaka de tamake 'o kakamoro
'i'are-'arese. Ma kakamoro ge'ena ma
dekuoka wimoi wogogerie 'isoka 'o
nyawa. 'Awi saekoka 'o tuala 'o guraci
ngai moi, de 'awi giamoka 'o sabit ngai
moi 'idoto-doto.
15 Ge'enaka de 'o mala'ekati 'iregu
ngai moi 'isupu ma Jo'oungu ma Dutu
'awi Woano 'o sorogaaka. De ma 'ilingi
yaamo-amokie 'ingose 'unaka gee
wogogerie 'o kakamoro ma dekuoka
gu'una konee, "'Ani sabit ge'ena na'ese
de no'utukou. Sababu ya'adonokau 'o
togutuku. 'O dunia 'isi 'ade-'ade 'isoka 'o
sowoko 'i'umukukou so no'utukou!"
16 Ge'enaka de 'una gee wogoge-
gogerie 'o kakamoro ma dekuoka, 'awi
sabit wosimanarama 'o duniaku, so 'o
dunia mita wa'utuku.
17 Ge'enaka de tamake 'o mala'ekati
'iregu moioli 'isupu ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi Woano 'o sorogaaka. 'Ena mita
ya'aono 'o sabit ngai moi 'idoto-doto.

18 Ge'ena 'ipasa de 'o mala'ekati 'iregu
ngai moi gee yaku-kuasa 'o 'uku 'iboa
'o su-suba 'idu-dutuuku ma ngiino.
De ma 'ilingi yakua-kuatie 'isuloko 'o
mala'ekatika gee ya'aono 'o sa-sabaata
'idoto-doto ge'ena, kaingosekau,
"Nosimanarama 'ani sa-sabaata ge'ena
de nasasoro 'o 'anggur ma sowo-sowoko
'o duniaka, sababu ma 'anggur ma
sowoko ge'ena 'ikoki'umukukou!"
19 So 'o mala'ekati ge'ena ma sa-
sabaata 'isimanarama 'o duniaku, de
yasasoro 'o 'anggur ma sowo-sowoko ma
utuoka. Ge'enaka de yosi'umo 'o 'anggur
'ide-deteo ma ngii 'iamo-amouku, ge'ena
la ma Jo'oungu ma Dutu 'awi gorosau.
20 'O 'anggur ma sowo-sowoko ge'ena
yateo 'o kota ma dudunoka, de ma
'anggur 'isiteo-teono doka 'o 'aunu 'i'uisi
'isoka 'o 'akere ma roesou; ma gurutu 'o
kilo ratusu sa'angeka, de ma luku rekeni
'o meteri modidiku.

15

1 Ge'enaka de tamake 'o
sorogaaka 'o no-nako 'ihera-
herangi gee ko biasawa ge'ena la 'o
mala'ekati ngai tumudiingoka de 'o
bodito gee ma du-du'uruoka 'o rupa
tumudiingi. De ma bahaya ge'enau

'idadioka de ma Jo'oungu ma Dutu
womatogumokau wongamo 'o nyawaka.
2 Ge'ena 'ipasa de tamake 'okia naga
'isoka 'o ngooto matero ka 'o kaca,
'imakaganuku de 'o 'uku. Takimake mita
'o nyawa-nyawa gee yolakuokau ma
ngale koyomote-motekuwa 'o haewani
de ma patongo, ge'ena la 'o haewani gee
ma ronga 'isinono-nako de 'o do-doimi.
'O nyawa-nyawa go'ona yoma'okode
'o ngooto gee matero ka 'o kaca ma
batingoka de ya'aono 'o koroncong gee
ma Jo'oungu ma Dutu wakikulaka,
3 de 'ona yosinyanyi 'o Musa 'awi
nyanyi. 'O Musa 'una ge'ena ma Jo'oungu
ma Dutu wile-leleani. Mita yosinyanyi
'o Domba ma Ngowaka wi nyanyi, ma
betongo konee, "Jou, Jo'oungu ma Dutu
'ani kuasa 'ifoloi 'iamoko; 'o sagala
moi-moi nodi-diai ge'ena posironga ko
biasawa de 'ihera-herangi. Ngona 'o
sagala bangsa ma Koana de posironga
'iloa de 'itiaioka 'o sagala moi-moi
nodi-diai.
4 Jou, 'o nyawa 'iodumu 'asa nihoromati,
de nisiarene yongose 'ato 'ani kuasa ma
batingi koi'iwa de 'ani singina posironga
'isureka! Ka ngona duga notebini. 'O

sagala nyawa 'o duniaka 'asa yoboa
nisuba sababu 'ani manarama gee 'iti-tiai
'o nyawa 'iodumu yamakekau."
5 Ge'ena 'ipasa de 'o sorogaaka tamake
ma Jo'oungu ma Dutu wi Woa, de
ge'ena ma dodaka to 'una 'awi ngii gee
wodo-doboa.
6 De 'o mala'ekati ngai tumudiingi de
'o bahaya 'o rupa tumudiingi ge'ena
'isupu 'o Woano gee ma Jo'oungu ma
Dutu wodo-doboa ge'ena. Ma mala'ekati
'iodumu ge'ena ma baju ya'are-'arese,
'isure-sure de 'ileto-letongo, de
'imasisakolaku 'o sakola 'o guraci.
7 Ge'enaka de 'o barangi 'i'ahu-'ahu
ngai soata gee, 'o ngai moi 'ikula 'o
mala'ekati ngai tumudiingika 'o sawoko
'o guraci ngai tumudiingi. Ma sawokoka
ge'ena ma Jo'oungu ma Dutu gee wo'ahu
kaisi'ado-'adonika wosi'oma-'omanga 'o
hukumani 'itu-tubuso.
8 So 'o Woa gee ma Jo'oungu ma Dutu
wodo-doboa ge'ena 'o dowo yasaono
sababu ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
kumati de wi kuasa. De ma do'ingo
'o bahaya 'o rupa tumudiingi gee 'o
mala'ekati ngai tumudiingi 'i'asa-'asa
koitogumuawasi, komoiwa moi 'idadi

yowosanga ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
Woaka ge'ena.

16

1 Ge'enaka de to'isene 'o 'ilingi
'iamo-amokie 'o Woano gee ma
Jo'oungu ma Dutu wodo-doboano doka
'ingose 'o mala'ekati ngai tumudiingika
gee, "Niotagi de niapoa 'o hukumani ma
Jo'oungu ma Dutuno 'o rupa tumudiingi
ge'ena 'o duniaku!"
2 Ge'enaka de 'o mala'ekati gee ma
di-disiraka 'itagi de yapoa ma sawoko ma
doda ge'ena 'o duniaku. De 'o poporoso
gee posironga 'isirioka yakidabaoro
'o nyawa-nyawa gee 'onaka de ma
'ena 'o haewani ma no-nako de gee
yasuba-suba ma haewani ge'ena ma
patongo.
3 Ge'ena 'ipasa de 'o mala'ekati moioli
yapoa ma sawoko ma doda 'o ngootuku,
de ma ngooto ge'ena 'imadadi 'isoka 'o
songene ma 'aunou, so 'ikokisongenoka
'iodumu gee 'i'ahu-'ahu 'o ngooto ma
dodaka.
4 Ge'enaka de 'o mala'ekati moioli yapoa
'o sawoko ma doda 'o ngai-ngairuku
de 'o 'akere ma utu-utuku, so 'o 'akere
'iodumu ge'ena 'imadadi 'o 'aunu.

5 Ngoi to'isene 'o mala'ekati gee
yaku-kuasa 'o 'akere kaingosekau ma
Jo'oungu ma Dutuka, "Ngona 'ani singina
posironga 'itebinoka! Ngona no'ahu
kaisi'ado-'adonika! 'O hukumani gee
nosiguti-guti ge'ena 'itiai.
6 Sababu 'ona yakito'omakau 'ani
kawasa de 'ani nabii-nabii; ne'ena ngona
nakidiai 'ona 'o 'aunu ya'okere. Ma
goungu ge'ena yadaene koge'ena nodiai
'onaka!"
7 Ge'enaka de to'isene 'o 'ilingi 'o
manyanyi 'idu-dutuuku ma ngiino
'ingose 'ato, "Jou, Jo'oungu ma Dutu
nokuasa 'ifo-foloi! 'Iloa de 'itiai 'o sagala
hukumani gee ngona nosiguti-guti!"
8 Ge'ena 'ipasa de 'o mala'ekati moioli
yapoa 'o sawoko ma doda 'o wange ma
akoku, so 'o wange yaki'uku 'o nyawa de
to 'ena ma sauku gee ma guatoka.
9 'O nyawa 'o wange ma sauku yaki'uku,
de 'ona yosito-torou ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi ronga, gee wakuasa 'o sagala
bahaya ge'ena. Ngaro koge'ena ma 'ona
yooluku yomaogoro 'o sowono yodiai de
yooluku yolio ma Jo'oungu ma Dutuka.
De yooluku yosiarene ma Jo'oungu ma

Dutu 'awi kuasa gee 'ifoloi 'iamoko de
'awi singina ma sure.
10 Ge'enaka de 'o mala'ekati moioli
yapoa ma sawoko ma doda 'o haewani
gee yasuba-suba ma pareta ma go-
gogeruku. So ma daeraa gee 'o haewani
ge'ena ma pareta ma sigoronaka ka
ma moiku 'itarusu. De 'o nyawa manga
nga-ngaemuku yagoli sababu kaifoloi
yosiri,
11 so 'ona wisito-torou ma Jo'oungu ma
Dutu 'o sorogaaka, sababu yosangisara
de manga poporoso yakidisiri. Ma 'ona
koyomaogoruwa yodiai 'o dorou.
12 Ge'ena 'ipasa de 'o mala'ekati moioli
yapoa ma sawoko ma doda ge'ena 'o
Efrat ma 'akeruku ge'ena la 'o 'akere
'iamo-amouku. So 'o 'akere ge'ena
'itadono so 'o koa-koana 'o wange ma
siwarisa yodadu-dadu 'idadi yaboa de
komoiwa yakitatoko.
13 Ge'enaka de tamake 'o tokata 'o
ngai sa'ange gee ma rupa 'isoka 'o
papadeeke. 'Ena moi-moi 'ikokisupu
'o naga ma 'urude, 'o haewani ma
di-disiraka ma 'urude, de 'o nabii ma
ngeluku ma 'urude.

14 'O tokata ngai sa'ange ge'ena 'o
no-nako 'ihera-herangi 'idi-diai. 'Ena
'itagi 'o koa-koana 'o duniaka 'iodumika
de yakipolu ma ngale yoparangi 'o wange
ma amokoka ge'ena la ma 'orasi ma
Jo'oungu ma Dutu woku-kuasa wahakimi
'o nyawa.
15 Ma Jou wongose 'ato, "Niosigisene!
Ngoi toboa dua ma 'orasi konianakowa,
'isoka 'o nyawa yotosi-tosiki yoboa!
Yosanangioka 'o nyawa gee tatapu
yomadudu-duanga de yositiari
manga pakeangi, so 'ona yotagi
koyomawatonikawa de koyakimaekuwa
'o kawasa ma bionoka!"
16 Ge'enaka de 'o tokata ge'ena yakipolu
'o koa-koana go'ona 'o ngii moioka gee
'o Ibranioka yosironga 'o Harmagedon.
17 Ge'enaka de 'o mala'ekati moioli
yapoa ma sawoko ma doda ge'ena 'o
ngawa-ngawaku so ma tumudiingou.
De to'isene 'o 'ilingi 'iamo-amokie 'o
koana ma go-gogerino 'o Woaka gee
ma Jo'oungu ma Dutu wodo-doboa,
kaingosekau, "'Iduangokau!"
18 Ge'enaka de 'o tawi-tawi
kaimakadowangou de 'o duturu
ma 'ilingi 'ikuruusu ma de 'ipotoka,

de 'i'osu 'ikua-kuatino gee koma'iwasi
koge'ena! Ma 'osu ge'ena posironga 'o
guatino!
19 De 'o kota 'iamo-amoko gee 'ieta
'ipula sa'angeka, de 'itorouoka 'o
kota-kota 'o negara 'isinoimika 'o
duniaka. Ge'enaka de ma Jo'oungu
ma Dutu kowamongoruwa 'o Babel
'iamo-amoko ge'ena la 'o kota gee
'ieta 'ipula sa'angeka ma so-sowono.
So ma Jo'oungu ma Dutu 'awi gorosau
yakidaene matero ka 'o daluku ma cuka
de 'imali-mali yakisi'okere.
20 Gee ma 'osu 'ikua-kuatino ge'ena, de
'o pulo 'ikokilutu de 'o gigie 'ikokipelaka
so koi'iwau.
21 'O 'eis 'iteto-teto 'itotaka ma rikimoka
daku 'o diwanguku. Ma 'eis 'iteto-teto
ge'ena 'o ngai moi ma dubuso 'o kilo
nagi motoa, ge'enau yakitapadu 'o
nyawa-nyawa. So 'ona wisito-torou ma
Jo'oungu ma Dutu sababu 'o 'eis ma
rikimi ma amoko ge'ena.
17 1 Ge'ena 'ipasa de 'o mala'ekati
ngai tumudiingi ya'ao-'ao 'o
sawoko ngai tumudiingi gee, 'o ngai
moi 'iboa ngoino de kaingosekau, "Nou,
ngoi 'asa tonisidumutu kokia 'o ngeweka

mimoi gee 'ami roese mowuku-wukunu
ma sala 'asa mihukumu, ge'ena la 'o
kota 'iamo-amoko gee 'isigoko 'o 'akere
'iku-kudai ma datekoka.
2 'O koa-koana 'o duniaka yosongou de
de muna, de 'o dunia ma nyawa yaki'eto
sababu ya'okere 'ami nyafisuu ma dorou
ma daluku."
3 Ge'enaka de ngoi 'o Ngomasa
'Itebi-tebini 'iparetano, de 'o mala'ekati
ge'ena 'i'asa 'o tonaka 'ika-kakasaka gee
komoiwa yogogere ge'enaka. Ge'enaka
doka ngoi tomimake 'o ngeweka mimoi
mogogeruku 'o haewani moi ma dekuoka
gee ma nikoto 'itereboko 'isi'osa-'osaka
de ya'omanguku 'isilefoka wisiti-tingoono
ma Jo'oungu ma Dutu. 'O haewani ge'ena
ma saeke ngai tumudiingoka de ma
taduku ngai mogiookoka.
4 'O ngeweka gumuna momasinoaku
'o baju ya'ungu-'ungu de 'ite-tereboko
'isi'osa-'osaka, de mosinoaka 'o guraci,
'o permata, de 'o mustika. 'Ami giamoka
ma'aono 'o sawoko 'o guraci ngai moi
ya'oma-'omanga 'o hali 'ito-torou de
'imedi-mediri, to muna 'ami nyafisuu ma
dorou ma hasili.

5 'Ami mengaka 'isilefoka 'o ronga
moi gee ma ngale komoiwa yasahe.
'Isilefoka konee, "Ngoi ne'ena 'o Babel
gee topa-pareta, 'o Sagala Nyafisuu ma
Dorou de 'o Sagala Dorou 'o Duniaka ma
'Esa."
6 Ge'enaka de tomimake 'o ngeweka
gumuna mosigeto ma Jo'oungu ma Dutu
'awi nyawa manga 'aunu, ge'ena la 'o
nyawa-nyawa gee yakito'oma sababu
tatapu yomoteke de 'o Yesus. Gee ngoi
tomimake 'o ngeweka gumuna, ngoi
posironga toherangioka.
7 Ge'enaka de 'o mala'ekati ge'ena
kaingosekau ngoino, "'Ido'oa so ngona
noherangi? Ngoi 'asa tonisidemo la
nasahe kokia 'o ngeweka gumuna, de
kokia 'o haewani gee mobare-barenuku,
ge'ena la 'o haewani gee ma saeke 'o
ngai tumudiingoka de ma taduku ngai
mogiookoka.
8 'O haewani gee namake-makekau
ge'ena ma sira 'i'ahuokau, ma ne'ena
naga 'isongenokau. 'Ena dua 'isupu 'o
ngomasa ma dorou ma ngiide dau de
ma Jo'oungu ma Dutu 'asa wato'oma.
'O nyawa yo'ahu-'ahu 'o duniaka gee
manga ronga koisilefokuwa 'o nyawa

yo'ahu-'ahu ma Bukuoka ka 'o dunia
ma koisidadiwasi, 'asa yoherangi nako
yamake 'o haewani ge'ena. Sababu 'o
haewani ge'ena ma sira 'i'ahuokau de
ma 'orasi ne'ena 'ena koi'ahuwau, ma
dua 'asa 'iboali.
9 Ge'enau so salingou de niabarija la
niosikanako 'iodumu ge'ena. 'O saeke
ngai tumudiingi ge'ena ma ngale 'o diko
ngai tumudiingi ge'ena la 'o diko-diko
gee 'o ngeweka gumuna mopa-pareta
ma ngii. De 'o saeke ngai tumudiingi
ge'ena ma ngale 'o koana yatumudiingi.
10 Yamotoa yosongenokau, wimoi
kawoparetasi, de wimoiosi kowoboawasi.
Gee 'una dua woboa, 'una salingou
wopareta ka tai-taitoka.
11 De 'o haewani gee ma sira 'i'ahuokau
ma ne'ena ko'uwau, ge'ena la 'o koana
gee yatumudiingi yokoana 'iduanga
de 'unali. 'Una ge'ena gee 'o koana
yatumudiingino go'ona, gee ma 'orasi
ne'ena naga ma Jo'oungu ma Dutu
wibinasau.
12 Ma taduku ngai mogiooko gee
namake-make ge'ena la 'o koana
yamogiooko gee koyoparetawasi. Ma
'ona 'asa yakikula 'o kuasa ma ngale

yopareta de 'o haewani ge'ena ka 'o
'orasi moi.
13 'O koana yamogiooko go'ona
yoodumu ka 'o singina moi yosarakani
manga guata de manga kuasa 'o
haewanika ge'ena.
14 'Ona 'asa yoparangi widaari 'o Domba
ma Ngowaka gu'una. Ma 'o Domba ma
Ngowaka de 'awi do-domoteke tatapu
yosingou-ngounu gee waki'asokokau
de wakiirikokau go'ona 'asa yakisikala
'o koa-koana go'ona. Sababu 'o Domba
ma Ngowaka to 'una 'ifoloi 'awi kuasa
'iamoko so 'o sagala tuangi de 'o
koa-koana yoodumu 'una wakikuasano."
15 'O mala'ekati ge'ena kaingosekau
mita, "'O 'akere gee nakokimake-make,
gee kiaka naga 'ami roese mowuku-
wukunu mogoge-gogere, ge'ena la 'o
sagala suku, 'o sagala kawasa, 'o sagala
negara de 'o nyawa-nyawa gee manga
demo moi-moi yopake-pake.
16 Ma taduku ngai mogiooko namake-
make ge'ena, de 'o haewani ge'ena, 'asa
komisanangiwa munaka gee mi roese
mowuku-wukunika gumuna. 'Ona 'asa
ya'ora 'ami kia sonaa 'iodumu, de mi

baju ya'aiki so kamiwatonokau. 'Ona
'asa ya'odomo 'ami akeme, de yatuuku.
17 'O koana yamogiooko go'ona ma
Jo'oungu ma Dutu wagarakiokau to 'ona
manga singina ma ngale yosidagi ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi mau. So ma rai
'ona ka 'o singina moi yosarakani manga
kuasa 'o haewanika ge'ena, la 'o haewani
ge'ena 'ipareta, sigado 'idadi 'okia naga
gee ma Jo'oungu ma Dutu wongosekau.
18 'O ngeweka gee monimake-make
gumuna, ge'ena la 'o kota ma amoko
gee yapareta 'o koa-koana 'o duniaka."

18

1 Ge'ena 'ipasa de tamake 'o
mala'ekati 'iregu moi 'i'uti 'o
sorogaaku. To 'ena ma kuasa posironga
ma amoko, de to 'ena ma kumati ma
letongo so 'o dunia 'ikinitara ka ma
moiku.
2 De ma 'ilingi 'iamo-amokie 'imapoaka
'ingose 'ato, "'Itorouokau! 'O Babel
'iamo-amoko 'itorouokau! Ma 'orasi
ne'ena 'ena 'imadadi 'o sagala tokata
ma ngii. Ge'enaka dau 'i'ahu 'o sagala
namoro gee nanga bo-bosono de gee 'o
nyawa yodu-du'uduku.
3 Sababu 'o sagala nyawa ya'okerokau
to 'ena ma nyafisuu 'ito-torou ma

'anggur. 'Ena ge'ena la 'o ngeweka
mimoi 'ami roese mowuku-wukunu. 'O
duniaka ma koa-koana yodiai 'o nyafisuu
'ito-torou de de muna, de gee 'okia
sonaa yomawuku-wukunu 'o duniaka
yakisikayakau de to muna 'ami nyafisuu
ma dorou gee koma'akunuwa mapareta."
4 Ge'enaka de to'isene 'o 'ilingi 'iregu
daku 'o sorogaaku kaingosekau, "'Ai
kawasa! Tagi minimada muna! 'Uwa
ngini niodomoteke to muna 'ami di-diai
'isowo-sowono la 'uwa niamoku 'o
hukumani de de muna!
5 Sababu 'ami sowono posironga ma
amoko, de ma Jo'oungu ma Dutu
kowamongoruwa to muna 'ami di-diai
'ito-torou.
6 Ngini salingou niodiai 'ito-torou
munaka 'isoka kokia naga muna
modi-diai 'o nyawa-nyawaka. Ngini
salingou niosikilioro 'o dorou munaka
'ilape modidiku de gee muna modi-diai.
Ngini salingou niodarisi to muna 'ami
sawokuku 'o daluku ma gosaka gee
ma guata 'ilape modidiku de gee muna
mokula-kula 'o nyawaka, ma ngale
minihukumu.

7 Niokula munaka 'o sangisara de 'o
balisa gee kaimatero de kokia naga yaika
muna momaie de 'ami pareta de kokia
naga yaika mi korago. Sababu muna
kaitaurika mongose muna ma sireteka
konee: 'Ngoi ne'ena 'o koana 'o ngeweka
gee topa-pareta! Ngoi ko 'o bao-baowa;
ngoi 'asa kotamaowa 'o balisa!'
8 Ge'enau so ma Jo'oungu ma Dutu
'asa kawositaitino womihukumu de 'o
panyake, 'o balisa, de 'o baulaco. Muna
'asa mi'uku sababu ma Jo'oungu ma
Dutu gee woku-kuasa 'asa wosiputusu to
muna 'ami hukumani."
9 'O koa-koana 'o duniaka gee yamote-
moteke to muna 'ami di-diai 'ito-torou,
de mita 'o ngeweka gumuna 'ami
nyafisuu, 'asa yodagari de yodoto-tora 'o
kota ge'ena gee yamake ma 'uku ge'ena
ma dowo 'ikuwuwulu ma kotaka ge'ena.
10 'Ona 'asa yoma'okode 'o gurutika,
sababu yodomodongo 'ona mita
yakidaene 'o sikisaa ge'ena. 'Ona
kayongosekau, "Tei, posironga 'itorouoka
'o kota gee kiaka naga bato yogi-gi'isene
-- 'O Babel ma kota gee 'ikua-kuata! Ka
'o 'orasi moi 'ena ma Jo'oungu ma Dutu
wahukumokau!"

11 'O nyawa gee yomawuku-wukunu 'o
duniaka mita yo'ari de yobalisa sababu
'o kota ge'ena, ge'ena la muna gee
'ami roese mowuku-wukunu, sababu
komoiwau ya'ija to muna 'ami kia sonaa
mowuku-wukunu.
12 Komoiwa ya'ija to muna 'ami guraci,
'ami saaka, 'ami permata, 'ami mustika,
mita 'ami mosa 'isure-sure, ya'ungu-
'ungu 'ihali-hali, de gee yosironga 'o
sutara, de mita 'o mosa 'ite-tereboko
'isi'osa-'osaka, 'o sagala gota gee rekeni
koyamake-makewa. De mita 'okia sonaa
gee 'o gading yadi-diaiku, de 'o gota
gee 'ihali-hali yadi-diaiku, 'o tambaga
yadi-diaiku, 'o besi de 'o marmar;
13 mita 'o kayu manis ma kai, 'okia
sonaa ma bounu yaowa-owa, 'o gota
ma tigono ma bounu yaowa-owa de
'ihali-hali, de 'o manyanyi; 'o 'anggur
de 'o goooro, 'o gandum gee yadiaikou
'o tarigu de gee ko'uwasi, 'o sapi de
'o domba, 'o kuda de 'o goroba, 'o
yongo-yongosi de mita 'o nyawa gee 'o
parangi de yakitago-tagokino.
14 Yomawuku-wukunu gee
kayongosekau 'o ngewekaka gumuna,
"'Iodumu gee ngona nodua-duaka

koi'iwau. De 'o sagala gee 'ani 'ahu
'isisa-sanangi de nisisure-sure gee
'iisangokau. Ngona 'asa konamakewau!"
15 Yomawuku-wukunu gee yokayakou
sababu yomawukunu munaka, 'asa
yoma'okode 'o gurutika sababu 'ona
yakimodongo yakidaene 'o sikisaa. 'Ona
'asa yo'ari de yobalisa,
16 de kayongosekau, "Tei sioko!
'Itorouoka 'o kota ma amoko ne'ena!
Ma kotaka ge'ena biasa yomasinoa
'o baju 'isure-sure, ge'ena la 'o baju
'ileto-letongo, 'i'alu-'alusu, de 'o mosa
'i'ungu-'ungu de yate-tereboko 'isi'osa-
'osaka. De biasa yomasipake-pake 'o
guraci, de 'o teto 'isure-sure de 'ihali-hali
gee ma ronga permata de 'o mustika.
17 Ma ka 'o 'orasi moi ma dodaka
duga, to 'ena ma korago ge'ena
'ikokiisangokau!" Yoodumu 'o kapali
yo'asa-'asa, de 'o nyawa 'iregu-regu
gee ma kapalioka yopare-parenuku, de
gee yoma-manarama 'o kapalioka, de
yoodumu gee manga 'ahu yononu 'o
ngootoka, yoma'okode 'o gurutika.
18 'O 'uku gee ma Babel ma kota
ya'uku-'uku ge'ena yamake 'ikuwuwulu
de 'ona yomapoaka yosigasoko yongose

'ato, "'O kota 'iregu koi'iwa 'isoka 'o kota
ma amoko ne'ena!"
19 So 'ona yobiakoro 'o kakawo manga
saeuku, ma no-nako 'ato 'ona yobalisa,
de yo'ari yomapoa-poaka yosibetongo
'ato, "Tei 'itorouoka 'o kota 'iamo-amoko
ne'ena! De to 'enau ma korago so 'o
nyawa 'iodumu gee de manga kapali
'o ngootoka so yotagi yomawukunu 'o
kapaluku, 'ona yokayakau! Ma ka 'o
'orasi moi ma dodaka duga de to 'ena
ma kia sonaa ge'ena 'ikokiisangokau!"
20 Ee, ngini gee 'o sorogaaka salingou
niomorene sababu ma Jo'oungu ma Dutu
watorouokau 'o Babel! Ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi kawasa, 'o su-suloko, de 'o
nabii-nabii, salingou niomorene sababu
ma Jo'oungu ma Dutu wahukumokau 'o
Babel, ma ngale wosikilioro 'okia naga
gee 'o Babel ma nyawa yodi-diaiokau
nginika!
21 Ge'ena 'ipasa de 'o mala'ekati
'ikua-kuata moi yagoraka 'o teto ngai
moi posironga ma amoko de ya'umo
'o ngootuku de kaingosekau, "Dua
kone'enau ma Jo'oungu ma Dutu
waisanga 'o Babel ma kota 'iamo-amoko,

matero ka 'o ngootuku wa'umo so dua
koi'iwau."
22 'O tapakioka dua koi'iwau 'o ben
ma 'ilingi, 'o koroncong ma 'ilingi,
yoba-barija yonyanyi manga 'ilingi, de
mita koi'iwau 'o suling de 'o torompet
ma 'ilingi. 'O nyawa yoba-barija dua
yoodumu koyaki'iwau, de 'o lusu de 'o
du-dutuku dua koi'ilinginowau.
23 'O silo 'asa koiletonguawau ge'ena ma
kotaka; de 'o nyawa 'asa koyo'isenuawau
mita 'o ngaamoko ma rame ge'enaka.
Sababu 'o nyawa yomawuku-wukunu
ge'ena la 'o nyawa yola-laagomo 'o
duniaka, de manga dawa-dawari ge'ena
yakisihaga 'o sagala nyawa 'o duniaka!
24 De ma Jo'oungu ma Dutu wahukumu
'o Babel sababu ma Babel ma nyawa
yakito'omakau 'o nabii-nabii de ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi kawasa, de 'o
nyawa 'iodumu gee yakito-to'omakau 'o
duniaka.

19 1 Ge'ena 'ipasa de to'isene
'okia naga moi 'isoka 'o nyawa
yoku-kudai manga 'ilingi yomapoa-poaka
'o sorogaaku konee, "Powisiarene ma
Jo'oungu ma Dutu! To ngone nanga
Jo'oungu ma Dutu 'una ge'ena 'o nyawa

wosilaha-laha! 'Una woku-kumati ma
sala de woku-kuasa!
2 'Una 'o hukumani wosiputusu 'itiai
de 'itero! 'Una womihukumokau gee mi
roese mowuku-wukunu gumuna. Ngano
munau so 'o nyawa 'o duniaka manga
'ahu 'itorouokau sababu to muna 'ami
nyafisuu ma dorou. Mita ma Jo'oungu
ma Dutu womihukumu sababu muna
makito'oma to 'una 'awi nyawa gee
wile-leleani."
3 Ge'enaka de 'o nyawa yoku-kudai
manga 'ilingi 'imapoakoli 'ingose 'ato,
"Powisiarene ma Jo'oungu ma Dutu! 'O
'uku gee 'o kota 'iamo-amoko ya'uku-
'uku ge'ena ma dowo 'asa 'ikuwuwulu
koimaogo-ogoruwau!"
4 So yopa-pareta yamonaoko de soata
de 'o barangi 'i'ahu-'ahu 'o ngai soata
gee 'o koana ma go-gogere yosigilolitino,
yotalibukuku wisuba ma Jo'oungu ma
Dutu gee wogogerie 'o koana ma go-
gogeroka ge'ena. 'Ona kayongosekau,
"Ma goungu! Powisiarene ma Jo'oungu
ma Dutu!"
5 Ge'enaka de to'isene 'o 'ilingi 'o
koana ma go-gogerino kaingosekau,
"Winisiarene ma Jo'oungu ma Dutu

ngini nioodumu gee winile-leleani 'una,
de nioodumu gee niola-laagomo bolo
koniola-laagomuwa winihoromati de
winisingounu!"
6 Ge'ena 'ipasa de to'isene 'isoka 'o
nyawa manga gudaioka manga 'ilingi. 'O
'ilingi ge'ena ma amokie 'isoka 'o deneta
'ikuru-kurutuku ma guruusu, de 'isoka
'o duturu 'iamo-amokie. Ngoi to'isene 'o
'ilingi ge'ena kaingosekau, "Powisiarene
ma Jo'oungu ma Dutu sababu to ngone
nanga Jo'oungu ma Dutu 'awi kuasa
'ifoloi 'iamoko de ne'ena 'una wopareta!
7 Nou, ngone pomore-morene de
nanga singina 'isa-sanangi; ngone
powisiarene de powihoromati 'una!
Sababu ma 'orasi ya'adonokau 'una
gee wisironga 'o Domba ma Ngowaka
wongaamoko, de wominga-ngaamoko
gumuna momadudu-duangou ma ngale
yongaamoko.
8 'O baju 'isure-sure gee 'ileto-letongo,
'i'are-'arese de 'itebi-tebini ma Jo'oungu
ma Dutu wokulakau munaka ma ngale
momasinoa." ('O baju 'isure-sure ge'ena
ma ngale 'o manarama yaowa-owa
gee ma Jo'oungu ma Dutu 'awi kawasa
yadi-diai.)

9 Ge'enaka de 'o mala'ekati ge'ena
kaingosekau ngoino, "Nalefo ne'ena:
'Yosanangioka 'o nyawa gee yaki'asoko
'o Domba ma Ngowaka wi ngaamoko ma
rameno.' "'Asa de 'o mala'ekati ge'ena
'ingoseli, "Ne'ena ge'ena ma gou-goungu
'o demo ma Jo'oungu ma Dutuno."
10 So tobukuku tanu tosuba, ma 'ena
kaingosekau ngoino, "'Uwa noisuba! Tagi
wonisuba ma Jo'oungu ma Dutu, sababu
ngoi mita katowile-leleani ma Jo'oungu
ma Dutu 'isoka ngonali de 'ani 'esa moi
ka 'o ngo-ngaku moi gee yomasiga-gao
ma gou-goungu 'o Yesus 'awi do-
dotokika!" Sababu 'o do-dotoko 'iti-tiai
gee 'o Yesus wosidumu-dumutokau
ge'ena yakisikuata ma Jo'oungu ma Dutu
'awi kawasa ma ngale yositotara ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi demo.
11 Ge'enaka de tamake 'o sorogaa
'ipelenga, de tamake 'o kuda ya'are-
'arese moi. Wo'asa-'asa wi ronga 'o
Woti-tiai de 'Idadi Powingaku. 'Una
wosiputusu 'o hukumani de woparangi
ge'ena 'itiai.
12 'Awi ako 'iletongo 'isoka 'o 'uku
ma lurusu, de 'awi saekoka 'o tuala 'o
gudaioka womasinoaku. 'Awi roesoka

'isilefoka 'o ronga ngai moi, de ka 'una
duga wanako 'o ronga ge'ena.
13 'O juba gee 'idawaruokau 'o 'aunuku
womasinoaku. De 'una wisironga ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi Demo.
14 'O sorogaa ma tentara gee yopa-
parangi wimoteke 'una, ya'asa 'o kuda
ya'are-'arese, de manga baju 'isure-sure
gee 'i'are-'arese de 'itebi-tebini.
15 'Awi 'urude 'isupu 'o wase moi
'idoto-doto, de ma wase ge'ena 'una
'asa wosikala 'o nyawa 'iodumu gee
kowimote-motekuwa, de 'una 'asa
wakipareta de 'o papadi 'o besi. 'Una 'asa
'o 'anggur wateo, wodeteo ma Jo'oungu
ma Dutu gee wi kuasa 'iamo-amoko 'awi
do'otasa ma 'anggur 'ide-deteoku.
16 'Awi jubaka de wi 'uguruoka 'isilefoka
'o ronga naneda, "'O Koana gee 'awi
kuasa 'ifoloi 'iamoko de 'o koa-koana
yoodumu de 'o Jou gee 'ifoloi wodaduie
de 'o jou-jou 'iodumu."
17 Ge'enaka de tamake 'o mala'ekati
moi 'ima'okode 'o wange ma ako ma
dekuoka. De ma 'ilingi 'iamo-amokie
'imapoaka 'o namoro 'iodumika gee
'isoso-soso 'o ngawa-ngawaka, "Nou,
nimatoomu ma ngale podoboa 'o rame

ma amoko gee ma Jo'oungu ma Dutu
wodiai!
18 Nou, nia'odomo yosonge-songenuku
manga akeme ge'ena la 'o koa-koana
manga akeme, 'o kapita manga
akeme, 'o solodado manga akeme;
nou nia'odomo 'o kuda yo'asa-'asa
manga akeme de ma kuda moi-moi ma
akeme de 'o nyawa 'iodumu yoamoko
de yotingoono manga akeme, 'o yongosi
de gee koyoyongo-yongosuawau manga
akeme!"
19 Ge'enaka de tamake 'o haewani
gee 'o ngootie 'isupu-supu, de 'o dunia
ma koa-koana de manga solodado
yomatoomu ma ngale wirikudoti 'o
kuda ya'are-'arese wo'asa-'asa de 'awi
solodado.
20 So 'o haewani gee 'o ngootie 'isupu-
supu ge'ena yatagoko yosidatagoko
de 'o nabii ma ngeluku gee 'idiaiokau
'o no-nako 'ihera-herangi 'o haewani
ge'ena ma bionoka. De 'o no-nako
'ihera-herangi ge'ena, 'o haewani ge'ena
'isihaga 'o nyawa-nyawa gee to 'ona de
ma 'ena 'o haewani ma no-nako gee
manga mengaka de manga giamoka de
'o nyawa-nyawa gee yasuba 'o haewani

ge'ena ma patongo. Ge'enaka de 'o
haewani de 'o nabii yoelu-eluku gee
kayowango-wango yaki'umo 'o walira
'isiluru-lurusuku.
21 De to 'ona manga solodado go'ona
'o kuda 'i'are-'arese wo'asa-'asa
wakito'oma de 'o wase gee 'awi 'urude
'isupu-supu. So 'o sagala namoro
mita 'iboa 'i'odomo kayasorokumou
yakito-to'omaku manga akeme ge'ena.
20 1 Ge'ena 'ipasa de tamake 'o
mala'ekati moi 'i'uti 'o sorogaaku.
Ma giamoka ya'aono 'o ngomasa ma
dorou ma ngii dau 'ikuru-kurutuku ma
kuci de 'o bu-busuku moi 'iamo-amoko.
2 Ge'enaka de 'o mala'ekati ge'ena
yatagoko 'o naga; ge'ena la 'o ngia gee
ka ma sirasi de ma 'enau, gee yosironga
'o Tokata ma Koana bolo 'o Ngomasa ma
Dorou ma Balusu. 'O mala'ekati ge'ena
yapusuku 'o Tokata ma Koana ge'ena
de ya'umo dau 'o ngomasa ma dorou
ma ngiiku. Ge'enaka de yakuciokau
ma ngii ma da-damunu ge'ena, 'asa
de yano-nakokau. 'O Tokata ma Koana
salingou 'o taunu caana moi ya'umoku
dau 'o ngomasa ma dorou ma ngiioka,
de ge'ena ma do'ingono 'ena koidadiwa

yosihaga 'o nyawa 'o duniaka. Ge'ena
'ipasa, de 'ena salingou yapidilika 'o
'orasi moi.
3 (20:2)
4 Ge'enaka de tamake 'o sagala
go-gogere 'isure-sure, de 'o nyawa
gee yogoge-gogeruku 'o go-gogere
'isure-sureka ge'ena, yakikula 'o kuasa
ma ngale 'o hukumani yosiputusu. Ngoi
tamake mita 'o nyawa gee manga saeke
ya'ogu-'oguokau sababu 'ona yokula 'o
sakisii ma ngale 'o Yesus de yosidagi
'o habari ma Jo'oungu ma Dutuno. 'O
nyawa-nyawa go'ona koyasubawa 'o
haewani bolo ma haewani ma patongo.
'Ona mita koma'iwa yadawongo 'o
haewani ge'ena ma no-nako manga
mengaka bolo manga giamoka. So 'ona
yowangoli de yomasidapareta de ma
Kristus 'o taunu caana moino.
5 Ne'ena ma di-disiraka 'o nyawa
yosonge-songenuku yakisiwangoli. (Ma
'o nyawa 'iregu-regu yosonge-songenuku
gee koyakisimomikuwa ma 'orasi 'o
taunu caana moino ge'ena.)
6 Yosanangioka 'o nyawa-nyawa gee
'ona mita yakisiwangoli gee ma 'orasi
yosonge-songenuku yakisiwango ma

di-disiraka ge'ena. 'Ona yadaene
yodadi ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
kawasa. 'O songene ma warasa ma
modidi koyakiparetawau 'onaka. 'Ona
'asa yodadi 'o 'imam-'imam ma ngale
wileleani ma Jo'oungu ma Dutu de ma
Kristus, de 'ona 'asa yopareta de ma
Kristus 'o taunu caana moino.
7 Ma 'orasi 'o taunu caana moino ge'ena
'ipasaka, de 'o Tokata ma Koana 'asa
yapidili ma ngiioka dau,
8 de 'asa 'itagi 'isihaga 'o nyawa-
nyawaka 'o duniaka yasuluunuku. Ma
nyawa-nyawa go'ona yakisironga 'o Gog
de 'o Magog. 'O Tokata ma Koana 'asa
yakipolu 'o nyawa gee 'idadi yakisihaga
de dua yaki'asa yopa-parangi ma ngiika.
'Ona posironga manga gudaioka so
kopa'akunuwa pakidoimi.
9 So 'ona mita yopiakoro 'o dunia
yasuluunuku de yosibulululunu 'o kota gee
ma Jo'oungu ma Dutu wosiboso-bosono
ge'ena la 'awi kawasa manga ngii. Ma
'o 'uku 'i'uti 'o diwanguku de yaki'uku
yakibootoka.
10 Ge'enaka de 'o Tokata ma Koana gee
yakisihaga-haga 'onaka, yosi'umo 'o 'uku
kaingoo-ngootuku ge'ena la 'o walira

'iluru-lurusuku. Ge'enakau 'o haewani
de 'o nabii yoelu-eluku manga ngii. 'Ona
'asa yakisikisaa 'o wange de 'o obiri
kaisi'ado-'adonika.
11 Ge'ena 'ipasa de towimake ma
Jo'oungu ma Dutu wogogerie 'o koana
ma go-gogere ya'are-'arese de 'iamo-
amokoka. 'O diwanga de 'o dunia 'iisanga
'awi bionoka so koi'iwau.
12 De tamake 'o nyawa-nyawa yosonge-
songene gee yola-laagomo de koyola-
laagomuwa yoodumu yoma'okode 'o
go-gogere ge'ena ma bionoka. So 'o
buku-buku yapelenga. Ge'enaka de 'o
buku 'iregu moi yapelenga, ge'ena la 'o
Nyawa Yo'ahu-'ahu ma Buku. Ge'enaka
de 'o hukumani yosiotaka 'o nyawa
yosonge-songenuku, moteke to 'ona
manga manarama 'isoka gee 'isilefokau
'o buku-bukuoka ge'ena.
13 Ge'enaka de 'o nyawa gee yosonge-
songene 'o ngootoka yakisitaari ma
Jo'oungu ma Dutuka sababu 'una 'asa
wakilega ma diai. 'O Songene de 'o
Songene ma Ngii yakisisarakani 'o nyawa
yosonge-songenuku 'o songene ma
ngiioka go'ona, de ma Jo'oungu ma Dutu

mita wakihakimi moteke to 'ona moi-moi
manga di-diai.
14 Ge'enaka de 'o Songene de 'o
Songene ma Ngii yosi'umo 'o 'uku
kaingoo-ngootuku. ('O 'uku kaingoo-
ngooto ne'ena ge'ena 'o songene ma
warasa ma modidi.)
15 'O nyawa-nyawa gee manga ronga
koisilefokuwa 'o bukuoka gee 'o nyawa
'o 'ahu 'ika-kakali yamake-make manga
ronga 'isilefo-lefoku, 'ona yaki'umo 'o
'uku kaingoo-ngootuku.

21

1 Ge'enaka de tamake 'o Diwanga
ma Sungi de 'o Dunia ma Sungi.
'O diwanga ma sira de 'o dunia ma sira
koi'iwau, de 'o ngooto mita koi'iwau.
2 So ngoi tamake 'o Kota 'Itebi-tebini
ge'ena la 'o Yerusalem ma sungi, ma
Jo'oungu ma Dutu wosigutiku daku
'o sorogaaku. 'O kota ge'ena 'idua-
duangou 'isoka monga-ngaamoko mimoi
mipakekou ma ngale mongaamokou de
wimoi gee wominga-ngaamoko.
3 Ge'enaka de to'isene 'o 'ilingi 'o koana
ma go-gogerino 'imapoaka yakua-kuatie
'ingose 'ato, "Ma 'orasi ne'ena, ma
Jo'oungu ma Dutu 'awi gogere naga 'o
nyawa ma sigoronaka! 'Una naga de

de 'ona, de 'ona yodadi to 'una 'awi
kawasa. 'Una ma sirete naga de de 'ona
de wodadi to 'ona manga Jo'oungu ma
Dutu.
4 'Una 'asa wakoki'ikiri to 'ona manga
kongoro manga akoka. 'O nyawa
'asa koyosongenuawau. 'O nyawa
dua koyobalisawau, koyo'ariwau, bolo
koyokasiriwau sababu 'o dunia ma sira
'iisangokau."
5 De 'una gee wogoge-gogerie 'o koana
ma go-gogeroka ge'ena kawongosekau,
"Ee! Ne'ena ngoi todiai 'o sagala moi-moi
'iodumu ma sungi!" 'Una kawongosekau
mita ngoino, "Natulisi 'okia naga gee
'asa katonisidemoka ne'ena, sababu 'o
demo-demo ne'ena ma gou-goungu 'itiai
so 'o nyawa 'iodumu 'idadi yangaku."
6 Ge'enaka de kawongosekauoli,
"'Iodumu takokiduangokau! Ngoiou
ne'ena ma Di-disiraka de ma Du-
du'uruoka. Ngoiou tosikurue de
tosido-dogumu. 'O nyawa 'iodumu
gee manga kibiti 'idu-dudungu, 'asa
takisi'okere 'o 'akere gee 'o nyawa
yakisiwango-wango ma titino, de ge'ena
koyafanguwa.

7 'O nyawa gee yalaku-laku 'o dorou
ma pareta 'asa yadawongo 'okia sonaa
ge'ena ngoioka. Ngoi 'asa todadi to
'ona manga Jo'oungu ma Dutu, de 'ona
yodadi to ngoi 'ai ngowa-ngowaka.
8 Ma 'o nyawa gee yakimodo-modongo
yomoteke de de ngoi, de gee koingaku-
ngakuwau, 'o sagala 'imedi-mediri
yodi-diai, yoto-to'oma, yomakapake
kayo'itimaronga-ronga, yotawa-tawara,
'o barahala yasuba-suba, de yoelu-eluku,
'asa yaki'umo 'o 'uku 'ingoo-ngootuku
'o walira 'iluru-lurusuku, ge'ena la 'o
songene ma warasa ma modidi."
9 'O mala'ekati 'o ngai tumudiingi gee
ya'ao-'aokau 'o sawoko ngai tumudiingi
'i'oma-'omanga 'o bodito ngai tumudiingi
ma du-du'uruoka gee, 'o ngai moi 'iboa
de kaingosekau ngoino, "Nou! Ngoi 'asa
tonisidumutu 'o modoka mimoi, ge'ena
la 'una gee wisironga 'o Domba ma
Ngowaka 'asa womingaamoko."
10 So 'o Ngomasa 'Itebi-tebini
'iparetano, de 'o mala'ekati ge'ena ngoi
'i'asa 'o gigie 'ikuru-kurutie ma dekude.
Ge'enaka de 'isidumutu 'o Yerusalem, 'o
Kota 'Itebi-tebini ge'ena. 'O kota ge'ena

daku 'o sorogaaku ma Jo'oungu ma Dutu
wosigutiku.
11 Ma kota ge'ena posironga 'ikinitaroka
sababu ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
kumati ma cahaya. De ma letongo 'isoka
'o teto 'ihali-hali 'i'ijo-'ijo, de mita ma
dodono 'isoka 'o kaca.
12 Ma be-beno 'o gurutie, ma ngorana
ma amoko 'o ngai mogiooko de
modidioka. 'O ngorana 'o ngai moi 'o
mala'ekati ngai moi yajaga. Ma ngorana
'isinoimi 'isilefoka 'o Israeloka manga
suku 'o ngai moi ma ronga. So 'o ngorana
'o ngai mogiooko de modidi ge'ena
'isilefoka 'o Israeloka manga suku 'o ngai
mogiooko de modidi ma ronga-ronga.
13 Ma be-beno gee 'o wange ma
siwarisa 'ita-taari ma ngorana 'o ngai
sa'ange, daukuku 'o koremieku 'ita-taari
ma ngorana ngai sa'ange, dakuie
'o koresarade 'ita-taari ma ngorana
ngai sa'ange de daioko 'o wange ma
dumunoko 'ita-taari 'o ngai sa'ange.
14 'O kota ge'ena ma be-beno 'isigoko
'o teto 'ila-laagomo 'o ngai mogiooko de
modidi ma dekude. Ma teto 'isinoimika
'isitulisika 'o ronga 'o ngai yamo-moi.
'O ronga-ronga 'isilefo-lefoka ge'ena

la 'o Domba ma Ngowaka 'awi su-
suloko yamogiooko de modidi manga
ronga-ronga.
15 'O mala'ekati gee 'ibi-bicara ngoino,
to 'ena de ma du-duga 'o guraci ma ngale
'isituga ma kota ge'ena, ma ngorana de
ma be-beno.
16 'O kota ge'ena 'ipasagi raha. Ma
gurutu kaimatero de ma ngoata. So 'o
mala'ekati ge'ena yatuga 'o kota ge'ena
de to 'ena ma du-duga; 'ena ma gurutu
'o kilo 2400. Ma gurutu de ma ngoata de
ma gakurie kaimatero.
17 Gedagee ma mala'ekati ge'ena
yatuga ma be-beno, 'ena ma gurutie 'o
meteri 60! 'O du-duga gee 'o mala'ekati
ge'ena yapake-pake, ge'ena kaimatero
de gee 'o nyawa yapake-pake.
18 'O kota ge'ena ma be-beno 'o teto
'ihali-hali ma ronga 'o baiduri pandan.
Ma kota ma kia sonaa moi-moi ge'ena
'isidiai ka de 'o guraci ma dutu, ma
letongo 'idodono matero ka 'o kasinaa.
19 Ma kota ma be-beno ge'ena ma ba-
bangini 'o teto 'ihali-hali de 'isure-sure
'i'ini-'inioka ge'ena la 'o batu permata.
Ma ba-bangini 'idaduuku ge'ena 'o teto
gee ma nikoto 'isoka 'o bole ma soka,

ge'ena 'o baiduri pandan, de ie 'o lape
moioli so 'o lape modidideu, ma teto ma
nikoto 'ibisi-bisi ge'ena 'o nilam; de ie
'o lape moioli so 'o lape sa'angedeu, ma
teto ma nikoto 'ibisi-bisi de 'isoka 'o bole
ma soka mita ge'ena 'o yakut. Ge'enaka
de ieli so 'o lape soatieu ge'ena ma teto
ma nikoto 'isoka 'o bole ma sokali ge'ena
'o zamrud.
20 Ge'enaka de ieli so 'o lape motoadeu,
ge'ena ma teto ma nikoto 'i'are-'arese
ma de 'irisi-risi, ge'ena 'o baiduri sepah,
de ieli so 'o lape butangadeu ge'ena ma
teto 'irisi-risi, ge'ena 'o delima. Ge'enaka
de ieli so 'o lape tumudiingieu ge'ena
ma teto 'iku-kurati 'isoka 'o guraci,
ge'ena 'o ratna cempaka, de ieli so 'o
lape tuangerieu ge'ena ma teto ma
nikoto 'isoka 'o bole ma soka ma de
'isibisi-bisi ge'ena 'o pirus. De ieli so 'o
lape siwodeu ge'ena ma teto ma nikoto
'iku-kurati ge'ena 'o topas, de ieli so
'o lape mogiookieu ge'ena ma teto ma
nikoto 'isoka 'o bole ma soka ma de
'isiku-kurati, ge'ena 'o krisopras, de ieli
so 'o lape mogiooko de moideu, ma teto
'ibisi-bisi de 'irisi-risi ge'ena 'o lazuardi.
Ge'enaka de ie 'o lape moiosi so 'o lape

mogiooko de modidideu, ma teto ma
nikoto 'o 'ungu ge'ena 'o kecubung.
21 Ma ngorana ma amoko ngai mogiooko
de modidi ge'ena ka 'o mutiara, so 'o
ngorana 'o ngai moi 'o mutiara 'o ngai
moi! Ma kotaka ge'ena ma ngekomo ka
'o guraci, ma dodono 'isoka 'o kaca.
22 De ngoi kotamakewa ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi Woa ge'ena ma kota ma
dodaka, sababu ma Jo'oungu ma Dutu
wi Woa ge'ena ma Jouou ma sirete,
ma Jo'oungu ma Dutu gee 'awi kuasa
ma batingi koi'iwa, de 'o Domba ma
Ngowaka gu'una.
23 'O kota ge'ena koiparaluuwa 'o
wange bolo 'o mede yodisiwara, sababu
ma Jo'oungu ma Dutu 'awi kuasa ma
cahaya yodisiwara, de mita 'o Domba
ma Ngowaka 'awi cahaya ma siwara so
ge'enau ma silo.
24 'O soa-soana 'o duniaka 'asa yo'ahu
to 'ena ma siwaroka, de 'o koa-koana
mita 'asa ya'asa manga harataa
'ila-laagomo ge'ena ma kota ma dodano.
25 'O kota ge'ena ma ngorana 'asa
koitamu-tamunuawau, sababu ge'enaka
koiobi-obiruawau.

26 'O nyawa 'o duniaka 'asa ya'asa
manga kia sonaa 'isure-sure de manga
harataa ge'ena ma kotano.
27 Ma 'o nyawa gee yodi-diai 'okia
sonaa 'imedi-mediri, bolo yoelu-eluku,
de gee 'iso de 'o dorouou yodi-diai, ma
gou-goungu 'ona 'asa koyowosanguwa
ma dodaka. Gee dua yowosama ge'ena
la 'o nyawa gee manga ronga 'isilefoku 'o
Nyawa Yo'ahu-'ahu ma Bukuoka, ge'ena
la 'o Domba ma Ngowaka 'awi buku.
22 1 'O mala'ekati gee 'isidumutoka
'o kota ge'ena, deika 'isidumutoli
'o ngairi gee ma 'akere 'o nyawa
yosi'ahu-'ahu. 'O ngairi ge'ena 'iletongo
de 'idodono 'isoka 'o kasinaa de 'i'uisi
dokaino ma Jo'oungu ma Dutu de 'o
Domba ma Ngowaka manga pareta ma
go-gogere ma timino,
2 de yaboa 'o ngekomo ma goronako
ma kotaka ge'ena. Ma ngairi ge'ena ma
batingi songona de songona yodogo'oo
'o gota gee ma sowoko 'o nyawa
yosi'ahu-'ahu. Ma gota ge'ena 'isowoko
'o taunu moi ma mogiooko de modidi,
ge'ena la 'o mede moi ma moi. Ma soka
'o nyawa 'o duniaka yapake ma ngale
manga panyake yosisouru.

3 Ma kota ge'ena ma dodaka koi'iwa
'o kianikia ma Jo'oungu ma Dutu 'awi
gorosau yadaene. Ma Jo'oungu ma Dutu
de 'o Domba ma Ngowaka manga pareta
ma go-gogere dua ge'ena ma kota
ma dodaka. 'O nyawa gee wile-leleani
ma Jo'oungu ma Dutu 'asa wisuba de
wisiarene ma Jo'oungu ma Dutu,
4 de 'asa wimake. De 'awi ronga 'asa
'isilefo manga mengaka.
5 'Ona dua koyoparaluuwa 'o silo bolo
'o wange ma siwara, sababu 'o obiri
koi'iwau, de ma Jo'oungu ma Dutu ma
sirete 'asa wakidisiwara, so 'ona 'asa
yopareta yokoana kaisi'ado-'adonika.
6 Ge'enaka de 'o mala'ekati ge'ena
kaingosekau ngoino, "'O demo-demo
ge'ena 'iodumu ma gou-goungu 'itiai
so 'idadi pongaku. Ma Jo'oungu ma
Dutu gee 'awi Ngomasa wokula 'o nabii-
nabiika, wasulokokau 'awi mala'ekatika
ma ngale 'isidumutu 'o nyawa gee
wile-leleanika, 'okia naga gee salingou
yacobou 'idadi."
7 'O Yesus kawongosekau, "Ee!
Niosi-singina! Ngoi rekeni toboaka.
Yosanangioka 'o nyawa gee yosingou-
ngounu 'o demo-demo 'o buku ma

dodaka ne'ena ma ngale 'isitotarokau
'okia naga gee 'idadi ma 'orasi ne'ena de
dua 'asa 'idadi."
8 Ngoi 'o Yohanes, to'isenokau de
tamakekau 'iodumu ge'ena. Gedagee
ngoi to'isene de tamake 'iduanga, de
'o mala'ekati gee 'isidumutokau ngoino
'iodumu ge'ena ma bionoka totalibukuku
'ai biono dau 'o tonauku de tanu tosubau,
9 ma 'ena kaingosekau ngoino, "'Uwa!
'Uwa noisuba! Tagi wonisuba ma
Jo'oungu ma Dutu! Sababu ngoi mita
katowile-leleani ma Jo'oungu ma Dutu
'isoka ngonali, de 'isoka 'ani 'esa moi
'o nabii-nabii de 'o nyawa 'iodumu gee
yosingou-ngounu 'o sagala besesongo 'o
buku ma dodaka ne'ena!"
10 Ge'enaka de 'ingoseli, "'Uwa
nosipongonino ma Jo'oungu ma Dutu
'awi demo-demo gee 'isidemo-demokau
'o buku ma dodaka ne'ena, sababu ma
'orasi 'isoriokau 'iodumu ne'ena 'asa
'idadi.
11 'O nyawa gee 'o dorou yodi-diai,
madaka la kayosigila 'o dorou yodiai;
gee manga 'ahu ma sigoronaka 'okia
sonaa 'imedi-mediri yodi-diai, madaka la
koge'ena yodi-diai. Gee yamote-moteke

ma Jo'oungu ma Dutu 'awi mau, madaka
la koge'enau yamoteke ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi mau. De 'o nyawa gee yo'ahu
duga ka ma Jo'oungu ma Dutu wileleani,
madaka la yo'ahu duga ka ma Jo'oungu
ma Dutu wileleani."
12 Ge'enaka de 'o Yesus kawongosekau,
"Ee! Niosi-singina! Koito'ingowau de ngoi
'asa toboa ma ngale takisibalasi 'o nyawa
'iodumu moteke 'okia naga yadiaiokau.
13 Ngoiou ma Di-disiraka de ma
Du-du'uruoka; ngoiou tosikurue de
tosido-dogumu; ngoiou ne'ena ma
Jou ka ma guruenosi sigado ma
du-du'uruoka."
14 Yosanangioka 'o nyawa gee manga
juba yawoka sigado 'itebinoka, ngano
'ona 'idadi yowosama 'o kota ge'ena
ma dodaka yaboa to 'ena ma ngorana,
de ya'odomo 'o gota gee 'o nyawa
yakisi'ahu-'ahu ma sowoko.
15 Ma 'o nyawa gee yodi-diai 'okia
sonaa 'ito-torou, gee yotawa-tawara,
de gee yomakapake kaitimaronga,
gee yoto-to'oma, yasuba-suba 'o
barahala, de 'o nyawa gee yoelu-eluku
de koyomaogoruwa yodiai koge'ena
manga demo-demoka bolo manga

manaramoka, yoodumu go'ona manga
ngii 'o kota ma dudunoka.
16 "Ngoi 'o Yesus, tosidingotokau 'ai
mala'ekati nginika, la 'ena 'isihabari
'iodumu ge'ena nginika gee naga 'o
jamati 'isinoimika. Ngoi ne'ena 'ai 'asali
'o Dautino, ngoiou ne'ena 'isoka 'o
ngoma 'o koruku, gee 'ibibini de 'ibaorino
dina 'o wange ma siwarisa."
17 'O Ngomasa 'Itebi-tebini de momo-
modoka kayongosekau, "Nou!" 'O nyawa
'iodumu gee yo'isene 'o sigaro ge'ena,
salingou yongose mita, "Nou!" Nago'ona
bato gee manga kibiti 'idudungu,
tanu yoboa! De nago'ona yoduaka,
tanu ya'ese 'o 'akere gee 'o nyawa
yosiwango-wango koyafanguwa.
18 Ngoi 'o Yohanes, tosidemogaroku
tosidemo 'o nyawa 'iodumika gee yo'ise-
'isenokau 'iodumu gee ma Jo'oungu ma
Dutu wosidemo-demokau gee talefokou
ma bukuoka ne'ena: nako la naga 'o
nyawa yadogo 'o kianikia ma Jo'oungu
ma Dutu 'awi demo-demoka ne'ena,
ma Jo'oungu ma Dutu 'asa wadogo to
'ona manga hukumani de 'o bahaya gee
tosilefo-lefokau ma bukuoka ne'ena.

19 De nako nago'ona yosikurangi 'o
kianikia moi ma Jo'oungu ma Dutu
'awi demo-demoka ne'ena, ge'ena ma
Jo'oungu ma Dutu mita 'asa wosikurangi
to 'ona manga bo-bula gee 'isidemokau
'o buku ma dodaka ne'ena. Ma Jo'oungu
ma Dutu 'asa kowakisidabiwa 'ona
ya'odomo 'o gota ma sowoko gee 'o
nyawa yosi'ahu-'ahu, de kowakisidabiwa
yomanoa 'awi kotaka.
20 'Una gee wositota-totara 'o habari
'iodumu ne'ena kawongosekau, "Ma
goungu! Ngoi dua toboaka rekeni!" Ia!
Noboanou ee Jou Yesus!
21 Tanu ma Jou Yesus wokula 'awi
barakati ma amoko ma Jo'oungu ma
Dutu 'awi kawasa 'iodumika!

Bahasa Tabaru
===========

Tabaru

LAI - 2008 Edition

(p) 2011 Hosanna

Website:
http://www.faithcomesbyhearing.com